

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

E 116

TAYLOR INSTITUTION.

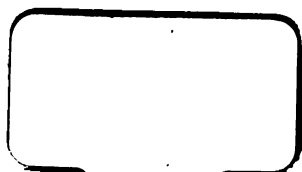

BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY

BY

ROBERT FINCH, M.A.

OF BALLIOL COLLEGE

**CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.**

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

OPERA

**EIUSDEM NIEBUHRII, IMM. BEKKERI, L. SCHOPENI, G. ET
L. DINDORFII ALIORUMQUE PHILOLOGORUM
PARATA.**

PARS XL

LEO DIACONUS.

**VARII LIBELLI QUI NICEPHORI PHOCAE ET IOANNIS
TZIMISCIS HISTORIAM ILLUSTRANT.**

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXVIII.

**LEONIS DIACONI
CALOËNSIS
HISTORIAE**

LIBRI DECEM

**ET LIBER DE VELITATIONE BELLICA
NICEPHORI AUGUSTI**

E RECENSIONE

CAROLI BENEDICTI HASH

INSTITUT. FRANCIAE ACAD. INSCRIPT. ET HUM. LITT. SOCI. CANT.

**ADDITA EIUSDEM VERSIONE ATQUE ANNOTATIONIBUS
AB IPSO RECOGNITIS.**

ACCORDUNT

**THEODOSII ACROASES DE CRETA CAPTA
E RECENSIONE FR. IACOBSII
ET LUITPRANDI LEGATIO
CUM ALIIS LIBELLIS QUI NICEPHORI PHOCAE
ET IOANNIS TZIMISCIS HISTORIAM ILLUSTRANT.**

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCGXXVIII.

CONSPECTUS

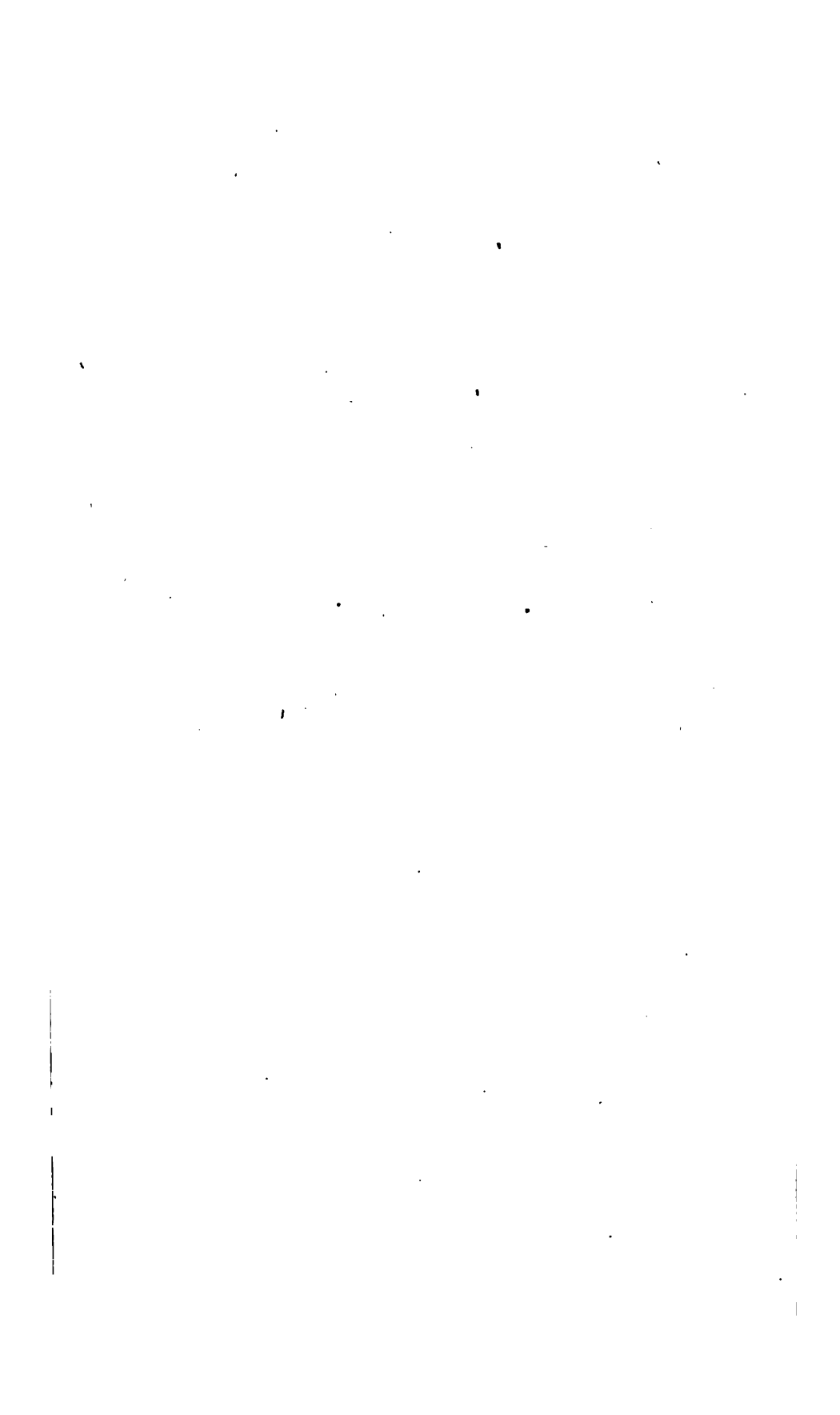
EORUM QUAE IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

Praefationes	vii
Leonis Diaconi Historia	1
Liber de velitatione bellica Nicephori Phocae Aug.	179
Theodosii Acroases de expugnatione Cretae	259
Nicephori Phocae Novellae	307
Philopatris dialogus	324
Luitprandi Legatio ad Nicephorum Phocam	343
Excerpta ex Historiis Arabum de expeditionibus Syriacis Nicephori Phocae et Ioannis Tzimiscis	374
C. B. Hasii Notae in Leonis Diaconi Historiam et Librum de velitatione bellica, una cum indice editionum, quibus idem in notis scribendis usus est	395
N. M. Foggini Adnotationes in Theodosii Acroases	527
Vocabula Theodosio propria, a Fr. Iacobsio collecta	563
Index rerum, nominum et verborum	565

P R A E F A T I O.

Collegi in hunc codicem quaecunque sive a Graecis, praeterquam a Cedreno et Zonara, sive ab exteris, ad cognitionem rerum a Nicephoro Phoca et Ioanne Tzimisce gestarum, quibus viris imperium tenentibus res Byzantina, quae ab ipsa prope pueritia consenterat, *lacertos movebat revirescebatque*, tradita inveni. Atque utinam his addere potuisssem duo carmina de laudibus Tzimiscis, quae in codice Vaticano legi, Hasius, v. ill. auctor est (Notices et extraits VIII. p. 267.)! Versus certe quos ex altero profert, quanquam circa prosodiam vitiosi, poetam produnt cuius pectus egregiis facinoribus magni imperatoris incaluerat:

— Σαυθῶν Ἄρτα δῆσα μέγαν·
Ἄσσοριαν δ' ἔκλινα πόλεις, καὶ Φοίνικας ἄρδην·
Ταρσὸν ἀμαιμακίτην ἄλλον ὀποξύγιον.
Νήσους δ' ἐξέκασθηα — καὶ ἤλασα βάρβαρον αἰχμῇν —
Ἐδμεγίδη Κρήτην, Κύπρον ἀριπρεπία·
Ἀντολίη τε δόσεις τε ἐμὰς ἐπέτρεσσεν ἀπαιλὰς,
Ὀλβოდότης Νέλλος, καὶ κραιναὶ Λιβύη.

Principem in hac collectione locum obtinet Leonis Diaconi historia, qua edenda, doctissimoque commentario ornanda Hasius optime de litteris

meritus est. Verum in tam praeclaro opere crudeliter lussit fortuna, quum maiorem exemplorum partem naufragio mare hauserit; ut paucitas superstitum et pretio et raritate librum a plurimis expetitum a privatorum bibliothecis fere excluderet. Itaque compertum habeo multos sibi gratulatuos esse repetitione nostra hanc sublatam esse querelam: verum tanto cumulationes agant Hasio gratias, quod is librum quem ipse tractando expolivit, nobis exscribendum concessit. Praeterea in editione nostra, ut instituta universi operis ratio servaretur, annorum notatio accessit quadruplex: ab origine mundi secundum Graecos, aerae vulgaris Christianae, indictionis, ac denique imperatorum: quam Lassenus meus diligentissime digessit, docentem secutus Hasium, qui chronologicas quoque rationes accurate in annotationibus tractavit. Omisae esse gemmarum ectypa, quae Parisianam editionem ornant, nemo aequus vituperabit, qui propositum nostrum perspexerit, quo, ut quam plurimis consulatur, solam utilitatem, remota pretiosa elegantia, sectamur: veruntamen hoc dolendum est, iam omitti pariter debuisse quae Hasius elegantissime de iis disputavit.

Librum de velitatione bellica nos quoque, editorem principem secuti, Leoni comitem dedimus: Ioannis Epiphaniensis, Theodosiique monachi fragmenta aliis locis collectioni nostrae inseremus.

Quod vero ad reliqua attinet, magno sane usus sum fortunae munere, quod Iacobsius v. ill. honoris mei causa, insignem divinationis vim, qua pollet, ad emendandas Theodosii acroases convertit, ac ne taedium quidem ad tam putidum scriptorem concinnandi indicis detrectavit: multumque debent instituti nostri fautores Lasseno, viro in diversis litterarum generibus doctissimo, qui ex libris Arabum quae ad hanc historiam pertinent excerpit, vertitque.

Novellas Nicephori Phocae, e quibus una praesertim ad informandam viri notionem multum valet, ex Leunclavio sumpsit; Luitprandi legationem, livore et odio plenam, verum sic quoque ad rerum cognitionem utilissimam, ex Muratorii scriptoribus rerum Italicarum. Nam editione principe carebam: codicemque Trevirenses unicum, ex quo illam expresserat Canisius, non inveniri inter eos quos temporum iniquitate

dispersos collegit cl. Wytttenbachius, vir cui patria litteraeque plurimum debent, ab ipso edoctus sum.

Restat libellus cuius titulum in indice fortasse non sine reprehensione aliquis conspiciet: Philopatris dialogus; quem inter Lucianos censere solebant maiores: nunc, auctoritatem Gesneri, viri magni, secuti, plerumque ad Iuliani Aug. aetatem referunt. Attamen Solanus in illo agnoverat formulam de Spiritus Sancti processione (c. 12.), quae nono demum saeculo exorta est, — falsus in eo quod sibi persuaserat c. 9. fabulam de S. Ursula, virginumque agmine scriptoris animo esse observatam: unde colligebat eum ante saeculum XII. non existisse. Etenim vel maximo pignore contendere ausim fabulam istam ne innotuisse quidem Graecia. Hasius, semper cum honoris praefatione nominandus, de Timarione disserens, id tantum pronuntiavit, Philopatrin quoque scriptum esse medio aevo. Quod ubi legebam movit me protinus summa viri in universa philologia, in Byzantinis autem rebus unica auctoritas, ut libellum tunc demum accurate inspicerem; quo facto mox animadverti scriptum esse imperante Nicephoro Phoca, paulo ante eius necem, a. 968 vel 969. Hinc est quod immani quodam et efferato gaudio de virginum caede in Creta insula laetatur (c. 9.), ubi, quam atrociter in mulieres infantesque saevitum sit, ex Theodosio cognoscere licet (V. 85. sqq.): — et nuncius, quem Cleolaus affert, de victoriis imperatoris Syriacis accipiendus est: — spes quidem concepta de capienda Babylone (Bagdado), et de Aegypti Arabiaque servitute, licet immodica stulta tamen non erat: Scythae, quorum incursiones finire posse vix audent sperare. fidem illi qui de Asia domanda somniant, Bulgari sunt: denique seditiosus coetus, ingrataeque molitiones adversus victorem Augustum, cui libelli scriptor se commendare studet, et moeror prave religiosorum de publica gloria, turbabant imperium Nicephori, donec eum everterent. — Quae omnia Hasium quoque vidisse, intellexi, quum ante annum viri egregii sermonibus fruebar.

Index rerum ita confectus est ut ei quem Hasius dedit inserta sint quae observanda videbantur in reliquis libellis. In qua re neque laus mea ulla est, quippe qui procul abessem, et vix per totam aetatem his terve litteris Weberi edocerer quo se statu res haberet; ac ne

nunc quidem plagulas quae post decimamnonam e prelo exierunt conspexerim: neque, si forte in aliqua parte huius voluminis erratum sit, culpa. Iussissem si ad eassem, numeros paginarum editionis Romanae margini adscribi ad acroases Theodosii; verum id nonnisi ad aequabilitatem, speciemque operis pertinet, ceterum in libro versibus distincto nullius est momenti.

Scr. Bonnae a. d. V. Id. Octobr.

C. B. HASII
DEDICATIO EDITIONIS PARISINAE.

INLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO
VIRO

N I C O L A O
COMITI DE ROMANZOFF

IMPERII RUSSICI CANCELLARIO ORDINUM IMPERII
PEREGRINORUMQUE ALIORR. PLURIMORR. EQUITI
ETC. ETC. ETC.

QUI
SINCERAE MAGNAEQUE GLORIAE
CUPIDITATE INCENSUS
LITTERARUM ET HONESTARUM ARTIUM
TUM SUBLIMIORUM OMNIUM SCIENTIARUM STUDIA
ITA COMPLEXUS EST ET FOVET

UT IISDEM CUM REI PUBLICAE UTILITATIBUS
ARCTISSIMO VINCULO CONSOCIATIS OMNI EUROPAE
TOTIQUE POSTERITATI SUMMO SE CULMINE DIGNISSIMUM
PRODIDERIT

HISTORIAE BYZANTINAE

NOVUM HOC VOLUMEN

D. N. E.
L. M. Q.
D. D. D.
EDITOR.

C. B. HASII
P R A E F A T I O.

I. Si quis fortasse miratur, quid sit, quod Leonis Diaconi Hi- Ed. Par.
storia, quam complures ante annos receperam me editurum, nunc P. III
demum exeat: is, ubi dilationis causam perspexerit, una et mihi
facile veniam dabit procrastinationis, et eo maiores gratias viro
amplissimo, cuius munificentia conatui meo subventum est, ha-
bebit. Quapropter nihil prius exponam, quam qua fortuna scri-
ptor diu reclusus nunc potissimum exstiterit. Deinde dicam de
viri auctoris, et quae mea quidem sit de ingenio eius, de genere
dicendi, de fide, existimatio: item de Codice, in quo uno, quan-
tum scio, Historia est eius conservata. Tum de Tacticis agam
Nicephori Phocae, postremo rationem et versionis et notarum
meorum, et omnino editionis, explicabo.

II. Ego, postquam in Bibliotheca Regia esse coepi, ut primum
permissum erat nosse licitum est, facile intellexi, etiam post Goari,
Possini, Ducangii et, qui admodum multa veterum monumenta e
situ eruit, Combefisii varios labores, quasi e quodam inexhausto fon-
te, hauriri inde non pauca posse ad collectionem auctorum Byzan-
tinorum cumulatis augendam. E scriptoribus autem ibi servatis
duos esse potissimum, Leonem Diaconum et Michaëlem Psellum,
quorum editio et desideraretur dudum a viris doctis, et esset iam
aliquando si minus confecta, concepta certe animo atque affecta.
Nam illum ipsum Combefisium testatum est ex Harles. Bibl. Graec.
VII. 684. C. cum esset animo erecto ad indaganda in lucemque
evocanda Graecorum scripta, imprimis ecclesiastica et Byzantina,
Bibliothecam Regiam scrutantem cepisse cum Leonis tum Pselli

cognitionem, editionemque utriusque adornasse. Quin ipse sic habet notis ad Auctar. noviss. Biblioth. Graecor. Patr. Paris. 1672. p. 545. subhorride (ut plerumque incomtus est in oratione Latina):

P. IV *Photii technas malasque artes cum alii prosecuti sunt Graeci aequales, aut parum suppare, tum meus Logotheta* [hic est Simeon magister et Logotheta, de quo Harles. VII. 471. C.], *si quando, pace lenius aspirante, ac Christianissimo Rege semper victore, Regia Lupara, historiae Byzantinae paene necessario supplemento, cum Leone Diacono et Michaële Psello, regium vere multiplici titulo argumentum, iuris publici regia munificentia faciat: ne sibi per moras Batavus, aut gens alia, eam gloriam rapiat.* Sed a. 1679. a vita discessit Combesisius, deque duobus tomis Auctarii Byzantini, quos edendos sibi proposuerat, ne priorem quidem potuit divulgare. Is enim, scriptores post Theophanem continens, Constantinum Porphyrogenetam dico de vita Basilii, Continuatore anonymum Theophanis, Ioannem Cemeniatam, Georgium monachum, alios, non nisi sexennio post, curante Sebastiano Mabre-Cramoisy, ex typographia Regia a. 1685. in lucem prolatus est. Editio alterius, Leonem Michaëlemque Psellum complexuri, prope triginta annis post commissum est Michaëli Le Quien, ex schedis Combesisianis adornanda: vid. Echard. Scriptorr. ordinis Praedicator. II. 684. C. Nec segniter is se ad opus admovit, ita ut Leo in typographia Regia formulis iam coeptus sit describi, ipseque Le Quien sic habeat Orient. Christian. I. 255. D: *Quae Leo Diaconus refert in Historia, cuius pars typis Regiis iam edita est.* Atenim intervenit impressioni ingravescens bellum, quod de Hispaniarum successione gestum est, *consiliumque*, ut scribit Echardus loc. cit., *quod Michaëli Le Quien commissum erat exequendum, iamque typis Regiis inceptum, bello tum atrociori ubique flagrante interruptum est ac prolatum.* Ergo neque Combesisii opera neque Lequienii, a. 1733. vita functi, Leoni potuit prodesse. Et mirari licet, plagulas illas tunc impressas interuisse, prope dicam, in nihilum, neque usquam iam comparere. Ego certe scrutatus sum quae potui, et perquisivi, percontatus quoque agentes typographiae Regiae, viros non solum peritissimos artis suae, verum historicos quoque, monumentorumque officinae ipsorum percuriosos: reliquias editionis illius inceptae nullas potui nancisci. Quapro-

pter suspicor, exemplaria ea vel casu aliquo peculiari, vel data opera, fuisse deleta.

III. Reliquerat igitur Combesius, ex hac vita migrans, cum alia praeclare inchoata multa, tum confectam, ut videtur, Leonis Psellique versionem Latinam. Sed illa priora, multis undique in schedas extincti involantibus (ut fere fit in eruditorum obitu), dissipata evanuerunt: versionem Leonis ac Pselli Parisiis in aedibus FF. Dominicanorum ad viam S. Honorati, ubi vita cessit Combesius, multos annos asservatam esse constat, eiusque copiam viris doctis compluribus factam. Ita varii variis locis non solum mentionem fecerunt Leonis, verum illius fragmenta scriptis quod P. V que inseruerunt suis. Velut Bandurius Imper. Oriental. II. 466. C: 480. D. 481. B. 726. A. 728. D. Ducangius cum in Glossario non uno loco, tum in notis ad Zonaram II. 99. D. 103. C. 105. D. 107. A. D. omnium maxime autem Francisc. Pagius Critic. in Annales Baronii III. 873. D. *eam versionem opera Bernardi Montfauconi a se lectam, et quoad praecipua capita* (utor ipsius verbis) *descriptam esse* asseverans, ad historiam saec. X. vergentis *certius illustrandam*. Ac profecto eius fragmentis refertis cum extremum tomum tertium Criticor. 873. D. 875. A. 876. A. tum exorsum tomi quarti 3. B. — 39. A. Unde eadem hausit partimque transcripsit Schloezerus in *Nestore s. Russische Annalen in ihrer Grundsprache u. s. w.* V. 125. A. — 177. A. Alios contra nimium quantum neglexisse ea questus est Saxius Onomast. II. 156. C. *nobilissima illa fragmenta, latine edita, quomodo subinde homines eruditos, tanquam Guil. Cave* Histor. litterar. Scriptorr. ecclesiast. II. 106. A. *inprimisque I. A. Fabricium* Bibl. Gr. VI. [is enim verus est numerus: apud Saxium legitur V.] 353. A. et XIII. 788. B. *latere potuerint*, cogitatione assequi se non posse. Tametsi in his erratum est ipsius Saxii. Nam cadat iam eius reprehensio in Fabricium, cuius volumina exierunt alterum a. 1714, alterum a. 1726. Guil. Caveo certe, qui scripsit a. 1688, vitio nequit dari, quod tunc ignoravit, quae Pagius a. 1705. erat editurus. Sed ut revertar ad versionem Combesianam, superfuisset ea videtur usque ad motum repentinum, quo Gallia tota, vergente saeculo superiore, confusa est. Tunc illa ipsa procella, quae viros studiis ac doctrinis exquisitioribus claros partim deiecit de statu omni, partim praecipites perturbavit ex patria;

quo flatu collegia litteraria et religiosa universa evertit, eodem ut multa alia ingenii monumenta chartis reconditis mandata, sic item ultimas reliquias sedulitatis Combefisianae dissipavit, aut obruit. Certe neque tum cum expilarentur libraria FF. Dominicanorum, neque cum post surreptiones varias libri inde residui per bibliothecas diversas diribebantur, quicquam de repertiis Combefisii schedis auditum est, nedum de versionibus Leonis et Pselli: quae vel in latebra aliqua ignorata delitescunt adhuc, vel (quod magis est credibile) omnino hodie interciderunt.

IV. Quare, ubi semel in animum induxeram Leonem in lucem proferre, fieri oportuit novam interpretationem eius Latinae: extra pauca quae supra dixi, in Criticis Pagianis conservata. Deinde conquistaui quae ad illustrandum scriptorem spectarent. Sed, opera iam fere prelo parata, perspicere coepi, quantas eius editio difficultates esset habitura, cum alias, quas hic definite edisseri quid attinet? tum magnitudinem impensarum, quibus nec privati cuiusvis unius suppetere facile copiae, nec

P. VI certe meae. Accedebat, ut ipse in Bibliotheca Regia sub id tempus essem occupatissimus, notitiam Codd. Graec. ex Italia recens allatorum conficere conans, qualem de Codd. Florentinis Bandinius, de Vindobouensibus Lambecius ediderunt. Quamobrem, quo saltem intelligerem, quale virorum doctorum iudicium futurum esset de Leone, satis tunc habui, librum sextum, ut erat a me versus, seorsum specimen causa in lucem proferre *Notices et Extraits des Mss. de la Bibliothèque du Roi* etc. VIII. 254 — 296. Neque quicquam posthac propius est factum, quam ut cogitationem editionis integrae omnino dimitterem. Aliquot anni cum sic effluxissent, me aliis sollicitudinibus curisque distento, ecce vir doctus, quo nemo omni antiquitatis septentrionalis memoria abundantior, nemo in monumentis historiae Russicae examinandis, comparandis, explicandis acutior aut felicior, Philippus Kauc, Academiae Imperialis scientiarum Petropolitanae decus et ornamentum, ultro me litteris mire puris, amicis, candidis adiit, nihilque opinanti commonstravit, quemadmodum rei pridem institutae expediri exitus posset. Nempe imperii Russici Cancellarium, etc. ill. Comitem Nicolaum DE ROMANZOFF, virum ut omni magnarum rerum laude cumulatam, ita natum provehendis liberalibus studiis, cum in manus eius incidisset specimen

Leonis in Notitiis Mss. editum, optare, ut scriptor totus in lucem proferatur: sumtus necessarios eundem subministraturum. Mirifice igitur delectatus hoc nuncio, multo acrius exarsi ad cupiditatem edendi operis: ipsiusque illustr. Comitis litteris paulo post magis etiam confirmatus, evestigio orsus sum editionem. Neque aliunde amplissimorum hominum mihi defuit studium aut voluntas. Nam et vir summus Comes DE MONTESQUIOU, Franciae par, Regis Christianissimi consiliarius intimus, cum administrationem interiorem, ut nunc vocamus, in Gallia haberet, redempto exemplarium, ut aiunt, numero haud exiguo, expeditissimum reddere totum imprimendi negotium dignatus est: quam eius voluntatem ratam fecit post eum eodem munere fungens ill. Dom. Comes DECAZES, etc. immortalem laudem comparans, dum litteras et scientias, omninoque bonas quasvis disciplinas in Francia florere atque ornari omni conatu curat: et vir eruditione, auctoritate, virtutibus eminentissimus, doctrinae Orientalis per orbem terrarum princeps, liber Baro SILVESTER DE SACY, Rector universitatis Parisiensis, institutionis publicae constituendae Vvir, ordinis Reg. Legionis honorif. praefectus, Academiae Reg. Inscriptt. et litterar. human. sodal. etc. interventu suo obtinuit, ut in typographia Regia Leo formulis describeretur. Ita, his auspiciis incepta, biennii spatio ad exitum adducta impressio est: tardius fortasse quam volebam, obsequi continuo tantis viris iucundissimum existimans: satis cito, si molem voluminis difficilemque rationem commentarii characterumque Graecorum spectes.

V. Venio nunc ad ea quae constant de vita Leonis, pauca P. VII sane, nec diversa fere ab iis, quae Notitt. Mss. VIII. 257. C. primum protuli. Vitam Leo adiit Caloë, quae civitas est (τῆς Καλοητῶν πόλεως Le Quien Orient. Christ. I. 726. C.) Asiae proconsularis in Tmolo monte, prope fontem Caystri amnis (infra 2. C): is tractus omnis themati Thracensium tunc accensebatur. De parentum conditione non habemus quod liqueat: patri nomen Basilii fuisse ipse ait 2. B. Ac primam quidem aetatulam in patria parentumque disciplina videtur exegisse: inde studiorum causa Constantinopolim tanquam ad domum quandam doctrinae profectus, ibi a. 966. mens. April. sacro solenni Ascensionis, motu populari in Nicephorum effecto, imperatorem gradatim per urbem equitantem conspexit, virtutemque eius et animi firmita-

Leo Diaconus.

b

tem vi furiosa plebis perturbari haudquaquam posse admiratus est. Haec se adolescentulo accidisse scribit 40. B. Ita si statuimus, a. 966. eum egisse annum circiter sextum et decimum, sequitur, natum esse sub a. 950. Circa a. 973. quo Basilio exauctorato Antonius Patriarcha creatus est, in Asia fuit: ibi certe gemellos monstruosos, imperii provincias obeuntes, crebro se vidisse tradit 102. A. Post aliquanto in collegium sacerdotum palatinorum ascitus, a. 981. cum Basilius Imp. magno apparatu Bulgaris bellum inferret, castrisque ad Stoponium positis Triaditzam oppugnaret (Cedr. II. 695. C.), diaconi munere fungens secutus comitatum est: legionibusque retrorsum raptis, cum exercitus perterritus interneciva clade in itinere afficeretur, ipse e Bulgarorum undique provolantium manibus (107. B.) aegre evasit. Quare opinor in Historia, quoties Moesiae mentionem facit (velut 38. C.), tremere et exalbescere tanquam obiecta terribili re videtur, nihil ut sit, quod aequae ei formidinem dicas iniecissee. Quem postea tenuerit vitae cursum neque ipse indicat, neque alii tradunt: nisi vero si quis est, qui addita demum aetate a rerum ecclesiasticarum cura eum abduxisse sese putet, atque in secessum, Historiae condendae causa, se recepisse. Constat certe, non exisse scriptionem ante a. 989. quo Bardas Phocas contra Basilium Imp. rebellans oppressus est: quippe eius interitus refertur 108. B. Expugnatio Chersonis, de qua 108. C. et mora Basilii praesidis (106. D.) anno ante acciderunt. Num consilium fuerit Leoni, ultra Tzimiskae mortem deducere historiam, dubitari potest. Nam quod scribit 109. B. mala, per stellam crinitam praemonstrata (quae postea Basilio imperante evenerunt), suo quidque ordine ab historia dictum iri, id fortasse non sic intelligendum est, quasi ipse sibi ea seponeret narranda, sed generatim, aliis ea scriptoribus materiam dicendi praebitura.

VI. Ergo tria potissimum bella, Creticum, Asiaticum, Russicum, formidolosa atque difficilia, scribenda sibi sumat, afferre. P. VIII reque lumen voluit rebus sua aetate (959 — 975.) gestis. Sed est magnum munus historia, et ex omni scripturae genere prope dicam difficillimum. Sunt unicuique saeculo suae caecitates mentis: ut, quamvis caetera ratione recta iudicet, in quibusdam tamen erroris atque hebetudinis sit condemnandum. Infinitam vim habent religiones, instituta, factiones, sectae: non

uno modo praestringi acies mentis solet saeculis cultis et eruditis, nedum asperis et tenebrosis. Accedit, ut Leonis aetas eloquentiam poneret in florida, ut ita dicam, oratione: cum magnam se quisque in dicendo laudem adeptum putaret, si, multa acervatim complexus ornamenta, poëticae dictionis aemulatione grandioribus verbis, et duris, ne ineptis dicam, metaphoris esset usus. Atque haud scio annon quicquam magis historiae officiat, quam fucatus eiusmodi sine dignitate color: quando ita nimio calamistrorum usu incedit oratio, ut et sermoni lepos omnis adimatur, et rerum expositioni fides. Id vitium Leo, tametsi non adeo insaniat quam Theophylactus Simocatta aut Nicetas Choniates (in orationibus praecipue, ubi cumprimis cupiunt disertum videri), effugere tamen omni ex parte non potuit, felicisque fortasse ingenii cursum oppressit illud tanquam adipatae dictionis studium. Cumque a Divo Iulio, primo De analogia, dictum sit, tanquam scopulum sic fugiendum inauditum atque insolens verbum esse, Leo contra quasi quasdam cantes reformidat vocabula idonea et usitata. Vocem ἀδελφός raro usurpat: creberrime ἀνταδελφός, δμαίμων, σύναιμος. Πέλω, τελέθω (ut certe scripsi 90. C.), τελέω, ὑπάρχω, πέφηναι (60. D. 93. A.), πέφνκα, χρηματίζω, vel quidvis, potius adhibet quam εἰμί· ἀκουτίζομαι, διενηχέω, διεναστίζω, ἐναστίζω, potius quam ἀκούω. Passim quoque verbis vetustis e poëtiisque erutis orationem tanquam stellis (ut sibi videtur) ornat. Ἐπιωγαῖς 22. A. arripuit ex Odyssea E. 404. ubi nunc legimus ἐπιωγαί. Νέων, vadens, 27. B. e grammatico aliquo, opinor (vid. perspicacissimum Graecae proprietatis arbitrum Frid. Aug. Wolf. Prolegom. IV. 18.): nisi ibi dicas νεὼν legendum, eiusque glossam esse ἐκκλησίαν, excidisse autem ἀφικόμενος, vel tale aliquid. Ὀχθος 32. C. significatione ripae, rarum est, vel apud poëtas. Verbum obsoletum προσέπω, unde προσεπίην, habet 99. B. Sed nolo multus videri in re, quam inter legendum unusquisque facile per se notabit.

VII. Aliud Leonis vitium est synonymorum vana accumulatio. Sicubi σοβαρενόμενος scripsit (13. A.), ne parum multa verba sciasse videatur, continuo et γαυρούμενος subiungit, et ἐπαυρόμενός τε καὶ βρενθυόμενος. Sic singulis paene paginis. Eiusmodi tantologiis cumulati sunt Byzantini omnes medii aevi: nec nisi tempore Palaeologorum ab acrioribus ingeniis Demetrio Cy-

donio, Chrysolora, Theodoro Gaza, Chalcondyla, id genus dicendi apretum est ac repulsum. Simul iidem primi coeperunt

P. IX minus serviliter veterum stylum ac scribendi rationem imitari. Nam ante, veluti emortua lingua, sibi ipsi diffidebant fere omnes; et erant tanquam anniculi infantes, qui nonnisi in curriculo, aut praeunte duce, inambulant. Non perennem ac perpetuam tum simplicium tum collocatorum verborum et totius structurae concinnitatem numerumque aemulabantur, non (quod caput erat) animos erectos veterum: sed si quos existimabant imitatione dignos, eorum phrasas undique arreptas ad verbum transferebant in propria scripta. Neque alio pacto Leo egit. Verumtamen inter eum et aequales ipsius illud interest, quod hi, quantum possent, omnes propemodum omnium auctorum nobilium consumerent arculas imitando, Leonis sermo e tribus demum fontibus fluxerit, ex versione LXX. interpretum (libros novi Foederis minus crebro compilat), ex Homero, ex Agathia Myrinensi. Inde piscatus est locutiones, quibus scripta infercit et explet sua, tanquam in unum agrum plura inter se inimica spargens semina. Sed non refert alieno ornatu distinguere sermonem, nisi queas id cum iudicio apteque facere: minusque genus dicendi eius videretur inconcinnum, si, deposito omni rhetorices strepitu, Constantini Porphyrogenetae exemplo vel ad infimae plebis orationem Leo sese deiecisset. Is contra Agathia, cuius grandiloquentiam et cothurnum vix nunc ferimus, videtur praecipue delectatus. Hoc demonstravi allatis in Commentario (velut 206. C.) illius locis, non ubique tamen: nam omnia minima maxima vestigia imitationis colligere putidum erat nec conducebat quicquam ad auctoris cum interpretationem tum emendationem. E Procopio, ieiuniore stylo res tractante, nihil videtur sumsisse praeter sententias quasdam, exordio et orationibus passim insertas. Neque usquam ullo vestigio deprehendere licet, primarios scriptores Thucydidem, Polybium, Plutarchum, ab eo esse pervolutatos. Praeterea reperies in eo plerumque τοιοῦτος positum, ubi Attici οὗτος scripsissent. Similiter usum creberrimum praepositionis κατὰ, pro ἐν velut, ut hoc utar, 108. C. τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν στασιάζουσι, *rebellantibus in Asia*. Verum haec ei communia cum caeteris Byzantinis. Illud peculiare, ponere infinitivum futuri, ubi aoristi vel praesentis exspectes, praecipue post βούλεσθαι

(ut 23. D. 24. D.): deinde, idem vocabulum, aliquot lineis interiectis, libenter iterari.

VIII. Dixi, criminosis fortasse, quae in Leone culpet aliquis: nec profecto ego is sum, qui laudes scriptoris cuiuspiam, cui studuerim, plus quam satis sit decantem. Nunc aequum est, quae ab illo faciant, item enumerare. Ac primo quidem magna est Leonis commendatio, quod quae ipse viderit litteris mandavit, habendusque est inter scriptores illos, unde alii, qui posterius fuerunt, quasi e fonte capiteque narrationes rerum deduxerunt. Sic Scylitzem mutuatum esse ab Leone multa demonstravi P. X in notis: a Scylitze autem omnia minima maxima sumsisse Cedrenum notum est. Zonaram item usum esse Historia Leonis arbitror: vid. Ducang. ad Zonar. II. 107. B. Pagium quoque ex nostro non pauca videmus emendasse, a recentioribus in ratione temporum conturbata. Ita ab hac parte non iniucunda erit studiosis historicisque hominibus comparatio scriptoris nostri cum reliquis, qui eadem tradiderunt. Neque neget quisquam, res post obitum Romani Iunioris in aula gestas (19. B. sq.), rebellionem Leonis Curopalatae (90. A.), bella Tzimiscae per Orientem (99. A. sqq.) commodè ab illo exponi, bellum Sphendosthlabianum fuscè quoque ac diligenter. De Nicephoro periurii reo 25. D. satis magna libertate, de Tzimisce huius percussore severe et fortiter scripsit, ut hominem recti honestique studiosum facile agnoscas. Denique Leonem, temporibus miseris et caecis ad historiam se conferentem, inique compares cum pronunciatoribus rerum gestarum florente Graecia, qui, curriculum nacti felicius, aurea orationis facultate usi, toti terrarum orbi atque omnibus saeculis cognitionis et eloquentiae clarissima lumina accendere potuerunt. Noster iudicio, doctrina, genere dicendi, exprimere debuit temporum suorum imaginem. Quapropter, modo lucem addat rebus ea aetate gestis (quod profecto facit), facile feramus eum astrologiae fidem habuisse 104. C. exiguae geographiae notitiam prodere 80. A. historiae veteris 92. D. — Polybii acumen miramur, Plutarchi litteras, copiam Strabonis. Qui tanti viri atque tales, praesidiis sapientiae circumsepti, si errores deponere, lapsus vitare omnes non potuerunt, quis tam rudis est temporum Byzantinorum, qui Leonem id potuisse putet?

IX. Hunc igitur, illa virtute historica, quaecunque est, prae-

ditum, conservavit nobis unus omnino Codex Bibliothecae Regiae, signatus prius No. 2561. nunc 1712. olim in supellectile litteraria Raphaëlis Tricheti du Fresne: qui cauidici Burdigalensis filius, cum magno duceretur librorum acquirendorum studio, Hispanias Italiamque semel et saepius regnante Ludovico XIII. Rege Christianissimo sic obierat, ut, inspectis passim hominum historicorum librariis, propriam bibliothecam locupletare inde conaretur. Is ex Italia hunc Codicem in Galliam deportavit, testante Combefisio Origin. Cpol. 265. B. Deinde, cum vita excessisset Trichetus, I. B. Colbertus, Ludovico XIV. Magno ab intimis consiliis et generalis aerarii moderator, cuius immortalis vivit vivetque ob beneficia in Galliam collata memoria, emit de vidua in Bibliothecamque Regiam intulit omne Tricheti litterarium instrumentum. In quo erant libri impressi numero plurimi, mss. Latini et Italici plus minus C. Graeci XL. Itaque in Bibliotheca

- P. XI publica collatus Codex noster, Ducangio, Bandinio, reliquis, quos initio nominavi, innotuit. Constat vero foliis membranaceis 422, chartaceis octo, continens praeter alia minoris momenti (vid. Catal. Codd. mss. Graecc. Bibl. Reg. II. 391. D.) illa: 1.) Chronicon Simeonis Logothetae maxima parte ineditum, a fol. 18 *verso* ad fol. 272 *rectum*; 2.) Leonis Diaconi Historiam, quae nunc prodit, a fol. 272 *recto* ad 322 *rectum*; 3.) Michaëlis Pselli Chronographiam tomis novem, item ineditam, a fol. 322 *recto* ad 422 *rectum*. Exaratum esse si minus XI. at certe XII. saeculo forma litterarum demonstrat, haud absimilis illi quam Montefalconius protulit Palaeogr. Graec. 291. No. VII. ut igitur nesciam quid in mentem venerit confectoribus Catalogi Bibl. Reg. II. 391. C. dicere, eum saeculo decimo quinto videri scriptum: nisi id de iis duntaxat intelligas, quae in octo foliis chartaceis ad calcem exstent. Ipse Codex, tametsi non adeo multis profunde latentibus mendis scatet, habet tamen itacismos tot, quot in libris saec. XII. peraratis esse solent, ut videlicet ϵ et α , η et ϵ , $\omicron$ et ω , $\omicron$ et υ , saepius inter se confundantur, neque ita rarum sit, $\epsilon\zeta$ $\tau\eta\nu$ fol. 315 *recto* (ed. 95. C.) scriptum conspici sic, $\eta\varsigma\eta\nu$. Eiusmodi menda notavi interdum: plerumque, quando nihil habebant, quod fidem receptae lectionis labefactare posset, omisi. In summa fateor, non maiorem me laborem suscepisse, quam eos sustinere necesse est, qui Codice ex unico pendent in

scriptore primum edendo. Ubi fere fieri non potest, quin pars mendorum Codicem contaminantium diligentiam vel minutissimam effugiat, inque ipsam editionem redundet. Ita quod erat reliquum tentavi, ut quae possem, coniecturis et comparationibus emendarem, collato Cedreno et Scylitze, qui complura ex Leone ad verbum in historias suas transtulerunt (vid. supra ix. D. x. A. infra 225. A.): postremo, quae ratio et doctrina praescribere videbantur, ea pro facultate in constituenda oratione Graeca conatus sum praestare.

X. Libellum *περὶ παραδρομῆς πολέμου*, de *velitatione bellica*, adhuc ineditum, secundo loco collocaui, ut historiam gestarum a Nicephoro Aug. rerum scriptio eiusdem iussu confecta exciperet. Quam non ab ipso Nicephoro litteris consignatam esse, quemadmodum Meursius existimabat (conf. Lambec. Comment. de Bibl. Caes. VII. 433. B.), cum ex universo opere perspicitur, tum vero apertis verbis sub finem praefationis 119. A. declaratur. Nec tamen, si de nomine scriptoris non habemus quod liqueat, de tempore quo confectus sit is Commentarius, dubitatio infinita esse potest. Ait auctor, quisquis est ille, a Nicéphoro Phoca Imp. mandatum sibi esse, ut genus hoc bellandi scriptura persequeretur. Illum autem ob res bene gestas laudibus iis effert, quibus quemque memoriam eius renovasse, superstite et imperante percussore eius Ioanne Tzimisce, vix est credendum. Etenim P. XII
 pentini homines, ac per scelus ad summa evecti, quo uberiores fructus patrati facinoris capiunt, eo vehementius eius commemoratione commoventur. Ideo adducor ut credam, scripta ea demum esse sub Basilio et Constantino, rerum potitis a. 976. Accedit quod, quoties principis fit mentio, toties auctor numero plurali utitur: *οἱ ἅγιοι ἡμῶν βασιλεῖς* 155. C. *τῶν ἁγίων βασιλέων* 155. A. *τῶν βασιλέων ἡμῶν τῶν ἁγίων* 154. C. quod in geminatum Basilii et Constantini imperium quadrare apte videtur. Habemus igitur in hoc libello perscriptam notitiam, quemadmodum saeculo x. medio aut exeunte a Graecis vel administrabatur bellum in asperis Tauri, Antitauri, Amani locis, vel administrari debuisset. Ea una me permovit ratio, ut in volumen istuc reciperem opusculum, quod nisi pro commentario militari in expeditiones Phocae Tzimiscaequae a Leone expressas habere velis, alioquin facile fateor, neque rerum copia, neque auctoris doctrina, nedum elegantia dicendi,

plus quam multa alia eiusdem aetatis, quae editioni parata habeam, lucem commerere. Cavi certe, ut ne quid nimium a nobis in hac parte adiectum esse diceretur. Quatuor erant Codd., in quibus libellum hunc offenderam: I.) Regius 2437 fol. 371 *verso* — 409 *recto*; II.) Regius 2445 fol. 320 *recto* — 335 *verso*; III.) Codex No. 26 Supplementi nostri, quem in ora modo indicavi littera B, modo siglo hoc, *Cod. suppl.* ibi legitur is libellus fol. 171 *recto* — 172 *verso*; IV.) Palatinus No. 393, a. 1797 ex urbe advectus in Bibliothecam, a. 1815 Romam reportatus. E quibus in edendo secutus sum potissimum Cod. Reg. 2437: cuius ut folia in margine editionis annotavi, ita lectiones intelligi oportet, quoties *Cod. A*, sive etiam *Cod.*, singulari numero, in ora ascriptum legitur. Ubi *Codd.* pluraliter, reliquos tres in subsidium vocavi, idque saepe frustra: quippe erant tam depravati omnes, ut sententiae complures, nisi aliqua magna medicina adhibita, constare omnino non possent. Eiusmodi locos ex coniectura emendare conatus sum: ita tamen ut, quotiescunque fieri posset, transpositis potius verbis quam mutatis, meo more nimium religiosus in exemplaribus sequendis, quam temerarius in corrigendis, esse malletm.

XI. Huius autem auctoris, quisquis fuit, dicendi genus caret omnibus ornamentis, horridiusque est ac praefracius. Sermone vulgarem quem frequentat, saec. x. iam plurimum a syntaxi elegantiore abfuisse demonstrant nominativi absoluti 125. D. *Πῆθος γὰρ* — 130. A. *ὁρῶν* — contra quam oportebat positi: genitivi absoluti item 123. A. *μανθανόντων* — *ὁρμήσας*. 150. B. *ἐγγιζόντων*. 159. C. *διατιθεμένου* subiunctivus aoristi pro futuro usurpatus, ut 140. A. *ἐκφύγασιν effugient* (quod idem in multis praecipitae Graeciae scriptoribus usu venit: vid. Indic. s. v. P. XIII Coniunctivus): *ἐν* perpetuo adhibitum pro *εἰς* 126. A. 127. B. 133. C. 152. D. *ὄν* constructum cum genitivo 158. B. casuumque omnino crebra confusio. Neque is certe quenquam, ut Leonem fecisse demonstravimus, exprimit dicendo: simplicibus utitur nativisque verbis. Quare fuissem nimius, si in scrutandis fontibus imitationis tantum egissem satis, quantum ad Leonem egi. Notas, praeter oppido paucas, resecuri: postrema undetriginta capita, quae habebat unus Codex Palatinus, quod ab alio

sanctore ad hoc opusculum addita existimabam, in praesentia praetermissi. Supt autem eiusdem prope argumenti quo superiora, ut ex titulis potest intelligi, qui sic se habent: XXVI. "Οτι οὐ δεῖ ἀπληκεύειν ἐξ ἐτέρου θέματος λαόν εἰς ἐτέρου θέματος ἢ τάγματος ἀπλήκτον. XXVII. Περὶ τῶν ἐν νυκτὶ ὀφειλουσῶν γίνεσθαι φυλακῶν, ἥτοι περικύτων. XXVIII. Περὶ τῶν ὀφειλουσῶν γίνεσθαι ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ βιγλῶν. XXIX. Πῶς δεῖ σμικρύνεσθαι τὸ ἀπλήκτον, ὁλοκλήρου τῆς περικύτης στρατιᾶς ὑπαρχούσης, τῆς δὲ γε ἱππικῆς ὀλιγοστέης. XXX. Περὶ τῶν ἰβ' ταξιαρχῶν. XXXI. "Οτι δεῖ, ἐπισφαλῶν καὶ στενῶν τόπων ἀπάντων*), εἰς δύο διαιρεῖν ἅπασαν τὴν στρατιάν, καὶ διχῶς ὑπληκεύειν. XXXII. Περὶ τοῦ, ὁπόσον ἀριθμὸν ὀφείλει ἔχειν τὸ ἱππικὸν στρατεύμα. XXXIII. Πῶς δεῖ ποιεῖν τὴν ἐκ τοῦ ἀπλήκτου στρατοπέδου παντὸς ἀποκρίνησιν. XXXIV. Περὶ ὁδοιπορίας. XXXV. Περὶ τοῦ, πῶς δεῖ ποιεῖν, ὅτε γνωσθῶσι πολέμιοι ἐν νυκτὶ βούλεσθαι ἐπελθεῖν τῷ χάρακι. XXXVI. Πῶς δεῖ ποιεῖν, εἴπερ ὁδοιπορούσης τῆς στρατιᾶς πολέμιοι μετὰ βαρείας δυνάμεως ταύτῃ ἐπέλθωσιν. XXXVII. Περὶ τοῦ, εἰ ἀπαντήσῃ στένωμα, ἢ γεφύρας καὶ ποταμοῦ βαθέως περικύσεις, τί δεῖ ποιεῖν. XXXVIII. Περὶ τοῦ, μὴ ἐκάγεσθαι πλῆθος ἀργῶν ἐν τῇ πολεμίᾳ. XXXIX. Περὶ τῆς ἀρμοζούσης πανοπλίας. XL. Περὶ τοῦ, μὴ ἔχειν τοὺς εὐτελεστεροὺς τῶν ἀρχόντων σκηνάς. XLI. Περὶ δουκατόρων καὶ κατασκόπων. XLII. Περὶ διελεύσεως κλεισούρας μὴ κατεχομένης παρὰ τῶν πολεμίων. XLIII. Περὶ κλεισούρας κατεχομένης ὑπὸ τῶν πολεμίων. XLIV. Περὶ πολιορκίας. XLV. Πῶς δεῖ φυλάττεσθαι τοὺς εἰς συλλογὴν χρειῶν ἀποστελλομένους, καὶ τοὺς νέμοντας τοὺς ἔππους. XLVI. Πῶς δεῖ τροπώσασθαι τοὺς πολεμίους, τοὺς ἐνέδρας τιθεμένους κατὰ τῶν εἰς συλλογὴν χρειῶν ἐξερχομένων. XLVII. Περὶ τοῦ, εἰ γνωσθῶσιν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολεμίων μετὰ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δυνάμεως κρύφα μέλλοντες ἐπιβουλεύσασθαι τῷ στρατοπέδῳ, ἢ τοῖς πρὸς συλλογὴν ἐξιούσιν ὑπουργοῖς. XLVIII. Πῶς δεῖ νυκτὸς τῷ ἀπλήκτῳ τῶν πολεμίων ἐπελθεῖν. XLIX. Πῶς δυνατόν ἐστι, μετ' ἐπιτηδεύσεως τοὺς πολιορκουμένους πρὸς τὰ ἔκτος ἐπισπάσασθαι, καὶ τραυματίσαι αὐτούς. L. Περὶ τειχομαχίας. LI. Περὶ τοῦ, πῶς δεῖ τὸν στρατηγὸν δικάζεσθαι **). LII. Περὶ ἀδνου-

*) Fort. ἀπαντήσαν.

**) Codex male, γυμνάζεσθαι.

μίαν. LIII. Περὶ τοῦ διδάσκειν τὸν στρατὸν καὶ ἐθίζειν ἔτι ἐν τῇ
 ἰδίᾳ ὄντα, κατὰ τάξιν ἀπληκεύειν καὶ ὁδοιπορεῖν. LIV. Περὶ τοῦ
 ὑπαλλάττεσθαι τὰς ἐκτελούσας τάξεις τὴν τοῦ σάκα διακονίαν, διὰ
 τὸν πολὺν κόπον τοῦ ἄρχοντος *). LV. Περὶ τῶν ὑποκειμένων
 δουλειῶν, ὅτι χρηρὴ πρὸς ἡμετέρας ταύτης λελογισμένης [l. ἡμέρας
 ταύτας λελογισμένως] τυποῦν καὶ διατίθεσθαι. Ea, inquam, ca-
 pita, qualiacunque sunt, et descripsi iampridem et Latine con-
 verti, ut in subsequenti aliquo volumine facile vulgari queant,
 si modo tanti videntur eruditibus. Quorum iudicium hac de re ex-
 quiro, meum nullum interponens.

P. XVI XII. Iam quod ad interpretationem Latinam Historiae Leo-
 nis attinet, locos versionis Combefisianae, in Criticis Pagi (vide
 supra pag. V. D.) servatos, nisi ubi manifesto lapsus erat, iisdem
 propemodum verbis in editionem meam retuli. Cuius rei unum-
 quemque admonitum esse velim: ne, si quem in versione aut
 styli inconstantia, aut quippiam fortasse non satis pure atque
 emendate dictum offenderit, continuo id in reprehensionem ver-
 tendum putet. Nam erat Combefisius homo pius quidem et in
 rebus sacris singulariter doctus, sed qui nunquam ab orationis
 asperitate moestitiaque abesse potuit. Nobis quoque in universo
 volumine linguae atque elocutionis cura (vereor) non tanta fuit,
 quanta esse poterat, fortasse etiam debebat. Sed veniam eius-
 modi facilius dari posse existimo Byzantinae historiae studiosis,
 omninoque iis qui in scriptoribus medii aevi, nescio quid barba-
 rum et inconcinnum sonantibus, cogitationem perdiu ponunt.
 Praeterea, bonorum scriptorum exemplum consecutus, vel in ver-
 bis ad religiones persuasionesque pertinentibus, ubi difficilli-
 mum erat, malui interdum aliquid audere potius, quam Latini-
 nam orationem multis Graecis vocabulis inquinare. *Nomina re-
 rum Graeca quae convertimus* (ut Cornificii verbis utar, quarto
 Rhetoricorum), *ea remota sunt a consuetudine: quae enim res
 apud nostros non erant, earum rerum nomina non poterant esse
 usitata.* Designationes dignitatum, Patriarcha, Domesticus,
 Drungarius, aliaque id genus, necessario retinui, tametsi ex ni-
 tidissimo Latinitatis fonte haudquaquam profluxerint. Quas si

*) Sic Codex: sed lecto capite malim finem tituli mutare sic: —κό-
 πον, τοῦ ἄρχοντος, εἰ δυνατόν, μένοντος αὐτοῦ.

quis aut nimia Romani sermonis religione silentio praeterire, aut per circuitionem explicare voluerit, nae ille mihi imprudens, et cuius sententia minime standum sit, videtur iudicandus. Versioni Leonis ad marginem exteriorem lectiones Codicis sunt appositae, sicubi vocem, a librariis manifesto corruptam, in textum recepi. Ubi dubitatio suberat, lectionem Codicis in textu servavi, coniecturam meam adieci in ora, si valde probabilem, praefixa littera *l.* hoc est *lege*, sin minus, praefixa *f.* *fortasse* (nam *forte* siquando impressum est, id aequus lector oscitantiae operarum ascribat). In summa id egi, ut de suspicionibus meis, quam quaeque probabilis sit sive vana, penes lectorem iudicium relinqueretur.

XIII. Superest, ut de instituto adnotationis meae, maxime ad Leonem, si qui vagatum me in iis latius atque deflexisse saepenumero de via putent, apud existimatores harum rerum intelligentes et aequos paucis me purgem. Etenim intellexi triplici- P. XVII
citer fieri posse, ut editoris in opere exequendo sedulitas fautorum nostrorum benevolentiae aliquatenus responderet. Uno modo, si scriptores ipsos, quales in membranis offensissem, sublati tantum manifestis mendis, addita Latina versione, arbitrio eruditorum permitterem. Deinde, cum plurima essent nuper in Bibliotheca Regia, multa supersint ad hanc diem, ad res Byzantinas quodammodo pertinentia, neque edita adhuc, neque unquam opinor (ut nunc sunt tempora) integra lucem visura, Vitae Sanctorum, epistolae fratrum devotorum, antistitum, patriarcharum, tractatus dogmatici, ascetici, polemici magno numero, annales quoque inediti, pervolutare ea studiose atque excerpere coepi quicquid lucem afferre poterat annis, sedecim, qui a morte Constantini VII. Porphyrogenetae (xv. Novembr. 959.) ad Tzimiscem, x. Ianuar. 976. veneno sublatum, effluerunt, quorumque memoriam Leo complexus est. Ubi cum praecipue usui mihi fuerint historiae duae, altera Simeonis Logothetae (vid. Harles. Bibl. Gr. VII. 685. *l.*), altera Iulii Pollucis (de qua infra 179. B.), hic facere non possum, quin Italicorum quoque eruditorum in me animum, quam singulari officio fuerit, gratus commemorem. Nam repentino anni 1815. tempore, cum statuae, tabulae, reliqua civitatum ornamenta Parisios olim con-

vecta undique repeterentur, accidit ut inter Codices in urbem reportandos esset Vaticanus No. 163. illam ipsam Iulii Pollucis historiam complectens. Ibi cum intellexissent procuratores Summi Pontificis, me in conficiendis notis hoc Codice aegre cariturum, perhumaniter negaverunt se commissuros, ut a se studiis meis obesset quicquam, permiseruntque, ut usque ad editionem libri is Codex Parisiis remaneret. Quocirca maximas gratias et ago et habeo Viro reverendo atque ill. Marino Marini, ab intimo cubiculo Summi Pontificis, et archivi Apostolici Vaticani Praefecto, cuius in hoc negotio eximia studii plena officia erga me exstiterunt. Quod autem eiusmodi notionum historicarum ne sic quidem in hoc Tomo permagna est accessio facta, non hercle penuriae Bibliothecae nostrae, sed paucitati annorum, quorum gesta tradit Leo (vide supra VIII. A.), tribui id velim. Ad Psellum, annorum prope centum (975-1060) memoriam persecutum, plurima eiusmodi inedita subiungere me posse spero, quibus vel stabilitur, vel emendatur, vel ratione multiplici amplificatur eius narratio.

XIV. Atenim non me fugiebat, etiam ut cumulate officio meo hoc duplici nomine satisfacerem, tamen fore ut sic neque ad litterarum Graecarum neque ad historiae studiosos ita multos mei officii utilitas pertineret. Nam, cum omnino in studiis nostris, Graecis dico, non sit maxima copia eorum qui, via trita relicta, P. XVIII interiores scrutentur ac reconditas litteras, tum vero ex iis ipsis exquisitis doctis quotus quisque est, qui lectionem scriptoris Byzantini ad subtiliorem cognitionem linguae quicquam conferre putet? Historici autem homines paene omnes vel ad veterum illorum prorsus antiquorum divinam memoriam, vel ad res nostra patrumque memoria aut subtilius et temperantius aut splendide ac mirabiliter gestas, vel certe ad origines populorum hodie vigentium illustrandas, cura omni studioque rapiuntur: pauci, iique ipsi invitius aut fastidiosius, annales excutiant senescentis imperii ac ruituri. Quapropter per notas obtinere volui, ut paulo latius mea opera pateret, ad eosque item pertineret, qui alieniores sint a rebus Byzantinis: ideoque de significatione vocum nondum satis definita parumve intellecta uberius passim disputavi in notis et fusiis. Qua in re saepius scriptorum Attico-

rum rationem habere potuissem, fortasse etiam debuisssem. Verum ego sic iudico (dicam enim non reverens in re obscura gloriandi suspensionem): quod in quoque plurimum est, hoc ipsum is potissimum conferre debet ad locupletanda communia studia nostra. Iam vero post complurium annorum assiduum laborem, quo Catalogum Codd. Graecorum in Bibliothecam maximam Parisiensem recens illatorum ad finem perduxeram, post pueritiam et primam adolescentiam in hoc studiorum genere positam, neminem esse scriptorem paulo illustriorem arbitror, neque profanum neque sacrum, qui a temporibus Theodosianis usque ad ruinam imperii Orientalis Graece scripserit, quem non ita tractarim, ut non aliqua eius pars in memoria mea penitus insideret. Scholia, catenas, paraphrases, commentaria, partim minus legi solita, partim omnino nondum edita, fieri non potuit quin ita pertractarem, ut eorum aliquam certe notionem caperem. Quamobrem, si passim ex Patribus, scholiastis, rhetoribus, illustrare quaestiones aliquot, afferre phrases, locupletare Lexica, notare errores quosdam superiore memoria commissos (nam ab aequalium censura, quae mea natura est, omnino abstinui) conatus sum, non ideo id feci, quod hos recentiores scriptores ullo modo comparandos esse cum antiquioribus capitalibusque illis ducebam, quos nemo opinor est quin crebro regustare cupiat, in iisque acquiescat; neque quod meum studiorum genus proponere in exemplum aliis, adolescentibus praecipue, velim: sed quia in eo loco in eoque munere constitutus, ut tractare eiusmodi scripta cum ad voluntatem possim, tum pro officio debeam, id malui, quod alii minus commode possent, agere, quam quod iidem aequè bene atque ego, aut etiam multo me melius.

XV. Accedebat, quod in Britannia novam editionem Thesauri Stephaniani parari audiebam, ad eamque locupletandam viros doctos editioni praepositos voces nondum in Lexica receptas undique aucupari. Quare vocabula, quibus adhuc, quantum scio, Lexica carent (enotavi autem multiplici lectione complura millia), passim subiunxi, gratificans Lexicographis potius, quam quod in eiusmodi verbis addendis magnum penendum esse momentum, aut gloriandum putem. Egi id quoque, ut vocabula phrasesque praecipue ex scriptoribus illis sumerem, qui a

saeculo tertio ad Heraclium Aug. floruerunt: nam apud hos potius aliquid integri sanique remansisse credendum est, quam apud illos qui saec. VII. et deinceps fuerunt, usque ad captam urbem. Ab historicis illustrationibus plerumque me continui. Sunt qui materia a nobis parata recte utantur, scriptores probabiles multi, aliquot etiam summi, ut componendae historiae clara ipsi exempla, ita compositarum optimi iudices. Velut in Germania Fredericus Christophorus SCHLOSSERUS, qui libro paucos ante annos edito impetus Imperatorum, Constantinopoli Sanctorum imagines infestantium, non minore acumine quam facundia felicissime exposuit. In Russia Nicolaus KARAMSKIN, historiae probatissimae auctor, qua patrias antiquitates rara dicendi facultate mirabiliter illustravit: et cum primis Philippus KRUG, cui iam superius debitas gratias meritasque egi, cuius in Tentamine critico ad illustrandam chronologiam Byzantinam, Petropoli 1810. (omitto alia eius scripta, quae multa sunt), perfecta rerum tum Slavicarum tum septentrionalium cognitio, summa ratione consideratissimaque prudentia adiuta, eluxit, cuiusque eruditissimis observationibus in hoc quoque opere edendo non mediocriter me adiutum esse nunquam dissimulabo. In Gallia, omni politioris litteraturae et antiquitatis, omni scientiarum genere excellens, Ant. Ioann. LETRONNE, multis mihi nominibus carus, non modo ingenio splendidissimo, sed *κρίτην* quoque singulari atque exquisita praestans. Neque ibi post Ameilhonis, scriptoris politici, neque post lib. Bar. de Sainte - Croix, viri venerandi, obitum, neque in Britannia post Gibbonem vita functum, desunt alii summa doctrina summoque iudicio homines, in exploranda scriptorum medii aevi fide exercitati. His ego, transactis iam meis partibus, Leonem historica ratione illustrandum, si velint, trado. Mihi satis fuit, materiam illis, non indignam facultate et copia ipsorum, subiicere, interimque in opere sic versari, ut quaedam otii mei exstaret ratio, indeque litterae Graecae aliqua ex parte locupletarentur. Id totum consilium factumque meum si a doctis probabitur, nullo alio decorari laborem meum praemio postulo, ad aliosque Byzantinos, simili ratione edendos, minus verecunde cunctanterque, quam adhuc feci, aggrediar. Habeo enim prelo iam pridem parata Michaëlis Pselli Annales, Georgii Hamartoli Chronicon, Nicephori Gregorae libros aliquot adhuc

ineditos, Sanctorum Vitas item ineditas, historiam saeculi decimi et deinceps sequentium illustrantes, Gregorii Palamae libellum de captivitate sua ad Thessalonicenses, aliaque id genus. Quae ut primo quoque tempore in lucem prodeant, rebus Byzantinis, Slavorumque et Turcarum praeae historiae novam lucem allatura, fautorum huius operis singularis munificentia sperare nos iubet. Scribebam Parisiis in Bibliotheca Regia, Kalend. Ianuar. MDCCCXVIII.

NICOLAI MARIAE FOGGINII
M O N I T U M
DE
THEODOSII ACROASIBUS.

Cretam insulam *centum* olim, ut Horatius cecinit lib. III. Od. 27. *potentem Oppidis*, quam Agareni ab Hispania profecti Michaële Balbo Imperatore an. Chr. DCCCXXIII. occupaverant, Nicephorus Phocas tunc temporis Magister, et Scholarum Orientalium Domesticus, fusis deletisque barbaris, Romanorum Imperio restituit, Romano Iuniore Imperatore an. Chr. CMLXI. Hanc expeditionem, Romani Imperatoris iussu, a Nicephoro maxima celeritate feliciter confectam sequentes Acrosses quinque celebrant et exornant. Eas edere meditatus est olim Maltretus, sed primum nuper edidit Flaminius Cornelius nobilis Venetus in suo *de Creta sacra* commentario tom. I. pag. 269. Nullus alius, qui eas complectatur, usquedum innotescit vetus Codex, praeter Vaticanum notatum num. 997. litteris paene iam exsolescentibus, et a Notario potius, quam a Librario scriptum, ex quo tum Maltretus, Allatii cura, tum Cornelius accepere. Itaque easdem recensere ac recudere insus, hoc solum praestare potui, ut ipsum Codicem Vaticanum iterum consulerem, et cum Cornelianam editionem conferrem, quem laborem non sine fructu exegi, etsi anceps haereo, utrum et ego ipse, tum ob Codicis vitia, tum ob singularem poëtae sequioris aevi stilum, omnia bene assequutus sim. Quare dubitationes quasdam meas ac coniecturas in subiectis adnotationibus indicabo, ubi etiam plura prosequar, quae sensus auctoris ac rerum historiam luculentius exponant.

Quis fuerit Theodosius Diaconus, qui hasce Acroases composuit, obscurum omnino est: sed nullatenus dubitare licet, fuisse eum Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconum. Porro ex epistola, qua Acroases suas Nicephoro dedicat, plane liquet, emisisse eas in lucem post praematurum Romani Imperatoris obitum, eo licet vivente compositas. Sic enim Theodosius Nicephorum alloquitur: *Ὡς ἐν προσώπῳ γούν ἡ μὲν ἀρχὴ λαμβάνει δὸν πρὸς τὸν πάλαι Βασιλέα ἡμῶν, τὸ δὲ τῶν ἐπαίνων κεφάλαιον πρὸς τίνα, εἴη εὐδύς. Iamborum itaque initium prima fronte ad defunctum nuper Imperatorem nostrum pertinere videtur: verum laudum summa ad quem potissimum spectet, statim intelliges.* Praeterea ex eadem epistola aperte intelligitur, obtulisse eas Nicephoro, postquam ille victoriae Cretensi victoriam etiam addiderat de Agarenis orientalibus, metropoli eorum Chalepe eversa: *Λέξαι οὖν, inquit, εἰ καὶ τῆς ἀέλας εἰσὶν ἐνδεᾶ Θεοδοσίου ψελλίσματα, καὶ περὶ τῆς τοῦ Χαλέπε γράφειν ἐπίτρεψον καταστροφῆς καὶ αἰώσεως. Accipe igitur, indignas licet maiestate tua, Theodosii nugae, et de eversione et expugnatione Chalepi scribere permitte:* ad quae verba mirari subit, quomodo Cornelius adnotaverit, se prorsus nescire, cur Theodosius de Creta sermonem instituens, Chalepi mentionem ingesserit. Nemo enim veterum recentiorumque Historicorum praeterit, Nicephorum Phocam Creticos primum, deinde vero Chalepenses Saracenos subegisse. Audi Cedrenium Hist. Comp. pag. 645: *Νικηφόρος δὲ ὁ Φωκάς, ὡς ἔμπροσθεν εἰρηται, προσπαχθεὶς ἐκ Κρήτης ἐπανελθεῖν, οὐ συνεχωρήθη εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐκελεύθη παραγερθεῖσθαι μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ· ἀναλαμβάνων γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς προτέρας ἡττης ὁ Χαβδάν, ἀναφέρειν ἤρξατο πάλιν, καὶ στρατὸν αἰχμολογῶν ἡθροικῶς, προσδόκιμος ἦν ἐπιθήσεσθαι τοῖς Ρωμαίων ἔχουσιν τε καὶ πράγμασιν· ἀλλ' ἐν Συρίᾳ γενόμενος ὁ Φωκάς καὶ σταδαὶ μίχρη τούτου τρεψάμενος, καὶ κατὰ κράτος ἡττήσας, καὶ εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς Συρίας ἀπελάσας τὴν πόλιν Βέρβοιαν ἐξεπέσθησε δίχα τῆς ἀκροπόλεως. Nicephorus autem Phocas, Creta, uti disimus, iussus decedere ita est, ut non ei liceret Constantinopolim ingredi: sed mandatum est, ut cum omni exercitu in Orientem transiret. Nam ab accepta clade se recolligens Chabdanus iam sese erigebat: coactoque ad pugnam idoneo exercitu videbatur iamiam in Romanos moturus. Eum Phocas, in Sy-*

c

riam ut venit, praelio superavit, ac fudit, et in Syriam interiorem compulsi: urbem Berrhoeam, excepta arce, devastavit. Idem enarrat etiam Michaël Glycas in Annalibus P. IV. p. 304. et uterque hanc afferunt causam adeo sollicitae expeditionis Nicephori in Orientem, quod Iosephus Bringa, qui rerum in aula potiebatur, Romano ob oculos callide posuerit, invaluisse rumorem, victorem Cretae evehendum fore ad Imperium. At vero Cedrenus et Glycas a Leone Diacono scriptore coaevo in hoc dissonare videntur, quod hi Nicephoro e Creta reduci Constantinopolim venire non esse permissum, sed recta via in Syriam ire mandatum scribunt, ille autem contra testatur, Nicephorum e Creta redeuntem non modo Constantinopolim venisse, sed etiam Constantinopoli triumphasse, et hinc postea in Syriam profectum esse. Leonem rem ita enarrasse compertum est ex Latinis excerptis historiae suorum temporum, quam ad obitum usque Ioh. Tzini scis protraxit, a Pagio in Critica in Annal. Baron. tom. III. pag. 875. et tom. IV. p. 5. relatis, nondum enim in lucem edita est integra et Graece Leonis Historia, ad prelum licet paratam reliquerit Combefisius. Verum enimvero, ni fallor, facili ad Cedrenum et Glycam cum Leone Diacono in hoc quoque conciliandis aperit viam Simeon Magister et Logotheta in Annalibus in fuisse, qui de Nicephori triumpho ob devictam Cretam sic loquitur: 'Ο δὲ Βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἄλωσην, ἰδὼς αὖτε τὸν ἰσὼν μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν Νικηφόρος κελεύσει τοῦ Βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν, καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἦλθε περὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον ἅμα τῷ Ἀμηνῶ Κρήτης τοῦ λεγομένου Κονρόπα καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολὰς λευκὰς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν· καὶ ὁ μὲν Μάγιστρος τιμῶν καὶ γερῶν μεγάλων ἤξιώθη παρὰ τοῦ Ἀντοκράτορος· ὁ Ἀμηνῶς δὲ πλείστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον παρὰ τοῦ Βασιλέως λαβὼν, σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη, εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνέβιβάσθη, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι· ὁ δὲ Βασιλεὺς Πωμανὸς Νικηφόρον τὸν Μάγιστρον αὐθις κατὰ τὴν ἐφ' ἡμῶν ἐκπέστευλεν κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβδᾶ· ὁ δὲ ἀπελθὼν, πρῶτον μὲν τὸν Χαλῆπε κάστρον παρέβαλε, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεται συναγωγή. Imperator, ubi captam esse Cretam cognovit, Deo laudes gratiasque persolvit. Tum brevi

etiam Nicephorus Scholarum Domesticus, Imperatoris iussu, urbem ingressus cum multis spoliis atque captivis a suis aedibus ad Circum pedes venit una cum Cretae Amera, Curopes nomine, eiusque propinquis omnibus, cum Saraceni omnes albis vestibus induti essent. Ac quidem Magister honores magnaue praemia Imperatoris liberalitate consequutus est; Ameras vero donis plurimis auroque atque argento ab Imperatore donatus, praedia ruri colere atque habitare permissus est: quod tamen baptismo initiari noluit, in Senatum minime cooptatus est. Porro Romanus Imperator Magistrum Nicephorum iterum in Orientem misit, ut Chambdae arrogantiam frangeret. Susceptaque expeditione primum Chalepum urbem munitam cepit, unde etiam spoliorum vim magnam collegit. Videsne quod triumphi genus Nicephorus e Creta redux obivit? A suis aedibus cum multis spoliis et captivis pedes in Circum venit, quo scilicet modo ovantes procedebant, non triumphantes; ita ut, si bene vertit Leonem Combesius, usus sit Leo voce triumphi lato modo, quomodo etiam a Latinis non semel factum esse novimus. Et profecto is erat, qui ob Cretam captam Nicephoro debebatur, honos secundum Romanorum morem, quia bellum Creticum indictum non fuerat, et quia fuerat sine sanguine confectum, de quibus luculenter certos nos faciet Theodosius. Qua de re Cedrenum et Glycam ita esse interpretandos censeo, ut dixerint negatum fuisse Nicephoro e Creta reduci Constantinopolim venire, scilicet ad commorandum, quia hinc statim iussus est in Syriam proficisci; et eos haud meminisse triumphi, quem tunc Nicephorum egisse narrat Leo Diaconus, quia nullatenus triumphans, sed solum ovans in Circum processerit, et solummodo post Chalepensem victoriam solennem triumphum egerit, quem Cedreno visum est satis commemorare, cum in eo praeter Berrhoeensia spolia etiam Cretica ostentaverit.

Verum, ut ut quis malit hoc contigisse, certum est, quod Nicephorus post victoriam Creticam in Syriam profectus est, ac nova de Chalepensi Sultano reportata victoria eo magis inclaruit; et quod cum interim Romanus, florens licet aetate, voluptatibus fractus die 15. Martii Indictione sexta obiisset, a Theophanone Romani uxore filiorum nomine imperante accersitus est Constantinopolim, ubi solenni pompa de Saracenis tum Creticis, tum

xxxvi FOGGINII MONTT. DE THEOD. ACROAS.

Chalepensis triumphavit. Ἀπριλλίῳ δὲ μηνί, inquit Cedrenus ibid., τῆς αὐτῆς εἰς Ἰνδικτιῶνος, εἰσεῖσιν ὁ Πακᾶς Νικηφόρος τῇ τῆς δεσποίνης κελεύσει (τοῦ Ἰωσήφ καθάπερ καὶ πάλαι κωλύοντος) ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Κρήτης λαφύρων καὶ τῆς Βερρόλιας ἐθριάμβευσεν ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ. *Eadem sexta Indictione, mense Aprili, iussu Augustae Nicephorus Phocas Constantinopolim venit, Iosepho, ut ante, ne hoc fieret obstante. Duxit triumphum in Circo, inferens in eo Cretensia et Berrhoeensia spolia.* Eandem rem iisdem fere verbis ita narrat Ioannes Curopalates in Historiae Compendio pag. 66: *Aprili autem mense, eadem sexta Indictione, Phocas iussu Reginae ingreditur Constantinopolim, Iosepho omnino, ut pridem, prohibente, et de captis spoliis et Berrhoea triumphavit in hippodromo.* Attamen neque tunc immorari diu potuit Nicephorus Constantinopoli: comperiens enim, parari sibi iterum insidias a Iosepho Bringa, mature in Cappadociam secessit, ubi ab exercitu Imperatorem se appellari die 2. Iulii passus est, et inde Constantinopolim rediit, coronatusque est a Polieucto Patriarcha die 15. Augusti. Haec est rerum series, et hinc facile intelligi potest quo potissimum tempore Theodosius Acroases suas Nicephoro obtulerit. Cum enim obtulerit iam mortuo Romano, et Chalepe urbe eversa, sed antequam Nicephorus ad Imperium evectus foret, restat obtulisse intermedio quatuor mensium spatio, qui intercesserunt a die 15. Martii ad diem 2. Iulii, atque adeo, ut arbitror, mense Aprili, quo Nicephorus Constantinopoli e Syria redux triumphavit.

HENRICI CANISII
P R A E F A T I O
AD
LUITPRANDI LEGATIONEM.

Legationem hanc Luitprandi Cremonensis Episcopi descripsit ex Codice manuscripto Bibliothecae primariae aedis Trevirensis R. P. Christophorus Browerus, societatis Iesu sacerdos, antiquitatis illustrandae studiosissimus, eamque ad communem illum omnium eruditorum amicum Marcum Velserum VII. virum Augustanum misit; inde huc perlata, nunc tandem post tot saecula ex tenebris in publicum exit. Quis Luitprandus hic fuerit, certo affirmare non ausim. Fuisse Ticinensis Ecclesiae Levitam et Diaconum (cuius extant libri sex rerum ab Europae Imperatoribus et Regibus gestarum), suadent cum alia, tum idem prorsus dicendi genus. Deinde quod opinionem hanc verisimillimam reddit, Luitprandus noster bis se Constantinopoli legationem obiisse asserit; primam, cum adhuc Diaconus esset, auctoritate Berengarii, tempore Constantini Graecorum Imperatoris; postea alteram, mandato Ottonis Magni et filii eius et uxoris Adelheidae ad Nicephorum Phocam, qui mortuo Romano filio praedicti Constantini Imperium Constantinopolitanum invaserat. At Luitprandus Ticinensis Diaconus, et Historicus ab eodem Berengario Italiae tyranno potius quam Rege se Constantinopolim ad Constantinum Imperatorem legati nomine missum testatur lib. VI. Hist. cap. 1. et seq. ubi fuse describit, quomodo a Constantino Constantinopoli exceptus fuerit, et quae spectacula ibidem viderit. Unde conicere licet, unum et eundem esse hunc nostrum, et qui historiam conscripsit: quum et Historicus sub Ottonibus claruerit, et tem-

xxxviii H. CANISII PRAEFAT. AD LUITPR. LEGAT.

poris diversitas non obstat. Et forte si Luitprandi libri integri extarent, inveniremus non minus posteriorem sub Ottone legationem, quam illam priorem sub Berengario; nec dubitarem pro certo et explorato affirmare, nisi ipse Luitprandus scrupulum iniiceret, qui lib. VI. cap. 6. mentionem facit Luitprandi Cremonensis Episcopi, eumque ait, cum Landoardo Saxone, Episcopo Numedensi, ab Ottone Magno Romam missum esse ad Ioannem Pontificem: et in Concilio Romae in causa eiusdem Ioannis celebrato, cum Otto Romam occupasset, fugato Ioanne et Adelberto, inter Episcopos Italiae, qui Concilio interfuerunt, numeratur Luitprandus Episcopus Cremonensis, qui et eiusdem Ottonis in eodem conventu interpres fuit: nam quae Otto Saxonica lingua loquebatur, haec Luitprandus Cremonensis Episcopus Latine reddebat ceteris Episcopis. Adeo, ut vix credibile videatur, Luitprandum Historicum de se quasi de alio locuturum fuisse, si ipsemet fuisset: cum longe minutiora de se rebusque a se gestis absque ambagibus commemorare soleat.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ Ι.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ,

ἀρχομένη ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, μέχρι
τῆς τελευταίας Ἰωάννου τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ἐπιλεγομένου Τζιμισκῆ.

BIBΛION A.

LEONIS DIACONI

HISTORIA,

*incipiens ab obitu Constantini Imperatoris, usque ad obitum
Imperatoris Ioannis cognomento Tzimiscæ.*

LIBER I.

ARGUMENTUM.

Leus historiae. Leonis Diaconi genus et patria (Cap. 1): Romanus, Constantino mortuo, imperium suscipit. Constantinus Gongyles male pugnat in Creta (2). Nicephori Phocæ expeditio Cretica. Nicephorus Paulilas in mediam insulam emissus (3), a Saracenis occiditur (4). Candia circumvallata (5). Nicephori Phocæ ad exercitum oratio (6). Saraceni, qui suis auxilio venerant, magna clade fugantur (7). Candia frustra oppugnata (8). Nicephorus in Creta hibernat (9).

α'. *Εἴπερ ἄλλο τι τῶν ἀγαθῶν τὸν βίον ὀνήσῃ, οὗτον οὐχ* Ed. Par. 1
ἴσσοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἡ ἱστορία, ἐπωφελές τι πρῶγμα πε- Fol. cod. 272
φυκὸς καὶ λυσιστελής. ποικίλας γὰρ καὶ παντοδαπὰς ἀπαγγελ- verso.
λονσα πράξεις, καὶ ὅσας ἡ φορὰ τοῦ χρόνου καὶ τῶν πραγμά-

1. τοῦτον cod. Fort. τοῦτο.

1. Si quid aliud bonum magno usui in vita est, non minus quam id, imo vero etiam magis prodest historia, res utilis sane ac salutaris. Nuncia enim cum sit variorum et cuiusque modi factorum, quaecumque tum cursus tem-

Βτων κυλινδεῖν εἶωθεν, ἥ προαίρεσις δὲ μάλιστα τῶν κεκρημένων τοῖς πράγμασι, τὰς μὲν ἀσπάζεσθαι καὶ ζηλοῦν τοῖς ἀνθρώποις νομοθετεῖ, τὰς δὲ ἀποδιοπομπεῖσθαι καὶ ἀποτρέπεσθαι· ὥς μὴ λάθωσιν ἀβουλήτως τὰ μὲν ὀνησιφόρα καὶ λύονα προηκόμενοι, P. 2 τοῖς δὲ ἀπενκταίοις καὶ βλαβεροῖς ἑαυτοὺς περιπεύραντες. ἔπει 5 οὖν λυσitelές ἡ ἱστορία μετὰ τῶν ἄλλων βιωφελῶν χρῆμα τελεῖν ὡμολόγηται, ἅτε τὰ θνητὰ ἀναβιώσκειν ἢ ἀνηβιάσκειν παρεχομένη, καὶ μὴ ἐῷσα τοῖς τῆς λήθης βυθοῖς παρασύρεσθαι τε καὶ συγκαλύπτεσθαι· διὰ ταῦτα, πολλῶν ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ πραγμάτων ἔξαισίῳ καὶ ἄλλοκότῳ καινοτομηθέντων, καὶ φοβερῶν 10 κατ' οὐρανὸν δειμάτων ἐπιφανέντων, καὶ σεισμῶν ἀπίστων κινήθέντων, σκηπτῶν τε κατενεχθέντων, καὶ ὑετῶν λάβρων καταρφαγόντων, πολέμων τε συρραγόντων, καὶ στρατευμάτων πολλὰ τοῦ τῆς οἰκουμένης ἐπιδραμόντων, καὶ πόλεων καὶ χώρων με- Βταναστάντων, ὥς πολλοῖς δοκεῖν, ἄλλοίωσιν ἄρτι τὸν βίον λα- 15 βεῖν, καὶ τὴν προσδοκωμένην δευτέραν κατάβασιν τοῦ Σωτῆρος καὶ Θεοῦ ἐπὶ θύραις ἐγγίλγειν· ἔδοξέ μοι, μὴ οὕτω φοβίης μεστὰ καὶ θαύματος ἄξια πράγματα σιγῇ παραδραμεῖν, ἀλλ' εἰς τοῦμ- φανὲς ἀνείπειν, ὥς εἶναι παῖδευμα καὶ τοῖς ὕστερον· εἴ γε μὴ δεδογμένον εἴη τῇ προνοίᾳ, αὐτίκα καὶ καταπόδας τὸ βιωτικὸν 20 πορϋμεῖον ἐν τῷ τῆς συντελείας ὄρμῳ ἐλλυμενίζειν, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου παραγαγεῖν. ἀλλὰ μοι εἴη τὸν ὑπὲρ ἐμὲ τοσοῦτον

1. μάλιστα τῶν κεκρημένων cod. 15. Confer infra 104. D. ed. Par. 18. εἰς τοῦ φανέος cod. 21. τῷ τοῖς cod. 21. ἐλλυμενίζειν cod., sed infra, 4. C., ἐλλυμενίζειν (sic) διατελεύσατο.

poris rerumque ferre soleat, tum maxime virorum in negotiis versantium voluntas, docet homines, ut apprehendant et sectentur alia, alia reiiciant a sese et aspernentur: neque propter inscientiam, neglectis inconsulte utilibus ac praestabilioribus rebus, aversandis se et noxiis implicent. Quapropter, cum in confesso sit, fructuosum quiddam esse inter alia vitae praesidia historiam, eandemque rebus mortalibus vitam aut iuventutem restituere, neque permitttere, ut in oblivionis gurgites abreptae obruantur: idcirco, quod multa mea memoria obtigerunt immania ac mira monstra, et religiosa se aperuerunt in coelo terricula, terrae motus item incredibiles facti sunt, fulmina iacta, imbres largi delapsi, bella commissa, exercitus huc illuc per orbem rapti, oppida et gentes alio translatae, adeo ut multi putarent, regenerationem iamiamque subituras res humanas, expectatumque alterum descensum Servatoris ac Dei ante fores instare; ideo visum mihi est, tam plenas horroris mirationeque dignas res silentio hand transire, sed palam proclamare, ut disciplinae loco sint etiam posteris: si tamen non constitutum a providentia est, statim evestigio in consummationis portum deducere vitae naviculam, speciemque mutare huius mundi. Modo contingat mihi, quandoquidem tantum suscepi, qui supra facultates meas est, la-

ἄθλον ἐπαρηρημένω, μὴ δεύτερον τῆς προθυμίας δραμεῖν, ἀνα-
 λόγως δὲ τοῦ μεγέθους τῶν συμβεβηκότων ἰκέσθαι, καὶ ταῦτα
 δεόντως ἐπεξηγήσασθαι. ἡ μὲν οὖν ἱστορία κατὰ τὸ ἐνδὸν ἐμοὶ C
 λεγθήσεται κατὰ μέρος· ὁ δὲ ταῦτα συντάξας Λέων εἰμι Βασι-
 5 λείου υἱός· πατρίς δέ μοι Καλόη, χωρίον τῆς Ἀσίας τὸ κάλλι-
 στον, παρὰ τὰς κλιτύς τοῦ Τιμώλου ἀνωκισμένον, ἄμφι τὰς
 πηγὰς τοῦ Καῦστρίου ποταμοῦ, ὅς δὴ, τὸ Κελβιανὸν παραφ-
 ῥέων καὶ ἡδιστον θαῦμα τοῖς ὁρώσι πρόκειμενος, ἐς τὸν τῆς κλει-
 νῆς καὶ περιπύστου Ἐφέσου κόλπον πελαγίζων ἐσβάλλει. ἀλλ'
 10 ἐπὶ τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων ἱέον διήγησιν, περὶ πλείστον τὸ
 ἀληθὲς ποιοιμένοις ὡς μάλιστα, ὅτι καὶ τοῦτο τῇ ἱστορίᾳ τῶν
 ἄλλων μᾶλλον ἀρμόττει. φασὶ γὰρ καὶ οἱ τὸν λόγον σοφοί, ῥη-
 τορικῇ μὲν προσήκειν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιᾶν, τῇ δὲ D
 ἱστορίᾳ ἀληθεύειν. ὅσα μὲν οὖν ἐπὶ τὸν χρόνον τοῦ αὐτοκρά- Fol. cod. 273
 15 τορος Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος, ὃ Πorphυρογέννητος ἢ ἐπὶ- recto.
 κλησις, ἐπισυμβέβηκε πράγματα (οὗ καὶ γεννωμένου καὶ τελευ-
 τῶντος κομήτην λέγεται φανῆναι κατ' οὐρανὸν, τὴν ἐκείνου καὶ
 γέννησιν προσηλοῦντα καὶ ἀποβίωσιν), παρήσειν μοι δοκῶ· ἀπο-
 ρώντως γὰρ ἄλλοις ἰστόρηται. τὰ δὲ τούτων ἐχόμενα, καὶ ὅσα
 20 θάλαμοις καὶ αὐτὸς τεθέσθαι (εἴπερ θάλαμοι ὧτων πιστότεροι,
 κατ' Ἡρόδοτον), τὰ δὲ καὶ πρὸς τῶν ἰδόντων ἠκρίβωσα, ταῦ-
 τα καὶ δώσω γραφῇ.

β. Ἄρτι κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα, τῆς γ' ἰνδίκτου, ἐν P. 3

8. Fort. θέαμα.

borem, ut pone desiderium meum non relinquer, sed contra convenienter
 ad magnitudinem rerum gestarum memet efferam, easque quo oportet mo-
 do tradam. Historia ita, quantum in me est, singulatim explicabitur:
 quam qui composui Leo sum Basilii filius, patria ortus Caloë, Asiae vico
 pulcherrimo, ad Tmoli clivos sito, circa fontem Caystri fluminis, quod,
 Celbianum praeterlabens et iucundissimam offerens spectantibus admirabi-
 litatem, in clarae ac nobilis Ephesi sinum aestuario effecto transit. Sed
 iam veniamus ad publicarum rerum narrationem, ita ut veritatem plurimi
 faciamus, quoniam praecipue illa convenit historiae. Perlibent enim di-
 cendi periti, rhetoricae proprium esse dicendi facultatem, poeticae fabu-
 las, historiae veritatem. Igitur quaecunque tempore Constantini Imperato-
 ris, filii Leonis, evenerunt, cui Porphyrogenneto cognomen fuit (quo na-
 scente et moriente stellam crinitam in coelo visam esse ferunt, et nativita-
 tem eius et discessum e vita praemonstrantem), praetermittenda existimo:
 nam sunt satis copiose ab aliis exposita. At quae deinceps acciderunt,
 quae partim ipse oculis meis vidi (siquidem oculi fide digniores quam au-
 res, iuxta Herodotum), partim ab oculatis testibus diligenter exquisivi,
 haec peraequar scriptura.

2. Mense Novembri, indictionis tertiae, anno sexmillesimo quadrin-

A. M. 6468 τῷ συζῇ ἔτει, τοῦ ῥηθέντος αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τὸν
 Ind. 3 βίον μετηλλαχότος καὶ πρὸς τὴν ἐκείσε κατὰπαντα ἀναλυσάσαντος,
 τὴν αὐτοκρατορίαν διέπειν ἀρχὴν Ῥωμανὸς ὁ ἐκείνου υἱὸς ἐγχειρί-
 ζεται, ἥδη τὴν τῶν μειρακίων παραλλάττων ἡλικίαν καὶ πρὸς
 ἄνδρα τὸν τέλειον μετασκευαζόμενος· ἀνὴρ τᾶλλα μὲν ἐπιεικής, 5
 εὐπρόσωπός τε καὶ εὐόμιλος καὶ τὴν ὥραν ἀριπρεπής, καὶ παν-
 τοδαπῆς καλοκαγαθίας ἀνάπλεως, εὐμενής τε καὶ χρηστός πρὸς
 ἅπαν τὸ ὑπῆκοον, ἐπτοημένος δὲ νεωτερικαῖς ἡδοναθελαῖς καὶ
 Β παιδιαῖς, τοὺς δὲ ἐρεθίζοντας πρὸς ταῦτα κατὰ τὴν βασιλειον
 ἐστίαν, ὥς οὐκ ὤφειλεν, ἐπαγόμενος. τοῦτω τῷ αὐτοκράτορι 10
 Ῥωμανῷ εἰς ἔννοιαν ἦκε, τὴν τῶν Ἀραβιτῶν Κρητῶν δυναστείαν,
 τραχηλιῶσαν καὶ κατὰ Ῥωμαίων φονικὰν πνέουσαν, τῇ τοῦ κρείτ-
 τονος ῥοπῇ ἐκποδῶν ποιήσασθαι. καὶ γὰρ τῷ ἔξ ὑπογυίου τοῖς
 Ῥωμαίοις συμβεβηκότι ἀτυχήματι ἀμέτρως γανρουμένη, τὰ πα-
 ράκτια τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐληΐζετο μάλιστα. ὅπως δὲ 15
 τὸ πταῖσμα Ῥωμαίοις συμβέβηκεν, ἐπιτροχάδην ἐρᾷ. Κων-
 σταντίνος ὁ αὐτοκράτωρ, μὴ στέγων τὴν τῶν Κρητῶν ὕβριν καὶ

1. Numeri annorum, qui a creatione mundi computantur, Cedreno duce in margine adscripti sunt, quamquam ter ab ipsius Leonis testimonio abscedendum erat. Sed manifesto eius ratio, sive ipsius sive librariorum culpa, mirum in modum conturbata est: nam tam parum ipse sibi constat, ut h. l. et pag. 29 C. v. 12 numerus ab eo notatus uno anno a recepto numero superetur, contra pag. 110 C. Leonis numerus numerum Cedreni uno anno excedat, quarto denique loco pag. 57 A. Leo cum Cedreno consentiat. Haec inconstantia eo magis miranda est, quod indictiones omnibus illis locis accurate et cum Cedreno convenienter a Leone indicatae sunt. Quo factum est, ut omnes res gestae, quae a Leone exponuntur, si indictionum numerum in eas et rerum ordinem persequaris, XVII annis contineantur; sin autem ab anno mundi 6467, quem h. l. commemorat, usque ad annum 6485, quem in fine libri X indicat, rationem ducas, XIX anni praeterfluxisse videantur. CLASS. 2. μετηλλαχότος cod.

gentesimo sexagesimo septimo, cum praedictus Imperator Constantinus relicta vita ad requiem se trans hominem contulisset, filius eius Romanus, qui ex puerili aetate egressus ad virilem iam transibat, principatus administrationem suscepit. Erat is caeteroqui bonus, honesta facie, sermone lepidus, specie decorus, plenus omni probitate, erga subditum quemvis benignus ac suavis; sed item voluptatibus iuvenilibus ludisque nimium deditus. Quas ad res qui se sollicitabant, eos, contra atque oportebat, inducebat in palatium. Huic Imperatori Romano in mentem venerat, Arabum in Creta potentiam, superbiens illam caedesque adversus Romanos spirantem, cum Dei auxilio evertere. Quippe, clade paulo ante nobis illata in immensum inflati, peroram imperii maritimam populationes maximas faciebant. Quam calamitatem quemadmodum Romani ceperint, summam dicam. Constantinus Imperator, cum Cretensium arrogantiam incursionesque repentinas ferre non

τὰς λαθραίους ἐπιδρομὰς, στρατιὰν ἀξιόμαχον συνειλοχῶς καὶ Α. C. 959
 τριήρεις ἔξαπτόσας πυρφόρους μύλα σychνὰς, κατὰ τῆς Κρήτης ^{I. Rom. 1}
 ἔστειλεν, ὥς αὐταθεὶ τὴν νῆσον εἰρήσων. ἀλλ' ἀνδρὶ καὶ C
 ἀπειρία τοῦ στρατηγοῦ, τομίου θαλαμηπόλου τελοῦντος, καὶ ἀν-
 5 δραρίου σκαυραφοῦς ἐκ τῆς τῶν Παφλαγονίων ὠρμημένου (Κων-
 στατίνος ὄνομα τούτου, Γογγύλης ἐπὶ κλησὶς), εἰ καὶ τῷ τῶν Πατρι-
 κίων ἀρεπρεπεί ἄξιωματι ἐσμενύμετο, ἅπαντα ἡ λεχθεῖσα στρατιὰ,
 κλὴν ὀλίγων ἀνδρῶν, κατεκόπη πρὸς τῶν βαρβάρων καὶ παραπώλετο.

γ'. Ταύτην τὴν ἦσαν ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς ἀνακαλέσας Α. M. 6468
 10 σθαι προθυμούμενος, Νικηφόρον τὸν Φωκῆν, τοῖς μεγίστοις ^{A. C. 960}
 ἰνδιαπρέποντα καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς στρατευμάτων κατάρχοντα ^{Ind. 3}
 (Δομέστικον τῶν σχολῶν Ῥωμαῖοι ἀρχὴν τὴν τοιαύτην ἐπιφημί- D
 ζουσιν), ἄνδρα ῥέκτιν τε καὶ δραστήριον, ἀγαθὸν τε τὰ πολε-
 μικά καὶ τὴν ἰσχὺν ἀνυπόστατον, αὐτοκράτορα στρατηγὸν τῆς
 15 πρὸς τοὺς Κρήτας μάχης χειροτόνηκεν. οὗτος τοίνυν ὁ Νικη-
 φόρος, τὴν τῆς Ἀσίας στρατιὰν τῷ βασιλικῷ συνειλοχῶς κελεύσματι ^{Fol. 273 v.}
 καὶ ναυσὶν ἐμβιβάσας, καὶ ταχυπλοήσας, πυρφόρους τε τριήρεις
 πλείστας ἐπαγόμενος (δρόμονας ταύτας Ῥωμαῖοι καλοῦσι), τῇ
 Κρήτῃ προσώρμισεν. ἐπεὶ δὲ τῆς ἀποβάσεως ἐδόκει καιρὸς,
 20 ἵδριξε πρακτικῶς, ἣν εἶχεν ἐμπειρίαν ἔργων πολεμικῶν. κλίμα- P. 4
 κας γὰρ ἐπὶ τῶν πορθμείων ἐπιφερόμενός, ταύτας ἐπὶ τὴν ἡῖονα
 προσυναπλῶν, τὴν στρατιὰν ἐνοπλὸν τε καὶ ἔφιππον ἀπὸ τῆς
 ἡγρᾶς ἐπὶ τὴν ξηρὰν μετεβίβαζε. τῷ δὲ καινῷ καὶ ἄλλοκότῳ

12. Ῥωμαίοις cod., ut sit quasi dativus absolutus ad participium
 ἐπιφημίζουσιν referendus.

posset, conducto optimo exercitu, triremibus igniferis instructis bene mul-
 tis, expeditionem in Cretam suscepit, velut prima aggressionem insulam oc-
 cupatarus. Atenim ignavia atque imperitia ducis, qui erat spado cubicu-
 laris, homuncio umbraticola Paphlagonia ortus, Constantinus nomine,
 Gongyles cognomento, tametsi amplissima Patriciorum dignitate gloriaba-
 tur, omnis hic exercitus praeter paucos quosdam milites contrucidatus a
 barbaris ac deletus est.

3. Quod detrimentum sarcire cupiens Romanus Imperator, Nicepho-
 rum Phocam, inter magistros praefulgentem exercitibusque Orientalibus
 praefectum (quam dignitatem Domesticatum scholarum Romani vocant),
 virum strenuum ac navum, bello fortem, vi invicta, ducem gerendo bello
 Cretico summo cum imperio creavit. Nicephorus, contractis Imperatoris
 iussu Asiaticis copiis, illademque in naves impositis, celeri navigatione
 vocant), ad Cretam appulit. Ibi cum tempus videretur exscendendi, quem
 usum rei bellicae haberet, ipso facto ostendit. Nam scalas in navigiis
 adnexerat: quibus in littus explicatis equites armatos equisque insidentes
 ex mari in continentem transduxit. Barbari, novo atque insolenti specta-

A. M. 6468 τοῦ δρόματος καταπλεγέντες οἱ βάρβαροι κατὰ χώραν ἕμενον
 Ind. 3 Ἰαδὸν, ἀδιόπιστον συντηροῦντες τὸν συνασπισμὸν, καὶ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ὡς αὐτοὺς ἄφιξιν προσδεχόμενοι. ὁ δὲ τῶν Ῥω-
 μαίων στρατηγὸς Νικηφόρος, τριχῇ τὴν φάλαγγα διατάξας, ἀσπί-
 σι τε καὶ δόρασι ταύτην καταπυκνώσας, καὶ τὸ ἐνυάλιον παιωνί- 5
 σας, τὸ δὲ σταυρικὸν ἐγκελυσάμενος προπορεύεσθαι τρόπαιον,
 Βάντιμέτωπος τοῖς βαρβάροις ἐπήει. δεινῆς δὲ μάχης ἀναρρήγει-
 σης, καὶ δίκην χαλάξης τῶν βελῶν καταφερομένων, οὐκ ἔμει-
 λον ἐπὶ πολὺ διακαρτερεῖν οἱ βάρβαροι τὸν τῶν Ῥωμαίων δορα-
 τισμὸν· ἀλλὰ τὰ νῦτα στρέψαντες καὶ τὴν φάλαγγα διαλύσαν- 10
 τες, ὡς εἶχον δρόμων, πρὸς τὸ σφῶν ἀπήσαν ἔρημα. οἱ δὲ Ῥω-
 μαῖοι ἐπεπόμενοι, ἀμύθητον τούτων φόνον εἰργάσαντο. τοιοῦ-
 τον μὲν ἡ πρώτη προσβολὴ καὶ διαμάχη πέρας αἴσιον τοῖς Ῥω-
 μαίοις ἀπηνέγκατο. ἐπεὶ δὲ, ἥπερ μοι εἴρηται, τῷ σφετέρῳ τει-
 χίσματι οἱ βάρβαροι συνεκλεισθήσαν, τὰς δυνάμεις συγκάλεσας 15
 Cδ στρατηγὸς, χάρακα πρὸ τοῦ ἄστεος ἐπήξατο τῶν Κρητῶν· τὰς
 δὲ γε τριῖρεις καὶ τὰς λοιπὰς φορτίδας εἰς εὐλλμενον ἐπίνειον
 ἀθρόας ἐλλιμενίζειν διεκελεύσατο, θαλασσοκρατεῖν τε, καὶ εἴ που
 βαρβαρικὸν ὄρῳεν πορθμεῖον ἔκπλουν ποιοῦμενον, τοῦτό τε ἐκ-
 διώκειν, καὶ τῷ ὕγρῳ πυρὶ ἐκτεφροῦν. ταῦτα ἔς τὸ ἀκριβὲς 20
 βουλευσάμενός τε καὶ συμπεράνας, σπεῖραν λογάδων ἀνδρῶν τῷ
 στρατηγῷ Νικηφόρῳ, ᾧ τὸ ἐπίκλην Παστιλᾶς, ἐγχειρίζει, ὃς
 γενναῖος ὢν πολλοὺς ἀνέτηλ πόλεμους· καὶ πλειστάκις μὲν ἦλω
 πρὸς τῶν Ἀγαρηνῶν, τσαυτάκις δὲ ἐκείθεν διέδρα· καὶ πολλὰς

1. ἔρον cod. 9. τῶν τῶν cod. Sed vide infra 82. C.

culo attoniti, catervatim loco se continebant, indivaleos confertosque ordines servantes, Romanorumque ad se exspectantes adventum. Nostorum dux Nicephorus, tripartita scutisque et hastis condensata acie, bellicum conclamat, et, crucis tropaeo praeire iussu, infestis signis invadit barbaros. Acri commisso praelio, cum grandinis ritu tela caderent, diutius Romanorum phalangem hastis horrentem barbari sustinere non potuerunt, ac terga verterunt: solutis ordinibus quam maximo cursu ad suas munitiones contenderunt. Romani insecuti incredibilem eorum caedem edunt. Tam secundum Romanis exitum habuit primus eorum congressus atque conflictus. Barbari cum in muros, quemadmodum demonstravimus, compulsi essent, dux convocatis copiis pro Cretensium oppido castra muniit: triremes reliquasque acturarias naves confertas in statione se tuta continere iubet, simulque mare obsidere, et si quam barbaram navem evectam viderent, eam persequi, et igne humido concremare. Quibus diligenter constitutis ac perfectis, manum delectorum militum Nicephoro duci cognomento Pastilae tradit: qui, qua erat virtute, bellis quamplurimis defunctus, quoties a Saracenis captus erat, toties ex eorum manibus aufugerat; neque paucas

οὐλὰς ἐκ τῶν κατὰ πόλεμον χαλκοτυπιῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ A. C. 960
 τῶν στέρωνν προδβάλλετο. τότε δὲ στρατηγὸς τῶν Θρακησίων¹ I. Rom. 1
 τεῖων, τὴν σπεῖραν παρειληφώς, ἐπὶ καταδρομὴν καὶ κατασκο- D
 πὴν τῆς νήσου ἐπέπεμπε, πολλὰ τοῦ Νικηφόρου Φωκά ἐπισκῆ- Fol. 274 r.
 5 ψαντος, γρηγορεῖν τε καὶ γῆφειν, καὶ μὴ πρὸς ῥαστώνην καὶ τρυ-
 φὴν ἀπιδεῖν, ὥς μή τι ἀνήκεστον πρὸς τῶν ἐναντίων αὐτοῖς κατ-
 τυθῇ· καταδραμόντας δὲ τὸν χώρον καὶ γενναῖόν τι δεδρακότας,
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον θῦπτον παλινροστεῖν.

δ'. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀκραιφνή τάχαθὰ τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε
 10 παραμένειν αἰεὶ, ἀλλὰ τοῖς κακοῖς ἀναμείμικται· καὶ παρέπεται
 τοῖς μὲν εὐτυχίμασι συμφοραὶ, ἀνταὶ δὲ ἡδοναῖς, μὴ ἐῷσαι κα-
 θαρὰς τῆς δεδομένης εὐετηρίας ἀπόνασθαι. ὁποῖον δὴ καὶ τότε
 Ῥωμαῖοις συμβέβηκεν. ἐπεὶ γὰρ τῇ χώρᾳ προσέβαλον, καὶ τρυ- P. 5
 φὴν παντοδαπὴν εὖρον (ἐδδαίμων γὰρ ἡ χώρα, καὶ ὥρατων καρ-
 15 πῶν καὶ χυμῶν ἰδέαις ἐπιεικῶς περιβρίθουσα, εὐβοτός τε καὶ εὐ-
 μηλος), δέον τὰς ἐπισκῆψεις τοῦ στρατηγοῦ, ὥς τὸ εἶδος, δια-
 τηρεῖν, οἱ δὲ παρὰ φάυλον θέμενοι καὶ πολλὰ χαίρειν ταύταις
 ἐπόντες, ἐπὶ ῥαστώνῃ ἀπέκλιναν καὶ τρυφῇ. τούτων οἱ βάρ-
 20 βαροι, τοῖς ἐπικαιροτάτοις καὶ ἀμφιλαφεῖσι τῶν δρῶν ἰλλοχῶντες,
 τὸ ἀκόλαστον τεθραμένον καὶ ἀφύλακτον, τῶν δρυμῶν καὶ χηρα-
 μῶν ὑπεκδύντες καὶ ἐς φύλαγγα παραταξάμενοι καὶ συνασπίσαν-
 τες, κατ' αὐτῶν ἐχώρου. οἱ δὲ, καίπερ ἀκροσφαλεῖς τῇ μέθῃ B
 τελοῦντες καὶ ἀκροχάλικες, ὅμως τοῖς βαρβάροις ἀντεπήσαν καὶ

2. Θρακησιῶν cod., sed vide notam. 5. τρυφεῖν cod. 8. πάλιν νοστεῖν cod. 12. εὐητηρίας cod. 15. Vide infra, 86. B. 41. A.

circumferabat vulnere bello acceptorum in facie et pectore notas. Tunc vero Thracensibus praefectus, accepta cohorte ad populandam explorandamque missus insulam est, multum obtestante Nicephoro, ut attentus esset ac vigilaret, neque inertiae se ac mollietiei committeret, ne qua ipsis calamitas ab adversariis strueretur: concursarent potius regionem, et luculento aliquo effecto facinore ad castra quam primum reverterentur.

4. Atenim non incolumia retinentur ab hominibus semper bona, verum admixta malis sunt: prosperam fortunam adversa, laetitiam luctus subsequitur, neque partis commodis plene frui ainit. Quale tunc quoque Romanis usu venit. Nam cum, in regionem effusi, omnium rerum affluentes copias invenissent (ut est opima, frugibusque laetis succisque variis mire foeta, pascuis laeta et pecudifera insula), cum ducis praescripta diligenter servare debuissent, his neglectis omnino, postquam missa inertiae se dederunt et ignaviae. Quos insidiantes in opportunissimis latebrosisque montium barbari cum animadvertissent, sine disciplina ulla agere, sine custodia, e silvis se latibulisque proferentes manu facta catervatim in eos concurrunt. Nostri, quamvis titubantes ebrietate ac temulentia, nihilominus obviam

A. M. 6468 ῥωμαλέως ἀντικαθίσταντο. ἄρτι δὲ τοῦ στρατηγοῦ Παστιλᾶ εὐ-
 Ind. 3 ρώσως διαγωνιζόμενος, καὶ τὴν τῶν βαρβάρων διακόπτοντος
 φάλαγγα; ὁ ἵππος, εἰς ὃν ἐπωχεῖτο, βέλει καὶ δορατοῖς τὰ
 στέρα τυπεῖς, ὁκλάσας διαπεφωνήκει. ὁ δὲ Παστιλᾶς εὐπετῶς
 τοῦ ἵππου ἀναθορῶν, μέχρι μὲν τινος τῷ φασγάνῳ τοὺς ἐπιόν- 5
 τας ἡμύνετο, καὶ πολλὰν τῶν βαρβάρων φόνον ἐργάσατο. Ἐπεὶ
 δὲ ἔξαιμός τε καὶ καταβελὴς ἐγεγόνει, λειποδυμήσας παρὰ τὸ με-
 ταίχμιον ἔπεσε. τούτου πεσόντος εἰς φυγὴν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέκλι-
 C. ναν, καὶ πρὸς τῶν βαρβάρων δίκην βοσκημάτων ἐναπεσφάττον-
 το, ὥς ἐκ τῆς εἰρημένης σπείρας ὀλιγοστοὺς ἀνασεσῶσθαι εἰς τὸ 10
 στρατόπεδον. τοῦτο τὸ πάθος ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς αἰσθόμενος
 καὶ πολλὰ τῆς ἀβουλίας καὶ ῥαθυμίας τοὺς πεσόντας μεμψύμε-
 νος, ἔτι τε τὸ παλίντροπον κατευλαβηθεὶς τῆς τύχης καὶ ἄστα-
 τον, ἔγνω μηκέτι διαμέλλειν καὶ τὸν καιρὸν κατατρίβειν, κἂν-
 τεῦθεν ὕδριαν ἐνέειν τοῖς βαρβάροις, ἐνέδρας καὶ λόχους τίθε- 15
 σθαι, καὶ εἰς φάλαγγα συστάδην ἀντικαθίστασθαι· ἀλλὰ παντὶ
 σθένει καὶ πάσαις μηχαναῖς διανύτειν τὸν πόλεμον.

D. ε'. Οὕτω διαλύοντι τούτῳ καὶ γνωματεύοντι (ἦν γὰρ ἀγγέ-
 λους τε καὶ δραστήριος, ἐννοῆσαι τε τὸ ξυνοῖσον καὶ εἰς πέρας
 ἀγαγεῖν πάντων, ὣν ἴσμεν, ἐπηβολώτατος, σώφρων τε καὶ μὴ 20
 εἰκὼν ἡδοναῖς· καὶ προσέτι δεινὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰ πράγμα-
 τα εἰς δέον μεταχειρίσασθαι, τὴν μέντοι ἰσχὴν καὶ ῥώμην ἀκατα-
 γώνιστος· λέγεται γὰρ πρωταγωνιστοῦ τινος τῶν ἀλκιμωτάτων
 Fol. 274 v. βαρβάρων ἀντικαταστάντος αὐτῷ ποτε, τὸ δόρυ κατὰ τῶν στήρ-

18. Fort. δὴ αὐλόντι.

contra barbaros veniunt, acriter resistunt. At Pastilae duci fortiter pugnant, dum barbarorum ordines perrumpit, equus, quo vehebatur, sagittis et hastis in pectus percussus, corruens confoditur. Emicat confestim de equo Pastilas: irruentes gladio aliquantum propellit, magna barbarorum caede facta. Ad extremum exsanguis, telis confixus, exanimatus inter infesta signa concidit. Quo oppresso in fugam se Romani conferunt, et pecudum ritu a barbaris contrucidantur: ut admodum pauci ex praedicta manu incolumes in castra pervenirent. Qua clade cognita, Nicephorus Phocas, temeritatem desidiamque caesorum valde vituperans, fortunaeque mutabilitatem atque inconstantiam veritus, constituit non amplius cunctari tempusque terere, unde fiduciam inderet barbaris, cum latrocinia insidiasque faciendi, tum etiam praelio signisque collatis dimicandi: omni vi omniisque ratione tollendum esse hoc bellum.

5. Dum ad has se versabat cogitationes, aliud atque aliud subiiciente animo (ut erat ingeniosus, strenuus, et in consiliis salutiferis cum inveniens tum exequendis omnium, quos novimus, felicissimus; moderatus, minime cedens voluptatibus; admirabilis insuper in temporum rerumque recto usu, vi autem ac robore invictus: nam dicitur, cum propugnator aliquis ex fortissimis barbaris contra illum veniret, in pectus eius lanceam

ἰσταν τὸν Νικηφόρον ἰδύναντα καὶ ἀμφοτέραις ὠσάμενον, οὕτω A. C. 960
 γενέσθαι σφοδρὰν τὴν ἀντίρρυσιν, ὥς καὶ διαμπερές τὸ δόρυ διελ-^{I. Rom. 1}
 θεῖν, καὶ ἄμφω διατεμεῖν τὰ μέρη τοῦ θώρακος), ἔννοια γούνη P. 6
 ἐπῆλθεν αὐτῷ, κύκλῳ τὸ ἄστυ περιελθεῖν καὶ ἐς τὸ ἀκριβές τοῦ-
 5 το κατασκοπεῖσθαι, ἵνα ὅποι παρῆκοι προσαγάγῃ τὸν πόλεμον.
 περιελθὼν οὖν καὶ τὴν ἄλλως δυσέμβολον περικὸς ἰδὼν καὶ δυσ-
 πρόσδοτον· ἐκ τοῦ θατέρου μὲν γὰρ πλευροῦ τὴν θάλατταν εἶχε
 φρουρὰν ἀσφαλῆ, κατὰ θάτερον δὲ ἐπ' ἀγχωμάλου καὶ ἰσοπέδου
 λίθου ἡρήρειστο, ἐφ' ἣ τὰ γείσω τεθμελιώτο, τό τε δόμημα
 10 καινόν τι προδβάλλετο καὶ ἀλλόκοτον· ἐκ χοδὸς γὰρ καὶ τριχῶν
 αἰγίων καὶ δέλων συντεθειμένων καὶ ἐπιεικῶς συμπεπιλημένων
 ἰσχυρόμητο· εὐρὸς τε τοσοῦτον ἔφερεν, ὅσον ἀμύξας δύο εὐπετῶς
 ἔχειν κατὰ τῶν ἐπάλλεων ἐναλλὰξ διοδεύειν περιόρομον, ἐς ἑνὸς B
 τε ἀποχωρῶντως ἦτο· καὶ προσέτι ταφρεῖαι δύο ἐς εὐρὸς ὅτι μά-
 15 λιστα καὶ βάθος ἰκνούμεναι πέρας αὐτοῦ ὠρωρήχατο. τοῦτο ἔχυ-
 ρόν, ἥπερ εἰρηται, καὶ δυσάλωτον ἀτεχνῶς καταμαθῶν, τοιοῦ-
 τόν τι ἀντιτεχνάχεται. ἀπὸ τῆς πρὸς νότον τετραμμένης ῥηγμῆ-
 νος ἀρξάμενος οἰκοδομεῖν μέχρι τῆς ἐπὶ θάτερα ἡίδνος, τὸ διήκον
 τῆς χέρσου ἐκλίῳ διατειχίζει, καὶ πρὸς πόντον τὸ τῶν Κρητῶν
 20 ἄστυ καθείργουσιν, ὥς μὴ ἔχοιεν εὐπετῶς τῇ χέρσῳ προσεπιβαί-
 νειν οἱ βάρβαροι, ὅτε καὶ βούλοιτο, ἐπ' αὐτῷ δὲ κεῖσθαι, πο-
 λεμητέα εἶναι, καὶ μὴ, ὅποτε καὶ τοῦτο δοκεῖ. τὸ τοιοῦτον δὲ C

2. καὶ ὡς cod. 8. ἰσοπεδοῦς cod., hoc est ἰσοκαδοῦς. 19. Κρη-
 τῶν secunda manu ad oram suppletum est.

direxisse Nicephorum; cuius ambabus manibus adactae tam vehementem
 fuisse ictum, ut, per corpus transiecta, utramque partem thoracis per-
 foraret), cogitatio, inquam, eum subito, circumire oppidum ac perspicere
 diligenter, ut qua daretur locus admoveret bellum. Circuitione facta cum
 omnino capto adituque difficile videret: quod ex altera parte pro firmo
 munimento mare habebat, ex altera erat aequali superne ac planae pe-
 trae impositum, qua moenia nitebantur: simul quod novum quoddam et
 inusitatum genus munitionum praetendebat: aggere enim pilisque capri-
 nis ac millis, mixtis inter sese et probe confectis, instructae erant: la-
 titudinem amplectebantur tantam, ut currus duo per crepidinem sine
 molestia circum commeare possent: altitudo idoneo spatio eminebat: insu-
 per fossae duae in latitudinem quam maximam altitudinemque cavatae cir-
 cumductae erant. Oppidum ubi intellexit munitum, quemadmodum demon-
 stravimus, et capto difficile prorsus esse, hanc technam contra commentus
 est. Initio muniendi a littore, quod ad meridiem spectat, facto, usque ad
 alterum litus, spatium, qua mare intermittit, vallo firmat, ad pontumque
 seponit oppidum Cretensium, ut iam non amplius sine periculo barbari in
 terram, quando cuperent, exire possent, e seque penderet praelium com-
 mittere, nec ne, si quando hoc quoque expedire videretur. Ita vallo ce-

A. M. 6468 *τεχλον θῆττον συμπεράνας ὁ Νικηφόρος, ἐφ' ἕτερον ἡπείλετο*
 Ind. 8 *τρόπαιον, ὅπερ ὁ λόγος αὐτίκα δηλώσει. παρὰ τὴν στρατήγιον*
σκηπὴν τοὺς ἐν τέλει συγκαλεσάμενος, καὶ γεωνοτέρα χρησάμε-
νος τῇ φωνῇ, ἐλεξε τοιῷδε·

ζ'. „Τὸ μὲν ὦμὸν καὶ θηριῶδες τῶν τῆς παιδίσκης ἐκγόνων, 5
 τὴν τε τούτων καταδρομὴν καὶ τὸν ἀνδραποδισμόν, ὅσα φονι-
 δῶς Ῥωμαίοις εἰργάσαντο (καὶ ταῦτα νῆσον παροικούντες τὴν ὑπ'
 D αὐτοῖς τεταγμένην, εἰ καὶ μοχθηρὰ τύχης παρὰ τοῖς Ἀγαρηνοῖς
 ἐγγόνει), οἶμαι μηδένα λῆσειν ὑμῶν. ἡ γὰρ οὐκ ἀνολίκετος
 μὲν ἡ παράλλος πᾶσα σχεδὸν ἐκ τῆς τούτων ἀπαγωγῆς; οὐκ ἔρη- 10
 μοι δὲ τῶν νήσων αἱ πλείους τῇ τούτων καταδρομῇ; δι' ἣ οὐκ
 ἠνέσχετο πάντως ἡ πρόνοια μέχρι καὶ τοῦ παντός, τοὺς ψεύστας,
 τὰ θηρία τὰ κάκιστα, τὰς ἀργὺς γαστέρας, καταθοινεῖσθαι λαὸν
 τὸν Χριστιάνημον· ἀλλὰ τῇ τοῦ κρατοῦντος ῥοπῇ ἡμᾶς ἐνταῦθα
 διεπεραιώσατο, ἐπταπλασίως αὐτοῖς ἀποδοῦναι τὸ ἀνταπόδομα, 15
 δ' ἀνηλεῦς ἡμῖν ἀνταπέδωκεν. τεκμήριον δὲ τῶν λεγομένων ἡ
 προβᾶσα νίκη. ἄρτι γὰρ διαπόντιοι σχεδὸν τελούντες, καὶ μηδὲ

P. 7 *τὴν ἐκ θαλάττης ναυτίαν ὁλοσχερῶς ἀποπτύσαντες, ὅμα τῷ ἐπι-*
 Fol. 275 *βῆναι τῆς νήσου τῇ τοῦ κρείττονος ἀρωγῇ μαχαίρας ἔργον πλεί-*
στον τῶν βαρβάρων ἐθέμεθα· τοὺς δὲ περιλειφθέντας αὐτῶν 20
ἀπονητὶ τῷ ὥσπερ περιεκλείσαμεν. ἐκλιπαρῶ οὖν, συστρατιῶται,
μὴ πρὸς ῥαστώνῃν ὑμᾶς ἀπιδεῖν καὶ τρυφήν· ἔξ ὑπογίου γὰρ
ἡμῖν τοῦ πτώματος τὸ παράδειγμα. εἰ γὰρ τὰς ἐμὰς ἐπισκήψεις
σὺν τῷ Πασιλῇ Νικηφόρῳ οἱ προκατασκοπεῖν σταλέντες τῆς χώ-

2. Fort. Παρά τε. 11. πλείαις cod. 13. καταθοινεῖσθαι. Sic cod.

lenter perfecto, Nicophorus ad alteram contendit victoriam, quam evestigio oratio declarabit. Prius vero, convocatis in praetorium praefectis, clariore voce usus, dicere sic est exorsus:

6. „Et crudum ferumque ingenium filiorum ancillae, et incursiones rapinaeque quibus vexaverunt Romanos (idque inquilini in insula a se occupata, tametia ea propter iniquitatem fortunae ad Saracenos venerit), neminem vestrum ignorare puto. Quid? nonne ora maritima prope tota ob eorum raptus inhabitabilis? nonne insularum pleraeque incursionibus eorum desertae? Quare providentia non tulit, mendaces istos, belluas importunissimas, ventres inertes, perpetuo depasci populum a Christo nuncupatum; sed numinis auxilio nos huc traiecit, septifariam illis persoluturos retributionem eorum quae sine commiseratione ulla in nos commiserunt. Testis eorum quae dico est recens parta victoria. Et enim vixdum e mari emergentes, ne nausea quidem ex navigatione penitus excussa, simul atque insulam ingressi sumus, divini numinis auxilio barbarorum quamplurimos contrucidavimus: qui supererant parvo negotio in oppidum conclusimus. Quae cum ita sint, commilitones, obtestor, ne ad inertiam et molliorem inclinatis: ex recenti calamitate nobis adest exemplum. Quod si missi cum Nicophoro Pastila ad explorandam regionem excursores mandata persequi

ρας ἐφύλαξαν, καὶ μὴ ἐς τρυφήν καὶ τὴν ἄλλην ἀπέκλεισαν ἡδο- A. C. 960
 νήν, οὐκ ἂν τοιαύτη πανολεθρία ἀπώλοντο. νῦν δέ, τούτων I. Rom. 1
 ἀλογήσαντες, τῆς σφῶν ἀβελτηρίας ἠνέγκαντο ἐπίχειρα. δεῖ οὖν
 τὸ τῶν ἐταίρων πτώμα εὐλαβηθέντας νήφειν τε καὶ προσέχειν, B
 5 καὶ ὅλη σπουδῇ καὶ θύμῃ ξερεσνῆσαι καὶ ἀνιχνεύσαι τὰ ἔλλοχων-
 τα τῇδε βάρβαρα θηρία, καὶ τῶν χηραμῶν καὶ φιλῶν ξερεθ-
 σαντας ἀπωλεῖν παραπέμψασθαι. μὴ οὖν νωθεῖα καὶ μέθῃ προῖ-
 στάμεθα τὸν καιρὸν, ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τελούντες τὸ νεανικὸν καὶ
 γενναῖον τῆς ἡμῶν εὐγενείας παράστημα ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐπιδειξό-
 10 μεθα.”

ζ'. Εἶπεν ὁ στρατηγὸς, καὶ δῆτα τὸ στράτευμα ἀνευδάρξασθε
 τε, καὶ ἐπεκρότησε, καὶ τῶν κουλεῶν τὰ ξίφη σπασάμενον, αὐ-
 θόρμητον ἦν ἐπεσθαι τούτῳ, καὶ πειθαρχεῖν, ὅποι καὶ βοῦλοιοτο. C
 ὁ δὲ ἀτρεμεῖν τέως καὶ ἡρεμεῖν διεκέλευεν, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπισκή-
 15 ψῃ ἔργου ἔχεισθαι, ὁπηνίκα καὶ δεῖ. ἄρτι δὲ τῶν νυκτῶν ἄνωγ
 τὸ νεανικὸν καὶ ἁκμαῖον διακριδὸν τοῦ στρατοῦ προσεταιρισάμε-
 νος, ἥσυχῃ ὑπεξῆι τοῦ χάρακος, ὥς μὴ αἰσθοῖντο τὴν τούτων
 οἱ βάρβαροι ἄπαρσιν, καὶ δεινὸν τι τῇ καταλειφθείσῃ στρατιᾷ
 σκαιωρήσονται. ἐξελθὼν δὲ τοῦ χάρακος, καὶ μέρος τῆς χώρας
 20 καταδραμὼν, ἐπεὶ πρὸς τῶν ἐξωρημῆτων ἀνέμαθεν, ἐπὶ τι γεώ-
 λοφον στρατιῶν βαρβάρων ὥσει μυριάδων τεττάρων ἀθροῖσθαι,
 ὥς ἂν ἐξ ἐφόδου ἀπροόπτως τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέλθῃ, καὶ τῆς τε D

1. ἀπέκλεισαν. Ita cod. Lege ἀπέκλειαν, ut supra 5. A et infra 77. D.
 ἐς φροσύνης καὶ πότους, παρὰ τὸ εἰκός, ἀποκλίναντος. 3. ἀμει-
 τηρίας cod. 7. προῖστάμεθα. Sic cod. sicut postea ἐπιδειξόμεθα.
 12. αὐθόρμητον cod., ut paulo post τούτῳ et βοῦλοιοτο.

essent mea, neque delectationi dedissent sese voluptatibusque omnibus, nunquam fuissent tam funditus deleti. Verum il quidem, praeceptis meis pospositis, imprudentiae suae poenas pependerunt. Oportet igitur vos, com-
 militonum casum reformidantes, vigilare atque attendere, omnique dili-
 gentia ac vi indagare et investigare istis latitantes belluas barbaras, ut
 ex cavernis latebrisque protractas ad interitum eas redigamus. Postremo,
 ne in segnitie et vinolentia teramus tempus, sed Romani simus, et fortem
 ac nobilem animum stirpis nostrae in certaminibus ostendamus.”

7. Hac habita oratione a duce, exercitus erecto animo plausum dedit,
 gladiisque e vagina eductis ad sequendum quo vellet imperataque facienda
 promptissimus est factus. Tametsi ille tunc quidem monuit, sustinerent se
 tantisper atque quiescerent, donec ipse tempore idoneo iuberet ad rem ge-
 rendam accedere. Intempesta autem nocte cum fortissimo atque expeditis-
 simo quoque, selecto e cohortibus, castris egreditur silentio, ne barbari,
 discessu eius cognito, aliquid calamitatis relicto exercitui molirentur. Ipse
 e castris profectus, cum partem regionis percurrisset, ex captivis compe-
 rit, in loco quodam edito exercitum barbarorum colligi ad quadraginta mil-
 lia, ut de improvviso facto impetu Romanos adoriretur, hisque ex insula

- A. M. 6468 ἡσίου τούτους ἀπελάσῃ, καὶ τοὺς σφετέρους τῆς τοῦ ἄστειος ἀπαλάξῃ καθάρξεως. τούτων ἀκηκῶς ὁ στρατηγὸς καὶ τὸν ἐφεπόμενον τῶν λογύδων στρατὸν πανημέριον διαναπαύσας, πρὸς ἐσπέραν βαθεῖαν ἀπάρας καὶ ἡγεμόνας τῶν τόπων ἰθαγενεῖς ἄνδρας ἀνεληφώς, ἐπεὶ καὶ τὸ σεληναῖον φῶς ὑπέλαμπε, πεπληρωμένης 5 τῆς μηνὸς οὔσης, συντείνων ἔσπευδε, μηδὲν τάχους ἀνέισι· καὶ δὴ κυκλῶν τὸν γεώλοφον περιεστοίχισεν, ἵνα βαθὸν οἱ βάρβαροι ὕπνον ἐκάρθουν. κᾶπιτα τὰς σάλπιγγας ἐπηχῆσαι καὶ πὰ τύπανα παταγῆσαι ἐγκλευσάμενος, διὰ τοῦ γεωλόφου ἐχώρει.
- P. 8 οἱ δὲ βάρβαροι, τὸν ψόφον τῶν ὅπλων αἰσθόμενοι, ψιλοὶ καὶ 10 ἀπαράσκευοι ὄντες, καὶ τῷ ἀπροόπτῳ τῆς ἐφόδου καταπλαγέντες, εἰς φυγαδεῖαν ἀπέκλιναν. ἀλλ' οὐκ ἦν ἀπαλλάξαι, τῆς ὑπωφείας ἀπάσης κατεχομένης τῇ Ῥωμαϊκῇ φάλαγγι. ἀκοντὶ ὄν ἐν μικρῷ χρόνῳ ῥοπῇ τὸ τῶν τεττάρων μυριάδων τῶν βαρβάρων
- Fol. 275 ἡβηδὸν παραπώλετο πληθός, ἔργον γεγόνος αἰχμῆς Ῥωμαϊκῆς. 15 ἀλλὰ τῷ τοιοῦτῳ καιρῷ τροπαίῳ ἕτερον ὁ στρατηγὸς ἐξήρτυε τρόπαιον. τοῦ γὰρ πεσόντος πλήθους τὰς κάρας ἐκτεμεῖν διωρίσατο, καὶ ταύτας ταῖς πήραις ἐνθέντας μετακομίσαι πρὸς τὸ στρατόπεδον· μισθὸν δὲ τῷ κάραν κομίζοντι δίδοσθαι διεβεβαίουτο ἀργύριον. τοῦτο τὸ δόγμα ἀσμένως δεξιόμενος ὁ στρατὸς, καὶ 20 μάλιστα τὸ τῶν Ἀρμενίων σίλπος, τὰ βαρβαρικά ἐναπέτεμε κάρηνα καὶ ταῖς πήραις ἀπέθεντο. ἐννύχιόν τε ὁ στρατηγὸς ἀφίκετο κατὰ τὸ στρατόπεδον.

η'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄρτι τοῦ φωσφόρου τὸν ὀρῶντα παρα-

2. τοῦτον cod. 6. Leg. ἀνείς. 9. τὰ τύπανα ἀπαταγῆσαι cod.
15. ἡβηδῶν cod. 19. διαβεβαιούσθω cod.

eiectis suos obsidione oppidi liberaret. His rebus cognitis, dux lectam manum, quam secum habebat, toto eo die quieti se dare iussit: ad multam vesperam profectus, nactusque indigenas itinerum duces, cum ad haec sidera claritas a plena luna subluceret, citato itinere contendit, nihilque de celeritate remisit, donec armis cinxisset tumulum, in quo barbari alto somno tenebantur. Tum tubis inflari, tympanis pulsari iussis, montem invadit. Audito armorum strepitu, barbari, nudi, imparati, insperato incursu exterriti, fugae se commendant. Verum non erat evadendi facultas, propterea quod montis radices a Romana acie tenebantur. Ita parvo temporis momento barbarorum multitudo ad quadraginta millia funditus deleta est, telisque Romanorum contrucidata. Quae novo tropaeo alterum tropaeum dux adornavit. Multitudini caesorum capita praecidi iussit, saccisque condita in castra deportari, affirmans univique, caput sibi afferenti, mercedis loco se numeraturum numum argenteum. Id edictum cum reliquis exercitus, tum maxime cohortes Armeniae studiose receperunt, hostiumque amputata capita in saccos indiderunt. Dux de nocte in castra rediit.

8. Postridie huius diei, cum ab ora coeli evectus lucifer ad poli for-

μείνοντος καὶ πρὸς τὴν τοῦ πόλου μεταβαίνοντος ἄντυγα, ἐπὶ A. C. 960
 τῶν δοράτων περιτείφειν τὰς τῶν βαρβάρων κάρας προσέταττεν, I. Rom. 1
 ἐκαστὶς τε παρὰ τὸ τεῖχος, ὃ αὐτὸς ἰδέματος, καταπηγνύειν
 αὐτά· τὰς δὲ καὶ διὰ τῶν πετροβόλων ὀργάνων ἐπὶ τῷ ἄστει ἐκ-
 5 σφενδονῆν. τοὺς δὲ Κρήτας, τὴν ἐπίστιχον τῶν δοράτων τάξιν C
 καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐμπεκαρμένους κάρας ἀθρήσαντας, τὰς δὲ κα-
 τὰ τὸ ἄστυ ἐκσφενδονωμένας καὶ ταῖς ἐπάλξεσι προσαρασσομένας
 τοῦ ἄστεος, καὶ ταύτας τῶν ὁμοειδῶν καὶ συγγενῶν εἶναι ἀκρι-
 βῶς ἐμφρασμένους, φρίκη μὲν ἐκ τοῦ εἰδῶτος καὶ ἀλλοιοῦσις ἦρει
 10 φρενῶν, καὶ παρὰ τὴν οὐκράν καὶ ἀπροσδόκητον ὄψιν ἐπετή-
 γασαν. ἐντεῦθεν ἀνδρῶν οἰμωγαί, καὶ κακτοῦς τῶν γυναικῶν
 ἡκούετο, καὶ σχῆμα τὸ ἄστυ κατεῖχεν ἀλώσιως, ὀλοφυρομένων
 ἀπάντων καὶ ἀποκλαυμένων τὰ φίλτατα. ἀλλὰ καὶ ὡς οὐκ ἔμελ-
 λεν αὐτοῖς Ῥωμαίοις εἶσαι καὶ σπείσασθαι· τῇ ἐρυμνῇ δὲ πύονοι
 15 τοῦ σφετέρου πτολίσματος, παρέθηνεν τε τὰς προθυμίας, καὶ D
 κατωκλισμένοι τὴν τῶν Ῥωμαίων παρετηροῦντο ῥοπήν, ἵν', εἰ
 τις ἐπῆμει, ἀμύνοντο. ὁ δὲ στρατηγὸς, τῇ σάλπιγγι σημήνας
 τὴν πόλεμον, ἐξέφωμενέστεράν τε διακινδυνεύειν ἐγκλειυσάμενος,
 τῷ τείχει προσῆγε τὸ στράτευμα. καὶ ὅττα τῆς μάχης ἀναδρά-
 20 στήσης ἦν ὄρεν ἔργα χειρῶν καὶ τέλμης γιγνόμενα ἔμπλεα, πολλα-
 χῇ τῶν δοράτων ἀκοντιζομένων, καὶ τῶν βελῶν δίκην χειμερίων
 πυράδων ἐκπεμπομένων, καὶ θυμὸν τῶν λίθων τῶν πετροβόλων
 ὀργάνων ἀφιεμένων, καὶ ταῖς ἐπάλξεσι προσαρασσομένων. οἱ δὲ
 βάρβαροι καὶ αὐτοὶ τῆς ἀνάγκης κατεπειγούσης ῥωμάλως ἀντη- P. 9
 25 γινώσκοντο, ἐκ τοῦ τείχους τε ἀμυνόμενοι καὶ ἀντιτοξέοντες, καὶ

13. Leg. Ἰμῖλλον.

nicem se sustulisset, barbarorum capita partim hastis praefixa ante vallum, quod ipse duxerat, per ordines aisti iussit, partim tormentis missilibus in oppidum conifici. Cretenses, ubi ordinatam hastarum seriem, et fixa in illis capita, alia autem in civitatem sparsa ad pinnaeque oppidi allisa conspexerunt, quod popularium ea esse atque cognatorum praeclare intellexerant, horror evestigio tenuit mentisque perturbatio, et insperato spectaculo obriguerunt. Audiebantur virorum ululatus, mulierum lamenta, fuitque quasi capti oppidi species, miserantibus omnibus carissima pigra, atque complorantibus. Quoniam ne sic quidem cedere Romanis manusque dare voluerunt: verum munitione confisi oppidi animos incitabant, armati-que Romanorum impetum praestolabantur, eo consilio, ut invadentem quemque propulserant. At dux, tuba signo dato, hortatus milites ut forti animo periculum capesserent, moenibus admovit exercitum. Commissa pugna conspiciebantur facta, vi et audacia plena: passim spargebantur hastae: missis hibernae ritu mittebantur sagittae: sine intermissione rotabantur a tormentis, ad pinnaeque allidebantur saxa. Item barbari quoque urgente neccumitate fortiter praeliabantur, ex murisque resistentes sagittis pugnam

πελέκεις ἄνωθεν ῥιπτοῦντες, καὶ ταλαντιαλοὺς λίθους ἐπαριέντες· καὶ οὐδὲν ὃ, τι παρεῖτο τούτοις τῶν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀμυντηρίων, καὶ οὐχ ἦττον ἀντέδραον, ὧν ἔπασχον. ὁ γὰρ προφανὴς κίνδυνος
 Fol. 276 r. καὶ ἡ τῆς σωτηρίας ἀπύγγωσις παρεκρῖναι τούτους ὑπὲρ δύναμιν ἀγωνίζεσθαι, καὶ τοῖς δυσμενέσι παραβόλως ἀντικαθίστασθαι. 5

B 9'. Νικηφόρος δὲ, ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπεὶ καὶ τὸν
 A. M. 6469 περίβολον τοῦ ἄστεος ἐχυρόν τε ἀτεχνῶς ἑώρα, καὶ τὴν ἄλλως
 Ind. 4 δυσέμβολον καὶ ἀνάλωτον (οὐ γὰρ ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπιβήματος ἦν,
 A. C. 960 I. Rom. 2 εἰς ὕψος ὅτι πλεῖστον ἡμέρας, καὶ δύσιν ταφρεῖας διεξωσμένους
 εἰς βάθος ὀρωρυγμέναις ἀνάλογον), καὶ τὴν τῶν βαρβάρων ἀπὸ-10
 γνωσιν καὶ ἀντίστασιν τὸ μέτρον ἐκβαίνουσιν· ἔγνω, μὴ θανα-
 τῶσι καὶ ἀπονεομημένοις ἀνδράσι συμπλέκεσθαι κάτωθεν, καὶ
 ἀνηνύτοις ἐπιχειρεῖν, ὑψόθεν τε βάλλεσθαι, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν
 εἰς οὐδὲν δέον διαφθεῖρειν παράταξιν· τῷ δὲ λιμῷ παραδώσειν
 τὸ ἄστυ, ἕως ἂν τὰς ἐλεπόλεις καὶ ὅσα εἰς τειχομαχίαν ἐξεδέχεται 15
 C ὄργανα δέοντως ἐπισκευάσοιτο. ταύτῃ τοι καὶ τὸν πόλεμον ἀνα-
 βάλλεται, καὶ τῇ σάλπιγγι τὰς στρατιωτικὰς ἀνακαλεσάμενος
 φύλαγγας, εἰς τὸν χάρακα ἀπεφοῖτα. καὶ τοῦτον κυλλῶν ἐρ-
 κῆν καὶ ταφρεῖα ἱκανῶς ὀχυρώσας, ἐν τε στρατὸν διεγύμναζε,
 καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις πολλὴν τὴν ἐμπειρίαν ταῖς φάλαγ-20
 ξιν ἀπειτίθετο, καὶ τὰς ἐλεπόλεις ἐκλογῇ τεχνιτῶν ἐτεκταίνετο, ἐκ-
 δρομάς τε καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐκ τοῦ παρεκόντος ἐποιεῖτο, καὶ
 αὐτόθι παύσασθαι πρὸ τοῦ ἄστεος διεχέμαζεν.

3. ἀμυντηρίων cod.

invadunt, bipennes desuper deficiunt, ingentis magnitudinis saxa devolvunt: postremo, nullum defensionis bellicae genus omnino praestermittunt, neque minus inferebant detrimenti, quam patiebantur. Impellebat eos periculum manifestum ac desperatio salutis, ut supra vires dimicarent, adversariisque audacissime resisterent.

9. Quamobrem Nicephorus Romanorum dux, ubi et moenia oppidi firma prorsus, omninoque accessu et captu difficilia (handquaquam enim extemporalis impetu conscendi poterat murus, cum in altitudinem sublatus plurimam, tum duabus praecinctus fossis in altitudinem consimilem depressis), et barbarorum desperationem vidit, atque propugnationem extra modum acrem: statuit, non amplius cum devotis mortis dementibusque hominibus ex inferiore loco manum conferre, remque tentare summae difficultatis, et Romanum exercitum inutiliter telis superne deiectis atque interneconi obicere: fami potius tradendum esse oppidum, donec testudines caeterasque ad oppugnandum excogitatas machinas idonee comparasset. Itaque dilata dimicatione tuba militum agmina revocavit, et in castra reduxit. Quibus vallo ac fossa quantum opus erat munitis exercebat milites, et quotidianis studiis ut peritissimae belli gerendi legiones evaderent effecit. Ipse interea machinas ab operariis delectis fabricari, excursions velitationesque pro facultate fieri iussit, atque ibi cum omnibus copiis pro oppido hiemem peregit.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER II.

ARGUMENTUM.

Bellum Ciliciense (Cap. 1). Leo Phocas, Hunnis in Europa victis, in Ciliciam contra Saracenos mittitur (2). Eius oratio ad exercitum (3. 4). Chambdanis clades et fuga. Leonis Phocae triumphus (5). Nicephorus Phocas Candiam iterum oppugnatum (6) admotis machinis expugnat (7). Creta subacta, novum oppidum Temenos conditur. Nicephori triumphus (8). Eiusdem expeditio in Asiam. Sexaginta Saracenorum castella capta (9). Romani Imperatoris mors. Basilus et Constantinus, filii eius infantes, cum matre Theophano imperium suscipiunt (10). Nicephorus victor ex Asia rediit, evitatis Iosephi cubicularii insidiis (11), Polyucto patriarcha auctore, praeter Asiam a senatu renunciat (12).

α'. Ὁ μὲν δὴ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς Νικηφόρος ἐς τὴν τῶν Α. Μ. 6469
Κρητῶν νῆσον, ἥπερ μοι εἴρηται, ἤδη τὴν Ῥωμαϊκὴν περαιω- Ind. 4
σάμενος δύναμιν, καὶ τῶν ἰθαγενῶν βαρβάρων ἐν τῇ συστάδῃ I. Rom. 2
μάχῃ τοὺς μὲν παρανάλωμα μαχαίρας ἀπεργασόμενος, τοὺς δὲ Par. 10
ἐπιλειψθέντας ἀποπηγί τε καὶ ἀκαρῇ τῷ ὕστει συγκλείσας, αὐ-
τίθι τε διεχειμαζε, καὶ τὸν στρατὸν ὀσημέραι τῷ πολεμῆν ἐξε-
παίδευεν. ἐν τούτῳ δὲ Χαμβδᾶν, ὁ τῶν τῆς Κιλικίας προσολ-
κων Ἀγαρηνῶν ἀρχηγός, ἀνὴρ ἀγχιλούς τε καὶ δραστήριος, ἐμ-

1. In hunc modum Romanae militiae magister Nicephorus, copiis in Cre-
tam insulam, ut supra dictum est, traiecit, partim incolentium barbaro-
rum collatis signis deleverat: parte quae superfuerat celeriter parvo nego-
tio in oppidum compulsa, eodem in loco hibernabat, militesque quotidie
ad bellum exercebat. Dum haec geruntur, Chambdan, Saracenorum Cili-
ciae finitimorum princeps, homo acutus et strenuus, rei militaris a puere

Leo Diaconus.

A. M. 6469 *πειρία τε πολέμων ἐκ νεότητος ἀπάντων τῶν ὁμοεθνῶν ἀδελφείως*
 Ind. 4 *ὑπερετερώων, ἐπεὶ τὰς Ῥωμαϊκὰς ἤσθετο δυνάμεις ἐκπλουν καὶ*
Ῥωμαῖοι ποιοῦμένης κατὰ τῶν Κρητῶν, ἔγνω πρὸς αὐτοῦ τὸν και-
ρὸν εἶναι, ἀδεῶς τε τῆς ἀνατολῆς καταδραμεῖν, ὅποσον ἡ Ῥωμαϊκὴ
διέπει ἀρχή, καὶ τοῦτο ληίσασθαι ἀναιμωτὶ, καὶ πλοῦτον συναγεῖ-
5 ραι πλείστον, καὶ κλέος ἀέμνηστον ἀπενέγκασθαι. καὶ δῆτα τὸ
ἀκμαῖον καὶ νεανικὸν τῶν Ἀράβων καὶ Ἀγαρηνῶν συναλίσας, κατὰ
τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐχώρει, πᾶν τὸ παραπίπτον κατεμπιπρῶν
καὶ λείαν τιθέμενος. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς, τὴν ἔφοδον τοῦ-
10 Δτου εἰσθόμενος καὶ τὴν ὑπαιθρον καὶ βίαν καταδρομὴν, Λέον- 10
 Fol. 276 v. *τα τὸν Φωκᾶν, ὁμαίμονα τοῦ Νικηφόρου τελούντα, καὶ τῶν*
τῆς Εὐρώπης στρατιωτικῶν καταλόγων κατάρχοντα (Δομέστικον
δύσεως Ῥωμαῖοι τὴν τοιαύτην ἀρχὴν ὀνομάζουσι), τῷ Χαμβδᾶν
ἀντίξουν ἐκπέμπει· ἄνδρα γενναῖον καὶ νεανικόν, φρενήρη τε δια-
φερόντως, καὶ τὸ ξυνοῖσον ἐν περιστάσεσιν ἐπιφράσσασθαι πάν-
15 των, ὧν ἴσμεν, ἐπιβολώτατον· ᾧ θεὰ τις, οἶμαι, κατὰ τὰς
μάχας συννεύχει ῥοπή, ἦπαν τὸ ἀντίπαλον καταστρεφόμενη καὶ
τιθεῖσα ὑπόσπονδον.

P. 11 β'. *Πολλῶν γὰρ αὐτῷ συδραγέντων πολέμων παρὰ τὸν τῆς*
στρατηγίας καιρὸν, οὐδέποτε τοῦ ἀντικαθισταμένου ἀπῆλθε μειο-
20 νεκίων, ἀλλ' αἰεὶ τὸ πλεόν τῆς νίκης ἀποφερόμενος. τῷ τοι καὶ
Σκυθικῆς στρατιᾶς τὸν Ἰστρον περαιωθείσης τὸ κατ' ἐκεῖνο και-
ροῦ (Οὐννοὺς τὸ ἔθνος κατονομάζουσι), ἐπεὶ μὴ οὐδὲς τε ἦν ὁ

8. Ἀράβων] Ἀράβων cod.

tractatae usu inter populares suos omnes citra controversiam praestans, ubi intellexit Romanas copias maritimam contra Cretenses expeditionem suscepisse, tempus idoneum existimavit ad impune invadendum quicquid in Oriente Romanorum potestate teneretur, idque incruento milite vastandum: inde se et opes plane magnas et gloriam perpetuum reportaturum. Ita florentem ac firmum Arabum et Saracenorum, quem coegerat, exercitum in fines Romanos ducit: obvia quaeque incendit et diripit. Cognita eius incursione atque impetu, aperta vi facto, Romanus Imperator Leonem Phocam Nicephori fratrem, qui copiis Europae praeerat (Domesticum Occidentis Romani hoc officium appellant), adversus Chambdanum misit. Erat Leo vir strenuus, animo forti, prudentia singulari, ad optima pro temporibus consilia invenienda unus omnium, quos quidem novimus, felicissimus; quem divinum aliquod, opinor, in bellis adjuvabat numen, adversarios illi omnes subiiciens, obnoxiosque reddens.

2. Etenim, cum in curriculo imperiorum bella gessisset plurima, nunquam tamen inferior discedit ab hoste, sed victoriae palmam semper consecutus est. Velut cum tunc exercitus Scythicus Istrum traieciasset (Hunos gentem nominant), neque Leo dux aperto Marte decernere cum illo

στρατηγὸς Λέων ἐξ ἀντιπάλου τούτῃ συμπλέκεσθαι, ὑπεράρι- A. C. 1961
 θμον ἐπαγαλλομένης τὸ πλῆθος τῆς φάλαγγος, σπανίζουσιν αὐ- I. Rom. 2
 τὸς καὶ οὐκ ἀξιόμαχον ἔλιν στρατιωτῶν ἐπαγόμενος, ἔγνω μὴ ἐς
 προὔπτον κίνδυνον φέρων ἐνσεῖσαι αὐτόν τε καὶ τοὺς συνεπομέ-
 5 νους, λαθραίως δὲ μᾶλλον τοῖς Σκύθαις ἐπιπεσεῖν, καὶ τι γεν- B
 ναῖον δρᾶσαι καὶ ἀνδρικόν, καὶ δόξαν εὐκλεῆ σφετερίσασθαι.
 ἄρτι γοῦν διὰ τῶν δρυμῶν κρύβδην παραδραμῶν, καὶ τὴν ἔπαν-
 10 λιν τῶν Οὐγγων ἐξ ἀπύπτου περιαδρήσας, καὶ τὸ πλῆθος ἐς τὸ
 ἀκριβὲς κατασκοπήσας, ἄωρὶ τῶν νυκτῶν τριχῇ διαιρήσας τὴν
 15 φάλαγγα, ἐπῆρι τοῖς Σκύθαις, καὶ τοσοῦτον φόνον αἰφνίδιον εἰς-
 πυσῶν ἐν μικρῇ καιροῦ ῥοπῇ ἀπειργάσατο, ὥς εὐαριθμήτους ἐκ
 τοῦ ἀμυδῆτου πλῆθους διαφυγεῖν. τοῦτον τὸν στρατηγὸν Λέον-
 20 τα Ῥωμαῖος ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Ἀσίαν διεβιάσατο, εἴ πως
 ἀλλὰ τὰς τε τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἀναστέλλει, καὶ τὰς ἀναλ-
 15 θην τολμωμένας ἀναχαιτίσοι ἐπαγωγὰς. ὁ δὲ στρατηγὸς, ἐπεὶ C
 τῆς Εὐρώπης ἀπύρας τὴν Ἀσίαν κατέληφε, καὶ τὸ αὐθαδὲς καὶ
 ἀτίραμον τοῦ Χαμβδῶν ἠνωτίζετο, καὶ νεὼς καὶ κώμας πενυρ-
 20 πολημέναις ἑώρα, καὶ φρουρῶν κατασκαφὰς, ἐρημίαν τε τῶν
 κατοίκων καὶ βίαιαν ἀπαγωγὴν, ἔγνω, μὴ ἐς προὔπτον κίνδυνον
 25 ἐλθέναι τὴν στρατιάν, μηδὲ τῷ βαρβαρικῷ εἰς τοῦμφανὲς ἀντι-
 παρατάττεσθαι πλήθει, πολλὰς μὲν ἐπανηρημένῳ νίκας, ταῖς δὲ
 παρ' ἑλπίδα γαυριῶντι τύχαις, μυριανθρώπους τε καὶ ἐς τὸ ἀκρι-
 βὲς καθωπλισμένας ἐπιφερομένῳ τὰς φάλαγγας· καὶ μάλιστα εὐ- D

14. ἄλλαττάς τε cod.

posset, quod acies hostium innumerabili multitudine superbiret, ipse vero
 exignam infirmamque militum manum contra duceret, statuit in perspi-
 cuum periculum se suosque minime praecipitatum ire, insidiisque potius
 Scythas adoriri, ut sic praeclaro aliquo ac forti facinoroso edito gloriam sin-
 gularem adipisceretur. Ita cum per silvas clam accessisset, consideratis
 undique ex occulto Hunnorum castris, numeroque accurate perspecto, in-
 tempesta nocte exercitum trifariam partitus Scythas invasit, subitoque in-
 cursa tantam puncto temporis caedem fecit, ut ex multa maxima multitu-
 dine oppido pauci elaberentur. Hunc Leonem ducem Romanus Augustus in
 Asiam transmisit, si quo modo barbarorum perniciosas grassationes cohi-
 bere posset, et mala, quae impudenter inferre non verebantur, reprimere.
 Dux, cum ex Europa profectus in Asiam venisset, Chambdanique auda-
 ciam ac duritiam auditu acciperet, templa et oppida succensa videret, di-
 ruta castella, desolatam incolis regionem, iis violenter in captivitatem ab-
 ductis, operae pretium duxit, ne in apertum periculum quas ducebat co-
 pias proliceret, neve aperto Marte cum tanta barbarorum multitudine
 aciem componeret, quae multas iam victorias retulisset, felicique, quam
 experta erat praeter expectationem, fortuna superbiret: cum praesertim
 innumera paene multitudine hominum probe armatorum confertas turmas

A. M. 6469 ἀριθμητόν τε τὴν στρατιὰν καὶ οὐκ ἀξιόχρεων αὐτοὺς ἐπαγόμενος,
 Ind. 4. κατεπτηχυσὶν τε τὰς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐήμερίας καὶ τὰ καθ' ἑκά-
 Fol. 277 r. στην τρόπαια· κατεilhφέναι δὲ μᾶλλον τὰ ἐπικαιρότατα καὶ
 κρημνώδη τῶν χώρων καὶ προλοχίζειν κατὰ ταῦτα, καὶ τὰς διεξ-
 ὁδους ὑποτηρεῖν· ὑπαντιάζειν τε τοῖς βαρβάροις ἐν τοῖς ἐπισφα- 5
 λείσι καὶ ἀμφιταλάντοις τῶν ἀταρπιτῶν, καὶ καρτερώς ἀγωνίζε-
 σθαι, ὁπηνίκα καὶ διοδεύοιεν.

γ'. Οὕτω δὴ γνωσιμαχήσαντι καὶ βουλευσαμένῳ τῷ στρα-
 τηγῷ Λέοντι ἐπῆλθε, καὶ λόγοις ὑπαλεῖψαι τὴν στρατιὰν καὶ
 P. 12 παραινέσειν ἐπιθρῶσαι, κατὰ τῶν βαρβάρων ἥνικα δεῖοι χωρεῖν, 10
 καὶ θαρσάλευτέραν ἐργάσασθαι πρὸς τὸν πόλεμον. Διαναστὰς
 οὖν ἐπὶ τοῦ πλήθους καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, τοιαύτην εἰσηγεῖτο πα-
 ραίνεσιν· „Ἄπαν μὲν τὸ καθ' ὑμᾶς στίφος εἰδὼς ἄριστον, ὃ συ-
 στρατιῶται, αὐτουργόν τε τὰ πολέμια, καὶ τακτικῆς ἐμπειρίας
 ὑπόπλεον, ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ὁ κοινὸς ἀμφοτέρων δεσπότης καὶ βα- 15
 σιλεὺς, κάμνουσαν ἤδη καὶ ἐπὶ γόνυ κεκλιμένην ταῖς τοῦ Χαμ-
 βδᾶν καταδρομαῖς τε καὶ προνομαῖς, ἑμοὶ τὴν τῆς ἡγεμονίας ἐγ-
 χειρίσας ἀρχὴν, διεβίβασε. παραινῶ τοῖνυν καὶ συμβουλεύω,
 οὐχ ὅπως γενναίως ἀντιτάξοισθε τοῖς ἐχθροῖς (οἶμαι γὰρ μὴ δεῖ-
 B σθαι λόγων ὑμᾶς ἐναγόντων ἐς εὐτολμία, οἷς ἐξ ἀπαλῶν ἀνδρῶν 20
 μετὰ τὸλμης ἐξήσκηται)· ἀλλ' ὥς ἂν ἄριστα βουλευσάμενοι κα-
 τ' ἀγωνίσαιοιθε τὸν ἐχθρόν. πόλεμος γὰρ οὐ τοσοῦτον ἐξ ἀντιπά-
 λου κατορθοῦσθαι ῥοπῆς εἶωθεν, ὅσον εὐβουλίας προνοίας καὶ
 τροπαίων ἐπαγωγῇ ῥαδιουργουμένη κατὰ καιρόν. τὴν μὲν οὖν

5. ἀταρπιτῶν cod. 8. γνωσιμαχήσαντι cod.

inferret; ipse exiguam infirmamque manum duceret, Saracenorum faustis adeo successibus pavidam, iisque tropaeis, quae quotidie erigebant: sed ut potius opportunissima praeruptaque loca occuparet, inque locatis insidiis hinc inde transeuntes hostes observaret, atque illis in lubricis accipitibusque viarum angustiis occurrens, in transitu fortiter cum eis dimicaret.

3. Sic animo attento deliberanti Leoni duci in mentem venit, verbis quoque exacuere exercitum, eumque exhortationibus firmare, quando ex re foret adversus barbaros signa movere, et alacriorem ad bellum reddere. Ita in concionem ascendens, cum paulisper siluisset, cohortationem eiusmodi instituit: „Omnes legiones vestras, commilitones, communis noster Dominus et Imperator, quod firmas, nec virtute in bellis minus quam usum in re militari praeditas esse sciret, in Asiam Chamdbani incursionibus populationibusque defessam iam atque ruentem, summa imperii mihi tradita, transmisit. Quamobrem hortor et suadeo, non ut fortiter rem geratis contra adversarios (neque enim cohortatione vos puto indigere, qui virtutem et audaciam a puero praestitistis), sed ut quam prudentissimo consilio hostem expugnetis. Nam non tantum violento impetu bellum solet provehi, quantum iudicii prudentia et victoriis per calliditatem opportune partis. Co-

παράταξιν τῶν ἐχθρῶν ἵστα σαφῶς, ὅση διὰ τῶν τῆδε πεδίων A. C. 961
ἐκκίχονται, ὥς πολλή τέ ἐστι καὶ ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσα· τὴν δὲ ^{L. Rom. 2}
καθ' ἡμᾶς στρατιὰν γενναίαν μὲν καὶ νεανικὴν τῇ τε ῥώμῃ καὶ
τοῖς φρονήμασι καὶ αὐτὸς εἶναι φημι· πλήθει δὲ καὶ ταῖς φάλα-
5 ξιν οὐκ ἂν φαίη τις ἀξιόμαχον. δεῖ οὖν Ῥωμαίους ὄντας μεμη- C
χατῆσθαι τε καὶ βεβουλεῦσθαι δεόντως, ἐν τοῖς ἀπόροις ἐξευρί-
σκειν τὰ πρόσφορα, αἰρεῖσθαι τε πρὸ τῶν δεινῶν τὰ ξυμφέρον-
τα. μὴ οὖν ἀλογίστῳ φορῶ καὶ παραβόλοις τολμήμασιν εἰς
προὔπιον αὐτομολήσωμεν ὀλεθρον. τόλμα γὰρ ἀχαλίνωτος ἐς
10 κίνδυνον εἴωθε συνωθεῖν, ἣ δὲ μετὰ λογισμοῦ μέλλησις διασώ-
ζειν οἶδε τοὺς κεχρημένους αὐτῇ.”

δ'. „Παραίνῳ τοιγαροῦν, ἄνδρες, μὴ διακινδυνεύειν πρὸς
τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τόπων τῶν πεδινῶν ἀκαθάρτοις ὁρμημα-
σιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἑρμινῶν ἑλλοχῶντας τουτωσί χωρίων τὴν ἐκεῖ-
15 των ὑπομένειν ἄφιν καὶ διάβασιν· τηλικαῦτα δὲ τούτοις ἐρῶν- D
μενέστερον ἐπιτίθεσθαι καὶ γενναίως ἀντικαθίστασθαι. ταύτῃ Fol. 277 v.
γὰρ οἶμαι (σὺν Θεῷ φάναι) κρατήσιν τε τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν
λείαν ἅπασαν τῶν ὁμοφύλων πρὸς ἡμᾶς ἀνασώσασθαι. τῷ γὰρ
ἀπροσδοκῆτῳ τῶν ἐπιδρομῶν δουλοῦσθαι εἴωθε τὰ πολλῆμα, καὶ
20 ταῖς αἰφνιδίοις ὑπεξελάσει τὰ ὑπέρανχα καὶ ἀλαζονικὰ ἐφνυκε
φρονήματα θραύεσθαι. τὴν τε οὖν ἡλικιώτιν ἀρετὴν διατηροῦν-
τες καὶ τὴν σύντροφον πρὸς τοὺς ἀγῶνας εὐγένειαν, τοῖς ἐναν-
τίοις ὑπαντιάζετε, ὅτε σημήνῳ ταῖς σάλπιγξι.” τοιαύτην μὲν ὁ P. 13
στρατηγὸς τὴν παραίνεσιν ἐξηγήσατο· ὁ δὲ στρατὸς ἡλάλαξε τε

pias hostium per hos campos effusas probe nostris tot esse ut numerum su-
perent: exercitum nostrum intrepidum et alacrem virtute animoque esse
vel ipse fateor: multitudine catervisque militum firmissimum ad pugnam ne-
mo facile dixerit. Proinde debemus, quandoquidem Romani sumus, acu-
men consiliumque debitum adhibere, quemadmodum in loco difficili consti-
tuti convenientia inveniamus, utiliaque potius quam exitiosa consilia capia-
mus. Ne igitur inconsiderato impetu ausisque temerariis in apertam rua-
mas perniciem. Nam effrenata audacia in periculum solet conicere, cun-
ctatio cum iudicio coniuncta servare potest illos qui ea utuntur.”

4. „Quare vos hortor, commilitones, ne locis campestribus in discri-
men vos adversus barbaros intemperatis incursionibus offeratis, verum ut,
in regionibus natura munitis illis insidiantes, eorum praestolemini adven-
tum ac transitum: tunc autem ut fortiter eos adorti acriter rem geratis.
Sic enim opinor (pace numinis dixerim), nos et superaturos hostes, et
praedam omnem popularibus nostris ereptam recepturos. Habent enim hoc
adversarii, ut improvisis percellantur incursibus, utque aggressionibus re-
pentinis elati atque impotentes animi eorum frangantur. Ita juvenilem vir-
tutem servantes, et assuetam in praeliis generositatem, adversarii occur-
rite, ubi vobis signum dederit.” Hac habita oratione a duce, exercitus

A. M. 6469 καὶ ἔπεκρότησε, καὶ ὥς τὰ κράτιστα ὑποθεμένῃς ἢ ἂν ἤγοῖτο
 Ind. 4 ἔπεσθαι προθύμως ἦν. ἐνέδρῃσι οὖν διελήφει τὴν ὁδὸν, ἀπο-
 τόμους τὰς ἀκρωρείας προβαλλομένην, κρημνώδεις τε καὶ σιγα-
 γώδεις ὥς τὰ πολλὰ, τὰς ὑπώρειας δὲ βαραθρώδεις τε καὶ ἀμφι-
 λαφεῖς πρέμων τε καὶ παντοδαπῶν ἰδέαις φυτῶν. ταύτῃ προ- 5
 λογίσας ὁ στρατηγὸς καθῆστο, τὴν τῶν βαρβάρων προσμένων
 ἐπήλυσιν. ὁ δὲ Χαμβδᾶν, τῷ τε πλήθει τῶν ἐφεπομένων καὶ
 ταῖς φάλαγξι σοβαρευόμενος καὶ γανρούμενος, τῇ τε τῶν λαφύ-
 ρων πλησμονῇ καὶ τῇ τῶν αἰχμαλώτων ἀπαγωγῇ ἐπαιρούμενός τε
 καὶ βρενθνόμενος, πολλὰς κατὰ θάτερα τὰς ἐπεξελάσεις ἐποιεῖτο, 10
 ἐφ' ἵππου θηλείας καὶ μέγεθος καὶ δρόμον ὑπερφυοῦς ἐποχομέ-
 νος, καὶ τῆς στρατιᾶς πῃ μὲν οὐραγῶν, πῇ δὲ προοδεύων, καὶ
 τὸ δόρυ σείων, καὶ ταῖς αὐραῖς μεθιείς, εἰτ' αὐθις μετέλκων
 πρὸς ἑαυτὸν κραδαινόμενον. ἐπεὶ δὲ τὴν ἱππήλατον ὁδὸν διελ-
 θὼν ταῖς δυσχωρίαις προσέβαλλε, καὶ τοῖς στενωτάτοις καὶ ἀνω- 15
 μάλοις συνειληθέντες τῶν τόπων οἱ βάρβαροι τὴν φάλαγγα διελύ-
 σαντο, καὶ ὥς πῃ ἐνὸν ἦν ἐκάστω, κατὰ κρημνώδη διήσαν,
 τηγνὰ ταῖς σάλπιγγι τὸ ἐνυάλιον ὑποσημήνας ὁ στρατηγὸς
 Καὶ τῶν λόγων διαναστήσας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ὑπηγνίσαι τοῖς 20
 βαρβάροις.

20

ε'. Καὶ πάντες ἐπὶ τῶν ξιφῶν εἶχον τὰς δεξιὰς, καὶ ταῦτα
 σπασάμενοι ἐπιστροφάδην ἔκτεινον τὸ ἀντίπαλον κεκμηκὸς τῇ
 ὁδοπορίᾳ, ἀκμήτες αὐτοὶ τούτῳ πελάζοντες. καὶ κἂν καὶ αὐ-
 τὸς ὁ Χαμβδᾶν ἦλα μικροῦ πρὸς τῶν Ῥωμαίων δορυάλωτος· εἰ

2. προθύμως. Sic cod. 22. σπασάμενος cod. 23. ἀκμήταις cod.

clamore plausuque sublato paratus erat cum, ut optima suadentem, sequi quacunque duceret. Proinde insidiis iter cingit, quod cum cacumina prae-rupta, ardua et cavernosa sane protendebat, tum dorsa montium voragi-nosa, silvis et cuiusque modi stirpibus opacata. Ibi insidiis ante positis praetor consederat, barbarorum exspectans adventum. Chambdan, sub-sequentium multitudine catervisque fretus et insolens, neque minus elatus atque superbus ob praedae copiam quam ob abstractionem captivorum, frequenter utroque procurrebat, vectus equa tum magnitudine tum perni-citate singulari, modo claudens modo antecedens agmen, lanceam vibrans, ac nunc permittens auris, nunc rursus crispatam ad se recipiens. Ubi ve-ro emensa equitabili via ad fauces appropinquaverat, angustisque et aspe-ris locis conclusi barbari acie soluta ut quisque poterat per crepidines ni-tebantur, tum dux, signo tubis dato, excitationis circa sese insidiis, obviam se barbaris obtulit.

5. Ita cuncti, gladios dstrictos in manus sumentes, hostes itinere defatigatos strenue ceciderunt, cum ipsi integri ad illos accessissent. Neque multum absuit quin ipse Chambdan a Romanis caperetur: nisi, ut

μή, τὴν ἄλλως ἀγχιόνους ὧν κὰν τοῖς ἀπέροις δῆδς ἐννοῆσαι τὰ A. C. 961
 δάντια, τὸν δὲ ἐπιφέρειτο ἄργυρον καὶ χρυσὸν χύδην ἐπὶ τῆς I. Rom. 2
 ἀταρπυτοῦ διασπείρειν προσέταξεν· ὃ καὶ πείρισπας τὴν τῶν
 Ῥωμαίων ὁρμὴν, ἀσχοληθέντων τῇ τοῦ χρυσοῦ συλλογῇ, μετ'
 5 ἄλλων ὑπασπιστῶν μόγις τὸν τοιοῦτον διαπέφυγε κίνδυνον. λέ- D
 γεται δὲ τοσοῦτον αὐτουργηθῆναι φόνον τοῦ βαρβαρικοῦ πλή-
 θους πρὸς τῶν Ῥωμαίων κατὰ τουτονὶ τὸν πόλεμον, ὥς πολλα- Fol. 278 r.
 χοῦ τῶν χώρων ἐκείνων σωρείας ἀνθρωπέων ὄστων ὀρᾶσθαι μέ-
 χρι καὶ νῦν. ἐπεὶ δὲ τοιούτοις τροπαίοις καὶ στρατηγήμασι τὴν
 10 πολυάνθρωπον πληθὺν τῶν βαρβάρων ὁ στρατηγὸς ἡγωνίσαστο
 καὶ διέφθειρε, καὶ τὸ ὑψαύχενον τοῦ Χαμβδῦν καὶ τετυφωμένον
 εἰς ἀγεννῇ καὶ ἄνανδρον δειλίαν καὶ φρυγαδεῖαν κατέσπασε καὶ
 συνέκλεισε, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συναγχοῶς καὶ τὴν λείαν ἐπισυνά-
 ξας, ὅση τε ἦν βαρβαρική, καὶ ὁπόση Ῥωμαϊκὴ ἐκ τῆς προνο- P. 14
 15 μῆς τοῖς βαρβάροις συνήθροιστο, ταύτης τὸ πλεῖστον τῇ στρα-
 τῇ δένειμε· καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐφοδιάσας ἐπὶ τὰ σφῶν ἤθη
 ἀποτρέχειν ἐξέπειπε· τοὺς δὲ τῷ πολέμῳ λησθέντας πέδαις
 ἀσφαλίσάμενος τῶν Ἀγυρηνῶν, ἐπαλύνιζεν ἐπινίκια, καὶ τῇ προ-
 νόμῳ τὰς εὐχαριστηρίους ἐσπένδeto προσευχὰς, καὶ πρὸς τὴν αὐ-
 20 τοκράτορα δυναστείαν ἠπείλετο, θριαμβεύσων εἰς τὸ Βεζῶντιον.
 ὁ δὲ στρατὸς ἐν κρότοις εἶχε τὸν στρατηγὸν, ἀγάμενοι τοῦτον
 ὡς τὸ εἶκος, καὶ ἄνδρα ἐπιφημιζόντες, οἷον μὴ φέρειν ἄλλον τὴν
 τότε γενεάν, καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτὸν ἐξεθείλαζον, κατὰ ῥοὺν αὐ- B
 τῷ προχωροῦντα τὰ τῶν πολέμων ὀρώντες ὡς μάλιστα. ὁ δὲ

10. ὁ στρατηγὸς ἡγωνίσαστο cod. Lege κατηγωνίσαστο. vid. 14. B.

erat alias acutus et promptus ad recta consilia in difficultatibus invenien-
 da, argentum et aurum, quod secum portaverat, temere per viam spargi
 iussisset: qua re Romanorum in colligendo auro occupatorum distracto im-
 petu, cum paucis protectoribus periculum effugit. Tanta autem dicitur
 hoc praeflo barbarae multitudinis facta esse clades, ut per agros illos acer-
 vi ossium humanorum ad hunc usque diem conspiciantur. Dux, huiusmo-
 di victoriis ac stratagematis ingenti barbarorum multitudine debellata ac
 deleta, postquam arrogantem iactationem Chambdani in ignobilem atque
 ignavam timiditatem fugamque convertisset compulissetque, suis unum in
 locum congregatis, convecta tum barbarica tum etiam Romana praeda,
 quam in populatione barbari collegerant, eius maiorem partem exercitui
 distribuit: captivos viatico donatos ad suam quemque domum reverti iussit:
 deinde Saracenis, quos hoc bello captivos fecerat, in vincula coniectis,
 conclamata victoria, gratulatione rei bene gestae providentiae facta, ad
 Imperatoris numen ire contendit, Constantinopoli triumphaturus. At mi-
 lites duceum plausu efferebant, admirantes haud immerito, et virum praedican-
 tes, qualem neminem alium tulisset ea aetas: neque minus a felicitate eum ce-
 lebrabant, cum viderent, ex sententia in bellis illi uni omnia procedere. Ipse ut

A. M. 6469 κατεληφώς τὸ Βοζάντιον, ἐπεὶ μετὰ πλείστης ὅτι λείας καὶ μυ-
 Ind. 4 ρίων δορυαλώτων Ἀγαρηῶν εἰσῆι, ὑπέδεχθη τε ὑπὸ τοῦ αὐτο-
 κράτορος Ῥωμανοῦ φιλοτίμως, καὶ τοῦ Θεάτρον θριαμβεύσας,
 τῷ πλήθει τῶν ἀνδραπόδων καὶ τῶν λαφύρων τοὺς θειωμένους
 ἐξέπληξεν· ἀμοιβάς τε καὶ τιμὰς, ἀναλογούσας τοῖς πόνοις, πα-
 ρὰ τοῦ κράτους ἀπέληφεν. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ στρατηγὸς Λέων
 τὴν Ἀσίαν ἔσωσε, καταγωνισάμενος τὸν Χαμβδῶν, φυγάδα τε
 καὶ ἀλήτην ἀπεργασάμενος.

Ο. ζ'. Νικηφόρος δὲ ὁ Φωκᾶς, ὁ τοῦ ῥηθέντος Λέοντος σύν-
 αιμος (δεῖ γὰρ ἀνακεφαλαιωσάμενοι τὸν λόγον κατ' εἰρμόν πρό- 10
 σω τῆς ἱστορίας χωρεῖν), ὡς τῇ τῶν Κρητῶν πελάσας ἐκεῖ διε-
 χεῖμυζε, καὶ τὸν τε στρατὸν τὰ πολεμικὰ διεγύμναζε, καὶ τὰς
 ἐλεπόλεις ἐτεκταίνετο, ἐπέπερ κατὰ νοῦν αὐτῷ πάντα προῦκε-
 χωρήκει, ἄρτι τοῦ ἥρος ἐκ τῆς χειμερινῆς τροπῆς ἡρέμα προκύ-
 πτοντος, τὸν περὶ αὐτὸν καθοπλίσας στρατὸν καὶ εἰς βαθεῖαν 15
 παραταξάμενος φύλαγμα, τὰς τε σάλπιγγας ἐπαυλήσας καὶ τὰ
 τύμπανα παταγήσας κατὰ τοῦ ἄστεος ἤλαυνεν. ἐν ᾧ δὲ ὁ στρα-
 τηγὸς τὴν Ἴλην κατὰ μέτωπον ἐκρατύνετο, καὶ εἰς πλαίσιον τὰς
 Δδυνάμεις συνένταττε, γύναιον ἐταιρικόν, ἀκχιζόμενόν τε καὶ θρο-
 πτόμενον, ἱταμόν ἐπεικῶς τυγχάνον καὶ ἀναιδές, τῶν προμα- 20
 χεῶνων προκίπτον, γοητείας ἐποιεῖτό τινας καὶ ἐπιδάς. λέγεται
 γὰρ κατόχους εἶναι Κρήτας μαντείας καὶ βωμολοχίας καὶ πλά-

Fol. 278 ν. ναις, πρὸς τῶν Μανιχαίων καὶ τοῦ Μωάμεθ παρειληφότας ἀνέ-

9. σύναιμος. Ea vox in codice omissa, recenti manu superscripta est.
 Paulo post auctor vel librarius scribere debuisset ἀνακεφαλαιωσάμενον
 aut ἀνακεφαλαιωσαμένους. 19. ἡτερηκόν cod.

Constantinopolim venit, cum praeda quamplurima et captivis Saracenis per-
 multis ingressus, a Romano Imperatore magnifice receptus est, perque Circum
 triumpho acto, captivorum ac spoliis copia in stuporem spectantes rapuit,
 praemiis subinde et honoribus pro laborum magnitudine a principe acceptis.
 Leo dux, fuso, fugato, exagitato Chambdano, hunc in modum Asiam servavit.

6. Nicephorus autem Phocas, Leonia, de quo diximus, frater (opor-
 tet enim repetita narratione in serie historiarum procedere), cum admotis
 ad Cretensem urbem castris illic hiberna duceret, ac exercitum militari-
 bus studiis exerceret, obsidionalesque machinas fabricaret, cum omnia illi
 ex sententia cessissent, verna paulatim tempestate ex hiberna mutante ac
 apparente, armato qui praesto erat exercitu, inque altam phalangem in-
 structa acie, clangentibus tubis, tympanisque perstrepentibus, contra op-
 pidum proficiscitur. Dum vero dux turmas a fronte firmat, et in agmen
 quadratum copias constituit, impudica quaedam, procax, fastidiosa mu-
 liercula, petulans admodum ac proterva, a propugnaculis prospiciens, prae-
 stigias quaedam et incantamenta pereggit. Ferunt enim Cretenses vatici-
 nationibus, fraudibus impiis et erroribus addictos esse, harumque rerum
 scientiam a Manichaeis et a Moamethe antiquitus accepisse. Neque hac sola

καθεν. οὐ ταύτῃ δὲ μόνον τὸ ἱταμὸν ἐκείνο γύναιον τὸ ἀναιδὲς A. C. 961
καὶ ἀκόλαστον ἐπεδείκνυτο· ἀλλὰ καὶ, τὸν χιτωνίσκον παρὰ τὸ I. Rom. 2.
μέτριον ἀνασευσκῶς καὶ ἀπογυμνοῦν τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἐς
τὸν στρατηγὸν ἐπέσκωπτεν ἐπαρώμενον. καὶ δὴ τις τῶν εὐστό-
5 χων τοξοτῶν, τὴν νευρὰν ἐντεινόμενος, βάλλει τὸ ἀκόλαστον γύναιον, P. 15
καὶ χαμαιῤῥίφες τῶν πύργων κατήνεγκε, διαῤῥαγὲν αὐτή-
κα, καὶ τὸ ψυχίδιον ἀποφυσήσαν, καὶ τίσιν τῆς ὕβρεως τὸν οἰ-
κτρὸν ἐπισπασάμενον ὄλεθρον. ἄρτι δὲ τῆς μάχης καρτερᾶς ἀναθ-
ῤῥησιδότητος, χρόνον μὲν τινα ἀντείχον οἱ Κρήτες, ἐκ τῶν τειχῶν
10 ἐκδύμως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων τιτρώσκοντες.

ζ. Ὁ δὲ στρατηγὸς, τοῦτο καταμαθὼν, τὰς ἀφειρηλούς
ῥῥιπτον παρήγαγε μηχανὰς, καὶ βάλλειν τοὺς βαρβάρους ἐκέλευε. B
καὶ πρὸς τοῦτοις τοῖς τείχεσι προσεπέλασε τὴν ἐλέπολιν· κριὸν
Ῥωμαῖοι τὸ τεχνούργημα ὀνομάζουσι, τῷ δίκῃ κριοῦ προτομῆς
15 τὸν σιδήρον ἀπεικάζεσθαι, ὅς ἐνηρμοσμένος ὢν τῇ δοκῷ παλεῖ
τὸν δόμον τοῦ ἄστεος. τῶν δὲ πετροβόλων βάρη θαμινὰ τῶν λί-
θων ἐπαφιέντων, εὐπετῶς οἱ βάρβαροι ἀνιστέλλοντο· καὶ τοῦ
κριοῦ τοῖς τείχεσιν ἐγχρημυθέντος καὶ κραταιῶς ταῦτα τύπτοντος,
ἄνδρες ὑποδύντες τὴν ταφρεῖαν συχνοὶ, λιθοτόμα ὄργανα φέρον-
20 τες, καὶ ἀνορύττειν ἐκείθεν ἀρξάμενοι, ἐξεκόλαπτον ἡρέμα, καὶ
τὴν λίθον διέκοπτον, ἵνα τοῦ τείχους ἡ βύσις ἡρήρειστο. παρὰ
τυχὸν δὲ ψαμμῶδες ταύτῃ τὸ μέρος ἡ λίθος λαχοῦσα ὑπέικε τε C.
καὶ ἐνεδίδου ὥς μάλιστα. ὁ δὲ κριὸς τύπτων οὐκ ἀνίη τὸ ἔρυμα,
καὶ κατὰ μικρὸν διασπῶν τὴν οἰκοδομίαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς συμπε-

15. καὶς cod.

re petulans muliercula protervitatem atque audaciam manifestam reddidit:
veram, sublata quoque plus quam tempus postulabat tunica nudatoque cor-
pore, in ducem dicteria et execrationes iecit. Tum vero sagittariorum pe-
ritorum aliquis intento arcu importunam mulierem confixam de turribus in
terram deiecit, ut, ovestigio disrupta, efflata animula poenam insolentiae
acerbo interitu consequeretur. Iam vero acri pugna conserta, restiterunt
per tempus aliquod Cretenses, strenuo fortique animo ex muris dimican-
tes, ac Romanorum non paucos vulnerantes.

7. Qua re perspecta, praetor petrarias celeriter adduxit, barbaros
lapidibus peti iussit. Ad haec muris admovit helepolim: arietem hoc inven-
tum Romani vocant, propterea quod ferrum, quod trabi praefixum oppidi
moenia pulsant, ad capitis arietini formam effictum est. Petrariis crebra
saxorum pondera rotantibus, parvo negotio barbari repressi sunt. Inte-
rim, ariete muris insinuato, maioreque impetu eos quatiente, viri non
pasci, lapicidarum instrumenta gerentes, fossam ingressi sunt: inde suffo-
dero orsi excindebant paulatim dirimebantque lapides, quibus muri fun-
damenta nitabantur. Casu autem accidit ut lapis, propterea quod erat il-
la ex parte arenosior, facillime cederet locumque daret. Neque aries in-
termisit interea pulsare munitionem, murique contextum, quantumvis den-

- A. M. 6469 *πιλημένην ὄδσαν καὶ δυσυπόσπαστον. ἔπει δὲ τὰ γείσα, ἤπερ*
 Ind. 4 *διώρυντον οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες, ἐκκρεμῇ καὶ ὑπόκενα, ὡς τὸ*
εἰκὸς, ἐξεργάσαντο, ὁρθοστάδην ξύλοις ὑπῆρειδον, ὕλην τε τα-
χυδαῖαν καὶ αὖθον συννήσαντες καὶ πῦρ ἐνιέντες, τῆς διώρυχος
ὑπεξήσαν. τῆς δὲ φλογὸς ἀναφθίσεως καὶ τῶν στηριγμάτων ἀν-
5 θρακωθέντων, δύο πύργοι ὁμοῦ τῷ διαμέσῳ τούτων ὁμήματι
τοῦ τείλους ἐξαπινάως ἀποθράγντες, ὑψίσανόν τε, καὶ ὑπωλί-
10 D σθαινον, καὶ πρὸς τοῦδαφος κατεφέροντο. οἱ δὲ Κρήτες, τῷ
καινῷ τοῦ ὁράματος θαμβηθέντες, ἐπ' ὀλίγον χρόνον τὴν μάχην
ἐξέκλιναν, τῷ τεραστίῳ καταπλαγέντες τοῦ πράγματος. εἰτ' αὖ-
15 θις τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καὶ δουλείας ὑπολογισάμενοι κίνδυνον,
εἰς ἀρῆαγὴν παρμάτιν συνηθροίζοντο, καὶ διὰ τῶν κατεριπωθέν-
των τειχῶν τὴν Ῥωμαϊκὴν διαβαλόνουσιν φύλαγγα ἐρῶμενέστατα
ὑπέδεχοντο, δαιμονίως τε διηγωνίζοντο, περὶ ψυχὴν κινδυνεύου-
 Fol. 279 r. *τες. ἄρτι δὲ πολλῶν ἀναιρεθέντων, ἔπει πρὸς τοσαύτην ἀναν-*
15 ταγώνιστον ῥοπὴν αὖθ οἱ τοὶ τε ἦσαν ἀντικαθίστασθαι (ἐπέβρι-
σαν γὰρ αἱ δυνάμεις κατόπιν, καὶ ὠδισμὸς ἀνυπόστατος ἦν),
 P. 16 *εἰς φυγὴν τρέπονται, χωροῦντες διὰ τῶν στενωπῶν. Ῥωμαῖοι*
δὲ ἐπεπόμενοι τούτους ἀνήρουν ἀνηλεῶς. οἱ δὲ περιλειφθέν-
τες καὶ ὄσους οὐκ ἔφθη ἐκθριζέιν ὁ πόλεμος, τὰ ὄπλα ῥίψαντες
20 εἰς ἱκετεῖαν ἐτράποντο. ὅπερ ὁ στρατηγὸς θεασάμενος, τὸν ἔπ-
πον κεντρίσας καὶ τὸν δρόμον ἐπιταχύνας, εἰσήλανέ τε καὶ τῶν
στρατιωτῶν τὴν ὁρμὴν ἀνετείχιζε, μὴ κτείνειν ἀναπείδων τοὺς

1. ταγεῖσα cod. uno verbo. 6. διαμέσων cod. 14. Fort. ψυχῆς.
 23. Fort. ἀνετείχιζε.

sum ac coagmentatum, paulatim distrahere. Fastigia muri cum submissis fossores pendula atque concava, id quod necesse erat accidere, reddidissent, lignis erectis suffulserunt, materiaque facile flagranti atque arida ingesta, ubi ignem subdiderant, cuniculo excesserunt. Flamma excitata cum fulcimenta absumerentur, turres duae cum muro intermedio repente divulsae subsederunt, ruinae editae in terram delatae sunt. Cretenses, novitate spectaculi stupefacti, parumper pugnam declinaverunt, prodigii immanitate attoniti. Tum rursus captivitatis periculum ac servitutis animo recolentes, constipato agmine aciem coegerunt, perque murorum rudera Romanorum phalangem pervadentem fortissime excipientes, maioribus quam pro humana virtute animis in vitae discrimine dimicant. Tandem multis caesis, cum contra tam vehementem impetum diutius resistere non possent (ingruebat enim vis a tergo, impressione prorsus intolerabili), in fugam conversi in angiportus se deiecerunt: Romani vero insecuti dire eos trucidabant. Tum qui hactenus superstites erant, ac quotquot bellum non demersuerat, projectis armis ad preces confugerunt. Qua re visa, praetor, calcaribus equo subditis, concitato cursu oppidum intrat et militum impetum inhibuit: non esse trucidandos suadens, qui arma abieciissent, nec in

τὰ ὅπλα ῥίπαντας ἄνδρας, μηδὲ κατὰ ψιλῶν καὶ ἀόπλων ὡμῶς A. C. 961
I. Rom. 2
καὶ ἀπανθρώπως χωρεῖν, ἀπανθρώπως λέγων εἶναι, τὸ ἐπείξαν
καὶ γερονδὸς ὑποχείριον διαφθεῖρειν ἤδη καὶ ἀποκτιννύειν ὥσπερ
πολέμιον. τοῦτοις τοῖς λόγοις μάλιστα ἐπέσχεεν ὁ στρατηγὸς τῆς Β
δοστρατιάς τὴν μισαιφόνον ὁρμήν.

ἦ. Ἐπεὶ δὲ κατὰ κράτος ἦλω ἡ πόλις, τὰ πρωτόλεια ὕφε-
λὼν ὁ στρατηγὸς, καὶ τὸ ἀκμαῖον τῶν αἰχμαλώτων ἀνδραποδι-
σάμενος, διελιγφῶς τε ταῦτα καὶ εἰς ὃν ἔμελλε κατὰγειν θρίαμ-
βον διατηρήσας ὡς μάλιστα, τὰ λοιπὰ τοῖς στρατιώταις προνο-
10 μέειν προτέθεικεν. οἱ δὲ διὰ τῶν δωμάτων χωροῦντες πολλὰς καὶ
πολυτελεῖς ἑκαρποῦντο τὰς ὠφελείας. πλεῖστον γὰρ καὶ ἀνεξάν-
τητον τῶν Κρητῶν λέγεται πόλιν ἔνδον τὸν ὄλβον παρακατέχειν,
ἐπὶ συγνὸν οὐχ ἥμισυ εὐημερήσασαν, εὐμενοῦς τε καὶ μελιχρίου C
πειραθεῖσαν τῆς τύχης, καὶ μηδὲν τι τῶν ἀπένκταλων καθυπο-
15 μέναςαν, ἃ ἡ καλίντροπος τῶν χρόνων φορὰ ὥσανεῖ τινὰς κήρας
ἐκυκλίνδειν εἴωθε· μάλιστα δὲ πειρατικαῖς καὶ ληστρικαῖς κεχηρη-
μένην ἐκπλεύσει, τῶν γαιῶν ἀμφοτέρων λήϊσασθαι τὰ παράκτια,
καὶ τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων ἀποθησαυρίσαι πλοῦτον ἀμύ-
θητον. ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἦλω τὸ ὕστυ καὶ πρὸς τῶν
20 Ῥωμαίων λήψθῃ χειρῶν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἔνδον ἐκκεκόμεστο ὅπαντα,
τὸν περιβολὸν ὁ Νικηφόρος κατασκάπτειν διακελεύεται· τοῦ δὲ
πολλαχῇ κατεριπωθέντος, ἐπὶ τὴν χώραν αὖθις ἀπῆγε τὴν δύνα-
μιν. ἀνδραποδισάμενός τε ταύτην καὶ ληϊσάμενος, καὶ τὸ ἀντί- D
ῥον ὅπαν ἀναιμωτὶ παραστησάμενος, ἐπὶ τινὰ λόφον ὑψηλὸν

12. τῶν. Leg. τὴν εἶνε τὴν τῶν. 19. εἰλο τό ποδ.

nudos ac inermes crudeliter et sine humanitate irruendum: „inhumanitatis esse” aiebat, „eos qui cedant et se subiciant, non secus atque hostes perdere et obtruncare.” His verbis aegre dux crudelem impetum exercitus inhibuit ac sedavit.

8. Oppido vi expugnato, praetor subtractas manubiarum primitias captivosque valentiores in servitutem redactos seposuit, ad triumphumque, quem ducturus erat, diligenter reservavit: reliqua militibus diripienda proposuit. Illi per domos effusi praedam plurimam et magnificam fecerunt. Fertur enim Cretensium oppidum opes ingentes atque inexhaustas continuisse: propterea quod diu non parum felix, propitiam facilemque expertum fortunam, calamitatem nullam pertulisset, quas mutabilis temporum cursus tanquam aliquot pestes infligere solet: tum maxime, quod piraticis excursionibus et latrocinis usum, utriusque continentis populando littora, ejusmodi artibus divitias ineffabiles coacervasset. In hunc modum oppidum expugnatum Romanorumque manibus captum est. Evecta post haec omni supellectile, murorum ambitum perfodi atque disici Nicephorus inasit: quo multis in locis destructo, in agrum rursus educit copias. Quem popu-
latum, hominibus in servitutem redactis, cum quicquid infestum superfuisset

- A. M. 6469 καὶ ἀνάντη, οὐκ ἀπωτάτω τοῦ κατεριπωθέντος Ἰστοεὺς ὑπερκείμε-
 Ind. 4
 A. C. 961 νον, ἵεται, καὶ παμπληθεὶ τειχίον οἰκοδομεῖν ἐγκелеύεται. ἀνεπι-
 I. Rom. 2 σφαλῆς γὰρ ὁ χώρος ἐδόκει, καὶ πρὸς ἔρυμα καρτερός, κρημνοῖς
 τε διεῖρῶγώς καὶ φάραγξιν ἀποτόμοις ἐκατέρωθεν, καὶ τῆς κο-
 ρυφῆς ἀεννάους ἀναδιδόνς πίδακας, καὶ τοῖς ὕδασι τούτων κα- 5
 ταρρέόμενος. τοῦ δὲ ἔρύματος ἀσφαλίστατά τε καὶ στερεώτατα
 Fol. 279 v. ἔξεργασθέντος, στρατιῶν ἀξιόχρεων τῷ χώρῳ ἐγκατοικίσας, Τέ-
 P. 17 μενος τὸ ἄστυ ὠνόμασε, καὶ τὴν νῆσον ἐξημερώσας ἅπασαν,
 Ἀρμενίων τε καὶ Ῥωμαίων καὶ συγκλύδων ἀνδρῶν φητρίδας ἐνοι-
 κισάμενος, καὶ πυρφόρους τριήρεις ἐς φυλακὴν ταύτης καταλι- 10
 πὼν, αὐτὸς τὴν λειάν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀνελήφως, ἀνέπλει
 πρὸς τὸ Βυζάντιον. μεγαλοπεπῶς τε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος
 Ῥωμανοῦ ὑποδεχθεὶς, θρόμβον ἐπὶ τοῦ θεάτρου κατήνεγκε, παν-
 τὸς συναθροισθέντος τοῦ δήμου, καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ κάλλος
 τῆς λείας θαυμάζοντος. ἑωρᾶτο γὰρ χρυσὸς καὶ ἄργυρος παμ- 15
 πληθής, καὶ νόμισμα βαρβαρικὸν ἀπέφθον χρυσοῦ, πέπλοι τε
 χρυσοόπαστοι, καὶ τύπητες ἄλουργοί, καὶ παντοδαπὰ κεμήλια,
 Βεῖς ἄκρον τέχνης ἐξεργασμένα, χρυσῷ καὶ λίθοις μαρμαίροντα·
 πανοπλῖαι τε, καὶ κράνη, καὶ ἕλκη, καὶ θώρακες ἀλλημιμένα
 χρυσῷ, ἔγχε τε καὶ ἀσπίδες καὶ τόξα παλλόντονα ἄριθμόν ὑπερ- 20
 βαίνοντα (εἶπεν ἄν τις ἐκείσε παρατυχῶν, τῆς βαρβαροῦ γῆς
 τὸν ἅπαντα πλοῦτον συγκομισθῆναι τότε κατὰ τὸ θέατρον), το-
 σαῦτα τὸ πλῆθος ἐτύγγανον, ὡς μιμῆσθαι τινα ποταμὸν ἀφθό-

3. καρτερός, κρημνοῖς τε] καρτερῶς κρημνίσθαι cod.

sine sanguine subegisset, in tumultum sublimem arduumque haud procul ab excisa urbe imminentem contendit, militesque omnes castellum ibi munire iussit. Tutus enim locus videbatur et ad munitionem opportunus, quod ex utraque parte despectus vallesque praeruptas haberet, fontesque perpetuo manantes de vertice eructaret, quorum aquis irrigabatur. Castello tutissime ac firmissime structo, iusto imposito praesidio oppidum Temenos vocavit, omnique in mitiorem habitum mutata insula, contuberniis Armeniorum, Romanorum, convenarum hominum eo in coloniam deductis, triremibusque igniariis ad eius custodiam relictis, ipse assumpta praeda ac captivis Byzantium enavigat. Ubi magnifice a Romano Augusto acceptus, triumphum in theatrum inexit, congregato omni populo, copiamque ac pulchritudinem spoliolorum admirante. Cernebatur immensa auri vis ac argenti, numi barbarici ex auro probatissimo, vestes auro contextae, purpurei tapetes, atque omnis generis pretiosa supellex, subtilissima arte elaborata, auro atque lapillis micantia: arma, galeae, cuses, thoraces auro illiti, hastae, scuta, arcus reflexi numerum superantes (dixisset qui tunc praesens fuisset, barbaricas opes omnes in theatrum fuisse comportatas) tanta copia aderant, ut fluminis affatim ir-

τως ελθόντα. τούτοις ἔποντο καὶ οἱ ἀνδραποδιθέντες βάρ-
 βαροι, εἰς πολυάρθμον πληθὺν συναγόμενοι.

9'. Θριαμβεύσαντι δὲ τῷ Νικηφόρῳ καὶ παρὰ τοῦ δήμου A. M. 6470
Ind. 5
A. C. 962
 θανατωθέντι παντός, ὃ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς δωρεάς τε φι-
 5 λoτíμους δωρεῖται, καὶ τὴν τῆς Ἀσίας αὐτῷ ἐχειρῶν ἀρχήν. I. Rom. 3
 ὁ δὲ, τὴν τοῦ Δομεστίκου τιμὴν καὶ αὐδῆς ὑποζωσάμενος, τὸν C
 βόσπορον τε περαιωθείς, καὶ τὰς δυνάμεις ἀγροχῶς, καὶ εἰς φά-
 λαγγα δυσάντητον καὶ δυσεκβλάστον παραταξάμενος, ἦει διὰ τῆς
 τῶν Ἀγαρηνῶν γῆς. οἷς τὴν ἔφοδον ἐνωτισθεῖσι τοῦ Νικηφόρου,
 10 οὐκ ἀνεκτὸν ἰδοὺ κατὰ χώραν τε μένειν, καὶ λόγους καθίζειν,
 ἔξ ἀντιστάσεώς τε διαμάχεσθαι· ἐκτρέχειν τε πρὸς τὰ φρούρια,
 καὶ τὰς ἐπιδρομὰς ἐκ τῶν ἐρυμάτων ἀποτροπιᾶσθαι, ἀκροβο-
 λιζομένους κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. δεινῶς γὰρ ἰδεδόκεισαν κατὰ συ-
 στάδην διαγωνίεσθαι πρὸς ἄνδρα καρτερικὸν καὶ ἰσχυρογνώμονα. D
 15 ὁ δὲ σκηπτῷ δίκην τὴν περὶ χωρον ἐπεβόσκετο, δηρῶντος μὲν
 τὰς ἀρούρας, μυριανθρώπους δὲ κύμας ἀνδραποδιζόμενος. ἐπεὶ
 δὲ τὰ ἐν ποσὶ πυρὸς καὶ μαχαίρας ἔργον πεποίητο, τοῖς φρου-
 ρίοις προσβάλλει, ὣν αὐτοβοεῖ τὰ πλείιστα ἑάλω. ὅσα δὲ τούτων
 ἐρυμνὰ τοῖς τέλεισι καὶ τῷ πλήθει τῶν ἔνδον ἐτύγγανον, τούτοις
 20 ἀντεπήγε τὰς μηχανὰς, καὶ ἀκήρυκτον ἐπέφερε πόλεμον, ἐκθύ-
 μως τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀγωνίεσθαι προτρεπόμενος. εὐέλτως δὲ τοῖς
 κελύσμασι χεῖνου πῦς τις ἐπέλθετο. ἦν γὰρ οὐ λόγοις μόνον ἐπα-
 γηγός τε καὶ πιθανὸς πρὸς τὸ εὐψυχον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις αὐ- P. 18

4. Male θαναστοθέντος cod. 7. Fort. συναγροχῶς. 11. ἐκτρέ-
 χων τε] Fort. δέ. 15. δηρῶντος] δέ οὗς cod.

ruentis speciem referrent. Sequebantur post haec barbari captivi, multi-
 tudine plurima collecti.

9. Nicephoro, postquam triumphum ad totius populi admirationem
 egerat, Romanus Imperator dona magnifica dedit, Asiaeque procuracionem
 tribuit. Ille, Domestici dignitate rursus auctus, copias quas in phalangem
 invictam et inexcuperabilem constituerat, in fines Agarenorum duxit. Hi,
 audito Nicephori adventu, committendum non putaverunt, eo in loco uti
 insidias ponerent, acieque instructa dimicarent: statuunt in castella con-
 currere, locisque munitis incursiones propulsare, parvulis praeliis quoad
 fieri posset institutis. Magnopere enim reformidabant acie decertare cum
 viro forti ac pertinace. Ille vero, instar fulminis, omnem circum regio-
 nem depopulabatur, agros vastans, vicos hominum multitudine longe fre-
 quentes in potestatem redigens. Ubi autem quae erant obvia cuncta igni
 ferroque vexasset, castellis copias admovit, quorum pleraque primo statim
 assulta cepit. Quod si qua vel muris vel multitudine praesidiariorum mu-
 nita erant, his, machinis actis, bellum implacabile inferebat, ad acriter
 pugnandum suos cohortans. Prompte autem eius imperiis unusquisque ob-
 temperabat. Neque enim verbis solis erat impulsor ac suavor fortitudinis,

τοῖς, ἐκτόπως αἰὲ ἀγωνιζόμενος πρὸ τῆς φάλαγγος, καὶ κίνδυνον
 Vol. 280 r. τὸν ἐπιόντα ὑποδεχόμενος, καὶ κραταιῶς ἐκπροσέχοντος. ἤρην καὶ
 οὖν καὶ καταβυλῶν ἐν εὐαριθμῇ τῶν Ἀγαρηνῶν ὑπὲρ τὰ
 ἐξήκοντα φρούρια, καὶ λείαν ὅτι πλείστην συνεκφορήσας, καὶ
 νίκην ἐπιφανεστέρην καὶ οἷαν οὐκ ἄλλος ἀναδησάμενος, ἐκείθεν 5
 τὴν δύναμιν ἀνελάμβανε, καὶ κατὰ τὰ σφῶν ἔστειλεν ἤθη, ἀμύ-
 θητον τὸν πλοῦτον ἀθροίσασαν· αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
 Βῆθει, τῶν πόγων τὰ γέρα ληψόμενος.

A. M. 6471 i. Ἄρτι δὲ μεσοῦντι τὴν ὁδοιορίαν τῷ στρατηγῷ φήμη τις
 Ind. 6 ὑπηντίαζε, τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν τοῦ ἀνακτος Ῥωμανοῦ διαγ- 10
 A. C. 963 ὑπηντίαζε, τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν τοῦ ἀνακτος Ῥωμανοῦ διαγ-
 I. Rom. 4 γέλλουσα. ὁ δὲ, τῷ ἀπροσδοκῇ τῆς φήμης ἐκταραχθεὶς, ἐπέ-
 σχε τε τὴν διαπορείαν, καὶ κατὰ χώραν ἐπέμενε. λέγεται δὲ τοῦ-
 τον τὸν τρόπον ἐκπλῆσαι τὸν βλον τὸν αὐτοκράτορα Ῥωμανόν.
 ἐπειδὴ παρειληφῶς τὴν ἀρχὴν ἐπιεικῇ τε καὶ μέτριον αὐτὸν καὶ
 εὐεργετικὸν τῷ ὑπηκόῳ παρείχετο, ὑποδύντες τινὲς καὶ μετέλ- 15
 θόντες τὸν ἄνθρωπον, μοχθηροὶ τε καὶ δοῦλοι γαστροὶ καὶ τῶν
 ὑπὸ γαστέρα, διαφθείρουσι τὸν καλοκάγαθον τρόπον τοῦ νέου,
 τρυφὴν ὑποτιθέντες καὶ ἀκόλαστον ἡδονὴν, διεγείροντές τε πρὸς
 C ἀλλοκότους ἐπιθυμίας τούτου τὴν ὁρεξίν. ἐντεῦθεν παρὰ τὸν και-
 ρὸν τῶν νηστειῶν, ὡς πρὸς κάθαρσιν ψυχῶν καὶ ποδηγίαν τῶν 20
 κρειττόνων ἐξεύρον ἄνδρες θεοφορούμενοι, παρειληφότες τὸν Ῥω-
 μανὸν οἱ λοιμοὶ, ἐπὶ θηρίων ἐλάφων ἵενται, ἐν δυσβάτοις ἐλαύν-
 οντες ὄρεσιν. ἐκείθεν τε ἀναξεύξαντες τὸν αὐτοκράτορα συγχο-

7. ἀθροίσασα cod. 8. ἔθει] ἔθη cod. et paulo post ληψόμενος.
 12. Fort. ἐπίμεινε. 22. θηρίων. Sic cod.

verum etiam re ipsa, semper ante aciem mirandum in modum praelians, adventansque periculum cum excipiens tum fortiter repellens. Captis igitur eversisque brevi tempore Saracenorum supra sexaginta castellis, praeda quamplurima evecta, et victoriam clarissimam, qualem alias nemo, consecutus, revocatos inde milites ad suas quemque sedes remisit, cum immensam divitiarum vim congestissent: ipse ad Imperatorem contendit, laborum praemia accepturus.

10. Iam vero cum dux in medio itinere esset, fama quaedam pervasit, Romanum Imperatorem humanis excessisse. Quo ille inexpectato rumore perterritus iter inhibuit, eodemque in loco substitit. At Imperator Romanus hunc in modum e vita excessisse dicitur. A principio imperii cum bonum ac moderatum sese et beneficium in subditos praebeisset, postea repente nonnulli captantesque hominem, improbi illi quidem, ventri et iis quae sub ventre sunt inservientes, bonam adolescentis indolem depravarunt; quod ad luxum eum immoderatamque voluptatem revocarent, ad mirasque libidines excitarent voluntatem. Proinde tempore ieiuniorum, quae ad purgandos rapiendosque sublimis animos viri divino spiritu pleni instituerunt, Romanum nactae illae pestes cervos venatum eunt, per montes impeditos equos agitanes. Inde revera Imperatorem graviter laborantem

μύζουσι περιημεκτέοντα καὶ τὰ ἐπιθανάντια πνέοντα. καὶ τινες μὲν ^{A. M. 6471}
 ἐκ τῆς ἀκαίρου φασὶν ἱππασίας σπασμὸν ἐγγενέσθαι τούτῳ περὶ ^{Ind. 6.}
 τὰ καίρια. ὥς δὲ ἡ τῶν πλειόνων ὑπόνοια ἔχει, κώνειον αὐτὸν ^{A. C. 963}
 πεπωκέναι πρὸς τῆς γυναικωνίτιδος. εἴτε δὲ ἐκείνως, εἴτε καὶ οὐ- ^{I. Rom. 4}
 5 τως, ἀμειβεὶ τὸν βίον ὁ Ῥωμανὸς τὴν τῆς ἡλικίας ἐλαύνων ἀ-
 κμήν, τρεῖς ἐνιαυτοὺς πρὸς πέντε μῆσι τὴν αὐτοκράτορα διῴδυνας **D**
 ἀρχήν. τούτου δὲ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος, τὴν τῆς βασιλείας
 ἀρχήν παρὰ τε τοῦ πατριαρχοῦντος Πολυεύκτου καὶ τῆς συγκλή-
 10 τος βουλῆς οἱ ἐκείνου παῖδες Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος, νή-
 κιοι κομιδῇ τελοῦντες καὶ τιθηνούμενοι, μετὰ Θεοφανοῦς τῆς
 μητρὸς ἐγχειρίζονται· ἥτις ἐξ ὁσήμου μὲν γένους φρεῖσα, κάλ-
 λει δὲ καὶ σώματος ὥρα πασῶν τῶν τότε γυναικῶν ὑπερφέρουσα,
 Ῥωμανῷ συνηρμόσθη τῷ αὐτοκράτορι. ὁ δὲ Νικηφόρος (αὐθις
 γὰρ πρὸς τὸν εἰρμὸν ἐπάνεμι τῆς διηγέσεως) τὴν μεταβολὴν τῆς
 15 μεγίστης ἀρχῆς διενωτισθεὶς, παντοδαπὸς τις ἦν, ἄλλοτε ὑπ' ^{P. 19}
 ἄλλων λογισμῶν διαταραττόμενος. τὸ γὰρ ἄπιστον τῶν πραγμά-
 των καὶ τὸ παλίντροπον τῆς τύχης καὶ ἄστατον οὐκ εἶα τὸν ἄν- ^{Fol. 280 v.}
 θρωπον ἀτρεμεῖν, ὑπειδόμενον μάλιστα τὴν τοῦ Ἰωσήφ δυνα-
 στείαν, ὅς γε ἐκτομίας ὦν καὶ μάλιστα παρὰ τὴν βασιλείαν ἐστὶν
 20 δυνάμενος (τῷ τοῦ παρακοιτωμένου γὰρ ἀξιώματι ἐσεμνύνετο),
 δυσμενῶς τῷ Νικηφόρῳ δέκετο.

ια'. Ἐγὼ γοῦν αὐτίκα νωοτερίζω· ἀλλὰ δύναμιν ἐκ τοῦ
 παρατυχόντος ἀποχωρῶσαν οὐκ ἐπαγόμενος (τὰ γὰρ στρατεύμα- **B**
 τα πρὸς τὰς σφῶν ἐνεγκαμένας αὐτοῦ προσηταχότος ἀπή-
 25 σαν), ἐδεδοίκει τὸν τοσοῦτον ἀγῶνα τέως ἐναποδύσασθαι. ἔδοξεν

iamque animam agentem secum referunt. Sunt qui affirmant, ex equita-
 tione intempestiva convulsiones ei circum vitalia accidisse. Plerorumque
 suspicio est, venenum ei esse de gynaecio datum. Sed, sive sic est, sive
 illo modo, Romanus aetate florens interiit, postquam principatum obtinue-
 rat annos tres menses quinque. Quo vita functo, filii eius Basilus et Con-
 stantius, infantes admodum et inter nutrices versantes, una cum matre
 Theophano imperium a Polyencto patriarcha atque Patribus conscriptis tra-
 dictum accipiunt. Haec Theophano, obscuro loco nata, pulchritudine vero
 corporisque elegantia inter mulieres suae tempestatis omnes praestans, Ro-
 mano Imperatori collocata fuerat. Nicephorus vero (rursus enim ad se-
 riam narrationis redeo), mutatione principatus audita, in omnem partem
 anxius variis cogitationibus varie perturbabatur. Rerum enim infida lubri-
 citas, fortunaeque vicissitudo et instabilitas tranquillo in statu virum agere
 non sinebat, quod maxime Iosephi potentiam suspectam haberet. Is cum
 spado esset, atque in aula imperatoria plurimum posset (quippe cubicu-
 larii dignitate glorians), eximio erat in Nicephorum odio.

11. Statuerat igitur evestigio res novas moliri: sed cum minores co-
 pias, quam par esset, in promptu haberet (legiones enim in suam quaeque
 patriam ipsius iussu discesserant), tantum tunc certamen suscipere vere-

- A. M. 6471 ὃν ὑπερθέσθαι τὸν νεωτερισμὸν· εἰσελάσονται δὲ εἰς τὸ Βυζάντιον, Ind. 6 καὶ κατάγοντι τὸν Θρίαμβον, εἶχε τὴν στρατιὰν οἱ κρατοῦντες αὐτῷ ἐγχειρίσειεν (ᾗδαι γὰρ αὐτοῦ περιόντος μὴ ἂν ἄλλον καρτεῖσαι πρὸς τὴν τῶν βαρβάρων ἀντίστασιν παρατάττεσθαι)· ἀναλαβεῖν τε τὰς δυνάμεις, καὶ λελογισμένως καὶ ἀνεπισφαλῶς ὑπὲρ τῶν 5 ὅλων διαγωνίσασθαι. οὕτω δὲ γνωματεύσας καὶ βουλευσάμενος πρὸς τὸ Βυζάντιον ἵεται· ἀσμενέστατά τε ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς C Συνκλήτου δεχθεῖς, καὶ ὅσῃν ἐπήγετο λείαν θριαμβεύσας, καὶ τῷ δημοσίῳ ταμίῳ τὸν βαρβαρικὸν πλοῦτον καταθέμενος, ἐφ' ἐστίας ἡσύχαζεν. ὁ δὲ Ἰωσήφ (ἐδεδοικει γὰρ τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάν- 10 τιον τοῦ Νικηφόρου διατριβὴν, μὴ τι κατὰ τοῦ κράτους νεωτερίσειε, μάλιστα τοῦ στρατιωτικοῦ ἐκτόπως αὐτὸν στέργοντος καὶ τοῦ δήμου θαυμάζοντος, διὰ τε τὰ τρόπαια καὶ τὰ κατὰ πολέμους ἀνδραγαθήματα) ἐπὶ τὸ ἀνάκτορον τοῦτον ἐκαλεῖτο, εἴ πως αὐτὸν ψιλὸν τῆς δυνάμεως ἀπειληφῶς τῶν τε ὄψεων στερήσῃ καὶ 15 ὑπερορίᾳ παραπέμψῃ. ἀλλὰ τὸ κακοῦργον καὶ περιπόνηρον τοῦ Ἰωσήφ ὁ στρατηγὸς συνιείς (δραστήριος γὰρ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἦν, D καὶ καταστοχάσασθαι κακοτροπίαν ἀνδρὸς προχειρότατος), ἐς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν φοιτᾷ, καὶ τῷ ἱεραρχοῦντι Πολυεύκτῳ εἰς λόγους ἐλθὼν, ἀνδρὶ τὴν τε θείαν καὶ ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν 20 εἰς ἄκρον ἐκμελετήσαντι, καὶ βίον αἰρετισαμένῳ ἐκ νεότητος μοναδικὸν τε καὶ ὕσκευον, καὶ παρῆρσιαν ὑπὲρ ἄνθρωπον κεκτημένῳ, ἦν οὐχ ἡ φύσις ἐνεποίει αὐτῷ μόνον, τομίᾳ γε ὄντι καὶ ἐς ἔσχατον γῆρας ἐλάσαντι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκτησία, καὶ τὸ ἀνεπιληπτον,

batur. Proinde praestare ei visum est differre motum, et redux Constantinopolim, ubi triumphum duxisset, si Imperatores ipsius fidei exercitum commisissent, (noverat enim, se superatite alium neminem fore, qui auderet adversus barbarorum impetum se opponere), uti tum copias resumeret, tutoque consilio de summa rerum decertaret. Hoc igitur consilio secum animo constituto ac deliberato, Constantinopolim venit: ubi studiosissime a senatu populoque receptus, praeda, quantam adduxerat, triumpho traducta, divitiisque barbaricis in aerarium depositis, domi se tenebat. Iosephus (metuebat enim Nicephori in urbe commorationem, ne quid novarum rerum adversus principes moliretur, praesertim cum et militares ordines insigniter eum diligenter, et populus admiraretur, ob tropaea et res optime bello gestas) in palatium eum vocavit, si forte eum nudum a protectoribus nactus, oculis privatum in exilium pelleret. Dux, intellecto Iosephi crudeli doloquoque consilio (ut erat mirifice industrius, et promissimus ad perspicendam hominis malam mentem), in magnam ecclesiam se coniecit, et, collato sermone cum Polyucto sacris praefecto, viro qui divinam atque humanam philosophiam summo opere meditatus, electo sibi a pueritia monastico atque expedito vitas genere, plus quam humana erat fiducia praeditus: quam non natura solum illi attulerat, spadaoni nimirum et longe aetate prorecto, sed etiam abdicatio bonorum, et inculcata, sim-

καὶ τὸ λεγὸν τοῦ βίου καὶ ἀπέριττον· τούτῳ δὴ τῷ Πολυεύκτῳ, A. C. 963
 ἐπὶ εἰς λόγους ἦλθεν ὁ Νικηφόρος, „καλὰς γε”, ἔφη, „παρὰ τοῦ^{1. Rom. 4}
 τῶν βασιλείων κατάρχοντος τῶν τοσοῦτων ἀγώνων καὶ πόνων P. 20
 καρποῦμαι τὰς ἀμοιβάς· ὅς γε τὸν ἀλάθητον καὶ μέγαν ὀφθαλ-
 μὸν λήσειν οἰόμενος, τὰ Ῥωμαϊκὰ μοι πλατύνοντι ὅρια ταῖς τοῦ
 κρείττονος εὐδοώσεσιν, οὐκ ἐνάρκησε σκαιωρῆσασθαι θάνατον, Fol. 281 r.
 μηδέπω μηδὲν εἰς τὸ κοινὸν πλημμελήσαντι, συνεισενεγκόντι δὲ
 μᾶλλον ὅσα μὴ τις τῶν νῦν τελούτων ἀνδρῶν, καὶ τοσαύτην μὲν
 χώραν τῶν Ἀγαρηνῶν πυρὶ καὶ μαχαίρῃ δηλωσάμενῳ, τηλικαύτας
 10 δὲ πόλεις ἐκ βάρβρων κατεριπῶσαντι. ἐγὼ δὲ ἤξιουν, τὸν συγ-
 κλητικὸν ἄνδρα ἐπικεικτὴν τε εἶναι καὶ μέτριον, καὶ μὴ τινα δυσμε-
 ναίνειν, καὶ ταῦτα μάτην, ἀπέραντα.”

β'. Τούτων τῶν ῥημάτων ὁ πατριάρχης ἐνωτισθεὶς, καὶ τὴν B
 προθυμίαν ἀναφλεχθεὶς, εἰς τὰ βασίλεια εἰσελεύσει, τὸν Νικη-
 15 φόρον ἔχων συνεφεπόμενον· καὶ τὴν σύγκλητον εἰσκαλέσας, „οὐ
 δίκαιον,” ἔφη, „τοὺς ὑπὲρ τῆς Ῥωμαϊκῆς εὐετηρίας ἑαυτῶν ἀφει-
 δήσαντας, καὶ πόρους καὶ κινδύνους καθυπομείναντας, εὐγνώ-
 μοτὰς τε καὶ μετρίους ἑαυτοὺς παρεχομένους πρὸς τὸ ὁμόφυλον,
 προσηλακίζειν καὶ ὑτιμοῦν, κυδαίνειν δὲ μᾶλλον καὶ ταπειοῦν.
 20 εἰ οὖν πέπεισθέ μοι τὰ λόγον συμβουλευέουσιν, τὴν ἐμὴν αὐτίκα
 γνώμην ἐρῶ. δεῖ Ῥωμαίους ὄντας ἡμᾶς, καὶ θεοίς ἐνθymiζομέ- C
 νους προστάγμασι, τὰ νεογνὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ τέκνα,
 ἐπεὶ πρὸς ἡμῶν καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἀνεβρέθησαν αὐτοκράτο-
 ρες, εἰς τὴν προγονικὴν τιμὴν συντηρεῖν καὶ σέβας ἀπονέμειν,

plex, deliciis carens vitae ratio: cum hoc, inquam, Polyucto collato ser-
 mone, Nicephorus: „Egregias sane,” ait, „tot tantorumque certaminum
 atque laborum vices percipio ab eo qui aulae praeest. Is eum, quem nil
 latet, magnum oculum se latere posse arbitratus, mihi, qui Deo propitio
 Romani imperii fines propagaverim, machinandae mortis nullum finem fecit;
 tametsi nihil hactenus in rempublicam deliqui: contuli autem in eam tanta,
 quanta nemo huius temporis hominum; tantam Saracenorum regionem igni
 ferroque populatus sum, tam multa oppida a fundamentis dirui. Ego arbi-
 trabar, ordinis senatorii hominem placidum et modestum esse debere, ne-
 que ullas vanas insidias incassum meditari.”

12. His patriarcha ex Nicephoro auditis, animique ardore succensus,
 in palatium venit, una comitem adducens Nicephorum: convocatoque sena-
 tu, „Haud aequum,” inquit, „eos qui pro salute Romanorum, nulla sui
 ratione habita, labores ac pericula sustinuerunt, quique erga suos cives
 viros sese probos ac modestos exhibent, probro et ignominia afficere, sed
 honore potius habere ac coronare. Ergo, si mihi creditis, quae meliora
 sunt, suscipio, meam sententiam statim dicam. Oportet ut nos, qui Ro-
 mani sumus et divinis legibus regimur, tenellos Romani Imperatoris li-
 beros, quandoquidem nostro universique populi suffragio Imperatores re-
 nunciati sunt, in honore avito conservemus, eundemque eis cultum, quem

- A. M. 6471 οἷον καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ βαρβαρικά φῶλα
 Ind. 6 ληΐζεσθαι τὴν Ῥωμαϊκὴν οὐκ ἀπέχονται γῆν, συμβουλευώ, τὸν
 A. C. 963 ἄνδρα τουτονὶ (τὸν Νικηφόρον ὑποδεικνύς), ἀγχίνου τε ὄντα
 I. Rom. 4 καὶ ἀγαθὸν τὰ πολέμια, καὶ νίκας ὅτι πλείστους ἐπαρηρημένον, δ
 καὶ αὐτοὶ συνομολογεῖτε, καὶ τοῦτον τῶν ἄλλων ἐκθειάζετε μάλιστα, 5
 δόκοις κατασφαιλισμένους μὴ τι κατὰ τοῦ κράτους καὶ
 D τῆς βουλῆς μελετῆσαι ἀβούλητον, ἀνεπιεῖν αὐτοκράτορα στρα-
 τηγόν, καὶ τὰς τῆς Ἀσίας δυνάμεις ἐγχειρίσαι αὐτῷ, ὥς ἀμύνοιτο
 καὶ ἀναγκαιῶς τῶν ἀλλοφύλων τὴν ἔφοδον. ταύτην γὰρ αὐτῷ
 καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωμανός, ἔτι βιοδς, ἐνεχείρισε τὴν τιμὴν, 10
 καὶ τελεντῶν ἐν ταῖς διαθήκαις ὥριστο, μὴ μετακινεῖν τῆς τοι-
 αύτης στρατηγίας εὐγνωμονοῦντα τὸν ἄνθρωπον." ταύτην ἀνει-
 πόντος τοῦ πατριάρχου τὴν γνώμην, ἐπεψήφισεν ἡ βουλή, συν-
 ῆναι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ παρακοιμώμενος Ἰωσήφ, οὐκ ἔκων, τῇ δὲ
 ῥοπῇ τῆς συγκλήτου ἐκβιαζόμενος. καὶ δὴ ὄρκοις φρικτωδεστάτοις 15
 P. 21 τὸν Νικηφόρον ἐμπεδωσάμενοι, μὴ ποτε περιόγτων τῶν νεογνῶν
 παίδων καὶ βασιλέων ἀπαλοῖόν τι κατὰ τοῦ σφῶν κράτους βου-
 λεύσασθαι· ἐπομοσάμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ, μηδὲνα τῶν ἐν τέλει
 ἀπεναντίας τῆς ἐκείνου γνώμης μετακινεῖν, ἢ πρὸς μείζονα ἐπα-
 ναβιάζειν ἀρχήν, μετὰ δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ διασκέψεως κοινῇ γνώμῃ 20
 διευσθύνειν τὰ τοῦ κοινοῦ, αὐτοκράτορι στρατηγὸν τῆς Ἀσίας
 Fol. 281 v. τοῦτον ἀνακηρύξαντες τὸν τε σύλλογον διαλύουσι, καὶ, τῶν βα-
 σιλέων ἀπάραντες, ἐφ' ἐστίας ἀπῆρσαν ἑκαστοι.

5. ἐκθειάζεται cod.

maioribus eorum, tribuamus. Quoniam vero barbarae gentes Romanam ditionem diripere non cessant, auctor vobis sum, ut virum hunc (ostendo Nicephoro), ut solertis ingenii est, rei militaris apprime gnarus ac bello fortis, quandoquidem victorias quam plurimas retulit, quod et agnoscitis vos ipsi, eumque prae caeteris ut Deum veneramini, iureiurando obstricta fide, nihil inconsulti adversus principes ac senatum moliturum, ducem summo cum imperio renunciemus, eique tradamus copias Asiaticas, quibus barbarorum impetum coerceat ac repellat. Hanc enim ei dignitatem Romanus quoque Imperator et vivus tribuit, et moriens testamento cavit, ne vir optime animatus eiusmodi imperio moveretur." Patriarcham in haec verba sententiam ferentem cum senatus comprobavit, tum vero etiam ipse Iosephus cubiculi praefectus assensus est, non sponte ille quidem, sed studio senati coactus. Ita horribilibus iuramentis obstricto Nicephoro, ne infantibus pueris Augustis superstitibus aliquid mali adversus maiestatem eorum moliretur, cum ipsi adiurassent, neminem se priorum hominum Nicephoro invito vel moturos loco, vel ad maiorem dignitatem provecturos, verum eius consilio de communi sententia administraturos rempublicam; hunc ubi ducem Asiae summo cum imperio pronuntiaverant, consilium dimiserunt, ac, palatio egressi, ad suam quisque domum se receperunt.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER III.

ARGUMENTUM.

Nicephori bellum contra Tarsenses. Iosephus rursus illi insidiatur. (Cap. 1). Marianum et Ioannem Tzimiscem litteris contra eum sollicitat (2). Contra Tzimiscem Nicephorum ad defectionem hortatur (3). Nicephorus Cacaereae ab exercitu imperator salutatus (4). Oratio eius ad exercitum (5). Nicephorus Constantinopolin ire parat. Ioannem Tzimiscem Domesticum Orientis creat (6). Iosephus frustra urbem obtinere conatus, intestinis motibus ortis, ad fugam compellitur (7). Nicephorus urbem ingressus coronatur. Corporis et animi eius descriptio. Cognatos et amicos suos summis ornat honoribus (8). Nicephorus Theophano in matrimonium ducit. Polyeuctus patriarcha cum ecclesia arcet; sed mox in gratiam cum eo reddit (9). Insequenti vere Nicephorus contra Saracenos ducit. Tarsis frustra tentata, alia hostium castella recipit (10). Mopsuestia diu obsessa vi expugnatur. Nicephorus in Cappadocia hibernat (11).

α'. Ἡ δὲ τοῦ ἥρος μεσοῦντος, καὶ τοῦ φωσφόρου πρὸς τὸν A. M. 6471
ἄρκτικὸν πόλον ἡρέμα ἐπανακάμπτοντος, καὶ περὶ τὸν ταῦρον Ind. 6
τὴν διφρεῖαν ἐλαύνοντος, τοῦ Βυζαντίου ἀπάρας ὁ Νικηφόρος A. C. 963
ἐπὶ τὴν καταντιπέραν τῆς Ἀσίας χώραν καταίρει· καὶ πρὸς τὴν I. Rom. 4
P. 22
5 Καππαδοκῶν ἀφικόμενος (Τρωγλοδῦται τὸ ξῆνος τὸ πρόσθεν κατ-
ωνομάζετο, τῷ ἐν τρώγλαις καὶ χηρημοῖς καὶ λαβυρίνθοις, ὥσα-
ντι φωλεοῖς καὶ ἐπιωγαῖς, ἐποδύεσθαι), καὶ τὴν σκηπὴν ἐκείσε

1. Medio iam vere, cum lucifer ad arcticum polum paulatim cursum flecteret, ac versus taurum currum agigaret, Constantinopoli profectus Nicephorus ad oppositum Asiae tractum sese confert: cumque in Cappadociam venisset (Troglyodytae ea gens antehac appellabatur, quod in troglas, latibula ac flexus saxorum, quasi in specus quosdam et recessus, se sub-

A. M. 6471 *πηξάμενος, πανταχόσε διαγοράμματα ἔστειλε, τὸν στρατὸν παν-*
ind. 6 *σὺδὲ ὡς αὐτὸν συνεγείρων καὶ ἐκκαλούμενος. ἐν ᾧ δὲ συνήρχετο*

Βτὰ στρατεύματα, τοὺς ἅμφ' ἑαυτὸν ἐξήσκει τὰ πολέμια, καὶ
τὸν θυμὸν ἐθῆγε, καὶ ἐπερῶννυε ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις,
καὶ τὴν ἐνόπλιον ἑξαιδνε περιδίνησιν, θαμὰ ταῖς σάλπιγξιν 5
ἐγκεινόμενος ἐπηγεῖν, καὶ τὰ τύμπανα παταγεῖν, καὶ ἀλαλάζειν
τὰ κύμβαλα, ἐφ' ἵππων τε ὑπεράλλεσθαι, καὶ τόξοις βάλλειν
κατὰ σκοπὸν, καὶ ἀκοντίζειν εὐστοχώτατα· καὶ οὐδὲν ὃ, τι πα-
ρεῖτο τούτῳ τῶν πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐξευρημένων. ἐν ᾧ δὲ ὁ στρα-
τηγὸς ἑξαιδνε τὸν στρατὸν, καὶ τὴν ἄφιξιν τῆς λοιπῆς σίτρα- 10
τιᾶς ἐξεδέχετο (δεδογμένον γὰρ ἦν αὐτῷ, κατὰ τοῦ Χαμβδᾶν καὶ
τῶν Ταρασίων ἐκστρατεύειν ὡς μάλιστα), ὁ παρακοιμώμενος Ἰω-
C σῆφ, τὸ τοῦ Νικηφόρου μεμεριμνημένον καὶ λελογισμένον ἔγνωῶν,
καὶ προσέτι τὸ ἀνδρικὸν ἀπχοῦ καὶ γεννυῖον παράσστημα, ὑπιδό-
μενός τε, μὴ πως τῆς στρατιᾶς συναλισθείσης περὶ αὐτὸν νεώτε- 15
ρόν τι σκαιώρῃσοιτο, ἐπάλλετό τε τὴν καρδίαν καὶ τῆς ἀβουλίας
αὐτὸν κατεμέμφετο, ὅπως ζωγρίαν κατέχων ὡς ἐν δικτύῳ αἱμά-
των ἄνδρα οὐ κατειργάσατο, ἀλλ' ἔλαθε τοσαύτῃ πανοπλίᾳ τοῦ-
τον ὀχυρωσάμενος. συννοίας οὖν ὑπόπλεως γεγονώς, ἡρεμεῖν οὐκ
ἠνείχετο, ἀλλ' ἀβίωτον τὸν βίον ἐτίθετο. ἀνασκοποῦντι δὲ τοῦ- 20
P. 23 *τῳ καὶ πολλοὺς διελέττοντι λογιμοῦς, τίνα τὸν τρόπον τῆς το-*
σαύτης δυναστείας μετακινήσῃ τὸν στρατηγὸν, μίᾳ τις ἐσῆι μη-
χανῇ, δι' ἧς ᾤετο τὴν ἐκείνου ἀρχὴν, ὥσει τίνα πέλεκεν τῷ αὐ-
χένι προσεπικειμένην, ἀποσκευάσασθαι.

7. κύμβαλα. Vide infra 82. A. 21. Fort. τῶν τρόπων.

ducebant), collocato ibi tabernaculo, dimissis quoqueversus litteris, omnes copias excitatas ad se convocat. Exercitus dum cogeatur, interea quos secum habebat bellicis institutis erudiebat, exacuebat animos, confirmabat exercitatione quotidiana, armatam rotationem edocebat, tubis crebro canere iubens, tympana pulsari, cymbala percuti, in equos insilire, arcubus scopum petere, iaculis collineare: denique eorum, quae ad belli artem inventa sunt, nihil omnino negligebat. Dux dum sic copias exercebat, adventumque reliqui exercitus exspectabat (instituerat enim adversus Chambdanum et Tarsenses potissimum educere), Iosephus cubicularius cum solertem animum Nicephori consultumque reputans, tum praeterea viri fortitudinem et virtutem, veritus ne collecto circa eum exercitu novarum rerum aliquid adversus se moliretur, palpitante corde suam ipse vituperabat praecipitantiā, quod cum virum bellatorem quasi captum intra casses inclusum teneret, haud oppressisset, sed imprudenti consilio tantis eum munisset copiis. Totus igitur cogitabundus, spreta requie, vitam minime vitalem ducebat. Consideranti autem, multasque rationes versanti, quo pacto Domesticum tanto imperio moveret, cuiusdam fraudis in mentem venit, qua illius potentiam, quasi securim quandam cervici suae imminentem, everteret.

β'. Τὸν Μαρριανὸν οὖν εἰσκαλέσας, ἄνδρα μὲν τῷ τῶν πα- A. C. 963
 τριῶν τετιμημένον ἀξιώματι καὶ τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων^{L. Rom. 4}
 ἤδη κατάρξαντα, ἐδρίπιστον δὲ τὴν ἄλλως καὶ θερμορρὸν, ἐξεῖ- Fol. 282 r.
 πε τὸ ἀπόρρητον, ἐν παραβύστῳ που κοινολογησάμενος, καὶ, „εἴ
 5 μοι,” φησὶ, „πεισθεὶς τὴν τῆς ἀνατολῆς ἀναδέξῃ ἀρχὴν, αὐτο-
 κράτορά σε θᾶπτον ὑποφανῶ, καὶ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν θρόνων B
 ἐπαναβιβάσω.” „εὐφήμει,” ἔφη πρὸς τὸν λόγον ὁ Μαρριανός· „πί-
 10 θηκεν διερεθίζων καὶ προτρεπόμενος καθωπλισμένῳ γίγαντι δια-
 μάχεσθαι, ὃν οὐ μόνον τὰ πρόσοικα φῦλα πέφρικε τῶν ἐθνῶν,
 ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀνίσχων τε καὶ δυόμενος ὁ ἥλιος ἐφορᾷ. ἀλλ’ εἰ
 δοκᾷ συνεισενεργεῖν τινα γνώμην ἀμνηχανοῦντι καὶ σκυθρωπάζον-
 τι, αὐτίκα ἐρῶ. τὸν Ἰωάννην, ὃν κυκλήσκουσι Τζιμισκῆν, οἶ-
 15 σθα τὸν ἄνδρα φιλότιμόν τε ὄντα καὶ λίαν φιλόνηκον, καὶ ἀγα-
 θὸν τὰ πολέμια· ὃν δεύτερον μετὰ γε τὸν στρατηγὸν ἡ στρατιω-
 τικὴ φύλαγξ τίθεται καὶ τιμᾷ. τὴν τῶν στρατευμάτων οὖν, εἰ
 δοκᾷ, τοῦτ’ ἐπίστρεψον ἀντιλεῖψιν· καὶ, οἶμαι, παραβολώ-
 ταιος ὢν ὁ ἀνὴρ καὶ τολμητίας ἐπιεικῶς, ὑποστήσεται τὸ ἐγχεί- C
 ρημα· καὶ ἥ ἂν ἡγοῖτο, ἔψεται ἡ πληθὺς, καὶ τὸ δοκοῦν
 σοι περαιωθήσεται. ἄλλως δὲ μὴ οἶον σὺ κατασελεῖν πύρ-
 20 γον ἀτίνακτόν τε καὶ ἀδιάσειστον.” ταύτην δεξάμενος ὁ Ἰωσήφ
 τὴν εἰσηγήσιν, τοὺς ἐξ αἵματος Νικηφόρου προσήκοντας, καὶ
 τοὺς ἄλλους ἀνημμένους αὐτῷ τῶν ἀξιωμάτων τε παγανοῖ, καὶ
 εἰς ὑπερορίαν ἐκπέμπει· γραμματεῖον δὲ σφραγίσιν ἐσημνηάμε-
 νος τῷ προδρόμῳ τῷ Ἰωάννῃ στέλλει ἐν τοῖς πατρικίοις τελοῦντι

2. τετιμημένος et continuo post κατάρξαντι cod. 16. Leg. ἐπί-
 στρεψον. 22. Fort. ἄλλως.

2. Marianum accersit, virum dignitate patricia decoratum, legioni-
 busque Italicis iam praefectum, mobilis insuper atque ardentis animi. Cum
 hoc secreto collocutus occultam sententiam aperit, et, „Si mihi credis,”
 inquit, „ac domesticatum Orientis recipis, Augustum te brevi perfecero
 et in imperiali solio collocabo.” Ad quem sermonem, „Dii meliora,” in-
 quit Marianus: „desine simiam excitare et cum armato gigante committere
 velle, quem non solum tribus gentium finitimae verentur, at hercle quot-
 quot oriens aut obiens sol lustrat. Verum si vis ut aliquid consilii afferam
 impedito ac tristi tibi, haud reticebo. Ioannem quem Timiscem appel-
 lant nosti, virum non minus ambitiosum et primatus mire cupidum quam
 bello fortem: qui proximo post Domesticum loco apud exercitum habetur
 et honoratur. Quin tu, si videtur, committis illi procuratorem legionum:
 nam qua est is audacia et spiritu singulari, suscipiet negotium, opinor:
 ita quocumque ducet, sequetur illum copia, et tu pervenies quo vis. Aliter
 cave credas te turrin illam inconcussam atque inquassatam concutere posse.”
 Hanc auctoritatem secutus Iosephus eos qui cum Nicephoro erant propin-
 quitate coniuncti aliosque eius necessarios officii exutos in exilium pellit:
 litteras obaiguatas ad Ioannem, de quo dictum est, patricium exercitusque

- Δ. Μ. 6471 και στρατηγοῦντι τῶν ἀνατολικῶν, ἀνδρὶ βῶμαλέῳ καὶ νεανικῷ,
 Ind. 6 καὶ τὴν ὁρμὴν δυσάντητον κεκτημένῳ καὶ δυσεκβλάστον. ἡ δὲ τοῦ
 Δ γραμματείου ὑφήγησις ταυτὶ διηγόρευε· „τὸ δύνουν καὶ κακότηδες
 τοῦ Φωκῆ ὑπειδόμενος, καὶ τὴν κακοῦργον σκέψιν, ἣν ἐκείνος τρέ-
 φει καθ' ἑαυτὸν, ἐκκόψαι βουλόμενος, ἔγνω ἀνακαλύψαι τὸ ἀπόδ- 5
 ῆτον τῇ περιφανείᾳ σου, εἴ πως τὴν ἐκείνου δυσκάδεκτον ὁρμὴν,
 σοῦ συνεργοῦντος, ἀναχαιτίσωμεν. βούλεται γὰρ ὅσον οὐπω τυ-
 ραννήσειν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀρχὴν σφετερίσασθαι. ἀλλ' αὐτὸς
 τὴν ἔκπονον ἐκείνου ἐκκόπτειν ὁρμὴν, τὴν τῶν στρατευμάτων
 πρόνοιαν ἑξαυτῆς ἐκείνου μὲν ἀφαιροῦμαι, τῇ δὲ σῇ ἀνατίθῃμι 10
 ἐνδοξότῃ. μετὰ μικρὸν δὲ σὲ καὶ εἰς αὐτὴν ἀναβιβάσω τὴν
 τῆς βασιλείας περιωπὴν. σὺ δὲ τὸν ὑπέριμυχον καὶ ἀλαζόνα Φω-
 κῆν δεσμώτην ἀποφηνάμενος θάπτον παράπεμψον ὥς ἡμᾶς.”
- P. 24 γ'. Τὸ τοιοῦτον οὖν γραμματεῖον ὁ Ἰωάννης ἀπειληφῶς,
 ἀνελήσας τε καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πραγματεῖαν ἀναλεξάμενος (τὴν τῆς 15
 Fol. 232 v. ἀνατολῆς δὲ αὐτῷ δυναστεῖαν, καὶ αὖτις τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν
 καὶ διακατοχὴν τούτων, ὥς μοι ἤδη εἴρηται, κατεπηγγέλετο ἡ
 γραφὴ, εἴ γε τῆς στρατιᾶς μετακινήσοι τὸν Νικηφόρον καὶ τοῦ
 πλήθους ἀποσκευάσοιτο), τῶν τόπων ἀπάρας ἐν οἷς ἀνестρέφετο,
 ἠπέλεγετο πρὸς τὸν στρατηγόν. προελθὼν δὲ παρὰ τὴν σκηνὴν τὴν 20
 στρατήγιον, καὶ αὐτῷ παρακαθίσάμενος (ἀνεψιὸς γὰρ πρὸς μητρὸς
 ὁ Ἰωάννης τῷ Νικηφόρῳ ἐχρημάτιζε), „σὺ μὲν,” ἔφη, „ὦ γενναῖε,
 Β βαθὺν ὕπνον καθεύδεις, καὶ ὑπὲρ τὸν Ἐνδυμῖωνα, ὥς φασιν·

7. τυραννήσειν. Sic codex, ut 24 D. *σὲ γὰρ μὴν βούλη-περίσσευσαι.*
 18. μετακινήσει cod. Paulo post legendum fortasse προσελθὼν.

Orientalis ducem, mittit, virum profecto fortem, strenuum, magna et inexpugnabili vi praestantem. Erant autem litterae scriptae in hanc sententiam: „Phocae improbitatem ac malitiam cum suspectam habeam, consiliumque sceleratum, quod apud se alit, praecidere velim, constitui Amplitudini tuae rem arcanam aperire, si forte effrenatum eius impetum, te obsecundante, reprimere possimus. Decrevit enim rebellione iamiam facienda imperii summam invadere. Proinde, ut impios eius vindicem conatus, exercituum procuratorem illi evestigio abrogo, tuaeque trado Glorae. Brevi autem te vel in ipso imperii fastigio collocabo. Tu vero gloriosum ac superbum Phocam in vincula coniectum protinus ad nos trans mitte.”

3. Has litteras acceptas Ioannes ubi evoluit, cognito earum argumento (praefecturam autem ei Orientis, tum vero summam potestatem possessionemque imperii, ut a me iam dictum est, litterae pollicebantur, si modo ab exercitu dimovere Nicephorum, copiisque exuere posset), ex loco ubi versabatur movit, ad Domesticumque pervenit. Ibi cum ad praetorium se contulisset, propter ipsum assedit (erat enim Nicephori consobrinus ex matre Ioannes), et, „Tu quidem,” inquit, „o bone, altum somnum dormis, plus quam Endymion, quod aiunt; Augustae autem aulae praefectus,

ὁ δὲ τῆς βασιλικῆς κατέρχων αὐλῆς, ὁ χρηστός Ἰωσήφ, τὸν σὺν A. C. 963
I. Rom. 4
 μαριώδει καὶ μαιφόνῳ ῥοπῇ κατεργάζεται θάνατον, καὶ, ὅσον
 τὸ ἐπ' ἐκείνῳ, ὁ τῶν Ῥωμαίων ἀκαταγώνιστος ἐξελεγχασταὶ στρα-
 τηγός, καὶ τὸ τοῦτου αἷμα ἐκέχυται· καὶ ταῦτα παρ' ἀνδρα-
 5 ρίου (ὧ πόνοι, καὶ μάχαι, καὶ ἀρετὴ) ἀμφιβόλου τε καὶ ἀνάν-
 δρου, καὶ γυναικοῦ τεχνητοῦ, καὶ πλείω τῶν ἐν τῇ γυναικωνίτιδι
 δρωμένων εἰδότες μεθ' ἑν. ἀλλὰ διανύστα, ὧ τὰν, εἰ δοκεῖ·
 καὶ γενοίμεθα τῶν ἡμῶν λογισμῶν, ὅπως μὴ ὡς ἀνδράποδα πα-
 ραπολωμένα, γενναῖον δέ τι καὶ ἀνδρικὸν ἐργασοίμεθα, ὥς ἂν
 10 γῆ καὶ Ἰωσήφ, καὶ εἴ τις ἄλλος εἴη τὴν ἐκείνου πρεσβεύων, μὴ C
 πρὸς ἀπαλὰ καὶ σκιατραφῇ διαμιλλώμενοι γυναικάκια, πρὸς ἄν-
 δρας δὲ ἀκαταγώνιστον κεκτημένους ἰσχνὴν, καὶ οὐδ' ἡ βάρβαρος
 φρίττει καὶ τέθηπε." ταῦτα εἰπὼν, καὶ τῶν κόλπων τὸ γραμμα-
 τῆον ἐξερχομένων, τῷ στρατηγῷ ἐνεχείρισεν. ὁ δὲ τοῦτο μετέλ-
 15 θὼν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ θυμοφθόρα καὶ θυμολγῇ ἐπιγνοὺς, μι-
 κρὸν ἐπισχὼν καὶ λειποθυμήσας (ἔτυχε γὰρ ἡρέμα νοσηλευό-
 μενος; τὸ σωματίον), εἶτ' αὐθις ἀνεγερθεὶς καὶ, „λέγε," φη-
 σιν, „ἀνδρείοτατε, τί δεῖ περὶ τοῦτου σκοπεῖν;" ὁ δὲ, „καὶ
 20 αὐθις," ἔφη, „σκοπεῖν λέγεις, πρῶττεν ὅ,τι καὶ δεῖ; οὐκ
 ἐκνήψεις ὅπῃ γούν, ὧ ἀγαθὲ, οὐδὲ τὸν τοσοῦτον κάρον ἀπο-
 τινάξῃ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' ἐν ἀφύκτῳ κινδύνῳ περιληφθέντας D
 ἡμῶς ὅ,τι καὶ δεῖ δρᾶν ἐρωτᾷς; περὶ τῶν ὅλων διακινδυνεύειν
 φημι, τοσαύτην μὲν πανοπλίαν ἐπαγομένους, τοσαύτην δὲ στρα-

3. τῷ ἐκ' ἐκ. cod. 8. Fort. ἡμετέρων. 10. ἄλλο cod. 22. ὅλων]
 ἄλλων cod. Vid. supra 19. B.

frugi ille Ioseph, furibundo ac crudeli impetu tuam machinatur necem, et, quantum in illo fuit, periit Romanorum invictus dux, eiusque sanguis effusus est: idque ab homunculo (o labores! o praelia! o virtus!) ambiguo, evirato, a muliercula ementita, praeter ea quae in gynaeccio fiunt nullius rei gnara. Proinde excita te, amice, sodes: adhibeamus mentes nostras, ac tanquam mancipia intereamus: efficiamus nobile ac forte facinus, ut sentiat Iosephus, et si quis alius ab illo stet, non sibi cum tenellis umbraticisque mulierculis certamen esse, at cum viris inexsuperabili robore praeditis, quos timet et veretur barbaries." Haec ille cum dixisset, ex sinu prolatis litteras Domestico tradidit. Is ubi perlegit, tristibus ac molestis quae inerant cognitis, cum parumper ipse conticuisset animo defectus (erat enim tum forte paulo aegriore valetudine), ut se recepit, „dic," inquit, „fortissime, quid est in hacre considerandum?" „Quid?" inquit ille: „iterum considerare te velle ais, quid faciendum putes? Non tu expergiscere sero saltem, mi Nicephore? non tu hunc tantum veterum excuties de oculis, qui nos, certo periculo deprehensos, quid faciendum sit interrogas? Ego de summa rerum in aleam eundum censeo. Praesumus tot copis, tanto exercitui, non minus superbo ob animi magnitudinem, quam

A. M. 6471 **Ind. 6** τιάν, ψυχῆς τε ἀνδρείᾳ σπαργῶσαν καὶ σώματος θῶμῃ φλεγμαίνουσαν. ἄτοπον γὰρ ἔμοι καὶ οὐ φορητὸν καταφαίνεται, ὑπὸ τομίον οἰκτροῦ ἐκ τῆς Παφλαγονικῆς ἐρημίας τῇ πολιτείᾳ παρεισφθαρέντος, τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀγεσθαι στρατηγούς, καὶ τῇδε κἀκεῖσε παρέλκεσθαι τῆς ῥίνος, ὡς ἀνδράποδα. ἀλλ' ἔπουσ τὴν ταχίστην, εἴ γε μὴ βούλῃ ζωγρίας ληφθεῖς τὰ πῆματα δευνὰ πείσεσθαι."

P. 25 δ'. Τοιαύτην ἀνεπίντος τοῦ Ἰωάννου παραίνεσιν, διανέστη τε πρὸς ἄλκην ὁ Νικηφόρος, καὶ τὰ ὅπλα καθυποδὺς τὴν ἐπὶ Καισαρείας ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἠπέλγετο πανστρατί· καὶ τηνικαῦτα 10 **Fol. 283 r.** πηξάμενος χάρακα τὴν στρατιὰν ὑπεδέχετο. ἔπει δὲ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἅπαν τὸ τῆς Ἀσίας πρὸς αὐτὸν συνήθροιστο στράτευμα, ἡμέρας ἤδη διαφανούσης, καὶ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ὑφαπλουμένων τῇ γῇ (Ἰούλιος εἶχεν ἀρχὴν), οἱ τὰς τοῦ στρατοῦ παρειληφότες ἡγεμονίας ἅμα τῷ στρατηγῷ Ἰωάννῃ τὰ ἕλκη γυμνῶσαντες 15 καὶ τὴν στρατήγιον σκηπὴν κυκλωσάμενοι (προσσεταγμένον δὲ τοῦτο πρὸς τοῦ Ἰωάννου τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς ἦν, ὃς **B** γε δεινὸν ἐποιεῖτο, εἰ ἄνδρας αἱμάτων ἀγεννῆς ἐκτομίας μετὰ νηπιῶν τιθηνουμένων καθυποτάσσοι, ἧ ἂν αὐτῷ δεδογμένον εἴη), αὐτοκράτορα Ῥωμαίων καὶ κραταιὸν βασιλέα τὸν Νικη-20 φόρον ἐφήμιζον, πολυχρόνιον κράτος αὐτῷ ἐπευχόμενοι. ὁ δὲ τὰ πρῶτα μὲν ἀπειπάτο τὴν τοιαύτην ἀρχὴν, τὸ τοῦ ὕψους ἐπιφθονον εὐλαβοῦμενος, καὶ τὸν τῆς συνεύνου καὶ τοῦ νιοῦ Βάρδα προῖσχύμενος θάνατον, ὃς αὐτῷ τῆς ἡλικίας τὸ βιώσιμον ἔλκων, ἄρτι πυρραγεῖ τῷ Ιούλῳ περιαστράπτων τὴν γένυν, κατὰ παι-25

4. παρεισφθαρέντος cod. 22. ἀπέλκετο cod. 24. ἀντὶ cod. Leg. αὐτό.

corporum roboribus florenti. Etenim absurdum nec ferendum videtur mihi, a misero spadone, qui ex solitudine Paphlagonica reipublicae obrepserit, duces Romanos agi, et huc illuc naso duci, tanquam mancipia. Itaque sequere confestim, nisi vis captivus factus mala extrema perpeti."

4. Ea cohortatione ab Ioanne facta erectus ad virtutem Nicephorus sumtis armis una cum Ioanne totoque exercitu Caesaream contendit: ibi castris factis exercitum recepit. Paucos post dies, omnibus ad illum coactis Asiae copiis, illucescente iam die radiisque solis in terram se diffundentibus (Iulio erat ineunte), praefecti exercitui una cum Ioanne magistro districtis gladiis praetorium cingunt (id tribunis centurionibusque imperatum antea ab Ioanne erat, acerbè ferente, quod ignavus spado cum pueris lactentibus militares personas ad arbitrium gubernaret), Imperatorem Romanorum potentemque Augustum Nicephorum renunciant, imperium in multos annos illi precantes. Hic primo quidem recusabat eiusmodi summam potestatem, invidiam altissimi fastigii veritus, uxorisque ac filii Bardae obitum causatus, qui, ipsum iuventutis vitalem spiritum trahens, rutilaeque laugine iam genam circumfulgens, exercitatione ludicra non multis annis

διὰν οὐ πρὸ πολλῶν τῶν χρόνων πρὸς αὐτανειμοῦ αὐτοῦ (Πλεύσης A. C. 963. τὸ μειράκιον ὠνομάζετο) κοντῷ τὴν βλεφαρίδα τιτρώσκεται· ὁ I. Rom. 4 δὲ Πλεύσης, δέσας ἐπὶ τῷ τραύματι, τὸν κοντὸν διαφίσει τῆς C χειρός· τοῦ δὲ σαυρωτῆρος τῷ οὐδὲ ἐνερεισθέντος σφοδρὰν γενέσθαι συμβέβηκε τὴν ἀντέρεισιν, ὡς τὴν αἰχμὴν τὸ κρανίον ἀντιπορήσασαν διαμπερές διελθεῖν, καὶ αὐθωρὸν ἀνανδὸν τὸν Βάρδαν τοῦ ἵππου καταπεσεῖν. τοιαύτην ὁ Νικηφόρος προπεινόμενος πρόσασιν παρητεῖτο τὴν ἀρχὴν, καὶ Ἰωάννη τῷ Τζιμισκῇ παρεχόμενος τῆς τοιαύτης ἐπιβῆναι τιμῆς, καὶ τῶν σκήπτρων ἀνδρέσθαι. οὐκ ἡνέλετο δὲ τῶν τοιούτων λόγων οὔτε τις τῶν τοῦ στρατοῦ, οὔτε μὴν αὐτὸς ὁ Ἰωάννης· ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν αὐτὸν ἐπευφήμουν, σεβασμιὸν τε καὶ βασιλέα Ῥωμαίων προσαγορεύοντες. ὁ δὲ καταδέχεται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ ἐρυθρὸν πέδιλον, ὃ τῆς βασιλείας παράσημον μέγιστον πέφυκεν, ὑποδέεται, μικρὰ φροντίσας 15 τῶν φρικωδεστάτων ὄρκων, οὓς πρὸς τε τὸν πατριάρχην Πολύευκτον κατέθετο καὶ τὴν σύγκλητον. τὸ γὰρ ἀστάθμητον τῆς τύχης καὶ ἄδηλον, καὶ τὸ τοῦ Ἰωσήφ δυσμενές τε καὶ ἄσπονδον ὑπολογιζόμενος, ἡπείγετο προτερέσειν τὴν τοῦ ἀνδρὸς κακοήθειαν, ἐν τῷ τὰ κατ' αὐτὸν εὖ θέσθαι, καὶ ὡς οἷόν τε ὑσφαλλίσασθαι. τῷ τοι 20 καὶ δεύτερα τὰ φθάσαντα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἡγούμενος, παρὰ φαῦλον τὴν ὀρκωμοσίαν ἐτίθετο. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς βασιλείας ἀρχὴν ὁ Νικηφόρος ἀναδεξάμενος, τῆς σκηνῆς προῆλθεν, ἀνάκην διεξωσμένος καὶ δόρατι σκηριπτόμενος· ἐξ ὑπόπτου τε P. 26 καὶ τινος περιωπῆς κατὰ τὸ ὑπαιθρον στὰς, ἔλεξε τοιαύδε·

21. τῆς. Fort. τὴν τῆς.

ante a patruale ipsius (Pleuses is adolescentulus nominabatur) lancea in palpebram ictus est; quo vulnere perturbatus Pleuses lanceam de manu dimisit: verum accidit, ut hastili in terram impacto percussio fieret tam vehemens, ut cuspis adacta calvariam penitus perforaret, Bardasque evestigio sine voce ex equo caderet. Huiusmodi excusationem Nicephorus asserens recusabat imperium, concedebatque Ioanni Tzimiscae, ut ad hanc dignitatem evectus sceptrum vindicaret. Quamquam eiusmodi voces neque ex exercitu omnino quisquam sustinuit, neque ipse Ioannes: sed conspirantibus animis, fausta illi ominantes, Augustum Imperatoremque Romanorum cum renunciaverunt. Tum vero accepit imperium, rubrosque calceos, qui sacrae dignitatis maximum insigne sunt, induit, parvi aestimans duras religiones, quibus Polyucto patriarchae ac senatui se obstrinxerat. Quippe instabilitatem incertosque eventus fortunae non minus quam Iosephi similitudinem perfidiamque reputans, maturavit sic praevenire eius malitiam, ut suas res quam optime constitueret, pro viribusque firmaret. Ita et antea posteriora salute sua duxit, et iurisiurandi rationem habuit nullam. In hunc modum suscepto imperio Nicephorus, succinctus pugione, hastili nexu, processit a tabernaculo; cumque loco conspicuo atque praecelsosub digne constitisset, dicere sic est exorsus:

A. M. 6471 ε'. „Ὅτι μὲν οὐκ ἐφέσει τυραννίδος, ᾧ συστρατιῶται, τόδε
 Ind. 6 τὸ σχῆμα τῆς βασιλείας ἀνείληφα, κατανάγκη δὲ ὑμῶν τοῦ στρα-
 Fol. 283 v. τοῦ βιασθεῖς, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ, οἳ γε καὶ ἀποτροπια-
 ζόμενόν τε τὴν τοσαύτην φροντίδα καὶ πρόνοιαν τοῦ παντὸς, καὶ
 ἄκοντα κατηγαγκάσατε δέξασθαι. ὅτι δὲ εὐνοίᾳ μᾶλλον ὑμῶν τε 5
 καὶ ἀσφαλείᾳ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν τοσοῦτον ἀγῶνα ἐπέδωκα ἑμαυτὸν,
 Βεῖδέναι βούλομαι πάντας ὑμᾶς. μαρτύρομαι δὲ τὴν τὸ πᾶν διευ-
 θύνουσαν πρόνοιαν, ὥς πρόθυμός εἰμι, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν
 θεῖναι ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἂν μέ τι τῶν ἀηδῶν τοῦ τοιοῦτου
 ἀπαγᾶγοι σκοποῦ. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἠνέγκατε τὴν τομίον ἔκπονον 10
 ἀπόνειαν καὶ τὴν λυσσώδη καὶ ὀργῶσαν λείνου αὐθάδειαν εἰς
 ἔργον χωρῆσαι, ἀλλ' ὥσανεῖ τινα βαρυνκάρδιον ἐπιστάτην ἀποσει-
 σάμενοι, ἐμὲ βασιλεύειν ὑμῶν ἡρετίσασθε, ἐπὶ τῶν πραγμάτων
 δείξω σαφῶς, ὅτι τε ἥδεν ἄρχεσθαι, καὶ νῦν ἄρχειν ἀνεπιστα-
 λῶς οὖν θεῶ ἐξέπισταμαι. εὐνοίαν οὖν ἔχων ὥς τις φιλόπαις 15
 πατὴρ, συμβουλευέω πᾶσιν ὑμῖν ὥς υἱοῖς φιλοπάτορι, μὴ πρὸς
 C ῥάστωσιν καὶ τρυφῇ ἀπιδεῖν, ἀλλ' ἐγρήγορῆναι καὶ νῆφειν, καὶ
 τὰ συμπέπτοντα εὐπρεπισμένως προσδέχεσθαι. τεκμαίρομαι γάρ,
 μὴ ἀναιμωτὶ διακριθῆναι τὰ πράγματα. καὶ γὰρ, ὅσον εἰς ἀνέ-
 φικτον ὕψος τῆς βασιλείας τὸ κράτος ἀνέστηκε, τοσοῦτον καὶ ὁ 20
 φθόνος καὶ ὁ πόλεμος περὶ αὐτὴν αὖξεται διαμιλλώμενα. οὐ πρὸς
 Κρητᾶς οὖν ὑμῖν ἡ πᾶλη, οὐδὲ πρὸς Σκύθας καὶ Ἀραβας, οὕς
 τῇ σφῶν ἀρετῇ διεχειρισάμεθα, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων

4. ts. Mellius vel Leo vel librarius scripsisset μέ. 18. Lege εὐπρε-
 πισμένως. Vid. S. Basilium de gratiarum actione I. 365. C. 21. δια-
 μιλλώμενα. Sic cod. Fort. διαμιλλώμενα.

5. „Non desiderio me tyrannidis, commilitones, ornatum istum impe-
 ratorium sumpsisse, sed studiis vestris exercitusque adactum, vos ipsi mihi
 testes estis, qui me, aversantem molestiam tam magnam, procuracionem
 reipublicae vel invitum suscipere coëgistis. Quod autem cura vestri potius,
 meaeque incolumitatis retinendae causa, in tantum me discrimen obtulerim,
 scire vos omnes volo. Providentiam testor, quae universum gubernat, pa-
 ratum me esse vel ipsam vitam pro vobis deponere, neque ullum in-
 commodum me de hoc proposito deducturum. Et quoniam non permisistis,
 ut perfida amentia, ut rabiosa et insolens temeritas spadonis ad exitum per-
 veniret, sed, illo tanquam vecorde rectore reiecto, me imperare vobis
 voluistis, re praestabo ut intelligatis, quemadmodum parere scivi, item
 me nunc, Deo propitio, recte praeesse posse. Verum, ea caritate anima-
 tus, qua pater filiorum amans, vobis ut filiis patris auctor sum, ut desidiam
 deliciasque ne respiciatis. Excubare oportebit, vigilare, casus praemu-
 nita mente sustinere. Non sine sanguine existimo rem diiudicatum iri.
 Nam quo est magis arduum ascensu imperii fastigium, eo gravior invidia
 et contentio est, quae fit de illo. Nec vero cum Cretensisibus nunc vobis
 certamen, nec cum Scythiis et Arabibus, quos virtute vestra devicistis, sed

πολιτεῖαν, καθ' ἣν ἄκρατα πανταχόθεν εἰσρεῖ, καὶ ἦν οὐκ ἔνι Α. C. 963
 ἀποβοῇ ὥς τι τῶν φρουρίων ἐλεῖν· θαλάσση τε περιβρέομενον¹ Rom. 4
 καὶ εὐερκῇ οὖσαν, καὶ πυργώμασιν ἐρυμνοῖς περικλειομένην ἑκα-
 σταχοῦ, καὶ ἡβῶντι λαῷ περιπλήθουσαν, καὶ χρυσῷ καὶ πλούτῳ D
 5 καὶ ἀναθήμασι πολλῷ τῆς οἰκουμένης διαφέρουσαν. δεῖ οὖν τὸ
 γενναῖον ἀνειληφότας παράστημα, ᾧ κεχηρμένοι παρὰ τὰς μάχας
 τὸ ἀντίβουν ἄπαν κατηγονέμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ ἐνὸν ἄρτι μᾶλλον
 κατὰ τῶν ἀντιπάλων χωρεῖν. πέπεισμαι γὰρ ἔξιν ἐπὶ τουτονὶ τὸν
 θῆῃτα συνεργὸν καὶ τὸν κρείττονα. τὰς γὰρ σπονδὰς καὶ τοὺς
 10 ὅρκους οὐχ ἡμεῖς, τὸ τοῦ Ἰωσήφ δὲ διέφθειρε δυσμενές, ὃς τοὺς
 ἑμῶς ἀγχιστεῖς ἐπὶ προφάσει μηδεμιᾷ ὑπεροχῇ παρέπεμψεν, ἑμοὶ
 δὲ τούτων εἰδηκότι μηδὲν, ὡμῶς καὶ ἀφιλανθρώπως θάνατον
 ἐσκαιώρησε. τὰς δὲ ἑμβάσεις οὐχ οἱ πρῶτως ἐπὶ τὰ ὅπλα χω- P. 27
 ροῦντες διαλβεῖν φέεσθαι, ἀλλ' οἱ ἐν σπονδαῖς τοῖς ὁμοφύλοις
 15 ἐκβουλεύοντες. δόξαν τε τὴν ἐμὴν ἀνυλογιζόμενοι, ὅφ' ἧς στρα-
 τητούμενοι ὑπὲρ ἀριθμὸν κατορθώσατε τρέπαια, καὶ τὴν σύν-
 τροφον ἑμῶν εἰπερ ἄλλοτε ποτε παραθήξαντες ἀρετὴν, ἔπειθε
 ἀπεισιτρόφος, ἥ ἂν ἡ πρόνοιᾳ ἡγήται, καὶ αὐτὸς ὁρμῷ.
 ε'. Ταῦτα εἰς ἐπήκοον τῆς στρατιᾶς ὁ Νικηφόρος διεξέλ-
 20 θὼν πάντων ἐπέρρωσε τὰ φρονήματα, καὶ προθυμίαν ἀδείχητον
 ἐκστάλαξε ταῖς ψυχαῖς, ὥς οἶσθαι μήτινα πολέμου ῥοπὴν ἐξ Fol. 284 r.

2. περιβρέομενον. Sic cod. Leg. περιβρέομένην, ut infra 38. C.
 6. καὶ κεχηρμένοι cod. 7. κατηγονέμενοι cod. 12. τουτονὶ ἡδο-
 κῶτι cod. ut possis legere: τουτονὶ ἡδικοῦτι nihil illum laedenti.
 14. φέεσθαι. Sic cod. Leg. εἰάσθαι. Paulo post sensus copulam
 postulat, velut δόξαν τε δῆ. 21. Elegantius scripisset Leo et hic
 μῆτιν' ἂν et 26. C. ἂν ἀναιμωτῇ.

cum Romanorum civitate, bonis omnibus undique affluent, quae non potest
 tanquam aliquod castellum momento capi. Mari circumflua atque munita,
 propugnaculis firmis cincta quoquoersus, pube plurima plena, caeteris
 terris auro, opibus, ornamentis multum praestat. Quocirca oportet vos,
 renovata nobili virtute illa, qua usi in praeliis adversarios omnes debella-
 vistis, plus paene quam poteritis nunc potissimum contra hostes niti. Quan-
 quam confido, in hoc certamine me Deum quoque adiutorem habiturum.
 Pacta enim et iusiurandum non nos violavimus, sed Iosephi simulas, qui
 tam propinquos sine causa ulla meos in exilium egit, tum mihi, nihil ho-
 rum suspicanti, sceleratissime et crudelissime mortem machinatus est.
 Factiones autem non ii violare putandi sunt, qui priores ad arma eunt, ve-
 rum illi qui post fidem datam civibus insidiantur. Postremo, gloriam repu-
 tantes meam, cuius ductu tropaea innumera statuis, excitata si unquam
 alias innata vestra virtute, sine respectu sequimini, quocumque et provi-
 dentia ducet, et ipse contendam.

6. Hac oratione audiente exercitu habita Nicephorus omnium animos
 confirmavit, alacritatemque inenarrabilem mentibus instillavit, ut nulla vi-

A. M. 6471 ἀντιστάσεως ἀνθαμιλλήθῃναι τῷ τοιούτῳ κινήματι, δαιμονίως
 Ind. 6 γὰρ αὐτὸν ἔστρεφε τὰ στρατεύματα, καὶ πῶς τις αὐτοῦ τοῖς ἀν-
 Βχήμασιν ἐσεμνύνετο. καὶ γὰρ ἐν πολέμοις ἀναστραφεῖς ἐκ νεό-
 τητος, καὶ φοβερός ἀναδειχθεὶς ἐν τοῖς κατὰ τάξιν καὶ μάχας ἀν-
 δραγαθήμασιν, οὐ μόνον τὴν ἄλκην ἄμαχος ἐτέλει καὶ περιδέ- 5
 ξιος, ἀλλὰ καὶ τὴν φρένα κατηρτυμένος καὶ τὴν παντοδαπὴν
 ἀρετὴν ἀπαράμιλλος. εὐθὺς οὖν εἰς τὴν τῶν Καισαρέων ἐκκλη-
 σίαν νέων, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἐπανέστρεφε, καὶ τὸν Ἰωάν-
 νην τῷ τοῦ Μαγίστρου τιμήσας ἀξιώματι, Δομέστικον τῆς Ἀνα-
 τολῆς ἀνηγόρευσεν, ἐντάλματά τε καὶ διατάγματα πανταχοῦ τῆς 10
 Ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας ἐξέπεμπε, καὶ στρατηγούς προχειρισάμε-
 Cνος ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον, καὶ τὰ παράκτια πάντα, καὶ Ἀβυδὸν
 ἔστειλεν, ἀπτερῶ τάχει ἀπιέναι τούτοις ἐγκλεισόμενος· τοῦτο
 τάχα, ὡς ἔοικε, προμηθεύμενος, πρὸ τοῦ διαπτήναι τὴν φήμην
 τῆς ἀναβρόχσεως, τῆς ὕγρας τοὺς πορθμοὺς καὶ τοὺς πόρους προ- 15
 κατασχεῖν. οὕτω γὰρ ᾤετο κατὰ νοῦν αὐτῷ χωρήσειν τὰ πρά-
 γματα, καὶ μὴ ἐπινεμεσῇσιν τὴν τύχην αὐτῷ, ἐπιμειδιῶσαι δὲ
 μᾶλλον ἰλαρόν τι καὶ ἡμέρον, εἴ γε προτερήσοι τὴν τῶν ἐπικαι-
 ροτάτων χωρίων κατύληψιν. ταῦτα ὁ Νικηφόρος διαπραξάμενος,
 καὶ εἰς ἀρβύλῃ συνασπισμὸν καταπυκνώσας τὰς φάλαγγας, καὶ 20
 ὀπλισμοῖς αὐτὰς εὐερέκσειν ἀσφαλίσάμενος, τῆς Καισαρείας ἀπά-
 Dρας ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν ἦετο· ἐπιστολὴν τε χαράξας καὶ Φιλο-
 θέῳ τῷ Εὐχαΐτων ἐπισκότῳ ἐγγχειρίσας, πρὸς τε τῶν ἐκκλησια-

4. καὶ μαχ.] καὶ deest in codice. Linea autem proxime praecedenti
 Fort. leg. ἀναστραφεῖς, ut item 28. C. 8. νεῶν cod. 16. νοῦν]
 νοῦν cod. 23. πρὸς τε. Vix hinc abesse potest τόν.

deretur belli vis eiusmodi motui obsistere repugnareque posse. Quippe
 mirifice amabant eum milites, neque erat omnino quisquam quin laudibus
 eius gloriaretur. Nam in bellis versatus a puero, et ob facinora in acie
 praeliisque edita pertimescendus, non modo viribus invictus erat, miraque
 dexteritate, verum mente quoque composita, et cuiusque modi virtute sine
 controversia praestans. Ita sine mora, postquam in ecclesiam Caesariensi-
 um perrexerat, in tabernaculum regressus Ioannem Magistri dignitate ho-
 noratum Domesticum Orientis renunciat, mandata et edicta quoquoersus
 per imperium Romanum emittit, duces a se constitutos in Pontum, ad lit-
 tora omnia, Abydumque, magna celeritate adhibita contendere iubet; id
 agens, opinor, quod ex re erat fieri, ut prius quam fama electionis percre-
 buisset, freta trajectusque maritimos teneret. Sic enim existimabat, ex sen-
 tentia rem sibi processuram, neque irascituram sibi, sed hilare potius ac
 leniter arrisuram fortunam, si maturaret opportunissimorum locorum occu-
 pationem. His rebus confectis Nicephorus cum legionibus in firmam aciem
 contractis, armisque probe instructis, Caesarea profectus ad urbem per-
 rexit: litteras quas scripserat, Philotheo Euchaitarum episcopo traditas, ad

σταῶν ἐπειλημμένον οἰάκων Πολύευκτον ἔστειλε, καὶ Ἰωσήφ τὸν A. C. 963
 τῶν τυραννέων κατάρχοντα, καὶ τὴν σύγκλητον. ὡς ἐν κεφαλalaίῳ^{L. Rom. 4}
 δὲ ταυτί πως διαπήγγελλεν ἡ γραφή· δέξασθαι τε αὐτὸν αὐτοκρά-
 τορα, περιφρουρήσοντα καὶ εἰς αὔξῃσιν ἡλικίας σωμασκήσοντα
 5 τοὺς τοῦ ἀνακτος Ῥωμανοῦ παῖδας· καὶ προσέτι τὰ μέγιστα τὴν
 πολιτείαν δνήσοντα, καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς τὴν ἐπικράτειαν αὐ-
 ξήσοντα τοῖς κατὰ πολέμους ἀνδραγαθήμασιν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο
 βουληθῶεν, αὐτοῖς μεταμελήσειν τῆς ἀβελτερίας μετέπειτα, ὅπη- P. 28
 νία σδήρῳ καὶ σφαγαῖς τὰ πράγματα διακρίνονται· καὶ καιρὸς
 10 οὗ μέτεστι δικαιολογίας τοῖς αἰρετισαμένοις τῶν βελτιόνων τὰ
 χεῖριστα.

ζ. Ταύτην ὥσει τινα ῥῆσιν ἀπὸ Σκυθῶν ὁ Ἰωσήφ δεξάμενος
 τὴν γραφὴν, καὶ, ὥσπερ ὕσπληγί τινι ἢ μύωπι τὴν καρδίαν βλη-
 θείς, τὸν μὲν ἐπίσκοπον πεδήτην ἀπέφηνεν, εἰρκτῇ παραπέμ-
 15 ψας· τὸν Μαρριανὸν δὲ, καὶ τὸν Πασχάλιον, καὶ τοὺς Τορνι-
 κίους, ἐν Πατρικίοις τελοῦντας καὶ θερμοσυροῦς πεφηνότας ἑται-
 ρισάμενος, καὶ Μακεδονικὴν αὐτοῖς ἐγχειρίσας φύλαγγα, ἀντί-
 χετο κραταιῶς, ἀποτειχίζων τῷ Νικηφόρῳ τὴν εἰς τὸ Βυζάντιον B
 πύρρον. ἐν τούτοις οὖν τῶν πραγμάτων ἠωρημένων, λέων ὁ Fol. 284 v.
 20 τοῦ Νικηφόρου σύναιμος, οὗ καὶ πρῶν ὁ λόγος κατὰ παραδρο-
 μὴν τὰ περὶ τὰς μάχας ἐπεξηγήσατο τρόπαια, ἐδκαιρίας δραξά-
 μενος (ἔτυχε γὰρ ἐπιχωριάζων τῷ Βυζαντίῳ) τῶν τινος βαναύσων
 ἐποδὺς ἀμπεχόνην καὶ διὰ τῶν ὑπονόμων τοῦ τεύχους ὑπολι-
 σθήσας, ἀκατιῶ προσεπιβὰς, ἐπὶ τὸν Νικηφόρον ἀπέπλευσεν,

3. διηπάγγελεν cod. 10. αἰρετισαμένοις. Non ausus sum corrigere
 σπῆντ' ἔστι δικ. et πρὸ τῶν, ne nimis limarem phrasim auctoria.
 21. ἐπεξηγήσατο cod.

Polyeuctum divinarum rerum clavum tenentem, item ad Iosephum palatio
 praefectum senatumque misit. Quarum litterarum erat hic fere exitus:
 „Reciperent ipsum Imperatorem, qui filios Romani Augusti ad confirmatio-
 nem aetatis usque tueretur, corporaque eorum excoleret. Praeterea maxi-
 mo se reipublicae usui fore, Romanique imperii opes facinoribus belli-
 cis aucturum. Id si nollent, eventurum ut ipsos temeritatis poeniteret, ubi
 ferro et caede res esset decernenda: neque tunc locus dabitur defensionis
 illi qui pro bonis pessima elegerint.”

7. Hoc scriptum non aliter ac Scythicam invasionem tulit Iosephus; quin,
 sicut stimulo aliquo vel calcari in cor ictus, episcopum in vincula conditum
 custodiae mandat; Marianum, Paschaliū, Tornicius, viros patricios auda-
 ciae cognitae, sibi adiungit; his Macedonum cohorte tradita obsistit acriter,
 introitam in urbem Nicephoro praeccludit. Eatenus dubio rerum exitu Leo
 Nicephori frater, cuius bellicas victorias iam superius in transitu memora-
 vit oratio, opportunitatem nactus (commorabatur enim tunc Constantinopoli),
 summo plebeio vestitu, per specus muri elapsus conscensa scapha ad Nice-

- A. M. 6471 αὐτοῦ που περὶ τὰ ἐν τοῖς Ἡρόλοις ἀνάκτορα εἰσελάσαντα, καὶ τὸν
 Ind. 6 στρατὸν διατάττοντα. τότε καὶ Βάρδας, ὁ τούτων γενέτης, ἐν
 τοῖς μεγίστοις τελῶν καὶ εἰς γῆρας βαθύτατον ἑλληκῶς, τὸν ἐκ
 C τοῦ Ἰωσήφ κίνδυνον ὑπιδόμενος, δέει περιληφθεὶς ἱκέτης ἐ-
 ροῦ τοῦ μεγάλου καθίστατο· ἀνὴρ ἐξ αὐτῆς ἡβης ἐν πολέμοις 5
 καὶ μάχαις ἀναστραφεὶς, καὶ τῷ τοῦ Δομεστίκου τῶν σχολῶν
 ἐπὶ συχνὸν χρόνον ἐνδιαπρέφας ἀξιώματι. ὁ δὲ Μαρριανὸς καὶ
 ὁ Πασχάλιος τὴν τῶν Μακεδόνων σπείραν κατὰ τὰς ἀγυῖας περι-
 φέροντες, ἐμβρεγνύμενοί τε κενῷ κόμπῳ καὶ ἐξυπτιάζοντες,
 νεώτερα ῥαδιουργεῖν οὐκ ἐνέλιπον· ὡς ἐκμανέντα τὸν δῆμον πρὸς 10
 ἄλκην ὑπιδεῖν, καὶ αὐτοῖς ἀντικαταστῆναι αὐστιάδην εἰς μάχην,
 καὶ εἰς φυγὴν ὑπαιθρον κατακλεῖσαι, ὥσπερ τινα μειράκια ἄβρο-
 δαῖτα καὶ μάχης ἀπείρατα. τῇνικαῦτα λέγεται καὶ γύναιον σκεῦος
 D κεραιμοῦν χόδος ἀνάπλεον, τῶν πρὸς κηλείαν ἐπιτηδεύων, ταῖς
 χερσὶ τοῦ τέλους ἀράμενον ἀκοντίσαι κατὰ τοῦ Μαρριανοῦ, καὶ 15
 τοῦτον κατὰ τοῦ κροτάφου βαλεῖν· οὕτω δὲ καιρίαν γενέσθαι τὴν
 βολήν, ὡς καταγύνναι τε τὸ κρανίον καὶ προσαραχθῆναι αὐτῷ
 τὸν ἐγκέφαλον, καὶ δευτεραῖον τὸν βίον ἀπολιπεῖν. ἐκ τούτου
 παρῆρσιαν ὁ Βασίλειος εἰληφῶς, ὃς ἐκτομίας μὲν ἦν καὶ τῷ τοῦ
 παρακοιμωμένου καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῶν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταν- 20
 τίνου καιρῶν ἐνδιέπρεψεν ἀξιώματι, νόθος υἱὸς ἐκ Σκυθίδος τῇ
 παλαιωτάτῃ αὐτοκράτορι Ῥωμανῷ γεννηθεὶς, δραστήριος δὲ, καὶ
 P. 29. τὸ παριστάμενον αὐτῷ εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν προμηθέατος, αἶτε

14. ταῖς χερσὶν τοῦ τέλους ἀράμενοι cod. Fort. ταῖν χερσὶν τοῦ τέ-
 λους ἀράμενη. 17. κράνιον cod.

phorum enavigat, iam tunc propter palatium in Heroo adventantem, ex-
 erciturumque disponentem. Eodem tempore Bardas, illorum pater, unus de
 magistris, praecipitata aetate homo, ab Iosepho periculum veritus, timore
 captus, supplex magni templi factus est. Krat is ab ipsa pubertate in bel-
 lis praeliisque versatus, et Domestici scholarum per longum tempus decora-
 tus officio. Interea Marianus et Paschalius, cohortibus Macedonum per
 vias circummissis, frendentes ipsi inani iactatione et elati, novas in horam
 turbas facere non intermittebant; usque adeo, ut plebs furens ad vim se
 converteret, praelioque cominus facto resistens, in fugam apertam eos velut
 adolescentulos delicatos pugnaeque inexpertos compelleret. Quo in con-
 flictu mulierculam vas fictile terrae plenum, de iis quae horti usui sunt,
 manibus a tecto raptum vibrasse in Marianum, eiusque portis feruisse di-
 cunt; tamque gravem fuisse iactum, ut calvaria perforata cerebrum affligere-
 tur: ipsum postridie vitam reliquiasse. His rebus animum capiens Basilus
 spado, qui Constantini Imperatoris temporibus cubicularii dignitate et ipse
 decoratus fuerat, Romani senioris Imperatoris muliere Scythiassa nothus,
 strenuus, et in consiliis exsequendis rationis minime expertus, quippe qui ge-
 neris mixti esset: alienus tunc a Iosepho, simultatesque pridem cum illo ge-

τὸ γενοσ ἔχων ἐπίμικτον· τότε δὲ διάφορός τε, καὶ ἄλλως δύσοντας A. C. 963
 τῷ Ἰωσήφ διακελμενος, τοὺς οἰκογενεῖς θώρουξι καὶ μίτραις, κράνε- I. Rom. 4
 σι τε καὶ πέλταις, ὕσσοις τε καὶ ξίφεσι καθοπλίσας, ὑπὲρ τοὺς
 τρισχιλίους χρηματίζοντας, τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν αὐτῷ συν-
 δεργούντων ἕμα τῷ δήμῳ ἐπιτίθεται. καὶ εἰς διαρπαγὴν καὶ προ-
 νομίην καὶ ἐρελπωσιν ταύτας περιστήσας ἐπὶ τὰ νεώρια ὤρμησεν,
 ἐκείθεν τε τὰς πυρφόρους τριήρεις, συννευδοκούντος τοῦ δήμου καὶ
 τῆς συγκλήτου, πρὸς τὸν Νικηφόρον ὁρμήσασθαι παρεσκεύασεν.
 ὣν ἐμβὰς ἔξαντῆς ὁ Νικηφόρος τῇ τῶν Ἀβραμιτῶν, ἣν καὶ Ἀχει- Fol. 285 r.
 10 ροπήσιν ὀνομάζουσι, προσέσχε μονῇ· ἐκείθεν τε τοὺς παραλη- B
 φόμενους ἐστὶν ἐξέπεμψε τὴν βασιλειον. οὗς ὁ Ἰωσήφ προσίον-
 τας ἰδὼν, ὀρθώσας τε καὶ δέει ἀσχέτω ληφθεῖς (ἥδη γὰρ οἱ
 περὶ αὐτὸν φρουροὶ τῷ Νικηφόρῳ προσέθεντο), καταλιπὼν τὰ
 βασιλεια δρομαίως εἰς τὸ ἱερὸν ἀφίκετο. ἦν οὖν ὁρᾶν τὸν πρὸ μι-
 15 κροῦ σοβαρὸν καὶ τὰς ὀφρῦς ἥρκότα ὑπὲρ τὸ μέτωπον, ἰκέτην ἐλει-
 νὸν καὶ αὐτὰς κατεπτηχότα τὰς ἀκοὰς, καὶ δεικνύοντα ἐν αὐ-
 τῷ, μηδὲν τῶν ἀνθρώπων τελεῖν πάγιον ἢ ἀκίνητον, παλίντρο-
 πα δέ τινα καὶ ὠκύμορα, καὶ δίκην κύβων τῇδε κᾶκείσε μεταβή-
 20 πτύμενα καὶ μεταπεττενόμενα. ἡ γοῦν τοῦτου πρὸς τὸ ἱερὸν
 προσφωγὴ τῷ τοῦ Νικηφόρου γενέτῃ Βάρδα γέγονεν ἐκείθεν ἀπαλ-
 λαγὴ καὶ ἀνάσσις ἐπὶ τὸν νόον.

ἦ. Ὁ δὲ Νικηφόρος, ἐπεὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ἑαυτῷ τέλος ἐχώ- C
 ρει τὰ πράγματα, τὸ ἰδιωτικὸν περιελὼν καὶ ἀποσφενδοθήσας
 χιτῶνον, τὴν αὐτοκρατορικὴν καὶ βασιλειον ἐφειστέλιδά ἐμπορη-

6. Fort. ἐρεμίσωσιν. ὄρη cod. Scripsissem ὄρη, nisi seque-
 retur παρεσκεύασεν. 15. τὰς] τοὺς cod., sed D. lin. antepenult.
 (pag. seq. lin. 13. h. ed.) recte ταῖς.

rens, vernas suos loriciis, mitris, galeis, scutis, pilis, gladiis armat, plus
 ter mille numero, aedesque Iosephi et assecularum eius una cum plebe in-
 vadit. His expilatione, direptione, ruina vastatis, ad navalia contendit,
 unde igniferae triremes summo populi senatusque studio ut ad Nicephori
 castra applicarent effecit. Quibus evestigio conscensis Nicephorus ad Abra-
 mitarum monasterium, quod idem Achiropoeeton vocant, appulit: unde mi-
 sit qui palatium occuparent. Quos cum Iosephus adventantes videret, tre-
 pidans, timore magno percussus (iam enim excubitores circa ipsum Nicephoro
 seadiunxerant), palatio relicto cursim templum petivit. Cernebatur igitur is,
 qui brevi ante arroganter super frontem sustulerat supercilium, tunc miser
 supplex, ipsis rumusculis exterritus, suo exemplo demonstrans nihil esse in
 rebus humanis firmum ac stabile: mutabilia cuncta et caduca talorum ritu
 hac illuc iactari ac misceri. Ita eius ad templum fuga causa exstitit, ut
 Bardas Nicephori pater inde liberaretur, ad filiumque incolumis perveniret.

8. Nicephorus, cum ex sententia sibi res cessassent, deposita reiecta-
 que privata veste, Augusta imperatoriaque chlamyde amictus, ad regiam se

- A. M. 6471 *σάμενος, εἰς τὸ βασιλικώτερον ἑαυτὸν μετεσκεύασεν· ἔππου τε*
 Ind. 6 *ἀγερώχον τῶν λευκῶν ἐπιβάς, φαλάροις κεκοσμημένου βασιλικοῖς*
καὶ τάπησιν ἁλουργοῖς, διὰ τῆς χρυσοῦς πύλης εἰσῆλθαι, ὑπὸ
παντὸς τοῦ δήμου καὶ τῶν ἐν τέλει κροτούμενός τε καὶ γεραιόμε-
νος. ἐκαυδεκάτῃν ὁ Ἀύγουστος ἤλαυνε μὴν, ἐπὶ τῆς ἑκτῆς ἰνδὶ-
κτου, ἐν τῷ 590 ἔτει, ὅτε ταῦτα ἐπράττετο. ἄρτι δέ, ἐπεὶ πρὸς τὸν
 D *τοῦ θεῖου περίπυστον σηκὸν εἰσεφοίτησε, καὶ ὑπὸ τοῦ τῶν ἱερέων*
πληρώματος ἀξιοχρέους τιμῶς ὑπεδέξατο, πρὸς τοῦ τὴν πατριαρ-
χίαν ἰθύνοντος Πολυεύκτου τῷ βασιλικῷ διαδήματι στέφεται, ἐν
καὶ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ἐλαύνων. τὴν δὲ ἰδέαν τοιούσδε
 10 *τις ἦν· ὕψις αὐτῇ πρὸς τὸ μέλαν πλέον ἢ τὸ λευκὸν ὑποκλίνουσα,*
κόμη δὲ βαθεῖα καὶ κυανῇ· ὀφθαλμοὶ μέλανες, ἐπὶ συννόας πε-
φροντικότες, διασείας ταῖς ὀφρύσιν ὑποκαθήμενοι· ῥίς μέσως
ἔχουσα λεπτότητος καὶ παχύτητος, ἡρέμα συμπεραινομένη γυν-
 P. 30 *πότητι· ὑπήνη σύμμετρος, ἀραιὴν παρὰ τὰς γνάθους προβαλ-*
 15 *λομένη τὴν πολιάν· ἀγκυλὸς τὴν ἡλικίαν καὶ σιβαρὸς, εὐρύτα-*
τος τὸ στέφνον καὶ ὤμους ὡς μάλιστα, τὴν μέντοι ἀνδρείαν καὶ
ῥώμην κατὰ τὸν θρυλλούμενον Ἡρακλῆν· φρονίσει δὲ καὶ σωφρο-
σύνη καὶ τῷ τὸ δέον ἀνεπισφαλῶς ἐπιφράσασθαι, πάντων κατευ-
μεγέθει. τῶν κατ' ἐκείνου τῶν γενεῶν γεγενημένων ἀνδρῶν. ται-
 20 *νωθεῖς οὖν τῷ βασιλεῖ στέφει ἐπὶ τὴν βασιλείον αὐλὴν ἄνεισι,*
 Fol. 285 v. *παρὰ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἐν τέλει δορυφορούμενος, καὶ δὴ πα-*
ρελθὼν ἐπὶ θρόνον ἐκάθισε τὸν βασιλικόν. ἦν οὖν ὀρεῖν τὴν τύχην
 B *ἐνωραΐζομένην καὶ ἐπιγαννυμένην τοῖς τελουμένοις, καὶ πάντα ἑα-*

13. μέσος cod. 16. ἀγκυλός. Sic codex. 19. τῷ τοῦ cod.

maiestatem magis composuit: in sesso equo alacri, candido, phaleris imperatoris tapetisque purpureis ornato, per auream portam in vectus est; ab omni populo magistratibusque cum plausu honorifice receptus. Augusti dies decimus sextus agebatur, indictione sexta, anno sexmillesimo quadringentesimo septuagesimo, cum haec gererentur. Deinde, ubi celeberrimum Dei templum ingressus a sacerdotum corpore debitos honores suscepit, a Polyucto, patriarchae munus obeunte, imperiali corona caput cingitur, cum unum supra quinquagesimum aetatis annum ageret. Specie autem erat eiusmodi fere: facies ad nigrum magis quam ad candidum colorem vergens: coma promissa, atra: oculi nigri, velut cogitatione satagentes, spissis superciliis subiecti: nasus inter tenuitatem et crassitudinem medius, paulatim transiens in aduncitatem: barba iusta, raris circa malas proiectis canis: statura rotunda ac firma, pectus et humeri apprimae lata, vis ac robur iuxta celebratum Herculem: prudentia vero, et temperantia, et opportunitate singulari consiliorum, inter omnes praestabat sua tempestate natos viros. Ita redimitus imperatoria corona in augustum palatium ascendit, a populo magistratibusque stipatus, ingressusque in regali assedit solio. Licebat tunc videre, fortunam, gestientem atque exultantem his eventis, cunctas

τῆς τιθεῖσαν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ μηδὲν τῶν φθαρτῶν A. C. 963
 μηδενὸς καθίστασθαι ἴδιον. ὁ δὲ, ἐπεὶ τῆς βασιλείας ἐπέβη, καὶ I. Rom. 4
 τῶν οὐρανῶν ἀσφαλῶς τε καὶ ἀδεῶς ταύτης ἀντίεχτο, Βάρδαν μὲν,
 τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος τιμὴν προεβίβασε· τὸν
 5 δὲ συναράμενον αὐτῷ Ἰωάννην κατὰ τὴν τοῦ κινήματος ἀρχὴν, ᾧ
 Τζιμισκῆς τὸ ἐπικλῆν, Δομέστικον Ἀνατολῆς καὶ Μάγιστρον ἀνα-
 δέδειχε. Λέοντα δὲ, τὸν ἴδιον σὺναιμον, Κουροπαλάτην καὶ Μά-
 γιστρον προβάλλεται· τὸν δὲ γε Βασίλειον, τὸν τὸν Ἰωσήφ,
 ἥπερ μοι ἐξῆθήθη, καταστασιάσαντα, εἰς τὸ τοῦ προέδρου κλέος
 10 ἀντιβίβασατο.

9'. Αὐτὸς δὲ τὴν συνήθη προσεποιεῖτο ἀπαρעγγέλῃτον σω-
 φροσύνην διατηρεῖν, γυναικὸς τε συζυγίας ἐκκλίνων καὶ κρεωφα- C
 γίαν ἀποδιοπομπούμενος. ἀλλ' οἱ τὸν μονήρη βίον μετιόντες καὶ
 αὐτοῦ τὸν τρόπον δῆθεν ἑνθυμίζοντες (ἐτίμα γὰρ διαφερόντως
 15 τοὺς μοναστὰς), οὐκ εἶων τὸν ἄνδρα ἐμμένειν οἷς ἔκρινε, προῦ-
 τρέποντο δὲ καὶ συζυγίαν ἀσπάσασθαι καὶ κρεωφαγίαν μὴ ὥς τε
 ἀπίστοιον ἀποφνεγεῖν. Ἐδεδείσαν γὰρ, μὴ τρυφαῖς καὶ κύμοις
 ἐπιελκῆς, ὥς εἰκός, γεγονὼς εἰς ἄλλοκότους ὑπολισθῆσειεν ἡδονὰς,
 ὡς εἴωθεν αὐτοσχεδιάζειν τὸ αὐτοδέσποτον καὶ αὐτόνομον, ἐπει-
 20 λημένον δυνάμεως. ταῖς τῶν μοναστῶν οὖν καταπειθῆς γεγονὼς
 ἐισηγήσεσι, τὸν ἡλικιώτην μὲν καὶ συνειδισμένον βίον ἀπώσατο·
 τὴν δὲ τοῦ Ῥωμανοῦ ὁμυννέτιν, ἀριπρεπῆ ταῖς ὥραις καὶ αὐτῷ- D
 χρεῖμα τυγχάνουσαν Λάκαιναν, πρὸς γάμον ἡγάγετο, καὶ πρὸς
 τὸ τῆς κρεωδαισίας ἀπὸ τῆς κεκολασμένης διαίτης μετεσκεύαστο

2. ἐπὶ cod. 19. ἐπιλιμμέναν (sic) cod.

sibi vindicare humanas res, nec quicquam terrestrium cuiquam esse pro-
 prium. At Nicephorus, postquam imperium susceperat, tuto ac secure gu-
 bernaculis rerum occupatis, Bardam ipsius patrem Caesaris dignitate orna-
 vit: Ioannem, cognomento Tzimiscem, iam ab initio motus sibi opitula-
 tum, Domesticum Orientis et Magistrum creavit: Leonem, fratrem suum,
 Curopalatem et Magistrum declaravit: Basilium, qui Iosephi opes, ut a me
 dictum est, motu facto fregerat, ad proëdri honorem evehit.

9. Ipse vero profitebatur solitam temperantiam intemeratam se ser-
 vaturum, cum uxoris coniugium vitans, tum carnum esum repudians. Ve-
 rum monasticæ vitæ cultores, qui quidem vitam eius gubernabant (obser-
 vabat enim mirifice fratres), in institutis eiusmodi permanere virum non
 aiebant, sed hortabantur, ut et coniugium amplecteretur, nec carnum esu,
 ut re nefasta, abstineret. Verebantur enim, ne prono in delicias et comes-
 sationes animo in turpes delaberetur voluptates, quales comminisci solet
 liber seque ipse regens animus, si potentiam consequitur. Monachorum
 igitur admonitionibus obsecutus, familiarem ac consuetam vitæ rationem
 ab se ablegavit: Romani uxorem, venustam plane mulierem et puram put-
 tam Lacanenam, in matrimonium duxit, aque tenniore victu ad lautio-
 rem

Leo Diaconus.

- A. M. 6471 τρυφηλότερον. ὑπεψιδυρίζετο δέ, μὴ ἔννομον συνδραμεῖν, πα-
Ind. 6
A. C. 963 ρύλογον δέ πως τὸ συνοικέσιον, ὡς ἀνάδοχον ἐκ τοῦ θείου λου-
I. Rom. 6 τοῦ γεγονότα τὸν Νικηφόρον τῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ
καὶ τῆς Θεοφανοῦς παίδων. τῆς οὖν φήμης ἀπέρω τάχει εἰς τὰς
ἀκοὰς τοῦ ἱεραρχοῦντος Πολυεύκτου ἐπηχηθείσης, ἀπείργειν 5
P. 81 παντὶ σθένει τῶν ἱερῶν περιβόλων ἐπειράτο τὸν ἄνακτα· ζήλου
γὰρ θείου περίπλεως ὢν ὁ ἀνὴρ, καὶ τὴν παντοδαπὴν γνῶσιν καὶ
ἀρετὴν ἀπρόσitos, διελέχτειν καὶ βασιλεῖς οὐκ ἤσχυνετο. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς, τὰ μὲν τὸν ἀρχιερέα παραιτούμενος, τὰ δὲ καὶ ἀπολογού-
μενος, μὴ ἀνάδοχον αὐτὸν ἐκ τοῦ βαπτίσματος τῶν παίδων εἶναι 10
τῆς Αὐγούστης Θεοφανοῦς, ἀλλὰ Βάρδαν, τὸν αὐτοῦ γενέτην, οὐ-
τω κατεδυσώπησε τὸν ἀρχιερέα καὶ δεινῶς κατεκλήσεν, ὡς καδι-
λαρευσάμενος οἰκονομῆσαι τὴν τῆς Αὐγούστης Θεοφανοῦς μετὰ
τούτου συνοικήσιν. ἐπεὶ δὲ κατὰ ῥοῆν ἐχώρησε τούτῳ τὰ πρῶγμα-
Fol. 286 r. τα, κόσμον βασιλικὸν συμφορήσας ἀμύθητον, τεμένη τε γῆς ἐδ- 15
Β δαίμονος πολύπλεθρα, χυμῶν ἰδέαις καὶ καρπῶν πλήθει παντοδα-
πῶν περιβρίθοντα ἀφορσας, Θεοφανοῖ τῇ ὁμυνέντιδι καὶ βασιλ-
A. M. 6472 δι χαρίζεται. αὐτὸς δὲ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν διαχειμά-
Ind. 7
A. C. 963 ζων, ἀγῶσιν ἱππικοῖς καὶ παντοδαποῖς θεωροῖς, φιλοτησίαις τε
I. N. 1 τοῖς αὐτοκράτορσιν εἰδισμέναις, τοὺς ἐν τέλει φιλοφρονοῦμενος 20
οὐκ ἀνή· ὅσον τε Θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον τούτῳ παρείπετο, ἐξή-
σκει τὰ πολεμικὰ ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις ὡς μάλιστα, τόξον τε
ἀνεπισφαλῶς ἐκτείνειν, καὶ τὸν διστὸν τῷ μαζῷ ἐρύειν, εὐστόχως

4. ἀπτερώτῳ τάχει. Vid. infra 59 B.

carnibus vescens transiit. Rumor autem erat, haud legitimas esse, prope-
que abhorrere a legibus nuptias, quia Nicephorus liberorum Romani Impera-
toris ac Theophanonis ex geniali aqua susceptor exstisset. Qui rumor
magna celeritate cum ad Polyucti sacrorum praefecti aures pervenisset,
omni conatu Imperatorem a sanctis septis arcere conabatur: cum enim vir
esset ardente studio colendi Dei plenus, omnique genere scientiae atque vir-
tutis inaccessus, reprehendere vel principes non verebatur. At Imperator
tamen, partim deprecans patriarcham, partim ad sui defensionem afferens,
non sese susceptorum liberorum Theophanonis Augustae fuisse, verum
Bardam patrem, ita flexit animum patriarchae penitusque delinivit, ut lae-
tus coniugium eius cum Theophanone Augusta dispensarit. Ita rebus ad
voluntatem suam fluentibus, ornatum imperatorium infinitum a se coacerva-
tum, item agri opimi latifundia, succo vario fructuumque cuiusque modi
copia plena, a caeteris seiungata, Theophanoni coniungi atque Augustae
donat. Ipse Constantinopoli hiemans ludis equestribus, omniū generum
spectaculis, largitionibusque ab Imperatoribus fieri solitis, potestates mune-
rare non intermisit: quaecumque vero eum sequebantur in obsequiis dome-
sticæ copiae, eas ad res bellicas quotidiana exercitatione quam maxime
assuefaciebat, arcum recte intendere, sagitta ad mammam adducta colli-

τε βάλλειν κατὰ σκοπὸν, καὶ δόρατα κραδαίνειν καὶ περιέλσσειν
εὐπειτῶς τῇδε κἀκείσε, ἕλθη τε εὐθυβόλως κατὰ τὸν ἄερα περιστρέ- C
φειν, καὶ ἵππων κούφως ὑπεράλλεσθαι· ὥς ἐν καιρῷ τῶν ἀγώνων
μὴ φαίνεται τῶν ἐναντίων μειονεκτοῦν· καὶ μάλιστα προκινδυνεύειν
5 δόξαι καὶ παρατάττεσθαι κατὰ φύλαγγα.

1. Ἐπεὶ δὲ τὴν τοῦ χειμῶνος κατήφειαν λαοὶναὶ τροπαὶ πρὸς A. M. 6472
γαληνῶσαν μετεσκεύαζον ἰλαρότητα, ἐκστρατεῖαν κατὰ τῶν Ἀγα- Ind. 7
ρηῶν παραγγείλας, τοῦ Βυζαντίου ἀπαίρει· καὶ τῇ Καππαδο- A. C. 964
κῶν ἐκωλιζόμενος χώρα καὶ στρατιὰν συνυλοχῶς ἀξιόμαχον, ἐπὶ I. N. 1
10 τῇ τῶν Ταρσέων ἤλαυνεν, ἀνδρῶν ἀρετῇ καὶ πλήθει καὶ μελέτῃ
τῶν τακτικῶν τραχηλιῶσαν τότε καὶ νεανιευομένην ὑπέραυχα, καὶ D
πλείστα ἀναφανδὸν ἐκδρομὰς ἀνελπίστους εἰσπράττουσαν. ἐπεὶ
δὲ ταύτῃ προσέσχε, καρτερόν πηξάμενος χάρακα καὶ κυκλόθεν
διειληφώς, ἐφρούρει παρακαθήμενος. οἱ δὲ ἔνδον Ἀγαρηνοὶ, δα-
15 ψιλὰ τῶς τῶν ἀρχαίων ὄντες ὑπερκορεῖς, καὶ τῇ τοῦ πολλ-
σματος τεθαβήκότες ἐρυμνότῃ (ἐς ὕψος γὰρ ἀμύχανον ἦωρετο
τῶν περιβόλων τὸ δόμημα, διπλῇ περιελισσόντων αὐτό· καὶ τα-
φρεῖα κυκλόθεν διεληπτο, ἐς βύθος οὐ πλείστον καθικνουμένη,
λίθων λευκῶν κατεσκευασμένη ξεστῶν, καὶ ἐς προμαχεῶνας συμ-
20 πειρανομένη. εἶχε μὲν καὶ τὸν Κύννον τὸ ἔρυμα, κατὰ μέσον αὐ- P. 32
τὸ διατέμνοντα, ὃς ἐξ αὐτῶν τῶν πηγῶν πολυχύμων τις, ψυ-
χρὸς τε καὶ διειδὴς περινώων πρόεισιν, ἀσφάλειαν οὐ μικρὰν τῇ
Ταρσῷ παρεχόμενος, καὶ γεφύραις τρισὶν ἔνδον τοῦ ἄστεος δια-

6. ἐπὶ et paulo post μετὰ σκαυάζον cod.

8. ἀπαίρειν cod.

20. καὶ τὸ κύδρον (sic) cod.

neare, spicula vibrare et contorquere expedit huc illuc, gladios directo
ictu per aërem rotare, in equos leviter inailire: ne tempore certaminum
inferiores hostibus reperirentur; praesertim quod primae periculum ingredi
ac venire in aciem debebant.

10. Postquam tristem hiemis faciem verna tempestas in serenam mu-
taverat incunditatem, indicta adversus Saracenos expeditione Constantino-
poli proficiscitur: moratusque in Cappadocia, iustis collectis copiis ad Tar-
senensem urbem accessit, civium cum virtute, tum numero, tum usu rei bel-
licae ferocientem ea tempestate, nimiumque superbientem, plurimasque pa-
lam incursiones insperatas facientem. Eo cum pervenisset, probeque com-
munitis castris oppidum cinxisset, custodiis positis obidet. Saraceni in
oppido, copia necessarium rerum tunc referti, oppidique firmitudine freti
(nam in infinitam excelsum surgebat moenium structura, gemino orbe
circumsectorum: eratque item circino circumducta, in altitudinem quam plu-
rimam depressa, lapidibusque albicantibus politis vestita, et pinnis termi-
nata fossa. Neque minus habebat Cydnum pro munimento, medium oppi-
dum intersecantem: qui, ab ipso fonte uber, gelidus et perlucidus manans
profuit, praesidium haud parvum Tarso praebens, pontibusque tribus intra

A. M. 6472 ζωννόμενος· ὅτε δὲ πόλεμος αὐτοῖς ἐπιβρίθῃ, κατὰ τῆς τάφρου
Ind. 7. αὐτὸν ἀφιαῖσι καὶ ἐν ὥρᾳ μιᾷ πλημμυροῦσαν ταύτην ἐργάζεται)·

τούτοις τεθαδρήκότες οἱ βάρβαροι ἐτώθαζόν τε τὸν βασιλέα καὶ
ἔβρυσιν αὐτὸν ἀδεῶς ἔβαλλον, ἐκδρομάς τε καὶ ἐπεξελάσεις ποιού-
μενοι πλείστον τῶν Ῥωμαίων ἀπεκτίννον. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ 5

B Νικηφόρος ἐφ' ἱκανὸν ταύτῃ χρόνον προσδιατρέψας, ἐπέπερ ἀνη-
νύτοις ἐπιχειρῶν ἥσθετο, ἐκείθεν μεταναστὰς τε καὶ παρεγκλί-
νας, τοῖς ἔγγιον αὐτῇ κατωκισμένοις προσβάλλει φρουροῖς, καὶ
Ἄδαναν μὲν καὶ τὴν Ἀνάβαρζαν, καὶ ἄλλα ὑπὲρ τὰ εἰκοσι φρου-

Fol. 286 v. ρια αἰρεῖ αὐτοβοεῖ. κᾶπειτα Μοψουεστία προσβαλὼν τε καὶ κν- 10
κλωσάμενος, ἐκθύμως ἐπολιόρκει, ταῖς ἀφειρητοῖς μηχαναῖς ἐκα-
σταχοῦ ἀκροβολιζόμενος. οἱ δὲ ἔνδον καὶ αὐτοὶ γενναίως ἀντι-
καθίσταντο, πυρφόρα τε βέλη καὶ βάρη λίθων κατὰ τῶν Ῥωμαίων
βάλλοντες, καὶ παντὶ σθένει ἐκ τῶν πύργων αὐτοὺς ἀμυνόμενοι.

C ια'. Ὁ δὲ βασιλεὺς, δραστήριός τε ὢν καὶ δεινὸς ἐν ἀμυχᾷ- 15
νοῖς πορίσασθαι μηχανὴν, περιελθὼν καὶ καταστοχασόμενος τὸν
χωρὸν, ἥπερ ἦν εὐεπιχειρήτων, τῶν πύργων παραγαγὼν ἄνδρας
ἄνωρ τῶν νυκτῶν ἀνορύττειν ἡρέμα ἐνεκελεύσατο, ἀπὸ τῶν ὀ-
χθῶν ἐναρξάμενους τοῦ ἐκείσε παραρρέοντος Πυράμου τοῦ ποτα-
μοῦ, ὥς μὴ αἰσθόιντο οἱ βάρβαροι, καὶ εἰς κενὸν ἀποβῇ τὸ τοι- 20
οῦτον ἐπιχειρήμα. οἱ δὲ ἀνώρυττόν τε καὶ τὸν χοῦν τῷ τοῦ πο-
ταμοῦ ἐκφοροῦντες παρέπεμπόν ῥεύματι. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔργον ἐξή-
νυστο, καὶ δύο τῶν πύργων μεταξὺ τοῦ συνδεομένου τούτοις

1. ἐπιβρίθῃ cod. 5. ἀπεκτίννον cod. Paulo posterius B. nolui
quicquam mutare: nomen oppidi apud veteres est Ἀναβαρζά. 20. κα-
νὸν cod. et postea auctor elegantior scripauisset ἀκροβαίη. 23. μετα-
ξύ. Fort. μετά.

oppidum iungitur; bello autem imminente in fossam illum immittunt, quam
horae unius spatio restagnantem reddit): his igitur freti barbari Impera-
torem subsannabant, conviciis impudenter in eum iactis, saepiusque urbe
effusi, facta impressione, Romanorum plurimos trucidabant. Imperator
Nicephorus, satis longo tempore ibi confecto, ubi negotium valde ar-
duum suscepisse se cognovit, inde movens reflexo itinere circumpositas
Tarso arces aggreditur, Adanamque et Anabazam, aliaque supra viginti
eiusmodi castella primo impetu cepit. Inde Mopsuestiam aggressus corona
circumdata fortiter oppugnat, tormentisque missilibus undique petit. Oppi-
dani et ipsi strenue resistebant; ignita tela et saxorum pondera in Romanos
mittentes, omnique conatu ex turribus illos propulsantes.

11. Imperator, ut erat promptus et mirabilis in remediis incommodorum
inveniendis, circuito inspectoque loco, qua erat opportunum, nocte intem-
pesta homines ad turres adductos murum pedetentim subruere iubet, a ripa
Pyrami amnis ibi praeterfluentis orsos, ne animadvertentibus barbaris ad
nihilum veniret is conatus. Illi suffodere coeperunt, humum egestam flumi-
nis undae committere. Opere confecto, posteaquam duae turres una cum

τεχίσματος εἰς τὸ ἀκριβὲς διάκεινοι γέγονασι, καὶ ἐκκρεμῆς ὄν- A. C. 964
 τες ξύλοις ῥώρηντο, τῷ μὴ τὴν σφῶν διαλυθῆναι οἰκοδομήν. I. N. 1
 ὅρι τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος τὴν περιγίον ὑπαυγαζούσης, κατὰ τὸ D
 εἰδισμένον οἱ Ἀγαρηνοὶ λευχέμονες τῶν πύργων προκύνψαντες,
 5 καὶ τὰ τόξα ἐντεινάμενοι, καὶ τὰς λοιπὰς παρασκευάσαντες μη-
 χανὰς, ὕβρεσιν ἐδυσφύμονν τὸν ἄνακτα. ὁ δὲ τοῖς ὑπογείοις
 ἐρείσμασι τῶν πύργων ἐνέειναι πῦρ διακελευσάμενος, αὐτὸς ἐς τὸ
 ἀκριβὲς καθωπλισμένος, ἐπῆει διατάττων τὰς φάλαγγας. ῥή-
 διος δὲ τῶν στηριγμάτων κατακαέντων, ὅσον ἐκκρεμῆς ἦν τοῦ
 10 τεύχους καὶ ὑπόκεινον, κατασεισθὲν εἰς γῆν κατεφέρετο, συγκα-
 τασπῶσαν καὶ τοὺς ἐπιβεβηκότας αὐτῷ τῶν Ἀγαρηνῶν, ὧν οἱ
 πλείους συντριβέντες αὐθωρόν διαπεφωνήκασιν· οἱ δὲ, ζωγράαι P. 33
 πρὸς τῶν Ῥωμαίων ληφθέντες, τὴν κατασχοῦσαν σφᾶς ἀπωδύ-
 ρορτο τύχην. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ἐπεὶ τὸ τεῖχος ἐριπωθὲν πά-
 15 ὄδον τοῖς βουλομένοις παρείχετο, πανσυνδὶ τῇ Μουσωνεστίᾳ προσ-
 κειρὰς ταύτην ἡνδραποδίσατο, καὶ τοὺς παραλειφθέντας βαρ-
 βάρους δουλεῖα παρέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τὰ κύλλιστα τῆς λείας
 ἐπέξελὼν, καὶ τῷ βασιλικῷ ταμίῳ προσαναθίς, τὸν στρατὸν B
 ἐκ τῆς ἀρπαγῆς τοῦ ἄστεος ἀνακαλεσάμενος, ἐπεὶ ὁ ἥλιος τὸν το- A. M. 6473
 20 ξότην παρελαύνων μετέβαινε πρὸς τὸν αἰγοκέρωτα, καὶ τὸ τοῦ Ind. 8
 χειμῶνος δεινὸν ἐπετείνετο, ἐκείθεν διαναστάς ἐπὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν A. C. 964
 ἐκκράτειαν ἀνήλαυνε. καὶ τῆς Καππαδοκῶν ἐπιβὰς τὴν πληθύν, I. N. 2
 ὡς εἶκος, φιλοφρονησάμενος ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἴκοι παλινδρομεῖν,
 μμνησθαί τε αὐθις τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπανόδου τοῦ ἥρος προκύν-
 ψας. 5. λυκάς cod. 10. ὑπόκεινον cod. 16. παραλειφθέντας cod.
 Vid. notas.

Interiecto eis muro, prorsus subcavae pensilesque factae, lignis suffultae fuerant, ne earum dissolveretur coagmentatio: iam solari radio circumiectum agrum collustrante, suo more Saraceni, candidis amicti vestibus et turribus prospectantes, arcus intendentes, caeterasque apparantes machinas, conviciis Imperatorem conspectabantur. Is fulcimentis turrium subterraneis ignem admoventi iussit, ipse perfecte armatus obiens disponensque legiones. Fulturis parvo negotio absumtis, quicquid pensile in muro et subcavum erat, eversum inque terram delatum est, Saracenosque superstantes una deturbavit: quorum plerique contriti evestigio extremam vocem ediderant; reliqui, captivi a Romanis facti, fortunam suam lamentabantur. Imperator, ubi muri ruina aditum volentibus praebebat, omni confectum exercitu irruens Mopsuestiam occupat, superstitesque barbaros servituti mandat. Ipse, praestantioris parte praedae seposita, fiscoque Augusto addita, militeque ab oppidi direptione revocato, quod sol sagittarium transgressus ad capricornum transibat, hiemisque rigor intendebatur, inde motis castris ad fines Romanos se recepit. Iamque Cappadociam ingressus, exercitum, ut par erat, remuneratum domum reverti iussit, meminisse nonens, ut incunte vere rursus ad se redirent, armaque sua uti omnes re-

A. M. 6473 πτοντος, τὰς πανοπλίας ἐπισκευασαμένους, παραθηξαμένους τε
 Ind. 8 τὰ ξίφη, καὶ τῶν ἵππων ἐπιμελησαμένους ὡς μάλιστα. οὕτως
 A. C. 964 I. N. 2 μὲν ἡ πληθὺς πρὸς οἶκον ἐχώρει. αὐτὸς δὲ ἅμα τοῖς ὑπολει-
 Fol. 287 r. φθεῖσιν αὐτοῦ τε διεχίμαζε, καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο.

ficarent, gladios exacuerent, equos ut quam maximae curae haberent. In hunc modum exercitus domum revertit. Ipse cum iis qui remanserant eodem in loco hibernans quae ad bellum pertinebant instruxit.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Δ.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Nicephorus novam expeditionem contra Tarsenses molitur (Cap. 1). Severitas eius in disciplina militari (2). Proelium ad Tarsum (3). Urbe in deditionem recepta, Bysantium revertitur (4). Legatio Bulgarorum belli Bulgarici causa (5). Russi contra Bulgares excitantur. Nicephorus invidias veritus propter odium vulgi regiam suam communit (6). Motus urbani, quibus Leo Diaconus interfuit. Expeditio Siciliensis (7). Infelix eius eventus (8). Terrae motus Claudiopoli, ingens imber Constantinopoli factus (9). Nicephori expeditio Syriaca: Antiochia frustra tentata, Edessa recepta, Arca vi expugnata (10). Defectio solis. Castello prope Antiochiam exstructo, Nicephorus in urbem redit (11).

α'. Τὸν μὲν δὴ τρόπον, ὃν εἴρηται μοι, πρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Α. Μ. 6473
Νικηφόρου ἢ τε Μόψου ἤλω ἐστία, καὶ τὰ πρόσουκα φρούρια ^{Ind. 8}
ἐξ ἐφόδου ἠνδραποδίαθη. αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν Καππαδοκίαν δια- ^{A. C. 964}
χειμάζων, ἥσυχάλλε τε καὶ ἤλυνεν ἀνιῶμενος, τῷ μὴ καὶ τὴν Ταρ- ^{I. N. 2}
σὸν αἰρήσειν αὐτοβοεῖ, ἀλλὰ ταύτης ἀποκρουσθῆναι ὥσπερ βέ- ^{P. 34}
λος κωφὸν ἰσχυροτέρῳ προσπεσὼν, μηδὲν τι γενναῖον ἢ νεανικὸν
ἐργασάμενος. καὶ τὸ πρῶγμα προπηλακισμὸν καὶ ὕβριν ἄντικρυς
ἐλογίζετο, καὶ ὄνειδον ἀνεξάλειπτον, εἰ Νικηφόρος ὢν ὁ Φωκάς, Β

8. ὄνειδον. Sic cod. ἀνεξάλειπτον cod.

1. Ita, quemadmodum dixi, a Nicephoro Imperatore et Mopsuestia expugnata est, et castella finitima ex itinere capta. Ipse in Cappadocia hibernans animo discruciabatur, quod non Tarsum quoque prima aggressionem capere potuisset, verum inde velut imbellem telum violentiori impactum repulsus esset, nulla re luculenta fortive gesta. Remque pro suggillatione plane putabat et pro invidia indelebili, si Nicephorus Phocas, iam pridem

- A. M. 6473 καὶ πρώην ἐν στρατηγοῖς τελῶν, καὶ αὖθις ἀναβῆθαις Δομέστι-
Ind. 8
A. C. 964¹ κος τῶν σχολῶν, τότε μὲν μυριάδας πόλεις κατέσκαψε καὶ δηώ-
I. N. 2 σας ῥήθάλωσε, τότε δὲ εὐδαίμονας χώρας ἡνδραποδίστατο, καὶ μά-
χημα ἔθνη τρεψάμενος ἐκ παρατάξεως ὑπήγετο, μηδὲ ἀντοφθαλ-
μεῖν ἐξισχύσαντα πρὸς τὴν τούτου ἀλκὴν καὶ τὴν ἀκαταγώνιστον 5
ἐν τοῖς ὅπλοις ὁρμήν· τὰ νῦν δὲ, τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν
ἀνδρεία ἀγχινοία παρειληφώς, καὶ στρατὸν εἰς τετταράκοντα μυ-
ριάδας ἀριθμούμενον ἐπαγόμενος, ἀπεκρούσθη τὴν ἄλλως σκια-
C. μαχήσας. ἀπεκρούσθη δὲ οὐχὶ Βαβυλῶνος, ἣν ἡ Σεμίραμις ἐπὶ τὰ
περιβόλους ὠχύρωσεν· ἢ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τὸ τῶν Ῥω- 10
μαίων σθένος ἦν περ ἐπολίστατο· ἢ τῶν τῆς Ἰουδαίας τευχῶν, ὧν
τὸ ναστὸν ὕψος, ὧσιν ἀκούμενον, μῦθος τάχα, τῆς ἀληθείας
γεγυμνωμένος, τοῖς οὐχ ἑωρακόσι δοκεῖ· ἀλλὰ Ταρσοῦ, εὐπε-
ργγράφτου πόλεως, ἐφ' ἡπηνλάτου πεδίου συνωκισμένης, τῶν
ἐπηλύδων τε καὶ ἰθαγενῶν. ταῦτα δὴ ἀνελίττων καὶ γνωματεύων 15
δυσφορῶν διέτελει, καὶ ἀπαρηγόρητα δυσθυμῶν, εἰ Ταρσεῖς,
τῶν προσοίκων αὐτοῖς ἔργον πολέμου γεγενημένων, καὶ δουλείαν
P. 35 ἔλευθερίας ἀλλάξαμένων, ὁπόσοι τὸ τῆς μαχαίρας στόμα διέδρα-
σαν, αὐτοὶ μόνου τῶν ἄλλων ἀπέλθοιεν, πλατύ που τῆς ἐκείνου
ἀνδρείας ἐπικαγχάζοντες, καὶ τῆς πολεμικῆς ἐμπειρίας καταμω- 20
μώμενοι. τῷ τοι καὶ τὰ ἐς τὰς μάχας τοὺς περὶ αὐτὸν διεγύμνα-
ζεν ἀκριβῶς, καὶ τὴν τοῦ ἔτους ὥραν ἔστο προσεκδεχόμενος.
A. M. 6473 ἥρος δὲ εὐθὺς διαλάμποντος, καὶ τῆς χειμερινῆς δορυμύτης εἰς
Ind. 8 θερὴν θάλασσαν μετακινημένης ἐπεικῶς, κατὰ τὸ προστεταγμέ-
2. τότε cod. hic et infra. μυριάδας. Melius μυρίας, sive
μυριάδους. 20. καταμωμώμενοι. Fort. καταμαμώμενοι.
25. ἥρος cod.

in ducum numero, post haec Domesticus scholarum creatus, modo innu-
meris urbibus excisis, vastatis, combustis, modo opimis regionibus subiu-
ctis, acerrimas gentes praelio fusas ita domuisset, ut ne intueri quidem co-
ram eius robur invictamque in armis vim possent: nunc vero, imperio Ro-
mano per virtutem solertiamque potitus, exercitu ad quadringenta millia nu-
mero inducto, repulsus esset, umbratili pugna frustra suscepta. Idque non
a Babylone, quam Semiramis septem moenibus communivit; non ab anti-
quiore Roma, Quiritum robur quam aedificavit; non a Iudaeae muris, quo-
rum solida altitudo, auribus accepta, fabula fortasse illis qui non conspexe-
runt videtur: sed a Tarso, angusto oppido, in equitabili planitie sito, referta
adventitia vernaque plebe. Haec animo volvens ac reputans aegre ferebat
perpetuo, consolationis inopia contabescens, si Tarsenses, finitimis ipsorum
bello caesa, iisque qui gladiatorum aciem effugissent servitutem cum libertate
commutantibus, ipsi soli ex omnibus elaberentur, irrisa plane virtute eius,
bellicaeque explosa periticia. Ita et quos circa se habebat ad bellum exercebat
diligenter, et opportunum anni tempus praestolans sese continebat. Commode
autem ver illuxerat, hiberna asperitate in vernum teporem iam transfusa,

- A. M. 6473 Θρασυκάρδιε σὺ, πῶς ἔτλης μὴ παραγαγεῖν εἰς ἔργον τὸ κειν-
 Ind. 8 σθέν; ἡ δοκεῖς πλεῖον ἐμοῦ τουτουῖ κήδεσθαι σοι τοῦ στρατοῦ;
 εἰς παιδεῖαν ἐγὼ τῶν λοιπῶν τὴν τοιαύτην διωρισάμην ἐκτίσαι
 ποιήν τὸν τὸ ἑαυτοῦ ὄπλον ἀπορρήψαμενον· ὥς μήτινες τὸ τού-
 του ἀμελὲς καὶ νωθρὸν μιμησάμενοι ταῦτ' οὗτο διαπράξουσιν, 5
 κὰν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων γεγυμνωμένοι τῶν ὄπλων καταλαμ-
 βύνοιντο, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιεν πρὸς τῶν ἐναντίων ἀναιρούμε-
 νοι." σφοδρῶς οὖν αἰκίσας τὸν λοχαγὸν καὶ τῆς ῥινόδ' ἀφελόμε-
 νος, δέος ἐνῆκε παντὶ τῷ στρατῷ, μηκέτι ἀμελῶς διακείσθαι
 περὶ τὸν οἰκτεῖον ὀπλισμόν. 10

γ. Ἄρτι δὲ κατὰ τὴν περὶχώρον γενόμενος τῆς Τυρσοῦ, ἐν-
 ταῦθα στρατοπεδεύεται καὶ χάρακα κυκλόθεν πηξάμενος, καρ-
 τερῶς τὴν τε λήϊα καὶ τοὺς λειμῶνας, τοῖς ἄνθεσι καὶ παντοίων
 δένδρων ἰδέαις κομῶντας, δηοῦν καὶ ἀποκίρειν προσέταττεν,
 ὥς ἔξ ἀπόπτου ἢ διαμάχῃ τούτῳ εἴη, καὶ μὴ τινα τοῖς βαρβάροις 15
 ἔξῃ ἐν τοῖς ἀμφιλαφεῖσι χωρίοις λόχον ἐγκαθιστάνειν, καὶ τῇ
 Β' Ῥωμαϊκῇ στρατιῇ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπιτίθεσθαι. ἦν οὖν τὴν χώραν
 ἰδεῖν τὸν οἰκτεῖον ὥραισμον ἀποβάλλουσαν· εὐδαίμων γὰρ ἦπυσα
 καὶ εὐβοτος καὶ φυτῶν ἰδέαις κατὰκομος, ὅσα οἷδε φέρειν ὀπώρας
 παντοίας χυμούς. Ταρσεῖς δὲ ταῖς κατὰ Ῥωμαίων ἡδὴ προβύσαις 20
 νίκαις ἐπαιρόμενοι, Θρασεῖς τῶς καὶ ἀγέρωχοι τινες ἐξητάζοντο,
 Fol. 288 r. οὐκ ἡνέχοντό τε κατέχειν ἐν ἑαυτοῖς τὸν θυμὸν, ἀλλ' ὑπεξιώντες
 τοῦ ὕστερος ἐς κυρτερόν ἔξ ἀντιπάλου παρεκροτοῦντο συνασπι-

2. τουτι cod. et paulo post Leo scribere debuisset κήδεσθαι σὺ.
 19. εὐωτος cod. Sed vid. 5. A. εὐδαίμων γὰρ ἡ χώρα — εὐβοτός
 τε καὶ εὐμηλος. 23. παρεκροτόντο.

„O prae fracte et temerarie tu,” inquit, „qui fit ut ausus sis ad exitum
 non perducere imperatum? Num putas minus mihi quam tibi curae esse
 istum exercitum? Ad erudiendos reliquos ego decreveram, ut eiusmodi poe-
 nam is ferret, qui arma abieciisset sua: ne qui incuriam eius ignaviamque
 imitati id ipsum facerent, temporeque praelii nudi armis deprehensi ab
 hostibus actutum oppressi interirent.” Ita centurione vehementer verberato,
 nasoque ei amputato, metum incussit omni exercitui, ne iam indiligenter
 ageret in curandis armis.

3. Cum in agrum Tarsensem pervenisset, castris factis oppidoque cir-
 cumvallato, campos atque prata, floribus variarumque arborum formis laeta,
 penitus vastari caedique iussit, ut in conspicuo praelium fieret, neque
 ullas barbaris liceret in coniectis locis ponere insidias, in Romanumque exer-
 citum ex occulto cooriri. Vidisses tunc agrum suo decore spoliari: eto-
 nim erat ubique opimus, pabulo laetus, stirpium varietate comans, fun-
 dentium pomorum cuiusque generis sapor. Tarsenses, superioribus victo-
 riis ex Romanis reportatis elati, feroculos sese de principio arrogantesque
 praebuerunt: cumque in se continere animos non possent, egressi oppido

σπὸν, τολμηταὶ τινὲς καὶ θαρράλεώτεροι τοῦ μετρίου πρὸ τῆς Α. C. 965
 τοῦ πολέμου πείρας ἀναδεικνύμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ αὐτὸς τὸν I. N. 2
 Ἰλκιμον καὶ ῥωμαλέον τῆς στρατιᾶς ὑπεξῆγε τοῦ χάρακος, ἐν με- C
 ταιμῷ τε καθίστη τὰς φάλαγγας, κατὰ μέτωπον μὲν τοὺς παν-
 σοιδήρους ἐκπότας ἰστών, ἐξόπισθεν δὲ τοξότας καὶ σφενδοπήτας
 βάλλειν τοὺς ἐναντίους προστεταχώς. εἰς τὸ δεξιὸν δὲ κέρας αὐ-
 τὸς ἑστήκει, μυριάνδρον ἱππέων Ἰλην ἐπιφερόμενος κατὰ δὲ τὸ
 εὐώνυμον Ἰωάννης, ᾧ τὸ ἐπώνυμα Τζιμισκῆς, τῇ τοῦ Λονκὸς
 τιμῇ σεμνυνόμενος, διηγωνίζετο, ἀγὴρ σφαδάζων τε τῷ θυμῷ,
 10 καὶ τολμητίας ἐκτόπως καὶ θερμοσυργὸς εἰ καὶ τις ἄλλος ἀποδει-
 κνύμενος, εἰ καὶ τὸ σῶμα βραχύς τις ὑπὲρ τὸ μέτριον ἦν, κατὰ
 τὸν μυθολογούμενον Τυδεῖα τὸν μαχητήν· ἀλλὰ τις ἡρώϊκῃ ἐνῆν
 ἀλκῇ καὶ ὁρμῇ ἐν τῷ μικροπρεπεῖ ἐκείνου σώματι. τοῦ δὲ αὐτο- D
 κράτορος ἡγελευσαμένου τὸ ἐνυάλιον ἐπαυλεῖν, ἦν ἰδεῖν ἀμι-
 15 χάνῃ κόσμῳ τὰς Ῥωμαϊκὰς κινουμένας φάλαγγας, καὶ τὸ πεδίον
 ἅπαν τῇ αὐγῇ τῶν ὅπλων καταστραπτόμενον. οὐκ ἤνεγκαν τὴν
 ἰσοσθέντην ῥοπήν οἱ Ταρσεῖς· τοῖς δὲ ὠθισμοῖς τῶν ἀκόντων καὶ
 τοῖς ἀκροβολισμοῖς τῶν βαλλόντων ἐξόπισθεν βιαζόμενοι, ἔξου-
 τῆς ἔκλιναν εἰς φυγὴν, καὶ πρὸς τὸ ἄστυ συνεκλείοντο ἀκλειῶς,
 20 πλείστοις τῶν οἰκείων παρὰ ταύτην ἀποβάλλοντες τὴν πρόσβολήν.
 δευτὴ δὲ τις ὑπεσφίει τοῦτοιοις δειλά, τηλικαύτην μετ' ἐμπειρίας
 ἀθρήσασαι χωροῦσαν πληθύν. τὸν περίβολον οὖν διειληφότες τοῦ
 ἄστυος καὶ τοῦτον ταῖς ἀφετηρίοις κατοχυρωσάμενοι μηχαναῖς, P. 37
 διακατέφουσαν ἀπρόῃτοι, τὴν ἐπήλυσιν τῶν ἐναντίων ὑποδεχόμενοι.

2. τὸν. Leg. τό. 20. ἀποβάλλοντες. Fort. ἀποβαλόντες.

in firmam phalangem ex adverso constipabantur, audaces se atque fidentes
 plus quam satis erat ante belli periculum ostendentes. Imperator item quic-
 quid firmum valensque erat in exercitu, ex castris educit, infesta acie legio-
 nes constituit. In fronte collocat equites cataphractus, post hos sagittarios
 et funditores: hos tela in adversarios mittere iubet. In dextro cornu ipse
 consistit, innumeram equitum catervam inducens: in sinistro Iohannes co-
 gnomento Tzimisce, Ducis officio decoratus, praeliatur, vir ardenti in-
 genio, qui audacem se et fervidum si quis alius ostenderat, tametsi cor-
 pore brevis plus quam attinebat erat, ad effigiem fabulati Tydei bellipoten-
 tis; verum heroica quaedam inerat virtus ac vis in parum specioso corpore.
 Imperator ubi classicum cani iussit, videndas se praeberunt admirabili or-
 dine commotae legiones Romanae, et campus totus fulgore armorum micuit.
 Nec tulerunt hanc impressionem Tarsenses: sed, strues hastarum telisque
 eorum qui a tergo iaculabantur propulsi, evestigio in fugam se converter-
 runt, inque oppidum turpiter conclusi sunt, plurimis suorum hoc in conflictu
 deperditis. Magnus praeterea timor eos incessit, posteaquam tantum ex-
 ercitus ordine procedentem conspexerant. Ita murum oppidi a se occu-
 patum tormentis missilibus firmant: ipsi moenibus abditis obdurabant, adven-
 tum hostium excepturi.

A. M. 6473
Ind. 8

δ'. Νικηφόρος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ἐπεὶ δυσπρόδοτον ἀτε-
χνῶς ᾔδει καὶ δυσέμβολον οὖσαν τὴν πόλιν, καὶ μὴ ἐξ ἐφόδου
ἀλώσιμον, ἔγνω μὴ διακινδυνεύειν πολεμῶσιν ἀβούλευτα, ἀλλὰ
τῷ λιμῷ παραδῶσειν, ὅς γε τῇ χαλεπῇ κατανάγκῃ καὶ ἄκουσαν
παραστήσεται. τοῦτο δὲ βουλευσάμενος ἀκριβεῖσι φρουραῖς τὸ δ
ἔστυ διέκωψε. Ταρσεῖς δὲ, ἕως μὲν οὕτω μὴ ἐμβαθύνας ὁ λιμὸς
ὀλοτελῶς αὐτοὺς ἐξεπέλεν, ἀπὸ τῶν πύργων ἀκοντίζοντες ἐς τοὺς
Ῥωμαίους ἐβαλλον. ἐπεὶ δὲ τούτους οἰκτρῶς ἐπεβόσκετο, καὶ
ἀπορία τῶν ἀναγκαίων τὰ σώματα ἐλυμαίνετο, ἦν ἰδεῖν ἀμχα-
Βνίαν δεινὴν, καὶ χαλεπὴν σκυθρωπότητα, ἥτις κατέχευε τὴν πό- 10
λιν, ἐνερόχρωτάς τε τοὺς ἄνδρας, καὶ σκιᾶς εἰδώλων οὐδὲν
διαφέροντας. τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ πάθος οἰκτιστον καὶ λίαν ὀλέ-
θριον· ἐκτῆκον γὰρ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος καὶ τὸ θερμὸν ἀπο-
σβεγνύον ψυχρότητι, ὥσανει ὃν ἀράχνιον τοῖς ὀστέοις τὸ ἐλυ-
τρον περιτείνεσθαι διατίθῃσι, κατὰ μικρὸν ἐπιέναι τὸν θάνατον 15
Fol. 238 v. ἐκκαλούμενον. ἐπεὶ οὖν οὐχ οἴοι τε ἦσαν πρὸς τε τὸ ἄμαχον τοῦ
λιμοῦ πάθος καὶ πρὸς τοσαύτην στρατιὰν διαμάχεσθαι, σπέν-
δονταί τε τῷ βασιλεῖ καὶ ὑπέκουνσιν, ἐφ' ᾧ τὸν βουλόμενον
ἐπὶ τὰ ἐνδοτέρω Συρίας ἀκωλύτως χωρεῖν. ὁ δὲ, εἵξας καὶ τού-
τοις σπεισάμενος, θᾶπτον ἐξιέναι τῆς πόλεως ἐκελεύσατο, τὰ 20
σφῶν σώματα καὶ τῶν ἀναγκαίων μόνον περιφέροντες ἱματισμόν.

1. δυσπρόδοτον cod. 4. παραδῶσειν. Melius παραδιδόναι. 12. λι-
μοῦ πᾶθ. οἰκτιστον. Odys. M. 342. λιμῷ δ' οἰκτιστον θαντεῖν καὶ
πότμον ἐπισπείν. 14. ὥσανει δν. Nisi mavis scribere ὡς ἀνεῖον,
hoc est ὡς ἀνθρώπειον. 18. ἐπήκουσιν cod. 21. Leg. τὸν
ἀναγκαῖον.

4. Nicephorus Imperator cum accessu plane expugnatuque difficile esse
oppidum sciret, neque corona capi posse, constituit, non in discrimen se
offerre inconsiderata certandi cupiditate, sed fami civitatem tradere, quae
crudeli necessitate esset vel invitam subactura. Hoc inito consilio diligen-
tibus custodiis oppidum cinxit. Tarsenses, quoad intensior fames non
penitus eos exhauserat, e turribus iacula in Romanos coniciebant. Poste-
rius vero, cum miserabiliter eos consumeret, rerumque necessarium inopia
corpora infirmaret, vidisses desperationem ultimam, diram moestitiam quae
occupaverat oppidum, mortuos homines, ab umbra spectri nihil differen-
tes. Nam inediae calamitas miserrima est, penitusque letalis: corporis for-
mositatem emacerat, calorem frigore extinguit, aranei texti instar tegmina
circa ossa pendeant efficit, mortemque ut pedetentim accedat evocat. Ad
extremum, cum intolerabili famis incommodo tamque magno exercitui obsei-
stere non possent, pactionem cum Imperatore faciunt, seque ei dedunt, hie
conditionibus, ut qui vellent potestatem haberent ad interiora Syriae libere
se conferendi. Id cum concessisset, induciis factis incunctanter exire ex
oppido eos iussit, corpora et necessarium vestitum solum efferentes. Sic

οὕτω δὴ τὴν πόλιν αἰρεῖ, καὶ τῆς λείας τὸ μὲν τῇ στρατιᾷ δια- A. C. 965
 νέμας εἰς ἀναριθμητον πλοῦτον συναγόμενον, καὶ τοὺς σταυ- I. N. 2
 ρικούς τύπους ἀνείληφώς, οὓς ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων ἐξεργασμέ-
 νους κατὰ διαφόρους μάχας, τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν τρέποντες,
 5 οἱ Ταρσεῖς ἡχμαλώτισαν, καὶ τὴν πόλιν ἀποχρώσῃ στρατιᾷ κα-
 τασφαλίσάμενος, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔτεο. παραλαβὼν δὲ
 ταύτην, καὶ παρὰ τοῦ δήμου δεχθεὶς μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ πε-
 ριπέσῳ τε καὶ θείῳ σηκῷ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας σταυροῦς D
 ἀναθεῖς, ταῖς τῶν ἑπὶ αὐτῶν ἀμύλλαις καὶ τοῖς λοιποῖς θεωρίοις ἤστο
 10 τὸν δῆμον εὐφραίνων. φιλοθεάμονες γὰρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
 Βυζάντιοι.

εἰ. Ἄρτι δὲ περὶ ταῦτα σχολάζοντι ἄγγελοι τῶν Μυσῶν, A. M. 6474
 πρὸς αὐτὸν ἀφικνήμενοι, τοὺς εἰθισμένους ἀπαιτεῖν ἔλεγον φόρους Ind. 9
 τὸν ἀρχηγὸν ἑαυτῶν, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα A. C. 966
 15 στείλαι τὰ νῦν. ὁ δὲ Θυμῶν παρὰ τὸ εἰωθὸς πληρωθεὶς (ἰσχυ- I. N. 3
 ρογνῶμων γὰρ τις ἦν, καὶ μὴ εὐέλκτως ὀργῇ ὑλισκόμενος), καὶ
 ἀνοιδήσας ὑπὲρ τὸ μέτριον, γεγωνότερα τε χρησάμενος, ἤπερ
 εἰστο, τῇ φωνῇ, „δεινὰ Ῥωμαίοις,” ἔφη, „περιέστηκε νῦν,
 εἰ τοῖς ὅπλοις τὸ ἀντίξουν ἔπαν καταστρεφόμενοι, ἔθνη Σκυ-
 20 θιαῖ, πενιχρῶ τε τὴν ἄλλως καὶ μιαιρῶ, δίκην ἀνδραπόδων φό-
 ρους ἐκτίσσουσι.” Βάρδαν δὲ τὸν αὐτοῦ γενέτην ἐπιστραφεὶς (ἔτνχε
 γὰρ συνεδριάξων αὐτῷ, Καῖσαρ ἀναδειχθεὶς), ἤρετο διαπορού-
 μενος, „ὅ, τι βούλοιο τοῖς Μυσοῖς ἢ τῶν φόρων, ἢ τῶν Ῥω-

5. ἡχμαλώτισαν cod., sed infra D. αἰχμαλωτισθέντας. 10. γάρ.
 Deest hic μάλλον sive πρό, quod Leonem arbitror consulto omisissē, ut
 supra 28. A. 19. καταστρεφόμενοι. Oportebat καταστρεφάμενοι
 aut καταστραμμένοι.

urbe occupata praedae partem, divitias innumerabiles comportatas, exerci-
 tui distribuit; receptisque crucium effigiebus, quas ex auro atque gemmis
 factas variis praeliis fuso Romano exercitu Tarsenses ceperant, ubi oppi-
 dum idoneo praesidio firmaverat, ad urbem imperatoriam est reversus.
 Quo cum pervenisset, a populo susceptus magnifice in nobili ac divino
 templo captas cruces deposuit: sedebatque ludis equestribus ac muneribus
 reliquis populum delectans. Spectaculorum enim avidi sunt praeter caete-
 ros homines Constantinopolitani.

5. Quibus rebus cum esset occupatus, ecce advenerunt legati Moeso-
 rum dicentes, regem suum solita tributa poscere: huius rei causa illum eo
 ad imperatorem nunc misisse. Is vero stomachi praeter consuetudinem ple-
 nus (lentus enim erat alias, neque subitae iracundiae obnoxius), inflatus
 supra modum, contentiore quam qua uti solebat voce, „Aerumnae Romanos,”
 inquit, „circumsistunt nunc: si, adversario quolibet armis subacto, genti
 Scythicae, eique inopi atque impurae, rita Mancipiorum tributum pensuri
 sunt.” In Bardanque patrem conversus (forte enim assidebat is, Caesar
 renunciatus), percunctatus est velut ambicens, „quid sibi vellent Moesi has

- A. M. 6474 *μαλὼν αἰτοῦσιν, ἔσπραξις; οἰκέτην ἄρά με γεγεννηκὼς λείψας;*
 Ind. 9 *καὶ ὁ τῶν Ῥωμαίων σεβασμῖος βασιλεὺς ἔθνει πενεστάτῳ καὶ μια-
 Βρῶ φόρους τελῶν ὑποκείσομαι;* ῥαπίζειν οὖν κατὰ κόρηος θῦτ-
 τον τοὺς ἀγγέλους προσέτατε, καὶ, „ἄπιτε,” ἔφη, „καὶ τῷ
 σκυτοτρώκῃ καὶ διφθερίᾳ ὑμῶν ἔρχονται ἀπαγγελιατε, ὥς ὁ τῶν 5
 Ῥωμαίων κράτιστος καὶ μέγιστος βασιλεὺς ἔξαυτῆς τὴν σὴν με-
 ελεύσεται χώραν, ἐντελεῖς σοι τοὺς φόρους ἀποδιδούς· ὥς μά-
 θης, τριδούλος ὢν ἐκ προγόνων, δεσπότης τοὺς Ῥωμαίων ἡγε-
 μῶνας ἀνακηρύττειν, οὐχ ὥς ἀνδράποδα τούτους φόρους αἰτεῖν.”
 ταῦτα εἰπὼν τοὺς μὲν εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν ἀνατρέχειν ἔξε- 10
 Fol. 289 r. *πειπεν· αὐτὸς δὲ στρατιὰν ἀξιόμαχον συναγαγὼς, ἔχῳρει κατὰ
 C Μυσῶν· καὶ φρούρια μὲν, ὅσα Ῥωμαίοις ὄμορα ἦν, εἶλεν ἐξ
 ἐπιδρομῆς. τὴν δὲ χώραν περισκεψάμενος, καὶ ταύτης τὸ ἀμ-
 φιλαφές καὶ κρημνῶδες ἰδὼν (ποιητικῶς γὰρ εἰπεῖν, τῇ τῶν Μυ-
 σῶν χώρᾳ πάντῃ κακὸν κακῷ ἐστήρικται, καὶ τὴν ἀμφιλαφῇ καὶ 15
 λοχμῶδῃ χώρᾳ σφραγγώδῃ καὶ κρημνώδῃ ἐκδέχεται, εἰτ’ αὖ-
 θις ἐκείνην τελματώδῃ τε καὶ σομφώδῃ· ὕδρηλὴ γὰρ ἐκτόπως
 ἡ χώρα, καὶ λίαν ἀλσώδῃ, καὶ ὄρεσι δυσβάτοις ἐκασταχοῦ περι-
 κλείεται, παρὰ τὸν Αἰμον καὶ τὴν Ῥοδόπην κατωκισμένη καὶ
 ποταμῶν τοῖς μεγίστοις περιβέβομένη)· ταύτην Νικηφόρος ὁ 20
 D βασιλεὺς θεασάμενος, οὐκ ᾔετο δεῖν δύναμιν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀσύν-*

1. *γεγεννηκός*. Participium, quod non saepe occurrit, invenio qua-
 ter apud S. Ioannem Chrysostomum: dativum τοῖς *γεγεννηκόσιν* Ho-
 mil. XXVI. in prior. ad Cor. III. 415. 16. accusativum τοὺς *γεγεννη-
 κότας* ibid. 408. 4. 415. 19. et Oratione in illud, *Saulus spirans* etc.
 VIII. 42. 14. item passim apud alios auctores minus bonos. Codex men-
 dose *γεγεννηκός* (sic) *λείψας*. 11. *στρατιαν* cod. 15. *πάντῃ*—
ἐστήρικται. Iliad II. 111. 16. *σφραγγώδῃ* cod.

tributorum, quam Romanos poscunt, exactione? An vernam me genuisti in-
 scientem? et Romanorum Imperator Augustus genti egentissimae ac spurcae
 tributarius obnoxiusque ero? Tum alapis evestigio legatos caedi iussit, et,
 „Abite,” inquit, „et pellivoro mastrucato regi vestro nunciatote, potentis-
 simus maximus Imperator Romanorum iamiamque obibit tuam regionem, in-
 tegrumque tibi tributum persolvat: ut discas, ter servule, a maioribus verna
 natus, dominos nuncupare Romanorum principes, neque illos ut mancipia
 tributum poscere.” His dictis, eos ut in patriam recurrerent missos fecit:
 ipse iusto contracto exercitu adversus Moesos profectus est: castella Ro-
 manis finitima prima aggressionē cepit. Regionem vero considerans, eam-
 que saluosam atque praecipitiis asperam videns (nam, ut poetice loquar,
 in Moesorum terra „malum malo gravius super ingruit usque:” saltuosum
 ac silvestrem locum cavernosus et abruptus excipit, et hunc rursus palustis
 ac madidus: aquosa plane regio, nemoribus densa, montibus inviis undique
 clauditur, ad Aemum atque Rhodopen sita, amnibusque maximis circumflua):
 hanc Nicephorus Imperator videns, committendum non putavit, ut co-

τακτον δι' ἐπισφαλῶν χωρίων ἐξάγοντα, ὥσανε βοσκήματα παρα- A. C. 966
σκεύασαι κατακοπῆναι πρὸς τῶν Μυσῶν. λέγεται γὰρ, πολλάκις I. N. 3
πταῖσαι Ῥωμαίους ταῖς δυσχωραῖς Μυσίας, πανολιθρία περι-
κεσῆν.

- 5 ζ'. Ἐγνω οὖν, μὴ διὰ δυσεμβόλων καὶ περισφαλῶν χωρίων
διακινδυνεύειν. ὅθεν ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν πρὸς τὸ Βυζάντιον
ἦλαντε, καὶ Καλοκύρην ἐκείνον τῷ τῶν πατρικίων τιμήσας ἀξιό-
ματι, ἄνδρα ὀρηγίαν τὴν ἄλλως καὶ θερμοφυγόν, ἐς τοὺς
Ταυροσκύθας ἐξέπεμψεν, οὗς ἡ κοινὴ διάλεκτος Ῥῶς εἶωθεν
10 ὀνομάζειν, ἐφ' ᾧ διανείμαντα τούτοις χρυσὸν, ὃν αὐτῷ ἐνεχεί- P. 39
ρισεν, εἰς κεντηνάρια πεντεκαίδεκα συγκεφαλαιούμενον, ἐς τὴν
χώραν καταγαγεῖν τῶν Μυσῶν, ταύτην αἰρήσοντας. ἀλλ' ὁ μὲν
Καλοκύρης ἐς τοὺς Ταυροσκύθας ἠπείλετο· αὐτὸς δὲ παρὰ τὸ
θαῖτρον ἀναβὰς, ἵππικὸν ἀγῶνα καθῆστο τελῶν. καὶ ὅητα τοῖς
15 περὶ αὐτὸν στρατιώταις ἐκίλενε, καταβάντας ἐπὶ τὸ στάδιον καὶ
εἰς ἀντιπάλους ἀποκριθέντας φύλαγας σπασαμένους τὰ ξίφη,
κατὰ παιδιὰν ἐπαλλήλοις χωρεῖν, καὶ ταύτῃ γυμνάσασθαι πρὸς
τὸν πόλεμον. Βυζάντιοι δὲ, πολεμικῶν ἔργων ἀγνώτες τυγχά-
ροντες, τὴν τῶν ξιφῶν καταπλαγέντες αὐγὴν, καὶ τὴν ὁμοίαν τῶν
20 στρατιωτῶν ὁρμὴν καὶ τὸν πάταγον ὑποδείσαντες, ἐκδεματω- B
θέντες δὲ τῷ καινῷ τοῦ θεάματος, εἰς φυγὴν ἐτρέποντο καὶ πρὸς
τὰς σφῶν οἰκίας ἀπέτρεχον. ἐκ δὲ τοῦ ὠθισμοῦ καὶ τῆς ἀτάκτου
φορᾶς οὐκ ὀλίγος θόνος συμβέβηκε, πλείστων συμπατηθέντων
καὶ ἀποπνιγέντων οἰκτρῶς. τοῦτο τὸ δράμα μίσους ἀφορμὴ τις

17. Fort. ἐκ' ἀλλήλοις.

23. φθορᾶς cod.

24. μίσος cod.

pias Romanas in composito ordine per loca parum tuta ductas velut pecora Moenis coincendas praeberet. Aiunt enim haud semel offendisse Romanos in angustiis Moensiae, esseque ad internecionem trucidatos.

6. Constituit igitur, per aspera atque ancipitia loca minime subire periculum. Proinde revocato exercitu Constantinopolim revertit, et Calocyrem, patricia dignitate auctum, tamararium praeterea calentisque ingenii hominem, ad Tauroscythas, quos vulgaris lingua Russos nominare consuevit, misit, ut his aurum distribueret a se illi traditum, ad centenaria quindecim pondo, eosque in Moesiarum fines perduceret, quos occuparent. Ita Calocyres quidem ad Tauroscythas profectus est: ipse in circum ascendens equestres ludos editurus consedit. Inter quae imperavit scholis, ut in arena descendentes inque acies oppositas separatae, destitutis gladiis per ludum inter se concurrerent, ad bellumque ita exercerentur. Constantinopolitani vero, rei militaris ignari, gladiatorum fulgore pertimesfacti, simulque militum concursuum strepitumque veriti, atque ob spectaculi novitatem formidine affecti, in fugam se coniecerunt, ad suosque quisque lares cursim pererunt. Ibi impulsu temere ruentium haud exigua strages facta est, conculcatis suffocatisque misere plurimis. Haec calamitas odii civitatis in

A. M. 6474 γέγονε Βυζαντίου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ταύτῃ παρίετο καὶ
 Ind. 9 τὸ τοῦ συναίμου αὐτοῦ Λέοντος καὶ Κουροπαλάτου πλημμελές·
 A. C. 966 ὅστις τὸν ἀνδρώδη καὶ στρατιωτικὸν αὐτοῦ βλον παρωσάμενος
 L. N. 3 Fol. 289 γ. πρὸς τὸν ἄστικὸν καὶ φιλοκερδῆ μετετάξατο, ἦττων τε χρημάτων
 C καὶ λημμάτων γενόμενος, σιτοδεῖαν εἰργάσατο καὶ σπάνιν τῶν ἀ- 5
 ναγκαίων ἀφιλάνθρωπον. ὀλίγον γὰρ τὸν σίτον ὠνούμενος ἀπεδί-
 δον πολλοῦ. καὶ ψιθυρισμὸς ἀνὰ τὸ ἄστυ ἐχώρει, καταβοώντων
 τῶν ἄστικῶν, εἰ τὰς τοῦ κοινοῦ συμφορὰς ἴδια κέρδη ποιήσειεν τῶν
 αὐταδελφῶν ἢ ξυνωρίς, ἕς τὴν κερδαίνουσαν συνωθούσα πήραν
 τὰ τῶν πολλῶν. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς φόρους τοὺς μήπω 10
 ἐπινοηθέντας ἀπαραιτήτως ἐκαινοτόμει, ἕς τὸ στρατιωτικὸν λέγων
 χρημάτων ὅτι δεῖσθαι συχνῶν, καὶ τούτοις κατέτρυχε τὸ ὑπήκοον.
 λέγεται δὲ, εἴτε πρὸς τῶν τὰ μετέωρα περισκοπούντων τινός, εἴτε
 καὶ τῶν μονάδα βλον ἐπανηρημένων καὶ ἄλγυα, διενωτισθῆναι τὸν
 D αὐτοκράτορα, ὡς παρὰ τὴν βασιλειον ἐστὶν ἐκπλήσει τὸν βλον, 15
 ἀναιρεθεὶς παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν. περιδεὴς οὖν τῷ χρησμῷ γεγο-
 νώς, περίβολον ἐκ τοῦ θατέρου μέρους τοῦ πρὸς θάλατταν ἐπι-
 κλινοῦς τῶν ἀνακτόρων τειχίζειν ἀρξάμενος, κατὰ θάτερον πρὸς
 θάλατταν συνεπέρανεν, καὶ τεῖχος τὸ νῦν δρώμενον ὑψηλὸν τε
 καὶ ὀχυρὸν ἐδομήσατο, καὶ τὴν βασιλειον ἐστὶν, ὡς ὑπεόπα- 20
 ζεν, ἡσφαλίστατο.

A. M. 6475 ζ. Πρόκενσον δὲ κατὰ τὴν τοῦ Σωτήρος ἀνάληψιν κατὰ τὸ
 Ind. 10. εἰθισμένον ἕξω τευχῶν ἐπὶ τὴν καλουμένην Πηγὴν ποιησαμένον
 A. C. 967 τοῦ βασιλέως (νεὼς δὲ ταύτῃ περικαλλῆς τῇ Θεοτόκῳ δεδόμενται),
 L. N. 4 P. 40 διαμάχῃ τις μεταξὺ Βυζαντιῶν καὶ Ἀρμενίων συνέβαινεν, ὡς 25

Imperatorem origo exstitit. Accessit patris eius Leonis Curopalatae iniquitas: qui virili militarique vitae genere relicto ad sedentarium et quaestuosum se transtulerat, hiansque avaritia atque cupiditate cum annonae angustias inferebat, tum rerum necessariorum immanem penuriam. Parvo enim emtum frumentum vendebat magno. Manabatque susurratio per civitatem, querelas spargente plebe, quasi geminum par fratrum, publicas calamitates quaestui habens, in eandem turgentem peram corrivaret bona multitudinis. Quinetiam Imperator tributa nunquam antehac excogitata inexorabili auiditate comminiscabatur, ad militares sumtus dictitans opus sibi esse pecuniam permagnam, tributisque illis vexabat subditos. Aiant autem, sive astrologorum aliquo divinante, sive quodam monachorum caelibemque vitam profitentium, in Imperatoris aurem venisse, vitam illi in palatio explendam, a civibusque suis eum necatum iri. Qua praedictione timidus factus, munitionem ab altera parte palatii in mare vergente ad alteram item mare spectantem perduxit, muroque qui adhuc cernitur sublimi sane ac firmo exstructo imperatorum limen tutum, ut arbitrabatur, reddidit.

7. Ascensione autem Servatoris, cum Imperator pompam more solito extra muros ad Pegam, quam vocant, ageret (templum ibi mirae pulchritudinis Deiparae aedificatum est), pugna Constantinopolitanos inter et Ar-

πολλοὺς πρὸς τῶν Ἀρμενίων τραδηῖναι τῶν ἀστικῶν. ἄρτι δέ ^{A. M. 6475}
 πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως ἐλαύνοντος, ὕβρει ^{Ind. 10}
 καὶ τοῦ ἀναφανδὸν ἐχρῶντο Βυζάντιοι, καὶ τι γύναιον σὺν τῷ ^{A. C. 967}
 θυγατρὶ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἤλασεν, ὥς τοῦ στέγους προ- ^{L. N. 4}
 5 κύψαι καὶ λίθους βαλεῖν κατὰ τοῦ ἀνακτος. ὃ καὶ τῇ ὕστεραίᾳ
 πρὸς τοῦ Πραιτωρος ληφθὲν δίκας μετὰ τοῦ θυγατρίου ἀπέτισεν,
 ἐπὶ τι προάστειον πυρὸς γεγονὸς ἀνάλωμα, Ἀναράτας καλούμε-
 νον. τότε δὴ καὶ αὐτὸς ἐπεχωρίαζον ὁ ταῦτα γράφοντι Βυζάν-
 10 τιος, ἐπὶ λόγων συλλογὴν τε καὶ παιδευσιν, μειράκιον ὢν. ἔφιπ- B
 πόν τε τὸν αὐτοκράτορα Νικηφόρον βάδην ἰόντα βλέπων διὰ τοῦ
 ἄσπετος, καὶ ἀπεριετύπητον ταῖς τοσαύταις ὕβρεσι πέλοντα, καὶ
 τὸ φρόνημα σταθερὸν διασώζοντα, καὶ ὥς μὴ τινος ἐπισυμβάν-
 15 τος καιροῦ διακείμενον, ἐτεθήκειν τὸ ἀκατάπηκτον τοῦ ἀνδρός,
 ὅπως ἄτρεστον παρὰ τὰ δυνά τὴν ψυχὴν συνετήρει εὐγενεῖαν.
 ἅλλα τὴν μὲν στάσιν ἣ νῦξ ἐπελθοῦσα διέλυσεν· ὃ δὲ βασιλεὺς
 καὶ ἄλλως μεγαλόφρων τε ὢν, καὶ μὴ εὐκόλος εἶκειν ὀργῇ, τὰ
 20 τῇ προτεραίᾳ εἰς αὐτὸν πεπαρωνημένα παρὰ τῶν ἀστικῶν ἔργον
 μᾶλλον μέθης ἢ φοβῆς ἀτάκτου λαοῦ λογισάμενος, τῇ·λήθη πα- Fol. 290 r.
 25 ρέειπεν. αὐθις δὲ πυρφόρους τριήρεις ἀσφαλῶς ἐρματίσας, καὶ C
 30 πυρροφόρους ὀλκιάδας στρατιωτῶν καὶ ὀπλων γειμίσας, ἐς Σικε-
 λίαν ἔστειλε, τοῦ μὲν ναυτικοῦ Νικήταν ἐν Πατρικίῳς τελοῦντα,

7. Leg. 'Ονωράτας s. 'Ονωράτοις. Vid. Ducangium Constantinop.
 Christian. 184 D. 8. γράφοντι. Sic cod., sed fere non dubito
 quin legendum sit γράφον τῇ Βύζαντος, atque ita verti. 14. Leg.
 τὴν ψυχικὴν vel ψυχῆ. 16. εὐκόλος cod.

memio facta est, adeo ut urbani complures ab Armeniis consueciantur.
 lamque sub vesperum cum ad palatium Imperator rediret, convicia palam
 in eum iactavit urbana plebs. Quinetiam muliercula simul cum filiola ipsius
 eo amentiae processit, ut ex tecto prospiciens lapidibus appeteret principem.
 Quamquam illa quidem, postridie eius diei a praetore comprehensa, poe-
 nas una cum filiola luens in suburbio, Anarata nomine, igne cremata est.
 Tunc et ego commorabar, qui haec scribo, in urbe Byzantiae, litterarum
 perdiscendarum eruditionisque studio, adolescentulus cum essem. Ita Impe-
 ratorem Nicephorum in equo gradatim per urbem euntem conspicatus, quod
 et imperturbatus tantia contumeliis esset, et mentem constantem retineret,
 periode ac si nihil accidisset novi affectus, admirabar tranquillitatem viri,
 quemadmodum eius dignitas impavidum in rebus asperis animum conserva-
 bat. Caeterum seditionem nox superveniens discussit. Atque Imperator,
 ut semper fuerat magnanimus, neque facile se permittebat iracundiae, pe-
 tulantiam, qua pridie in se invecta erat plebs urbana, quod ebrietati potius
 quam impetui temerario vulgi tribuendam putabat, oblivione insepelivit.
 Rursus vero igniferas triremes tuto saburratas, onerariasque praegrandes
 militibus armisque refertas, in Siciliam misit: classi Nicetam, pium et vene-

Leo Diaconus.

6

A. M. 6475 Θεοφιλή και σεβάσμιον ἄνθρωπον, εἰ καὶ τομίας ἐτόγγανε, προ-
Ind. 10 χειρισόμενος στρατηγόν· τῆς δὲ ἱππικῆς παρατάξεως Μανουήλ,
αὐτανέψιον αὐτοῦ, τῷ τῶν Πατρικίων καὶ αὐτὸν ἀξιωματὶ δια-
πρέποντα, ἄνδρα θερμορῶδιν καὶ αὐδέκαστον, καὶ ἀπερισκέπτῳ
φορᾷ εἰκοντα. ἐπεὶ δὲ περαιωσάμενοι τὸν Ἄδριαν τῆς Σικελίας 5
προσέσχον, τῶν πορθμείων ἀποβάντες εἰς φάλαγγα παρετά-
τοντο, καὶ τοσαύτης εὐετηρίας ἀπέλαυσαν παρὰ τὴν ἀρχήν, ὡς
D αὐτοβοεὶ τὰς κλεινὰς καὶ περιπύστους Συρακούσας ἔλειν καὶ Ἱμέ-
ραν, καὶ προσέτι Ταυρομένειον καὶ Λεοντίνους ἀναιμωτὶ παρα-
στήσασθαι. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔμελλεν ἡ βάσκανος τύχη διὰ τέλους 10
πλησιςτιος αὐτοῖς ἐπιπνεῖν, σφοδρὸν δὲ καὶ ἄγριον ἀντιπνεύσασα,
ὑποβρέχια τὰ πράγματα τέθεικε. δηλώσει δὲ ταῦτα ὁ λόγος ἥδη
σαφῶς.

ἡ. Σικελιωταὶ πρὸς τοσαύτην ῥοπήν καὶ ἀνυπαγώνιστα τῶν
Ῥωμαίων φρονήματα οὐχ οἱοί τε ὄντες ἀντικαθίστασθαι, τὰς πό- 15
P. 41 λεις ἀπολιπόντες τὰς δυσχωρίας ὑπήεσαν, καὶ ἐπὶ τόπων ἐπικαλ-
ρων ἡθροίζοντο. κρημνώδης γὰρ ὡς τὰ πολλὰ καὶ δενδριώδης ἡ
νῆσος, ἱκανῇ τε τῷ βουλομένῳ φρουρὰν αὐτοσχέδιον ἐπιχορηγεῖν.
ὁ τοίνυν Μανουήλ, θέον αὐτῷ τὰς πόλεις παρειληφὸτα φρουρεῖν
καὶ χώραν, ὅση εὖβοτος ἦν καὶ ἐπηλάτος, ἀπέλγειν τε τὰς 20
φυγάδας χιλῶν καὶ τῶν ἄλλων βρωτῶν· οὕτω γὰρ τῷ λιμώττειν
τροχόμενοι δυεῖν θάτερον ἔπαθον ἂν, ἢ Ῥωμαίοις ἑαυτοὺς ἐνε-
χειρίσαν, ἢ σπάνει τῶν ἀναγκαίων διαπεφωνήκεισαν· ὁ δὲ, ὀρη-
τίας τε ὢν, καὶ σφαδάζων θυμῷ καὶ νεότητι, τὸ δραστήριον δὲ
B καὶ ἐπήβολον οὐ πᾶνυ δεόντως προσεκικημένος, ταῖς προ- 25

randum hominem, quamvis spadonem, ducem praeposuit; equestri militiae Manuelem, consobrinum suum, et ipsum patriciorum dignitate ornatum, virum calentis ingenii, rigidum, caeco impetu ferri consuetum. Hi postquam tramisso mari supero Siciliam attigerunt, exposito exercitu aciem instruxerunt, tanta felicitate usi a principio, ut primo quasi incursu nobiles ac praedictas Syracusas Himeramque occuparent, praeterque ea Taurominium et Leontinos incruenti tenerent. Verum tantum aberat, ut infida fortuna in finem usque eis velificans aspiraret, ut valide infestaeque reflans fluctibus res eorum obrueret. Id oratio iam dilucide demonstrabit.

8. Siculi cum tantae vi atque insuperabilibus Romanorum animis resistere non possent, relictis oppidis angustias montium subierunt, locis idoneis conglobati. Nam aspera plerumque arboribusque vestita est insula, atque praesidium tumultuarium inicere volenti peropportuna. Manuel igitur, cum debulisset capta oppida atque regionem, quatenus pascua erat atque equitabilis, custodire, fugitivosque pabulo cibariisque reliquiis prohibere: sic enim fame exhaustis duorum alterum necessario evenisset, ut vel se ipsos Romanis traderent, vel interirent necessarium penuria: is vero, ut erat temerarius, animis et iuventute ferox, industria et intellectu

βάσαις ἤδη νίκαις ἐπὲρ τὸ εἰκὸς ἔπαρθαι, διὰ τῶν ἐπισφαλῶν A. C. 967
L N. 4
 ἐκείνων χώρων ἐπῆει, τοὺς φυγάδας ἀνερυνώμενος. ἄρτι δὲ κα-
 τὰ τὴν δυσχωρίαν διαλυθείσης τῆς φύλαγος, καὶ διὰ σκοπέλων
 καὶ χηραμῶν ἀσυντάκτως χωρούσης, προλαχίσαντες τοὺς ἄνδρας
 5 οἱ βάρβαροι, πατάγῃ καὶ ἀσήμεοις φωναῖς τῶν λόγων διανίσταντο,
 καὶ αὐτοῖς αἰφνίδιον ἐπετίθεντο. οἱ δὲ τῷ ἀπροσδοκῆτι κατω-
 πλαγίντες, καὶ μηδὲ τὸ ἥλιακὸν φῶς τῷ συνηρεφεῖ τῆς λόχμης
 ἐώμενοι καθορῶν, εἰς φυγὴν ἀπέκλιναν· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπιτε-
 θέντες ἀγῆρουν τοὺτους ἀνηλεῶς, ὥς τινα θύματα· τηλικαῦτα
 10 δὲ κτείνει τοὺς ἄνδρας ἀπείχοντο, ὅτε τοῦτοις ἦ τε δύναμις καὶ C
 ὁ θυμὸς ἀπηγόρευσεν. ἀγρήθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Μανουήλ· ὅσοι
 δὲ τῶν Ῥωμαίων τὰ ἕλκη διέφυγον, ζῶντες πρὸς τῶν Ἀγαρη-
 νῶν ἤλισκοντο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τὸν πεζὸν στρατὸν παρεστήσαντο,
 ἐπὶ τὴν ἥϊονα ταχυδρομήσαντες, ἵνα αἱ Ῥωμαῖκαι τριήρεις ὑφώρ- Fol. 290 v.
 15 μουν, ἐλκράτεις ἐξ ἐφόδου τῶν πλείστων ἐγένοντο· ἤλω δὲ καὶ
 ὁ Πατρικίος Νικήτας, καὶ δορυάλωτος τῷ τῶν Ἀφρων κατάρχοντι
 παρεπέμπετο. ἐκ γοῦν τοσούτου τοῦ στρατοῦ ὀλίγοι τινὲς δια-
 δράντες καὶ εὐαρίθμητοι, ὥς τὸν αὐτοκράτορα Νικηφόρον ἀφί-
 κοντο· ὁ δὲ τὴν ἀπώλειαν διενωτισθεὶς τῆς τοιαύτης στρατιᾶς,
 20 ἡγιάθη μὲν καὶ τὴν ψυχὴν ἤλγησε τῷ τοσούτῳ πταίσματι καὶ
 ἄλλοκότῳ συμβάματι. ὑπολογιζόμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων πρᾶ-D
 γμάτων τὸ ἄστατον, γενναίως ἔφερε τὸ συμβᾶν, ἰσχυρογνώμων
 τις ὢν, καὶ ἐν δυσκολίᾳ πραγμάτων διασώζειν εἰδὼς τὴν ψυχὴν

1. ἐπαρθαίς. Vid. supra 36. B. ταῖς κατὰ Ῥωμαίων ἤδη προβά-
 σαις νίκαις ἐπαιρόμενοι.

parum praeditus: superioribusque victoriis praeter modum elatus, per sa-
 lebrosa loca illa successit, fugientes investigans. Iam vero in angustiis
 dissoluta phalange, ac per scopulos specusque incomposite transeunte,
 praestantes illis insidiatores barbari, strepitu inconditisque vocibus e late-
 bris consurgunt, ipsos derepente adoriuntur. Nostri, nec opinata re con-
 turbati, cum vix solae lucem prae continuatione frondium videre possent,
 fugae se mandaverunt: quos barbari irruentes crudeliter conciderunt, vi-
 ctimarum ritu; neque prius occidere milites desierunt, nisi cum eos vires
 et ira deficerent. Ibidem ipse Manuel interfectus est: Romanorum quot-
 quot gladii aciem effugerunt, vivi ab Agarenis capti sunt. Hostes, terre-
 stribus copiis deletis, ad litus decucurrerunt, ubi Romanae trirèmes in an-
 coris stabant, quarum plerisque primo impetu potiti sunt. Captus quoque
 et Nicetas patricius, Afrorumque regi transmissus. Ita ex tanto exercitu
 pauci immixto numero elapsi ad Nicephorum Imperatorem pervenerunt:
 qui tantarum copiarum interitu cognito contristatus quidem est animoque
 tam magnam calamitatem indoluit eventumque sic inauspicatum. Nihilomi-
 nus reputans rerum humanarum instabilitatem, ut erat firmo animo praedi-
 tus, quem erectum difficilibus temporibus conservabat, fortiter casum tu-

ἀταπείνωτον. Ἀβδὺς δὲ κατὰ τῶν τὴν Συρίαν οἰκούντων Ἀγαρηῶν ἐξήρτυε τὸν στρατόν.

- A. M. 6476 9'. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἄρτι τῆς θεινῆς τροπῆς
Ind. 11
A. C. 967 μεταβαλλούσης ἐπὶ τὸ μετόπωρον, ἔσεισεν ὁ Θεὸς μέγα, ὥς καὶ
I. N. 5 οἰκίας καὶ ἄστη ἀνατραπῆναι. Κλαυδιούπολιν τε, τὸ εὐδαί-5

P. 42 μονέστατον χωρίον τῶν Γαλατῶν, τότε συνέβη, κατεριπωθεῖ-
σαν ἐκ τῆς ἀνυποστάτου κινήσεως καὶ ἐνδόσεως, αἰφνίδιον τῶν
οἰκητόρων τάφον γενέσθαι, καὶ πολλοὺς τῶν ἐπηλύδων παρατυ-
χόντας ἐν ἀκαρεῖ διαφθαρῆναι. αἴτιον δὲ τῆς τοσαύτης ἐνδόσεως
καὶ κινήσεως αἰτιοὺς μὲν οἱ μαθηματικοὶ καὶ ἀναθυμιάσεις μυ-10
θολογοῦσι τινάς, ἐναποκλειομένας τοῖς κόλποις τῆς γῆς, αὐθὺς
τε εἰς πνεῦμα καταιγίδος συνισταμένας, ἐπεὶ μὴ ἀθρόον συμβαί-
νει τὴν διαπνοὴν τούτων ἐκτρέχειν, διὰ τὴν τῶν πόρων στενό-
τητα, συνευεῖσθαι τε καὶ περιδινεῖσθαι, καὶ πὰ κοῖλα περιδο-
νεῖν μετὰ σφοδρᾶς τῆς κινήσεως, καὶ τὸ ἐπιπροσθοῦν καὶ περιέ-15
βχον ἅπαν σαλεύειν, ἕως ἂν ἐκ τοῦ τέως εἰργοντος διεκπνεύσωσι,
καὶ πρὸς τὰ ἔξωθεν ἐξατμισθέντα εἰς τὸν ὁμογενῆ διασκεδασθεῖεν
ἄερα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ τῶν Ἑλλήνων εἰκαιομυθία πρὸς τὸ
ταύτῃ δοκοῦν ἐξηγήσατο. ἐγὼ δὲ τῷ θεῷ Δαβὶδ συνεπόμενος,
ἐπισκοπῇ φαίην τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς τὸν τοσοῦτον κλόνον ἐγγί-20
νεσθαι, ὅταν ἐπὶ τοῖς ἡμῶν ἐπαγρυπνήσῃ ἐπιτηδεύμασι, παρὰ
τὸν θεὸν δρωμένοις θεσμὸν, εἴ πως ἀλλὰ ταύτῃ δέσαντες ἄν-
θρωποι τῶν μὲν φασίλων ἔργων ἀφῆξοιντο, ἀνθῆξοιντο δὲ τῶν

13. πόνων cod. 22. εἴ πως ἀλλὰ est iam supra 11. B. 23. ἀν-
θέξοιτο cod.

lit. Ita rursus adversus Agarehos Syriam habitantes adornavit exer-
citus.

9. Eadem tempestate, inter solstitium aestivale et autumnum, terrae-mo-
tus exstitit magnus, adeo ut aedes quoque et oppida everterentur. Atque
evenit, ut Claudiopolis, ditissimus locus Galatiae, tunc intolerabili motu
et quassatione diruta, simul et repentina civium sepultura fieret, et multos
advenarum ibi deprehensos opprimeret. Cuius tam magnae commotionis
quassationisque causam esse vapores atque halitus quosdam fabulantur
mathematici, in gremio terrae conclusos: hos posthac in spiritum procello-
sum coeuntes, ubi non omnem simul contigerit perflatum emittere, ob spi-
raminum angustias, ideo constipari, circumagi, loca cava vehementi inci-
tatione commovere, superiecta et circumiecta quaeque quatesfacere, donec
ex claustris perrumpentes forasque exhalati in cognatum sibi aërem diffun-
dantur. Verum haec Graecorum vaniloquentia ex probabilitate eiusmodi
explicavit. Equidem Davidem, divinum virum, consecutus, respectu dixe-
rim Dei ad nos talem concussionem existere, quando nostrae invigilat vi-
tae, divinae legi adversanti, si forte tunc saltem territi homines, pravia

ἐπακτῶν. ἀλλ' οὕτω μὲν ἡ Κλαυδιούπολις τῇ τοῦ σεισμοῦ βίᾳ A. M. 6476
 ἐκ βύθρων ἀνερτάπη τότε πᾶσα, καὶ συνεχύθη, τῆς ὁρῆς τοῦ Ind. 11
 Θεοῦ ἐκπιούσα τὸ ποτήριον ἄκρατον. παρὰ τοῦτον δὲ τὸν ἐνιαυ- A. C. 967
 τὸν, Φερείας ὥρας κατὰ τὸ μεσαίτατον, ἄρτι τοῦ ἡλίου τῷ κατ- I. N. 5
 5 αῖνῳ προσπειβαίνοντος, ὄμβρος ἐν Βυζαντίῳ κατεβρόχη καὶ τοῖς
 προσμοροῦσιν αὐτῷ, ὅλον οὐ συνέβη κατενεχθῆναι τὸ πρότε-
 ρον. κλονούσης γὰρ τῆς ἡμέρας (παρασκευὴ δὲ ἦν) ἀρξάμενον Fol. 231 r.
 τὸ δεινὸν εἰς ἐννάτην ὥραν κατέληγεν· οὕτω δὲ φαγδαία τις ἡ
 10 ἕκτισις κατεφέρετο, ὥς μὴ σταγόνας ὄρᾳν ὀμβριζομένας κατὰ τὸ
 σύνθηδες, ἀλλὰ τινὰς ἐπικλύζοντας ὕδασι δαχτύλους. οὐχ ὑπελεί-
 φθη γούν τῶν σηκῶν ἢ τῶν περιτύστων οἰκῶν, ὅστις ἄνωθεν ἐκ
 τῆς ὀροφῆς οὐκ ἐπληροῦτο τοῦ ὕδατος, καίτοι τῶν κατοικῶν μό-
 χρῳ ἀπαυλούντων αὐτὸ πρὸς τὰ ἄμφοδα· τὸ μὲν ἀπέρῳε, τὸ δ'
 15 ἐπέρῳε, καὶ ἀκαταγώνιστον ἦν τὸ δεινόν. ἐπὶ τριῶν οὖν ὥρῳ
 διαστήματι κατέσχεν ὁ ἕτερος, καὶ ἦν ὄρᾳν ποταμοὺς πελαγίζον-
 τας διὰ τῶν τῆς πόλεως στενωπῶν, καὶ τὸ παρασυρόμενον τῶν
 ἐμπόρων διαφθείροντας. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐλεεινῶς ἀπεθρήνουν
 οἰμῶζοντες, κατακλυσμὸν αὐθις ἐπισκῆψαι κατ' ἐκείνον τὸν τε-
 20 θρῦλλον ἐμποτοπάζοντες· ἀλλ' ἡ συμπαθὴς καὶ φιλάνθρω-
 πος πρόνοια ἴσιν διὰ τῆς νεφελῆς ἐρεῖσασα, τῇ ταύτης ἀναλάμ-
 ψῃ τὴν τοῦ ἕτεροῦ κατήφειαν διεσκέδασε, καὶ αὐθις τὸ τῆς φύ-
 σιος σύγκριμα ἐπὶ τὴν προτέραν κατώστασιν ἐπανήγγετο. συνέβη P. 43
 δὲ καὶ αὐθις ὄμβρον καταβροχθῆναι τεθολωμένον καὶ σύμμικτον

12. ἐκλήροῦτο cod. Auctor fortasse scripserat ἐξεκλήροῦτο alve
 ἐκλήροῖτο.

scibus abstinentes, ad laudabiles sese conferant. Sed Claudiopolis hoc, quod diximus, modo vi terrae motus a fundamentis eversa tunc tota est, atque confusa, irae divinae epotans merum poculum. Eodem anno, aestate plane media, sole iam cancrum ineunte, imber fuit Constantinopoli locisque finitimis, qualem nunquam antea contigit defluxisse. Etenim vergente die (erat autem dies Veneris) incipiens malum sub horam nonam desit: tamque vehemens incubuit pluvia, ut non guttas videres, ut sit, delabentes, sed quasi quasdam aquis repletas fistulas. Neque profecto ullum templum neque omnino nobilium aedium ulla relictæ est, quin superne ex tecto aqua impleteretur; tametsi hanc quidem habitatores operose in vias transfundebant: sed quantum effluerat, tantum venio affluebat, ut sine remedio esset malum. Ita trium horarum spatio obtinuit imber: conspiciebantur amnes aestuantes per vicos urbis, et quicquid animantium secum raptaverant extinguentes. Homines autem miserabiliter flebant lamentantes, quod diluvium iterum ingruere quale nobile illud fuerat verebantur: verum commiserans hominumque amans providentia, arcu per nubem expanso, illo refulgente imbris tristitiam dissipavit, rursusque naturae fabricam in pristinum statum reduxit. Tametsi posterius quoque accidit, ut iterum imber deflueret

τέφρα, ὡς ἐπὶ καμινιαίας αἰθάλης, καὶ χλιαρὰν δὲ παρῆχε τοῖς ἐπαφωμένοις αὐτοῦ τὴν ποιότητα.

- A. M. 6476 ἰ. 'Ο δὲ βυσιλεύς Νικηφόρος (αὐθις γὰρ ὁ λόγος ἐπάνεισιν, Ind. 11 ἔνθεν τὸ ἔχνος ἀπέκλινε), τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀνελκυστὶς δύναμιν, ἐπὶ A. C. 968 τὴν ἐπὶ Συρίας Ἀντιόχειαν ἔθει, καὶ χάρακα ταύτῃ πηξάμενος, 5 ἐπεὶ περ ἀποχρώντως ἔχουσα τῶν ἀναγκῶν ἐτραχηλία, καὶ γαν- ρουμένη ἐκ τοῦ εὐθέως σπείσασθαι οὐκ ἠνείχετο, μὴ βουλόμενος Βαυτὴν ἐλεπόλεσι κατεριπῶσαι· ἦδε γὰρ κατὰ μικρὸν τροπαίοις καὶ μηχαναῖς ταύτην παραστησόμενος, ὄλγιον αὐτῇ καιρὸν πα- ρακάδισόμενος, καὶ ταῖς φάλαξι καὶ τῷ κόσμῳ τῶν ὅπλων τοὺς 10 ἔνδον καταπλήξας οὐχ ἥμισυ· ἐκείθεν ἀπάρας τὴν μεσογαίαν διήει, ἣν καὶ Παλαιστίνην καλοῦσιν, εὐδαίμονα πᾶσαν καὶ ῥέου- σαν μέλι καὶ γάλα, κατὰ τὴν θείαν γραφήν· ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν Κιλικίαν εἶχε καὶ τὰ παράκτια· τὴν Ἑδεσσαν οὖν κατελκυστὶς, καὶ τῷ σηκῷ τῶν θείων Ὁμολογητῶν εἰσεληλυθὺς καὶ τὸ θεῖον ἔξεν- 15 μενισόμενος, τὴν στρατιὰν διανέπαιεν. ἡκηκόει γὰρ, τὴν ἐν κερά- μῳ τοῦ Σωτῆρος καὶ Θεοῦ ἐκτυπωθεῖσαν μορφὴν ἐν τῷδε τῷ Cφρουρίῳ παρακατέχεσθαι. ἐκτυπωθῆναι δὲ φησι τοῦτον τὸν τρό- πον. Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου Ἀβγάρῳ πρὸς τοῦ Σωτῆρος τῷ τῆς Ἑδέσσης ἀποσταλέντος τοπάρχῃ, ὡς αὐτὸν τῆς συνεχούσης 20 παρέσεως διὰ τοῦ Θεανδρικοῦ ἀπαλλάξαι ἐκτυπώματος, ἐνταυ- δοῖ παροδεύοντος τὸν πέπλον, ᾧ τῆς αὐτοῦ μορφῆς τὸ εἶδος

19. *Ἀνάγραφ* cod. 22. *παροδεύοντος τ. πέπλ.* Soloeicium, quem a Leone admissum non dubito, tollere possis virgula posita post τὸν τρόπον et puncto post *παροδεύοντος*: cum Thaddaeus — a Servatore missus — ibi praeteriret. Sudarium etc.

turbidus favilla quasi ex fornacium fuligine mixtus, tepidamque declararet tangentibus suam naturam.

10. Nicephorus autem Imperator (iam enim oratio eo revertitur, unde vestigium inflexerat), Romanis assumptis copiis, ad Antiochiam in Syria magnis itineribus contendit; castrisque ad urbem positis, cum necessariis rebus abunde instructa superbiret, praeque arrogancia evestigio deditio- nem facere recusaret, ipse vero nollet eam machinis admotis diruere, sciens brevi se illam victoriis apparatuque bellico obtenturum, si modo exiguo tem- poris spatio obsideret, copiisque atque ordine exercitus oppidanos vehemen- tius terruisset: inde motis castris regionem mediterraneam pervasit, quam item Palaestinam vocant, opimam totam, mel et lac fluentem, secundum sacram Scripturam: a dextra autem habuit Ciliciam, oramque maritimam. Ibi cum Edessam occupasset, atque, in templum divinorum Confessorum in- gressus, numen prece placasset, exercitum refecit. Audiverat enim effi- giem Servatoris ac Dei nostri, tegulae impressam, hoc in oppido asservari. Quam expressam esse aiunt hunc in modum. Thaddaeus, divinus duode- cimvir, cum a Servatore ad Abgarum Edessae regulum esset missus, ut cum a diuturno languore per dehumanam impressam effigiem liberaret,

ἀφ' ἧτος ὁ Χριστὸς ἀνέτύπωσε, κεράμοις ἐν ἀποκειμένοις πρὸς Ἀ. Μ. 6476
 τοῦ ἁγίου κατακρύψαι, ὡς ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐναποληφόμενος ^{Ind. 11.}
 τοῦτον ἐκείθεν. συνέβαινε δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν νύκτα φωτὶ τοὺς ^{A. C. 968}
 κεράμους ἀμυχάνῳ καταλάμπεσθαι. πρῶτ' δὲ τὸν μὲν Θαυδαῖον ^{I. N. 5}
 5 ἀνιληφότα τὸν πέπλον ὁδοῦ τῆς προκειμένης ἔχεσθαι· τὸν δὲ κέ-
 ραμον, οὐπερ ἔνυχε προσπαύσας ὁ πέπλος, τὸν Θεανδρικὸν τοῦ D
 Σωτῆρος τύπον ἀκραιφνῶς ἐναπομάξυσθαι. τοῦτον ἀνιληφότες
 οἱ βάρβαροι ἐν θαύματι καὶ σεβάσματι παρὰ τὸ φρούριον διεφύ-
 λαττον. τότε δὲ Νικηφόρος ὁ βασιλεὺς, ἐξελὼν τὸ ἄστυ, τὸν
 10 τοῦτον σεπτὸν κέραμον ἐκείθεν ἀνιληφε, καὶ χρυσῷ καὶ λίθοις
 θήκην διασκευάσας μετέπειτα, καὶ ταύτῃ περιστελλας τοῦτον σε-
 πτῶς, ἐν τῷ τῆς Θεομήτορος ταῷ, τῷ κατὰ τὴν βασιλειον ὄντι
 ἱστοίαν, ἀνέθηκεν. ἐπεὶ δὲ τὸ Μέμπεττε παρελθὼν φρούριον,
 τὸν Αἰβανὸν τὸ ὄρος ἑκαφσίως ὑπερβὰς, τῇ Τριπόλει προσέσχεν,
 15 ἡν ἔχυρὰν καὶ δυσάλυτον τῶν ἄλλων πόλεων διαφερόντως ἰδὼν, P. 44
 ἐκεῖ καὶ αἱ νῆες αὐτῷ ἀντιπλοῖαι ἀνέμων ἐκρουόμεναι καθυστέ-
 ρησαν, ταύτην παραδραμὼν τὸ Ἄρκα φρούριον ἔγνω πρὸς ἡγεῖν,
 ἡρῆμα πλοῦτον κατέχον ἔνδον ἀμύθητον. ἐντεύθεν τρισὶ χάραξι
 περιζύσας αὐτὸ, ἐπολιόρκει ἐρῶμενίστατα, καὶ ταῖς ἐλεπόλαις
 20 τὰ τοῦτον πυργώματα καθελὼν, ἐφ' ὅλοις ἡλλοῖς ἐννέα ἐπόρθησέ
 τε, καὶ ἀμύθητον ἐκείθεν πλοῦτον συνεξεφόρθησε· καὶ ἄλλα δὲ
 φρούρια πλεῖστα εἶλεν αὐτοβοεῖ.

1. Fort. ἐνετύπωσε. 2. ἐναποληφόμενος. Sic cod. 14. Τρί-
 πολι cod. mendose. Fort. Leo, ut est poetarum formarum sta-
 diosus, scripserat Τριπόλι.

Ibi praeteriens sudarium, cui Christus suae figurae imaginem ineffabili mi-
 raculo impresserat, in tegulis loco remoto iscentibus pro oppido fertur ab-
 didisse, ea mente, ut postridie eius diei id inde reciperet. Accidit autem,
 ut per totam noctem fulgore incredibili tegulae colluocent. Mane Thad-
 daeus resumto sudario perrexisse tenere suam viam; tegulam, quam casu
 sudarium contigisset, dehumanam Servatoris effigiem incoarupte expres-
 sam retinuisse. Illam ipsam, sublatam, barbari cum admiratione atque
 cultu in castro asservaverant. Tunc vero Nicephorus Imperator capto op-
 pido eandem venerandam tegulam inde abstulit, auroque atque gemmis
 capream fabricatas posteriores, tegulam ibi reverentia adhibita inclusit, inque
 Disparae templo, quod in aedibus Palatinis est, consecravit. Ipe post-
 quam Mompelae arcem in deditionem accepserat, Libanum montem trans-
 verso itinere transgressus ad Tripolim exercitum admovit: quam ubi mu-
 nitam atque expugnatam praeter caetera oppida difficilem vidit, simul quod
 vires resistentibus ventis reiectae morabantur, eam cursu praetervectus Arca
 castrum oppugnare statuit, quod copiam divitiarum incredibilem continebat.
 Ita oppidum tribus castris circumdatum acerrime adortus, postquam machi-
 nis muros deleceerat, per novem totos dies vastavit, atque ineffabiles inde
 exportavit opes. Item alia castella plurima primo impetu cepit.

- A. M. 6477 *ια'*. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν Συρίαν ἐπράττετο,
 Ind. 12 ἔκλειπιν συνέβη περὶ χειμερινὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου γενέσθαι, ὅταν
 A. C. 968
 I. N. 6 μηδέπω συνέβη γενέσθαι τὸ πρότερον, πλὴν ἐκείνην τὴν ἐπὶ τοῦ
 Βδεσποτικοῦ πάθους προβάσαν διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπόνοιαν,
 ἣν ἐπλημμύησαν, σταυρῷ τὸν τῶν ὄλων δημιουργὸν προσηλώ- 5
 σαντες. τὸ δὲ τῆς ἐκλείψεως εἶδος τοιοῦτον συνέβαινεν. εἰκόδα
 δευτέραν ἤλανθεν ὁ Δεκέμβριος, τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας ὥρα,
 σταθιρῶς αἰθρίας οὐσης, σκότος ἐπέαχε τὴν γῆν, καὶ οἱ διαφα-
 νεῖς τῶν ἀστέρων ἅπαντες κατεφαίνοντο. ἦν δὲ ὁρᾶν τὸν τοῦ
 Cἡλίου δίσκον ἀλαμπῇ καὶ ἀφώτιστον, αἶγλην δὲ τινα ἀμυδρὰν 10
 καὶ ἰσχνήν, ταινίας δίκην λεπτῆς, κατὰ τὸ ἄκρον κυκλόθεν τὸν
 δίσκον περιανυγάζουσιν. κατὰ μικρὸν δὲ τὴν σελήνην παραμειβὼν
 ὁ ἥλιος (ὥρᾳτο γὰρ αὕτη κατὰ κάθετον αὐτὸν ἀντιφράττουσα)
 πρὸς ἰδίας ἀκτῖνας ἐξέπεμπε, καὶ φωτὸς αὐθις ἐπλήρου τὴν γῆν.
 τῷ καινῷ οὖν καὶ ἀσυνήθει τοῦ ὁράματος ἐκδευματοθέντες οἱ 15
 ἄνθρωποι, τὸ θεῖον ἰκετηρία, ὥς τὸ εἶκος, ἐξιλάσκοντο. τότε
 καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῷ Βυζαντίῳ ἐπεχωρίαζον, μετιὼν τὴν ἐγκύκλιον
 παιδευσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς (δεῖ γὰρ τὸν λόγον τοῦ εἰρμῶς ἐκτρα-
 πέντα ἐπ' αὐτὸν τοῦτον αὐθις ἐπαναγαγεῖν), ἐπεὶ τὰ τῶν ἐναν-
 Dτίων φρούρια εἶλεν ἀκοντὶ, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου ἐπορεύετο παμ- 20
 Fol. 292 r. πληθεῖ, καὶ πρὸ τῶν τευχῶν αὐτῆς πηξάμενος χάρακα, τοὺς
 στρατηγούς καὶ λοχαγούς συναγαγὼς, ἐν περιωπῇ τε κατὰ τὸ
 ὑπαιθρον στὰς, ἐλεξε ταῦτα· „τὰ μὲν ἐπέκεινα ταύτης ἀνωκυ-

18. *καίθουσιν*. Vid. supra 40. A. B. 23. *ταῦτα*. Alius auctor dixisset *τάδε*.

11. Haec dum ab Imperatore in Syria geruntur, sub solstitio hibernae solis fuit defectio qualis nunquam antea accidit, praeter illam quae in passione dominica terris inducta est ob Iudaeorum dementia, qua occaecati aedificatorem universi cruci affixerunt. Defectus specie tali erat. Vicesimus secundus dies agebatur mensis Decembris hora diei quarta, coelo sereno, cum tenebrae terrae offusae sunt, stellaeque lucidiores omnes se aperuerunt. Poterat videre unusquisque solis orbem sine splendore, lucis expertem, fulgoremque aliquem obscurum ac tenuem, fasciae angustae instar, extremis partibus per oram orbis circumlucentem. Paulatim vero sol praetergrediens lunam (apparebat enim haec ad perpendicularum illum obducens) pristinos radios emisit, luceque denuo complevit terram. Quo novo atque insolito spectaculo conturbati homines, numen, ut par erat, supplicibus votis placabant. Eadem tempestate ipse quoque Constantinopoli commorabar, operamque liberalibus disciplinis dabam. Imperator autem (oportet enim orationem e contextu egressam ad illum rursus reduci), adversariorum castellis nullo negotio captis, cum omnibus copiis Antiochiam profectus est, castrisque ad murum positis, tribunis centurionibusque convocatis, cum loco conspicuo sub divo constitisset, eiusmodi concionem habuit: „Remota

μέγα τῆς πόλεως φρούρια τῇ τῆς προνοίας ῥοπή καὶ τῇ σφῶν ἐμ- A. M. 6477
 πυρία μετὰ τῆς προσούσης ἀνδρείας εἴλομεν, ὥς ἵστε, συστρα- Ind. 12
 τῶται, παρὰ πᾶσαν ἐπὶ νόμιαν. καὶ χάριν ὁμολογῶ πλείστην A. C. 968
 ἡμῖν, ὅτι πρὸς ἐμὲ τὸν ὑμῶν ἀφορῶντες ἡγεμόνα, οὐκ ὠκλάσατε L. N. 6
 5 περὶ τε τῶν ἀηδῶν, ἃ πλείστα καὶ ἀπηχῇ ἐπιφέρειν οἶδεν ὁ πόλε-
 μος, ἀλλ' οὕτω μετὰ προθυμίας καὶ λελογισμένης ῥώμης διεγω- P. 45
 ῖσασθε, ὥστε μηδὲν, οἷς προβάλομεν τῶν φρουρίων, ὑπέρτε-
 ρον γενέσθαι τῆς ὑμῶν ἀρετῆς, καὶ καταλειφθῆναι ἀνύλωτον.
 οἷδα δὲ καὶ τὸ πρὸς τὴν κατασκαφὴν ταυτησί τῆς πόλεως πρόθυ-
 10 μον ὑμῶν, ὅπως δογᾶτε καὶ σφαδάζετε ἢ στρατιά, ταύτην κατε-
 ρκώσιν καὶ δηώσιν πυρί. ἀλλ' οἰκτός μὲ τις ὑπεισέρχεται ταύ-
 τῆς, εἰ τρίτῃ τῶν περὶ τὴν οἰκονομένην τελοῦσα πόλεων, τῷ τε
 κάλλει καὶ τῷ μεγέθει τῶν περιβόλων (δορᾶτε γὰρ εἰς ὅσον ὕψος
 ἐπανατείνονται οὗτοι), ἔτι δὲ πλήθει τοῦ δήμου καὶ τῶν οἰκῶν
 15 ἀμυγῆνοις κατασκευαῖς, ἐρείπιον κίεσται, καθά τι φρούριον πε-
 νηχρὸν. τὸ δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν στρατίαν κατὰ τὴν ταύτης κατατρί- B
 βιν ἐκπόρθησιν, καὶ τὰ ὑμῖν ὑποποιηθέντα τῷ πολεμῶν αὐθις
 διαφθείρειν τε καὶ λεηλατεῖν, οὗ μοι νοῦν ἔχειν δοκεῖ. ἐγὼ γὰρ
 ἐκείνον μάλιστα φαίην κηδεμονικὸν στρατηγὸν, τὸν ταῖς ἐπιεξελά-
 20 σσει καὶ διαμελλήσσει τὴν τῶν ἐναντίων κακοῦντα χώραν καὶ δια-
 φθείροντα. τὸν δὲ γε τὴν οἰκίαν ταῖς τῆς στρατιᾶς ἐκδρομαῖς
 καὶ αὐθις κατὰ χώραν ἀναστροφαῖς παραπολλύνοντα καὶ ἐκτρίβον-

7. Leg. *προσεβάλομεν*, vel certe aut *προεβάλομεν* aut *προβάλλομεν*.

11. *δαήσιν* (sic) cod.

ultra hanc urbem castella providentiae nutu usuque vestro in re militari,
 cum virtute coniuncto, expugnavimus, ut scitis, commilitones, praeter o-
 mnam opinionem. Quapropter gratiam me habere vobis plurimam confiteor,
 quod in me, ducem vestrum, intuentes ulli labori non succubuistis, quos
 plurimos molestosque imponere solet bellum, quodque potius tanta cum
 alacritate, consilio, fortitudine, rem gessistis, ut nullum cui nos admovi-
 mus castellum virtutem vestram superaverit, relictumque sit quin expugna-
 retur. Neque minus perspecta mihi est vestra excindendae huius urbis
 cupiditas, quantopere expetatis optetisque vos, legiones, diruere illam in-
 cendioque vastare. Verum commiseratio me quaedam subit eius, si quidem
 urbs, quae tertium locum in orbe terrae obtinet, seu pulchritudinem atque
 magnitudinem moenium (videtis enim in quantam altitudinem ea surgunt),
 sive multitudinem populi aedumque infinitam suppellectilem aspexeris, ru-
 deribus oblecta iacebit, quasi castellum pauperculum. Neque magis exer-
 citas Romani in ea evertenda commoratio, ut quae a nobis domita iam bello
 sint pessundentur iterum diripianturque, videtur mihi rationem habere.
 Etiam ego hunc potissimum dixerim diligentem ducem, qui irruptioni-
 bus, qui stativis adversariorum loca vexat atque perdit: sed si quis suos
 fines cum excursionibus tum domum reversionibus copiarum pessundat at-

- A. M. 6477 τα, τοῦτον ἀνόητον, μᾶλλον δὲ κακονοούστατον ὀνομάζειν οὐκ ἂν.
 Ind. 12 ἀποκνήσαιμι· παρόμοιον τι διεργαζόμενον τῶν τῇ παροιμίᾳ κα-
 A. C. 968
 I. N. 6 μφδουμένων κυνῶν, οἱ τοὺς λύκους τῶν προβάτων ἀποσοβεῖν ἐπο-
 Cφειλοντες, καὶ τὰ βοσκήματα φυλάττειν ἀνεπιβούλευτον, οἱ δὲ,
 πρὸς τῷ μὴ ἀποσοβεῖν, μᾶλλον τῶν θηρίων αὐτοὶ διακόπτουσι 5
 καὶ διασπαράττουσιν. εἰ οὖν δοκεῖ καὶ πέθεσθὲ μοι, ἐπέπερ ὁ
 λόφος ὀχυρώτατος οὗτοσι καταφαίνεται, καὶ καταβήντος ἐστιν
 ἔδασσιν, ὡς ἑρῶτε, τοῦτον δὴ τειχιστέον ἔξαντῆς, καὶ ἴλην ἱππέων
 καὶ σπείραν πεζῶν ἐν αὐτῷ ἐατέον· ὥστε καθ' ἐκάστην ἐπεξελά-
 σσει καὶ καταδρομαῖς, καὶ τῶν ἐπιτηδείων διαρπαγαῖς τὴν Ἀντιό- 10
 χον ταπεινώσωσι, καὶ εἰς ἀμηχανίαν δεινὴν κατακλείσαντες καὶ
 Fol 292 ἄκουσαν ἀναγκάσωσι, Ῥωμαῖοι γενέσθαι ὑπόσπονδον." εἶπεν ὁ
 βασιλεὺς, καὶ λίθον ἐπωμισάμενος (ἦν γὰρ περὶ τὰ τοιαῦτα με-
 Dτριπαθῆς τε καὶ ταπεινός), ἄνεισι ἐπὶ τὸν λόφον, πάσῃ τῇ στρα-
 τιᾷ οὕτω ποιεῖν διακελευσάμενος. ἦν οὖν ἰδεῖν ἐν τρισὶν ἡμέραις 15
 ἄστει ἀνγκισμένον ἐπὶ τὸν λόφον, εὐερχές τε καὶ ὀχυρώτατον.
 φάλαγγα τοιγαροῦν πεντακοσίων ἱππέων, καὶ σπείραν χιλίων πε-
 ζῶν ἐν τῷ φρουρίῳ καταλιπὼν, καὶ ἀποχωρῶσαν χιλὸν αὐταῖς ἀπο-
 σιτισάμενος, ἐντειλάμενός τε ὁσημέραι ἐκδρομὰς κατὰ τῆς Ἀν-
 τιохίας ποιεῖν, καὶ τὸ παρατυχὸν μαχαίρας ἔργον καὶ προνομῆς 20
 ἀπεργάζεσθαι, αὐτὸς ἐκεῖθεν ἀπάρως πρὸς τὴν βασιλεύουσαν
 ἐπανέλκετο, καὶ μεγαλοπρεπῶς πρὸς τῶν ἁστικῶν ὑποδεχθεὶς
 ἐκεῖσε διέτριβεν.

que conterit, hunc nulla vel potius mala mente praeditum dicere non reformido. Similiter enim facit ut canes in fabula notati, qui cum lupos ab ovibus repellere debeant, pecudesque ab insidiis tueri, praeterquam quod lupos non repellunt, ipsi magis quam haec belluae pecudes conscindunt atque dilaniant. Proinde, si vobis videtur mihi que creditis, quandoquidem hic tumultus firmissimus videtur, irriguusque aquis est, illum uestigio communiamus, ala equitum et cohorte militum ibi relicta: ut quotidianis eruptionibus, decursionibus, alimentorum direptionibus, fractam Antiochiam, in angustiasque summas compulsam, vel invitam cogamus Romanorum se permittere ditioni." Hac oratione habita, Imperator, lapidem in humeros extollens (erat enim popularis in eiusmodi rebus ac modestus), ascendit in tumulum, toto exercitu idem facere iussu. Apparebat igitur trium dierum spatium castellum in tumulo exaedificatum, bene septum et munitissimum. Quo in castello postquam praesidium quingentorum equitum cohortemque mille militum cum cibariis idoneis reliquerat, iubens ut quotidie excursiones Antiochiam versus facerent, atque obvia quaevis caedibus rapinisque exinanirent, ipse inde castris motis ad urbem imperatoriam rediit, splendideque a civitate receptus ibi est commoratus.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ε.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER V.

ARGUMENTUM.

Nicephorus captos in Sicilia Romanos a Saracenis exposcit. Calocyres imperium affectat (Cap. 1). A quo excitati Russi Bulgariam invadunt (2). Nicephorus legatos mittit ad Bulgaros (3). Antiochia vi expugnata (4). Imperator funesto vatcinio commotus. Bardas, Nicephori pater moritur. Theophano insidias struit adversus coniugem (5). Ioannes Tzimisces in urbem arcessitus. Coniuratio ad caedem Imperatoris perpetranda (6). Nicephorus crudeliter occiditur (7). Eius ingenium et indoles (8). Ioannes Tzimisces rerum potitur. Nicephori corpus in regio sepulcro conditur (9).

α'. Ἀλλ' οὕτω μὲν, ἥπερ μοι ἤδη ἐρρήθη, ὁ αὐτοκράτωρ Νι- A. M. 6477
κηφόρος Συρίαν καὶ τὰ παράκτια ταύτης καταδραμὼν, καὶ τὸ Ind. 12
ἀντίβουον ἕκαστον ἐκποδῶν ποιησάμενος, καὶ λείων Μουσῶν θύμενος, A. C. 969
καὶ πλείστα πτολίσματα καθελὼν, καὶ τοῖς ἐπικαιροτάτοις τῆς I. N. 6
5 μεγάλης Ἀντιοχείας φρούριον ἐρυμνὸν δομησάμενος ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις καὶ πόλιν, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανέβη. Ἐνταῦθεν παρὰ
τὸν τῶν Καρχηδονίων ἀγὼν διεκρηκεύετο, καὶ τὸ τοῦ ἐναγεστά-

7. τόν] τῶν cod.

1. Ita eo quo supra demonstratum est modo Nicephorus Imperator, Syriam oramque eius maritimam emensus, postquam obiecta omnia vel summo-
verat vel Mysorum praedam, ut aiunt, duxerat, plurimisque oppidis exci-
sis in opportunissimis ad magnam Antiochiam locis castellum trium dierum
spatio exaedificaverat atque instruxerat, Constantinopolim rediit. Inde ad
Carthaginiensium praetorem oratores legans impurissimi atque implissimi

- A. M. 6477 του καὶ ἀσεβεστάτου Μωάμεδ ξίφος δῶρον ἐξέπεμπεν, ὅπερ λά-
 Ind. 12 φυρον ἐκ τινος τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἀλόντων φρουρῶν ἀνέλ-
 Βληφε, καὶ τὸν Πατρικιον ἐξήτει Νικήταν, ὃν συνέβη τὸ πρότε-
 ρον ἐν τῷ περὶ Σικελίαν τῶν Ῥωμαίων πταίσματι δορυάλωτον
 ληφθέντα, τῷ τοιούτῳ τῶν Ἀφρων παραπεμφθῆναι κατάρχοντι, 5
 ὡς ὁ λόγος ἐδήλωσε διὰ γραμμάτων οὖν ἐπέσκηπτεν, ὡς, εἰ
 ἐνδοιάσῃ πρὸς τὴν τοῦ Πατρικίου ἀπόδοσιν, καὶ οὐκ ἐξαυτῆς
 τοῦτον ἀνήσοι τε τῶν δεσμῶν, καὶ ὡς αὐτὸν παραπέμψῃ, πό-
 λεμον ἀκήρυκτον ἤτω προσδοκῶν, καὶ πῦσαν τὴν αὐτοῦ ἐπικρά-
 τειαν ἀνεκτριβῆναι, τοῖς Ῥωμαϊκοῖς δηϊομένην στρατεύμασι. 10
 ταῖς τοιαύταις οὖν ὁ Καρχηδόνιος ἐκδειματωθεὶς ἀγγελαῖς, ὡς
 ἄλλαις τισὶ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπὸ Σκυθῶν ῥήσει, τὴν τε
 C Πατρικιον Νικήταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ληφθέντας δορυαλώτους,
 καὶ ὅσους Ῥωμαίων ἐκ διαφόρων χώρων ἐν εἰρκταῖς πεδῆτας πα-
 ρακατεῖχε, δῶρον τῷ βασιλεῖ Νικηφόρῳ ἐξέπεμπε· δέος γὰρ 15
 αὐτὸν ὑπεσίφη, ἐκστρατεῖαν καὶ ἐκπλουν τοῦτον ἐνωτισάμενον.
 τὸ γὰρ ἀκαταγώνιστον τοῦ ἀνδρός, κἂν ταῖς μάχαις ἀνυπόστατον
 καὶ ἀπρόσιτον, καὶ ὅπως εὐπετῶς τὸ ἀντίπαλον ἦπαν ὡς ἐκ τι-
 νος θείας ῥοπῆς εὐείκτως κατεστρέφετο, ἔφροιντόν τε πάντα ἔθνη
 P. 47 καὶ ἐτεθῆπυσαν, καὶ οὐ πολέμιον ἔχειν, ἀλλὰ φίλον καὶ δεσπότην
 Fol. 293 r. τὴν ἠπείγοντο. οὕτω μὲν δὴ ὁ Πατρικίος Νικήτας καὶ οἱ λοιποὶ
 τῶν Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι τῶν δεσμῶν ἑυσθέντες καὶ τῆς εἰρκτῆς,
 πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐπανήσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ἥσθη

8. ἀνήσοι. Sic cod. Fort. ἀνῆ. 9. ἤτω. Sic cod. imperative:
 verti ac si esset ἤτο. 12. ἀπὸ Σκυθῶν ῥήσει. Vid. supra 28. A.

Moamethis gladium misit, quem pro manubis ex aliquo captorum in Palae-
 stina castellorum abstulerat. Simul Nicetam patricium repetit, cui prius
 contigerat, ut in Siciliensi Romanorum clade captivus factus huic Afrorum
 principi transmitteretur, sicut narratio significavit nostra. Litteris autem
 denunciat, si cunctaretur patricium restituere, neque evestigio illum vinculis
 solutum ad se mitteret, ut bellum infinitum expectaret, finesque ipsius
 omnes, a Romanis exercitibus directos, vastatum iri. Quibus nunciis Cartha-
 giniensis exterritus, quasi quibusdam Scythicis iussionibus, ut in proverbio
 est, tum Nicetam patricium, tum qui una cum illo captivi facti fuerant, et
 omnino Romanos quoscunque diversis locis in custodia vinctos asservabat,
 Nicephoro Imperatori dono misit. Formido enim illum incesserat, de ter-
 restri navaliq[ue] apparatu nostro audientem. Quippe invictam Imperato-
 ris vim, intolerabile in praeliis atque inaccessum robur, quemadmodum
 nullo negotio adversarios quolibet quasi divino quodam impulsu promte
 subigeret, verebantur omnes nationes atque obstupecebant, neque hostem
 habere illum, verum amicum ac dominum properabant. In hunc modum Ni-
 cetam patricius caeterique captivi Romani e vinculis eque custodia Con-
 stantinopolim reverterunt. Nicephorus autem Imperator, laetatus, ut par

τε, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ ἡμέραν ἤγεν ἑόρτιον, καὶ τὰς εὐχαριστή- A. C. 969
 ρίους τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τῶν ὁμοσύλων ἀπολυτρώσει ἀπεδίδου εὐχάς. I. N. 6
 ἐν ᾧ δὲ ταῦτα κατὰ τε τὴν Συρίαν καὶ τὸ Βυζάντιον τῷ βασιλεῖ
 διεπράττετο, ὃ πρὸς τοὺς Ταυροσκόθας σταλὲς βασιλικῇ νύ-
 5 ματι Καλοκύρης ὁ Πατρικίος, κατὰ τὴν Σκυθίαν γενόμενος, καὶ
 τῷ τῶν Ταύρων κατάρχοντι φιλιώδεις, δώροις τε τοῦτον δια- B
 φθέρας καὶ λόγοις καταγοητεύσας ἐπαγωγοῖς (φιλοκερδὲς δὲ ἦπαν
 ἐκτόπως τὸ Σκοθικὸν, καὶ λήγον ὅτι μάλιστα, καὶ ἐπιφρόνεις
 πρὸς λημμάτων ὑπόσχεσιν καὶ ἀνύληψιν) ἐνέπεισε στρατιᾶν συν-
 10 αηγοῦσθαι βαρεῖαν, ἐλαύνειν κατὰ Μυσῶν· τούτους δὲ καταγω-
 ησάμενον ὑποποιήσασθαι μὲν τὴν χώραν καὶ ταύτην παρακατέ-
 χειν εἰς ἴδιον ἐνδιαίτημα· αὐτῷ δὲ κατὰ Ῥωμαίων συνάρασθαι,
 ὅπως κατὰσχοι τὴν βασιλείαν, καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας ἐπι-
 τεύξοιτο. μεγάλας δὲ καὶ ἀνεκδιηγήτους τὰς ὠφελείας αὐτῷ πρά-
 15 ξειν καθυπισχνεῖτο, ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμείων συνεκφορήσαντα.

β'. Τούτων τῶν λόγων ὁ Σφενδοσλάβος ἀκουτισθεὶς (τοῦτο C
 γὰρ πρὸς τῶν Ταύρων κατωνομάζετο) οὐχ οἷός τε ἦν ἐπισχεῖν τὴν
 ὁρμήν· ἀλλὰ, μετέωρος ταῖς ἐλλείψει τοῦ πλοῦτου γενόμενος, ὀνει-
 20 ροπολῶν τε τὴν τῆς χώρας κατὰσχεσιν τῶν Μυσῶν, καὶ ἄλλως
 πᾶσαν ἡβηδὸν ἡλικίαν τῶν Ταύρων πρὸς τὴν ἐκστρατείαν κα-
 τήπειγεν. ἐξήκοντα τοιγαροῦν χιλιαδῶν ἀκμαίων ἀνδρῶν στρα-
 τιῶν συναγείρας, ἐκτὸς τοῦ θητικοῦ, ἅμα τῷ Πατρικίῳ Καλο-

22. χιλιαδῶν. Sic cod.

erat, diem egit festum, gratasque Deo ob popularium liberationem persol-
 vit preces. Haec dum in Syria atque in urbe ab Imperatore geruntur, Ca-
 locyres patricius, qui augusto nutu ad Tauroscythas missus fuerat, cum
 in Scythiam pervenisset, Taurorum Regi amicitia iunctus muneribus eum
 corrupit, verbisque blandis fascinato (lucri enim cupida est extra modum uni-
 versa Scytharum natio, avidaque in primis, ac proclivis, sive promittas quae-
 20 stum, sive suppedites) auctor fuit, ut gravi coacto exercitu contra Moesos
 proficisceretur: quibus debellatis ut regionem suae potestatis faceret, eaque
 pro domicilio ipse uteretur, sibi vero adversus Romanos opem ferret, ut
 imperio potiretur, Romanorumque principatum obtineret. Id si praestaret,
 magna et quae nec verbis exprimi possint emolumenta pollicetur se in illum
 ex sacro acriario collaturum.

2. Hanc orationem ubi Sphendoslabus audivit (sic enim a Tauris no-
 minabatur), animi impetum cohibere non potuit: sed, divitiarum spe su-
 spensus, agri Moesici possessionem somnians, cum alioquin ferventis animi
 esset et audax, fortis item et industrius vir, Taurorum pubem omnem ad
 eam expeditionem excitavit. Sexaginta igitur millium vigentium virorum
 conducto exercitu, extra impedimenta, una cum Calocyre patricio, quem

- A. M. 6477 κύρη, ὃν καὶ ὀμαλμονα πρόσῃκατο φίλλας θεσμοῖς; ἰχώρει κατὰ
 Ind. 12 Μυσῶν. ἄρτι δὲ παραπλέοντας τὸν Ἰστρον, καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ
 Δτῆς ἡπείρου ἀπόβασιν ἐπαγομένον, αἰσθόμενοι τὸ δρώμενον οἱ
 Μυσοί, εἰς τρισμυρῶν ἀνδρῶν συναγομένην φάλαγγα συνασπί-
 σαντες ἐπηγτίαζον. ἀλλ' ἐβῶμενέστατα τῶν πορθημένων ἀπο- 5
 βάντες οἱ Ταῦροι, τὰ τε αὐκὴ προβαλόντες, καὶ τὰ ἕξφη σπα-
 σάμενοι, ἐπιστροφάδην ἐπληττον τοὺς Μυσούς. οἱ δὲ, μηδὲ
 τὴν πρώτην ῥοπὴν ἐνεγκόντες, εἰς φυγαδεῖαν ἐτράποντο καὶ πρὸς
 τὸ Δορύστολον (ἐχρῶν δὲ φρούριον τοῦτο Μυσῶν) ἀγεννῶς συν-
 P. 48 κλείοντο. τηρικαῦτα δὴ λέγεται καὶ Πέτρον, τὸν ἡγήτορα τῶν 10
 Μυσῶν, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ σεβάσμιον, τῷ ἀπροσδοκῆτῳ τῆς
 τροπῆς περιαλῆσαντα, ἐπιληψίας πάθος περιπεσεῖν, καὶ ὀλίγον
 ἐπιβιώσαντα, τῶν τῆδε ὑπαπελθεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τὴν
 Fol. 293 v. Μυσίαν ἐπράττετο ὕστερον· ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Νι-
 κηφόρος, τὰ περὶ τῶν Ταύρων διαγνῶς, καὶ ἄλλως δὲ παρὰ 15
 πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βιοτὴν μεμεριμημένος τις ὢν, καὶ ἐργηγορῶς,
 καὶ μὴ νευστάζων, μηδὲ τισιν ἡδοναῖς ὅλως δουλούμενος (οὐδὲ
 γὰρ ἔχοι τις λέγειν, ὡς ἴδοι τοῦτον κωμάσαντα κἄν ἐν νεότητι),
 τότε παντοδαπὸς τις ἦν, καὶ τὴν περικτὴν στρατιὰν ἐξήρτυε, καὶ
 Β τοὺς λόχους καθάπλιζε, καὶ τὴν ἱππικὴν φάλαγγα ἐς βάθος διέ- 20
 ταπτε, καὶ πανσιδῆρους ἱππότητας ἀπέφαινε. τὰς τε μηχανὰς τὰς
 ἐφετηρίους τεκταίνόμενος ἐπὶ τῶν τῆς πόλεως πυργωμάτων κα-
 θίδρνε, καὶ σειρὰν βαρυτάλαντον ἐκ σιδήρου· πέποιτημένην ἐπὶ

9. Δορύστειον cod. 12. πάθος. Melius πάθει, nam περιπίπτει
 cum accusativo soloecismum arbitror. 22. Leg. ἀφετηρίους.

fratrem quoque amicitiae vinculis sibi adiunxerat, adversus Moesos movit. Ita cum iam ad Istrum appelleret, in terramque excensionem pararet, re cognita Moesi exercitu ad triginta millia hominum confecto obviam vene-
 runt. At animosissime e naviculis exscendentes Tauri, proiectis scutis gla-
 diisque districtis, strenue ceciderunt Moesos. Hi, ne primam quidem im-
 pressionem ferentes, in fugam versi Dorystolum (munitum id oppidum Moe-
 sorum) flagitiose conclusi sunt. Quo eodem tempore Petrum dicunt, ducem
 Moesorum, virum religiosum atque venerabilem, nec opinata fuga gravium
 commotum, in morbum comitalem incidisse, cumque paulisper superfui-
 set ex hac vita migrasse. Verum haec in Moesia posterius acciderunt:
 Nicephorus autem Romanorum Imperator, ubi illa de Tauris intellexit, ut
 fuerat alioquin tota sua vita laboriosus, erectus, somno minime connivens,
 neque voluptatibus omnino serviens (neque enim quisquam potest dicere,
 se eum vel in adolescentia comessantem vidisse), tunc plurimis nego-
 tiis simul se dedit: pedestres copias instruebat armabat manipulos, eque-
 strem aciem in altitudinem disponebat, cataphractis obtegebat equites.
 Item machinas misiles fabricatus per urbis propugnacula collocat, cate-
 namque ponderosissimam e ferro factam ad turrim alligans, quam Centena-

τὸν πύργον ἐνδυσάμενος, ὃν Κεντηνάριον κυκλήσκειν εἰώθασιν, A. C. 969
ἐπὶ φρεσὶν τε μεγίστων ἐφαρμοσάμενος, κατὰ τὸν Βόσπορον ^{I. N. 6}
ἔκειτο, καὶ πρὸς τὸ τοῦ καταντιπέρας Καστελλίου πύργωμα ἀνῆψε.
δραστήριος δὲ ὢν, καὶ βαθυγνώμων, εἰ καὶ τις ἄλλος, ὢν ἴσμεν,
5 αὐτῇρ, ἀξύνφορον εἶναι οἱ διελογίζετο, εἰ πρὸς ἀμφοτέρα τὰ
ἔσθῃ τὴν διαμάχην ἄροιτο. ξυνοῖσον οὖν ἐδόκει εἶναι αὐτῷ, εἰ
τὸ ἐν ὑποποίησιν τῶν ἐθνῶν. οὕτω γὰρ ἐδόκει ῥῆστα περιέσε- C
σθαι τοῦ ἐνδός, καὶ αὐτὸ θάπτον καταγωνίσασθαι.

γ. Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ τὸ παρὰ τῶν Ταύριον ἀπεργνάκει δια-
10 κηρυκεύσθαι (ἤδει γὰρ τὸν Πατρίκιον Καλοκέρην ἀπαξ τῆς εὐ-
θείας ἐκκλίναντα καὶ τῆς τούτου κυρίας ἀφηνιάσαντα, καὶ μέγα
παρὰ τῷ Σφενδοσλάβῳ δυνηθέντα, μὴ εὐέλκτως τῷ τούτου θε-
λήματι σπείσασθαι), πρὸς τοὺς δημοθρόσκους Μυσοὺς ἐβουλεύσα-
το μᾶλλον πρεσβείαν στείλασθαι. καὶ ὅττι πρέσβεις ὥς αὐτοὺς
15 ἵσταλλε, τὸν τε Πατρίκιον Νικηφόρον, ᾧ τὸ ἐπώνυμον Ἐρωτι-
κός, καὶ Φιλόθειον, τὸν τῶν Εὐχαΐτων πρόεδρον, καὶ τῆς τε D
θρησκείας αὐτοὺς ὑπεμύμνησε (τὰ Χριστιανῶν γὰρ ἀναντιρῶ-
τως πρεσβεύουσιν οἱ Μυσοὶ), καὶ παρθένους τοῦ βασιλικοῦ γέ-
νους ἐξήτει, ὥς συνάψῃ ταύτας τοῖς τοῦ αυτοκράτορος Ῥωμανοῦ
20 παισὶ, καὶ ἀδιάρρηκτος ἐκ τοῦ κήδους ἧ τε πρὸς Ῥωμαίους καὶ
τοὺς Μυσοὺς καταλλαγὴ καὶ φιλία ἐμπεδωθῇ. οἱ δὲ Μυσοὶ
ᾠόμενοι τὴν πρεσβείαν ἐδέχοντο, καὶ κόρας ἐξ αἵματος τοῦ βασι-

3. καταστῆλλον cod. Sed est Castellum Galaticum: vid. Constan-
tinop. Christian. 9. C., quod Theophanes Chronograph. 331. C. κα-
στῆλλον τῶν Γαλάτων (sic) vocat. 4. εἰ καὶ τις] ἐκείνῃ cod.
9. ἐπεργνάκει cod. 12. εὐέλκτως cod. 20. ἧ τε] εἴτε cod.

rium vocare solent, in palos praegrandes impositam per Bosphorum teten-
dit, adque propugnaculum Castellum, quod e regione est, applicuit. Ta-
men nihilominus, ut erat impiger et in consiliis peracutus, si quis alius,
de quibus accepimus, mortalium, haud ex re sua existimavit, si adversus
utramque nationem bellum susciperet. Commodum ergo illi visum est,
earum nationum alteram sibi conciliare. Sic enim existimabat, se parvo
negotio superiorem fore contra alteram, eamque se brevi debellaturum.

3. Hinc, quandoquidem de compositione cum Tauris desperabat (scie-
bat enim patricium Calocyrem, qui a recta via semel declinasset, ipsius-
que dominatam excusasset, cum multum apud Sphendoslabum posset, non
facile ipsius voluntati morem gesturum), ad Moesos potius, iisdem atque
ipse religionibus deditos, legare constituit. Proinde oratores ad illos mi-
sit, Nicephorum patricium, cognomento Eroticum, et Philotheum, Euchai-
taram antistitem, communisque persuasionis eos commonefecit (Christiano-
rum enim fidem citra controversiam colunt Moesi), virginesque generis regil
ab his poposcit, quas Romani Augusti filii collocaret, ut ex affinitate invio-
labilis inter Romanos ac Moesos conciliatio atque amicitia firmaretur.
Moesi hanc legatione accepta puellas ex sanguine regio planastria imposi-

A. M. 6477 λικοῦ ἐπὶ ἁμαξῶν ἀναβιβάσαντες (εἰδομένον δὲ γυναιξὶ Μυσῶν,
 ind. 12 ἐφ' ἁμαξῶν ὀχεῖσθαι), τῷ αὐτοκράτορι Νικηφόρῳ ἐξέπεμπον,

ἀπαμῶναι σφίσιν ὅτι τύχιστα ποτνιώμενοι, καὶ τὸν τοῖς ἀρχέσιν
 P. 49 αὐτῶν ἐπικείμενον πέλεκυν τῶν Ταύρων ἀποτρέψαι καὶ κινὸν

ἀπεργάσασθαι καὶ κἂν ἐπήμυνε ταῦτοις, καὶ τρόπαια κατὰ τῶν 5
 Ταύρων ἐστήσατο, ἐπεὶ καὶ κατὰ πάντων, πρὸς οὓς ἂν τὴν Ῥω-

Fol. 294 r. μαϊκὴν ἀντεπήνεγκε δύναμιν. ἀλλ' ἀπὸ μικρᾶς ῥοπῆς αἰωρούμε-
 να τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ὥς ἕκ τινος εἰπεῖν λεπτῆς κρόκης ἐκρε-
 μαυνύμενα, καὶ εἰς τὸ ἐναντίον εἴωθε περιχωρεῖν. ἀνεπισφαλῶς
 γάρ τινες οἴονται νέμεσθιν τινα θείαν καὶ φθόρον ἀνθρώπινον τοῖς 10
 ἐπισήμοις καὶ ἄλκιμωτάτοις ἀνδράσι προσίστασθαι, σφάλλοντα
 τούτους, καὶ περιτρέποντα, καὶ εἰς τὸ μηδὲν συνελαύνοντα.

Βολᾷ δὴ καὶ τότε τῷ αὐτοκράτορι Νικηφόρῳ, κατὰ ῥοὴν αὐτῷ
 φερομένων τῶν πρῶγμάτων, καὶ ὥς οὐκ ἄλλῳ τῶν πρὸ αὐτοῦ
 ἡγεμονευσάντων, συμβέβηκεν. ἐγὼ δὲ τοῦτό φημι, ὅτι ἀμη- 15
 χύνῳ τοῦ κρείττονος προμηθεῖα ἤδη τοῖς ἀνθρώποις εὐροῦντα τὰ
 πρῶγματα εἰς τοῦναντίον ἀντιπερὶσσιταται, ὥς ταύτῃ παιδευθεῖεν
 θνητοὶ ὄντες καὶ πρόσκαιροι, καὶ μὴ περαιτέρῳ φνoῦεν τοῦ
 προσήκοντος. ἤδη γάρ τινες εὐπραγίας ἐπιβάντες καὶ κατὰ τὰς
 μάχας εὐδοκμήσαντες, θεοὺς ἀνείπειν αὐτοὺς οὐκ ἐνάρκησαν, 20
 εἰς αὐτὴν τὴν πρόνοιαν ἐξυβρίσαντες. παράδειγμα τούτων οἷ
 τοῦ Ἀλωέως παῖδες Ὠτός καὶ Ἐφιάλτης, εἰς οὐρανὸς κατὰ
 C τὸν μῦθον πειρώμενοι ἀνελθεῖν, καὶ Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυ-

5. ἐπίμναι cod. 8. λεπτῆς] λεπτῆς cod. 13. αὐτῶν cod.
 14. φαιρομένων cod. Deinde post ἡγεμονευσάντων videtur deesse
 verbum. 20. ἂν εἰπεῖν cod.

tas (consueverunt autem mulieres Moesorum plaustris vehi) Nicephoro Im-
 peratori miserunt: orant, quamprimum sibi subveniret, securim Taurorum,
 suis cervicibus impendentem, averteret, irritamque redderet. Ac profecto
 si opitulatus esset illis, item tropaea de Tauris constituisset, ut de omni-
 bus, quibus Romana signa intulerat. Verum enimvero parvo momento
 suspensae res humanae, tenuique filo, ut ita dicam, sublatae, in contra-
 riam quoque partem solent inclinari. Recte enim nonnulli opinantur, sicut
 malevolentiam quandam numinis, item invidiam hominum clarissimis poten-
 tissimisque viris adversari, eosque decipere, evertere, ad nihilum redigere.
 Quod idem tunc quoque Nicephoro Imperatori, cum secundo casu illi
 omnia fluere, magis quam ulli eorum qui ante principatum obtinuerint,
 accidit. Ego vero illud dico, singulari numinis providentia hominum se-
 cundas res in contrarium verti, uti sic discant, mortales se esse atque cadu-
 cos, neque plus inflentur quam sit satis. Iam enim quidam prosperita-
 tibus usi praeliisque clari Deos se praedicare non sunt veriti, ipsam pro-
 videntiam lacescentes. Cuius rei exempla sunt Aloei filii Otus et Ephialtes,
 in coelum, si fabulam audimus, ascendere conati, et Nabuchodonosor Ba-

λόφος, εἰκόνα στησόμενος ἑαυτοῦ, καὶ ὁ Φιλίππον Ἀλέξαν- A. C. 969
δρος, Ἀμμωνος υἱὸς ἀξιῶν ὀνομάζεσθαι. εἰκότως οὖν τρεπτά I. N. 6
καὶ καλὴν τροπὰ κατέστηκε τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα, οἳ
δὴ καὶ τότε Ῥωμαίοις συνέβαινεν, ἀποβαλοῦσι μετὰ μικρὸν ἡγε-
5 μόνα τὸν ἑαυτῶν, οἷον οὐκ ἔσχεν ἄλλον ἢ Ῥωμαϊκὴ δυναστεία τὸ
πρότερον. εἰ γὰρ μὴ τῇ τούτου ἀναιρέσει εἰς τὸ ἔμπαιεν ἡ τύχη
τούτοις ἀπέτρεχεν, οὐδὲν ἐνέδει, ἐπιβιοῦντος ἐκείνου, μὴ τὰ ὄρια
πῆξασθαι τῆς σφῶν ἐπικρατείας πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον κατὰ τὴν
Ἰνδικήν, καὶ αὐθις ἐπὶ δνόμενον πρὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ
10 τέρματα. ἀλλὰ γὰρ ἐπανακτέον τὸν λόγον, ὅθεν ἀπέκλινε τοῦ
εἰρησῶ.

D

δ'. Οἱ μὲν δὴ Μυσοὶ χεῖρας ἐκτίδας ἐφήπλουν, ἐπαμῦναι
σφίσι δυνάμενοι τὸν αὐτοκράτορα. ἐν ᾧ δὲ πρὸς τὴν ἐστρα-
τείαν διεσκευάζετο, ἡ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας ἁλωσις ἐπηγγέλ-
15 λετο, ἄρτι κατὰ τὰς ἐκείνου ὑποθήκας ὑλοῦσα, ἃς δὴ τοῖς κα-
ταλιφθεῖσι πρὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ταύτην λεηλατεῖν στρατιώταις ἐπέ-
σκηπτε. λέγεται γάρ, ὥς, ἐπέπερ ταῖς καθ' ἡμέραν καταδρο-
μαῖς εἰς ἀμυγανίαν καὶ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων ἐσχάτην συνηλαύ-
νито, τὸν Πατρίκιον Πέτρον καὶ στρατοπεδάρχην, τομίαν μὲν
20 ὄντα, ῥέκτην δὲ τὴν ἄλλως καὶ ῥωμαλεώτατον, κατατρέχοντα P. 50
Συρίαν, ἐκείσε μετὰ τῆς δυνάμεως ἀφικέσθαι, καὶ Μιχαὴλ ἐκεῖ-
νον, ἐν ταξίάρχοις τελοῦντα, ᾧ Βουρτζῆς ἐπώνυμον, ἐπὶ κατα-
σκοπῇ ἐκπέμψαι τῆς πόλεως. τὸν δὲ μετὰ καὶ ἄλλων λογάδων
ἐγγῶ ταύτης γεγόμενον, τὸν ἐπίβατον τοῦ τέλους περισκοπή- Fol. 294 v.

24. ἐπίβατον. Sic cod.

bylonius, statuum ponens sibi, et Alexander Philippi F. qui Ammonis fili-
um voluit se nominari. Haud iniuria igitur mutabiles vicissitudinisque ple-
nae sunt res mortalium, velut tunc quoque Romanis usu venit, cum post
paucos principum ipsorum amitterent, qualem nunquam antea habuit Roma-
num imperium. Quod si huius caede non retro se tulisset eorum fortuna, nihil
aberat, quin illo superstite fines ditionis versus orientem solem in India,
versus obeuntem ad ipsos mundi fines constituerent. Verum reducenda est
unde e contextu declinavit oratio.

4. In hunc modum Moesi manus supplices pandebant, obsecrantes Im-
peratorem, ut sibi subveniret. Qui dum se ad expeditionem comparat,
Antiochiae magnae expugnatio nunciata est, iam iuxta mandata ipsius facta,
quae relictis a se ad eam vexandam militibus dederat. Dicitur enim, cum
quotidianis decursionibus in angustiam inopiamque rerum necessariarum ult-
imam compulsa esset, Petrum patricium castrisque praefectum, qui, quam-
vis spado, strenuus tamen alioqui esset atque fortissimus, Syriam pervaden-
tem, eo cum copiis pervenisse, Michaëlemque illum ex tribunis, cui Burtzæ
cognomen, ad explorandam urbem emisisse. Michaëlem una cum aliis
electis hominibus, ubi propius accessisset, ascensu muri inspecto in castra

Leo Diaconus.

6

A. M. 6477 **σαι, και ὁπισθόρμητον ἀπαλλαγῆναι πρὸς τὸ στρατόπεδον, κλι-**
 Ind. 12 **μακὰς τε ἀναλόγους τῷ ὕψει τῶν πύργων τεκτῆσθαι· κὰν τοῖς**
 A. C. 969 **ἀχθοφόροις ζώοις ταύτας ἐπιφορτίσασθαι, και μετὰ λεγεῶνος**
 I. N. 6 **γενναιοτάτων στρατιωτῶν ἥδη μέσων νυκτῶν τὸν τῆς Ἀντιο-**
Βχέας περίβολον αὖθις καταλαβεῖν, ἥρεμά τε ταύτας προσερεῖ- 5
σαι τῷ τείχει και ἀνίεναι διὰ τῶν κλιμάκων· τοὺς δὲ φύλα-
κας τῶν Ἀγαρηνῶν, βαθεῖ τῷ ὕπνῳ καθεύδοντας, τοῖς ξίφε-
σι διαχρήσασθαι. ἐγκρατεῖς δὲ τῶν τειχῶν τὸν τρόπον τοῦτον
Ῥωμαίους γεγενημένους καταβῆναι τε τῶν πύργων, και τετραχῶς
τὸ ἄστυ πυρπολεῖν· Ἀντιοχεῖς δὲ, τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλα- 10
γέντας, εἰς οἰμωγὰς και θρήνους τραπῆναι και ἀμύχανίαν δει-
νῆν, διενθυμουμένους ὅ,τι και δρᾶσαιεν. ἥδη δὲ πρὸς ἀλκὴν
ὀρμῆν διαλογιζομένων, και ῥωμαλέως τοῖς ἐναντίοις ουστάδην
ἀντικαθίστασθαι, τῆς ἔω τηλαυγῶς ὑπαναχάζουσης, προέφθασε
Ὁ τὴν ἐκείνων ὀρμὴν ὁ στρατοπεδάρχης Πέτρος, μετὰ τῆς δυνά- 15
μειως εἰς τὴν πόλιν διὰ τῶν πυλῶν εἰσελάσας, ὥς οἱ προκατα-
σχόντες τὸ ἄστυ Ῥωμαῖοι αὐτῷ ἀνέπετασαν. Ἀντιοχεῖς δὲ πρὸς
τοσαύτην στρατιὰν μηδὲ ἀντωπεῖν ἐξισχύοντες, τὰ ὅπλα ῥέψαν-
τες, εἰς ἑκτεῖλαν ἐτράποντο. οὗς ὁ στρατοπεδάρχης ἀνδραποδι-
σάμενος, και τὴν πυρκαϊὰν ἀποσβέσας, και τῶν σύλων ἐξελὼν 20
τὰ πρωτόλεια, τὴν τε πόλιν κατὰ κράτος κατεῖχε, και τῶν τε-
χῶν τὰ ἐπισφαλῆ ἐκρατύνετο.

A. M. 6478 **ἐ. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἡ περιφανὴς και μεγάλη Ἀντιόχεια πρὸς**
 Ind. 13 **τῶν Ῥωμαίων ἦλθε τε και ἐπορθήθη. τὴν γοῦν ταύτης ὁ αὐτο-**
 A. C. 969 **κράτωρ διακούσας κατάσχεσιν, ἐγεγῆθει τε, και τῷ κρείττονι** 25
 I. N. 7

5. *ἥρεα. Sic cod. pro ἡέρα.*

reversum scalas altitudini turrium respondentibus fabricasse; hisque in sarcinaria iumenta impositis, cum legione fortissimorum militum iam media nocte ad Antiochiae moenia iterum se contulisse, scalisque silentio ad muros positos per eas evasisse: excubitores Saracenorum, alto somno sepultos, gladiis confecisse. Ita Romanos murorum hoc modo potitos demisisse sese ex turribus, oppidum ubique incendiisse: Antiochenos, improvise malo conturbatos, ad gemitus, eiulatus, desperationem summam venissee, quacessivisse, quid iam sibi esset agendum. Iam vero cum animo statuissent ad virtutem confugere, acriterque adversarii pede collato obistere, ubi mane clarum subluxit, praecidit eorum impetum Petrus castrorum praefectus; cum exercitu in urbem per portas se inferens, quas prius oppidum ingressi Romani illi aperuerant. Antiochenes, cum adversus tantas copias ne suspicere quidem possent, abiectis armis ad preces supplices se converterunt. Quibus in servitutem datis restinctoque incendio, praetor, manubias e praeda delectis, oppidum vi tenuit, in murisque quod erat labefactatum communit.

5. Nobilis atque magna Antiochia hunc in modum a Romanis capta et vastata est. Cuius de expugnatione cum Imperator audisset, rem laeto

ἐγκαρστήρια ἔθυσεν. ἔτυχε δὲ τότε τὴν τῶν Ἀσωμάτων ἀπαν- A. M. 6478
 τήσιν συναξίν, ἐν ἧ καὶ μοναχόν τινα λέγεται τῶν ἰερημικῶν ἐπι- Ind. 13
 στόλιον ἐκιδόντα τῷ βασιλεῖ, ἐκποδὼν ἑξαυτῆς οἰχέσθαι. τὸν A. C. 969
 δὲ ἀνέλεξαι τε τοῦτο, καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀναλέξασθαι· εἶναι δὲ D
 5 τὴν τοῦτον ἔμφρασιν τοιαύτην· „ἐμοὶ τῷ σκώληκι παρὰ τῆς προ-
 νοίας ἀπεκαλύφθη, βασιλεῦ, μεταναστῆναι σε τῶν τῆδε τῷ μετὰ
 τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον τρίτῳ μηνί.” πολλὰ τοίνυν ἀναψη-
 λαφύσας ὁ βασιλεὺς, οὐχ εὔρε τὸν μοναχόν. ἐντεῦθεν ἐν κατη-
 γείᾳ διῆγε καὶ σκυθρωπότῃ· ἐπὶ κλίνης τε τὸ παράπαν ἔκτοτε P. 51
 10 οὐκ ἔβουλήθη διαναπαύσασθαι, ἀλλ’ ἐπ’ ἑδάφους ὑποστρων-
 νῶν δέσμα παρδάλειος, καὶ κοκκοβαφῇ πῖλον, ἐπὶ τούτων ἐκά-
 θευδε, μαρδύη τῇ τοῦ μοναχοῦ Μιχαὴλ καὶ Θείου αὐτοῦ, ὃ Μα-
 λείνος ἐκώλυμον, ἄνωθεν ἐπικαλύπτων αὐτοῦ τὸ σωματίον· ἐν
 οἷς ἕδιστο καθεύδειν, ὀπηρῖνα τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν τις εἰσή- Fol. 295 r.
 15 λαυνε, καὶ τῶν μυστηρίων Χριστοῦ τῶν ἀχράντων ἡβούλετο
 μετασχεῖν. κατὰ ταύτας δὲ τὰς ἡμέρας συνέβη καὶ τὸν Κάισαρα
 Βάρδα, τὸν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου πατέρα, τοῦ βίου
 μεταναστῆναι, ἐπὲρ τὰ ἐννεήκοντα ἔτη διαβιώσαντα, καὶ τοῖς
 στρατιωτικαῖς καταλόγοις ἐξ αὐτῆς ἡβης καταγερῶσαντα, καὶ B
 20 πολλὰ τρόπαια καὶ νίκας ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθήμασιν
 ἀναδησάμενον. ὃν ἐπένθησεν ὁ βασιλεὺς τεθνηκότα, ὥς τὸ εἰκός,
 ἐκ τῶν ἀνακτόρων τε καὶ μέχρι τῆς ἐστίας αὐτοῦ κατὰ μεσημ-
 βριαν κειμένης τοῦ ἁστεος, πρὸς τὸ κάταντες τῆς ἐπὶ θάλασσαν

11. κοκκηβαφῇ cod. Sed κοκκοβαφῇ infra 53. A. 12. Μαλείνος.
 Sic cod.

talit, et unumque gratulationem fecit. Forteque evenit, ut tunc Angelorum
 synaxis interveniret: ibi monachum dicunt ex iis qui vitam solitariam
 agunt, codicillos tradidisse Imperatori, continuoque e conspectu evanuisse.
 Illos cum explicasset Imperator, argumentumque intellexisset, fuisse
 eorum significationem eiusmodi: „Mihi, tametsi vermis sum, a providentia
 potefactum est, Domine, a vita te recessurum mense tertio post Septem-
 brem modo praeterlapsum.” Neque Imperator, quamvis multum investi-
 gans, reperire potuit hunc monachum. Atque inde in moerore versatus
 est ac aqualore; omninoque in lecto cubare eo ex tempore noluit: sed super
 pelle pantherina crassoque coactili coccino humi stratis dormiebat; pallio
 autem Michaelis monachi, patris ipsius, cui Maleino cognomen fuerat,
 superne contegebat sibi corpus: quibus in rebus pernoscere consueverat,
 quoties, imminente dominica solemnitate aliqua, intemeratis Christi myste-
 ris constituerat frui. Iisdem prope diebus accidit, ut Bardas Caesar, Ni-
 cephorī Imperatoris pater, ex hac vita migraret, natus annos amplius nona-
 ginta, cum in numeris militaribus ab ipsa pubertate consenuisset, trium-
 phos atque victorias facinoribus bellicis complures adeptus. Hunc Impe-
 rator mortuum, ut par erat, luxit: eque palatio usque ad domum eius, in
 parte australi urbis sitam, in clivo vine qua ad mare itur, Sophiasque portas

A. M. 6478 φερούσης ὁδοῦ, ἵνα ὁ τῆς Σοφίας λιμὴν ἤπλωται, τὸν τούτου νε-
 Ind: 13 κρὸν προέπεμψε, καὶ τῇ σοφῷ περιέστειλε. μετὰ δέ τινας ἡμέρας
 τοῦ ἐπὶ τῷ πατρὶ πένθους τῷ βασιλεῖ ὑπολωφθήσας, εὐκαιρίας
 ἡ Ἀνγούστα Θεοφανῶ δραξαμένη, πρόβουσι τούτῳ καταμόνας,
 πολλὴν συνείρονσα λόγων πειθῶ, Ἰωάννην τε τὸν Μάγιστρον, 5
 C ὦ Τζιμοσκῆς τὸ ἐπώνυμον, οὐκ ἀνὴρ ἐξαυτουμένη, προσλιπαροῦσά
 τε καὶ ποτνιωμένη. καὶ δικαίαν δῆθεν τὴν σκῆψιν προτεινομένη,
 καὶ, „ἵνα τί πάντα μέτρω καὶ σταθμῶ ῥυθμίζων τὰ σά, βασι-
 λεῦ, ὥς ἀκριβῆ σταθμὴν εἶναι σε καὶ κανόνα σωφροσύνης εὐδύ-
 τατον, παρορᾷς ἄνδρα γενναῖον οὕτω καὶ νεανικόν, ἀριπρεπῆ 10
 τε κατὰ τὰς μάχας τυγχάνοντα καὶ ἀκαταγώνιστον, ἐγκυλινδεύ-
 σθαι τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν, καὶ βίον μεταδιδάκειν παρεξηλη-
 μένον καὶ ἄνετον, σφριγῶντα καὶ αὐτὴν τῆς ἡλικίας ἄγοντα τὴν
 ἀκμὴν, καὶ ταῦτα αὐτανειπὶν τοῦ σοῦ πεφνηνότη καράτους, λαμι-
 πρὰν τε τοῦ γένους, ἔλκοντα τὴν σειράν; ἀλλ', εἰ δοκεῖ, κέ- 15
 D λеве τὴν ταχίστην, τῶν χώρων ἵνα διατρέβει ἀπύραντα, ἀφι-
 κέσθαι τε πρὸς ἡμᾶς καὶ συζύγῳ τῶν εὐγενῶν ἀρμοσθῆναι.
 τὴν γὰρ ἤδη νόμῳ γάμου προσαρμοσθεῖσαν αὐτῷ ὁ πικρὸς, ἄς
 οἶσθα, καὶ λυσιμελής ἐξεθέρισε θάνατος. εἶπον λοιπὸν, βασι-
 λεῦ, καὶ εἰσηγουμένη τὰ δέοντα πελοσθῆτι, καὶ μὴ προκείσθω 20
 ταῖς ἀκολάστοις γλώσσαις κωμῳδία καὶ σαρκασμὸς ὁ ἐκ τοῦ
 σοῦ γένους ἀναδραμὼν, κὰν ταῖς τῶν πολέμων ἀνδραγαθίαις
 πυρὰ πάντων μεγαλαυχούμενος.”

P. 52 ζ'. Τούτοις τοῖς λόγοις μετελθοῦσα τὸν αὐτοκράτορα καὶ,

8. ἵνα τί. Videtur hic deesse φησί. 10. ἀριπρεπῆ cod. 11. ἐγκα-
 λινδεῖσθαι cod. 19. λυσιμελής cod.

panditur, corpus eius prosecutus est, et in arca composuit. Aliquot post diebus, cum esset paululum levata Imperatoris de patre aegritudo, Theophano Augusta, opportunitate usa, secreto eum adiit, multamque connectens in verbis suaviloquentiam, pro Ioanne Magistro cognomento Tzimisce deprecari implorando atque obtestando non intermisit. Speciosam nimirum causam praetextens, „Cur”, inquit, „tu qui modo et ratione omnia facis, Domine, adeo ut sis consummatum exemplum ac norma acerrima temperantiae, nullo loco numeras, virum tam fortem et animosum, clarum bello atque invictum, volutari in luto voluptatum, vitamque agere extorrem et otiosam? Et tamen viget ille ipso aetatis robore, tum etiam consobrinus tuae maiestatis est, illustrem trahit generis seriem. Verum, si videtur, iube illum quamprimum, rure ubi est relicto, ad nos venire, et uxorem aliquam e patriciis ducere. Quam enim prius in matrimonio habebat, acerba, ut scias, ac membra solvens mors perculit. Cede igitur, Domine. Quod suadeo, rectum est. Gere mi morem. Ne iaceat ad ludibrium et irrisionem linguarum petulantium qui et generis te attingit, et ob bellica facinora ab omnibus praedicatur.”

6. His vocibus insectans Imperatorem et, ut fit, fascinans (studabat

ὡς τὸ εἶδος, καταγοητεύσασα (εὐνοίαν γὰρ ὑπὲρ τὸ προσήκον A. C. 969
 παρῆεν αὐτῇ, ἐκτόπως τῆς ὥρας ταύτης ἡττώμενος), ἀνέπει- I. N. 7
 σεν ἐσκαλέσαι τὸν Ἰωάννην, καὶ θῦττον ἀπαντῆσαι πρὸς τὸ Βυ-
 ζάντιον. ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελάσας καὶ τῷ βασιλεῖ
 5 παραστὰς, ἐπέπερ ἐπισκήψεις ἐδέξατο τοῖς βασιλεῦσι ὁσμέραι
 φοιτῶν, τότε μὲν ἐφ' ἐστίας εὐθὺς ἀπηλλάττετο· μετέπειτα δὲ
 παρὰ τὴν βασιλείαν αὐτὴν οὐ διελύμπανεν ἀνιών. ἅτε δὲ Θερ- Fol. 295 v.
 μουργός τις ἀνὴρ πεφυκὼς, καὶ τολμήσας εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ
 πράγμασιν ἐπιχειρεῖν ἀλλοκότοις παραβολώτατος, ἐξεῦρε μῆχα-
 10 γὴν, ὥστε διὰ τινων ἀφανῶν εἰσόδων πρὸς τῆς Αὐγούστης ἐτοι-
 μασθυσῶν ὑποδύεσθαι τε καὶ εἰς λόγους ταύτῃ συνέρχεσθαι, καὶ B
 τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τῶν ἀνακτόρων μελετῆσαι
 καθαιρεσιν. ἐντεῦθεν ἄνδρας ῥωμαλέους καὶ νεανικοὺς τὰ πολέ-
 μα ἐκ διαλειμμάτων πρὸς αὐτὸν ἐξέπεμπε, οὓς ὑποδεχομένη
 15 ἐν οἰκίᾳ σκοταίῳ παρ' αὐτῇ παρεφύλαττεν. ἐπεὶ δὲ πόνον ἢ
 τοῦτων ἐπὶ κακῇ συλλαβοῦσα συμφωνία καὶ δεινὴν ἀδικίαν ὠδί-
 νασα, τὴν πονηρὰν τεκεῖν ἀνομίαν ἠπείγετο, συνελθόντες αὐτῇ
 ἀλλήλοις κατὰ τὸ σὴνθες, τὸν αὐτοκράτορα Νικηφόρον τῆς ἀρ-
 χῆς κατασπᾶσαι διέγνωσαν. ἐκείθεν ἐφ' ἐστίας ὁ Ἰωάννης ἀπαλ-
 20 λαγείς, Μιχαὴλ τε, τὸν καλούμενον Βούρτζην, καὶ Ἀέοντα τὸν
 Πεδύσιμον ἐσκαλέσας καὶ τὸ δωμάτιον κλείσας, τὴν τοῦ αὐτο- C
 κράτορος Νικηφόρου μετ' αὐτῶν ἐσκαίωρεῖτο ἀναρρεσιν. μὴν
 ἡμισυῇ τότε Δεκέμβριος, δεκάτην ἑλαύνων ἡμέραν. λέγεται

5. Vel ἐπισκήψεις vertendum est interdicta, vel deest post βασιλεῦσι
 negatio μὴ seu οὐχ. Vid. Codrenum 662. B. 8. Fort. τολμητίας,
 ut 23. C. 36. B. C. 12. Fort. ἀνακτορίων. Vid. notas. 14. αὐ-
 τόν. Leg. αὐτήν.

calm Augustae plus quam attinebat, eratque forma eius mirabiliter captus),
 persuasit illi ut Ioannem accoerseret, quo Constantinopolim protinus is se
 conferret. Eo cum pervenisset, ad Imperatorem admissus, postea quam
 vetitas fuerat singulis diebus in palatium venire, tunc quidem evestigio
 domum se recepit: deinde tamen anlam frequentare non intermisit. Nam
 cum esset vir fervida natura, et confidens, si quis fuit unquam, et ad res
 immanes tentandas audacissimus, modum reperit, quemadmodum per quos-
 dam occultos aditus ab Augusta paratos clam introiret, in eiusque veniret
 colloquium, et Imperatoris Nicephori remotionem a principatu meditaretur.
 Proinde homines robustos ac bello strenuos ex intervallis ad Augustam sub-
 misit, quos illa receptos in cella tenebricosa prope ipsam collocavit.
 Postquam vero eorum conspiratio, conceptu in nefas facto, calamitatem
 et truculentum scelus parturiens, atrocem impietatem iam erat prolatura,
 iterum inter se ex more convenientes Nicephorum Imperatorem de imperio
 detrodere statuerunt. Ita Ioannes domo egressus Michatēlem cognomento
 Butzcam et Leonem Pbdiasimum introvocat: clausa cella cum his Nicephori
 Augusti caedem machinatur. Agebatur tunc mensis Decembris dies deci-

- A. M. 6478 δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑμνωδίας κληρικόν τι-
Ind. 13 να τῆς βασιλείου αὐλῆς λίβελλον ἀναδοῦναι τῷ βασιλεῖ, ἐν ᾧ
ταῦτα ἐγράφτο· „γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὡς ὀλεθρὸς σοι
ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἐπικαττύεται χαλεπός. ὅτι δὲ ἀληθῆ ταῦτα, ἡ
γυναικωνίτις ἐρευνήθητω, ἐν ᾗ ἄνδρες ἔνοπλοι καταληφθήσονται, οἱ τὴν σὴν μέλλοντες αὐτουργῆσαι σφαγὴν.” τὸν γοῦν λί-
D βέλλον ὁ βασιλεὺς ἀναγνούς, Μιχαὴλ τῷ τοῦ κοιτῶνος κατάρ-
χοντι ἔρευναν ἀκριβῆ τῶν ἀνδρῶν ποιῆσαι παρεκλεύσατο· ὁ δὲ,
εἴτε τὴν Λυγούσταν καταιδεσθεις, εἴτε μελλήσει χρησάμενος, ἡ
καὶ Θεοβλαβεῖα παρενχθεις, παρῆκε τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ τὸ τῶν 10
φόνων τῶν ἀνδρῶν καθήστο σίφος, ἀνεξερεύνητον. ἤδη δὲ τῆς
νυκτὸς ἐπελθούσης, κατὰ τὸ εἰδισμένον ἡ βασιλὶς πρὸς τὸν αὐ-
τοκράτορα εἰσφοιτήσασα, λόγους διῆμι περὶ τῶν ἐκ Μυσίας νεω-
στὶ ἀφιγμένων ρυμφῶν, ὅτι, „ἄπειμι τὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῶν
ἐπισκήψασα, ἔπειτα δὲ φοιτήσω πρὸς σέ· ἀλλ’ ἡνεωγμένος ὁ κοι- 15
P. 58 τωνίσκος ἔστω, καὶ μὴ κλεισθήτω τὰ νῦν· παλινोστήσασα γὰρ
ἐγὼ τοῦτον κλείσω λοιπόν.” ταῦτα προσηποῦσα ἐκείθεν ἐξῆι. ὁ
δὲ βασιλεὺς δι’ ὅλης μὲν τῆς φυλακῆς τῆς νυκτὸς τὰς συνήθεις
εὐχὰς ἀνέπεμπε τῷ Θεῷ, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν διε-
σχόλαζεν. ἐπεὶ δὲ τὸν ὕπνον ἡ φύσις ἀπῆτει, πρὸ τῶν σεπτῶν 20
εἰκόνων τῆς τε Θεανδρικῆς τοῦ Χριστοῦ μορφῆς, καὶ τῆς Θεο-
μήτορος, καὶ τοῦ θείου προδρόμου καὶ κήρυκος, παρὰ τὸ παρ-
δάλειον δέξιός τε καὶ τὸν κοκκοβαφῆ πῖλον, ἐπ’ ἐδάφους διανε-
παύετο.

11. φόνων τῶν. Fort. φονευτῶν s. φονευτικῶν.

mus. Vespera fertur sub tempus precum clericus quidam ex aula palatina libellum porrexisse Imperatori, quo in libello scripta erant haec: „Notum sit tibi, Domine, mortem parari tibi hac nocte atrocem. Quod autem vera sunt haec, iube gynaeceum inspicitur, in quo homines armati deprehenduntur, qui effecturi sunt tuam caedem.” Lecto libello Imperator Michael, cubiculi praefectum, inquisitionem diligentem horum virorum facere iussit: is vero, sive Augustam veritus, sive tarditate usus, vel etiam sinisteritate praetergressus, cellam, in qua percussorum manus conederat, inexploratam reliquit. Ubi iam nox supervenit, Augusta, ut consueverat, ad Imperatorem introivit, ac sermonem oras de sponsis, quae ex Moesia modo venerant, „Vado,” inquit, „cultum harum curatura; posthaec revertar ad te: at aedes sine apertum cubiculum, ne sit clausum in praesenti; quando reverebo, tum ego claudam.” Haec ad eum fata it foras. Imperator per totam noctis vigiliam consuetas preces ad numen sublime misit, inque meditatione sacrorum voluminum est versatus. Ubi vero somnum natura postulavit, pro venerandis imaginibus deivirilis formae Christi, itemque Deiparae et divini praecursoris atque praeconia, humi, super pelle pantherina et coactili coccino, quieti se tradidit.

ζ'. Οἱ δὲ πρὸς τῆς Λυγούστης ὑποδεχθέντες ὑπηρεταί τοῦ Α. C. 969
 Ἰωάννου, τοῦ δωματίου ξυφῆρεις ἐκπηδήσαντες, τὴν ἐκείνου ἀφι- I. N. 7
 ξιν προσεδέχοντο, περὶ τὰ ὑπαιθρα τῶν βασιλείων ὑπερῶν κα- Fol. 296 r.
 τασκοπούμενοι. πέμπτην τῆς νυκτὸς ὥραν ὁ γνώμων ἤδη κατε-
 5 πηγγέλλετο· δριμύα δέ τις βορέου ἀδρα τὸ τοῦ ἀέρος ἐπέχει κα-
 τάστημα, καὶ χιὼν ἔχειτο πολλή· καὶ ὁ Ἰωάννης ἀφίκετο μετὰ
 τῶν συνωμοτῶν, ἐπὶ λέμβου τὸν αἰγιαλὸν παραπλέων, καὶ τῆς
 ἡπείρου προσεπιβαίνων, ἔνα ὁ λίθινος λέων τὸν ταῦρον ζωγραφεῖ
 (Βοσκολόντα τὸν τόπον κέκληκεν ἡ συνήθεια)· ὃς τοῖς ἄνωθεν
 10 ἐπὶ τῶν ὑπαιθρων προκύπτουσιν ὑπηρεταῖς συρίττων ἐπεγινώσκε-
 το. τοιοῦτον γὰρ τοῖς παλαμναίοις ἐδίδοδοτο σύνθημα. κόφινον
 οὖν καλωδίους ἐξηρτημένον χαλάσαντες ἄνωθεν, καθ' ἓνα τοὺς C
 συνωμότας πρότερον ἕπαντας ἀνιμήσαντο, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν
 Ἰωάννην αὐτόν. ἀνελθόντες οὖν παρὰ πῦσαν ἀνδρωπίην ὑπό-
 15 νουσαν, καὶ τὰ ἔλφη γυμνώσαντες, εἰς τὸν βασιλικὸν εἰσελαύνουσι
 θάλαμον, καὶ τὴν κλίνην κατεिल्φότες, καὶ ταύτην εὐρόντες κε-
 τὴν καὶ μήτινα ἐν αὐτῇ διαναπαυόμενον, ἐπεπήγεσαν ἀπὸ τοῦ
 δέους, καὶ κατακρημνίζειν αὐτοὺς ἐπειρώντο πρὸς θάλασσαν.
 ἀλλ' ἀνδράριόν τι τῶν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος ἱταμῶν, αὐτῶν
 20 κήγησάμενον, ὑποδεικνύει τὸν βασιλεῖα καθεύδοντα, ὃν κύκλῳ
 περιστάντες ἐνυτίον τοῖς ποσὶν ἐναλλόμενοι. δυνητισθέντα δὲ
 τοῦτον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπ' ἀγκῶνος ἐρείσαντα, ἔφει βιαίως D
 καὶ αὐτὸν ὁ Βαλάντης ἀνομαζόμενος. ὁ δὲ περιαληγῆσας τῷ

8. προσεδέχτο cod.
 19. ut infra 69. B.

6. ἀφίκετο. Cod. plusquamperfecto, ἀφί-
 21. ἐναλλόμενον cod.

7. Inter haec Ioannis administri, quos Augusta receperat, e cella cum gladiis emerui adventum eius praestolabantur, e solariorum palatii speculantes. Iamque quintam noctis horam gnomon indicabat: gelida aquilonis aura regiones perflabat aërias, nix autem delabebatur plurima: cum Ioannes advenit cum coniuratis, in navicula littus legens, atque ubi leo lapideum taurum capit (Bucoleonem locum vocant vulgo), in terram exit; est- que ab adiutoribus, superne e solariorum intentione, sibilo agnitus. Eiusmodi cum lapsis datum erat signum. Proinde sporta per restes alligatas desuper demissa, primo coniuratos omnes sigillatim attraxerunt, deinde ipsum quoque Ioannem. Ita cum praeter omnem opinionem humanam evasis- sent, restrictis gladiis irrumpunt in Imperatoris cubiculum, lectumque invadunt: quem cum inanem invenissent, neque quenquam in eo quiescentem, obtriguerunt pavore, seseque praecipitare in mare conati sunt. Verum homicidio aliquis de scurria e gynaeceo, qui eos duxerat, submonstrat in Imperatore dormientem: quem in orbe circumstantes pedibus feriunt, caputque eum insiliunt. Excitatum ex somno et caput cubito sustinen- tem Leo, nomine Balantes, vehementer gladio percutit. Percitus dolore

- A. M. 6478 τραύματι (μέχρι τῆς θφρύος καὶ τῆς βλεφαρίδος τὸ ξίφος καθί-
Ind. 13. κето, ἀπαράξαν μὲν τὸ δοτοῦν, μὴ πληξάν δὲ τὸν ἐγκέφαλον),
„Θεοτόκε, βοήθει,” ἐκέκραγε γεγωνοτέρῃ φωνῇ· ἐβρέετο δὲ παν-
ταχόθεν τῷ αἵματι καὶ κατεφοινίσσεται. ὁ δὲ Ἰωάννης, ἐπὶ τῆς
βασίλικῃς κνήδισας στρωμνῆς, ἐλκύειν ὡς αὐτὸν τὸν βασιλέα πα- 5
ρεκελεύσατο. ὃν ἐλκυσθέντα, δακάζοντά τε καὶ ἐπὶ τὸ ἔδαφος
διαβρόντα (οὐδὲ γὰρ οἶός τε ἦν ἐπὶ γόνυ ἀνίστασθαι, καταβλη-
P. 54. θείσης αὐτῷ τῆς γιγαντώδους ἰσχύος τῇ τοῦ ξίφους πληγῇ), ἀνη-
ρώτα τοῦτον μετὰ ἀπειλῶν, καὶ, „λέγε μοι, ἀγνωμονέσσετε σὺ
καὶ βύσκανε τύραννε, οὐ δι’ ἐμοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας ἐπέ- 10
βης, καὶ τὴν τοσαύτην δυναστείαν ἀνέληφας; πῶς οὖν, τῆς
τοιαύτης ἀλογήσας εὐεργεσίας, καὶ φθόνῳ καὶ μανίᾳ οἰστρηλα-
τηθεὶς, τῆς τῶν στρατευμάτων κρδαιρήσειν ἀρχῆς τὸν σὸν εὐερ-
γέτην ἐμὲ οὐκ ἐνάρκησας; ἀλλὰ κατ’ ἀγροδὸς σχολάζειν διαφῆκας
μετὰ τῶν γεωργῶν, ὥσπερ τινα ἄτιμον μετανάστην, ἄνδρα γεν- 15
ναῖον οὕτω, καὶ νεανικὸν ὑπὲρ σέ· ὃν τὰ τῶν ἐναντίων φρίττει
στρατόπεδα, καὶ οὐ τῶν χειρῶν οὐκ ἔστιν ὅστις σε ῥύσεται νῦν.
εἰπέ τοίνυν, εἴ τίς σοι πρὸς ταῦτα δικαιολογίας ἀντιλογία ὑπο-
λέλειπται.”

Fol. 296 v. ἦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς, λειποθυμῶν ἤδη καὶ μὴ ἔχων τὸν αὐτῷ 20
Βεπαμύνοντα, τὴν Θεοτόκον ἐκάλεε ἐπικούρον. Ἰωάννης δὲ τὸν
πύγωνα τοῦτου δραξάμενος ἀνηλεῶς ἔτιλλε, καὶ οἱ συνωμόται
ταῖς λαβαῖς τῶν ξιφῶν τὰς αὐτοῦ σιαγόνας ὡμῶς καὶ ἀφίλαν-

1. Fort. μέχρι γὰρ. βλεφαρίδος] φλεβαρίδος cod. 12. οἰστρη-
λαθεῖς cod.

vulneris (nam usque ad supercilia et palpebras gladius penetraverat, osque resciderat, illaeso tamen cerebro), clamabat elata voce, „Deipara, iuva:” diffuens undique sanguine et cruentus. At Ioannes, qui in augusto lecto consederat, trahi ad se Imperatorem iussit. Raptum, cum solutis membris ad solum collaberetur (nec enim genu niti poterat, insigni eius robore plaga gladii fracto), interrogat cum minis, et, „Dic mihi,” inquit, „stolide et invidie tyranne, an non per me ascendisti ad principatum Romanum? Non per me hoc tantum imperium suscepisti? Qui igitur, eiusmodi beneficii immemor, invidia et furore abreptus, non dubitasti exercituum praefecturam abrogare mihi, optime de te merito? sed amandasti me, ut languerem in agro cum rusticis, tanquam aliquis infamis exul, vir fortis adeo, et strenuus plus quam tu: quem adversariorum verentur castra, et cuius ex manibus non est qui nunc te liberet. Sed tamen dic, ad haec si qua excusationis ratio tibi relicta est.”

8. Imperator autem, animo iam deficiens, auxiliatore destitutus, Deiparae invocabat opem. Tum Ioannes invadens barbam crudeliter vellicavit, coniuratiq. gladiatorum capulis genas eius dire atque inhumaniter tun-

θρόνῳ ἔνυκτον, ὥς διασαλευθῆναι τε τοὺς ὀδόντας καὶ παρακι- A. C. 969
 ῆσαι αὐτοὺς τοῦ φατνώματος. ἐπεὶ δὲ προσκορεῖς ἦσαν τοῦτον. L N. 7
 ποιηλατούμενοι, κατὰ τῶν στέρνων ὁ Ἰωάννης καίει ποδὶ, τὸ
 τε ἕλκος ἀνατείνας κατὰ μέσον διήλασε τοῦ κρανίου, πλήττειν
 δὲ τὸν ἄνδρα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγκειλευσόμενος. οἱ δὲ κατεσπάδιζον
 τοῦτον ἀηλεῶς, καὶ τις ἀκουφίῳ τὸ μετὰφρενον αὐτοῦ πλήξας C
 διωπερὲς ἐπὶ τὰ στέρνα διήλασε. τὸ δὲ τοιοῦτον ὄπλον σιδήρειον
 ἐλπίμης πέφυκεν, ἑρωδιοῦ ῥάμφει προσεικὶς ἀτεχνῶς· παρὰ
 τοσοῦτον δὲ διαλλάττει τοῦ ῥάμφους κατὰ τὸν σχηματισμὸν, παρ'
 10 ὅσον ἐκείνο μὲν ἰσχυτενὲς ἢ φύσις ἐκλήρωσε τῷ πτηνῷ, τὸ δὲ εἰς
 καμπὴν ἡρέμα μετρίαν ἐκτείνεται, ὀξεῖαν ἐπιεικῶς προβαλλόμε-
 νον τὴν ἀκμὴν. τοιαύτην μὲν δὴ Νικηφόρος ὁ αὐτοκράτωρ τὴν
 τοῦ βίου εὖρε καταστροφὴν, πάντα μὲν τὸν τῆς ζωῆς χρόνον πεν-
 τήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη διαβίους, ἔξ δὲ καὶ μόνους ἐνιαυτοὺς πρὸς
 15 μῆσιν τέσσαρσι τὴν τῆς βασιλείας ἰθύναν ἀρχήν· ἀνὴρ ἀνδρεία καὶ
 σώματος ῥώμῃ πᾶσαν ἀθρητίως ὑπερβαίνων τὴν κατ' αὐτὸν γε- D
 νῶν, ἐμπειρότατός τε καὶ δρυστικώτατος τὰ πολέμια, καὶ πρὸς
 πᾶσαν ἰδέαν πόρων ἀνένδοτος, καὶ σώματος ἀμειλιχτός καὶ ἀκο-
 λάκευτος ἡδοναῖς· μεγαλόφρων τε καὶ μεγαλοφνῆς τὰ πολιτικά,
 20 ἰννομώτατα δικάζων, καὶ νομοθετῶν ἀσφαλῶς, καὶ μηδενὸς τῶν
 ἐν τούτοις κατατριβέντων ἡττώμενος· ἐν δὲ ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς
 παννύχους πρὸς Θεὸν στάσειν ἄκαμπτός τε καὶ ἀδαμάντινος,
 ἀμειωρίστον ἐν ταῖς ὑμνωδαῖς τὸν νοῦν συντηρῶν, καὶ πρὸς
 τὰ μάταια μηδόλως ῥεμβόμενον. ἐλάττωμα δὲ τοῦτο προσήπτον P. 55
 25 οἱ πολλοὶ τῷ ἄνδρι, ὅτι τε ἀπαρεγχείρητον ἐβούλετο πρὸς ἀπάν-

debant, ut dentes concussi loculamentis eliderentur. Denique, cum satu-
 rati essent eius cruciatibus, pectus Ioannes pede percussit, alte vibrato
 gladio calvariam eius mediam disiliens, itemque reliquos ferire iubet mi-
 serum. Ita saevum in modum gladiis illum confecerunt, atque aliquis,
 per dorsum acuphium adigens, penitus eum ad pectus usque transiecit.
 Id talem ex ferro est, praelongum, rostro ardeae plane simile: nisi tamen
 a nostri forma hoc differt, quod id rectum natura avi tribuit, illud in fle-
 xum modicum leviter porrigitur, et acuminatam plane cuspidem protendit.
 Eiusmodi Nicephorus Imperator invenit vitae exitum, cum omnino annos
 vitae complexset septem et quinquaginta, imperio praefuisset duntaxat
 annos sex, menses quatuor: vir omnibus suae aetatis hominibus et virtute
 et corporis firmitate sine controversia antecellens, summa in bellis cum
 peritia tum alacritate, ad omne genus laborum obdurans, voluptatibus cor-
 poris incorruptus et indelectatus; liberalis praeterea et magnificus in ad-
 ministratione civili, iudex iustissimus, legislator firmus, neque ulli eorum,
 qui his in rebus versati sunt, postponendus. In precibus autem pernoci-
 busque ante numen stationibus severus erat atque adamantinus, inturba-
 tam in canticis mentem servans, ad vanitates haudquaquam delabentem.
 Nihilominus hoc vitium exprobrabant in illo vulgo, quod ab omnibus in-

A. M. 6478 των συντηρεῖσθαι τὴν ἀρετὴν, καὶ μὴ παραχαράττεσθαι τὴν τοῦ
 Ind. 13 δικαίον ἀκρίβειαν. διδὼ καὶ ἀπαράμειπτος ἦν εἰς τὴν τούτων ἐκ-
 δίκασιν, καὶ τοῖς ὀλισθαίνουσιν ἀδυσώπητος καὶ φορτικὸς ἐδό-
 κει, καὶ ἐπαχθὴς τοῖς ἀδιάφορον ἀντλεῖν τὸν βίον ἐθέλουσιν.
 ἐγὼ δὲ φημι, ὥς εἰ μὴ τις κατὰ ῥοὴν φερομένοις τοῖς πράγμασι
 βάσκανος νειμεσήσασα τύχη τὸν ἄνδρα τοῦτον ταχὺ τοῦ βίου ἀπή-
 γαγε, μεγίστην ἂν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονία καὶ οἷαν οὐκ ἄλλοτε
 εὐκλειαν ἀπηνέγκατο. ἀλλὰ γὰρ ἡ πρόνοια, τὰ σκληρὰ καὶ ὑπέρ-
 Βαυχα τῶν ἀνθρώπων ἀποστνγοῦσα φρονήματα, κολοῦσι τε καὶ
 Fol. 297 r. περιστέλλει καὶ εἰς τὸ μηδὲν συνωθεῖ, οἷς οἶδεν ἀνεφίκτοις κρι- 10
 μαι πρὸς τὸ συμφέρον τὸ τοῦ βίου πορθμεῖον ἐδύνουσα.

θ'. Ὁ δέ γε Ἰωάννης, ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον θεοστυγὲς καὶ ἀνό-
 σιον μῦθος ἐργάσατο, ἐπὶ τὸν λαμπρὸν οἶκον τῆς βασιλικῆς
 ἐστίας παρελθὼν (Χρυσοτρίκλινον τὸν δόμον κατονομάζουσι),
 τό τε πέδιλον τὸ ἐρυθρὸν τοῖς ποσὶν ἐνηρμόσατο, καὶ παρὰ 15
 τὸν θρόνον κεκάθικε τὸν βασιλικὸν, καὶ περὶ τῶν κοινῶν πρα-
 γμάτων ἐφρόντιζεν, ὅπως τούτων ἐγκρατὴς τε γένοιτο, καὶ μή-
 τις αὐτῷ διαστασιάσοι τῶν ἐξ αἵματος προσηκόντων τῷ αὐτο-
 Cκράτορι. οἱ δὲ τοῦ Νικηφόρου ὑπασπισταί, ὅψε ποτε τὴν ἀναί- 20
 ρεσιν τούτου ἐνωτισθέντες, ὥρμησαν ἐπαμῦναι αὐτῷ, ὑποτο-
 πάζοντες, ἐν τοῖς ζώσιν ἔτι περιεῖναι τὸν ἄνδρα, καὶ τὰς σιδη-
 ρεάς πύλας παντὶ σθένει ἀναμοχλεύειν ἐπειρῶντο. ἀλλὰ ὁ Ἰωάν-
 νης τὴν κεφαλὴν ἐνεχθῆναι τοῦ Νικηφόρου ἐνεκελεύσατο, καὶ

5. φερόμενος cod. 21. σιδηρεάς πύλας. Ex Homero, ut puto,
 Iliad. Θ. 15. ἐνθα σιδήρειαι τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδός.

corruptam virtutem coli, neque omnino a summa aequitate recedi vellet. Quocirca inexorabilis erat in vindicando, delinquentibusque durus videbatur atque gravis, molestusque illis, qui liberiores vitam agere cupiebant. Ego vero dico, nisi rebus sic secundo cursu fluentibus per invidiam indignata fortuna hunc virum citius e vita sustulisset, maximum splendorem res Romana, et qualem nunquam alias, obtinuiisset. Sed providentia, du-ros atque elatos hominum animos male osa, frangit comminuitque eos ad nihilumquere digigit, incomprehensibilibus, quae novit, iudiciis ad commoda nostra cymbam vitae dirigens.

9. Ioannes, patrato eiusmodi numini exoso atque impio facinore, magnificum aedon palatii ingressus (Chrysotriclinium id conclave vocant), calceamenta rubra pedibus aptavit, in solioque sedens imperatorio ad summam rerum animum convertit, quo pacto ea potiretur, seditionemque eorum praeveniret, qui Imperatorem cognatione attingebant. Inter haec Nicephori protectores, fato eius tardius cognito, ad opem ferendam proruperunt, quod superstitum etiam nunc esse eum suspicabantur, omnique vi emoliri turres conati portas sunt. Tum Ioannes caput Nicephori proferri, per-

ταύτην ὑποδειχθῆναι διὰ τρυμαλιῦς τοῖς ἐκείνου σωματοφύλαξι. A. C. 969
 παρελθὼν δέ τις, Ἀττυποθεόδωρος καλούμενος, ἐξετέμε τε τὴν I. N. 7
 κεφαλὴν, καὶ τοῖς στασιάζουσιν ὑπεδείκνυσεν. οἱ δέ, τὸ ἀλλό-
 κωτον καὶ ἄπιστον ἀδρήσαντες θάμα, τὰ τε ἔκφη τῶν χειρῶν
 5 μετῆκαν, καὶ παλινωδίαν ᾗσαν, καὶ τὸν Ἰωάννην αὐτοκράτορα
 Ῥωμαίων ὁμοφώνως ἐκήρυττον. ὁ δὲ τοῦ Νικηφόρου νεκρὸς κατὰ D
 τὸ ὑπαιθρον ἐπὶ τῆς χιόνος πανημέριος ἔκειτο· ἐνδεκάτῃ ἦν τοῦ
 Δεκεμβρίου μηνὸς ἡμέρα, σαββάτῳ· ὃν πρὸς ἑσπέραν βαθεῖαν
 τῇ οὐσίᾳ παραπεμφθῆναι ὁ Ἰωάννης προσέταξε. θῆκη οὖν σχε-
 10 διασθείη ξυλὴν ὡς ἔτυχε περιστειλάντες, μέσον τῶν νυκτῶν
 λαθραίως εἰς τὸν θεῖον τῶν Ἀποστόλων σηκὸν ἐξεκόμισαν, καὶ
 κατὰ τὸ ἡρώον, ἐνθα τὸ τοῦ θείου καὶ αἰοδίμου Κωνσταντίνου
 σῶμα κατέκειται, ἐν μιᾷ τῶν βασιλικῶν σορῶν ἐκήδυσαν. ἀλλὰ
 γὰρ οὐκ ἐπενύσταξεν ἡ δίκη τῇ μαιφονίᾳ τῶν ἀλαστόρων ἐκείνων
 15 ἀνδρῶν, μετῆλθε δὲ πάντας ποινηλατοῦσα μετέπειτα, καὶ δη- P. 56
 μυσθέντες, κατὰ τὰ ἔσχατα πενητεύσαντες, κακοὶ κακῶς τοῦ
 ἔξῃ ἀπηλλάγησαν, ὅσοι τῆς ἐκείνου σφαγῆς αὐτόχειρες ἐξεγένοντο.
 ἀλλ' ἀποχρώντως γὰρ εἰρησθαι μοι δοκεῖ περὶ τῶν πεπραγμένων
 τῷ αὐτοκράτορι Νικηφόρῳ, καὶ τῆς αὐτοῦ βιοτῆς καὶ καταστρο-
 20 φῆς. τὸ δὲ πέρα τοῦ μετρίου κατατρέβειν τὸν λόγον καὶ κατα-
 τίνειν ἐκεῖ, πολυπραγμόνων ἡγοῦμαι τὸ πάθος καὶ τῆς γραφῆς
 ἐπερβαίνοντων τὸ πλῆσιμον, ὥς μηδὲ τὸ τυχόν παρῆται ἀνέξε- B
 ρύνητον. δεόν οὖν εἶναι μοι δοκεῖ, ταύτην τὴν περὶ ἐκείνου

9. προσέταξε. Additum hic est secunda manu ταφῇ. 14. ἐκέν-
 ξεν cod.

que foramen protectoribus ostendi inasit. Ita accedens aliquis, Atzypotheo-
 dorus nomine, id praecidit, et tumultuantibus exhibet. Qui obiecta immani
 atque inopinata specie gladios emisit de manibus, et mutata iam voce
 Ioannem Imperatorem Romanorum una consensione renunciaverunt. In nive
 autem sub divo iacuit Nicephori corpus toto eo die, qui dies erat undeci-
 mus Decembria, sabbato: donec illi ad multum vesperum Ioannes iusta solvi
 inasit. Ita in loculo ligneo raptim facto ut unus de multis compositus, me-
 dia nocte clam in sanctum Apostolorum templum elatus est, in sepulcroque
 illo, ubi divini hymnisque celebrati Constantini corpus iacet, in una ex
 imperatoris arcis conditus. At enim post nefariam caedem ab his devotis
 capitibus patratam non obdormivit iustitia, verum vindicta assecuta omnes
 posthac est: adeo ut quicumque manum ad occisionem illius praebuerunt, ii
 omnes bonis publicatis ad summam indigentiam reducti exitiales exitus ha-
 buerint. Verum de rebus gestis Nicephori Imperatoris, deque vita et
 fato eius, satis abundanter, ut arbitror, demonstratum est. Nam extra
 modum commorari atque dilatare orationem hoc in loco, hominum opinor
 nimis curiosorum esset vitium, qui, finem transeuntes scribendi, ne mini-
 ma quidem relinqui vellent inexplorata. Tempus igitur iam mihi videtur,

M. 6478 καὶ τῶν αὐτῶν πραχθέντων διήγησιν περιστελλαντα, καὶ περὶ
 Ind. 13 τῶν τῷ Ἰωάννῃ πραχθέντων, ὅς κατ' ἐπίκλησιν Τζιμισκῆς ἐκα-
 A. C. 969 λείτο (τοῦτο δὲ τὸ τῆς Ἀρμενίων διαλέκτου πρόσθημα ὄν, εἰς
 L. N. 7 τὴν Ἑλλάδα μεθερμηνεούμενον μουζακίτζην δηλοῖ· βραχύτατος
 ol. 297 γὰρ τὴν ἡλικίαν τελεῶν ἐπωνυμίαν ταύτην ἐκτήσατο), κατὰ τὸ 5
 ἐνὸν ἔξειπεῖν, ὥς ἂν μὴ λήθῃς βυθοῖς παραδόντῃ ἔργα βιωφελῇ
 καὶ μνήμῃς ἐπάξια.

narratione de illo et actionibus illius coarctata, de rebus gestis Ioannis, co-
 gnomento qui Tzimiscos perhibebatur (haec linguae Armeniae appellatio
 graece conversa muzacitzen valet: id autem, quia erat statura brevissimus,
 cognomen invenit), pro facultate dicere, ut res scitu utiles et memoria dignae
 oblivionis voraginibus ne summergantur.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ 6.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

*Ioannes Tzimisceus a Basilio Notho Imperator renunciatus (Cap. 1). Leo Corepalates, Nicephori frater, Methymnam relegatus (2). Ioannis Tzimisceus forma et statura, virtutes et vitia (3). Polyeuctus cum ab aditu S. Sophiae arceat; mox imperatris defunctum coronat (4). Ioannes bona, quae prius possederat, pauperibus distribuit (5). Theodorus Colonien-
sis patriarcha Antiochiae constituitur. Polyeucti mors (6). Basilii patri-
archae creatio (7). Legatio ad Sphendoslabum, Russorum principem (8).
Bulgarorum origines (9). Sphendoslabi responsum et minae (10). Bar-
das Scleri et Petri Patricii expeditio contra Russos (11). Ioannes Alacas
speculatum mittitur. Bardas et Petrus cum Russis configunt (12). Bar-
das Scleri insignis virtus. Fuga Russorum (13).*

α'. Τοῦ δὲ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τὸν τρόπον, ὃν εἰρηται^{Ind. 13}
μοι, ἀναιρεθέντος, τὰς τῆς βασιλείας ἡμέρας Ἰωάννης, ὁ κατ' ^{A. C. 969}
ἐπικλησιν Τζιμισκῆς, ἐποζώννυται. ἤδη δὲ τετάρτης φυλακῆς ^{I. I. 1}
τῆς νυκτὸς ἀρχομένης, ἐβδόμης ἡμέρας διαφανούσης, ἐνδεκά- ^{P. 57}
5 τῆς τελοῦσης τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, κατὰ τὴν τρισκαιδεκάτην
ἡμέραν τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ τετρακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ὁγδόου
ἔτους, λογάδων ἀνδρῶν στίφος, διὰ τῶν ἀγυιῶν τοῦ ἄστεος διε-

4. Leg. διαφανούσης, ut 25. A.

1. Nicephoro Augusto sic, quemadmodum exposui, de medio sublato, rerum habenas Ioannes, cognomento Tzimisceus, suscepit. Iam quarta noctis vigilia insuente, sabbato dilucescente, die mensis Decembris undecimo, indictione decima tertia anni sexies millesimi quadringentesimi septuagesimi octavi, le-
ctorum virorum cuneus, per urbis compita circumcurrans, Ioannem Impera-

- A. M. 6478 *χόμενον, αὐτοκράτορα Ῥωμαίων τὸν Ἰωάννην σὺν τοῖς τοῦ ἡδῆ*
 Ind. 13 *βασιλεύσαντος Ῥωμανοῦ παισὶν ἀνηγόρευον· οἷς ἐκ διαστήματος*
Β ἐφείπετο Βασίλειος ὁ Νύθος, Ῥωμανοῦ τοῦ πάλαι αὐτοκράτορος
ἐκ Σκυθίδος υἱός, τῷ τοῦ προέδρου ἐκδιαπρέπων ἀξιώματι. Νι-
κηφόρος δὲ, μόνος τῶν λοιπῶν σεβαστῶν, ἐς γέρας τῷ ἀνδρὶ 5
ταύτην ἐκαινοτόμησε τὴν τιμὴν· ὅσπερ, εἰ καὶ ἐκτομίας ἐτύχα-
νεν, ἀλλὰ τὴν ἄλλως δραστήριός τε καὶ ἀγχίνους ὑπῆρχεν ἀνὴρ,
εὐφυνῶς τοῖς πράγμασιν ἐν περιστάσεσιν ἀρμοττόμενος. συνωμό-
της δὲ ὢν Ἰωάννη, καὶ ἴαν ἐκτόπως αὐτῷ φιλικῶς διακείμενος,
ἐσκήπτετο πρότερον νοσεῖν, ἡπείτα πονήρως εἶχε, καὶ κλινο- 10
C πειτὴς ἦν. νύχιον οὖν τὴν τοῦ Νικηφόρου μεμαθηκῶς ἀναίρεσιν,
τῷ προειληφῶτι στίφει μετὰ σπείρας γενναίων νεανίσκων ἐπισπó-
μενος, σεβαστὸν βασιλέα Ῥωμαίων τὸν Ἰωάννην ἀνεκέρυττεν·
εἰς τὰ βασιλεία τε αὐθις ἀνῆει, καὶ περὶ τῶν κοινῶν Ἰωάννη συν-
έπραττε, τὴν τοῦ παρακοιμωμένου πρὸς ἐκείνου τιμὴν εἰληφῶς. 15
περὶ τῶν ξυνοισόντων οὖν αὐτοῖς βουλευσάμενοι, ἐντάλματα καὶ
προστάγματα διὰ παντὸς τοῦ ἔσπεος αὐθωρὸν ἔστέλλον, μὴ ἑξεί-
ναί τιμι νεωτεριεῖν, ἥ ἐπὶ διαρπαγὰς ἀποκλίνειν· κίνδυνον γὰρ
 P. 58 *εἶναι τῷ τοιοῦτότροπὸν τι τολμήσαντι, ἀφαιρεῖσθαι τῆς κεφαλῆς.*
τοῦτο τὸ παράγγελμα ἐπιεικῶς Βυζαντίους ἐξεδειμάτωσε, καὶ 20
οὐδεὶς ἐτόλμα νεοχμῶσαι τι παρὰ τὸ προσταχθέν. εἰώθεισαν γὰρ
ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς οἱ ἀργοὶ τοῦ δήμου, καὶ ἄποροι, ἐς
διαρπαγὰς χρημάτων καὶ κατασκαφὰς οἰκῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ τῶν

8. Mendose εὐφυνῶς (sic) cod. 18. νεωτεριεῖν. Vid. infra 71. D.

torem Romanorum, adiunctis Romani haud ita pridem Augusti liberis, renunciabat: quos ex intervallo subsequebatur Basilius Nothus, Romani quondam Augusti ex Scythica femina filius, praesidis dignitate decoratus. Hoc munus Nicephorus primus omnium Imperatorum in honorem hominis creaverat: qui, quamvis spado, alias industrius et ingeniosus erat vix, negotiorum pro temporibus bene gerens. Hic cum Ioanne conspiraverat, summa necessitudine ei adiunctus, primumque simulata valetudine postea aegrotus erat, lectoque affixus. Is, ut noctu de Nicephori caede cognoverat, antecedentem cohortem cum globo strennorum adolescentium insecutus, Ioannem Augustum Imperatorem Romanorum renunciavit: quo facto in palatium rediit, summamque rerum cum Ioanne administravit, a quo praefecturam Cubiculi accepit. Ipsi, de his quae e re sua forent deliberatione habita, mandata et edicta per totam urbem illico emittunt, „turbas clere, direptionem facere ulli ne liceret: quod si quis eiusmodi aliquid ausus fuerit, poena esto, ut caput ei amputetur.” Quod edictum non mediocrem terrorem Constantinopolitanis iniecit, nec quisquam contra mandatum ad nova consilia animum inducere est ausus. Nam solebant in huiusmodi rerum mutationibus ex plebe homines, otio egestateque perdit, ad expilationes bonorum domuumque everisiones converti, interdum quoque ad ci-

ὁμοφύλων σφαγὰς τρέπεται, καθά περ καὶ ἐν τῇ ἀναβρόχῃ τοῦ A. C. 969
 αὐτοκράτορος Νικηφόρου συμβέβηκεν. ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ἀνά- I. I. 1
 θεκτὸν τοῦ ἀγοραίου ὄχλου φορὰν προφθύσας ἀνέστειλε τὸ τοῦ Fol. 298 r.
 Ἰωάννου διάγγελμα.

5 β. Ἐν τοῦτοις τῶν πραγμάτων ἡωρημένων, Λέων Κορο-
 καλάτης, ὁ τοῦ Νικηφόρου σύναιμος, ἐφ' ἑστίας καθεύδων,
 τὴν τοῦ ἀδελφοῦ σφαγὴν διενηχθεὶς, δέον αὐτῷ, χρυσοῦ θη-
 σαυροὺς κεκτημένῳ πολυτυλάντους, κατὰ ἄμφοδον διασπεί-
 ρειν, καὶ τοῦτοις τοὺς ἄστικοὺς δεξιούμενον, εἰς ἐκδίκησιν
 10 κατὰ τῶν τυράννων παρακαλεῖν (εἰ γὰρ οὕτω διενόηθη, τάχ'·
 ἂν ἀναμωτὶ τὸν Ἰωάννην τῶν ἀρχείων κατέσπασεν· ὅτι τε οἱ
 τὰς τῆς πολιτείας ἐγκειρισμένοι ἀρχὰς πρὸς τοῦ Νικηφόρου
 ταύτας εἰλήφισαν· καὶ ὅτι στρατιωτικὸν ἀξιοχρεῶν τῶν ὑπ' ἐκεί-
 νῳ τεταγμένων τῷ Βυζαντίῳ ἐπεχωρίαζεν· οἱ πάντες αὐτῷ βου-
 15 ληθέντι, καὶ πρὸς ἄλλῃν καὶ νεωτερισμὸν ὠρηκότητι, συνή- C
 ραντο ἄν)· ἀλλὰ γὰρ, τῷ μεγέθει τοῦ πάθους τὰς φρένας ἐκ-
 θροθεὶς, τοῦτο μὲν οὐδ' ἐπὶ νοῦν ἔλαβεν, ὡς εἶχε δὲ δρόμων
 τὸν περίπυστον τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καταλαμβάνει σηκὸν, τῇ
 τύχῃ καὶ τῇ φορᾷ τῶν πραγμάτων ταῦτα καταλειπών. ὁ δὲ γε
 20 Ἰωάννης, πρὶν τηλαυγῶς τῇ γῇ τὰς ἀκτῖνας προσυφανλῶσαι
 τὸν ἥλιον, ταῖς μεγίσταις τῆς πολιτείας ἀρχαῖς οἰκείους ἄνδρας
 ἀπακαθίστησι, Πραΐτωρα, καὶ τοῦ πλωΐμου Δρουγγάριον, τῆς
 τε βίβλης, καὶ ὃν καλοῦσι νυκτέπαρχον, τοὺς τοῦ Νικηφόρου,

5. ἡωρημένων cod. 12. ἐγκειρισμένοι cod. 17. ἔλαβεν. Fort.
 ἔβαλεν. Odyss. A. 201. 202. ὡς ἐνὶ θυμῷ Ἀθάνατοι βάλλουσι.

vium caedem, ut in renunciatione Nicephori Augusti evenerat. Sed hunc
 forensis colluviei coecum impetum Ioannis edictum praeveniendo com-
 pressit.

2. Rebus ita suspensis, Leo Curopalates, Nicephori frater, domi dor-
 miens, cum debuisset, simul ut de caede fratris audiverat, auri thesauros,
 quos pergrandes habebat, per viam spargere, plebemque urbanam, ea re
 excitatam, ad ultionem in tyrannos impellere (quod si inisset consilium,
 forsitan sine sanguinis effusione Ioannem imperio pellere potuisset: quod
 qui tunc magistratus maiores gerebant, eos a Nicephoro acceperant: tum
 quia hand aspernandus miles ei subditus Constantinopoli erat: qui universi,
 dummodo consilium capere, acriter animo res novas moliri voluissent, ei
 praesto fuissent): ille, ob magnitudinem calamitatis mente turbatus, nihil
 tale ne animo quidem complexus, quam potuit contentissimo cursu in nobi-
 lem divinae Sapientiae ecclesiam se coniecit, fortunae casuque haec com-
 mittens. Interea Ioannes, antequam clare in terram radios sol diffuderat,
 ad summam imperii dignitates suos homines extollit; praetorem, officii ma-
 ritimi drugarium, vigiliam praepositum, et quem noctis praefectum vocant,
 Nicephorianos, ab Rep. removet: hos, et quicunque illi propinqui-

A. M. 6478 τοῦτα προσῆν, ὅτι τε περὶ πότους ἔστιν ὅτε παρὰ τὸ προσῆκον
 Ind. 18 ἐκώμαζε, καὶ περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς διεπτόητο.

P. 60 δ'. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἐν ἡμέραις ἑπτὰ τὰ τῆς πολιτείας διοι-
 κησόμενος, καὶ τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ κρατυνόμενος, καὶ ὥς οὐκ ἂν
 τις ψῆθη ποτὲ (ἐν γὰρ ταῖς μεγίσταις τῶν πραγμάτων μεταβο- 5
 λαῖς, πολλῆς, ὥς εἰκός, στάσεως ἀναδρόπιζομένης καὶ ταραχῆς,
 τότε, οὐκ οἶδ' ὅπως, παρατυχὸν ἐκκοσμήσει τις καὶ βαθεῖα σιγῇ
 τὸν δῆμον κατέσχε, τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου ἀναιρεθέντος,
 καὶ τινος ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν ἑτέρου μηδενὸς κἄν ἐπὶ κέρους
 εἰληφότος κἀνδύλον), ἐς τὸν θείον καὶ μέγαν τῆς τοῦ Θεοῦ Σο- 10
 φίας σηκὸν εἰσφοιτᾷ, ὥς πρὸς τοῦ πατριάρχου κατὰ τὸ εἰδιωμέ-
 Βνον τῷ βασιλεῖ διαδήματι ταινιωθισόμενος. εἰδισταὶ γὰρ τοὺς
 νέον τῆς Ῥωμῆως ἡγεμονίας προσεπιβαίνοντας ἐπὶ τε τὸν ἄμβω-
 να τοῦ νεῶ ἀνίεναι, καὶ πρὸς τοῦ κατὰ καιρὸς ἱεράρχου ἐδλο-

Fol. 299 γ. γεῖσθαι τε, καὶ τῷ βασιλεῖ στέφει ταινιωθῆσθαι τὴν κεφαλὴν. ὁ 15
 δὲ Πολύευκτος τὸν τῆς πατριαρχίας τότε θρόνον κατεῖχε. θεῖός
 τέ τις ὢν καὶ ζῶν τῷ πνεύματι, εἰ καὶ τὴν ἡλικίαν ἔξωρος ἦν,
 μὴ ἐξεῖναι οἱ ἐδήλων τῷ βασιλεῖ ἐς τὸ ἱερὸν εἰσελαύνειν, πρὶν ἂν
 τὴν Ἀγούσταν τῶν βασιλείων ἐξαγάγῃ, καὶ τὸν ἀναιρετὴν τοῦ
 αὐτοκράτορος Νικηφόρου, ὅπερ ἂν εἴη, καθυποδείξῃ καὶ προσ- 20
 ἔτι τὸν τόμον τῇ συνόδῳ προσαποτίλῃ, ὃν ὁ Νικηφόρος παρὰ
 τὸ εἰκὸς ἐνεώχμωσεν. ὁ γὰρ Νικηφόρος, ἔτε τὰ θεῖα πρὸς τινῶν
 τῶν ἱερέων κινούμενα βουλόμενος διορθοῦν, ὥς ᾤετο, εἴτε κατεξ-
 ουσιάζειν καὶ τῶν ἱερῶν, ὅπερ ἔκσπονδον ἦν, τόμον σχεδιάσαι

19. ἐπαγάγοι cod. Fort. ἀπαγάγοι.

quod nimirum potibus, vinoque ac comessationibus quandoque plus aequo
 indulgebat, corporisque voluptatibus avidè inhiabat.

4. Verum sic quidem septem dierum spatio composita illi Rep., asserto-
 que imperio, qua nemo ratione unquam putaverit (cum enim in maximis
 rerum mutationibus magna plerumque seditio et turbatio suscitetur, tunc,
 fortuna nescio qua, modestia altumque silentium populum tenuit, sublato
 Nicephoro Augusto, cum praeterea nemo alius satellitum vel in genam pu-
 gnam acceperisset), ad divinam magnamque Dei Sapientiae delubrum venit,
 ut a patriarcha ex more diademate caput cingeretur. Ita enim moribus
 receptum, ut qui Romanum imperium adeant, in templi ambonem ascendant,
 et ab eo qui pro tempore sacris praest, bene ipsis apprecato, diadema
 capiti impositum accipiant. Polyeuctus tunc sedem patriarchalem tenebat.
 Is, vir sane divinus et spiritu fervens, quamvis aetate effoetus, Impera-
 tori denunciat, non ei licere in ecclesiam ingredi, nisi antea Augustum
 aula expulerit, ac Nicephori Imperat. percussorem, quisquis ille esset,
 ostenderit: ad hoc, decretum synodo remitteret, quod praeter fas Nicepho-
 rum novasset. Is enim, sive eo animo, ut res sacras, a quibusdam sacer-
 dotibus immutatas, ut sibi videbatur, restitueret, sive quod rem divinam
 quoque, quod nefas, subicere sibi vellet, decretum conficere episcopos

τοὺς ἱεράρχας κατεβιάσατο, μήτι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμά- A. C. 969
 τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκείνου ῥοπῆς ἐνεργεῖν. ταῦτα μὲν ὁ Πολυεύκτος I. L. 1
 τῷ βασιλεῖ ποιεῖν ἐισηγεῖτο· ἄλλως γὰρ οὐχ οἶόν τε ἐξεῖναι αὐτῷ
 ἐς τὰ θεῖα εἰσιτητέον ἀνάκτορα. ὁ δὲ, τὴν τοιαύτην φάσιν δεξά-
 5 μενος, τὴν τε Αὐγουῤῥαν τῶν ἀνυκτόρων κατήγαγε, καὶ κατὰ
 τὴν ᾗσον τὴν λεγομένην Πρώτην περιώρισε, τὸν τε τοῦ Νικη-
 φόρου τόμον τῇ συνόδῳ ἐπέδωκε, καὶ Λέοντα τὸν Βαλάντην
 καθυπεδέκνυνεν, αὐτόχειρα τοῦ Νικηφόρου καὶ αὐθέντην πεφη- D
 νῆται τοῦτον, οὐκ ἄλλον, ἰσχυρίζομενος. οὕτως εἰς τὸν θείον
 10 σπῆν ὁ Ἰωάννης παραδεχθεὶς, καὶ πρὸς τοῦ Πολυεύκτου στε-
 φθεὶς, ἐς τὴν βασιλειὸν ἐστίαν παλιννοστεῖ, παρὰ παντὸς τοῦ τε
 στρατιωτικοῦ πλήθους καὶ τοῦ δημοτικοῦ εὐφημούμενος.

ἔ. Ἐντεῦθεν ἐκχειρίας μικρᾶς καὶ ῥαστώνης δραξάμενος,
 τὴν προσοῦσαν αὐτῷ κτῆσιν ἀνέκαθεν δίχα διαιρήσας· πολλή δέ
 15 τις ἦν ἐκ τε τῶν προγόνων αὐτῷ καταλειφθεῖσα (λαμπροτάτου
 γὰρ γένους ὁ Ἰωάννης κατήγετο, πρὸς μὲν πατρός ἐγγενῆς τῶν F. 61
 ἀφ' ἧλίου ἀνατολῶν, ἐκ δὲ μητρὸς ἀνεψιὸς Νικηφόρου τοῦ
 αὐτοκράτορος), καὶ ἐκ τῶν βασιλικῶν δωρεῶν, ἦν διὰ τὰ ἐν
 πόλεμοις αὐτοῦ τρόπαια φιλοτίμως ἀπεφέρετο· τὴν μὲν τοῖς ὁμό-
 20 ροις καὶ ἀγγιτέρμοσι γεωργοῖς ἀφῆκε διατείμασθαι· τὴν δὲ τῷ
 καταντιπέρας Βυζαντίου τῶν λειωβημένων νοσοκομείῳ ἡφώρισε,
 προσειδομένης τοῖς παλαιοῖς δόμοις τῶν τῇ ἱερᾷ νόσῳ καμνόν-
 των καὶ ἑτέρας οἰκίας. καὶ τούτων τὸν ἀριθμὸν πολυπλασιάσας,

14. διαίρησας. Sic cod. 16. ἐγγενῆς—ἀνατολῶν. Ex Iobo I. 8.
 καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐγγενῆς τῶν ἀφ' ἧλίου ἀνατολῶν.
 21. ἡφώρισε. Sic cod. Vid. notas.

cēgerat, ne quid rerum ecclesiasticarum nisi eius nutu sibi permitterent.
 Haec Polyuctus Imperatori ut faceret iniunxit: alioquin non licere in sa-
 cram intrare aedem. Id, illa accepta conditione, tum Augustam aula amov-
 vit, et in insulam, quam Proten vocant, relegavit: tum Nicephori decre-
 tam synodo remisit, Leonemque Balantem ostendit, illum, nec alium
 quaequam, Nicephori percussorem interfectoremque fuisse affirmans. In
 hunc modum Ioannes in ecclesiam admissus, et a Polyucto coronatus, in
 palatium reversus est, ab omni militari urbanaque multitudine faustis ac-
 clamationibus acceptus.

5. Inde exiguum aliquid induciarum ac remissionis nactus, quas iam
 pridem possidebat fortunas bipartito distribuit: nam magnae illi erant, partim
 a maioribus relictas (quippe cum Ioannes clarissima ortus prosapia es-
 set, paterna stirpe nobilis ex partibus Orientis, materna Nicephoro Augusto
 consobrinus), partim Imp. donationibus auctas, effusa in ipsum largitate
 ob tanta illius bellica tropaea: harum itaque partem alteram finitimis ac
 vicinis agricolis distribui sivit: alteram nosocomio leprosororum et regione
 Byzantii sito assignavit, vetustis aedificiis eorum, qui sacro morbo labora-
 bant, novas structuras adiiciens. Ipsorumque numero multiplicato, atque

- A. M. 6478 ἀνιών τε καὶ ὡς αὐτοὺς παραγιγνόμενος, διένεμέ τε τούτοις χρυσόν, καὶ τὰ ἡλικωμένα καὶ τῇ νόσῳ κατεφρασμένα τούτων μέλη
 Ind. 13
 A. C. 969 οὐκ ἀπηξίου θεραπεύειν κατὰ τὸ ἐνὸν, καίτοι ἀβρότατος ὢν καὶ
 I. I. 1 ^B λαν φιλόκαλος. τοσοῦτον εἶχε τὸ φιλοικτόν τε καὶ συμπαθὲς
 πρὸς τὸ κάμνον τῆς φύσεως, παρὰ φαῦλον, ὅτε πως τούτοις 5
 ἀπήντα, τὸν τε τῆς βασιλείας ὄγκον καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀλουργίδος
 Fol. 299 v. ἀποτικτόμενον τῷ φον τιθείς. φόρων τε ἀτέλειαν τῷ τῶν Ἀρμε-
 νιακῶν θέματι παρέσχε· ἐκείθεν γὰρ ὤρμητο. τῆς δὲ ῥόγας
 ἐνοστάσης, ἣν ἡ τε σύγκλητος καὶ τὸ τῆς πολιτείας εὐγενὲς καὶ
 ἑλλόγιμον παρὰ τῆς βασιλικῆς χειρὸς ἀποφέρεται, πᾶσι τοῖς 10
 ἡξιωμένοις ταυτησὶ τῆς δωρεῆς, προῖκα τὴν ῥόγαν ἐπήντησε,
 Cφιλότημιν καὶ φιλαγάδιον γνώμῃ κινούμενος.
- A. M. 6478 ζ'. Ἦδη δὲ τῆς πρὸς Ὀρόντη μεγάλῃς Ἀντιοχείας πρὸς τοῦ
 Ind. 13
 A. C. 970 αὐτοκράτορος Νικηφόρου ἀλούσης, καὶ τοῦ ἱεραρχούντος χηρε-
 I. I. 1 ούσης (ὁ γὰρ τὸ πρότερον κατάρχων ταύτης Ἀγαρηνὸς τὸν πα- 15
 τριάρχην Χριστοφόρον, ἀποστολικὸν ἄνδρα τε καὶ Θεοπέσιον,
 ἀνείλεν, ἀκόντιον κατὰ τῶν στέρνων αὐτοῦ διελάσας, ἐγκλημα
 τάνδρῃ εἰς τὸν σωτήρα Χριστὸν ἐπάγων εὐσέβειαν), ταύτης τὸν
 συνοικισμὸν προδρυσίατερον ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ποιοῦμενος, διὰ
 σπουδῆς εἶχε καὶ πολλὸς ἦν ἐγκείμενος, τῆς ἱεραρχίας ταύτης τὸν 20
 ἄξιον εὐρεῖν. ἀλλόντι δὲ τούτῳ καὶ γνωματεύοντι, ἐπὶ νοῦν ἤλ-
 Dθεν ὁ ἐκ Κολωνείας Θεόδωρος, ἀνὴρ ἐξ δυνάων τὸν ἐρημικὸν
 καὶ ἀπράγμονα βίον αἰρετισιάμενος, καὶ πολλοῖς ἰδρωσιν ἀσκη-
 τικοῖς τὸ σαρκίον καταδαμάσας. τρίχινον γὰρ ῥάκος ἐνδιδυσκό-

18. εἰς τόν. Sic cod. Fort. hic deest τήν. 21. δέ. Fort. δῆ.

ad eos ascendens et accedens, aurum erogabat, ulceroaque atque morbo confecta eorum membra fovere, quatenus licebat, non recusabat; idque cum maxime delicatus, lautusque cumprimis esset. Tanta nimirum miseratione docebatur, laborantique naturae condolebat, si quando illis occurreret, maiestatem imperii et fastum purpurae flocci pendens. Vectigalium quoque immunitatem Armeniorum themati dedit: inde enim oriundus erat. Cumque roga instaret, quam senatus ac Reipublicae nobiles procereque ex Imperat. manu reportare solent, omnibus qui illa largitione dignabantur, sponte rogam auxit, animo gloriae et virtutis studioso inductus.

6. Antiochia magna ad Orontem a Nicephoro Augusto capta, cum esset antistite sacrorum viduata (nam qui ante in ea dominatus erat Sarcenus Christophorus patriarcham, apostolicum ac divinum virum, pilo perpectus adacto interfecerat, crimini ei dans pietatem in servatorem Christum), illius coniugio consulere cupiens, Ioannes Imperator magno studio ad id incumbens, ut aliquem amplissimo huic sacerdotio dignum inveniret. Qua de re cum multum diuque cogitasset, venit ei in mentem Theodorus Coloniensis, vir qui a teneris unguiculis, solitaria ac quieta vita electa, multis asceticis sudoribus animi appetitiones edomuerat. Cilicia enim indu-

μενος, καὶ τούτῳ περικαλύπτων τὸν σιδήρον, ὃν ἔφερε τυραν- A. M. 6478
 νῶν τὸ σωματίον, οὐ πρότερον αὐτὸ ἀπεσκευάζετο, πρὶν ἂν Ind. 13
 διεξῆναι τε ὅλον, καὶ εἰς οὐδὲν ἐχρημάτιζε. λέγεται δὲ, τὸν τοι- A. C. 970
 οῦτον μοναστὴν Νικηφόρῳ τε πρότερον, καὶ αὖθις Ἰωάννῃ, τὴν L. I. 1
 5 τῆς βασιλείας Θεοκλυτῆσαι ἀνάρρησιν. τοῦτον τῷ Βυζαντίῳ τότε
 παρουσιάζοντα ὁ Ἰωάννης προσάγει τῷ Πολυεύκτῳ· ὁ δὲ, ὅμα
 τοῖς ἐνδημοῦσι τῶν ἐπισκόπων τὸν ἄνδρα ἐξητακῶς, ἐφευρών
 τε τὴν μὲν θύραν παιδεῖαν οὐ πάνυ ἡκριβωκότα, τὴν γε μὴν P. 62
 θύραν καὶ ἡμετέραν ἐξησκημένον φιλοτιμώτατα, χρεῖαι αὐτὸν πα-
 10 τριάρχην Ἀντιοχείας. ὁ δὲ Πολυεύκτος, μικρὰς ἡμέρας ἐπιβουῆς
 μετὰ τὴν Θεοδώρου προχείρισιν, μεταλλάττει τὸν βίον, μνη-
 μεῖα τῇ ἐκκλησίᾳ καταλιπὼν τὰς τῶν ἀρετῶν εἰκόνας, καὶ τὴν
 γῶσιν τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ ἐπιστήμης, ἣν εἰς
 ἅκρον ἐξέσκησε. τοῦ δὲ Πολυεύκτου ἐπὶ τρισκαίδεκα ἐνιαυτοῦς
 15 τὰς τῆς πατριαρχίας ἡγίας ἰθύναντος, καὶ πρὸς τὴν μακαρίαν
 μεταναστάντος κατὰπανσιν, σπουδῇ ἐξεγένετο τῷ αὐτοκράτορι
 Ἰωάννῃ, εἰς τὸν τῆς ἱεραρχίας θρόνον ἄνδρα ἐπιβιβάσαι τὸν
 ἀρεταῖς καὶ τρόποις τῶν πολλῶν ὑπερφέροντα. τῇ γοῦν ὕστε- B
 ραίᾳ ἐς τὴν βασιλείαν αὐτὴν τοὺς ἱεράρχας εἰσκαλεσόμενος καὶ
 20 τὴν σύγκλητον, ἔφησε τοιαῦτα·

ζ'. „Μίαν ἀρχὴν ἐξεπίσταμαι, τὴν ἀνωτάτην καὶ πρώτην, Fol. 300 r.
 ἣτις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὸ τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου
 κόσμου παρήγαγε σύστημα. δύο δὲ τὰς ἐν τῷδε τῷ βίῳ γινώσκω
 καὶ τῇ κάτω περιφορᾷ, ἱερωσύνην καὶ βασιλείαν, ὣν τῇ μὲν

11. προχείρισιν cod.

tus tunica, hanc ferro, quod ad cruciandum corpus ferebat, superinle-
 ctam, deponere non solebat, priusquam omnino diffuisset, ad nihilumque
 redigeretur. Idem dicitur monachus Nicephoro primum, deinde Ioanni,
 imperium praedixisse. Hunc, cum tunc Constantinopoli esset, Ioannes
 adducit ad Polyeuctum: qui una cum episcopis in urbe praesentibus viri
 scientiam examinans, ubi saecularibus quidem litteris haud ita excultum,
 in divinis vero et nostris studiosissime exercitatum invenit, consecrat eum
 patriarcham Antiochiae. Porro Polyeuctus, cum paucos dies a Theodori
 ordinatione superstes fuisset, ex humanis migrat, pro monumento ecclesiae
 virtutum simulacris, divinaeque et humanae sapientiae scientiaeque notitia,
 qua ad summum excultus fuit, relictis. Polyeucto annos tres et decem pa-
 triarchatus gubernacula moderato atque ad beatam vitam translatο, operam
 dedit Ioannes Imperator, ut in sacerdotali throno virum virtutibus atque
 moribus multitudini antestantem collocaret. Postridie igitur, convocatis
 in palatium episcopis et senatu, dicere sic est exorsus:

7. „Equidem unam potestatem cerno, summam illam et principem,
 quae ex nihilo ad essentiam produxit visibilis et invisibilis mundi fabri-
 cam. Sed in hac vita et in terrestri hoc errore duas novi, sacerdotium

A. M. 6478 τὴν τῶν ψυχῶν ἐπιμέλειαν, τῇ δὲ τὴν τῶν σωμάτων κυβέρνησιν
 Ind. 13 ἐνεχείρισεν ὁ δημιουργὸς, ὡς ἂν μὴ τούτων χωλεύσοιτο μέρος,
 C ἄρτιόν τε καὶ ὁλόκληρον διασώζοιτο. τοίνυν, ἐπεὶ τὸ χρεὼν ὁ
 σὴν ἐκκλησίαν ἰθύνων ἐξέτισεν, ἔργον μὲν τούτου τοῦ ἀλαθήτου
 πέφυκεν ὁφθαλμοῦ, τὸν κατευμεγεθυῖντα πάντων εἰς τὴν λει- 5
 τουργίαν τῶν θείων παραγαγεῖν, ᾧ καὶ πρὸ τοῦ πλασθῆναι τὰ
 ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων διέγνωσται. αὐτὸς δὲ, οὗ πει-
 ραν ἀνδρὸς ἀναμφίλεκτον ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου παρελήφα,
 τοῦτον ἐπὶ τῶν θώκων ἀναβιβάζω τῶν ἐκκλησιαστικῶν· ὡς μὴ
 λάθοι κατὰ γωνίαν τὸν βίον διηνηλικῶς ἀνθρωπος παντοδαποῖς 10
 προτερήμασι κλειόμενος, ᾧ γε καὶ τὸ προορατικὸν ἐκ Θεοῦ
 δεδῶρηται χάρισμα. πολλὰ γάρ μοι τῶν μελλόντων ἀνείλε θεία
 ὁμῆ, ἐκβάττα ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν." εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ
 D εἰς μέσον παρήγαγε τὸν ἀναχωρητὴν Βασίλειον, ὃς ἔξ ὀνύχων
 τὸν μονήρη βίον αἰρετισάμενος, συχνοὺς ἀγῶνας ἰδρώτων ἀσκη- 15
 τικῶν ἐν ταῖς τοῦ Ὀλύμπου ἀκρωρείαις ἐπεδείξατο. τοῦτον ἐς
 τὴν πατριαρχικὴν ἐστὶν ἀνίεσαι παρεκελεύσατο· τῇ δὲ ἐπιούσῃ
 (αὕτη δὲ ἦν ἀναστάσιμος ἡμέρα, καθ' ἣν τὴν θρηδόδοξον πίστιν
 περὶ τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκυνήσεως οἱ θεοὶ πατέρες ἐκρά-
 τυναν) τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ὁ Βασίλειος χρῆσμα δέχεται, καὶ οἱ- 20
 κουμενικὸς πατριάρχης ἀνακηρύττεται.

ῃ. Ἰωάννη δὲ τῷ αὐτοκράτορι πολλαῖς ταῖς φροντίσιν ἐτα-
 P. 63 λαντεύετο ἡ διάνοια, ποῖα δὲ προτέρῃ δολίῃ τὴν ῥοπὴν ἐν τριόδῳ
 ἀπειλημμένος, καὶ μὴ παρενεχθεὶς τοῦ δέοντος. ἥ τε γὰρ σπάνις

atque imperium, quarum illi quidem animarum curam, huic corporum regimen tradidit opifex aedificatorque mundi, ut neutra pars his moderatoribus egeret, sed integra et incorrupta conservaretur. Nunc, quoniam fatale debitum is qui ecclesiam regebat, exsolvit, primo quidem ad illum oculum pertinet, cui abditum est nihil, et cui, vel antequam concepta sunt, studia hominum innotescunt, ut vir omnibus praestans ad rerum divinarum administrationem producat. Ego vero virum, cuius a longo tempore indubitatum periculum feci, hunc in ecclesiasticam apud proveho: ne lateat in angulo vitam tolerans vir omnis generis virtutum excellentiis clarus, cui et praenoscendi futura Deus donum concessit. Multa enim mihi eius generis divino edidit oraculo, quae temporibus suis evenerunt." Hac oratione habita, Imperator Basilium solitarium in medium produxit, qui, a tenero arrepta vita monastica, laborum asceticorum crebra certamina in verticibus Olympi ediderat. Hunc in patriarchales aedes iussit demigrare. Postridie eius diei (qui erat ea dominica, qua rectam fidem de cultu venerandarum imaginum sanxerunt divini patres) Basilius summi sacerdotii unctionem accipit, atque oecumenicus patriarcha renuntiatur.

8. Ioanni vero Imperatori multis curis anceps pendeat animus, ad quam prius incumberet in trivio constitutus, neque a recto consilio aberr-

τῶν ἀναγκιῶν καὶ ὁ λιμὸς ἐκβαθύνων, ἐπὶ τριετὴ καὶρὸν τὴν Ἀ. C. 970
 Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν ἐπέβόσκειτο· ἐπέκειτο δὲ καὶ ἡ Ῥωσσιτικὴ πίνησις L. I. 1
 οὐ χρηστὰς ὑποτιθεμένη ἐλπίδας, καὶ ἡ τῶν Καρχηδονίων καὶ
 Ἀράβων κατὰ τῆς ἐπὶ Συρίαν Ἀντιοχείας, ἄρτι προσκτηθείσης
 Ῥωμαίοις, καταδρομὴ. τὸ μὲν οὖν ἄμαχον κακὸν τοῦ λιμοῦ τῇ
 σιταγωγῇ, ἣν ἐν τῶν ἀπανταχῇ ἐμπορίων προνοοῖα διὰ τόχους
 συνέγαγε, διέλυσε, στήσας τὴν νομὴν τοῦ τοσούτου δαινοῦ. τὴν
 δὲ γε ὁρμὴν τῶν Ἀγαρηνῶν τῇ τῶν Ἑβραίων στρατευμάτων παρα-
 τῆξι ἀνεχαίτισσε, Νικολάου τοῦ Πατριάρχου στρατηγησέντος· ὅστε B
 10 οἰκίαις ὧν σπιάδων τῷ βασιλεῖ, ἐμπειρίαν ἐκ πολλῆς μελέτης τῶν
 ὁγῶν ἐκέκτητο. πρὸς μέντοι τὸν Σφενδοσλάβον, τὸν τῆς Ῥωσ-
 σικῆς πανοπλίας κατέρχοντα, ἔγνω διακρουκεῖσθαι. καὶ δὴ Fol. 300 v.
 κελόβεις ὡς αὐτὸν ἐκπέμπει, παραγγέλλων αὐτῷ, τὸν πρὸς τοῦ
 αὐταυράτορος Νικηφόρου ἐπὶ τῇ καταδρομῇ τῶν Μουσῶν ὑπεσχ-
 15 μένον ἀνελιγφότα μισθὸν, ἐπὶ τὰ σφῶν ἦδη καὶ τὸν Κιμμέριον
 μετανίστασθαι Βόσπορον, τὴν δὲ Μυσίαν παραλειπῆν, Ῥωμαί-
 ος προσήκουσαν, καὶ ἀπόμοιραν τελοῦσαν Μακεδονίας ἀνέκα-
 θν. λέγεται γὰρ Μυσσοὺς ἀποίκους τῶν ὑπερβορέων Κοτράγων, C
 Χαζάρων τε καὶ Χουμάνων ὄντας, τῶν οἰκίων μεταστῆναι
 20 ἠδῶν· ἀλωμένους δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην, ταύτην κατελιγφέναι
 καὶ κατοικῆσαι, Κωνσταντίνου, ᾧ Παγωνάτος ἐπικλήσις, τότε
 Ῥωμαίων ἡγεμονεύοντος· ὁμωνύμως δὲ τὴν χώραν ἀπὸ Βουλγά-
 ρου (τοῦ σφῶν φυλάρχου) Βουλγαρίαν καλέσαι.

19. Χαζάρων et Χουμάνων cod.

ret. Tunc enim annonae penuria, altaque fames iam triennium Romanum imperium depasccebatur: imminabat Russorum motus, haud inaequa spes ostendens, et Carthaginensium atque Arabum adversus Antiochiam Syriae incursus, quae Romanae ditioni nuper accesserat. Sed famis insuperabile malum commessu ex omnibus ubique emporiis diligenter celeriterque subvecto dissolvit, gravis adeo mali vi inhibita. Saracenorum impetum Orientium copiarum acie repressit, Nicolao Patrio ducē: is, cum domesticus spēs esset Imperatoris, multa exercitatione peritiam rei bellicae erat notus. Cum Sphendolabo, Russici exercitus principe, agere de pace statuit. Ita missis ad eum legatis denunciat, ut, accepta mercede invasionē Moesiae a Nicephoro promissa, ad suas sedes et Cimmericum Bosphorum se recipiat, Romanis Bulgariam, utpote ad ipsos attinentem, et quae antiquitus Macedoniae portio fuisset, relinquat. Nam dicuntur Bulgari, ex gentibus supra aquilonem habitantibus, Cotragia, Chazaris et Comania, profecti, sedes patrias reliquias, errantesque per Europam cepisse habitasseque eos fines tempore quo apud Romanos Constantinus cognomento Pogonatus imperabat, regionemque a Bulgaro (is genti praecerat) Bulgariam nominasse.

- A. M. 6478 . 9'. Ἀίδεται καὶ ἕτερος περὶ τούτων λόγος, ὃς πη ἔχον·
 Isd. 13 Ἰουστινιανοῦ, τοῦ Ῥωμαίων αυτοκράτορος, ἐπὶ Λεοντίου ἐκ-
 τμηθέντος τὴν γῆν καὶ κατὰ τὴν Χερσῶνα περιορισθέντος, ἐκεί-
 νῳ περὶ ἐκείθεν αὐτῷ διαδράναι πολυτρόπως ἐγένετο, ἐς τὴν Μαϊά-
 τιν τε ἀφικέσθαι, καὶ τὸ Μυσῶν ἔθνος προσεταιρίσασθαι, ἐφ' 5
 ᾧ, τὴν τε βασιλείαν αὐτῷ ἀνασώσασθαι, καὶ μισθοὺς μεγάλους
 ἐναπολήψεσθαι. τοὺς δὲ ἔψεσθαι τε αὐτῷ, καὶ πρὸς αὐτοῦ,
 τῆς βασιλείας αὐδὲς ἐπιλημμένον, ἐληφέναι τὴν χώραν, ὅσην
 ὁ Ἰστρος ἐκτὸς Μακεδόνων περιορίζει· καὶ τὴν μετοίκησιν ταύτην
 ποιήσασθαι, καὶ πολλὰ πολέμων ἔργα καὶ ἀνδραποδισμῶν προξε- 10
 νῆσαι Ῥωμαίοις, πολεμῶντας αἰεὶ, καὶ τὰ Θορὰ κατὰ τρέ-
 χοντας κλίματα. Ῥωμαίους δὲ ἀντεπιέναι τούτους· τοὺς δὲ τὴν
 ἐκείνων οὐχ ὑφίσταμένους ἀλκὴν, ἐπ' ἀμφιλαφῶν χωρίων λό-
 P. 64 χμας καταδύεσθαι, καὶ ταῖς δυσχωραῖς τούτους καταγωνίσσεσθαι.
 πολλῶν τοιγαροῦν ἐκ τοῦ κατ' ἐκείνου καιροῦ καταβροχθέντων πο- 15
 λέμων, καὶ γενναίων στρατηγῶν ὀλωλότων, Νικηφόρου τε, τοῦ
 παλαιτάτου αυτοκράτορος, πεσόντος πρὸς τῶν Μυσῶν, παρὰ
 μόνου Κωνσταντίνου λέγεται Κοπρωνύμου ἡσσηθῆναι Μυσοὺς,
 καὶ αὐδὲς παρὰ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Αὐ-
 γούστης Εὐφρόνης υἱοῦ, καὶ τὰ νῦν δὲ πρὸς Ἰωάννου τοῦ αὐτο- 20
 κράτορος, ὃς τὰς τῶν Μυσῶν πόλεις αἰχμῇ παρεστήσατο· οὐχ
 ἰστόρηται δὲ τις Ῥωμαίων ἕτερος, τούτους ἐπὶ τῆς σφετέρως γῆς
 καταγωνισάμενος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλος.

7. ἔψεσθαι. Sic cod. Fort. ἐπέσθαι. 14. τούτοις cod. Sed vide
 supra 13. D. 14. B. 26. D. et paulo inferius lin. 12. item 65. C.
 Linea autem proxima forte scribendum κατ' ἐκείνο.

9. Commemoratur etiam altera de illis narratio, eiusmodi: Iustinianum, Romanorum Augustum, a Leontio naso amputato Chersonem relegatum, postquam, dolo inde evadendi facultatem nactus, ad Maeotidem appulisset, Bulgarorum nationem ad suas partes pertraxisse, „restituerent sibi imperium, praemia huius rei magna percepturos.” Secutos Bulgaros ab ipso, cum iterum in imperium venisset, accepisse regionem, quantam Ister cis Macedoniam ambit: huc migrationem fecisse, moxque multa bellorum incommoda, hominibus in servitutem raptis, induxisse Romanis, animis semper ad bellum erectis, Thraciae agros incurrentes. Romanos quidem ivisse contra; sed Bulgaros, quod illorum virtutem sustinere non possent, spatiis silvestribus in insidias se abdidisse, fraudeque locorum nostros vicisse. Cumque iam usque ab illius temporibus multa ibi bella commissa sint, fortibus ducibus occisis, ita ut Nicephorus quoque antiquior ille Augustus in acie adversus Bulgaros caderet, a solo Constantino Copronymo, deinde ab huius nepote Constantino, Irene Augustae F., denique nostra memoria ab Ioanne Augusto, qui Moesorum oppida vi expugnavit, victos Bulgaros perhibent: neque ullus alius Romanorum exstitisse traditur, qui illos in ipsorum regione debellarit. Sed de his satis.

ι. Ὁ δὲ Σφενδοσλάβος, ταῖς κατὰ τῶν Μουσῶν νίκαις ἐπὶ A. C. 970
 μέγα αἰρόμενος, καὶ τῇ βαρβαρικῇ αὐθαδεῖα ὑπέροπλα βρενθυό- I. I. 1
 μενος (ἥδη γὰρ τὴν χώραν βεβαίως ἐκέκτητο), περιδεῖς καὶ κα-
 ταλλήγας Μουσὸς τῇ ἐμφύτῳ ἀπηγείλα κατεργασάμενος (φασὶ γὰρ
 5 τὴν Φιλίππου πόλιν τῷ πολεμῆν ἐξελὼν, δις μυρίου τῶν ἐν τῷ
 ἄστυ λεηθθέντων ὡμῶς καὶ ἀπανθρώπως ἀνασκολοπίσαι, καὶ τὰν- Fol. 301 r.
 τη τὸ ἀντίξουν ἄπαν ἐκδειματῶσαι καὶ θείναι ὑπόσπονδον), ὑπερ-
 αῤῃστος καὶ αὐθάδεις τὰς ἀποκρίσεις τοῖς πρέσβεσι Ῥωμαίων ἐξέφε-
 ρε· „μὴ γὰρ ἀφ᾽ ἑσέοις τῆς χώρας, εὐδαίμονος οὐσης, εἰ μὴ ἐπὶ χρη-
 10 μάτων πολυτάλαντων καταβολῇ, καὶ ἀπεμπολήσει τῶν τε πόλεων C
 καὶ τῶν ἀνδραπόδων, ὅσα τῷ πολεμῆν ἐπεκτήσαντο. εἰ δ' οὐ βού-
 λεσθαι Ῥωμαίους ταῦτα καταβαλεῖν, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης θάττον
 ἀρίστιασθαι, ὥς μὴ προσηκούσης αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν
 μετασκευάζεσθαι· ἄλλως γὰρ μὴ οἶεσθαι, Ταυροσκύθας εἰς σπον-
 15 δὰς Ῥωμαίων ξυμβήσεσθαι.” Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, τὰς
 τοιαύτας ἀποκρίσεις τοῦ Σκύθου δεξάμενος, καὶ αὐθις τοῖς προ-
 σπειταμένοις ἀμείβεται τάδε· „τὴν ἐκ πατέρων ἐς ἡμᾶς διαβῆ-
 σαν εἰρήνην ἁλώβητον καθ' ἣν Θεὸς ἐμεσίτευσεν, οὐ δεῖν οἰόμεθα
 λύειν αὐτοί· ἅτε πρόνοιαν εἶναι πιστεύοντες τὴν τὸ πᾶν διενθῦ- D
 20 νουσαν, καὶ τὰ Χριστιανῶν πρεσβεύοντες ἔθιμα. διὰ ταῦτα εἰση-
 γούμενά τε ὑμῖν ὡς φίλοις, καὶ συμβουλευόμεν, ἐξαυτῆς ἀπαλ-
 ρειν τῆς μηδὲν τι προσηκούσης χώρας ὑμῖν, καὶ μὴ διαμέλλειν,
 μηδ' ἀναδύεσθαι, εἰδότας, ὥς εἰ μὴ καταπειθεῖς ταύτῃ τῇ δη-
 σιφόρῳ ξυμβουλῇ γένοισθε, οὐχ ἡμᾶς, αὐτοὺς δὲ, λύειν τὰς

10. Sphendoslabus, Bulgarica victoria elatus, et barbara audacia
 magnos spiritus sumens (iam enim firme regionem tenebat), cum timidos
 Bulgaros attonitosque insita crudelitate reddidisset (nam, cum Philippopo-
 liti bello cepisset, hominum millia viginti in oppido comprehensorum cru-
 deliter more barbaro palis suffixisse dicitur, sicque, quosunque ad illum
 diem restitissent, vehementer percussos in deditionem accepisse), superba
 et audacia responsa legatis Romanorum dedit: „Nunquam fore, ut regione
 fertili se abstineret, nisi post grandis pecuniae pensionem, factaque redem-
 ptione oppidorum et captivorum, quotquot bello cepissent. Quam si pecu-
 niam Romani pendere nollent, quin decederent illico ex Europa, in quam
 eis habere nullum, in Asiam transirent: non aliter sese putare, Russos
 cum Romanis pacem facturos.” Ioannes Augustus ubi a Scythia hoc respon-
 sum tulerat, per remissos legatos haec renunciat: „Pacem iam usque a
 patrum tempore ad nos perductam, quamque inconcussam interventu suo
 Deus conservavit, minime a nobis arbitramur dissolvi debere: quod cre-
 dimus providentiam esse cuncta administrantem, quodque Christianorum
 statuta profitemur. Quare suademus vobis ut amicis, et hortamur, e pro-
 vincia neutiquam ad vos pertinente statim abeat, sine ulla mora aut re-
 cusatione, persuasissimum habentes, salutari huic consilio si minus vos
 obsequentes exhibueritis, non nos, sed vosmetipsos, turbare pacem anti-

- A. M. 6478 ἀνέκαθεν συντεθείσας σπονδάς. καὶ μὴ γε δόξωμεν μεγαλῶχους
 Ind. 13 ταύτας τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖν. ἐν Χριστῷ γὰρ θαρρόμεν τῷ
 ἀθανάτῳ Θεῷ, ὥς, εἰ μὴ τῆς χάρας ἀπέλθοιτε, καὶ ἄκοντες
 παρ' ἡμῶν ταύτης ἀπελαθήσεσθε. αἰμαὶ γὰρ σε μὴ λειληθέναι
 P. 65 τὸ τοῦ σοῦ πταῖσμα πατρός Ἰγγορος, ὅστε τὰς ἐνόρκους σπονδάς 5
 παρὰ φαῦλον θέμενος, σὺν μεγάλῳ κινήματι καὶ μυρίοις σπάρ-
 φεσι κατὰ τῆς βασιλευούσης ἐκπλεύσας, μόλις σὺν δέκα λέμβοις
 ἐς τὸν Κιμμέριον ἀφίκετο Βόσπορον, αὐτάγγελος τῶν οἰκείων
 γεγονώς συμφορῶν. καὶ παρήμι τὸν αἰθις οἰκτιστὸν μόρον ἐκεί-
 νου, παρὰ τοὺς Γερμανοὺς ἐκστρατεύσαντος, καὶ πρὸς ἐκείνων 10
 ληφθέντος, καὶ φυτῶν στελέχεσι προσδεθέντος, καὶ εἰς δύο δια-
 μερισθέντος τμήματα. καὶ σὲ γοῦν οὐκ οἶμαι πρὸς τὴν σὴν ἐπα-
 ναϊεῖσθαι πατρίδα, εἴ γε τὴν Ῥωμαϊκὴν παντευχίαν κατὰ σοῦ
 Βχωρεῖν ἀναγκάσειας, ἀλλ' αὐτόθι διαφθαρήσεσθαι πανσυνδεῖ,
 ὥς μηδὲ πυρφόρον ἐς Σκυθίαν ἀφικέσθαι, τὰς κατασχούσας 15
 ἡμᾶς ἀπενκαταύουσιν ἀπαγγελοῦντα τύχας." ὁ δὲ Σφενδοσλάβος,
 ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἀποκρίσεσι σχετλιάσας, τῇ τε βαρβαρικῇ μα-
 νίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ παραφερόμενος, ἀντέλεξε τοιαῦτα. „οὐδεμίαν
 ἀνάγκην τὸν αὐτοκράτορα Ῥωμαίων ὥς ἡμᾶς ἀφικέσθαι ὁρῶ κα-
 τεπεύγουσαν· διὸ μὴ κάμῃ, μέχρι τῆσδε τῆς γῆς ἀφικόμενος· 20
 Fol. 301 v. αὐτοὶ γὰρ ὅσον οὕτω πρὸ τῶν τοῦ Βυζαντίου πυλῶν πηξόμεθα
 τὰς σκηνάς, καὶ καρτερὸν χάρακα ταύτῃ περιβαλοῦμεν, ἐξιώντα
 τε τοῦτον, εἴ γε καὶ καρτερήσῃ πρὸς τοσοῦτων πόνων διαγωνί-

1. Fort. μεγαλῶχος. 23. Leg. τοσοῦτον πόνον.

quibus confectam. Neque arrogantius hoc nos responsum reddere putan-
 dum est. Nam in Christo Deo immortali futurum esse confidimus, uti, nisi
 sponte ex regione decedatis, vel inviti inde a nobis eiiciamini. Nec te
 oblitum existimo cladis patris tui Ingoris, qui cum, iuratas pactiones pro
 nihilo putans, ingenti apparatu magnaque lintrium vi infesta navigatione
 petisset reginam urbium, ipse domesticæ cladis nuncius factus, aegre cum
 naviculis decem ad Cimmerium Bosporum est reversus. Praetereo luctuo-
 sum eius interitum, cum bello Germanis illato ab ipsis captus est, ad arbo-
 rumque truncos alligatus in duas partes discerptus. Neque te ipsum, si
 Romanam armaturam contra te proficisci coëgeris, domum reversurum esse
 reor, sed in illa ipsa regione una cum omnibus copiis deletum iri adeo, ut
 ne una quidem ignifera navis in Scythiam sit elapsura, quæ diros casus
 vestros nunciet." Sphendoslabus, stomachatus tali responso, barbaricoque
 furore atque insaniam abreptus, ita respondit: „Nullam equidem necessita-
 tem video Imperatorem Romanorum cogentem, ut ad nos veniat; quapro-
 pter ne defatigetur, in hanc terram proficiscens: namque ipsi mox ad By-
 zantium portas collocabimus tabernaculâ, munito vallo urbem cingemus, ipsum
 erumpentem, si pergit tantæ aerumnæ obniti, fortiter excipiemus, factis-

1. Ὁ δὲ Σφενδοσλάβος, ταῖς κατὰ τῶν Μουσῶν νίκαις ἐπὶ A. C. 970
 μέγα αἰρόμενος, καὶ τῇ βαρβαρικῇ αὐθαδεῖα ὑπέροπλα βρεθνύ- I. 1. 1
 μενος (ἤδη γὰρ τὴν χώραν βεβαίως ἐκέκτητο), περιδεῖς καὶ κα- B
 ταλήγας Μουσὸς τῇ ἐμφύτῳ ἀπηγεία κατεργασάμενος (φασὶ γὰρ
 5 τὴν Φιλίππου πόλιν τῷ πολεμεῖν ἐξελὼν, δισμυρλούς τῶν ἐν τῷ
 ἄστυ λεφθέντων ὥρως καὶ ἀπανθρώπως ἀνασκολοπίσαι, καὶ ταύ- Fol. 301 r.
 τη τὸ ἀντίξουν ἀπαν ἐκδειματώσαι καὶ θεῖναι ὑπόσπονδον), ὑπερ-
 σῆχος καὶ αὐθάδεις τὰς ἀποκρίσεις τοῖς πρέσβεσι Ῥωμαίων ἐξέφε-
 ρε· „μὴ γὰρ ἀφ' ἑξοῦ τῆς χώρας, εὐδαίμονος οὐσης, εἰ μὴ ἐπὶ χρη-
 10 μύτων πολυταλάντων καταβολῇ, καὶ ἀπεμπολήσει τῶν τε πόλεων C
 καὶ τῶν ἀνδραπόδων, ὅσα τῷ πολεμεῖν ἐπεκτήσαντο. εἰ δ' οὐ βού-
 λησθαι Ῥωμαίους ταῦτα καταβαλεῖν, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης θάττον
 ἀφίστασθαι, ὥς μὴ προσηκούσης αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν
 μετασκευάζεσθαι· ἄλλως γὰρ μὴ οἶεσθαι, Ταυροσκύθας εἰς σπον-
 15 δὰς Ῥωμαίων ξυμβήσεσθαι.” Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, τὰς
 ταυτάς ἀποκρίσεις τοῦ Σκύθου δεξάμενος, καὶ αὐθις τοῖς προ-
 απεσταλμένοις ἀμείβεται τάδε· „τὴν ἐκ πατέρων ἐς ἡμᾶς διαβῆ-
 σαν εἰρήνην ἀλώβητον καθ' ἣν Θεὸς ἐμεσίτευσεν, οὐ δεῖν οἰόμεθα
 λύειν αὐτοί· ἕτε πρόνοιαν εἶναι πιστεύοντες τὴν τὸ πᾶν διενθῦ- D
 20 νουσαν, καὶ τὰ Χριστιανῶν πρεσβεύοντες ἔθιμα. διὰ ταῦτα εἰση-
 γούμεθα τε ὑμῖν ὥς φίλοις, καὶ συμβουλευόμεν, ἐξαυτῆς ἀπαί-
 ρειν τῆς μηδὲν τι προσηκούσης χώρας ὑμῖν, καὶ μὴ διαμελλειν,
 μηδ' ἀναδύεσθαι, εἰδότας, ὥς εἰ μὴ καταπειθεῖς ταύτῃ τῇ ὁνη-
 σιφόρῳ ξυμβουλῇ γένοισθε, οὐχ ἡμῶς, αὐτοὺς δὲ, λύειν τὰς

10. Sphendoslabus, Bulgarica victoria elatus, et barbara audacia
 magnos spiritus sumens (iam enim firme regionem tenebat), cum timidos
 Bulgaros attonitosque insita crudelitate reddidisset (nam, cum Philippopo-
 lis bello cepisset, hominum millia viginti in oppido comprehensorum cru-
 deliter more barbaro palis suffixisse dicitur, sicque, quosunque ad illum
 diem restitissent, vehementer perculsos in deditionem accepisse), superba
 et audacia responsa legatis Romanorum dedit: „Nunquam fore, ut regione
 fertilis se abstineret, nisi post grandis pecuniae pensionem, factaque redem-
 ptione oppidorum et captivorum, quotquot bello cepissent. Quam si pecu-
 niam Romani pendere nollent, quin decederent illico ex Europa, in quam
 iam haberent nullum, in Asiam transirent: non aliter sese putare, Russos
 cum Romanis pacem facturos.” Ioannes Augustus ubi a Scythia hoc respon-
 sum tolerat, per remissos legatos haec renunciat: „Pacem iam usque a
 patrum tempore ad nos perductam, quamque inconcussam interventu suo
 Deus conservavit, minime a nobis arbitramur dissolvi debere: quod cre-
 didimus providentiam esse cuncta administrantem, quodque Christianorum
 statuta profitemur. Quare suademus vobis ut amicis, et hortamur, e pro-
 vincia neulquam ad vos pertinente statim abeat, sine ulla mora aut re-
 cussione, persuasissimum habentes, salutari huic consilio si minus vos
 obsequentes exhibueritis, non nos, sed vosmetipsos, turbare pacem anti-

A. M. 6478 σθαι· τὸν δὲ Πέτρον, ἀλκῆς καὶ μένους παρ' ὑπόνοιαν ὑπο-
 Ind. 13 πλῆσθέντα, τὸν ἵππον τε σφοδρῶς κεντρίσαι τοῖς μύσσι, καὶ
 τὸ δόρυ κραταιῶς διαγκυλησάμενον, ἀμφοτέραις ὥσαι κατὰ τοῦ
 στέρνου τὸν Σκύθην· οὕτω δὲ γενέσθαι τὴν ἀντέρεισιν καρτερὰν,
 ὡς ἀντιτορῆσαι, καὶ διαμπερὲς κατὰ τὸ μετώφρονον διαπτῆναι, 5
 μὴ ἀντισχόντα τὸν ἀλυσιδωτὸν θώρακα, ἀλλ' ἄναιδον τὸν πε-
 B λώριον ἐκείνον προσαραχθῆναι τῇ γῇ· καὶ τούτῳ τῷ καινῷ καὶ
 ξένῳ θεάματι καταπλαγῆναι τε τοὺς Σκύθας, καὶ πρὸς φυγὴν
 ἀπιδεῖν)· τούτοις τοῖς στρατηγοῖς πυρήγγειλεν ὁ βασιλεὺς, τὰς
 δυνάμεις ἀνεληφότας ἐπὶ τὴν ὁμορον καὶ ἀγχιτέρμονα τῆς Μυ- 10
 Fol. 302 r. σίας διαβαίνειν· ἐκεῖ τε διαχειμάζειν, καὶ γυμνάζειν τὴν στρα-
 τιάν, καὶ τὸν χῶρον περιέπειν, ὡς μὴ τις εἴη τούτῳ λώβῃ ταῖς
 ἐκδρομαῖς τῶν Σκυθῶν· ἕς τε τὰς ἐπαύλεις καὶ τὰ ἥθη τῶν δυσ-
 μενῶν διγλώσσους ἄνδρας ἐκπέμπειν Σκυθικὸν ἡμιποσχημένους
 ἱματισμὸν, ὡς τὰ σφῶν διαβούλια γνοῖεν, καὶ βασιλεῖ ταῦτα 15
 κατάφωρα γίνοντο. τὴν τοιαύτην οὖν φάσιν πρὸς τοῦ βασιλέως
 Cελληφότες, τὴν Εὐρώπην καταλαμβάνουσιν.

ιβ'. Ταυροσκόφαι δὲ, τὴν τούτων ἐνωτισθέντες διάβασιν,
 ἀπόμοιραν τῆς σφετέρας στρατιᾶς διαιρέσαντες, Οὐννων τε καὶ
 Μυσῶν πλῆθος ταύτῃ προσεταιρίζαντες, κατὰ Ῥωμαίων χωρεῖν 20
 ἐκπεπόμψαν. ἄρτι δὲ τὴν τούτων ἐπήλυσιν ὁ Μάγιστρος Βάρ-
 δας αἰσθόμενος, καὶ ἄλλως γενναῖός τε καὶ ῥέκτης τυγχάνων
 ἀνὴρ, τότε δὲ σφαδάζων θυμῷ καὶ ῥώμῃς ὀρμῇ, τοὺς ἀμφ' αὐ-

5. διαπτῆναι. Ex Iliad. E. 99. 13. ἥθη. Possis quoque scri-
 bere hic πλήθη, quod est infra D. lin. 1. Tamen nihil mutavi.
 23. ἀφ' αὐτόν cod.

eo congredi vellet: Petrum, robore assumpto animique magnitudine, quae
 omnium expectationem vinceret, calcaribus equo acriter admotis et lancea
 fortiter vibrata, ambabus eam manibus in Scythae pectus adegisse; itaque
 validum fuisse ictum, ut perforato corpore cuspid ad dorsum pervolaret,
 hamis conserta lorica haudquaquam prohibita, immanisque hostis nulla voce
 emissa humi sterneretur: quo novo miroque spectaculo territos Scythas
 fugam respexisse): hos duces Imperator iussit assumtis numeris in vicina
 et finitima descendere Moesiae, haeque in locis hiberna constituere: copias
 diligenter exercerent, obirent regionem, ne quid calamitatis ex Russorum
 incursionibus acciperet: per stationes et loca hostium viros utramque lin-
 guam callentes emitterent Scythico more vestitos, qui de eorum consiliis
 cognoscere, unde ea patefierent Imperatori. Eiusmodi mandatis ab Im-
 peratore acceptis, Europam legati ingrediuntur.

12. Russi, cum de eorum transitu audissent, partem exercitus, cui
 Hunnorum Bulgarorumque multitudinem adiunxerant, in Romanos prae-
 mittant. Audito eorum adventu, Bardas Magister militum, cum et alias
 virum strenuum fortemque se exhibuisset, tum maxime ea occasione magno
 animo impetuque incitatus, coacto electorum circa se agmine, signa movit,

τὸν λογάδας συνεληφώς, πρὸς τὴν τῶν ἑναντίων ῥηιγέτο συμ- A. C. 970
 πλοκήν. καὶ δὴ Ἰωάννην τὸν Ἀλακῷ ἐσκαλέσας, εἰς κατασκο- I. L 1
 πὴν ἀπέστειλεν, ἀθρήσαι τε τοὺς Σκύθας, καὶ τὸ τοῦ πλήθους D
 εἰκόσαι ποσὸν, καὶ καθ' ὃν αὐλλοῖντο τόπον, καὶ ὅ,τι πρᾶτ-
 5 ται· πέμπειν τε τὴν ταχίστην ὡς αὐτὸν, καὶ πάντα διαγγε-
 λειν, ὡς συσκευάσοι, καὶ ἐκτάξοι τὴν στρατιὰν πρὸς τὸν πόλε-
 μον. Ἰωάννης δέ, τοὺς ἐπομένους λογάδας ἀνεληφώς, κατὰ
 τάχος ἐπὶ τοὺς Σκύθας ἰππάσατο· τῇ δὲ ὑστεραία παρὰ τὸν
 Μάγιστρον στέλλει, ἐπισπεύδων τοῦτον ἰκέσθαι μετὰ τοῦ πλή-
 10 θους· μὴ πόρρω γὰρ, ἀλλ' ἐγγύθεν, τοὺς Σκύθας αὐλλεσθαι.
 ὁ δέ, τῶν τοιούτων λόγων διακούσας, τριχῇ διατάξας τὴν φά-
 λαγγα, τῇ μὲν ἐφέπεσθαι παρήγγειλε κατὰ μέτωπον, ταῖς δὲ
 κατὰ τοὺς ἑγκαρσίους προλογίζετο δρυμοῦς· τηρικαῦτα δὲ τῆς P. 67
 ἐνέδρας διεκθίειν, ὅπηνίκα τῆς σάλπιγγος, τὸ ἐνυάλιον ἐπηχοῦ-
 15 σης, διακούσαιεν. ταῦτα τοῖς λοχαγοῖς παρακελευσάμενος, κα-
 τὰ στόμα τοῖς Σκύθαις ἀντεπῆει, κραταιῶς διαγωνιζόμενος.
 ἐπλεονέκτει δὲ πλήθει τὸ στράτευμα τῶν ἑναντίων, ὑπὲρ τοὺς
 τρισμυρίους τελοῦν· οἱ γὰρ τῷ Μαγίστρῳ συνεφερόμενοι, μετὰ
 τῶν λόχων, οὐ πλέονες τῶν μυρίων ἐτύχχανον. τῆς δὲ συμπλο-
 20 κῆς γενομένης παρ' ἀμφοτέρων, ἐπιπτον οἱ νεανικώτεροι. ἐνταῦ-
 θα δὴ λέγεται τῶν τινα Σκυθῶν, ἀλλῇ καὶ σώματος ὄγκῳ γυν-
 ρούμενον, τῆς ἀμφ' αὐτὸν ἀποκριθέντα φύλαγος ἐξιππεῦσαι τε,
 καὶ τῷ Βάρδῃ ἐπιδραμεῖν, καὶ ἔλπει τοῦτον πληῆσαι κατὰ τῆς B
 πόρουθός· κενὴν δὲ γενέσθαι τὴν τοῦ ξίφους καταφορὰν, τοῦ

3. ἀθροῖσαι cod.

ut cum hostibus decerneret. Ioannemque Alaca advocatum speculandi gra-
 tia cum mandatis praemisit: „observaret Scythas, de eorum numero con-
 iecturam faceret, et quo in loco consediissent, quidque agerent: quibus
 perspectis, mitteret quam celerrime ad se, remque omnem nunciaret, ut
 ipse conclamatis vasīs pararet exercitum ad conflictum.” Ioannes, assumtis
 electis, qui sequebantur, celeriter ad Scythas adequitat: postridie eius dies
 ad Magistrum militum mittit: hortatur, „veniat cum vi belli: non longe ab-
 esse Russos: propius castra habere.” Quibus auditis, exercitum triparti-
 tur Bardas: partem medio itinere sequi se iubet, duas alteras per nemora
 a latere obiecta locat: edicit, „ex insidiis erumpant, simul ac tubae, clas-
 sicum canentis, sonitum audissent.” Quae cum tribunis mandasset, recta
 in Russos vadit: fortiter praelium committit. Superabat multitudine ho-
 stis exercitus, quippe in quo supra triginta milia bellatorum numeraren-
 tur: Bardae milites, cum his qui in insidiis latebant, ad decies mille erant,
 nec amplius. Iam inter duas acies cominus res gerebatur, caede fortio-
 rum facta, cum Russorum aliquis (sic fama perhibet), viribus vastitateque
 corporis fatus, admisso equo ex turba sua procurrens, impetu in Bardam
 facto galeam eius gladio ferit: sed inania evadit ictus, lamina in casside

A. M. 6478 ἀδέρους ἀνυγναμφθέντος τῇ κυνῇ, καὶ ἀλλαχόσε τῇ ταύτης στε-
Ind. 13 γανότῃ περιολισθήσαντος. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ πατρικίος, σύν-
αιμος τῷ Βάρδα τέλει, ἄρτι τῷ ἰούλῳ τὴν γένυν ἐπιχροῶν,
πελώριός τε πεφυκὼς τῷ σώματι, καὶ τὴν ἰσχὺν δυσεκβίαστος
καὶ ἀκαταγώνιστος, τὸ ξίφος σπασάμενος ἵεται τὸν Σκύθην βα- 5

Fol. 302] ν. λέν· ὁ δὲ, τὴν φορὰν αὐτοῦ ὑπιδόμενος, ἐκκλίνει τὴν πληγὴν,
κατ' ἰσχύον ὑπτιάσας τοῦ ἵππου. δέχεται δὲ ταύτην παρὰ τὸν
αὐχένα ὁ ἵππος, ὃν διαμπερές ἀποτέμνεται· ὁ δὲ Σκύθης, ἅμα
Ὁ τῷ ἵππῳ κατενεχθεὶς, πρὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἐναποσφάττεται.

iv. Τῆς δὲ μάχης τῇδε κἀκεῖσε μετακλινομένης, καὶ συχνὰς 10
καὶ ἀμφιταλάντους μεταβαλλούσης ῥοπὰς ἐφ' ἐκάτερα, τὸ ἐνυά-
λιον ὁ Βάρδας ἐνηκεῖν ἐγκелеύεται, τὰ τε τύμπαρα θαμινὰ πα-
ταγεῖν· τῆς δὲ φάλαγγος ἐκ τῶν λόχων ἔξαναστίασης κατὰ τὸ
σύνδημα, καὶ κατὰ νότον τῶν Σκυθῶν γενομένης, δέος τε αὐ-
τοῖς εἰσθεῖ καὶ πρὸς φρυγαδεῖαν ἀπέκλιναν. μήπω δὲ γεγενημένης 15
λαμπρῆς τῆς διώξεως, τῶν ἐπιφανῶν τις Σκυθῶν, μεγέθει σώ-
ματος καὶ ὅπλων λαμπρότητι πεφυκὼς τῶν ἄλλων ἄρτιρετής,
Ὁ κατὰ τὸ μεταλχιμον περιήει, ἐπ' ἄλκην τοὺς ἐταίρους ἐπιβρών-
νως. τοῦτον Βάρδας ὁ Σκληρὸς ἔξιπασάμενος καίει κατὰ τῆς
κεφαλῆς, καὶ μέχρι τοῦ ζωστήρος τὸ ξίφος διήλασε, μήτε τοῦ 20
κράνους αὐτῷ ἐπαρκέσαντος, μήτε τοῦ θώρακος τῇ τῆς χει-
ρὸς ἐπισχόντος ἰσχύι, ἢ τὴν τοῦ ξίφους τομήν. διχῇ δὲ τού-
του διατμηθέντος καὶ προσαραχθέντος τῇ γῇ, Ῥωμαῖοι μὲν
ἐφ' ἡδονῆς ἐπηλάλαξαν, καὶ πρὸς ἄλκην ἐπεβρόσθησαν· Σκύ-
θαι δὲ, τῷ καινῷ καὶ ἄλλοκότῳ τῆς πληγῆς ἀποδειλιάσαντες, 25
σὺν οἰμωγῇ τὸν συνασπισμὸν διαλύσαντες, εἰς φρυγαδεῖαν ἐτρά-

retusa, et ob eius duritiem alia parte delabente. At Constantinus e patri-
ciōrum numero, Bardas frater, iam prima lanugine malas fuscans, grandi
corpore adolescens, viribusque, vi et impetu omnia vincens, stricto mu-
crone invadit Scytham: is, illius plagam extimescens, corpore ad clunes
equi resupinato, vitat ictum. Hunc equus collo accipit, quod totum re-
secatur: Scythia, una cum equo humi ruens, a Constantino conficitur.

13. Iam certamine modo huc modo illuc se inclinate, crebriusque mu-
tante utrobique variam fortunam, classicum Bardas cani iubet, tympana
ictu crebro pulsari: consurgit (id convenerat signum) ex insidiis acies,
Scytharumque terga invadit, qui, timore percussus, in conversionem incli-
nant. Necdum erat manifesta fuga, cum nobilis aliquis Russus, magnitudine
corporis et armorum fulgore praeter alios excellens, inter infesta signa cir-
cumcursaret, ad virtutem suos cohortans. Huic Bardas Sclerus adequitans
caput percussit, adque cinctum usque gladium adegit, neque galea eum
repellente, neque thorace manus robur cohibente, gladii secturam. Quo
bifarium discissio humique delecto, conclamant prae gaudio Romani, ani-
mosque sumunt: Russi, novo hoc portentosoque ictu territi, ululatu sublato

ποτο. οὓς ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι μέχρι βαθείας ἐσπέρας ἀνῆ- A. C. 970
 ρον ἀηλιῶς. κατὰ τοῦτον δὴ λέγεται τὸν ἀγῶνα πεντήκον- I. L. 1
 τα καὶ πέντε Ῥωμαίων ἄνδρας τεθνάναι, τραυματίας δὲ γε- P. 68
 νῆσθαι συγχρόως, καὶ ἵππων κατακοντισθῆναι τοὺς πλείονας.
 5 Σκυθῶν τε ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους διαφθαρῆναι. ἀλλ' ἡ μὲν
 πρὸς τοὺς Σκύθας γεγενημένη τότε Ῥωμαίων διαμάχη εἰς τοιοῦ-
 τον ἐτελεύτα τὸ τέλος. Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τὰς Ἀσίας
 δυνάμεις εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου περαιοῦσθαι
 κατήγευεν, ἐς τὰπὶ Θράκης τε καὶ Μακεδονίας διαχειμύζειν
 10 χωρία, καὶ τοῖς ὄπλοις ὁσημέραι γυμνάζεσθαι, ὥς μὴ ἀπόμα-
 χαι εἶεν ἐπὶ τὸν τῶν ἀγῶνων καιρὸν, μειονακτοῦντες ἐν τῇ μάχῃ B
 τῶν δυσμενῶν· περιμένειν δὲ τὸν τοῦ ἥρους καιρὸν. ἐκείνου γὰρ
 ἥδη ἐκ τῆς χειμερινῆς κατηφείας προκύντοντος, καὶ εἰς σταθ-
 ρὰν αἰθρίας τὸ κοσμικὸν κατὰσθημα μεταβάλλοντος, αὐτὸν τε
 15 βασιλέα ὥς αὐτοὺς ἀφικέσθαι, τὰς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεις ἐπαγό-
 μενον, καὶ πανσυνεῖ τοῖς Ταυροσκέθαις συμπλέκεσθαι.

12. *Θεσπεσιῶν.* Vid. supra 31. C.

solutis ordinibus fugae sese mandant. Quos persecuti Romani ad serum
 usque crepusculum sine misericordia ceciderunt. Fama est, hoc praelio
 Romanis mortuos esse milites quinque et quinquaginta, sauciatos quam mul-
 tos, equorum plerosque confossos: Scytharum plus viginti millia periisse.
 Hinc finem habuit Romanorum cum Russis tunc commissae pugnae. Et iam
 urgebat Asiaticos numeros Ioannes Augustus in Europam per Hellespontum
 trañciendos, „hiemarent per Thraciae et Macedoniae tractus, quotidieque
 se in armis exercerent, ne, incumbenti certamini minus idonei, ab hostibus
 in pugna funderentur: vernumque tempus exspectarent. Ubi enim post
 hiberni coeli tristitiam ver emergens in constantem serenitatem mutaret
 mundi faciem, Imperatorem ipsum affore, cum universis qui comitatum se-
 querentur, omnemque belli molem in Scythas versurum.”

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ζ.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER VII.

ARGUMENTUM.

Bardas, Leonis Phocas filii, seditio (Cap. 1). Ioannes, suppliciis sumtis de cognatis eius, ad ipsum litteras mittit (2). Bardas Sclerus adversus seditiosos missus (3). Eius epistola ad Bardam ducem, qui superba respondet (4). Bardas dux a suis destitutus (5) in castellum confugit (6). Bellum inter Romanos et Bulgaros, Zoë Augusta imperante. Simeonis, Bulgarorum principis, insperata victoria (7). Deditio Bardas Phocas (8). Russi Macedoniam vastant. Ioannes Tsimisceca Theodorum, Constantini Imperatoris filiam, uxorem ducit (9).

A. M. 6479 α'. **Ε**ν ᾧ δὲ ταῦτα Ἰωάννη τῷ βασιλεῖ κατὰ τῶν Ῥῶς διε-
Ind. 14 σπούδαστο, Βάρδας ὁ Δοῦξ, ὁ τοῦ Κουροπαλάτου μὲν Ἀλέον-
A. C. 971 τος υἱός, Νικηφόρου δὲ τοῦ αὐτοκράτορος αὐτανεψιός, ἐς νεω-
I. I. 2 τοισμὸν ἀσυνμφανῶς ἀποκλίνας, ἐξ Ἀμασείας, καθ' ἣν περιώ-
Fol. 303 r. ριστο, φυγαδεῖα ἐχρήσατο, Θεοδώρου Βάρδα τε καὶ Νικηφό-5
P. 69 ρου, τῶν Πατρικίων καὶ αὐταδελφῶν, ἐς τοῦτο συναραμένων
αὐτῶ· οἳ ἐκ τῆς ἐνεγκαιμένης αὐτοῦς Παρσακούτης ἐπὶ κλησιν ἐ-
λήφεσαν Παρσακουτηγολ, ἐξάδελφοι τῷ Δουκὶ Βάρδῃ τυγχάνον-

3. αὐτανεψός cod.

1. Dum in his Ioannes Imperator erat contra Russos occupatus, Bardas Dux, Leonis Curopalatae filius, Nicephori Augusti ex fratre nepos, res novas occulte molitus, Amasea, quo ablegatus erat, fugam fecit. Cuius rei adiutores habuit Theodorum Bardam et Nicephorum, patricios atque fratres inter se: qui ex patria Parsacuta cognomen Parsacutenorum traxe-

τις. τῆς οὖν Ἀμασείας ἁωρὶ τῶν νυκτῶν λαθρηδὼν ὁ Λοῦξ ἀπο- A. M. 6479
 δρὰς, διὰ τῶν προετοιμασθέντων ἁμοιβαίων ἵππων ἐς τὴν τῆς Ind. 14
 Καπαδοκίας ἀφίκτο Καισάρειαν. ἐνταῦθα δὴ ἐπὶ εὐαριθμήτοις A. C. 971
 ἡμέραις ἐναυλισούμενος, πλήθος ἀπονεινομένων ἀνδρῶν ἐπ' ἀπο- I. I. 2
 στασίας ρεπόντων συνειλόμεναι, τῶν ἐκ γένους αὐτῶ καὶ συγγένων
 μάλιστα συνεισρεόντων ὁσημέραι. καὶ γὰρ ταῖς καινοτομίαις ἐκ-
 τόπως οἱ ἄνθρωποι χαλεπὴν εἰώθεσαν, δόξης ὀνειροπολουμένης
 ἐλπίσι, τιμαῖς τε ἀξιωμαίων, καὶ χρημάτων διανομαῖς ὑπαγόμε-
 νοι. συνεκρότουσιν δὲ τὴν ἀποστασίαν, συναγροχότες πάσῃ
 10 σποδῇ τὰ στρατεύματα, οἳ τε φηθέντες Παρσακουτηνοὶ, καὶ
 Συμεῶν, ὃς γεωργὸς ἀμπέλων καθεστηκώς, ἐκ τῆς ἐργασίας αὐ-
 τῆς τὸ ἐπὶ νύκτον εἴληφεν, Ἀμπελᾶς κατονομασθεὶς· ἀνὴρ ἔξ
 ὁσίων μὲν φῆς καὶ τῶν ἀγενῶν, ἀνδρεία δὲ καὶ χειρῶν ἰσχυρῇ
 15 μὴν εἰκὼν τῶν ἐπ' ἄλγῃ καὶ ῥώμῃ μεγαλυχουμένων ἀνδρῶν.
 ἐπεὶ δὲ ἱκανὸν ὁ Βάρδας περὶ αὐτὸν ἰώρα στίφος συνεβόηκός,
 ὥς οἷόν τε εἶναι καὶ εἰς συνασπισμὸν ἀρῆαγῇ παρατάττεσθαι, ἔξ
 ἀντιπύλου τε διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀντιτίπτουσι, τὸ μελαμβαφές
 παραιτησόμενος πέδιλον, τὸ ἐρυθρὸν πυραντίκα μετημφιάσατο, P. 70
 καὶ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἀναφανδὸν ἀνεβρόχη πρὸς τῶν συστα-
 20 σιωτῶν. χρημάτων οὖν διανομὰς ὑπισχενέτο, καὶ ἀξιωμαίων
 παρέχε τιμὰς, ταξιάρχους καὶ στρατηγούς προβαλλόμενος, ἀρ-
 χὸς τε τὰς εὐκλείας, ὅσας καὶ βασιλεὺς εἰώθει τοῖς εὖνοις φιλο-
 τίμως προτείνεσθαι. συνεκρότει δὲ τὴν ἀποστασίαν καὶ Λέων

3. ἀφίκτο. Sic cod.: ut supra, 53. B. 7. Fort. ὀνειροπολούμε-
 νοι. Activum adhibet 70. C.

rant. Erant hi Bardas Ducis consobrini. Is igitur Dux, intempesta nocte
 clam Amasea elapsus, iumentis mutatoris ante dispositis Caesaream Cap-
 padociae pervenit. Ubi paucos dies commoratus turbam desperatorum ho-
 mium ad resque novas propensorum collegit, in primis confluentibus eo
 quotidie qui erant cum illo vel genere vel familiaritate coniuncti. Etenim extra
 modum tunc turbis gaudere solebant homines, spe falsae gloriae, et hono-
 ribus officiorum, atque pecuniarum partitione prolectati. Firmabant hanc
 rebellionem, coactis omni diligentia copiis, tum quos dixi Parsacuteni, tum
 Simeon, qui, cum cultor vinearum exstitisset, ex ipso opificio cognomen
 invenit, vocatusque Ampelas est: vir parentibus ortus quantumvis obscu-
 ris et ignobilibus, virtute autem manuumque fortitudine nemini de iis, qui
 ob vim et robor praedicantur, postponendus. Bardas, ubi manum idoneam
 circa se collectam vidit, ut iam posset et castra facere, et armis contra ad-
 versarios decertare, remotis nigris calceamentis rubra evestigio induxit,
 atque conspiratis Imperator Romanorum renunciatus aperte est. Iamque
 pecuniae distributiones pollicebatur, conferebat honores officiorum, tribu-
 nos, duces, magistratus amplissimos creabat, quales Imperator consue-
 rat fidelibus liberaliter offerre. Obsecundabat item huic seditioni Leo Curo-

Leo Diaconus.

- A. M. 6479 *Κουροπαλάτης, ὁ τοῦ Βάρδα τοκεδς, ἐς μὲν τὴν νῆσον Ἀέ-*
 Ind. 14 *σβον φρουρούμενος, διὰ Στεφάνου δέ, τοῦ ἐπισκόπου Ἀβύδου,*
τοῖς Μακεδόσι χρήματα καὶ τιμὰς ὑπισχνόμενος, καὶ δέχισθαι
αὐτὸν ἐκ τῆς νῆσου ἀναγόμενον προτρεπόμενος, καὶ συνεπιβ-
Βθεσθαι, καὶ συνεργάζεσθαι αὐτῷ τὴν τοῦ Ἰωάννου τῶν ἀνα-5
κτορίων καθαίρεσιν.
- β'. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν τοιοῦτον γνὸς νεωτερισμῶν, δι-
 ταραχθὴ μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀπτέρῳ δὲ τάχει τὸν ἐπίσκοπον Στέ-
 φανον ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀναγαγὼν, τοῖς δικαστηρίοις ἐκδίδωσι.
 τῶν δὲ πραγμάτων ἐξελεγχθέντων καὶ καταφανοῦς γεγονότος τοῦ 10
- Fol. 303 v. *δράματος, τὸν μὲν τῇ συνόδῳ τῶν ἐπισκόπων παρέπεμψεν, ἐκ-*
πτωσιν τῆς ἱερωσύνης ὑποστησόμενον. Ἀέοντα δὲ τὸν Κουρο-
παλάτην, καὶ Νικηφόρον, τὸν τούτου υἱὸν, τῇ τοῦ θανάτου
ἐπαγαγόντων ψήφῳ τῶν δικαστῶν, ὁ βασιλεὺς, πρὸς τὸ φιλαν-
Θρωπότερον ἀποκλίνας, οὐκ ἔκτεινε· τὰς δὲ ὕψεις ἀμφοτέρων, 15
κατὰ τὴν Ἀέσον στελλας, ἐπήρωσε. καὶ ἡ μὲν τῷ Κουροπα-
λάτῃ πρὸς τὴν Εὐρώπην τότε μελετηθεῖσα διάβασις ἐς τοῦτο
τὸ τέλος κατέληξε, τοιαύτην μὲν αὐτῷ τὴν ποιήν προξενήσασα,
συχνοδὸς δὲ τῶν φίλων χρημάτων καὶ οἰκῶν στερέησασα, ὅσοι τὴν
ἐκείνου συμβουλὴν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ βασιλέως προσήκαντο. ὁ 20
δὲ Βάρδας, ἡπαῖς ἀποκλίνας εἰς τυραννίδα, ἀπρὶξ εἶχετο ταύ-
της, τῇ τε περὶ αὐτὸν πολυχειρὶα γαυρούμενος, καὶ ταῖς φά-
λαγξί βρενθυόμενος, καὶ ὅσον οὐπω τὴν τῆς βασιλείας κατὰσχε-
σιν ὀνειροπολῶν. καὶ δῆτα τὴν Ἀσίαν κατατρέχων, τῶν μὴ
Δσπενδομένων αὐτῷ πυρπολῶν τὰς οἰκίας, λείαν ἐτίθει Μυσῶν. 25

palates, Bardae pater, in insula Lesbo custoditus. Is per Stephanum, Abydi episcopum, Macedonibus pecunias dignitatesque promiserat, hortatus, ut sese ex insula elapsi recipere, pariterque rebellionem facta ad extirbandum imperio Ioannem operam conferrent.

2. At Imperator, intellecto eiusmodi motu, conturbatus ut par erat, incredibili celeritate Stephanum episcopum, Abydo raptum, iudiciis tradidit. Eumque crimine convictum, in lucem prolatis dolis, ad synodum episcoporum transmisit, ut ibi sacerdotio moveretur. Leonem Curopalatem autem, Nicephorumque huius filium, captis a iudicibus condemnatos, Imperator, ad lenitatem revocata mente, non interfecit, luminibusque duntaxat ambos, Lesbon ablegatos, orbavit. Huiusmodi exitum habuit Curopalates tunc meditatus in Europam traiectus, ut cum ipsi talem poenam induceret, tum etiam amicos illius, complures sane, fortassis domibusque exturbaret, si qui consilii eius de Imperatore tollendo fuissent participes. At enim Bardas, semel ad rebellionem prolapsus, fortissime in ea perseverabat; elatusque multitudine hominum circa se coacta, confisus copiis, instantem possessionem imperii somniabat. Ita Asiam pervadens, domicilia cuiusque, qui in fidem eius non venerat, igne subdito praedam Mysorum habuit.

βασιλεὺς δὲ πρὸς αὐτὸν γράφει ταῦτα· „Τὸν ἑναγχος γεγενημένον A. C. 971
 πρὸς ἡμᾶς νεωτερισμὸν ἀκηκοότες, οὗ τῆς σῆς γυναικὸς ἔργον το- I. L. 2
 σοῦτον ἡγοῦμεθα, ὅσον τῆς τῶν συναρμμένων σοι ἀπονοίας καὶ
 τρόπου βαρβαρικοῦ, ὃν γὰρ πάντως ὑπὸ θεοβλαβείας παρακρο-
 5τούμενοι, ἐς τοσοῦτον κίνδυνον ἑαυτοὺς ἐμβαλεῖν οὐκ ἐνάρκη-
 σαν· καὶ τὰντα εἰδότες, ὥς τοῖς νεωτερεῖν ἀνηρημένοις καὶ ἀν-
 τίπαλον ἐξ αὐθαδείας αἶρειν χεῖρα Ῥωμαίων αὐτοῖς αὐτοκράτορ-
 10σιν, οὐδέμιν τις εἰς παραλίθωσιν ὑπολλέλειπται πρόφασις, ὅτη-
 νίκα τοῖς ὅπλοις καταγωνισθέντες, ἑκδοτοὶ ταῖς ποινηλασίαις P. 71
 10 ἐπαύονται. ἡμεῖς τοιγαροῦν ἐμφυλῶν αἵματι μιᾶναι τὴν γῆν εὐ-
 λαβοῦμεθα. εἰ γὰρ βουληθῶμεν τοῖς ὅπλοις τοὺς ἀποστάτας
 ἀμύνεσθαι, οὐκ ἔν φθύνοιμεν (οὐδὲν Θεῷ δὲ εἰρησθῶ) οἰκτρῶς
 αὐτοὺς κατακαίνοντες. τίς γὰρ ἀτέραμνος οὕτω καθέστηκεν,
 ὥς ἐποστῆναι τὴν ῥοπὴν τοῦ ἡμετέρου κινήματος, καὶ μὴ εὐθὺς
 15 ἐποδευλιάσας πρὸς φυγὴν ἀπιδεῖν; τοιγαροῦν παραινῶμεν ὑμῖν,
 πρὸ τῶν ὀλεθρίων ἐλίσθαι τὰ σώζοντα, καὶ ἕως πρόκειται συγ-
 γνώμης καιρὸς, τὰ ὅπλα ῥέψαντες εἷξατε τῷ κράτει τῆς βασι-
 λείας ἡμῶν, ἀμνηστίαν ὑμῖν τοῦ τοσοῦτου τολμήματος καὶ συγ-
 γνώμην, ἐπὶ μάστιγι τῷ Θεῷ, ἀναντιρῶντον ἀπονέμοντι. πάν- B
 20 τως δὲ καὶ αἱ κτήσεις ἀδιγιεῖς ὑμῖν ἀφεθήσονται, καὶ ἀπαρεγγέ-
 ρητοι. παραινῶμεν λοιπὸν, τῆς τοιαύτης ἀνασφάλακτος μέθης
 τῆς δεδομένης ἀμελλήτι σωτηρίας ἀντιποιήσασθαι. εἰ δὲ σκιαμα-
 χῶντες τῇ τυραννίδι τὴν ῥοπὴν ἀπονέμιητε, ὑμῖν μεταμελήσει

6. νεωτερεῖν. Videtur id esse apud Leonem infinitivus praesentis
 cuiusdam νεωτερεῖω (sic). Vid. 57. C.

Scripsit autem ad eum Imperator ita: „Cognoscentes de motu per Orientem
 super facto, non tam tui consilii rem arbitramur, quam amentiae barbariae-
 que sociorum tuorum, qui, penitus dira stoliditate capti, in tantum pericu-
 lum inferre sese non dubitaverunt: quasi vero ignorent, illis qui, rebus no-
 vis studentes, in ipsos Romanorum principes infestam manum sustulerint,
 nullam relinqui excusationis veniam, quando armis victi traditique poenas
 debeant. Nos, mi Barde, civili sanguine terram cruentare veremur. Quin si
 vellemus armis in seditiosos animadvertere, sine mora (pace numinis dixe-
 rim) ad acerbum eos interitum redigeremus. Etenim quis est tam pervicax,
 ut vim impressionis nostrae sustineat, neque statim animo demisso fugam
 spectet! Proinde hortamur vos, a pernicioso consilio uti ad salutaria
 vos transferatis, et, dum relictus remissioni locus est, abiectis ar-
 mis, potentiae cedatis Maiestatis nostrae, impunitatem vobis tanti co-
 matus veniamque, teste Deo, irrevocabilem tribuenti. Neque minus for-
 tinae vestrae intactae vobis relinquantur, oblatam salutem incunctanter
 capessatis. Nam, si vano incepto rebellionis auxilium praebetis, poe-

A. M. 6479 τῆς ἄβουλίας, δηγνῆκα ψήφω τῶν νόμων ταῖς θανατοίμοις ποι-
Ind. 14
Vol. 304 r. ναῖς παραπέμποισθε.”

γ'. Ταύτην ὁ Φωκᾶς Βάρδας ἀπειληφῶς τὴν γραφὴν, ἀντί-
γραφα μὲν οὐκ ἤξιωσεν ἀντεπιστεῖλαι πρὸς βασιλέα· λοιδορησά-
μενος δὲ αὐτὸν, καὶ βδελυρὸν καὶ ἀλάστορα ὀνομάσας, καὶ τοῦ 5
γένους ἀποκαλέσας παλαμναῖον αὐτόχειρα, τῶν τυραννέων κατιέ-
ναι παρήγγειλεν. αὐτῷ γὰρ μᾶλλον ἀνῆκειν τὴν τῆς ἡγεμονίας
C ἀρχὴν, Καίσαρα πάντων κομπύζοντι, καὶ θεῖον αὐτοκράτορα. ὄν,
φησὶ, μὴ πτοηθέντα τὸν τῆς δίκης ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, παρὰ
τὴν χαμαιβρόφῃ στρωμνὴν ἐναποσφάξαι, δίκην βοσκήματος· τὸν 10
φόντα δὲ καὶ τὸν φιλτατὸν ὀμαίμονα, τὰ πύματα παθόντας δει-
νὰ, ἐκ' ἀδύλοις καὶ ἀναποδείκτοις προστάσει τοῦ γλυκυτάτου
στερηῆσαι φωτός· οἷς τιμωρὸν πάντως αὐτὸν ἐπαρήσειν τὴν δί-
κην, τοῦ ὁμογείου αἵματος ἐπταπλασίως ἐκτίσοντα τὸ ἀνταπό-
δομα, τῷ παρολεθρῷ τὸ γενναῖον καὶ ἡρωϊκὸν φῦλον παραπέμ- 15
ψαι σκαιωρήσαντι. τῶν οὖν τοιοῦτων ἀπονενομημένων λόγων ὁ
αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ἐνωτισθεὶς, καὶ γνοὺς, ἀνίσταται τὸν ἄνδρα
D νοσεῖν, ἡπεκμένον τε πρὸς διαρπαγὰς καὶ φόνους μετὰ τῶν
ἐπισπομένων συνωμοτῶν ἀπηνῶς καὶ ἀφίλανθρώπως χωρεῖν,
συνεῖδε, μηκέτι διαμέλλειν ἢ ῥάθυμειν, ὥς μὴ τῇ τοιαύτῃ ῥά- 20
στάτῃ καιρὸν σχοίῃ τὸ τοῦ ἀποστάτου ἐταιρικὸν, καὶ πόλεις
πορθεῖν, καὶ εἰς μείζονα ἐξολισθήσοι ἀπὸ νόμιαν· ἀλλ' ἐκ τῶν
ἐνόντων, ὅποι παρῆκοι, ἀντικαθίστασθαι κραταῶς, καὶ τοὺς

22. Fort. ἐξολισθαίνειν, s. ἐξολισθήσειν, solecismo Leoni non in-
solito.

nitebit vos temeritatis, quando legibus iudicati ad poenam capitalem du-
cemini.”

8. Quibus litteris acceptis, Bardas Phocas responsum ad Imperatorem dare haud dignatus est: sed, insectatus eum ut impurum et scelestum, suae gentis tetrum parricidam vocat, deque imperio iubet decedere. „Suum esse potius, rempublicam regere, qui avum Caesarem, qui patrum Imperatorem iactare possit.” „Hunc,” aiebat, „ab hoste impio, pervigilem iustitiae oculum minime verenti, in cubili humi strato velut victimam iugulatum esse: patrem, fratremque carissimum, cruciamentis acerbissimis affectos, ob incertas causas minimeque convictos dulcissima orbatos esse luce: ad parentandum omnino his nunc se mitti a iustitia, ut pro cognatorum sanguine septemplum retributionem persolvat illi, qui praestanti nobilitate bellicaque laude familiae interitum esset machinatus.” Quibus desperatis vocibus auditis, Ioannes Imperator, certior factus, insanabili hominem caecitate captum festinanter ad direptiones caedesque crudelitate atque inhumanitate summa cum asecdis conspirantibus pergere, statuit, non amplius cunctari aut quiescere, ne eiusmodi desidia locum daret factioni defectoria tum urbium populandarum, tum ad maiorem insaniam prolabendi: verum totis viribus, quacunque daretur occasio, resistere, adventantesque repellere. Proinde

πλάτες ἀμύνεσθαι. Βάρδαν οὖν, τὸν κατ' ἑλληνικὴν Σκληρόν, A. C. 971
I. I. 2
 ἄνδρα λίαν ἐκτόπως νεανικὸν καὶ δραστήριον, οὗ τὴν σύναιμον
 Μαρίαν κοινωνὸν ἔσχε βίου τὸ πρόσθεν ὁ Ἰωάννης, κάλλι καὶ
 σφοδρότητι ἐς μέγα κλέους ἤκευσαν (ἔφθη δὲ ταύτην ὁ πικρὸς P. 72
 5 κατεργασάμενος θάνατος)· τοῦτον ἐν Μαγιστροῖς τελοῦντα καὶ
 τῶν ἐπὶ Θράκης στρατευμάτων ἐκιστατοῦντα, καὶ τὴν τῶν Ῥώ-
 σφοδαίονσαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπήλυσεν γενναίως ἀποτεχι-
 ζοντα, μετὰ τὴν ἀριστείαν, ἣν ἔναγχος ἀνεδήσατο τοὺς Σκύθας
 τρεψάμενος, ἥπέρ μοι ἤδη δεδήλωται, μεταπεμφόμενος ὁ βα-
 10 σιλεὺς καὶ στρατηλάτῃν ἀνακηρύξας κατὰ τῶν στασιωτῶν, ἐς
 τὴν Ἀσίαν ἐξέπεμψεν· ἐντειλόμενος, εἰ οἶόν τε εἶναι, μὴ μιῶ-
 ναι τὴν γῆν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, τῷ τῶν δημοφύλων αἵματι·
 ἀλλὰ τιμῶν ὑποσχέσεσι καὶ χρημάτων διανομαῖς καὶ πίστεσιν B
 ἀπαθείας ὑπαγαγέσθαι τοὺς τῷ ἀποστάτῃ συναπαχθέντας. ἐνε-
 15 χρίψε δὲ αὐτῷ καὶ τόμους, κατὰσπασμένους ἐκ χρυσοῦ
 σφραγίσαι βασιλικαῖς, οἷς ἐνεγέγραπτο ταξίαρχων καὶ στρατηγῶν
 καὶ Πατρικίων τιμαί. τοῦτοις ἐγκτευσάμενος δεξιοῦσθαι τοὺς
 γνωσιμαχοῦντας, καὶ ἀθετοῦντας τὴν τοῦ τυράννου αὐθεντίαν,
 καὶ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀποκλίνοντας δοῦλωσιν. ὁ δὲ στρα- Fol. 304 v.
 20 τηλάτης Σκληρὸς, τὸν Βύσπορον περαιωθεὶς καὶ κατεληφώς τὸ
 Δορύλαιον, ἐνταῦθα τὸν στρατὸν ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἐς φύλαγγα
 καθίστη, καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις ἐγύμναζεν. ἤδη δὲ καὶ
 ἀποκρῶσαν ὁρῶν τὴν ἐπισυναχθεῖσαν στρατιάν, ὥς εἶναι ἱκανὴν
 ἐς ἀντιπάλου παρατυχόν τοῖς ἐναντιοῖς συμπλέκεσθαι, τῷ Δουκί C
 14. ἐπαγάγεσθαι cod. 16. ἐνεγέγραπτο. Sic cod. 23. ὡς ἐξ
 ἱκανὴν ἐξ cod.

Bardam, cognomento Sclerum, virum insigniter fortem ac strenuum, cuius sororem Mariam, forma atque castitate praeter caeteras nobilitatem feminam, ante in matrimonio habuerat Ioannes (tametsi hanc quidem acerba perculerat mors): illum igitur inter Magistros militantes exercitibusque Threiciis praefectum, cum Russorum in Romanos effervescentium impetum acriter repelleret, post victoriam, quam nuper Scythiis fuis reportaverat, ut demonstratum iam ab me est, accersivit Imperator, ducemque contra rebelles renunciatum in Asiam transmisit. Simul mandavit, si fieri posset, terram, nisi summa sit necessitas, civium sanguine ne inquinaret: verum ut honorum promissione, pecuniarum largitionibus et pactione impunitatis quotquot una cum defectore fuissent, reduceret. Ex quo illi item codicillos tradidit, sigillis imperatoris ex auro insignitos, in quibus scriptae erant tribunorum, ducum, patriciorum nominationes. His munerari eos mandaverat, qui, poenitentia ducti, spretoque tyranni dominatu, in Imperatoris fidem se conferrent. Ita Sclerus Magister, cum transmissio Bosporo Dorylaeum pervenisset, eo copias evocat, in unumque contractas quotidianis exercitationibus subigit. Postremo, ubi vidit, idoneam circa se collectam nam, quae iam posset, occasione oblata, signa cum adversariis conferre,

A. M. 6479 Βάρδα καὶ συγκαθεστῇ (ἀδελφὴν γὰρ τοῦ Θεωκῆ Κωνσταντίνου
Ind. 14 Πατρικίου, ὁ τοῦ Σκληροῦ σύναιμος, σύζυγον εἶχε) δηλοῖ
ταῦτα·

δ'. „Ἐπισφαλῶς ἐβουλεύσω καὶ λίαν ἐπικινδύνως, ἀναίδην
κατὰ τῶν κρατούντων ἀπανθασιάμενος, καὶ τὴν ἀλέθριον μελε- 5
τήσας τυραννίδα, καὶ ὅπλα κατὰ τῶν δημοφύλων ἀράμενος, καὶ
καταμιάνας ἱερῶν οἰκῶν ἔδη ταῖς τῶν ἀπαιδευτῶν συνωμοτῶν
προνομαῖς. εἰς κενὸν ἡπατήθης, Πατρίκιε, λόντα νόσσων κοι-
μώμενον, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα. οἶδας γὰρ, ὡς ἐν ταῖς
Δμάχαις ἐπιφανεῖς οὗτος, πολυάνθρωπα στρατόπεδα ἐκ τῆς φή- 10
μης καὶ μάγης ἐτρέψατο. πῶς οὖν, διεφθαρμένων ἀνδρῶν συμ-
βουλαις ἀναπεισθεῖς, εἰς τοιοῦτον ὄλισθον ἐνσέεικας σεαυτὸν;
ἀλλ', εἰ δοκεῖ, πεισθῆτί μοι, ὡς συγκαθεστῇ, καὶ φιλοῦντι,
καὶ τὰ λόφον συμβουλεύοντι· καὶ ἀπώθου τὴν κακίστην τυραν-
νίδα, καὶ τῆς σωτηρίας ἀντιλαβοῦ, συγγνώμην τοῦ σφάλατος 15
αἰτησάμενος (ἐγὼ δὲ αὐτὸς ἐγγυῶμαι, μηδὲν σε πείσεσθαι τῶν
ἀηθῶν, οὔτε πρὸς τοῦ κρατοῦντος, οὔτε πρὸς ἄλλου τινός,
ἀλλὰ καὶ τῷ συνεπομένῳ σοι σίτφει ἀμνηστία τῆς προπετείας

P. 73 δοθήσεται)· καὶ μὴ βουληθῇς τὸν θυμὸν ἐξοπλίσαι κατὰ σοῦ
τὸν βασιλικόν; ὃς ἀπαραίτητός ἐστι τοῖς ἐγγνωμονεῖν οὐκ ἐθέ- 20
λουσι. τῶν σεαυτοῦ λοιπὸν γενόμενος λογισμῶν μὴ προῇ τὴν
ἐσχάτην ἄγκυραν, ἀλλ', ἕως τὸ φιλάνθρωπον πρόκειται, ὑπα-
σαι τοῦτο, ὑπερ εἰσαῦθις ἐπιζητῶν οὐχ εὐρήσεις, καὶ πολλὰ κα-
ταθρηνήσεις, σεαυτὸν τῆς ἀβουλίας μεμφόμενος.” Ὁ δὲ Θεωκῆς

21. πρόσ cod. Fort. πρόσ.

Berdae Duci, affini suo (quippe sororem Phocae Constantinus Patricius, Scleri frater, in matrimonium duxerat), haec significat:

4. „Consilium iniisti temerarium et insigniter periculosum, quando, impudenter in dominos contumax, calamitosam rebellionem meditatus, motis adversum cives armis sacrarum aedium delubra immanium coniuratorum direptionibus contaminasti. Falsa spe inductus, Patrici, leonem dormientem, invitum principem, irritasti. Non es nescius, illum in praeliis apparentem amplissimos exercitus vel sola fama in fugam convertisse. Qui igitur fit, ut, perditorum hominum consiliis obtemperans, in eiusmodi laqueos te ipse indueris! Sed, si videtur, mihi crede, ut affini, ut amico, ut ea suadenti, quae tibi maxime conducant: reiiice a te hanc nefariam rebellionem, cape saltem, delicti venia expetita (ego hoc tibi spondeo, non solum nihil te diri passurum, neque a domino nostro, neque ab alio quoquam, verum etiam manu, quae tecum sit, impunitatem inconsiderantiae datum iri): neque velis in te armare indignationem imperatoriam, inexorabilem prorsus illis, qui sanae mentis esse nolumus. Redi igitur ad ingenium tuum, noli dimittere ultimam ancoram, et, dum in promptu est misericordia, amplectere illam, quam posthac requirens haud obtinebis, teque ipsum tunc, multum conquestus, temeritatis accusabis.” Ca-

Βάρδας, τὴν δύναμιν ἀναλεξάμενος τῆς γραφῆς, ἀμείβεται A. C. 971
L. L. 2
ταῦτα· „Ἀγαθόν τι χοῆμα καὶ θεῖον εἶναι τὴν συμβουλήν ἐξεπί-
σταμαι, παλαιῶν βίβλους παραγνοῦς καὶ αὐτός· ἰσχύειν δὲ
ταύτην τηρικαῦτα λογίζομαι, ὅπηνίκα θεραπείαν τὰ πράγματα
5 δέχονται. ὅταν δὲ περὶ αὐτὰ τὰ καίρια κινδυνεύωσι, καὶ εἰς τὰ Β
κῆματα δεινὰ συνελάνθωνται, ἴσα καὶ τῷ μηδὲν ἰσχύειν ὀμαι
τὴν συμβουλήν. ἐγὼ γὰρ ἀναλογιζόμενος, εἰς οἷας τύχας ὁ ἀνό-
σιος καὶ παλαμναῖος Ἰωάννης τὸ ἐμὸν συνέκλεισε γένος, τὸν μὲν
αὐτοκράτορα καὶ θεῖον ἐμὸν, εὐεργέτην δὲ αὐτοῦ, κοιμώμενον
10 λόντα κτείνας ἀνγλιῶς, ἐμὲ δὲ μάτην περιορίσας, τὸν τε φόντα
καὶ τὸν ὁμαλίστον ὥμῳ καὶ ὀφιλανθρώπως ἀποτυγλώσας ἐπὶ Fol. 305 r.
προφάσει μηδεμιᾶ, τὸν βίον ἀβίωτον τίθειμαι. διὰ ταῦτα μὴ
κῆμιν προτρέπων, ἐς χεῖρας ἀλάστορος ἐχθροῦ τὴν ἐμαιοῦ
προέσθαι ζώην. οὐδὲ γὰρ πείσεις. ἀλλ' ἄνηρ ὢν καὶ αὐτός,
15 καὶ ἀκινάκην παρεξωσμένος, ἀγωνίσομαι τοῖς κειμένοις τοῦ γέ-
νους μου. πάντως δὲ δυσὶ πράγμασι τῆς τύχης ἠωρημένης, θά-
τηρον τούτων ἐκβήσεται· ἢ γὰρ εὐκλείας βασιλικῆς ἐπιτεύξομαι,
καὶ τοῖς παλαμναίοις ἐντελὲς παρῆξω τὸ ἀνταπόδομα· ἢ γενναίως
τὸ μεμορμένον ἀποίσσομαι, μαροῦ τυράννου καὶ ἀνοσίεον ἀπαλ-
20 λῶν.”

ἑ. Ταύτην ὁ Σκληρὸς Βάρδας ἀπειληφῶς τὴν γραφήν, καὶ
ἀπογνοὺς, ὥς οὐκέτι συμβουλίας πείσει τὸν εἰς ἀπόνοιαν ἐκ προ-
πτείας κατολισθήσαντα, τὴν στρατιὰν κατὰ ἱλας καὶ σπείρας

14. ὧλ' — αὐτός, Vld. supra A. lin. 11.

in epistolae significationem ubi Phocas Bardas perspexit, respondit ad hunc modum: „Consilium rem esse optimam atque divinam probe novi, nam volumina ab antiquis hominibus conscripta ipse quoque legi: tametsi illud quidem tunc modo valere arbitror, quando medelam res admittunt. Verum, quoties extremum periculum imminet, estque aliquis ad mala ultima compellus, tantum pondus habere arbitror consilium, quam quae minimum. Ego mecum reputans, ad quas fortunas impius atque scelestus Ioannes meam familiam redegerit, cum et Imperatorem, patrum meum, benefactorem suum, ut dormientem leonem crudeliter obtruncasse, et me temere in exilium egisse, patrem autem fratremque saeve atque immaniter sine causa excaecasse, vitam meam minime vitalem existimo. Noli igitur in me hortando defatigari, ut manibus scelerati inimici vitam committam meam. Nunquam tu mihi facies fidem. Quin potius vir ero ipse quoque, et accinctus gladio manibus generis mei parentabo. Omnino denique, quando inter duo extrema fluctuat fortuna, alterum eorum eveniet: aut imperatoriae dignitatis splendorem obtinebo, atque ultionem integram exigam a parricidis; aut fortiter fatum feram, ab impuro atque impio tyranno liberatus.”

5. Hanc epistolam ubi Bardas Sclerus accepit, abiecta spe, consiliis revocari posse hominem ex tameritate in insaniam prolapsam, exercitu in

A. M. 6479 διατάξας, τὴν ἐπὶ τὸ Διπόταμον ἦει. ἐκῆσε δὲ ἀφικόμενος,

Ind. 14

D ἐς τὸ τοῦ Φωκῆ Βάρδα κατασκόπους ἐξαπινάως στέλλει στρατό-
πιδον, εἰς ἐπαιτούντων σχῆμα μετασκευάσας αὐτοὺς, δηλώ-
σοντας τὰς βασιλικὰς ὑποσχέσεις καὶ ἀμνηστίαν τῶν τολμηθέν-
των τοῖς προηγουμένοις τῆς στρατιᾶς, καὶ προσέτι ἀπαγγελοῦν-
5 τας, ὥς, εἰ μὴ τοῦ ἀποστάτου θῦτον ἀποβῆγαίην, καὶ πρὸς
βασιλῆα σπείσοιντο, τὸν στρατηλάτην μετὰ τῆς ὁμαιχμίας ἐπι-
θήσεσθαι καιροφυλακήσαντα, καὶ ὥς ἀντιπύλους χρήσασθαι.
οἱ δὲ, τούτων ἐρωτισθέντες τῶν λόγων, καὶ τοῦ ἐπ' ἀθήλοις
σκιαμαχεῖν ταῖς τύχαις τὰς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος δεδομένας 10

P. 74 τιμὰς ἐλέσθαι μᾶλλον συνοῖσαν εἶναι σκεψάμενοι, νυκτὸς ἐπὶ ἐλ-
θοῦσης, τῆς τοῦ Φωκῆ διαστάντες ἐταιρίας, πρὸς τὸν στρατη-
λάτην ἀπηυτομόλησαν. ὧν οἱ προὔχοντες Ἀνδράλεστος ἦν ὁ
Πατριχίος, αὐτανεπὶδὸς τοῦ Φωκῆ, καὶ ὁ Ἀμπελᾶς Συμεών.
Βάρδας δὲ, τὸν τούτων δρασμὸν διαγνοὺς, καὶ ὅπως ἀπροφα-
15 σίστως αὐτοῦ ἀπεβρύγησαν, ἥσχαλλεν, ὥς εἰκὸς, καὶ τοὺς
ὑπολειφθέντας ἱκεταῖς ἐξελιπάρει, μὴ καταπροδοῦναι λέγων αὐ-
τὸν, καὶ ὃν συνίστορα Θεὸν καὶ ἔφορον τῶν ὄρκων πεποίηται·
ἀγωνίσασθαι δὲ μᾶλλον εἰς δύναμιν, καὶ οἱ δεινὰ πεπονθότες συν-
Βάρασθαι· οὐδὲ γὰρ τὸν Σκληρὸν, ἔφη, αὐτοῖς ἐσχέειν συστά-
20 δην ἀντικαθίστασθαι, εἴγε μὴ νωθρῶς αὐτοὶ καὶ ἀνεμμένως χω-
ροῖεν ἐπὶ τὸ πολεμεῖν. καὶ ὁ μὲν ἐλιπάρει ταῦτα ποτνωόμενος·
οἱ δὲ, καὶ αὐθις τοῦ στρατοπέδου ὑπεκρέοντες, τῷ στρατηλάτῃ
Σκληρῷ προσετίθεντο. λέγεται βαθείας ἔρτι νυκτὸς ἐνισταμένης,

3. δηλώσαντας cod. 8. Fort. χρήσεσθαι.

alas et numeros descripto, versus Dipotamum movet. Quo cum pervenisset, in Phocae castra ex improvise exploratores mittit, mendicorum habitu, qui Imperatoris pollicitationes impunitatemque delictorum praefectis copiarum declarent, nuncientque praeterea, nisi extemplo a defectore recedant, atque cum Imperatore paciscantur, Magistrum infestum iam cum ipsius manu eos aggressurum, hostiumque numero habiturum. Quae cum audissent, reputantes, ex re sua esse, dignitates ab Augusto oblatas inani labori incertisque fortune anteferre, ubi nox supervenit, relicto Phocae sodalitia ad Magistrum transfugunt. Ex his principes fuerunt Andralestas patricius, consobrinus Phocae, et Simeon Ampelas. Cognita horum fuga Bardas, quamque subito a se defecissent, graviter, ut par erat, rem talit, remanentesque supplicibus verbis imploravit, orans, „ne cum sese proderent, tum Deum, quem testem inspectoremque sacramenti adhibuissent: quin depugnarent potius pro viribus, sibi que indigna passo opem ferrent: neque vero Sclerum satis firmum esse ad signa conferenda, modo absque inertia atque desidia ipsi in aciem venirent.” Haec is precibus atque obsecratione usus: illi nihilominus ex castris elabi, ad Magistrumque se conferre non intermiserunt. Multa iam nox erat, cum fuga sociorum vehementer percul-

περικαθῇ γεινόμενον τὸν Φωκῶν τῷ δρασμῷ τῶν συνωμοτῶν, A. C. 971
 ὀρησπνέιν καὶ ἀλύειν, εὐχαῖς τε τὸ θεῖον ἐξιλεῦσθαι, τὸ Δα- I. I. 2
 βιδικὸν ἐκείνο κατεπαύοντα λόγιον· Δίκαπον, Κύριε, τοὺς ἀδι- Fol. 305 v.
 κοῦντάς με. αἰφνίδιον δὲ φωνῇ ἐξ ἄερος ἐνηγεμένην αὐτοῦ τὰ
 5 ὧτα περιβομβεῖν, μὴ περαιτέρω τοῦ ψαλμοῦ χωρεῖν διακιλεύου-
 σαν· ὡς τοῦ στρατηλάτου Βάρδα κατ' αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα τοῦ C
 ψαλμοῦ προεξαιτήσαντος λόγια. ἐπιτρίς δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης
 ἐνηχηθείσης φωνῆς, θαμβηθῆναι τε τῷ καινῷ τοῦ χρησμοῦ,
 καὶ τῆς ἐνῆς διαναστῆναι περιδεῶς, καὶ τὴν τῆς ἔω φαῦθιν ἐκ-
 10 δέχεσθαι.

ζ'. Ἦδη δὲ τῆς ἡμέρας σταθερῶς διαναζούσης, τοῦ ἵππου
 ἐπιβῆναι καὶ διίέναι τὸ στράτευμα, ῥεῖσαι τε τοῖς πεδίλοις τὸν
 ὀφθαλμόν. ῥεῖσαντι δὲ φαντασίαν γενέσθαι ἀλλόκοτον. δόξαι
 γὰρ οὐκ ἐρυσθῆναι ταῦτα τυγχάνειν, ἀκραιφνῶς δὲ μελεμβαφῇ.
 15 ἰεῖσθαι τε τοὺς ἄμφ' αὐτὸν, ἀνθ' ὅτου τὸν τοσοῦτον πλάνον
 καθυποσταῖεν, καὶ μὴ τὰ τῆς βασιλείας, ἀλλ' ἰδιωτικά, αὐτῷ
 ἐπορέξειεν πέδιλα. τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι, τὰ κοκκοβαφῇ πέλειν, D
 αὐτῷ δὲ ταῦτα κατανοεῖν ἀκριβῶς συνεβούλευον. τὸν δὲ ἐπιβα-
 λῖν τούτοις τὸν ὀφθαλμόν, καὶ ἐρυσθῆναι ταῦτα καταμαθεῖν,
 20 καθάπερ ἐτέλουν ἀνέκαθεν. τοῦτο δεύτερον ἀπαίσιον ὁλωνὸν ὃ
 Φωκᾶς λογισάμενος τὸ τεράστιον, ὁρῶν δὲ καὶ τὴν στρατιάν
 αὐτοῦ διίσταμένην καὶ ἀφηγιάζουσαν, ἔγνω παντὶ τρόπῳ διασώ-
 ζειν ἑαυτόν. μέσων οὖν τῶν νυκτῶν τῶν οἰκειοτάτων τριακοσίων

3. δίκ. — ms. Psalm. XXXIV. 1. 12. τοῖς — ῥεῖσαντι δὲ.
 Locus corruptus in Codice: τοῖς πεδίλοις τῶν ὀφθαλμῶν. ἐπεὶ ἴσαν
 δὲ φαντασίαν.

sus Phocas, insomnis atque moestus, precibus, ut perhibetur, placare numen
 studens, Davidicum illud funderet carmen: „Iudica, Domine, nocentes me.”
 Ibi subito vocem ex aëre delatam aures circumsonasse eius ferunt, qua porro
 pergere in psalmo vetaretur: adversus se Bardam Magistrum ea ipsa psalmi
 verba praecoccupasse. Quae vox postquam esset ter ab illo exaudita, pro-
 digio vaticinii stupefactum eum perterritumque e lecto surrexisse, aurorae
 lucem expectasse.

6. Die iam illustri eum conscenso equo castra perequitasse, oculumque
 in calceamenta fixisse. Id dum faceret, visionem obiectam ei esse mirabi-
 lem. Quippe non rubra illa ei apparuisse, verum ut prorsus atra. Ita in-
 terrogasse suos homines, quare commisso tanto errore non imperatoria sibi,
 sed privatae fortunae, calceamenta porrexissent. Illos contra, blattea esse:
 modo accuratius ea inspiceret. Tum ipsum coniecisse in ea oculum, ru-
 braque esse intellexisse, quemadmodum a principio fuissent. Id portentum
 iam alterum funestum omen arbitratus Phocas, simul quod videret disiden-
 tes milites, neque dicto audientes, suae salutis quoquo modo rationem ha-
 bere statuit. Proinde nocte media hominum maxime sibi addictorum tre-

- A. M. 6479 ἕς τὸ ἀσφαλὲς ὤπλισμένους ἀνελιφῶς, λάθρα τοῦ χάρακος ἔξε-
 Ind. 14 σι, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ τῶν Τυράννων φροῦριον ἄγουσαν, ὃ Ἀρτι-
 P. 75 γοὺς κέκληται, ἥει· ὅπερ, τὸ τῆς τύχης παλλμβολον ὑφορώμενος,
 ἐκ πολλοῦ ἐκρατύνατο, οἷτον ἐν αὐτῷ καὶ παντοδαπὴν χιλὸν ἐπι-
 δαψιλευσάμενος. ὃ δὲ χώρος, ἵνα τῷ Φωκᾷ Βάρδα ὁ συνασπι-5
 σμὸς διαλέλυτο, Βαρδάηττα ἐκαλεῖτο ἀνέκαθεν. Βάρδας δὲ ὁ
 στρατηλάτης, τὸν δρασμὸν δαγνοὺς τοῦ Φωκᾶ, συνάμα λογά-
 σιν ἐξιπασσάμενος, ἔδει διώκων. ἀλλ' αὐτοῦ μὲν διήμαρτεν,
 ἥδη τῷ φρουρίῳ ἀνασωθέντος· τῶν δὲ τούτου συνωμοτῶν ὄσους
 ζωγρίας εἴληφε, τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστέρησε, προστεταγμένον¹⁰
 πρὸς βασιλείῳ ἔχων αὐτό. λέγεται δὲ τὸ χωρίον, ἵνα τοῖς ἀθλί-
 οῖς τὸ τοιοῦτον συνέβη ἀτύχημα, Τυφλοβιβάρια ὀνομάζεσθαι.
 Βέμοιγε οὖν ἔπεισι θανατῶν, ὅπως ἐξ ἐπιτυτοίας τινὸς οἱ πάλαι
 κινούμενοι ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως προση-
 κόντως καὶ καταλλήλως τὰς προσηγορίας τοῖς τόποις ἐτίθεισαν.¹⁵
 ἐπεὶ λέγεται καὶ Λέοντα τὸν Φωκᾶν, τὸν πρὸς πάμπου θείον τοῦ
 Βάρδα, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκοπήναι ἀνγλειῶς, ὀνομάζεσθαι δὲ
 τὸν χώρον, καθ' ὃν τὴν τοιαύτην ἐπέστη ποιήν, Ὀηλέοντα,
 Fol. 306 r. πρὸς δὲ τῆς ἀγροικικῆς ιδιωτείας κεκλῆσθαι Γωλέοντα. ἀλλὰ τὰ
 μὲν τῶν τίσεων χωρία τοιαύτας ἀνέκαθεν τὰς ἐπωνυμίας εἴληφε-²⁰
 σαν. οὐ παρέλκον δὲ ἴσως δόξει τὸ καὶ τὸν τρόπον τῆς τοῦ Λέον-
 τος ἐκτυφλώσεως κατὰ παραδρομὴν ἔξειπεῖν.
- C ζ. Ἀρτι τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος φθινάδι νόσφ τῶν ἔνθεν

2. τῶν Τυράννων. Cedrenus II. 670. C. τὸ Τυροκοιδν. 6. ἐκα-
 λεῖτο. Fort. καλεῖται. 16. πάμπον cod.

centos, probe armatos, sequi sese iussit, valloque clam egressus Tyrannorum castrum versus, quod Antigua vocatur, fugere coepit. Id castellum, fortunae inconstantiam verens, iam dudum communierat, comportatis eo frumento et cuiusque modi alimentis. Locus autem, quo in loco Bardae Phocae exercitus dilapsus est, Bardaetta nominabatur antiquitus. Inter haec Bardas Magister, Phocae fuga cognita, profectus cum lectis equitibus confestim est insecutus. Quamquam hunc quidem nactus non est, quod in castellum pervenerat incolumis: ex coniuratis autem quotquot captivos fecit, luminibus privavit, sicut erat illi ab Imperatore mandatum. Locusque, in quo miseris usu venit eiusmodi calamitas, inde dicitur Typhlovivaria appellari. Qua in re mirari subit, quemadmodum quasi quodam instinctu moti vetusti mortales apte et convenienter ex rerum eventu nomina locis posuerint. Quippe et Leoni Phocae, patruo magno Bardae, oculos crudeliter erutos esse perhibent, locumque, ubi poenam illam subierit, Oileonta nuncupatum, Goleonta agresti consuetudine vocari. Ita loca punitionum antiquitus talia nomina invenerunt. Neque abs re fortasse videbitur, si quo pacto excaecatus fuerit Leo, in transitu demonstravero.

7. Leo Imperator cum tabe consumtus diem suum obilisset, Alexander,

μεταναστῶντος, καὶ Ἀλεξάνδρου, τοῦ αὐτοῦ συναίμου, κατό- A. C. 971
 πιν ἐκείνῳ συναπελθόντος, τῆς δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς πρὸς τε L. L. 2
 Κωνσταντίνου, τοῦ τιθηνουμένου παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς Ἀ-
 γούστης Ζωῆς, ἐπισφαλῶς φερομένης, Συμεὼν, ὁ τῶν Μουσῶν
 ἀρχηγός, ἀνὴρ τολμητίας καὶ θερμοσφεγός τὰ πολεμικά, πάλαι
 σφαδάζων, καὶ τὴν κατὰ Ῥωμαίων μάχην ᾠδίνων, εὐκαιρίας
 δραξάμενος, λεηλατῶν οὐκ ἀνίη Μακεδονίαν καὶ Θράκην· εἰς
 ἀπένειάν τε τὴν Σκυθικὴν καὶ συνήθη ἐπαρθεὶς, αὐτοκράτορα
 ἑαυτὸν ἀνακηρύττειν Ῥωμαίοις ἐκέλευεν. οἱ δὲ, τὴν ὑπαιθρον D
 10 Ἀλάριαν καὶ ὕβριν τοῦ Σκόθου μὴ φέροντες, τὰ δῦλα κινεῖν
 καὶ αὐτοῦ ἔγνωσαν. καὶ δὴ Ἀέοντα τὸν Φωκῶν, ἀνδρείου καὶ
 τροπαλοῖς τηρικαῦτα τῶν λοιπῶν στρατηγῶν ὑπερφέροντα, ἀρ-
 χηγὸν τῆς στρατιᾶς προστησάμενοι καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν
 ἀνεκέντες· Ῥωμανὸν δὲ, τῶν ἐμπύρων νεῶν προχειρισάμενοι
 15 πύργον (Δρουγγάριον τῶν πλωτῶν τὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀφι-
 γμὲνον ἀρχὴν ὀνομάζουσι)· τὸν μὲν ἐκ γῆς, τὸν δὲ ἐκ θαλάσσης,
 Μουσούς ἐπιτίθεσθαι προὔπεμψαν. περαιοθέντα δὲ τὸν Ἀέοντα
 καὶ τὴν Μυσίαν κατειληφότα φασὶ ἐκτόπως διαγωνίσασθαι, καὶ P. 76
 ἀναβῆμτα πλήθη κατακόβειν τῶν δυσμενῶν, ὥς τὸν Συμεὼν
 20 εἰς ἀπορίαν συνελαδῆναι δεινὴν, καὶ ἀμηχανεῖν ὅτι καὶ δράσῃ,
 καὶ ὅπως ἐκφύγῃ οὕτω θρασὺν ἄνδρα καὶ ἀκαταγώνιστον. ἤδη
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπειρηκότων Μουσῶν καὶ πρὸς φρυαδείαν τρε-
 πομένων, ἀγγέλλαν πρὸς τινος λέγεται τῶν ὑπασπιστῶν ἀνε-
 χθῆναι τῷ Ἀέοντι, ὥς ὁ Δρουγγάριος Ῥωμανὸς αὐτοῖς ἰστίοις

frater eius, post eum item ex hac vita migrasset, imperium autem Roma-
 num sub eius filio Constantino, inter nutrices etiamtum versante, Zoëque
 Augusta, non sine difficultate administraretur, Simeon Moesorum princeps,
 homo audax belloque fervidus, iam pridem ira incitatus expeditionemque
 contra Romanos moliens, tunc opportunitatem nactus Macedoniam Thra-
 ciamque populari non intermisit: quinetiam, Scythica et consueta amentia
 elatus, Romanos Imperatorem sese renunciare iussit. Hi, apertam insolentiam
 Scythae atque arrogantiam minime ferentes, arma sumere adversus
 eum constituerunt. Itaque Leonem Phocam, virtute atque victoriis praeter
 caeteros tum duces excellentem, copiis praefectum Domesticum scholarum
 declarant: Romanum igniferis triremibus praeesse iubent (Drungarium rei
 navalis evectum ad id imperium vocant): alterum ut terra, alterum ut mari
 Moesos invaderet, mittunt. Ibi Leonem, postquam transiectu facto Moe-
 siam ingressus esset, acriter ferunt praelatum, atque innumerabilem mul-
 tudinem hostium concidisse, adeo ut Simeon, magna consilii inopia affectus,
 nec quid faceret, haberet, nec quomodo effugeret et manibus ducis fortis
 adeo et invicti. Iam cum caeteri quoque Moesi animo abjecto fugam me-
 ditarentur, ecce a quodam e schola protectorum Leoni nunciatus allatus dici-
 tur, Romanum Drungi praefectum solvisse ancoras, ventum in puppi habere,

A. M. 6479 ἀπάρας, κατὰ πρῶμναν ἱσταμένον τοῦ πνεύματος, ἔρωτι τυ-
 Ind. 14 ραννίδος ἀποπλέει εἰς τὸ Βυζάντιον. τὸν δὲ, τῷ ἀπαισίῳ τῆς
 Β' ἀγγελίας περιαλγῆσαντα, διαλῦσαι τε τὸν συνασπισμὸν, καί,
 νῶτα τοῖς Μυσοῖς δόντα, ἐπείγεσθαι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν,
 εἴ πως τὸν τοῦ Ῥωμανοῦ προτερήσοι ἐπίπλοον, καὶ τῆς Ῥωμαϊ-5
 κῆς ἡγεμονίας ἐγκρατὴς γένοιτο. τὸν δὲ Συμεὼν, τὴν ἀπροφά-
 σιστον καὶ ἀλλόκοτον ἰδόντα Ῥωμαίων φυγὴν, ἐνδοιάσαι μὲν ἐς
 τὸ παρατίκω, μή τι σκαιωρούμενον εἴη, καὶ ὀλεθρὸς Μυσοῖς
 ἐπισπομένους ἐγγένηται· μαθόντα δὲ ἀνὰ κράτος φεύγειν αὐτοὺς,
 ἔπεισθαι τε, καὶ ἄπειρα πλήθη συγκόψαι ἀνηλεῶς. καὶ νῦν ἐστὶν 10
 ὁρᾶν εἰσέτι σωρείας ὀστέων παρὰ τὴν Ἀγχιάλον, καθ' ἣν ἀκλεῶς
 συνεκόπη τότε φεύγον τῶν Ῥωμαίων τὸ στρατεύμα. ὁ δὲ Λέων,
 C ἐπέπερ ὑστέρησε τῆς εἰς τὸ Βυζάντιον ἀφίξεως, καὶ τῆς ἐπι-
 Fol. 306 v. δος ἡμάρτανεν (ἔφθη γὰρ ὁ Ῥωμανὸς τὴν βασιλειον ἐστίαν κα-
 τεληφῶς καὶ Πατὴρ Βασιλέως ἀναρῶνθ' αὐτός), ἐς τὴν Ἀσίαν διὰ τῆς 15
 Ἀβύδου περαιωθεὶς, πρὸς ἀποστασίαν ἀπέκλινε, καὶ πολλὰ τῷ Ῥω-
 μανῷ καὶ τῇ πολιτείᾳ παρέσχε πράγματα, κατατρέχων, καὶ τοὺς
 ἐτησίους φόρους ἀφαιρούμενος, καὶ τοὺς ἀντικαθισταμένους χει-
 ροῦμενος. ἤδη δὲ τῷ χρόνῳ τοῦ ληστρικοῦ διασκεδασθέντος, καὶ εἰς
 τοῦμπαιιν αὐτῷ ὑπονοστήσαντος τοῦ βουλευμάτος, φραδεία χρή-20
 σασθαι, συλληφθῆναι τε καὶ ὡμῶς ἐκκεντηθῆναι τοὺς ὀφθαλμούς.

D ἦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. Φωκᾶ δὲ ἐπιγεομένην τηνικαῦτα

11. ὀστέων. Vid. supra 13. D. Ἀγχιάλον. Cedrenus II. 22. Ἀλλὰ
 — Φωκᾶ δέ. Sic emendavi. In Codice est: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν· (sic)
 Φωκᾶ τηνικαῦτα κ. τ. λ. Possis tamen quoque scribere, Ἀλλὰ τότε
 μὲν Φωκᾶ ἐκ. Vid. infra 320 recto.

passis velis Constantinopolim properare, eo consilio, ut imperium appete-
 ret. Hic vero Leonem, acerbo nuncio graviter affectum, ordines solviisse,
 et, terga Moesis dantem, iter ad reginam urbium direxisse, si forte, Ro-
 mani navigationem praeveniens, ipse moderamina invaderet rei Romanae.
 Simeonem, cum, ignarus causae, insolentem Romanorum regressum conspi-
 ceret, primo suspicionem habuisse, ne quid doli subeasset, et exitum Moes-
 is insequentibus pararetur: mox, ubi effusa fuga ruere comperisset, in-
 secutum infinitam multitudinem crudeliter occidisse. Et conspiciuntur ad
 hodiernum diem acervi ossium ad Anchialum, ubi tunc fugiens caesus tur-
 piter Romanorum exercitus est. Leo, quod serius Constantinopolim adve-
 nerat, spe delectus (iam enim Romanus palatio occupato Pater Augusti
 proclamatus erat), in Asiam per Abydum transvectus defectionem fecit, mul-
 taque posthaec et Romano et reipublicae negotia facessivit, tum incursio-
 nibus, tum tributa annua intercipiendo, fuis qui contra nitebantur. Iam
 vero, praedatoria eius manu decursu temporis dilapsa, cum consilium con-
 tra ipsius sententiam exitum habuisset, eum fugae se commendasse, com-
 prehensumque effossis oculis crudeliter excaecatum.

8. Leonis rebellio hunc in modum conquievit. Phocam autem tunc ad

ἐπὶ τὸ φρούριον, καὶ οὐραγοῦντι τῶν ἀμφ' αὐτόν, τῶν ἐπι- A. C. 971
 θεμένων αὐτῷ τις ἐξοπλισάμενος, θρασὺς καὶ ἀγέρωχος, ἐπῆει, I. I. 2
 ἐπανατείνων τὸ ξίφος μετ' ἀπειλῶν, καὶ πλήττειν ἐπιχειρῶν. ὁ
 δὲ ἀπαλλάττεσθαι τὴν ταχίστην παρήνει, τὰς κατασχούσας αὐ-
 5 τὸν τύχας εὐλαβηθέντα. δεῖν δέ, θνητὸν ὄντα, τὸ ἕστατον
 πάντως ὑποφῶσθαι τῶν πραγμάτων καὶ ἄπιστον, καὶ μὴ προστι-
 10 θέναι κακοδαιμονοῦντος ἀνδρὸς τοῖς ἀλγήμασιν ἄλγημα. ἀρκεῖν
 γὰρ τὰ περιστοιχίσαντα τοῦτον δεινὰ, ἅτινα εἰς τοῦτο δυσπρα- P. 77
 γίας αὐτὸν περιήλασαν, ὥς φυγάδα νῦν καθορᾶσθαι τὸν τῆς Ρω-
 15 μαϊκῆς κατάρξαντα στρατιῆς. ὁ δέ, ὕθλον τηνάλλως τοὺς τοιού-
 τους λόγους τιθέμενος, πλησιέστερον ἔχει, πλήττειν πειρώμενος.
 ὁ δὲ Βάρδας, τὴν παρηωρημένην κορύνην μεταχειρισάμενος,
 αἰφνιδίον τε συστραφεὶς, κατὰ τῆς κόρυθος παῖει τὸν ἄνθρω-
 20 πον· ὁ δέ, αὐτῇ κυρτῇ κατευγείς τὸ κρηνίον, ἄναυδος τῇ γῇ
 15 προσαρᾶσθαι· καὶ οὕτως ἐς τὸ φρούριον ὁ Φωκᾶς διασωῆζεται.
 Βάρδας δέ, ὁ στρατηλάτης καὶ Μάγιστρος, τὸ φρούριον κυ-
 κλωσάμενος, παρήνει τῷ Φωκᾷ Βάρδα, τὴν εὐμένειαν τοῦ κρα-
 25 τοῦντος αἰτήσασθαι, καὶ τοῦ τειχίου κατείνειν ὡς τάχιστα. ὁ δέ, B
 ἐπὶ ἐς ἀμχανίαν ἐσχύτην καὶ δεινὴν ἀπορίαν συνελήπτο, πολ-
 20 λὰ γωματούσας καὶ λογισάμενος, ἔγνω ἐνδοῦναι τῇ τύχῃ, καὶ
 εἶσαι τοῖς κρατοῦσιν, εἰ ἀπάθειαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν φιλότατων
 λήθοιτο. παραντίκα οὖν πίστεις ἔξαιτησάμενος, ὡς οὐδέν τι τῷ
 25 ἡδῶν πέσειται, καὶ ταύτας πρὸς τοῦ Σκληροῦ εἰληφῶς, κάτει-
 30 σι τοῦ φρουρίου σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις. ὁ δὲ τούτους διεξάμε-

5. δαί cod. 6. προστιθέναι. πρὸς τὸ θέναι cod.

castellum properantem, cum agmen suorum clauderet, ex insequentibus ali-
 quis, andax et protervus, propectus ante caeteros invasit, gladiumque cum
 minimis elatum infligere conatus est. Is eum monet, protinus retro regredia-
 tur, praesentem suam fortunam veritus. „Debere eum, ut mortalem, ne-
 cessario inconstantiam infidelitatemque fortunae extimescere, neque ad
 aegritudines viri calamitosi novam addere. Satis malorum se circumstare,
 quae in eas se adduxissent angustias, ut qui Romanae armaturae praefuis-
 set, is fugitivus nunc conspiceretur.” Hic, eiusmodi voces flocci non fac-
 iens, propius accessit, ferire conans. Tum Bardas, arrepta casside quam
 suspensam gerebat, subito conversus hominem in galeam percussit; is, per-
 fracta simul et calvaria, voce nulla missa, in terram deferitur:
 Phocas hunc in modum in castellum incolumis pervenit. Quod cum Bardas,
 dux et Magister, exercitu circumdedisset, suavit Phocae, ut ad clementiam
 principis confugeret, deque munitione quamprimum exiret. Is, ubi erat
 ad summas angustias magnamque rerum inopiam reductus, multis agitatis
 perpensisque sententiis, fortunae cedere statuit, dominantibusque subii-
 cere sese, modo impunitatem cum suam tum carorum suorum impetraret.
 Ita evestigio fide postulata, ne quid incommodi caperet, ubi hanc a Sclero
 acceperat, una cum uxore ac liberis de castello descendit. Is eos receptos

---

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Η

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER VIII.

ARGUMENTUM.

Ioannes Tzimisce expeditionem contra Russos parat. Classis prope Constantinopolim lustrata ad Istrum praemittitur (Cap. 1). Ioannes, urbe relicta, castra ponit ad Adrianopolin. Oratio eius ad duces exercitus (2). Iterum oratione animos eorum confirmat (3). Ioannes in Bulgariam descendit. Proelium ad Praesthlabam (4). Praesthlaba oppugnata (5). Theodosii potissimum audacia expugnata. Rex Bulgarorum cum uxore et liberis captus (6). Postridie arx quoque vi capitur (7). Imperator Sphendosthlabo iterum condiciones offert (8). Quibus spretis cum exercitu progreditur: acies utriusque instruitur (9). Primum proelium ad Dorystolum. Russi in oppidum se recipiunt (10).

A. M. 6480 α'. *Τῆς δὲ χειμερινῆς κατηφείας εἰς ἑαρινὴν αἰθρᾶν μεταβα-*
Ind. 15 *λούσης, τὸ σταυρικὸν σημεῖον εὐθὺς ἄρας ὁ βασιλεὺς, κατὰ τῶν*
A. C. 972 *Τυροσκοθῶν ἠπέλγετο. καὶ δῆτα τῶν ἀνακτόρων ἑξαναστὰς,*
I. I. 8 *τῷ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ κατὰ τὴν Χαλκὴν τιμωμένῳ σηκῷ*
P. 79 *πρόσεισι, τὸ θεῖον ἔξευμενισόμενος. ὄνπερ ἀθρήσας ἐστινωμέ-*
Fol. 307 v. *νον ἐκτέτριον, μόλις που πεντεκαίδεκα χωρεῖν ἔνδον ἄνδρας δυ-*
νάμενον, σκολιὰν τε καὶ δυσπρόσοδον, ὥσπερ τινα ἐλικοειδῆ λα-
βύρινθον ἢ κρησφύγετον κεκτημένον τὴν ἄνοδον, ἔξαντῆς ἐγκε-

1. *Hiberno squalore in vernam mutato serenitatem, Imperator, sublato statim crucis vexillo, adversus Tauroscythas iter maturavit. Ita sacro limine egressus ad Servatoris Christi sacellum, quod in Chalce veneramus, numen placaturus accessit. Id oratorium angustum esse conspicatus, hominesque vix quindecim capere intus posse, flexo et difficili, labyrinthi tortuosā gurgustive instar, ascensu, evestigio in maius sanctiusque a funda-*

λέγεται ἐς τὸ μεγαλειότερον καὶ εὐαγέστερον ἐκ βύθρων τοῦτον A. M. 6480
οἰκοδομῆν, τῶν γείσων αὐτὸς σχηματῖσας τὸν περίμετρον· ὃν Ind. 15
εἰς τοῦτο κάλλος, εἰς δ' νῦν ὁρᾶται, καὶ μέγεθος ἡ ἐκείνου ἐξ A. C. 972
ἐκπνοῆς τινὸς σπουδῇ καὶ ἐπισκοπῇς ἤγειρεν. ἐντεῦθεν εἰς τὸν^B L. I. 3
5 θείον καὶ περίπυστον νεῶν τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἀφικόμενος,
ἄγγελόν τε αὐτῷ δοθῆναι ἑξατησάμενος, προπορευόμενον τοῦ
στρατοῦ, καὶ τὴν ὁδὸν κατευθύνοντα, εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις
τιμώμενον τῆς Θεομήτορος οἶκον λιτανεύων ἐπιφοιτᾷ. ἀνταυθα
δὲ ἐκτεθρῖσας τὸ θεῖον, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐξιλεωσάμενος, ἄνευσιν
10 ἐς τὰ ἐκείσε ἀνάκτορα, τὰς πυρφόρους τριήρεις ὑψόμενος, τα-
κτικῶς πρὸς τὸ τοῦ Βοσπόρου συλειτουργίας προκύλιον, ᾧ καὶ
ἐπίνειον ταῖς φορτίσι καθέστηκεν εὖορμον καὶ εὐγάληνον, ἐς καμ-
πὴν ἡρέμα μέχρι τῆς γεφύρας καὶ τοῦ κατ' αὐτῆς εἰσβάλλοντος C
ποταμοῦ ἐκτεινόμενον. τὴν γοῦν μετ' ἐμπειρίας καὶ κόσμου τῶν
15 τερπεῶν εἰρεσίαν καὶ ἁμιλλαν ὁ βασιλεὺς θεασάμενος (ἐτόγγαγον
δὲ ὑπὲρ τὰς τριηκοσίας, συνάμα λέμβοις καὶ ἀκατίαις, αἱ νῦν
γαλάς καὶ μονέριαι κοινῶς ὀνομάζουσι), φιλοφρονησάμενός τε
τοὺς ἐρέτας καὶ τὸ περὶ αὐτὰς στρατιωτικὸν ἀργυρίου διανομῇ, P. 80
ἐς τὸν Ἰστρον ἐκπέμπει, τὸν τούτου πόρον φρουρήσοντας, ὡς
20 μὴ ἐνὸν εἴη τοῖς Σκύθαις, ἐς τὴν σφῶν πατρίδα ἐκπελῖν καὶ τὸν
Κιμμέριον Βόσπορον, εἴγε πρὸς φυγὴν ἀποκλίνουεν. λέγεται δὲ
τὸν Ἰστρον ἓνα τῶν ἐξ Ἑδέμ ἐκπορευομένων εἶναι ποταμῶν, τὸν
ἐκκεκλήμενον Φισῶν, ἐκ τῆς ἑω μὲν ἐκδιδόμενον, ὑποδιδόμενόν
τε κατὰ γῆν ἀμυχάνῃ τοῦ δημιουργοῦ σοφία· καὶ αὐθις ἐκ τῶν

2. αὐτὸ cod. Paulo post maiim τὴν s. τὸ περίμετρον, et κάλλους —
μέγεθος, aut τρῦτο τὸ κ. 7. ἐν. ἐκ cod.

mentis aedificari iussit, murorumque ambitum ipse figuravit: quem in eam,
quae adhuc videtur, speciem et amplitudinem velut aliquo afflatu divino
solertia eius et iussum excitavit. Inde in coelestis Sapientiae divinum at-
que illustre templum perrexit: ex quo, angelum dari sibi precatus, qui
exercitui anteciret viamque dirigeret, in aedem Matris Dei in Blachernis cul-
tam cum hymnorum cantu transit. Ibi quoque precibus divino numine rite
placato, in palatium, quod ibidem est, ascendit, igniferas triremes inspecturus.
Stabant ordinatim in sinu Bospori, ubi portus onerariarum tutus et tranquil-
lus subest, molli flexu ad pontem usque flumenque, quod ibi in mare transit,
pertinens. Triremium navigationem et certamen, usu militari atque ordine fa-
cta, ut spectavit Imperator (erant autem navigia plus CCC, adiunctis actua-
ris et scaphis, quas nunc galeas et moneria vulgo vocant), remiges et pro-
pugnatores donativo auctos ad Istrum emisit ad traiectionem fluminis asservan-
dum, ut Scythia, si forte se fugae darent, domum inque Cimmerium Bosporum
renavigandi facultas auferretur. Istrum unum de fluviiis perhibent ex Edeam
profuentibus, Phison cognomento: eum, ex Oriente ortum, rursus summa
divina aedificatoris sapientia sub terram condi: post deano e montibus Cel-

Leo Diaconus.

A. M. 6480 Κελτικῶν ὁρίων ἀναπιδύοντα, ἐλισσόμενόν τε διὰ τῆς Εὐρώπης, Ind. 15 καί, εἰς πέντε τεμνόμενον στόματα, τὸν ῥοῦν ἐσβάλλειν παρὰ τὸν Πόντον, ὃς Εὐξείνος ὀνομάζεται. τινὲς δὲ Φισῶν τὸν τὴν Ἰνδικὴν τέμνοντα γῆν τυγχάνειν, ὃν καὶ Γάγγην κεκλησκαίν εἰώ-
θασι, παρ' ᾧ ἔξευρίσκεται ὁ λίθος ὁ σμάραγδος. 5

B β'. Ἄλλ' αἱ μὲν τριῆρεις τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ τὸν Ἴστρον Col. 808 ἤ ἀνήχθησαν. Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦ Βυζαντινοῦ ἀπάρας, εἰς τὴν Ἀδριανοῦ σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι παραγίνεται. ἦν Ὀρεστὴν φασὶ πολλοὶ τὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτε τὸν πλάνον ἐπέστη μετὰ τὴν ἀναλρεσιν Κλυταιμνήστρας, τῆς ἰδίας μητρός· 10
ἐξ ἐκείνου τε Ὀρεστιῶδα κεκλησθαι τὸ πρότερον. Ἀδριανὸν δὲ αὐθις τὸν αὐτοκράτορα, Σκύθαις μαχόμενον, ἀλῶναι τε τῇ θέσει τῆς χώρας, καὶ ταύτην ἐχυροῖς περιβάλλοις τεύχουσαι, καὶ Ὀδριανοῦ ὀνομάσαι. ἐνταῦθα δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφικόμενος, ἀνα-
μαθὼν τε πρὸς τῶν σκοπῶν, ὡς ἐπάγουσαι εἰς τὴν τῶν Μυσῶν 15
δυσέμβολοι καὶ ἐστενωμένοι ἀταρπιτοὶ, ἧς καὶ κλεισούρας, διὰ τὸ οἶονεὶ κατακεκλεισθαι, κατονομαῖζουσι, παρὰ τῶν Σκυθῶν οὐ παραφυλάττονται, τοὺς λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχους συναγα-
χῶς, ἔλεξε τοιαύτῃ· „Ὡμῆν μὲν, ὧ συστρατιῶται, Σκύθας τὴν ἡμετέραν ὡς αὐτοὺς ἐκ πολλοῦ προσδοκῶντας ἤφιξεν, παντὶ σθε- 20
ναι τὰ ἐπικαιρότατα καὶ στενώτατα, δυσπρόσοδά τε, τῶν ἀταρ-
πιτῶν, θρηγκοῖς τισι καὶ ἐρκίοις συγκλείσαι, ὡς μὴ εὐπειτῶς ἡμῖν εἴη εἰς τὰ πρόσω εἰσιτητέα. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ θείου Πάσχα
Δ' ἐπέλευσις ἔσφηλε τούτους, προκατασφαλίσασθαι τὰς ὁδοὺς καὶ

5. σμάραγδος. Vid. Genes. II. 12. 6. Ἄλλ' αἱ μὲν. Ἄλλὰ μὲν cod. 14. δέ. Fort. δῆ.

ticis eructatum per Europam volvi, et, in quinque capita fissum, in Pontum influere, qui Euxinus nominatur. Alii Phisonem arbitrantur flumen quod Indiam intersecet, Gangem vulgo vocatum, ubi smaragdus lapis invenitur.

2. Triremes dum sic ad Istrum adnavigant, Ioannes Imp., ab urbe profectus, Adrianopolim omnibus copiis venit. Hoc oppidum ab Oreste Agamemnonis F. cum post Clytaemnestrae matris caedem ex errore substitisset, conditum esse demonstrant: inde prius Orestiadem appellatum fuisse. Posterius Adrianum Caesarem, cum Scythiis bellantem, situ loci captum, propugnaculis firmis commisisse, atque Adrianopolim nominasse. Eo postquam Imperator pervenit, ab exploratoribus certior factus est, tramites in Moesiam agentes, difficiles illos quidem et perangustos, quos inde Clisuras, quod quasi clausi sint, vocant, a Scythiis minime custodiri. Quare convocatis centurionibus et tribunis in hunc est modum locutus: „Existimabam, commilitones, Scythas, nostrum ad ipsos adventum iamdiu exspectantes, omni opera opportunitates angustiasque saltuum et viarum septis vallisque interclusisse, ac sine difficultate ultra progredi possemus. Nunc, quando quidem divini Paschatis adventus in caesa illis fuit, quo minus praeseptis

ἀπαρξαι τὴν ἡμῶν πᾶροδον, μὴ πεισθέντας, ὥς καταλίποντες A. C. 972
L. I. 3
 ἡμῖς τὰ τῇ μεγάλῃ ἐορτῇ ἐφεπόμενα, λαμπροφορίας, καὶ προ-
 ὁδους, καὶ τρυφᾶς, καὶ θιάτρα, περὶ πόνους καὶ τάλαιπωρίας
 πολέμων ἐναποκλίνομεν, δοκεῖ μοι ἄριστα πράξειν, εἰ ἑξαυτῆς
 5 ὑπαύσωμεν τὸν καιρὸν, καὶ ὥς ἔχομεν τύχους ἐνσκευασάμενοι,
 τὴν ἱστενωμένην ὁδὸν παροδεύσωμεν, πρὸ τοῦ Ταυροσκύθας
 αἰσθῆσθαι τὴν ἡμῶν ἔφοδον, καὶ εἰς ἀλκὴν κατὰ τὰς δυσχωρίας
 ὁρμήσαι. εἰ γὰρ προτερήσομεν τὴν τῶν ἐπισφαλῶν χωρίων διά-
 βασιν, καὶ ἀπρασδόκητοι τούτοις προσβάλλωμεν, οἶμαι (σὺν Θεῷ
 10 δὲ εἰρήσθω), αὐτοβοεῖ καὶ τὴν πόλιν Πραισιθάβαν αἰρήσειν, ἥ P. 81
 Μυσοῖς ἐστὶ τὰ βασιλεια· κἀκεῖθεν ὁρμώμενοι, ῥῆξτα τὴν Ρω-
 σσικὴν ἀπόνοιαν καταγωνισόμεθα.”

γ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ βασιλεὺς, τοῖς δὲ γε στρατη-
 γοῖς καὶ ταξιάρχοις ἄκαιρος ἐδόκει ταυτὶ τὰ ῥηθέντα τόλμα, καὶ
 15 τηράλλως θράσους ἐς ἀπόνοιαν ἐκπίπτον ἀλόγιστον, ἀπερισκέπτως
 τὴν Ρωμαικὴν δύναμιν διὰ σηραγγίδους καὶ κρημνίδους ὁδοῦ
 διαβιβάζειν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς προτρεπόμενα. ἐφ' ἱκανὸν οὖν
 χρόνον σιωπῶντων αὐτῶν, ἀναλαβὼν αὐθις καὶ ἀνοιδήσας ὁ αὐ-
 τοκράτωρ φησὶν· „Ὅτι μὲν τὸ μὴ λελογισμένως παρὰ τοὺς πολέ-
 20 μους χωρεῖν, ἀλλ' αὐθαδῶς καὶ θρασύως, κίνδυνον εἴωθεν ὥς B
 μάλιστα προξενεῖν καὶ πανολεθρίαν ἀνήκεστον, ἐπίσταμαι καὶ αὐ-
 τὸς, ἐκ νεότητος ταῖς μάχαις ἀναστραφεὶς, καὶ πολλὰ τρόπαια,
 καθὼς ᾗστε, καὶ νίκας ἀναδησάμενος. οὐτι δέ, ἐν οἷς ὁ καιρὸς, ὥς

9. προσβάλλωμεν. Nota hic aoristum subiunct. pro futuro. 19. Fort. πολέμους. 22. ἀναστραφεῖς. Sic cod. Fort. ἀναστραφεῖς, innu-
 tritus.

humeribus transitum nostrorum prohiberent, minime arbitrati, nos, relictis
 quae magnum festum consequantur lustrationibus, pompis, lautitiis, ludis,
 ad belli labores molestiasque conversum iri, videtur mihi quidem optimum
 facta, oblata facultate confestim uti, priusque armis confestim captis adgu-
 stias transmittere, quam Tauroscythae, adventu nostro cognito, vi saltus
 obtineant. Quod si praeripimus locorum periculosorum transitum, inopi-
 nantesque illos adorimur, spe ducor (pace numinis dixerim), primo impetu
 vel Praesthlabam oppidum, Moesorum regiam, teneri posse: unde ultra
 progressi vesaniam Ruasicam facile comprimemus.”

3. Haec Imperator cum diceret, magistris militiae tribunisque militum
 oratio eius intempestivae fiduciae audaciaeque plena visa est, temere in
 factum demens erumpentis, quod imprudenter Romanas copias saltuoso ar-
 dueque itinere externam in terram traducere suaderet. Quare, cum ali-
 quandiu conticuissent, instaurato sermone Imperator indignans, „In dimi-
 cationes,” inquit, „ita venire, ut minus iudicio quam impetu et temeritate
 ducere, id quanta pericula afferre soleat quamque insanabiles plagas, co-
 gnum et ipse habeo, e pueritia in praeliis versatus, palmasque non unas,
 quod scire vos arbitror, et victorias consecutus. Sed quando fortuna, in

A. M. 6480 ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἑστηκώς, μὴ κατὰ γνώμην χρῆσθαι τοῖς πράγμασι
 Ind. 15 δίδωσι, δεῖ που τοῦτον προαρπάξαι, καὶ τὰ οἰκεία εὖ τίθεσθαι,
 Fol. 308 v. συνθήσεσθαι μοι δοκῶ καὶ αὐτοὺς, ἐμπειρίαν πολλὴν ἀναλεξα-
 μένους ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου καὶ ἑτεροκλινούσας τῶν πολέμων ῥοπῆς.
 εἴ τι οὖν μοι πεῖθεσθε τὰ λώσα συμβουλευόντι, ἕως οἱ Σκύθαι 5
 πρὸς ῥηστώτην ἀναπεπτώκασι, μήπω τὴν ἡμῶν αἰσθόμενοι ἄφ-
 ρξιν, ἀρπάσωμεν τὸν καιρὸν, καὶ ἡ νίκη τῇ διαβάσει τῆς κλει-
 σούρας συνέψεται. εἰ γὰρ διαβησείοντας ἡμῶς αἰσθόιντο, καὶ
 εἰς ἀντίπαλον ἐπὶ τῶν στενωπῶν ἀντιτάξοιντο φάλαγγα, οὐκ εἰς
 καλὸν ἡμῖν τελευτήσει τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐς ἀπορίαν καὶ ἀμη- 10
 χανίαν δεινὴν. ἐπιβρώσαντες οὖν τοὺς θυμους, καὶ λογισάμενοι,
 ὅτι Ῥωμαῖοί ἐστε, οἱ τὸ ἀντίξουν ἦσαν τὸ πρόσθεν ὅπλοις κατα-
 στρεφόμενοι, ἔπεσθε τὴν ταχίστην, τὴν σφῶν ἀρετὴν ἐπὶ τῶν
 ἔργων ἐπιδεικνύμενοι."

δ'. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἀριπρεπεῖ παντευχία καθοπλισθεῖς, 15
 ἐφ' ἵππου τε γαύρου καὶ σοβαροῦ ἐπιβὰς, καὶ δόρυ ἐπωμισάμε-
 νος μήκιστον, ἀπῆρχετο τῆς ὁδοῦ, προπορευομένην ἔχων τὴν
 τῶν λεγομένων ὑθανάτων φάλαγγα, τεθωρακισμένην ἐπικεικώς·
 εἶποντο δὲ αὐτῷ ὀπλῖται μὲν τῶν ἀλχιμωτάτων πρὸς τοῖς μυρίοις
 πενταχισχίλιοι, ἵππεις δὲ μύριοι καὶ τρισχίλιοι. τὸ δὲ λοιπὸν 20
 στρατιωτικὸν μετὰ τοῦ θητικῷ, φέρον τὰς ἐλεπόλεις καὶ τὰς
 παντοδαπὰς μηχανὰς, βάδην ἐξόπισθεν εἶπετο, ἅμα τῷ προέ-
 δρῳ Βασιλεῖ, ᾧ τὴν τούτων ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψε πρόνοιαν.
 ἐπεὶ δὲ τοὺς ἐπισφαλεῖς καὶ κρημνώδεις τόπους διώδευε παρὰ πᾶ-

1. ξυροῖς cod.

novaculae acie constituta, ad arbitrium agere non permittit, tunc audacter arrepta illa rem geri oportere, id ne ipsi quidem, opinor, negabit, qui magnam peritiam ex incerto ancipitique bellorum eventu collegistis. Quare, si quid mihi creditis meliora suadenti, dum Scythas desidias se dant, necdum de adventu nostro cognorunt, rapiamus occasionem, et transitum faucium victoria consequetur. Nam, si intellexerint nos transmittere velle, superque angustias infesta acie constiterint, vereor ut exitum optabilem res habeat, neve in discrimen potius difficultatemque summam adducatur. Proinde facite ut fortem animum habeatis, reputantesque Romanos vos esse, qui adversarios omnes olim armis subegerint, cito sequimini, virtutem vestram factis declarantes."

4. Hac habita oratione, insigni armatura munitus, incessoque generoso atque acri equo, lanceam praelongam humero gerens, vias se dedit, praecurrentem habens immortalium quos vocant egregie loricated cohortem: pone sequebantur legionariorum fortissimorum millia quinque et decem, equitum tredecim millia. Reliquus exercitus cum impedimentis et calonibus, helepoles et cuiusque modi machinas vehens, lento gressu retro sequebatur, cum Basilio praeside, cui Imperator horum curam commiserat. Ita, ubi praeter omnium opinionem periculosa et praerupta loca transiverat, itinere raptim

σαν ὑπόνοιαν, τὸ σύντονον ἐπισχὼν τῆς πορείας, ἐπὶ τινος ἔχου- A. C. 972
 ρου γηλόφου ἐκ τοῦ θατέρου μέρους παραρρέοντα ἔχοντος ποτα- I. L. 3
 μόν, ὑδάτων πληθῶραν ἐπαγγελλόμενον, τὴν τε ἵππον καὶ τὸν P. 82
 στρατὸν διανέπαυσεν. ἄρτι δὲ σταθηρῶς ἡμέρας ἀπαναζούσης,
 5 διαναστὰς, καὶ ἐς βαθείας φάλαγγας διατάξας τὸ στρατεύμα,
 τὴν ἐπὶ Πραισθλάβας ἦει, θαμινὰ τὰς σάλπιγγας τὸ ἐνυάλιον
 ἐγκλεισάμενος ἐπηχεῖν, ἀλαλάζειν τε τὰ κύμβαλα, καὶ τὰ τύμ-
 πατα παταγεῖν. ἐντεῦθεν βοή τις ἄρρητος ἀνεδίδото, συνεπη-
 10 χούτων τοῖς τυμπάνοις τῶν ἐκείσε ὁρέων, καὶ ἀντικτυπούντων τῶν
 ὕπλων, καὶ τῶν ἵππων χρεμετίζόντων, τῶν τε ἀνδρῶν ἀλλήλοις
 ἐκβοώντων καὶ πρὸς τὴν μάχην ἐπιρρώωνόντων, ὥς τὸ εἶκος. B
 Ταυροσκύθας δὲ, τὴν τοῦ στρατοπέδου μετ' ἐμπειρίας ὡς αὐτοὺς
 ἀδρήσαντας ἐπέξελαισιν, ἀμηχανία καὶ δέος ἦρει, τῷ ἀπροσδοκή-
 τῳ καταπλαγέντας τοῦ πράγματος. ἀλλὰ καὶ ὡς σπουδῇ τὰ ὅπλα
 15 ἄρπασάντες, καὶ τοὺς θυρεοὺς ἐπωμισάμενοι (ἐρμυνοὶ δὲ οὗτοι, Fol. 809 r.
 καὶ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ποδήρεις ἐξειργασμένοι πεποιοῦνται), ἐς καρτε-
 ρὸν ἀντικαταστάντες συνασπισμὸν, ἐπὶ τὸ πρὸ τοῦ ἄστεος ἱπ-
 πῆλατον πεδίον Ῥωμαίοις ἀντεπήρσαν, δίκην Θηρίων βρυχώμε-
 νοι, καὶ καινὴν καὶ ἀλλόκοτον προῖέμενοι ὠρυγὴν. Ῥωμαῖοι δὲ,
 20 συμβalόντες αὐτοῖς, ἐρρώμενως ἐμάχοντο, καὶ ἄξια πολέμων C
 ἔργα ἐργάζοντο, τῆς μάχης Ἰσοπαλοῦς ἀμφοτέροις γεγενημένης.
 ἐνταῦθα τοῖς ἀθανάτοις ὁ βασιλεὺς κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Σκυ-
 θῶν κέρας μετὰ φύμης εἰσβάλλειν ἐγκιλεῖται. οἱ δὲ, προβαλόν-

1. ὑπόνοιαν. Nota voces πρόνοιαν et ὑπόνοιαν mire vicinas, ob negligentiam vel inopiam scriptoris. 2. παραρρέοντες cod.
 3. ἐπαγγελλόμενος cod. 8. παταγεῖν. Vid. supra 22. B.
 13. ἀδρήσαντας. Inde firmatur coniectura mea supra 66. C.
 17. συνασπισμῷ cod.

confecto substitit; inque colle natura munito, qui ab utroque latere habebat praeterlabens copiamque aquarum praebens flumen, equitatum et milites ab itinere refecit. Postero die de multa luce movet castra, et, exercitus in profundas phalanges disposito, Praesthlabam contendit. Lituis frequenter classicum concini, cymbala percuti, tympana pulsari imperat. Tum ineffabili fremitu cuncta retonant. Admurmurant tympanis iuga regionis, concrepant arma, hinniunt equi, conclamant milites, seque ad praelium de more incitant. Tauroscythas, exercitum cum usu militari adventantem conspicies, cum res praeter opinionem accidisset, dubitatio timorque tenuit. Arma nihilominus celeriter ceperunt, scutisque in humeros sublati (ea autem et perfirma sunt, et, quo melius tegant, ad pedes pertinent), conferta acie in equitabili ante oppidum planitie Romanis obviam se obtulerunt, bellicarum ritu rugientes, sublato absono vastoque ululatu. Praelio commisso fortiter pugnant nostri, facinora bellica mirabilia efficiunt. Cum diutius pari Marte dimicaretur, Imperator Immortales sinistram Scytharum cornu circa incitato adoriri iubet. Hi, equos calcaribus incendentes, lanceis in-

- A. M. 6480 *τες τοὺς ἄκοντας, καὶ σφοδρῶς τοῖς μύσῃσι τοὺς ἵππους κεντρί-*
Ind. 15 *σαντες, κατὰ τούτων ἤλαυνον. Σκύθαι δέ, ὥτε πεζέταιροι χρη-*
ματίζοντες· οὐδὲ γὰρ ἀφ' ἵππων εἰθισμένον ἐστὶν αὐτοῖς ἀγωνί-
ζεσθαι, ὅτι μὴδὲ πρὸς τοῦτο γυμνάζονται· οὐχ ὑπήνεγκαν τὸν
τῶν Ῥωμαίων δορατισμὸν, ἀλλ' ἐκκλίναντες εἰς φυγὴν, ἐπὶ τὸν 5
τοῦ ἄστεος περίβολον συνεκλείοντο· οὗς ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι
ἀγῆλειώς ἔκτεινον. φασὶ γὰρ παρὰ ταύτην τὴν προσβολὴν ὀκτα-
κισχιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἀναιρεθῆναι Σκυθῶν.
- D *ἐ'. Οἱ δὲ περιλειφθέντες, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄστυ συνεκλείσθη-*
σαν, ἐκ τῶν ἐπάλλεων ἄνωθεν ἐρῶμένως ἠκροβολίζοντο. τῇ-10
καύτῃ λέγεται καὶ τὸν Πατρικίον Καλοκύρην, τῇ Πιραισθλάβῃ
ἐπιχωριάζοντα, ὅσπερ τὴν Ῥωσικὴν πανοπλίαν κατὰ τῶν Μυσῶν
τὸ πρόσθεν, ἥπερ μοι ἤδη ἐρῶρήθη, κεκίνηκεν, αἰσθόμενον τὴν
τοῦ αὐτοκράτορος ἄφιξιν (οὐδὲ γὰρ ἐνῆν λανθάνειν, τῶν βασι-
λικῶν παρασῆμων τῇ στιλπνότητι τοῦ χρυσοῦ ἄρῆστον ἐκπε-15
πόντων μαρμαρυγῇ), λαθραῶς ὑπὸ νύκτα βαθείαν ὑπέξειλθεῖν
- P. 83 *τε τοῦ ἄστεος καὶ ὡς τὸν Σφενδοσθλάβον ἀφικέσθαι, αὐτοῦ που*
παρὰ τὸ Δορύστολον (ὃ τὰ νῦν Δρίστα καλεῖται) πανσὺδι δια-
τρίβοντα. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ Καλοκύρης ἀπέδρασε, Ῥωμαίους δέ
ἡ νύξ ἐπελθούσα τῆς μάχης ἐπέσχεν. ἄρτι δὲ κατὰ τὴν ὕστεραιαν 20
καὶ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς μετὰ τῶν ἐλεπόλεων ἀργημένης (ἡμέρα
δὲ ἦν ἡ καλουμένη μεγάλη πέμπτη, καθ' ἣν ἐπὶ τὰ πάθος μολῶν
ὁ Σωτήρ τὰ σωτήρια τοῖς μυθηταῖς μετὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον
διδάγματα ἐξεπαίδευσε), πρωΐθεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ἔξανα-

18. Fort. Δρίστα. Infra 86. B. Δρήστρα (sic) cod. 22. πέ-
 στη cod.

festis in hostes se permittunt. Quorum cuspides cum Scythae, ut pedites, sustinere non possent: neque enim praellandi ex equis consuetudinem habent, neque ea in re exercentur: fugae se mandant, inque oppidi moenia se concludunt: quos insecuti Romani nulla misericordia conciderunt. Hac impressione interfectos esse aiunt Scythas octies mille quingentos.

5. Qui superfuerant, ii in oppidum inclusi e muris deque loco superiore telis connectis fortiter resistebant. Eodem tempore Calocyrem Patricium Praesthlabae commemorantem, quem armaturam Russicam olim in Moesos commovisse superius dixi, cum de Imperatoris adventu cognovisset (qui ob insignia principatus latere non poterat, fulgore auri divinam lucem diffundentia), clam adversa nocte oppido elapsus esse aiunt, adque Sphenodothlabum propter Dorystolum (quae nunc Dristra vocatur) cum omnibus copiis subsidiantem pervenisse. Elapso Calocyre, Romanos nox superveniens a pugna revocavit. Reliquis copia una cum machinis postero die consecutis (qui dies erat qui vocatur FERIA quinta maxima, qua ad passionem gradientis Servator servantia post mysticam coenam praecepta discipulis fudit), mane Ioannes Imperator castris egressus aciem legionum cum eo

στὰς καὶ εἰς ἀρῆαγῇ συνασπισμὸν διατάξας τὰς φάλαγγας, παύ-^{Α. C. 972}
 νίσας τε τὸ ἐνυάλιον, τῷ τείχει προσέβαλεν, ὡς αὐτοβοεῖ αἰρή-^{L. L. 8}
 σαν τὴν πέλιν. Ῥῶς δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ σφῶν παρακροτού-
 μιν στρατηγοῦ (Σφένκελος δὲ ἦν οὗτος, ὁ τρίτην ἔχων τιμὴν
 5 παρὰ Σκύθαις μετὰ γε Σφενδοσθλάβον· ἐκεῖνος γὰρ ἀπάντων
 κατῆρχεν), ἐκ τῶν ἐπάλξεων ἀντετάξαντο, καὶ Ῥωμαίους ἐπιόν-
 τας κατὰ τὸ ἐνὸν ἡμύνοντο, ἀκόντια, καὶ βέλη, καὶ λίθους
 χειροπλήθεις ἐπαφιέντες ἄνωθεν. Ῥωμαῖοι δὲ, τοῖς τε τόξοις
 καὶ πετροβόλοις ὀργάνοις, σφενδόναις τε καὶ ἀκοντίοις θαμινῶ-^{Fol. 309 v.}
 10 τερὸν κάτωθεν βάλλοντες, ἀνείργον τοὺς Σκύθας, βιαζόμενοι,
 καὶ μὴ ῥύοντες ἀδεῶς προκύνειν ἐκ τῶν ἐπάλξεων. ὁ δὲ αὐτοκρά-
 τωρ, γεγωνότερον ἐμβοήσας καὶ τῷ περιβόλῳ τὰς κλίμακας προσ-^C
 κρῖναι ἐγκειλευσάμενος, ἐπέβῃ τῇ βοῇ τὴν πολιορκίαν, ἐκθύ-
 μως ἐπ' ὕψει βασιλέως ἀπάντων διαγωνιζομένων, καὶ τιμὰς
 15 ἀνάλογους τοῖς πόνοις τοπαρυντικά πρὸς αὐτοῦ προσδοκῶντων
 ἀπολίσσεται.

ζ'. Ῥωμαίων δὲ ἐπιβρισάντων καὶ τοῖς τείχεσι προσπελα-
 σάντων τὰς κλίμακας, ἐνταῦθ' αἱ τις γενναῖος νεανίσκος, ἄρτι
 πυρραῖς θυρεῖν ἐπιχρῶν τὴν γένυν, ἐκ τῆς τῶν Ἀνατολικῶν
 20 ὀδρῶμενος γῆς, ᾧ Θεοδόσιος ὄνομα, Μεσονύκτης ἐπὶ κλησῖς,
 πατήρ μὲν τὸ ξίφος σπασάμενος, τῇ λαίᾳ δὲ τὴν ἀσπίδα ὑπὲρ
 κεφαλὴν ἀνατείνας, ὡς μὴ βάλλοιτο ἄνωθεν παρὰ τῶν Σκυθῶν,
 διὰ τῆς κλίμακος ἀνεισιν· ἀγχοῦ δὲ γενόμενος τῆς ἐπάλξεως,^D
 καταστοχῆσας τοῦ προκύνοντος Σκύθου καὶ τοῦτον ἀμυνομέ-

24. καταστοχῆσας. Sic cod., et statim post, Σκυθοῦ.

conferto instruxit: classicum cani fuisse, ad murumque copias admovit, op-
 pidum uno impetu expugnare tentans. Russi et ipsi a suo duce incitati (is
 erat Sphencelus, tertio apud Scythas post Sphendosthlabum loco: hic enim
 omnibus praeerat), post pinnas constituti, Romanes subeuntes pro viribus
 reprimunt, iacula, sagittas, saxa manualia de superiore loco fundunt. Con-
 tra nostri succedentes, arcubus, tormentis, fundis, pilis magnopere usi,
 Scythas vi adhibita submovent, ut impune prospiciendi de pinnis potestas
 esset nulli. Ipse Imperator, contenta voce scalas ad murum poni iubens,
 hortatu non mediocriter vim oppugnationis auxit, neque erat quisquam qui
 non in principis conspectu fortiter pugnaret, praemiaque laboribus respon-
 dentia statim ab illo relaturum se speraret.

6. Instantibus Romanis scalasque ad muros admoventibus, adolescens
 impiger ex regione Orientis, rutilla iam lanugine genam adumbrans, Theo-
 dosius cognomento Mesonyctes, districto altera manu gladio, altera scuto
 supra caput sublato, ne a Scythiis missilibus deiectionis feriretur, per scalam
 ascendit; cumque ad pinnas appropinquasset, Scytham prospicientem se-
 que hasta repellentem appetens in cervicem percussit, ut abacsum eius ca-

- A. M. 6480 *νον τῷ δόρατι, παiei κατὰ τοῦ τένοντος· ἀπαραχθεῖσα δὲ ἡ*
Ind. 15 *κεφαλὴ σὺν τῇ· κόρυθι ἔξω τειχῶν πρὸς ἔδαφος ἐσφαριζέτο· Ῥω-*
μαῖοι δὲ τῷ καινῷ τοῦ δράματος ἐπηλάλαξαν, καὶ συγχοὶ τοῦ
πρώτως ἀνελθόντος τόλμαν ζηλώσαντες, διὰ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
θεον. ὁ δὲ Μεσονύκτης, ἐπεὶ τοῦ τείχους ἐπέβη, καὶ τῆς ἐπάλ- 5
ξεως ἐγκρατὴς ἐξεγένετο, πλείστους τῶν ἀμνησμένων Ῥῶς ἐπι-
στροφάδην πλήττων τῶν τειχῶν κατεκρήμνιζε. Θῦττον δὲ συ-
P. 84 *γῶν ἐκασταχοῦ τῶν περιβόλων ἀνελθόντων, καὶ παντὶ σθένει*
τοὺς ἐναντίους ἀποσφαττόντων, τὰς ἐπάλξεις καταλιπόντες οἱ
Σκύθαι, ἐς τὴν βασιλειον αὐλὴν, τειχίον ἐχυρὸν κεκτημένην, 10
ἐν ἣ καὶ ὁ πλοῦτος Μυσοῖς ἐναπέκειτο, ἀκλεῶς συνώσθησαν,
πυλίδι μίαν ἡνεωγμένην παραλιπόντες. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐδράτο,
ἡ ἔξω τειχῶν ὀρωμένη τῶν Ῥωμαίων πληθὺς, τοὺς θαιρούς
τῶν πυλῶν καὶ μοχλοὺς διακόψασα καὶ συντρίψασα, ἔνδον εἰσῆει
τοῦ ἄστεος, ἀμύθητον φόνον αὐτουργήσασα τῶν Σκυθῶν. τότε 15
δὴ καὶ Βορὴν συλληφθῆναι λέγεται, τῶν Μυσῶν βασιλεῖα, σὺν
γυναικὶ καὶ δυοὶ νηπίοις, οὕτω πυρσοῖς τὴν γένυν περιπυκάζοντα,
Βκαὶ προσαχθῆναι τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ, τοῦτον δεξάμενος, διὰ τι-
μῆς ἤγε, κολίανον Βουλγάρων ἀποκαλῶν, φάσκων τε, ἤκειν
Μυσοῖς τιμωρήσων, δεινὰ πεπονθόσι πρὸς τῶν Σκυθῶν. 20

ζ'. Ῥωμαῖοι δὲ, ἀπαξ ἐμπελασθέντες τῷ ἄστει, ἐχώρουν
 διὰ τῶν στενωπῶν, τοὺς μὲν δυσμενεῖς ἀποκτείνοντες, τὰ δὲ
 χρήματα διαρπάζοντες. τηνικαῦτα καὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ προσέ-

1. ἀπαραχθεῖσα cod. 17. οὔτω. Sic cod. Fort. οὕτω. 22. στε-
 νωπῶν. Vid. supra 15. D.

put una cum casside extra muros in terram provolveretur. Qua nova
 re oblata succlamant Romani, primique ascenditis virtutem acmulati cre-
 bri per scalas nituntur. Interim Mesonyctes in murum emergens, fastigii
 compos factus, Russos propugnantes quamplures circumquaque obtruncatos
 de muro praecipitavit. Ita cum multi celeriter undique munitiones ascen-
 dissent, omnique vi hostes conciderent, Scythae relictis moenibus in au-
 lam regiam muro firmo circumdatam, ubi thesauri Moesorum asservaban-
 tur, turpiter sunt compulsi, portula una ibi aperta relicta. Dum haec gerun-
 tur, extra muros circumfusa Romanorum copia, cardinibus repagulisque por-
 tarum excisis ac perfractis, in oppidum se intulit, ingentemque Scytharum
 stragem fecit. Eodem tempore Borim Moesorum regem, rufa ac densa barba
 insignem, una cum uxore duobusque infantibus comprehensum ad Impera-
 toremque adductum esse aiunt: quem ille receptum honore habuit, princi-
 pemque Bulgarorum appellavit, venisse se testatus ad ulciscendas Moesorum
 iniurias a Scythis acceptas.

7. Romani, semel in oppidum illati, per angiportus se effuderunt, ad
 caedem hostium bonorumque direptionem conversi. Inde regiam oppugna-

βαλλον, ἐν ᾗ τῆς Ῥωσικῆς πληθύος συνώσθη τὸ μάχιμον. ἀλλ' A. C. 972
 ὡσθενῶς ἔνδον ἀντικαταστάντες οἱ Σκύθαι τούτους ἀνῆρουν, I. I. 3
 διὰ τῆς πυλίδος ἐξολισθαίνοντας, καὶ μέχρι τῶν ἑκατὸν καὶ Fol. 310 r.
 πετήκοντα ἀνδρας ἀνείλον νεανικοῦς. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τοιοῦ- C
 5τον σύμπτωμα γνοὺς, θύττον ἐξοππασάμενος, παντὶ σθένει
 πρὸς τὴν μάχην χωρεῖν τοῖς ἐπομένοις προὔτρεπετο· ἐπεὶ δὲ
 οὐκ εἶχε τι γενναῖον ἀνύττειν (διὰ γὰρ τῆς ἰστενωμένης πυλ-
 10ιδος τοὺς εἰσιόντας Ταυροσκούθαι δεχόμενοι εὐπετῶς κατειργάζοντο,
 κλειστοὺς κατασπαθίζοντες), τὴν μὲν πρόσω τῶν Ῥωμαίων ἀλό-
 15γηστον ὁρμὴν ἀνεχαίτισε, πῦρ δὲ τῇ αὐτῇ ἐκασταχοῦ διὰ τῶν πε-
 ριβόλων ξινέαι προσέταξε. τῆς δὲ πυρκαϊᾶς σφοδρᾶς ἀναβρέπι-
 σθείσης, καὶ ἐκτεφρούσης θύττον τὰ ὑποκείμενα, τῶν δόμων
 ὑπεξελθόντες οἱ Ῥῶς, ὑπὲρ τοὺς ἑπτακισχιλίους τυγχάνοντες,
 ἔς τε τὸ ὑπαιθρον τῆς αὐλαίας συσπειραθέντες, ἀμύνεσθαι τοῖς D
 15ἐπιούσι παρεσκευάζοντο. τοῦτοις ὁ βασιλεὺς Βάρδαν Μάγιστρον
 τὸν Σιληρόν μετὰ νεανικοῦ συντάγματος ἀντέταξεν· οὗς κυκλω-
 σάμενος τῇ συνεπομένῃ φάλαγγι τῶν ἀλκιμωτάτων ἀνδρῶν ὁ
 Σιληρὸς, ἔργου εἶχετο. καὶ τῆς συμπλοκῆς γενομένης καρτερῶς
 οἱ Ῥῶς διεμάχοντο, μὴ δόντες νῶτα τοῖς ἔχθροις, Ῥωμαῖοι δὲ
 20τῇ σφῶν ἀρετῇ καὶ τῇ τῶν πολέμων πείρᾳ κατηκόντισαν ἅπαντας,
 πλείων δτι καὶ Μυσῶν κατὰ ταύτην πεσόντων τὴν μάχην· οἷγε
 συνεπήμνον Σκύθαις, Ῥωμαίοις δυσμεναινόντες, ὡς γεγονό-
 σιν αἰτίαις τῆς ὥς αὐτοὺς γεγενημένης ἀφίξεως τῶν Σκυθῶν. P. 85

8. ἐξολισθαίνοντας. Sive ἐξολισθοῦντας. Cod. habet ἐξολισθοῦν-
 τες, ut ab ἐξολίσσω. Supra 28. B. ὑπολισθήσας· 30. C. ὑπολι-
 σθήσειεν. 5. ἐξοππασάμενος cod. 14. ἐς τς. ἔσται cod.
 lb. συσπειραθέντων cod.

tum venerunt, quo erat copiae Russicae compulsum robur. Qui, intus acri-
 ter se defendentes, eos qui per portulam se immittebant, obtruncabant, mili-
 tesque sic ad centum quinquaginta, fortes viros, oppresserunt. Quare cogni-
 ta, Imperator equo admissio accurrens, cohorte praetoria omni vi in hostem
 nitens, ubi non multum profici posse intellexit (propterea quod non pauci
 angusta portula intromissi aque Tauroscythis excepti parvo negotio gladiis
 confecti interibant), inconsiderato Romanorum impetu represso, ignem undi-
 que per propugnacula in regiam immitti iussit. Magna flamma emicante, et
 obvia quoque celeriter consumente, Russi tectis egressi plus VII M. numero,
 in locoque patenti aulae constipati, defensionem parabant. His Imperator
 Bardam Sclerum Magistrum cum cohorte expedita obicit: neque vero
 Sclerus, postquam illos suo fortissimorum militum agmine circumsepearat,
 huic rei defuit. Ita praelio commisso tametsi Russi acriter resistebant, ita
 ut eorum nemo tergum verteret, tamen Romani virtute et exercitatione bel-
 li superiores facti omnes confixerunt. Eodem praelio Moesi quamplures
 ceciderunt, qui hostibus auxilio fuerant, Romanis infensi, quod adventus ho-

A. M. 6480 Σφγγκελος δὲ παρὰ τὸν Σφενδοσθλάβον ὤχετο, φηγῇ μετ' ὀλίγων
Ind. 15 κλέφας τὴν σωτηρίαν· αὐθις δὲ ἀνηρέθη, ὥστε μοι ἤδη εἰρή-
σεται. ἀλλ' οὕτω μὲν ἡ Πραισθλάβα, ἐν δυοῖν ἡλλοῖς ἀλοῦσα,
ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένετο.

ἡ. Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, τὴν στρατιὰν, ὡς τὸ εἰκὸς, 5
φιλοφρονησάμενος, διανέπανε, καὶ τὴν θείαν ἀνάστασιν τοῦ
Σωτῆρος αὐτόθι ἐώρταζεν. ἔκ τε τῶν δορυαλώτων Ταυροσκυδῶν
τινας ἀποκρίνας ὡς τὸν Σφενδοσθλάβον ἐξέπεμπε, τὴν τῆς πό-
B λεως ἄλωσιν ἀπαγγελοῦντας αὐτῷ καὶ τὴν τῶν ἐταίρων ἀναρρεσιν,
φράζειν τε, μὴ διαμέλλειν, ἀλλ' αἰρεῖσθαι τὴν ταχίστην δυοῖν 10
θάτερον· ἢ τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ τοῖς κρείττοσι πεῖθαρχεῖν, καὶ
τῶν τετολμημένων συγγνώμην αἰτεῖν, ἀφιστάμενον ἐξ αὐτῆς χώ-
ρας τῆς τῶν Μουσῶν· ἢ, τοῦτο μὴ βουλομένου, ἀλλ' εἰς τὴν
σύντροφον αὐθάδειαν ἀποκλίναντος, παντὶ σθένει ἐπιούσαν τὴν
Ῥωμαϊκὴν ἀμύνεσθαι δύναμιν. ταῦτα μὲν ἀπαγγέλλειν Σφενδο- 15
σθλάβῳ παρήγγειλεν· αὐτὸς δὲ, ὀλίγων ἡμερῶν ἐνδιατρίψας τῇ
πόλει, καὶ ταύτης τὰ πεπονηκότα ὀχυρωσάμενος, καὶ φρουρὰν

Fol. 310 v. ἀποχωρῶσαν καταλιπὼν, Ἰωαννοῦπόλιν τε ταύτην ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ
Καλέσας ὀνόματι, πανστρατὶ τὴν ἐπὶ τὸ Δορύστολον ἔτεο. ὅπερ
Ῥωσταντῖνος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδιμος, ἐκ βάρθρων ἐδείματο, 20
καὶ εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται κάλλος καὶ μέγεθος ἤγειρεν, ὀπηνίκα τὸ
σταυρικὸν σημεῖον κατηστερισμένον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, Σκύ-
θας ὀνυμενῶς ἀντιτεταγμένους αὐτῷ καὶ μανικῶς ὀρμῶντας κα-
τεπολέμησε. πάρεργον δὲ τῆς ὁδοῦ τὴν τε καλουμένην Πλάσκου-

13. Male βουλομένους cod. 21. ὁρᾶται. Vid. supra 79. B.

stium ad se causa exstitissent. Sphencelus cum paucis, ad Sphendosthla-
bum clam elapsus, fuga sibi peperit salutem: eum posterius perisse mox
demonstrabitur. In hunc modum Praesthlaba, biduo expugnata, in pote-
statem Romanorum venit.

8. Ioannes Imperator exercitui honestatibus, ut par erat, ornato re-
quiem dedit, divinamque Servatoris resurrectionem eo in loco celebravit.
Inde ex Scythiis captis delectos aliquot ad Sphendosthlabum misit, qui op-
pidi expugnationem suorumque interitum nunciarent, dicerentque, sine mora
duarum rerum, utra ei magis cordi esset, eam eligeret: aut, armis positis,
victoribus obsequeretur, petitaque arrogantiae venia confestim Moesia de-
cederet; aut, id si nollet, seque ad domesticam perviciam converteret,
ut omni vi ab adventantibus Romanorum copiis se tueretur. His ad Sphen-
dosthlabum datis mandatis, paucos dies in oppido commoratus, quod, collapsis
moenium partibus communis, iustoque praesidio relicto, Ioannopolim suo
nomine appellaverat, omnibus copiis Dorystolum ire contendit. Hanc urbem
Constantinus, hymnis inclutus princeps, a fundamentis construxit, adque
eam, quae hodie suspicatur, speciem et amplitudinem excitavit, illo tempore
quo, crucis signum sideris instar coelo inscriptum conspicatus, Scythas ho-
stilitate sibi oppositos furiosaque ruentes debellavit. Imperator autem Pli-

βαν καὶ Δίνειαν εἶλεν ὁ βασιλεὺς, καὶ συχνὰς τῶν πόλεων, αἷ A. C. 972
 τῶν Σκυθῶν ἀφηνιάσασαι Ῥωμαίοις προσέτετο. Σφενδοσθλά- I. I. 3
 βος δὲ, τὸ κατὰ τὴν Πραισθλάβαν πάθος γνοὺς, ἥσχαλλε μὲν
 καὶ ἤχθετο, οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν τοῦ μέλλοντος τοῦτο τιθέμενος·
 5τῇ δὲ Σκυθικῇ ἀπονοίᾳ παρακροτούμενος, καὶ ταῖς κατὰ Μυ- D
 σῶν νίκαις γυυρούμενος, εὐπετῶς ᾤετο καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν κατα-
 γνῶσασθαι δύναμιν.

9. Ὅρῶν δὲ Μυσοὺς τῆς ἐκείνου μὲν ἑταιρείας ἀφηνιάζον-
 τας, τῷ δὲ βασιλεῖ προσχωροῦντας, πολλὰ γνωσιμαχίσας, καὶ
 10ἀσποκήσας, ὥς, εἰ πρὸς Ῥωμαίους οἱ Μυσοὶ ἀποκλίνειαν,
 οὐκ εἰς καλὸν αὐτῷ τελευτήσει τὰ πράγματα, τοὺς γένει καὶ δυ-
 ναστείᾳ διαφέροντας συνειλοχῶς τῶν Μυσῶν, εἰς τριακοσίους
 ἀριθμουμένους, ὧμὸν καὶ ἀπάνθρωπον κατ' αὐτῶν ἐμελέτησε P. 86
 τόλμημα. δειροτομήσας γὰρ πάντας ἀπέκτεινε· τὴν δ' ἄλλην
 15πληθὺν πεδήσας συνέκλεισεν ἐν εἰρκταῖς. αὐτὸς δὲ τὴν τῶν Ταυ-
 ροσκυθῶν πανοπλίαν συναγαγὼν, εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας συναγο-
 μέτην ἀνδρῶν, Ῥωμαίοις ἀντετάξατο. ἐν ᾧ δὲ ὁ βασιλεὺς σχο-
 λαϊότερον τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπεποίητο ἄριξιν, τινὲς παραβόλῃ
 τόλμῃ παρακροτούμενοι τῶν θρασυτέρων, τῆς Ῥωσικῆς ἀποδύ-
 20ογέτης φάλαγγος, ἐς λόχον ἐκάθιζον, καὶ δὴ τῶν προδρόμων τι-
 νὰς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπελάσαντες ἔκτειναν. ὧν ὁ αὐτοκράτωρ
 ἰρρήμιμα παρὰ τὴν ἀταρπιτὸν τὰ πτώματα κατιδὼν, τῷ ῥυτῆρι
 τὸν ἵππον ἐπισχὼν, σχετλιάσας τε τὴν τῶν ὁμοειδῶν ἀπώλειαν, B

16. συναγομένην. Nota inopiam aut negligentiam orationis in συνα-
 γαγῶν et συναγομένην. 18. ἀφιξιν. ἀφίξιν cod.

scubam quae vocatur et Dineam obiter ex itinere cepit, itaque oppida
 alia non una, quae, excusae Scytharum imperio, in fidem se Romanorum
 permiserunt. Sphendosthlabus, clade ad Praesthlabam cognita, graviter
 quidem rem tulit, proque omine parum bono habuit: tamen, ut erat
 Scythica amentia inflammatus, simul quod victoriae de Moesis extulerant
 animum, Romanas opes item parvo negotio se fracturas existimabat.

9. Ita cum animadvertisset, Moesos alienatis a sua clientela voluntatibus
 Imperatori accedere, variis sententiis distractus, ac reputans, res suas, si
 ad Romanos Moesi deficerent, exitum minime felicem habituras, in Moesos,
 qui inter caeteros genere atque opibus praestabant, ad numerum ccc con-
 quistas, nefarium atque inhumanum facinus admisit. Omnes enim cervi-
 ces abscisis interfecit: reliquam multitudinem vinctam in custodias inclu-
 sit. Ipse, omnibus Tauroscytharum coactis copiis, quarum summa erat cir-
 citer hominum millia sexaginta, adversus Romanos aciem constituit. Ad
 quam cum Imperator remissiore itinere adventaret, quidam animosiores cae-
 ca audacia incitati, ab exercitu Russico digressi, cum in insidiis conedis-
 sent, impressione ex inopinato facta antecursores aliquot oppresserunt.
 Quorum Imperator prolecta praeter viam corpora conspicatus, equum freno

A. M. 6480 ἀνιχνεύειν τοὺς τοῦτο δεδρακότας ἐκέλευε. τῶν δὲ πεζεταίρων
 Ind. 15 τοὺς δρυμοὺς καὶ τὰς λόχμας καταδραμόντων σπουδῇ, καὶ
 τοὺς πελάτας ἐκείνους συνειληφότων, εἰς ὄψιν τε πεπεδημέ-
 νους παραγαγόντων τῷ βασιλεῖ, αὐθωρὸν κατασπαθίζεν τού-
 τους προσέταττεν. οἱ δὲ, μηδὲν μελλήσαντες, ἔφρεσιν ἄρδην 5
 ἐμέλισαν ἅπαντας. ἄρτι δὲ τῶν στρατευμάτων ἐς τὸν πρὸ τοῦ
 Δορυστόλου χώρον συνελθόντων, ὃ καὶ Δρίστραν κικλήσκειν εἰώ-
 θεσαν, Ταυροσκόχαι μὲν ἔγχεσι καὶ θυρεοῖς τὰς φάλαγγας
 C πυκνώσαντες, καὶ ὅλον πυργώσαντες, τοὺς δυσμενεῖς παρὰ τὸ
 Fol. 311 r. μεταλχμιον ἔμενον. Ῥωμαίους δὲ κατὰ μέτωπον ἀντιτάξας ὁ βα-
 σιλεὺς, καὶ τοὺς πανσιδήρους ἱππότητας κατὰ θάτερον κέρας πα-
 ρασησάμενος, τοὺς τε τοξότας καὶ σφενδονήτας ἐξόπισθεν ἐπι-
 στήσας, καὶ θαμινὰ βάλλειν ἐγκελευσάμενος, ἐπήγε τὴν φάλαγγα.

ί. Τῶν δὲ στρατοπέδων εἰς χεῖρας ἀλλήλοις συναραχθέν-
 των, καὶ σφοδρῶς τῆς μάχης καταρῥαγείσης, ἰσοπαλὴς πυρὰ τὰς 15
 πρώτας προσβολὰς ὁ ἀγὼν τέως ἐν ἀμφοτέροις ἐγίνετο. Ῥῶς μὲν
 γὰρ δεινὸν που καὶ σχέτιον τιθέμενοι, εἰ δόξαν παρὰ τῶν προσοί-
 D κων ἐθνῶν ἔχοντες, ἐν ταῖς μάχαις αἰεὶ τῶν ἀντιπάλων κρατεῖν, νῦν
 ὑπὸ Ῥωμαίων αἰσχυρῶς ἠττηθέντες ταύτης ἐκπέσοιεν, ἐκθύμως
 διεγωνίζοντο. Ῥωμαίοις δὲ αἰδῶς τις εἰσῆι καὶ νέμεσις, εἰ τὸ ἀν- 20
 τίσουν ἅπαν ὅπλοις καὶ τῇ σφῶν ἀρετῇ καταστρεφόμενοι, νῦν
 ἀπέλθοιεν, παρὰ πεζομαχοῦντος ἔθνους, ἱππάζεσθαι μηδὲν εὖ
 εἰδότος, καταγωνισθέντες, ὥς τινες ἔργων μάχης ἀνύσκητοι, καὶ

7. Δρῆστραν (sic) cōd.

sustinuit, deploratoque civium interitu percussores investigari iussit. Speculatores silvas dumetaque diligenter scrutati, aggressores illos comprehensos ac victos in conspectum Imperatoris producant; at ille evestigio interfici eos iussit. Ita speculatores impigre districtis gladiis ad unum omnes considerunt. Cum in campo ante Dorystolum, quod item Dristram appellare consueverunt, iam propius abessent exercitus, Tauroscythae cuneos suos hastis scutisque rigentes condensatosque, adeo ut murorum speciem haberent, in aciem explicant: opperiantur hostes. Romanos ex adverso ita disposuit Imperator, ut equites cataphractus in utroque cornu collocaret; sagittarios, funditores, sine intermissione tela conicere iussos, a tergo subiiceret. His ita constitutis, signa inferri imperat.

10. Exercitus cum manum undique consererent, commisso acerrime paelio a primo congressu aequo Marte diu dimicatum est. Russi enim, graviter et acerbe ferentes, si laudem, qua apud gentes finitimas florissent, reportatae semper in praeliis victoriae, nunc turpiter a Romanis fusi amitterent, magna contentione rem gerebant. Romanis contra turpitudinis invidiaeque verecundia subibat, si, adversariis omnibus armis et virtute subactis, in praesentia a gente peditibus praeliante, equitandi autem usum omnino nullum habente, tanquam aliquot bello inexercitati tirunculi victi

τοσούτον αὐτοῖς ἐν ἀκαρεῖ κλέος οἰχθήσεται. τὰς τοιαύτας δὲ δό- A. C. 972
 ξας παρ' ἐαυτοῖς ἐντρέφοντα τὰ στρατεύματα θαρσάλως διηγώ- I. L. 8
 νίζοντο· καὶ Ῥῶς μὲν τῇ συντροφῇ θηριωδία καὶ τῷ θυμῷ στρα-
 τηγούμενοι, μετὰ ῥύμης κατὰ Ῥωμαίων ἐφήλλοντο, οἷον ἐνθου- P. 87
 5 σιῶντες καὶ βρονχούμενοι· Ῥωμαῖοι δὲ μετ' ἐμπειρίας καὶ τεχνικῆς
 ἐπιστήμης αὐτοῖς ἀντεπήρσαν. καὶ συχνοὶ παρ' ἀμφοτέρων ἐπιπτον
 τῶν μερῶν, καὶ μέχρι μὲν δειλῆς βαθείας ἀμφιτάλαντος ἡ νίκη
 ἰδοῦναι, τῇδε κἀκεῖσε μεταφερομένης τῆς μάχης. ἤδη δὲ τοῦ
 φωσφόρου καταφερομένου πρὸς δυσμὰς, τὴν ἵππον ὁ βασιλεὺς
 10 ἀπὸ κράτος αὐτοῖς ἐπιβρόύξας, ἐμβοήσας τε, Ῥωμαίους ὄντας
 ἐπὶ τῶν ἔργων τὴν σφῶν ἀρετὴν ἐπιδείκνυσθαι, τῶν ἀνδρῶν
 ἐπὶβρόύσας τὰ φρονήματα. ἐπέβρισαν γὰρ ἐκτόπῳ φορῷ, καὶ οἱ B
 σάλπιγξαι τὸ ἐννάλιον ἐπηλύαξαν, καὶ βοή τις ἄθροα παρὰ
 Ῥωμαίων ἤρθη. Σχύθαι δὲ, τὴν τούτων οὐκ ἐνεγκόντες ῥοπήν,
 15 ἐς φυγὴν ἐκλιναν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος συνώσθησαν, πολλοὺς τῶν
 σφετέρων παρὰ ταύτην ἀποβαλόντες τὴν μάχην. Ῥωμαῖοι δὲ,
 τὰ ἐπινίκια παιωνίσαντες, ἐν εὐφημίαις εἶχον τὸν αὐτοκράτορα·
 ὁ δὲ ἀξιωματῶν τότε διανομαῖς καὶ δεξιώσεσιν ἐσιτιάσεων ἐφιλο-
 φρονεῖτο τούτους, καὶ προθυμοτέρους ἐπὶ τὰς μάχας εἰργάζετο.

abirent, tantaque sibi gloria puncto temporis eriperetur. Eiusmodi ratio-
 nes animo agitanter exercitus summa vi confligebant: ita tamen, ut Russi,
 inuitrita feritate atque iracundia ducti, temere Romanos assilirent, fana-
 ticorum ritu rugientes; nostri illis usu ac scientia artis militaris obviam
 irent. Plurimis ex utraque parte occisis, cum usque ad multam vesperam
 victoria incerta videretur, ac modo hi modo illi propellerentur, vespere
 iam ad occasum vergente, Imperator equitatum in illos magna vi immisit;
 simulque cohortatus, ut tanquam Romani vernaculam virtutem factis decla-
 rarent, animos militum confirmavit. Incubuerunt enim impetu singulari,
 tibicines bellicum concinunt, clamor undique a Romanis tollitur. Quorum
 impressionem cum Scythae sustinere non possent, fugae se commiserunt in-
 que muros sunt compulsi, multis suorum in hac pugna amissis. Romani,
 victorales cantus fundentes, Imperatorem laudibus ferebant: ipse eos offi-
 ciorum tum distributione epularumque communicatione remuneravit, ala-
 cioresque ad praelia reddidit.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Θ.

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER IX.

ARGUMENTUM.

Imperator castra accurate muniri iubet. Secundum proelium equestre (Cap. 1). Tertium proelium ad Dorystolum. Lalaconis virtus (2). Leo Curopalates imperium occupaturus clam Byzantium petit (3). Mos deprehensus excaecatur (4). In quarto proelio ad Dorystolum Ioannes Curouas a Russis occiditur (5). Quintum proelium. Foedae et cruentae Russorum superstitiones (6). Consilium militare Sphendosthlabi (8). Ultimum proelium ad Dorystolum (8). Ioannes ipse inclinatam aciem restituit. S. Theodorus in acie Romanorum conspectus (9). Insignis Romanorum victoria (10). Pax inter Russos et Romanos composita. Sphendosthlabi forma et figura (11). Russi in patriam redeuntes a Patsinacis opprimuntur. Imperator triumphans Constantinopolin intrat (12).

A. M. 6480 α'. "Αρτι δὲ ἡμέρας διανυαζούσης, ζευμνῶ χάρακι τοῦτον τὸν
Ind. 15 τρόπον ὁ βασιλεὺς τὸ στρατόπεδον ἐκρατύνετο. γεώλοφός τις χα-
A. C. 972 μαλλήλος τοῦ Δορυστόλου ἐκ διαστήματος κατὰ τὸ πεδὶον ἀνί-
I. I. 3 σταται. ἐν τούτῳ τὸ στράτευμα διασκηνισάμενος, ταφρεῖαν ἀνο-
Fol. 311 v. ρύττειν κυκλόθεν ἐκέλευε· τὸν τε χοῦν ἐκφοροῦντας ἐς τὴν τὸ 5
P. 88

4. Fort. διασκηνισάμενος.

1. Ubi primum illuxit, Imper. firmo vallo in hunc modum castra communiuit. Tumulus parum editus ante oppidum Dorystolum, ad planitiem versus surgit. Ibi collocatis castris fossam circumduci iussit, humum egestam in oram fossae castra ambientem comportari, aggeri in iustam altitudinem ex-

στρατόπεδον ταινιοῦσαν τῆς τάφρου ὄφρ' ἂν ἀποτίθῃσθαι, ἐς ὕψος A. M. 6480
 δὲ ἀποχρῶν αἰρομένων τῶν χωμάτων ἄνωθεν καταπηγνύνει τὰ Ind. 15
 ὄρατα, ἐπερίδδειν τε τούτοις τοὺς θυρεοὺς ἀλλήλων ψαύοντας· A. C. 972
 ὡς ἀντὶ τείχους χρηματίζειν τὴν τε τάφρον καὶ τὸν ἐκφορηθέντα L. I. 3
 ἅχρ' ἂν στρατεύματι· καὶ μὴ ἐνὸν εἶη τοῖς ἐναντίοις ἐνδον δια- B
 βαίνειν, ἀλλ' εἰργεσθαι τῆς ἐφόδου τῇ τάφρῳ ἐγγράπτουσιν. ἐλ-
 θισμένον δὲ Ῥωμαίοις, ταύτῃ τὴν σφῶν ἐπὶ τῆς πολέμιας διατί-
 θεσθαι ἔπαυλιν. ἐπεὶ δὲ τὸν χάρακα τοῦτον τὸν τρόπον ἐκρατύ-
 νατο, τῇ ἐπιούσῃ ἐκτάξας τὴν στρατιὰν τῷ τείχει προσέβαλλε.
 10 Σκῆθαι δὲ, τῶν πύργων προκύπτοντες, βέλη καὶ χειρμάδας, καὶ
 ὅσα ἐκηβόλα πέφυκεν ὄργανα, κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡφίσαν φά-
 λαγγος. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφενδόνας καὶ βέλεσι Σκύθας ἡμύναντο
 κάτωθεν. καὶ μέχρι τῶν τοιούτων ἀκροβολισμῶν ἀμφοτέροις ἡ
 μάχη περιόστατο, καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐπὶ τὸν χάρακα ἦσαν, καὶ
 15 δεικνον εἶλοντο· Σκῆθαι δὲ, κλινούσης ἡμέρας, ἔξιπποι τοῦ C
 περιβόλου ἐξήσαν, τότε πρώτως φανέντες ἐφ' ἵππων ὀχούμενοι.
 ὅφιπποι γὰρ παρὰ τοὺς πολέμους αἰεὶ χωρεῖν εἰώθεισαν, ἀνασκή-
 τως ἔχοντες τῶν ἱππιῶν ἐπιβαίνειν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀνταγω-
 γήσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ, σπουδῇ τοῖς ὅπλοις φραξάμενοι καὶ τῶν
 20 ἵππων ἐπιβάντες, τοὺς τε κοντοὺς ἀνειληφότες (ἐπιμήκεις δὲ τοῦ-
 τος παρὰ τὰς μάχας μεταχειρίζονται), μετὰ ῥύμης καὶ βιαίου P. 89
 ὠθισμοῦ αὐτοῖς ἐπελαύνουσιν. οἱ δὲ, μηδὲ τοῖς ῥυτῆρσι τοὺς
 ἵππους χαλινάγωγεῖν ἐπιστάμενοι, πρὸς τῶν Ῥωμαίων κατακον-
 τίζμενοι, νῶτα δόντες εἰς τὸ τεῖχος κατεκλείοντο.

2. αἰρομένη cod. 12. Malim ἡμύνοντο. 18. τῶν ἐφίππων
 cod. Fort. auctor scripserat, τοῦ ἐφ' ἵππων ἐπιβ., quod iteratur
 statim post. Alterum praetuli, quo Leo tautologia levaretur.

presso hastas superne infigi, hisque scuta inter se continuata superponi: ut
 pro muro exercitui tum fossa tum egestus agger esset; neque facultas ulla
 hostibus daretur intro irrumpendi, utque, si fossae se induissent, aditu
 arcerentur. Is Romanorum castra in regione hostili disponendi mos est.
 Peracta sic munitione, postridie eius diei aciem instructam ad murum ad-
 movent. Scythae, e turribus prospectantes, tela, saxa, et quaecunque tor-
 mentis mitti possunt, in phalangem Romanam coniciunt. Hi fundia sagit-
 tisque Scythas submovent, ipsi inferius constituti. Neque ultra eiusmodi
 incursiones progressa erat pugna, cum Romani in castra reversi corpora
 cunearent: Scythae, vergente die, coeperunt cum equitatu ex moenibus
 prodire, tuncque primum in equis sedentes apparuerunt. Consueverant enim
 semper pedibus praelium inire, quod nullum habent neque in sellas ascenden-
 di neque ex equo cum hostibus pugnandi usum. Romani celeriter arma ca-
 pimus, incessisque equis et arreptis contis (quibus praelongis in praeliis utun-
 tur), acriter magno impetu procurrunt. Ita hostes, cum ne regere quidem
 habens equos scirent, a nostris confixi terga verterunt, intraque muros
 sese coniecerunt.

A. M. 6480
Ind. 15

β'. Τηνικαῦτα δὴ καὶ αἱ τῶν Ῥωμαίων πυρφόροι τριήρεις μετὰ τῶν σιτηγῶν πορθμείων διὰ τοῦ Ἰστρου ἐφάνησαν ἀναπλέουσαι· ὡς Ῥωμαῖοι μὲν ἰδόντες ἀρρήτου χαρμονῆς ὑπεπλήσθησαν, Σκύθας δὲ δέος ἤρει, τὸ ἐπιφερόμενον αὐτοῖς ὕγρὸν πῦρ δεδιότας. ἤκηκόευσαν γὰρ πρὸς τῶν γεραιτέρων τοῦ σφῶν 5 ἔθρους, ὡς τὸν μυριόστολον στρατὸν Ἰγγορος, τοῦ τὸν Σφενδοσθλάβον τεκόντος, Ῥωμαῖοι τῷ τοιούτῳ Μηδικῷ πυρὶ κατὰ τὸν Εὐξεινον ἐξετέφρωσαν. ἐντεῦθεν σπουδῇ τὰ ἐαυτῶν συναγαγόντες ἀκάτια, πρὸ τοῦ περιβόλου τοῦ ἄστεος εἰλκυσαν, ἵνα παραρῥέων ὁ Ἰστρος τὸ θάτερον τοῦ Δορυστόλου περικλύζει 10 πλευρόν. ταῦτα αἱ πυρφόροι νῆες κυκλόθεν ἐφρούρουν, ὡς μὴ εἴη Σκύθαις ἐνδόν, αὐτῶν ἐπιβεβηκόσιν, ἐπὶ τὴν σφῶν ἀνασώζεσθαι γῆν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Ταυροσκύθαι, τοῦ ἄστεος ὑπεκδύντες, κατὰ τὸ πεδίον ἐτάξαντο, ποδηγεῖς θυρεοὺς προβαλλόμενοι καὶ θάρακας ἄλυσιδωτούς. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ τοῦ χάρακος ὑπέξ- 15

Fol. 312 r. ἦσαν ἐς τὸ ἀκριβὲς τεθωρακισμένοι· καὶ καρτερῶς ἄμφω τὰ 20 μέρη δηγωνίζοντο, καὶ ἀμφίδοξος ἡ νίκη. ἐδόκει, ἄλλοτε θάτερον μέρους ὠθοῦντος. ἐπεὶ δὲ τις Ῥωμαίων τῆς φύλαγος ἀπορῥαγίς τὸν μετὰ Σφενδοσθλάβον τρίτον παρὰ Ταυροσκύθαις τιμώμενον Σφάγκελον, ἐκθύμως τότε διαγωνιζόμενον, κατηκόν- 20 τισεν, ἄνδρα γιγαντώδη καὶ νεανικόν· ἐπὶ τῷ τούτου πτώματι διαταραχθέντες Ταυροσκύθαι βύδην τοῦ πεδίου ὑπενόστουν καὶ πρὸς τὸ ἄστυ ἤπείγοντο. τηνικαῦτα καὶ Θεόδωρος, ὁ τὴν κατεπωνυμίαν Λαλάκων, ἀνὴρ κατὰ τε ἀλκὴν καὶ σώματος ῥώμην

13. ὕστεραίᾳ cod. 21. ἐπεὶ τὸ τούτου πτώματι cod.

2. Eodem tempore triremes igniferae Romanorum cum navibus frumentariis adverso Istro adnavigantes conspiciebantur: quas nostri videntes incredibili sunt laetitia affecti, nec minus Scythae perturbati, quod impositum navibus madidum ignem verebantur. Audierant enim a maioribus natu gentis, quemadmodum maximam classem Ingoris, patris Sphendosthlabi, Romani eodem Medico igne in Ponto combussissent. Ita celeriter lenunculos suos contractos ante muros oppidi subduxerunt, qua praeterfluens Ister alterum latus Dorystoli alluit. Eodem igniferae nostrae naves circumcirca observabant, ne Scythia facultas daretur, conscensis scaphis, in suam se regionem recipiendi. Postero die Tauroscythae, ex oppido egressi, aciem in planitie instruxerunt, scutis ad pedes usque pertinentibus et loriciis hamatis tecti. Item Romani castris progressi sunt bene loricati: et acriter utrimque pugnatum est, incerta victoria, altero alterum propellente. Ubi vero Romanorum aliquis ex phalange procurrens Sphencelum, qui tertio post Sphendosthlabum loco a Tauroscythis honorabatur, animose tunc praeliantem confixit, virum vasto corpore et audacia juvenili: huius casu perturbati Tauroscythae e planitie pedem referre, inque oppidum se recipere coeperunt. Eodem praelio Theodorus cognomento Lalaco, homo ob robur corporis, quod summum erat in illo, metuendus et

στρατεύμενον ταινιοῦσαν τῆς τάφρου ὄφρ' ἂν ἀποτίθεται, ἕς ὕψος A. M. 6480
 δὲ ἀποχρῶν αἰρομένων τῶν χωμάτων ἄνωθεν καταπηγνύειν τὰ Ind. 15
 ὀρύγματα, ὑπερείδειν τε τοῦτοις τοὺς θυρεοὺς ἀλλήλων ψαύοντας. A. C. 972
 ὡς ἀντὶ τείχους χρηματίζειν τὴν τε τάφρον καὶ τὸν ἐκφορηθέντα I. L. 3
 ἵχθ' ἐν τῷ στρατεύματι· καὶ μὴ ἐνὸν εἶη τοῖς ἐναντίοις ἔνδον δια- B
 βαίνειν, ἀλλ' εἰργασθαι τῆς ἐφόδου τῇ τάφρῳ ἐγγιγνέουσιν. ἐλ-
 θισμένον δὲ Ῥωμαίοις, ταύτῃ τὴν σφῶν ἐπὶ τῆς πολεμίας διατί-
 θεσθαι ἔπαυλιν. ἐπεὶ δὲ τὸν χάρακα τοῦτον τὸν τρόπον ἐκρατό-
 νητο, τῇ ἐπιούσῃ ἐκτάξας τὴν στρατιὰν τῷ τείχει προσέβαλλε.
 10 Σκύθαι δὲ, τῶν πύργων προκύπτοντες, βέλη καὶ χειμάδας, καὶ
 ὅσα ἐκῆβόλα πέφυκεν ὄργανα, κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἠφίεσαν φά-
 ληγος. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφενδόταις καὶ βέλεσι Σκύθας ἡμύναντο
 κάτωθεν. καὶ μέχρι τῶν τοιούτων ἀκροβολισμῶν ἀμφοτέροις ἡ
 μάχη περιίστατο, καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐπὶ τὸν χάρακα ἦσαν, καὶ
 15 δειπνον εἶλοντο· Σκύθαι δὲ, κλινούσης ἡμέρας, ἔγειπποι τοῦ C
 περιβάλου ἐξήσαν, τότε πρώτως φανέντες ἐφ' ἵππων ὀχούμενοι.
 ὥρπαιποι γὰρ παρὰ τοὺς πολέμους αἰὲν χωρεῖν εἰώθεισαν, ἀνασκή-
 τως ἔχοντες τῶν ἔγειππῶν ἐπιβαίνειν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀνταγω-
 νίζεσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ, σπουδῇ τοῖς ὅπλοις φραζάμενοι καὶ τῶν
 20 ἵππων ἐπιβάντες, τοὺς τε κοντοὺς ἀνελιφότες (ἐπιμήκεις δὲ τοῦ-
 τος παρὰ τὰς μάχας μεταχειρίζονται), μετὰ ῥύμης καὶ βιαίου P. 89
 ὠδισμοῦ αὐτοῖς ἐπελαύνουσιν. οἱ δὲ, μηδὲ τοῖς ὀφτήρεσι τοὺς
 ἵππους χαλινάγωγεῖν ἐπιστάμενοι, πρὸς τῶν Ῥωμαίων κατακον-
 τίζμενοι, νῶτα δόντες εἰς τὸ τεῖχος κατεκλείοντο.

2. αἰρομένων cod. 12. Malim ἡμύνοντο. 13. τῶν ἐφίππων
 cod. Fort. auctor scripserat, τοῦ ἐφ' ἵππων ἐπιβ., quod iteratur
 statim post. Alterum praetuli, quo Leo tautologia levaretur.

presso hastas superne infigi, hisque scuta inter se continuata superponi: ut
 pro muro exercitui tum fossa tum egestus agger esset; neque facultas ulla
 hostibus daretur intro irrumpendi, utque, si fossae se induissent, aditu
 arcerentur. Is Romanorum castra in regione hostili disponendi mos est.
 Perducta sic munitione, postridie eius diei aciem instructam ad murum ad-
 movet. Scythae, e turribus prospectantes, tela, saxa, et quaecunque tor-
 mentis mitti possunt, in phalangem Romanam coniciunt. Hi fundis sagit-
 tisque Scythas submovent, ipsi inferius constituti. Neque ultra eiusmodi
 incursiones progressa erat pugna, cum Romani in castra reversi corpora
 curaverunt: Scythae, vergente die, coeperunt cum equitatu ex moenibus
 prodire, tuncque primum in equis sedentes apparuerunt. Consueverant enim
 semper pedibus praelium inire, quod nullum habent neque in sellas ascenden-
 di neque ex equo cum hostibus pugnandi usum. Romani celeriter arma ca-
 pimus, incessisque equis et arreptis contis (quibus praelongis in praeliis utun-
 tur), acriter magno impetu procurrunt. Ita hostes, cum ne regere quidem
 habent equos scirent, a nostris confixi terga verterunt, intraque muros
 sunt conclusi.

- A. M. 6480 δρῶν, καὶ τὰς τῆς βασιλικῆς ἐστίας κλεῖς ὑφελῆσθαι, δι' ὧν αὐτῷ
 Ind. 15 εὐπειτῶς ἡ ἐς τὴν βασιλείαν γένοιτο πάροδος. καὶ δῆτα ἔργον εἰχοντο,
 καὶ τὴν διὰ λόγων ὑπόσχεσιν καὶ δι' ἔργων ἀνύττειν ἐπεχείρουν,
 μηδ' ὁλῶς μελλήσαντες. ἐντεῦθεν δὴ τίνα τῶν βασιλικῶν κλειδού-
 χων δωρεαῖς ὑποποισάμενοι, κηρῷ τὰς κλεῖς ἐκτυποῦν ἐπεισαν, 5
 C καὶ αὐτοῖς ἐπιδοῦναι τὸν κηρὸν. καὶ ὅς, οὐδὲν ἀναδύς, τυπώσας
 Fol. 312 γ. τὸν κηρὸν ἐπέδιδον· οἱ δὲ, βάνανυσον μισθωσάμενοι, τὰς κλεῖς
 ἐφ' ἐστίας ὡς τάχος ἐγύλκευσαν.
 δ'. Ἐπεὶ δὲ πάντα τούτοις κατὰ γνώμην, ὥς γε ἐδόκει, ἐχώ-
 ρει, τὸν Κουροπυλάτην ἐκάλουν περαιοῦσθαι τὸν Βόσπορον, καὶ 10
 καταίρειν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον. ὁ δὲ, τῶν νυκτῶν ἄνωρὶ νεὸς ἐπιβάς
 καὶ τῇ ἀκροπόλει προσσχὼν, ἐκεῖθεν διὰ τινος πυλίδος ὑπὸ τὴν
 τοῦ ἁγίου Φωκᾶ τελεθούσης ἐστίαν, ἔνδον εἰσῆι τοῦ ἁγίου, τὴν
 τῆς ἡγεμονίας ἀρχὴν ἤδη κατέχειν ἐν ταῖς χερσὶν ὀνειροπολῶν.
 D τῷ δὲ, ἀντὶ παρφυρίδος λαμπρᾶς, καὶ σκήπτρων χρυσῶν, καὶ 15
 τυραννίδος, ἦν ὥς μὴ ὥφειλεν ἐμελέτησεν, ἐκτύφλωσιν πικρὰν
 καὶ ὑπερορίαν μακρὰν, καὶ δήμευσιν τῶν οἰκείων ἢ τύχῃ ἑσκαιω-
 ρεῖτο, ἐπιγελῶσά πον τοῖς ἐλπίζομένοις τάνδρῃ, ὥς οὐκ ἐν ἐχυ-
 ρῷ κειμένοις, ἀλλ' εἰς τοῦ μπαλιν αὐτῷ περιτρεπομένοις, καὶ
 χαλεπὴν τῶν ἀτυχημάτων ἐπικυλίνδουσι συμφορὰν. ἄρτι γάρ, 20
 ἐπέπερ κατ' οἶκόν τινος τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ ἐν τοῖς τοῦ
 Σφορακίου μέρεσι καθήστο, τοὺς συνωμότας συνελθεῖν ἐκδεχό-
 μενος, εἰς τῶν ἐρεπομένων αὐτῷ, τῆς ἐστίας ὑπέξελθὼν, πρόσ-
 P. 91 εἰσι τῶν συνήθων τινὶ, βασιλικῆς ἰστουργίας ὄντι μελεδωνῶ, τὴν

12. προσχὼν cod.
 22. καθείσθω cod.

13. τελεθούσης cod.

15. τῷ] τὸ cod.

claves palatii surrepturos, per quas facilis ei fieret in sacrum ilmen ingres-
 sus. Proinde suscipiant negotium: quod verbis erant polliciti, nil morati
 re perficere conantur. Persuadent uni ex ostiariis palatinis donis inducto,
 ut in cera claves imprimeret, ceram sibi communicaret. Is, promptus ad
 rem, ceram informatam tradit: coniurati, opificem conducentes, claves ce-
 leriter domi cudendas curant.

4. Cum omnia ex sententia, ut rebantur illi, successissent, vocant
 Curopalatem, ut, traiecto freto, Constantinopolim appelleret. Is nocte
 intempesta navi conscensa ad arcem delatus, ibi per portulam, quae sub
 S. Phocae est, urbem intrat, imperium iam se manibus tenere somnians.
 Verum huic pro fulgente purpura, pro sceptro aureo, pro tyrannide, quam
 infausto omine machinabatur, excaecationem diram, longinquum exilium,
 publicationem bonorum parabat fortuna, irridens spem hominis, quae ni-
 mium fallax in contrariam partem evasit, acerbamque illi malorum misce-
 riam intulit. Dum enim in aedibus cuiusdam ex facientibus secum in regione
 Sphoracii desidet, coniuratorum conventum praestolans, aliquis asecularum,
 aedibus elapsus, ad familiarem ipsius, tetrini Augusti procuratorem, acce-

τοῦ Κουροπαλάτου ἐνδημίαν μηνύων αὐτῷ, καὶ τὸ δρᾶμα ἀνα- A. C. 972
 καλέπων, καὶ προσλιπαρῶν συνάρασθαι αὐτοῖς μετὰ τοῦ τῆν L. I. S
 ἰστορικῆν αὐτοεργουῦντος συστήματος. ὁ δὲ τὴν ταχίστην βο-
 θεὶν ἐπηγγέλλετο, καὶ ἀναστὰς ὡς τὸ περὶ αὐτὸν πλῆθος καλέ-
 σας ἀπῆει. παρὰ Λέοντα δὲ τὸν Πατρίκιον καὶ πλωτῆμον Δρουγ-
 γάριον ἀφικόμενος, ὃς τότε παρὰ βασιλέως τὴν τοῦ Βυζαντίου
 ἐκχειρίστο πρόνοιαν, πάντα τούτῳ δηλοῦ· καὶ ὡς ὁ Κουροπα-
 λάτης ἐκ τῆς ὑπερορίας ἀναχθεὶς, ἐπηλύτης τε ὢν, καὶ κατὰ
 τινὰ οἰκουρῶν ἔστιν, ὅσον οὕτω βούλεται τυραννεῖν. ὁ δὲ τῷ B
 10 ἀδελφῷ τῆς ἀγγελίας καταπλυγίς, εἰτ' αὐθις ἀνεγκλῶν (ἦν δὲ
 σταθιρὸς ἐν περιστάσει, καὶ τὸ δέον δραστήριος ἐν ἀπύροις
 ἔξευρεῖν), τὸ περὶ αὐτὸν στίφος ἀνελήφως, ἔξαυτῆς τῇ οἰκίᾳ,
 καθ' ἣν ὁ Κουροπαλάτης κατήγετο, ἐπιτίθεται. ἔπει δὲ ἔγνω τὸ
 καθ' αὐτὸν δρᾶμα κατὰφωρον ὁ Κουροπαλάτης καὶ ἔκδηλον γε-
 15 γονός, διὰ τινος παραθύρου μετὰ τοῦ υἱοῦ ὑπεκδύς Νικηφόρου,
 ἐς τὸν θεῖον καὶ μέγαν κατευφύγει σηκόν, ἱκέτης ἑλεεινὸς ἀντὶ
 σβαροῦ τυράννου καὶ ἀλαζόνος ὀρώμενος. ὃν ἐκείθεν οἱ περὶ
 τὸν Δρουγγάριον ἀποσπᾶντες, εἰς ἀκάτιόν τε ἕμα τῷ υἱῷ Νι-
 κηφόρῳ ἐμβυλόντες, πρὸς τὴν λεγομένην Καλῶνυμον νῆσον πε-
 20 ριορρίζουσι· κελεύσει τε βασιλικῇ αὐθις πρὸς τοῦ αυτοκράτορος
 ἐκ Μυσίας ἐνηνεγμένη ἀμφοτέρους ἀποτὸνφλοῦσι, καὶ τὴν τού-
 των περιουσίαν δημεύουσιν.

ἐ. Ἄλλ' οὕτω μὲν τῷ Κουροπαλάτῃ Λέοντι τὰ τῆς τυραν- Fol. 818 r.
 νίδος εἰς δεινὸν καὶ ὀλέθριον κατέληξε τέλος. οἱ δὲ Ῥῶς συνα- C

8. ἐπιλύτης cod. 10. ἀνεγκλῶν. Vid. supra 24. C. 21. ἐνη-
 νεγμένης cod.

dit: nunciat, Curopalatem venisse: consilio patefacto rogat, ut sibi cum corpore textorum auxilio sit. Hic se cito praesto illi fore spondet, surgens tanquam officium vocaturus abit. Verum, ad Leonem Patricium classis Drungarium introductus, cui ab Imperatore erat Constantinopolis commissa cura, ibi omnia defert: Curopalatem, de exilio reversum, in urbe commorari, domo aliqua se continere, nec quicquam propius esse quam ut regnaret. Perculsus subito hoc nuncio Drungarius ubi se collegit (ut erat firmo in periculis animo, et industrius in rebus dubiis ad optima consilia invenienda), sumta sua cohorte, domum, in qua Curopalates deversabatur, continuo invasit. Is cum rem deprehensam perspectamque esse intellexisset, per posticum cum Nicephoro filio elapsus in divinam et magnam aedem, confugit, miser supplex ex tyranno glorioso atque arrogante factus. Inde cum protractum homines Drungarii in lenunculum cum Nicephoro filio conii- ciant, inque insulam, quae vocatur Calonymus, deportant: ubi mandato Aug. a principe ex Moesia allato ambos excaecant, bonis eorum publi- catis.

5. In hunc modum Leonis Curopalatae rebellio tristem et fatalem habuit

- A. M. 6480 σπίσαντες (αὐθις γὰρ ὁ λόγος, ὅθεν ἐξέβη, ἐπάνεισιν), ἐπὶ τὸ
 Ind. 15 πεδίον ἐξήσαν, παντὶ σθένει πειρώμενοι, τὰς τῶν Ῥωμαίων
 πυρπολεῖν μηχανάς. οὐ γὰρ τὰς τούτων μετὰ ῥοῦζου ἔστεγον
 ἐκπεμπομένας βολὰς, πλείστων ὁσημέραι ὑπὸ τῶν ἀφιεμένων λλ-
 θων ἀναιρουμένων Σκυθῶν. Ἰωάννης δὲ ὁ Κουρκούας καὶ Μά- 5
 γιστρος, ἐκ γένους προσήκων τῷ βασιλεῖ, τὴν τῶν τοιούτων μη-
 D χανημάτων ποιούμενος φυλακὴν, τὴν μετὰ θράσους ὁρμὴν τῶν
 ἐναντίων ἰδὼν, καὶ ἄλλως οἴνῳ καρηβαρῶν καὶ νευστάζων (μετ'
 ἄριστον γὰρ ἦν), ἵππου ἐπιβὰς, σὺν τοῖς ἐφεπομένοις λογάσι
 ἤλαυνε κατ' αὐτῶν. βόθρῳ δὲ ὁ ἵππος κατενεχθεὶς ἀποβάλλει 10
 τῶν νώτων τὸν Μάγιστρον. οἱ δὲ Σκύθαι, ἀριπρεπὴ πανοπλίαν
 ἰδόντες, καὶ φάλαρα τοῦ ἵππου καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ἐξεργασμέ-
 να λαμπρῶς (ἐτέγγανον γὰρ κατακόρως ἀλληλμιμνῆ χρυσῷ), δό-
 ξαντες αὐτὸν ἐκείνον εἶναι τὸν αὐτοκράτορα, ἀθρόως περιδρα-
 P. 92 μόντες αὐτοῖς ὅπλοις τοῦτον τοῖς ξίφεσι καὶ πελέκει κατεμέλισαν 15
 ἀπηνῶς· δορατῖφ τε τὴν κεφαλὴν περιπεύραντες, ἐπὶ τῶν πύργων
 κατέπηξαν, Ῥωμαίους τωδάζοντες, ὥς τὸν σφῶν βασιλεῖα δίκην
 βοσκήματος κρεουργήσαντες. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν Ἰωάννης ὁ Μά-
 γιστρος ἀπηνέγκατο τὰ ἐπίχειρα, ὣν εἰς τοὺς θεῖους πεπαρτωνή-
 κει σηκοὺς, θυμοῦ βαρβαρικοῦ γεγονὼς παρανόλημα. λέγεται γὰρ 20
 πολλοὺς τῶν κατὰ Μυσίαν κεραῖσαι, καὶ τὰ τούτων ἔπιπλα καὶ
 σκευὴ τὰ ἱερὰ εἰς ἰδιωτικὰ μετασκευάσαι κειμήλια.
 ε'. Ῥῶς δὲ τῇ τοιαύτῃ νίκῃ κατεπαρθέντες, ἰς τὴν ἐπιούσαν
 Β τοῦ Ἰστεος ὑπεξιώντες, παρὰ τὸ μεταλχμιον ἐτάξαντο· Ῥωμαῖοι

13. ἀληλεγμένα cod.

exitum. Russi vero, phalange facta (redit enim eo, unde egressa est, oratio), in campum processerunt, summa vi contententes, ut Romanorum tormenta concremarent. Aegre enim tela cum stridore inde missa tolerabant, quibus quotidie Scythae plurimi lapidibus icti deliciebantur. Agebat tormentorum custodiam Ioannes Curcuas magister militiae, genere cum Imperatore coniunctus. Is ubi hostes audacter procurentes vidit, vini somnique plenus (quod post prandium res gerebatur), equo conscenso, cum sequentibus delectis contra venit. Equus in scrobem delatus dorso eum excutit. Tum Scythae, insignem armaturam eius, phalerasque equi cum reliquo ornatu elaboratas magnifice conspicati (erant enim affatim inducta auro), rati Imperatorem esse, omnes simul circumfusi una cum armis eum gladiis securibusque ferum in modum articulatum dividunt: caput pilo fixum in turribus constituunt, Romanos iridentes, quod eorum Imperatorem victimas ritu obtruncassent. Has Ioannes Magister poenas scelerum in aedes sacras commissorum tulit, ut a furore barbarorum opprimeretur. Etenim ecclesias multas in Moesia vastasse dicitur, earumque vestem et vasa sacra in privatam suppellectilem convertisse.

6. Russi eiusmodi victoria elati, postridie eius diei oppido egressi, ad-
 veras acie constiterunt: itaque Romani, in altum cuneum conferti, ob-

δὲ καὶ αὐτοὶ, ἑς βαθεῖαν συνασπίσαντες φάλαγγα, τούτοις ἀν- A. C. 972
 τεψήσαν. ἔνταῦθα Ἰκμορα, τὸν μετὰ τὸν Σφενδοσθλάβον τὸ I. L. 3
 Σκυθικὸν ἄγοντα στράτευμα καὶ τιμώμενον εὐθὺς μετ' ἐκείνον,
 ἄνδρα γιγαντώδη καὶ νεανικόν, ἰδὼν Ἀνεμᾶς, ὃ τῶν βασιλικῶν
 5 σωματοφυλάκων εἷς, καὶ τοῦ τῶν Κρητῶν νίδος ἀρχηγοῦ, ἐν-
 θουσιωδῶς ἐφορμῶντα μετὰ τῆς τῶν ἐφεπομένων πεζεταίρων
 φάλαγγος καὶ πλειστοὺς Ῥωμαίων ἀποκτινύνοντα, ἀλκῇ τε φύ-
 σεως ἐπαρθεῖς, τὸ παρηωρημένον ξίφος ἐλκύσας, καὶ τὸν ἵππον
 τῇδε κάκεισε παρεξελάσας, τοῖς τε μύσῃσι καταικίους, κατὰ τοῦ
 10 Ἰκμορος ἔεται, καὶ τοῦτον κατεilahφὼς πλήττει κατὰ τοῦ τένον- C
 τος· ἡ δὲ τοῦ Σκύθου κεφαλὴ σὺν τῇ δεξιᾷ ἐκμηθεῖσα χειρὶ
 πρὸς τοῦδαφος ἀπηράττετο. τοῦ δὲ πευόντος, βοή τις παρὰ τῶν
 Σκυθῶν οἰμωγῇ σύμμικτος αἶρεται· Ῥωμαῖοι δὲ τούτοις ἐπέ-
 δραμον. οἱ δὲ οὐκ ἤνεγκαν τὴν τῶν ἐναντίων ῥοπὴν, ἀλλὰ τῷ
 15 τοῦ σφῶν στρατηγοῦ πάθῃ ἐκτόπως περιαλγῆσαντες, τὰ σάκη Fol. 313 v.
 καταμαδὸν ἄραντες, ἐχώρουν διὰ τοῦ ἄστεος, οὓς ἐπισπόμενοι
 Ῥωμαῖοι ἀπέκτεινον. ἤδη δὲ νυκτὸς κατασχοῦσης, καὶ τῆς μῆνης
 πλησιφαοῦς οὕσης, κατὰ τὸ πεδὸν ἐξεληθόντες τοὺς σφετέρους
 ἀνεψιλάφων νεκρούς· οὓς καὶ συναλίσσαντες πρὸ τοῦ περιβόλου
 20 καὶ πυρὰς θαμινὰς διανύσαντες, κατέκαυσαν, πλειστοὺς τῶν D
 ἀλχυμάλωτων, ἄνδρας καὶ γυναῖκα, ἐπ' αὐτοῖς κατὰ τὸν πάτριον
 νόμον ἐναποσφάζοντες. ἐναγισμοὺς τε πεποικότες, ἐπὶ τὸν
 Ἰστρον ὑπομάζῃα βρέφη καὶ ἀλεκτρούνας ἀπέπνιξαν, τῷ ῥοθίῳ
 τοῦ ποταμοῦ ταῦτα καταποντώσαντες. λέγεται γὰρ Ἑλληνικοῖς

4. νεανικόν. Vid. supra 89. C. Ἀνεμᾶς cod., sed Cedrenus II.
 678. D. et alibi recte per s.

viam procedunt. Erat Icmor, qui sub Sphendosthlabo exercitum Scythicum ducebat, proximus post illum auctoritate, vir immani corpore et ferocia iuvenili. Hunc Anemas ex protectoribus palatinis, Cretici satrapae filius, conspictus magno impetu cum cohorte satellitum, quos circa se habebat, incurrere, Romanorumque complures occidere, virtute animi elatus, gladio ab latere stricto, huc illuc conversum incensumque calcaribus equum in Icmorem immisit: quem nactus cervicem gladio appetit: Scythae caput cum manu dextra abscisum solo afflixit. Duce cadente clamor a Scythiis lamentatione permixtus tollitur: fit in eos a Romanis impetus. Quem illi non sustinuerunt; sed, praetoris caede vehementer commoti, scutis post humeros reiectis in oppidum reversi sunt. Romani quos possunt consecretantur atque occidunt. Coepta iam nocte, cum luna pleno orbe colluceret, in campum egressi mortuos suos conquisiverunt: hos pro muro coacervatos rogis compluribus accensis cremaverunt, in eisdem captivos numero plurimos, viros et mulieres, patrio more iugulantes. Item inferias celebrantes, in Istro lactentes infantes et gallos gallinaceos suffocabant, undis fluminis mersos. Etiam dicuntur gentium sacris addicti, Graecorum more sacrificia et li-

A. M. 6480 ὁγλοῖς κατόχους ὄντας, τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον θυσίας καὶ
Ind. 15

χοῦς τοῖς ἀποχοιμένοις τελεῖν, εἴτε πρὸς Ἀναχάρσεως ταῦτα καὶ
Ζαμόλξιδος, τῶν σφετέρων φιλοσόφων, μυηθέντες, εἴτε καὶ πρὸς
τῶν τοῦ Ἀχιλλεύως ἐταίρων. Ἀρξιάνοδός γάρ φησιν ἐν τῷ Περίπλῳ,

P. 93 Σκύθην Ἀχιλλεῖα τὸν Πηλέως πεφηγνέναι, ἐκ τῆς Μυρμηκιῶνος 5
καλουμένης πόλεως, παρὰ τὴν Μαιῶτιν λίμνην κειμένης· ἀπε-
λαθέντα δὲ πρὸς τῶν Σκυθῶν διὰ τὸ ἀπηγνῆς, ὠμόν, καὶ αὐ-
θαδὲς τοῦ φρονήματος, αὐθις Θετταλίαν οἰκῆσαι. τεκμήρια τοῦ
λόγου σαφῆ ἦτε τῆς ἀμπεχόνης σὺν τῇ πόρπῃ σκευῇ, καὶ ἡ
πέζομαχία, καὶ ἡ πυρσὴ κόμη, καὶ οἱ γλαυκιῶντες ὀφθαλμοί, 10
καὶ τὸ ἀπονεινομένον, καὶ θυμοειδὲς, καὶ ὠμόν· ὃ καὶ ὀνειδίζων
Ἀγαμέμνων ἐπισκοῶπτεν, οὕτωςι λέγων·

„Δεῖ γάρ τοι ἔρις τε φίλη, πόλεμοί τε, μάχαι τε.”

φθὼν γὰρ εἰσέτι καὶ αἵματι τὰ νείκη Ταυροσκούθαι διακρίνεν
Βεῖωθασιν. ὅτι δὲ τὸ ἔθνος ἀπονεινομένον, καὶ μάχιμον, καὶ 15
κραταὶδόν, πᾶσι τοῖς ὁμόροις ἐπιτιθέμενον ἔθνησι, μαρτυροῦσι
πολλοί, καὶ ὁ θεὸς δὲ Ἰεζεκὴλ, μνήμην τούτου ποιούμενος, ἐν
οἷς ταῦτά φησιν· „Ἴδὸν ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σέ τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ,
ἄρχοντα Ῥῶς.” Ἀλλ’ ἀπόχρη μὲν ταῦτα περὶ τῶν Ταύρων ἐνα-
γισμῶν. 20

ξ. Τότε δὲ ἤδη διανισχούσης ἡμέρας βουλὴν ὁ Σφενδο-
σθλάβος τῶν ἄρλεστων ἐκάθιζεν, ἣν καὶ κομέντον τῇ σφετέρῳ
διαλέκτῳ φασίν. ἄρτι δὲ συναθροισθέντων περὶ αὐτὸν, καὶ ὅτι

5. πεφηγνέναι. Vid. supra 51. C. 60. D. 102. B. 13. Πιαδ. A. 177.
18. τὸν Ἀγῶγ καὶ Μαγῶγ cod. Ezech. XXXIX. 1. Ἴδὸν ἐγὼ ἐπὶ
σέ Γῶγ ἄρχοντα Ῥῶς· et idem XXXVIII. 2.

bamina manibus offerre, sive ab Anacharside et Zamolxi, suis philosophis,
ad hunc modum, sive a sociis Achillis initiati. Siquidem Arrianus in Pe-
riplo auctor est, Achillem Pelei filium Scytham exstitisse, Myrmecione
natum, quod est ad Maeotidem paludem oppidulum: expulsus vero a Scy-
this ob saevitiam, crudelitatem, arrogantiam animi, in Thessalia posthaec
aedem collocasse. Cuius rei clara argumenta sunt amictus fibulati ratio,
pugna pedestris, capillus rufus, oculi glauci, amentia, iracundia, crude-
litas: quae ipsa conviciis Agamemnon consecrabatur, sic dicens:

„Huic semper iurgia cordi,

Rixaeque, pugnaeque.”

Caede enim et sanguine ad hanc diem Tauroscythae dirimere rixas consue-
runt. Audaciam autem et virtutem atque robur gentis, finitimum quemque
populum invadentis, cum multi alii testantur, tum etiam divus Ezechiel,
mentionem eius facta, ubi ad hunc modum ait: „Ecce ego induco super te
Gog et Magog, principem Rhos.” Sed de inferiis Taurorum haec sufficiant.

7. Inter haec prima luce Sphendosthabus consilium primorum ordi-
num constituit, quod sua lingua comentum appellant. Coactos quid agat

δεῖ καὶ δρεῖν πρὸς αὐτοῦ διερωτηθέντων, οἱ μὲν ἄνωρ συνε- A. C. 972
 βούλευον τῶν νυκτῶν, ἐπιβάντες τῶν πλοίων, πάσῃ μηχανῇ I. I. 3
 κλέψαι τὴν φυγὴν· μὴ γὰρ οἷους τε καθεστάναι ἐπὶ τοῖς πανσι- C
 δήροις ἀνδράσι συμπλέεσθαι, ἀποβαλόντας καὶ ταῦτα τοῖς
 5 πρωταγωνιστάς, ὑφ' ὧν τὸ στρατόπεδον ἀνεβῶννυτο, καὶ οἱ
 θυμοὶ τῶν ἀνδρῶν παρεθήγοντο. οἱ δὲ τοῦμπαλιν δεξιὰς ἐμβάλ-
 λαν Ῥωμαίοις ἐξυνεβούλευον, καὶ πίστει λαμβάνειν, καὶ οὕτω
 διασῶζειν τὴν περιλειφθεῖσαν στρατιάν. οὐδὲ γὰρ ἔχειν εὐχερῶς Fol. 314 r.
 κλέψαι τὸν ἀπὸ πλοίου, τῶν πυρφόρων νεῶν παρὰ τοῦ Ἰστρου ἀν-
 10 δρη ἐκατέρωθεν φρουρουσῶν τὰ πορθμεῖα, ὥς, ἥνικα πειρα-
 θεῖν ἐκπλεῦσαι τὸν ποταμὸν, πυρπολήσειν ἐξαυτῆς ἅπαντα.
 ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος, μύχιον καὶ πικρὸν ἀνοιμῶξας, „οἴχεται D
 τὸ κλῆος,” ἔφη, „ὅ τῇ Ῥωσικῇ πανοπλίᾳ συνεπίετο, τὰ πρόσσοικα
 καταστρεφομένην ἔθνη ἀπονῆτι, καὶ χώρας ὅλας ἀνδραποδιζο-
 15 μένη ἀναιμωτῇ, εἰ νῦν ἀκλεῶς Ῥωμαίοις ὑπείξομεν, ἀλλὰ γὰρ,
 τὴν ἐκ προγόνων ἀνελιγφότες ἀρετὴν, ἀναλογισάμενοι τε, ὥς ἀκα-
 ταγώνιστος ἡ Ῥωσικὴ μέχρι καὶ τήμερον καθέστηκεν ἀλήθ, ἐκ-
 θυμῶς ὑπὲρ τῆς σφῶν σωτηρίας διαγωνισώμεθα. οὐδὲ γὰρ ἔθι-
 20 μόν ἡμῖν φεύγουσιν ἐς τὴν πατρίδα φοιτᾶν, ἀλλ' ἡ νικῶντας
 20 ἔτι, ἡ εὐκλεῶς τελευτᾶν, ἔργα ἐπιδεδειγμένους γενναίων ἀνδρῶν.”
 τοσαῦτα μὲν ὁ Σφενδοσθλάβος ἐβούλευσεν.

ἡ' Λέγεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ Ταυροσκοπῶν, μήποτε μέχρι P. 94
 καὶ νῦν ἑαυτοὺς ἐγχειρῶν τοῖς δυσμενέσιν ἡττωμένους· ἀλλ' ἤδη
 τῆς σωτηρίας ἀπαγορεύσαντας ὠθεῖν τε κατὰ τῶν σπλάγχων κατὰ

7. ἐξυνεβούλευον. Sic cod., duplici augmento. 9. πορφόρων cod.
 παρὰ τοῦ] Sic cod. Leg. παρὰ τὰ τοῦ.

consulit. Alii multa de nocte naves conscendendas, omnibusque modis fur-
 tim elabendum, existimant; nullo se pacto equites cataphractus sustinere
 posse, idque postquam virtute praestantes duces amisissent, qui exercitum
 confirmare, animos militum incitare consueverint. Contra ea alii cense-
 bant compositionem cum Romanis fieri oportere, atque ita fide accepta re-
 liquias exercitus servari. Clam ab oppido solvere non esse facile, quod
 igniferas naves ad ripam Istri utrobique transitum custodirent, ut, simul
 ac conarentur in amnem enavigare, cuncta evestigio cremarent. Tum vero
 cum ingenuisset vehementius Sphendosthlabus, „Periit,” inquit, „gloria,
 arma Russica sequens, quae modo populos finitimos nullo negotio subege-
 rant, modo citra sanguinem integras tenuerunt regiones, si nunc turpiter
 cedimus Romanis. Quin, representantes patriam virtutem, reputamus,
 invictum usque adhuc perstitisse Russicum robur, et pro nostra salute
 acriter configimus? Non solemus nos quidem fugientes in patriam reverti,
 sed vel vivere victores, vel gloriose mori, effectis virorum fortium facino-
 ribus.” Eiusmodi consilium egit Sphendosthlabus.

8. Memoratur illud quoque de Tauroscythis, eos nunquam usque ad
 hanc diem hostibus dedere se victos: verum, salute desperata, gladio vi-

A. M. 6480 *Ξίφην, καὶ οὕτως ἑαυτοὺς ἀναιρεῖν. τοῦτο δὲ πράττουσι, δόξαν*
 Ind. 15 *κεκτημένοι τοιαύτην· φασὶ γὰρ τοὺς πρὸς τῶν ἐναντίων κατα-*
κτεινομένους ἐν τοῖς πολέμοις, μετὰ τὸν μὲρον καὶ τὴν ἐκ τῶν
σωμάτων διάλυσιν τῶν ψυχῶν ἐν ᾧδου τοῖς αὐθένταις ὑπηρετεῖν.
Ταυροσχύθαι δὲ, τὴν τοιαύτην δεδιότες λατρεῖαν, ἀποστυγοῦντες 5
δὲ καὶ τοῖς ἀναιροῦσιν αὐτοὺς ἐξυπηρετεῖν, τῆς ἑαυτῶν σφαγῆς
Βαυτόχειρες γίνονται. ἀλλὰ τοιαύτη μὲν ἡ ἐπικρατήσασα ἐν αὐτοῖς
δόξα. τότε δὲ, τῶν τοῦ ἄρχοντος λόγων ἀκούσαντες, φιλοψυχό-
τατα τὸν ὑπὲρ τῆς σφῶν σωτηρίας αἰρεῖσθαι κίνδυνον κατετίθεν-
το, ἐκθύμως τε πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀντιτάξασθαι δύναμιν. τῇ γοῦν 10
ὑστεραίᾳ (ἔκτι δὲ ἦν τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα, καὶ εἰκάδα τετάρτην
ἤλανεν ὁ Ἰούλιος μήν), περὶ καταφορὰν ὄντος ἡλίου, πανσυνδὲ
τῆς πόλεως ἐξελθόντες οἱ Ταυροσχύθαι, παντὶ σθένει διακινδυνεύ-
ειν ἠροῦντο, εἰς φάλαγγα καρτερὰν συνασπίσαντες, καὶ προβα-
λόντες τοὺς ἄκοντας. Ῥωμαίους δὲ διατάξας ὁ βασιλεὺς ὑπέστη 15
τοῦ χάρακος. ἦδη δὲ τῆς μάχης καταβῆραγείσης, εὐρώστως οἱ
Σχύθαι Ῥωμαίοις ἐπήσαν, τοῖς τε ἀκοντοῖς σινομένοι, καὶ
τοῖς βέλεσι τοὺς ἵππους τιτρώσκοντες, καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς γῆν
καταβάλλοντες. ἐνταῦθα ὁ τῇ προτεραίᾳ ἠριστενικῶς Ἀνεμᾶς
καὶ τὸν Ἰκμορον κατακτείνας, τὸν Σφενδοσθλάβον ἰδὼν ἐνθου- 20
σιωδῶς κατὰ Ῥωμαίων ὀρμῶντα καὶ μανικῶς, καὶ τὰς αὐτοῦ
ἐπιβῶννόντα φάλαγγας, τὸν ἵππον παρεξελάσας (εἰδισμένον δὲ
ἦν αὐτῷ τοῦτο δρᾶν, καὶ πλείστους τῶν Σκυθῶν τοιοῦτῳ τρόπῳ
 Fol. 314 *τ. ἀνέλε το πρότερον), ὅλην ἦνταν τῷ ἵππῳ ἀνείς ὡς αὐτὸν ἵεται,*

20. Ἰκμορον. Supra 92. B. Ἰκμορα.

scera transverberare, seque ipsos sic interimere. Id faciunt, quod opinio-
 nem habent eiusmodi: aiunt si qui in bello ab hostibus occiduntur, eos post
 mortem animorumque a corporibus disceasum interfectoribus apud inferos
 servire. Quem famulatum verentes, Tauroscythae, potius quam percussori-
 bus suis ministrent, rei remedium voluntaria morte quaerunt. Haec apud
 illos invaluit persuasio. Tunc vero, audita regis oratione, laete suas sa-
 lutis causa subire periculum decreverunt, seque vi Romanorum fortiter op-
 ponere. Itaque postridie eius diei (qui dies erat septimanae sextus, a. d.
 ix kal. August.), iam ad occasum vergente sole, cum omnibus copiis ex
 oppido egressi totis viribus configere statuerunt: aciem condensam dirigunt,
 infestis pilis. Contra Imperator milites instructos ex castris educit. Prae-
 lio commisso, fortiter Scythae in Romanos impetum fecerunt, ita ut no-
 stros pilis configerent, telis equos vulnerarent, seioresque deicerent. Ibi
 Anemas ille, qui pridie summam virtutem lcmore occiso praestiterat, Sphen-
 dosthlabum conspicatus temere effrenateque Romanos invadentem, phalan-
 gesque ipsius cohortantem, prorumpens se equo (quod consueverat facere,
 plurimosque Scytharum hoc pacto iam prius protulerat) effusis habenis in

καὶ ξίφει καίει κατὰ τῆς κλειδὸς, καὶ τὸν μὲν πρηγῇ καταβάλλει, A. C. 972
I. L. 8
οὐ μὴν κατακτείνει. ἐπήρκεισε γὰρ ὁ ἀλυσιδωτὸς χιτῶν καὶ τὸ
σάκος, ἃ, δειδιῶς τὰς Ῥωμαϊκὰς αἰχμὰς, ἤμφιέννυτο. Ἄνεμᾶς D
δὲ, πρὸς τῆς τῶν Σκυθῶν κυκλωθεὶς φάλαγγος, τοῦ ἵππου
καταβληθέντος συχναῖς τῶν δοράτων βολαῖς, πλείστους μὲν
ἀναιρεῖ τούτων, ἐναποσφάττεται δὲ καὶ αὐτὸς, ἀνὴρ οὐδενὸς
τῶν ἡλικιωτῶν ἡττώμενος ἐν τοῖς κατὰ τὰς μάχας ἀνδραγαθή-
μασιν.

9. Ἐπὶ τῷ τούτου τοίνυν οἱ Ῥῶς ἀναθαῤῥήσαντες πταλ-
10 σματι, γεγωνόν τι καὶ ἄγριον ἐπηλάλαξαν, καὶ Ῥωμαίους ἀνῶ-
θραν. οἱ δὲ προτροπάδην ὑπενόστον, τὴν ἀλλόκοτον ὁρμὴν
ἐκλίνοντες τῶν Σκυθῶν. ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς, ὡς ᾔσθετο κλι- P. 95
νομένην τὴν Ῥωμαϊκὴν φάλαγγα, δεδοικὼς, μὴ καταπτοηθεῖσα
τὸ ἀλλόκοτον ὁρμημα τῶν Σκυθῶν, περὶ αὐτὰ πταῖσοι τὰ καί-
15 ρια, τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος καὶ τὸ δόρυ σθεναρῶς με-
ταχειρισάμενος, κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἐχώρει. ἐπαταγεῖτο δὲ καὶ
τὰ τύμπανα, καὶ τὸ ἐνῶσιον συνεπήχον αἱ σάλπιγγες. Ῥω-
μαῖοι δὲ, τὴν τοῦ αὐτοκράτορος καταιδεσθέντες ὁρμὴν, τοὺς
ἄκτους περιελξάντες, μετὰ ῥύμης τοῖς Σκόθαις ἐφώρμησαν.
20 παραπίκα δὲ καὶ θύελλα ψεκάδι συμμιγῆς ἀναῤῥηπισθεῖσα, ἐπὶ
πολύ τε τοῦ ἄερος χεθεῖσα, τοὺς δυσμενεῖς ἐβαλλε, καὶ ἡ κόνις
ἐγχιρομένη τοὺς αὐτῶν ἐβλαπτεν ὀφθαλμούς. λέγεται δὲ καὶ τινα B
λευκόπυλον ἄνδρα φανῆναι, προηγείσθαι τε Ῥωμαίων, καὶ τού-
τοις προτρέπεσθαι, χωρεῖν κατὰ τῶν Σκυθῶν· ὅστις θεοπεσιῶς

1. πρηγῆς cod. 11. Nota ἀλλόκοτον ὁρμημα repetitum statim
post, 95. A. lin. 2. 15. ἀφ' cod., ut saepe.

eum involat, iugulum gladio appetit, ipsum praecipitem deturbat: inter-
ficere tamen non potuit. Restitit enim tunica hamis conserta et acutum,
quae, Romanorum cuspides veritus, sumserat. Anemas, a cuneo Scytharum
circumventus, equo multis hastarum ictibus confosso, postquam com-
plures eorum interfecerat, ipse ibidem concidit, vir a nullo coaequalium fa-
ciens bellicis superatus.

9. Huius casu Russi denuo confirmati altius barbarorum more concia-
sant, nostros propellunt. Iamque illi cursim retro regredi, singularem
vim hostium devitantes. Tum Imperator, ubi aciem Romanam inclinatam
vidit, veritus ne coeco Scytharum impetu perterrita in extremum discrimen
adduceretur, cohortem circa se hortatus, lancea fortiter arrepta, contra
adversarios ipse processit. Pulsantur tympana, tubae bellicum concinunt.
Romani, Imperatoris incursum reveriti, conversis equis acriter Scythas ag-
grediuntur. Eodem tempore et turbo imbri mixtus exstitit, qui coelo late
effusus hostibus incumbibat, et pulvis ocoortus eorum oculis infestavit.
Perhibent vero etiam virum quendam equo albo vectum apparuisse, qui
Romanis ductor esset, et ad irruendum in Scythas hortaretur: eum veho-

- A. M. 6480 τὰς τῶν δυσμενῶν διακόπτων συνετάραττε φάλαγγας. τοῦτόν
 Ind. 15 φασι μήτε πρότερόν τις ἐν τῷ στρατοπέδῳ θείσασθαι, οὔτ' αὖθις μετὰ τὴν μάχην ἑωρακέαι· καίτοι βασιλέως αὐτὸν ἀναψηλαφῶντος, ὡς δωρεαῖς ἐπαξίως φιλοφρονήσαιτο, καὶ ἁμοιβαῖς ἑκατὶ τῶν πόνων ἀμείψαιτο. ἀλλ' οὐχ εὐρέθη ζητούμενος.⁵ ἐντεῦθεν ἀναμφίλεκτος ὑπόνοια ὑποτρέχει, τὸν μέγαν ἐν μάρ-
 C τυσι Θεόδωρον εἶναι, ὃν παρὰ τοὺς ἀγῶνας ὁ βασιλεὺς σύμμαχον ἐξελεῖται παρίστασθαι, ῥύεσθαι τε καὶ σώζειν συνάμα παντὶ τῷ στρατεύματι. φασὶ δὲ καὶ τοιοῦτόν τι συμβῆναι παρὰ τὴν πρὸ τῆς μάχης ἐσπέραν. ἐν Βυζαντίῳ παρθένος τῶν ἀνα-
 10 τεθειμένων Θεῷ καθ' ὕπαρ ὁρᾷ ἐδόκει τὴν Θεοτόκον, ὑπὸ τι-νων φλογοειδῶν δορυφορουμένην ἀνδρῶν. φάναι δὲ πρὸς αὐτούς· „καλέσατε δὴ μοι τὸν μάρτυρα Θεόδωρον·” παραυτίκα δὲ παραχθῆναι γενναῖον ἄνδρα καὶ νεανικὸν, ἑνοπλον. εἰπεῖν τε πρὸς αὐ-
 τὸν τὴν Θεοτόκον· „ὁ σὺς παρὰ τὸ Δορύστολον Ἰωάννης, κύριε¹⁵
 Fol. 815 r. Θεόδωρε, Σκύθαις μαχόμενος, ἄρτι περιστατῆται δεινῶς. ἀλλ' εἰς τὴν ἐκείνου σπεῦσον βοήθειαν. εἰ γὰρ μὴ προσφθάσῃς, ἐς Δικίνδυνον αὐτῷ τελευτήσει τὰ πράγματα.” τὸν δὲ αὖθις, ἐτοί-
 μως ἔχειν, εἰπεῖν, τῇ μητρὶ τοῦ Θεοῦ καὶ δεσπότην μου πει-
 20 θαρχεῖν· φάμενος δὲ τοῦτο εὐθὺς οἴχεσθαι, καὶ οὕτω τὸν ὁ-πνον ἀποπτῆναι τῆς παρθένου τῶν ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ τῇ μὲν παρ-
 θένῳ τὸ ὕπαρ ἐς τοῦτο συνεπεραίνετο.

1. Ῥωμαῖοι δὲ, τῷ προπορευομένῳ θεῷ ἀνδρὶ ἐφεπόμενοι,

2. πρότερον τῆς cod. Sed Leo scribere debuisset τινά. 3. ἀναψηλαφῶντος ὡς δωρεαῖς ἐπαξίως φιλοφρονήσαι, τὸ καὶ cod.
 20. φάμενος. Nota anacoluthon, fort. ipai Leoni tribuendum.

menter aciem hostium strage edita conturbasse. Neque antea illum in castris visum esse aiunt, neque post praelium apparuisse: tametsi investigaret eum Imperator, ut munera illi debita largiretur, gratiamque pro laboribus referret. Sed quantumvis quaesitus non inventus est. Unde indubia pervasit existimatio, magnum in martyribus Theodorum fuisse, quem in praeliis Imperator sibi exercituique socium et adiutorem deposcere solebat. Aiunt etiam illiusmodi aliquid accidisse ad vesperam, pridie quam pugna committeretur. Constantinopoli virgo numini dicata in somno Deiparam videre sibi visa est, aliquot viris flammis stipatam. His eam dixisse: „Vocate ergo mihi Theodorum martyrem”: statimque illi adductum esse iuvenem fortem et armatum. Huic dixisse Deiparam: „Ioannes tunc apud Dorystolum, domine Theodore, Scythiis pugnans, iam gravius premitur. Quare vade cito, ut ei auxilium feras. Nisi ante occupas, in periculum illi res vertetur.” Illum contra „se paratum esse” dixisse, „ut matri Dei ac Domini sui obsequatur:” quibus dictis continuo excessisse: simul somnum ex virginis oculis evolasse. Atque hunc quidem finem habuit virginis inasomnium.

10. Romani vero, divum antesignanum inascuti, manus cum adversa-

τοῖς ἐναντίοις συμπλέκονται, καὶ καρτερᾶς μάχης συνστάσης, A. C. 972
οὐκ ἐνεγκόντες τὴν τῆς ἱππικῆς φύλαγος οἱ Σκύθαι ῥοπήν, I. L. 3
πυκνώνοντες τε πρὸς τοῦ Μαγίστρου Βάρδα, ᾧ Σκληρὸς ἡ ἐπι-
κλησις (ἐκεῖνος γὰρ μετὰ τοῦ συνεπομένου πλήθους τὴν κύκλω- P. 96
σαν ἐποίησατο), εἰς φυγὴν ἔκλιναν, καὶ μέχρι τοῦ περιβόλου
συμπατούμενοι, ἀκλεῶς ἔπιπτον. μικροῦ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Σφεν-
δοσθλάβος ἐλήφθη, ἔξαιμος γεγονώς καὶ καταβελῆς, εἰ μὴ ἡ
πρὸς ἐπιλοῦσα τοῦτον δέσωσεν. λέγεται δὲ παρὰ ταύτην τὴν
μάχην πέντε καὶ δέκα χιλιάδας πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἀναίρε-
10 θῆναι Σκυθῶν, ληφθῆναι δὲ δις μυρίαν ἀσπίδα, καὶ ἕξ ἑκα-
τομύρια. Ῥωμαίων δὲ τριακοσίους ἀποκτανθῆναι πρὸς τοῖς πεν-
τήκοντα, τραυθῆναι δὲ συγχοῦς. ἀλλὰ τοιαύτην μὲν Ῥωμαῖοι
τὴν νίκην παρὰ τὸν ἀγῶνα ἠνέγκαντο τουτονί. ὁ δὲ Σφενδο-
σθλάβος, παρ' ὅλην τὴν νύκτα βαρυθυμῶν ἐπὶ τῇ κατακοπῇ B
15 τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, ἥσυχалле μὲν καὶ ἱσφάδαζε τῷ θυμῷ.
μὴ ἐξισχύων δ' ἔτι πρὸς ἀκαταγώνιστον ἀνύττειν πανστρατιᾶν,
ἔγνω, στρατηγοῦ νοῦν ἔχροντος ἔργον εἶναι, ἐν ἀμυγχανοῖς κατα-
ληφθέντα δεινοῖς, μὴ καταπίπτειν τοῖς λυπηροῖς, παντὶ δὲ
τράπω διασῴζειν πειρᾶσθαι τοὺς ὑπ' αὐτόν. καὶ δῆτα παρὰ τὴν
20 ἔω πρέσβεις ὥς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην στείλας, πίστει ἦτε
ἐνυμνᾶσθαι, ἐπὶ τῷ, Ταυροσχύθας μὲν τό, τε Δορύστολον
ἐγχειρῆσαι Ῥωμαίοις, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπολύσαι, καὶ
Μυσίας ἀφῆξασθαι, καὶ πρὸς τὴν σφῶν ἀναζευῆσαι πατρίδα.
Ῥωμαῖους δὲ παραχωρῆσαι αὐτοῖς τοῦ ἀπόπλου, καὶ μὴ ἐνα- C

9. χιλιάδες cod. 12. ταύτην cod. Sed correctum est manu prima
τοιαύτην. 16. Fort. δέ τι.

riis conserunt. Fit praelium acri certamine. Tandem Scythae, cum ne-
que per se vim turmarum nostrarum sustinere possent, et a Barda magistro,
cui Scleri cognomen, a tergo invaderentur (is enim cum suis copiis eos
circumvenerat), fugae se mandant: usque ad moenia proteruntur. Fit foe-
da caedes. Paulumque absuit quin ipse Sphendosthlabus caperetur, exsan-
guis et sanciatas, nisi nox superveniens eum servasset. Ferunt hoc prae-
lio Scytharum caesa esse millia xv et quingentos; scuta ad millia xx, gladios
quampulurimos, capta. Romanos interfectos esse cccii, vulneratos non pau-
cos. Eiusmodi victoriam Romani hoc praelio consecuti sunt. Sphendo-
sthlabus, per totam noctem internecione copiarum perturbatus, dolore et
iraecundia efferebatur. Tamen, cum adversus invictum exercitum nihil pos-
set proficere, intellexit, boni imperatoris esse, in rebus desperatis non
succumbere tristi fortunae, sed id agere, ut milites suos quoque modo salvos
praestet. Ita sub mane legatis ad Ioannem Imperatorem missis de fide dan-
da et compositione egit, conditionibus his, ut Tauroscythae Dorystolum tra-
derent Romanis, captivos redderent, Moesia abstinere, domum reverteren-
tur: Romani contra illis potestatem facerent enavigandi, neque eos in itinere

A. M. 6480 γοιμένοις ἐπιτεθήσεσθαι μετὰ τῶν πυρφόρων νεῶν (ἐκτόπως γὰρ
 Lad. 15 ἐδεύεσαν τὸ Μηδικὸν πῦρ, δυνάμενον καὶ τοὺς λίθους ἀποτε-
 φροῦν)· ἐπισιτισμὸν τε πρὸς τοῦτοις ἐπιχορηγήσαι, καὶ φίλους
 ἡγεῖσθαι αὐτοὺς, κατ' ἐμπορίαν πρὸς τὸ Βυζάντιον στελλο-
 μένους, καθάπερ ἀνέκαθεν ἔθιμον ἦν. 5

ια'. Βασιλεὺς δέ, τὰς τοιαύτας ἄσμενος διαλλαγὰς προσ-
 δεξάμενος (εἰρήνην γὰρ διαφερόντως τῆς μάχης ἐτίμα· τὴν μὲν
 γὰρ ἤδει τοὺς λαοὺς διασώζουσιν, τὴν δὲ τοῦμπαλιν διαφθείρου-
 Δσαν), τὰς τε ξυνθήκας ἐτέλει καὶ τὰς σπονδὰς, καὶ οἷτον ἐδίδου,
 Vol. 315 v. ἐκάστῳ ἀνδρὶ μετρῶν ἀνὰ μεδύμων δύο. εἶναι δὲ τοὺς εἰληφότας 10
 τὸν οἷτον φασιν ἄνδρας δισμυρίους πρὸς τοῖς δισχιλίοις, οἳ ἐκ
 τῶν ἐξήκοντα χιλιάδων τῆς Ῥωσικῆς στρατιᾶς τότε τὸν Ὀλεθρον
 ἔφηνον· τὰς γὰρ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χιλιάδας ἡ Ῥωμαϊκὴ αἰχμὴ
 κατηκόντισε. μετὰ δὲ τὸ προβῆναι τὰς σπονδὰς, εἰς ὁμίλιαν ὁ
 Σφενδοσθλάβος τῷ βασιλεῖ συνελθεῖν ἔξαιτεῖ. ὁ δὲ, μηδὲν ἀναδύς, 15
 διαχρύσῳ πανοπλίᾳ καθοπλισθεὶς, ἔφιππος παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ
 Ἰστρου ἀφίκετο, μυριάνδρον ἵλην χρυσοφορούντων ἐνόπλων ἱπ-
 P. 97 πέων συνεπαγόμενος. καὶ ὁ Σφενδοσθλάβος δὲ ἤκεν ἐπὶ τινος Σκυ-
 θικοῦ ἀκατίου παραπλέων τὸν ποταμὸν, τῆς κόπης ἡμμέσος
 καὶ σὺν τοῖς ἐτέροις ἐρέττων, ὡς εἰς τῶν λοιπῶν. τὴν δὲ ἰδέαν 20
 τοιοῦδε τις ἦν· τὴν ἡλικίαν μεμετρημένος, οὔτε εἰς ὄψος παρὰ
 τοῦ εἰκότος ἡρμένος, οὔτε εἰς βραχύτητα συστέλλόμενος· δασεῖς
 τὰς ὀφρῦς, γλανκοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν ῥῖνα σιμὺς,

8. ἡδη cod. 14. ἱσομίλιαν cod. 17. μυριάνδρον — συνεπα-
 γόμενος. Supra 36. C. μυριάνδρον ἐπὶ τὴν ἐπιφερόμενος.
 20. Leg. ἐταίροις. Vid. infra C. lin. 3.

cum navibus igniferis adorirentur (nam magnopere timebant ignem Medi-
 cum, qui vel lapides in cinerem redigere potis est); frumento insuper iu-
 rent eos, amicorumque numero haberent, mercaturae causa Constantinopolim
 commeantes, quemadmodum erat antiquitus institutum.

11. Libenti animo accipiens hanc compositionem Imperator (multo pluri-
 enim pacem quam bellum faciebat: quod non ignorabat, alteram servare po-
 pulos, alterum eos perdere), et pactiones foedusque sanxit, et frumentum
 distribuit, medimnos binos singulis admetiens. Quod frumentum qui acce-
 perint fuisse aiunt millia militum xxii, quae ex millibus lx, quibus consta-
 bat exercitus Russicus, mortem effugerant: reliqua xxxviii millia cuspis Ro-
 mana confoderat. Foedere firmato, Sphendosthlabus in Imperatoris collo-
 quium ut venire liceret postulavit. Non respuit is conditionem: armatura
 inaurata tectus, ad ripam Istri adequitavit, catervam innumerabilem equitum
 auro armisq. nitentium adducens. Contra Sphendosthlabus processerat in
 navicula Scythica flumen devectus, remo se applicans, et ipse cum caeteris
 lintrem propellens, ut unus de multis. Specie autem erat huiusmodi: statu-
 ra iusta, neque praeter modum in altum expressa, neque in nimiam brevi-
 tatem contracta: superciliis spissis, oculis caesiis, uaso simo, barba rara,

ἡμιλωμένος τὸν πώγωνα, τῷ ἄνωθεν χελεῖ δασεῖαις καὶ εἰς A. C. 972
1. I. 3
μῆκος καθευμέναις θριξὶ κομῶν περιτιῶς. τὴν δὲ κεφαλὴν πάνυ
ἡψλωτο· παρὰ δὲ θάτερον μέρος αὐτῆς βόστρυχος ἀπηώρητο,
τὴν τοῦ γένους ἐμφαίνων εὐγένειαν· εὐπαγῆς τὸν αὐχένα, τὰ B
5 στήθια εὐρὺς, καὶ τὴν ἄλλην διάπλασιν εὖ μάλα διηρθρωμένος·
σκεθρῶπός δέ τις καὶ θηριώδης ἐδείκνυτο. θατέρῳ δὲ τῶν ὤτων
χρέσμιον ἐξῆπτο ἐνώτιον, δυοὶ μαργάροις κεκοσμημένον, ἄν-
θρακος λίθου αὐτοῖς μεσιτευόντος. ἐσθῆς τούτῳ λευκή, οὐδέν
τι τῶν ἐτέρων ὑπαλλάττουσα ἢ καθαρότης. ὀλίγα γοῦν ἅττα
10 περὶ διαλλαγῆς τῷ βασιλεῖ ἐντυχὼν, παρὰ τὸν ζυγὸν τοῦ ἀκα-
τίου ἐφεζόμενος, ἀπηλλάττετο. ἀλλ' ὁ μὲν τῶν Ῥωμαίων πρὸς
Σκύθας πόλεμος ὧδε ἐτελεύτα.

ιβ'. Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος, τὸ Δορύστολον ἀπολειπὼν καὶ C
τοὺς αἰχμαλώτους προσεπιδούς κατὰ τὰς σπονδὰς, ἀπέπλει
15 μετὰ τῶν περιλειφθέντων ἑταίρων, ἐπὶ τὴν πατρίδα ἰέμενος.
Πατρίνακαι δὲ παρὰ τὸν ἀπὸ πλοῦν ἔλλοχῆσαντες, ἔθνος νομα-
δαὶν τοῦτο καὶ πολυάνθρωπον, φθειροφάγον τε καὶ φερόικον,
ἐκ' ἀμαξῶν ὥς τὰ πολλὰ βιωτοῦν, σχεδὸν διέφθειραν ἅπαν-
τας, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Σφενδοσθλάβον τοῖς λοιποῖς συγκατέ-
20 σφαξαν, ὥς ἐκ τῆς τοσαύτης τῶν Ῥῶς στρατιᾶς εὐαριδμήτους
ἠσασσθῆναι ἐς ἥδη τὰ πάτρια. Ἰωάννης δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ἐν
τίτταρσιν ὅλοις μῆσι τὴν Ῥωσικὴν πανοπλίαν καταγωνισάμενος,
ὥς φθάσας ὁ λόγος δεδήλωκε, καὶ τὴν Μυσίαν Ῥωμαίοις ἀνασω- D

9. ἐτέρων. Vid. supra A. lin. 3. 17. φερόικον. Herod. IV.
§. 109. Strabo XL. 754. A. Arrianus Periplo Pont. Euxini 130. B.

praeter labrum superius, densis et in longitudinem promissis capillis bene pilosum. Capite item erat admodum glaber; nisi quod ad utrumque latus cincinnus dependebat, nobilitatem generis declarans: cervicibus firmis, pectore lato, caeteris quoque membris aequalis sane et congruens; tristitiam nihilominus feritatemque aliquam ore repraesentabat. Ex altera auricula aurea dependebat ei inauris, duabus margaritis ornata, carbunculo intermedio illis interiecto. Veste erat candida, nulla alia re nisi munditia a caeteris differente. Sic pauca de pace, transtro naviculae insidens, cum Imperatore collocutus, ad suos se recepit. Bellum quod a Romanis cum Scythiis gestum est, hunc finem habuit.

12. Sphendosthabus, Dorystolo relicto captivisque insuper ex foedere redditus, cum copiis quae supererant naves solvit, inque patriam cursum habere coepit. Enaviganti Patsinacae insidias posuerunt, gens pastoralis, frequens, pediculivora, domiporta, in carris plerumque victitans. Hi cum Scythias fere omnes occiderunt, tum ipsum quoque oppresserunt Sphendosthabum una cum caeteris, ut ex tanto Ruasorum exercitu admodum pauci domum incolumes pervenirent. Ioannes vero Imperator, quatuor solis men-
sibus deleta Ruasorum armatura, ut supra demonstratum est, Moesiaque

- A. M. 6430 *σάμενος, τό, τε Δορύστολον Θεοδώρουπολιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ*
 Ind. 15 *στρατηλάτου καὶ μάρτυρος Θεοδώρου μετονομάσας, φυλακὴν τε*
ἀξιόμαχον ταύτῃ παραλιπὼν, μετὰ μεγίστων τροπαίων ἐπάνει-
 Fol. 316 r. *σεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, τοὺς ἀστικούς πρὸ τῶν περιβόλων κατε-*
ληφώς, στεφάνοις αὐτὸν καὶ σκήπτροις δεξιουμένους, ἐκ χρυ- 5
σοῦ καὶ λίθων ἔχειρασμένοις πολυτελῶν. ἦγον δὲ καὶ χρυσο-
κόλλητον λευκόπωλον ἄρμα· οὗ προσεπιβῆναι τοῦτον ἤξιουν,
καὶ τὸν νενομισμένον καταγαγεῖν θρίαμβον. ὁ δὲ τοὺς μὲν στε-
φάνους καὶ τὰ σκήπτρα προσήκατο, καὶ πολλαπλασίως τούτους
 P. 98 *δώροις ἡμείψατο· ἐπιβῆναι δὲ τοῦ ἄρματος οὐκ ἠνέσχετο· ἀλλὰ* 10
τὴν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα, ἐνγηχαλισμένην τὸν θεῶν θρωπὸν
λόγον, ἣν ἐκ Μυσίας εἴληφεν, ἐπὶ τὸν τοῦ ἄρματος χρυσήλα-
τον θρόνον ἀνέθηκε, τὰς ἀλουργούς τῶν Μυσῶν στολὰς ὑπο-
θεῖς, καὶ τὰ στέμματα. αὐτὸς δὲ, ἵππῳ κέλῃτι ἐποχούμενος,
μετόπισθεν εἶπετο, τετανωμένος τὴν κεφαλὴν διαδήματι, καὶ 15
τοὺς στεφάνους φέρων καὶ τὰ σκήπτρα ἐν ταῖς χερσίν. οὕτω
τὸν θρίαμβον καταγαγὼν διὰ μέσης τῆς πόλεως, ἐσθήσεσιν
ἀλουργοῖς κεκοσμημένης ἐκασταχοῦ, καὶ δίκην θαλάμου τοῖς
 Bte *τῶν δαφνῶν κλάδοις καὶ τοῖς χρυσοῦσιν πέλοις οὔσης συν-*
ηρεφοῦς, ἐς τὸν μέγαν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας εἰσελεύει σηκόν· 20
καὶ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς ἀποδοὺς, τό, τε τῶν Μυσῶν ἐκ-
πρεπέστατον στέφος οἶονεῖ πρωτόλειον δῶρον τῷ Θεῷ καταθέ-
μενος, εἰς τὴν ἀνακτορικὴν ἐστίαν φοιτᾷ, καὶ τῶν Μυσῶν
βασίλειά Βορὴν παραγαγὼν τὰ τῆς βασιλείας ἀποθέσθαι παράση-
μα παρεσκεύασε. τὰ δὲ ἦν τιάρια περιπόρφυρος, χρυσοῦ καὶ μαρ- 25

23. τῶν] Leg. τὸν, aut τὸν τῶν.

recepta, Dorystolum ex nomine ducis et martyris Theodori Theodoropolim nuncupavit; ibidemque iusto praesidio relicto, cum maximis tropaeis Constantinopolim redit: ubi urbanam multitudinem extra muros offendit, coronas illi et sceptrā, ex auro lapillisque pretiosis facta, offerentem. Ducebant et currum auro compactum equis albis iunctum: quo ut ascenderet rogabant, consuetumque triumphum duceret. Ipse vero coronas quidem et sceptrā suscepit, maioraque multo his munera rependit: ut autem in currum ascenderet induci non potuit; sed divinae matris imaginem, deivirile Verbum amplexantem, quam ex Moesia attulerat, in aureo sedili currus collocavit, substratis purpureis Moesorum tunicis, et coronis. Ipse, singulari equo vectus, pone sequebatur, caput diademate cinctus, ac coronas gestans et sceptrā in manibus. Hac triumphī specie per mediam urbem, purpureis vestibus undique ornatam, thalamique ritu lauri ramis pallisque auro textis contectam, ad magnam Sapientiae divinae ecclesiam processit: ubi gratiarum actionis exsolutis precibus, Moesorum magnificentissimam coronam ut manubiarum primitias Deo dicans, inde in palatium se recepit, et Borim Moesorum regem productum insignia regia deponere iussit. Ea erant tiara

γάρους κατ'αὐστικτος, ἐσθῆς τε ἁλουργὸς, καὶ πέδιλα ἐρυθρά. A. C. 972
 τοῦτον δὲ τῷ τῶν Μαγιστρῶν τετίμηκεν ἄξιωματι. τοιαῦτα ἐν I. I. 3
 ἐναριθμητῷ καιρῷ παρὰ πᾶσαν ἐπόνοιαν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης
 διαπραξάμενος τρόπαια, τὴν τε Ῥωσικὴν αὐθάδειαν καὶ τὰ ἐπηρ- C
 ὤμενα τούτων φρονήματα ἐμπειρίᾳ πολέμων καὶ λελογισμένης ἀν-
 δρείας τόλμῃ καταβαλὼν καὶ κατασπάσας εἰς γῆν, καὶ τὴν Μυ-
 σίαν Ῥωμαίοις καθυποτάξας, παρὰ τὸ Βυζάντιον ἐπανελθὼν
 διεχέμαζε, καὶ τὸ ἐπήκοον δώροισι, ὥς εἰκὸς, ἐφιλοφρονεῖτο,
 καὶ θαλαίαις ἐθεράπευεν ἐστιάσειςιν.

purpura circumclusa, auroque et margaritis interstincta: item vestis blattæ,
 et calcei rubri. Ipsum regem Magistrorum dignitate ornavit. Eiusmodi
 Ioannes Imperator brevi admodum tempore præter omnem expectationem
 partis victoriæ, contumaciam Russicam elatosque eorum animos usu bellorum,
 ratione, virtute, audacia frangens et deturbans in terram, Moesia sub im-
 perium Romanum subiuncta, Constantinopolim redux hiberna egit, popu-
 lumque muneribus rite prosecutus est, et festis epulis sibi conciliavit.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ι

LEONIS DIACONI HISTORIAE

LIBER X.

ARGUMENTUM.

Expeditio Syriaca. Nisibis a Romanis capta (Cap. 1). Imperator expeditionem contra Ecbatana meditatur, sed infecta re Bysantium redit. Basilii patriarcha sede pellitur (2). Antonius creatur patriarcha: Gemini monstrosi (3). Alia expeditio Syriaca. Damascus, Berytus et aliae urbes capiuntur (4). Miraculum Beryti effectum in effigie Servatoris (5). Cometa visus per octoginta dies (6). Bardas Scleri sub Basilio defectio (7). Infelix Basilii contra Bulgaros expeditio. Clades Romanorum stella cadente portenta (8). Bardas Phocas novam seditionem parat. Eius interitus (9). Terrae motus Constantinopoli factus et aliae calamitates Romanum imperium premunt (10). Ioannes Tzimiscus ex Syria reversus, Basilii fraude veneno absumtus, moritur (11).

- A. M. 6482 α'. Θερμίας δὲ ὥρας ἐνισταμένης, καὶ σταθαρῆς αἰθρῆς κατὰ
Ind. 2 τὴν περιγίον ἡπλωμένης, τοῦ Βυζαντίου ἀπάρας ὁ αὐτοκράτωρ
A. C. 974 κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν, τῶν τὴν ἄνω Συρίαν οἰκούντων, ἐστρά-
I. I. 5 τευσε. καὶ δῆτα τὴν μεσογαίαν περιδεύσας, τὸν Εὐφράτην
P. 99 ἐπεραιώθη. μέγιστος δὲ οὗτος τῶν τὴν Ἀσίαν διατμινόντων 5

1. Post finem libri IX unius anni intervallum intercedere necessario statendum est: nam libri VIII et IX continuam tertii Tzimiscis anni historiam complectuntur; liber X autem, in quo duorum annorum res gestae narrantur, quum initio septimi eiusdem imperii anni terminetur, aperte a quinto anno incipere existimandus est.

1. Aestivum tempus cum instaret, serenitasque iam continua per terram sese expandisset, Constantinopoli profectus Imperator contra Saracenos, qui in Syria superiore habitant, expeditionem suscepit. Ita mediterraneis peragratis, Euphratem transiit. Is est annus Asiam intereo-

ποταμῶν, καὶ εἰς τῶν ἐκ τῆς Ἐδέμ ὀρρωμένων, ὡς ἐκ τῆς θείας A. M. 6432
 γραφῆς μεμαθήκαμεν. ἐνταυθα τις ἐν ὑπογραφεύσι τελῶν, Nicet. 2
 κῆτας ὀνομαζόμενος, εἰς ἄκρον γνώσεως ἑλλητικῶς καὶ συνέσεως, A. C. 974
 ἄγων αὐτὸ τῆς ἡλικίας βιώσιμον, τῷ βασιλεῖ κατὰ ταύτην δυστυ- I. I. 5
 5 χῶς τὴν ἐκστρατείαν συνέπετο, πολλὰ τοῦ φύντος μὴ τοῦτο πράτ- Fol. 316 v.
 τειν προσλιπαροῦντος, οἰκουρεῖν δὲ μᾶλλον καὶ γηροτροφεῖν τὸν τε-
 κόντα προσέποντος, καὶ αὐτὸν θεραπεύειν εἰς δύναμιν, περὶ γή-
 ραος ἑλληκτότα οὐδῶ, καὶ πρὸς τὰς τοῦ βλον ὅσον οὐπω δυσμὰς
 ἐπερχόμενον. ὁ δὲ, τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν ὡς οὐκ ᾤφελεν ἀλο-
 10 γήσας, καὶ παρὰ φαῦλον ἐπισκήψεις τὰς ἐκείνου θέμενος, ὡς εἶχεν
 ἐνκαυσάμενος ἦει πρὸς τὸ στρατόπεδον. ἄρτι δὲ τὸν ποταμὸν
 περαιούμενος πρὸς τὴν πληθῶραν ἰλιγγιάσας τοῦ ὕδατος, τοῦ ἵππου C
 ἐξολισθήσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν καταφέρεται, τῷ τε ῥοθίῳ παρασυ-
 ρεῖς, ἐλεινῶς ἀποπνίγεται, ἐλίχειρα τῆς παρακοῆς τὴν ἐν τῷ Εὐ-
 15 φράτῃ ἀπενεγκάμενος πνιγμονήν. ὁ δὲ βασιλεὺς σὸν παντὶ τῷ στρα-
 τεύματι Συρίαν κατέτρεχεν, οὐδενὸς αὐτῷ ἀντιπάλου ἀντικαθι-
 σταμένου τῶν δυσμενῶν, τῇ φήμῃ τῆς ἐφόδου πάντων καταπλα-
 γέντων καὶ συγκλεισθέντων ἐπὶ τὰ σφῶν φρουρία τε καὶ ποτλί-
 σματα. καὶ δῆτα τὸ Ἑμετ (πόλις δὲ αὐτῇ ὄχυρά καὶ περιφανής)
 20 καταλαβὼν καὶ λόγῳ ὑποποισήσμενος, καὶ λύτρα λαβὼν ἄριθμὸν P. 100
 ἐπερβαίνοντα, ἐκείθεν ὀρμηθεὶς πρὸς τὸ Μιεφαρχίμ ἡλείετο.
 ἔστυ δὲ τοῦτο περιφανὲς καὶ περίβλεπτον, πλούτῳ τε καὶ βο-
 στήμασι τῶν ἄλλων ὑπερτεροῦν τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν χῶρον πεπο-

1. ὀρρωμένων. Vid. supra 80. A. 7. προσέποντος. Sic cod.
 12. πληθῶραν cod.

castium maximus, unusque de illis qui ex Eden manant, quemadmodum
 ex sacra Scriptura didicimus. Ibi aliquis in notariis militans, Nicetas no-
 mine, summam cum doctrinam tum prudentiam assecutus, in ipsa aetatis
 vitalitate Imperatorem malo omine hac expeditione comitabatur: quanquam
 patre ipsius multum deprecante, id ne faceret, atque hortante, ut apud
 larem familiarem senium aleret suum, ipsique in aetatis limine constituto,
 et ad vitae terminos iam properanti, officium pro facultate praestaret.
 Ille, paternis monitis, contra atque oportebat, neglectis, nullaque iussorum
 eius ratione habita, ut erat accinctus in castra profectus est. Iam vero
 Euphratem transmittens ad tumorem undae vertigine est correptus, dela-
 psus de equo in amnem praecipitavit, vique fluminis rapiente miserabiliter
 depressus praemium contumaciae suffocationem in Euphrate consecutus est.
 At Imperator omni cum exercitu percurrebat Syriam, nemine iam ex hosti-
 bus contra veniente, quod, fama adventus eius exterriti, in castella atque
 oppida sese sua concluderant. Ita ubi Emet tenuit (munitum id est et no-
 bile oppidum) in deditionem redactum, pecuniasque innumerabiles ab oppi-
 danis redemptionis nomine accepit, castris inde motis, Miepharcim profici-
 sci contendit. Ea est urbs nobilis et conspicua, et caeteris, quotquot
 per haec loca habitantur, opibus gregibusque antecellens. Quam cum item

A. M. 6482 λισμένων. καὶ αὐτὸ δὲ λόγῳ παραστησάμενος, καὶ πλείστα καὶ
 Ind. 2 κάλλιστα ὄψα ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ χρυσοστόχοις ὑφάσμα-
 σιν ἐταξόμενα πρὸς τῶν ἐν αὐτῷ κατοίκων ἐνείληφώς, ἐπὶ τὴν
 Νίσιβιν ἔεται· καθ' ἣν ὁ μέγας Ἰάκωβος, τῶν τῆς ἐπισκοπῆς
 οἰάκων ἐπειλημμένος, Πέρσαις μεγάλῳ στρατῷ ἐπελθοῦσι κατὰ
 Βτῆς Νισίβεως ἡμύνατο, σκνιπῶν αὐτοῖς καὶ κωνόπων σμήνη
 ἀντιστρατεύσας, καὶ φρυγάδας πυρασκευάσας ἔξαντῆς, καὶ τοῦ-
 τῳ τῷ τρόπῳ τοὺς δυσμενεῖς καταγωνισάμενος. ἦν καὶ δοίκτηρον
 εἶδεν ὁ βασιλεὺς, τῶν ταύτην οἰκούντων δέει τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκ-
 στρατείας μετανυστάντων, καὶ φρυγαδεῖα χρησαμένων πρὸς τὰ¹⁰
 ἐνδότερα.

β'. Καταδραμὼν οὖν τὴν περὶχωρον, καὶ ὑπόσπονδον Ῥω-
 μαίοις ταύτην θέμενος, ἠπείγετο καὶ μέχρις Ἐκβατάνων ἀφι-
 κέσθαι, ἵνα τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τυραννεῖα καθέστηκεν, ἀμύθη-
 τον ἄργυρον καὶ χρυσὸν καὶ πλοῦτον παντοδαπὸν ἔδον κατὰ
 Cχοντα, ἔξ ἐπιδρομῆς καὶ ταῦτα ἐλεῖν προθυμούμενος. λέγεται
 γὰρ τῶν ἄλλων πόλεων μᾶλλον, ὅσαι τελοῦσιν ἐπὶ τὸν ἥλιον,
 πολὺβολον καὶ πολὺχρυσον τὴν Ἐκβατάνων πολιτείαν τελεῖν.

Fol. 317 γ. αἵτιον δὲ τὸ ἐκ πολλῶν μὲν χώρων αὐτὴν χρηματίζεσθαι, μηδε-
 μίαν δὲ προτοῦ τῶν δυσμενῶν ὑπομένειν καταδρομήν. ἀλλὰ γὰρ²⁰
 ἐπέσχε τὴν τούτου ὁρμὴν ἥ, τε λειψυδρία τῶν τόπων, καὶ ἡ
 σπάνις τῶν ἀναγκαίων. ἡ γὰρ ἐπιλεγόμενη Καρμανίτις ἔρημος
 διὰ τῶν ἐκείσε χωρίων διήκει, τραχείαν καὶ ἀνάντη προβαλλο-
 μένη ὁδὸν, καὶ μήτε ὕδωρ βλυστάνουσα, μήτε βοτάνην ἀνα-

4. Νίσιβον cod. 5. Πέρσαις. Sic cod. 19. χρημάζεσθαι cod.

compositione sibi subiunxisset, donaque conquesta plurima et pulcherrima ex auro, argento, vestibus auro pictis, accepisset ab oppidanis, Nisibim versus movit: unde magnus Iacobus, antistitii clavum tenens, Persas ingentibus copiis Nisibim adorientes arcuit, quod muscarum illis culicumque examina pro exercitu immitteret, in fugamque iis evestigio verasis, hostes hoc pacto refutaret. Id oppidum desertum reperit Imperator, quia excesserant habitatores irruptionis Romanorum metu, fugaque sese ad interiora receperant.

2. Ita vastata ac in Romanorum ditionem redacta vicinitate, properabat Ecbatana usque penetrare, ubi Saracenorum constituta regia est, argenti, auri, divitiarum cuiusque generis inexplicabili vi referta, eo consilio, ut subita incursione illam quoque obtineret. Quippe praeter caeteras urbes, quotquot sub sole sunt, una Ecbatanorum civitas opum aurique plenissima perhibetur. Eius rei hanc esse causam, quod ipsa multis ex partibus cogerit pecunias, incursum autem hostilem adhuc sit omnino nullum passa. Atenim Imperatoris tunc impetum compressit cum locorum siccitas, tum rerum necessarium inopia. Pertinet per eas partes quam Carmanitum vocant solitudo, asperam arduamque praetendens viam, neque aquam eructans

βλαστώνουσα, ψαφαρά τις οὔσα καὶ ἄνικμος. διὰ ταῦτα πρὸς A. C974
 τῶν Ἀγαρηνῶν αὐτῷ προσαχθέντα δῶρα ἐνσκεινάζαμενος, ἐν I. 1. 5
 μνησίσι τριακοσίαις ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἁριθμοῦμενα, εἰς τὸ Bv-D
 ζάντιον ἐπανάβηξε, καὶ τὸν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὰ
 5 ἐκ Σηρῶν ὑφάσματα καὶ ἀρώματα, καὶ ὅσα πρὸς τῶν Ἀγαρη-
 νῶν ἀνέληφε δῶρα, διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐθριάμβευσε, τῶν ἁστικῶν
 θιωμένων καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν θαυμαζόντων, φιλοτίμως τε
 τοῦτον ὑποδεχομένων, καὶ σὺν ἐδφημίαις προπεμπόντων εἰς τὰ
 βασιλῆα, τοῖς τοιοῦτοις τροπαίοις κλειζόμενον. τηνικαῦτα καὶ
 10 ὁ πατριάρχης Βασίλειος, φθόνῳ τῶν ἐπισκόπων διαβληθεὶς πρὸς
 τὸν αὐτοκράτορα, ὡς δὴ τινι τῶν μέγα δυναμένων χρᾶ τὴν τῆς P. 101
 ἡγεμονίας ἀρχὴν, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας οὐκ εὐθύνει καθὰ καὶ
 πρὸς τῶν θείων κανόνων νενόμισται, εἰς τὸ βασιλικὸν εἰσεκα-
 λῆτο δικαστήριον. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀπήντα, ἀλλ' οἰκουμηνικὴν ἁν-
 15 τέλεγεν ἰσχυρίζομενος ἀθροίσθῃν σύνοδον, καὶ τηνικαῦτα δια-
 λύσασθαι τὰ ἐγκλήματα· τοῦτο γὰρ βούλεσθαι καὶ τὰ τῶν πα-
 τέρων θεόπνευστα παραγγέλματα, οἰκουμηνικὴν ἐπὶ πατριάρχου
 καθαιρέσει συγκαροτεῖσθαι σύνοδον· εἰς τὸ κατὰ τὸν Σκάμανδρον
 τελοῦν φροντιστήριον, ὅπερ αὐτὸς ἐδείματο, πρὸς τοῦ βασιλέως
 20 περιόριζεται· ἄνθρωπος ἄτροφος σχεδὸν τε καὶ ἄσαρκος, ἐξ ἀπαλῶν
 ὀνύχων ἀσκητικοῖς ἀγῶσιν ὑπὲρ φύσιν ἐγγυμνασάμενος, ἀμπε-
 B χὴν κεχηρμένος θέρει τε καὶ χειμῶνι μιᾷ, καὶ ταύτῃ μὴ ἀπεκ-
 δόμενος, ἕως ἂν διεθρῶν καὶ ἄχρηστος ἐξεγένετο, βρωτῶν δὲ
 μὴ γεόμενος ἢ ποτῶν, πλὴν ὕδατος καὶ τῶν ἐξ ἀκροδρύων χυ-

1. Fort. ταῦτα τά.

neque plantam fundens ullam, arida, humore carens. Ita ablatis quae a Saracenis sibi deferebantur donis, numero tricies centenis millibus argenti et auri, Constantinopolim revertit, ubi aurum, argentum, vestem sericam atque odores, dona denique a Saracenis accepta, in triumpho per forum tulit, spectante copiamque rerum mirante populo; et studiose sane ab eodem est receptus, et cum acclamationibus magnaue harum victoriarum praedicatione in palatium deductus. Eadem tempestate Basilius patriarcha antistitem invidia calumniatus est apud Imperatorem, quasi cuidam e potentibus viris principatum praedixisset; simul quod ecclesiam non ita administraret, quemadmodum divinis legibus esset constitutum: ita ab consistorium palatinum vocatus est. Ubi cum non stitisset, contraque affirmaret, concilium generale convocandum esse, ibi se crimina diluturum: ita velle Patrum iussu divino fusa oracula, ut ad amovendum patriarcham comitia essent maxima instituenda: in monasterium ad Scamandrum, quod ipse aedificaverat, ab Imperatore amandatus est. Erat is homo cibo propemodum abstinentes et carne carens, a teneris unguiculis in certaminibus asceticis supra naturam exercitatus, amiculo et aestate et hieme eodem utens, quod ne deponebat quidem, donec dilapsum utilitatem praeberet nullam: esculenta autem et poculenta omnino non gustabat, praeter aquam et baccarum succos.

A. M. 6432 μῶν. λέγεται δὲ μηδὲ παρὰ κλίνην καθευδῆσαι, ἀλλ' ἐπ' ἐδά-
 Ind. 2 φους, παρ' ὅλον αὐτοῦ τὸν καιρὸν τῆς ἀσκήσεως. ἐλάττωμα
 δὲ τοῦτο μόνον φασὶ προσεῖναι τὰνδρι, τὸ τὰς ἀναγωγὰς καὶ
 ἀνυστροφὰς τῶν ἀνδρῶν περὶ πλείστον ποιεῖσθαι διαγινώσκειν,
 πολυπραγμονοῦντι καὶ διερευνωμένῳ πέρα τοῦ δέοντος. 5

C γ'. Ὑπερορία τοιγαροῦν τοῦ Βασιλείου κατακριθέντος, τοὺς τῆς
 πατριαρχίας οἰάκας Ἀντώνιος ἐγχειρίζεται, ἀνὴρ ἐν τῇ τοῦ Στου-
 δίου μονῇ τὴν ἀσκητικὴν ἐκ νεότητος πολιτείας ἀναιρετισιάμενος,
 καὶ βίον ἔλκων ἀποστολικόν. πλεον γὰρ τῶν τῇ σαρκὶ ἀποχρῶν-
 των ἀμφίων οὐδὲν ἐπεφέρετο, καίτοι πρὸς τῶν μέγα δυναμένων, 10

Fol. 317 v. καὶ βασιλέων αὐτῶν, πλείστα φιλοφρονούμενος διὰ τὴν ἐνοῦσαν
 αὐτῷ ἀρετὴν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῦ προσόντος αὐτῷ ἁγιώ-
 ματος ποριζόμενος (τῷ τοῦ Συγκέλλου γὰρ τὸ πρότερον ἐτιμᾶτο
 ἁγιώματι), πάντα τοῖς πένησι διεδίδου, τὸν ἔλεον μιμούμενος
 D τοῦ Θεοῦ, καὶ γῶσιν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην, εἰ καὶ τις ἄλλος, 15
 ἐπλούτει. τούτου τῇ ὄψει καὶ τοῖς ἡθέσι θανμαστή τις ἐπέλαμπε
 χάρις ἐν βαθυτάτῃ τῇ πολιᾷ. οὐ γάρ τις παρέβαλλε τούτῳ τῶν
 τροφῶντων καὶ μέγα φυσῶντων τῇ τῶν ματαίων σκηπῇ, ὅς μὴ
 σωφρονῶν εὐθὺς ἀπηλλάττετο, σκιὰν καὶ ὄναρ τὸν βίον τελεῖν
 παιδευόμενος· οὐδὲ τοῦμπαλιν συμφοραῖς ἀνηκέστοις περιόδυνον 20
 ἔλκων τὴν βιοτήν, ὅς μὴ ἀπέτρεχεν εὐθυμῶν, διδασκόμενος, μὴ
 ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐπιζήλπτειν πρὸς τὸν θυ-
 νάμενον σώζειν ἐκ θλίψεως, καὶ παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ἐπι-

Neque unquam in lecto somnum cepisse perhibetur, verum humi, per omne
 exercitationis eius tempus. Quo in viro unum vitium fuisse aiunt il-
 lud, quod in disciplinis hominum atque consuetudinibus cognoscendis stu-
 dium plurimum poneret, curiosusque esset et inquisitor plus quam oport-
 teret.

8. Ita Basilio in exilium pulso, gubernacula patriarchatus prehendit
 Antonius: vir qui in septo Studii victu ascetico a pueritia electo, apostoli-
 cam vitam egerat. Etenim praeter indumenta corpori necessaria omnino
 nihil ferebat, tametsi, ob insitam ei virtutem, tum a viris potentissimis, tum
 ab Imperatoribus ipsis, large sane munerabatur. Neque id solum, sed item
 quae ex officio capiebat suo (erat enim antehac Syncelli dignitate ornatus),
 omnia egentibus distribuebat, misericordiam Dei imitans, divinaque et hu-
 mana scientia, ut si quis alius, affluebat. Emicabat autem ex ore habitu-
 que eius mirifica quaedam dulcitus, idque summa senectute. Neque ac-
 cedebat ad eum quisquam ex delicatis magnosque spiritus gerentibus ob
 istam vanitatis scenam, quin continuo temperatus ac sapiens abiret, um-
 bramque et somnium hanc vitam esse didicisset: neque contra ullus aetatem
 agens tam insanabilibus aerumnis pressam, ut non laetus discederet, co-
 gnovissetque, non succumbendum esse malis, sed ad illum confugiendum,
 qui eripere nos ex miseriis potest, ab eodemque salutem esse expetendam.

ζητεῖν. τοιοῦτος δὴ τις ἦν τὸν τε βίον καὶ λόγον ὁ Ἀντώνιος, A. C. 974
I. I. 5
P. 102
ἀγγελικός τις καὶ θεῖος τελῶν ὁ ἀνὴρ, ὥς ἐν κεφαλῇ εἰπεῖν.
κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ δίδυμοι ἄνδρες, ἐκ τῆς τῶν
Καππαδοκῶν χώρας ὀρμώμενοι, πολλαχοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπι-
κρατείας ἐφοίτων, οὗς καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα ξυγγράφων πολλὰ-
κις κατὰ τὴν Ἀσίαν τεθέαμαι, τεράστιόν τι θαῦμα πέλοντας καὶ
καινόν. ἄρτια γὰρ αὐτοῖς καὶ ὁλότητα περισώζοντα τὰ τοῦ σώ-
ματος καθίσταντο μόρια· ἀπὸ δὲ μάλης καὶ μέχρι λαγῶνος αἱ
πλευραὶ τούτοις ἐκεκόλλητο, ἐνοῦσαι τὰ σωματικά καὶ εἰς ἓν συν-
10 ἀρμόζουσαι. καὶ ταῖς μὲν ψανούσαις ἀλλήλων τῶν χειρῶν τοὺς Β
σφῶν περιέπλεον τένοντας, θατέραις δὲ βακτηρίας ἔφερον, αἷς
βαδίζοντες ἐσκηρίπτοντο, τριακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγοντες.
καὶ σώματα τούτοις εὖ ἐπιφύκει, ἀνθηρὰ πεφηνότα καὶ τεανικά.
ἡμῖν δὲ κατὰ τὰς μακρὰς ἀποδημίας ὠχοῦντο, θηλυπρεπῶς
15 παρὰ τὴν ἀστράβην ἐζόμενοι, ἄλεκτόν τι χρῆμα γλυκυθυμίας
καὶ ἐπιεικείας τυγχάνοντες. ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν ἔλις.

δ'. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης, αὐθις τοῦ ἡρος ἀναλάμ- A. M. 6483
Ind. 3
A. C. 975
I. I. 6
ψαντος, τὰς Ῥωμαϊκὰς συγκροτήσας δυνάμεις, καὶ ταύτας εἰς τὸ
ἄκριβες καθοπλίσας, τῆς βασιλευούσης ἀπάρας, διὰ τῆς Παλαιστί-
20 νης ἰχῶρι, γῆς εὐδαίμονος, γάλα τε καὶ μέλι θείουσης, προφητικῶς C
εἰπὼν. ἐνταῦθα φρουρῶ προσβάλλει, τῷ τῇ Σύρα φωνῇ καλουμένῳ
Μέμπετζε· ὁ καὶ πολέμῳ καὶ ταῖς παντοδαπαῖς μηχαναῖς παρα-

10. τοῦς] τὰς cod. 20. γῆς εὐδαίμ. Sic cod., sed fort. magis ex
Leonis more scribend. ἰχῶρι τῆς εὐδαίμ. sublato commate. Ib. γάλα
— θείουσης. Exod. III. 8. 17. XIII. 5. XXXIII. 3. Levit. XX. 24.
et alibi saepe.

Talis fuit in vita atque sermone Antonius, in summa, vir angelicus prorsus,
ac divinus. Sub ideam tempus homines gemelli, ex Cappadocum provincia
orundi, imperium Romanum late obierunt, quos ipse quoque, qui haec con-
scripsi, per Asiam crebro vidi, portentosum sane ostentum, atque novum.
His erant integra minimeque decurtata corporis membra, latera autem ab
axillis ad ilia usque conglutinata, ita ut coniungerent corpuscula, unumque
efficerent. Ita alteris brachiis, quibus sese tangebant, cervices circum-
plectebantur suas, in alteris bacilla gerebant, quibus nitebantur ambulantes.
Aetatis annum agebant tricesimum: corporibus erant bene formatis, floridis
ad speciem ac vigentibus. In peregrinationibus longioribus vehebantur
mela, cuius in sella sedebant feminarum more, erantque animo miti ac man-
sueti, plus quam dici potest, praediti. Verum de his gemellis satis est
dictum.

4. Vere denovo relucescente. Ioannes Imp., in unum locum coactis dili-
genterque armatis Romanorum copias, profectus ab urbe est, perque Palae-
stinam processit, terram felicem, lacte et melle affluentem, ut cum divinis
doctrinis loquar. Hic castrum aggreditur, quod Syrorum lingua Mem-
petze vocatur: quo vi belli omnique machinarum genere in potestatem reda-

- A. M. 6483 στησάμενος, τὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ σανδάλια ἐκέισε ἀνευρηκῶς, ἀνείληφεν ὡς τι δῶρον οὐράνιον, καὶ τὰς τοῦ σεβασμίου τε Προδρόμου τριχας, τοῦ Κήρυκος. καὶ τὰ μὲν αὐθις ἐν τῇ περιπόσῳ τῆς Θεομήτορος σηκῷ, τῷ κατὰ τὴν ἀνακτορικὴν ἐστίαν δε-
- Fol. 318 r. δομημένῳ, ἀπέθετο, ὥς τινα πολυόλβον θησαυρόν· τὰς δὲ ἐν τῇ 5
 D τοῦ Σωτῆρος νεῷ, ὃν αὐτὸς ἐκ βάθρων ἀνήγειρεν. ἐκείθεν ἀπάρας Ἀπαμεία προσέβαλε, φρούριον δὲ αὕτη ὄχυρόν καὶ δυσάλωτον. ἀλλὰ καὶ ταύτην εὐαριδμήτοις ἡμέραις ἥρηκῶς καὶ καταστρεψάμενος, ἐπὶ Δαμασκὸν μετὰ τοῦ στρατεύματος ἵεται. οἱ δὲ ταύτην οἰκοῦντες, πολλοῦ τιμώμενα δῶρα ταῖς χερσὶν ἀνείλη- 10
 φότες, πρὸς τοῦ ἐμπορίου τῷ βασιλεῖ ὑπηγνίσαν, παραιτούμενοι τε τὸν τούτου θυμὸν, καὶ τοῖς δώροις αὐτὸν ἐξευμενίζόμενοι. ὁ δὲ, φόρους αὐτοῖς τάξας ῥητοὺς καὶ ὑποσπόνδους Ῥωμαίοις ἀπεργασάμενος, ἐκείθεν ὁρμηθεὶς διὰ τοῦ Λιβάνου (ὄρος
 P. 103 δὲ ὁ Λίβανος κατ' ἐκείνον τὸν χῶρον τραχὺ καὶ μέγιστον διατεῖ- 15
 νον, τὴν τε Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην ἀλλήλων ἀπείργει) ἔγκαρσίως ἠπείλετο, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν ἀφικόμενος, τὴν Βορζῶ, πόλιν ἐρυμνωτάτην, ἐξ ἐπιδρομῆς εἶλεν. ἐντεῦθεν ἀπάρας ἐς Φοινίκην κάτεισι, καὶ τὰς τε Βαλανάας τὸ φρούριον αἰρεῖ, καὶ τὴν Βηρυτὸν πολιορκεῖ· ἐν ἣ καὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐν εἰκόνι 20
 σταύρωσιν εὐρηκῶς, καὶ ταύτην ἐκείθεν ἀνείληφῶς, ἐν τῷ τοῦ Σωτῆρος νεῷ, ὃν ἐκ βάθρων ἰδεύματο, παρεκπέμπει.
- B ε'. Λέγεται δὲ περὶ ταύτης τῆς θείας εἰκόνος ἐξαίσιον τι συμβεβηκέναι τεράστιον. φασὶ γὰρ κατὰ τινα ἐστίαν τῆς Βηρυτοῦ

11. πρὸς] Leg. πρὸ. 17. ῥαχίαν cod., oxytonoa.

cto, reperta ibi sandalia Servatoris tanquam coeleste donum quoddam sustulit, itemque capillos venerandi Praecursoris et Praeconis. Atque illa quidem in illustri templo Matris Dei, quod in palatio exstructum est, ditissimi thesauri instar deposuit: hos in aede Servatoris, quam a fundamentis excitaverat. Inde profectus ad Apameam accessit, munitum captuque difficile castellum. Sed tamen hanc quoque post dies non ita multos cepit, suaeque ditionis fecit, ac Damascus versus cum exercitu contendit. At Damasceni cum donis magni pretii in manibus, pro suo emporio Imperatori obviam veniunt, ut eius iram deprecarentur, ipsumque muneribus placarent. Ita, ubi certa illis tributa imposuit in potestatemque Romanorum ipse suscepit, inde motis castris per Libanum (mons est Libanus asper ac maximus, qui per partes illas pertinens Phoeniciam a Palaestina determinat) transverso itinere tendit, in ipsumque enixus iugi dorsum, urbem munitissimam Borzo subita incursione cepit. Inde profectus in Phoeniciam se demittit, castellum Balanaeas occupat, Berytum obsidet: quo in oppido cum crucifixionem Servatoris depictam invenisset, eam inde sublatam in Servatoris aedem, quam a fundamentis exaedificaverat, mandat.

5. Circa hanc divinam imaginem stupendum quoddam prodigium contigisse narratur. Aiunt Christianae religionis hominem Beryti in quadam do-

ἄνδρα τὰ Χριστιανῶν πρεσβεύοντα παροικεῖν, καθ' ἣν καὶ τὴν A. C. 975
 ῥηθεῖσαν εἰκόνα σεβόμενον ἀναθέσθαι. χρόνον δὲ ὕστερον καθ' L L 6
 ἑτέραν οἰκίαν μεταναστεῦσαι, καὶ, κατὰ θέλαν τινὰ πρόνοϊαν,
 λήθῃ περισχεθέντα κατὰ τὴν προτέραν οἰκίαν τὴν εἰκόνα παραλι-
 5 πνῖν. ταύτην δὲ τὴν ἐστίαν Ἰουδαῖον παρειληφέναι τινὰ, ὥστε
 καὶ κατοικεῖν· τὸν δὲ τῶν ὁμοθρήσκων αὐτοῦ τινὰς εἰς τὴν ὕστε-
 ραν ἥστιασθαι. οὗς τῷ δόμῳ ὑπεισελθόντας καὶ πρὸς ἐνώπια
 τὴν τοῦ Σωτῆρος σταύρωσιν ἀνατεθειμένην ἀθρήσαντας, δεινῶς
 λουδορεῖσθαι τὸν Ἰουδαῖον, ὡς ἐκσπονδον τῆς σφῶν θρησκείας C
 10 καὶ τὰ τῶν Χριστιανῶν σέβοντα. τὸν δὲ ὄρκους αὐτοὺς διαβε-
 βωοῦσθαι, ἢ μὴ μὴ τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἕως τοῦ παρόντος θεά-
 σασθαι. αὐθις δὲ πρὸς αὐτὸν τοὺς παλαμναίους ἐκείνους ἐλπεῖν
 καὶ, „εἰ μὴ τὰ τῶν Χριστιανῶν θεγμύξεις, ἔργοις ἡμᾶς πληρο-
 φόρησον, καὶ ταύτην τὴν λόγχην ἀνειληφὼς, νύξον τὸ τοῦ Να-
 15 Ἰαράου εἰκόνισμα κατὰ τῆς πλευρᾶς, τὸν τρόπον, ὃν οἱ πατέ-
 ρες ἡμῶν τοπάλαι τοῦτον σταυρώσαντες ἐλόγχησαν.” τὸν δὲ, τὴν
 λόγχην μεταχειρισόμενον, ὡς εἶχε θυμοῦ, καὶ μάλιστα πληρο-
 φορεῖν ἐκείνους βουλόμενον, τὸ περιεπτόμενον αὐτῷ ἔγκλημα
 κατεπεργόμενον ἀποτρέψασθαι, νύξαι τὴν τῆς εἰκόνης πλευράν. D
 20 ὅμα δὲ τῇ προσβολῇ τῆς αἰχμῆς, πληθὺς καταβρέξασαι σὺν ὕδα-
 τι αἵματος· τοὺς δὲ δυσσεβεῖς Ἰουδαίους πεπηγέναι τῷ φρικτῷ
 τοῦ θεάματος, καὶ τῆς φήμης διαδοθείσης, τοὺς τὰ Χριστια-
 νῶν σέβοντας εἰσπηδῆσαι τε τὴν τοῦ Ἑβραίου ἐστίαν, καὶ τὴν Fol. 318 v.
 σελτὴν τοῦ Σωτῆρος ἀνειληφέναι σταύρωσιν, ἔτι τὸ θεῖον ἐκβλύ-

4. λήθης cod.

no habitasse, in qua imaginem, quam dicebam, multo cum honore depo-
 suit. Eandem posterius demigrasse in alias aedes, et, divinae pro-
 videntiae nutu, sacri pignoris oblitum, in priore domo imaginem reliquisse.
 Eandem aedes Iudaeum aliquem tenuisse, ut habitaret, nonnullosque super-
 stitionis suae postero die ad coenam vocasse. Illos domum ingressos, inque
 parietibus Servatoris cruci affixi imaginem videntes, gravibus maledictis
 Iudaeum incessasse, ut persuasionis suae desertorem et Christianorum fidem
 colentem. Hunc iureiurando affirmare, sese illam imaginem ante hoc tempus
 omnino non vidisse. Tum scelesti illi, „Si quidem,” inquit, „Christiano-
 rum sacra non colis, rebus ipsis certam fidem facito, arreptaque lancea ista
 Nazareni effigiem in latere pungito, eodem modo, quo nostri olim patres
 eam cruci fixum confoderunt.” Tum ille, lancea in manus accepta, ut fla-
 grabat ira, quo illis quam maxime fidem faceret, affectum sibi crimen di-
 buere cupiens, latus imaginis percussit. Vix autem cuspidem impegerat,
 cum sanguinis aqua mixti copia effluxit. Ad horribile spectaculum obri-
 guisse ferunt impios Iudaeos: reique fama divulgata, persuasionis Chri-
 stianae homines aedes Hebraei invasisse, sublatamque crucifixi Servatoris
 venerandam imaginem, sanguinis rivos etiam tum fundentem, in sacro de-

A. M. 6483 ζουσαν αἷμα, καὶ εἰς ἱερὸν ἀναθεῖναι σηκὸν, καὶ τιμῶν μεγαλο-

Ind. 3

A. C. 975 πρεπύς. ταύτην ὁ βασιλεὺς τὴν θεάνθρωπον μορφὴν ἐκείθεν ἀνε-

I. I. 6 ληφῶς, τῷ Βυζαντίῳ παρέπεμψεν, ὥς μοι ἤδη δεδῆλωται.

P. 104

ζ'. Ἐπεὶ δὲ τὰς τε Βαλαναίας καὶ Βηρυτὸν τῷ πολεμῶν ἤρη-
κε, Τριπόλει προσβάλλει. καὶ μὴ οἶός τε ὦν ταύτην πολιορκεῖν ἐξ 5
ἐπιδρομῆς (περιβόλοις γὰρ κατὰ τὴν ἡπειρον ἑρμνοῖς περιεληπτὰ,
ἐπὶ λόφου τινὸς ἀποτόμον διατείνουσα· κατὰ θάτερον δὲ μέρος
θαλάσσης περικλύζεται, ἐπίνειον καὶ προκόλιον προβαλλομένη
εὐορμον καὶ εὐχε(μερον), ἐκείθεν ἀπάρας, τὰς παραλόους πολί-
χνας ὁδῷ προβαίνων ἐξεπολιόρκει. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν, 10
Αὐγουστος δὲ μὴν ἦγεν ἀρχὴν, κομήτης ἐξεφάνη ἀστῆρ, χρῆμα
θεῖόν τι καὶ καινὸν, λογισμὸν ὑπερβαῖνον ἀνθρώπινον. οὐδὲ
Β γὰρ τοιοῦτόν τι κατὰ ταύτας ὥφθη τὰς γενεάς, οὐδ' ἐπὶ το-
σαύτας ἡμέρας ἐπιφαίνειν τὸ πρόσθεν συμβέβηκεν. οὗτος ἀπ'
ἀνατολῆς βορειότερος ἀνίσχων, καὶ εἰς ὕψος ὅ,τι πλεῖστον αἰ- 15
ρόμενος, ὥς κυψύριτός τε ὑψούμενος, εἰτα ἡρέμα κυρτούμε-
νος, πρὸς μεσημβρίαν ἀπένευεν, ἀπλέτῳ πυρὶ ἐκκαίόμενος, καὶ
τηλαυγεῖς καὶ λαμπρὰς τὰς ἀκτῖνας ἐπαφείς, πρῶγμα δέμα-

A. M. 6484 τος καὶ φρίκης γέμον τοῖς ἀνθρώποις ὁρώμενος. ἀπ' ἀρχῆς δὲ

Ind. 4

A. C. 975 μηνὸς Αὐγούστου, ὥς ἔφην, φανείς, ἐφ' ὅλαις ἡμέραις ἐπε- 20

I. I. 6 ποίητο τὴν ἐπιτολὴν ὀδοήκοντα, ἀπὸ μέσων ἀνίσχων νυκτῶν, καὶ
C μέχρι σταθηρᾶς ἡμέρας ὁρώμενος. βασιλεῖς δὲ, τὸ ἀσύνηδες τε-
ρῶσιον κατιδὼν, τοὺς περὶ τὴν τῶν μετεώρων ἐσχολακῶτας ἡρώτα

5. Τριπόλει. Sic eod. hic: supra 43. D. mendose Τρίπολι. 15. Fort. βορειότερας.

lubro deposuisse, honoreque affecisse amplissimo. Hanc Deihominis effigiem Imperator inde sublatam, ut iam demonstratum ab me est, Constantinopolim misit.

6. Balanacis et Beryto bello captis, ad Tripolim accessit. Quam cum oppugnare ex itinere non posset (nam qua spectat continentem moenibus firmis cingitur, per tumulum abscisum porrecta ipsa: altetum latus mare aluit, navaleque praetendit et stationem portuosam ac tutam), inde motis castris minora in littore oppida continuato progressu expugnavit. Sub idem tempus, quod erat Augusti mensis initium, stella crinita apparuit, divinum prorsus ac novum portentum, rationem superans humanam. Neque enim huiusmodi aliquid visum memoria nostra est, neque omnino unquam ante factum ut per tot dies luceret. Surgens illa ab ortu hiberno, in altitudinemque plurimam eversa, erecta cyparissi ritu, et leviter a summo inflexa, ad meridiem vergebat, multo igni flagrans, radiosque spargens lucidos ac illustres, plenum formidinis horrorisque spectaculum hominibus praebebat. Cumque ineunte mense Augusto, quemadmodum dixi, apparuisset, per octoginta totos dies in conspectum sese dedit, ita ut oriretur de nocte media, videretur usque ad claram lucem. At Imperator, cum insolitum id portentum item conspexisset, ex iis qui vacabant observationi siderum quasivit,

παράτηρησιν, ὅ,τι δὴ καὶ βούλοιο τὸ τοιοῦτον ἔξαισιον. οἱ Α. Μ. 6484
 δέ, οὐχ ὥς ἡ τέχνη παρεῖχε τεκμαίρεσθαι, πρὸς δὲ τὸ τοῦ βασι- Ind. 4
 λῶς βούλημα, τὴν τοῦ κομήτου παρεξηγοῦντο ἐπιτολὴν, νίκην A. C. 975
 τε αὐτῷ κατ' ἐχθρῶν καὶ μακρότητα ἡμερῶν ἐπαγγελλόμενοι L. I. 6
 5 ἵστασθαι. ἦσθην δὲ οἱ ταῦτα παρεξηγούμενοι Συμειώνης τε, ὁ Λο-
 γοθέτης καὶ Μάγιστρος, καὶ ὁ τῆς Νικομηδείας πρόεδρος Στέφα-
 νος, ἄνδρες τῶν τότε σοφῶν ὄντες ἔλλογιμώτεροι. ἀλλ' οὐχὶ ταῦ-
 τα ἡ τοῦ κομήτου παρεδήλου ἐπιτολή, ἢ πρὸς χάριν οἱ ἄνδρες τῷ
 αὐτοκράτορι ὑπηγόρευον, ἀποστασίας δὲ χαλεπὰς, ἐθνῶν τε ἐπι- D
 10 δρομὰς, καὶ ἐμφυλίου στάσεις, καὶ μεταναστάσεις πόλεων καὶ
 χώρων, λιμοὺς καὶ λοιμοὺς, καὶ φρικώδεις σεισμοὺς, καὶ πανο-
 λεθρίαν σχεδὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας, ἥπερ ἡμεῖς ἐκ τῆς τῶν
 πραγμάτων ἐκβάσεως εἶδομεν.

ζ. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου ἐκδημίαν ἀπὸ Fol. 319 r.
 15 τοῦ σώματος, Βάρδας Μάγιστρος, ὁ κατ' ἐπωνυμίαν Σκληρὸς,
 φιλαρχίαν καὶ ἀπληστίαν νοσῶν, ἀπάτῃ δὲ μετελθὼν καὶ φενακί-
 σας τὸν πολὺν ὄχλον καὶ εὐχολον, ἀποστασίαν δεινὴν κατὰ τῶν P. 105
 κρατούστων ἐμελέτησεν· ἐπὶ τετραετῇ τε ἐνιαυτὸν τὴν Ἀσίαν κα-
 τέδραμε, χώρας πυρπολῶν, καὶ πόλεις καταστρεφόμενος, τὴν
 20 τε Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, ἐξ ἀντιπάλου παρατάξεως ἀντιτασσομένην
 αὐτῷ, τρεπόμενος καὶ κατακαίνων ὡμῶς· τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ
 Πατρικίου Πέτρου καὶ στρατοπεδάρχου δημαγωγουμένην, ὅτε
 κατὰ τὴν Λάπαραν τὸ πεδίον (μεθόριον δὲ τοῦτο τῆς χώρας τῶν
 Ἀρμενίων) ἡ μάχη συνεκροτεῖτο, ὅπηνίκα καὶ αὐτὸς ὁ Πατρικίος
 25 Πέτρος, δορατὶ βληθεὶς καὶ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς, παρ' αὐτὴν

prodigium eiusmodi quid sibi vellet. Illi non ex argumentis quae ars sup-
 peditabat, sed ad optatum Imperatoris, cometae ortum interpretabantur
 perperam, victoriam ei de hostibus ac vitam diutinam pollicentes. Quam
 explanationem ementiebantur Simeon Logotheta et Magister, atque Stephe-
 nus Nicomediae antistes, inter doctos illius temporis prae caeteris clari.
 Tametsi cometae accessus non ea portendebat, quae Imperatori obsequen-
 ter exponebant, sed rebelliones calamitosas, incursiones gentium, motus
 civiles, ex oppidis et agris fugam, caritates, pestes, terrae motus horribiles,
 denique pacis occasum imperii Romani, quemadmodum nos in eventu rerum
 vidimus.

7. Et enim post Ioannis Imperatoris e vita discessum, Bardas Magister
 cognomento Scierus, dominandi habendique morbo laborans, cum levem
 multitudinem praestigiis captam infatuasset, periculosam adversus principes
 rebellionem molitus est: per quadrienniumque Asiam pervasit, provincias va-
 stans, oppida uruens; copias autem Romanas, castris ex adverso factis sibi
 oppositas, in fugam vertit, conciditque atrociter: semel exercitum Petri Pa-
 tricii ac Praetoris, cum in Laparae agro (is provinciae Armeniorum est fini-
 timus) praelium committeretur, ubi et ipse Petrus Patricius, cuspidе ictus et

A. M. 6484 ἔξῃπνευσε τὴν παράταξιν, πλείστον δτι τῶν ὑπαοπιστῶν συνα-
 Ind. 4 ναιρεθέντων αὐτῷ· τοῦτο δὲ ὑπὸ Βάρδα Μαγίστρου τοῦ Φωκά, ὡς πρὸς τῶν κρατούντων τὸ τοῦ Δομεστίκου τῶν Σχολῶν ὑποζω-
 σάμενος ἀξίωμα, ἀντίπαλος τῷ Σκληρῷ κατὰ τὴν Παγκάλειαν
 παρετάξατο. ἐπὶ ἡλάτον τοῦτο πεδίον, τῷ Ἀμωρίῳ προσέγγιον. 5
 ὅπου δὴ καὶ παρὰ τὸ μεταλχιμιον ῥάβδω κατὰ τοῦ κρανίου πληγείς
 ὁ Φωκάς, τοῦ ἵππου τε κατενέχθη καὶ εἰς γῆν κατεβλήθη· καὶ κἂν
 ἦλω τῶν ἐναντίων καὶ ἀκλεῶς παραπώλετο, εἰ μὴ ὡς εἰς τῶν πολ-
 λῶν παρώφθη παρὰ τῶν δυσμενῶν, ἡγνοηκότων αὐτὸν, ἐπελθοῦ-
 σα δὲ ἡ νύξ τοῦτον διέσωσεν. ὁ δὲ Σκληρὸς, ταῖς τοιαύταις νί- 10
 C καις ἐπαρθείς τε καὶ φρενωθεῖς, ἀνυπόστατός τις καὶ ἀκαταγώνι-
 στος ἐνομίζετο. ἐντεῦθεν τὴν τε Νίκαιαν, καὶ Ἀβυδον, καὶ
 Ἀττάλειαν τῷ πολεμῆν παρεστήσατο, καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἐπε-
 ποιήσατο Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν· καὶ πλείστας τριήρεις προσεί-
 ληφε, καὶ θαλασσοκρατῶν μεγάλα τοὺς ἐμπόρους ἐσίνετο, καὶ 15
 αὐτὴν ἤδη τὴν βασιλεύουσαν, τὰς σιτηγὸς φορτίδας οὐκ ἔων εἰς
 αὐτὴν ἀναπλέειν κατὰ τὸ πρότερον· ἔως οὗ ἐκ Βυζαντίου πυρφόροι
 νῆες πρὸς τῶν κρατούντων λαθραίως ἐξαπεστάλησαν. ὡς Βάρδας
 Μάγιστρος ὁ Παρσακουτηνὸς ἄγων, αἰφνίδιον τῇ Ἀβύδῳ προσ-
 ορμισθεῖς, τὰς τε τριήρεις τοῦ τυράννου κατέφλεξε, καὶ τὴν τῶν 20
 D στρατιωτῶν κατηκόντισε φύλαγγα, καὶ τὸ φρούριον εἰληφεν. αὐτίς
 Fol. 319 v. δὲ ὁ Φωκάς, χεῖρα περὶ αὐτὸν πλείστην στρατιωτῶν ἡθροικῶς,
 τῷ Σκληρῷ ἐπιτίθεται, καὶ τοῦτον τρεψάμενος ἐν Ἐκβατάνοις
 πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς φυγεῖν παρεσκεύασεν.

13. Leg. ἐπεποιήσατο. Vid. 107. B. lin. 12. 108. A. lin. 5.

deiectus equo, in ipsa acie animam efflavit; protectores autem quamplurimi una cum illo occubuerunt: deinde sub Barda Phoca Magistro, qui cum a principibus dignitatem Domestici Scholarum recepisset, acie adversus Sclerum in Pancelea constitit. Is equitabilis propter Amorium campus est. Ibi inter infesta tela caput ligno percussus Phocas ex equo cecidit: humique stratus captus esset ab hostibus, interiissetque ignobiliter, nisi ut unus de multis neglectus esset ab adversariis, quod speciem eius ignorarent, fuissetque ab nocte superveniente servatus. At Sclerus, elatus eiusmodi victoriis atque obcaecatus, fortior iam habebatur, quam ut vi ulla armisque superari posset. Ex quo et Nicæam, Abydum, Attaleam bello cepit, et quicquid in Asia Romanis paret subiunxit sibi: simul assumtis triremibus bene multis, dominansque mari, male cum negotiatores tum ipsam iam urbem vexavit, ad quam appellere, ut antehac, navibus frumentariis minime permisit: donec ignifera classis clam a principibus Constantinopoli emissa est. Cui classi praefectus Bardas Parsacutenus, Magister, deropente devectus ad Abydum, triremes tyranni incendit, adversariorum multitudinem confodit, arcem ipsam tenuit. Posthac Phocas, maxima manu militum circa se coacta, iterum adortus Sclerum est, fusumque Ecbatana ad Saracenos fugere coëgit.

ή. *Εἰς αὐτῆς, ἐπεὶ τὸ ληστρικὸν τῶν συνωμοτῶν τοῦ Σκλη- A. C. 975*
 ροῦ Βάρδα τελῶς ἐσκίδνατο, τὰς δυνάμεις ἀνελιγφῶς ὁ αὐτο- I. L. 6
 κράτωρ Βασίλειος ἠπείλετο κατὰ τῶν Μινδῶν. ἡ γὰρ ἐκεῖνων αὐ-
 θάδεια καὶ ἀπήγνεια, φοινικὸν περιπίνουσα, τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐσίνετο
 5 ἐπικράτειαν, καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων ἀφειδῶς ἐληΐζετο, ἡβηδὸν P. 106
 ἡπυτίας διαφθείρουσα. τῷ τοι καὶ θερμότερον ἤπερ ἔδει μᾶλλον
 κινήσεις ἢ προμηθέστερον, αὐτοβοεὶ καθελεῖν ταύτην ἠπείλετο.
 ἄλλὰ τῶν ἐλπίδων ἐπηρεῖα τύχης ἡμάρτανεν. ἐπεὶ γὰρ τὰς ἐστε-
 νωμένους καὶ κρημνῶδεις ἀτραποὺς διодεύσας, κατὰ τὴν Σαρδι-
 10 κὴν ἐπεχωρίασεν, ἣν καὶ Τράλιτζαν ἢ Σκυθικὴν συνήθεια κέ-
 κληκεν, ἐνταῦθα τὸν τοῦ στρατοπέδου ἐπήξατο χάρακα, καὶ αὐ-
 τὴν παρακαθιστάμενος, ἐφ' ἡμέραις εἴκοσιν ἐφρούρει. ἀλλ' οὐ-
 δὲν εἶχεν ἀνύσειν, τῇ κακοπραγίᾳ τῶν στρατηγῶν ἐς ῥαστώ-
 νην καὶ νοθεῖαν ἀποκλινάσης τῆς στρατιᾶς. τοίνυν πρύτερον μὲν B
 15 τοὺς ἐπὶ χιλὸν καὶ χορτάσματα τοῦ χάρακος ἐξιδόντας ἐνεδρεῦ-
 σατες οἱ Μυσοὶ, πολὺν φόνον ἐργάσαντο, καὶ πληθος ὑποζυ-
 γίων καὶ ἵππων ἀπήγαγον. ἔπειτα τῶν ἐλεπόλεων καὶ τῶν λοιπῶν
 μηχανημάτων ἀπειρία τῶν προσαγχοθέντων ταῦτα τοῖς τείχεσιν
 ἀπρακτῆσάντων, καὶ πυρποληθέντων παρὰ τῶν δυσμενῶν· ἐπεὶ καὶ
 20 σπάνις τῶν ἀναγκαίων κατέχευε τὴν στρατιάν, τῶν συμπεφορημέ-
 νων ἐπισιτισμῶν ἤδη ἀναλωθέντων, τῷ μὴ πεφισμένως ἀλλ' ἄδην
 κατεμφορεῖσθαι αὐτῶν, ἐνσκευασάμενος συνάμα τῇ στρατιᾷ τὴν
 ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἦει. πανημέριος δὲ διодεύσας, ἐπὶ τινὰ λόχημν

10. Fort. Τριαδίτζαν. 14. τοίνυν. Nota, particulam praeter
 consuetudinem Atticam esse προτακτικὴν.

8. Deinde, ubi praedatoriam manum assecularum Bardae Scleri prorsus
 dissipaverat, revocatis copiis Basilius Imperator adversus Moesos contendit.
 Quippe contumacia eorum ac saevitia, caedem spirans, cum totum vexabat
 Romanum imperium, tum vero Macedoniam misere populabatur, occisione
 per omnem pubem facta. Ex quo, non tam prudentia quam ardore mentis
 plus quam satis erat motus, uno impetu tollere illos properavit. Quanquam
 spes eum ob fortunae iniuriam frustrata est. Nam, ubi transmisissis arctis
 arduisque itineribus ad Sadicam accesserat, quam item Tralitzam Scythica
 nominavit consuetudo, castris ibi communitis, urbem per dies viginti obsessam
 tenuit. Neque tamen quicquam profecit, propterea quod ob ducum pravi-
 tatem inertiae desidiasque tradiderat sese exercitus. Ex quo primum e
 castris pabulationis foeniciciiue causa egressos ex insidiis adorti Moesi,
 magnam eorum caedem fecerunt, abductis iumentis equisque quamplurimis.
 Postea cum testudines ac caeterae machinae nihil effecissent imperitia eorum
 qui ad muros illas admovent, essentque ab adversariis incensae; simul
 quod inopia rerum necessariorum premebat exercitum, consumto iam fru-
 mento, quod secum advexerant milites, non parce, sed intemperantius illo
 asi: ibi tam Imperator collectis sarcinis cum exercitu Constantinopolim
 verum movit. Neque intermisso toto illo die itinere, loco silvestri castra

A. M. 6484 διεσκηρίσατο, καὶ τὴν πληθὺν διανέκασκε. μήπω δὲ τῆς πρώτης

Ind. 4

C φυλακῆς τῆς νυκτὸς συμπεραιωθείσης, ἐξαίφνης ἀστὴρ παμμεγέ-
θης ἐκ τοῦ ἑξῆος μέρους τοῦ χάρακος ὀρμηθεὶς καὶ τὰς σκηνὰς πε-
ριλάμπσας ἀπλήτῳ φωτὶ, ἐπὶ τὸ ἐσπέριον μέρος παρ' αὐτὴν τὴν
ταφρεῖαν καταπεσὼν, καὶ εἰς σπινθῆρας συχνὰς διαίρεθεὶς, ἀπε- 5
σβέσθη. τὴν αὖθις δὲ τοῦ στρατοῦ παρεδήλου διαφθορὰν ἢ τοῦ
ἀστέρος καταφορὰ. ἔνθα γὰρ τοιοντότροπόν τι γενέσθαι συμβέ-
βηκε, τοῦ ὑποκειμένου πανολεθρίαν ἐσήμηνε. τεκμήριον τοῦτο
σαφές ὃ ἐπὶ τῆς Τρωϊκῆς πληθύος κατενεχθεὶς ἀστὴρ, ὀπηνίκα

Fol. 320 r. Πάνδαρος τῷ Μενελάῳ ἐπετοξάζετο· ἐκεῖ γὰρ αὐθημερόν ἢ Τρωϊ- 10

κὴ φύλαγξ πρὸς τῶν Ἀχαιῶν εἰς φυγὴν ἀγνῆτη συνεκλείετο. καὶ
D ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων δὲ πολέμων εὗροι τις ἄν, τὴν ἱστορίαν μετιὼν,
τὸ τοιοῦτον πολλάκις συμβῶν, καὶ τὸ στράτευμα διαφθαρέν, ἵνα
τὸ φάσμα ἐπέσκηψεν. εἶδομεν δὲ καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς τοῦ προέδρου
Βασιλείου ἐστίας τοιοῦτόν τι κατενεχθέν· καὶ μήπω καιροῦ συχοῦ 15
διαβρέυσαντος ἐκείνόν τε τοῦ βλοῦ ὑπαπελθόντα, καὶ εἰς διαρπα-
γὴν καὶ προνομὴν ἐκδοθέντα τὰ αὐτῷ διαφέροντα. ἀλλὰ περὶ μὲν
τῆς τοῦ ἀστέρος φαντασίας ὧδέ πη ἐχέτω· τότε δὲ, κατὰ τὴν
ὑστεραίαν, διὰ τινος ὑλώδους καὶ σφαγγώδους ἀλῶντος διήει τὸ

P. 107 στράτευμα· ἐκείνον δὲ μόλις παραδραμόν, χαραδρώδεις καὶ ἀνάν- 20
τεις κατελάμβανε χώρους· ἐν οἷς οἱ Μυσοὶ Ῥωμαίοις ἐπιθέμενοι
πλείστον ὅτι πληθὺς ἀνδρῶν διέφθειραν, καὶ τὴν τε βασιλειον
ἀρχὴν καὶ τὸν πλοῦτον εἰλήφεσαν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν τῆς στρα-
τιᾶς ἐλαφυραγώγησαν ἅπασαν. τότε δὴ καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα ἐκ-

8. Fort. τοῦτον. Confer. 93. A.

pergit, ibi milites refecit. Prima noctis vigilia nondum transacta, subito
stella permagna ex parte orientali valli emicans larga luce tentoria circum-
fusit: cumque in parte occidentali propter ipsam fossam decidisset, in acin-
tillas acissa permultas, atque restincta est. Cuius stellae casus internecio-
nem exercitus, quae insecuta est, praemonstravit. Etenim ubicunque qui-
quid eiusmodi accidit, ibi interitum praenunciavit rerum subiectarum. Cuius
quidem rei clarum argumentum est delapsa in exercitum Troianum stella
tam, cum Pandarus in Menelaum arcum intendit: nam illo ipso die Troia-
norum copia in turpem fugam a Graecis compulsa est. Neque minus in Ro-
manorum bellis reperiet, qui annalium monumenta tractare velit, saepe idem
venisse usu, ut ubi hoc portentum irrueret, ibi exercitus interiret. Quin
et ipsi vidimus in aedes Basilii praesidis tale aliquid delabens: neque ita
multo tempore post cum ipsum discedentem a vita, tum direptioni compi-
lationique tradi fortunas eius. Verum de visione stellae haec sufficiant: tunc
vero, postridie illius diei, exercitus silvestrem transgressus atque caverno-
sam vallem, vixitum inde emersus intercisa arduaque subit loca: in quibus
ex insidiis adorti Romanos Moesi numerum ingentem militum conciderunt,
ceperunt autem Imperatoris tum praetorium, tum thesauros, atque impedi-
menta exercitus universa. Aderam tunc et ipse, qui haec desce, adversa

τραγηδῶν ἐκέισε παρήμην, τῷ κρατοῦντι δυστυχῶς συνεπόμενος A. C. 975
L. I. 6
καὶ τῇ τοῦ διακόνου λειτουργίᾳ ὑπηρετούμενος. καὶ κτὴν ἐξεγέσθη
μὸν παρὰ μικρὸν τὰ διαβήματα, καὶ μαχαίρας Σκυθικῆς γέγονα
παρατάλωμα, εἰ μὴ με θεία τις ἐξ αὐτοῦ τοῦ κινδύνου ἀπήγαγε
5 πρόνοια, ἣτις ἐξιππάσασθαι τάχος πεποίηκε, πρὸ τοῦ καταλη- B
φθῆναι τὴν φαραγγίδην πρὸς τῶν δυσμενῶν ἄνοδον, παρελθεῖν τε
ταύτην, καὶ δρομαίως καταλαβεῖν τὴν ἀκρώρειαν. μόλις οὖν διὰ
δυσβάτων ὁρίων τὸ περιλειφθῆν τοῦ στρατεύματος τὴν καταδρο-
μὴν διέφυγε τῶν Μυσῶν, τὴν ἵππον σχεδὸν ἀποβαλὼν ἤπασαν
10 καὶ τὴν ἐπικομιζομένην ἀποσκευὴν, καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐπανά-
ξωξεν ὄρια.

9. Μήπω δὲ τοῦ τοιούτου πάθους τελευταίως ὑπολωφῆ-
σαντος, Βάρδας Μάγιστρος ὁ Φωκῆς κατὰ τῶν κρατούντων
ἰτραχήλασε, καὶ τὴν τῆς Ἀσίας Ῥωμαϊκὴν ἐπεποιήσατο δύνά-
15 μιν, καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπίνεια καὶ πτολίσματα πλὴν Ἀβύδου C
εἰλε· καὶ τριῆρεις συγχὰς νεολκῆσας, ἐφρουρεῖ τὸν τοῦ Ἑλλήσ-
πόντου πορθμὸν, οὐκ ἔων τὰς φορτίδας ἀνάγεσθαι πρὸς τὴν
βασιλεύουσαν· στρατιάν τε πλείστην, ἥς Ἄλων Μάγιστρος ὁ Με-
λισσηνὸς ἡγεῖτο, παρὰ τὴν ἡπειρον τῆς Ἀβύδου καθίδρυσε, τὰς τε
20 σφετέρας τριῆρεις φρουροῦσαν, καὶ πολιορκοῦσαν τὴν Ἀβυδον.
αὐθὶς τε χάρακα καρτερόν πρὸ τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τοῦ τῆς Χρυσῆς
πόλεως λόφου ἐπηξεν, ἵππικὴν ὅτι πλείστην καὶ πεζικὴν στειλάμενος
δύναμιν· ἀρχηγὸς δὲ τῆς στρατιᾶς ταύτης τὸν τε σύναμιον αὐ-
τοῦ τὸν Πατρικίον Νικηφόρον, καὶ Καλοκύρην Πατρικίον, ᾧ ἐπὶ D
25 κλησὶς Δελφινῶς προεστήσατο. τούτους ὁ αὐτοκράτωρ αὐθὺς Ba-Fol. 320 v.

2. ἐξεγέσθη — διαβήματα. Psalm. LXXII. 2.

an principem comitatus, cui in officio Diaconi dabam operas. Nec multum
abest, quia „effunderentur gressus mei,” gladioque iugularer Scythico,
nisi ex ipso periculo me eripuisset divinum quoddam consilium, quod effecit,
ut celeriter equum permitterem, antequam clivus arduus ab adversariis te-
neretur, illoque superato ad summum iugum cursim evolarem. Reliquiae
exercitus, aegre per invia montium Moesis insequentibus elapsae, amisso
equitatu fere omni, atque impedimentis quotquot secum vexerant, in fines
Romanos se receperunt.

9. Nequedum penitus remiserat haec calamitas, cum Bardas Phocas
Magister, rebellione adversus principes facta, Asiaticas sibi subiunxit im-
perii opes, navalia atque oppida maritima cepit, praeter Abydum: trire-
mibusque magno numero deductis obedit fretum Hellesponti, ne onerariae
ad urbem accederent: exercitum autem permagnum, cui Leo Melissenus
Magister praeebat, in ora ad Abydum constituit, qui et suis triremibus
praedio esset, et Abydum oppugnaret. Altera castra item firma posuerat
contra Constantinopolim in monte Chrysopolitano, quo equitatum exerci-
tumque plurimum miserat: his copiis praefecit Nicephorum Patricium fra-
trem suum, et Calocyrtum Patricium, cognomento Delphinam. Sed hos Ba-

- A. M. 648⁸⁴ σίλειος, μετὰ δυνάμειος ἀποχρώσης τὸν Βόσπορον περαιωθεὶς, ^{Ind. 4} ἐξ ἀντιπάλου μάχης ἐτρέψατο· καὶ ζωγρίας συνειληφῶς, τὸν μὲν Νικηφόρον καὶ ὁμαίμονα τοῦ Φωκῆ πεδήτην ἀποφήνας, εἰρκτῇ συνέκλεισε· τὸν δὲ γε Καλοκύρην τὸν Δελφινῶ αὐτοῦ που παρὰ τὸν τῆς Χρυσοπόλειος λόφον, ἵνα καὶ ἡ σκηνὴ αὐτῷ ἐπήγνυτο, ⁵ ἀνεσκολόπισε. Βάρδας δὲ ὁ Φωκῆς, τὴν ἐν Χρυσοπόλει πατο-λεθρίαν τῆς στρατιᾶς διενηχηθεὶς, τὴν τε τοῦ ὁμαίμονος σύλλη-
P. 108 ψὴν τε καὶ κάθειρξεν, καὶ τὴν τοῦ Δελφινῶ ἐπὶ τοῦ ξύλου προσ-παττάλευσιν, τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις συνηθροικῶς, εἰς Ἀβυ-δον κάτεισι, τό τε φρούριον τὸ ἐκείσε πειρώμενος πολιορκῆσαι, ¹⁰ καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην διαπεράσαι, ὥς καὶ ταύτην ὑποποή-σαιτο. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Βασίλειος, τὴν ἐν Ἀβύδῳ κἀδοδὸν τοῦ τυράννου ἐνωτισθεὶς, τὴν περὶ αὐτὸν στρατιᾶν συναγροχῶς, καὶ τὰς πυρφόρους τριήρεις ἔχαρτυσάμενος, ἀντίπαλος τούτῳ καθίσταται· καὶ, περαιωθεὶς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐν τῷ πρὸ τῆς ¹⁵ Ἀβύδου πεδίῳ τὴν βασιλειὸν σκηνὴν ἐπήξυτο, ὅσημέραι τὰς φά-λαγγας συντάττων καὶ ἔξασκῶν, καὶ γνωματεύων ὅτῳ τρόπῳ τῷ Βάποστᾷτῃ ἐπέλθοι. μὲντοιγαροῦν τῶν νυκτῶν ἐς λόχους συν-τάξας τὸ στράτευμα, διὰ τῆς παρὰ θάλασσαν ἀταρπιτοῦ τοῖς ἐναντίοις ἐπέθετο, καὶ, ἤδη τῆς ἡμέρας διαφανούσης, τὰς τε ²⁰ τριήρεις πάσας ἐνέπρησε, καὶ τοὺς ἐναντίους κατακαίνων οὐκ ἄνιει. Βάρδας δὲ ὁ Φωκῆς, τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἀφίξεως καὶ ἐπι-θέσεως τοῦ αὐτοκράτορος ἐκπλαγείς, ἀντιμέτωπος τοῦ χάρακος ἔξεισι· καὶ δῆτα κατὰ τὸ μεταίχμιον ἀντικαταστάς, καὶ τοῦ ἵππου ἀθρόον κατενεχθεὶς, ἔλπει τὸν αὐχένα ἐκκόπτεται. καὶ τὸ ²⁵

10. Fort. ἐκπολιορκῆσαι, ut expugnaret. 20. διαφανούσης. Conf. supra 23. A. 57. A.

siliius Imperator, cum manu idonea Bosphorum transgressus, signis collatis ~~factis~~ captivosque fecit: Nicephorum, Phocas fratrem, vinctum in custo-
diam condidit: Calocyrem Delphinam autem ibidem in monte Chrysopoli-
tano, ubi tabernaculum eius collocatum erat, in crucem egit. Tum Bardas
Phocas, ubi cognovit, exercitum suum ad Chrysopolim deletum, fratrem cap-
tum ac custodiae mandatum, Delphinam palo affixum esse, coactis quas ipse
habebat copiis ad Abydum descendit, ut arcem, quae ibi est, si posset, op-
pugnaret, et in Europam transvectus hanc quoque sibi adiungeret. Basi-
lius Imperator, certior factus tyrannum ad Abydum devenisse, contracto
item suo exercitu instructisque triremibus igniferis, adversus illum constitit:
ac, transisso Hellesponto, in campo ante Abydum tabernaculum imperatorium
collocavit, instruens quotidie legiones atque exercens, et meditans qua ra-
tione rebellem adoriretur. Ita quadam nocte instructum in insidiis exercitum
per semitam secundum mare in adversarios rapit, ac, die iam illucescente,
triemes combussit omnes, caedem hostium facere non intermisit. Bardas
Phocas, Imperatoris repentino adventu impetuque exterritus, contra de vallo
prodit: ibi inter infestas acies praelians cecidit ex equo subito, estque illi

μὲν γιγαντῶδες τοῦτου σῶμα κατὰ τὴν Ἄβυδον τῇ γῇ κατορύτ- A. C. 975
 τται· ἡ δὲ κεφαλὴ, πρὸς τὴν βυσιλεύουσαν ἐκπεμφθεῖσα καὶ I. I. 6
 δορατῶ περιπαρεῖσα, κατὰ τὰς ἀγνιάς θριαμβεύεται, καὶ τοῖς C
 κατὰ τὴν Ἀσίαν καταπέμπεται στασιάζουσι. καὶ οὕτω τὰ τῆς
 δάποστασις εἰς σταθρὰν γαλήνην μετεσκευάζετο.

ἰ. Καὶ ἄλλα δὲ παγχάλεπα ἡ τοῦ φανέντος ἀστέρος παρε-
 δήλου ἐπιτολῇ, καὶ οἱ παραδειχθέντες αἰῶνι πρὸς τὸ βόρειον
 μέρος ἅωρι τῶν νυκτῶν πύρινοι στύλοι, καὶ τοὺς ὀρῶντας ἐκδει-
 ματούμενοι. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι τὴν τε συμβᾶσαν πρὸς τῶν Ταυ-
 10 ροσκυῶν τῆς Χερσῶνος ἕλωσιν παρεδήλουν, καὶ τὴν τῆς Βερ-
 ρόας κατάσχεσιν παρὰ τῶν Μυσῶν. ἔτι δὲ ὁ πρὸς δύσιν ἐπὶ κα-
 ταφορὰν τοῦ φωσφόρου ἀνίσχων ἀστήρ, ὃς ἐσπερίους ποιοῦμε- D
 νος τὰς ἐπιτολὰς, οὐδένα στηριγμὸν ἐφ' ἐνὸς διεφύλαττε κέντρον,
 λαμπρὰς δὲ καὶ τηλανγεῖς τὰς ἀκτῖνας ἐπαφιεῖς, μεταβάσεις ἐποι-
 15 εῖτο συγχᾶς, πῇ μὲν βορειότερος ὀρῶμενος, πῇ δὲ νοτιώτερος, Fol. 321 r.
 ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτὴν τὴν μίαν ἐπιτολὴν καὶ μεταμείβων τὸν
 αἰθέριον τόπον, καὶ ποιοῦμενος ἐναργῇ καὶ σύντομον τὴν μετὰ-
 βασιν· ὥς θανυμίζειν τοὺς ὀρῶντας καὶ καταπλήττεσθαι, καὶ
 οὐκ εἰς καλὸν τελευτήσκειν οἶσθαι τὴν τοῦ κομήτου ἀλλόκοτον
 20 κίνησιν. ὃ δὲ καὶ συνέβαινε κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ὑπόνοιαν.
 καὶ γὰρ ἐσπέρας ἐνισταμένης, ἐν ᾗ μνῆμην τοῦ μεγάλου Δημη-
 τρίου καὶ Μάρτυρος τελεῖν παρέλαβεν ἡ συνήθεια, φρικώδης P. 109
 ἐπερχομένη σεισμὸς, καὶ οἶος οὐκ ἄλλος κατὰ ταύτας δὴ συνέβη
 τὰς γενεὰς, τὰ τε πυργώματα τοῦ Βυζαντίου πρὸς γῆν κατε-

9. Ταυροσκόψαν cod. 16. καὶ] Leg. κατ'. 17. Leg. σύν-
 τρον.

gladio caput abscisum. Ita immane eius corpus in terram est ad Abydum
 defossum: caput, quod ad urbem detulerant, in pilo fixum, per vias tri-
 umpho gestatum, ad rebellantesque in Asia missum est. Eo demum
 in stabilem serenitatem perturbatio seditonum se commutavit.

10. Praeter haec, alia, acerba sane, praenunciabantur tum stellae il-
 lius illustris ortu, tum item columnis igneis, quae intempestis noctibus per
 plagam septentrionalem conspectae exterrebant videntes: quippe et illae
 significabant, a Tauroscythis Chersonem expugnatam, a Moesis Berrhoeam
 occupatam iri. Tum versus occidentem post luciferi obitum oboriens stella,
 quae surgens vespere constitutionem eodem in cardine faciebat nullam, sed illu-
 stres fundens ac micantes radios huc illuc subinde transferebatur, modo magis
 se ad septentrionem, modo ad meridiem ostendens, interdum unius ortus tem-
 pore locum in coelo mutans, manifesto ac citato motu: ut mirantes, qui vide-
 bant, et perterriti, non bonum exitum habiturum portentosos cometae motum
 arbitrarentur. Quod ipsum accidit iuxta suspicionem vulgi. Etenim in-
 stante vespere, qua memoriam Demetrii magni Martyris celebrari usu re-
 ceptam est, terrae motus horribilis, qualis nusquam alius exstitit per has
 aetates, Byzantii turres in terram deiecit, domos plerasque stravīt, ut ha-

A. M. 6434 ῥίπωσε, καὶ τὰς πλείους ἐστίας ἀνέτρεψε, τύπον αὐτὰς τοῖς οἰκοῦσιν ἀπεργασάμενος, τὰ τε προσέγγια τοῦ Βυζαντίου χωρία μέχρις ἐδάφους κατέβαλε, καὶ πολλὸν τῶν ἀγροίκων φθόρον ἐποίησεν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμισφαίριον τῆς ὑπερφύας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας σὺν τῇ πρὸς δύσιν ἀπὸ τοῦ κατέβαλε καὶ εἰς γῆν⁵ κατερίπωσεν· ἄνω αὖτις ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ἐν ἔξ ἔνιαυτοῖς ἐδομήσατο. καὶ οἱ παγγάλεποι δὲ λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, αὖχμοι τε, καὶ ἐπικλύσεις, καὶ ἀνέμων ἐξαισίων ἐπιφοραὶ· ὀπηνίκα καὶ ὁ ἐν τοῖς Εὐτροπίου στύλος τῇ βίᾳ τῶν κυμάτων κατηνέχθη, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ μοναστῆς ἐναπεπνίγη τοῖς θαλασσίοις ῥοθίοις δεινῶς·¹⁰ καὶ ἡ ἀφορία δὲ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐπισκήψαντα χαλεπὰ μετὰ τὴν τοῦ ἀστέρος ἐπιτολὴν, ἅπαντα ἐξεγένοντο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ μέρος εἰς τοὺς ἐαυτῶν καιροὺς ἡ ἱστορία παραδηλώσει.

ια'. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης, τότε τῶν τῆς Συρίας ἀπάρας (ἰκεῖθεν γὰρ, ὅθεν ἐξέβην, ἐπάνειμι), ἐπὶ τὸ Βυζάντιον¹⁵ ἦλθε. ὁρῶν δὲ κατὰ πάροδον τὴν τε Λογγιῶδα καὶ τὸν Ἀριζὴν, χώρας εὐγείους τε καὶ εὐδαίμονας, ὡς πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ αἵμασιν ἢ Ῥωμαϊκῇ στρατιᾷ τῇ βασιλείᾳ τὸ πρότερον ἀνεσώσατο, τότε δὲ παρὰ τοῦ προέδρου Βασιλείου καὶ παρακοιμωμένου κατεχομένης, ἥσχαλλεν, ὡς τὸ εἶκός, καὶ ἡνῴατο, καὶ τὴν πλεονεκτηκὴν ἐκείνου βίαν ἀνείδιζεν. ὁ δὲ ἀναφανδὸν μὲν οὐκ εἶχεν ἀντιβαίνειν, τὴν τοῦ ἀνακτος δεδιὼς ἀγανάκτησιν· λαθραίως δὲ τὰ ἐκείνου ἐμυκτήριζε λόγια, καὶ τοῦτον, ἥδη βαρὺν αὐτῷ γενημένον δεσπότην, ἀμωσγέτως διανοεῖτο ἀποσκευάσασθαι.

2. ἀπεργασάμενος. Vid. supra 42. A.

bitatorum sepulcrum fierent, loca autem in vicinia urbis ad solum evertit, multa agrestium hominum caede facta. Nec vero in his constitit malum: sed et tholum quoque superiorem magnae ecclesiae cum absida occidentali deiecit, terraeque affixit: quae posthac Basilius Imperator intra sexennium spatium renovavit. Inopiae adhaec importunissimae, pestilentiae, siccitates, eluviones, ventorum horribilium turbines: quibus columna quoque in Eutropiano per vim fluctuum eversa est, fraterque super illam undis pelagi misere mersus: sterilitas item terrae, atque superne ingruentia mala post stellae ortum, omnia evenerunt. Verum haec sigillatim suo quidque tempore historia dicet.

11. Ioannes Imperator, tunc ex Syria profectus (redeo enim eo, unde diverti), iter Constantinopolim versus habebat. Ibi cum in transitu Longiadem et Drizen videret, feracia atque opima loca, quae Romani exercitus sudore sanguineque plurimo recens imperio recuperata a Basilio praeside et praefecto cubiculi tunc tenebantur, aegre id, ut par erat, ac moleste tulit, et vituperavit violentiam avaritiam hominis. Neque is tunc quidem aperte obloqui, principis indignationem verens, poterat: clam vero ridebat eius verba, illumque, ut dominum iam sibi gravem, quovis modo submovere sta-

ἄρτι δὲ κατὰ τὴν τῷ Ὀλύμπῳ παρακειμένην τῆς Ἀτρώας πε- A. C. 975
 διάδα ὁ βασιλεὺς ἀφικόμενος, πρὸς τὴν τοῦ πατρικίου Ῥωμα- I. 1. 6
 νοῦ καὶ τῷ τοῦ Σεβαστοφόρου διαπρέποντος ἀξιώματι ἐστὶαν
 κατήγετο. ἐνταῦθα λέγεται τινα τῶν ἐξυψηρετουμένων ἐκτομίαν
 5 τῷ αὐτοκράτορι, εἴτε οἴκοθεν δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενον,
 εἴτε καὶ πρὸς τούτων, τοῖς καλοῖς βασκαινόντων καὶ μεταβολὰς Fol. 321 r.
 τῶν πραγμάτων ἱμερομένων ὄρῃν, ὑπαχθέντα, καὶ ὑποσχέσει
 δωρεῶν παρακλυπέντα (ὅπερ δὴ τοῦ προτέρου μᾶλλον καὶ λέγεται
 καὶ πιστεύεται), δηλητήριον κερασάμενον παρὰ τὸν πότον ἐπιδοῦ- P. 110
 10 ναι τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ, μηδὲν τι τοιοῦτον φρασάμενον, ὥς σωτή-
 ριον πόμα τὸ δηλητήριον ἐκπιεῖν. τῇ γοῦν ὑστεραίᾳ νάρκη τε τῶν
 μελῶν καὶ πάρεσις τοῦ παντὸς σώματος αὐτῷ ἐξεγένετο, καὶ ἡ τῶν
 ἱατρῶν ἐπιστήμη τῷ ἄθρῳ τοῦ πάθους κενὴ τις καὶ ἄπρακτος
 ἀπηλέγητο, μὴ ἀκριβοῦσα διώγωνσιν τοῦ τοιούτου συμπτώμα-
 15 τος. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὴν πρότερον ἐνδύσαν αὐτῷ γιγαντίῳδῃ ῥώ-
 μῃ αἰφνίδιον καταβληθεῖσαν αἰσθόμενος, ἠπείγετο καταλαβεῖν
 τὸ Βυζάντιον· ἐπέσπευδε δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ τοῦ Σωτήρος νεῷ, ὃν
 αὐτὸς ἰδεύματο, κατασκευαζομένην τῷ σωματικῷ τούτου σορὸν
 ἀπαρτιοθῆναι ὡς τάχιστα. συντείνας δὲ τὴν ὁδοιπορίαν, ἐς τὴν
 20 βασιλεύουσαν ἦκε, φιλοφρόνως μὲν ὑποδεχθεὶς πρὸς τῶν ἀστι- B
 κῶν, ὀλιγοδρανέων δὲ ἥδη, καὶ ἄσθμα μύχιον καὶ δυσπρόσοδον
 περιπνέων καὶ ἀναπεμπόμενος. ἄρτι δὲ εἰς τὴν ἀνακτορικὴν ἐστὶαν
 πεφοιτηκώς, κλινοπετῆς ἐδείκνυτο, τῷ φαρμάκῳ καταπονούμενος.
 σνικελ δὲ, ὡς οὐκ ἂν ἀνασφάλλῃ τοῦ τοιούτου πτώματος (τὸ γὰρ
 25 ἐνδομυχοῦν δεινὸν τὰ ἔγκατα χαλεπῶς ἐξεθέριζε), τῶν βασιλικῶν
 13. ἄπρακτος. Vid. Schottum De nodis Ciceronis 22. C.

taut. Venerat Imperator in Atrææ campum Olympo subiectum: devertit
 ad Romanum patricium, Sebastophori dignitate decoratum. Ibi ferunt
 quem apadonem de ministrantibus, sive per se Imperatori infensum, et
 subornatum corruptumque pollicitationibus largitionum ab illis, qui, bonis
 iniqui, conversionem videre rerum cuperent (qui rumor potius quam prior
 ille et differtur et creditur), venenum praeeparatum Imperatori in potione
 praebitis: illum, nihil tale suspicantem, pro salutari haustu virus ebibisse.
 Sed iam postridie eius diei torpor eum membrorum, et corporis universi rela-
 xatio occupavit, vique repentina mali vanam esse medicorum scientiam nulloque
 usui apparuit, nec versari in cognitione facili hunc morbum. Imperator, ubi
 robur singulare, quod pridem sibi inerat, repente prostratum esse sensit, Con-
 stantisopolim pervenire contendit: simul arca, quae in Salvatoris fano a se
 edificato corpori ipsius praeeparabatur, ut quamprimum absolveretur prope-
 rat. Sic contento cursu ad urbem venit, exceptusque a populo mirabiliter est,
 languens iam, atque aegre intimo pectore spiritum ducens et efflans. Cum
 autem in palatium se contulisset, veneno confectus iam lecto decubuit. Ita
 quod sentiebat non convaliturum sese ex tanto morbo (nam foede depascebat
 viscera penitus insidens malum), e fisco plena manu hauriens largitiones

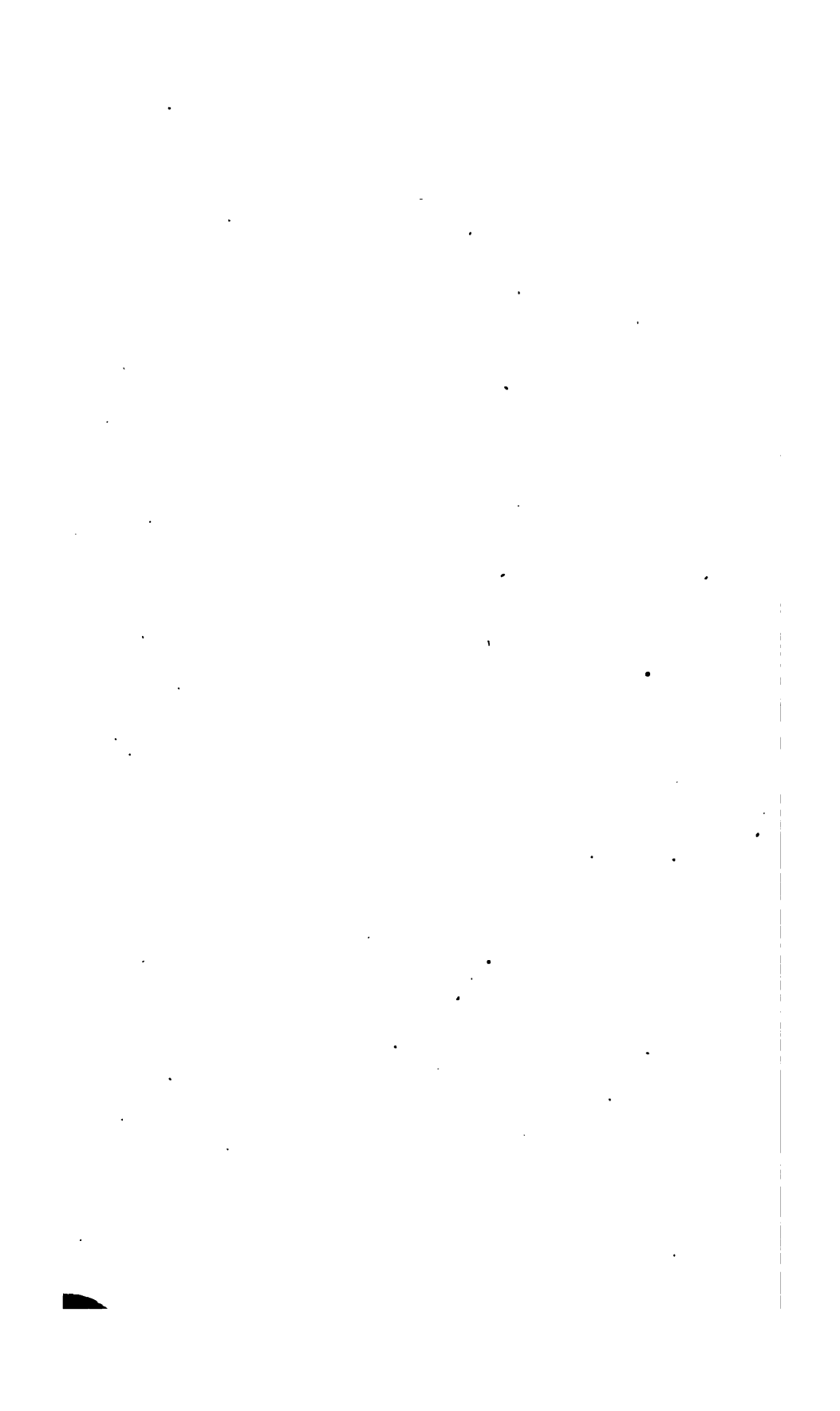
- A. M. 6484 θησαυρῶν ἀφειδῶς ἀπαντῶν, διεδίδου τοῖς πένησι, καὶ μάλιστα
 Ind. 4 τοῖς λελωβημένοις καὶ βεβρωμένα τῇ ἱερᾷ νόσῳ τὰ σώματα περι-
 A. C. 975 φέρουσιν, οἷς τῶν ἄλλων πενήτων φιλανθρωπότερον διετίθετο.
 I. I. 6 C Νικόλαόν τε, τὸν πρόεδρον Ἀδριανουπόλεως, εἰσκαλέσας, ἄν-
 δρᾳ θεῖόν τε καὶ σεβύσμιον, τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτῷ ἀνεκάλυπεν 5
 ἀγνοήματα, κρουνοὺς τῶν ὀφθαλμῶν δακρῶν λευκαίεις, καὶ
 τῷ τούτων λουτήρι τὰ αἵσχη καὶ τὰ ῥυτίσματα τῶν ἐσφαλμένων
 ῥυπτόμενος, καὶ τὴν Θεοτόκον ἐπιβώμενος, ἄρωγόν εὐρεῖν ἐν
 ἡμέρᾳ τῆς δίκης, ὀπηνίκα παρὰ τῷ νήῳ αὐτῆς καὶ Θεῷ τὰ τῶν
 βροτῶν πρακτέα τοῖς ἀδεκύστοις ζυγοῖς καὶ σταθμοῖς ταλαντεύε- 10
 A. M. 6484 ται. τοιαύτην ἐξ ἀδυστάκτου γνώμης καὶ συντετριμμένης ψυχῆς
 Ind. 4 τὴν ἑξομολόγησιν ὁ βασιλεὺς ποιησάμενος, τῶν τῇδε μεθίσταται,
 A. C. 976 I. I. 7 καὶ πρὸς τὴν ἐκείσε μεταβαίνει κατάπυσσιν ἐν μηνὸς Ἰαννουαρίου
 D δεκάτῃ, ἰνδίκτου δ', ἔτους ςυπέ, ταφεῖς ἐν τῷ κατὰ τὴν Χαλ-
 κῇ τοῦ Σωτῆρος νεῷ, ὃν ἐκεῖνος μεγαλοπρεπῶς ἐκ βάθρων 15
 ἰδεύματο. τοιοῦτον εὗρε τὸ τέλος ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης τῆς
 αὐτοῦ βιοτῆς, ἀνὴρ βραχὺς μὲν τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, ἥρωϊ-
 Fol. 322 r. κὴν δὲ τινα περιφέρων ἰσχὺν, γενναῖός τις γεγὼνὼς ἐν πολέμοις
 καὶ ἀκαταγώνιστος, καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐψυχος καὶ μεγα-
 λότολμος· ζήσας μὲν τὸν πάντα χρόνον τῆς αὐτοῦ βιοτῆς ἔτη 20
 πεντήκοντα πρὸς τῷ ἐνι, ἰθύνας δὲ τὴν τῆς βασιλείας ἡγεμονίαν
 εἰς ἐνιαυτοὺς ἕξ, πρὸς ἡμέραις τριάκοντα.

16. ἰδεύματο. Supra 79. A.

fecit cum in pauperes, tum maxime in leprosos illosque, qui adesa mala scabie corpora circumferunt, quos praeter caeteros indigentes peramanter observabat. Introvocado deinde Nicolao, Adrianopolis antistiti, viro divino ac reverendo, commissos a se in vitae curriculo errores patefecit, vimque lacrimarum oculis profudit, quarum lavatione labes sordisque peccatorum abstersit, invocata Dei matre, ut in die iudicii patronum sibi inveniret, quando coram divino eius filio trutina ponderibusque incorruptis actiones mortalium librabuntur. Quam confessionem ubi intenta mente atque animo contrito Imperator fecerat, ex hac vita discessit, et ad requiem sese, quae ultra est, transtulit, die Ianuarii decima, indictione iv, anno sexmillesimo quadringentesimo octogesimo quinto. Sepultus est in aede Servatoris Chalcenai, quam ipse magnifice e fundamentis aedificaverat. Eiusmodi finem vitae invenit Ioannes Imperator, vir corporis quidem statura brevis, sed herolicum circumferens robur, fortis ac probatus in bellis, et validior quam ut vinci posset, in periculis autem animosus, atque audacia singulari. Vixit omnino annos quinquaginta unum; imperio rebusque praefuit ad annos sex, dies triginta.

ΠΕΡΙ
ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

INDEX CAPITUM.

α'. Περὶ βιγλῶν, καὶ πόσον διάστημα ὀφείλουσιν ἀπ' ἀλλήλων μία ἐκάστη διδασθαι.

β'. Περὶ τῶν καμινοβιγλίων καὶ κατασκύπων.

γ'. Περὶ κινήσεως ἐχθρῶν, καὶ τοῦ προκατασχεθῆναι τὰς δυσχωρίας.

δ'. Περὶ τοῦ ποιῆσθαι λάθρα τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεις, καὶ περὶ τοῦ προσυπαντᾶν τοὺς πολεμίους πρὸς τὴν ἰδίαν ἱπαναστρέφοντας.

ε'. Περὶ προκατασχέσεως ὑδάτων ἐν τοῖς στενώμασιν ὄντων.

ς'. Περὶ παραδρομῆς τῶν μονοκούρσων, καὶ στοχασμοῦ τῆς τοῦ λαοῦ αὐτῶν ποσότητος.

ζ'. Περὶ συναθροίσεως καὶ κινήσεως φωσδάτου, καὶ περὶ τοῦ, παραγωρεῖν τοὺς πραγματευτὰς εἰσεργεσθαι καὶ κατασκοπεῖν.

η'. Περὶ παραμονῆς φωσδάτου, καὶ ἀκολουθήσεως.

θ'. Περὶ τῆς κινήσεως τοῦ κούρσου, καὶ ἀκολουθήσεως.

ι'. Περὶ τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ κούρσου, καὶ τοῦ λαοῦ ὀπισθεν ἱπακολουθοῦντος.

ια'. Περὶ τοῦ ἐνθεν ἀνέκειθεν ἵστασθαι τοὺς πεζοὺς ἐν ταῖς δυσχωρίαις.

4. καὶ abest ex cod. 2437.

I. De excubiis, et quo intervallo aliae ab aliis esse debeant.

II. De custodiis itinerum et de exploratoribus.

III. De motu hostium, et quo pacto angustiae praeoccupandae sint.

IV. Quo pacto insidiae clam hostibus faciendae sint, et quemadmodum adversariis occurrendum sit domum redeuntibus.

V. De aquarum in angustiiis praeoccupatione.

VI. De consecrando equestri agmine, quod praedatum incurrat, et quo pacto numerum militum eius inire possis.

VII. De contractione et motu exercitus, et de eo, ut mercatoribus permittatur intrare hostium fines ac speculari.

VIII. De ratione observandi atque insequendi exercitum.

IX. De motu manus praedatoriae, et de insecutione.

X. De seiunctione manus praedatoriae, deque peditatu a tergo subsequente.

XI. In angustiiis peditatum ad utrumque latus viae stare oportere.

ιβ'. Περὶ ἀθρόας ἐξελεύσεως τῶν πολεμίων, πρὸ τοῦ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐπισυναχθῆναι στρατεύματα.

ιγ'. Περὶ τοῦ ἐνεδρεῦσαι κατὰ τῶν λεγομένων μινσουρατόρων ἐν τοῖς ἀπλήκτοις.

ιδ'. Περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῶν ἱππέων ἀπὸ τῶν πεζῶν, ὁδοιπορούντων ὁμοῦ.

ιε'. Περὶ ἀσφαλείας.

ις'. Περὶ διαχωρισμοῦ τοῦ τούλδου.

ιζ'. Περὶ τῶν μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπιτρεχόντων πολεμίων τὰς χώρας ἡμῶν, καὶ τῆς μετὰ ἐγκρημάτων παρασκευῆς.

ιη'. Περὶ τοῦ, πότε δεῖ τὸν στρατηγὸν ἐκ δύο μερῶν τῶν πολεμίων παραδρομὴν ποιῆσαι.

ιθ'. Περὶ καταστάσεως, καὶ ἐξοπλίσεως, καὶ γυμνασίας στρατοῦ.

κ'. Περὶ τῶν ἐγχρονιζόντων πολεμίων κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν, ἵνα ὁ ἡμέτερος στρατὸς κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν ἐπέλθῃ.

κά'. Περὶ πολιορκίας κάστρου.

κβ'. Περὶ διαχωρισμοῦ λαοῦ τῶν ἡμισέων πολεμίων, ἧ καὶ τοῦ τρίτου μέρους.

κγ'. Περὶ τῆς ὑποστροφῆς τῶν πολεμίων, καὶ κατασχέσεως πλεισοῦρας.

κδ'. Περὶ νυκτοπολέμου.

κε'. Περὶ ἐτέρας κατασχέσεως ὁδοῦ, τῆς εἰς τὴν κατάβασιν δυσχωρίαν ἀποτελούσης.

XII. De subita incursione hostium, antequam Romanae copiae cogi possint.

XIII. De insidiis, quae contra mensuratores, quos vocamus, in castrorum locis fiant.

XIV. De discessu equitum a peditatu, quocum iter fecerant.

XV. De cautione.

XVI. De submovendis impedimentis.

XVII. De hostibus cum ingentibus copiis provincias nostras invadentibus, et de ratione per insidias bellandi.

XVIII. De eo, quando oportet ducem bipartito hostes inaequi.

XIX. De statu, armatura et exercitatione militum.

XX. De adversariis, si diutius in regione nostra morantur, ut exercitus noster in illorum fines transeat.

XXI. De obsidione oppidi.

XXII. De separatione dimidiae, vel etiam tertiae partis copiarum hostilium.

XXIII. De discessu hostium, et castrorum occupatione.

XXIV. De dimicatione nocturna.

XXV. De alio modo occupandi viam, quae in descensu difficultatem habet.

ΠΕΡΙ
ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΤΟΥ ΚΤΡΟΥ
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

DE
VELITATIONE BELLICA
DOMINI
NICEPHORI AUGUSTI.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὴν τῆς παραδρομῆς μέθοδον παραδοῦναι βουλόμενοι, εἰ τάχα καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ χρειώδης ἐστὶν εἰς τὰ τῆς ἡμετέρας, ἔτε Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὸ πολὺ τῆς καθ' ἡμῶν δυνάμεως καὶ ἰσχύος τῶν τοῦ Ἰσμαὴλ ἐκγόνων ἀμβλύναν-
5τος, καὶ τὰς ἐφόδους αὐτῶν ἀναχατίσαντος· ἀλλ' οὖν, ἵνα μετὰ τὴν λήθην καὶ ὕπνοιαν ἐπεισαγαγὼν ὁ χρόνος φθίρῃ τὸ ταύτης

2. χρειώδης. Lambecius Commentar. Bibl. Caes. VII. col. 432. B. χρειώδης.

PRAEFATIO.

Cum propositum nobis sit rationem tradere, qua hostes bello observandi sint, tamen id fortasse in praesentia minus necessarium in Orientis partibus est, quod Christus, verus Deus noster, infensa nobis vi ac potentia filiorum Ismael maiore ex parte fracta, incursus eorum repressit: tamen, ne temporis longinquitas, oblivionem atque ignorantiam afferens, tolleret

P. 118 ἐπωφελές καὶ ἔξαφανίλῃ, δεῖν ψήθημεν γραφῇ παραδοῦναι ταύτην· ἔν, εἴ ποτε ταύτης δεήσει Χριστιανοῖς, καιροῦ τινος πρὸς τὸ μέλλον καλοῦντος, ἔτοιμός ἐστι συνεργὸς ἀγαθῇ τῷ τε κοινῷ παντί, καὶ τοῖς αὐτὴν μεταχειριζομένοις. ἡμεῖς γοῦν ταύτην οὐ μονοτοῦκ ἀκοῇ παρειλήφαμεν, ἀλλὰ καὶ πείραν τινα παρ' αὐτῆς 5 ἐδιδάχθημεν· τὸ μὲν, αὐτοὺς σχόντες διδασκάλους καὶ παιδευτὰς τοὺς ταύτην, σχεδὸν εἰπεῖν, ἐφευρόντας τὴν μέθοδον· τὸ δέ, καὶ αὐτοὶ μόνοι ταύτῃ χρῶσάμενοι, καὶ πείραν αὐτῆς ἐγκολπωσάμενοι τινα, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτόν. αὕτη τοίνυν κατὰ τοῦτο ἔχει τὸ χρήσιμον, ὅτι περ, οἱ ταύτην μετέλθουσιν, μετ' ὀλίγου 10 Βμαχίμου λαοῦ μέγιστα καὶ ἀξιομνημόνευτα ἐξετέλεσαν ἔργα. καὶ γὰρ, ἅτινα μὴ κατορθῶσαι ἴσχυσεν ἢ ἐτόλμησεν ἡ Ῥωμαίων σύμπασα στρατιὰ, ὅτε τὰ τῶν Κιλικίων καὶ τοῦ Χαμβδᾶ ἤκμαζεν, εἰς ἐνίοτε τῶν ἀρίστων στρατηγῶν, σὺν μόνῳ τῷ τοῦ ὑπ' αὐτὸν θέματος λαῷ, φρονίμως καὶ ἐμπειρῶς τοὺς πολεμικοὺς ἐπιτηδευσά- 15 μενος, καὶ συνετιῶς διατεθεὶς καὶ στρατηγήσας, ἀπῆρτισε. τοῦτο δέ φαμεν, οὐχ ὅτι τοῦ πλείονος τὸ ὀλίγον προκρίνομεν μάχιμον· οὐδ' ὅτι ταύτην ἐξαίρομεν τῶν λοιπῶν στρατηγημάτων καὶ ἐπιτηδευμάτων τῆς τακτικῆς· ἀλλ' ὅτι στρατηγῶν τοῖς ἀρίστοις αὕτη συνεργὸς ἀρίστη καθέστηκεν· ἔν, ὅτε μὴ κατὰ πρόσωπον τοῖς 20 C πολεμικοῖς ἀντιτάττεσθαι δύναιντο, ταύτῃ τῇ μεθόδῳ χρώμενοι,

1. ἐπωφελές. Hactenus fragmentum libri apud Lambecium. 3. ἐστι. Scribendum omnino ἦ· sed eiusmodi soloecismi toto illo libello tam frequentes sunt, ut otiosorum esset notare singulos. Quam animadversionem moneo in similia loca omnia aequo valere. 8. ταύτην cod. 10. ὅτι περὶ ταύτην codd.

usum eius ac deleret, idcirco scripto tradendam eam existimavimus: ut, si unquam eius egerent Christiani, flagitante futuri temporis necessitate, quasi quaedam fortis adiutrix cum reipublicae universae, tum maxime observatoribus eius praesto esset. Eam enim nos non modo auditione percipimus, verum experientia etiam in ea sumus eruditi: illud quidem, quia praeceptores ac magistros eos nacti sumus, qui istam belligerandi viam, prope dicam, aperuerunt: hoc, quod ipsi nostro arbitrio eam persequentibus, aliquem eius usum, quantum quidem in nobis fuit, contraximus. Proficit autem plurimum ad illud, quod, qui eam tenuerint, cum exiguo armatorum numero res maximas memoriae dignas confecerunt. Etenim, quae exsequi neque potuit neque conatus est universus Romanorum exercitus contra firmissimas tunc Cificum et Chambdani opes, ea unus interdum ex praestantissimis ducibus, cum solis suae provinciae copiis, hostes prudenter ac scite aggressus, bello intelligenter instructo atque administrato, confecit. Tametsi non ideo id dicimus, quod magnis copiis exiguas praefereudas esse putemus: neque ut hanc bellandi viam praeter reliqua commenta militaria et inventa extollamus: verum quia optimorum ducum optima adiutrix exstitit: ut, quando recta fronte obaisters hostibus

ἀβλαβῆς τε ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἰδίαν συντηροῦεν χώραν. ταύτην Βάρδας ὁ μακαρίτης Καῖσαρ, ὅσα ἐμὲ γινώσκειν, εἰς ἄκρον κα-
τῶρθαι, καὶ παντελῶς ἀφανισθεῖσαν ἀνενηώσατο (ἵνα μὴ τοὺς
παλαιούς τῶν στρατηγῶν ἀπαριθμῶ καθ' ἕκαστον, μόνους δὲ
5 τοὺς πῦσι γνωρίμους καὶ καθ' ἡμᾶς)· ὃς ἐν τοῖς γειτονοῦσι τῇ
Ταρσῷ Θέμασι, τῇ τε Καππαδοκίᾳ καὶ τῷ Ἀνατολικῷ στρατη-
γῶν, μυριάκις τὰς τῶν Ταρσέων καὶ λοιπῶν Κιλικίᾳ δυνάμεις
ἐτραυμάτισε, καὶ μέγιστα κατ' αὐτῶν ἀνестήσατο τρόπαια. παρ'
οὗ καὶ ἡμεῖς ταύτην γυμνασθέντες τὴν μέθοδον, τὴν ταύτης κἄν D
10 ποσῶς παρελῆψαμεν πείραν. πρὸς τοῦτω καὶ Κωνσταντῖνος Πα-
τρίκιος, ὃς Μελεΐνδος ἐπέκλησις, χρόνους πλείστους Καππαδοκῶν
στρατηγῆσας καὶ ταύτην συνεργὸν ἔχων, οὐκ ἐλάχιστα ἀπειργά-
σατο κατορθώματα. σὺν τούτοις καὶ ὁ κύρις Νικηφόρος, ὁ ἀοί-
διμος βασιλεὺς, ταύτην ἄκρως μετήλθεν· ὃς δῆπου στρατηγῶν,
15 καὶ ταύτῃ χρώμενος, πάμπολλα καὶ ἀξιόγαστα ἔργα πεποίηκε,
μυριάκις, ὡς εἰπεῖν, τοὺς πολεμίους τραυμάμενος, καὶ μέγιστα
τούτων στρατεύματα κατακλύψας. οὗ τὰς ἀριστείας, καθ' ὃν
ἰσρατήγει καιρὸν, συγγράφειν ἢ ἀπαριθμεῖσθαι, ὀκλήρῳ ἔσται P. 119
τοῖς ἐντυγχάνουσιν, διὰ τε τὸ ὑπερβάλλον πλῆθος, καὶ τὸ παρὰ πολ-

1. Fort. ἀβλαβεῖς ἑαυτοὺς τε. χώραν. Haec item apud Lambe-
cium Comment. VII. 433 — 435. cod. Vindobonensai philosophico CXI,
cum differentia tamen aliqua lectionis hic enotata. Post ταύτην
Lambecius addit τὴν μέθοδον. 4. παλαιοὺς. Lambecius col. 434.
omittit παλαιούς, perperam, opinor. 5. Fort. καὶ τοὺς καθ'.
Tametsi neque ullus nostrorum codd. variet, neque, ut ex Lambe-
cio col. 434. video, Vindobonensis. 6. Θέμασι. Lambecius l. c.
male, Θέματι, et paulo post, τῷ Ἀνατολικῷ στρατηγῷ. 19. παρὰ
πολλ. Lambecius πᾶσα πολλῶν· quod iam et Kollarius correxit edit.
altera Comment. VII. 434. C. et Côtelerius, Ecclesiae Graecae Mo-
nument. III. 534. C.

non possent, sese suosque fines, hac disciplina usi, incolumes servarent.
Randem, quantum ego perspicio, mirabiliter locupletavit, prorsusque ob-
soletam renovavit Divus Bardas Caesar (ne sigillatim priscos duces, verum
eos duntaxat enumerem, qui nostra memoria omnibus innotuerunt): qui
in provinciis Tarso finitimis, Cappadocia et Anatolico, copiis praefectus,
Tarsensium reliquorumque Cilicum vires saepenumero contudit, maxima-
que de illis constituit trophaea. Ab eodem nos quoque hac disciplina eru-
diti, usum eius, quantulus is cunque est, percepimus. Fuit etiam Con-
stantinus Patricius, cognomento Meleinus, qui, complures annos copiis
Cappadocum praepositus, ea adiutrice felicissime non pauca gessit. Prae-
ter hos item dominus noster Nicephorus, immortalis memoriae princeps,
eam mirifice coluit: qui cum exercitibus praeeset, illa usus, plurima
eaque admiranda facinora effecit, hostes sexcenties, ut sic dicam, fudit,
maximas eorum copias concidit. Cuius gloriosa facta, tunc cum mili-
tiam moderaretur, si scriptura persequi aut enumerare vellem, putidum
id esset legentibus, tum propter multitudinem eorum infinitam, tum quia

λῶν γινώσκουσθαι. ὃς ταύτην ἔργῳ μεμαθηκὸς εὐχρηστον οὖσαν, ἐγγράφως πρὸς κοινὴν λυσιτέλειαν, πῶς δεῖ χρῆσθαι ταύτῃ, ἐξέθετο· καὶ μοι παρηγγύησε, καθ' ὅσον οἶόν τε ἀκριβῶς περὶ αὐτῆς συγγράψαι, καὶ παραδοῦναι τοῖς μετεξῆς. μὴ μόνον δὲ
 Fol. 374 r. περὶ ταύτης τῆς τῇ ξω προσηκούσης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῇ ἐσπέρας 5
 ὠφελίμου καθεστηκυίας· διὰ τὸ ἐν αὐτῇ πλεῖστά τε στρατηγηῆσαι, καὶ πείραν, ὅσον οἶόν τε ἦν, φύσει τῇ ἡμετέρᾳ ἀθροῖσαι. ἀλλὰ περὶ ἐκείνης μὲν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἄλλοις εἰρήσεται· νυνὶ δὲ σκοπὸς ἡμῖν
 B περὶ τῆς ἐτέρας διαλαβεῖν. ὅθεν καὶ τὴν ἐκείνου τηρῶν ἐντολὴν, συνεργῶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι χρώμενος, ἥτις ἐν ἡμῖσι συνεπε- 10
 λαμβάνεται τοῖς καλοῖς, ὥδέ πως ἀπάρχομαι τῆς ὑποθέσεως.

ΚΕΦ. α'. Περὶ βιγλῶν, καὶ πόσον διάστημα ὀφείλουσιν ἀπ' ἀλλήλων μία ἐκάστη διῆσασθαι.

Provinciae limitaneae. P. 120. **T**ὸς τῶν μεγάλων καὶ ἀκριτικῶν θεμάτων τὴν πρόνοιαν ἀναδεχομένους, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐπικράτειαν τὰς κλεισοῦρας ἔχοντας, πάσῃ μηχανῇ, καὶ προθέσει, καὶ ἀγρόνῃ ἐπιμελεῖα B προσήκει σπουδάζειν καὶ ἀγωνίζεσθαι, τὰς τῶν Ῥωμαίων χώρας 15 διαφυλάττειν τῆς τῶν πολεμίων ἐπιδρομῆς ἀσινεῖς καὶ ἀνεπηρεάστους, βιγλάτορας ἐπιστῶντας ῥωμαίλους καὶ ἐπιτηδελούς, καὶ τὰς ὁδοὺς εἰς ἄκρον ἐπισταμένους. καὶ εἰ μὲν ὄρη εἰσὶν ὑψηλὰ καὶ δύσ-

2. χρησθαι. Lambecius col. 435. A. χρησαι. 4. μετεξῆς. Lambecius καθεξῆς. 5. ἐσπέρας. Lambecius loc. cit. ἐσπερ. 6. διὰ τό. Hactenus Lambecius Commentar. de Biblioth. Caesar. VII. 435.

apud multos sunt pervulgata. Imperator autem, usu edoctus, perutilem esse disciplinam illam, et ipse, quemadmodum esset illa utendum, communis utilitatis causa scripto exposuit: et mihi mandavit, ut compositum quam accuratissime possem de eadem re commentarium posteris relinquerem. Neque solum de hac, quem ad finem Orienti conveniat, verum etiam de illa, quae in Occidentis partibus usui sit: quod ibi copiis plurimum praefui, earumque rerum peritiam, quoad facultas tulit, animo collegi. Sed de hac separatim et alias dicetur: nunc de altera disserere nobis propositum. Proinde satis faciens principis mandato, adiutrice usus gratia divina, quae ad omnia bona expetenda assumi debet, in hunc modum dicere ingrediar de argumento nostro.

CAP. I. De excubiis, et quo intervallo aliae ab aliis esse debeant.

Qui magnarum et limitanearum provinciarum curam gerunt, in suaeque ditione fauces montium habent, omni ratione, consilio, diligentia indefessa studere operamque adhibere debent, ut fines Romanos sartos tectos ab incursione hostium conservent, excubitoresque disponant valentes, idoneos, itinerum apprime gnaros. Si alta atque impedita iuga ditionem no-

βατα διορρίζοντα τὴν πολεμίαν, ἐν τούτοις τὰς βήλας ἵστασθαι·
 ἀπλῆν δὲ τὰς στάσεις τῶν βιγλατόρων ἄχρι μιλλίων γ' ἢ δ'. καὶ
 ἰγῆκα τοὺς ἐχθροὺς ἐξερχομένους θεύσονται, δρομικῶς ἀπέρ-
 χεσθαι εἰς τὸ ἕτερον στασίδιον, καὶ ἀπαγγέλλειν ᾧ ἐθεύσαντο,
 5 καὶ κείνους πάλιν πρὸς τὸ ἕτερον στασίδιον σπουδῇ πολλῇ· καὶ
 οὕτω καθ' ἑξῆς μὴνύεσθαι τὰ τῶν καβαλλαρίων στασίδια εἰς τοὺς C
 ἑφωμάλους τόπους ἰστάμενα, καὶ δι' αὐτῶν ἀναμανθάνειν τὸν
 στρατηγὸν τὴν τῶν ἐθνῶν ἑφοδον. καρτερεῖν δὲ αὐτοὺς ἡμέρας
 πεντεκαίδεκα ἐν τῇ τῶν ὁδῶν φυλακῇ, ἐπιφερομένους καὶ τὴν δια-
 10 κοῦσαν αὐτοῖς τροφὴν τῶν αὐτῶν ἡμερῶν· εἰθ' οὕτως ἀπέρχε-
 σθαι ἑτέρους εἰς τὴν τούτων ὑπαλλαγὴν, καλῶς ἀδονουμιαζομέ-
 νους καὶ εὐτρεπιζομένους παρὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ σφους καὶ
 ἀνέλλιπεις κατὰ τὸν τυπωθέντα ἀριθμὸν ἀποστελλομένους, καὶ
 μὴ δι' αἰσχροῦ κέρδος οἴκοι καθέζεσθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων αὐ-
 15 τῶν λαθῶσιν. ἔξεστι δὲ τοὺς βιγλάτορας ἀφορᾶν, ἐν οἷς ἡ πλη-
 κτα τῶν πολεμίων ἀρμόζει γίνεσθαι, ἐν οἷς ὕδωρ ἐστὶ διαρκές, D
 καὶ τόπος ἑφωμάλος· ἑτέρους δὲ βλέπειν, ἐν οἷς ἡ ὕδὸς ἀποτε-
 λεῖ στένωμα· ἄλλους δὲ, ὅπου ποταμὸς ἐπάρχει δυσπέρατος.
 καὶ τούτων οὕτως ἀσφαλῶς φυλαττόντων, οὐ δυνήσονται οἱ
 20 πολέμιοι λάθρα ποιήσασθαι τὴν ἐξέλευσιν. ἀποστελλεῖν τε πι-
 στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐμπειροτάτους, τοῦ ἐφορᾶν αὐτοὺς, εἴ
 γε καλῶς καὶ ἀγρόπνως τὰ κατατόπια αὐτῶν διαφυλάττουσι. καὶ
 οἱ τυπωθέντες βιγλάτορες σῶοι τῷ ἀριθμῷ καὶ μὴ ἑλλειπείς ἀπέρ-
 χωνται, καὶ μὴ καταλιμπάνωσι τὰς στάσεις αὐτῶν, ἐν αἷς βλῇ P. 121

6. εἰς τοὺς ἐφ' ὁμαλοὺς cod. Sed vid. D. lin. 2. 17. ἀποσταλεῖ]
 ἀποσταλεῖ cod. ἀποστέλλει alii.

stram a barbaria disternant, in illis debent excubiae collocari, stationes
 autem excubitorum distare inter se ad millia passuum terna aut quaterna.
 Si adversarios progredientes conspiciunt, cursim relati ad proximam statio-
 nem, nuncient quae viderint; haec statio cum magna celeritate proximae
 idem significet: itaque deinceps rem renuncient equestribus custodiis, in lo-
 cis planis subsidianibus, per quas dux de barbarorum adventu certior fiat.
 Excubitores permanere dies quindecim in viarum custodia convenit, ferreque
 secum quantum sat fuerit in hos dies cibaria: dein ad hos commutandos
 succedant alii, recte censiti atque instructi a praefectis, ut integri plenique
 iuxta album praescriptum adsint, neque praefecti ob turpe compendium do-
 mi eos residere sinant. Possunt item excubitores dispicere, quae loca ad
 castra hostium facienda apta sint, aquatione copiosa, loco propatulo: alii
 explorare, ubi iter efficit angustias: alii, ubi flumen transitu difficile subsit.
 Qui ubi recte custodiunt, non poterunt hostes latenter eruptionem facere.
 Ad haec mittere certos peritissimosque homines, qui speculentur, an
 recte atque vigilanter stationes suas custodiant. Designati autem excubi-
 tores integro numero discedant, ita ut nullus desit, neque relinquant loca,

πειν καὶ φυλάττειν τὰς ὁδοὺς ἐτάχθησαν, μήτε χροσίξιν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν στασιδίοις, ἀλλ' ἐναλλάσσειν τοὺς τόπους καὶ ἀλλαχοῦ μεταβαίνειν· ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἐγχροσίξοντες τοῖς αὐτοῖς τόποις, διαγινωσκόμενοι εὐάλωτοι γίνωνται τοῖς ἐχθροῖς.

Fol. 375 r.

ΚΕΦ. β'. Περὶ τῶν καμινοβιγλίων καὶ κατασκόπων.

Ἀναγκαῖα δὲ ἡ τῶν καμινοβιγλατόρων ὑπάρχει ὠφέλεια· καὶ 5
Βχρὴ τὸν στρατηγὸν καὶ τούτων πολλὴν ποιῆσθαι τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ἐν ἐπιτηδείοις τόποις ἐφιστῆν τὰ καμινοβιγλία· ὅπως, ἡνίκα κίνησις τῶν ἐχθρῶν γένηται, καὶ οἱ βιγλάτορες ταύτης αἰσθάν-
ται διὰ τῶν καμινοβιγλίων, καὶ ὁ στρατηγὸς τὴν ἐξέλκεσιν τῶν ἐχθρῶν προγινώσκη, καὶ ποῖαν ὁδὸν ἐξελθεῖν μέλλουσι· καὶ αἱ 10
χῶραι, δι' αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐκσπηλατόρων καταμηνύμεναι, τοῖς ὁχυρώμασι καταφεύγωσι, καὶ τὰ τούτων θρόμματα. ἐν
Armenii ma-δὲ ταῖς ἄκραις τῶν Ἀρμενικῶν θεμάτων, ἐπεὶ οἱ Ἀρμένιοι οὐ
le excubant. καλῶς οὐδὲ ἀσφαλῶς τὴν τῶν βιγλίων ἐκτελοῦσι δουλείαν, ὅφει-
Cλόμενόν ἐστι φυλάττεσθαι τὸν ἀπὸ παλαιοῦ κρατήσαντα τύπον 15
ἐν ταῖς βίγλαις τῶν Ἀρμενίων· καὶ ἀνθρώπους ἐπιλέγεσθαι καὶ ἀπογράφεσθαι ἐπιτηδείους, λαμβάνοντας μισθὸν ἀπὸ τοῦ στρα-
τοῦ ἐπισωρενόμενον, ὑπὲρ ὧν ὁ τοιοῦτος στρατὸς τῇ τῶν βιγλίων λειτουργίᾳ ὑπηρετεῖν ἄφειλεν· ὥσαύτως καὶ ἀνώνων ἐκάστῃ
μηρὶ τὴν τετυπωμένην· καὶ ὑπαλλάττειν αὐτοὺς καθ' ἕκαστον 20
μῆνα, καὶ δι' αὐτῶν τὰς ὁδοὺς, ἐν αἷς οἱ πολέμιοι ἐξέρχονται, φυλάττειν ἀσφαλῶς. ἀλλ' ἐπεὶ οὐδὲ αὐτοὶ οἱ μετὰ μισθοῦ καὶ

2. αὐτῶν] Fort. αὐτοῖς.

unde speculati atque obsidere itinera iussu sint, neque in hisdem stationibus permanant, sed mutant subinde locum alioque demigrent: ne, propter diuturniorem in eodem statu commorationem notati, ab hostibus facile capi possint.

CAP. II. De custodiis itinerum et de exploratoribus.

Necessarius autem est custodum itinerum usus: et debet dux in his quoque magnam diligentiam adhibere, custodiasque viarum locis idoneis disponere: ut, quando motus hostium fit, per itinerum custodes hac de re et excubitores certiores fiant, et dux cum exiisse hostes, tum qua via irrupturi sint, praecognoscat: neque minus pagana plebs, a custodibus expilatoribusque admonita, in loca munita cum pecoribus perfugiat. In limite provinciarum Armeniae, quandoquidem Armenii neque rite neque fideliter excubitoria militia perfunguntur, convenit tenere consuetudinem antiquitus in Armeniorum vigiliis institutam: ut deligantur conscribanturque homines idonei, qui stipendium a militibus collatum accipiant, propter operam, quam exercitus in excubiis agendis ponere debuisset: item ut quolibet mense annum constitutam capiant, singulisque mensibus commutentur, et itinera, quibus hostes erumpunt, recte custodiant. Sed quia ne illi quidem, ut Ar-

ἀννῶνας, Ἀρμένιοι ὄντες, καλῶς τὴν τῶν βιγλῶν ὑπηρετοῦσι δουλείαν, ἀπὸ τῶν ἀποστελλομένων κατασκόπων χρητὰς κινήσεις τῶν φασσάτων ἀναμανθάνειν, καὶ τραπέζιτας ἐπιλέγεσθαι γεν-
 5 νῶν καὶ ἀνδρείους, οὓς οἱ Ἀρμένιοι τασινάρους καλοῦσι, καὶ ἐν ματρικίοις ἀπογράφεσθαι, καὶ ἀρχηγούς αὐτοῖς ἐφιστᾶν, οἷς, πρὸς τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ πολλῇ ἐμπειρίᾳ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν τῆς *For.* 875 γ. Συρίας χωρῶν πρόσεστι· καὶ τούτους διηγεκῶς ἀποστέλλειν, τοῦ κατέρχεσθαι εἰς τὰς τῶν πολεμίων χώρας, καὶ καινοτομεῖν αὐτὰς καὶ βλάπτειν· καὶ εἴ που δυνηθῶσι, τινὰς κατασχεῖν τῶν
 10 πολεμίων, καὶ πρὸς τὸν τὴν ἀρχὴν διέποντα στρατηγὸν ἀποκομῖναι, ὅπως δι' αὐτῶν τὰς τῶν ἐχθρῶν κινήσεις καὶ βουλὰς ἀναμανθάνῃ.

ΚΕΦ. γ'. Περὶ κινήσεως ἐχθρῶν, καὶ τοῦ προκατασχεθῆναι τὰς *P. 122*
 δυσχωρίας.

Ἀναδιδασκόμενος δὲ ὁ στρατηγὸς τὰς τῶν ἐχθρῶν κινήσεις, ὀφείλει καὶ αὐτὸς τὸν ἴδιον λαὸν ἐπισυνάγειν καὶ ἐξοπλίζειν, καὶ
 15 πρὸς τὰς ἄκρας παραγίνεσθαι, καὶ τὸ πεζικὸν ὅπαν ἐπισυνάγειν ἐπὶ τὴν ὁδόν, καὶ ἢν ὁρμήσουσιν οἱ πολέμιοι ἐξελθεῖν. καὶ εἰ μὲν μετ' ὀλίγης δυνάμεως τοὺς ἐχθροὺς ἐξέρχεσθαι ἀναμάθῃ, Β σπευσάτω προσπαντῆσαι αὐτοῖς, καὶ καταπολεμῆσαι μετὰ τοῦ πεζικοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἱππέων, εἴ γε τὸ τῶν πεζῶν στράτευμα
 20 συναγαγεῖν καὶ συστῆσαι δεδύνηται. καὶ ἐπεὶ εἰς τὰ στενώματα καὶ τὰς δυσχωρίας ἐπιτηδεϊότερός ἐστιν ὁ μετὰ τῶν πεζῶν πόλε-

4. τασινάρους. *Infra* 126. D. τὰ τασινάρια. 8. καινοτομεῖν.
Leg. κερτομεῖν s. καρποτομεῖν. *Cod. suppl.* κερτομεῖν.

menī, acceptis stipendiis et annonis, excubitoriam militiam recte admini-
 strant, oportet ex indicibus dimissis motus exercituum sciscitari, et trape-
 zitas eligere fortes ac strenuos, quos Armenii tasinarios vocant, iisque
 in matriculam conscriptis praefectos imponere, qui, extra virtutem, usum
 itinerum locorumque in Syria plurimum habeant: eosque sine intercapedine
 emitte, ut in agros hostium decurrentes terrorem vastitatemque inferant;
 quosdam ex hostibus, sicubi possint, deprehendant, eosque ad ducem, qui
 summam rerum administrat, perducant, ut ex illis adversariorum motus at-
 que consilia cognoscat.

CAP. III. De motu hostium, et quo pacto angustiae praeeoccupandae sint.

Dux certior factus commovisse se adversarios, debet ipse quoque
 suas copias cogere et armare, ad limitem se conferre, peditatum omnem
 ea in via congregare, qua hostes erupturi sunt. Si intellexit, cum exiguis
 copiis adversarios prodire, properet obviam illis occurrere, eosque cum equi-
 tatis pedestribusque copiis expugnare, si has quidem conducere atque in-
 struere potuit. Et quoniam ad angustias locaque impedita accommodatio

μιος, δέον ἐστὶ, προκαταλαμβάνειν καὶ κατέχειν τὰ ὑψηλότερα τῶν ὁρῶν μετ' αὐτῶν, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων μερῶν, εἴπερ ἡ θέσις τοῦ τόπου ἐστὶν ἐπιτήδειος, τὰς περικύκλως διῶσται παρατάξεις. ἐν οἷς δὲ ἱππέων ἀρμόζει πόλεμον γίνεσθαι, συνεῖναι τοῖς πεζοῖς

Καὶ ἱππεῖς· ἵνα τὴν τοιαύτην παρασκευὴν καὶ κατάσχουσιν τῶν 5
 Fol. 876 r. στενωμάτων ἀκούοντες οἱ πολέμιοι, ἢ τῆς ὁρμῆς ἐπισχῶσι τὴν
 φορὰν, ἢ καταγωνισθῶσι Θεοῦ συνεργίᾳ. ὅπου δὲ οὐκ ἐξ ἀμ-
 φοτέρων τῶν μερῶν ἢ τοῦ τόπου θέσις προσβαλεῖν πόλεμον ἀρ-
 μόζει, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς, ὁμοίως κακῆναι τὸ παρέχον μέρος προκα-
 τασχεῖν δεῖ. ἐν οἷς δὲ τὴν προσβολὴν τοῦ πολέμου ἀφ' ὑψηλοῦ 10
 βουνοῦ τὸ τοῦ τόπου ἀνεπιτήδειον γενέσθαι διακωλύει, ἀλλὰ
 μικρὸν τι προσαναφερῆς ἐστὶν ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα, ἔχουσα καὶ
 ῥύακας, ὥς ἐκ τούτων στενωτάτην καὶ αὐτὴν εὐρίσκεισθαι, χρη-
 τὴν τῶν πεζῶν παρατάξιν ὡσαύτως ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων παρα-
 15
 D σκευάζειν, καὶ τὴν ὁδὸν κρατεῖν καὶ ἀποφράττειν δι' ὀπλιτῶν 15
 ἀσπίδοφόρων καὶ ἀκοντιστῶν· ὅπισθεν δὲ τούτων τοὺς ἐκ χει-
 ρῶν λίθους βάλλοντας, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδο-
 νίτας· καὶ μετὰ τὴν πρώτην παρατάξιν καὶ δευτέραν ἐπομένην
 αὐτῇ παρασκευάζειν· ἐκατέρωθεν δὲ τῆς παρατάξεως τῆς φυλατ-
 τούσης τὴν μέσσην ὁδὸν, ἀκοντιστὰς καθιστῶν, ψιλοὺς τε, καὶ 20
 σφενδονίτας. εἰ δὲ καὶ ἑτέρας ὁδοὺς λέγεται εἶναι δεξιῇ καὶ εὐω-
 Acritae, h. νύμφω τῆς παρατάξεως τῆς φυλαττούσης τὴν δημοσίαν ὁδὸν, ὥς οἱ
 e. limitanei ἀκριταὶ ἀτραποὺς καλοῦσι, δέον καὶ ταύτας κρατεῖσθαι μετὰ πε-
 homines.
 P. 123 ζῶν, καὶ φυλάττεσθαι ἀκριβῶς· μὴ ποτε, μανθανόντων τῶν πο-

8. μερῶν] ἡμερῶν cod. 12. προσαναφερῆς cod.

est pedestris dimicatio, expedit hac armatura loca superiora occupata tene-
 re, et ab utroque latere, si per naturam loci licet, peditum acies consti-
 tuere. Ubi equestre praelium fieri potest, ibi equites quoque peditibus adii-
 ciantur: ut hostes vel, hoc apparatu occupationeque angustiarum intellecto,
 incursionem atque impetum reprimant, vel Deo adiuvante debellantur. Ubi
 vero natura loci non patitur, ut ex utraque parte, sed ut ex altera dun-
 taxat signa inferantur, item ea pars, unde licet decurrere, praeoccupari de-
 bet. Ubi loci iniquitas impedimento est, quominus ex superiore fastigio
 armatorum fiat impetus, viaque paulatim surgens aspera est, riviisque la-
 bentibus in artissimum cogitur, oportet aciem peditum similiter locis supe-
 rioribus instruere, viam ipsam autem legionariis scutatis iaculatoribusque
 obsidere ac sepire: post hos qui saxa manu iaciunt, et una cum illis sagit-
 tatores ac funditores constitinere: item post primam aciem alteram subei-
 diantem instruere: ad utrumque latus autem aciei mediam viam obtinentia
 iaculatores disponere, leviterque armatos ac funditores. Quod si alia ite-
 nera dicuntur esse a dextra et sinistra parte aciei viam militarem obsiden-
 tis, quae itinera limitanei homines atrapos, hoc est transites, vocant,
 oportet ea quoque pedestri manu occupare, diligenterque tueri: ne forte

λεμίων τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἐν ἀσφαλείᾳ κρατεῖσθαι μετὰ πλήθους λαοῦ, εἰς ἑτέραν τῶν ἐκ πλαγίων ὁρμήσῃσι, καὶ, εἰ μὴ καλῶς καὶ ἀσφαλῶς φυλάττεται, εὖρωσιν ἐκείθεν πάροδον, καὶ γενηθῶσιν ἐκ πλαγίου ἢ καὶ ἐκ νώτου τῶν παρατάξεων, καὶ περισπασμὸν καὶ φόβον τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ προξενήσωσιν. ἀμφοτέρων Fol. 876 v. δὲ ἀσφαλῶς φυλαττομένων, ἢ πρὸς μάχην τῶν πολεμίων ὁρμῶντων Θεοῦ συνεργίᾳ κατασχευθήσονται, ἢ ὀρώδῃ κατασχεθέντες δι' ἄλλης ὁδοῦ, πολλῶν ἡμερῶν διάστημα ἀπεχούσης, τὴν ὁρμὴν ποιήσονται. καὶ ὥς ἐντεῦθεν δύο κακὰ προσγενήσονται Quo pacto 10 τοῖς ἐχθροῖς, καταλιποῦσι τὰ τούτων ἀπληκτα καὶ τὴν εὐθείαν incommodentur ho- ὁδόν· ἐν μὲν, ταλαιπωρηθῆναι τῷ τῶν πολλῶν ἡμερῶν διαστή- stes, quan- ματι· ἕτερον δέ, τὸ καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς ἐπάγον, τὸ αὐτοὺς do, angustia- μὲν δειλανδρῆσαι καὶ ἀθρυμῇ ὑποβληθῆναι· τοὺς δὲ Ῥωμαίους occupatis, ad alias 15 προθυμωτέρους καὶ εὐτολμωτέρους πρὸς τὸν κατ' αὐτῶν πόλε- transire cog- μον γενέσθαι. οἷον δὴ καὶ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἀλήστῳ τῷ Χαμ- B βδ' ἐκ τρίτου παθεῖν συμβέβηκε· δις μὲν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ αἰοιδίμου καὶ τρισμύκαρος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου βασιλέως· ἕπαξ δὲ ἐπὶ τοῦ καλοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, τοῦ μακαρίτου νιοῦ. καὶ πάντες σχεδὸν τὴν τότε γενομένην πανολεθρίαν 20 τῶν ἄρητῶν τοῦ Χριστοῦ ἀκριβῶς ἐπίστανται. ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς C τῶν Ταρσέων καὶ τῆς τῶν Κιλικίων χώρας ἐν διαφόροις τόποις τῶν στενωμάτων παρὰ τῶν τότε τῆς ἄκρας προνοουμένων στρατηγῶν κατετροπώθησαν.

11. ὁδόν. Haec opinor recte in locum suum collocasse. In codd. verba sunt hic mire turbata. 15. Vocabulum Ῥωμαίους supplevi.

16. δις] διὸ cod.

certiores facti hostes, viam publicam a multitudine peditum firmiter teneri, in alterum e transversis tramitibus se convertant, et, si non recte ac diligenter custodiatur, transitum ibi nacti, a latere vel a tergo acierum existentes et circumfusi, terrorem exercitui Romano inferant. Contra, si ambo probe custodiuntur, adversarii vel ad dimicationem ruentes Deo obsecundante confundentur, vel in metum adducti per aliam viam, quae multorum dierum itinere abest, incursionem facient. Unde duobus afficiuntur incommodis, si a castris viaque recta diacesserunt: altero, quod multorum dierum itinere defatigabuntur: altero, perniciem illis allaturo, quod ipsi perturbati animos demittant, Romani contra alacriores fient atque audaciores ad illos impugnandos. Quod item superiori memoria eritioso Chambdano ter usque venit ut pateretur: bis memoria Constantini Porphyrogeniti, decantati quoque beati Imperatoris: tertium sub optimo principe Romano, beati illius filie. Ac pacem cuncti internecionem inimicorum Christi tunc factam optime norunt. Verum exercitus Tarsensium quoque agrique Ciliciensis ab illis, qui tunc limitem curabant, in diversis angustiarum locis fusus fugatusque est.

ΚΕΦ. 8. Περὶ τοῦ ποιῆσθαι λάθρα τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιθίσεις, καὶ περὶ τοῦ προσυπαντᾶν τοὺς πολεμίους, πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπαναστρέφοντας.

- D** Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο διὰ σκοποῦ καὶ μελέτης ἔχειν τὸν στρατηγόν, καὶ πᾶσαν σπουδὴν τίθεσθαι, λάθρα καὶ ἀδοκῆτως, εἰ οἶόν τε, τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεις ποιῆσθαι. τοῦ γὰρ τοιούτου ἐπιτηδεύματος τυγχάνων ὁ στρατηγός, καὶ μετ' ὀλιγοστοῦ λαοῦ
Fol. 377 r. πολλοὺς τῶν πολεμίων κατατροπώσεται. εἰ δέ, ὡς ἀνωτέρω⁵ δεδῆλωται, καὶ τύπου ἐπιτύχη ἐν τοῖς στενώμασιν, ἐκ δύο μερῶν τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν πόλεμου τὸ ἐπιτήδειον ἔχοντας, ἀδι-
P. 124 στάκτως ἔχουσθαι τοῦ πόλεμου· καὶ καλῶς τάσσων τὸν ἐπ' αὐτὸν λαόν, Θεοῦ συνεργίᾳ κατὰ κράτος τοὺς πολεμίους τροπώσεται. πλὴν κατὰ πολὺ ἔστι λυσιτελέστερον καὶ ἀρμοδιώτερον,¹⁰ ἢ περ τοῦ προσυπαντᾶν τοὺς πολεμίους μέλλοντας ἐξίεναι κατὰ Ῥωμανίας, ὅτε μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἡμετέρων χωρῶν πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπαναστρέφουσι. τότε γὰρ διὰ τὸ ἐπὶ πολὺ χρονιζέσθαι αὐτοὺς ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις, μεγάλως συντρίβονται καὶ ταλαιπωροῦνται. εἰ τύχη δέ, καὶ πλῆθος πραγμάτων καὶ ἀνδραπόδων¹⁵ ἐπιφέρονται καὶ κτηνῶν, καὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν κατακοπιῶντες, ἐν καιρῷ πόλεμον ἐκλειυμένοι εὗρσκονται, σπεύδοντες καὶ ἐπιθυμοῦντες τάχιον τὴν ἰδίαν καταλήψεσθαι χώραν. ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα ἐν τῇ τῶν ἡμερῶν παρατάσει οὐ μόνον τὰ πλησίον τῶν κλεισουργῶν τάχιον ἐπι-²⁰

16. κατακοπιῶντες. Fort. κατάκοποι ὄντες. Infra 132. A. κατάκοποι ὄντα. 20. παραστάσει cod.

CAP. IV. Quo pacto insidiae clam hostibus faciendae sint, et quemadmodum adversariis occurrendum sit domum redeuntibus.

Debet illud quoque proponere sibi ac meditari dux, omnemque diligentiam adhibere, ut clam et inopinato, si fieri potest, hostes adoriatur. Etenim eiusmodi commento usus dux vel cum parvula manu multitudinem hostium fundet. Ad haec si, ut superius demonstratum est, in angustiis locum nanciscitur, qui opportunitatem habeat ad hostes utrinque ex lateribus aggrediendos, debet sine ulla dubitatione in aciem descendere: et, copiis recte a se ordinatis, ope Dei adversarios magnifice vincet. Nihilominus expeditius multo est et convenientius, potius quam occurrere hostibus in fines Romanos exituris, adoriri eos ex nostra ditione ad suam revertentes. Tunc enim ob diuturnam in agro Romano moram attenuati admodum atque afflicti erunt. Quod si casu praedarum, mancipiorum, pecudis magnam viam trahunt, cum ipsi tum equi defatigati praelii tempore remissiores inveniuntur, festinantque praeterea ac desiderant in suos fines primo quoque tempore pervenire. Deinde, quod caput est, productione temporis copiae Romanorum, nec solum quae prope fauces agunt, sed etiam quae longius

συνείονται, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τυγχάνοντα· καὶ εἰς πλῆθος ἐπισυνίστανται ἱκανόν, καὶ καλῶς πρὸς πόλεμον ἐξαρτύνονται καὶ παρασκευάζονται. καὶ τότε μᾶλλον, καθάπερ προέφημεν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ ὁ κατ' αὐτῶν πόλεμος ἀδίστακτον ἔχει τὴν νίκην.
 5 διὸ χρητὸν στρατηγὸν μηδέπω ἐν τῇ ὑποστροφῇ καταλιμπάνειν. τὸ δὲ ἐν τῇ ἐξελεύσει τῶν πολεμίων παρασκευάζεσθαι προσπατιῶν αὐτοὺς πρὸς πόλεμον ἐν τοῖς στενωμάσιν, ἀνεπιτηδείω-
 10 τισιν μὲν ἔστι, καὶ εἰς μάτην ἴσως τὸν κόπον συνέβη γίνεσθαι· C διὰ τὸ μὴ οὕτως συντόμως δι' ὀλίγων ἡμερῶν δύνασθαι τὸ πε- Fol. 377 v.
 15 λῶν συναθροισθῆναι στρατεύμα, καὶ καλῶς παρασκευασθῆναι. ἄλλως τε δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, ἀκμῆτες ὄντες καὶ ἀπαρόηλιστοι, δυσκαταγώνιστοι ἔσονται. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ὠφέλιμον ἔχει καὶ χρησίμους, καθὼς ἐμφόβους αὐτοὺς γίνεσθαι, ὅσας ἂν βουλη-
 20 δῶσιν ἐξελεῖν, τῇ κατασχέσει τῶν στενωμάτων, καὶ τὴν μετ' ὀλίγον ἐκκοπεῖν κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν θεμάτων συνεχρῆ ἐξέλεις.

ΚΕΦ. ε'. Περὶ προκατασχέσεως ὕδατος, τῶν ἐν τοῖς στενωμάσιν ὄντων. D

Ἐν οἷς δὲ τόποις τῶν στενωμάτων καὶ κλεισουργῶν πρὸς πόλε-
 5 μον ὁ στρατηγὸς παρασκευάζεται, εἴπερ ἐν τούτοις πηγῇ ἔστιν ὕδωρ βρύουσα, ὑπὸ τοῦ ἰδίου λαοῦ ταύτην σπουδᾷ κατασχε-
 10 θῆναι, ὥστε τὸ ἐκεῖθεν ὕδωρ τὸν λαὸν ἀπαρέυσθαι. εἰ δὲ τύχη
 20 ὀλιγοστών εἶναι, σπουδᾷ μὴ ἐπιθολοῦσθαι τοῦτο, καὶ ὥς μὴ οὐ μικρὰ ἐκ τούτου λύπη τὸν λαὸν καὶ ἀνάγκη ἐπισυμβήσεται. πηγῆς δὲ ἔγγιστα μὴ οὔσης, ἕξ ἧς τὴν πόσιν καὶ ἀναψυχὴν ὁ λαὸς ἔφεν- P. 126

absunt, cito congregantur: numeroque quantum oportet auctae recte instrui ac parari ad bellum possunt. Et tunc potius, quemadmodum dictum est, vel interdiu vel nocte commissum cum illis praelium indubitata victoria consequetur. Quamobrem dux ab illis redeuntibus facessere nunquam debet. Contra, hostibus irrumpentibus occurrere in angustiis velle, manus conserendae causa, minus conveniens id quidem est, atque eveniet fortasse, ut totus ad irritum cadat labor: quod non tam cito paucorum dierum spatio cogi iusteque instrui peditatus potest. Accedit, quod maximi momenti est, hostes tunc, ut integros necdum armis destitutos, difficilius impugnari. Ex altera autem parte utilitatem commoditatemque habet illam, ut timidi fiant, si, quotiescunque erumpere velint, angustiae armis teneantur, utque brevi continuas in provincias Romanas incursiones intermittant.

CAP. V. De praecoccupatione aquarum in angustiis.

Quibus autem locis angustiarum et faucium dux bellum instruit, si iis in locis fons est aquam eructans, eum ab exercitu occupandum curet, ut sui inde milites aquari possint. Si tenuiter manat, operam det ne turbetur, unde incommoditas necessitasque haud parva exercitui obvenire potest. Si non subest fons propinquis locis, unde potum refrigerationemque

ΚΕΦ. 8. Περὶ τοῦ ποιῆσθαι λάθρα τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεις, καὶ περὶ τοῦ προσπατῆν τοὺς πολεμίους, πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπαναστρέφοντας.

- D** Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο διὰ σκοποῦ καὶ μελέτης ἔχειν τὸν στρατηγὸν, καὶ πᾶσαν σπουδὴν τίθασθαι, λάθρα καὶ ἀδοκῆτως, εἰ οἶόν τε, τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεις ποιῆσθαι. τοῦ γὰρ τοιούτου ἐπιτηδεύματος τυγχάνων ὁ στρατηγὸς, καὶ μετ' ὀλιγοστοῦ λαοῦ
- Fol. 377 r. πολλοὺς τῶν πολεμίων κατατροπώσεται. εἰ δὲ, ὡς ἄνωτέρω 5 δεδῆλωται, καὶ τύπου ἐπιτύχη ἐν τοῖς στενώμασιν, ἐκ δύο μερῶν τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν πόλεμον τὸ ἐπιτήδειον ἔχοντος, ἀδι-
- P. 124 στάκτως ἔχασθαι τοῦ πόλεμον· καὶ καλῶς τάσσαν τὸν ἐπ' αὐτὸν λαόν, Θεοῦ συνεργία κατὰ κράτος τοὺς πολεμίους τροπώσεται. πλὴν κατὰ πολὺ ἐστὶ λυσιτελέστερον καὶ ἡρμοδιώτερον, 10 ὅπερ τοῦ προσπατῆν τοὺς πολεμίους μέλλοντας ἐξίεναι κατὰ Ῥωμανίας, ὅτε μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἡμετέρων χωρῶν πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπαναστρέφουσι. τότε γὰρ διὰ τὸ ἐπὶ πολλὸν χρόνον τριβῆσαι αὐτοὺς ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις, μεγάλως συντρίβονται καὶ ταλαιπωροῦνται. εἰ τύχη δὲ, καὶ πλήθος πραγμάτων καὶ ἀνδραπόδων 15 ἐπιφέρονται καὶ κτηνῶν, καὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν κατακοπιῶντες, ἐν καιρῷ πόλεμον ἐκκελυμένοι εὐρίσκονται, σπεύ-
- B δοντες καὶ ἐπιθυμοῦντες τάχιον τὴν ἰδίαν καταλήψασθαι χώραν. ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα ἐν τῇ τῶν ἡμερῶν παρατάσει οὐ μόνον τὰ πλησίον τῶν κλεισουργῶν τάχιον ἐπι- 20

16. κατακοπιῶντες. Fort. κατάκοποι ὄντες. Infra 132. A. κατάκοποι ὄντα. 20. παραστάσει cod.

CAP. IV. Quo pacto insidiae clam hostibus faciendae sint, et quemadmodum adversariis occurrendum sit domum redeuntibus.

Debet illud quoque proponere sibi ac meditari dux, omnemque diligentiam adhibere, ut clam et inopinato, si fieri potest, hostes adoriatur. Etenim eiusmodi commento usus dux vel cum parvula manu multitudinem hostium fundet. Ad haec si, ut superius demonstratum est, in angustiis locum nanciscitur, qui opportunitatem habeat ad hostes utrinque ex lateribus aggrediendos, debet sine ulla dubitatione in aciem descendere: et, copiis recte a se ordinatis, ope Dei adversarios magnifice vincet. Nihilominus expeditius multo est et convenientius, potius quam occurrere hostibus in fines Romanos exituris, adori eos ex nostra ditione ad suam revertentes. Tunc enim ob diuturnam in agro Romano moram attenuati admodum atque afflicti erunt. Quod si casu praedarum, mancipiorum, pecudis magnam vim secum trahunt, cum ipsi tum equi defatigati praelii tempore remissiores inveniuntur, festinantque praeterca ac desiderant in suos fines primo quoque tempore pervenire. Deinde, quod caput est, productione temporis copiae Romanorum, nec solum quae prope fauces agunt, sed etiam quae longius

σφραγίζονται, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τυγχάνοντα· καὶ εἰς πληθὺς ἐπισυνίστανται ἱκανὸν, καὶ καλῶς πρὸς πόλεμον ἐξαρτύνονται καὶ παρασκευάζονται. καὶ τότε μᾶλλον, καθάπερ προέφημεν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ ὁ κατ' αὐτῶν πόλεμος ἀδίστακτον ἔχει τὴν νίκην.
 5 διὸ χρητὸν στρατηγὸν μηδέπω ἐν τῇ ὑποστροφῇ καταλιμπάνειν. τὸ δὲ ἐν τῇ ἐξελεύσει τῶν πολεμίων παρασκευάζεσθαι προσπατιῶν αὐτοὺς πρὸς πόλεμον ἐν τοῖς στενωμασίν, ἀνεπιτηδεύ-
 10 τειρον μὲν ἔστι, καὶ εἰς μάτην ἴσως τὸν κόπον συνέβη γίνεσθαι· C διὰ τὸ μὴ οὕτως συντόμως δι' ὀλίγων ἡμερῶν δύνασθαι τὸ πε- Fol. 377 v.
 15 ζῆλον συναθροισθῆναι στρατεύμα, καὶ καλῶς παρασκευασθῆναι. ἄλλως τε δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, ἀκμήτες ὄντες καὶ ἀπαρόπλιστοι, δυσκαταγνώσιμοι ἔσονται. κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ὠφελίμων ἔχει καὶ χρήσιμον, καθὼς ἐμφόβους αὐτοὺς γίνεσθαι, ὅσας τις ἂν βουλή-
 20 θῶσιν ἐξελεθεῖν, τῇ κατασχέσει τῶν στενωμάτων, καὶ τὴν μετ' ὀλίγον ἐκκοπεῖν κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν θεμάτων συνεχρῆ ἐξέλευσιν.

ΚΕΦ. ε'. Περὶ προκατασχέσεως ὕδατων, τῶν ἐν τοῖς στενωμασίν ὄντων. D

Ἐν οἷς δὲ τόποις τῶν στενωμάτων καὶ κλεισουργῶν πρὸς πόλε-
 5 μον ὁ στρατηγὸς παρασκευάζεται, εἴπερ ἐν τούτοις πηγῇ ἔστιν ὕδωρ βρύνουσα, ὑπὸ τοῦ ἰδίου λαοῦ ταύτην σπουδᾷ κατασχε-
 10 θῆναι, ὥστε τὸ ἐκεῖθεν ὕδωρ τὸν λαὸν ἀπαρῦεσθαι. εἰ δὲ τύχη
 20 ὀλιγοστὸν εἶναι, σπουδᾷ μὴ ἐπιθολοῦσθαι τοῦτο, καὶ ὥς μὴ οὐ μικρὰ ἐκ τούτου λύπη τὸν λαὸν καὶ ἀνάγκη ἐπισυμβήσεται. πηγῆς δὲ ἔγγιστα μὴ οὖσης, ἔξ ἧς τὴν πόσιν καὶ ἀναψυχὴν ὁ λαὸς ἔφεν- P. 126

absunt, cito congregantur: numeroque quantum oportet auctae recte instrui ac parari ad bellum possunt. Et tunc potius, quemadmodum dictum est, vel interdiu vel nocte commissum cum illis praelium indubitata victoria consequetur. Quamobrem dux ab illis redeuntibus facessere nunquam debet. Contra, hostibus irrumpentibus occurrere in angustiis velle, manus conserendae causa, minus conveniens id quidem est, atque eveniet fortasse, ut totus ad irritum cadat labor: quod non tam cito paucorum dierum spatio cogi iusteque instrui peditatus potest. Accedit, quod maximi momenti est, hostes tunc, ut integros necdum armis destitutos, difficiliter impugnari. Ex altera autem parte utilitatem commoditatemque habet illam, ut timidi fiant, si, quotiescunque erumpere velint, angustiae armis teneantur, utque brevi continuas in provincias Romanas incurraiones intermittant.

CAP. V. De praecupatione aquarum in angustiis.

Quibus autem locis angustiarum et faucium dux bellum instruit, si iis in locis fons est aquam eructans, eum ab exercitu occupandum curet, ut ibi inde milites aquari possint. Si tenuiter manat, operam det ne turbeatur, unde incommoditas necessitasque haud parva exercitui obvenire potest. Si non subest fons propinquis locis, unde potum refrigerationemque

Leo Diaconus.

ρίσκη, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ θέρους, ἀσκοδὸς διορισάτω ἐν ἐκάστη ἑκατονταρχίᾳ δέκα ἐπιφέρεισθαι, καὶ δὲ αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἐπικομιζεσθαι, καὶ ἐν ὥρᾳ τῆς μάχης εἰς πόσιν καὶ ἀναφυχὴν τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ ἀγωνιζομένοις ἐπιχορηγεῖσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐν τοῖς στενωμάσι μελλόντων πρὸς πόλεμον ἐξαρτῦεσθαι, ἱκανῶς εἰρή-
σθω. εἰ δὲ καὶ νοκτοπόλεμον δεήσει ἐν ταῖς τοιαύταις δυσχω-
ραῖς γενέσθαι, καὶ τοῦτο πάνν ὠφέλιμον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
ἐν ἑτέρᾳ διηγήσει δηλώσω. τῆς δὲ παραδρομῆς ἄρξομαι τὴν εἰς-
Fol. 378 r. ἡγησιν· ἥτις ἐπωφελὴς καὶ ἀναγκαῖα τυγχάνουσα, δι' ὀλίγου
Βκαὶ εὐαριθμήτου λαοῦ πολλὰ τῶν πολεμίων πληθῆ ἀπρακτεῖν πα-
10 ρασκευάζει, Θεοῦ δὲ νέυσει ὥς τὰ πολλὰ καὶ καταγωνίζεται.

ΚΕΦ. ε'. Περὶ παραδρομῆς τῶν μονοκούρσων, καὶ στοχασμοῦ τῆς τοῦ
λαοῦ αὐτῶν ποσότητος.

Monocursa quid. Τὰ τῶν πολεμίων κούρσα τὰ λεγόμενα μονόκουρσα ἀπὸ τῆς
ἰδίας χώρας ἐξερχόμενα, πεζῶν ἄνευ, ἔθος αὐτοῖς σπουδῇ τὴν
Cπορείαν ποιεῖσθαι, καὶ μηδαμοῦ ἀπληκείοντας τὴν ὅλην νύκτα
διαβιβάζειν· ἀλλὰ πρὸς μικρὸν τοὺς ἵππους διαναπαύειν, πρὸς 15
τὸ τὰς ταγὰς καὶ μόνον τούτοις ἀποδοῦναι. ὥς ἐπῆσαν γὰρ τὰ
μονόκουρσα μετ' ὀλιγοστοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τὴν ἐξέλευσιν ποι-
οῦνται. σπεύδουσι δὲ τάχιστα καταλαβεῖν, ἐν οἷς χωρίοις τὴν
ἐπίθειςιν καὶ ἐκδρομὴν ἐβουλεύσαντο ποιῆσαι. τοῦ οὖν στρατη-
γοῦ παρὰ τε τῶν καμινοβιγλίων καὶ τῶν βιγλατόρων τὴν τούτων 20
ἐξέλευσιν ἀναμνησάντος, σπουδῇ πολλῇ τὰ ἐν ταῖς ἄκρας

militēs capiant, aestivo praesertim tempore, iubeat in qualibet centuria
utres esse decem, quibus portetur aqua, temporeque pugnae iis qui in acie
versantur, potus refrigerique causa distribuatur. Verum de iis, quae in
angustiis constitui dimicandi causa debent, haec sufficiant. Quod si etiam
noctu in eiusmodi locis impeditis manum conserere oporteat, ea ipsa utilia
admodum esse poterunt. Verum de dimicatione nocturna exponam alio ca-
pite. Nunc qua ratione consecrari hostes debeas, dicere ordiar: quae
ratio ut perutilis ac necessaria est, ita efficit, ut parvula infirmaque ob-
iecta manu ingens hostium multitudo non modo nihil proficiat, sed etiam
plerumque Dei numine fundatur fugeturque.

CAP. VI. De consecrando equestri agmine, quod praedatum incurrat, et quo
pacto numerum militum eius inire possit.

Praedatoria agmina hostium, quae monocursa vocantur et absque pe-
ditatu e suis finibus erumpunt, itinere confestim facto nusquam considerare
totaque nocte continenter ire consueverunt: iumentis tantum requietis con-
cedentia, quantum satis sit ad pabulum illis dandum. Nam omnino mono-
cursa cum paucis admodum sed delectis equitibus existunt. Contendant
autem, ut ad vicos, quo impressionem impetumque facere constituerunt,
primo quoque tempore perveniant. Dux, per custodias itinerum exorbitato-
resque de eorum irruptione certior factus, magna diligentia ad vicos limi-

καταλαμβάνετω χωρία, προαποστέλλων τουρμάρχην εἴτε ἑτερον ἄρχοντα, τῶν ἐμπειροτάτων καὶ χρησίμων, μετὰ ἐκλεκτῶν ἀρχόντων καὶ καλοῖσιν παρὰ τῶν, τοῦ προσυπαντῆσαι, καὶ μετὰ ἐμπερίας τούτους θείσασθαι, καὶ παραμείναι, καὶ τῷ στρατηγῷ καταμετρήειν ἐν ᾧ τόπῳ κατέλυβον, εἰ δυνατόν διασκοπεῖν, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ αὐτῶν ποσότητα. οὐ μόνον γὰρ ἀπὸ τῆς θείας δυνατόν ἔστιν ἀριθμῆσαι αὐτοὺς καὶ καταστοχάσασθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τούτων ὁπλῆς. πληθὺς γὰρ χόρτου ἐρημίαις ὑπάρχον, καὶ τοῖς *Fol. 378 r.* ποσὶ τῶν ἀλόγων καταπατούμενον, οἱ τῶν ἀνδρῶν ἐμπειρότατοι *10* δύναται ἐκ τούτου τὴν τοῦ λαοῦ ποσότητα, εἰ καὶ μὴ ἀκριβῶς, καταστοχάσασθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς τῶν ποταμῶν περάμασι *P. 126* ἀκριβέστερον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν τούτων ἀπλήκτων, ἥνικα ἐκείθεν ἀπαίρουσιν. ὁ δὲ στρατηγός, τοῦ κούρσου τῶν πολεμίων τὴν ἄφιξιν ἀναμανθάνων, καὶ τῶν χωρίων, ἐν οἷς τὰς ἐκδρομὰς ποιήσασθαι μέλλουσι, στοχασάμενος, πλησίον τούτων γινέσθω· καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ ἑαυτὸν ἀποκρύψας μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, βίγλας τε καθάλαλρίων πανταχοῦ ἀποστείλας, ἥνικα περὶ αὐτῶν καταμετρήει, καὶ θεαθῶσιν ἐξελεύοντες καὶ διασκορπιζόμενοι, ἐξέλθῃς εἰς τὸ σκόρπισμα, καὶ τούτοις ἐντυγχάνων ἀπόνως αὐτοὺς *15* καταγωνίσεται. εἰ δὲ συμβῇ τινὰς τῶν χωριτῶν κρατηθῆναι παρ' *B* αὐτῶν πρὸ τοῦ ἐξελάσσει, καὶ ἀναμαθεῖν τὴν τε τοῦ στρατηγοῦ παρουσίαν καὶ τὴν τῶν χωρίων ἐπέλευσιν, καὶ οὐ θαρδῆσουσιν ἐξελάσαι, ἄπρακτοι σπονδαίως πρὸς τὴν ἰδίαν ὑποστρέψουσιν χώραν, μόνον τὸν κόπον καὶ τὴν συντριβὴν καὶ τάλαιπωρίαν ὑποστάντες.

2. ἀρχόντων. Fort. στρατιωτῶν. 24. σκοπὸν codd.

tunc sese conferat, praemisso turmarcha aut aliquo praefecto, ex peritis-
simis et probatis, qui praepositos delectos bonisque equis instructos secum
habeat, ut obviam illis progressus ex usu militari eos consideret, iuxtaque
manens duci renunciet, cum quem locum ceperint, tum, si dispicere id
quoque potest, eorum multitudo quanta sit. Non solum enim ex visu nu-
merum eorum inire atque aestimare licet, verum etiam ex impressis ungu-
larum vestigiis. Nam cum vis herbae in solitudinibus sit, pedibusque in-
mentorum conculcetur, homines valde exercitati copiarum numerum, etiam si
non accurate, intelligere possunt: item ex fluminum traiectionibus: tum
accuratius etiam ex eorum mansionibus, postquam inde moverunt. Dux
autem, cognito praedatorum hostilium adventu, vicos, quo irrapturi sint,
suspicans, propius ad hos accedat: locoque idoneo cum manu sua abditus,
si a stationibus equitum quoque versus dimissis admonetur, hostesque egressi
atque dissipati conspiciuntur, in dispersos erumpat, illosque invadens
nullo negotio expugnabit. Sin autem accidit, ut ex agricolis aliquot a se
captis antequam egrediantur, ducem et venisse et occupasse vicos intelli-
gant, ideoque non audeant excurrere, infecta re raptim se domum reci-
pient, nihil praeter laborem, lassitudinem, aerumnas consecuturi.

ΚΕΦ. Ζ'. Περὶ συναθροίσεως καὶ κινήσεως φωσσάτου· καὶ περὶ τοῦ παραχωρεῖν τοὺς πραγματευτὰς εἰσερχεσθαι καὶ κατασκευεῖν.

C Παρασκευὴν δὲ καὶ κίνησιν μεγάλου φωσσάτου ἀκούων, ἐν
 ᾧ καιρῷ μάλιστα εἶωθε τὰ μεγάλα συναθροῖσθαι φωσσάτα,
 ἧγουν τῷ Ἀδγούστῳ μηνί· ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ καιρῷ ἀπὸ τε
 Arabes quo mense
 incurrebant
 saec. X in
 fines Roma-
 nos.
 Fol. 379 r. πτεμβρίῳ μηνὶ τὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐποιοῦντο ἐξέλευσιν· ἐν τῷ τοι-
 ούτῳ τοίνυν καιρῷ, ὅτε ἡ συνάθροσις τοῦ φωσσάτου τῶν πολε-
 μίων μέλλει γίνεσθαι, συνεχέστερον τοὺς τραπέζιτας ἀποστέλλειν,
 ἥτοι τὰ τασινάκια, καὶ κατασκόπους πλείστους τῶν χρησίμων καὶ 10
 πιστῶν. παραχωρεῖν δὲ καὶ πραγματευτὰς εἰσερχεσθαι· προσ-
 ποιεῖσθαι δὲ καὶ φίλιαν πρὸς τοὺς κραιοῦντας ἀμνηράδας τῶν
 ταῖς ἄκρας ἡμῶν παρακειμένων κάστρων· καὶ γράφειν πρὸς αὐ-
 τοὺς, καὶ ἀνθρώπους μετὰ κανισκίων ἀποστέλλειν· ὅπως διὰ
 τῆς πολυειδοῦς ταύτης πολυπραγμοσύνης δυνήθῃ σαφῶς ἀναδι- 15
 δάσκεσθαι τὰς τῶν πολεμίων βουλὰς καὶ μελέτας, καὶ τὰ πλήθῃ
 P. 127 τῶν ἐπισωρευομένων φωσσάτων ἱππέων τε καὶ πεζῶν, καὶ τοὺς
 τούτων ἀρχηγούς, καὶ ἐν ποταμῶν χώραις τὴν ἐπέλευσιν ποιεῖν βού-
 λονται. καταμηννύμενος δὲ τὴν τοῦ φωσσάτου ἀποκίνησιν, καὶ
 διὰ ποταμοῦ ὁδοῦ τὴν ἐξέλευσιν κατὰ Ῥωμανίας ποιεῖσθαι μέλλει, 20
 ἐπισυνάγειν ὅπαντα τὰ στρατεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἄκρας παρα-
 γίνεσθαι, ἀποστέλλειν δὲ τουρμαρχὴν ἐμπειρότατον, εἴτε ἕτερόν

9. συνεχέστερον codd. 22. δέ. Fort. τε.

CAP. VII. De contractione et motu exercitus: et de eo, ut mercatoribus per-
 mittatur, intrare hostium fines, ac speculari.

Si audis instrui et moveri magnum exercitum, quo plerumque tempore
 amplae copiae congregari solent, hoc est mense Augusto: ea enim tempe-
 state ex Aegypto, Palaestina, Phoenicia, Coele Syria, catervae hominum
 in Ciliciam finesque Antiochiae, circa Alepum, emergebant, et assumtis
 Arabibus mense Septembri in Romanos faciebant incursionem: eo, in-
 quam, tempore, quo exercitus hostilis coiturus est, expedit crebrius curso-
 res sive tasinacia, indicesque plurimos ex proborum atque fidelium nu-
 mero, emittere. Item mercatoribus potestatem facere introeundi: cum ami-
 ris, qui oppidum fines nostros adjacentibus praesunt, amicitiam contrahere:
 scribere ad illos, homines cum donis mittere: ut his variis actionibus cum con-
 siliis atque cogitationibus hostium, tum numerum copiarum equestrium et pede-
 strum quae cogantur, praefectosque earum, et in quas provincias incursio-
 nem facere instituerint, plane dux perdiscat. Ita certior factus cum de
 motu exercitus, tam de itinere, quo in fines populi Romani irrupturus est,
 debet coactis omnibus copiis ad limitem progredi, et sive turmarcham peri-

τινα τῶν μεγάλων καὶ χρησίμων ἀρχόντων, μετὰ ἱππέων ἐπι-
λέκτων προσυπαντῆσαι τοῖς πολεμίοις πρὸ τοῦ τὴν εἰσβολὴν εἰς
τὰς ἡμῶν χώρας ποιήσασθαι· ἵνα καὶ ἐπακολουθῶσιν αὐτοῖς,
καὶ παραμένωσι, καὶ τὰς ἀποκινήσεις αὐτῶν τῷ στρατηγῷ κατα- Β
5 μνηύωσιν.

ΚΕΦ. η'. Περὶ παραμονῆς φρασάτου, καὶ ἀκολουθήσεως. Fol. 379 v.

Ἡ δὲ παραμονὴ αὐτῶν οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι. τοῦ στρατη-
γοῦ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν ἐπιτηδείῳ καὶ ὀχυρῷ τόπῳ παρα-
τρέχοντος, καὶ τῶν χωρίων διὰ τῶν ἐκσηλατόρων φρυγαδευομέ-
νων ἐν τοῖς κύστροις, ἥ, μὴ ὄντων κύστρον, ἐν ὄρεσιν ὑψηλοῖς C
10 καὶ ὀχυρωτάτοις καὶ ἀνεπιβουλεύτοις, ὁμοίως καὶ πάντα τὰ κτή-
νη αὐτῶν· δέον ἀποστέλλειν καὶ τὸν ὀφείλοντα παραμένειν ἀπὸ
διωκτρῶς ὥρας ἢ καὶ τρίτης τῆς ἡμέρας. καὶ εὐχὴν λαμβάνοντας
τοῦ στρατηγοῦ, ἀναλαμβάνεσθαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς πα-
ρασυρτάτους, καὶ ὁρμᾶν πρὸς τὴν ὁδὸν, καθ' ἣν οἱ πολέμιοι διέρ-
15 χονται, τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς παριππαράτους καταλι-
πάνων μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, μηδὲν ἄλλο ἐπιφερομένους ἢ μῆ-
ρας τροφῆν, καὶ αὐτὴν μετὰ ἐνδείας, ἄρτους μόνους καὶ τυ-
ρὸν, ἢ καὶ τάριχα, καὶ τὰς τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων ταγάς. εἰς
χωρίον δὲ ἀπληκεῦν, τὰς τε χρείας καὶ τὴν τῶν ἀλόγων τροφῆν
20 ἐξευρίσκων, διαναπαυσάτω ἐκείσε τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ τὸν ἵππον, D
ἕως ὥρας ἐννάτης τῆς ἡμέρας, βέλγας κρατῶν ἐν ὑψηλοτέροις

12. Fort. λαμβάνοντα. De voce λαβεῖν εὐχὴν Ducang. Glossar. I.
451. C. 20. τὸν ἵππον] Fort. τὴν ἵππον.

liminum, sive aliquem ex magnis probatisque praefectis praemittere, qui
cum equitibus delectis hostibus occurrat, antequam irruptionem in provin-
cias nostras fecerint: ut et insequantur illos, et speculentur, et motus illo-
rum duci renuncient.

CAP. VIII. De ratione observandi atque insequendi exercitum.

Observandi hi sunt hunc in modum. Dum dux cum omnibus copiis per
locum opportunum ac munitum iuxta iter facit, pagani autem cum omnibus
suis pecoribus intra oppida, aut, si nulla oppida subeant, in montes edi-
tissimos et munitissimos eisdemque insidiis minus obnoxios, ab expilatori-
bus compelluntur: item eum, qui lateri hostium adhaereat, circa horam diei
alteram vel tertiam emitte oportet. Is accepta benedictione ducis, post-
quam assumsit catervam suam atque equisones, conferat se ad viam, qua
hostes transeunt: impedimenta sua et agasones apud ducem relinquat, neque
quicquam secum ferat praeter unius diei cibaria, atque ea angusta, buccel-
latum duntaxat et caseum, aut salsamenta, et equorum ac mulorum pabula.
Si in vicum pervenit, ubi victum iumentorumque pabulationes inveniat, re-
ficiat ibi milites et equos usque ad horam nonam diei, stationibus per loca

τόποις. καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τοῦ λαοῦ ἀρχηγός, ἐν περιωπῇ ὑψη-
λοτάτῃ ἀνερχόμενος, ἀποσκοπεῖν ὀφείλει καὶ βλέπειν κοινορτοῦς
τῶν πολεμίων καὶ καπνούς· καὶ ὡς ἐκ τούτου κατανοεῖν καὶ στο-
χάζεσθαι, ἐν οἷς διέρχονται καὶ ἀπληκεῦσαι μέλλουσιν. ὑπὸ γὰρ
τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν καὶ οἱ τόποι, ἐφ' οἷς προσήκει ἀπληκτα γλ-5
Fol. 380, r. νεσθαι, διαγινώσκονται. ἥνικα δὲ αἰσθάνται τοῦ τόπου, ἐν ᾧ

P. 128 ἡύλisanτο οἱ πολέμιοι, παραντίκα δηλώσι τῷ στρατηγῷ περὶ τοῦ-
του. καὶ ἐκεῖνος μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ θώρακας ἀμπεχομένου καὶ
τὰ λεγόμενα ἐπανωκλίβανα μὴ λευκὰ ὄντα, ἐπὶ χεῖρας ἕκαστος τὸ
μεταχειριζόμενον ὄπλον κατέχων, τὴν ὁδοιπορίαν ποιεῖτω. τοῦ δὲ 10
ἡλίου ὑποκλίναντος, καὶ τῶν εἰς λείαν ἐκ τοῦ φωσσάτου ἔξερχομέ-
νων πολεμίων ὑποστρεφόντων πρὸς τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ τὰ
φοῦλκα τούτους φυλάττοντα, τότε συνεισέρχεσθαι καὶ αὐτὸν καὶ
πλησιάζειν τῷ τῶν ἐχθρῶν φωσσάτῳ. μετὰ σκοποῦ δὲ ὁδοιπορεῖτω

B καὶ προσοχῆς ἀκριβοῦς, καὶ λαθραίως· καὶ ἑαυτὸν ὑποκρυπτέτω, 15

τοῦ μὴ θεαθῆναι παρὰ τῶν πολεμίων. νυκτὸς δ' ἥδη καταλαμβα-
νούσης, πλησίον γενέσθω τοῦ ἀπλήκτου· καὶ εἰ μὲν ἐστὶ βουνὸς
Quomodo noctem age-
re debent
speculato-
res.
ἱψηλός, ἐν ᾧ ἡύλisanτο οἱ πολέμιοι, ἐξ ἑνὸς μέρους ἢ καὶ ἐκ
δύο πλησίον τοῦ ἀπλήκτου αὐτῶν, ἀπόνως τὴν παραμονὴν ἐν
ἐκείνῳ τῷ τόπῳ φυλάξουσιν. ἀποβάντες γὰρ τῶν ἵππων καὶ περὶ 20
ἐν τῷ βουνῷ ἀνερχόμενοι ἄνδρες δύο τῷ ἀριθμῷ ἢ καὶ τρεῖς, καὶ
πλησιάζοντες τῷ ἀπλήκτῳ, ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων καὶ ὀχυρωτά-
των βουνῶν, τῶν μὴ δυναμένων ἄνοδον εὐχερῇ παρέχειν τοῖς πο-
λεμίοις, ὁρᾷν τὸ φωσσάτον, καὶ τὰς φωνὰς τοῦ λαοῦ ἐνωτίζεσθαι,

6. αἰσθάνται] ἴσονται cod.

editiora dispositis. Ipse agminis praefectus, altissima specula conscensa, observare anouparique debet pulveres hostium et fumos: unde colligat aestimationemque faciat, qua transeant et consessuri sint. Etiam a peritis hominibus loca quoque, ubi castra fieri expediat, internoscuntur. Ubi intellexerint quo loco adversarii constiterunt, evestigio hac de re ducem certiorum faciant. Is cum suo exercitu, lorici et sagis (epanoclibana vocant), quae oportet non candida esse, instructo, ita ut unusquisque proprium telum in manibus habeat, iter ingrediatur. Sole ad obitum vergente, quando praedatores hostium castris egressi, simulque praesidia eorum tuendorum causa disposita, ad tentoria revertuntur, ille quoque sequi et ad castra hostium adventare debet. Iter autem cum cautione, attentione diligenti, ac latenter faciat: seque abdat, ne ab adversariis conspiciatur. Nox postquam venit, accedat ad castra: ac si in loco, ubi conederunt hostes, ab uno latere, vel etiam a duobus, tumulus editus castris imminet, facile sane observationem illo in loco peragent. Nam duo milites aut tres, descendentes ex equis, et pedibus in tumulum evadentes, ubi ad castra appropinquaverint, ex editis illis naturaque munitis collibus, quo ascensus facilis nullus hostibus patet, cum videre castra poterunt, tum audire voces

καὶ τοὺς τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων χρεμετισμούς. ἀποστέλλειν δὲ C καὶ ἑτέρα τέσσαρα τετράδια ἵστασθαι ἐφ' ἑκάστου καὶ αὐτοὺς ἔνθεν κἀκείθεν τοῦ φωσσάτου, ἀπ' ἀλλήλων διακεχωρισμένα· ὥστε καὶ αὐτοὺς ἀκούειν τοὺς χρεμετισμούς τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων, καὶ τὴν 5 τοῦ λαοῦ ὀχλαγωγίαν. εἰ δὲ ἐν τῷ τοῦ ἀπλήκτου τόπῳ τοιοῦτος Fol. 380 v. ὀχρώατος βουνὸς οὐκ ἔστι, καὶ ὡσαύτως τέσσαρα τετράδια ἀποστέλλεσθαι, τοῦ ἔνθεν κἀκείθεν τοῦ φωσσάτου ἡσύχως ἵστασθαι, καὶ σύστημα παρέχειν ἀλλήλοις σημαντικὰ ὑποχωρήσεως, εἴγε δεή- 10 σοι, εἴτε διὰ συρισμοῦ, εἴτε διὰ λόγου καὶ ἐπιλαϊᾶς. ὑπαλλάττε- 10 σθαι δὲ αὐτοὺς παρ' ἑτέρων, εἴτε δεύτερον τῇ νυκτὶ, ἢ καὶ ἄπαξ, πρὸς τὸ καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν διαναπαύεσθαι. ἀπέρ- D χεσθαι δὲ τὸν τουρμάρχην, εἴτε ἑτέραν τινὰ κεφαλὴν, εἰς τὴν τού- των ἀπαλλαγὴν, καὶ ἐπιβλέπειν, ποῦ καὶ πῶς ἵστανται, καὶ τοὺς ἀντ' ἐκείνων πάλιν καλῶς ἐφιστῶν ὑποστρέφειν ἐν ᾧ καὶ ἵστατο 15 πρότερον. ταραχῆς δὲ ἑξακουομένης κίνησιν δηλοῦσης τοῦ κούρ- σον, τὰ τέσσαρα τετράδια μικρὸν ἀναποδιζέτωσαν, μὴ μέντοι δὲ μακρόθεν γινέσθωσαν· τῷ δὲ τουρμάρχῃ μηνύετωσαν τὴν τῶν πολεμίων ἀποκίνησιν. αὐτὸς δὲ μηνύτω τῷ στρατηγῷ, δι' οἷας 20 ὁδοῦ τὴν ὁρμὴν ἐποιήσαντο, καὶ ἐν οἷᾳ ὥρᾳ· ἵνα τὸν καιρὸν καὶ τὴν 20 ὥραν τῆς ἀποκινήσεως αὐτῶν ἀναμανθάνων ὁ στρατηγὸς δύνηται P. 129 στοχάσασθαι, ἐν οἷοις χωρίοις καταλάβωσιν ἄχρι πρῶτας. οἱ δὲ ἀποστελλόμενοι παρὰ τοῦ τουρμάρχου καταμηνύσαι τῷ στρατη- γῷ, ἐν ᾧ τόπῳ ὁ στρατηγὸς ἡλίζετο, τὴν τοῦ κούρσου ἀποκί-

8. σύστημα] σύστημα codd. Sed vid. Ducang. Glossar. verbo Σύ- σημσ.

hominum, equorumque et mulorum himitus. Dimittat item alias quatuor quadrigas, quae in equis ipsae quoque ab utroque latere castrorum, quae- libet seorsum, agant: ut eodem modo hinnitus equorum ac mulorum fremitumque multitudinis exaudire queant. Quod si in loco castrorum eiusmodi natura munitus tumulus non est, nihilominus debes quatuor quadrigas mittere, quae ad utrumque latus exercitus hostilis silentio stent, et signa sibi inter se dent conventa receptus, si opus est, aut sibilo, aut verbo et vocatu. Eademque oportet, vel bis nocte, vel semel, aliis permutare, ut cum illae tum equi earum requiescant: ipsum item turmarcham, aut aliquem praefectum, ad earum immutationem venire, inspicere, ubi et qua ratione stationem agant, et postquam succedentes apposite locaverit, ad eum locum reverti, ubi prius stetisset. Si strepitus exauditur motum praedatorum significans, quatuor quadrigae paululum pedem referant, ita tamen, ut longius ne discedant: ad turmarcham protectionem hostium nuncient. Id ducem certiores faciat, qua via impetum fecerint, et qua hora: ut dux, tempore et hora protectionis eorum cognita, coniecturam facere possit, ad quos vicos usque ad mane perventuri sint. Milites a turmarcha missi, quocumque hic loco pernoctat, ibi duci nuncient, praedatores protectos

νησιν. ἐπὶ δ' οὐχ εὐρήσωσιν ἐκεῖσε αὐτὸν, ἀλλ' ὑποδοχαρίους τοὺς παρ' αὐτοῦ καταλειφθέντας, δέον ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ γενομένους φωνῆσαι· τοὺς δὲ ὑποδοχαρίους ἀκριβῶς διασκοπομένους, ἥνικα τῆς φωνῆς αἰσθάνονται, ἐνωθῆναι, καὶ διὰ τάχους
 Vol. 881 ἢ τῷ στρατηγῷ τούτους προσάξει, εἴτε εἰς ἐτέρους πάλιν ἀγαγεῖν 5
 Βῦποδοχαρίους, τοῦ στρατηγοῦ ἴσως πάλιν μετακινήσαντος. χρή γὰρ αὐτὸν, εἴτε ἅπαξ, εἴτε καὶ δις, ἐν νυκτὶ μεταπληκεῖν διὰ πολλὴν ἀσφάλειαν, πρὸς τὸ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐνεδρεσθῆναι, ἔχειν δὲ αὐτὸν καὶ βίγλας διπλᾶς, εἰς φυλακὴν αὐτοῦ ἀσφαλεῖς.

ΚΕΦ. Θ'. Περὶ τῆς κινήσεως τοῦ κούρσου, καὶ ἀκολουθήσεως.

Τοῦ στρατηγοῦ τοίνυν τὴν κίνησιν τοῦ κούρσου ἀναμανθᾶ— 10
 Γνώστος, παραντίκα καὶ ἕτερον ἄρχοντα μεθ' ἱππέων ἐκλεκτῶν, ὑποτασσόμενον τῷ τουρμάρχει τῷ ἀκολουθοῦντι τῷ κούρσῳ, ἀποστέλλειν πρὸς αὐτόν· ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ἀποστελλόμενος ἕνα τῶν παρὰ τοῦ τουρμάρχου πεμφθέντων, καταμηνύσαι τὴν τοῦ κούρσου κίνησιν τῷ στρατηγῷ, τοῦ παρ' αὐτοῦ ὀδηγηθῆναι εἰς 15
 τὸ εὐχερῶς ἐνωθῆναι. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς ὅπισθεν τοῦ ἀποστελλόμενου ἄρχοντος ἀποκινήσάτω μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ, καὶ σπενσάτω καταλαβεῖν τὸν τουρμάρχην· ὅπως ὅπισθεν καὶ αὐτὸς τοῦ τουρμάρχου τῷ κούρσῳ τῶν πολεμίων ἀκολουθῇ. ἢ
 Διὰ ἀκριβῆς καὶ ἄπειστος ἀκολουθήσις ἐκ τῶν ὀπισθεν τῶν πο- 20
 λεμίων ὀφείλει γίνεσθαι, κατὰ τὰ ἐκείνων ἔνιχνα καὶ τὴν ὁδοποι-

1. ὑποδοχαρίους. De hac voce vid. Ducang. Glossar. col. 1644.

6. μετακινήσαντος] μὴ κινήσαντος codd.

esse. Quem si non ipsum eo in loco deprehendant, verum susceptores ab illo relictos, oportet ut advenientes vocem mittant: susceptores, re diligenter explorata voceque agnita, se illis coniungere, eosque celeriter vel ad ducem, vel ad alios susceptores perducere, si denuo inter haec locum dux mutaverit. Oportet enim illum, maioris securitatis causa, ne ab adversariis circumveniat, sive semel sive bis noctu alio transgredi, excubiasque habere duplices et firmas ad ipsum custodiendum.

CAP. IX. De motu manus praedatoriae, et de insecutione.

Dux certior factus praedatores egressos esse, evestigio alterum praefectum cum equitibus delectis, qui turmarchae praedatores insequenti sub-
 sit, ad eum mittat: qui mittitur, secum habeat unum de illis, qui a tur-
 marcha venerunt ad praedatorum protectionem duci significandam, a quo
 ducatur, ut facilius se coniungere turmarchae queat. Ipse dux, cum suis
 copiis a tergo praefecti praemissi iter ingressus, ad turmarcham pervenire
 properet: ut ipse quoque, turmarcha antecedente, praedatores hostium
 insequatur. Diligens enim erratique expertus insecutio a tergo hostium de-
 bet fieri, secundum vestigia atque itum eorum. Turmarcha autem ver-

ράν. ὁ δὲ τουρμάρχης κατὰ τὸ κοῦρσον τῶν πολεμίων ἀποκινήσῃ
 τρία ζευκτὰ, ἐμπείρους καὶ ἐπιτηδείους ἄνδρας ἀναλαμβάνόμενος,
 παραγίνεσθαι τῇ ὁδῷ τῶν πολεμίων· καὶ τυπώσας τὸ πρῶτον καὶ
 δεύτερον καὶ τρίτον ζευκτὸν, πῶς ὀφείλουσι περιπατεῖν καὶ τοῖς
 5 πολεμίοις κατακολουθεῖν, ὑποστρεφέσθω πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
 τὸ δὲ πρῶτον ζευκτὸν πλησίον τῶν πολεμίων περιπατεῖτω, ἀκοῦον Vol. 381 v.
 καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ὁχλαγωγίαν, καὶ τοὺς χρεμετισμοὺς τῶν ἵππων.
 τὸ δὲ δεύτερον, τὸ τοῦ πρώτου ἀκόλουθον, ὁδοιοποιεῖτω, ὅσον P. 130
 δύνανται ὁρᾶν ἀπὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ὁρᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ.
 10 καὶ μήτε πλησίον γίνεσθαι, μήτε μακρύνεσθαι, ὥστε μὴ ὁρᾶ-
 σθαι. τρία δὲ τετράδια ὀπισθεν τῶν τριῶν ζευκτῶν ἀποκαταστή-
 σι, ὁρῶν τὸ πρῶτον τετράδιον τὸ τρίτον ζευκτὸν, τὸ δὲ δεύτερον
 τετράδιον ὡσαύτως ὁρῶν τὸ πρῶτον. τὸ δὲ τρίτον τετράδιον, τὸ
 ἀκόλουθον τοῦ δευτέρου, ἕξ ἐχέτω ἄνδρας· ἵνα οἱ ἕξ αὐτῶν δύο
 15 τὰ ἐπὶ ζευκτοῦ μηνύμενα ἀποκομίζωσι τῷ τουρμάρχει, ὁ δὲ τουρ-
 μάρχης τῷ στρατηγῷ. ἐὰν γὰρ δεῦτερον βαδίζωσιν οἱ πολέμιοι,
 ὀφείλει μηνύειν τὸ πρῶτον ζευκτὸν περὶ τούτου· ἵνα καὶ ὁ τουρ- B
 μάρχης καὶ ὁ στρατηγὸς δεῦτερον καὶ αὐτοὶ βαδίζωσι, καὶ μὴ
 ἐπὶ πολλὸν μακρύνωσι τῶν πολεμίων. εἰ δὲ σχολαίτερον πάλιν βαδί-
 20 ζουσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ὁ τουρμάρχης καὶ ὁ στρατηγὸς ὡσαύτως
 σχολαίτερον περιπατεῖτωσαν· ἵνα μήτε πλησίον γινόμενοι διαγι-
 νώσκωνται, μήτε μακρυνόμενοι οὔτε τὴν τῶν ἐπακολουθούτων
 διοίκησιν ἐπιγινώσκωσιν, οὔτε παρ' ἐκείνων ἐπιγινώσκωνται· ὅπερ

1. ὁ δὲ — παραγίνεσθαι. Vel ob imperativum ὑποστρεφέσθω fort.
 ὁ δὲ τουρμάρχης, ἥνικα τὸ κ. τ. π. α., τρία ζευκτὰ, ἐμπ. κ. ἐ. ἄ.,
 ἀναλαμβάνόμενος, παραγινέσθω.

sus agmen adversariorum tria paria, peritis atque idoneis viris delectis,
 promoveat, quae in viam hostium se committant: et edocto primo et secun-
 do et tertio pari, quo pacto ambulare hostesque insequi debeant, ad suum
 agmen redeat. Primum itaque par, prope hostes iter faciens, fremitum
 multitudinis auscultet, et hinnitum equorum. Secundum par, excipiens
 primum, ita incedat, ut cum conspiciere antegrediens, tum conspici ab illo
 possit: neque magis appropinquet, neque remanens visui se subtrahat. Post
 tria paria tres quadrigas constituet, ita ut a prima quadriga tertium par,
 a secunda quadriga similiter prima conspici possit. Tertia quadriga, se-
 cundam subsequens, sex habere homines debet: ut eorum duo quae re-
 nunciuntur ab aliquo pari, referre turmarchae possint, turmarcha duci.
 Et si concitatus ire incipiunt hostes, debet primum par renunciare de
 hac re: ut et turmarcha et dux contentius ipsi quoque ambulent, neque
 longius se ab hostibus removeant. Si hostes de novo remissius ingrediun-
 tur, item turmarcha atque dux lentius procedant: ut neque nimis appro-
 pinquantes agnoscantur, nec longius progressi neque subsequentium sta-
 tum internoscere, nec internoeci ab illis possint: quod calamitatem singu-

- οὐ τὴν ταχυοῦσαν ἐπάγει βλάβην. ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν πολεμίων ἀπληκευόντων πρὸς τὸ ταγίσαι τοὺς ἵππους, καὶ περὶ τούτου καταμηνυόμενος ὁ στρατηγός, καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ ἀπλη-
 C κενέτω πρὸς τὸ τοὺς ἵππους ταγίσαι, ἐξώβιγλα ἀποστέλλων εἰς φυλακὴν ἑαυτοῦ. καὶ ἥνικα πάλιν τὴν κίνησιν τῶν πολεμίων κατα- 5
 Fol. 382 r. κείθεν ἑαυτοῦ ἀποστέλλων ἀνὰ τριάκοντα ἵπποις, μὴ πῶρρον, ἀλλὰ σύνεγγυς, τὰς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ φωνὰς ἐνωτιζομένους. καὶ ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπακολουθοῦντα ἄρχοντα ἐχέτω μεθ' ἱππέων, οὓς δὴ σάκα ὀνομάζουσι. μήκοθεν δὲ ὁδοιπορεῖτω ὁ στρατηγός, καὶ πᾶσαν 10
 ποιεῖτω ἀσφάλειαν τοῦ μὴ διαγνωσθῆναι ὥς ὅπισθεν αὐτοῖς ἐπακολουθεῖ· ἀλλ' ἀσφαλῶς μὲν περιπατεῖν, καὶ τοὺς πλησίον πολε-
 D μίων ἐπακολουθοῦντας παραγγέλλειν ἀκριβῶς ἀποσκοπεῖν, μὴ λό-
 χους τινὰς οἱ πολέμιοι καταλείψωσιν εἰς ἐνεδραν τῶν ἐπακολου-
 * Arabum
 Tarsensium
 consuetudo
 in itinere
 faciendo.
 θούντων αὐτοῖς καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ. ὅπερ παρὰ τῶν Ταρ- 15
 σιτῶν πολλὰκις γέγονε. καὶ ἐπακολουθοῦντος αὐτοῖς τοῦ τουρ-
 μάρχου, καὶ μὴ ἀκριβῶς τοὺς ἔμπροσθεν σκοποῦντος ῥύακας καὶ
 τοὺς τόπους τοὺς δυναμένους λαὸν ἀποκρύπτειν, ἀπροόπτως τῇ ἐν-
 ἔδρᾳ τούτων περιπεπτώκασι. διὰ ταῦτα πολλῆς δεῖται ἀγχινοίας
 καὶ ἀκριβείας ὁ ἐπακολουθῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτόν τι συμβῇ γενέσθαι. 20
 πρὸ δὲ τοῦ διανῶσαι δεῖ τὸν στρατηγὸν, ἐπεὶ διέγνω τὸ ἐν πολεμίοις
 P. 181 τόποις καὶ χωρίοις ἐξελάσαι μέλλουσιν οἱ πολέμιοι, εἴτε δεξιὰ εἴτε
 εὐώνυμα αὐτῶν ἐπικλῖναι, ἐν οἷς ὀχυρώτερος αὐτῷ τόπος καθο-
 ρῆται. καὶ ὀξύτερον βαδίσας καὶ ἐκ πλαγίου αὐτῶν γενόμενος ὥς

21. ἐπεὶ διέγνω. Fort. ἐπειδὴ ἔγνω.

larum affert. Praesertim autem subsistentibus adversariis, ad pabulum equis dandum, dux hac de re certior factus itidem, pabuli dandi causa, loco opportuno subsistat, excubiasque externas dimittat ad se custodiendum. Ubi cognovit hostes denuo movisse, ipse quoque evestigio exiens insequatur, ita ut utroqueversum tricenos equites dimittat: neque longius tamen, sed tam propinque, ut agminis eius voces exaudire queant. A tergo praefectum habeat cum equitibus insequentem, quos saca vocant. Magno autem ab hostibus intervallo, dux iter faciat, omni diligentia adhibita, ne animadvertant, se a tergo ipsos sequi: item caute ingrediatur, et qui proxime hostem insequantur accurate dispicere iubeat, ne forte quasdam insidias hostes reliquerint, ad insequentes ipsumque ducem circumvenien-
 dum. Quod in Tarsensibus saepe usu venit. Etenim turmarcha illos insequens cum parum diligenter rivos ante se locaque quae armatos celare possent explorasset, de improvise in illorum insidias inciderunt nostri. Quamobrem solertia atque diligentia magna ei qui insequitur opus est, ne eiusmodi quid accidat. Ante quam diluxerit ducem oportet, ubi iam cognovit quos in agros vicose excursuri hostes sint, ad dextram laevamve eorum se deflectere, qua locum magis natura munitum conspiciatur. Et citatum agmen

ἀπὸ μιλίων ὄδο, πρὸ τοῦ τὴν ἡμέραν, ὡς λέλεκται, διανυγάζαι, ἵνα μὴ τὸν κοινιορτὸν θεασάμενοι οἱ πολέμιοι τὴν παρουσίαν τοῦ στρατηγοῦ ἐπιγινώσκωσι, τὸν ὀχυρὸν τόπον ὃ στρατηγὸς καταλαμβάνων τὸν ἴδιον ἀποκρουσάτω λαόν. κακείνος μετ' ὀλίγων ἵππέων πλησιέστερον γενέσθω τῶν πολεμίων· καὶ εἰς ὑψηλὴν περὶωπὴν ἀνερχόμενος, καθαρώς ὁρᾷν τοὺς πολεμίους σπευσάτω. Fol. 382 v. καὶ τούτων εἰς ἐξέλευσιν ὁρμῶντων καὶ διασκορπιζομένων πρὸς Βλεῖαν, καρτερησάτω ὁ στρατηγὸς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἄχρι τρίτης ἢ καὶ τετάρτης ὥρας τῆς ἡμέρας, τὴν παρατάξιν τοῦ Ἀμηρᾶ ^{Amirae, h. e.} ^{duces Ara-} ^{bum.} 10 ρῶν, καὶ ἀκριβῶς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ στοχαζόμενος. Ἐπεὶ δ' οἱ μέλλοντες ἐξελάσαι πύργῳ πον τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀμηρᾶ γεγόνασιν· ὡς μὴ δυνατόν ἐστι πάλιν τούτους ὑποστρέφειν, ἢ ἐπιγνῶναι τὸν κατὰ τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀμηρᾶ ἀναφθέντα πόλεμον, ἕκαστον σπεύδοντα τὰ χωρία καταλαβεῖν, καὶ λείαν ὅτι 15 πλείστην πορίσασθαι· τὰς ἰδίας παραταγὰς ὡς δεῖ εὐτρεπίσας, κατὰ τῆς τοῦ Ἀμηρᾶ παρατάξεως ὀλιγανδρούσης τὴν ἐπέλευσιν ποιησάτω, καὶ Θεοῦ συνεργίᾳ τῆς νίκης κρατήσῃ, καὶ τελείαν C πανολεθρίαν τοῖς πολεμίσις ἐργάσεται. εἰ δὲ κατὰ τῆς παρατάξεως ἐπελθεῖν οὐ θαρρήσῃ, πολλὴν καὶ ἀξιώλογον δύναμιν ὁρῶν 20 ἐν αὐτῇ, ὑπὲρ τὴν ἰδίαν· τότε ἐκ πλαγίου καὶ μακρόθεν διὰ κρηπτῆς καὶ ἐπιτηδείας ὁδοῦ ὁρμάτων σὺν ἑλασίᾳ τῇ προσηκούσῃ, καταλαβεῖν τὸ σκόρπισμα τῶν πολεμίων. καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπιδραμεῖν αὐτοῖς ἀγωνίσεται, διεσκαδασμένοις οὖσι, καὶ ἀξιώλογον ἔργον, Θεοῦ συμμαχίᾳ, ἐπιτελέσει. ὀφείλει οὖν καὶ ἄρχον- 25 τα τῶν χρησίμων μετὰ ὀλιγοστῶν ἵππεων ὀπισθεν ἔχειν, βλέποντα

ad latus eorum deorsum, ante quam dilucescat, sicuti diximus, ne animadverso pulvere hostes duces adesse intelligant, loco munito occupato suam ibi manum abdat. Inde cum paucis equitibus propius adversarios accedat, et consensens specula edita det operam, ut dispicere clare hostes queant. Quibus ad excursionem egressis praedandique causa dissipatis, dur suo se loco contineat usque ad tertiam vel quartam diei horam, ita ut aciem consideret Amirae, numerumque copiarum attente aestimet. Sed ubi excursores longius a signis Amirae discesserunt: quando fieri non potest, ut vel redire, vel denique praelium cum acie Amirae commissum animadvertere queant, quolibet ruente, ut vicis occupatis praedam quamplurimam capiat: suis turmis convenienter instructis in aciem Amirae, iam infrequenter, impressionem faciens, Dei ope victoria potietur, et internecivam cladem hostibus inferet. Sed si non audet aciem aggredi, quod multas et bellicosas copias suisque firmiores in ea videt: e transverso ac longius, occulta et opportuna via, agmineque quantum opus est citato abest, ad excursores dispersos opprimendos. Ac per totum diem exagitare illos dissipatos studens, praeclare rem, numine obscurante, geret. Debet praeterea praefectum probatum cum pauculis equitibus a tergo habere,

- καὶ ἀποσκοποῦντα τὴν τοῦ Ἀμυρᾶ παράταξιν, καὶ τὰ περὶ αὐ-
 D τῆς, ὡς ἂν ὁδοιπορεῖ, καταμηνύειν αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ φούλκον,
 τὸ εἰς φυλακὴν τῶν διασκορπιζομένων πρὸς λείαν πολεμίων ὑπάρ-
 Fol. 383 ρ. χον, συναντήσῃ ὁ στρατηγὸς πλῆθος ἔχον, διχῇ τὸν λαὸν αὐτοῦ
 διέλῃ, καὶ ἔμπροσθεν μὲν ἀποστείλῃ τοὺς ὀφειλοντας μετὰ τοῦ 5
 φούλκου συνάψαι πόλεμον. τούτων δὲ συμβαγόντων, εὐθὺς καὶ ὁ
 στρατηγὸς μετὰ τῆς παρατάξεως αὐτοῦ πλησίον ἐπακολουθῶν
 ὀξέως καὶ εὐτόλμως μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ σὺν ἑλασίᾳ κατ'
 αὐτῶν ὀρμησάτω, καὶ τούτους, Θεοῦ βοηθείᾳ, τροπώσάμενος
 P. 132 καταδιώξει καὶ τελείως καταγωνίσεται. εἰ οὖν Θεοῦ συνεργίᾳ εὖ-
 10 δωθῇ ὁ στρατηγὸς, καὶ τοὺς εἰς λείαν ἐκδραμόντας πολεμίους
 κατατροπώσῃται, εἰ μὲν μεγάλην καὶ ἀξιόλογον δουλείαν ἐργάση-
 ται, εἰκός ἐστι τοὺς ἐχθροὺς πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ὑποστρέφειν
 μετ' ἀσχύνης. εἰ δὲ ἔτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χρόνισαι μελετῶσι, τὸν
 ἴδιον λαὸν ὁ στρατηγὸς ἀναλαμβάνόμενος μήκοθεν γενέσθω 15
 τῶν πολεμίων, ἐν ἐπιτηδείοις δηλονότι χωρίοις, καὶ τὸν λαὸν
 αὐτοῦ κατάκοπον ὄντα ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς διαναπανσάτω, μόνους
 τοὺς παραμένειν ὀφειλοντας, ὡς ἤδη ἐξεθέμεθα, ἀποστέλ-
 λων ἐκάστη ἡμέρᾳ. πρὸς ὑποστροφὴν δὲ ὀρμῶντας τούτους ὁ
 στρατηγὸς ἐπιγνοὺς, παραντίκα τάχει πολλῶ ἄρχοντα τῶν χρη-
 20 σίμων ἀποστείλας, τὸ πεζικὸν στράτευμα εἰς τὰς δυσχωρίας τῶν
 ὁδῶν ἐπισωρευσάτω· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς σπενσάτω, μὴ
 ἐν νυκτὶ μηδὲ ἐν ἡμέρᾳ. αὐτὸν ποσῶς ἂν ἀναπαῦσαι, ἀλλὰ σὺν
 τάχει πολλῶ ἔμπροσθεν αὐτῶν γενέσθω, καὶ καλῶς παρασκευά-
 σας ὕπαν τὸ τῶν πεζῶν καὶ ἱππέων αὐτοῦ στράτευμα, τὸν κατ' 25
 17. κατάκοπον ὄντα. Vid. supra 124 A.

qui Amirae aciem vident ac speculetur, et de illa, quemadmodum se mo-
 veat, sibi renunciēt. Si globum numero frequentem dux offendit, qui ho-
 stibus praedatum dispersis praesidio sit, bifariam dividat manum suam, et
 partim praemittat, qui cum hoc globo pugnam ineant. Quibus praeliantib-
 us, evestigio dux quoque cum sua acie proxime subsequens acriter atque
 animose cum clamore et barritu cursim in illos se incitet, eosque Dei auxi-
 lio suos persequetur ac funditus delebit. Quod si, numine obsecundante,
 dux bene rem gessit, compressis adversariis praedatum egressis, si magnum
 atque insigne facinus effecit, credendum est hostes cum probro domum re-
 dituros. Sed si amplius in ditione nostra commorari statuerunt, dux as-
 sumto suo agmine longius ab illis discedat, hoc est in loca idonea, ubi mi-
 lites suos defatigatos per triduum reficiat, solosque qui speculari debent,
 sicuti iam exposuimus, quotidie emittat. Atenim ubi cognovit, eos signa
 movisse redendū causa, evestigio per praefectum probatum magna celeri-
 tate missum in asperitatibus viarum pedestres copias congreget: ipseque
 dux connitatur, ut neque nocte neque interdiu partem ullam capiat quietis,
 sed celeritate maxima eos praecurrat, et universis pedestribus equestribus-
 que copiis bene praeparatis dimicationem adversus illos instruat, quemad-

αὐτῶν πόλειον διάθοιτο, καθὼς ἀνωτέρω ἐπιλεπτῶς ἐξεθέμεθα. καὶ οὕτως ποιῶν, χάριτι Χριστοῦ, καὶ δυνάμει καὶ πρεσβείαις τῆς παναρχάντου αὐτοῦ μητρὸς, τῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν μάχης κρατήσει. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

ΛΕΦ. Ι'. Περὶ τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ κούρσου, καὶ τοῦ λαοῦ ὀπισθεν Fol. 383 v. ἐπακολουθοῦντος.

5 Ἄ δὲ ἡμεῖς ἐθεασάμεθα, ἐκθέσθαι οὐδαμῶς κατοκνήσομεν. Β τὸ τῶν πολεμίων φωσσύων διαφόρως, οἷ, τε ἱππεῖς σὺν τῷ πεζῷ ὁμοῦ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων αὐτῶν συνεξήρχοντο· καὶ ἐπὶ δυ- σὶν ἡμέραις ὁμοῦ συμπεριπατήσαντες, ἔσθ' ὅτε καὶ πλείοσιν, ἀπ' ἀλλήλων διεχωρίζοντο. καὶ οἱ μὲν ἱππεῖς, οἱ τὰς ἡμετέρας χώρας Arabum
10 κατατρέχειν καὶ λεηλατεῖν βουλόμενοι, προϋλάμβανον ἡμερῶν τι- modus inva-
dendi fines
Romanos.
των διάστημα, τοῦ πεζικοῦ λαοῦ αὐτῶν ἀφιστηχότος· διὰ τὸ σπεύδειν αὐτοὺς ἀμνηστὶ τοὺς οἰκήτορας τῶν χωρίων καταλαβεῖν, οἰκοὶ μένοντας. τὸ δὲ τοῦλδον μετὰ τῶν πεζῶν καὶ τῆς τούτων ἀποσκευῆς, ὀπισθεν ἐπόμενον, ἤνικα τὰς δυσχωρίας καὶ τὰ στενὰ C
15 διήλθεν, ἐπιτήδειον διασκοπῆσιν τόπον πρὸς φυλακὴν αὐτῶν καὶ ἀσφάλειαν, τὰς σκηνὰς πηξάμενοι ἐν αὐτῷ ἠθλίζοντο, τοὺς εἰς κούρσον ἐκδραμόντας ἱππεῖς ἐκείσε προσεχδεχόμενοι· ἵνα τοὺς ὑποστρέφοντας καλῶς τὰς δυσχωρίας διαβιβύσωσιν. ὁ οὖν στρα- τηρὸς, τὴν ἐξέλευσιν αὐτῶν καταμηννόμενος, τὰς παραμονὰς 20 ὑποστελλέτω, καὶ πάντα ποιέτω κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν. καὶ εἰ μὲν εὐχερὲς ἐστί τῷ στρατηγῷ, τοὺς εἰς τὴν λείαν ἐκδραμόν- τας δισκεδασμένους καταλαβεῖν, καὶ τούτους κατατροπώσασθαι, P. 133

modum superius singillatim exposuimus. Quod si ita fecerit, gratia Christi, auctoritate vero atque intercessione intemeratae matris eius, praelio cum hostibus commisso rem obtinebit. Atque haec quidem sic se habent.

Cap. X. De seunctione manus praedatoriae, deque peditatu a tergo subsequente.

Nec, quae ipsi vidimus, exponere pigebit. Identidem exercitus hostium, equestresque ac pedestres copiae e finibus oppidisque suis simul exibant: ac per triduum, vel interdum diutius, itinere una facto, a se discedebant. Equites, ditionem nostram incursione facta populaturi, aliquot dierum itinere praegrediebantur, peditatum retro relinquentes: quod opprimere habitatores vicorum non praemonitos casique inhaerentes properabant. Impedimenta et pedites cum suis sarcinis, a tergo subsequentes, postquam saltus atque angustias transierant, locum idoneum ad sese custodiendos tutandosque conspicati, in eo collocatis tabernaculis considebant, equites praedatum egressos ibi praestolantes: ut revertentes incolumes per loca iniqua traducerent. Id si usu venit, dux, excursionem eorum nunciata, speculatores emittat, et omnia iuxta superius praescriptum faciat. Ac si parvo negotio praedatum egressos nanciisci dispersos, fundereque.

ἔργῳ τοῦτο σπενσάτω πληρῶσαι. εἰ δὲ διὰ τινα σφάλματα καὶ
 τὰς συμβαινούσας ἐναντιώσεις ἐμπόδιον προσυπαντήσῃ αὐτῷ, εἰς
 τὸν κατὰ τοῦ φωσσάτου πόλεμον παρασκευασθῆτω· καὶ τὸν τό-
 πον, ἐν ᾧ τὰς σκηνὰς ἐπήξαντο, ἀκριβῶς διασκοπησάτω, μὴ
 ποτε ποταμός ἐστιν ἀσφάλειαν αὐτοῖς προξενῶν, ἢ ῥύαξ. καὶ πρὸς 5
 τὴν θέσιν τοῦ τόπου δεῖ καὶ αὐτὸν παρασκευασθῆναι, καὶ σπουδῇ
 πολλῇ πρὸς ἑαυτὸν τὸ πεζικὸν στράτευμα, εἰ δυνατὸν, ἐπισυνα-
 γαγεῖν. προσδοκῶντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τὴν τούτων ἀποκίνησιν
 καὶ ἐν ἑτέρῳ ἀπλήκτῳ μετάβασιν, ἢ τυχὸν δι' αὐτομύλων τοῦτο
 Β πυνθανομένου, δέον ἱππεῖς ἀποστεῖλαι νυκτὸς, ἀρχηγούς ἔχοντας 10
 τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν καὶ ἀξιολόγων, καὶ δύο ἐγκρύμματα παρα-
 σκεύασαι ἐνθεν κἀκεῖθεν τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς γενήσεται ἡ τῶν πο-
 λεμίων διελυσις. ἔξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀποσταλέντων ἑκατὸν ἀνδρας
 ἐπιλεξάμενος, εἰς λόχον καταστησάτω, χωρὶα φυλάττοντας τὰ
 πλησίον τῆς παρόδου τῶν πολεμίων διακείμενα. καὶ αὐτὸν τὸν 15
 στρατηγὸν χερῇ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ
 ἵστασθαι κεκρυμμένον, καὶ ἐκ περιωπῆς ἐφόρωντα τὴν τῶν πο-
 λεμίων διάβασιν. οἱ οὖν ἱππεῖς τῶν πολεμίων, οἱ εἰς συλλογι-
 σμὸν χρειῶν τὰ χωρὶα διερευνώμενοι τὰ πλησίον τοῦτοις συμ-
 παρακείμενα, ἤνίκα ἐν τοῖς φυλαττομένοις χωρίοις εἰσέλθωσι, 20
 καὶ τῶν ἵππων ἀποβάντες τὰς οἰκίας ἀναψηλαφῶσι τῶν χωρι-
 τῶν, κατ' αὐτῶν οἱ εἰς τὸν λόχον ἱστάμενοι ἑκατὸν ἱππεῖς ὀρ-
 μησάτωσαν, καὶ ὅσους ἀνελεῖν δυνήθωσιν, εἴτε ζωγρῆσαι,
 παραντίκα πρὸς φυγὴν ὀρμήσωσιν, ὑποφεύγοντες τὴν ὁδὸν

22. κατ' αὐτῶν] καὶ ταυτὸν codd.

potest, re exequi id quidem properet. Sin autem ob errationes quasdam
 offensionesque intervenientes impedimentum ipsi inferitur, ad castra oppu-
 gnanda se comparet: locum, ubi tabernacula posuerunt, diligenter perspi-
 ciat, ne forte flumen amniculusve subiat, praesidium illis praebens. Ita
 iuxta situm loci instruere se oportet, magnaue diligentia adhibita pedita-
 tum, si fieri potest, cogere. Suspiciens autem dux discessuros hostes in
 aliaque castra transuros, sive per transfugas fortasse hoc edoctus, debet
 noctu equites praemittere cum praefectis peritis et probatis, insidiasque
 parare binas ad utrumque latus viae, qua hostes tranantur sint. Ex illis
 praemissis equitibus centum delectos in latibulo collocet, qui vicos obser-
 vent itineri adversariorum subiacentes. Ipsumque ducem oportet loco ido-
 neo cum omnibus copiis in occulto subistere, e specula hostes transeuntes
 observantem. Equites adversariorum, qui frumentandi causa vicos propius
 sitos perlustrant, simul atque vicos obsessos ingressi ex equis descende-
 rint, caenasque rusticorum scrutari inceperint, equites centum in insidiis
 collocati impressionem in illos faciant, et, sive interfectis sive captis quot-
 quot poterunt, evestigio fugae se mandent: ruentesque per viam inter bi-

τὴν ἀναμεταξὺ τῶν δύο ἐγκρυμμάτων διερχομένην, ἐφελκό-
μενοί τε τοὺς πολεμίους πρὸς θίωξιν. καταδιωκόμενοι δὲ ταῖς
ἐνέθραις περιπεισὲν τοὺς πολεμίους παρασκευάσουσι. τότε οὖν F. 383 bis, v.
ἔξερχεσθωσαν τὰ ἐκατέρωθεν ἱστάμενα ἐγκρύμματα, καὶ σφο-
δρῶς τὴν κατ' αὐτῶν ὁρμὴν ποιησάτωσαν, καὶ πολλοὺς τῶν
πολεμίων ἔργον μαχαίρας ποιήσονται. τοῦ δὲ στρατηγοῦ ταῦτα D
ὁρῶντος, πυρραυτικά καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν πλειόνων τοῦ σὺν αὐτῷ
λαοῦ ἐν ὁρμήματι σφοδρῶτά τῃ προσβολῇ εἰς τὴν παράταξιν
τῶν πολεμίων ποιεῖτω· τοὺς δὲ γε ὑπολοίπους τοῦ λαοῦ αὐτοῦ
10 κατὰ γνώτου τῶν πολεμίων γενέσθαι, καὶ συνάψαι πόλεμον πα-
ρασκευασάτω. καὶ εἰ μὴ τι ἐμπόδιον ἐξ ἡμετέρων ἁμαρτιῶν γέ-
νηται, τῶν πολεμίων ὑπερισχύουσιν. εἰ δὲ γε ἰσχυρῶς μαχόμε-
νοι οἱ πόλεμοι ἀντισχεῖν δυνήθωσι, καὶ στήσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ
τὰ ἀχθοφόρα ζῶα ἀποφορτίσαντες, ἅπληκτον δῆθεν ποιοῦμενοι P. 134
15 ἐκ πολλῆς περιστάσεως, καὶ πειρῶνται τοῦ ἀντιπαρατάξασθαι,
πολλὴν ἐκ τούτου ἐφευρήσουσι τὴν δυσχέρεϊν. ἀλλ' ὅμως χρῆ
καὶ τὸν στρατηγὸν κύκλῳ κατ' αὐτῶν ἐπαγαγεῖν τὸν πόλεμον,
καὶ, εἰ δυνατόν, καὶ περικύβητον τῇ αὐτῇ τοῦ πολέμου ἡμέρᾳ
καταλαβεῖν τάχει πολλῷ παραγενέσθαι, τοῦτο παρασκευάσαι.
20 εἰ δὲ ταῦτο ἀδύνατόν ἐστι διὰ τὸ πόρρω τόντους τυγχάνειν, τοὺς
προσέηκοντας τῶν ἱππέων τῶν ἵππων ἀποβῆναι διορισάτω, καὶ
κέῃ τοῖς πολεμοῖς μετὰ τῶν ἱπποτῶν μάχεσθαι, τόξοις καὶ
σφινδάναις καὶ δόρασι σὺν ἀσπίσι χρωμένους. δεῖ οὖν τὸν στρα- B
τηγὸν καὶ τὴν αὐτοῦ ἀποσκευὴν ἀγαγεῖν, καὶ τὸ τοῦλδον, εἰ γε
25 πλησίον τυγχάνει, καὶ σὺν ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἀπληχεῦσαι, εἰς Vol. 384 r.

nas insidias transcuntem hostes ad persecutionem attrahant. Ita peragitati efficiunt, ut adversarii insidiis se induant. Tunc vero prorumpant qui utrobique in latibulis locati sunt, et vehementi impetu in eos facto magnum hostium numerum gladiis conficiunt. Haec ubi dux videt, continuo ipse quoque cum maiori parte sui agminis acerrimo incursu in aciem hostium se iaciet: reliquos suorum militum iubeat in terga hostium circumvectos eo signa inferre. Ac nisi peccatorum nostrorum causa impedimentum aliquod intervenit, expugnabunt hostes. Tamen, si vehementius praeliantes adversarii obstiterere possunt, et eodem loco consistentes iumentis onera deponunt, effectoque multis sarcinis obiectis vallo aciem instruere conantur, id quidem magnam difficultatem oppugnationi afferet. Sed nihilominus debet dux corona facta undique signa inferre, et si qua spes est, pediatum itinere celeriter facto ipso die praelii advenire posse, id ut fiat curare. Quod si fieri non potest propter longinquitatem, idoneos ex equitibus descendere de equis inheat, et pedibus una cum equitatu praelium cum adversariis inire, arcibus, fundis, hastis, scutis utentes. Oportet autem ducem et sarcinas suas, et impedimenta, si sub manu sint, secum adducere, propinqua hostes considerare, ut formidinem illis ac desperationem

ἐκπληξιν αὐτῶν καὶ ἀπόγνωσιν. εἰ δὲ ἐν αὐτῷ τῇ τόπῳ ὕδωρ τοπαράπαν οὐκ ἔστι, καὶ τοῦτο πολλὴν ἀθυμίαν αὐτοῖς προξενήσει· καὶ εἰ μὴ τελέως τούτους καταγωνίστηται, ἀλλ' οὖν πολλοὺς γε τούτων ἀνδραποδίσει, πλείστον δὲ καὶ θανατώσει, καὶ τραυματίας ἐργάσεται, καὶ τὸ ἀλαζονικὸν αὐτῶν καταβα-
 5 λείφρονημα· ὥστε μὴ ἀδεῶς κατατολμαῖν κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν χωρίων τὰς ἐφόδους ποιῆσθαι. εἰ δὲ μὴ πρότερον ὁ στρατηγὸς ἐπιγνῶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπλήκτου αὐτῶν ἐν ἑτέρῳ ἀπλήκτῳ μεταβα-
 10 σιν, ἢ, ὡς ἔφην, δι' αὐτομόλων, ἢ διὰ δεσμωτῶν· ὅπως ἐν νυκτὶ ἀποστειλας παρασκευάσῃ ἐν τῇ παρόδῳ αὐτῶν τὰ ἐγκυρ-
 15 ματα· καὶ ἐν ἡμέρᾳ ὁδοιπορούντων τῶν πολεμίων φανερώς παρασκευασάμενος τὸν κατ' αὐτῶν διάδηται πόλεμον· εἰ γε οὐ
 Oppugnatio πάντῃ ὀλιγοστὸν καὶ εὐαρίθμητον κέκτηται στράτευμα. ὁ γὰρ
 impedimen- κατὰ τὸ τοῦλδον αὐτῶν πόλεμος, συντόμως, οὐδέποτε ξανα-
 torum, quas
 opportunita- τίσουσιν ἢ βλάβην τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ προὔξενησεν, ὀλίγους ἔχον
 tes habeat. μαχίμους ἱππεῖς εἰς φυλακὴν ἑαυτοῦ· ἀλλ' ὅσαίς ἂν κατ' αὐτῶν
 συνήφθῃ πόλεμος, πολλοὺς αὐτῶν ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς καὶ
 D ἡνδραποδίσατο καὶ ἀνέειλε· καὶ πολλὰ τῶν ἐποπυγίων καὶ ἡμιό-
 νων αὐτῶν πεφορτισμένα ἀνελάβοντο. εἰ δὲ καὶ τὸ πεζικὸν στρά-
 20 τευμα ἐν ἡμέρᾳ πολέμου τύχῃ, τὸ ὥπλισμένον δηλονότι καὶ πρὸς
 πολέμους γυμνασμένον, κύκλῳ κατ' αὐτῶν στρατηγικῶς πα-
 ρασκευάσῃ τὸν πόλεμον, καὶ τελείῳ τούτους ἀφανισμῷ παραδῷ.
 Fol. 384 v. τοιαῦτα γὰρ γενέσθαι ἐν τῷ τοῦλδῳ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ
 παρ' αὐτῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ, καὶ ἐθεασάμεθα, καὶ ἐν ἱστορικοῖς

4. γε] καὶ cod. 16. αὐτῶν] Fort. αὐτό.

afferat. Quod si eo in loco aquae nulla omnino facultas est, id quoque non mediocriter animos eorum perturbabit: et si non funditus illos delet, at certe multos eorum captivos faciet, plures etiam tum interficiet tum sauciabit, spiritusque eorum arrogantes franget; ut non amplius ausuri sint absque metu in pagos Romanorum incursiones facere. Si autem dux transitum eorum e castris in castra non praescierit, sive ex perfugis, ut dixi, sive ex captivis; ut noctu praemissas insidias in via illorum collocare possit: nihilominus interdiu adversus hostes iter ingressos palam instructo exercitu praelium administret; praeterquam si admodum infrequentes tenuesque habet copias. Nam, ut brevi expediam, impedimentorum aggressio, quia pauci dumtaxat armati equites praesidio illis relinquuntur, nunquam offensionem incommodumve exercitui nostro tulit: sed quoties dimicatio confecta contra illa est, semper exercitus Romanus hostes bene multos cum cepit tum interfecit; iumenta et mulas onustas non unas in potestatem redegit. Quod si praeterea peditatus, armatus ille quidem et exercitatus ad praefandum, die dimicationis praesto esse potest, in adversarios, corona undique cinctos, impugnationem dux pro suo officio instruat, eosque prorsus ad internecionem redigat. Talia enim cum adver-

ἀγνώμεν, καὶ παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων μεμαθήκαμεν. διὰ ταῦτα
 μὲν οὖν ὠφέλιμος ὁ κατὰ τοῦ τούλδου πόλεμος, ὥς μὴ φέρων P. 135
 τινὰ βλάβην ἢ ἐναντίωσιν, μᾶλλον δὲ νίκην καὶ εὐκλειαν. εἰ γὰρ
 καὶ μὴ τὴν νικῶσαν εὖρη εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον ὁ τῶν Ῥω-
 5 μαίων στρατὸς, ἀλλ' οὖν οὐδεμίαν βλάβην ὑποστήσεται. εἰ δέ,
 ἐν ᾧ τόπῳ πρότερον ἠέλλοντο, διέμειναν ἐν αὐτῷ, μηδαμῶς
 τῶν ἐκείσε ἀπάραντες διὰ τὴν τοῦ τόπου δχυρότητα, τὸ κοῦρσον
 ἀπεδεχόμενοι, καὶ ὡσαύτως ὁ στρατηγὸς κατ' αὐτῶν ἐπάξει
 τὸν πόλεμον· μὴ ποτε ἐμβραδύνοντος διὰ τὴν τοῦ πεζικοῦ ἰδίου
 10 λαοῦ ἐπισώρευσιν, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ πρόφασιν, ὑποστρέψῃ τῷ
 κοῦρσον, καὶ διακωλύσῃ τὸν πόλεμον. οὕτως δὲ χρὴ τὸν στρα-
 τηγὸν κατ' αὐτῶν ἐπελθεῖν. διασκοπῆσαι διὰ τῶν ἀποστελλομέ- B
 νων βεγλατόρων τὰ συμπαρακείμενα χωρία, καὶ σύγγενος ὄντα
 τοῦ ἀπλήκτου τῶν πολεμίων· κἀκεῖσε ἀποκρῦψαι ἱππεῖς ἐκλεκτοὺς
 15 ἐπιτηδεύει τόπῳ, μετὰ ἄρχοντος ἐμπειροτάτου καὶ ἀνδρείου.
 καὶ ἐπεὶ ἐν αὐτοῖς εἰσέρχονται τροφὰς διερευνώμενοι, κατ' αὐ-
 τῶν ὁρμησάτωσαν. ἐτέρους δὲ ἱππεῖς εἰς λόχον ἀπαρτίσαι εἰς
 βοήθειαν καὶ ἐκδίκῃσιν τῶν ἐμπροσθεν ἀποσταλέντων· καὶ εἴ γε
 τούτους βουληθῶσιν ἐπιδιῶξαι οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπιθή-
 20 σονται κατ' αὐτῶν, καὶ τρέφονται, καὶ καταδιώξουσιν· διὰ τὸ
 αἰετοὶ ἀλγοστοὺς εἶναι τοὺς ἱππεῖς, τοὺς εἰς φυλάκην τοῦ τούλ-
 δου. τῶν πολεμίων ἐν τοῖς χωρίοις μὴ εἰσερχομένων, εἰ καὶ ἀδύνα- C
 τον τοῦτο τυγχάνει, διορισάτω ὁ στρατηγὸς τοὺς ἀποστελλομένους Fol. 335 r.
 παρ' αὐτοῦ τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν βεγλάτορας, καὶ διασκοπήσα-

24. διασκοπησάτωσαν] διασκορησάτωσαν cod.

nisse, non vidimus modo, verum legimus etiam apud scriptores, et a maiori-
 bus didicimus. Ideoque magno usui est impedimentorum oppugnatio, quod
 detrimentum incommodumve omnino nullum, victoriam autem gloriamque ap-
 prime afferre potest. Nam exercitus Romanus ea invadens, etiam si rem non
 obtinet, at certe damni nihil est facturus. Item si, quo loco iam conso-
 derunt hostes, eo se continent, neque ob eius munimentum inde digre-
 diuntur, praedatoresque expectant, nihilominus debet dux signa inferre:
 ne cunctante illo, dum peditatus congregatur, vel ob aliam quam causam,
 inter haec omnis manus praedatoria recurrat, totumque de impugnatione
 consilium irritum faciat. Sic autem debet dux eos aggredi. Vicos propin-
 quos castris hostium subiacentes per excubitores dimissos exploret: ibi equi-
 tes delectos cum peritissimo ac forti praefecto loco opportuno occulat. Hi,
 quando frumentatores hostium vicos ingressi sunt, impetum in illos faciant.
 Alii equites in latibulo disponi debent, opem auxiliumque laturi praemissis
 illis: quos si insectari hostes volunt, ipsi ultro in illos se inferent, eosque
 fuses persequentur; quod perexiguo semper numero sunt equites, qui ad
 impedimentorum custodiam relinquuntur. Hostibus omnino in vicos non in-
 gredientibus, tametsi id quidem fieri non potest, imperet dux excubitori-

Leo Diaconus.

Camelorum
hostilium
abactus.

ἴωσαν, ἐν ᾧ μέρει τοῦ ἀπλήκτου αὐτῶν τὰς καμήλους οἱ πολέμοι εἰς νομὴν ἐξάγουσι. καὶ διαχωρισάτω εἴτε τουρμάρχην, εἴτε τοποτηρητὴν χρήσιμον, μεθ' ἡπείων ἀνδρείων· καὶ σκοπησάτωσαν ῥύακα, εἰ εὖρηται ἐν τῷ τόπῳ ἐπιτήδεος· καὶ παρασυρθῶσιν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένοι, ἕως οὗ πλησίον γένωνται·⁵ καὶ τότε φανερώς κατὰ τῶν καμήλων τὴν ἐπίθεσιν ποιήσωσινται. Δεῖς δύο δὲ τὸν λαὸν οἱ ἀποσταλέντες διαμερισάτωσαν· καὶ οἱ μὲν ἡμίσεις τὰς νεμομένας καμήλους καὶ τοὺς ὄνους ἀναλαμβάνετωσαν, οἱ δὲ ἄλλοι εἰς φυλακὴν καὶ ἐκδίκεσιν καὶ βοήθειαν αὐτῶν ἔστωσαν. καὶ εἰ τύχῃ φοῦλκον ἕξω τοῦ φωσσάτου τῶν¹⁰ πολεμίων ἰσάμενον, καὶ ἐπέλθῃ κατὰ τῶν εἰς τὰς καμήλους ἐπιθεμένων, ἥ καὶ ἐκ τοῦ φωσσάτου ἐξελεῖθωσιν ἡπείεις καταδιώκοντες, οἱ ὅπισθεν ὄντες τούτους καταγωνίσονται. παραντίκῃ δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, οὐ πόρρῳ ὢν, ἀλλὰ πλησίον ἐν τῷ ἐγκρύμματι, κατ' αὐτῶν ἐξελεῖτω· καὶ καθὼς ὀρεῖ συναφθέντα τὸν¹⁵ P. 136 πόλεμον, οὕτω καὶ διευτιθέτω, ἥ σφοδρῶς κατὰ τῶν πολεμίων ἐπέλθῃ, ἥ τῶν ἀποσταλέντων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐπικρυπτεστέρων ὄντων, ἐν τάξει καὶ μὴ δισκεδασμένως τὴν ἐπέλευσιν κατὰ τοῦ ἀπλήκτου ποιήσῃται. καὶ ἅπαντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἡπείεις τε καὶ πεζοὺς ἀγωγῶν, ἐπεὶ τὴν τοῦ τόπου θέσιν ἐξεπίσταται, δια-²⁰μερίσῃ τὰ κατὰ τόπων ταῖς τάξεσι πάσαις τῶν τε ἡπείων καὶ πε-
Fol. 385 v. ζῶν, καὶ τὸν κατ' αὐτῶν διώθηται πόλεμον, εἰ οἷόν τε ἔστι, κύκλῳ. εἰ δὲ ποταμός ἐστιν, ἥ ῥύαξ, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, ἀντὶ χάρακος τοὺς πολεμίους φυλάττων, εἰ μὲν ὅπως οὖν πόρον δέχεται, ἀκχεῖθαι λαὸν ἐπιστήσῃ. παρασκευάσῃ δὲ καὶ σκηνὰς²⁵

bus peritis viris a se emissis, ut explorent, qua parte castrorum adversarii camelos pastum ducant. Tum designet vel turmarcham, vel vicarium bonum, cum equitibus strenuis: sique rivum nacti, si loco illo idoneus subest, in eo absconditi adrepant, donec propius accesserint: tum apparentes impetum in camelos faciant. Debet autem emissum agmen bifariam divisum esse: ut dimidia pars camelos asinosque pascentes abigat, altera ad prioris custodiam ac defensionem opem huic latura in statione sit. Quod si globus hostium pro castris excubias agens in abactores camelorum incurrit, vel e castris equites provolant nostrosque persequuntur, qui in subsidiis stant illos expugnabunt. Simulque dux, qui non procul inde in latibulo subsidiat, contra illos prodeat: et perinde ut videt praelium fieri, ita rem administret, ut vel effuse in hostes ruat, vel, si praemissi de manu sua superiores fuerint, ordinate confortaque acie ad oppugnanda castra succedat. Ita productis universis equitum militumque copiis, perspecto regionis situ, loca certa cuique attribuat equitum peditumque numero, oppugnationemque corona circumdata, si fieri potest, instituat. Si flumen subest, aut rivus, ut superius diximus, qui fossae instar hostibus munimenta praebet, si utcumque admittit transitum, ea quoque armatos inducat. Curet item, ut tentoria exercitus collocentur, ad declarandum,

αὐτῶν πῆξαι, πρὸς τὸ ἐνδεῖξασθαι, μέλλοντα αὐτὸν ἀπληκεῦ-
 σαι ἐκείσε, εἰς ἐκθρόνησιν αὐτῶν· καὶ οὕτως ποιῆσθαι τὸν πό-
 λιμον. καὶ εἰ καλῶς καὶ εὐτάκτως καὶ ἀνδρείως διάδηται τὰ περὶ
 τοῦ πολέμου, μεγάλως εὐδοιωθήσεται. εἰ δέ γε τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ
 5 οὐ δυνήσεται τούτους κατατροπώσασθαι, ἰσχυρῶς αὐτῶν ἀνθι-
 σταμένων, καὶ περικτὴν ἐχόντων δύναμιν, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ τό-
 που θέσεως βοηθουμένων, δέον καὶ παραμεῖναι αὐτοῖς, καὶ
 πλείον περικτὸν προσκαλέσασθαι. καὶ ἐν τῇ νυκτὶ τοὺς ψιλοὺς
 κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς σφενδονήτας βάλλειν παρασκευάσῃ· καὶ
 10 πυρὰ πλείστα ἀνάπτειν γύροθεν αὐτῶν· καὶ ἀνδρείως καὶ εὐτόλ-
 μως παραινέσαι τοῖς ψιλοῖς τοῦ ἐκ χειρὸς μάχεσθαι καὶ προκιν-
 δυνεύειν, ἕως ἄν εἰσέλθωσιν ἔνδον τοῦ ἀπλήκτου τῶν πολεμίων,
 καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ τινα πράγματα νυκτὸς ἀναλάβωσινται,
 πλῆττοντες συνεχῶς καὶ ἀναιροῦντες τοὺς πολεμίους. καὶ εἰ ὅλως
 15 Θεοῦ βοηθείᾳ τοιοῦτον πρὸς ἓν μέρος γένηται, καὶ θεαθῇ καὶ
 ἐπιγνοσθῇ ἐπὶ τῶν ἄλλων τάξεων, ὀρμήσουσι καὶ αὐτοὶ θανά-
 του καταφρονοῦντες εἰς ἀρπαγὴν τῶν λαφύρων, διὰ τὴν τοῦ κέρ-
 δους ἐλπίδα, καὶ περιγενήσονται τούτων τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι
 ῥαδίως. εἰ δέ καὶ μὴ τελῶς τούτους κατατροπώσεται διὰ τινα
 20 τοχὸν σφάλματα καὶ ἀποτυχίαν, ἀλλ' ὅν πολλοὺς τούτων καὶ D
 χειρώσεται καὶ ἀναιρήσει, καὶ λάφυρα πλείστα ὃ λαὸς αὐτοῦ Fol. 386 r.
 λήψεται. οὕτως δέ τοῦ στρατηγοῦ τὰ περὶ τῶν πολέμων τοῦ
 φασσάτου διενεργοῦντος, χρὴ καὶ ἄρχοντα τῶν χρησίμων καὶ
 ἱμειρῶν μετὰ τεσσαράκοντα ἱππέων μήκοθεν ἀποστελλαι, συ-

16. αὐτοί. Sic codd.

castra se ibi ponere velle, quo terreat adversarios: quibus rebus consti-
 tutis, laferat signa. Ac si recte, ordinatim, strenue oppugnationem ad-
 ministrat, magnifice vincet. Quod si primo die fundere illos nequit, quod
 et industrie resistunt, et peditatu valent, simul quod locorum situ adiuvan-
 tur, tamen considere iuxta oportet, maioresque pedestres copias accer-
 sere. Noctu curae sibi sit, ut cum levis armatura tum funditores tela in
 hostes conficiant: item ut ignes quamplurimi in orbe circa illos fiant: le-
 viterque armatos ad fortitudinem atque audaciam exhortetur, ut praelio
 masibus conserto in discrimen se offerant, donec in castra hostium perru-
 perint, equos, mulos, facultates noctu praedati sint, vulneratione magna
 ac caede hostium facta. Et omnino, si quid eiusmodi ope Dei ex una
 parte accidit, conspicitur autem vel intelligitur a reliquis aciebus, hae quo-
 que mortis contentione ad praedas faciendas ruent, spe lucri incensae, ho-
 stesque gratia numinis parvo negotio expugnabunt. Quod si fortasse pro-
 pter errata quaedam adversosque casus non funditis illos disperdit dux, at
 certe multos eorum cum captivos faciet tum contrucidabit, praedaeque plu-
 rima milites potentur. Dum haec dux circa oppugnationem castrorum ad-
 ministrat, oportet praefectum ex proborum peritorumque numero cum equi-
 tibus quadraginta longius emitti, qui viam obsideat, qua praedatoria ho-

- λάττειν τὴν ὁδὸν, ἣν ὑποστρέφειν μέλλει τὸ τῶν πολεμίων κούρσον. καὶ ἥνικα τούτους θεάσθαι πρὸς τὸ φωσσάτον αὐτῶν ἐρχομένους
 Veredum
 quid.
 καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ταρσίταις, τὸ λεγόμενον
 παρ' αὐτοῖς βέριδον, ἐρχόμενον σύνεγγυς αὐτῶν, καταμηνύσαι τῷ
 φωσσάτῳ τὴν τοῦ κούρσου αὐτῶν παρουσίαν· εὐθέως ὁ εἰς τὴν βλ-5
 P. 137 γλαν ἀποσταλεῖς ἄρχων μηνυέτω τῷ στρατηγῷ. καὶ εἰ μὲν ἴδῃ τὸ
 βέριδον μήκοθεν πολλὴ τῆς παρατάξεως τοῦ κούρσου ἐρχόμενον,
 ἀποστελεῖ ἄρχοντα τῶν χρησίμων μετ' ἐκλεκτῶν ἱππέων, ἐπιθέσθαι
 κατ' αὐτῶν, εἰ δυνατόν, ἁδοκῆτως, καὶ κατακυριεύσει τούτων ῥα-
 δίδως. εἰ δὲ πλησίον καὶ σύνεγγυς τῆς παρατάξεως τοῦ κούρσου 10
 ἔμπροσθεν αὐτῶν περιπατεῖ, μὴ ἀποστευλάτω κατ' αὐτῶν· ἀλλὰ
 μᾶλλον ἀρκεσθήτω πρὸς ᾧ ὁ Θεὸς αὐτῷ συνήργησεν εἰς τὸν κατὰ
 τοῦ φωσσάτου πόλεμον· καὶ ὑποστρέφεσθω μετὰ παντὸς τοῦ
 λαοῦ, ἐπιλαμβανόμενος τῶν ἐπιτηδείων καὶ ὀχυρωτέρων τύπων.
 Βλέπει δὲ τὸ τῶν πολεμίων φωσσάτον διὰ τοῦτο διῆλθε πάσας τὰς 15
 δυσχωρίας, ἐκδεχόμενον τὴν τοῦ κούρσου παρουσίαν, ἵνα τὰ
 παρὰ τοῦ κούρσου κατασχεθέντα, εἴτε ἀνδράποδα εἴεν εἴτε κτή-
 νη, καλῶς σὺν αὐτοῖς διασώσῃ διαβιβάζον τὰς δυσχωρίας· δέον
 τὸν στρατηγὸν ἀγωνίσασθαι ἔμπροσθεν αὐτῶν γενέσθαι, καὶ
 Fol. 386 v. τοὺς στενωποὺς κατασχεῖν μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ πεζῶν καὶ ἱπ-20
 πέων, καὶ τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον ἐπιμελέστερον ἀπαρίσσει,
 καθὼς ἀνωτέρω δεδήλωται. καὶ μηδέποτε ὑποστρέφοντες αὐτοὶ
 ἀπολέμητοι καταλειφθῶσιν. εἰ γὰρ καλῶς τὰ τοῦ πολέμου ἐν
 ταῖς δυσχωρίαις διάθοιτο, μεγάλως αὐτοὺς κατατροπώσεται. εἰ
 δὲ διὰ τὸ μὴ ἔχειν πλείστην καὶ ἄξιόλογον πεζικὴν δύναμιν, ἂν-25

stium manus reditura est. Quam si versus illorum castra remeantem, praegredientemque, ut mos est Tarsensium, catervam quam veredum vocant, propius se accessisse conspicatur, ut exercitum certiorum faciat adventare praedatores: id evestigio praefectus excubitus missus duci renunciet. Hic si videt, veredum longe ante agmen praedatorum praegredi, praefectum probum mittat cum equitibus delectis, qui, si fieri potest, nec opinato impetum in id faciat, potieturque eius nullo negotio. Si propius minoreque intervallo agmini praedatorum antecedit, neminem emittat contra veredum: verum ea potius satis habeat, quae Deus illi in oppugnatione castrorum contulit: cum omnibus copiis signis conversis loca opportuna et munitiona capiat. Deinde ubi exercitus hostium eo consilio loca iniqua transivit, ut, adventum praedatorum praestolans, quae ab illis rapta sunt, sive mancipia sive pecora, tuta ac salva per loca impedita transducatur: oportet ducem operam dare, ut, illos praevertens, cum omnibus militum equitumque copiis angustias itinerum occupet, praeliumque adversus illos, quemadmodum superius demonstravimus, solertius administret. Neque unquam citra diminutionem reverti sinantur. Etenim, si in angustis recte bellum dux instruit, funditus eos vincet. Sin magno et firmo peditatu destitutus profligare

καὶ πρὸς τὸ μέγας αὐτοὺς κατατροπώσασθαι, ἀλλ' οὐν
 τίως οὕτω ἡττωμένους (εἰ καὶ μὴ πάντας) ἀναρρύνεται κατ'
 αὐτῶν, καὶ οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων καὶ τραυματίαι καὶ δο-
 μολώτους ποιήσεται.

ΚΕΘ. α'. Περὶ τοῦ ἐνθεν ἀκείθεν ἵστασθαι τοὺς πεζοὺς ἐν ταῖς C
 δυσχωρίαις.

5 Χρὴ τὸν στρατηγὸν καὶ ἄλλως ἀγωνίσασθαι τοὺς πολεμίους
 τροπώσασθαι, εἰ καὶ ὀλίγος ἐστὶν ὁ περὶ αὐτὸν λαός. τόπον
 κατασκοπήσάτω ἐπιτήδειον καὶ ὀχυρώτατον, ἧ τι παραπλήσιον Praelium
prope ca-
stellum.
 κάστρον· ὥς ἐπιδέχεσθαι τὴν τοῦ ὀχυροῦ τόπου θέσιν μετὰ πε-
 ζῶν κρατεῖσθαι, καὶ ἐνθεν ἀκείθεν τῆς ὁδοῦ εἰς λόχους τὸ πε-
 10 ζικὸν ἀποκρύπτειν στράτευμα. τοῦ δὲ πεζικοῦ ὀπισθεν ὁ στρα-
 τηγὸς σύνεργος μετὰ τοῦ ἱππικοῦ στρατεύματος στήτω, πάν-
 τῶν πεζῶν ἔγγιστα. ἔχειν τε καὶ τὸ ἱππικὸν ἔκρυμμα καὶ πεζοὺς D
 πλησίον αὐτοῦ, καὶ σχεδὸν συνηνωμένως κατὰ τὸ ὀπισθεν μέρος
 ἵστασθαι. ἀποσταλήτωσαν δὲ καὶ εἰς τὴν ἐνέδραν παρὰ τοῦ
 15 στρατηγοῦ ἄνδρες ἐπιλεκτοί, καὶ ἵππους τραγεῖς ἔχοντες, ἄχρι
 τῶν ἑκατὸν, ἀρχηγὸν ἔχοντες ἀνδρεῖον καὶ ἐμπειρότατον, καὶ
 γνώσκοντα χωρίον ἐπιτήδειον, ἐν ᾧ κρύψῃ τὸν ἴδιον λαόν. νν-Fol. 337 r.
 πρὸς δὲ τὸν τοιοῦτον τόπον καταλαμβάνετω, καὶ καλῶς αὐτοὺς
 ἀποκρυψάτω. ἡνίκα δὲ διαυγάσῃ, εἰς περιωπὴν ἀνελθὼν βλε-
 20 πείτω, τῶν πολεμίων περιπατούντων, τὴν τούτων διάβασιν. P. 138
 ὁρῶν δὲ τοὺς εἰς λείαν ἐκτρέχοντας καὶ τὰ χωρία διερευνῶντας,

14. ἀποσταλείτωσαν codd. 15. τραγεῖς. Leg. ταχεῖς. 19. βλέ-
 πείτω] βλέπόντων codd. omnes.

penitas eos nequit, at denique quos in servitutem abducunt, in libertatem
 (etiamsi fortasse non omnes) vindicabit, hostiumque non paucos cum sa-
 uciabit tum captivos faciet.

Cap. XI. In angustis peditum ad utrumque latus viae stare oportere.

Debet alio quoque modo operam dare dux ut hostes fundat, si exiguae
 circa se copiae sunt. Investiget locum idoneum et munitissimum, vel ca-
 stellum, quod prope sit: ut liceat per naturam munitum illum locum peditibus
 occupari, copiasque pedestres ab utroque viae latere in insidiis occultari.
 A peditum tergo dux cum equitata quam proxime subsidietur. Hae eque-
 stres insidiae, ipsae quoque pedites prope ipsas habentes, paene contin-
 gentes aciem post signa consistent. Oportet autem, ut in insidias mittat
 dux homines lectos, equis velocibus insidentes, numero ad centum, cum
 praefecto forti et peritissimo, cognoscente locum opportunum, quo suam
 manum occultet. Hunc locum noctu occupet, suos bene abdat. Prima
 luce conspecta specula, si hostes movent, quo tendant dispiciat. Si prae-
 datum procedere videt, viasque perscrutari, praedae, pecuniae, et si quid

πρὸς τὸ ἐπισυναγαγεῖν λάφυρά τε καὶ χρήματα, καὶ εἴ τι ἕτερον
 ἐφενρεῖν δυνήθῳσι, καρτερησάτω ἕως ἂν θείσῃται αὐτοὺς τῶν
 ἵππων ἀποβαλόντας, καὶ τοὺς ἵππους τῶν χωρίων ἀνερעυνω-
 μένους. τότε τῶν μετ' αὐτοῦ ἱππέων εἴτε ἐβδομήκοντα ἢ ἐξή-
 κοντα, πλείους δηλονότι τοὺς οἰκίλους τῶν πολεμίων ὄντας⁵
 (πλείονες γὰρ τῶν πολεμίων τῷ ἀριθμῷ εἶναι ὀφείλουσιν οἱ τοῦ
 στρατηγοῦ), διορισάσθω τούτους ἀνδρείῳ ὁρμήματι σὺν δξυ-
 ιάτῃ τῶν ἵππων ὁρμῇ ἐπιθέσθαι τοῖς ἀντιπάλοις, καὶ Θεοῦ συν-
 Βεργίᾳ εὐδοωθήσεται. εἰ δὲ σὺμβῇ τούτους ἐπιδιωχθῆναι παρὰ
 τῶν πολεμίων, θέον προυπαντῆσαι αὐτοῖς μετὰ τῶν ὑπολει-
 10 φθέντων αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τοὺς μὲν κατασχεθέντας δε-
 σμύτως ἢ ἀναιρῆσαι, ἢ ἔμπροσθεν ἀποστεῖλαι, ἀπελθεῖν τάχιον,
 καὶ τὸ ὀχύρωμα καταλαβεῖν. κἀκεῖνος ἐμπείρως μαχόμενος καὶ
 ἀνθιστάμενος τοῖς πολεμίοις, καὶ ποτὲ μὲν ὑποστρέφων κατ'
 αὐτῶν, ποτὲ δὲ ὑποφεύγων, ξερεθίσει αὐτοὺς πρὸς δίωξιν. καὶ¹⁵
 εἰ ἄχρι τῶν τόπων καταδιώξωσιν, ἐν οἷς οἱ πεζοὶ ἀποκρύπτονται,
 καὶ τούτους τινὲς τῶν πολεμίων διελθῶσι, τότε οἱ πεζοὶ τῶν ἐγ-
 20 Κερκυμμάτων ἐξερχόμενοι ἀντιστήσονται τοῖς διώκονσι πολεμίοις,
 καὶ ἀπωθήσονται. οἱ δὲ τοὺς πεζοὺς διελθόντες πολέμιοι ἐμ-
 πεσοῦνται τῷ ἐγκρήματι τῶν ἱππέων, καὶ ἄρδην ὑπαντες ἀπο-
 25 λούνται. ὑπὸ γὰρ τοῦ τόπου οἱ πεζοὶ βοηθαύμενοι οὐκ ἐάσουσι
 τοὺς διώκοντας διελθεῖν· ἀλλὰ τὴν δίωξιν καταλείψουσι καὶ
 ἄπρακτοι πάντες ὑποστρέψουσι, τοὺς ἤδη προκατασχεθέντας τῶν
 οἰκείων ἀπολέσαντες.

Fol. 387 v.

8. ἔκκων] ἐκπίων cod. 23. Fort. πάντως.

aliud invenire possint, comportandi causa, se contineat, donec descenden-
 tes ex equis iumenta e vicis conquirere conspexerit. Tum ex equitibus,
 qui circum eum sunt, septuaginta vel sexaginta, hoc est, plures quam
 apud hostes esse constat (necessario enim equitum in caterva ducis nume-
 rus maior quam adversariorum esse debet), hos iubeat acri impetu incita-
 tissimo equorum cursu hostes adoriri, et suffragante numine rem bene ge-
 ret. Si tamen accidit, ut ab adversariis repellantur, oportet his cum sub-
 sidiaribus quadraginta equitibus obviam ire, captivosque, si quos fecer-
 is, vel interficere vel amandare, ut confestum discedant, inque manitum
 locum introducantur. Dux autem perite pugnam administrans hostibusque
 obsistens, et modo se retorquens ad illos, modo confugiens, eos ad per-
 sequendum lacessat. Quod si ad loca usque institerint, ubi pedites latent,
 eaque loca nonnulli hostium transgressi sint, tunc pedites ex insidiis coorti
 adversarii insequentibus occurrent, eosque reprimant. Hostes autem quot-
 quot erunt ultra pedites proventi, in insidias equitum incidentes universi
 contrucidabuntur. Loci enim natura adiuti pedites introrumpere perse-
 quentes non sinent: ideoque, intermissa insectatione, infecta se discedent
 omnes, amissis de suis quotquot intra angustias iam sunt circumventi.

ΚΕΦ. ιβ'. Περὶ ἀθρόας ἐξελύσεως τῶν πολεμίων, πρὸ τοῦ τὰ Ῥωμαῖα D
ἐπισυναχθῆναι στρατεύματα.

Εἰ δέ γε τῶν πολεμίων ἐξέλευσις ἀθρόα καὶ σύντομος γένηται, οἷα πολλύκις παρ' αὐτῶν εἶωθε γίνεσθαι, μήπω τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων ἐπισωρευθέντων, ἀλλὰ μόνου τοῦ στρατηγοῦ· μηδὲ αὐτοῦ δυνηθέντος διὰ τὸ σύντομον τῆς αὐτῶν ἐξελύσεως· 5 τὸν ὀλίγον λαὸν τοῦ ἰδίου θέματος ἐπισυναγαγεῖν· ἀλλ' ὀλίγον ἔχη καὶ εὐαρίθμητον· ὁρᾷ δὲ τοὺς πολεμίους πρὸς λείαν σπεύδοντας καὶ ἐπαιγομένους· ἐπιγινῶ δὲ τὴν χώραν, ἐν ᾗ τὴν ὁρμὴν ποιοῦνται, μήπω ἐκσπληνθεύσαν, καὶ εἰς τὰ κύστρα ἢ εἰς τὰ ὄχρ- P. 139
ρώματα φυγαδευθεῖσαν· χρητὴς τοιαύτης χώρας εἴτε τὸν τουρ- 10 μάχην εἴτε ἑτέρους ἄρχοντας σπουδῇ πολλῇ ὑποστείλαι, καὶ ἐμ- προσθεν τῶν πολεμίων γενέσθαι καὶ, ὡς οἷόν τε ὦσι, καὶ τοὺς τῶν χωρῶν οἰκήτορας καὶ τὰ τούτων κτήνη φυγαδεῦσαι καὶ ἐκσπλην- σαι. ὁρῶντα δὲ τὸν στρατηγὸν τοὺς πολεμίους ἤδη μέλλοντας πρὸς Hostes
τὸ τῆς ἡμέρας διάφανσμα τοῖς χωρῶς ἐπιθέσθαι, ὅπισθεν αὐτοὺς quemadmo-
15 ἐπακολουθοῦντα, καθὼς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, τῇ αὐτῇ νυκτὶ δεῖ dando aver-
ἐμφανισθῆναι τοῖς πολεμίους, πρὸς πόλεμον δῆθεν παρασκευαζό- tendi.
μενον· ἔν' ὡς ἐκ τούτου δυνηθῇ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀναστεῖλαι, καὶ B
ἀβλαβῇ τὴν χώραν διατηρῆσαι. καὶ εἰ μὲν ποταμός ἐστιν ἐν τῇ
ὁδῷ δυσπέρατος, καὶ μέλλουσι τοῦτον διαπερᾶν οἱ πολέμοι, ἢ Fol. 388 r.
20 στένωμα ἢ δυσχωρία ἐν τῇ ὁδῷ, ἥνικα τὸν ποταμὸν οἱ πλείους
διαπεράσωσιν, ἢ εἰς τὸ στένωμα χωρηθῶσιν, εἰς τὸν ὅπισθεν

5. τὸν ὀλίγον λαόν. Fortasse inducenda vox ὀλίγον, quae ex sub-
iecta linea in hanc emergere potuit.

CAP. XII. De subita incursione hostium, antequam Romanae copiae cogi
possint.

Si fit subita et acris hostium incuratio, quod apud illos saepe usu ve-
nit, neque dum exercitus Caesaris unum in locum coacti sunt, solusque
dux praesto est: neque ille propter repentinam illorum invasionem facul-
tatem nactus est copias suae provinciae congregandi, parvulasque habet
atque exiguas: si videt hostes ad praedam ferri ac festinare: scit autem,
regionem, quo impetum faciant, nondum exinanitam, fortunasque in oppida
locaevae munita comportatas esse: oportet in eiusmodi regione sive tur-
mareham sive alios praefectos magna celeritate adhibita transmittere, qui
hostibus obviam fiant, et, quantum efficere possint, paganos eorumque
pecora ex agris excitent atque expellant. At si dux videt, hostes iam in
eo esse, ut circa diluculum in vicos impetum faciant, debet, a tergo ipsos
inaequos, quemadmodum superius demonstravimus, illa ipsa nocte ad
praelium instructas, hostibus se ostendere: ut sic comprimere eorum im-
petum, regionemque incolumem praestare queat. Ac si fluvius est in iti-
nere, quem transituri sunt hostes, angustiaeve aut difficultas viae, ubi ma-
ior pars eorum flumen transierit, vel se in angustias implicaverit, quosdam

λαδὸν αὐτῶν ἀποστεῖλαι. καὶ αὐτὸν ἐκείνον τὸν στρατηγὸν παρα-
γενέσθαι μετὰ ἐκλεκτῶν ἀρχόντων καὶ καλοῖππαράτων, καὶ ἐμ-
φανισθῆναι τοῖς πολεμίοις, καὶ πρὸς μάχην δῆθεν κατ' αὐτῶν
παρασκευασθῆναι, τοῦ συμβαλεῖν πόλεμον· τοὺς παριππαράτους
καὶ ἐνταγιστράτους διαχωρίζων ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἰς ὀχυρώματα 5
εἴτε κάστρον ἀποστέλλων, εἰ τύχῃ πλησίον. εἰ δὲ ποταμὸς οὐκ
ἔστιν οὐδὲ δυσχωρία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡσαύτως δεῖ μικρόν τι πα-
ραβουλεύσασθαι καὶ πρὸς μάχην ὀρμησαι, ἕως οὗ καὶ ἐπιδιωχθῇ
παρ' αὐτῶν τῇ νυκτί· ἵνα διαγινώσκοντες σαφῶς οἱ πολέμιοι τὸν
στρατηγὸν ἐπακολουθοῦντα, συσταλῶσι, καὶ μηδαμῶς ἐξελάσαι 10
τολμήσωσι, καὶ τὴν ἐπίθωσιν κατὰ τῶν χωρίων ποιήσωσιν.
καὶ τούτου γενομένου, τῆς μελλούσης γενέσθαι ἐπιδρομῆς ἐν τοῖς
χωρίοις καὶ αἰχμαλωσίας γίνεσθαι αὐτοῦς, καὶ ἐλευθερώσει. με-
τὰ πολλῆς δὲ ἀκριβείας καὶ διασκέψεως ποιέτω τὴν ἐνδειξιν καὶ
κατ' αὐτῶν προσβολὴν, δι' ὀλίγων καὶ ἐκλεκτῶν, ὥς ἐφημεν, 15
Διπλών, καὶ εὐθέως ὑποστρεφένθωσαν φεύγοντες πρὸς τὸν στρα-
τηγὸν καὶ τὸ ὄχυρμα, καὶ μὴ ἀμέτρως καὶ παρὰ τὸ δέον ἐφορ-
μάτωσαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. λαοῦ γὰρ ἴσως παρὰ τὴν αὐτῶν δύ-
ναμιν αὐτοῖς ἐπιφορτισθέντος, πολεμίας χειρὸς θάπτον γενήσονται
παρανάλωμα· καὶ μάλιστα, εἰ τύχῃ πανσέληνον εἶναι τὴν νύκτα. 20

Fol. 388 v. εἰ δὲ ἀφεγγής ἐστι καὶ ζοφώδης, ἀβλαβῶς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν
ἐργάσονται, καὶ δυοῖν θάτερον πάντως φανεῖν κατωρθώκοτες·
ἢ μηδὲλως ἐξελάσαι πρὸς λείαν τοὺς πολεμίους παρασκευάσαντες,
ἢ, εἴπερ καὶ ὅλως ἐκδρῦμωσιν, ἕχρι τοῦ ἀγᾶσαι τὴν ἡμέραν

8. ἐπιδιωχθῇ] *Insectare ut activum adhibui, Plauti auctoritatem
secutus.*

in ultimum agmen immittat. Ipsumque ducem propius accedere expedit
cum praefectis, lectis illis quidem et probis equis insidentibus, eoque in
conspectum dare hostium, et ad dimicationem adversus illos se comparare,
perinde quasi iamiam esset praelium commissurus: equisones autem atque
pabulatores disiungat a se, inque loca munita vel in oppidum amandet, si
forte subest. Sin flumen non est in itinere, neque difficultas viarum, ni-
hilominus oportet audere aliquantulum, comminarique impetum, donec ab
his nocte vel insectetur: ut hostes ubi praeclare intellexerunt ducem sub-
sequi, pleni formidinis neque longius progredi neque in vicos incursionem
facere audeant. Id si accidit, ab imminenti invasione vicos, a servitute
suos vindicabit dux, et liberabit. Ostentationem autem et impressionem cum
diligentia atque providentia magna faciat, per paucos et lectos, ut docui-
mus, equites, qui celeri fuga ad ducem locumque munitum revertantur,
neque effuse et plus quam attinet in hostem ruant. Nam copia pro ipso-
rum viribus nimis magna incumbente, cito fortasse hostilis manus praeda
fient: idque maxime, si accidit ut sit luna pernox. At si nox illius est
et obscura, sine ullo incommodo suo rem perficient, eque duabus rebus alte-
ram certe obtinebunt: aut enim efficiant, ut hostes omnino praedatum non

τελείως οὐδαμῶς ἐξελάσαι κατατολμήσουσι, καὶ τότε ὄλγιοι τι- P. 140
νός. οἱ γὰρ πλείους τὸν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ πόλεμον ὕφορώ-
μενοι τῆς τοῦ Ἀμυρᾶ παρατάξεως οὐκ ἀποστήσονται. καὶ οὕτως
ποιούντος τοῦ στρατηγοῦ, ἐκφύγωσιν οἱ τῶν χωρίων οἰκήτορες
ἕως τε τὰ ὄχρωμάτα καὶ τὰ κάστρα, καὶ ἀβλαβεῖς διατηρηθῶσιν.

ΚΕΦ. η'. Περί τοῦ ἐνεδρεῦσαι κατὰ τῶν λεγομένων μινσουρατόρων
ἐν τοῖς ἀπλήκτοις.

Τῶν δὲ πολεμίων φωσσαιτικῶς τὰς χώρας ἡμῶν δηρόντων, B
καὶ κοῦρσα πόρρωθεν μὴ ἀποστελλόντων, ἀλλ' εὐντοὺς ἀσφαλι-
ζομένων, σπουδᾷσι δι' ἑτέρας μηχανῆς τραυματίσαι αὐτούς.
διασκοπῆσαι δὲ χρὴ καὶ στοχάσασθαι, ὅφ' οὗ τόπου τὸ τῶν
10 πολεμίων ὑπάρχει ἀπληκτον, καὶ ἐν ποίῳ τῇ ἐπιούσῃ μέλλει
ἀπληκεῦν. καὶ εἰ μακρότατόν ἐστι τὸ διάστημα τοῦ ἀπληκτου,
ὥσθι μιλίων ἕξ, καὶ δέκα, καὶ ἐπέκεινα, ὥστε τὸ τῆς ὁδοῦ μῆ-
κος δύνασθαι κατακόπους αὐτούς τε καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐρ-
γῶσασθαι· πλησίον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ μέλλουσι καταλύν, δια-
15 σκοπήσας, καὶ εὐρὼν λόχον ἐπιτήδειον, μαχίμους καὶ ἐκλεκτούς C
ἄνδρας ἱππότας τριακοσίους, ἣ καὶ τούτων ἑλαττον, ἀπολεξά-
μενος, ἐν αὐτῷ ἀποκρύψει. καταστήσεις δὲ καὶ ἑτέραν ἐνέδραν
μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ σου ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ, ἔχοντι καὶ ὄχυ-
ρωμα εἰς ἀσφάλειαν αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ κύστρον πλησίον τήχῃ, ἐστὶ
20 καὶ αὐτὸ εἰς περισσοτέραν σου σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν. καὶ εἰ χρεῖα Fol. 389 r.
γένηται τῶν πεζῶν, ἐξελεθέτωσαν καὶ αὐτοὶ τοῦ κύστρου, συμμα-

12. μιλίων ἕξ, καὶ δέκα. Fort. sublato commate in graeco, ad π.
xvi, aut ultra.

exeat, aut, si id faciant, ut certe ante albens penitus coelum non au-
deant egredi, tuncque pauci duntaxat. Plerique enim, ducis impetum ve-
riti, a signis Amirae non discedent. Ita, si sic se gesserit dux, pagani
in loca munita et in oppida elapsi incolumes servabuntur.

Cap. XIII. De insidiis, quae contra mensuratores, quos vocamus, in castro-
rum locis fiant.

Hostes si castris factis provincias nostras populantur, neque longius
praedatores dimittunt, sed sese custodiunt, operam dabit, ut alio commento
eos male habeat. Displicere oportet atque coniecturam capere, tum qua
ex parte hostium castra sint, tum ubi postridie eius diei sint metaturi.
Qui locus si longius abest a castris, ad sextum milliarium, aut decimum, aut
ultra, ut itineris longitudo languentes ipsos iumenta quoque eorum efficere pos-
sit: iuxta illum locum, ubi metaturi sunt, si inspectione facta latibulum
opportunitum inveneris, equites lectos valentesque trecentos, vel etiam pau-
ciores, dimissos ibi abdes. In alteris insidiis totum exercitum tuum col-
locabis loco idoneo, qui firmamenti causa munitionem habeat. Si oppi-
dum subest, id quoque ad salutem commodumque tuum plurimum confert.
Et si pedites opus sunt, egredi illi possunt ex oppido, pugnaturi una te-

χοῦντες καὶ ἐπιβοηθοῦντές σοι. οἱ δὲ προτιρέοντες τοῦ λαοῦ τῶν πολεμίων καταλαβεῖν τὸν τόπον πρὸς τὸ εὐτρεπεῖσαι τὰ ἐαν-
 Mensurato- τῶν ἀπληκτα, ὡς εἰώθει, οὗς μινσουράτορας εἰδίσται Ῥωμαίοις
 rea. D καλεῖν, καὶ ἀσχολουμένων ἐν αὐτοῖς, ἐξελεθέωσαν κατ' αὐτῶν
 οἱ παρὰ σοῦ ἐν τῷ πρώτῳ λόχῳ πλησίον τοῦ ἀπλήκτου προκατα-5
 στάντες ὀξέως σὺν ἐλασίᾳ πολλῇ, καὶ τούτους βοηθεῖα Θεοῦ
 χειρώσονται. καὶ εἶγε τούτους οἱ ἐχθροὶ καταδιώξουσιν ἕως τοῦ
 τόπου, ἐν ᾧ περ δυνατόν ἐγκρυμμα κατέστησας, ἐξερχόμενος
 κατ' αὐτῶν ἀνδρικῶ καὶ γενναίῳ ὁρμήματι ἐπερισχύσεις τῶν
 διωκόντων, καὶ τρόπαιον μνήμης ἄξιον ἀνεγερῆς. καὶ εἶγε συμ-10
 βῇ δυνάμεις τῶν πολεμίων καταλαβεῖν, ἀντιμαχομένης σοι, ἔχων
 τὴν τοῦ ὀχυρώματος βοήθειαν καὶ τῶν πεζῶν, οὕτως καταισχυ-
 P. 141 νεῖς αὐτοῦς, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντας ἀπράκτους
 παρασκευάσεις ὑποστρέψαι.

ΚΕΦ. ιδ'. Περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῶν ἱππέων ἀπὸ τῶν πεζῶν, ὁδοι-
 πορούντων ὁμοῦ.

Χρὴ οὖν καὶ τοῦτο σε ἀκριβῶς, ᾧ στρατηγῇ, σκοπεῖν, καὶ 15
 τῶν πολεμίων ἀγωνιζομένων διαλαθεῖν σε, καὶ κοῦρσα ἀποστέλ-
 Βλειν, καὶ τὰς χώρας ἡμῶν λητσασθαι, ἀγρυπνον ἔχειν τὸν νοῦν·
 μή ποτέ σε ἡ ἐπινόια καὶ μηχανὴ αὐτῶν διαλάθῃ. ὅπερ γὰρ λέξω,
 καὶ ἐν ἄλλοις οἱ αὐτοὶ ἐξεργάσαντο. ὁμοῦ γὰρ αὐτῶν τῶν τε ἱπ-
 πέων καὶ πεζῶν σὺν τῇ ἀποσκευῇ ὁδοιπορούντων, καθὼς ταῖς 20
 ὕπισθεν καὶ διελθούσαις ἡμέραις ἐποιοῦν οἱ εἰς κοῦρσα ἐξελάσαι
 βουλόμενοι, ἥνικα πρὸς δυσμὰς ὁ ἥλιος καταστήσῃ, ἡ μὲν ἀπο-

19. σὺν τῇ ἀποσκευῇ codd.

cum et opem laturi. Si qui autem, ut fit, antecurrunt de exercitu hosti-
 li, locum capturi, ubi castra instruant, quos mensuratores vocare Roma-
 ni consueverunt, his in opere occupatis, qui abs te prope castra in pri-
 mis insidiis constituti sunt, celeriter in illos magno impetu erumpant, et
 obsecundante numine eos opprimant. Contra, si hostes eos prosequuntur
 usque ad locum, ubi firmiores insidias collocasti, invadens illos impressione
 virili ac forti superabis persequentes, tropaeumque memoriae dignum de
 illis excitabis. Denique si accidit, ut maximae copiae hostium ingruant,
 tibi que obsistant, nihilominus, quod cum a munitione tum a peditatu ha-
 bes adiumentum, eos confundes, efficiesque, ut, multis suorum amissis, re
 infecta redeant.

CAP. XIV. De discessu equitum a peditatu, quocum iter fecerant.

Illud quoque, o dux, diligenter considerare te oportet, et, si hostes
 incedente te praedatores emittere, provinciasque nostras populari student,
 intentam habere mentem: ne forte tibi consilium commentumque eorum
 lateat. Nam quod dioturus sum, iidem alibi quoque patravertunt. Equi-
 tatus atque peditatus eorum cum impedimentis una iter faciente, quemad-
 modum antea diebusque superioribus fecerunt, ei qui praedatum exire vo-

σκεῆ αὐτῶν καὶ ἅπαν τὸ ὑπουργικὸν σὺν τῷ πεζῷ τούτῳ στρα- Fol. 389 v.
 τεύματι καὶ τοῖς εἰς φυλακὴν αὐτῶν καταλιμπανομένοις πολεμι-
 σταῖς ἱππεῦσι τὰς σκηναὺς πηξάμενοι, ὡς ἔθος αὐτοῖς ἀπληκεύ- Castra Ara-
 ουσιν. οἱ δὲ εἰς κοῦρσον ἐτοιμασθέντες, καὶ τὰς ἡμετέρας χώ- bum.
 5 ρας καταδραμεῖν βουλόμενοι, πρὸς τὸ μὴ κοινορτὸν αὐτῶν φα- C
 τῆναι, ἀμφὶ δειλὴν ὄψιν πρὸς κοῦρσον ὀρμῶσι. τῷ δὲ παρα-
 μῖναι ὀφείλοντι τῷ τῶν πολεμίων φωσσάτῳ, εἴτε τουρμάρχης
 ἐστὶν εἴθ' ἕτερος ἄρχων, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐρχόμενον χρῆ
 10 πησιάζει τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἀλλίσζονται. λπειδῇ, τῆς νυκτὸς κα-
 10 ταλαμβάνουσας, ὀφείλουσι τότε κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰσέρχεσθαι, καὶ
 πησιάζειν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν, μετὰ πρώτην ὥραν ἣ καὶ δευ-
 τέραν τῆς νυκτὸς. καὶ ἐὰν οὐχ εὐρήσωσιν ἐν τῷ ἀπλήκτῳ τοὺς
 τῶν πολεμίων ἱππεῖς, διὰ τὸ ἤδη αὐτοὺς εἰς κοῦρσον πορευθῆ-
 ναι, οὐκ ἔστι δυνατόν ἄλλως τούτους, τοὺς τὴν παραμονὴν πε- D
 15 πιστευμένους ἄρχοντας, τοῦτο ἀκριβῶς διαγνῶναι, καὶ τῷ στρα-
 τηγῷ τὸ ἀληθὲς καταμηνύσαι, εἰ μὴ οὕτως ὡς λέξω. δεῖ τοίνυν
 τοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν πρὸς παραμονὴν ἀποστελλομένους, ἐκ
 τῶν παραμεινάντων τὰς ὀπισθεν καὶ διελθούσας ἡμέρας τὸ φωσ-
 σάτον, καὶ εἰς τετράδια ἵσταμένους, καθὼς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν,
 20 δύο ἕξ αὐτῶν ἐμπειροτάτους καὶ ἀνδρείους τῶν εἰς τὴν παραμο-
 νὴν ἀπερχομένων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ λαμβάνειν· ἵνα καλῶς
 παρ' αὐτῶν ἀναδιδάσκωνται, οἷα πρότερον κἀκεῖνοι ἐνήργησαν
 καὶ ἐθεύσαντο. αὐτοὺς δὲ τοὺς δύο ἀναμίξας ἐν τῶν τεσσάρων P. 142
 τετραδίων ὁ τουρμάρχης ἀποστειλάτω κατὰ τὸν προεκτεθέντα

7. ὀφείλοντι. Sic codd. omnes, dativo. 10. εἰσέρχεσθαι. Leg.
 ἀπέρχεσθαι, vel προσέρχεσθαι.

lum, sole ad occasum vergente; impedimenta eorum calonesque omnes, cum peditatu atque equitibus armatis ad praesidium eorum relictis, constitutis tabernaculis more suo consistunt. Qui vero parati sunt ad incursionem faciendam, popularique regiones nostras constituerunt, ne pulvis eorum cerni possit, circa serum diei praedatum proficiscuntur. Tum, qui speculaturus est castra hostium, sive turmarcha sit, sive alius praefectus, cum manu sua progressus propius accedere debet ad locum, ubi consecretur. Postea, tenebris iam offusis, de more ulterius etiam provecti appropinquant tentoriis illorum, post primam vel secundam horam noctis. At si equites hostium non amplius sunt in castris, iamque exierunt praedatum, fieri sane non potest, ut praefecti, quibus observatio credita est, id recte perspiciant, veritatemque duci renuncient, nisi illo, quem docebo, modo. Oportet qui quotidie ad observationem mittuntur, ut ex iis, qui diebus proxime superioribus castra speculati sint, perque quadrigas constituerint, quemadmodum superius demonstravimus, duos peritissimos atque fortissimos illorum, qui speculatum mitti solent, a duce accipiant: quo accurate ab his edoceantur, quid quisque prius egerit atque viderit. Hos duos in aliquam ex quatuor quadrigis receptos turmarcha ad speculandum ratione

Fol. 390 r. τύπον τῆς παραμονῆς, ἐγγίσαι τῷ φωσσάτῳ, πρὸς τὸ ἀκούειν τὰς φωνὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς χρεμετισμοὺς τῶν ἵππων. οἱ οὖν δύο ἄνδρες οἱ πρότερον παραμείναντες ἐν ἄλλοις ἀπλήκτοις τῷ φωσσάτῳ, ὅτε καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἅπας συνῆν καὶ συνηπλήκενε, δυνήσονται στοχάσασθαι ἀπὸ τε τῆς τοῦ λαοῦ ὀχλαγωγίας καὶ 5 ταραχῆς, καὶ τοῦ χρεμετισμοῦ τῶν ἵππων, ἀπὸ τε τοῦ χώρου, ἐν ᾧ τὰς σκηνὰς ἐπῆξαντο. οὐ γὰρ εὐρεθήσεται ὁ χώρος τὸ τρί-
B τον μέρος ἔχων, ὃν ἐν τοῖς ὀπισθεν ἀπλήκτοις κατεῖχον, ὅτε ἅπαντες ὁμοῦ ἠπλήκευον. καὶ ἐκ τούτου δυνατόν ἐστι στοχάσα-
σθαι καὶ κατανοῆσαι, ὥς ἐπιλείπει ὁ λαὸς τῶν πολεμίων ἐν ἐκεί- 10

νη τῷ χώρῳ, καὶ μὴ εἶναι οὐδὲν αὐτοῖς ἐν τῷ ἀπλήκτῳ. καὶ πῶς
altero tanto
plures quam
equites. γὰρ οὐ δυνατόν τοῦτο στοχάσασθαι, ὅπταν ἐξ χιλιάδες ἀνδρῶν, πλείον ἢ ἑλασσον, καὶ ἵππων ἄχρι τῶν δώδεκα ἐπιλείπωσιν ἐκ τοῦ ἀπλήκτου, οὗς πάντας ὁμοῦ εἶναι οἱ πρῶην παραμείναντες ἐώρων καὶ κατεστοχάζοντο; διὰ οὖν τὸ ἀμφίβολον, πρὸς τὸ καὶ 15 τελείαν λαβεῖν τοὺς παραμένοντας περὶ τούτου τῆς ἀληθείας κατέληψιν, δέον καὶ τοῦτο τὸν εἰς τὴν παραμονὴν ἀποσταλέν-
C τα τουρμάρχην διαπράξασθαι. ἱππότας ὅκτω, ἄνδρας τῶν ἐμ-
πειροτάτων καὶ τὰς ὁδοὺς εἰς ἄκρον ἐξησκημένους ἀπολεξέμενος, διορίσασθαι, εἴτε δεξιᾷ εἴτε εὐώνυμα ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἐν ᾧ ὁ 20 τουρμάρχης ἵσταται, ἔμπροσθεν γενέσθαι τῶν πολεμίων, ἀφισταμένους τῶν σκηνῶν μιλίου τὸ ἥμισυ· καὶ ἔμπροσθεν γενομέ-
νους ἀκριβῶς ἐρευνῆσαι, καὶ τὰς ὁδοὺς ἀναψηλαφῆσαι. καὶ εἰ ἄρα οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς διῆλθον, καὶ ἄχρι τῶν διακοσίων

Fol. 390 v. ἐπῆρχον, διαγνώσουσι τὴν τούτων διάβασιν οἱ ἀποσταλέντες, 25

ante exposita dimittat, ut, castris appropinquantes, voces hostium iumentorumque hinnitum auscultent. Ibi duo illi milites, qui iam prius hostes in aliis castris observaverunt, universis eorum copiis una tendentibus, poterunt cum ex fremitu strepituque multitudinis, tum ex hinnitu equorum, tum denique ex spatio, quod tentoriis occupant, coniecturam inire. Neque enim tertiam partem amplitudinis reperietur habere locus, qua erat superioribus castris, tunc cum omnes una tendebant. Unde existimationem facere atque intelligere licet, deesse copias hostibus illo loco, neque cum illis in castris consedissee. Qui enim potest fieri, ut id non animadvertant, quando hominum plus minus sex nullia, equorum ad duodecim a castris absunt, quae qui nuper speculati sunt, una tendentia conspexerunt et computaverunt? Attamen, ut, sublata omni dubitatione, veritatem perfectam hac in re speculatores perspiciant, turmarcha speculatum missus, praeter haec illa debet instituere. Equites octo ex peritissimis, viarum apprime gnaros, disponat, ut sive a dextra sive a sinistra ex subsidio, ubi turmarcha constitit, trans castra hostium se conferant, donec a tentoriis quingentos passus absint: in progrediendo diligenter attendant, vias perquirant. Quod si iam praetervecti sunt hostium equites, fueruntque circa decentes, cognoscet tamen eorum transitum statio, nedum si existerunt

μήτοι γε ἄχρι τῶν δώδεκα χιλιάδων ἵπποι, πλέον ἢ ἔλασσον. τὰ γὰρ ἴχνη τῶν τοσούτων ἵππων, ὥς προσφάτως διελθόντων, σαφῶς οἱ ἀποσταλλέντες διαγνώσκονται, καὶ τάχει πολλῷ πρὸς τὸν D τουρμάρχη ὑποστρέφοντες περὶ τούτου ἀπαγγειλάτωσαν, καὶ 5 διὰ ποίας ὁδοῦ τὴν ὁρμὴν ἐποιήσαντο. ὁ δὲ τουρμάρχης παραυτίκα σπουδῇ πολλῇ τῷ στρατηγῷ καταμηνυσάτω περὶ τούτου, καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ἐπορεύθησαν. δεῖ οὖν τὸν στρατηγὸν πρὸς ταῦτα βουλευσασθαι μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ στρατηγῶν, καὶ λοιπῶν ἐμπείρων. καὶ εἰ μὲν ὁρᾷ τὸ ἐαυτοῦ στράτευμα δύναμιν 10 ἔχον τοῦ ἀντιπαράτάξασθαι τῷ τῶν πολεμίων φωσσάτω, πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν μάχην παρασκευασθᾶτω· εἴγε πλησίον ἐστὶ καὶ τὸ τῶν πεζῶν αὐτοῦ στράτευμα, δυνάμενον τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐνω- P. 143 θῆναι αὐτῷ. εἰ οὖν ἐστὶν ὁ χῶρος, ἐν ᾧ οἱ πολέμιοι ἀλλίζονται, Castra hostium ubi. δούρωμα ἔχων εἰς ἐκείνων ἀσφάλειαν, ἢ ῥύακα δυσδιάβατον, οὐ 15 χρή πρὸς τὸν κατ' αὐτῶν ἔξαρτέεσθαι πόλεμον. εἰ δὲ ἐφόμιλός ἐστι πανταχόθεν, μάλιστα δὲ καὶ τῶν πεζῶν δυνάμενων καταλαβεῖν ἐν ἡμέρᾳ τῆς τοῦ πολέμου προσβολῆς, παρασκευασθᾶτω πρὸς τοῦτο. εἰ δὲ ὁ χῶρος ὀχυρότητα ἔχει, ὥς ἔφημεν, καὶ τὸ 20 πεζικὸν στράτευμα ἐπιλείπει, δεόν ὁρμηῆσθαι τάχει πολλῷ πρὸς τὸ τοὺς κουρσεύοντας τῶν πολεμίων καταλαβεῖν· καὶ ἄρχοντα μὲν χρήσιμον ἀποστείλαι, τοῦ ἐπιλαβέσθαι τῶν ἰχνῶν τῶν πρὸς τὴν B ἐκδρομὴν τοῦ κούρσον ὁρμησάντων πολεμίων. αὐτὸς δὲ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκ πλαγίου περιπατῶν σπευσάτω ὀξύτερον βαδίζων πλησίον γενέσθαι, καθὼς τὰς ὁδοὺς ἐπίσταται, ἐν αἷς οἱ Fol. 391 r. 25 πολλοὶ περιπατοῦσι. καὶ μετὰ ἀσφαλείας περιπατέτω. ἦντα

usque ad duodecim millia equorum, plus minus. Etenim, vestigiis tot iumentorum recens praeteregressorum perspicue animadvertis, speculatores celerius ad turmarcham reversi cum de hac re renunciarent, tum qua via excursionem fecerint. Item turmarcha evestigio celeritate adhibita et de eo ducem certiorum faciat, et de via qua discesserint. Ducem oportet hac super re cum praefectis, quotquot adsunt, reliquisque peritis viris deliberare. Si suum exercitum satis roboris habere videt ad signa in castra hostium inferenda, ad praelium adversus illos se instruat: si quidem propius absunt pedestres ipsius copiae, seque eo ipso die coniungere cum eo possunt. At si locus, ubi considerunt hostes, munitionem habet, quae propugnaculo illis sit, vel rivum transitu impedito, non oportet certamen cum his instituere. Contra, si planus est undique, et maxime si die oppugnationis pedites asequi cum possunt, paret se ad dimicandum. At si locus munitionem habet, quemadmodum diximus, pedestres autem copiae absunt, oportet celerius movere ad praedatores hostium opprimendos, praefectumque probum mittere, qui hostium praedatum profectorum vestigiis instet. Ipse cum omnibus copiis obliquo itinere appropinquare citato gradu properet, prout vias cognititas habet, in quibus hostes ambulant. Id iter magna cum cautione faciat. Dein imminente primo diluculo exploratores dimit-

δὲ τὸ διάφανσμα τῆς ἡμέρας ἑγγίση, ἀποστειλάτω βιγλάτορας εἰς κατασκοπὴν τῶν πολεμίων· καὶ εἰς ἐνηλοὺς βουνοὺς ἀνερχόμενοι ἀγωνισάσθωσαν θεάσασθαι αὐτούς. ὁ δὲ στρατηγός, ἡμέρας γενομένης, τὸν ἑαυτοῦ λαὸν ἀποκρυπτέτω, ἵνα μὴ, τὸν κονιορτὸν αὐτοῦ οἱ πολέμιοι θεασάμενοι, μᾶλλον ἐνεδρευθῇ παρ' 5 αὐτῶν. καταμηνυόμενος δὲ ἢ παρὰ τῶν ἐπακολουθούντων τῷ Cκούρσῳ, ἢ παρὰ τῶν εἰς ἐπισκοπὴν καὶ βίγλαν ἀποσταλέντων, ἐν ᾧ τόπῳ ἢ παρὰταξίς ἐστι τῶν πολεμίων ἢ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἔχουσα, ὀλίγους τινὰς μεθ' ἑαυτοῦ λαβὼν ὁ στρατηγός καὶ εἰς ἐψηλὴν σκοπιὰν ἀνερχόμενος, σπευσάτω οἰκείοις ὀφθαλμοῖς τὴν 10 τῶν πολεμίων παράταξιν θεάσασθαι. ταύτην δὲ θεασάμενος, ἐπεὶ καὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ αὐτῶν διεσκορπίσθῃ πρὸς λείαν, στοχαζέσθω μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος τῆς παρατάξεως τῶν πολεμίων, καὶ τὴν τοῦ ἰδίου λαοῦ ἰσχύν. καὶ ἐὰν πλείον ἐστι τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα τῶν πολεμίων, ὀρμησάτω κατ' αὐτῶν, ὥς 15 D ἤδη ἀνωτέρω διευπνώσαμεν· καὶ εἰ παρούσῃ αὐτῷ Θεὸς βοήθειαν, καὶ δυνήσῃ τὴν παράταξιν αὐτῶν τραυματίσαι καὶ καταδιώξαι, μέγα ἔργον καὶ μνήμης ἄξιον ἐπιτελέσει. εἰ δὲ πλῆθος ἐστι τοῦ λαοῦ ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν παρατάξει, δέον ἐστὶ σπουδάσαι τὸν στρατηγὸν ἔμπροσθεν γενέσθαι, ἐν οἷς χωρίοις οἱ πο- 20 λέμιοι τὰς ἐκδρομὰς ἐποιήσαντο, ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτῶν γενόμενον. καὶ τούτων διεσκεδασμένων ἐπιτυγχάνων, καὶ τῇ ἐλασίᾳ ἐκλελυμένων καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἵππων αὐτῶν, εὐχερῶς τούτους καταγωνίσεται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἀναψηλαφῶν αὐτοὺς ἐν τοῖς P. 144 χωρίοις· κἀκείνους μὲν λόγῳ ἀνδραπόδων καταστήσει, καὶ ὥς 25

14. ἐστι. Sic codd.

tat, qui de hostibus inquirent: hi, collibus editis consensens, operam dent, ut contemplari eos possint. Ubi illuxit, dux copias suas occultet, ne, excitato earum pulvere, ipse potius in adversariorum insidias incidat. Dein certior factus vel ab his qui praedatores secuti sunt, vel ab illis quos circumspiciendi explorandique causa dimisit, ubi agat illud hostium vexillum, in quo praefectus eorum sit, paucis assumtis dux in excelsam ascendens speculam conetur propriis oculis aciem hostium considerare. Quae per- aspecta, ubi multitudo eorum se diffuderit praedatum, aestimet cum iis qui una sunt, tum copias in acie hostili stantes, tum suae manus firmitatem. Si sum exercitus amplior est hostili, incitet se in eos, ut iam superius descripsimus: ac si, Deo auxilium praebente, aciem eorum sternere potest et fundere, magnum sane facinus memoriaeque dignum efficiet. Sin ingentes copiae sub signis hostium constiterunt, operam dare debet dux ut ulterius moveat, ad vicos quos adversarii invaserunt, ita ut a tergo eorum existat. Quos si dispersos cursuque cum ipso tum iumenta fessos deprehendit, nullo negotio eos per totum illum diem occidet, perque vicos indagabit: ipsos numero servorum habebit, in eosque suo arbitrata statuet.

βούλεται τοῖς κατ' αὐτῶν χρήσεται. τοὺς δὲ γεωργοὺς ἐλευθερώσει τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ εἴ τι ἂν ἔτυχον τῶν αὐτῶν λαβεῖν. εἰ δέ γε καὶ φούλκῳ συναντήσῃ τῷ εἰς φυλακὴν ἐπακολουθοῦντι τῶν ἐξελανόντων, παρασκευασθήτω πρὸς τὸν κατὰ τοῦ φούλκου πό-
 5 λιν, καθὼς ἔμπροσθεν ἐξεθέμεθα, καὶ Θεοῦ συνεργίᾳ τῆς κατ' αὐτῶν μάχης κρατήσῃ. εἰ δὲ τοῖς ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ παρα-
 μείναι σταλείσι τοῖς πολεμοῖς ἐναντία ἀπηντήκασιν συναντήματα, διὰ τὸ μήπω προκαταλαβεῖν αὐτοὺς, καὶ εἰς τοὺς τόπους γενέ-
 10 σθαι, ἐν οἷς τὸ φωσσάτον βλέπειν ἡδύναντο, καὶ τὰς φωνὰς B
 αὐτῶν ἐνωτίζεσθαι· καὶ τὸ κοῦρσον αὐτῶν προεξῆλθεν, ὥς ἔφη-
 μεν, πρὶν τὴν περὶ τούτου ἀκριβῆ λαβεῖν αὐτοὺς τῆς ἀληθείας κατὰληψιν· καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου συναντήματος βραδύνει καὶ
 χρονίσαι συνέβη τὴν πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀποστελλομένην βεβαίαν
 15 ἀπαγγέλλαν τοῦ πράγματος, καὶ τὸ πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀπο-
 στελλόμενον μανδάτον· εἰ μὲν πρὸς ὥραν ἐννάτην τῆς νυκτὸς καὶ ἐπέκεινα καταμηνυθῇ ὁ στρατηγὸς περὶ τούτου, καὶ ὁρᾷ τὸ
 σιγὴν τοῦ καιροῦ, ἐπεὶ καὶ τὸ κοῦρσον τῶν πολεμίων ἔτι τῆς
 ἡμέρας ἐπικρατούσης τὴν κίνησιν ἐποιήσατο, καὶ δι' ὅλης τῆς
 νυκτὸς πόρρῳ πον γενέσθαι ἔμελλε, καὶ οὐ δυνατόν, τούτους C
 20 διασκεδασμένους καταλαβεῖν· χρὴ αὐτὸν εἰς τὸν κατὰ τοῦ φω-
 σάτου εὐτρεπισθῆναι πόλεμον. καὶ εἰ μὲν διημερεῦσαι βουληθῶ- Fol. 392 r.
 σιν ἐν ᾧ ἀλλήλονται τόπῳ, παρασκευασθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν κατ'
 αὐτῶν μάχην, καθὼς ἀνωτέρω τὸν κατὰ τοῦ φωσσάτου πόλεμον
 γένοισθαι ἐξεθέμεθα. ἀλλ' οὐκ ἂν διημερεύουσιν ἐν αὐτῷ τῷ

5. ἐξεθέμεθα. Vid. supra 131. D.

Rusticos, et quicquid ex eorum bonis rapere iam potuerant, a servitute vindicabit. Si autem in fulcum incidit, quod excursorum tuendorum causa subsequitur, ad illud adoriendum se parat, quemadmodum superius exposuimus, et, Deo obsecundante, praelio facto superabit. At si illis, qui ea nocte speculatum hostes missi sunt, adversa quaedam acciderunt, ut non potuerint hos praevertere, locumque occupare, unde et videre castra et audire voces adversariorum licuisset: ideoque praedatores profecti sunt, sicut diximus, priusquam de illis certam veramque notionem capere potuerunt: unde accidit, ut explorati super hac re nuncii, ad ducem afferendi, mandatumque, quod transmitti ad eum debet, diutius morantur: si modo circa horam nonam noctis vel etiam serius dux de eruptione certior fit, videtque angustias temporis, et praedatores hostium, de die profectos, itinere noctu non intermisso procul esse debere, fierique non posse, ut dispersos illos deprehendat: expedit oppugnationem castrorum instruere. Ac si in loco, ubi considerunt, permanere totum diem volunt, comparat se ad confligendum, quemadmodum superius de oppugnatione castrorum instituenda exposuimus. Tametsi non persedebunt eo loco, quod

χώρῳ, δια το κατεπείγεσθαι ταῖς ἱππικαῖς αὐτῶν δυνάμεσι ταῖς εἰς λείαν ἐκδραμούσαις τάχιον ἐνωθῆναι. καὶ ὁδοιπορούντων αὐτῶν ἐπιτυγγάνων ὁ στρατηγὸς, προθύμως εἰς τὸν κατ' αὐτῶν ὁρμησάτω πόλεμον, καθὼς καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ φωσσάτου διακεχωρισμένου τοῦ κόρουσον προειρήκαμεν. καὶ πάντα ἐπι- 5 μελῶς ποιούντος τοῦ στρατηγοῦ κατὰ τὴν προτέραν διάταξιν, τὴν τοῦ Θεοῦ ἔχων βοήθειαν καὶ τῆς ἁγίας καὶ παναχράντου μητρὸς αὐτοῦ Θεοτόκου, μεγάλην καὶ ἀξιόλογον δουλείαν ἐπετέλεσε.

D

ΚΕΦ. ιε'. Περὶ ἀσφαλείας.

Δεῖ οὖν σέ, ὦ στρατηγέ, πῦσαν ἀσφάλειαν καὶ φυλακὴν 10 ἔχειν, τοῦ μὴ αἰφνιδιασμὸν ὑποστῆναι, καὶ ἀδοκῆτως τοὺς πολεμίους κατὰ σοῦ τὴν ἔφοδον ἐργάσασθαι. Ἔξεις δὲ τὴν φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν, εἴγε καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀποστελλονται παρὰ σοῦ οἱ ὀφειλοντες παραμένειν τῷ τῶν πολεμίων φωσσάτῳ, ἐν ᾧ τόπῳ αὐλλίζονται. ἐκεῖνων γὰρ διὰ σπουδῆς τιθεμένων καὶ πᾶ- 15 σαν μηχανὴν καταβαλλομένων, ἀδοκῆτως σοὶ ἐντυχεῖν, τοῦ καταγωνίσασθαι σε, εἰς βλάβην μὲν καὶ ἀπώλειαν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ, καὶ ἀδοξίαν τῶν κραταιοτάτων Ῥωμαίων· εἰς ἔπαρσιν δὲ καὶ γανυρίσμα τῶν ὑλαζόνων τῆς Ἄγαρ νύων καὶ ἀρνητῶν

Fol. 392 v. Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· συμβαίνει γὰρ κατασχεθῆναι παρ' αὐ- 20 τοῖς δεσμώταις τῶν ἡμετέρων, ἢ καὶ αὐτομόλους γενέσθαι, καὶ παρ' αὐτῶν μαθεῖν, ἐν ποίῳ τόπῳ αὐλλίζῃ. Ἴν' οὖν μὴ νυκτὸς

5. κόρουσον. Vid. supra 132. B.

properabunt cum equestribus copiis praedatum egressis celerius coniungi. Ita si illos iter facientes deprehendit dux, alacriter ad manum conserendam se invehat, sicut in capite de itinere exercitus, quando a praedatoribus coniunctum est, praescripsimus. Quae si omnia diligenter dux egerit modo ante dicto, auxilium habens ex Deo sanctaque et immaculata matre eius Deipara, magnum ac memorabile facinus efficiet.

CAP. XV. De cautione.

Quapropter te, o dux, oportet vigilantiam cautionemque omnem adhibere, ne subitam vim patiari, neve de improvise in te hostes impressionem faciant. Tutum autem tectumque te praestabis, si singulis diebus mittuntur a te qui exercitum hostium speculentur, eo loco ubi consederit. Diligentiam enim adhibent omnemque rationem ineunt, quemadmodum nec opinatio tibi superveniant, teque opprimant, ad calamitatem et internecionem populi christiani, ignominiam bellipotentium Romanorum, elationem autem atque iactationem arrogantium filiorum Agar, inficiatorum Christi Dei nostri: etenim usu venit, ut quidam de nostris captivi fiant, aut transfugiant, unde doceantur, quo loco tendas. Igitur ne noctu assumto equitatu

τὰς ἱππικὰς δυνάμεις αὐτῶν ἀνελδόμενοι ἐξελάσσωσι καταλαβεῖν σε, καὶ ἀδοκῆτως ἐπιπέσωσι· διὰ ταῦτα δέον τοὺς παραμένοντας, ἥνικα τῆς ταραχῆς τοῦ λαοῦ τῶν πολεμίων αἰσθῶνται πρὸς κίνησιν, εὐθέως τάχει πολλῶ καταμηνύσαι, ὅτι τε ὁ λαὸς διετα-
 5 ῥάχθη πρὸς κίνημα· πάλιν δὲ ἀποκινούντων, δι' οἷας ἂν ὁδοῦ τὴν πορείαν ποιῶνται· καὶ αὖθις καταμηνύειν, ὅ,τι τε πλήθος λαοῦ ἀπεκίνησαν, καὶ ἦν ὁδὸν πορεύονται, εἴτε ἅπαντες σὺν τῷ περικῶ, εἴτε οἱ ἱππεῖς μόνοι. ὁ δὲ στρατηγὸς μὴ θαρῆετω μό-
 10 νον εἰς τὰ ἐρχόμενα πρὸς αὐτὸν μαρδῶτα τῶν παραμενόντων τοῖς πολέμοις, ἀλλὰ καὶ βίγλυς ἐχέτω διπλᾶς, ἑξάβιγλα καὶ ἑσώβι-
 γλα, ἔστιν ὅτε καὶ τριπλᾶς· καὶ ἐν νυκτὶ μὲν τὰς ὁδοὺς φυλάτ-
 15 τειν, καὶ ἐν οἷς τόποις διάβασιν ὑφορᾶται πολεμίων· ἐν ἡμέρᾳ δὲ, μὴ μόνον τὰς ὁδοὺς φυλάττειν τοὺς βιγλάτορας, ἀλλὰ καὶ C εἰς τόπους ἀνέρχεται ὑψηλοτάτους· πρὸς τὸ δύνασθαι αὐτοὺς
 20 ἐν χειρὶ ὄρεϊ μὴ μόνον καπνοὺς καὶ κονιορτοὺς, ἀλλὰ καὶ λαοὺς τῶν πολεμίων, εἴπερ ἔρχονται. πλείονας δὲ εἶναι τὰς βίγλας ἔφημεν, διὰ τὸ, εἴ ποτε συμβῇ τὴν πρώτην ἐπὶ τῶν πολεμίων ἁλῶναι, ἢ μετ' ἐκείνην, τοὺς πολεμίους θεωροῦσα, τῷ στρα-
 25 τηγῷ τὴν τῶν ἐχθρῶν καταμηνύῃ ἐλευσιν. καὶ δις δὲ ἐν νυκτὶ μεταπληκεύειν δεῖ τὸν στρατηγόν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ὥσαυτός. καὶ μεταπληκεύων μὲν τοὺς βιγλάτορας μετ' αὐτοῦ λαμβανέτω· κα-
 30 ταλιμπανέτω δὲ ἐν ᾧ τόπῳ πύλλετο ἕξ ἄνδρας ἢ ὀκτώ, τοὺς ὑποδοχαρίους καλουμένους, μετὰ καὶ τινος ἄρχοντος τῶν χρησί-
 35 μαρ· ἵνα οἱ πεμπόμενοι παρὰ τῶν παραμενόντων τοῖς ἐχθροῖς D μαρδῶτα φέροντες, προσερχόμενοι, δι' αὐτῶν τῷ στρατηγῷ

Stationes
exteriore et
interiores.

Fol. 393 r.

moveant ad te invadendum, teque improviso opprimant: idcirco oportet speculatores, simul ac fremitum prefecturae multitudinis apud hostes audiant, confestim properatione magna renunciare, coriri copias ad abitum: deinde, postquam egressi sint, qua via iter faciant: denique illud quoque declarare, quantae copiae exierint, qua parte, utrum universi cum peditatu, an equites soli. Neque tamen dux solis significationibus a speculatoribus factis fidem debet tribuere, sed stationes quoque habeat duplices, exteriores et interiores, aliquando etiam triplices: noctu, ut vias et loca custodiant, qua hostes erupturos suspicatur: interdiu, ut excubitores non solum itinera observent, sed etiam in loca editissima evadant, unde fumos et pulveres, tum etiam globos hostium, si qui veniant, videre nullo negotio possint. Plures autem esse debere excubias ideo diximus, ut, si quando prior ab adversariis intercepta sit, tamen quae citra stet, hostes conspicata, eorum adventum renunciare duci possit. Stationem bis qualibet nocte mutare debet dux, et toties quovis die. Qua in migratione excubitores secum transducant in loco autem, unde movit, relinquat sex aut octo milites: quos hypodocharios vocamus, cum aliquo bono praefecto: ut missi a speculatoribus nuncii, si advenierint, per hos ad ducem perducantur. Ipse dux, quo in loco

ἀποκομίζονται ἐν ᾧ δὲ πάλιν τόπῳ ὁ στρατηγὸς ἀπληκεύσει, τὰ ἐξωβίγλα ἀποστελλέτω. ἔστωσαν δὲ ἀνὰ τέσσαρες ἄνδρες ἐν ἐκάστῳ σταδίῳ· ἵνα, τῶν δύο καθευδόντων νυκτὸς, οἱ δύο γρηγορῶσιν.

P. 146

ΚΕΦ. ιε'. Περὶ διαχωρισμοῦ τοῦ τούλδου.

Δεῖ οὖν σε, ὦ στρατηγέ, καὶ τοῦτο παραφυλάττειν, καὶ 5
 ἡνίκα πλησιάσαι μέλλης τοῖς πολεμοῖς, τὸ τούλδον ἀπὸ σοῦ δια-
 χωρεῖν καὶ ἀποστελλεῖν μήκοθεν, ἐν ὀχυρῷ τόπῳ ἢ ἐν κάστρῳ,
 ἄνδρα τινὰ τῶν χρησίμων καὶ ἐμπειρῶν ἐφιστῶν, προνοεῖσθαι
 αὐτοῦ· καὶ ἱππεῖς μαχίμων ἄνδρῶν ὀλίγους τινὰς παρέχειν τῷ
 ἄρχοντι τοῦ τούλδου, ὅπως δι' αὐτῶν αἱ βίγλαι κρατῶνται εἰς 10
 Βφυλακὴν τοῦ τούλδου. ἡνίκα δὲ πάλιν ἐν χρειᾷ τούτου γένηται,
 καταμηνύειν τῷ ἐμπειστευμένῳ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ ἄρχοντι,
 ἐλθεῖν ἐν ᾧ τόπῳ διωρίσθῃ τοῦ ἐνωθῆναι σοι. τοῦ μέντοι τούλ-
 δου ἀπὸ σοῦ διαχωριζομένου, ἀναλαμβάνειν σε δεῖ ἐπισιτισμὸν
 σοῦ λαοῦ καὶ ταγὰς τῶν ἵππων, δύο ἡμερῶν ἢ τριῶν, βασταζο- 15
 μένας εἰς ταχεῖς ἡμιόλους, ἢ καὶ ἵππους ἐν τοῖς σαγμοσελλοῖς.
 ἡνίκα δὲ μέλλης κούρσῳ τῶν πολεμίων ἀκολουθῆσαι νυκτὸς, ἔπαιν
 τὸ μάχιμον στράτευμα τεθωρακισμένον ἔστω, ἐκίστου τὸ ἐπι-
 τήδειον πρὸς τὸ πολεμεῖν ὄπλον ἐν χειρσὶν ἔχοντος. ἀλλὰ καὶ τὸ
 Ολεγόμενον σάκα ὀπισθεν ἔχε, ἐπακολουθοῦν σοι. καὶ εἰ μὲν διὰ 20
 Fol. 393 ν. δυσβάτων τόπων ἢ πορείᾳ τῶν πολεμίων γένηται, δεόν ἰδίως ἐν
 ἑκαστῷ θέμα, ἢ καὶ τάγμα, εἰ πύρρειν, ὁδοιπορεῖν· ὁ μὲν

Sagmæ s.
 sagmosellia.
 Vid. Ducang.
 Gloss. II.
 1318. C.

denuo considet, inde rursus stationes exteriores dimittat. Sint autem in qualibet statione milites quaterni: ut, binis noctu dormientibus, bini vigi-
 lare queant.

CAP. XVI. De submovendis impedimentis.

Illud quoque, o dux, observare te oportet, ut, quando propius acce-
 dere ad hostes velis, impedimenta abs te remota longius amandes, in com-
 munitum locum vel oppidum, tradita illorum cura viro probo ac perito: cui
 item equites valentes aliquot attribuendi sunt, per quos excubiae impedi-
 mentorum custodiendorum causa fiant. Si denuo tibi opus est, manda
 praelecto, cui est illorum cura credita, ut moveat in locum, ubi se tecum
 coniungere iussus est. Ita autem ablegans impedimenta, debes tecum su-
 mme cibaria militum et pabula iumentorum, in duos dies vel tres, quae vel
 a mulis velocibus vehantur, vel etiam supra equos in sagmis. At quan-
 do praedatores hostium insequi noctu velis, omnes milites, quotquot
 idoneos ad pugnandum habes, loricati esse debent, et telum ad prae-
 liandum aptum unusquisque in manibus teneat. Habe etiam globum,
 quem saca vocamus, a tergo subsequenter. Si per loca impedita ho-
 stes iter faciunt, debent singuli numeri, atque vexilla, si qua adsunt, se-

στρατηγὸς ἔμπροσθεν, ἐπόμενος τῷ τουρμάρχη τῷ ἀκολου-
 θοῦντι τοῖς πολεμίοις κατὰ πολλὸν πόρρῳ· εἴθ' οὕτως καὶ τὰ λοι-
 πὰ, εἴτε θέματα εἴεν εἴτε τάγματα, καθὲν τῷ ἐτέρῳ ἐφεπόμε-
 5 καὶ θορεύων. τῷ δὲ τουρμάρχη, τῷ ἐπακολουθοῦντι τῷ κούρ-
 σῳ, παραγγεῖλαι καὶ ἐξασφαλίσασθαι, ἀκρίβειαν ἔχειν ὑπερβάλ-
 λουσαν καὶ ἐργήγορσιν, μὴ ποτε οἱ πολέμιοι αἰσθόμενοι ἐπακο-
 λουθεῖσθαι αὐτοὺς παρὰ σοῦ, διαχωρίσωσι μὲν τοὺς ἐκλεκτοὺς D
 αὐτῶν μαχίμους τοὺς πλείονας τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ, καὶ ἀπο-
 10 κρύψωσιν εἰς λόχους, καὶ ἀδοκῆτως κατὰ σοῦ ἐπιθῶνται· ἐπει- Tarsenses
 δὴ τοιαύτην ἐνέδραν παρὰ τῶν Ταρσιτῶν ἐν τοῖς ἄνω χωρίοις qua ratione
 γενομένην εἶδομεν. τοῦ γὰρ στρατηγοῦ τότε θεωμένου κοινορτοὺς bellum ge-
 τῶν εἰς λείαν ἐξελαυνόντων, οὐκ ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἐν σήματι rant.
 κούρσου, δλίγων καὶ τούτων εὐτελεστέρων, καὶ κατ' αὐτῶν
 15 ἐπιελθεῖν ἐπειγομένου, καὶ τοῦ τουρμάρχου τοῦ ἐπακολουθοῦντος
 τῷ κούρσῳ καταμελήσαντος, καὶ μὴ τοὺς λόχους καλῶς ἐρευνή-
 σαντος, ἀδοκῆτως τῷ ἐγκρύμματι περιπέπτωκε. καὶ ἵνα μὴ τοι- P. 147
 οὔτον γένηται, δεῖ σε, ὦ στρατηγέ, πολλὴν τὴν ἀσφάλειαν
 ποιέσθαι, καὶ ἐρευνᾶν τοὺς κοίλους τῶν τόπων καὶ ἀποκρύφων,
 20 διὰ κύβαλλαρίων ἵππους ἐχόντων ταχεῖς καὶ ἀκριβῆ εἰδησιν τῶν
 τόπων· καὶ περὶ τὸ διάφανσμα διχῇ διελεῖν τὸ στράτευμα, εἴγε
 εἰς πλῆθος ἔστι, καὶ εἰς τρεῖς ἀριθμεῖται χιλιάδας· καὶ τοὺς μὲν
 παραῦτοπαράτους καὶ τὰς ταγὰς τῶν ἵππων ἐπιφερομένους μὴ-
 κοθεν ἀποστελλεῖν ἐν ὄχυρῳ τόπῳ. τὰς δὲ παρατάξεις οὕτως δεῖ

11. χωρίοις. Fort. χρόνοις. 19. Fort. ἀποκρύφους. 22. χι-
 λιάδας. Cod. B. μυριάδας. Sed infra 148. A. is quoque χιλιάδας.

paratim ambulare: primo dux, qui ipse tamen turmarcham hostes specu-
 lantem longo intervallo subsequatur: dein reliqua, sive numeri sint sive
 vexilla, unum post unum: ut ordinatim procedant noctu, absque clamore
 ac strepitu. Turmarchae, qui praedatores insequitur, praescribere debes
 atque imperare, ut diligentiam atque vigilantiam summam adhibeat, ne hos-
 tes, certiores facti te insequi, delectos fortesque milites numeroque ma-
 num turmarchae superantes a se seiunctos latebris occultant, teque nec opi-
 nato adoriantur: cuiusmodi insidias a Tarsensibus superius factas vidimus.
 Tunc enim dux conspicatus pulverem eorum, qui non vere, sed simulata
 incursione, praedandi causa exierant, pauci illi quidem et infirmi, cum ad
 illos invadendos properaret, turmarcha autem hostes insequens, negligentius
 re gesta, latebras parum curiose scrutaretur, in eorum insidias imprudens
 incidit. Igitur eiusmodi res ut ne fiat, oportet te, o dux, multam cautio-
 nem adhibere, locorumque et latebrarum recessus perscrutari, per equites
 velocibus equis vectos et locorum accurate peritos: porro prima luce exer-
 citum, si magnus est, usque ad ter mille numero, bifariam dividere: equi-
 ones, et qui pabula iumentorum portant, procul in communium locum
 amandare. Acies, ob insperatas hostium insidias, instruere oportet in

- Fol. 394 r. παρασκευάσαι, διὰ τὰς τῶν πολεμίων ἀδοκήτους ἐνέδρας. καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐχέτω ἀρχηγὸν τῶν ἀξιολογωτέρων στρατηγῶν, καὶ B τὸ τρίτον μέρος τοῦ ὑπὸ σέ λαοῦ, καὶ ὅπισθεν μὲν τοῦ τουρμαρχοῦ ὁδοιπορεῖτω. σὺ δὲ μετὰ τῆς μεγάλης παρατάξεως ἐπακο-
 Saca. λούθει τῇ πρώτῃ, ἔχων καὶ τὸ σάκα ὅπισθ' ἐν σου μετ' ὀλίγων 5 ἱππέων ἐπακολουθοῦν· ἴνα, εἰ συμβῇ κατὰ σοῦ ἐνεδρεῦσαι τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς πλείονας αὐτῶν μαχίμους ἄνδρας εἰς λόχους καταστήσῃ, καὶ ἐπελθεῖν τῷ αὐτοῖς ἐπακολουθοῦντι τουρμαρχῇ, δέξεται τοῦτον ἐπιβοηθοῦσα ἡ πρώτη καὶ ἔμπροσθεν σου περιπατοῦσα παράταξις. εἰτα πολέμου μετ' αὐτῆς συρρῶγ' ἐντος, καὶ τῶν 10 πολεμίων διασκορπιζομένων ἐν τῇ μάχῃ καὶ τὴν τάξιν λύντων, C εὐρῶν αὐτοὺς διεσκειδυσμένους ὑπερισχύσεις αὐτῶν. τῶν δὲ πολεμίων πρὸς τὴν τοιαύτην ἐνέδραν μὴ παρασκευασθέντων, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐκδραμεῖν καὶ τὰς χώρας λήσασθαι κατεπειγομένων, χρὴ πρὸ τοῦ διανύσῃ τὰς τάξεις τοῦ ὑπὸ σέ στρατευματος εἰς τόπους 15 ἀποκρύψαι, πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις φῶραθῆναι, καὶ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐγκρύμμασι καρτερῆσαι ἄχρι τρίτης ὥρας ἢ καὶ τετάρτης τῆς ἡμέρας, ἕως ἂν οἱ πολέμιοι πρὸς λείαν ἐξελάσῃσι· καὶ τούτων πόρῳ γινομένων τῆς τοῦ Ἀμυρᾶ παρατάξεως, μετ' ὀλίγων ἀνδρῶν καταλιπανομένης, καὶ μὴ πληθὸς ἐχούσης λαοῦ, 20 D κατ' αὐτῆς ἐπελθεῖν. καὶ τρεῖς μὲν ἔμπροσθεν παρατάξεις ἀποστεῖλαι ἰσομετώπους, προσβαλεῖν πόλεμον· σέ δὲ μεθ' ἑτέρων τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων παρατάξεων, ταῖς πρώταις ἐπόμενον, πλη-
 Fol. 394 v. σίον ἐπακολουθεῖν. καὶ ἥνικα αἱ πρώται παρατάξεις τῆς ἐκ χειρῶν μάχης ἄρξωνται, καθὼς ὁρᾷς τοὺς οἰκείους ἀγωνιζομένους, 25

15. εἰς τόπους. Videtur hic excidisse adiectivum.

hunc modum. Prior praefectum habeat unum de ducibus praestantioribus et tertiam partem copiarum tuarum: haec a tergo turmarchae iter faciat. Tu cum acie maiori pone priorem incedens, habe item saca tuum a tergo, quod te cum paucis equitibus sequatur: ut si accidit, hostes structis tibi insidiis plerosque suos fortes milites in latebris collocasse, turmarchamque se sequentem invasisse, prior acies, quae ante te ambulat, subveniat eumque excipiat. Praelio cum illa commisso, quando hostes dimicando disiecti ordines ruperint, tu dissipatos nactus funditus vinces. Si hostes non se parant ad eiusmodi insidias, sed ad excursionem agrorumque populationem properant, debes ante lucem turmas tui exercitus in eiusmodi locis occultare, ubi ab hostibus animadverti nequeant, atque in his latebris persistere usque ad tertiam vel quartam diei horam, donec hostes praedatum dispaui sint: his longius a signis Amirae digressis, ita ut paucis militibus relictis infrequentia armatis sint, ea invade, tresque acies exaequata fronte praemitte, quae pugnam capessant: tu cum alteris tribus vel quatuor aciebus priores sequens propius succede. Prior acies postquam manus contulerunt, perinde ut tuos praeliantes videbis, ita auxilia subministra. Ac pri-

οὕτω καὶ βοήθειαν παρέχων. καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐνθεν κἀκεῖ-
 θεν συνεπομένας παρατάξεις προαποστείλαι, τοῖς πολεμίοις συν-
 αφθῆναι, καὶ ἐκ τῶν ἄκρων, εἰ δυνατόν, καὶ ἐκ πλάγιου προσ-
 βαλεῖν, καὶ ἐκ χειρὸς μάχεσθαι· εἶτα καὶ σὲ αὐτὸν, εἰ χρῆ, συμ-
 5 βαλεῖν, εἴπερ ἄρα μὴ ἐπικρατέστερος ὁ ὑπὸ σέ λαὸς γέγονεν. ἀλλὰ P. 148
 μετ' ὀλίγον λαοῦ, ὥς ἔφημεν, τῆς παρατάξεως τοῦ Ἀμηνῶ κα-
 ταλιπανομένης, οὐ δυνήσεται ἀντισχεῖν περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας
 τὸ ὑπὸ σέ ἀριθμούμενον στράτευμα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥς ἡ περ-
 ρα διδάσκει, ἐκτίθεμεν· σὲ δὲ πρὸς τὴν κατεπελγουσαν τοῦ και-
 10 ροῦ χρεῖαν τε καὶ περιστάσιν διατεθῆναι δεῖ. οὐ γὰρ ἡ παράδο-
 σις δίδωσιν, ἀλλ' ὥς ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνισχύσει βοήθεια, ἡ τοῦ πο-
 λέμου ἔκβασις ἐπακολουθεῖ. εἰ δὲ μετὰ μόνου τοῦ ἰδίου θέματος
 ὑπάρχεις, ὦ στρατηγέ, καὶ ὀλίγον ἐστὶ τὸ ὑπὸ σέ στράτευμα,
 καὶ ὡσαύτως δεῖ σε μετ' ἀσφαλείας πόρῳ τὴν τοῦ κούρσου τῶν B
 15 πολεμίων ἀκολουθήσιν ποιῆσθαι, πρὸς τὸ μὴ παρ' αὐτῶν ἐπι-
 γνωσθῆναι, καὶ κατὰ μόνων τῶν εἰς τὰ χωρία ἐξελαυνόντων καὶ
 διασκορπιζομένων τὴν ἐπίθελσιν ποιῆσθαι, ὥς ἀνωτέρω δεδή-
 λωται.

ΚΕΦ. ιζ'. Περὶ τῶν μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπιτρεχόντων πολεμίων τὰς
 χώρας ἡμῶν, καὶ τῆς μετὰ ἐγκυμμάτων παρασκευῆς.

Εἰ δέ γε τὸ τῶν πολεμίων ὕπαν, ἱππέων τε καὶ πεζῶν,
 20 ὕψορισμα μετὰ μεγάλης καὶ βυρείας δυνάμεως τὰς ἡμῶν χώρας C
 ἐξελθὼν ἐπιτρεχεῖ τε καὶ ληΐζεται, καὶ ἐμβαθύναι τε καὶ διερεν- Fol. 395 r.
 νήσασθαι ταύτας διαμελετᾷ· εἰ τύχη δέ, καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν κατὰ

mo quidem acies utrumque tuum latus tegentes praemitte, ut hostibus a-
 gua inferant, e locisque superioribus, si fieri potest, et ex obliquo irruen-
 tes manus conserant: deinde tu ipse, si necesse sit, incurre, si quidem
 non superiores fiunt tuae copiae. Tametsi pauci armati, qui, quemadmo-
 dum diximus, sub signis Amirae relinquuntur, tuo exercitui, ad ter mille
 hominum numero, aegre resistere poterunt. Nos haec, ut usus docet,
 exponimus: tu ut urgens necessitas et tempus flagitat, sic gerere rem de-
 bes. Illa enim non doctrina tradit, sed prout divinum auxilium te corro-
 borabit, ita armorum exitus subsequetur. Si solos tuae provinciae mili-
 tes, o dux, manumque exiguum sub signis habes, nihilominus debes praedatores
 hostium cum cautione, ne ab illis animadvertare, e longinquo con-
 sequi inque eos solos, qui egressi in vicos dissipantur, impetum facere,
 quemadmodum superius declaratum est.

CAP. XVII. De hostibus cum ingentibus copiis provincias nostras invadentibus,
 et de ratione per insidias bellandi.

Quod si aliquando omnia hostium equestris atque pedestris vis cum
 maximis immanibusque copiis provincias nostras ingressa pervadit et po-
 pulatur, penitusque penetrare eas ac perscrutari constituit: accidit autem,

τὸν αὐτὸν καιρὸν στράτευμα ἐπισυνηγμένον εἶναι, καὶ τὴν τοῦ-
 Saraceno- του παρουσίαν ἀκουτισθῶσιν οἱ πολέμιοι, ἀσφάλειαν μὲν πολλήν
 rum vigilan- τοῦ ἰδίου λαοῦ ποιοῦνται, μὴ ἑῶντές τινας, φυλακῆς ἄνευ, ἐν
 tia. τοῖς χωρίοις διασκορπίζεσθαι. ἐνέδρας δὲ μᾶλλον κατὰ τοῦ ἡμε-
 τέρου λαοῦ ἐξεργάζεσθαι μηχανῶνται, καὶ καταλαβεῖν αὐτοὺς 5
 ἀδοκῆτως σπεύδουσι, δι᾽ ἧς τε, καὶ καταγωνίσασθαι. ὀφεί-
 λεις δὲ καὶ αὐτὸς πῶσαν ἀσφάλειαν ἐπιδείκνυσθαι, τοῦ μὴ ἀδο-
 D κήτως εὐρεθῆναι παρ' αὐτῶν, ἀντιμηχανήσασθαι δὲ μᾶλλον
 πρὸς τὸ αὐτοὺς τροπώσασθαι, καὶ γενναῖόν τι καὶ ἀξιόλογον ἐρ-
 γάσασθαι. καὶ αὐτῶν τραυματιζομένων παρὰ σοῦ, οὐδαμῶς 10
 ἐγχερόμενοι τὰς ἡμετέρας χώρας ληϊζόμενοι. χρεὼν οὖν ἐστὶ
 σοι, διασκοπῆσαι χωρὶά ἐπιτήδεια, ἐν οἷς οἱ ἐκτρέχοντες τῶν
 πολεμίων εἰσέρχονται, τροφῶν καὶ λαφύρων ἀναψηλαφήσεως
 ἕνεκα· καὶ λόχον ἐν αὐτοῖς ἱππικὸν καταστήσαι, τὸν κατ' αὐτῶν
 ἐπιθέσθαι μέλλοντα. ἔστωσαν δὲ οἱ ἱππεῖς οἱ εἰς τὸν λόχον ἀπο- 15
 στελλόμενοι τῶν διακοσιῶν ἐπέκεινα, ἀρχηγὸν ἔχοντες ἀνδρεῖον,
 P. 149 καὶ πάντῃ εἰς τὰς τοιαύτας ἐνέδρας ἐμπειρότατον. ὁ δὲ τοῦ ὅλου
 στρατεύματος ἀρχηγὸς, ἕξ ἢ πέντε χιλιάδας ἱππέων ἔχων πολε-
 μιστὰς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, οὐ πλείονων ἐν χρεῖα γενή-
 σεται. ταύτας τοίνυν διχῇ διελὼν τοὺς μὲν δισχιλίους ἔμπρο- 20
 σθεν εἰς ἐπιτήδειον λόχον καταστησάτω· ἐν ᾧ καὶ σκοπία ἔστιν
 ὑψηλὴ, ἀπὸ βλεψῖν ἔχουσα, τοῦ μήκοθεν τοὺς διωκομένους τοῦ
 Fol. 395 τ. λαοῦ αὐτοῦ καὶ διώκοντας ὁρᾶν. ὀπισθεν δὲ τῶν δισχιλίων τοὺς
 τρισχιλίους, καὶ πεζὸν στράτευμα σὺν αὐτοῖς ἐν ἀποκρύφῳ
 τύπῳ εἰς ἐνέδραν καταστήσαι δεῖ, τοῦ τόπου ὀχυρότητα ἔχον- 25

ut eodem tempore in unum locum Romanae copiae contractae sint, easque prope esse hostes audiant: magnopere suo exercitui cavent, neque quemquam permittunt sine praesidio per vicos dissipari. Quinetiam id molimur, ut insidias nostris copiis struant, easque ex insperato deprehendere, fundere, concidere student. Tum vero tu quoque magnam vigilantiam praestare debes, ne ex improviso ab illis deprehendere, potiusque contra comminisci aliquid, quo et fundas illos, et dignum viro atque illustre facinus efficias. Nam, ubi semel cladem abs te acceperunt, praediis agendis in finibus nostris non immorabuntur. Itaque convenit, te loca opportuna dispicere, quo excursiones hostium cibariorum praedandique spe intrent: iisque locis equites in insidiis locare, qui illos adoriantur. Sint autem equites, qui in insidias sic mittantur, supra ducentos, cum praefecto strenuo, eiusmodi insidiarum plane peritissimo. Et universi exercitus dux, modo ut sex aut quinque millia equitum bonorum habeat, et Dei auxilium, plurimum non indigebit. Nam his bisariam divisio bis mille praemissos in latibulo opportuno constituat, ubi sit specula edita, prospectum habens, ut ex longinquo milites eius agitati insequentesque conspici possint. A tergo horum duorum millium altera tria millia, et peditatum cum illis, disponi in insidiis oportet, abstruso munimentumque habente loco: cui si casu castellum

τος· εἰ τύχῃ δὲ καὶ κάστρον πλησίον, ἔξει κάκεινο εἰς βοήθειαν. Dux ne pri-
 μὴ υποπέτω δὲ ὁ στρατηγὸς, μηδὲ κατὰ νοῦν τοῦτο ἔχέτω, ^{mus aufugiat} ἐὰν ^{e praelio.}
 κλήθῃ πολεμίων ἐπιτεθῶσιν αὐτῷ καὶ σφοδρὸς γένηται πόλεμος, B
 ἔνδοθεν τοῦ κάστρου γενέσθαι, πρὸ τοῦ τὸν ἴδιον περισῶσαι
 5 λαόν. τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἄδοξίαν καὶ καταφρόνησιν, ἀλλὰ καὶ
 βλάβην ἐπάγει, καὶ τῆς χώρας ἀφανισμόν καὶ πανολεθρίαν.
 ἀλλ' ἔξωθεν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῖς πλησίον τοῦ κάστρου μετὰ
 τοῦ πεζικοῦ στρατεύματος ἰσχυρῶς ἀντιμαχέσθω, ἀνάγκη περι-
 10 πισών· ἢτε πολλὴν ἐκ τοῦ τόπου ἔχων βοήθειαν, καὶ τὸν τοῦ
 κάστρου πεζικὸν λαόν εἰς συμμαχίαν αὐτοῦ. ὁ οὖν ἀρχηγὸς τῶν
 τριακοσίων, τῶν εἰς φυλακὴν τῶν χωρίων ἀποσταλέντων, εἰς
 περικωπήν ἰστάμενος καὶ ὁρῶν τοὺς πολεμίους ἐν τοῖς χωρίοις εἰς- C
 ερχομένους, ἥνικα τῶν ἵππων ἀποβάντες τὰς οἰκίας τῶν χωρίων
 ἀναψηλαφῶσιν, ἑκατὸν καὶ μικρόν τι πλεόν ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν
 15 τριακοσίων διαχωρίσας ἀποστειλάτω, διορισάμενος αὐτοῖς ὁξέως
 κατὰ τῶν πολεμίων ἐπιθέσθαι. πλείονες δὲ ἔστωσαν οἱ ἀποστελ-
 λόμενοι τῶν εἰς τὰ χωρία εἰσερχομένων πολεμίων. καὶ κατ' αὐ-
 τῶν οὕτως ἐπιθέμενοι χάριτι Χριστοῦ πολλοὺς καὶ ἀνελοῦσι, καὶ
 δεσμώτας λήψονται. οἱ δὲ περιττεύοντες τοῦ λαοῦ ἡμῶν, ὅσοι
 20 τῶν πολεμίων τῶν ἰδίων ἵππων ἐπιβῆναι δυνήθωσι καὶ φυγῇ χρῆ-
 σονται, ἐπιμελῶς τούτους διώκουνσιν, ἕως ἂν παρὰ τῶν φούλ- Fol. 396 r.
 κων τῶν πολεμίων, τῶν ἰσταμένων εἰς φυλακὴν τῶν ἐταίρων αὐ- D
 τῶν, ἐπιδιωχθῶσιν. ὁρῶν δὲ τοὺς διώκοντας ὁ τῶν τριακοσίων
 ἄρχων μὴ εἰς πληθὺς ὄντας, ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ ἀκρατῶς
 25 διώκοντας, καρτερησάτω ἐν τῷ ἐγκρύμματι, ἕως οὗ οἱ διωκό-

22. ἐταίρων. ἐτέρων codd.

subest, id quoque ad firmamentum confert. Neque tamen hoc spectet dux,
 in animove habeat, ut, vi hostium incumbente pugnaque acerrima commissa,
 in castellum se coniciat, antequam salutem militum consuluerit. Id enim
 non solum dedecus et despectum affert, sed calamitatem etiam, et provin-
 ciae perniciem atque interitum. Quia potius in locis munitis iuxta castel-
 lum cum peditatu fortiter obsistat, si qua necessitate premitur: habebit ibi
 cum ex loco auxilium, tum ex praesidio pedestri castelli, opitulatum prodi-
 turo. Praefectus trecentorum illorum, qui ad observationem vicorum missi
 sunt, in specula constitutus ubi viderit, hostes vicos ingressos descendiasse ex
 equis casasque paganorum scrutari, paulo plures quam centum a globo
 trecentorum seiunctos praemitat, iussos ut citati in adversarios incurrant.
 Debent autem qui mittuntur, numero plures esse quam hostes vicos ingre-
 si. Ita illos invadentes Christi gratia multos et trucidabunt et captivos
 facient. Qui supererunt ex turba illa, et quotquot adversariorum equis
 conscensis fugae se permittere potuerint, eos acriter insequuntur, donec
 ipsi a globis hostium, commilitonum tenendorum causa dispositis, agitentur.
 Hos persequentes praefectus trecentorum videns non magno esse numero,
 sed inordinate effuseque ruere, exspectet in latibulo, donec sui milites fu-

μενοι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καταλάβωσι καὶ διέλθωσιν. εἰδ' οὕτως καὶ αὐτὸς σφοδρῶς κατὰ τῶν πολεμίων ἀπὸ τοῦ ἐγκρύμματος ἐξελθὼν, μετὰ τῶν σὸν αὐτῷ ὀρμησάτω, καὶ ἐδοδωθήσεται τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει καὶ χάριτι. λήψεται γὰρ καὶ δορυαλῶ-
 5 τους, καὶ πολλοὺς καὶ ἀναιρήσει καὶ τραυματίσει. τῶν οὖν πο-
 P. 150 λεμίων ἔτι προστιθεμένων, καὶ εἰς πλήθος αὖξανομένων, καὶ σφοδρῶς ἐπιδιωκόντων, τοὺς μὲν κατασχεθέντας δεσμίους, τοὺς τε ἵππους αὐτῶν καὶ ὅπλα ἔμπροσθεν ἀποστειλάτω, τοῦ κατα-
 λαβεῖν ἐν ᾧ τόπῳ ὁ στρατηγὸς ἵσταται. κακῆϊνος εὐτάκτως ὑπο-
 φευγέτω μετὰ τῶν σὸν αὐτῷ, ἐρεθίζων τοὺς πολεμίους πρὸς 10
 δόλωξιν καὶ ἐμπίερωσ ἐφελκόμενος· μηδεὶς δὲ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ γι-
 νωσκέτω, ἐν οἷς τόποις τὰ ἐγκρύμματα τοῦ στρατηγοῦ ἵστανται,
 εἰ μὴ μόνος ὁ ὕρχων αὐτῶν. τῶν δὲ πολεμίων ἐπιτιθεμένων αὐ-
 τῷ μετὰ πλήθους λαοῦ, καὶ ἀκρατῶς διωκόντων, ὑποστροφὰς
 B ποιεῖτωσαν οἱ ὄντες ἄνδρεῖοι καὶ γενναϊότατοι, καὶ ἵππους εὐτό- 15
 νους ἔχοντες, καὶ πληττέτωσαν τοὺς διώκοντας· ἵνα καὶ τοὺς
 τραυματίας τῶν ἰδίων διασώσωσι, καὶ ἵππων ἀτονούντων ἥ καὶ
 πληττομένων ἐτέρων ἐπιβῇ· παρὰ σκευάσωσιν. εἰδ' οὕτως ἐπι-
 διδόντας τοὺς χαλινοὺς τῶν ἵππων μετ' ἐλασίας μακρυνθῶσι μι-
 Fol. 296 ν. κρὸν τῶν διωκόντων· ἵνα καὶ τοῦ βύρους τοῦ ἐπικειμένου αὐτοῖς 20
 τῶν πολεμίων μικρὸν κουφισθῶσι, κακῆϊνοι, ὀξύτερον τοὺς ἵπ-
 πους ἐλαύνοντες πρὸς διώξιν, ἀτόνους καὶ λειποψυχοῦντας ἐργά-
 σωνται. ἐγγιζόντων δὲ τῷ ἐγκρύμματι τῶν διωκομένων τοῦ λαοῦ
 ἡμῶν, εἴτε δεξιᾷ εἴτε ἐσώνυμα διελθέτωσαν· ἵνα τοῦ ἐγκρύμμα-
 C τος ἐξερχομένου μὴ κατὰ τύπον αὐτοῖς συναντήσωσι, καὶ ἀλλή- 25

gientes advenerint atque praetervecti sint. Tum ipse, in hostes ex insidiis consurgens, cum sua manu signa cursim inferat, et Christi potentia ac gratia rem bene geret. Etenim cum captivos faciet, tum multos concidet et vulnerabit. Affluentibus tamen magis magisque hostibus, auctaque multitudine acriter instantibus, captivos iam factos, equosque eorum atque arma remittat, ut deducantur in locum ubi dux subediatur. Ipse cum sua manu servatis ordinibus recedat, hostes ad persequendum irritans atque intelligenter alliciens: neque quisquam ex eius turba sciat, quibus in locis insidiae cum duce lateant, praeter ipsum praefectum. Hostibus incumbentibus ei magno numero, rapideque insequentibus, quotquot strenui et fortes sunt, et equis valentibus vehuntur, se convertant, insequentisque feriant: quo et suos saucios conservent, et si quorum iumenta aut defessa aut vulnerata sint, his facultatem suppedient alia descendendi. Postea remissis habentis a persequentibus aliquantulum curam se removeant: ut et incumbente sibi hostium vi paulum levantur, et illi equos, ad persequendum festinanter admissos, lassitudine conficiant et arxant. Nostri fugientes latibulo appropinquantes vel dextra vel laeva transcant: ne prurpentibus insidiis eodem loco occurrant, sibi inter se fraudi sint. At

λους παραβλάψωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν διωκομένων σὺν αὐτοῖς
 οἷσιν ἐν τῷ ἐγκρύμματι, ὑποστρεφόντων. καὶ ἐκ δύο μερῶν
 τῆς ὁρμῆς αὐτῶν κατὰ τῶν πολεμίων γινομένης, εἰς ὠφέλειαν
 καὶ τοῦτο τοῦ ἡμετέρου λαοῦ γενήσεται. ἔστω δὲ ὁ τόπος τοῦ Locus insi-
 5 ἐγκρύμματός ἐπιτηδεὺς πρὸς τὸ καλῶς αὐτοὺς ἀποκρύπτειν· στέ- diis aptus
 γωμα δὲ ἢ δυσχωρίαν εἰς τὴν ἔξοδον μηδαμῶς ἔχέτω, ἀλλ' ἐφό- qualis.
 μαλος ἔστω καὶ εὐρύχωρος, μηδὲν παρεμποδίζων τὴν κατὰ τῶν
 πολεμίων αὐτῶν ὁρμὴν καὶ δξείαν ἐπίθειν, καὶ μάλιστα περὶ
 τοὺς δισχιλλοὺς ὄντων. ἐπὶ γὰρ τοσούτου ἀριθμοῦ πλατεῖαν καὶ
 10 εὐδείαν εἶναι δεῖ τὴν ἔξοδον τοῦ τοιούτου χωρίου. καὶ ἡ περιωπὴ D
 δὲ, ἐν ᾗ ἵσταται βλέπων ὁ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐν τῷ ἐγκρύμματι ἀρ-
 χηγὸς, ἐπιτηδεῖα ἔστω, ὥστε καθορῆν ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος
 τοὺς διώκοντας πολεμίους, καὶ τὴν ποσότητα τοῦ λαοῦ αὐτῶν
 στοχάζεσθαι, καὶ κατανοεῖν, ὅπως τὴν δίδωξιν ποιοῦνται. ἐγγί-
 15 σάντων δὲ τῶν διωκόντων ἐπὶ τῷ ἐγκρύμματι, ἐπικαλεσάμενοι
 τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, δξεῖ καὶ σφοδροτάτῳ καὶ ἀνδρείῳ ὁρ-
 μήματι μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ κατ' αὐτῶν ὁρμησάτωσαν.
 ὑποστρεφέσθωσαν δὲ καὶ οἱ διωκόμενοι· καὶ ἐκ δύο μερῶν τῆς P. 151.
 ὁρμῆς αὐτῶν κατὰ τῶν πολεμίων γεγενημένης, εἰς ὠφέλειαν καὶ
 20 τοῦτο τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ γενήσεται. καὶ εἰ ἀκολούθως πάντα Fol. 397 τ.
 κατὰ τὸν παρόντα πραχθεῖη διορισμὸν, ἔχοντες πρὸ πάντων καὶ
 τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν συνεφαπτομένην αὐτοῖς, οἷα τότε κατα-
 στροφή καὶ ὀλεθρος τῶν πολεμίων γενήσεται, οἱ πεῖραν τῶν τρι-
 σούτων ἔχοντες ἴσασι. καὶ πῶς γὰρ ἄρα, τῶν ἵππων τῇ μακρᾷ
 25 καὶ συντόνῳ δίδωξαι ἡτονγκότων, καὶ τῶν ἀνδρῶν τῷ πολλῷ πόνῳ

9. δισχιλλοὺς. Cod. B. τρισχιλλοὺς.

ubi fugientes se cum illis in latibulo coniunxerint, tum se obvertant. Et si ex duabus partibus impressionem in hostes faciant, id quoque utilitatem nostris copiis asseret. Sit autem locus insidiarum ad eos bene occultandus aptus: neque angustias circa exitum asperitatesve ullo modo habeat, sed planus patulusque sit, neque eorum impetum in hostes perceleremque incitationem impediat, maxime si ad bis mille sint. Tanto enim numero latus atque rectus exitus esse debet ex loco eiusmodi. Item specula, ubi dux insidiarum consistit circumspicendi causa, idonea sit, ex qua quam longissime hostes insequentes videre, numeroque eorum aestimato, quo modo persecutionem faciant intelligere possit. Persequentes ubi ad insidias appropinquant, invocata numinis ope, acri et vehementissimo atque strenuo impetu, clamore iubiloque sublati, in illos se incitent. Simul fugientes se convertant: ac si e duabus partibus impetus ab illis in hostes fieri potest, illud quoque ad iuvandum exercitum momentum habebit. Ita unaquaque re ex praescripto nostro administrata, si, quod caput est, Dei auxilio insuper sublevantur, quanta tum hostium strages internecioque eventura sit, qui harum rerum usum habent sciunt. Qui enim, iumentis longa et citata persecutione defes-

τῆς μάχης ἐκλειοπύτων, οὐ τὰ κακῶν ἰσχυρά τούτοις συμβήσεται; εἰ δέ, ὅπερ πάντῃ ἀνέλπιστόν ἐστιν, ἰσχύσωσιν οἱ πολέμιοι ἀντι-
Βστῆναι, πάσης αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἐν τῷ τοιοῦτῳ πολέμῳ παρα-
 γενομένης, καὶ καρτερὰ μάχῃ γένηται πανστρατὶ αὐτῶν μαχομένων,
 διὰ τὸ τὴν ἤτταν αὐτῶν ἀνακαλέσασθαι, καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον 5
 τοῦτο συμβῆῃ· δεῖ τὸν τοῦ στρατοῦ ἀρχηγὸν ἀπὸ συνθήματός τι-
 νος καὶ διορισμοῦ καὶ σύλπιγος ἀνακλητικῆς διαχωρῆσαι τοὺς οἰ-
 κίους τῆς ἐκ χειρῶν μάχης, νῦτα διδόντων αὐτῶν (πλὴν μὴ σὺν
 ἑλασίᾳ καὶ φυγῇ ἀκόσμῳ, ἀλλ' εὐτάκτως), ἐρεθίζειν τε τοὺς πο-
 λεμίους πρὸς δίωξιν. ἐπικειμένων δὲ τῶν παρατάξεων τῶν πολε- 10
 μίων καὶ διωκουσῶν, τῇ μεῖζονι ἐνέδρᾳ περιπεσοῦνται. καὶ διω-
 C κόμονται ἐν ἐνὶ μέρει τῆς ἐνέδρας, ὥς ἔφημεν, διερχόμενοι, ὑπό-
 ταν κατ' αὐτῶν οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐνέδρᾳ ὄντες ὀρμήσωσιν, ὑπο-
 στρεφένθωσαν παραντίκῃ καὶ οἱ διωκόμενοι, καὶ εὐρεθίσονται
 ἐκ δύο μερῶν τοῖς πολεμίοις μαχόμενοι· καὶ πολλὴν τοῦτο τῷ 15
 στρατῷ προξενίσει τὴν ὠφελίαν. εἰ οὖν οἱ διώκοντες ἄχρι τῆς
 ἐνέδρας καταλάβωσι, καὶ ἀπροόπτως ταύτῃ περιπέσωσι, καὶ
Fol. 397 v. τολμηρῶ καὶ ἀνδρείῳ ὀρμήματι ἀπὸ τοῦ ἐγκρύμματος κατ' αὐ-
 τῶν ἐφορμήσωσι, τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι κατὰ κράτος τούτους
 ἡττήσουσι, καὶ μέγα κλέος ἑαυτοῖς περιποιήσονται. εἰ δὲ διὰ τινα 20
 σφάλματα μὴ τελῶς δυνηθῶσι τῶν παρατάξεων τῶν ἐχθρῶν
 περιγενέσθαι, ὥς δύνανται βαρεῖαν ἐχόντων, καὶ ἰσχυρῶς παν-
Dστρατὶ αὐτῶν μαχομένων, ἔχον καὶ τὸ πεζῶν στράτευμα συμμα-
 χούντων σοι, σὺ μᾶλλον αὐτῶν ὑπερισχύσεις. καὶ εἰ μὴ κατὰ
 κράτος ἡττηθῶσιν, ἀλλ' οὖν πολλοὺς αὐτῶν μαχαίρας ἔργον 25

sis hominibus multo labore pugnae deficientibus, non extrema illis mala ac-
 cident? Si tamen, quod prorsus improbable est, hostes, universa eorum
 multitudo in hunc conflictum se demittente, obsistere valent, fitque, omni-
 bus illorum copiis pugnantibus, acre praelium, quod detrimentum acce-
 ptum sarcire student, videturque praeter expectationem res casura: debet
 tunc dux exercitus signo aliquo ac mandato, perque tubam receptui canen-
 tem, suos cominus instantes revocare, ita ut terga dent (neque tamen id
 curam et fuga effusa, sed ordinate), hostesque ad persequendum allicere.
 Ita acies hostium incumbentes seque proruentes in maiores insidias inci-
 dent. Fugientes, ab uno latere latibuli, sicuti diximus, praeterverti, ubi
 in hostem maiores insidiae consurrexerunt, ipsi quoque protinus se con-
 vertant, infestaque signa adversariis utrinque inferuntur: quod magno adi-
 namento erit exercitui. Insequentes si usque ad insidias propecti temere in
 illas irruant, nostri, audaci atque strenuo impetu ex latebris in illos provo-
 lantes, Christi gratia magnifice illos superabunt, magnamque gloriam con-
 sequentur. Quod si propter quaedam errata penitus fundere acies hostium
 non potuerunt, quod multitudo infinita copiisque omnibus congregatis
 acriter praeliabantur, tamen, quod peditatum habes simul signa inferen-
 tem, melius tu quam illi rem geres. Neque si prorsus debellas, at denique

ποιήσης, πλεονας δὲ τούτων καὶ ἀνδραπόδων λόγῳ κατάσχης, καὶ φόβῳ μεγάλῳ καὶ καταπλήξει ὑποβληθῶσιν· ὥς μηκέτι τολμῇν ἀδεῶς τὰς χώρας κατατρέχειν καὶ ληΐζεσθαι, μᾶλλον δὲ σπεύσουσι τὴν ἰδίαν καταλαβεῖν. καὶ ταῦτι μὲν, καθὼς οἱ πρὸ 5 ἡμῶν ἡμῖν παρέδοσαν, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου ἐμπειρία, συνεγραψάμεθα. σοὶ δὲ πρὸς τὴν εἰκὸς ἐπερχομένην περίστασιν προσήκει διαγενέσθαι. οὐ γὰρ ὥς αἱ τῶν ἀνθρώπων βουλαί, ἀλλ' ὥς ἡ ἀνῶθεν πρόνοια τὰ καθ' ἕκαστον ταλαντεύσῃ, καὶ τὸ τοῦ πολέμου ἔπεται πέρας.

ΚΕΦ. ιη'. Περὶ τοῦ, πότε δεῖ τὸν στρατηγὸν ἐκ δύο μερῶν τῶν πολι- P. 152
μίων παραδρομὴν ποιῆσαι.

- 10 Εἰ δὲ ἔτι ἐπιμένουσιν οἱ πολέμιοι, ὅπερ ἀνέλπιστόν ἐστι μετὰ τὸ οὕτως τραυματισθῆναι, τὰς χώρας ἡμῶν φωσστατικῶς περπολοῦντες, κατακαίοντές τε καὶ διαφθείροντες, μηδαμοῦ εἰς κοῦρσον μήκοθεν τὸν λαὸν αὐτῶν τολμῶντες ἀποστέλλειν, 15 χρητὸν στρατηγὸν ἀξιόλογον δύναμιν εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῶν Β πολέμιων ἀποστέλλαι, ἐν ᾧ αὐτὸς μὴ παρατρέχει· καὶ τοῖς ἀπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων μιλίων τοῦ φωσσάτου παρεκτρέχουσιν ἔνθεν κάκειθεν ἐπιτίθεσθαι καὶ τραυματίζειν, πρὸς τὸ διακωλύειν αὐ- τοὺς τροφὰς ἀναλαμβάνειν· ἵνα ὥς ἐκ τούτου σπάνιν ἔχοντες τροφῶν ἀναγκασθῶσιν ὑποστρέψαι. εἰ δὲ ὄρῃς, ᾧ στρατηγῇ, Fol. 398 r.
- 20 τοὺς πολέμιονς ἔτι ἑαυτοὺς παραφυλάττοντας, καὶ μὴ πόρῳ ἔξιλαύνειν τοὺς εἰς συλλογὴν χρειῶν ἀποστελλομένους παραχω- ροῦντας, καὶ ταύτην τὴν ἐνέδραν εἰς βλάβην αὐτῶν ἐπινοήσα-

multos eorum gladio conficies, plures in servitutem rediges, formidinemque ac terrorem illis magnum iniicies: ut non amplius imprudenter incurrere agros ac vastare audeant, contendantque potius domum redire. Haec, sicut a maioribus accepimus, et longinqui temporis usu edocti sumus, ita conscripsimus. Te autem convenit ad unius cuiusque rei probabilem eventum accommodari. Non enim ut hominum voluntates, sed ut summa providentia quidque ponderat, ita armorum exitus consequuntur.

CAP. XVIII. De eo, quando oportet ducem bipartito hostes insequi.

Si hostes diutius commorantur, tametsi id quidem parum credendum est de tam male habitis, factisque castris agros nostros incendiis ac vastationibus populantur, neque milites suos longius praedandi causa dimittere audent, debet dux firmam manum post terga hostium in alteram partem, ubi ipse non est, circummittere: et quicumque tria vel quatuor millia passuum a castris digrediuntur, a duobus lateribus eos aggredi ac vexare, frumentationibusque prohibere: ut sic cibariis destituti domum redire cogantur. Quod si vides, o dux, hostes magis etiam sibi cavere, neque frumentatum missis longius progrediendi potestatem facere, ad detrimentum illis inferendum illiusmodi insidias comparare debes. Considera globos ho-

σθαι δεῖ. τὰ φοῦλκα διασκοπῆσαι τῶν πολεμίων, τὰ εἰς φυλακὴν
 C αὐτῶν ἑξερχόμενα καὶ πόρρω τοῦ φωσσάτου ἱστάμενα. καὶ οἷον
 ἐξ αὐτῶν βραδύτερον ὑποστρέφει εἰς τὰς σκηνὰς αὐτῶν, ἴσως
 καρτεροῦν ἕως οἱ τὰ πλησίον αὐτῶν χωρία ἀνερευνῶντες ἐταῖροι
 πρὸς τὰς σκηνὰς αὐτῶν ὑποστρέφουσι, κατ' αὐτοῦ ἐνεδρεῦσαι 5
 ἐπείχθητι. καὶ δι' ἐμπείρων βιγλατόρων εἰ δυνατόν στοχάσασθαι
 τὴν ποσότητα τῶν εἰς τὸ φοῦλκον ἱσταμένων πολεμίων, καὶ τοί-
 των πλείονας μαχίμους ἄνδρας τῶν ἱππέων ἀπολεξάμενος λόχον
 γενέσθαι τοῖς ἐχθροῖς παρασκευάσεις, ἀρχηγὸν ἐν αὐτοῖς ἐπιστῶν
 ἀνδρεῖον καὶ ἐμπειρότατον. διορίσασθαι τε αὐτὸν ὀλίγους τινὰς 10
 D τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ χιτῶνας ἀμφιάσασθαι γεωργῶν· συμμῆξαι
 τε αὐτοῖς τῇ ἀλήθειᾳ καὶ τινὰς τῶν ἀγροτῶν καὶ γεωργικῶν. ἀό-
 πλους δὲ πάντας εἶναι, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀσκέπους· τινὰς δὲ καὶ
 ἀνυποδέτους· ἐφίππους δὲ ἅπαντας, ξυλοκόντια κατέχοντας
 πάνν κοντὰ, πρὸς τὸ ἀπατῆσαι τοὺς πολεμίους, καὶ δόξαν αὐ- 15
 τοῖς ἐμποιῆσαι, ὥς οὐκ εἶεν τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ γεωργοὶ τινες,
 Casarum cu- οἱ λεγόμενοι οἰχοφύλακες. μὴ πλείους δὲ τούτους εἶναι τῶν εἰκοσι.
 stodes.
 P. 153 εἰσαγαγεῖν δὲ αὐτοὺς ἐν χωρίοις· ἀνὰ ἑξ ἢ καὶ πλείονας πλησίον
 ἀλλήλων, ἔχοντας κτήνη τινὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς χωρίοις, εἴτε ὑπο-
 P. 153 ζύγια εἶεν καὶ βόες, εἴθ' ἵπποι τε καὶ ἡμίονοι. περὶ δὲ ἐνδε- 20
 κάτην ὥραν τῆς ἡμέρας διορίσασθαι αὐτοὺς ἐμφανισθῆναι τοῖς
 πολεμίοις, ἀπὸ χωρίου εἰς ἕτερον χωρίονδρομαίως εἰσερχομένους
 καὶ περισπωμένους, ὅπως τὰ κτήνη αὐτῶν ἀναλάβωνται, καὶ
 πρὸς τὰ δυχρῶματα διασώσωσι. τούτους τοίνυν ἥνικα οἱ εἰς τὸ
 11. ἀμφιάσασθαι. De hac forma vid. Albert. ad Hesych. I. 295. A.
 14. ξυλοκόντια. Sic verti cum Ducang. Gloss. I. col. 1024. nisi leg.
 ξυλοκόντια.

atium, qui ad frumentatorum praesidium egressi longius a castris consti-
 terunt. Quorum si quis tardius ad tentoria se recipit, praestolatus for-
 tasse, donec commilitones, iuxta vicos perscrutati, in castra recesserint,
 hunc circumvenire propera. Ac si excubitoribus peritis adhibitis nume-
 rum hostium in hoc globo persistentium inire potes, per maiorem numerum
 virorum valentium ex equitibus electorum insidias adversariis faciendas
 curabis, delegato ad hoc praefecto strenuo ac peritissimo. Is paucos quos-
 dam ex suis vestimenta rustica induere iubeat: his admisceat aliquot revera
 paganos atque agricolas. Omnes autem inermes esse debent, capitibus
 nudis, nonnulli etiam discalceati: cuncti equis insidentes, baculos geren-
 tes admodum breves, ad fallendos hostes fidemque illis faciendam, non se
 esse de exercitu, sed paganos quosdam, qui casarum custodes appellen-
 tur. Neque esse debent plus viginti. Hos introducat in vicos, senes si-
 mul, aut etiam plures, ita ut non longe inter se distent, iumenta quoque ha-
 beant in ipsis vicis, sive haec veterina sint ac boves, sive equi et muli.
 Hos iubeat, circa undecimam horam diei hostibus se in conspectum dare,
 et a vico ad vicum trepidanter discurrere satiaque agere, quasi pecora sua

φοῦλκον ἱστάμενοι πολέμιοι θεύσονται, τὰ μὲν τῶν κτηνῶν ἀδ-
 τῶν παρέλκοντας, τὰ δὲ ἀπελαύνοντας, καὶ ἀγρότας εἶναι καὶ
 γεωργούς τούτους ὑποτοπήσουσιν, ἀκρατῶς καὶ ἀφυλάκτως τού-
 τους ἐπιδιώξουσι. διωκόμενοι δὲ οἱ τὸ σχῆμα τῶν οἰκοφυλάκων
 5 καὶ γεωργῶν ὑποδύντες, σπουδάσουσι κυταλαβεῖν, ἐν ᾧ τὸ ἔγ-
 κρυμμα ἴσταται· καὶ τούτους οἱ πολέμιοι διώκοντες περιπεσοῦν- B
 ται τῇ ἐνέδρᾳ ἀπαραφυλάκτως. ἐπὶ δὲ τοῖς λοχίσασι προσηγ-
 ῆσωσιν, εὐτάκτῳ φρενὶ καὶ ὀρμῇ κατ' αὐτῶν οἱ τοιοῦτοι ἐφορ-
 μήσαντες συρῶσά γε τωσαν. καὶ δῆλον ὡς οὐκ ἀντιστήσονται κῦν
 10 πρὸς μικρὸν οἱ πολέμιοι· ἀλλὰ νῦν δόντες πολλοὶ τούτων καὶ
 ἀναιρεθήσονται, καὶ θορυβώτοι γενήσονται. εἰ δὲ σύνεγγυς ὁ
 χῶρος εἴη τῆς τῶν ἐχθρῶν στρατιῆς, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα τελεῖται,
 καὶ πλήθος τοῦ λαοῦ τῶν πολεμίων εἰς ἐκδίκησιν τῶν διωκομένων
 ἐξέλθοι, χρὴ τὸν στρατηγὸν καὶ ὀπισθεν τῆς τοιαύτης ἐνέδρας
 15 καὶ ἕτερον λαὸν τόπον εἰς ἐπιτήδειον εἰς ἔγκρυμμα καταστῆσαι,
 ἀπὸ τῆς προτέρας ἐνέδρας μίλια δύο. καὶ εἶγε, ὡς ἔφημεν, C
 τοὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἐνέδρᾳ λαὸς τῶν πολεμίων ἐπιδιώξει, οἱ τοῦ
 δευτέρου ἐγκρύμματος ἐξερχόμενοι κατ' αὐτῶν τοὺς μὲν οἰκίους
 περιώσουσι, τοὺς δὲ πολεμίους κατατραυματίσουσι καὶ θανα- Fol. 399 r.
 20 τώσουσι. δεῖ οὖν τὴν τοιαύτην μηχανήν, ᾧ στρατηγέ, περὶ δυ- Qua hora
 σμὰς ἡλίου ἐξεργάσασθαι· ἵνα, ἂν πλήθῃ πολεμίων ἐπίδωνται, diei aggre-
 τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἥ νῦν καταλαβοῦσα καὶ τὸν πόλεμον διαλύ- atea.
 σασα, ἀβλαβῇ τὸν ὑπὸ σὲ λαὸν διατηρήσῃ.

8. φρενί. Fort. φρεῖ. 17. λαός] λαούς codd.

inde repetere inque loca munita compellere velint. Hostes globatim excu-
 bantes, ubi hos partim pecora sua protrahentes, partim ante se agentes
 conspexerint, agricolas eos et paganos esse rati, effuse atque temere illos
 persequuntur. Hi qui custodum et agricolarum personam susceperunt,
 si agitantur, festinabunt locum assequi, ubi latentes copiae consederunt:
 quos hostes persequentes, imprudentes in insidias incident. Nam ubi his
 appropinquarint, nostri animo motuque composito coorti illis occurrant.
 Ibi perspicuum est, ne tantisper quidem restituros hostes: sed fuga facta
 multi eorum et interibunt, et captivi fient. Si tamen a loco, ubi haec ge-
 runtur, acies hostium propius abest, adversarii que magna multitudo ad
 taceos suos fugientes se effundunt, debet dux a tergo harum insidiarum
 alteram manum loco idoneo collocare, in latibulo, quod a prioribus insidiis
 duo millia passuum abest. Ac si, ut praediximus, milites priorum insidia-
 rum vis hostium persequitur, qui in altero latibulo sunt, evolantes in illos,
 tum commilitones servabunt, tum adversarios damno et morte afficient.
 Quo commento, o dux, sub occasum solis oportet uti: ut, etiam si vis hostium
 insidiosiores urgeat, tamen nox superveniens diremto praelio incolumem tuam
 manum servet.

Δ ΚΕΦ. ιθ'. Περὶ καταστάσεως καὶ ἐξοπλίσεως καὶ γυμνασίας στρατοῦ.

- Εἰ δέ γε θαρσύνουσι κοῦρσον διαχωρίζαι, εὐφυνῶς δὲ σε
τούτους ἐπιτηδεύσασθαι, ἀποστέλλοντα τῶν ὑπὸ σέ τινα ἀνδρεία
καὶ ἐμπερίᾳ κεκοσμημένον, μετὰ καθωπλισμένου λαοῦ καὶ ἑξα-
κοῦντος, τοὺς διεσκεδασμένους τῶν πολεμίων κατατρέχειν, καὶ
ἀναιρεῖν, καὶ δεσμώτας ποιεῖν. σοῦ δέ μηδέποτε καταλύετω ἡ 5
παράταξις· ἵνα, εἰ συμβῇ φούλκοις πολεμίων περιτυχεῖν πληθός
P. 154 ἔχουσι λαοῦ, πρὸς φυλακὴν δηλαδὴ τῶν ἐξελεθόντων πολεμίων
ἐπακολουθοῦσι, τὴν ἰδίαν ἔχων παράταξιν συνισταμένην, πόλε-
μον μετὰ τοῦ φούλκου συνάπτων στρατηγικῶς καὶ ἐμπείρως, ὥς
ἐξεθέμεθα, καταγωνίσῃ τούτους, καὶ τελείῃ παραδώσῃς ἀφα- 10
νισμῷ. ταῦτα δὲ εἰς τὴν σὴν ἀσφάλειαν, ὧ στρατηγέ, καὶ τοῦ
λαοῦ φυλάττεσθαι ἐπεμνήσαμεν, εἴγε ὀλιγοστόν ἐστι τὸ ὑπὸ σέ
στράτευμα, καὶ εὐαριθμητον, καὶ τοῦ τῶν πολεμίων πολὺ ἐλατ-
τούμενον. εἰ δὲ περὶ τὰς ἑξ ἢ πέντε χιλιάδας ἀπαριθμεῖται τὸ
ὑπὸ σέ μάχιμον, μᾶλλον κατὰ πρόσωπον ἀντιτάξασθαι τοῖς πο- 15
λεμίοις ἐπιέχθητι. καὶ οὕτως διὰ μηχανικῶν στρατηγημάτων καὶ
B ἐπιτηδεύσεων, εἰ χρῆ, καὶ ἁδοκῆτων κατ' αὐτῶν ἐπιθέσεων,
καὶ εἰ καλῶς καὶ ἐμπείρως τὸν κατ' αὐτῶν μηχανήσῃ πόλεμον,
Fol. 399 v. ἔχων τὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀκαταμάχητον βοήθειαν ὄνε-
παμύνουσαν, μεγάλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκης ἐργάσῃ τρόπαια. 20
οὐκ ἔνόν δὲ ἄλλως στρατηγικῶς καὶ ἐμπείρως πρὸς τὸν πόλεμον
παρασκευασθῆναι σε, εἰ μὴ πρότερον ἐξασκήσῃς καὶ ἐκπαιδεύ-
σῃς τὸ ὑπὸ σέ στράτευμα, ἐθίζων αὐτὸ καὶ ἐγγυμνάζων εἰς τε
1. εὐφυνῶς] ἀφυνῶς codd. 18. καὶ εἰ. Sic codd.

CAP. XIX. De statu, armatura et exercitatione militum.

Sed si audent catervatim praedatores a se disparare, debes hos solertia adhibita invadere, misso uno de illis qui sub te militant, homine virtute atque usu praedito, cum armata manu quae sufficiat, hostes dispersos insectari, occidere, captivos facere. Neque tamen tu tuam aciem solvas: ut si accidit, te in globos hostium numero valentes incidere, qui praesidii causa praedatores insecuti sint, tua acie instructa, praelioque cum globo illo, bonorum ducum more ac perite, ut exposuimus, commisso, expugnes illos, et funditus ad internecionem deleas. Haec tuas, o dux, militumque tuorum salutis conservandae causa monuimus, si quidem tuae copiae parvae sunt, et tennes, ut hostiles illis plurimum praestent. Sed si sub signis tuis numerantur sex aut quinque millia armatorum, magis a fronte adoriri hostes contendito. Et sic callidis consiliis et commentis, si opus est, tum etiam insperatis procurrationibus, recte ac perite bellum adversus eos administrans, si habes insuper Christi Dei nostri invictum auxilium pro te propugnans, ex victoria contra hostes magna constitues tropaea. Quamquam fieri non potest, ut caeteris rebus imperatorie ac scienter ad bellum te pares, nisi prius exercueris atque erudieris copias tuas, subigens atque

τὴν τῶν ὀπλῶν μεταχειρίσιν, καὶ πόνων καὶ ταλαιπωριῶν τὸ δρι-
 μύ τε καὶ ἐπίπονον καρτερεῖν· καὶ μὴ χαννότῃ καὶ ῥάθυμῳ,
 μέθῃ τε καὶ τροφῆς καὶ ταῖς ἄλλαις ἀσωτίαις τὸ ἑαυτῶν πᾶν
 ἐπιτρέπειν. προσήκει γὰρ μὴν, τὰς τε ῥόγας αὐτῶν καὶ σιτηρέσια ^{Milites in}
 δ' ἀνελπίδως τούτους λαμβάνειν· ἄλλας τε δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας, ^{honore ha-}
 πλείους τῶν ἐθίμων καὶ διατετυπωμένων· ἵνα τὸ ἀνευδὲς ἔχοντες ^{bendi.} C
 ἐκ τούτων δύνωνται καὶ ἵππους καλλίστους ἐπικτῆσθαι, καὶ τὰς
 ἄλλας αὐτῶν πανοπλίας, καὶ χαιροῦσιν ψυχῇ, καὶ προθύμῳ καὶ
 ἀγαλλομένη καρδίᾳ προκινδυνεύειν αἰρῶνται τῶν βασιλέων ἡμῶν
 10 τῶν ἁγίων, καὶ παντὸς τοῦ Χριστιανικοῦ πληρωματος. τὸ δὲ
 κρεῖττον πάντων καὶ ἀναγκαϊότερον, ὅπερ τὸ πρόθυμον αὐτῶν
 διεγείρει, καὶ τὴν ἀνδρείαν αὖξει, καὶ τῶν ἀτολήτων ἐρεθίζει
 κατατολμᾶν, τὸ τελείαν ἔχειν ἐλευθερίαν τὰς ἑαυτῶν οἰκίας καὶ D
 τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς στρατιωτῶν, καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς
 15 ἅπαντας. τοῦτο γὰρ ἀρχῇθεν καὶ ἀπὸ παλαιοῦ εἰς αὐτοὺς καὶ
 συνετηρεῖτο καὶ διεφυλάττετο· καὶ εὐρήσεις τοῦτο νενομοθετημέ-
 νον παρὰ τῶν πάλαι ἁγίων καὶ μακαρίων βασιλέων, καὶ ἐν τοῖς
 τακτικοῖς βιβλίοις αὐτῶν ἐγγεγραμμένον. πρὸς δὲ γὰρ τῇ ἐλευθε-
 ρίᾳ χρητὴς αὐτοὺς καὶ τῆς δεοῦσης ἀπολαύειν τιμῆς, καὶ μὴ κατα-
 20 φρονεῖσθαι καὶ ἀτιμοῦσθαι. αἰσχύνομαι γὰρ εἰπεῖν, καὶ τό-^{Fol. 400 r.}
 πεισθαι τοὺς τοιοῦτους ἄνδρας, τοὺς μὴ προτιμῶντας τῆς
 ἰδίας ζωῆς ὑπὲρ θεραπείας τῶν ἁγίων βασιλέων, καὶ τῆς τῶν P. 155
 Χριστιανῶν ἐλευθερίας καὶ ἐκδικήσεως· καὶ ταῦτα παρὰ φορο-

20. ἀτιμοῦσθαι. Sic pro ἀτιμάσθαι, ut paulo post 155. A. lin. 9.

docens illas tum tractandis armis, tum in acerbitatibus ac molestiis laborum
 aerumnarumque perferendis: ne mollietiei, ignaviae, temulentiae, luxuriae,
 reliquis nequitia totos se tradant. Convenit item, ut rogas atque fru-
 mentationes plenas accipiant; insuperque donativa et largitiones, ultra
 consuetas ac praescriptas: ut sic necessitates suas nacti inde et equos opti-
 mos et armaturam reliquam comparare sibi possint, et laeta mente, parato
 atque erecto animo pro sacris Imperatoribus nostris universaque republica
 Christiana periculis oblicere sese velint. Sed omnium optimum atque ma-
 xime necessarium, quod excitat eorum alacritatem, auget virtutem, stimulat
 demum, ut vel non audenda efficere conentur, illud est, ut non solum
 ipsorum et militum sibi ministrantium domus, sed etiam universi eorum
 necessarii, omnium rerum immunitatem habeant. Haec a principio anti-
 quitus servabatur circa illos consuetudo, ac permanebat: id ipsum a pri-
 scis Imperatoribus, sacris ac beatis illis quidem, et pronunciatum, et in
 libris militariis eorum scriptum reperies. Praeter immunitatem opus etiam
 est, ut debitum honorem percipiant, neque despiciantur sint, aut iniuriam pa-
 tiantur. Nam pudet me dicere, vel verberari eiusmodi viros, qui vitam
 ipsam minoris ducant, modo sacris Imperatoribus officium suum praestent,
 Christianosque libere et ulciscantur: idque ab exactoribus misellis, qui

λόγων ἀνθρωπαρίων, καὶ μηδεμίαν τῇ κοινῇ προξενούντων ὠφέλειαν, ἀλλ' ἢ μόνον ἐκπιεζόντων καὶ ἐκτριβόντων τοὺς πένητας, καὶ ἐξ ἀδικίας καὶ πολλῶν αἱμάτων πενήτων ἑαυτοῖς πολλὰ τύλαντα χρυσίον ἐπισυναγόντων. δεῖ δὲ αὐτοὺς μηδὲ παρὰ τῶν θεματικῶν κριτῶν ἀτιμοῦσθαι, καὶ ὡς ἀνδράποδα κατασύρεσθαι καὶ 5 μαστίζεσθαι, δεσμὰ τε καὶ κλοιὰ (ὧ τῆς συμφορᾶς) περιτίθισθαι τοὺς ἐκδίκους καὶ, μετὰ Θεὸν, σωτήρας Χριστιανῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν Β' ἁγίων βασιλέων καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, ἀποθνήσκοντας· αὐτοῦ τοῦ νόμου παρακελεύοντος, ἕκαστον ἄρχοντα τοῦ ἰδίου λαοῦ ἔξουσιάζειν, καὶ τούτους κρίνειν. καὶ τίνος ἐτέρου ἄρα λαὸς οἰκίους 10 ὁ τοῦ θέματος, εἰ μὴ μόνον τοῦ στρατηγοῦ, ὃν ὁ βασιλεὺς ὁ

Dux olim in-
dex in cau-
sis militari-
bus.

ἕγιος ἐν αὐτῷ προχειρίζεται; διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων Ῥωμαίων καὶ τοῦ νόμου τὴν τοῦ ἰδίου θέματος ἔξουσίαν ὁ στρατηγὸς ἐκέκτητο, κρῖναι τοὺς ἐγκαλοῦντας ἐπὶ στρατιωτικοῖς πράγμασι, καὶ διοικῶν τὰ ἐν τῷ θέματι ἀνακύπτοντα, ἔχων συν- 15 ἐργὸν τὸν κριτὴν καὶ παρ' αὐτοῦ συνεργούμενος· συνεργῶν δὲ καὶ τῇ πρωτονοταρίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰς τοῦ δημοσίου δουλείας ἐγκεχειρισμένοις. εἶχε δὲ καὶ ὁ τουρμαρχὴς τῆς ἰδίας αὐτοῦ τούρμας παρὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς βασιλικῆς προστάξεως ἐπ' ἔξουσίας τὰς κρίσεις, κατὰ τοὺς ἐπικρατήσαντας τύπους καὶ τὰ 20

Fol. 400 v. τούτων προνόμια. εἰ μὲν οὖν τὴν πύλαι κατάστασιν ὁ τῶν ἁγίων βασιλέων λάβῃ στρατὸς, καὶ τὰ λυποῦντα καὶ εἰς πενίαν αὐτοὺς ἄγοντα πόρρω γίνωνται τούτων· μεγάλην λήφονται προθυμίαν, καὶ χαρὰν, καὶ ἀγαλλίασιν· καὶ γενναιότεροι καὶ εὐτολμώτεροι ἔσονται, ἀκαταγώνιστοι τε καὶ ἀκαταμάχητοι τοῖς πολεμίοις δευτέρῃ- 25

nullam reipublicae utilitatem afferant, nisi quod exspolient solum et conterant egentes, eque iniuriis ac sanguine pauperum plurimo grande auri pondus redigant. Nec magis oportet, ut a iudicibus provincialibus contumelia afficiantur, servorumque instar trahantur, pulsantur, in vincula et boias (o rem odiosam) coniciantur vindices et, post Deum, servatores Christianorum, pro sacris Imperatoribus prope dicam quotidie occumbentes: ipsa lege iubente, ut praefectus in suas quisque copias imperium habeat, easque iudicet. Et cuinam milites provinciales proprii sunt, nisi duci soli, quem divinus princeps ea in provincia constituit? Quamobrem etiam ab antiquissimis Romanis auctoritas duci in sua provincia lege erat data, ut actionem intendentes in causis militaribus iudicaret, natusque in provincia lites administraret, simul assidente et adiuvante iudice: utque ipse et protonotario et reliquis, qui magistratus civiles haberent, operam tribueret. Item turmarcha in causis suae turmae ex lege edictoque principali iudicium exercebat, secundum formulas tunc usitatas, atque praerogativas illorum. Quod si reponitur in pristinam conditionem divinorum principum exercitus, quaeque in luctum egestatemque detrudunt milites, procul ab illis remonentur: miram capient alacritatem, hilaritatem, laetitia: strenuiiores et audaciores erunt: inexpugnabiles et invicti adversariis existent. Quibus

σονται. καὶ τούτων οὕτως γινομένων, οὐ μόνον τὰς ἰδίας οἱ ἄγιοι ἡμῶν βασιλεῖς ἐκδικήσουσι χώρας, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πλείστας τῶν πολεμίων καθυποτάξουσιν.

D

ΚΕΦ. κ'. Περὶ τῶν ἐγχορονιζόντων πολεμίων κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν, ἵνα ὁ ἡμέτερος στρατὸς κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν ἐπέλθῃ.

Τῶν πολεμίων μετὰ μεγάλης καὶ βαρείας δυνάμεως τὰς χώ-
 5 ρας ἡμῶν περιπολούντων, ἐκτριβόντων τε, καὶ ἀφανιζόντων, P. 156
 καὶ πολιορκίας κάστρων διαμελετώντων· φυλαττομένων δὲ, τοῦ
 μὴ παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἐνεδρευθῆναι, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον αὐτοὺς ἐνεδρεῦσαι μηχανωμένων· εἰ μὴ ἀξιώλογος Ῥωμαϊκῇ
 δύναμις εἰς ἀντιπαράταξιν τούτων ἔσσι, δυναμένη τούτους κα-
 10 ταγωνίσασθαι· τοῦτο δεῖ σε, ὦ στρατηγέ, διαπράξασθαι, ὅπερ
 καὶ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις γέγονε, καθὼς ἡ συντεθεῖσα στρατηγι-
 κὴ βίβλος παρὰ τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφωτάτου βασιλέως Λέοντος
 διαλαμβάνει. ἥ καὶ οἱ ἐντυχόντες σαφῶς τὰ περὶ τῶν λεχθησο-
 μένων ἐπίστανται. τὸ γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὁ τῶν Κιλικίων B
 15 ἄπας λαὸς μετὰ βαρείας δυνάμεως κατὰ τοῦ θέματος τῶν Ἀνα-
 τολικῶν ἐξελθὼν, καὶ τὸ κάστρον Μισθείας σφοδρῶς πολιορκῶν,
 τῷ τηρικᾷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ ὁ βασιλεὺς προστέταξε, με-
 τὰ τῶν θεμάτων καὶ ταγμάτων κατὰ τῆς τῶν Κιλικίων χώρας ἐπι- Fol. 401 r.
 στρατεῦσαι· δύο δὲ τῶν στρατηγῶν, τοῦ τε Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ
 20 Ὀψικίου, ὑπολείπεσθαι, τοῦ πρὸς ἐκδίκησιν, ὡς οἶόν τε, τοῦ

5. περιπολούντων. Fort. κυρπολούντων. 13. διαλαμβάνει. Vid.
 Leonis Tactic. inter Opp. Meura. edit. Lami, VI. 775. B. et Con-
 stantini Tact. ibid. 1375. C.

ita constitutis, sancti Imperatores nostri non modo suas provincias tuebun-
 tur, verum etiam alias plurimas, quae hostibus obtemperant, sibi subicient.

CAP. XX. De adversariis, si diutius in regione nostra morantur, ut exercitus
 noster in illorum fines transeat.

Quod si hostes cum magno gravique exercitu provincias obeant, ve-
 zent, exinaniant nostras, obsessiones oppidorum facere in animo habeant,
 caveantque praeterea, ne ab exercitu Romano insidiis petantur, ipsique
 potius ad faciendas illi insidias intenti sint: si non idoneas copias ad ca-
 stra contra facienda suppetant, quae pellere eos possint: illud te oportet,
 o dux, exsequi, quod idem superiore memoria factum est, sicut liber demon-
 strat, quem de ducis officio Leo, celebratae memoriae sapientiaeque prin-
 cepe, confecit. Quem qui legerint, praeclare quae dicturi sumus intel-
 ligent. Illo enim tempore, cum tota Cilicum gens maximis copiis effe-
 buisset in provinciam Orientalem, castellumque Mistheae summa vi oppu-
 gnaret, ei qui tunc exercitui praeerat mandavit Imperator, ut cum latercu-
 lis numerisque in Cilicum fines se inferret: duos autem duces, Anatolici et
 Opsicii, post se relinqueret, qui ad servandum pro facultate castellum re-

Leo Diaconus.

τε κάστρον καὶ τῆς λοιπῆς χώρας τοῖς πολεμίοις ἀντικαθίστασθαι. ὁ μέντοι τῶν στρατευμάτων δημαγωγὸς (ἦν δὲ τότε Νικηφόρος ὁ ἐπίκλην Φωκᾶς), διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς τοῦ Μαυριανοῦ λεγομένης κατὰ τῆς χώρας Ἀδάνης τὴν ἐπέλευσιν ποιησάμενος, λείαν ὅτι πλείστην ἠλάσατο. τοῦτῃ πρὸς συνάντησιν λαὸς ὁ τῆς Ἀδάνης ἐξῆλθε, καὶ ὥς ἀπὸ μιλίων δύο τῆς πόλεως αὐτῶν ἀντιταξάμενοι, ἅμα τῷ συμπεσεῖν ἀλλήλοις νῶτα μεταβαλόντες οἱ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀκόσμῳ φυγῇ καὶ σκοράδῃ ἐνθὺ τῆς πόλεως ὥρμησαν. ὁ δὲ γε τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἡγούμενος ὅσους τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἔνδον πυλῶν γενέσθαι μὴ δυνηθέντας εὔρε, τοὺς μὲν μαχαίρᾳ συνέκοψε, τοὺς δὲ πρὸς δουλείαν ἡγάγετο. τοῦ δὲ ἄστεος ἐγγύθι στρατοπεδευσάμενος, ἀμπελώνων καὶ δένδρων τὰ ἔγκαρπα ἅπαντα κατατεμὼν, τό, τε πέριξ τῆς πόλεως λαμπρόν τε καὶ εὖχο-
 Dσμον ἀπημαύρωσε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄχρι θαλάσσης ἐπιδραμὼν ὁ λαὸς αὐτοῦ, αἰχμαλωσίαν ὅτι πλείστην καὶ κτήνη πᾶμπολλα ἀνα-
 λαβόμενος, καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὁδοιπορήσας, ἐν τῷ Κύνῳ ποταμῷ, ὃς Ἰέραξ ἐγχωρίως κέκληται, ἔξωθεν τῆς γεφύρας, ἐν ᾗ ἡ ὁδὸς πρὸς Ἀδανὰ φέρει, ἠπλήκεισε. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἀπάρας
 Fol. 401 v. ἐκείθεν, τὴν ἰδίαν καταλήψεσθαι ἐπορεύετο. τὴν τῶν Ῥωμαίων τοίνυν οἱ τὴν Μίσθειαν περικαθήμενοι πολέμιοι κατὰ τῆς ἐαντῶν
 P. 157 χώρας ἐπίθουσιν ἀκουτισθέντες, τὴν πολιορκίαν λίσσαντες τάχῃ
 κτήσαντες τῶν ἀμφοτέρων διήμαρτον. ὁ γὰρ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἡγούμενος μετὰ πολλῶν σκύλων τε καὶ λαγύρων καὶ ἀνδραπόδων διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Καρυδίου λεγομένης τὰ Ῥω-25

liquamque regionem hostibus obsisterent. Ita summus copiarum nostrarum dux (is erat tunc Nicephorus cognomento Phocas), per viam quae Mauriani dicitur in agrum Adanensem facta impressione, praedas ingentes cepit. Cui Adanenses obviam egressi, ad duo millia passuum ab oppido instructa acie, simul atque concurrerunt, terga vertentes Ismaelitae effusa fuga disiecti recta ad oppidum contenderunt. Quorum quotquot Romanorum exercituum dux deprehendit, qui intra portas se conilicere non potuissent, eorum partim in hostium numero habuit, partim in servitutem abduxit. Castris dein propter oppidum positis, exciso omni vinearum et arborum foetu, nitorem locorum circa oppidum amoenitatemque deleuit. Postridie eius diei ad mare usque pervadens exercitus, captivos quam multos nactus pecorumque multitudinem, nullam partem diei itinere intermisso, ad Cydnum flumen, quod Hierax ab accolis vocatur, ultra pontem, per quem iter Adanam versus est, conedit. Inde profectus postridie ad suos fines recipere se coepit. Hostes Mistheam circumsidentes, cum de Romanorum in suam regionem impressione audissent, obsidione soluta magna celeritate adhibita ad suum agrum tuendum reverterunt. Sed inani labore suscepto utraque spe frustrati sunt. Nam dux exercituum Romanorum cum spoliis, praedis, mancipiis permultis, per viam, quae Carydii

μαίων ἤθη κατέλαβε. πρὸς τούτῳ δὲ καὶ οἱ στρατηγήσαντες τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Καππαδοκίας ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις, τῶν Ταρσι-
 τῶν κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας τὴν ἐξέλευσιν ποιοιμένων, δι'
 ἄλλης ὁδοῦ ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν εἰσερχόμενοι, ποτὲ μὲν αὐτοὶ
 5 δίκαιοι, ποτὲ δὲ τινὰς τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἀποστελλόντες, κατὰ τὸ
 ἐγχωροῦν τούτους κατετραυμάτιζον. ὁ δὲ γε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Β
 Λυκανδοῦ καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀκριτικῶν θεμάτων ἐγκεχωρισμένος ἐν
 τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὁσάκις ἂν Ἀλῆμ ὁ υἱὸς τοῦ Χαμβδᾶ κατὰ Alim Cham-
bdani F.
 Ῥωμανίας τὴν ἐξέλευσιν ἐποίησατο, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ χρείας
 10 ἀναγκαίας αὐτὸν κατεπειγούσης μετέβη, κατὰ τῆς χώρας τοῦ Χά-
 λεπε καὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐπιτιθέμενος, μεγάλην ἐν αὐτοῖς βλάβ-
 ῃν εἰργάζετο· καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ ἀρχηγούς τῶν
 πωσσάτων, μεγάλους καὶ περιφανεῖς, δορυαλῶτους εἶλε, καὶ
 τοὺς τούτων μαχίμους ἄνδρας, καὶ πλείστα φρούρια. τὸ αὐτὸ
 15 δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν Κιλίκων χώρα διεπράττετο, ὡς τῇ Λυκανδῷ
 συνορούσῃ. καὶ αὐτοὺς τοῖνον, ὃ στρατηγὲ, ὅτε μετ' ἐπιτη-
 20 δέουσας καὶ ἐνέδρας τραυματίζειν τοὺς πολεμίους ἀπορήσεις, διὰ
 τὸ ἑαυτοὺς ἐπιμελῶς ἀσφαλίζεσθαι καὶ παραφυλάττειν· οὗτ' αὖ Fol. 402 r.
 πάλιν ἀξιόλογον ἔχεις δύναμιν, πρὸς τὰ φανερώς αὐτοῖς ἀντιμά-
 χουσαι· τοῦτο δὲ σε διαπράττειν· καὶ εἴτε αὐτὸν σὲ κατὰ τῆς
 χώρας τῶν πολεμίων ἐπείγεται, καταλιμπάνοντα ἄνδρα τῶν ἄλ-
 λων στρατηγῶν ἀξιολογώτερον, μετὰ καὶ στρατεύματος τοῦ πρὸς
 παραδρομὴν καὶ πρόνοιαν τῶν θεμάτων ἐξικανοῦντος· εἴτε, σοῦ

7. ἐγκεχωρισμένος. Fort. ἐγκεχειρισμένος. 15. ὡς — συνορούσῃ]
 ὥστε νικᾷν αὐτῷ συνορούσαν codd.

vocatur, ad Romanos se fines recepit. Præter hæc Anatolicorum quoque Cappadociaeque duces superiore memoria, quando Tarsenses in agrum Romanum impressionem fecerant, per aliam viam in illorum regionem ingre-
 si, modo per se ipsi, modo per quosdam suorum eo miasos, pro facultate illos vexaverunt. Eadem tempestate is, cui Lycandi erat provinciarum-
 que limitaneorum, quae ibi sunt, commissæ cura, quotiescunque Alim Cham-
 bdani filius vel in Romanos fines irruptionem faciebat, vel in sua ipse re-
 gione, causa necessaria urgente, castra mutabat, Chalybonensem et An-
 tiochinum ingressus agrum, magnum partibus illis detrimentum afferebat:
 in potestatemque redigebat suam Alimi propinquos, castris praefectos ma-
 gnos ac spectabiles homines, eorumque milites, viros fortes, et castella nu-
 mero plurima. Quod idem in Ciliciensi fiebat tractu, quippe qui Lycando
 sit finitimus. Quapropter, o dux, siquando industria insidiisque tuis male
 habere non potes hostes, quod ipsi se diligenter communiant ac tueantur:
 neque magis idoneas habes copias, ut aperto Marte decertare possis: id
 quod diximus facere te oportet: et vel te ipsum in adversariorum limites
 inferre, relicto praestantissimo ex praefectis tuis, cum manu quae ad inso-
 quendos hostes tuendasque provincias sit satis: vel, si tu ipse hostes se-

τὴν παραδρομὴν ποιοῦντος, τὸν κρείττονα τῶν στρατηγῶν, καὶ Δεῦρ' ἀνδρεία καὶ πολυπειρία ὀνομαστὸν καὶ ἐπαινούμενον, μετὰ ἱππικῆς καὶ πεζικῆς ἀξιολόγου δυνάμειος κατὰ τῆς τῶν πολεμίων ἀποστέλλειν χώρις, καὶ χρονίζειν ἐν αὐτῇ, καὶ πυρπολεῖν, καὶ ἀφανίζειν, καὶ κάστρα πολιορκεῖν· ἵνα τοῦτο ἀκούοντες οἱ πολέ- 5 μιοι, καὶ μὴ βουλομένου τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, ἀναγκάσωσιν αὐτὸν ἐπαναζεῦξαι πρὸς τὴν τῆς ἰδίας χώρας ἐκδίκησιν. ὁπότεν δὲ τὰς χώρας ἡμῶν καλῶς ἐκσπληεύσης, καὶ φρυγαδεύσης καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς οἰκοῦντα λαὸν καὶ τὰ τούτων θρέμματα ἐν ὄρεσιν ὑψηλοῖς καὶ δυσβάτοις, καὶ βουληθῶσιν οἱ πολέμιοι ψηλαφηῆσαι καὶ ἀνε- 10

P. 158 ρενήσασθαι τὰ τοιαῦτα ὄρη, κἀκεῖθεν τούτους ἀνδραποδίσασθαι, καὶ πανστρατὶ πλησιάσαι τοῖς τοιοῦτοις τόποις θελήσῃσι, καὶ τὰς σκηνὰς ἐκεῖσε πῆξασθαι· ὀφείλεις καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις πλησίον γενέσθαι, εἰς ἐκδίκησιν τῶν οἰκίων. καὶ εἴγε τὸν χώρον θεύσῃ, ἐν ᾧ οἱ πολέμιοι ἀλλέζονται, ὄρος ἔχον- 15 τα ἢ τόπον ὑψηλὸν καὶ ἐπιτήδειον πρὸς τὸ νυκτὸς κατ' αὐτῶν

Fol. 402 ν. ἐπιθέσθαι, τοῦτο μελετήσεις. καὶ διασκοπήσας καλῶς τὴν τοῦ τόπου θέσιν, καὶ βοήθειαν ἐκεῖθεν ἔχων, τὸν κατ' αὐτῶν παρασκευάσης πόλεμον νυκτὸς, μετὰ πεζικῆς δυνάμειος καὶ ἱππέων, Βκαθὼς περὶ νυκτοπολέμου κατωτέρω εἴρηται. καὶ μεγάλως αὐ- 20 τοὺς τραυματίσεις καὶ ἐκθροήσεις, καὶ παρασκευάσεις ἐκεῖθεν ὑποχωρῆσαι. καρτερούντων δὲ ἔτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, καλῶς ἑαυτοὺς ἀσφαλιζόμενοι καὶ παραφυλάττοντες, καὶ βουλομένων ἀνερενήσῃσι τὰ ὄρη, ἐν οἷς τὰ καταφύγια τῶν χωριτῶν τυγχάνει,

19. καὶ] σὺν codd.

queris, optimum ex praefectis, qui ob virtutem usumque in re militari nomen sit et laudem nactus, cum idonea equitum militumque copia in regionem adversariorum immittere, qui eam ibi commorans incendiis populationibus vexet, oppidaque obsideat: ut hac re audita hostes ducem suum vel invitum ad patriam tuendam signa referre cogant. Quod si agros nostros diligenter exinanieris, incolarumque turbam atque pecora in altos asperosque montes compuleris; hostes autem velint perquirere ea iuga ac scrutari, hominesque inde in servitutem abducere, ideoque omnibus cum copiis accedere ad eiusmodi loca, et castra ibi ponere cogitent: debes tu quoque appropinquare locis illis, ad opem tuis ferendam. Ubi si animadverteris, locum, in quo tendant adversarii, montem habere aut crepidinem editam, aptamque, ut inde noctu aggredi eos possis, ad hoc mentem convertas. Atque, perspecta bene natura loci, illa adiutus cum pedestribus equestribusque copiis praelium instituas adversus illos noctu, quemadmodum in capita de dimicatione nocturna infra demonstrabitur. Ita vehementer illos vexabis et perterrebis, efficiesque ut inde recedant. Quod si nihilominus permanent ibidem, diligenterque sese custodiunt ac tuentur, voluntque scrutari montes, in quibus receptacula rusticae plebis sunt, de-

δὸν φυλαχθῆναι καὶ προκατασχεθῆναι παρὰ σοῦ τὰς εἰσόδους
 διὰ τε ἀκοντιστῶν καὶ ψιλῶν. καὶ τούτων καλῶς φυλαττομένων,
 ἐν οἷς ἡ καταφυγὴ τῶν γεωργῶν σὺν τῶν φAMILIΩΝ καὶ τῶν τέ-
 κνων αὐτῶν γέγονεν, εἰ βουλευθῶσι διὰ τῶν στενωπῶν καὶ δυσβά-
 5 των ἐκείνων ὁδῶν εἰσελθεῖν, ἡττηθήσονται· καὶ μάλιστα πεζι-
 κῆς [δυνάμειος αὐτοῖς ἐπιθεμένης. εἰ δ' αὐτοὶ μετὰ πεζικῆς] C
 βουλευθῶσιν ἐπελθεῖν, καὶ τὰ ὄρη διερευνήσασθαι, ἐν ἐνδοτέροις
 καὶ ὄχρωτέροις καὶ ἀνεπιβουλεύτοις τόποις εἰσαγαγεῖν τοὺς τῶν
 χωρίων οἰκήτορας ἐπείχθητι· σοῦ μετὰ παντός τοῦ λαοῦ τὰς
 10 εἰσαγούσας κατ' αὐτῶν ὁδοὺς δηλαδὴ καταλαμβάνοντός τε καὶ
 ὁσπάλως διαφυλάττοντος.

ΚΕΦ. κα'. Περὶ πολιορκίας κάστρου.

Πρὸς πολιορκίαν δὲ κάστρου καταγοῶν εὐτρεπιζομένους τοὺς
 πολέμους, δέον καὶ σέ, ὦ στρατηγέ, ὅσα πολιορκεῖσθαι δυνα-
 τὸν (εἰσὶ γὰρ πολλὰ κάστρα μὴ δεδιότα πολιορκίαν), ἐν τοῖς τοι-
 15 οῖς πρὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐξελύσεως παρασκευάσαι τὸν ἐν αὐτῷ-Fol. 403 r.
 τοῖς καταφεύγοντα λαὸν μηνῶν τεσσάρων τροφὰς καθένα ἑκα-
 στον, εἰ δυνατόν καὶ πλείονων, καθ' ὅσον συνορῆς ἔσεσθαι τὴν
 πολιορκίαν, ἀποτίθασθαι. καὶ τῶν ἐν ταῖς κιστέραις ὑδάτων
 ἐπιμελῆσθαι, καὶ τῶν ἄλλων πάντων, ὅσα πολιορκουμένους ἐκ-
 20 δεικνύει καὶ βοηθεῖν δύνανται. ταῦτα γὰρ, διὰ τὸ πλήθος, τῇ
 παρουσίᾳ γραφῇ ἐκθεῖναι κατὰ μέρος ἐύσομεν. περὶ γὰρ τοιούτων
 καὶ ἑτέρων πολιορκητικῶν μηχανημάτων, καὶ τοῦ, πῶς χρὴ τοὺς

3. φAMILIΩΝ. Sic codd. 6. Uncis inclusa, quae sunt in codd.
 omnib. praetermissa, e coniectura supplevi.

bent per iaculatores ac velites observari a te aditus, et praeoccupari. His
 recte custoditis, qua refugium rusticulis familiisque eorum ac liberis pa-
 tuit, si hostes per fauces viasque arduas introrumpere conantur, funden-
 tur, maxime peditatu eos invadente. Sin vero cum peditatu conantur eni-
 ti, montes perscrutari, tu ad interiora magisque munita et ab insidiis
 tuta loca agrestem plebem transducere properato: ipse cum tuis copiis
 omnibus ducentes eo vias occupa, et diligenter custodi.

CAP. XXI. De obsidione oppidi.

Ubi intellexeris, ad obsidendum oppidum se parare adversarios, oportet
 te, o flux, quae loca oppugnationi patent (sunt enim oppida multa quae
 impugnationem non timeant), in his instituere, ut ante hostium adventum
 unusquisque ex plebe eo confugiente cibaria in menses quatuor, vel etiam
 in plures, si fieri potest, quamdiu aestimas obsidionem fore, deponat. Item
 aquarum in cisternis curam habere, caeterarumque rerum omnium, quot-
 quot obsessis tutelae atque praesidio esse possunt. Tametsi ea, quod per-
 multa sunt, particulatim exponere hac scriptione omitemus. Nam de iis,
 aliisque oppugnandi commentis, deque ratione qua obsessi adorientibus re-

ἔνδον τοῖς ἔξωθεν ἀντιμάχεσθαι, ἀκριβῶς πρὸ ἡμῶν καὶ λελογι-
 σμένως οἱ τὰ τακτικά καὶ στρατηγικά ἀναγραφόμενοι ἐξέθεντο.
 Libri obse- ἡμεῖς δὲ περὶ παραδρομῆς καὶ κατασχέσεως κλεισσομένων προστα-
 dionales. P. 159 χθέντες εἰπεῖν, τὰ ταύτη συντελοῦντα καὶ ἐφαρμόζοντα κατὰ τὸ
 ἐνὸν ἐκθεῖναι κατεπειγόμεθα. τῶν πολεμίων τοίνυν τὸ κάστρον⁵
 περικαθισάντων, καὶ πρὸς πολιορκίαν χωροῦντων, εἰ μὲν, ὥς
 ἔθος ἐστὶ τοῖς βουλομένοις στενοχωρεῖν τοὺς πολιορκουμένους,
 ἀπληκεύσουσι δηλονότι τοῦ κάστρου κυκλῶθεν, πρὸς τὸ μὴ δύνα-
 Oppidorum- σθαῖ τινὰς τῶν ἡμετέρων μήτε εἰσερχεσθαι μήτε ἐξέρχεσθαι· ἵππαι
 limitaneor- ἐν ὄχυροῖς τόποις καὶ δυσβάτοις σχεδὸν τὰ πλεῖστα ἡμῶν ἴδρυν-
 rum Orientis- 10 ται κάστρα· εὐχερῶς τούτοις οὕτως ἀπληκεύσουσι, χάρακος
 situs. καὶ ἀσφαλείας ἄνευ, ἰσχύσεις, ᾧ στρατηγῇ, καθ' ἓν μέρος τυ-
 Βκτὸς μετὰ πεζικοῦ στρατεύματος ἐπιθέσθαι· καὶ μετὰ συνθή-
 ματος ὁμοῦ καὶ τοὺς ἔνδον ἐξελεῖν παρασκευάσεις ἐν αὐτῇ τῇ
 ὥρᾳ, καὶ συνάψαι καὶ αὐτοὺς, εἰ δυνατόν, πόλεμον. καὶ τὴν¹⁵
 Fol. 403 v. ἀπὸ τοῦ τόπου ἔχων βοήθειαν τούτους καταγωνίσῃ. ἔργον δὲ
 τοῦτο προνοίας Θεοῦ. εἰ δὲ διὰ τὴν τοῦ χώρου δυσχέρειαν
 καὶ σκληρότητα οὐ θαρσύνουσιν οὕτως κυκλῶθεν καὶ διεσπαρ-
 μένως ἀπληκεῦσαι, ἀλλ' ἐκ δύο μερῶν ἢ ἐξ ἑνὸς ἅπας ὁ
 λαὸς αὐτῶν στρατοπεδεύσει, δέον πρότερον πᾶσαν τροφήν ἀν-
 20 θρώπων τε καὶ ἀλόγων πυρπολῆσαι καὶ τελείως ἐξαφανίσαι, καὶ
 μηδὲν εἰς χρεῖαν ἀλόγων ἢ ἀνθρώπων πλησίον τοῦ κάστρου ἢ
 C πόρῳ καταλιπεῖν ἐν τοῖς χωρίοις. εἰ δὲ καὶ ξύλον ἐπιλείπει, ἐπὶ
 τοῦ τόπου ὄρους μὴ ὄντος, καὶ αὐτὰ τὰ στέγη τῶν οἰκημάτων

8. κυκλῶθεν] κύκλωθεν cod.

astant, ante nos qui de re militari ducisque officio scripserunt, accurate
 et docte exposuerunt. Nos contra de velitatione et occupatione clastro-
 rum dicere iussi, quae huic instituto expediant propriae sint, explicare
 properamus. Hostibus oppidum circumsidentibus oppugnationemque ag-
 gressis, si, ut solent facere qui obsessos coangustare volunt, circa oppi-
 dum in orbem consederunt, ne qui ex nostris neque intrandi neque exeundi
 facultatem habeant: cum sint fere pleraque oppida nostra in locis munitis at-
 que impeditis constituta: facile, o dux, poteris illos, temere sine vallo et
 custodia tendentes, aliqua parte noctis cum peditatu adoriri; dabisque
 operam, ut ad signum constitutum obsessi quoque eadem hora erumpant,
 et ipsi item, si fieri potest, praelium cum adversariis committant. Ita,
 loci natura insuper adiutus, eos debellabis. Quanquam hoc quidem ex
 providentia Dei pendet. Si vero ob difficultatem atque asperitatem loci
 sic dispersim in orbem considerare non audent, sed omnes eorum copiae vel
 bipartito vel uno solo loco tendunt, oportet primo alimenta hominum et
 equorum omnia comburi penitusque deleri, neque quicquam in vicis vel pro-
 prius ab oppido vel longius relinqui, quod iumentis hominibusve usui
 sit. Si ligna deficient, neque saltus ea regione subest, etiam ipsa aedi-

πυρπολῆσαι. εἰ γὰρ καὶ ξύλων ἐν χρεῖα γίνονται οἱ πολέμιοι, καὶ
 τροφῶν ἐνδεεῖς ὄσιν, ἀνάγκη τὸν λαὸν αὐτῶν ἐξέρχασθαι μικρό-
 τερον πρὸς συλλογὴν τῶν χρεῶν. σοῦ δὲ ἐμπείρως καὶ στρατη-
 γικῶς διατιθεμένου, δυνήσῃ τούτους μετὰ ἐγκρυμμάτων τραυ-
 5 ματίζειν καὶ κατατροποῦσθαι· ὥς ἐκ τούτου, τῇ τῶν τροφῶν
 ἐνδείᾳ ἀναγκαζόμενοι, τὴν πολιορκίαν λύσανσιν. εἰ δὲ ὀρῆς αὐ-
 τοὺς ἐπικαρτεροῦντας, καὶ τῇ πολιορκίᾳ ἐπιμένοντας, καὶ τοὺς
 ἔνδον στενοχωρουμένους, δέον καὶ πρὸς νυκτοπολέμους δημοσίως ᾄ
 χωρῆσαι, περικλὸν συναγροχῶς στράτευμα ἕμα ἱππεῦσιν. ὃ ἄρ-
 10 μοζόντως κατὰ τὴν τοῦ τόπου θέσιν τούτοις συνταξάμενος, τὸν
 ἐν νυκτὶ πόλεμον παρασκευάσεις γενέσθαι, καθὼς παρακατιῶν
 περὶ νυκτοπολέμου δηλώσω. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταγωνίσῃ
 αὐτοὺς, καὶ ἀναγκάσεις τὴν τοῦ κάστρου πολιορκίαν λπεῖν. εἰ
 δὲ τις αἰτία τὸν τῆς νυκτὸς πόλεμον διακωλύσῃ, καὶ οἱ ἔνδον πο-
 15 λιορκούμενοι ἐνδεεῖς λαοῦ τοῦ βοηθοῦντός εἰσι, τροφῶν δὲ σπά-
 νιν οὐκ ἔχουσι, δυνήσῃ καὶ ἐτέρων ἀνδρῶν προσθήκην ἐπαγαγεῖν, Fol. 404 r.
 ὥσπερ καὶ τροφῆς, εἴγε ἐνδεεῖς εἴεν, τρόπῳ τοιῷδε. συναγαγὼν P. 160
 ἅπαν τὸ ἐπὶ σὲ στράτευμα καὶ διχῇ αὐτοὺς διελών, οἱ μὲν ἡμί-
 σεις τούτων ἀναλαβέτωσαν καθεῖς ἀνὰ σίτου μοδίους τέσσαρας
 20 αἰς ὅς ἐποχοῦνται ἵππους· παρέχων αὐτοῖς καὶ εὐζώνους ἐτέρους
 ἵππεῖς, μηδὲν ἐπιφερομένους πλὴν τὰ ὄπλα αὐτῶν, καὶ πρὸς μό-
 νην αὐτῶν φυλακὴν εἶναι. σὺ δὲ μετὰ τοῦ λοιποῦ μαχίμου στρα-
 τεύματος ἐν ἐτέρῳ μέρει κατὰ τὴν ὥραν, ἣν οἱ τὸν σῖτον ἐπιφε-
 ρόμενοι πλησίον τοῦ κάστρου μέλλουσι γενέσθαι, περὶ μέσην νύ-

4. διατιθεμένου. Sic codd.

fidorum tecta cremanda sunt. Ita hostes, propter difficultatem lignatio-
 nis, reique frumentariae inopiam, necesse est longius milites emittere ad
 res necessarias comportandas. Ibi tu, cum perite e ducisque officio rem
 geasseris, poteris illos collocatis insidiis vexare ac fundere: ut ideo, simul-
 que victus inopia coacti, obsidionem solvant. Ubi illos perseverantius in
 obsidione permanere, in oppidoque rem esse in angusto vides, debes de
 conferendis nocte toto Marte signis cogitare, contractis, una cum equita-
 tu, pedestribus copiis. Quas si convenienter naturae loci equitibus inter-
 possideris, institue noctu praelium, quemadmodum inferius in capite de di-
 micatione nocturna demonstrabo. Hoc modo franges illos, coegasque, ut
 obsidionem oppidi omittant. Si qua tamen obestit causa, quominus prae-
 lium noctu fiat, obesset autem, quamvis commentu instructi, praesidii indi-
 gent, potes illo modo vel propugnatorum, vel, si assona premantur, ci-
 bariorum supplementum introducere. Omni in unum locum coacto ac bi-
 fariam divisio exercitu, suscipiant alterius partis milites singuli in equos
 quibus vehuntur quaternos modios frumenti. His attribuas alios expeditos
 equites, nihil ferentes praeter arma, qui duntaxat alteris praesidio sint.
 Tu vero cum reliquo armato exercitu ex parte diversa eadem hora, qua
 frumentarii propius ad oppidum accessuri sunt, circa mediam noctem re-

κατα ἄθρόως μετὰ κραυγῆς καὶ σαλπείγων φάνηθι, ὡς ἦδη πο-
 B λεμισὼν αὐτούς. τῶν δὲ πρὸς τὸν σὺν πόλεμον παρασκευαζομέ-
 νων, καὶ τὴν ὁρμὴν πρὸς σέ ποιουμένων, ἄδειαν εὐρόντες οἱ τὸν
 Quomodo σῖτον ἐπιφερόμενοι, ἀποκομίσουσὶ τε αὐτὸν ἐν τῷ κάστρῳ, καὶ
 perrumpen- ἄσινεῖς πάλιν νοστήσουσι. καὶ διὰ τῆς τοιαύτης μηχανῆς καὶ ἀν-
 dum obses- δρωῶν ἐπιβολῇ καὶ τροφῆς παράσχεῖς αὐτοῖς, εἶγε ἀμφοτέρων ἐν
 sum. χρεῖα εἰσὶ, καὶ σωτηρίας οἱ πολιορκούμενοι τύχωσιν.

ΚΕΦ. κβ'. Περὶ διαχωρισμοῦ λαοῦ τῶν ἡμίσει πολεμίων, ἥ καὶ τοῦ
 τρίτου μέρους.

C Εἰ δὲ μὴ πρὸς πολιορκίαν κάστρου εὐτρεπίζοντο οἱ πολέμιοι,
 ἀλλὰ μετὰ πολλῆς καὶ σφοδρᾶς δυνάμεως τὰς ἡμετέρας χώρας
 περινοστοῦσι, χρὴ τὸν στρατηγοῦντα τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων 10
 ἐπιμελῶς τοὺς γεωργοὺς ἤτοι τοὺς τῶν χωρίων πόλitas καὶ τὰ
 αὐτῶν ἅπαντα παρακελεύσασθαι τε καὶ παρασκευάσασθαι, ἐν κά-
 στοροις καὶ ὄχυροῖς τόποις διασώσασθαι, τοὺς δὲ τῶν πολεμίων πρὸς
 Fol. 404 v. λείαν ἐξερχομένους ὡς νουνεχεῖς καὶ ἀγρόπνους τραυματίζειν· ἵνα
 εἰεν δεδοικότες πόρῳ τοῦ στρατεύματος αὐτῶν ἐξελαύνειν, καὶ 15
 τροφὰς ἐπικομίζεσθαι· κἀντεῦθεν στενοχωρίᾳ τροφῶν συσχεθῇ-
 D σονται. πλὴν, ὡς ἔφημεν, πλῆθος λαοῦ ἔχοντες ἑτέραν ἴσως μέθο-
 δον μετελεύσονται. διαχωρίζοντες ἐνίοτε τοὺς ἡμίσεις τοῦ λαοῦ αὐ-
 τῶν, ἥ καὶ τὸ τρίτημόριον, ἀποστελοῦσι πόρῳ ἡμέρας ὁδοῦ διά-
 στημα, ἥ καὶ ἐπέκεινα ἀπέχον τοῦ φωσσάτου αὐτῶν ἐν χωρίοις τι- 20
 σὴν, ἐν οἷς ἐλλπίζουσι πλείονας δαπάνας ἐφενεῖν. καὶ ἀνάγκη τοῦ-

19. ἀποστελοῦσι] ἀποτελοῦσι cod.

pente cum clamore tubarumque concentu appare, quasi iamiam praelium
 commissurus. Ita, dum hostes ad dimicationem adversus te se parant, ti-
 bique obviam properant, qui frumentum gestant facultatem nacti id impor-
 tabunt in oppidum, et incolumes revertentur. Eiusmodi commento et prop-
 ugnatorum additamentum, et commeatus, si amborum inopia est, submi-
 nistrabis, salutemque obsessi accipient.

CAP. XXII. De separatione dimidia vel etiam tertiae partis copiarum hostilium.

Si vero non ad obsidionem oppidi se convertunt hostes, sed cum ma-
 gno ac valente exercitu regiones pervagantur nostras, debet diligenter co-
 piarum Romanarum dux agricolas, hoc est, vicinos homines, eorumque
 fortunas omnes mandare et instituere, in oppida munitaque loca uti se
 subducant, hostiumque qui aint praedandi causa egressi, prudentia vigi-
 lantiaque adhibita afflicent: ut longius ab exercitu discedere atque com-
 meatum comportare reformident: ideoque re frumentaria anguste utantur.
 Si autem, ut diximus, magnas habent copias, fortasse aliam rationem ini-
 bunt belli. Divisione facta, dimidiam vel etiam tertiam partem exercitus
 emittent e castris iter unius diei, aut longius, in vicis ubi sperant ampli-
 rem se commeatum inventuros. Hos per biduum aut triduum a castris abes-

τους ἐπὶ δυσὶν ἡμέραις, ἢ καὶ τρισὶν, ἔξω τοῦ φωσσοῦτου αὐτῶν διά-
 γειν. τοῦτο γοῦν πυθόμενος καὶ νοήσας, ἃ στρατηγέ, δέον κατ'
 αὐτῶν ἐνεδρεῦσαι μετὰ λελογισμένης διασκέψεως, καὶ πλησίον αὐ-
 τῶν ἐν νυκτὶ γενέσθαι, καὶ τόπον ἐπιτήδειον ἐφευρίσκοντα τὸ
 5 ἴδιον στράτευμα ἀποκρῦναι. ἐπεὶ οὖν οὐκ εἰς δύο καὶ τρία χω- P. 161
 ρία, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονα ἐρευνήσοντες, τροφὰς διασκορπίζονται,
 εἰκὸς δέ ἐστι καὶ τὸ λεγόμενον φοῦλκον εἰς φυλακὴν αὐτῶν ἵστα-
 σθαι· δεῖ τὸ ὑπὸ σέ στράτευμα διχῇ διελεῖν, ἀσφάλειαν ποιού-
 μενος, μὴ φωραθῆναι ἢ διαγνωσθῆναι σε παρὰ τῶν ἀνερευνών-
 10 των πολεμίων τοὺς λόχους, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν μᾶλλον ἐνεδρευ-
 θῇς· καρτερῆσαι δὲ ἐν τῷ ἐγκρῦμματι ἄχρι ἐνδεκάτης ὥρας τῆς *Divisio diei*
 ἡμέρας, ἥδη τοῦ ἡλίου πρὸς δύσιν ὄντος. καὶ εἰ μὲν ὑποστρέ- *in horas XII.*
 ψμειν, ὥς ἔθος ἐστὶ, τὸ φοῦλκον ἐν οἷς χωρίοις αὐλίζονται οἱ
 15 ἑταῖροι αὐτῶν, ἐν τοῖς μήκοθεν χωρίοις ἀποστελεῖς οὓς ἔμπρο- B
 σθεν διεχώρισας, ὅπισθεν αὐτῶν ἐπακολουθῶν, καὶ ἐκ τοῦ σύν-
 ηγους αὐτοῖς παρεπόμενος. καὶ ὥς ἂν ἡ τοῦ τόπου θέσις διδῶσι,
 λάθρα καὶ ἄνευ κραυγῆς ὀξέως πορευόμενος ἀπύκρυμνον ἑαυτὸν, Fol. 405 r.
 ἕως οὗ ἔγγιστα γένη τῶν χωρίων. ὅτε δὲ οὐ δυνατόν ἐστιν ἀπο-
 κρῦπτεσθαι ὑπὸ τοῦ ῥύακος τὸν ὑπὸ σέ λαόν, ἀλλ' ἀνάγκη εἰς
 20 φανερόν γενέσθαι· τότε σὺν ἑπασιᾷ νεανικῇ κατὰ τῶν εἰς τὰ
 χωρία ὄντων πολεμίων ἡ ὁρμὴ παρὰ τῶν ἔμπροσθεν ἀποσταλέν-
 των γενέσθω. καὶ ἀδοκήτως τούτοις ἐπιθέμενοι καὶ ἀναιρήσουσι
 πολλοὺς, τινὰς δὲ καὶ ζῶντας ἀνδραπόδων λόγῳ κατάσχωσιν.
 εἰ δὲ καὶ τὸ φοῦλκον τὸ εἰς φυλακὴν αὐτῶν ἔξωθεν τῶν χωρίων C
 25 ἵσταται, κατ' αὐτοῦ πρῶτον τὴν ὁρμὴν ποιείτωσαν περὶ δυ-

se necesse est. Qua re cognita ac perspecta, debes, o dux, cum prudenti
 cogitatione insidias illis facere, et exercitum nocte propius admotum loco
 idoneo, si inveneris, occultare. Frumentatoribus non in duos tresve vi-
 cos, sed in plures dilapsis, si probabile est, stationem, quam fulcum vo-
 cant, ad tutandos eos praesto esse, oportet tuam manum bipartiri; cura
 adhibita, ne animadvertare dignoscereve ab hostibus latibula scrutantibus,
 tuque potius ab illis circumveniri: perstare autem in latibulo usque ad un-
 decimam diei horam, sole iam ad occasum vergente. Tum, quando statio,
 ut solet fieri, se recipere coeperit ad vicos, in quibus socii eorum con-
 sederunt, ad vicos illos remotiores praemitte milites, quos ante selegisti:
 ipse postea move, ex propinquo subsequens. Ac perinde ut se natura lo-
 ci dederit, clam, et silentio, et contentis ambulans abde te, donec pro-
 xime ad vicos accesseris. Aut si facultas nulla est occultandi iuxta rivum
 manum tuam, neque abesse potest quin in conspectum cadat, tunc equis
 acriter citatis a praemissis antesignanis in hostes, qui intra vicos sunt,
 fiat impressio. Quos si de improvise aggrediuntur, obtruncabant multos,
 quosdam etiam vivos abstrahunt in servitutem. Quod si statio ad tutan-
 dos illos disposita etiamtum extra vicos agit, prius in illam circa occasum

σμάς ἡλίου, ὥς ἔφην, οἱ ἔμπροσθεν ἀποσταλέντες. καὶ σοῦ ὕπαισθεν παρεπομένον μετὰ τοὺς προηγουμένους σου, πρὸς πόλεμον συμβαλεῖν συντεταγμένος, καὶ αὐτὸς ὁρμήσεις κατ' αὐτῶν, καὶ καταγωνίσῃ τούτους τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. εἰ δέ γε οἱ τῶν πολεμίων ἀρχηγοί, οἱ ἐκεῖσε ὄντες, πολλὴν ἔχοντες δύναμιν, 5 συστήναι δυνήθῳσι, καὶ τὴν ἤτιαν ἀνακάλεσασθαι ἀγωνίσωνται, ὅπερ ἀδύνατόν ἐστι, τῆς νυκτὸς ἤδη ἐπιλαμβανομένης οὐδὲν συμβήσεται σοι τῶν ἐναντίων. οὕτως τοίνυν ποιοῦντός σου, καὶ θανμάσσονται καὶ πτοηθήσονται σου οἱ πολέμοι, καὶ οὐκ ἀδεῶς θαρρόσουσιν ἐξέρχασθαι τοῦ φωσσάτου αὐτῶν· κἀντεῦθεν ἀνάγκη τού- 10 τοις τροφῶν ὑπερημένους πρὸς τὴν ἰδίαν παλινοστήσαι χώραν.

P. 162 ΚΕΦ. κγ'. Περὶ τῆς ὑποστρεφῆς τῶν πολεμίων, καὶ τῆς κατασχέσεως κλεισούρας.

Ἐποστρεφόντων δὲ τῶν πολεμίων καὶ τὴν ἰδίαν ἐπικυμέναν καταλήψεσθαι, δέον τὰς περικὰς δυνάμεις πρὸς τὰς κλεισούρας
Fol. 405 v. προαποστεῖλαι, καὶ τὰς ὁδοὺς, δι' ἧς μέλλουσι διελθεῖν, κατα-
Claustra li- σχεῖν. δι' οἷας γὰρ ὁδοῦ διελθεῖν βουληθῶσιν, ἀπὸ τε τῶν ἐν 15
mitanea per Σιλενκεῖα κλεισουρῶν καὶ τοῦ τῶν Ἀνατολικῶν θέματος, καθὰ
Orientem. Βτὰ Τυρρικὰ ὄρη τὴν τε Κιλικίαν διορίζουσι, Καππαδοκίαν τε καὶ
Λυκαανὸν· πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὰ παρακείμενα Γερμανικίαν
τε καὶ Ἀδατῶν, καὶ τὸ Καησουῖν καὶ τοῦ Δαουθῶ, Μελιτήνην
τε, καὶ τὰ Καλούδια· καὶ τὰ πέραθεν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ 20
διορίζοντα τὴν τε τοῦ Χανζῆτι λεγομένην χώραν καὶ τὴν πολεμίαν

1. ὥς ἔφην. Vid. supra 153. C. 19. Ἀδατῶν. Vid. notas.

solis, quemadmodum demonstravi, praemissa turma impetum faciat. Deinde tu quoque antesignanos tuos a tergo insequens, ut eris ad praelium committendum instructus, invade illos, et Christi gratia eos debellabis. Ac si hostium duces, qui ibi praesunt, quod militibus abundant, ideo confirmare sese possunt, damnumque resarcire conantur suum, tametsi id quidem fieri parum potest, tamen sic quoque nocte occupante nihil adversi eveniet. Ita si egeris, et admirabuntur et formidabunt te hostes, neque impune audebunt ex castris egredi: unde necesse est eos, commeatu destitutos, ad proprios reverti fines.

CAP. XXIII. De discessu hostium, et claustrorum occupatione.

Si se recipiunt hostes, ad suaeque fines pervenire properant, oportet te peditatum ad claustra praemittere, et vias, per quas transituri sunt, occupare. Per quam igitur viam iter facere in animo habeant, a claustris Seleucenis usque in provincia Anaticorum, qua Tauri iuga Ciliciam, Cappadociam, Lycandum disterminant: ad haec, qua Germaniciae, Adatae, regionibus Caisun et Dautha, Meliteneae, et Caludiis imminet: item qua trans flumen Euphratem agrum Chaniziti vocatum et terram hosticam Ro-

ἔχει Ῥωμανοπούλεως· ἐν ὅλοις τοῖς τοιοῦτοις θέμασι, δι' οἷας
 ἂν ὁδοῦ ὑποστρέφοντες διελθεῖν πρὸς τὴν ἰδίαν βουληθῶσιν,
 ἀδιστάκτως τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ τὸν κατ' αὐτῶν ἐπελθῆναι
 διαθέσθαι πόλεμον, καὶ τὴν νικῶσαν εὐρήσεις τῇ αὐτοῦ χάρι- C
 5 τι. ἦνίκα δὲ πρὸς τεσσάρων σταθμῶν ἤτοι ἀπλήκτων ἐπιγνώσ
 τὴν ὁδόν, δι' ἧς ὤρμησαν οἱ πολέμιοι, σοὶ μὲν τῷ τοῦ παντός
 λαοῦ ἡγεμόνι τάχει πολλῷ ἔμπροσθεν αὐτῶν γενέσθαι προσήκει,
 καὶ καταλαβεῖν τὰς περικὰς δυνάμεις, τὰς ἐν τῇ κλεισούρᾳ ἀπο-
 σταλείσας· καταλιπεῖν δὲ τὸν κρείττονα τῶν λοιπῶν στρατηγῶν,
 10 πρὸς τὸ παρατρέχειν αὐτοῖς, διὰ τὰ ὀπισθεν κοῦρσα καὶ τὰς
 ἐκδρομὰς αὐτῶν. ἔχειν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ λοιπὸν ἱππικὸν
 στράτευμα, πειθόμενον τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διορίσασθαι αὐτὸ,
 ὡς ἦνίκα οἱ πολέμιοι ὡς ἀπὸ δύο ἀπλήκτων τῇ κλεισούρᾳ πλησιά-
 σωσι, καὶ αὐτὸν μετὰ παντός τοῦ στρατεύματος διελθεῖν, καὶ D
 15 καταλαβεῖν, ἐν ᾧ τόπῳ ὁ κατ' αὐτῶν ἐξαρτύεται πόλεμος. σοῦ
 δὲ καταλαμβάνοντος ἐν τῇ κλεισούρᾳ καὶ τὰς περικὰς τάξεις ἐνου-
 μένου, δεῖον σπουδᾶσαι, καὶ ἕτερον μάλιστα περικὸν λαὸν ἐπι-
 συνᾶσαι, ὅσῳ ἂν δυναθῇς· παραινεῖσαι τε αὐτοῖς παρρησίᾳ, πρὸς
 ἀνδρείαν αὐτοὺς ἐπαλείφωσιν καὶ εὐτολμίαν, ἐποτρύναι δὲ καὶ τὸ Fol. 406 r.
 20 πρῶτον αὐτῶν, οἷα στρατηγὸς ἄριστος, μελισταγεῖ παραινεῖ-
 σει, „Ἄνδρες,” λέγων, „Ῥωμαῖοι, στῶμεν ἀκλινῶς καὶ ἐδραίως·
 στῶμεν ἀνδρικῶς καὶ γενναίως. δειξώμεν ἐχθροῖς βραχίονα καὶ
 ἰσχύν· δεῖξώμεν, ὡς πρὸς κρείσσονας τὴν ὁρμὴν ἔχουσιν, ὡς P. 163
 πρὸς τοὺς βύλλειν μᾶλλον ἢ βύλλεσθαι μέλλοντας παρατύττον-

manopolim usque separant: in omnibus his provinciis, quacunque via in
 reditu iter ad fines suos facere constituerint, ibi sine ulla dubitatione ma-
 tura dimicationem expedire adversus illos, iuvante Deo, eiusque gratia
 victoriam reportabis. Ac si longius quam quatuor mansiones sive castra
 abes, cognostique viam, qua hostes discesserint, convenit, te, totius exer-
 citus ducem, magna celeritate adhibita illos praevertere, et ad peditatum,
 iam ad claustra praemissum, te conferre: relinquere autem ex caeteris du-
 cibis praestantissimum, qui illos insequatur, ne a tergo latrocinia excur-
 sionesque faciant. Is habere debet secum reliquas equestres copias, imperio
 suo parentes, easque sic ducere, ut, quando adversarii duo circiter castra
 a claustris aberant, ipse cum omnibus copiis transeat, in eumque locum se
 conferat, ubi praelium adversus illos instruitur. Te autem, postquam ad clau-
 stra veneris, coacto in unum locum peditatu, operam dare oportet, ut prae-
 terea alteram peditum aciem, quam plurimorum possis, cogas. Hos excita-
 bis verbis fortibus, ad virtutem atque audaciam acies, alacritatem eorum,
 quod optimi ducis est, melliflua hortatione incendes. Dices: „Commilito-
 nes Romani, stemus intrepide et firmiter: stemus viriliter et animo magno.
 Ostendamus hostibus brachium et vim; ostendamus, quod in fortiores im-
 petum fecerint, quod constiterint adversus illos, qui illaturi potius sunt

ται. μὴ γὰρ λίθος φύσις αὐτοῖς, ἢ χαλκός, ὥς μὴ τραῦματα δέχεσθαι· μήτε ἐκ σιδήρου τὸ σῶμα, ὥς μὴ τῷ κόπῳ ἐκλύεσθαι καὶ ἀποναρκᾶν.“ προσέτι τούτοις ὑποδεικνύων καὶ τὴν τοῦ τόπου δυσχέρειαν, ἐν ᾧ μέλλουσι πρὸς μάχην παρασκευασθῆναι, καὶ ὅσῃν αὐτοῖς παρέχει βοήθειαν. μετὰ δὲ τὸ καλῶς αὐτοὺς 5 παραθῆξαι καὶ διεγείρει, καὶ προθυμοτέρους καὶ εὐτολμωτέρους ἐργάσασθαι, κατυστήσεις αὐτοὺς ἐν οἷς τόποις ὀφείλουσι τοῖς Β ἐχθροῖς μάχεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τὰ ὑψηλὰ τῶν ὁρέων καταλαβεῖν δέον, καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς κρατῆσαι καὶ ἀσφαλίσασθαι. ἐν οἷς δὲ καὶ ἱππεῖς ἐγχωρεῖ σὺν τοῖς πεζοῖς μάχεσθαι, καταστή- 10 σεις καὶ αὐτοὺς ἐν ἐπιτηδείοις τόποις. ἐν πάσαις δὲ σου ταῖς παρατάξεσιν ἀρχηγούς τῶν χρησίμων ἐπιστῆσαι σε δεῖ, καὶ τὰλλα πάντα φυλάξαι καὶ πρᾶξαι, ὅσα ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου περὶ τοῦ, πῶς δεῖ τοῖς πολεμίοις ἐν ταῖς δυσχωραῖς μάχεσθαι, ἐξεθέμεθα. τῶν δὲ πολεμίων πλησίον καταλαμβανόντων, καὶ αἰσθόμενων 15 τῆς παρὰ σοῦ γενομένης ἀσφαλείας ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὥς ἀμύχανον C διελθεῖν αὐτοὺς, εἶπερ παραβολώτερον τοῦτο τολμήσουσι πρᾶξαι, οὐκ εὐτυχῶς αὐτοῖς τὸ βούλευμα παραστήσεται. ἀλλὰ παρὰ τοῦ σοῦ λαοῦ δηγούμενοί τε καὶ συμπνιγόμενοι, καὶ ἄκοντες τὰ Fol. 406 ν. ᾠτα δώσουσι, σπεύδοντες δι’ ἑτέρας ὁδοῦ τὴν ἰδίαν καταλή- 20 ψεσθαι. τούτων δ’ οὕτως ὑποστρεφόντων ἀγεννῶς καὶ ἀκόσμως, ὁ λαός σου, τούτους θεώμενος, ὅσης χαρᾶς καὶ θυμαθρίας πλησθήσονται, λόγῳ παραστῆσαι τοῦτο ἀδύνατον. τῶν οὖν πολεμίων, ὥς λέλεκται, ὑποστρεφόντων, τότε καταδιώξον ὀπισθεν

14. ἐξεθέμεθα. Vid. supra 122.

ictus quam passuri. Non est ex lapide natura illorum, aut ex aere, ut vulnera accipere non possint: neque ex ferro corpus, ut laboribus non frangatur, neque torpeat.” Adhaec monstra illis locorum, ubi ad praelium adornabuntur, difficultatem, et quantam iis opem latura sit. Ita ubi illos probe acuiisti atque excitasti, paratiores et audentiores factos constitues in quibus locis debent cum hostibus configere. Ac primo quidem fastigia montium occupare necesse est, itineraque omnia obsidere ac firmare. Equites peditibus admixti sicubi configere possunt, hos quoque locis idoneis constitues. Debes denique singulis tuis aciebus duces probos praeficere, caeteraque omnia observare et facere, quae a principio commentarii, in capite de praelio cum hostibus in locis asperis conserendo, exposuimus. Ubi propius accesserint hostes, si de praesidiis tuis in via collocatis, deque difficultate transeundi certiores facti, nihilominus audacter percurrere audent, parum prospere succedet iis hoc consilium. Quippe contriti et compulsi a tuis copiis vel inviti terga vertent, aliaque via in suos fines pervenire festinabunt. Quos sic ignaviter et indecore revertentes si conspicit tuus exercitus, laetitia atque voluptate complebitur, magis quam verbis dici potest. Tu autem hostes sic, ut demonstratum est, abeuntes insequere a tergo,

αὐτῶν, ἔμπροσθεν ἀποστέλλων ἱππεῖς μετὰ ταχέων ψιλῶν· καὶ αὐτοὺς δὲ ὀξύτερον περιπατῶν τοῦ καταλαβεῖν αὐτοὺς ἐπειχθήτη. οἱ δὲ ἔχθροι διὰ τὸ φεύγειν αὐτοὺς, τάχει τὰς δυσχωρίας διελθεῖν καὶ τὸν ἐν αὐταῖς διαφυγεῖν πόλεμον, καὶ τὴν ἰδίαν καταδολῆψαι· ἐπεὶ πλησίον τῆς κλεισοῦρας γενήσονται, τοῦθ' ὑποπεθόντες, πρὸς τὸ μὴ πάλιν ἔμπροσθεν αὐτῶν τὰς πεζικὰς τάξεις γενέσθαι, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶν κατασχεῖν· ἂν ἐν νυκτὶ τὴν ὁδοπορίαν πειραθῶσι ποιήσασθαι, συντόμως τούτους καταλάβῃς, τῶν ἵππων αὐτῶν ἀτονησάντων ἀπὸ τῆς χρονίας ὁδοπορίας, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐκλειοπέτων ἐπιτύχῃς, νυκτὸς ὁδοπορούντων· καὶ εὗρες, στρατηγέ, τὸ αἰ σοι ἐπιζητούμενον. καταλαμβάνοντός σου δὲ τούτους νυκτὸς, δέον παραντίκα πόλεμον συνάψαι εἰς τὸ λεγόμενον σάκα, μετὰ πεζῶν, συνεπακολουθού- P. 164
Saca.
των αὐτοῖς καὶ ἱππέων. ἐτέρους δὲ τῶν ψιλῶν μεθ' ἱππέων ἔνθεν 15 κἀκεῖθεν τῆς ὁδοῦ ἔμπροσθεν γενέσθαι τῶν πολεμίων ἀπόστειλον, καὶ ἐκ πλαγίου καὶ αὐτοὺς πόλεμον προσβαλεῖν πρόσταξον. καὶ οὕτως ποιούντός σου, οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι, ἀλλὰ πρὸς φυγὴν ὁρμήσουσι. καὶ εἰ τοῦτο νυκτὸς πράξουσιν, καταδιώξον αὐτοὺς, καὶ τελείῳ τούτους παραδώσεις ἀφανισμῷ.

ΚΕΦ. κδ'. Περὶ νυκτοπολέμου.

- 20 *Εἰ δὲ εἰς ἑτέραν ἔλθῃσι βουλὴν, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, Β. λυσitelούσαν, καὶ ἥνικα σε καταλαβόντα αἰσθῶνται νυκτὸς ἀπληκεύσῃσι, τὰς σκηνὰς πηξάμενοι, τότε νυκτοπόλεμον κατ' Fol. 407 r. αὐτῶν ἐργάσῃ. πλὴν οὕτως σε τὸν κατ' αὐτῶν χρὴ διαθεῖναι πό-*

praemissis equitibus cum velitibus expeditis: ipseque celeriter itinere facto assequi illos propera. Adversarii qui fugiunt, ut angustias, vitato in illis certamine, festinanter transmittere, in suosque fines pervenire possint: cum propius ad claustra accesserunt, verentes, ne iterum se praevertat peditatus noster, iterque suum occupet: si conantur noctu viam pergere, sine mora illos assequeris, equis eorum diuturnitate itineris attritis: ipsosque exhaustos per noctemque ambulantes deprehendens, id, o dux, quod semper quaesivisti nactus es. Utque primum eos assecutus es noctu, evestigio oportet signa inferre praesidio quod vocatur saca, idque per pedites, quos subsequatur equitatus. Alios velites cum equitibus praemitte per utrumque latus viae, qui hostibus praecurrant, eosque iube ex transverso impetum facere. Ita si egeris, resistere non poterunt, sed in fugam se conicient. Quod si noctu faciunt, persequere, et summo exitio illos trada.

CAP. XXIV. De dimicatione nocturna.

Si vero in aliam cogitationem veniunt, sibi, secundum ipsos, salutarem, et, adventu tuo cognito, sub noctem tabernaculis statutis consident, tunc pugnam nocturnam cum illis committes. Praelium autem instruere

λεμον. οὐ μὲν ἐκ τῶν ὀπισθεν μετὰ πεζικῆς παρατάξεως τὴν προσβολὴν ποιήσεις. τὰς δὲ λριπὰς πεζικὰς τάξεις διελεῖν χρὴ εἰς ἑξ μερίδας, καὶ τρεῖς μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων ἐκ πλαγίου αὐτῶν, τρεῖς δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον καταστήσαι, εἶγε εἰς μῆκος ἢ τοῦ τόπου θέσεις τὸ ἑαυτῶν ἄπληκτον καταστήσαι καταναγκάσῃ, 5
 C ἄπεχούσας ἀλλήλων ὥσει τόξου βολὴν, ἣ καὶ μικρὸν ἔλαττον· μόνην ἀνεωγμένην καὶ ἀφύλακτον καταλιμπάνουσαι τὴν ὁδόν, τὴν πρὸς τὰ οἰκεία τοὺς πολεμίους διασώζουσιν· ὅπως σφοδρωτάτου αὐτοῖς ἐπιτεθέντος τοῦ πολέμου, καὶ τὴν ὁδὸν ἀνεωγμένην ἐφευρίσκωσι, καὶ ἀπ' αὐτῆς τοῦ διασωθῆναι καὶ τὸν πόλεμον 10 διαφυγεῖν καὶ τὴν ἰδίαν καταλαβεῖν, ἐπιβῶσι τῶν ἱππῶν, καὶ δι' αὐτῆς πρὸς φυγὴν ὁρμήσωσι, μόνην ἕκαστος τὴν ἰδίαν περιποιούμενος σωτήριαν. εἰ δὲ οὐκ ἐπιμήκεις πεποιήκεσαν τὸ ἑαυτῶν ἄπληκτον, ἀλλ' ἢ τοῦ τόπου θέσεις κυκλοτερές αὐτὸ ἀπειργάσατο, χρὴ σε τὰς πεζικὰς ἰσάντα παρατάξεις γυρόθην, παρα-15 σκευασθῆναι ταύτας προστάξαι πρὸς πόλεμον· μόνην δὲ, ὡς D ἔφημεν, τὴν ὁδὸν ἄφետον καὶ ἀνεωγμένην καταλιπεῖν, τὴν πρὸς τὰ ἴδια τούτων φέρουσιν. μετὰ δὲ τὸ διατάξασθαι τοὺς πεζοὺς τοῦτον τὸν τρόπον, παραπληκεῦσαι τοῖς πολεμοῖς προστάξεις, καὶ πυρὰ εἰς πλῆθος ἀνάψαι πολλά. ἐν μιᾷ δὲ ἐκάστη παρατάξει 20 τῶν πεζῶν καὶ ἄρχοντα καταστήσεις τῶν χρησίμων καὶ ἀνδρείων· σὺν αὐτοῖς δὲ ἱππεῖς ἐν μιᾷ ἐκάστη παρατάξει, ἐκ τῶν ὀπισθεν
 Fol. 407 v. ἱσταμένους, εἶγε καὶ ὁ χῶρος δίδωσιν, ἔχοντας ἀρχηγὸς ἄνδρας ἀξιολόγους. πείθεσθαι τε αὐτοῖς προστάξεις καὶ ἅπαντα τὸν
 P. 165 λαὸν τῶν πεζικῶν τάξεων. μετὰ δὲ τὸ οὕτως παρασκευασθῆναι, 25

oportet adversus illos in hunc modum. Tu a tergo cum pedestri acie signa inferes. Reliquos pedestres numeros distribui oportet in partes sex, tresque per obliquum e dextro latere hostium, tres ex sinistro locari, si quidem eos natura loci castra in longitudinem porrigere cōegit: distent autem hae acies inter se quasi sagittae iactum, aut paulo minus, solamque apertam et incustoditam relinquant viam illam, qua ad patriam salutemque adversarii pervenire possint: ut, acerrimo impetu in eos facto, et viam apertam invenient, et spe falsa inducti, se incolumes pugnam effugere domumque pervenire posse, consensu equis ea fugae se committant, tantumque suae quisque salutis rationem habeat. Si non in longitudinem porrexerunt castra, sed locorum situs orbiculata ea effecit, oportet te pedestres acies circumcirca collocantem iubere, ut ad pugnam se parent: solum autem, ut docuimus, illud iter liberum et apertum relinquere, quod ad adversariorum fines ducit. Postquam peditatum in hunc modum instruxeris, iube eum non procul ab hostibus considerare, ignesque magno numero accendere. Porro in unaquaque pedestri acie praefectum constitues probum et fortem virum: item cum illis equites ad singulas acies, qui a tergo subsint, si per locum licet, cum ducibus idoneis. His obtemperare iubebis omnes milites, etiam pedestrium acierum. His ita administratis, deligiti oportet velites

διαχωρίσαι χρητῶν ψιλῶν ἀνδρείους καὶ ταχεῖς τοῖς ποσὶ, καὶ ἔμπροσθεν ἀποστεῖλαι, τοῦ σιγῇ κατελθεῖν, καὶ ἔγγιστα τῶν πολεμίων γενέσθαι, καὶ διορίσασθαι αὐτοῖς, ἵνα πρῶτον μὲν οἱ ἐν τῷ μέσῳ ἰστάμενοι τὴν προσβολὴν ποιήσωνται, εἰδ' οὕτως 5 οἱ ἔμπροσθεν. καὶ εἰ μὲν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἡ τοῦ τόπου θέσις ὑψηλοτέρως φέρει, τὰς πεζικὰς τάξεις κατὰ τῶν πολεμίων * βαλλόμενοι οἱ πολέμιοι τοῖς ἐκ χειρῶν καὶ σφενδονῶν λίθοις καὶ τόξοις ἄνωθεν ἐξ ἑκατέρων, εὐχερῶς καταλυθήσονται. εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχει ἡ τοῦ τόπου θέσις, ἀλλ' ἐξ ἐνὸς μέρους τὸ ὑψηλὸν 10 ὑπέρεκται, καὶ ὡσαύτως ἐκείθεν εὐχερέστερον τῶν λίθων καὶ Β τόξων τὰς βολὰς κατ' αὐτῶν πεμπέτωσαν. πλὴν ἐκ τοῦ ἐφομύλου ἐπιμελέστερον ἔχεισθαι δεῖ τῆς μάχης. εἰ δὲ βουλευθῶσιν οἱ πολέμιοι ἐπιβῆναι ἵππων, καὶ κατ' αὐτῶν ὀρμήσαι, οὐδὲν μὲν τοῖς ψιλοῖς δεινὸν ἐργάσονται, τοῦ τόπου βοηθοῦντος αὐτοῖς· 15 ἴαντοῖς δὲ μᾶλλον μεγάλην προξενήσουσι βλάβην. συγκαταβήτωσαν δὲ πῦσαι αἱ πεζικαὶ τάξεις ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ σάλπιστάωσαν ἅπασαι μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ. ἔπειτα καὶ ὁ στρατηγὸς ἐκ τῶν ὀπισθεν ἰσχυρῶς ἀψύτῳ τοῦ πολέμου. καὶ εἰ ἔτι καρτεροῦσιν οἱ πολέμιοι, καὶ μὴ πρὸς φυγὴν ὀρμήσουσιν, 20 οἱ ταχεῖς ψилоὶ καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀποσταλέντες παρορμηθήτωσαν C παρὰ τῶν ἀρχόντων. αὐτῶν, ἔνδον εἰς τὰς σκηνὰς χωρεῖσαι τῶν πολεμίων. εὐχερὲς γὰρ τοῦτο ἔσται αὐτοῖς ἀπὸ τῆς τοῦ τόπου Oppugnatio
σκληρότητος. καὶ ἡνίκα ἄρξωνται ἀναλαμβάνειν ἵππους ἡ ἡμιό-
tabernaculo-
rum.

6. φέρει — πολεμίον. Videtur deesse aliquid: nisi vis coniungere τάξεις cum φέρει et κατὰ τ. πολ. 18. ἀψάτω. Fort. ἀψάσθω, vel ἀναψάτω, sequente accus. Vid. tamen 166. D.

fortes et velocissimos, eosque praemitti, ut silentio progressi quam proxime ad hostes accedant, sic edocti, ut primo qui iuxta medium agmen sint, impetum faciant, deinde qui a fronte. Quod si ex utroque latere locus fastigium habet, pedestres acies in hostes... adversarii manualibus et fustilibus saxis, sagittisque utrimque ex locis superioribus appetiti, nullo negotio disiciuntur. Si non sic se habet locorum situs, sed ex altera duntaxat parte fastigium imminet, similiter inde facilius saxa et sagittae in illos adiciuntur. Sin autem in planitie res geritur, maiori cautione ineunda pugna est. Hostes si volunt consensu equis in nostros impetum facere, velutibus a loco adiutis incommodum nullum inferent, sed se ipsi potius magno afficient malo. Omnes autem pedestres copiae eodem tempore decurrere utrimque debent, tubisque concinentibus clamorem et barritum tollere. Deinceps dux quoque a tergo acriter praelium committat. Ac si perseverant adversarii neque fugae se commendant, expediti velites et praemissi antesignani ducum hortationibus incitandi sunt, ut usque in tabernacula hostium penetrent. Id facile erit factu, propter saepebras loci. Ita ubi coeperint manus iniicere equis, nullis, instrumento hostium, homines-

- Fol. 408 γ. νους καὶ πράγματα τῶν πολεμίων, καὶ ἀνθρώπους ἀνδραποδίζειν, καὶ ἀρχὴ τοιαύτη γένηται, ὁρμήσουσιν ἅπαντες εἰς τὴν τοιαύτην διαρπαγὴν, καὶ ἀφειδῶς ἔνδον χωρήσουσι τῶν σκητῶν, ξίφει αὐτοὺς κατακόπτοντες. καὶ τότε πρὸς φυγὴν ὁρμήσουσιν ἅπαντες, ὅσοι μὲν ἰσχύσουσιν ἐπιβῆναι ἵππων, οἱ δὲ καὶ πεζῇ, 5 ὥς ἂν δυνηθῶσιν ὄρεσι τε καὶ φάραξι κρηβῆναι, καὶ σωτηρίας
- D τυχεῖν. καὶ εἰ τοιοῦτον τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ γένηται τὸ τοῦ πολέμου πέρας διὰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου μητρὸς αὐτοῦ καὶ Θεοτόκου, δόξαν μὲν οἱ ὕιοι βασιλεῖς λήψονται, καὶ κράτος ἔπαν τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα· μηκέτι τῶν πολεμίων κατὰ πρός- 10 ὦπον αὐτῶν στήναι δυναμένων. εἰ δέ γε ὁμαλοῦ ἐπιτύγῃσι χώρου τῆς ἡμέρας ἐπιφαινούσης, καὶ εἰς αὐτὸν καταλύσῃσι, τὰς σκητὰς πηξάμενοι, καὶ οὐκ εὐχερῶς ἐν τῷ τοιοῦτῳ τόπῳ τὸν ἐν νυκτὶ πόλεμον ἀρμύζει γενέσθαι· δεῖ τὸν στρατηγὸν μετὰ πιασῶν
- P. 166 τῶν πεζικῶν τε καὶ ἱππικῶν δυνάμεων ἔμπροσθεν πάλιν γενέσθαι, 15 καὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρων κατασχεῖν, καὶ τὴν διάβασιν τῆς ὁδοῦ ὁμοίως ἀσφαλίσασθαι. καὶ ἐπεὶ πῦσαι, ὥς ἔφημεν, αἱ ὁδοὶ αἱ πρὸς τὴν πολεμίαν εἰσάγουσαι διὰ τῶν ὄλων ὧν ἀπρηθμισμένην θεμάτων καὶ οἰκείους ὀφθαλμοῖς ἑθεασάμην, δύσβατοι τυγχάνουσιν ἐν ὄρεσι τοῖς διορίζουσι τὰς ἄμφω χώρας, σπεῦδε 20 προκαταλαβεῖν τὴν διύβασιν αὐτῶν, καὶ τὸν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἀδιστάκτως διατίθαι πόλεμον. καὶ χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑπερισχύσεις αὐτῶν, καὶ τούτους καταβυλῶν τελείῃ παραδώσεις ἀφανισμῷ.

18. [ὄλων] ὅλων codd.

que in servitutem redigere, semelque harum rerum initium factum est, omnes ad eiusmodi direptionem ruent, caecoque impetu tentoria invadentes, obsistentes gladiis concident. Tum vero omnes in fugam se conicient, quibus facultas fuit in equos insiliendi, alii quoque pedibus, prout in montes et convalles abdere se quisque poterit, ad salutemque pervenire. Quod si, Deo iuvante, per intercessionem incontaminatae matris eius Deiparae eiusmodi finem habet praelium, et gloriam sancti Imperatores, et firmitatem universae Romanorum copiae assequuntur: neque enim amplius contra illas stare hostes poterunt. Quod si, diluculo propatulum locum nacti, ibi constitutis tabernaculis consederint, neque adeo expedit, in eiusmodi loco dimicationem nocturnam fieri: oportet ducem cum pedestribus equestribusque copiis omnibus hostes iterum praevertere, montiumque fastigia occupare, atque viam, qua transituri sint, denuo intercludere. Et quoniam, ut docuimus, universae ad barbariem ducentes viae in omnibus quas enumeravi propriisque oculis lustravi provinciis, difficiles sunt per montes utramque regionem determinantes, propterea praecoccupare eorum transitum, et ad signa aperte illis inferenda fidenter instrue copias. Et Christi Dei nostri gratia superabis, illosque disiectos extremo trades exitio.

ΚΕΦ. κα'. Παρὶ ἐτέρας κατασχίσεως ὁδοῦ, τῆς εἰς τὴν κατάρβασιν δυο-Β
χωρίαν ἀποταλούσης.

Εἰ δέ γε ἡ ὁδὸς, ἣν ὑποστρέφουσιν, εὗρεθῇ φέρουσα τοῖς 408 v.
πολεμίοις ἐκ τῶν ἄνωθεν, καὶ ἐφόμαλός ἐστι, μὴ ἔχουσα δυσχω-
ρίας, τοῦ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἀντιστῆναι· ἀλλ' ἥνικα πρὸς
τὸ καταφερές ἐπικλίνει, τότε στενὴ καὶ δύσβατός ἐστι, συγγέου-
5 σα τὰς παρατάξεις αὐτῶν, καὶ ὀλίγους διέρχεσθαι ἀναγκάζουσα, C
καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως παρασκευάζει ἐπακολουθεῖν, καὶ διέρχε-
σθαι· ἐν ἐκείνοις τοῖς στενωποῖς δὲον πεικρὰς τάξεις καταστήσαι
ἔνθεν κἀκεῖθεν τῶν πολεμίων, δύο μὲν κατὰ τὸ δεξιόν, δύο δὲ
κατὰ τὸ εὐνύμνον, ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένας. ἀλλὰ καὶ ἐκ
10 τῶν ὀπισθεν εἰς λόχον καταστήσαι πεικρὸν λαοῦ δύναμιν, μεθ'
ἱππέων καὶ ἄρχοντος ἀνδρείου καὶ ἐμπειροτάτου (εἴπερ τὸ λεγόμε-
νον σάκα αὐτῶν ἄνωθεν κατέλιπον, ἴστασθαι καὶ τὴν ὁδὸν φυ-
λάττειν)· ἀλλὰ μὴ σύνεγγυς, πρὸς τὸ μὴ διαγνώσθῃναι. καὶ εἰ
μὲν οἱ εἰς τὸν λόχον ἱστάμενοι ἄνωθεν πρόθυμοι εἰσι παρασυνά- D
15 ψαι πόλεμον, ἥνικα αἱ κάτωθεν παρατάξεις ἡμῶν ἱστάμεναι κα-
τὰ τῶν ἐμπροσθεν διερχομένων πολεμίων τὴν προσβολὴν ποιή-
σονται, ἔξερχέσθωσαν καὶ οἱ εἰς τὸν λόχον ἱστάμενοι· περὶ τε
καὶ ἱππεῖς, καὶ συναπτέτωσαν πόλεμον μετ' αὐτοὺς κατὰ τῶν
πολεμίων. εἰ δὲ οὐ θαρσύνουσιν οἱ εἰς τὸν λόχον ἱστάμενοι κατ'
20 αὐτοῦ ἐπελθεῖν κάτωθεν, σάκα εἰς ἐφόμαλον τόπον ἱσταμένον,
καρτερήσωσιν εἰς τὸν λόχον. καὶ ἐπεὶ αὐτὸ διελθεῖν κατεπείγεται Hostes per
καὶ τοὺς ἰδίους καταλαβεῖν (οὐ γάρ ἐστι τῶν ἐνδεχομένων, ἐκεῖ- clivum de-
σε ἐπὶ πολὺ ἴστασθαι), ἥνικα τῆς εἰς κατάρβασιν φερούσης ὁδοῦ oppugnandi.
P. 167

CAP. XXV. De alio modo occupandi viam, quae in descensu difficultatem habet.

Si autem via, qua recedunt, invenitur ascensum hostes versus habere, esseque plana absque salebris, ut a fronte aggredi illos nequeas: ubi vero in vallem se demittit, ibi arcta atque aspera est, ordinesque eorum confundit, ut pauci duntaxat transire possint, reliqui deinceps sequi atque transmittere cogantur: in eiusmodi angustiis oportet pedestres acies ad utrumque latas hostium constitui, binas a dextra, totidemque laeva, relicto inter illas intervallo. Item a tergo eorum in insidiis colloca pedites bene multos cum equitatu atque duce forti et peritissimo (si quidem praesidium quod saca vocatur, in locis superioribus reliquerunt, ut stet viamque observet): neque tamen nimis prope, ut animadverti non possint. His superne in latebris locatis, intentisque ad praelium conserendum, quando acies nostrae inferius constitutae in agmen hostium praetereuntium impetum fecerint, item qui in insidiis subaeclerunt milites equitesque coorti, simul cum illis pugnam capeant adversus hostes. Quod si qui in insidiis conaeclerunt, inde se demittere non audent, quia saca in loco aequo constitit, contineant se in latebris: sed quando id discedere ad suosque se recipere conatur (vix enim credendum est, diu perstiturum), simul ac per clivum demittere se

Leo Diaconus.

ἐπιλάβηται, καὶ ἐξερχέσθωσαν οἱ ἐν τῷ λόγῳ· καὶ τὴν ὁδὸν κα-
 τασχόντες καὶ ἐκ τῶν ἄνωθεν αὐτῶν γενόμενοι, κατ' αὐτῶν ὀρ-
 μησάτωσαν. καὶ οὐ δύνησονται ἀντιστῆναι καὶ ἀμύνασθαι, παρ'
 Fol. 409 r. αὐτῶν βαλλόμενοι, τοῦ τόπου αὐτοῖς ἐναντιουμένου· ἀλλὰ σπεύ-
 σουσι τοὺς ἰδίους καταλαβεῖν, πολεμούμενοι ἐν τοῖς στενότησιν⁵
 παρὰ τῶν κάτωθεν ἡμῶν ἰσταμένων παρατάξεων, ἐπ' ἐλπίδι
 διελθεῖν, καὶ τὴν ἰδίαν καταλαβεῖν. ἀλλ' οὐδαμῶς τούτου ἐπι-
 τύχωσιν, εἴπερ δὴ ὥς ἐξεθέμεθα ὃ κατ' αὐτῶν παρασκευασθῇ
 Εἰς πόλεμος, μᾶλλον δὲ κατὰ κράτος ἡττηθήσονται, ἐπὶ τοῦ ἀλη-
 θινοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν αὐτῷ καὶ τῷ¹⁰
 ἁγίῳ πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 ἀμήν.

Τέλος σὺν Θεῷ τοῦ τακτικοῦ.

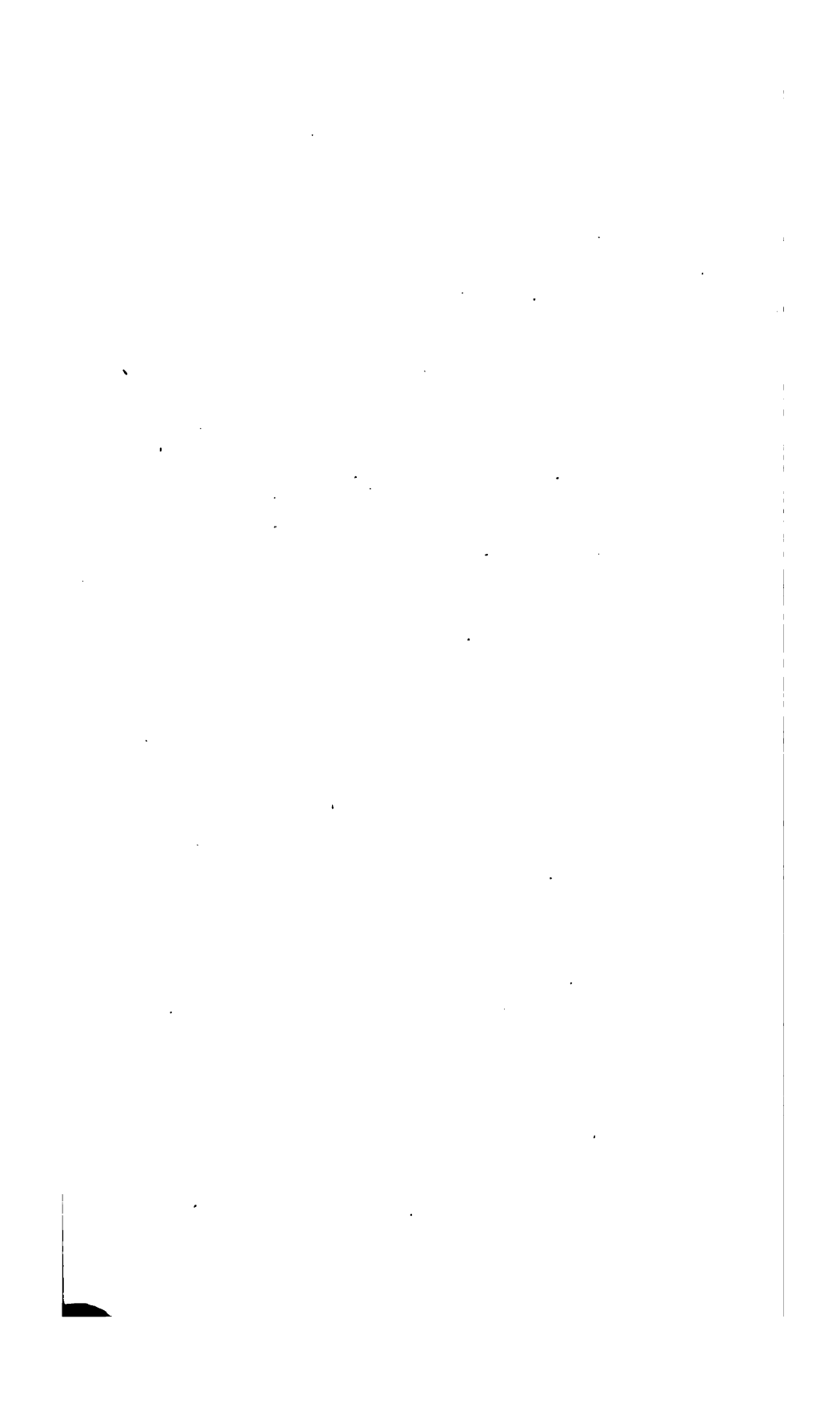
10. αὐτῷ. Leg. νῖφ.

coeperit, provolent insidiatores: viaque obsessa atque locis superioribus occupatis, in illos impetum faciant. Tunc, a militibus telis appetiti loci-
 que iniquitate pressi, resistere et repugnare non poterunt: sed, in angu-
 stiis ab aciebus nostris, quae inferius steterant, afflictati, suos assequi pro-
 perabunt, spe transcendendi domumque perveniendi. Atenim minime id illis suc-
 cedet, si quidem eo quem exposuimus modo praelium adversus illos admi-
 nistratur, sed praeclare expugnabuntur, ope veri Dei nostri: cui gloria
 et potentia, cum Filio et Spiritu Sancto, nunc, et semper, et in saecula
 saeculorum. Amen.

Finis cum Deo libri de re militari.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΛΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ
ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ ΠΕΝΤΕ*.

THEODOSII DIACONI
DE CRETAE EXPUGNATIONE
ACROASES QUINQUE.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΝ.

Ταῦτά μοι, ὦ μαγίστρων ἤλιε, καὶ ῥώμης ἐκδικητὰ, πεπό-
νῃται μὲν πρὸ καιροῦ περὶ Κρήτης, οὐ δέδοται δέ. τὸ μὲν, ἵνα
μὴ χρόνοις τὰ σὰ τῶν τροπαίων λήθῃ περιδοθῇ κατορθώματα·
ἂ γὰρ ἀνδρεία ποιεῖ, ἀμαυροῖ χρόνος, εἰ μὴ λόγος προφθάσας ἐν
βίβλοις τισὶν ἐναπόθῃται· οὐ δέδοται δέ, φόβῳ καὶ συστολῇ,
καὶ τὰ πολλὰ ἐναπολειφθῆναι καὶ ἡττηθῆναι τοῖς σοῖς κατορθώ-

* Theodosii Acroases, quae, ut reliqui quatuor libelli, historiam Nicephori Phocae et Tzimisclae illustrantes hic ad editionem Parisinam Leonis accedunt, sumptae sunt ex *Nova Appendice Corporis Historiae Byzantinae* a P. F. Foggino edita, Romae 1777. [Comparavi hanc editionem cum editione principe a Flam. Cornelio facta in Creta Sacra. Venet. 1755. 4. P. II. p. 269 — 327. cum interpretatione Latina, diversa illa ab interpretatione Fogginii. Varias lectiones e contextu Corneli, quae memorabiliore esse viderentur, enotavi. F. I.] Verba ἐπιστολὴ πρὸς Νικηφόρον non sunt ap. Flaminium Cornelium. 3. τὰ σὰ τροπαίων Corn.

EPISTOLA AD NICEPHORUM.

Haec, Magistrorum sol, et Romae vindex, iamdiu a me de Creta scripta sunt, sed nondum edita. Equidem aggressus opus fui, ne egregia facta ac tropaea tua temporum oblivione premerentur: fortia enim facta tempus obscurat, nisi oratio opportune ea litteris mandet. Sed ne ederentur verecundia quaedam ac reverentia vetuit, quod dicta factis tuis passim inferiora essent, quinimmo ab iis prorsus vincerentur. Accipe tamen, indignas

μασι· δέξαι οὖν, εἰ καὶ τῆς ἀξίας εἶσιν ἐνδεῶ Θεοδοσίου ψελ-
 λίσματα, καὶ περὶ τῆς τοῦ Χάλεπε γράφειν ἐπίτρεψον καταστρο-
 φῆς καὶ ἀλώσεως· οὕτω γὰρ προθυμότερος γεγονώς, τῶν σῶν
 κατορθωμάτων, ὥς ἔξόν, γενήσομαι συγγραφεύς. Ἀχιλλεὺς
 γὰρ, καὶ ὁ Μακεδόνων Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς στρα-
 5 τηγήσαντες, ἄριστα πολὺ τὸ κλέος τῇ συγγραφῇ καὶ μέχρι τοῦ
 νῦν ἀπηνέγκαντο· καὶ ὁ μὲν, Ὅμηρῳ, οἱ δέ γε Πλουτάρχῳ καὶ
 ἄλλοις μέχρι τοῦ νῦν ἄδονται καὶ φημιλλονται· ὥς ἐν προσώπῳ
 γοῦν ἡ μὲν ἀρχὴ ἱμῶν δοκεῖ πρὸς τὸν πάλαι Βασιλέα ἡμῶν·
 10 τὸ δὲ τῶν ἐπαίνων κεφάλαιον πρὸς τίνα, εἴσῃ ἐνθύς.

8. προθυμότερος C.
 ἄριστα.

5. Distinguendum videtur: στρατηγήσαντες

licet maiestate tua, Theodosii nugas, et de Chalepi victoria et expugnatione eum scribere permitte. Hinc enim alacrior factus rerum tuarum gestarum, quantum licet, scriptor fiam. Achilles profecto et Macedonum rex Alexander, ceterique exercituum Imperatores magnam utique gloriam etiam nunc obtinent ex scriptis: atque ille quidem Homeri, hi autem Plutarchi aliorumque opera canuntur adhuc, ac celebrantur. Enimvero iamborum initium prima fronte ad mox defunctum Imperatorem nostrum pertinere videtur: at laudum summa ad quem potissimum spectet, statim intelliges.

ΑΛΩΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΟΝΗΘΕΙΣΑ

ΠΕΡΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΥ
ΤΩΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΩΙ ΚΑΙ ΚΡΑΤΑΙΩΙ
ΒΑΣΙΛΕΙ ΡΩΜΗΣ.

EXPUGNATIO CRETAE

DESCRIPTA

A THEODOSIO HUMILI DIACONO
HUMANISSIMO AC POTENTI
IMPERATORI ROMAE.

ΑΚΡΟΑΣΙΣ Α.

Ῥώμη παλαιά, μὴ φθόνη τὸν δεσπότην,
τοὺς σοὺς στρατηγοὺς προσβαλοῦσα τῇ νέᾳ.
κενῇ γὰρ ὀρμῇ, καὶ μάτην ὁ Σκηπίων,
τὸν πλοῦτον ἐσκύλευσε τῆς δόξης ὅλον.
ἰσχυρὸς γὰρ ἦν τις, ἡ κράτος Καρχηδόνος,
ὅταν παρεστὼς μυριοξίφῳ μάχῃ,
τὰς συμφορὰς ἔπεμπε τῇ πορθουμένῃ.
τις ἦν ὁ Σύλλας ὁ θρασὺς στρατηγέτης,
ὁ τῶν Ἀθηνῶν τὴν κεκαυμένην πόλιν

3. Fort. κενῇ γὰρ ὀρμῇ. 5. ἦν τις vulg. ἦν τις C. 6. ὅταν
— ἐπάρκα. Ne quid corrigendum existimes cf. II. 86. III. 17. V. 87.
88. et Indic. in not. Anth. Pal. v. ὅταν p. 1046. 8. τις ἢ C.

Ο Roma vetus ne invidetas Despotae novae opponens Romae duces tuos: im-
merito enim Scipio, conatuque irrito exhaust omnes gloriae divitias: virium
quid aderat, non tota vis Carthaginiis quum pugnam intens innumeris distri-
ctis gladiis urbi devictae exitiabilem ciadem intulit. Quis ille Sylla impe-
rator audax Athenarum urbem flammis correptam rapidis, hoc ipso excidio

βαλὼν ἀπ' αὐτῆς τῆς σφαγῆς ἡττημένην ; 10
 τίς ἦν ὁ Καῖσαρ ὁ στρατευμάτων τρέχων
 ἐν ταῖς ἀφύρτοις συμπλοκαῖς καθημέραν ;
 τίς ἦν ἐκείνος ὁ κρατηθεὶς ἐν στόλῳ,
 καὶ τοὺς κρατοῦντας ἀνταναλώσας ξύλῳ ;
 οὐκ ἦν στρατηγὸς ἄλλος , ὥς ὁ δεσπότης , 15
 καὶ πλουτολεκτῶν ἐκδραμῶν ὁ Πομπίος
 ὡς τῶν παραστῇ ταῖς μάχαις ὥπλισμένος,
 καὶ δι' τὰ λαμπρὰ τῆς τέχης διπλῶ στέφη.
 σὺ δὲ κτυπῶν , Ὅμηρε , κομπῶδεις κτύπους
 ὑψῶν τὰ μικρὰ , δέῃρο μὴ κλέπτων λόγοις 20
 λάλει πρὸς ἡμᾶς ἡσυχῶς μετ' αἰσχύνης.
 πορθέσειας γὰρ τῆς δεκαχρόνου κλόνης
 μικρὸς παρ' ἡμῖν ἄρτι , καὶ πλήρης ψόγων.
 τῆς Ἰλίου γὰρ τοὺς * πορπυργίους δόμους
 ἐκ τῶν ἀπ' αὐτῆς λειψάνων ἐγνωκότες , 25
 εἰς θαῦμα καὶ γέλωτα συμπεπτωκότες,
 πῇ μὲν γελῶμεν τῇ πλοκῇ τῶν ψευσμάτων,
 πῇ δ' αὖ κροτοῦμεν τῇ στροφῇ τῶν ἐρημάτων.
 ἀλλ' , ὦ στρατηγῶν ὁ κρατὴρ , ὁ μινύων
 πράξεις ταπεινὰς εἰς ἐπηρμένους λόγους , 30
 δίκασον αὐτὸς , καὶ προσωποληψίαν
 ἀφείς παλαιὰν , ὥς ζυγὸς γενοῦ σταθμοῦ .

10. τῆς om. C. 15. ὡς om. C. 17. Fort. ἀστῶν παραστῇ. 24. πορ-
 πυργίους C. F. et sic in Annot. Scr. πορπυργίους, adiectivo male for-
 mato a πορπύργιον, quod est ap. Tzetz. in Schol. ad Lycophr. 290.
 27. ψευσάντων C., in not. ψευμάτων. 29. ὁ κρατὴρ in metrum pec-
 cat, neque tamen suspecta lectio. Huius generis peccata in his Acroa-
 sibus ad triginta numeravimus praeter licentias in nominibus propriis
 admissas. 32. σταθμοῦ om. C. ex tenuibus codicis vestigiis lectio-
 nem eruit F.

superatam subigens? quis fuit Caesar, qui exercituum excurrebat per con-
 flictus quotidie insuperabiles? quis ille, qui navali victus praelio postea vi-
 ctiores superavit classe? non fuit dux alius umquam sicut Despota: Pompeius
 namque irrupit aurum colligens, ac quasi armatus adstitisset praeliis, for-
 tunae illustres coronas ostentavit duplices. Tu vero, Homere, clemens magnos
 strepitus, magnificans parva, adais verbis non decipiens placide nobiscum,
 et verecunde loquere. Namque obsidionis decennalis rumor parvi apud
 nos est, et mendaciorum plenus. Illi nam domos late munitas turribus ex
 eis adhuc noscentes ruderibus, in admirationem incidentes, et risum, modo
 ridemus complexionem mendaciorum, modo verborum plaudimus ambagibus.
 Ast, o Ducum crater, qui Ducum mices cum fastuosis verbis actiones hu-
 miles, iudica ipsemet, et personarum respectum dimittens veterem, fias

τοῦ δεσπότου δὲ καὶ θανόν κρότει λόγους
 τὰς παντοπόμπους, καὶ σοφὰς στρατηγίας.
 μικρὸς γὰρ ἡμῖν ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος, 35
 μικραὶ φύλαγγες, ἀσθενεῖς στρατηγέται,
 Αἴας, Ἀχιλλεύς, Ὀδυσσεύς, Διομήδης,
 οἷς δόξα πολλή, καὶ θεῶν ψευδωνύμων
 ἡ συντριβὴ φέρουσα τὰς ὀμίλλας
 κακῶς κατεσπάραττεν ἐκ τῶν ἐλπίδων. 40
 ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι τῆς ἀληθείας τρίβους
 καλῶς βαδίζειν, ἢ κακῶς περιτρέχειν,
 ἐνταῦθα παῦε τῶν φόνων τῆς Ἰλίου,
 Κρήτης τραγῳδῶν τὰς ῥοὰς τῶν αἱμάτων.
 Ἐπεὶ γὰρ ἤκεν ὁ στρατὸς τοῦ δεσπότου 45
 πολλαῖς ταχείαις ὀλκάσι πεφραγμένος,
 ἡ γῆ μὲν ἐστέναξεν ἡ τῶν βαρβάρων,
 καὶ γειτονοῦσαν τὴν ἑγρὰν ἀπεστράφη.
 ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ σταλὲις, Νικηφόρος,
 εἰδὼς ἑαυτὸν τῆς μάχης πρωτεργάτην 50
 ἔστησε τὰς φάλαγγας ἐγξίφους ὅλους,
 ἔστησε τάξεις, οὐλαμονὸς πυργοδρομούς.
 ἔλαμψεν ἀσπίς, ἡ κονομένη σπάθη·
 θώραξ κατ' ἐχθρῶν εἶχε τὰς λαμπηδόνας·
 δόρυ κρατηθὲν δεινὸν ἀντηγύει φόνον. 55
 ἐπεὶ δὲ πάντας εἶδεν ἐκ τῶν ὑδάτων
 καὶ τῶν μεγίστων κυμάτων σεσωσμένους,

33. Fort. κρόται λόγοις, domini nostri expeditiones verbis celebra.

39. Fort. φουρουσα, turban. 46. Scr. ὀλκάσειν. 51. 52. ἔστη-
σε vulg. 53. ἡ κονομένη corrig. cum C.

uti scapus trutinæ, et quamvis mortuus plaude verbis Despotæ. missis
 ubique sapientibus expeditionibus. Parvus enim est nobis Graeciæ exerci-
 tus, parvæ phalanges, infirmi Duces Ajax, Achilles, Ulysses, Diomedes, quos
 ambitio multa, et falsorum Numinum contentio afferens concionum discordias
 male dirvelebat a spe. Verum si velis veritatis semitas calcare recte, nec male
 percurrere, hic finem impone Illi caedibus, Cretæ tragice canens fluvios san-
 guinis. Namque ubi advenit exercitus Despotæ multis velocibus munitus na-
 vibus, terra quidem barbarorum ingemuit, atque vicinum aversata et mare.
 Dux autem, missus qui fuit, Nicephorus videns se pugnae constitutum prin-
 cipem, statuit phalangas cinctas omnes gladiis, acies, cohortesque qua-
 drato agmine procedentes. Emicuit clypeus, et acutus ensis: thorax contra
 hostes emittebat radios, hasta apprehensa caedem refulgebat terribilem.
 Postquam autem omnes conspexit ex aquis, et a procellis maximis scolumas,

μέσον σταθεις ἤνοιξε πρὸς Θεὸν στόμα·
 „ἰδοὺ τὸ σὸν στράτευμα τοῖς ἐναντίων
 ὁροῖς παρεστὼς, δημιουργεῖ κτισμάτων· 60
 τῶν σῶν κατ' ἐχθρῶν ἤρε τὴν πανοπλίαν,
 καὶ σὲ προβάλλει μυρίων πυργωμάτων
 λύοντα δεσμοὺς ἐκκλεῖν στρατηγέτην.
 πλάτυνον αὐτῶν εἰς μάχην τὰς καρδίας·
 δίδωσον αὐτοῖς τὴν πικρὰν δειλανδρίαν· 65
 αἰσχυνον ἐχθρῶν τῶν προφητῶν τοὺς λόγους·
 δεῖξον Πέτρος τίς, καὶ τίς ὁ ψευδοπλόκος,
 ὃ τὰς καμήλους ἐσθίειν ἐπιτρέπων,
 ὃ πορνομύστας ἐκτελῶν τοὺς βαρβάρους,
 ψευδοπροφήτης ἐκφανεῖς πανουργία·” 70
 οὕτω βοήσας, καὶ λαβὼν τὴν ἀσπίδα
 δημηγορῶν ἔλεξε τοῖς συνεργάταις·
 „ἄνδρες, στρατηγοὶ, τέκνα, σύνδουλοι, φίλοι,
 Ῥώμης τὰ νῦν, δεσπότην πιστοὶ φίλοι —
 οὗτος γὰρ ἡμᾶς τέκνα καὶ φίλους ἔχει, 75
 λόγοις παραινῶν, οὐκ ἀναγκάζων πόνοις —
 ὁρᾶτε τοῦσδε τοὺς ἀλιδρόμους τόπους·
 ὁρᾶτε πολλὰς ἡμέρας νήσους περὶ·
 Ῥώμης ὑπῆρχον πατρικῆς κατοικία,
 καὶ δεσποτῶν γῆ· πλὴν παρερπύσας ὄκνος, 80
 καὶ νωθρότης, ἔδειξε γῆν ἄλλοτριαν,
 τρέφουσιν ἐχθροὺς καὶ στερουμένην τέκνων.
 ἴωμεν ἀνθ' ὧν εὐσθενῶς πρὸς βαρβάρους·

60. Scr. *παριστός*. 64. αὐτὴν C., in not. αὐτῶν ut in Cod. invenit F. 78. Fort. *ἡμέρας, cultas*.

medius stans aperuit os ad Deum: „Ecce tuus exercitus iam hostium finibus adsans, rerum creaturarum opifex, contra tuos inimicos cepit arma, et te opposit, ut millium turrium compages dissolvas, gloriosum Ducem. Dilata eorum orda ad praelium, repelle ab illis acerbam timiditatem, confunde inimicorum vatium verba, ostende quis sit Petrus, et quis mendacia fingens, qui camelos comedere permisit, qui fornicatores effecit barbaros, falsus propheta cecidit proditus.” Ita est precatus, et accepto clypeo concionando allocutus est commilitones: „Viri, duces, filii, conservi, amici, Romae vires, et idi amici Despotae, (ille enim vos filios, et amicos habet, verbis adhortans, non cogens laboribus) adspicite hos omnes mari cinctos locos, circumspicite multas pulchras insulas: Romae iam fuerunt patriae domicilia, et dominerum terrae: at irrepens desidia, et segnities alienam terram reddidit nutrientem hostes, et carentem filiis. Kamus ergo strenue contra bar-

λάβωμεν αὐτῶν ἐν ἑλίφει καὶ τὰς πόλεις,
 καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τῶν τέκνων τέκνα. 85
 μηδεὶς φοβείσθω τὰς βολὰς τῶν βαρβάρων·
 μηδεὶς φοβείσθω τραῦμα φλεγμαῖνον μάχης·
 μηδεὶς τὸ πικρὸν, τὴν τελευταίαν βλάβην.
 ἂν γὰρ τὸ λουτρόν τις λαβὼν ἡμαγμένον
 εἰς αἷμα λουθῇ τῶν ὑβριστῶν βαρβάρων, 90
 πλύνει τὸ σῶμα ταῖς ῥοαῖς τῶν αἱμάτων,
 καὶ λαμπρὸς ἐκ γῆς αἴρεται νικηφόρος.
 εἰ δ' ἔστιν αὐτὸς τέκνα, καὶ κλήρους ἔχων,
 πατὴρ ὅπισθεν δεσπότης λελεγμένος,
 ἐκείνος αὐτοῦ φροντίσει, καὶ τῶν τέκνων, 95
 καὶ τῆς γυναίκος· τοῦτο μὴ δεδοικέτω.
 μόνον κρατεῖτω συμπλοκαῖς τὴν ἄσπίδα·
 μόνον προθύμως ὀξὺ τεινέτω δόρυ·
 μόνον φανείτω πατρικὸς ὤπλισμένος·
 μόνον τὸ Ῥώμης μὴ καθυβρίσῃ κράτος." 100
 τούτοις πτερώσας τοῖς λόγοις τοὺς οἰκέτας
 ἄτῃρ ὁ πιστὸς ἐν μάχαις Νικηφόρος,
 λίοντας ἐξέλειψεν ὡς δορυφόρους,
 πᾶσαν κλονοῦντας Κρητικὴν κακουργίαν,
 οὐ μὴν παρέργως, ἢ στρατηγέτου δόξα. 105
 μέσον γὰρ αὐτὸς ἵπποτῶν ἔζωσμένος
 τανύστομον μάχαιραν ἡκονημένην,
 πῇ μὲν πατάσσων εἵπετο ξενοτρόπως,
 πῇ δ' αὖ τὸ πῦρ μάστιγι βάλλον οἰκίαις.

91. σῶμα C. 93. εἰδ' ἔστιν vulg. Pro αὐτὸς fort. leg. αὐ
 τις. 97. κρατεῖτω in not. vel κρατεῖτω C. vid. Annot. 99. Scr.
 πατρικῶς cum C., πατρικὸς cod. quam lectionem Fog. male tuetur
 in Annot.

baros, capiamus illorum civitates gladio, simulque uxores, et filiorum filios.
 Nemo extimescat barbarorum iacula, nemo extimescat vulnus ardens praelii,
 nemo, quod est acerbius, damnum ultimum. Nam si cruentum quis accipiens
 balneum, impiorum barbarorum lavetur sanguine, sanguinis fluente corpore
 abluat, et illustis e terra victor tollitur. Quod si quis est, qui filios, et bona
 habent, patris assumens nomen posthac Despota, ipse eius curam, et filiorum
 gerat, et uxoris: nullo pacto hoc timeat. Solum obiciat clypeum in con-
 flictum, solum alacriter atutam intentet hastam, solum se ostendat patrium
 militem, solum Romae haud dedecoret imperium." Cum sic militibus addidis-
 set alius vir fidelis in praeliis Nicephorus, emisit eos tamquam leones mon-
 tantes ad devastandam omnem improbitatem Creticam non sine bellandi con-
 silio, sed absque duce; medius enim ipse equitans, armatus ingenti, et per-
 secuto gladio, modo percutiens mira edebat opera, modo flagellum ignis

Ἐπεὶ δὲ πάντες ἦσαν ἀντὶ θηρίων, 110
 ἐκείθεν ἔνθεν λοιμικῶς ἠπλωμένοι,
 ἦν θρήνον οἰκτρὸν καὶ φυγὴν βλέπειν τότε,
 καὶ θάῤμα πικρὸν συμφορὰς ἐναντίας.
 ἔκειτο καὶ γὰρ πλῆθος εἰς κόνιν μίαν
 ἀνδρῶν, γυναικῶν δυστυχῶς ἐσφαγμένων. 115
 ἐκεῖ τὰ τέκνα πρὸς σφαγὴν ἠπειγμένα
 ἔπιπτον εἰς γῆν τῇ ποδῶν περικλάσει.
 ἐκεῖ γέροντες τῷ χρόνῳ κεκυφότες
 ὀλισθόν εἶχον ἐμποδῶν πεπτωκότες,
 καὶ φοινικὴν ἔβαπτεν τὸ ξίφος τρίχα, 120
 ἦν εἶχε λευκὴν ὁ χρόνος βεβαμμένην.
 ἐκεῖ γυναῖκες ἀγκαλῶν κάτω βρέφη
 ἔρριπτον εἰς γῆν, καὶ γονῆς ἀστοργίαν
 κίνδυνος ἀντήγειρε ταῖς τεκνοτρόφοις.
 ἀνῆπτο καὶ πῦρ, ἀντέλαμπε τὰ ξίφη, 125
 ἐπορφύρου γῆν ἡ ῥοὴ τῶν αἱμάτων,
 καὶ Κρητικοῖς ἦν τοῖς τόποις μεμιγμένη,
 ὥς χρῶμα καινὸν, τρίχροος τιμωρία.
 ἐπεὶ δὲ Κρητῶν δεῖπνον οἱ μὲν ὀρνέων
 ἔκειντο νεκροὶ καὶ πνοῆς ἐξηρμένοι, 130
 ἄλλοι δὲ τὴν νέκρωσιν ἱππικῶ τάχει
 φυγόντες εἰσέγοντο τῶν πυλῶν ἔσω,
 ὁ μὲν, πατήσας τῶν πυλῶν ἔνδον φόβῳ
 ἔρεγγεν ἐχθρὸς τῇ φυγῇ πεπνιγμένος.
 ὁ δὲ στρατηγὸς ἐκδραμῶν χώραν ὅλην, 135

113. Fort. συμφορᾶς.
 γεν C.

116. Fort. πρὸς φυγὴν.

121. εἰ-

iniciens domibus. At postquam omnes egressi sunt contra belluas, hinc et inde pestis instar rapide excurrentes, conspiceres gravem luctum, et fugam, et horrendas visu hostium angustias. Iacebat enim turba in uno pulvere virorum et mulierum caesorum misere. Illic pueri properantes ad necem humi cadebant conculcati pedibus: illic senes aetate incurvati cadebantur incidentes obvii, ac purpuream tingeat comam gladius, quam albam aetas tinxerat: illic mulieres e sinu parvulos demittebant, et in filios amorem maternum exstinguebat instans periculum. Rutilabant flammæ, coruscabant gladii, rubefaciebant terram rivi sanguinis, et mixta erat Cretacis in locis tamquam color novus, ultio tricolor. Et iam Cretenses, alii in pastum avibus prostrati iacebant et exanimæ, alii autem, mortem ope equorum celorum fugientes, recipiebant se intra moenia; et quis ingressus portas ob motum hostis agebat animam fuga praefocatus. Dux autem postquam totam ex-

καὶ τὴν μὲν εἰς πῦρ τμητικῶς περισχίσας,
τὴν δὲ ξίφει δοδὺς, καὶ κατασκάψας πόλεις,
ἤλαυνεν εὐθὺς εἰς στροφὴν ὀπισθίως,
καὶ θῦττον ἔλθων, ναυτικῶν ὀρισμάτων
140 ἔνδον κατεκράτησε τὸν στρατὸν μόλις.
καὶ ταῦς ἀνάψας, γῇ χαρίζεται φέρων,
ἄπιστον εἰδὼς τὴν ἑγρὰν εὐεργέτην.
ἐκεῖ δὲ μέλλας ἡμερῶν τριῶν κύκλους,
τὴν ἵππον ἡτοίμαζε καὶ τὸν ἱππότην,
145 καὶ γῆν σκοπήσας ἀμφιδέξιω τρόπῳ,
ἔστησε πλῆθος χιλιάδων τεκτόνων,
καὶ γῆθεν ἐρρίκωσε πυρρηρουμένην
πόλιν, φυλάττειν τὰς στροφὰς στρατευμάτων.
"Ὅμηρε δέωρο, καὶ πάλιν μετ' αἰσχύνης
150 Ἑλληνικὰς κήρυσσε τὰς τειχοφυγίας,
ὃς Ἐκτορος χεῖρ καὶ βολὴ καταστρέφει
ἀραγγοειδῶς τοῖς στρατοῖς ἐκτισμέναις.
ὥς οὖν καμίνους οἱ μὲν ἐκ τῶν τεκτόνων
περιφλεγούσαις ἀντανήπτον ταῖς λίθοις,
155 οἱ δὲ στροφὰς ἔπασχον ἀνθελιγμάτων,
τοῖς μαγγάνοις βάλλοντες εἰς βύθρον πέτρας·
οἱ Κρητικοὶ δράκοντες οἱ λοφοδρόμοι
ἐκ τῶν φαράγγων ἐδραμόντες, εἰς μίαν
βουλὴν συνηθροίζοντο τὴν αὐτόκτονον,

138. εἰς om. C. ex cod. restituit F. 139. Male vulgo distinguitur post ὀρισμάτων. 142. εἰδὼς om. C. ex cod. revocavit F. σύρ-
γίταιν corrigit Boissonad. ad Nicet. I. 216. p. 60. 146. ἔστησε
vulg. 151. καὶ βουλὴ C. βολὴ cod. 154. Fort. περιφλεγού-
σαις. 155. ἀνθελιγμάτων C. Pro ἔπασχον fortasse legendum ἐπί-
στον, adhibebant. 157. λοφοδρόμοι C. λοφόδρομοι Fog.
159. αὐτόκτονον C. fortasse rectius.

cavit regionem, atque his quidem excisis, et igne perditis, his autem gladio
absumptis, et eversis urbibus, illico properavit regredi: statimque accedens
ad stationes navium, vix intus exercitum cohibuit. Et naves alligans in ter-
ram trahit infidum benefactorem sciens esse mare. Ibi autem moratus diebus
tribus equitatem paravit, atque equites, ac summo terram perscrutatus sta-
dio posuit infinitum numerum artificum, et a fundamentis excitavit turrigeram
civitatem ad custodienda exercitus tentoria. Adsis, Homere, et rursus cum
verecundia edisere Graecorum propugnacula, quae evertit manus, et im-
petus Hectoris aranearum instar, excitata ab exercitu. Dum itaque cal-
caris alii artifices incendebant decoquentes lapides, et alii volentes labore
improbo saxa, in foveas demittebant vectibus, Cretaei dracones montivagi
rapide egressi ex speluncis, simul congregati agebant de accepta clade:

καὶ τῷ στρατῷ μὲν συμβαλεῖν οὐκ ἐδύχουν· 160
 ἐπληττεν αὐτοὺς ὁ στρατὸς γὰρ ὡς βέλος,
 τοῖς τέκτοσι δὲ προσβαλόντες ὀξέως,
 πίπτουσιν εἰς γῆν τῇ βολῇ τῶν τεκτόνων.
 ὁ σὸς γὰρ αἰτοὺς ὡς στρατηγέτης πόθος
 ἔπειθε τὴν δικελλαν εἰς ἕλφος τρέπειν· 165
 καὶ γίνεται ῥοὺς ἐκχυθεὶς τῶν αἱμάτων
 εἰς πλησμονὴν ἄπειρον ὕδατουμένην,
 καὶ τὰς καμίνους σβεννύει τὰς ἐμπύρους,
 ὥσπερ χαράδρας εἰσπεσοῦσα πικρία.
 λαβὼν δὲ τὴν ἄσβεστον, εἶχεν ὁ κτίσων 170
 φοινικοειδεῖ τῶν πετρῶν τῇ συνθέσει.
 κύλει στρατηγὲ τὴν πόλιν φοινικίαν,
 φοινίσσεται γὰρ τῇ βαφῇ τῶν αἱμάτων.
 Ὡς οὖν στρατηγῶν ὁ κρατῶν Νικηφόρος
 ἔγνω τὸ συμβὰν — καὶ γὰρ ἡγνόει τότε — 175
 πέμψας κατέσχε ζῶντας ἐκ τῶν βαρβάρων
 ὄφεις πονηροὺς πέντε πεντακοντάδας.
 βαλὼν δὲ κλοιοὺς εἰς ἀκαμπᾶς ἀνθέντας,
 τούτοις παρεῖχε πατρικὰς τὰς ἀξίας.
 Κρήτη, τὰ τέκνα, βαρβαροτρόφε, βλέπε, 180
 οἷων μετέσχον ἀξιομάτων ἄφνω.
 ἐπεὶ δὲ μοῖραν εἶχε νῦν τὴν ἐβδόμην,
 τῆς εὐφρόνης γὰρ τὸ σκότος παρεκράτει,
 σάλπιγγας ἠλάλαξαν ἐν βοῇ ξένη,
 καὶ πᾶς κρατῶν ἦν οὖν βοῇ τὴν ἀσπίδα, 185

162. Scr. τέκτοισιν. 163. τῇ βολῇ C. quod ex cod. emendavit F.

167. Fort. ὕδατουμένην, sanguinis aquae ad instar effusi. 171. φοινικοειδῆ (sic) C. Fort. φοινικοειδῆ τ. π. τὴν σύνθεσιν.

at desperabant congredi cum exercitu feliciter: terrebat enim eos exercitus instar fulminis. Repente ergo irruentes in artifices interficiuntur icti ab artificibus: namque erga te stadium, instar ducis, eos ligonem docuit in gladium convertere. Hinc prodit flumen ex effuso sanguine in immensum excrescens aquarum instar, et fornaces ardentes extinguit, tamquam in alveos cadens acerba ultio. Accipiens autem fabricator calcem, habuit purpuream saxorum compositionem. Voca hanc, o Dux, civitatem purpuream, purpurea enim tinctura sanguinis. Ut itaque supremus Dux Nicephorus cognovit factum, nihil nam sciebat hactenus, detinuit superstites ex barbaris malos serpentes, quinquaginta quinquies. Inflexibilia autem colla constringens vinculis, eos decoravit patriis honoribus: Crota barbarorum matrix filios aspice quos dignos honores participarint illico. At postquam venit noctis hora septima, tunc enim noctis praevalebant tenebrae, portaricrepus tubarum clangor insonuit, ac quisque inclamans apprehendit clipeum.

πεζὸς, στρατηγὸς, ταξιάρχης, ἐπιότης.
 τῆς ἡμέρας δὲ τῆς ῥοδόχρου λαμπάδας
 ἐκ τῶν σκοτεινῶν ἀντανάσσης πόρων,
 φύλαγξ ἀνῶρων ἐπικὴ ξιφηφόρος,
 190 ἔχουσα πλῆθος μυριάνδρου πεντάδος·
 πεζῶν δὲ πολλῶν ἦν ὄρεῖν παροπλίαν
 κινουμένην ἄριστα τακτικῇ βύσει,
 καὶ τοὺς στρατηγούς, ὥσπερ ἐν ποίμνῃ μέσον
 βαίνοντας ἀρνῶν θηροβόλους ποιμένας.
 195 ὥς δὲ κλοπῇ χαίροντες ἔρπαγες λύκοι
 χειμῶνος ὥρεα καὶ παρεκτάσει κρύους,
 ὁμοῦ ζυγέντες τῶν ὥρων ὁμοφρόνως
 μάνδρας κλονοῦσι, καὶ βιάζουσι κύνας·
 οὕτω ζυγέντες οἱ κλάδοι τῶν σῶν πόνων
 200 ἱππεῖς, στρατάρχαι, τοξόται, λοχοκράται
 πύργους βαλεῖν ἔσπενδον ἐν τάχει κάτω,
 θυμοῦ πνέοντες, ὥσπερ οἱ κρήες ζάλης.
 ὁ λαμπάδας δὲ φωσφόρους, κακοχρόους,
 καιροῖς ἀνίσχων, καὶ καταστέλλον πάλιν,
 205 λουτροῖς κατημαύρωσε τὰς λαμπηδόνας,
 καὶ νῦν τὸ πέπλον ἐκ βάφης μελαγχρόου
 εἰς πάντα γῆς ἤπλωσε καὶ πόλον μέρη.
 τῶν σῶν δὲ πλῆθος οὐ στρατῶν, ἡ θηρίων —
 θῆρες γὰρ οὗτοι τοῖς σπαραγμοῖς βαρβάρων —
 τὸν ὕπνον εἶχε τὴν βύσιν καὶ τὴν στάσιν.
 210 εἰ δ' ἦν κλαπείς τις εἰς ἀμερόμινους ὕπνους,

197. Scr. τῶν ὄρων, casulas in montibus. 202. Fort. ὥσπερ ἀρνίους
 ζάλης. Vid. Annot. 203. Fort. καλοχρόους. 208. πλῆθος C.
 Fort. πλῆθος ἡ στρατῶν.

pedites, duces, centuriones, equites. Verum, dum splendores dies roseas
 aeternobrosis accendit montibus, processit phalanx hastatorum equitum, decem
 quinque millia habens virorum. Peditum autem videre erat armatam aciem
 grosse militari se moventem optime, et duces, tamquam medio in grege pasto-
 res ovium, gradientes rapide contra feras. Ac veluti furto gaudentes rapi-
 ces lupi hiemali tempore, et acervo frigore, eadem hora congruentes con-
 corditer ovilia aggrediuntur, et saeviunt in canes; sic una simul institu-
 tione tunc germina, equites, duces, sagittarii, centuriones turres repente
 fustibant evertere iram spirantes, tamquam venti turbine. At qui de-
 colorem ignes Hesperii ministrat opportune, et rursus subtrahit, labentibus
 diem obsecravit crepusculis, et nox pepium colore tinctum nigro super omnes
 terras et caeli extendit plagas. Tuis tamen omnibus militibus, aut majoris
 feris, tunc nam erant in barbarorum excidium, pro somno erat aut inco-
 dens, aut stare. Quod si cui somnus quietus obreperet, tu illi adstans o

ἐκεῖ παριστῶς ἐξ ὄνεράτων πύλης,
 ταιαῦτα φωνῶν, τῆς βλάβης ἀνεστόμους·
 „τί τὸν στρατηγὸν οὐ δεδοικώς, ἱππῶτα,
 μέσον σφαγῆς πέπτωκας εἰς ξένους τόπους, 215
 ὅπου τροπῇ, κίνδυνος ἱστομωμένος,
 πνέει καθ' ἡμῶν φλεγμονὰς πυρεκβόλους;
 μικρὸν τι καρτέρησον, ἐμβαλὼν κράνος,
 ὑπὲρ * θυῶν ἴστασο καὶ τῆς δίκης.
 ἄφες τὸν ὕπνον, καὶ κράτει τὴν ἀσπίδα, 220
 μὴ γινῶ τὸ συμβᾶν ὁ στρατηγὸς τῆς μάχης.”
 οὕτω τὸ νωθρὸν ἐξέκοπτες ἐργάτου,
 εἶπερ παρῆν τις νωθρότης τοῖς οἰκέταις.
 ἐπεὶ δὲ καὶ φῶς ἡμέρα προμηνύειν
 λευκοῖς χιτῶσιν ἤρξατο ζοφοφθόρος, 225
 πέπλοις δὲ λαμπροῖς ἐστόλισεν αἰθέρα,
 ἦν γῆν θεωρεῖν λευκόμορφον, καὶ μάχης
 κήρυκα τῶν σῶν ἐκδραμεῖν στρατευμάτων,
 τελεῖ μὲν ἀκρῶ τὴν φύλαγγα προσέξεν
 ἐπεισπεσοῦσάν τῶν ἐναντίων ἄφρω. 230
 ἐκεῖ τὸ πλῆθος τῶν φερεκλοιῶν ἔπαν
 τάξας στρατηγὸς τμητικῶς ἀναρπάσαι,
 οἱ συστρατέραι τῆς πικρᾶς ἀλγηδόνης
 τὸ συμβᾶν οὐκ ἤνεγκον, ἀλλὰ τὰς θύρας
 ἤνοιξαν, ἐξέπτησαν ἀντὶ στρουθίων, 235
 καὶ πρὸς τάφρον πλήξαντες ἀντανακλάσει,
 τὴν τάφρον ἀντέβαινον, ἀλλ' ἐμπροσθίως

218. ἀνεστόμους C. 215. εἰς ξένους, in not. ξένους C. ut in
 cod. esse testatur. 219. Fort. ὑπὲρ θεοῦ (Θῷ) συνίστασο, pro
 deo pugna et pro iustitia. 226. Fort. ἐστόλισεν. Cf. III. 83.
 229. τελεῖ μὲν μικρῶ in not. vel μικρῶ C. Vid. Annot.

somnorum ianua his verbis admonebas de periculo: „Cur non reformidans
 duces, eques, fervente pugna cubas extraneis in locis, ubi consternatio
 manifesto periculo spirat contra nos ardentes impetus? paullum quid au-
 stine, et imposita galea pro religione sta, et pro legibus: excute somnum,
 et prehende clypeum, ne rem cognoscat dux praelii.” Ita socordiam depel-
 lebas a milite, si quandoque inerat tuis famulis. Cum autem aurora prae-
 nunciare lucem coepisset alba veste expellens tenebras, et aëream vestibus
 exornasset lucidis, prospiceres terram albicantem, et pugnas praeconem
 currere per tua agmina, et ex alto septo phalangem educere, quas repente
 irruturā erat in hostes. Ibi cum omnem captivorum turbam dux statuisset,
 ut traherentur ad necem, commilitones eorum acerbis doloris casum non tulerunt,
 verum ianuis apertis advolabant instar passerum, et ad fossam tur-
 matim irruentes illam violenter pertransibant, sed a fronte percussam festi-

πληγέντες, ἐξήλανον ἐξοπισθίως.
 ὡς οὖν φυγῆς ἦν, καὶ τρόμου, καὶ δειλλας
 δεινὸς χαρακτήρ, καὶ ταχύστροφος κλόνος, 240
 ἡ τάφρος αὕτη τῶν ἐναντίων τάφος,
 καὶ συμφορᾶς ἦν ἀστέγαστος οἰκία.
 εἶχον γὰρ αὐτοὶ συμποδιστὰς καὶ τόπους,
 οὓσπερ κατεσκέυαζον εἰς σωτηρίαν,
 ὡς ἂν μάθωσιν ἐξ ἀναισθήτων τόπων 245
 τὴν πίστιν αὐτῶν ἀξίαν ὑβρισμένων.
 τίς ἂν προφήτης εὐρεθεὶς πρὸ τῆς μάχης
 τοῖς ταφρορύνταις εἶπεν ἂν τῶν βαρβάρων,
 ὡς τύμβον ἐξώρυκτον, οὐ τάφρον, τέκνοις;
 ἄνικμε Κρήτη, μὴ στέγης ἀνομβρίαν, 250
 τὰ τέκνα λαμβάνουσα τῇ μάχῃ νέφη,
 ἐν οἷς ἐπελθὼν ὡς πνοὴ Ῥώμης δόρυ,
 καὶ πνεῦσαν, ὥσπερ συστροφὴ τις, τοὺς φόνους
 ὁμβρους ἀφῆκεν αἱμάτων πολυρρύτων.
 Δημόσθενες, Φίλιππος οὐκ ἔχει κράτος· 255
 Πλούταρχε, Καῖσαρ οὐκ ἔχει παρθέσιαν·
 Δίων, ὁ Σύλλας εἰς μάτην Δημοκράτωρ·
 ἄφες, Ξενοφῶν, τοὺς ἀνικήτους γράφειν·
 τὸν Ῥωμανὸν θαύμαζε καὶ μόνον γράφε.
 Κύζικε συνθρήνησον, ἡ κεκυμένη 260
 Κρήτη παθοῦσα συμφορὰς ἰσοκρατεῖς.
 σοὶ γὰρ παλαιὸς τοὺς φόνους Μιθριδάτης,

239. ἦν γὰρ τρόμου, in not. melius καὶ C. quod in cod. est teste F.
 — καὶ δειλλας C. 258. ἀνικήτους C. 260. Fort. ἦν κεκυμένη.
 quamquam verbum substantivum etiam alibi omittitur. Cf. II. 34.
 261. ἰσοκράτους, lego ἰσοκρατεῖς C.

nabant retro cedere. Dum ergo esset fugae, et metus, et formidinis terribilis imago, et praeceps tumultus, fossa ipsa sepulcrum hostium fiebat, et caedis aperta domus. Erant enim ipsis impedimento etiam loca, quae ad salutem sibi praeparaverant, ut ex locis quoque sensu expertibus discerent suam fidem dignam contumeliis. Quis iam rogatus propheta ante proelium barbaris dixisset fossam effodientibus, sepulcrum filiis, non sibi vallum effodere? arida Creta siccitatem ne gemas tuam, cum filii in proelio tibi sint pro nubibus, quibus superveniens instar venti Romanorum gladius, et spirans caedes, instar turbinis, expressit imbres copiosi sanguinis. Demosthenes, Philippo non est potentia: Plutarche, Caesari non est virtus animi: Dion, frustra Sylla Dictator fuit: tuos, Xenophon, heroes laudare desine, Romanum admirare, et eum solum celebra. Cyzice collacrimare: incendio perdita Creta passa est clades tuis similes: tibi enim cladem vetus

νέος γε ταύτῃ Ῥωμανὸς πλέκει φόνους.
 ἀλλ' ὃ στρατηγὲ γῆς ὅλης, καὶ γὰρ πρέπει
 τὸ μέλλον εἰπεῖν, μὴ φθόνει τὸν οἰκέτην 265
 κροτοῦντα τὰς σὰς νικοσυνθέτους μάχας,
 τράνου δὲ γλῶτταν, δὸς παρῆρσιν λόγον·
 πλήττει γὰρ ἡμῶς κέντρο τῆς ἀτολμίας.
 Θεοδοσίον μὴ παραβλέψῃς πόρους,
 τοῦ στέμματός σου συγγραφέντας εἰς κλέος,
 ὥς ἂν βαδίσῃ χεὶρ γράφειν ἡπειγμένη
 πρὸς δευτέραν σου τοῦ στρατοῦ πεινοπλίαν. 272

ΑΚΡΟΑΣΙΣ Β.

Οὕτως ἐχόντων Κρητικῶν παλαισμάτων,
 Ῥώμης τὸ κύλλος, Ῥωμανὲ σκηπτοκράτορ,
 οἱ μὲν κακῶς ἔπασχον ἐν ξένοις τόποις,
 εἰς καῦμα καὶ μάχαιραν ἀνθωπισμένοι.
 τὰς γὰρ φλογώδεις λαμπάδας βελῶν δίκην 5
 ἔπεμπε τοῖς σοῖς οἰκέταις ὁ φωσφόρος.
 αὐτὸς δὲ καῦμα καὶ ξίφος τὰς φροντίδας
 εἶχες δι' αὐτοὺς ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ.
 ὥς οὖν τὸ πῦρ σε τῆς ἀγρυπνίας φλέγον
 ὥχρ' ἂν ἐποιεῖ τὴν ἑναστρόν σου θάνατον, 10
 οὐκ εἶχον εἰπεῖν οἱ βλέποντες αἰτία,

263. Scr. νέος δέ. 265. εἶπον, potius εἰπεῖν C. 268. Scr. κίν-
 τρα. Cf. III. 13. 272. σοῦ τοῦ C.

II. 4. ἀνθωπισμένοι vulg. ἀνθωπισμένοι C.

Mithridates, huic iunior Romanus cladem intulit. Sed, o Imperator orbis, namque decet fari futurum, servum tuum ne aegre feras plaudentem armis tuis victoricibus: disertam fac linguam, da loquendi facultatem liberam, stimulo animi timiditatis pungimur: Theodosii versus ne despicias diadematis tui scriptos ad gloriam, ut manus pergat scribere, progrediens ad alteram expeditionem tui exercitus.

ACROASIS SECUNDA.

Dum sic haberent se conflictus Cretici, Romae decus, Romane, qui sceptra regis, illi quidem mala patiebantur extraneis in locis adversus aestum, et gladium in armis stantes: ardentem enim ignem instar iaculi in tuos servos immittebat Lucifer. Tibi autem aestus, et gladius sollicitudines propter illos ingerebat in corde. Cum ergo ignis urens te vigiliae pallore inficeret tuum aspectum splendidum nesciebant respicientes causam reddere, cum

πῶς σου τὸ φαιδρὸν εἰς στεινὸν μετετρέπη·
 ὥς στενάξας ἐμπόνως ἔξ ἐγκάτων,
 φλογμοὺς ἀφῆκας τῶν κάτω πυρσευμάτων,
 λέγων τὸ πρῶγμα πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις. 15
 ἔπληττε γάρ σε πατρικῶν στρατευμάτων
 πληθὺς σταλεῖσα τοῖς ὁμοστόλοις πόνοις.
 ἀλλ' οὐ παρῆν σοι ψυχαγωγῶν οἰκέτης·
 πᾶσι γὰρ ἦν ἄγνοια τῶν πεπραγμένων.
 θεὸς δὲ τὴν σὴν θλίψιν εἰς εὐθυμίαν 20
 θῦττον μετεσκεύασεν, ὃς παραντίκα
 τὸν ἄγγελόν σοι δεικνύει νικηφόρον
 ἐκ τοῦ μάχαιραν δουλικῶς ἔξωσμένον.
 ἐπεὶ δὲ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων ἔγνως,
 ἐπιστολὴν γὰρ εἶχεν ἐσφραγισμένην, 25
 οὐ τὴν λύραν ἔκρουσας, ὥς Δαβὶδ πάλαι,
 ἢ γλῶτταν ἐτράνωσας ἀντὶ τῆς λύρας·
 εὐθὺς δὲ τὴν φύλαγγα τῶν μονοτρόπων· —
 φύλαγξ γὰρ αὕτη καὶ ξίφους χωρὶς τρέπει
 κλίνει τὰ νῶτα, καὶ καταστρέφει πόλεις· — 30
 ταύτη κατ' ἐχθρῶν μυστικῶς ἐπεκρότεις,
 καὶ παννύχους δέδωκας εὐχαριστίας
 τῇ συστρατηγοῦ προσδραμῶν κατοικίᾳ.
 τοιαῦτα μὲν οὐ συμπονῶν τοῖς οἰκέταις.
 Ἐπεὶ δὲ ποινῆς ἐξεπληρώθη στόμα, 35
 ποιητὴ γὰρ ἐχθροῖς τῆς σφαγῆς ἢ πικρία,

19. Scr. πᾶσιν. 20. σὴν om. C. quod ex cod. restituit F.
 23. ἔξωσμένον C. ἔξωσμένον cod. 36. ἢ πικρία om. C. vox e
 tenuibus codicibus vestigiis eruta.

in tristitiam tua versa esset hilaritas: donec aeger suspirans imo ex pectore
 flammam emisisti ardoris intimi, cunctis rem enarrans tuis subditis. Te
 patriorum namque angebat agminum multitudo missa ad belli labores: nec
 erat servus, qui te laetum faceret, etenim nulli facta haec erant cognita.
 Verum Deus tristitiam tuam in gaudium subito convertit, qui statim fe-
 rentem victoriam tibi praesto fecit nuncium missum ab eo, qui pro te gla-
 dium strinxerat. Ut vero cognovisti scriptorum sensus, namque obsignatam
 habebat epistolam, non lyram pulsasti, ut olim David, sed potius lingua
 usus es pro lyra. Ac statim solitariorum phalangem adiens, (phalanx nam-
 que ista vincit absque gladio, fugat copias, et evertit urbes) cum hac
 mystice plaudebas devictis hostibus: atque tota nocte egisti gratias accur-
 rens in domum Dei adiutoris tui. Talia quidem agebas cum tuis famulis.
 Postquam ergo hiatus impletus est caedibus, poena enim cladis hostibus

τὴν τάφρον εἰδὼς ὁ στρατηγὸς τῆς μάχης
 κρημινὸς ἔχουσαν καὶ φαραγγώδεις τόπους
 βαλεῖν πέτρας ἔταξε, καὶ γῆν, καὶ ξύλον,
 40 ὁδοιορῆσαι τὰς χελώνας εὐκόλως.
 ἐκεῖ τὸ πλῆθος εἶχε τῶν προσταγμάτων
 ἔργον τὸ λεχθέν· ἀλλὰ τῶν ἐναντίων
 νέφη παρεῖχον αἱ βολαὶ τεταγμέναι.
 ἀῆρ λάλησον, μαρτύρει, μὴ διστάσης,
 τοῦ σοῦ χιτῶνος τὴν ὕφανθῆσαν κρόκην,
 45 ἐν ᾗ στολισθεὶς ἀντανέκλασας βλάβην
 ἐκ τῶν ἀδῆλων συμφορῶν ὕφασμένην,
 δι' ἧς ἔπιπτον τῶν ἐπάλξεων κάτω
 οἱ τὴν ὄφρῶν ἔχοντες ἄρπαγες κύνες.
 50 ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἡμερῶν ὀκτὼ μέχρι
 ὁ τῆς χαράδρας ὕμβρος σὺν ἀνεστύλῃ,
 ἀλλ' εἶχε κηρὸν ἡ φαρέτρα καὶ βέλος,
 κριοὺς ἀφῆκε καὶ χελωνίους τέχνας,
 καὶ πετροπόμπους σφενδόνας, καὶ συνθέσεις
 55 θεινὰς κατ' αὐτῶν κλιμάκων ἀσυνδέτων.
 ὡς οὖν ἐκείνων τὰς νέας τιμωρίας
 οἱ καστρανοῖκται μὴ φέροντες ἠπόρουν,
 τάττει τὸν ὄχλον καὶ πάλιν ποινὰς πλέκει
 ὁ σοὶ ποθητὸς οἰκέτης Νικηφόρος.
 60 τῶν γὰρ πεσόντων δυσμενῶν ταῖς σφενδόναϊς
 ἔταξε πέμπειν τὰς κάρας βελῶν δίκην·

40. ὁδοιορῆσαι et ἀκόλως C. utrumque ex cod. emendavit F. 44. ἄγε
 F. ex coniectura. Vid. Annot. 45. τὴν om. C. 48. ἐπάλξεων ἦτο,
 in not. *lego κάτω* C. Sic in cod. invenit F. 52. Fort. *εἶχε καρὸν*.
 Cf. not. ad Anth. Pal. p. 515. 55. Fort. *εὐσυνδέτων*, in quod incidit
 etiam Boisson. ad Nicet. p. 23. 57. οἱ om. C. restituit ex cod. F.

acerbissima, prospiciens fossam dux praelii multis locis praeruptam se praecipitem, inicere saxa, et terram, et ligna iussit sub testudinibus, ut facile iter sternerent. Ibi mandatorum obibat plebs frequens commissum munus: at interim ab hostibus missa spicula caelum obducebant nubibus. Aër nunc loquere, testare, ne dubites, tramam contextam tui tegminis, qua protectus repercussisti noxam nectens dolos ex occultis insidiis, ex quibus deliciebantur e propugnaculis supercilia attolentes, rapaces canes. Ceterum vero quam per octo dies non destitisset ferreus imber ingruens, sed fatum inferret inculum et pharetra, arietes admovit, et testudinum machinas, saxaque iacentes fundas, compositionesque terribiles non iunctarum scalarum adversus eos. Dum igitur nova illa supplicia oppidani reformidantes nescirent, quo se verterent, ordinat turbam, et novas poenas addit tuus dilectus famulus Nicephorus. Fundis enim caesorum hostium iussit iaci ca-

ὡς ἂν τὸ λεπτόνητον αἰθέρος πλάτος
 χαρῇ μολυνθὲν συμφορᾷ τῶν βαρβάρων,
 καὶ γινῶ τὸ πλῆθος τῆς ἁμαρτίας διτι
 καὶ τῶν μελῶν ἔχουσιν εἰς ποινήν θέσιν. 65
 ἔρριπτον ἔνδον ἀντὶ πετρῶν τὰς κάρας·
 ἔβαλλον αὐτῶν πολλάκις καὶ πατέρας,
 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ θανόν εἰς ἐν μάχῃ
 φονεὺς ὑπῆρχε πατρικῇ φονουργίᾳ.
 τῆς γὰρ κρατούσης σαρκικῆς ἀβλεψίας 70
 λυθεὶς ἐκείνος, καὶ μαθὼν τὸ συμφέρον,
 τοῖς χριστολάτραις συμμαχεῖν ἡπειγμένους,
 τοῖς ψευδολάτραις ἦν βολή ποινηφόρος.
 ὡς οὖν ἐκείνας εἶχε τὰς σάρκας πόλις
 πλήρεις μολυσμῶν, οἱ ξύνημοι τῷ γένει 75
 ἔκραζον οὕτω τῇ βοῇ τῶν βαρβάρων·
 „σεῖπφ ἐχειμὰτ ἰσχυρότ καὶ τὴν ῥάσαν
 σερμῆτ μιδήνη καὶ χάητ ἱππησάνη.”
 ἀλλ’ ἡ βοή μὲν ἦν ἔθει τῷ πατρίῳ,
 ἡ δὲ σφαγὴ σοι Κρητικοῖς εὐρημένη. 80
 ἦν οὖν ἐκείνων ὁ κρατῶν στρατηγίας
 γέρων Ἀμηρεῦς, ὠχρὸς, ἔμπλεος πόνων,
 μικρὸς, φαλακρὸς, δεινόφρων, τὸν ἐκ Πύλου
 γέροντα νικῶν ἐν μελιβρύτοις λόγοις.
 ἀλλ’ οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησαν οἱ ῥήγοι, 85
 καὶν ἦσαν εὐθεὶς προσβαλεῖν σου τῷ κράτει.

62. λεπτόνημον C. quod emendavit F. nescio an ex cod. Fort. λεπτόστημον ut ap. Pisd. Hexaem. 271. ἔργον ἀερόστημον. 68. θα-
 νεῖν C. Idem om. εἰς. Utrumque emendatum a F. ex cod. ut videtur.
 75. Scr. ξύνημοι. 80. σφαγὴ σοι C.

pita telorum instar, ut tenuis latitudo aetheris barbarorum caede inquinata
 hilaresceret, et populus peccator cognosceret, etiam propria membra ipsis
 esse ad poenam. Proiciebant intus pro saxis capita, quae percutiebant
 saepe et suos patres, et fratres: ac mortuus iam in praelio homicida fiebat
 in caede patria; namque a carnali caecitate, qua detinebatur, solutus ille,
 et meliora noscens, Christi cultoribus opem ferre coactus, falsis cultoribus
 erat fatale iaculum. Dum ergo eas haberet carnes plenas inquinamen-
 tis, coniuncti genere ita clamabant barbarorum voce: „seepph, echimat, ischa-
 rop, et rhasan, sermet, midene, et chaët ippheasane.” Sed haec quidem
 strepabant more patrio, caedes autem a te erat illata Creticis. Erat porro
 eorum dux exercitus senex Ameras, pallidus, fractus laboribus, parvus,
 calvus, callidus, Pylium senem vincens mellifluis sermonibus. Sed nihil
 ipsi profuere verba, quamvis directa forent ad evertendas vires tuas:

ὁμῶς ἐτόλμα, καὶ γὰρ ἦν στρατηγέτης
 τρέφων ἑαυτὸν ἐν κεναῖς ταῖς ἐλπίσι.
 βουλὴν δὲ ποιεῖ, καὶ καλεῖ τοὺς ἐν χρόνῳ
 δημοστόλους γέροντας ἐν συνεδρίῳ. 90
 ἐκεῖ καθεσθεῖς καὶ στενάξας ἐκ βάθους
 φωνὴν ἀφῆκε τοῖς πόνοις μειμιγμένην·
 „τίς, ἄνδρες, ὑμῶν πῦρ ἔχει τῇ καρδίᾳ
 καῖον, φλογίζον, ὥς ἐμὲ φλέγει φάλαγξ
 Ῥώμης κλονοῦσα τὴν ἐμὴν τοπαρχίαν· 95
 τίνος τὰ τέκνα τὴν τελευταίαν βλάβην
 ἐκ τῆς σπάθης εἴληφε τῆς τεθηγμένης·
 τίνος τὸν ἄγρὸν ἐκβιβρώσκειται ζέον
 τὸ πῦρ ἐπελθὼν, ἣ πικρὰ τιμωρία·
 ἐκεῖνος ἡμῖν ἄρτι συμβουλευέντω, 100
 γνώμην διδοὺς ἄριστον ἀντὶ τοῦ σθένους.
 ἀλλ', εἰ δοκεῖ, στήσωμεν ἄνδρας ἱππότεας
 τρεῖς ἑπτὰ τοῖς βάλλουσι πεντηκοντάδας·
 ἔπειτα πεζῶν ἑξάδας τρισμυροὺς,
 πάντας σιδηροῦς, εἰς θέαν μελαγχρόους, 105
 ὥς ἂν καταπλήξωσι τοὺς ἐναντίους
 φανέντες αὐτοῖς τῶν πυλῶν παρ' ἐλπίδα.”
 οὕτως ὁ τὸ πρὶν αὐθαδῶς ἠπλωμένος,
 δημηγορῶν ἦν δυστυχῶς ἐσφιγμένος.
 καὶ δὴ στρατεύσας καὶ φαλαγγώσας ὄλους 110
 ἐκ τῶν ὁπῶν ἤθροιζεν ὁ δράκων ὕφεις.
 εἰδὼς δὲ πάντας εἰς ὁδοὺς δειλανδρίας

92. Fort. τοῖς στόνοις. 93. ἡμῶν C. 107. Fort. ἐκτὸς τῶν
 πυλῶν. 108. ἀφθαδῶς C.

audebat tamen, etenim dux erat, qui se ipsum pascibat inani spe. Concilium cogit, et seniores advocat expeditionis socios ad consilium. Ibi sedens, et suspirans imo ex pectore vocem sic emisit mixtam gemitibus: „Quicumque vestrum, viri, ignem habet in corde ardentem, urentem, ut me urunt milites Romani devastantes meum imperium; cuius filii extremam noxam acceperunt ab acuto gladio; cuius agrum devorat urentis ignis injecti acerbum supplicium; ille nos modo consilio iuvet sententiam dicens optimam pro viribus. Verum, si placet, colloceamus equites, contra iaculatores, mille et quinquaginta; peditum vero triginta sex millia, omnes ferro armatos, aspectu terribiles, ut timorem iniciant hostibus, inopinato extra portas prodeuntes adversus eos.” Sic, qui antea audacter ditionem dilataverat, dissererat ad incitas redactus. Et iam cogens phalangas, omnemque exercitum ex antris congregabat serpentes draco; sed cum vidiasset cunctos

ὁμοῦ βαδίζειν, ἢ σφαγῆς αἵρουμένους,
 σταθεῖς παρώρμα τοὺς κακοὺς παρεργάτας·
 „ἐν τῇ τρυφῇ σπένδωμεν, ἄνδρες ἱππότες, 115
 τῆς νῦν φανείσης μυριοξίφου μάχης·
 ἴωμεν εἰς μάχαιραν ἀντὶ τῶν τέκνων,
 ὑπὸ γυναικῶν, καὶ φίλων, καὶ πατρίδος.
 μηδεὶς φοβείσθω τὰς τομὰς τῶν φασγάνων.
 εἰ γὰρ θύνη τις, σῶζεται παραντίκα, 120
 καὶ ζῶν πορευθῇ καὶ λάβῃ κατοικίας,
 ὅπου προφήτης οἶδε χειμαρροῦς λέγειν
 γύλακτα ἐκμῆλιτι ἐξοίνου φέειν.
 εἰ δ' αὖ δεδοικὼς οὐχ ὑπὲρ τέκνων θύνη,
 τοῦ δὲ προφήτου τοὺς λόγους περιδράμῃ, 125
 θνήξῃ παρ' ἡμῶν, καὶ μεταστὰς τοῦ σκότους
 τὴν ἀπρόοπτον δέξεται τιμωρίαν.”
 οὕτω παραινῶν καὶ παρ' αὐτῶν εἰς μάχην
 προωδοποιεῖ τὴν σφαγὴν τοῖς ἀξίοις.
 ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ κρατῶν Νικηφόρος 130
 οὐκ εἶχε καιρὸν ἀγνοεῖν τὰς τοῦ πλάνου
 ὥσπερ παρέλκων ἔπλεκε στροφοφυγίας.
 ἦν γὰρ τις αὐτὰς τὰς ὁδοὺς προμηνύων,
 ἐκ τῶν ἀκόσμως ἔνδον ἐγκεκλισμένων.
 οὕτω στρατάρχης, ἄνδρας εὐθαεῖς ἱππότες, 135
 φαλαγγοσώστας, πεζοτοξοκράτας

118. Scr. ὑπὲρ γυναικῶν. Cf. 198. 121. Ne quis hunc versum corrigendum censeat cf. II. 163. 194. III. 192. 123. Scr. γυλάκτος, ἐκ μέλιτος, ἐξ οἴνου φέειν (cf. Fogg. Annot.). In μέλιτος media producitur, littera τ pronuntiando geminata. 125. Fort. παραδράμῃ. 128. Fort. παραινῶν καὶ παρορμῶν. Cf. III. 169. IV. 41. nisi malis πυρακτῶν, incendens. Cf. Heliodor. II. 9. 133. Fort. ἀντοῖς vel ἀντῶ. 136. καὶ videtur inserendum ante πεζοτοξοκράτας, in quo vocabulo primum ο producitur, littera τ duplicata.

insidiae vias calcare potius, quam caedes appetere, stans incitabat malos illos milites: „Laetantes festinemus, viri equites, ad pugnam ingentem, quae se nobis offert, sumamus gladium pro filiis, pro uxoribus, pro amicis, et pro patria. Nemo timeat acutas ferri acies; si quis enim moritur, saluus hoc illico, et vivens ibit, et sedes accipiet, ubi propheta dixit se vidisse torrentes lacte, et melle, et vino manare. Quod si quis pavidus renuerit pro filiis mori, atque prophetae verba contempserit a nobis occidetur, et involutus tenebris non opinatum accipiet supplicium.” Sic milites hortatus, eos ad pugnam praeivit, iter sternens ad caedem meritam. Dux autem supremus Nicephorus opportune noscebat deceptoris fraudes, quas incassum struebat: erat enim, qui ipsas nuntiabat insidias ex iis, qui furtim intus clausi erant. Quare militum duces, excelsos equites, legionarios, pedites

εἰς ἓν συνῆψε τοῖς στρατηγέταις ἅμα,
 μέσον δὲ τούτων, εὐτελὲς ὡς ἱππότης,
 σταθεὶς ἀφῆκεν ὀπλικωτάτους λόγους·
 „Ῥώμης τὰ νεῦρα, τέκνα, σύνδουλοι, φίλοι, 140
 ἰδοὺ καὶ ἡμῶν καὶ πάλιν τὸ θηρίον
 κενὰς ἔσωθεν ἤρξατο σκευωρίας·
 ἰδοὺ τὸ δεινὸν τῆς Χαρύβδews στόμα
 ἀναλῶσθαι μαλεῖται Ῥώμης κράτος·
 ἰδοὺ συριγμοὺς ὁ δράκων χειῦς μέσον 145
 κήρυκας ὀργῆς καὶ σφαγῆς ἀναπνέει,
 φουσῇ τὸν ἰδὸν καὶ βιάζει τὴν φύσιν.
 ἀλλ' ἔστιν αὐτοῦ τὸ θράσος δειλανδρίαι.
 μηδεὶς φοβηθεὶς ἐξόπισθεν φευγέτω·
 θυμὸς γὰρ αὐτῷ μέχρι τῶν κτύπων μόνων. 150
 ἴωμεν ἀνδ' ὧν εὐσθενῶς ὠπλισμένοι·
 ἔχουσι σάρκας καὶ τὰ τῆς Ἰαγυρ τέκνα.
 οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σὰρξ σίδηρος ἢ λίθος.
 ἀλγοῦσιν, ἂν λάβωσι, Ῥωμαίων πλέον·
 ἀργοῦσιν, αὐτῶν εἰ κοπῶσιν αἱ χεῖρες· 155
 πλῆπτουσιν εἰς γῆν, εἰ κοπῶσιν οἱ πόδες.
 μηδεὶς νοσήσει τὴν πικρὰν ἀνανδρίαν·
 μηδεὶς φοβηθεὶς οὐ φανεῖ Ῥώμης κλάδος.
 μηδεὶς νόθον γέννημα καὶ σποράν ξένην
 δεῖξιν ἑαυτὸν ἐν κακοῖς σπουδαζέτω. 160
 αἰδῶς, ἀδελφοί, τῆς φρυγῆς ἢ ζημίας.

139. Syllabam στα om. C. 142. γεν... ἔσωθεν. Sic C. κενὰς
 F. e ood. vestigiis eruit. Fort. καινάς. 145. ἰδ... συρι-
 γμοῖς. Sic C. 154. ἀλγοῦσι C. 155. ἀργοῦσι C. 160. δεί-
 ξιν C.

arcitenentes in unum collegit cum praefectis simul. Interque hos medius,
 tamquam privatus eques stans haec emisit verba ad bellum excitantia: „Ro-
 mae robur, filii, conservi, amici, ecce adversum nos iterum bellua molita
 est intus irritas insidias; ecce Charybdis os terribile Romanum absorbere
 imperium nititur: ecce sibilis draco lustris in medio emittit, irae atque cae-
 dis nuncia, spirat venenum, et vim infert naturae. Attamen timida est eius
 audacia: nemo exterritus vertat terga fugae, namque illi est animus summis
 tantum labiis. Armati itaque eamus contra illos strenue, carni sunt etiam
 Agar filii, nec illis igitur caro ferrea, aut saxea. Si vulnerentur, plus
 quam Romani, dolent! torpescunt, si incidantur eorum manus: humi pro-
 cumbunt, si amputentur pedes. Nemo labore improba desidia, nemo tre-
 mens non appareat Romae germen, nemo spuriam progeniem, et extraneum
 genus in adversis se satagat ostendere. Turpis est, fratres, fuga, et po-

αἰδεῖσθε φεύγειν καὶ ποιεῖσθαι τὰ ξίφη.
 τοῦ γὰρ φυγοῦσιν εὐρεθῇ σωτηρία,
 μένουσιν ἔνδον Κρητικῶν ὀρισμάτων;
 οὐκ ἔστιν ἰσχύς τῆς Ἀγαρ τοῖς ἐγγόνοις·
 θεὸς γὰρ ἡμῖν συμμαχεῖ καὶ συντρέχει.”

Οὕτω στομῶσας τοῦ στρατοῦ σου τὰ ξίφη,
 λόχους ἐποiei, καὶ τροπὴν πεπλασμένην,
 ὡς ἂν κλαπέντες ἔνδοθεν τειχισμάτων,
 ἔξωθεν θαρσύνουσιν ἐκβεβηκέναι.

ὡς οὖν καιρὸς ἤγγισε τῶν βουλευμάτων,
 χώραν ἐχούσης τῆς ῥοδοχωροῦ τρίτην,
 χειρὸς ἀνῶρων, ὡς ὄφεις, οἱ τὰς κάρας
 ἔχοντες, ὡς ὄνειδος, ἔξυρημένους.

τούτων ὑπῆρχε καὶ κρότος ταῖς ἀσπίσι,
 βοή τε πολλή, καὶ τρόμου πατὴρ φόβος,
 καὶ πάντα δεινά· τοῖς δὲ σοῖς στρατηγέταις
 τάξις, σιωπή, σεμνότης, προθυμία.

εἰς οὖν στρατηγῶν, εὐγενεὺς ῥίξης κλάδος,
 ἀνὴρ κραταῖος εἰς στροφὴν ἀκοντίου,
 βραδὺς δὲ φεύγων, καὶ ταχὺς κατατρέχων,
 λόγους γλυκεῖς ἔλεξεν ἐν στρατῷ μέσον·

„πρωτοστράτηγε, πῶς λαπὼν τὸν δεσπότην
 οὐχ ὡς μάγειρος τῇ βανανσίῳ τέχνῃ
 κυκῶν ἔμειςας τούτων ἐν παραινέσει,
 ὡς ἂν τὸ νέκταρ ὁ γλυκὺς στεφηφόρος

162. ποιεῖσθε C. 169. ταχισάντων, in notis: melius τειχισμάτων
 C. quod in cod. invenit F. 171. Fort. ὡς οὖν ὁ καιρὸς. Fort.
 etiam praeterea ἤγγισεν βουλευμάτων, a pedibus enim trisyllabis
 abstinere solet Theodosius. 176. Fort. φόφος, strepitus ad ter-
 rorem incutiendum concitatus.

riculosa, pudeat vos fugere et pavere gladios; nam quo fugientes salutem
 invenient manentes intra Cretica confinia? nullum est robur Agar posteris,
 Deus enim nos tueretur atque adiuvat.” Cum sic acuisset enses sui exercitus,
 insidias paravit et fictam fugam, ut decepti, qui stabant intra moenia, foras
 auderent egredi. Ut igitur statutum tempus advenit, horam habente rosea
 die tertiam, ex antris, ut serpentes, erumpebant, capita detonsa habentes,
 tamquam de plebis facie. His erat etiam clypeorum strepitus, clamorque
 multus, et tremoris pater metus, et undique confusio: tuis autem militibus
 ordo, silentium, gravitas, alacritas. Unus porro militum claro natus ge-
 nere vir fortis in iactu iaculi, tardus ad fugam, et ad insectandum velox,
 haec dulcia emisit verba in medio exercitu: „Supreme Dux, curnam omisso
 Despota, veluti coquus in arte culinaria non eum admiscuisti in horum ad-
 hortatione, ut dulcis dominator, instar nectaris, tuis condimentum fie-

ταῖς σαῖς γένηται προσταγαῖς ἀρτυσία;
 ἐκείνος ἡμῶς νοουθετῶν, ἐπιτρέπων,
 τὴν χεῖρα πᾶσιν ἐξαπλῶν, εὐεργέτει.
 μνησθῶμεν αὐτοῦ ῥημάτων μελιζήντων, 190
 καὶ τῶν τραπεζῶν, εἴτα τῶν χαρισμάτων.
 μνήσθητε, καὶ θάνωμεν, ἄνδρες, εἰς δέον,
 ὑπὸ γένους ἄνακτος εὐσεβεστάτου.
 μόνον πλατυνθῇ σκῆπτρον τῆς μοναρχίας,
 καὶ γῆς ἀνύξει Ῥωμανὸς πάσης μόνος." 195
 Ἐπεὶ δὲ πληθὺς μυριάνδρος βαρβάρων
 ἐκ τῶν πυλῶν ὤρμησεν, ὥς νότον νέφος,
 βροχὴν ἀπειλοῦν, καὶ προδεικνύον σπόρον,
 οἱ σοὶ τραπέντες εἰς φυγὴν πεπλασμένην
 πάγην ἐτεχνάζοντο τὴν κρητεκτόνον. 200
 πύργον δὲ μακρὸν πάντες ἐκβεβηκότες,
 καὶ τῶν πυλῶν ἔξωθεν ἔξωρμηκότες
 ποινὰς ὑπεῖχον πίστεως τὰς ἀξίας.
 ἐκ τεττάρων γὰρ στρατικῶς ἐγκρουμάτων
 κλύδων ἐγερθεῖς, καὶ σφοδρῶς ἐπιβράσας, 205
 χεμῶνα γεννῆν ἤρξατο πρὸς τῆς μάχης·
 καὶ δυσμενῶν ἦν συμφορὰ, κλόνος, στόνος,
 λαῶν δὲ τῶν σῶν χαρμονὴ νικηφόρος.
 ὥς οὖν σταθέντες ἦσαν ἐν μεταχιμῶ,

188. ἡμᾶς om. C. ex cod. restituit F. 191. ταῖν τραπεζῶν.
 193. Scr. ὑπὲρ γένους. cf. II. 118. 194. πλατυνθεῖς, in not. *lego*
πλατυνθῇ. 195. Fort. ἀνάξῃ. 198. βροχὴν, in not. *potius*
βροχὴν C. Pissidas Heracliad. I. 36. p. 97. αἱ βροχαὶ τῶν αἱμάτων.
 198. Fort. σπόρον, vel quod malim φθόρον. 201. Fort. πύργων, e
turribus egressi longoque progressi. 202. τῶν πυλῶν C.
 204. ἐγκρουμάτων C. 206. Fort. πρὸ τῆς μάχης: agitur enim de
 iis, quae ante pugnam commissam facta sunt.

ret imperiis? admonens ille, et nostri curam gerens beneficam manum exten-
 debat omnibus. Recordemur eius verba melliflua, et mensas atque mu-
 nera. Recordemini, et moriamur, si opus fuerit, pro familia Regis piissi-
 mi. Solum extendatur sceptrum imperii, conctoque orbi unus Romanus
 imperet." Postquam vero infinita multitudo barbarorum e portis irruit, tam-
 quam coacta ab Austro nubes minitans tempestatem, et mala nuncios so-
 getibus, tui se vertentes in fictam fugam laqueum parabant in perditionem
 Creticam. Cuncti autem e longis exeuntes turribus, atque portis se foras
 erumpentes, poenas luebant fide eorum dignas. A quatuor namque insidiis
 tuorum militum aestus commotus, et vehementer fervens, procellam coepit
 producere in praelio; hostibusque erat clades, tumultus, suspirium, tuis
 autem populis triumphale gaudium. Cum ergo essent circumventi ab acie-

- τὴν ἔκβασιν βλέποντες ἑστενωμένην, 210
οἱ τῆς ἑαυτῶν αἰτίοι φονουργίας,
ἔβαλλον εὐθὺς, ἀνεβάλλοντο πλέον,
καὶ τὴν φυγὴν ἔχοντες ἡπορημένην, —
πάντῃ γὰρ αὐτοῖς ἦν ταράττουσα βλάβη —
ἔστησαν εἰς ἓν τῆς ταφῆς τὸ χωρίον. 215
τίς ἐκ τραγῳδῶν ἐκβοήσει τοὺς φόνους,
καὶ τὴν ἐκάστου τῆς σφαγῆς τιμωρίαν;
ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐν νεφροῖς βεβλημένος,
περιτροπὰς ἔπασχεν, ὥσπερ ἡγνύει,
καὶ πρὶν χορευτῶν οὐ μαθὼν περικλύσεις, 220
ἄκων χορευτῆς ἦν λαβὼν ἀκοντίῳ.
ἄλλος στερεθὺς τῆς κεκαρμένης κάρας
ἔκειτο πρηνὴς στρατικῶς ἡπλωμένος,
καὶ τοὺς ἑαυτοῦ δυστυχῶς κινῶν πόδας,
χύσει κολυμβᾶν ἤθελε τῶν αἱμάτων. 225
ἄλλος δὲ πληγείς τὴν κατὰξηρον ῥάχιν,
κύπτων ἄκων ἦν προσκυνῶν σου τὸν στόλον.
ἄλλος δὲ νεκρὸς, καὶ πόδας τετμημένος,
λελησμένος προὔκειτο τῶν ἵππασμάτων.
ἄλλος δὲ τὴν ἄναλτον ὠσθεὶς γαστέρα, 230
χερσὶ κατεῖχε τὴν πλοκὴν τῶν ἐντέρων,
καὶ πρὶν μαχητῆς εὐσθενὲς κεκριμένος,
μάγειρος ἦν ἄπειρος ἐντεροπρύτης.
οὕτως μετηλλάξαντο τὴν πανοπλίαν
εἰς ἄλλοτέχνους συμφορὰς οἱ τῆς Ἄγαρ· 235

212. Scr. ἀντεβάλλοντο. 216. Scr. ἐκτραγῳδῶν. Vid. Boisson.
ad Nicet. IV. 109. p. 198. s. 220. χορευτῶν C. Male vulgo post
χορευτῶν distinguitur. 221. λαβὼν. cf. supra v. 154. 231. Scr.
χερσίν.

bus, sibi praeclusum aspicientes exitum, et sibi esse auctores propriae caedis, vulnerabant statim, sed vulnerabantur magis; nullumque habentes ad salutem effugium, nex enim illis imminabat undique, constituerunt in unum sepulcri locum. Quis ex tragicis caedes enarrabit, et singulorum saevum mortis genus? alter quidem eorum sauciatus renibus, quas ignorabat, patiebatur vertigines, ac saltans, non edoctus motus choreae, invitus saltator fiebat ictu iaculi. Alter orbatus suo detonso capite iacebat pronus stratus ab exercitu, suosque infelix movens pedes natare videbatur rivo sanguinis. Alter autem ictus in arida dorsi spina procumbens, tuum invitus adorabat exercitum. Alter mortuus, et abscissis pedibus neglectus iacebat ad conculcationem equitum. Alter insatiabili confosus in ventre manibus tenebat intestinorum gyros, et qui antea censebatur pugnator strenuus, coquus fiebat inexpertus viscerum. Ita commutabant arma in alias artes calamitosas

καὶ πῦς τελευτῶν εἶχε τὴν τιμωρίαν,
 τέχνην πονηρὰν εἰς ἀναίρεσιν βίον.
 εἰς οὖν ἐκείνων ἦν ἀνὴρ Κρηῆς ἱππότης,
 γιγαντοειδὲς, δς λαβὼν τὴν ἀσπίδα,
 καὶ τὴν μάχιραν, τῷ στρατηγῷ τῆς μάχης 240
 ἐναντίως ἤλαυνε, προσβαλεῖν θέλων.
 ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν ἡ δίκη τοῦτον φθάσαι·
 πλήττει γὰρ αὐτὸν ὁ κρατῶν Νικηφόρος
 τῆς ὀσφύος κάτωθεν, ὀμφαλοῦ μέσον.
 καὶ τοῦ μὲν εἶχε σῶμα νεκρὸν ἢ κόνις, 245
 τοῦ δὲ κλέος μέγιστον ὁ πλατὺς στόνυξ.
 οὕτω κακῶς ἔπασχον ἐγκεκλεισμένοι
 ἐκείθεν ἔνθεν τοῖς φονευταῖς ἐνδίκως
 οἱ τῶν ἀθέσμων πράξεων ὑπηρεταί.
 εἰ δ' ἦν τις αὐτῶν εἰς φυγὴν ὠρημένος, 250
 ἔμπροσθεν εἶχε φραγμοὺς ἐμπονοῦν ἕλφος,
 καὶ τὸν στρατηγὸν πανταχοῦ Νικηφόρον
 βύλλοντα, καὶ κράζοντα τοῖς στρατηγέταις·
 „βάλλωμεν, ἄνδρες, τοὺς βιοφθόρους λύκους.”
 Ὅμηρε, ποιητῶν λόγων ὁ τῆς μάχης 255
 πόρρω πεφυκῶς, ὡς παρῶν δὲ συγγράφων,
 ὁ πολλὰ κάμνων ἐν κενοῖς, καὶ τοὺς πόνοους
 διεξιὼν ἅπαντας Ἑλλήνων μάτην·
 σὺ δ' εὖρο, καὶ βόησον ὄγκῳ ῥημάτων
 Ῥώμης στρατοῦ καθήκμα, καὶ μέγαν στόνον 260

245. νεκρὸν ἀκόντης, in not. quid ἀκόντης hic loci? *expende*. C. ἡ κό-
 νις ex cod. dedit F. 246. πλατὺς στα.... Sic C. 251. φρα-
 γμοὺς, in notis: φραγμοὺς si placet. C.

Agareni, ac quisque moriens habebat pro supplicio saevam aliquam artem
 ad interitum. Erat porro inter illos vir Cretensis eques gigantis specie,
 qui accepto clypeo et gladio, contra pugnae ducem agebat equum cum
 eo cupiens congredi. Sed non permisit Deus eum propositum suum exsequi,
 percutit enim illum imperans Nicephorus infra renes umbilico in medio:
 et hic quidem occubuit stratus in pulvere, illius autem laudem maximam
 associatus est gladius. Sic mala patiebantur angustati merito hinc inde ab
 interfectoriis iniquarum actionum ministri. Si quis autem ex illis erat,
 qui tentaret fugam, letalem ensen habebat sibi obicem, et imperantem ubi-
 que Nicephorum ferientem, et voce adhortantem milites, „feriamus, viri,
 hos voraces lupos.” Homere, qui poeticiis sermonibus praelia licet longe ab-
 sens, ut praesens tamen conscribia, qui multum fatigaris in rebus inanibus,
 ac labores Graecorum omnes frustra versu complecteris, huc adsis, et ver-
 borum gravitate celebra Romani exercitus gloriam, ingentesque gemitus

ἐχθρῶν παλαιῶν, δυσμενῶν, δουλοσπόρων.
 ἔξεις γὰρ ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν τύπον,
 ὥς τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν παρέκβασιν τύπον.
 οὐκ ἦν γὰρ ἔνθα τις φηγὼν ἐκ τῆς μάχης,
 οὐδ' εἰ πτερωτὴν εἶχε βάμβαρος φύσιν. 265
 Ξέρξης δὲ τὸ πρὶν γῆν θαλασσωσαι θέλων,
 μὴ προσβαλὼν σου τῷ κράτει τιμὴν ἔχει;
 οὐκ εἶδεν οὗτος γυνὰ Ῥωμαίων ξίφη·
 οὐκ εἶδε τὴν σὴν, Ῥωμανέ, σκηπτουχίαν.
 ἧ γὰρ παρήλαθε τὸν στρατὸν σου θανμάσας,
 τὴν ἤεταν ἐν σοὶ προσλαβὼν, σκηπτοκράτορ. 271

ΑΚΡΟΑΣΙΣ Γ'.

Ὁ τῆς ἀβύσσου τὰς πολυστόμους χύσεις
 κλείων, χαλινῶν, ἔξανόλων, ἔξάγων,
 οὗτος πλατύνει τοὺς ὅρους τοῦ σου κράτους;
 ἄνακτος υἱέ, καὶ κρατύνει τὸν στόλον,
 καὶ πάντα ποιεῖ, καὶ καταστρέφει πόλεις. 5
 καὶ τίς κατ' ἀξίαν σε τῶν λογογράφων,
 ἄναξ, ἐπαινεῖν εἰς τοσοῦτον ἰσχύσει,
 κἄν ἔστιν ἄλλος ἐν Σταγειρίταις, Πλάτων,
 ἢ τῶν Ἀθηνῶν ὁ κρατὼν Δημοσθένης,
 ἢ τὴν πολυθρόνητον ὁ κρούων λύραν; 10

266. Ξέρξ ὁ τὸ, in mg. Ξέρξης C. quod in cod. esse testatur F.
 267. Post ἔχει interrogandi signum posui. 269. εἶδεν vulg.

III. 2. κλείων C. 3. τοῦ σοῦ C. 8. σταγειρίταις C. σταγειρί-
 της ἢ Πλ. corr. F. Fort. ἐν Σταγείροις ἢ Πλάτων. Not. crit. in
 Anth. Pal. p. 61.

veterum infensorum hostium ex servili semine: habebis enim in nostris ve-
 ritatem pro typo, sicut in Achaeis excessum pro typo. Hic nam non erat
 qui ex pugna fugeret barbarus, neque si aliam haberet naturam. Xerxi,
 qui olim terram in mare redigere studuit, quod non sit congressus tuis vi-
 ribus honori est? Non novit ille nudos Romanorum gladios, non novit tuum,
 o Romane, imperium. Retro cessasset certe, tuum admiratus exercitum, ac-
 cipiens a te cladem, o sceptriger.

ACROASIS TERTIA.

Qui abyssai circumfusus gurgites claudit, cohibet, aperit, emittit, ille
 tui fines extendit imperii, o Regis proles, et roborat exercitum, et omnia
 agit, urbesque destruit. Equisiam oratorum te pro meritis, o Rex, lau-
 dare in tantis rebus poterit, etiam si sit alius aut Stagiritas, aut Plato,
 aut Atheniensium maximus Demosthenes, aut qui canora clarus cecinit lyra?

ἐγώ σε τῶν σῶν δουλικῶς ἐγκωμίων
 ὃ τῆς παρούσης ἡμέρας λογογράφος
 ἀπαρχομαι μὲν, ἀλλὰ τῆς ἀτολμίας
 τὰ κέντρα κεντεῖ, καὶ βιάζει τὸν λόγον.
 σὺ δὲ τὸ τολμᾶν, ἐξάνοιγε τὸ στόμα,
 δίδου μὴ σιωπᾶν εὐκόλως,
 15
 ὅταν τοσαύτη συμφορὰ τοῖς βαρβάροις.
 πλάτνυε τὸν φάρυγγα τῇ παρῆσιν·
 καὶ γὰρ στενοῦται προσβαλὼν σου τοῖς πόνοις·
 ἀγωνιᾷ χεῖρ, εἴργεται νοῦς πολλάκις,
 20
 συστέλλεται δέ, καὶ πτοεῖται, καὶ θέλων
 τοῖς σοῖς βαδίζειν χριστομιμήτοις τρόποις,
 ὡς πτωχῶς δεδοικὼς τὰς ὁδοὺς περιτρέχει.
 σὺ γὰρ τὸ νικᾶν πανταχοῦ κεκτημένος,
 τὸ κοινὸν ὠφέλησας, ἠῤῥησας μόνος,
 25
 σὺ τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων πόνοις
 ᾤθησας ἕως φάρυγγα δυσβιάταιν τόπων.
 σὺ τὰς πόλεις ἐπλησας οὐ σκύλων μόνων,
 ἀλλ' εἰρήνης ἐπλησας, καὶ πολλῆς δόξης.
 30
 ἀγαλλιῶσθω τάξις ἀγγέλων ἄνω,
 χορευέτω σύστημα τῶν βροτῶν κάτω.
 οὐχ Ἡρακλῆς ἔσωσε τοῦ κήτους Φρύγας,
 ὃ δεσπότης δὲ κόσμον ἐκ φονουργίας.
 σὺ Μελέαγρος τοῦ πυρὸς τὴν πατρίδα,
 ὃ Ῥωμανὸς δὲ πᾶσαν ἄρτι τὴν κτίσιν.
 35
 τοῖς σοῖς Ἄλφει τίς χάρις παῖσι πάλοι

11. Scr. *ἐγωγα*. 14. *κεντεῖ* om. C. ex cod. restituit F. 28. *τὰς πόλεις* (ex cod. teste F.), in not. *lego πόλως* (*πόλεις* voluit) C.
 29. Versus auctoris, ut videtur, culpa vitiosus. 31. *χορευέτω* C.
 36. Scr. *παισίν*.

Ego tuarum laudum, ut servum decet, scriptor factus hac die incipio quidem: sed formidinis stimuli me urgent et orationem premunt. Tu animi praesta, linguam tu solve meam, tu edoce nos loqui confidentius, quoniam tanta est barbaris angustia. Dilata guttur data fandi copia, arctatur enim gesta tua aggrediens: labat manus, saepius mens refugit, contrahitur et pavescit, et cupiens tuos imitantes Christum mores pingere trepide circumcursat instar leporis. Nam tu assequutus undique victorias, rempublicam iuvisti, auxisti solus. Tu ingenti labore hostium agmina redegeisti in loca praerupta, et impervia. Tu urbes replevisti non solum spoliis, sed etiam pace atque multa gloria. Exsultet Angelorum ordo in caelis, tripudiet coetus mortalium in terris: non Hercules servavit a cete Phrygios, sed mundum ab immani caede Despota: non ab immani bellua Meleager patriam, sed universum nuper Romanus orbem. Quid olim pro-

χαλκοῦν τεχνουργεῖν Ἄρεος πίδακον μέγαν·
 οὐ μητριῦ γὰρ τοῦτον, ἀλλ' ὁ δεσπότης
 κινεῖ κατ' ἐχθρῶν Κρητικῶν, λύσας πίδακον.
 οὐκ ἦν γὰρ εἰκός, ἄστρον ἦλπε, στέφους
 40 σοῦ σκῆπτρον λαμπρύναντος ἐν μοναρχίᾳ,
 ἐκείνον εἰρκτῇ καὶ στενοῦσθαι, καὶ μένειν·
 ἀλλ' ἢ σὺν αὐτῷ σε κρατεῖν τὴν ἀσπίδα,
 καὶ γῆν μολύνειν αἵμασι τῶν βαρβάρων.

Ἐπεὶ δὲ Κρητῶν ἡ φύλαγξ κατεσφάγη,
 45 ὥς ἐν κυνηγοῖς πτώξ πεσὼν ἀνηρέθη,
 πολλοῖς μὲν ἡ γῆ συμφορῶν ἀπηλλάγη,
 ἀπεπλήθη δὲ μυρίων μiasμάτων·

καὶ πᾶς Σκύθης ἔκειτο νεκρὸς εἰς χθόνα,
 50 κυσὶ ποθητὸς, καὶ γυναιξὶ, καὶ τέκνοις.

τούτων ἀπάντων ἀγνοῶν τὰς ἐκβύσεις,
 αὐτὸς, στρατηγέ, καὶ πάλιν τὰς φροντίδας
 ἔνδον συνῆγες, ὡς στρατὸν, τῆς καρδίας,
 ἕως τὸ γράμμα θῦττον ἐξ ὑπηκόων
 55 πολλῆς ἐπῆλθε χαρμονῆς πεπλησμένον.

μαθὼν δὲ πάντα, καὶ κροτήσας τὰς χεῖρας,
 οἷαν προσευχὴν οὐκ ἔχει λέγειν φύσις,
 πρὸς τὸν θεὸν δέδωκας· ἀλλ' ἴσως, ἄναξ,
 τὴν τοῦ προφῆτου, „Κύριε,” κράζων μέγα,
 60 „ὁ κύριός μου μὴ σιωπήσης ὄλως·

43. Scr. ἀλλ' ἡ. cf. Bornem. ad Xenoph. Conv. p. 58. 44. Scr. αἵμασι. 47. πολλῶν corr. F. Bene haberet etiam πολλῆς—συμφορᾶς. cf. v. 55. 50. Scr. κυσίν. 52. Fort. αὐτῆς στρατηγέ. 53. εἰς κλάτος τῆς καρδίας corr. Boisson. ad Nicet. II. 10. p. 83. quod non necessarium. Verba ὡς στρατὸν referenda ad curas cum infesto comparatas exercitu. 57. οἷαν F. οἷαν C.

fuit Aloë filius tuis aeneum fabricare magnum contra Martem dolium? non enim hunc noverca, verum Despota movet contra hostes Creticos solvens dolium. Nam non par erat, o Sol, corona tua sceptrum adornante monarchiae, illum arctari, et manere in carcere, sed potius cum eo te gestare clypeum, terramque inficere barbarorum sanguine. Cum ergo Cretensium caesa essent agmina, perempta ut lepus, quae in venatores incidit, a multis terra erepta est miseriis, atque purgata ab infinitis sordibus: et quisque Scythia iacebat humi mortuus a canibus desideratus, uxoribus, et filiis. Quia horum omnium ignorabas exitus ipse, Imperator, novis curis in animo agebaris ob tuum exercitum, donec paullo post a servis tuis litteras plenas accepisti multo gaudio. Cuncta erga edoctus, atque plaudens manibus, quas non valet natura edicere preces, ad Deum fudisti: sed fortasse, o Rex, illud Prophetas cecinisti: „Domine, valde clamabo Dominus meus, ne sileas.

εἰ γὰρ σιωπήσειας, εἰς τῶν ἐν βόθρῳ
 βαινόντων εἰμι, σκυθρωπὸς, πλήρης μόχθων.
 ἄκουσον ἡμῶν εὐτελῶν ὀδυρμάτων,
 καὶ σὸν φυλάττων ποίμνιον σεσωσμένον
 τρόπῳσον ἐχθροῦς, καὶ κόπασον τοὺς πόνοους, 65
 οὗς ὁ στρατός σου καρτερῶν ἀσπάζεται. —
 τοιαῦτα μὲν σὺ συστρατηγῶν οἰκέταις,
 καὶ μὴ παρῶν ἑπραττες, ὡς Μωσῆς πάλαι
 τροπῶν Ἀμαλὴκ τῇ χειρῶν ἐπεκτάσει.
 ὁ δὲ στρατός σου ταῖς ἐπ' ἀλλήλοις μάχαις 70
 νικῶν ἐπῆρχεν εἰς ὄφρῶν ἐπληρμένος.
 ἔδειτο λοιπὸν εὐκεράστου φαρμάκου
 εἰς σωφρονισμόν τῆς ἐπιστάσης νόσου.
 καὶ νυκτὸς ἄρτι τῆς στυγνῆς ἀπλουμένης,
 καὶ τοῦ στρατοῦ χαίροντος ἢ καυχωμένου, 75
 καὶ πρὸς μονὴν σπεύδοντος ἢ καλουμένου,
 ὡς ἐν ξυρῶ πῦς ἦν τόπος ξιφηφόρος,
 βουνοὶ, νύπαι, φάραγγες, εὐθεῖς κοιλάδες·
 τῶν Κρητικῶν γὰρ ἐκχυθεὶς φωλεωμάτων,
 προεντρεπισθεὶς ἐπτασήμαντος στόλος 80
 πολλὴν παρεῖχε τῷ στρατῷ δειλανδρίαν,
 ἄφνω προκύνας, καὶ φανείς παρ' ἑλπίδα.
 καὶ νύξ μὲν ἐστόλιζεν ἐν φωτὶ σκότος·
 θώραξ γὰρ ὡς φῶς, καὶ μάχαιρα, καὶ κρᾶνος
 μετημφαίζον τὴν βαρὴν τῆς ἐσπέρας. 85

61. ἐμβόθρων C. contra cod. fidem. 62. μοχθῶν, in not. lego
 μόχθων C. 65. Scr. κόπασον. 70. Scr. ἐπαλλήλοις, continuis
 proeliis. 71. εἰς ὄφρῶς C. 73. ἐπιστάσεις C. quod ex cod.
 emendavit F. 77. ξιφηφόρος vulg. 80. προεντρεπισθεὶς.

omnino, si enim silueris, tamquam qui in lacum descendunt fio, tristis,
 plenus miseriis. Exaudi quæso nostros fletus humiles, tuumque ovile cu-
 stodi, quod salvum fecisti: fuga hostes, et da finem laboribus, quos exer-
 citus tuus constanter subit. Haec quidem tu, militans cum servis tuis, li-
 cet absen- agebas, ut Moyses olim, qui fugavit Amalec levans in altum ma-
 nus. Verum exercitus tuus in mutuis praeliis victor existens extollebatur
 superbia. Opus ergo erat efficaci pharmaco, ut sanaretur ab imminenti
 morbo. Iamvero tristi nocte habente omnia, et exercitu in gaudium ef-
 fuso, vel potius in superbiam, nondumque vocato properante ad praesidia,
 omnis locus gladiis tamquam novaculis cinctus erat, montes, valles, rupes,
 antra immania. E Creticis enim effusus latebris antea tremens exercitus
 victus septies multam incussit militibus tuis formidinem, repente irrumpens,
 et praeter spem prodians. Et nox quidem habebat mixtas luci tenebras,
 thorax namque ut lux, et ensis, et galea commutabant colorem vespere.

οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς φυγὴν κεκλιμένοι,
 ταῖς ἀσπίσι σκέποντες ὤρων ἀνέχοντας,
 καὶ πᾶς ὁ φεύγων εἶχεν ὡς εὐεργέτιν
 θάλασσαν αὐτὴν, καὶ τὰ τῶν πλοίων σκάφη.
 οὐκ ἦν γὰρ ἰσχύς, νυκτὶ καὶ τοῖς βαρβάροις
 ἄμφω μάχεσθαι, καὶ κατασφάττειν πύλιν·
 εἰ μὴ περ αὐτοὺς — θαῦμα καὶ τοῦτο ξένον
 ἄκονσμα — θερμοὺς πᾶσιν ἐστὼς ἐμπότης
 ἐκ τῶν ἀδῆλων, ὡς δοκεῖν, ἐκπασμάτων
 παραινέτης ἦς, καὶ κατάπληξις μόνος·
 καὶ θᾶπτον ὤρμας ἐκ φυγῆς πρὸς τὴν μάχην
 τοὺς ἐκπλαγέντας τῇ κεκρυμμένῃ μάχῃ.
 ὡς οὖν στραφέντες εἰς ἀνεπίστους βίαις
 ἔτεινον ἀπλῶς ἡκοιμένα ξίφη,
 ἤχησεν ἀσπίς, ἐκρότησε τὸ κράνος,
 ἔλαμψεν ἡ νύξ συμπονοῦσά σοι τότε,
 καὶ πᾶς ἔκειτο Κρητικὸς παρεργάτης
 εἰς αἷμα νεκρὸς, καὶ πνοῆς ἐξηγμένος.
 οὐκ εἶχε λοιπὸν νύξ ἀφορμὴν τὸ σκότος
 ἐν τῇ τοσαύτῃ συμφορᾷ τῶν τῆς Ἀγαρ.
 ἤριζε ταῖς πρὶν ἡμέραις, καὶ τοὺς φόνους
 πλείον προεξέτεινεν ἡμερῶν δέκα.
 οἱ βάρβαροι δὲ καί περ ὄντες ἐκ σκότους,
 κατηπιῶντο τῷ σκότει τῆς ἐσπέρας,
 καὶ τὴν ῥοδόχρουν εἰς προσευχὴν ἡμέραν
 ἔστησαν ἐλθεῖν· εἶτα καὶ τοῦ φωσφόρου
 ἀκτῖσι λευκάναντος ἄρτι γῆς πλάτῃ,

107. Fort. προεξέτεινεν.

Doces autem ruentes in fugam clypeis protegentes colla dabant se praecipites, et omnis fugiens habebat pro benefactore mare ipsum atque navium alveos. Non enim valebant cum nocte et barbaria simul pugnare, et novas caedes facere, nisi ipse (mirabile hoc et novum auditu) ardens omnibus astans eques ex occultis, ut videbatur, equitatibus hortator fuisset, et terrefaciens solus, statimque ex fuga vertisset ad praelium eos, qui ob nocturnam pugnam erant territi. Ut ergo conversi ad insperatos impetus eduxerunt omnes acutos gladios, insonuit clypeus, obstrepuit galea, emicuit nox collaborans tecum, iacebatque omnis operarius Creticus sanguine immersus et exanimis. Ceterum non habuit nox opportunas tenebras in tanta caede Agarenorum: contendit enim cum praeteritis diebus, et cladem maiorem effecit, quam decem dies. Barbari vero, quamvis extra tenebras, criminabantur tamen tenebras vesperae, et precabantur auream roseam ut adventaret: sed quum postea Lucifer iam totam terram dealbaret radiis, gratias agebant vili vespere

Theodosius.

ἀπηυχαρίστουν ταῖς ὁδοῖς τῆς ἱσπέρας,
 καὶ τὴν ποθητὴν ἤνπερ εἶχον ἡμέραν,
 ἐχθρὸν βδελυκτὸν ἔβλεπον μεμνηνῶτα. 115
 οὕτω κακῶς τρωθέντες, ἔξοπισθίως
 φεύγοντες ἐξήλυνον οἱ λελειμμένοι·
 καὶ γῆ στολὴν εἴληφεν ἐκ τῶν σωμάτων
 καινὴν, ὕφαντῇ ἐκ ξιφῶν τετρημένων.
 ἐκεῖ τὸν ἵππον ἱππῶται θεὸν τότε 120
 πρὸ τοῦ πεσεῖν ἔκραζον· οἱ πεπτωκότες,
 τὸν εὐσθενῶς τρώσαντα, μὴ βαλεῖν ἔτι.
 τοὺς οὖν φυγόντας τὴν πικρὰν ταύτην μάχην
 οὐ μέγρι φημι τεττάρων, ἢ καὶ δέκα· 125
 τοσοῦτον ἦσαν τῆς τελευταίας τύχης,
 ἐξ ὧν κακῶς ἔπαττον οἱ Κρηῖτες τότε.
 τίς Ἰδομενεὺς ὁ θρασὺς δημηγόρος,
 ὁ συστρατηγῶν Ἑλλάδος στρατηγέτη,
 ὃ τὰς ἀπειλὰς ἔξονειδίζων πάλοι, 130
 πρὸς τὴν μάχην ἤγειρεν Ἀτρεΐως γόνος,
 φθύσας παρελθεῖν εὐτυχῆς ἦν τὸν βίον,
 ὥς τὴν ἄλωσιν οὐκ ἰδὼν τῆς πατρίδος;
 ὥς δὲ τραπέντας εἶδεν ὁ πρῶτος Χάρων
 Κρήτης Ἀμηνῶς ἔνδοθεν πεφραγμένος —
 ἐκ τῶν ἄνω γὰρ ἔβλεπε πυργωμάτων — 135

116. Vulgo distinguitur post ἔξοπισθίως. cf. II. 149. 117. οἱ λε-
 λεγμένοι C. quod ex cod. emendavit F. 119. Vulgo distinguitur
 post ὕφαντῇ. 126. ἔπαττον corrigi F. 127. τίς Ἰδομενεὺς,
 in mg.: „particulam tantum ὡς supplere placet, et carmen et sen-
 sus melius se habebunt.“ C. In Ἰδομενεὺς penultima producitur,
 littera ῥ pronuntiando geminata. Sensum restitues scribens: Ἦ δὲ
 Ἰδομενεὺς, deletο v. 132. interrogandi signo. Vid. Annot. 129. φ
 πᾶς, in not. potius τῶς C. 135. Scr. ἔβλεπεν.

rae, atque auroram, quam desideraverant, insani respiciebant quasi hostem
 abominabilem. Ita vulnerati a tergo turpiter, qui superfuerant, fugientes
 ruebant: vestemque terra accepit cadaveribus novo more intertextam opera
 acutorum ensium. Ibi equites equum veluti Deum antequam caderent pre-
 cabantur, et qui ceciderant, strenuum percussorem, ne feriret amplius.
 Qui ergo evaserant ex hoc saevo proelio, vix, ut ita dicam, quatuor fuere,
 aut decem, adeo redacti erant ad extremam fortunam ob mala, quas pa-
 tiebantur, Cretenses. Quis, ut Idomeneus orator audax, qui commisit
 cum duce Graeciae, quem olim minas ei, quas lactaverat, exprobens ad prae-
 lium excitavit Atræi filius, adeo felix fuit, ut sua prius relinqueret quam
 captivitatem videret patriae? ut ergo primum suos fugatos vidit Charon
 Cretae Ameras, qui erat intra propugnacula, ex altis enim respiciebat tur-

λαοὺς κατασχῆν τὰς πύλας ἐπιτρέψαι,
 καὶ τὸ πρόσωπον χερσὶ τένυας ὁ δρούκων,
 ἔφηκε καπνὸν συμφορῶν ἐκ καρδίας.
 ἦψας γὰρ αὐτοῦ πῦρ, ἄναξ, τοῖς ἐγκάτοις,
 σπινθῆρας αὐτῷ σοὺς ἀφελὶς στρατηγέτας. 140
 ἀγαλλιῦσθω πᾶσα Ῥωμαίων πόλις·
 θάλασσα συγχόρευσον, εὐφραίνου κτίσις.
 ὁ θῆρ ὁ δεινὸς σύρκας ὁ πρὶν ἐσθλῶν,
 κοινῶν στερεῖται σιτίων κεκλεισμένος.
 ὁ μὴ κορεσθεὶς ἐν ῥοαῖς τῶν αἱμάτων, 145
 διψᾷ σταλαγμὸν ὕδατος τετηγμένος.
 οὕτω κακῶς ἔχουσιν οἱ θεαρχίας
 πρύξει πονηρᾷ τὸ τρισέμφω τὸ κράτος
 ἐκ τῆς ἐαυτῶν καρδίας ὠθηκότες.
 ὥς οὖν ὑπῆρχεν ἔνδοθεν πεφραγμένος, 150
 τεῖχε πεποιθὼς, οὐ σθένει στρατευμάτων,
 ὁ σὸς στρατηγὸς καὶ πάλιν Νικηφόρος
 κριοῖς, χελώναις, σφενδόναις ἐπιτρέπε
 βαλεῖν τὸ τεῖχος, τὰς ἐπάλλεων βάσεις,
 τοὺς εἰς τὸ τεῖχος, πάντα σὺν προθυμίᾳ 155
 ποιεῖν, τελεῖν, πράττειν τε τοῖς ἐναντίοις.
 τούτου λαλοῦντος τῆς ἀηδόνος δίκην,
 αἰσθητικῶς ἔκαμνε πεντάδος μέτρον.

143. ἡ θῆρ, in not. melius ὁ θῆρ C. ut est in cod. teste F.
 147. ἔχουσι οἱ C. 148. τὸ τρισέμφωτον κράτος emendavi in not.
 ad Anth. Pal. p. 11. 151. πεποιθὼς C. πεποιθὼς cod. 152. Fort.
 αὐ πάλιν. 135. πάντα συμπροθυμία, in mg.: num legendum
 potius: πάντα σὺν προθυμίᾳ. C. ut est in cod. teste F. 158. Fort.
 αἰσθητικῆς: circumscriptio est quinque sensuum, qui omnes duce ver-
 ba faciente diverso modo afficiebantur. Similiter Pisd. de Bello Aba-
 rico v. 507. αἰσθήσεων δὲ πενταχόρθῳ συνθέσει Τὸν ἄκρον εἰς τὸν
 πρῶτον εἰπόμεν τόνον.

ribus, gentibus suis mandavit portas claudere, atque faciem manibus tun-
 dens draco fumum emisit suspiriorum ex aestuanti pectore: nam accendisti,
 o Rex, ignem in eius praeconcordiis, tamquam scintillas, tuos immittens mili-
 tes. Exultat omnis Romanorum civitas, tripudiet mare, totus laetetur
 orbis: fera terribilis carnes antea devorans arctata, cibis privatur com-
 muniis; et quae non est satiata rivis sanguinis guttam aquae nunc ta-
 bescens sitit. Talia habent mala, qui divini imperii tripliciter emicans
 dominium factis improbis procul ab eorum corde tentant pellere. Ergo
 cum ille intus communitus foret moenibus confusus, non viribus militum,
 tunc dux iterum Nicephorus arietibus, testudinibus, fundis iubet percu-
 ti moenia, et pinnarum bases, et eos, qui supra moenia stabant, et cun-
 cta alacriter facere, perficere, operari contra hostes. Illo loquente lusc-
 iae instar fatigabatur quinque sensuum numerus, nam fons lacrimarum

τῶν ὀμμάτων γὰρ κρουνὸς ἔρρει δακρύων,
 ὀσφρήσεως πῦρ, ἥχος ἐκ τῶν ὠτίων· 160
 λόγων δὲ κρουνοδὸς ἐξέπεμπε τὸ στόμα,
 καὶ χεὶρ ῥοδὸς ἔβλυζε πολλῶν αἱμάτων
 ἐκ τῆς στροφῆς πάσχουσα τῶν ἀκοντίων.
 οὕτως ἑκείνος, ὥς φανῇ σὸς οἰκέτης,
 ἐπλήττετο ζέοντι καρδίας πόθῳ. 165
 πλὴν εἶχε καιρὸν ἐμποδῶν τῶν πραγμάτων
 βάλλοντα τοῦτον ἀντὶ μυρίων πόνων.
 ἦν οὖν βαδίζων, ἦν τρέχων ἄνω κάτω,
 κλαίων, παραινῶν, καὶ παρορμῶν τὸν στόλον.
 ἦδεῖτο καὶ γὰρ τοὺς πόνους τοῦ σοῦ κράτους; 170
 κενῶς δι' αὐτοῦ μὴ περιβλέψας ὄκνος
 ἐν τοῖς ἀθέσμοις Κρητικοῖς ἀναπλάσθαι.
 ὁ δὲ στρατηγὸς σφενδονοστροφῶν, ἄναξ,
 ποιεῖ γέλωτος ἄξιόν τι καὶ πλέον.
 ἐν σφενδόνῃ γὰρ νωθρὸν ἐμβαλὼν ὄνον 175
 εἶναι κελεύει ζῶντα τοῖς ὄνοις ὄνον.
 οἱ δὲ, στραφθέντες τῇ πλοκῇ τῶν σφιγμάτων,
 πέμπουσι τὸν δύστηνον αἰθεροδόμον·
 ὁ δὲ προσηυτέριζεν, ἐξήπλου πόδας,
 εἰς ἄερα προὔβαινεν ἀγρότης ὄνος, 180
 ὁ πρὶν ταπεινός, ἐν μεταρσίᾳ βάσει,
 ὁ νωθρός ἐν γῇ καὶ χελωνόπους ὄνος,
 νεφοδρομῶν ἐπληττε τοὺς Κρήτας τότε.

172. ἀναπλάσθαι C. In obscuris his versibus fort. legendum:
 μὴ πάλι βλάβας ὄκνος, iterum ut antea exercitus inter impios Cre-
 tenses noxam asserens. In ἀναπλάσθαι quid lateat, nescio. 173. Fort.
 rectius iunxeris σφενδονοστροφῶν ἄναξ, dux funditorum. 178. αἰ-
 θεροδόμον C. αἰθερόδρομον F. 179. προσηυτέριζεν C.

fluebat ex oculis, nares spirabant ignem, resonabant aures, os autem ver-
 borum emittebat flumen, manusque fundebat rivos multi sanguinis in eiacu-
 landis adlaborans telis. Ita ille, ut videretur servus tuus, flagrabat ar-
 denti cordis desiderio. Verumtamen tempus erat impedimento robus, quod
 eum angebat prae mille doloribus. Quare circuibat, excurrerat hac illac
 flens, adhortans, et confirmans exercitum. Verebatur enim labores tuorum
 militum, ne sensim in eos irrepens segnitie Creticis iniquis pares redderet.
 Dux autem funditorum, o Rex, facit quid risu dignum maxime. Funda
 enim inserens pigrum asinum iubet proiici vivum in asinos asinum. Quare
 hi conversi ad eum arctandum vinculis proiciunt infelicem per aëris semi-
 tas: ipse vero se agitabat, extendebat pedes, per aërem gradiebat ruti-
 catus asinus, antea villis in sublimi erat positus, in terra ignavus, atque
 tardus asinus per aërem currens terrori erat Cretensibus. Xerxes ostendit

Ξέρξης ἰδεῖν κν γῆν ὕδωρ, τὸ πρὶν νέα,
καὶ πάντα ἐξέπληττε τοὺς ἐναντίους· 185

ὁ σὸς δὲ, παμμέγιστε Ῥωμανέ, στόλος
νωθροὺς ὄνους φάλκωνας ἀπτέρω βάσει.
τοῦτον πεταστὸν ὃ στρατηγέτης βλέπων
τοῖς συστρατηγοῖς μειδιῶν, ὡς ἐκ ζάλης
τὸν τοῦν ἀνέλκων, εἶπεν, ἐκ τῶν φροντίδων· 190

„νέον πετεινὸν εἰς τροφὴν τὰ θηρία
καθήμενον νῦν ἔνδοθεν, φίλοι, λάβη
ὡς ἐξ ἀφάντων καὶ κεκρυμμένων πόρων,
πλήσει τε τὴν τράπεζαν ἐκ τῶν βρωμάτων·
δεῖσθαι γὰρ αὐτοὺς τῶν ἀναγκαίων λόγος.” 195

ᾧ φθέγμα κλεινὸν, ᾧ μελιβρύτον στόμα
τοῦ σοῦ στρατηγοῦ, δόξα τῶν ἀνακτόρων.
τίς οἶδεν ἄλλος τῶν πάλαι βροτῶν πλέον,
ἐξ ὧν ἀνέγνω, τῶν τανῦν πεπραγμένων;
εἴ τις γινώσκει θαῦμα Ῥωμαίων μάχαις, 200
τοῖς ἱστοροῦσιν ἐντυχὼν λογογράφους,
ταῖς δεσπότου νῦν διῦρο δὴ προβαλλέτω
νίκαις ἐκείνο, καὶ φανήσεται τρίτον
ἔψει μεγίστω, καὶ πόνοις ἀνενδότοις.
Κῦρος, Δαρεῖος, Κροῖσος, οἱ στρατοκράται, 205
Καῖσαρ, Ἀχιλλεύς, Μακεδῶν, καὶ Πομπύλος,
Φίλιππος ὁ πρὶν, ὃν γράφει Δημοσθένης,

184. νέον corr. F. Fort. τὸ πρὶν μέγα, cui respondet v. 186.

192. Fort. καθήμενοι (per synesin) νῦν ἔνδοθεν φίλον λάβη.

195. αὐτοῖς, in not. sen αὐτοῖς C. 200. Fort. μάχας. 202. Scr.

προβαλλέτω. 206. Fort. Ἄλλας, Ἀχιλλεύς; ut l. 37. Vid. Annot. ad l. 16.

terram in aquam versam, novum antea, et omnibus terrorem incussit hostibus: tunc autem, maxime Romane, exercitus pigros asinos, falcones volantes absque alia. Hunc factum alitem dux aspiciens, sociis ducibus, subridens, tamquam a procella a curis mentem abstrahens, dixit: „Novum volucrum in cibum bellum incensum nunc intus, o amici, accipient tamquam-ex imperviis et occultis locis, illorumque mensam implebit cibus, nam eos egere necessariis intelligo.” O vocem inclitam, o mellifluum os ducis tui, Romane, Regum decus! quis veterum mortalium novit maius his, quae modo sunt gesta, liberos perlegens? si quis cognovit mirum quid in Romanorum praeliis volvens quae scripta sunt ab historicis, modo, quaeso, conferat cum Despotae victoriis illud, et apparebit leve adversus tantam sublimitatem, et improbos labores. Cyrus, Darius, Croesus exercituum duces, Caesar, Achilles, Macedo, et Pompeius, Philippus prior, in quem scripsit Demosthenes,

ὁ μικροτερπής, πλὴν φανείς ἀριστόποις,
 Κάρβων, ὁ Σύλλας, Βροῦτος, δς τοῦ Πομπίου
 ἔβαψε τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν αἱμάτων · 210
 οὗτοι καθ' ἡμῶν τῶν ὑπηκόων, ἄναξ,
 ὁμοῦ στρατευέτωσαν, οὐκ ἔχει φόβον
 ἔχουσα τὴν σὴν ἢ πόλις πανοπλίαν.
 μῦθοι βοῶσι τοὺς πόρους Ἡρακλέους,
 ὑψοῦσιν αὐτὸν τῆς ἀληθείας πέρα, 215
 φωνοῦσι πολλὰ, καὶ καταπλήττουσί με,
 καὶ πλείστα φημιζουσιν ἴσως ἀξίως.
 πλὴν ἐκράτησεν, ἥ κατέστρωσε πόλις.
 πολλὰς γὰρ εἴποις· ἀλλὰ τοιαύτην πότε;
 οὐκ ἦν τις ἄλλος τῆς πάλαι Ῥώμης ἄναξ · 220
 οὐκ ἦν τις ἄλλος ὡς ὁ κλεινὸς δεσπότης.
 πολλῶν ἀνέγων ἱστόρων πολλὰς βίβλους·
 Ἰλδούταρχον ἐξαίροντα Ῥωμαίων κράτει —
 ἔγνω γὰρ αὐτὸν — οὗτος ἀλλὰ πολλάκις
 κλέπτει τὸ χαῦνον, καὶ τὸν ὄγκον εἰσάγει, 225
 ὑποῖ τὸ μικρὸν, καὶ κατασπᾷ τὸ πλεόν·
 Δίωνα τὸν τέττιγα, τὴν σοφὴν λύραν·
 οὐχ εὖρον, ὡς σὲ λαμπρὸν ἐν στρατηγίαις·
 οὐχ εὖρον ἄλλον δεύτερον στρατηγέτην·
 οὐχ εὖρον ἄλλον Ῥωμανὸν βουλευφόρον · 230
 οὐχ εὖρον ἄλλον· οὐδὲ τὸν τοῦ Φιλίππου,
 ὃν πρῶτον ὁ Ἰλδούταρχος ἐν μάχαις ἔχει.

209. κάρβον C. ὁ τοῦ πομπίου C. 218. Scr. κατέστρωσεν.
 223. κράτει, in not. lego κράτος. Fort. κράτη. cf. IV. 31. 227. Fort.
 ante hunc versum unus aut alter excidit.

parvis insistens, visus licet filii pater maximi, Carbo, Sylla, Brutus, qui
 Pompeii tinxit pugionem sanguine: hi omnes contra nos servos tuos, o Rex,
 simul arma moveant, non timet, dum tuis armis sit munita, civitas. Fabu-
 lae valde celebrant labores Herculis, ultra veritatem exaltant illum, incla-
 mant multum, et me terrefaciunt, ac maxima ei tribuunt, forsitan merito;
 verumtamen vicit, non evertit urbes: quod si multas dixeris, sed talem
 quando? non fuit alter veteris Romae Rex, non fuit alter, ut inclitus De-
 spota. Plurium historicorum legi multos libros: Plutarchum extollentem
 Romanum imperium (novi enim ipsum), sed isto saepius celat molliorem, et
 gravitatem praedicat, exultat parva, atque magnis detrahit: Dionem etiam
 cicadam, sapientem Iyram. Non inveni, ut te illustrem in imperio militem,
 non inveni alium secundum ducem, non inveni alium Romanum in consiliis, non
 inveni alium, neque Philippi filium, quem Plutarchus in praелиis habet prin-

τοσοῦτον ἤρθης τῇ Θεοῦ συνεργίᾳ·
 τοσοῦτον ἐκράτησας ἄλλων ἐν μάχαις·
 τοσοῦτον ἐξέπληξας ἐχθροὺς ἐν ξίφει.

ΑΚΡΟΑΣΙΣ Δ.

Ἄρτι, κραταίῃ φῶς, ἄναξ οἰκουμένης,
 τοῦ σοῦ στρατοῦ κάμνοντος ἐν παραστάσει
 βάρει σιδήρου, καὶ κόπῳ, καὶ φροντίδι,
 χειμῶνι πολλῷ, καὶ κρυμοῖς ἀνενδότοις·
 τῶν Κρητικῶν ἔσωθεν οἱ πρῶτοι κύνες, 5
 οὐ γῆς τοπάρχαι, καὶ φαλαγγάρχαι τότε·
 κρημνοὺς γὰρ αὐτοὶ, καὶ παραγωγώδεις τόπους
 ᾤκουν, ἐκείθεν ἐξελαθέντες ξίφει,
 πληγέντες ὀρμῇ καὶ βολῇ τῇ τοῦ κρόους,
 καὶ τοὺς ἑαυτῶν οὐκ ἀπειπόντες χρόνους, 10
 ὁμοῦ καθ' ἡμῶν (καὶ γὰρ εἰς συνοικέτας)
 ἐκ τῶν ὄρων ὤρμησαν εἰς σφαγὴν μίαν.
 ὥς οὖν τὸ βοονόθρεπτον ὄγριον γένος
 αἰγῶν, λαγῶν, καὶ ταπεινῶν δορκάδων
 χειμῶνι πικρῷ τὴν τροφὴν λελειμμέναν, 15
 ἐκ τῶν ἄνωθεν ψυχροκρυστάλλων τόπων
 κοίλοις προβαίνει καὶ βαδίζει χωρίοις,

IV. 1. φῶς corrigit Boisson. in Comm. Epigr. post Holstenii Epistolas p. 432. Malim distinguī: κραταίῃ, φῶς, ἄναξ, οἰκουμένης, res potentissime, lumen mundi. 7. κρυμοὺς vulg. cf. infra v. 113. 8. ἐξελαθέντες C. ἐξελαθέντες ex cod. emendavit F. Fort. ἐξελαθέντες. 10. Fort. ἀπειπόντες δόλους. cf. infra v. 77. 14. λαγῶν C. quod ex cod. emendavit F.

cipem: adeo elevatus es cooperante Deo, adeo superasti ceteros in praefixa, adeo exterruisti hostes gladio.

ACROASIS QUARTA.

Iam, o potens lumen, dominator orbis, exercitu tuo laborante procul a patria onere armorum, et molestiis, et curis, summa hieme, et frigoribus asperis, Creticorum, qui foris erant, primi canes, non amplius terrae domini, et duces agminum, praerupta enim ipsi, et argentia loca habitabant, inde erumpentes armati gladio, impetu afflicti et acerbitate frigoris, suosque nondum recusantes annos, simul contra nos (nam contra concives nostros) e montibus irruperunt ad caedem unam. Ut igitur in montibus educatum silvestre genus caprearum, leporum, et trepidantium damarum, dura hieme destitutarum cibo, ex altis locis conglaciatia frigore descendit gradibus per

τροφήν ἔρευνῶν καὶ βοτανῶδεις τόπους·
 οὕτως τὰ φαῦλα τῆς ἁμαρτίας τέκνα
 τοῖς τῆς θαλάσσης κυμοδέγμοσι τόποις, 20
 σκέπαις ἐπακταῖς ἔτρεχον, καὶ κοιλάσιν.
 ὥς δὲ κρεῶν τὸ λίχνον ἐν θηροῖσι γένος
 λύκοι, κόρον σπεύδοντες εὐρεῖν γαστέρος,
 βαίνουσιν ὁργῇ καὶ κενώσκει κοιλίας,
 πρὸ τοῦ φθάσαι χαίνοντες ἐκτάδην στόμα· 25
 οὕτως τὸ φύλον τῶν ἐκεῖ δουλοσπέρων
 τοῖς σοῖς βιασθεῖς, ποιμενάρχα, ποιμνίοις
 κατεξανέστη, καὶ παρεστόμου ξίφος,
 βρώξαι προθυμοῦν σάρκας ἀντὶ βρωμάτων,
 πίνειν τε θερμὸν αἷμα Ῥωμαίων θάλλον, 30
 καὶ πρῶτα λαμπρῶς τῆς μάχης λαβεῖν κράτη.
 τούτοις ὑπῆρχεν ἡγεμὼν τοῖς βαρβάροις
 ὁ Καραμόντης, ὁ σφαγῆλουτος γέρον,
 ὁ τῶν παλαιῶν ἡμερῶν νέος δρούκων,
 ὁ καὶ κρατῆσαι Κρητικῶν τὰς ἡνίας 35
 εἰς νοῦν ἔχων ἅπαντα τὸν ζωῆς χρόνον.
 οὗτος προεντρέπειν εἰς σφαγὴν τότε
 πληθὺς δεκαπλῆς ἐμβαλεῖν χιλιῶδος.
 ἐπεὶ δὲ πάντας τῶν ὄρων εἶδε κάτω,
 ἔσφηφοροῦντας, ἵππικους, πεζηλάτας, 40
 σταθεῖς παρήγει, καὶ παρώρμα πρὸς ἔσφη,
 φάλαγγας ἰστών, καὶ φαλαγγάρχας νέους,

20. Scr. κυμοδέγμοσι. 21. Fort. ἐπ' ἀκτῆς, fort. etiam σκο-
 παῖς. 22. Scr. θηροῖν. 29. ἀπέδον, in not. forte ἀντὶ C. ut ex
 cod. emendavit F. 30. ποιεῖν τε, in not. melius πίνειν C. in cod.
 vox obscura. 32. ὑπῆρχε C. F. 37. προκυντρέπειν C. Fort.
 προηυτρέπειν. 39. Scr. εἶδεν. ταύτας τῶν C. πάντας cod.

apertos campos, inquirens escas et herbosa loca: ita perversi peccati filii per
 loca maris illisa fluctibus, impervia, et senta situ currebant, et per valles.
 Ac veluti carniū avidum inter feras genus lupi, invenire festinantes ci-
 bum, gradiuntur ira, et ieiunio perciti, antequam quid tollant, aperto
 hiantes ore: ita horum barbarorum servile genus a tuis oppressum, summe
 Pastor, gregibus contra illos insurrexit, et exacuit gladios, comedere cu-
 piens carnes pro cibis, calidumque bibere Romanorum sanguinem, primas-
 que illustris pugnae consequi victorias. His imperator erat barbaris Cara-
 muntas, senex iugulans divites, antiquorum dictum iuvenis draco, qui et
 habenas regere Cretensium in mente habuit toto vitae tempore. Hic tunc
 parabat ad faciendam caedem immittere numerum decem millium hominum.
 Ut autem hos vidit descendisse e montibus, ensiferos, equites atque pe-
 dites stans hortabatur, et incitabat ad praelium, phalangas statuens, iuve-

φράττων κύκλοις ἔξωθεν τὰς περιστάσεις,
 τοιαῦτα φθνῶν καὶ βοῶν τοῖς βαρβάροις·
 „πολλὴ μὲν ἡμῖν, ἄνδρες, ἔστιν ἡ βία, 45
 πολὺς ταραγμὸς, καὶ καταγίς, καὶ πόνος,
 ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν θῦττον ἡ σωτηρία,
 μόνον θείωμεν, χερσὶν ἔξευρημένη.
 βῶμεν πρὸς ἐχθροὺς, μὴ φοβηθῶμεν ξίφει,
 στῶμεν κατ' αὐτῶν, μὴ πτοηθῶμεν δόρῳ, 50
 καὶ πάντας εἰς θάλασσαν ἔξωθηκότες
 τρόπαιον ᾧδε στήσομεν λαοκτόνον.”
 καὶ πάντες εὐθὺς εἶπον ὥσπερ ἓν στόμα·
 „θάνωμεν, εἰ δεῖ, σήμερον πατρῶν ἅμα,
 σὺ δὲ πρόθυμον, ὥς ἐνὶ πᾶσι, δίδου· 55
 σὺ γὰρ πατήρ καὶ πύργος ἡμῶν ἐν μάχαις.”
 τούτοις τὸ κοῦφον ἐμπτερωθὲν ἀπτέρω·
 ὤρμησε φῦλον προσβαλεῖν σου τῷ στόλῳ·
 λαὸς πονηρὸς, δυσμενὴς, αἰμοῤῥόφος,
 φῦλον πονηρὸν Ἰσμαὴλ δουλοσπύρου. 60
 τοιαῦτα μὲν πράττοντες ἦσαν ἐν ζήλῃ
 βίας τοσαύτης Κρήτες, οἱ πεφευγότες,
 οἱ πολλάκις μὲν εἰσδραμόντες εἰς μάχην,
 καὶ πολλάκις πληγέντες ἐκ τοῦ σοῦ στόλου.
 τί δαὶ τὸ σὸν στράτευμα; τοῖς θαλαττίοις 65
 οἱ μὲν τόποις ἔκειντο, καὶ γὰρ ἦν κρύος

53. ὡς πάντες C. καὶ ex cod. restituit F. 54. πατέρων C. πα-
 τρῶν cod. 55. ἐν πᾶσι C. ἐνὶ in cod. esse videri ait F. Scr.
 πᾶσιν, aut quod proxima tantum non postulant ἐνὶ πᾶσι. 64. καὶ
 om. C. evanida vox in cod. teste F.

nesque phalangum duces, exterius muniens in gyrum circumstantes milites, talibus confirmans verbis barbaros: „Multa nobis, viri, adest necessitas, multa turbatio, et procella, et calamitas, verum nobis est sollicita salus praesens, modo velimus uti manibus. Eamus contra hostes, ne timeamus gladios, resistamus illis, ne paveamus hastas, cunctosque detrudentes in mare tropaeum hic erigemus de caede huius populi.” Tum omnes statim dixerunt uno ore, „moriámur, si opus sit, cum patribus hodie, tu vero alacrem te praebe, ut semper soles, pater enim et propugnaculum nostrum es in praeliis.” Ita ad spem erecta sine spe ignava illa generatio erupit congressura cum exercitu tuo, populus iniquus, infestus, cupiens sanguinem, genus improbum, Ismaélis orti ex famula. Talia quidem agebant in procella tantae necessitatis Cretenses dispersi in fugam, qui saepe excurrentes in praelium saepe percussi sunt a tuis militibus. At quid exercitus tuus agebat? littoreis alii quidem in locis iacebant, nam frigus erat Boreas spi-

βορρᾷ πνέοντος εἰσβολαῖς δυσπρακτοῖς ·
 οἱ δὲ κρατοῦντες τῶν πυλῶν τὰς ἐξόδους
 τοὺς ἔνδον ἐξέπληττον ἐν παραστάσει.
 μαθὼν δὲ τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων 70
 καλοῖς τόποις βαίνουσιν, ὥς δὲ θηρίον
 θυμοῦ πνέουσιν, ἀλλὰ καὶ δειλανδρίας,
 ἄρχων στρατηγὸς ἐν μάχῃ Νικηφόρος,
 ἄπιστον εἶχε τοῦτο· καὶ παραντίκα
 τάττει τὸ τάγμα τῶν Θρακηδίων ὅλον 75
 μαθεῖν τὸ πρῶγμα· καὶ γὰρ ἦν τοῦτο ξένον
 ἐν τῇ τοσαύτῃ συμφορᾷ πλέκειν δόλους
 τοὺς ἐκκοπέντας ἐπτάκις τῷ σὺ στόλῳ.
 τούτοις στρατηγὸς ἦν ἀνὴρ ὃ τὸ ξίφος
 ποθῶν ὑπὲρ σοῦ, καὶ προτείνων εἰς μάχην, 80
 καὶ μὴ δεδοικὼς τὴν τομὴν τῶν φασγάνων·
 ὃ καὶ πρὶν εἰς ἄπληστον ἐμπεισῶν γένος
 θάρσει μεγίστῳ, καὶ προθυμίᾳ ξένη,
 καὶ δόξῃ ἐαυτὸν εἰς σφαγὴν μονωτάτως,
 καὶ τοὺς ἀνέπλους συνταράσσας βαρβάρους· 85
 ὅς, φεῦ, κρατηθεὶς τῇ τροπῇ Μακεδόνων,
 καὶ πρὸς ξένην γῆν δέσμιος κατεσχέθη,
 καὶ τοὺς ῥυποῦντας εἶχε πικροδὸς δεσπότης.
 οὗτος σταλεῖς ἐκείθεν εἰς πρῶτον λόχον,
 ἔρωτι πληγῶν, καρδίας ὑπερζέσει, 90
 μέσον τὸ κοινὸν εὔρε βαρβάρων τέλος,
 ὡς φύλλα ῥίψας τῶν μελῶν τὴν τετράδα.

67. Βορρᾷ vulg. Fort. Βορρᾷ πνέοντος εἰσβολαῖς δυσπρακτοῖς.
 Compositum προσάφικτος est ap. Manass. Chron. p. 72. 18. ἐπάρ-
 κτιος ap. Plutarch. Vit. Sert. c. 17.

rante vehementi impetu: alii autem custodientes portarum exitus adstando
 terrebant eos, qui intus erant. Iam vero edoctus agmen hostium per an-
 fractus incedere, ac ferarum instar iram spirare simul, et formidinem, su-
 premum dux pugnae Nicephorus vix illud potuit credere: sed statim ex
 Thracibus iuvenibus totum agmen instruit, ut rem inquiret: etenim erat
 novum in tantis angustiis dolos nectere eos, qui ab exercitu tuo caesi erant
 septies. Vix erat illis dux, qui gladium libenter pro te stringebat in prae-
 lio, neque reformidabat acies enrium: qui et antea genus inexplebile inva-
 serat audacia maxima, et alacritate mira, dederatque se ipsum in caedem
 unico, imperitosque equitandi confuderat barbaros, qui, heu! captus fue-
 rat ob fugam Macedonum, victusque ductus in terram extraneam, sordidos
 habuerat et iniquos dominos. Hic inde missus ad primas insidias vulnera
 cupiens ardenti pectore barbarorum in medio communem invenit finem, dum
 quatuor membra proficeret tamquam felia. Quomodo enim in-

ὥς γὰρ μέγιστος καὶ πολύχρονος λύκος
 ἔμπειρος ὢν ὕρπαξ τε καὶ ποιμνηλάτης,
 πεινῶν, ἑαυτὸν τῇ μονῇ τῶν ποιμνίων 95
 θάρσει προπέμπει, καὶ καταξάινει κύνας,
 ὥς κρατηθῇ, καὶ σφραγῇ τοῖς ἀνδράσι,
 οἳ πολλάκις ἔβρουξαν εἰς αὐτὸν μέγα·
 οὕτως ἐκείνος ἐμπεισὼν στρατηγέτης
 Ῥώμης κραταιὸς, καὶ μονωθεὶς εἰς μέσον, 100
 ἔδειξεν οἷους ἀνδρας ἢ Ῥώμῃ τρέφει.
 πολλῶν γὰρ αὐτῶν κύκλωθεν πεφραγμένων,
 πάντες τὸ κοινὸν ἐπυροῦντο τοῦ τέλους·
 ὥς γὰρ κεραυνὸν εἶχε χερσὶ τὸ ξίφος,
 κινῶν κατ' ἐχθρῶν, καὶ καταμαμάττων φόβοις, 105
 ᾧ τοὺς μὲν ἐξέκοπτε τῶν ἐναντίων,
 ἄλλους κατηγάγκαζε φεύγειν ἐντρόμους,
 ἄλλους, θεὸν κράζειν σε πείθων εἰς μάχην,
 νεκροὺς ἐδείκνυ, καὶ πεφυρμένους κόνει.
 ὁμῶς δὲ πληγείς, καὶ πεσὼν ξένοις τόποις, 110
 πολλοὺς προεξένησεν τῷ στρατῷ πόνοους.
 καὶ δὴ δραμόντες ἱππόται, πεζόδρομοι
 κρημνοὺς ἐκείνους καὶ φαραγγώδεις τόπους,
 πάντας καθεῖρξαν, καὶ κατέκλεισαν μέσον,
 καὶ βρῶσιν εἰργάσαντο Κρητῆτας ὀρνέων. 115
 τοσοῦτον αὐτὸς εὐτύχησας ἐν μάχῃ,
 τοσοῦτον αὐτὸς ἐκράτησας βαρβύρων,
 ἐκ τῆς ἄνω ῥοπῆς τε καὶ συνεργίας.

108. ἄλλους δὲ κράζειν C. Vid. Annot.

109. πεφυρμένους C.

110. πληγαῖς C.

gens et senex lupus peritus raptor, et vastator gregum, esuriens, se ipsum
 in stationem ovium audacter introducit, et laniat canes, donec captus sit,
 caesusque ab hominibus, qui saepe infremuere in ipsum maxime: ita dux
 ille irruens Romae fortis, solusque in medio hostium ostendit quales viros
 Roma nutriet. Multis enim ex ipsis cum circumdantibus, omnes communem
 extimebant finem, stringebat namque ense, instar fulminis rotans contra
 hostes, et inficiens caedibus, quo alios quidem mactabat ex hostibus, alios
 cogebat trepidos aufugere, et alios, rogans te, ut advocares Deum ad
 pugnam, mortuos ostentavit et conspersos pulvere. Attamen vulneribus
 confossus extraneis in locis multos exercitui dolores intulit. Et iam accu-
 rrentes equites ac pedites hiantia illa et praerupta loca omnia cinxere, et
 incluserunt in medio, et Cretenses dedere in pastum avibus. Adeo in prae-
 lio fortuna usus es prospera, adeo domuisti barbaros cooperante divino

ἰδὼν δὲ τοῦτο καὶ φοβηθεὶς εὐθέως
 ὁ Καραμούντης ἐν χρόνοις ὁ δυσγέρων 120
 βάλλει τὸν ὄγκον τοῦ φρονήματος κάτω,
 φυγῇ δὲ χρᾶται πεζὸς· ἀλλὰ καὶ μόνος,
 ὅπῃ δὲ μικρῷ προστρέχει πετροστίλβω,
 κτᾶται δ' ἐκείθεν δυστυχῇ σωτηρίαν.
 ἔδει, γέρον, θανεῖν σε πολλῶν πρὸ χρόνων, 125
 ἥπερ κλονεῖσθαι καὶ παρεισδύνειν πέτραις,
 ὥσπερ λαγῶδες ἐκφυγῶν κυνηγέτας.
 ἐκεῖ καθιέσθεις μέχρι δυσμοῦ ἡλίου,
 ἔρρῳαινε τὸ πρόσωπον ἐκ τῶν δακρύων
 κλαίων τὸ πικρὸν τραῦμα τῆς δυσβουλίας, 130
 βάλλων ἑαυτὸν δυσπαλαισταῖς φροντίσι.
 πρώτης δὲ νυκτὸς ἐξαναστὰς τοῖς ἔσω
 ἤλαυνε κρημνοῖς τῶν ὄρων ἀγωνία
 γέρων Ἀμηνῶς πεζὸς, ἀλλὰ τετράπους·
 βίαν γὰρ εἶχεν, ἥτις αὐτοῦ τὰς χεῖρας 135
 ἐπεκράτουνεν εἰς ποδῶν ὑπουργίαν.
 ὁ σὸς δὲ, παμμέγιστε Ῥωμανέ, στόλος
 τεύχε' στραφεῖς ἐπληττεν ἐν προθυμίᾳ,
 χαίρων κατασπῶν ταῦτα, ῥέπτων εἰς χθόνα.

122. Distingue: χρᾶται (fort. χρῆται)· πεζὸς ἀλλὰ καὶ μόνος. cf. infra v. 134. 123. Fort. πετροστέγῳ. 128. καθιέσθεις C. Fort. δυσμῶν ἡλίου: hiatum enim vitare solet Theodosius. 129. ἔρρῳαι τὸ C. ἔρρῳαι ex cod. emendavit F. 131. Fort. δυσπαλαιστοῖς. 134. Distingue: Ἀμηνῶς, πεζὸς ἀλλὰ τετράπους. 135. τὰς χεῖρας C. χεῖρας F. 139. Fort. ῥέπτων τ' εἰς χθόνα.

auxilio! Videns autem hoc, et extimescens statim Caramuntas senex miserimus animi sui arrogantiam proicit, fugaue utitur pedes, atque solus ad cavernam currit arctam in saxo excisam, ibique infelicem salutem invenit. Multos ante annos, senex, te mori oportuit, potius quam vexari, et includi inter saxa, veluti lepus, quae venatores aufugit. Illic insidens usque ad occasum solis vultum profusis irrigabat lacrimis flens acerbum vulnus temeritatis suae, se ipsum curis maximis excrucians. Prima autem nocte consurgens per intima praecipitia montium festinabat anxius senex Ameras pedes, aut potius quadrupes; cogeatur enim, ut suas manus detineret in pedum ministerium. Tuus autem, maxime Romane, exercitus ad moenia conversus ea percutiebat alacriter gaudens haec diruere et ad terram delicere.

ΑΚΡΟΑΣΙΣ Ε.

Γῇ πᾶσα Ρώμης, καὶ θάλασσα, καὶ πόλεις,
 βουνοί, φάραγγες, ὕψτρα, τῶν ἀειδρότων
 ὕδωρ ποταμῶν, τύγμα τῆς ἐκκλησίας,
 τὰ πάντα κοινῇ συγχάροτε δεσπότη.
 ἀγαλλιᾶσθω πλῆθος ἀστέρων ἄνω, 5
 χορευέτω δὲ τάξις ἀγγέλων, ὅτι
 τὸ δυσπρόσιτον θηρίον κατεσφάγη,
 τὸ δεινόμορφον κῆτος ἀντανηρέθη,
 τὸ δυσκάθεκτον τραῦμα γῆς ἀνεστάλη.
 κήρυξεν αἰθὴρ τοῦτο πᾶσαν εἰς χθόνα, 10
 βόησον, ἀστὴρ ἤλιε, τρέχων ἄνω
 τοῖς βαρβάροις νῦν τὴν σφαγὴν τῶν βαρβάρων.
 γνώτωσαν ἔθνη, καὶ πόλεις, καὶ χωρὶα
 τὸ τοῦ μεγίστου Ῥωμανοῦ νέον κράτος.
 μάθωσιν αὐτοῦ τοὺς ἀκοιμήτους πόρους, 15
 οἷους δι' ἡμᾶς ἔσχεν ὁ στεφηνφόρος.
 λάβωσιν αὐτοῦ πείραν ἐκ τῶν πλησίων,
 πρὶν ἢ πρὸς αὐτοὺς ὁ σφαγὴς ἀναδράμῃ.
 τῆς Ἀφρικῆς γῆς φοβέσθε ξιφηφόροι·
 ταράσσεται γὰρ Τυρσεωτῶν ἡ πόλις. 20
 ἄρὰν παλαιὰν, Ἀράβων φύλη, λάβης
 δουρὶ κραταιοῦ Ῥωμανοῦ· πλὴν ἐν τάχει
 τῶν δελεμιτῶν, βελεβιτῶν τοὺς τόπους
 πείσει καλεῖσθαι σὸν βέλως, σκηπτροκράτορ.

V. 7. Fort. τὸ δυσπρόσιτον. cf. Oedip. Col. 572. 9. στραῦμα, in not. scv. τραῦμα C.

ACROASIS QUINTA.

Terra omnis Romae, et mare et civitas, montes, valles, stellae, semper fluentium fluminum aquae, ordo Ecclesiae, omnia concorditer gratulamini Despotae. Exsultet multitudo astrorum caelitus, angelorumque ordo tripodiet, quoniam indomita occisa est bellua, terribilis visu sublatu est cetus, repressa est terrae plaga intolerabilis. Clama hoc aether per universam terram, refer, o solis astrum currens destuper, barbaris hanc barbarorum cladem. Noscant nationes, civitates, pagi novam Romani maximi potentiam: discant ipsius curas pervigiles, quas propter nos Imperator habuit. Sumant de eo experimentum ex finitimis antequam ad illos percussor accedat. Africanæ terrae formidate milites, conturbatur enim Tarsensium civitas. Maledictionem antiquam, Arabum tribus, accipe ab hasta potentis Romani; ceterum cito ut Delemitarum, Belebitarum loca vocentur efficiet iaculum

Αἰγυπτίων δὲ, χαῖρε, γῦπες σὺ ξέρει 25
 σάρκα καταβρώξουσιν τὰς ἀσυστάτους.
 Χανδαῖς ὁ χανδὸν γῆν ὅλην λαβεῖν θέλων,
 χανῶν ἄναυδος συμφορᾷ Κρητῶν μένει.
 ὦ Χριστέ Πατὴρ τοῦ πρὸ αἰώνων τέκνον,
 οἶον παρέσχον σὺ στεφφόρῳ κλέος. 30
 τίς ἂν στενάξῃ τὸν Πολυξένης τύπον;
 τίς τὴν Φρυγῶν ἄλωσιν; ὦ χορὸς νέων,
 ὅσοις Ὀμήρου φροντὶς ἢ τῶν σκευμμάτων,
 μὴ τοῖς λόγοις κλέπτεσθε τοῦ γεροντίου,
 μὴ τοῖς κτύποις θέλγεσθε τοῦ μυθοπλόκου. 35
 ψευδῇ γὰρ ἱστορήσεν, εἰ καὶ πανσόφως,
 ὁ πηρὸς, ὡς θέλγητρυ τοὺς λόγους ἔχων.
 Κρήτης κροτεῖτε τὴν ἄλωσιν, ἣν χρόνος
 καθεῖλε δουρὶ τῶν σοφῶν ἀνακτόρων.
 Κρήτης ἐκείνης τοῦ Διὸς τῆς πατρίδος, 40
 Διὸς τυράννου, δαίμονος ψευδωνύμου,
 ὃς εὔρε τὴν κύμινον ἀλλ' αἰωνίαν,
 ἀνθ' ὧν ἑαυτὸν ἦν θεὸν στήγας κάτω.
 ἀνθ' ὧν ἐπλησε γῆν σφαγῆς μiasμάτων.
 ἀνθ' ὧν ὑπῆρξεν εὐρετῆς παθημάτων. 45
 ταύτης ὁ κλεινὸς, ὁ γλυκὺς Ῥώμης κλάδος,
 ὁ παγγάληνος, ὁ σφαγεὺς τῶν βαρβάρων,

27. χανδαῖς C. cum cod. χαβδαῖς F. 30. παρέσχον, in not.
 potius παρέχεσ (Υ) C. 33. Fort. φροντὶς ἦν. cf. not. cr. in Anth.
 Pal. p. 509. a. 35. μυθοπλόκῳ, in not. forte μυθοπλόκου C. μυ-
 θοπλόκου ex cod. emendavit F. 43. στήγας, in not. lego στέγα (Υ).
 C. στέγας F. Scr. στήσας, quod se in terris constituit deum.

tuum, o sceptrifer. Euge, Aegyptiorum vultures a gladio tuo dilaceratis
 vescuntur carnibus: Chaudas, qui potiri inhiabat tota terra mutus stupe-
 scit ob cladem Cretensium. O Christe Patris sempiternae Fili, quantam
 tribuisti Regi tuo gloriam! quis iam plorabit Polyxenae necem? quis Phry-
 gum captivitatem? o iuvenes, quibus Homeri cordi sunt commenta, ne ver-
 bis senis aenatis vos decipi, ne carminibus fabulatoris mulceamini, falsa
 enim cecinit, sapienter licet, caecus verborum adhibens illecebras. Cretae
 plaudite excidio, quam demique domuit hasta sapientum Regum; Cretae
 illius, quae Jovis fuit patria, Jovis tyranni, mendacia daemonis, qui deti-
 netur in igne, eoque aeterno, quoniam se in terris Deum appellari passus
 est, quoniam implevit mundum iniquis caedibus, quoniam inventor vicio-
 rum existit. Hanc inclitum, dulce Romae germen, serenissimus, barba-

ὁ πανσέβαστος καὶ διώκτης Συρίας,
 ταύτην καθ' ἡμῶν φλεγμονὰς πυρεκβόλους
 πέμπουσιν ἐκράτησεν. ὦ μέγα σθένος, 50
 ὃ διστομα τρίκογχα, διστομα ξίφη,
 βέλη δὲ τὰ τρίκογχα, πύγχυα κράνη,
 τὰ τὴν σφαγὴν δράσαντα τῶν μαιφόνων,
 ἣ τοὺς φόνους στήσαντα τοὺς καθημέραν,
 οὓς εἶχεν ἡ θάλασσα ληστρικωτέρους. 55
 ὃ πετροπόμπων σφενδονῶν στροφοργίαι,
 ἔκπων φριμαγμοὶ, ὀξύτης ἀκοντίων,
 σπάθης τε, καὶ θώρακες, ἀσπίδος τάσις,
 αἱ γῆν κατηδάρισε βαρβαρουμένην,
 αἱ δεσπότης δέδωκεν ἀντὶ φαρμάκων, 60
 καὶ κόσμον ἐξέσωσε τῆς τυραννίδος.
 ὃ ναυστολῆσαν πνεῦμα μυρία σκάφη,
 καὶ πομπὰς ὀφθέν ἀβλαβῆς τοῦ δεσπότη.
 Θρήνησον ὦ γῆ πᾶσα νῦν τῆς Συρίας,
 ἔχουσα τὸν σὸν τῆς βοῆς πρωτοστάτην, 65
 τὸν σὸν πλανήτην, οὐ προφήτην, Μωάμεθ,
 οὐ τὸν χιτῶνα μυρίαις αἰσχρορργαίαις
 πεφυρμένον κρέπτουσιν οἱ δούλης γόνοι·
 κρέπτουσιν ὡς ἄσπilon ἐσπιλωμένον·

49. ταύτην, in mg. ταύτης C. Ad ταύτης v. 46. verbum desideratur. Oratione abrupta poeta pergit verbis: ταύτην ἐκράτησεν. Sed vereor, ne vitium lateat in hoc pronomine, quum Theodosius scripserit: ταύτης ὁ κλεινός — διώκτης Συρίας Ἄττη καθ' ἡμῶν φλεγμονὰς πυρεκβόλους πέμπουσιν ἐκράτησεν. 50. ὦ μέγα C. 53. μαι φόνων, in. not. scribe μαιφόνων C. ut est in cod. teste F. 58. θώρακος C. 62. πνεῦμα, in not. melius πνεῦμα C. sic cod.

rerum domitor, angustissimas, et persequuntur Syriae, hanc adversus nos ardores igneos emittentem vicit: o magnam potentiam! o trifidi umbones, gladii ancipites, telaque trifida, et aeratae galeae, quae homicidarum perfecerunt cladem, ac quotidie occiderunt eos, quos habuit mare praedones pessimos! o saxa iaculantium fundarum gyri, equorum hinnitus, telorum acies, gladiique, ac thoraces, lati clypei, quae terram evertent effectam barbaram, quae Despotia dedit pro pharmacis, ut mundum sanaret a tyrannide! o aura gubernans infinitas rates, tutumque comitem te praebens Despotiae! Flora modo terra omnis Syriae, habens gemitus tui consortem principem tum deceptorem, non prophetam, Moameth; cuius vestem infinitis sordibus maculatam occultant filii famulae, maculatam occultant, tam-

ἔχουσιν ὡς ἄχρατον ἐγκεχραμμένον. 70
 ἔδει γὰρ ὄντας ἐκ μiasμάτων ἄγῃ
 καλεῖν ἄχρατον τοὺς ξενοσπόρους ἄγος.
 χίρενε λοιπὸν Ἀφρικῶν Σικελία,
 εὐαγγελίζου πᾶσι τὴν εὐθυμίαν.
 ἐλευθεροὶ σε συντόμως ὁ δεσπότης. 75
 χόρενε γῇ, χόρενε Ῥωμαίων ὕσῃ,
 ὡς ἡδύχῃσας εἰς ἀνακτόρων στέφῃ,
 ὡς ἐπλάτυνας εἰς τὰ πατρῶα πλάτῃ,
 ὡς ἐκράτησας τῶν πάλους κρατουμένων.
 εἶθε προκύψῃς τοῦ τάφου, Κωνσταντίνε, 80
 εἶθε σκοπήσῃς, ὡς ἔχει τὰ Συρίας.
 ἔγνωσ ἂν νίδν, ὡς Φίλιππος, ἱππότην·
 καὶ τοῦτον εἶπες, „ὦ τέκνον, ζῆται κράτος,
 οὐκ ἄρκετόν σοι γῆς ὅλης καὶ γὰρ κράτος.”
 Κρήτης γὰρ ὅλος τῶν ὀδυρμάτων στόνος. 85
 ὅλος σπαραγμὸς, γυμνὰ Ῥωμαίων ξίφη
 ὅταν κατεῖδον ἔνδοθεν πυργωμάτων,
 ὅταν κατεῖδον τέκνα μικρὰ μητέρας,
 τὰς μὲν βρόχοις ὅπισθεν ἐστρεβλωμένας,
 τὰς δὲ πρὸς αἶμα καὶ κόνιν πεφυρμένας, 90
 τὰς δὲ στοιχηδὸν εἰς σφαγὴν προκειμένας.
 ἐκεῖ τὰ τέκνα πατέρας, καὶ πατέρες
 παῖδας κατησπύζοντο, καὶ κοινῇ ξίφος

71. 72. ἄγῃ et ἄγος F. ξενοσπόρους C. contra cod. fidem. 78. κλά-
 γῃ, in not. lego κελάγῃ, expende tamen. C. κλάτῃ cod. teste F.
 83. ζῆσει, mg. ζῆται C. ut cod. — Fort. καὶ τοῦτ' ἂν εἶπες.
 85. κρητῆς, in not. lego κρητῶν. C. 89. ἐστρεβλωμένας C.

quam sine macula, pollutam, tamquam impollutam habent. Oportebat enim,
 ut in sordibus instituti, scelera barbaro orti ex genere vocarent immacu-
 lata. Iamvero laetare Africanorum Sicilia, annuncia omnibus laetitiam, te
 cito in libertatem vindicabit Despota. Exsulta, exsulta terra, quae Roma-
 nis subiaces, quod felix facta es in corona Regum, quod dilatasti ditaciones
 patrias, quod superasti potentes in praeliis. Utinam, Constantine, e ae-
 pulcre surgeres, utinam prospiceres, quomodo se habent res Syriae, no-
 sceres filium, ut Philippus, equitem, eique diceres, „fili, aliud quare im-
 perium, non enim tibi imperium totius orbis sufficit.” Sed Cretae qualis erat
 gemitus miser! qualis turbatio, nudos Romanorum enses statim ac con-
 spexerunt ex turribus, statim ac parvuli viderunt matres, alias quidem
 post terga strictas vinculis, alias autem sanguine foedatas, et pulvere,
 alias ordinatim ad caedem expositas! ibi filii patres, et patres filios am-

κρουνηδὸν ὀρμαῖς ἔβρεχον τῶν αἱμάτων.
 ὑπῆρχε θρηῖνος, ἦν βοή πορθομένην. 95
 οὐκ ἦν προφήτης ἰσχύων, οὐδὲ σπάθη·
 αὕτη γὰρ ἐχθροῖς ὥς θεὸς τιμωμένη.
 ἐκεῖ γέροντες εἰς φυγὴν ὠρμηκότες
 ὀπισθεν ἐπλήττοντο τοῖς ἀχοντίοις.
 ἐκεῖ νέους φεύγοντας ἡ χιτωνίων 100
 ἄζωστος εἰς ὀλισθεν ἐκλωθε τάσις,
 καὶ συμποδισμόν ἐμπαρεῖχεν ἄξιως
 νόμος παλαιὸς πατρικὸς τοῖς βαρβάροις.
 τῶν οὖν στρατηγῶν ἦν ὑπηκόοις νόμος,
 καὶ τοῦτο τῆς σῆς προσταγῆς, σκηπτροκράτορ, 105
 μὴ πρὸς γυναικας πορνικῶς καθυβρίσαι,
 μήπως τὸ σεμνὸν εἰς ἀβαπτίστους κόρας
 βύπτισμα χρανθῇ, καὶ μολυνθῇ σου στόλος.
 τοσοῦτον ἐφρόντιζες οἰκετῶν, ἄναξ,
 ὥς μέχρι λεπτῶν προφθάνειν σου τοὺς λόγους, 110
 καὶ μέχρι τούτων συνταπεινοῦσθαι φίλοις.
 καὶ γὰρ φίλος σοι πᾶς κρατῶν τὴν ὑσπίδα,
 καὶ πᾶς ὁ τείνων τὴν μάχαιραν ἐν μάχαις,
 καὶ πᾶς ὁ φεύγων τὴν πικρὰν δειλανδρίαν.
 οὕτω ταραγμὸς εἶχε Κρητῶν τὴν πόλιν, 115
 τὴν οὔσαν, ὥς πρὶν, καὶ πάλιν Ῥώμης πόλιν,
 πόλιν ποδητὴν, τὴν ἐπηρμένην πόλιν,
 τὴν ἐξάκουστον, τὴν πολὺπλουτον πόλιν.

94. ἔβρεχον C. ἔβρεχεν F. 101. Fort. ἐκλώσθη.

plectebantur, et ensis ubique tumidos torrentes effundebat sanguinis.
 Erat luctus, erat obsessorum clamor: potens non erat propheta, ne-
 que gladius, qui ab inimicis tamquam Deus honoratur. Ibi senes ruen-
 tes in fugam iaculis percutiebantur a tergo: ibi iuvenes fugientes vo-
 stium discincta extensio cogebat fataliter, ut caderent, et impedimentum
 praebebat merito lex patria antiqua barbaris. Lex autem erat subditis
 a ducibus lata, et hoc ex iussione tua, o sceptrifer, ne dedecorarent
 stupris feminas, ne in non baptizatis puellis venerabile baptismum pol-
 luerent, et macularent milites tui. Adeo tibi cordi erant servi tui, o
 Rex, ut etiam minutiora praeveniret tuum consilium, et usque ad haec
 te humiliares ob amicos tuos: nam tibi amicus est quicumque tenet cly-
 peum, et quicumque stringit ensen in praeliis, et quicumque fugit tur-
 pem segnitiam. Ita turbata erat urbs Cretensium, quae modo est, ut
 antea, Romae civitas. O urbem optabilem, eximiam urbem, urbem ce-

Theodosius.

306 THEOD. ACROAS. V. DE EXPUGN. CRET.

ἤκουσε Ταρσός, καὶ κατασκάπτει τάφρους·
καὶ πύργον ὕψοι, καὶ σιδηροῖ τὰς πύλας,
καὶ πάντα ποιῇ, συμφοραῖς ἄλλοτρίαις
τὸ μέλλον αὐτῇ προβλέπουσα φορτίον.

122

122. ἀντὶ C. ἀντὶ F.

lebre, abundantem opibus! Audivit Tarsus, et effodit fossas, erigitque
turrem, et munit ferro portas, facitque cuncta, ex alienis infortuniis
imminere sibi prospiciens captivitatis onus.

NICEPHORI PHOCAE NOVELLAE.

PHILOPATRIS DIALOGUS.

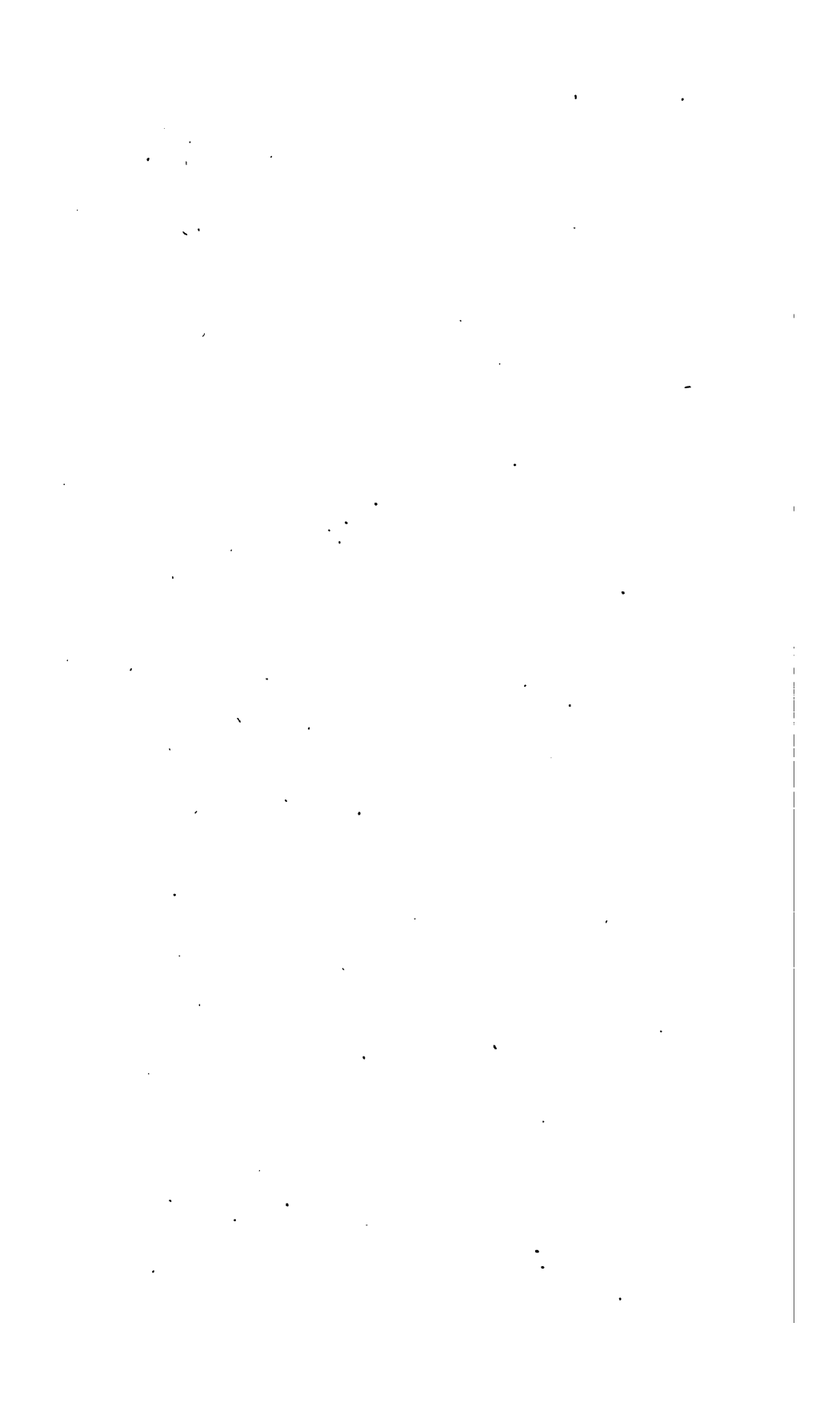
LUITPRANDI LEGATIO

AD NICEPHORUM PHOCAM.

EXCERPTA EX HISTORIIS ARABUM

DE EXPEDITIONIBUS SYRIACIS

NICEPHORI PHOCAE ET IOANNIS TZIMISCIS.

NICEPHORI PHOCAE NOVELLAE.

LUCIANI PHILOPATRIS.

LUITPRANDI LEGATIO

AD NICEPHORUM PHOCAM.

EXCERPTA EX HISTORIIS ARABUM

DE EXPEDITIONIBUS SYRIACIS

NICEPHORI PHOCAE ET IOANNIS TZIMISCIS.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΦΩΚΑ

ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*.

NICEPHORI PHOCAE

NOVELLAE.

ΝΕΑΡΑ Α'.

Περὶ μοναστηρίων, ξενῶνων, καὶ γηρωκομείων, κατ' ἐπιτομήν.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἐκ τῶν Θεοδώρου τοῦ ἐκτεγομένου Βαλαμων, τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Ἡ νεαρά διορίζεται, μὴ κατασκευάζεσθαι νεκρῶν μοναστήρια, ἢ ξενῶνας, ἢ γηρωκομεῖα, ἢ ἄλλους εὐαγεῖς οἴκους· ἀλλὰ τῶν παρόντων ἐπιμελεῖσθαι.

Θεωροῦμεν, ὅσοι μοναστήρια, ξενῶνας, καὶ γηρωκομεῖα συν- Tom. I.
στῶν βουληθῶσιν, ἐκείνων οὗτοι ἐπιμελεῖσθωσαν, τῶν ἐκ τοῦ P. 113.

* Nicephori Phocae Novellas sumimus ex Jure Graeco-Romano Io. Leunclavii, Francof. 1596., cuius editionis paginas numeri marginibus additi indicant.

NOVELLA I.

De monasteriis, hospitalibus, et gerocomiis, novella epitomata.

ARGUMENTUM.

Ex scriptis Theodori cognomento Balsamoni, Antiocheni patriarchae.

Statuit haec novella, ne de novo monasteria, vel xenones, vel gerocomia, vel aliae religioes domus exstruantur: sed iam existantium cura geratur.

Sanctius, ut quicumque monasteriis, xenonibus, et gerocomiis consultum voluerint, eorum potius rationem habeant, quae a longo tempore iam

πολλοῦ χρόνου γεγενημένων· μὴ ἀγροὺς παρέχοντες, ἢ τόπους, ἢ οἰκοδομὰς ποιοῦντες· ἱκανὰ γὰρ τὰ φθάσαντα γενέσθαι· ἀλλ' ἐκείνων ἐπιμελεισθώσαν τῶν ἐξαρχῆς προσόντων, δηλονότι τοὺς ἰδίους τόπους ἀπεμπολοῦντες πρὸς κοσμικοὺς, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν τιμῆς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιοῦντες, τουτέστιν οἰκοδομὰς βοῶνς καὶ ποιμνίων, καὶ οἰκετῶν ἐξωνήσεις, καὶ εἴ τι ἕτερον. εἰργεσθαι δὲ κελεύομεν τοῦ μὴ νέας ἐργάζεσθαι μονὰς, ἢ ξενώνας, ἢ γηρωκομεῖα. ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς ζ' ἐπιμετήσεως, μηδενὶ ἐξέστω μὴ ἀγροὺς, μὴ τόπους, μὴ οἰκίας μοναστηρίοις, ἢ γηρωκομοίς, ἢ ξενώσιν ὁπωσοῦν παραπέμπειν. 10 ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν, ἢ ἐπισκοπαῖς. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν ἐκείναις λυσιστελές. εἰ δέ τινα τῶν φθασάντων εὐαγῶν οἰκῶν, ἢ μοναστηρίων, ἢ μητροπόλεων, ἢ ἐπισκοπῶν, τοιαύτης φανύλης ἔτυχον χειρὸς καὶ προνοίας, ὡς ἔρημα τόπων καταλελειφθαι· τοῦτοις γνώμη βασιλικῇ καὶ δοκιμασίᾳ ἢ τῶν ἀρκούντων κτῆσις οὐ 15 κωλυθήσεται. κελλία δὲ, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας, ἐν ἐρήμοις οἰκοδομεῖν, μὴ πρὸς κτήσεις καὶ ἀγροὺς ἐτέρους ἐκτεινομένας, ἀλλὰ τῇ περιοχῇ μόνῃ τῇ ἰδίᾳ ὀριζομένας, τοσοῦτ' αὖτ' ἐξουσιάζοντες οὐκ εἰργόμεν, ὅσῳ καὶ δι' ἐπαίνου μᾶλλον τὸ πρᾶγμα τίθεμεν.

20

Ἡ αὐτὴ νεαρά Νικηφόρου τοῦ βασιλέως ὁλόκληρος*, ἣν κατὰ τὸ α' ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἤτοι κατὰ τὴν ζ' ἐπινέμῃσιν τοῦ σοφ'

14. καταλειφθῆναι. * Ex antiquissimis membranis Electoralis bibliothecae Palatinae. LEUNCL.

facta fuerunt; nec eis fundos, aut loca donent, vel aedificia struant. Quippe sufficient ea, quae iam antea facta sunt. Sed eorum bonorum curam gerant, quae iam dudum adsunt, loca scilicet propria mundanis vendentes, et ex eorum pretio restaurationem instituentes, hoc est, structuras et stabula boum ac gregum, et mancipiorum emtiones, et si quid aliud tale fuerit. Eisdem prohiberi iubemus, ne mansiones novas, aut xenones aut gerocomia condant. Adeoque ab hoc tempore, quod initium est indictionis septimae, nemini permittum sit agros, nec loca, nec villas ad monasteria, vel gerocomia, vel xenones, quocumque modo, nec item ad metropoles vel episcopatus transmittere. Nihil enim hoc, nihil eis expedit. At vero, si quas iam antea conditas religiosas domos, vel monasteria, vel metropoles, vel episcopatus, adeo negligenter administrari curarique contigerit, ut omnes fundos amiserint: iis de sententia et approbatione principis eorum, quae sufficient, acquisitio non prohibebitur. Cellulas autem, et eas quae laurae vocantur, in locis desertis exstruere, non ad possessiones et agros alios se porrigentes; sed intra suum duntaxat ambitum conclusas, tanto minus illis, qui volent, prohibemus, quanto magis hanc ipsam rem in laude ponimus.

Eadem novella Nicephori Imperatoris integra, quam anno primo imperii eius sive VII. indictione, anni VICIO CCCCLXXII. [Christi nati 963.]

ἔτους ὑπηγόρευσε Σιμῶν πατρίκιος καὶ πρωτασημοῖς, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι μοναστήρια, καὶ γηρασκομεία, μήτε πλατύνεσθαι διὰ τῶν κτημάτων τοὺς εὐαγεῖς οἴκους.

Ὁ τοῦ Θεοῦ πατὴρ λόγος πολὺν τινα λόγον τῆς ἡμῶν ποιούμενος σωτηρίας, καὶ δεικνὺς ὅπως ἡμῖν ἔσται, καὶ τίνων μὲν ἀπεχομένους, πόλων δὲ δεῖ ἔχομένους ταύτης ἐπιτυχεῖν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τῶν πολλῶν κτῆσιν ἐπικεικῶς πρὸς ταύτην ἔδειξεν 5 ἐμποδίζοντα, δύσκολον εἶναι τοῖς πλουσίοις τὴν τῆς βασιλείας εἰπὼν εἰσοδόν, καὶ τοσοῦτον ἀπερίττους εἶναι βουλόμενος, ὥς μὴ μόνον ῥάβδον ἡμῖν καὶ πῆραν καὶ χιτῶνα τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν φημι τὴν εἰς αὖριον ἀπαγορεῦσαι τῆς τροφῆς μέριμναν. ἄρτι δὲ βλέπων τὴν περὶ τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα σε-
10 μεία περιφανῇ νόσον (νόσον γὰρ ἐγὼ τὴν ἀπληστίαν ταύτην καλῶ), οὐκ οἶδα τίνα δὴ τοῦ κακοῦ θεραπείαν ἐπινοήσω, ἢ πῶς κολίσω τὴν ἄμετρίαν. τίσι γὰρ πειθόμενοι τῶν πατέρων, ἢ πῶ-
θεν λαβύντες τὰς ἀφορμὰς πρὸς τοσαύτην περιττότητα, καὶ
μανίας ψευδεῖς (κατὰ τὸν θεῖον φάναι Δαβὶδ) ἐξήχθησαν; γῆς
15 πλέθρα μυρία, φιλοτίμους οἰκοδομὰς, ἵππων ἀγέλας, βοῶν, καμήλων, ἄλλων κτηνῶν ἀριθμοῦ κρειττόνων, ὅσαι ὥραι κτᾶ-
σθαι σπουδαίοντες, καὶ τὴν ὅλην μέριμναν τῆς ψυχῆς περὶ αὐτὰ κατατείνοντες, ὥστε κατ' οὐδὲν τοῦ κοσμοκοῦ βίου καὶ πολλὰς
φλεγμαινοντος ταῖς φροντίσι τὰ μοναχικὰ ταυτὶ διαφέρειν.
20 καίτοιγε τῶν θείων λόγων ἀπεναντίας τούτοις ἡμῖν φεγγομένων, καὶ φροντίδων τοιούτων ἀπηλλάχθαι τὸ σύνολον διακελευομένων.

dictavit Simo patricius et primus a secretis, de eo, quod monasteria et gerocomia construi non debeant, nec domus religiosae latifundiis ampliari.

Sermo ille Dei patris magnam salutis nostrae rationem habens, et ostendens, quomodo illa potituri, et a quibus abstinendo, quibus adhaerendo consequuturi eam simus, divitias et rerum multarum acquisitionem valde magnum ad hanc impedimentum afferre monstravit, dum regni coelestis aditum divitiis esse difficilem dixit, et tantopere nos alienos a superfluis esse vulg, ut non modo nobis baculo, et mantica, et altera tunica, sed ipsa quoque cura victus in diem crastinum interdixerit. Nunc autem, quum in monasteriorum, sacrarumque pietatis officinarum manifestissimum morbum intueor (morbum enim equidem hanc insatiabilitatem appello), quod huic malo remedium excogitem nescio; quave ratione modi excessum coerceam. Quibus enim patribus obsequentes, aut unde nacti occasiones ad tantam superfluitatem et vanam insaniam (ut cum Davide loquar) exorbitarunt? dum infinita terrae iugera, structuras ambitiosas, greges equorum, bovm, camelorum, iumentorum aliorum innumerabilium, singulis horis acquirere student, totamque animi curam in haec intendunt, adeo quidem, ut ista studia monachica nihil a vita mundana, multisque sollicitudinibus exae-
stnante, differant: quum his contraria nobis oracula divina tradant, et
propterea liberos a sollicitudinibus eiusmodi esse iubeant, „ Ne solliciti si-

„μὴ μεριμνήσητε γὰρ,” φησὶ, „τί φάγητε, ἢ τί πίνητε.” καὶ τὸ τῶν πετεινῶν ἄπραγμος εἰς ὄνειδος ἡμῖν προτιθέντων. τί δὲ καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος; „αἱ χεῖρες αὐταὶ,” φησὶν, „ἐμοὶ τε καὶ τοῖς σὺν ἐμοὶ διηκόνησαν· καὶ, „ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τοῦτοις ἀρκεσθῆσόμεθα.” τὸν βίον ὄρα μοι τῶν 5 θεῶν πατέρων, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ φημί, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ, τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῶν ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ γῆς λαμψάντων, καὶ τοῦτον οὕτως λιτὸν εὐρήσεις, οὕτως ἀπείριτον, ὥς σχεδὸν μόνῃ ψυχῇ ζῶντας αὐτοὺς ἀποφαίνειν, καὶ τῆς τῶν ἀγγέλων ὥσπερ παραψαύοντας αὐλλας. ἄλλως δὲ τοῦ Χριστοῦ βιαστήν 10 ὑπάρχειν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν λέγοντος, καὶ βιαστὰς ἀρπάζειν αὐτήν, καὶ διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖν ἡμᾶς εἰς αὐτὴν ἐλθεῖν, ὅταν ὁρῶ τοὺς πρὸς τοιοῦτον βίον χωρεῖν ἐπαγγελλομένους, καὶ τῇ ὑπαλλαγῇ τοῦ σχήματος ὥσπερ σημειουμένους τῇ πολιτείᾳ, σφόδρα τοῦ ἐπαγγέλματος καταψευδομένους, καὶ ἀντιφθεγγομέ- 15 νους τῷ σχήματι, οὐκ οἶδα πῶς οὐχὶ σκηνὴν καλέσω τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς βλασφημίαν χωροῦν ἄντικρυς τοῦ ὀνόματος εἰποιμι τοῦ Χριστοῦ. ἐπεὶ οὖν οὔτε ἀποστολική τις, οὔτε πατρικὴ νομοθεσία, ἢ τῶν πολυπλήθρων τούτων ἀγρῶν καὶ τῶν χωρίων κτησῖς τῶν οὕτως ὑπερφνῶν καὶ φροντίδων πληθὺς ὑπὲρ τοὺς καρποὺς 20 γενῶν πεφυκότων (πῶς γὰρ οὐ; εἴ γε τούτων μὲν ἡ σπουδὴ, τὸ συνωδὰ πρᾶξαι τε καὶ διδάξαι ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἐντολαῖς· ἐντολῇ

9. ὑποφαίνειν. 17. βλάβην. 21. τούτοις.

tis,” inquietes, „quid comedendum vobis, aut quid bibendum sit”: et avium expertem curarum vitam opprobrii causa nobis obliicientes. Quid autem divinus etiam apostolus ille? „Manus,” ait, „haec tam mihi, quam mecum degentibus ministrarunt”: item, „Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti erimus.” Inspice mihi vitam divorum patrum, qui vixerunt in Aegypto, in Palaestina, qui Alexandriae, qui alibi multis in locis orbis terrarum fulserunt: adeo tenuem invenies, adeo superfluitatis expertem, ut sola se propemodum anima vivere ostenderent, et angelorum naturam vacuum materiae crassioris attingere. Ceteroquin etiam dicente Christo, regnum coeleste vi parari, et a violentis id rapti, et oportere nos per tribulationes multas eo pervenire; quum illos video, qui pergere se ad eiusmodi vitam profitentur, et habitus mutatione veluti signantur ad eam vitae rationem, vehementer hanc expectationem fallere, atque ipsi habitui contradicere: nescio quomodo rem totam non larvam appellare debeam, ac non etiam dicere, quod ad infamiam nominis Christi palam tendat. Quoniam ergo nec ab apostolica, nec patrum aliqua lege profecta est haec ad multa se iugera porrigentium agrorum ac praediorum acquisitione tam magnificorum, et quae maiorem, quam fructus ipsi, copiam sollicitudinum gignere consueverunt (et quonam modo res ita non habeat? quum hoc illis studium fuerit, ut consentanea Christi mandatis facerent atque do-

δὲ Χριστοῦ· οὐχ ἡ τῶν ὑλικῶν κτήσις, ἀλλ' ἐκ διαμέτρου μᾶλλον ἢ τῶν τοιοῦτων ἀπόκτησις· εἴπερ ἐκείνου, τὸ πωλεῖν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δίδοναι τοῖς πτωχοῖς)· πρόδηλόν ἐστιν, ὡς οὐ φιλαρέτου ταῦτα πολιτείας, οὐδ' ἀκριβείας, ἀλλὰ χρείας σωματικῆς μᾶλλον, πρὸς τὸ βιοτικώτερον, οἵμοι, τῶν πνευματικῶν ἀποκλινόντων. ἡ χρεὶα δὲ τῷ χρόνῳ προήλθεν εἰς ἀμετρίαν; ὥσπερ φιλεῖν οἶδε τὰ χεῖρῳ διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς καὶ τῆς τυχοῦσης εἰς μέγα χωρεῖν. τί τοίνυν παθόντες οἱ ἄνθρωποι, πρᾶξαι τι τῶν πρὸς Θεοῦ θεραπείαν καὶ λύσιν ἁμαρτημάτων κεκνημένοι, παρο-
 10 ρῶσι μὲν εὐκόλον οὕτως καὶ φροντίδων ἔλευθέραν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐντολὴν, τὸ πωλοῦντας τὰ ὄντα δίδοναι [τοῖς] πένησιν· ὥσπερ δὲ δύσκολον ταύτην ἐπίτηδες καὶ πραγματωδεστέραν ποιεῖν βουλόμενοι καὶ φροντίδων ἐγνωκότες πλήθος ἐπισυνάγειν, πρὸς τὸ μοναστήρια συνιστῆν ξενωνάς τε καὶ γηρωκομεῖα ἑαυτοὺς κατα-
 15 τέινουσιν; ὣν ἐν μὲν τοῖς προτέροις χρόνοις ἡ σύστασις, ἕως ἔτι σπάνις ἦν τῶν τοιούτων, πολὺ τὸ εὐλογον εἶχε καὶ χρησιμώτατον. καὶ πῶς γὰρ οὐ μονιμώτερον εἶναι τὸ καλὸν τῶν συνιστάντων ταῦτα, προθυμουμένων τῶν μὲν εἰς ἀνθρωπίνων σωματικῶν τροφὴν τε καὶ θεραπείαν, τῶν δὲ εἰς ψυχῆς ἐπιμέλειαν καὶ
 20 ὑψηλοτέρου βίου διαγωγὴν· ἂφ' οὗ δὲ πρὸς πλήθος ἐπιδέδωκα ταῦτα, καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν ἐστήκασι, καὶ τὸ μέτρον, τὸ ἔτι παρορᾶν καὶ ἀφρίστασθαι τοῦ κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν ἀγαθοῦ γινο-

10. ἐλεῶθ.] ἀπηλλαγμένην. 17. εἰη.

cereat: Christi vero mandato contineatur, non rerum mundanarum possessio, sed e diametro potius earundem possessionis dimissio: quum Christi sit, vendere facultates suas et dare pauperibus), plane manifestum est, haec non esse vitae virtutis studiosae, nec exactioris normae; sed pertinere potius ad usum corporalem, plus aequo deflectentibus illic, qui spirituales esse debebant, ad rationem degendi magis saecularem. Usus autem progressu temporis ad immensitatem processit, quemadmodum sane deteriora per occasionem exiguum et quamlibet in maius progredi consueverunt. Quid igitur accidit hominibus, qui ad faciendum aliquid divini cultus et peccatorum abolendorum causa impulsī, tam facile ac liberum a curis mandatum hoc Christi negligunt, quo praecipitur, ut facultates distraherentur ac pauperibus dentur, quasque de industria difficiliter hoc et operosius efficere volentes, ac sollicitudinum multitudinem cumulandam statuentes, se ipso totos ad construenda monasteria, xenonas, gerocomia, contentis viribus excitant? quorum constructio superioribus quidem temporibus, dum erant talia adhuc rariora, nec ratione probabili nec usu carebat. Nam quomodo non durabilius sit illorum decus, qui talia construunt, his et alere, et curare corpora humana cupide annitentibus, illis in curam animarum et vitae sublimioris traductionem intentis? Ex quo vero magnum ad numerum haec excreverunt et usum ac modum excesserunt, quum nihilominus homines et negligant et relinquunt bonum illud, quod magna

μένον, καὶ πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων σύστασιν ἀσχολεῖσθαι, πῶς ἂν τις ἀμιγῆς εἶναι κακίας τὸ ἀγαθὸν τοῦτο λογίσαιτο, καὶ μὴ τῷ σίτῳ φαίῃ παραμειχθῆναι καὶ τὰ ζιζάνια; μᾶλλον δὲ, πῶς σὸ κενοδοξίας εἴποι προκάλυμμα γίνεσθαι τὴν φιλοθεΐαν; ἵνα φανεροὶ πᾶσιν ὦσι, τὸ καλὸν ποιοῦντες, ὥσπερ οὐκ ἀγαπῶντες, εἰς μόνους ἔχουσι μάρτυρας τοὺς παρόντας ἧς μετασιν ἀρετῆς, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἐπιγινομένοις ἀγνοεῖσθαι ταύτην βουλόμενοι. καὶ ταῦτα, τίνας; χριστιανοί. φεῦ! οἱ παντὶ τρόπῳ λανθάνειν ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν πράξει κεκελευσμένοι. τοῦτο δὲ πῶς οὐκ ἂν τις ἐκδηλον εἶναι δόξειε, καὶ πολλῷ τῷ περιόντι πεπιστευμένον, ὅταν μυρίων 10 ὄντων ἐτέρων, τῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου πεπονηκότων, καὶ πολλῆς δεομένων χειρὸς τε καὶ βοηθείας, ἀμελοῦντας ἡμεῖς τοῦ εἰς ἐκείνα δαπανῆν προθύμως, καὶ διορθοῦσθαι ταῦτα, καὶ συνιστᾶν, ἐπὶ τὸ καινουργεῖν ἴδια κατὰ πολλὴν φερόμεθα τὴν ὁρμὴν, ἵνα μὴ μόνον ὀνόματος ἀπολούοιμεν καινοῦ, ἀλλὰ καὶ καθαρώς φαίνοι-15

P. 116 το καὶ ἀποτεταγμένον ἢ τὸ ἡμέτερον, ὥς καὶ τίθεσθαι τὰ ὀνόματα ἡμῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν, κατὰ τὸν προσηήτην φάσαι τὸν θεῖον. διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ὑμᾶς διεγείροντες, καὶ τῆς θεομισοῦς ταύτης φιλοδοξίας τὸ κακὸν ἐκ-
κόπτειν βουλόμενοι, καὶ σπουδάζοντες, ὅπερ ἂν ἀγαθὸν ποιῶ-20
μεν, διὰ Θεὸν μόνον ποιεῖν, καὶ μὴ συνάπτειν τοῦτῳ καὶ τὴν ἀνδρωπίνην ἀρέσκειαν, ἵνα μὴ τῆς ἀντιμισθίας πάντως τῆς παρ'

15. κenoῦ. 18. Χριστ.] Κυρίου.

cum facilitate facere licet, et condendis indicatis incumbant; quo pacto quis existimare queat, bonum hoc non cum aliquo vitio coniunctum, ac dicere non debeat, herbas noxias esse tritico permistas? immo vero, qui fieri possit, ut non dicat amorem Dei, rerumque divinarum, ad vanae gloriae praetextum usurpari? quo tales scilicet conspicui sint omnibus dum bonum aliquod faciunt, quasi non satis sit eis, si solos in hoc tempore praesentes virtutis eius, quam colunt, testes habeant, sed etiam ad posteros hanc non ignotam esse velint. Et quinam sunt, qui haec faciunt? christiani. Vaeh! illi scilicet, qui iussi sunt in peragendis rebus bonis id operam dare, ut omnino lateant. Et quonam modo quispiam non hoc esse manifestum existimet, ac plus quam exploratum; quo monasteriis infinitis existentibus aliis, quae laesa diuturnitate temporis labascunt, nos in ea sumtus animo prompto facere negligentes, ut instaurentur et conserventur, ad novas exstrukciones propriorum monasteriorum magno impetu feramur; ut non modo nomine vano fruamur, sed etiam id, quod nostrum est, liquido conspicuum sit et ab aliis secretum; adeo quidem, ut etiam nomina nostra terris imponamus, ut verbis divini vatis utamur. Quapropter et ad implenda Christi mandata vos excitantes, et vitium ambitionis huius exosae Deo excindere volentes, et studiosae in hoc incumbentes, ut quidquid boni facimus, Dei solius causa faciamus, et cum eo studium placendi hominibus non coniungamus, ne remuneratione ab ipso proficiscente prorsus exci-

αὐτοῦ διαπλέτουμεν (ἀπέχειν γὰρ ἤδη τοὺς τοιοῦτους ὁ Θεὸς λόγος φησὶ τὸν μισθὸν) κελεύομεν τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, καὶ χρηστότητος καὶ φιλανθρωπίας ἔργα ἀνύειν, ἀκολούθως τῇ τοῦ Χριστοῦ πορεύεσθαι ἐντολῇ, καὶ πωλοῦντας τὰ ὑπάρχοντα 5 διδόναι πέντησιν. οὕτως γὰρ περιττοὺς ἡμᾶς εἶναι καὶ φιλοδαπάνους περὶ τὸν ἔλεον βοῦλεται, ὥς μὴ μόνον ὧν ἔχομεν χρημάτων τοῖς χρῆζουσι κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δαπανήσαντας ἐπὶ τὴν πρῶσιν ἐτοιμῶς χωρεῖν τῶν κτήσεων. εἰ δέ τινες οὕτως εἰσι φιλό- 10 καλοι καὶ μεγαλοῦργοι (καλοῦμεν γὰρ οὕτως αὐτῶν τὸ φιλότιμον), ὥς καὶ μοναστήρια συνιστῆν βούλεσθαι, ξεπῶνάς τε καὶ γηρωκομεῖα, ὁ κωλύσων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ τῶν ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου γεγεννημένων κεκμήκασιν ἤδη, καθάπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν εἶναι σχεδὸν περιέστησαν, ἐκείνων οὗτοι ἐπιμε- 15 λισάσθωσαν, καὶ διδόντωνσαν χεῖρα κειμένοις, καὶ περὶ αὐτὰ δεκνύ- 15 τωσαν τὸ φιλόθεον. ἕως δ' ἂν τῶν προλαβόντων οὕτως ἐχόντων αὐτοὶ παρορῶντες, καὶ ὥσπερ ἐπ' αὐτὰ μύοντες, καὶ εὐαγγελικῶς εἰπεῖν ἀντιπαρερχόμενοι, πρὸς καινῶν ἐτέρων οἰκοδομίας κατα- τίνονται, οὗτ' ἐπαινέσω τὸ πρῶγμα, οὔτε μὴν τὸ παράπαν ἴδωω γίνεσθαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ κενῆς ἔρωτα δόξης, καὶ μανίαν 20 περὶ αὐτὴν ὁμολογημένην καὶ εἰδῶς τοῦτο καὶ ὀνομάζων. ἐπιμε- λισθαι δὲ τῶν προλαβόντων καὶ βοηθείας δεομένων κελεύομεν, οἷκ ἄγροδς παρέχοντας, οὐδὲ τόπους δὴ τινας, καὶ οἰκοδομὰς (ἱκανὰ γὰρ τὰ φθάσαντα καὶ ὑπερ ἔχοντες τυγχάνουσιν ἐξ ἀρχῆς),

7. αὐτά. 17. παρερχόμενοι.

damus, quum Dei verbum habere iam tales mercedem suam tradat: praeci-
pimus, ut qui pietatem colere volunt, et opera benignitatis ac humanitatis
perficere, secundum Christi mandatum incedant, facultates suas distrahant
ac pauperibus largiantur. Is enim adeo nos esse vult in exercenda miseri-
cordia superfluos et prodigos, ut non modo quas habemus pecunias egen-
tibus communicemus: verum etiam his expensis, ad possessionum distra-
ctionem animis promptis accedamus. Si qui vero virtutis adeo studiosi sunt et
magnifici (sic enim horum hominum ambitionem appellare lubet), ut mona-
steria, xenodochia, gerocomia construere velint, qui hoc prohibiturus sit,
nullus est. Sed quoniam pleraque illorum, quae facta sunt a multo tem-
pore, iam nutantia deficiunt, uti dictum, propeque redacta sunt in nihilum:
his illi curam adhibeant, his manum iacentibus admoveant, in his suum
erga Deum studium declarent. Donec vero illi monasteria priora in hunc
modum affecta negligentes, quasque ad ea conniventes, et evangelico more
loquendo, ex adverso praetereuntes ad aliorum novorum aedificationes con-
tendunt: equidem nec institutum hoc laudabo, nec omnino rem fieri per-
mittam; quum nihil aliud et esse norim hoc et appellem, quam vanae de-
siderium gloriae, dubioque procul insanam huius cupiditatem. Iubemus au-
tem, ut curam priorum et opis indigentium suscipiant, non agros eis donando,
nec loca quaedam et aedificia: (quippe iam ante data sufficiunt et quae ab

ἀλλ' ἡμελημένα ταῦτα, καὶ ἀκαμῆ, καὶ ἀνέργαστα δι' ἀπορίαν κείμενα χρημάτων, ἐκεῖνοι τοὺς ἀγροὺς, οὓς ἔχουσι, καὶ τοὺς τόπους ἀπεμπολοῦντες πρὸς οὓς τῶν κοσμητικῶν βούλονται, προνοίας αὐτὰ τῆς προσηκούσης καταξιούτωσαν, οἰκέτας παρέχοντες, βόας, ποιμνία, τᾶλλα, ὅσα ἕτερα τῶν κτηνῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκείνους, οὓς ἔχομεν, ἀγροὺς καὶ τόπους παρὰσχοιμεν, ἐπεὶ τὰ τῶν οἰκῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ὁ νόμος εἴργει πιπράσκει-
P. 117 σθαι, εἰς ταῦτόν ἤξομεν τῷ προτέρῳ, καὶ τὰ κακῶς ἔχοντα καὶ πεπονηκότα καταλείβομεν ἀθεράπευτα, χρημάτων οὐκ ὄντων, οὐδὲ τῆς χειρὸς ἐχούσης τι τῶν προεστηκότων καὶ δυναμένης. 10 ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν μηδεὶ ἐξέστω μὴ ἀγροὺς, μὴ τόπους μοναστηρίοις, ἢ γηρωκομείοις, ἢ ξενώσιον ὁπωσοῦν παραπέμπειν, ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν, ἢ ἐπισκοπείοις. οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ἐκείνοις λυσιτελεῖ. εἰ δὲ τίνα τῶν φθασάντων εὐαγῶν οἰκῶν, ἢ μοναστηρίων, τοιαύτης φάουλῃς ἔτυχόν τινος χειρὸς καὶ προνοίας, ὥς ἔρημα 15 τόπων καταλείψθαι, τούτων γνώμη βασιλικῇ καὶ δοκιμασίᾳ ἢ τῶν ἀρκούντων κτήσις οὐ κωλυθήσεται. κελλῖα δὲ, καὶ τὰς καλονμένας λαύρας, ἐν ἐρήμοις οἰκοδομεῖν, μὴ πρὸς κτήσεσι καὶ ἀγροῖς ἐτέροις ἐκτεινομένας, ἀλλὰ τῇ περιοχῇ μόνη τῇ ἰδίᾳ ὀριζομένας, τοσοῦτω τοὺς βουλομένους οὐκ εἴργομεν, ὅσῳ καὶ δι' 20 ἐπαίνου μᾶλλον τὸ πρῶγμα τίθεμεν.

Ταῦτα παραινῶν ἐγὼ καὶ νομεθετῶν οἶδ' ὅτι τοῖς πολλοῖς

10. προσηκόντων al. 15. ἔνχε χειρὸς. 16. τοῦτοις. 18. πρὸς κτήσεις καὶ ἀγροὺς ἐτέρους.

initio possident) sed haec neglecta, nec elaborata, et inculta propter opum defectum iacentia, quibusvis mundanis vendendo fundos et loca quae possident, conveniente cura provisioneque dignentur, servos eis et mancipia suppeditantes, et boves, et greges, et alia, quae iumentorum numero continentur. Nam si eos ipsos fundos, etque loca, quae habemus, eis largiamur; quandoquidem bona religiosarum domuum et ecclesiarum distrahi lex prohibet, in idem cum priore incommodum incurremus, et male affecta ruinosaque relinquemus inculta et opis expertia, quum pecuniae non adsint, nec ea manus, quae aliquid eorum habeat, quae requiruntur, et praestare quidpiam possit. Itaque ab hoc tempore nemini liceat nec fundos agrosve, nec loca monasteriis, aut gerocomiis, aut xenonibus quocumque modo transmittere; adeoque nec alicui metropoli, vel episcopatu. Nec enim haec illis quidquam conducunt. Si vero quaevis ex factis iam ante religiosis domibus, aut monasteriis, tam ignavam nacta sunt manum et curam, ut expertia fundorum relicta sint: ea non impediuntur, quo minus de Imperatoris sententia et approbatione sibi comparent, quantum satis est. A collis vero et lauris, quas vocant, in locis desertis exstruendis, ut ad possessiones ac fundos alios non porrigantur, sed complexu dumtaxat suo terminentur, tantum abest, ut eos arceamus, qui facere id volunt, ut etiam in laude potius eam rem ponamus.

Haec praecipiens equidem, et sanciens, sat scio futurum, ut plerisque

μὲν καὶ φορτικὰ λέγειν δόξω, καὶ πρὸς τὴν γνώμην αὐτῶν ἀπέ-
δοντα· ὣν οὐδὲν ἔμοι μέλον, εἴπερ ἀρέσκειν, κατὰ [τὸν] Παῦ-
λον, οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ Θεῷ βούλομαι. τοῖς δὲ νοῦν ἔχουσι
καὶ φρένας, καὶ μὴ ἔξ ἐπιπολῆς ὄρεῖν ἡσχημένοις, ὥς τὸ προσπε-
5 οῦν ἀπλῶς ταραχὴν αὐτῶν ἐπάγειν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ προσωτέρας
χωροῦσι, καὶ συνορᾶν βάθος πραγμάτων δυναμένοις, καὶ λυσι-
τελεῖ δόξομεν καὶ ὠφέλιμα τοῖς τε κατὰ Θεὸν ζῶσι καὶ τῷ
κοινῷ παντὶ φθέγγασθαι.

NEA PA B'.

Περὶ τῶν ἀπεμπολησάντων στρατιωτῶν τύπους αὐτῶν, εἴτε
τούτους ἐπιζητούντων.

Ἀνήγαγεν ὁ πρωτοσπαθᾶριος Βασίλειος, ὁ ἐπὶ τῶν δειρίων, Tom. II.
10 ὅτι τόπους ἀναλαμβάνομένους ἀναργύρως ἀποδίδωσι τοῖς στρα- P. 168.
τιώταις, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις εὐρεθῆναι αὐτοὺς στρατευ-
θέντας· καὶ ἐδείξατο, ὅτι τοῦτο δυσχερὲς εἶναι δοκεῖ, τὸ μὴ
ἔχειν ἐξουσίαν τινὰ, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τοπίων ἀλλαγοῦ P. 169
διαπυρρᾶσκειν, οἷας ἂν καὶ ὅσης δεσπόζει περιουσίας. διὰ ταῦτα
15 μέχρι μὲν τοῦ νῦν ἐπὶ τοῖς διαπωλήσασι στρατιώταις τόπους αὐ-
τῶν τοιαύτην βουλόμεθα νομοθεσίαν κρατεῖν, ὥστε τῷ στρατιώτῃ
2. μέλλον. ἀρέσκει.

molestā graviusque dicere videar, et ab ipsorum iudicio discrepantia: sed
eorum mihi non erit habenda ratio, siquidem secundum Paulum non ho-
minibus sed Deo placere velim. At mente ac intelligentia praeditis, et ad-
suefactis ad res non ita de superficie inspiciendas, ut quidquid semel obtu-
lerit, simpliciter eorum animo perturbationem afferat, sed ulterius penetran-
tibus ac rerum profunditatem intueri valentibus non solum expedientia vi-
debimur, sed etiam utilia tam secundum Deum viventibus, quam reipublicae
toti, protulisse.

NOVELLA II.

*De militibus, qui fundos suos distraxerunt, eosque deinceps
repetunt.*

Retulit nobis Basilius ille Protospatharius et praefectus, se
fundos, qui recipiuntur a possessoribus, absque pretii refusione militibus
reddere: propterea, quod deprehensum sit, eos in illis ipsis militiae fun-
ctiones obtinere: simulque monstravit, rem videre difficilem ac molestam,
quod aliquis potestatem non habeat, ex fundis suis aliquid alibi distrahendi,
cuiuscumque tandem, et quancumque patrimonii sit dominus. Quapropter ad
hoc usque tempus in militibus, qui fundos suos vendiderunt, huiusmodi legem

τεσσάρων λιτρῶν ἀκίνητον περιουσίαν εὐπρόσδοον ἀπορρίψασθαι λόγῳ τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ εἰ ταύτην ἔχων εὐρεθῇ ἄλλαχοῦ διαπωλῆσας τόπον ἕτερον αὐτοῦ, εἴτα νῦν ἐπιζητῶν· ἵνα γένηται μὲν ἐν προτιμῇσει τοῦτο ἀπολαβεῖν, πλὴν μὴ ἀναργύρως, ἀλλὰ τῇ τοῦ δικαίου καταβολῇ τιμήματος. εἰ δὲ μέρος τι τῶν τεσσάρων λιτρῶν τῆς ἀκινήτου εὐπρόσόδου ὑπάρξεως διεπώλησε, τὸ τοιοῦτον ἀναργύρως ἀπολαμβάνειν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν, ἐπεὶ τὰ τῶν κλιβανοφόρων καὶ ἐπιλωρικοφόρων κίνησιν ἔλαβε, διακελευόμεθα, μὴ ἔχειν ἐπ' ἁδείας μηδένα ἡπλῶς στρατιώτην, ἄλλαχοῦ διαπιπρῶσκειν ἀπὸ τούτου ἀκίνητον 10 ὑπαρξιν, εἰ μὴ ἐπέκεινα ἔχει ἰβ' λιτρῶν ἀκίνητον εὐπρόσδοον περιουσίαν· ἀλλ' εἴ τι μὲν ἐκ τῆς εἰς τοσαύτην συγκεφαλαιουμένης ποσότητος τοιαύτης ὑπάρξεως ἀπεμπώλησεν, ἵνα ἀναλαμβάνῃ ἀναργύρως· εἴ τι δὲ ἐπέκεινα ταύτης ἔχων, τῶν δυοκαίδεκα λιτρῶν δηλονότι, διεπώλησεν, εἴτα τοῦτο ἐπιζητεῖ· μὴ ἀναργύρως 15 ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὸ προσήκον ἐπιδιδόνς τίμημα.

NEAPAI'.

Περὶ Ἀρμενικῶν τόπων, καὶ φονευτῶν.

α'. Θεσπίζομεν, ὅσοι τῶν Ἀρμενικῶν στρατιωτῶν ἀναχωρησάντων τριεῖαν ἄλλαχοῦ πεποιήκασιν, ἐὰν ἐδόθησαν οἱ τούτων

valere volumus, ut militi res soli quatuor librarum et fertilis militiae suae nomine assignetur; quam si retinens compertus fuerit alibi fundum quemdam alium suum distraxisse, quam deinde repetat: praelationis quidem ius habeat in eo recipiendo, verum non absque nummorum refusione, sed iusta pretii solutione interveniente. Sin partem aliquam constituti in re soli patrimonii fertilis, et aestimationem illarum quatuor librarum habentis, distraxerit: eam pretio non refuso recipiat.

Verum ex hoc tempore, quoniam clibanophori et loricati vigorem suum obtinuerunt, praecipimus, ne simpliciter quisquam militum licentiam habeat, ex hoc tempore constitutum in re soli patrimonium alibi distrahendi, nisi praeter illud etiam aliud duodecim librarum in re soli constitutum fertile patrimonium habeat, de quo patrimonio summam eiusmodi conficiente, si quid distraxerit, nullo refuso pretio recipiat; sin aliquid ultra hoc possideat, quod duodecim videlicet librarum est, distraxerit, idque postea repetat: non absque nummorum refusione recipiat, sed pretio convenienti soluto.

NOVELLA III.

De fundis Armenicis, et homicidarum.

1. Sancimus, ut quotquot ex Armenicis militibus, qui sese subduxerunt, alibi triennium exegerint, si dati fuerint eorum fundi vel confugia, vel mil-

τόποι ἢ πρόσφυζιν, εἴτε ἀριστεύουσαι στρατιώταις, ἢ καὶ ἄρχουσι
 θεματικοῖς καὶ ταγματικοῖς, εἴτε στρατηγοῖς ἀνδραγαθήσασιν,
 ἢ καὶ ἑτέροις διὰ κοινωφελεῖς δουλείας, μὴ ἔχοιεν ἐπ' ἀδείας
 μετὰ τριετῇ χρόνον ἐπαναστρέφοντας τοὺς Ἀρμενίους ἐπιζητεῖν
 5 αὐτούς.

β'. Ὅσοι ἐκ τῶν πεφευγόντων Ἀρμενίων τόποι διὰ χύριν ἢ
 προσπάθειαν ἐπεδόθησαν εἴτε βασιλικοῖς οἴκοις, ἢ εὐαγέσιν, ἢ
 μοναστηρίοις, ἢ ἄρχουσι, μὴ μόνον ὑποστρέφοντες, εἰ τριετία
 διήλθεν, ἀλλὰ καὶ οἱ τούτων κληρονόμοι ἔνδοθεν τριακονταετίας
 10 ἐπανελθόντες ἀναλαμβάνετωσαν τοὺς αὐτῶν τόπους. κἂν λιβέλ-
 λους ἐποπτῶν καὶ χρυσόβουλλα ἐπιφέρωνται οἱ τούτους εἰληφότες,
 ἀντ' οὐδενὸς κελεύομεν λογίεσθαι.

γ'. Ὅσαι γιγνώσιν ἀνταλλαγαὶ στρατιωτικῶν τόπων, οἱ μὲν
 στρατιῶται ἐχέτωσαν τὰ ἴδια· οἱ δὲ ἀνταλλάξαντες δεηθῆτωσαν
 15 βασιλέως, ἐπιζητοῦντες τὰ αὐτῶν. εἰ δὲ βελτιώσεις πεποιθήσιν P. 170
 ἐν αὐτοῖς, εἰ μὲν χρειώδεις εἰσιν, οἷον μυλοστάσιμ, ἀχυρῶνες,
 οἰκήματα μὴ πολυτελῆ, ἀλλ' ἁρμοῦζοντα στρατιώταις· ὑπὲρ τῶν
 τοιούτων χρῆ παρῆχειν τοὺς ἀπολαμβάνοντας τοὺς τόπους τὰς
 ἀναλογούσας τιμὰς. εἰ δὲ πρὸς κάλλος μόνον ἀφορῶσι, τῶν τοι-
 20 οῦτων δεῖ τὴν ὕλην μόνην τοὺς κτίσαντας ἀναλαμβάνειν, τοῦ
 πρωτοτύπου σωζομένου.

δ'. Ὅσοι τῶν Ἀρμενίων ἠδομόλησαν πρὸς Συρίαν, οὗτοι
 μὴ πρὸ τῆς τριετίας μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ χρόνου ἑνὸς ὑποστρέ-

8. μὴ ἔχειν αλ.

tibus, qui se gessere fortiter, vel provincialibus aut legionariis magistrati-
 bus, vel ducibus, quorum virtus enituit, vel aliis, ob utiles publice servi-
 tutes: elapso triennio revertentes nullo modo facultatem habeant, eos fun-
 dos repetendi.

2. Quotquot fundi Armeniorum, qui profugerunt, ex gratia vel affec-
 tione quadam attributi sunt vel augustis, vel religionis domibus, vel mo-
 nasteriis, vel magistratibus: eos fundos non ipsi tantum elapso triennio
 redeunt, sed et heredes eorum intra trigesimum annum reversi recipiant.
 Ac tamet si libellos inspectorum et aureas bullas proferant, qui eos accepe-
 runt; tamen id pro nihilo duci iubemus.

3. Quotquot factae fuerint fundorum militarium permutationes, sua
 quidem bona retineant milites; at ii, qui cum iis permutarunt oblati prin-
 cipi precibus, itidem sua repoeant. Quod si meliorationes in eis quasdam
 fecerunt, siquidem illae sunt utiles, puta si molae, palearia, nec pretiosa,
 sed convenientia militibus aedificia: pro iis debent illi, qui fundos recipiunt,
 pretia iuste respondentia praestare. Sin ad pulchritudinem tantum spe-
 ctant, eorum solam materiam recipiant, qui aedificarunt, villa principali
 salva.

4. Quotquot Armeniorum in Syriam transfugerunt, ii non tantum
 ante triennium, sed et ante spatium unius anni redeunt fundos suos

φροντες μὴ τοὺς ἰδίους ἀπολαμβάνεσσαν τόπους, ἀλλὰ γινέσθω ἢ πρόνοια τούτων διὰ παροχής ἐτέρων τοπίων.

ε'. Τὸν ἐργασάμενον μισαιφονίαν στρατιώτην τιμωρεῖσθαι κατὰ τὸν νόμον κελεύομεν· τὴν δὲ τῆς στρατείας αὐτοῦ γῆν μὴ ἐπιδιδόναι εἰς παραμυθίαν τοῖς τοῦ φονευθέντος ἰδίοις καὶ συγγε- 5 νέσιν, ἀλλ' ἑκείνους μὲν διὰ τινων κινήτων παραμυθεῖσθαι· τὴν δὲ ἀκίνητον ὑπαρξεν εἰς στάσιν τῆς στρατείας συντηρεῖν. εἰ δὲ μὴ κινήτῃ πράγματα εἶεν, καὶ οὕτως μὲν ὑποκείσθαι τοὺς τοῦ πεφονευκότος συγγενεῖς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνηκόντων εἰς παραμυθίαν τῶν τοῦ ἀνηρημένου συγγενῶν· οἱ δὲ τῆς στρατείας αὐτοῦ 10 τόποι μὴ ἐκποιεῖσθωσαν. εἰ δὲ καὶ πάντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου τῷ τοῦ φόνου ἐλέγονται μύσει, οὗτοι τὰς προσηκούσας ἕκαστος παρὰ τοῦ νόμου ποινὰς ὑποδεχέσθωσαν· οἱ δὲ τῆς στρατείας τόποι ἀλλάξω μὴ παραπεμπέσθωσαν. ἀλλὰ καὶ μή τις ὑποληφθῇ κληρονόμος, ὃ τὴν στρατείαν ὑπελθεῖν μέλλων, ἕτερος τοὺς 15 τόπους ἀναλαμβάνετω.

NEAPA Δ.

Περὶ προτιμῆσεως, καὶ περὶ τοῦ ἐξανεῖσθαι δυνατοὺς ἀπὸ δυνατῶν.

α'. Θεσπίζομεν τὴν παρὰ τῶν προβεβασλευκότων ἐκτεθεῖσαν νομοθεσίαν διενεργεῖν, καὶ ταύτην ἐπικυροῦμεν ἐν ᾧπασι,

15. ἕτερος τοὺς τόπους ἀναλαμβάνων ὑπηρετεῖτω τῇ στρατείᾳ.

minime recipiant: sed his ita prospiciatur, ut illorum loco fundos alios habeant.

5. Militem, qui homicidium perpetravit, secundum legem punire iubemus. At vero terram militiae ipsius minime necessariae et cognatis interfecti solatii causa volumus attribui: sed eorum consolatio de quibusdam mobilibus fiat, et bona constituta in rebus soli ad militiae stationem reserventur. Quod si nullae res mobiles exstent, nihilominus eius cognati, qui caedem admisit, obligati sint ea solvere, quae ad solamen cognatorum interfecti pertinent, at ipsius militiae loca nequaquam alienentur. Quod si omnes ex una eademque domo perpetratae caedis scelere tenentur, meritas eorum quilibet ex lege poenas subeat: verum militiae fundi alio non transmittantur. Quia etiam si nullus superstes fuerit heres, qui militiam subiturus sit, alius quispian fundos ad se recipiat.

NOVELLA IV.

De iure praelationis, et quod potentes a potentibus emere debeant.

1. Sancimus, ut lex ab his lata principibus, qui nos in imperio praecessere, seu rata valeat, eamque confirmamus in omnibus, excepto quod

πλὴν κατὰ τοῦτο μόνον ἀργεῖν αὐτὴν παρακελευόμεθα, ἵνα μὴ προτιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ ἀπεμπολούμενον κτῆμα τῶν δυνατῶν, μήτε ἐξ ὁμοτελείας, μήτε ἐξ ἀνακοινώσεως, κἄν τε στρατιῶται, κἄν τε πολιτικοὶ ἐφευρίσκονται· ἀλλὰ τὴν τούτου πάλιν δεσποτείαν διαδέχεσθαι ἀρχοντικὸν πρόσωπον, τὸ πρὸς ἀνάπανσιν δηλονότι καὶ ὠφέλειαν τῶν συμπαρακειμένων ἐν τούτῳ πενήτων ἀναφαινόμενον.

β'. Ὅπερ καὶ μετὰ τὸ δεσπόσαι τοῦ κτήματος παραβλάπτειν τοὺς γιγτονοῦντας κατανοοῦμενον, ὥς βίαιον καὶ κακὸν μὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπικτήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν γονικῶν ἐκδιώκεσθαι κελεύομεν. καὶ τοὺς μὲν δυνατοὺς ἐκ δυνατῶν μόνον ποιῆσθαι τὰς ἐξωνήσεις βουλόμεθα, τοὺς δὲ στρατιώτας καὶ πένητας ἐκ τῶν τὴν ὁμοίαν τάξιν λαγόντων αὐτοῖς. καὶ ὥσπερ τούτους ἐκωλύσα- P. 171
μεν τοῦ μὴ ἐξωνεῖσθαι τὰ τῶν δυνατῶν, οὕτως πάλιν ἐκείνους.
15 ἀπείργομεν τοῦ μὴ ἐκ πενήτων τε καὶ στρατιωτῶν ἀπόρων ποιῆσθαι τὰς ἐξωνήσεις, μηδὲ τὴν ὁμοτέλειαν ἢ ἀνακοίνωσιν προβάλλεσθαι εἰς δικαίωσιν, πρὸς ἅπαντας τὴν νομοθεσίαν ποιούμενοι.

ΝΕΑΡΑ Ε΄.

Περὶ οἰκημάτων.

Ἐπειδήπερ τινὲς τῶν κεκωλυμένων ἀπὸ τῶν νεαρῶν νομοθεσιῶν ἐξωνεῖσθαι καὶ πλατύνεσθαι προσώπων ἔτυχον ἐκ γονικῆς

5. διεκδίκηται al.

hac dumtaxat in parte iubeamus illam cessare, ne pauperes ad possessionem potentiorum, quae distrahitur, ius praelationis habeant, nec propter eiusdem tributi praestationem, non consortii causa, sive milites, sive municipales esse reperiantur: sed rursus in dominium illius persona proceris alicuius succedat, quae ad quietem et utilitatem pauperum, ei praedio vicinorum, semet offerat.

2. Eam personam si postea, quam praedium acquisivit, damnum dare vicinis intelligatur: veluti violentam et improbam, non hoc dumtaxat acquisito praedio, verum etiam patritis expelli iubemus. Ac potentiores quidem cum solis potentioribus emtiones instituere volumus, itidemque milites et pauperes cum iis, qui sortis eiusdem cum ipsis sunt. Atque uti prohibemus, ne hi praedia potentiorum emant: ita rursus illos arcemus, ne cum pauperibus et militibus contrahant, neve census eiusdem praestatio, vel consortii ius allegetur, quam quidem legem universis ferimus.

NOVELLA V.

De aedificiis sive villis.

Quoniam personae quaedam ex earum numero, quae per novellas constitutiones prohibentur emtiones instituere, praediaque dilatare, de patrita
Nicephori Novellae.

κληροδοσίας ἀκίνητον κτήσιν ἐν χωρίοις ἢ ἀγριδίαις εἰληφότες, ἔξωνήσαντο δὲ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τῶν συγχωριτῶν αὐτῶν σμικρὰ τινα καὶ ὀλιγοστὰ τόπια, ἐν οἷς οἰκήματα πολύτιμα καὶ ἀπειρομεγέθη ἐδείμαντο, πλείστα εἰς ἀνοικοδομὴν αὐτῶν καταβαλλόμενοι· δεῖν ᾧθήμεν μὴ διὰ τὰ σμικρὰ ταῦτα καὶ ὀλιγοστὰ τόπια⁵ καταστρέφεσθαι τὰς ἐπ' αὐτοῖς δομηθείσας ἀπειρομεγέθεις καὶ πολυτίμους οἰκίας, ἀλλ' ἀντὶ τῶν πεπραμένων τοπίων λαμβάνειν μὲν τοὺς πεπρακότας, εἴπερ ἐν τοῖς ζῶσιν εἰσὶν, ἢ μὴ ὄντων αὐτῶν, τοὺς τούτων κληρονόμους ἢ συγκληρονόμους, διπλαῶν τὸ ποσὸν τοῦ καταβληθέντος τιμήματος, ἢ γῆν διπλασίονα, τῆς¹⁰ αὐτῆς τῶν πεπραμένων ποιότητος καὶ ποσότητος οὖσαν· καὶ μὴ ἀποστερεῖσθαι τοὺς ἡγορακότας τῶν ἰδίων ἐμπονημάτων.

NEAPA ε΄,

βοηθοῦσα τοῖς ἔξωνησαμένοις πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐνδείας.

Ἐπεὶ ἡ τῶν τεσσαράκοντα χρόνων παραδρομὴ, ἀνέγκλητος μὲν καὶ ἀνεπιφώνητος παραδραμοῦσα, τὸ δίκαιον ἐπεβράβευε τοῖς τὰ ἐκ τῶν στρατιωτῶν προσκτηθέντα κατέχουσι, περικκοπτομένη δὲ διὰ¹⁵ τῶν ἐπιφωνήσεων, καὶ ἀναποδίζουσα, καὶ τοὺς πρὸ τῆς ἐνδείας τὰς ἐπικτήσεις ποιησαμένους ἐβράβυνε, καὶ ἀποστερεῖσθαι τούτων

13. ἀνεπιφώνητος μὲν καὶ ἀνεπιφωνήτως.

haereditate possessionem quandam in rebus soli constitutam, videlicet in fundis aut agris, adeptae; postea perexigua minutaue loca quaedam a vicaneis emerunt, in quibus pretiosas et immensae magnitudinis villas exstruxerunt, plurimis in earum structuram expensis: minime committendum putavimus, ut propter istaec exigua minutaue loca villae magnitudinis infinitae ac pretiosae, quae in eis exstructae sunt, diruantur: sed pro locis distractis venditores, aliquidem adhuc superstites sunt, aut ipsis non exstantibus, eorum haeredes vel cohaeredes, duplam soluti pretii summam accipiant, aut duplum terrae, quae tum qualitate, tum quantitate terram venditam aequet: nec suis expensis emtores, quas ad res ornandas et pretiosiores redendas contulerunt, fraudentur.

NOVELLA VI,

quae subvenit iis, qui ante penuriae tempus emerunt.

Quandoquidem annorum quadraginta spatium, quod citra querelam et attestatione nulla interveniente transcurrit, possessoribus eorum praediorum, quae a militibus emta sunt, ius suum tribuit; idemque si per attestationem interrumpatur, ac non procedat, etiam illos, qui ante penuriae tempus acquirevere praedia, saepe numero gravavit, et iis ut fraudarentur, effecit; dum nullo

ἐπολεῖ πολλάκις, ἀδιαφόρως ἐνεργουμένη· διοριζόμεθα, τοὺς καλῇ πίστει πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐνδείας εὐρισκομένους ποιῆσαι τὴν ἐπικτήσιν ἀπὸ στρατιωτῶν καὶ πολιτικῶν, ἀμερίμνως διάγειν, καὶ μὴ ἐνεργεῖν τὴν τεσσαρακονταετίαν, καὶ ἐν τούτῳ ἀναποδίδουσιν ἔξ ἐπιφωνήσεως· μὴδὲ τὸ καθόλου παρασαλεύεσθαι καὶ μετακινεῖσθαι τὴν δεσποτείαν αὐτῶν, εἰ μὴ εἰς μόνους τοὺς ἔξ ἀρπαγῆς τὰς ἐπικτήσεις ποιησαμένους, καὶ ἐκ βιαίας νομῆς, καὶ κακῆς πίστεως, ὥς ἐπιπηδῶντας τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦ πλείονος ἐπιμένους.

---

adhibito discrimine vim suam obtinere permittitur: statnimus, ut qui bona fide ante penuriae tempus comparasse quid a militibus et municipibus compariuntur, securi sint, neve spatium annorum quadraginta vim habeat, ut hac etiam in parte per attestationem praepediatur: nec in univsum proprietates et dominium eorum labefactetur et transferatur: nisi tantum in illis, qui ex rapina violentaque possessione ac mala fide praedia quaedam acquisiverunt, veluti qui res alienas invadant, et ex avaritia pluribus inhiant.

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ Η ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

PHILOPATRIS SEU QUI DOCETUR DIALOGUS.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΛΛΟΣ.

Tom. III (α'). ΤΡΙΕΦ. *Τί τοῦτο, ὦ Κριτία; ὄλον σεαυτὸν ἡλλοίωσας,*
P. 584 *καὶ τὰς ὀφρῦς κάτω συννένευκας, μύχιον δὲ βυρσοδομεύεις, ἄνω*
καὶ κάτω περιπολῶν, κερδαλέοφρονι ἰοικῶς, κατὰ τὸν ποιητὴν,
P. 585 *ᾧ χρός τέ σευ εἶλε παρειάς. μή που τρικάρηνον τεθέσσαι; ἢ Ἐκά-*
την ἐξ ἄδου ἐληλυθυῖαν; ἢ καὶ τινι θεῶν ἐκ προνοίας συνήντη-5
κας; οὐδέλω γάρ σε τοιαῦτα εἰκὸς παθεῖν, εἰ καὶ αὐτὸν ἤκη-
κός, οἶμαι, τὸν κόσμον κλυσθῆναι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Δευκαλίων-
νος. σοὶ λέγω, ὦ καλὲ Κριτία, οὐκ ἄτις ἐμοῦ ἐπιβουμένου τὰ
πολλὰ, καὶ ἐς βραχὺ γειτνιάσαντος; δυσχεραίνεις καὶ ἡμῶν, ἢ
ἐκκεκώφωσαι, ἢ καὶ τῆς χειρὸς παλαιστήσουτα ἐπιμένεις; 10

Paginae ad marginem adscriptae editionem Reitzii designant, unde hunc dialogum et quae ei subiunctae sunt annotationes desumsimus. ΤΡΙΕΦ.] Sic Par. Τρισφώντος etc. Bas. 1. 2. om. cett. 2. συνένευκας edd. priores. βυρσοδομεύεις] βυρσοδομέων C. Nil mutat ed. Flor.

(1.) TRIEPH. Quid hoc rei est, Critia? totum te mutasti. Superciliis deorsum contractis profundas volvis sub pectore curas, sursumque et deorsum vagatus animos sub vulpe latentes, ut est in Poëta, videris circumferre, oraque pallor occupat. Num Cerberum vidisti, aut Hecaten ex inferis ascendentem, an consilio cum Deorum aliquo una fuisti? Neque enim adeo te affici par, puto, erat, si vel mundum, ut quondam sub Deucalione, eluvie totum peritulum audivisses. Tecum loquor, o pulcher Critia, non audis multum tibi inclamantem, et prope iam te consistentem? Irasne aliquas adversum nos geris? obmutuisti? an expectas dum injecta te manu impellam?

ΚΡΙΤ. ὦ Τριεφῶν, μέγαν τινὰ καὶ ἡπορημένον λόγον ἀκήκοα, καὶ πολλαῖς ὁδοῖς διενειλημμένον, καὶ ἔτι ἀναπεμπάξω τοὺς ὕθλους, καὶ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττω, μή που ἔτι ἀκούσαιοι ταῦτα, καὶ **P. 586** ἀποψύξω ἔκμανεις, καὶ μῦθος τοῖς ποιηταῖς γενήσομαι, ὥς καὶ **5** Νιόβη τὸ πρῖν. ἀλλὰ κατὰ κρημνὸν ὠθοῦμην ἂν ἐπὶ κεφαλῇς σκοτεινίσας, εἰ μὴ ἐπέκρυξάς μοι, ὦ τῶν, καὶ τὸ τοῦ Κλεομβρότου πῆδημα τοῦ Ἀμβρακιώτου ἐμυθεύθῃ ἐπ' ἔμοι. **(β.) ΤΡΙΕΦ.** Ἡράκλεις, τῶν θαυμασίων ἐκείνων φασμάτων, ἡ ἀκουσμάτων, ἅπερ Κριτίαν ἐξέπληξαν. πόσοι γὰρ ἐμβρόντητοι **10** ποιεῖται, καὶ τερατολογίαι φιλοσόφων, οὐκ ἐξέπληξάν σου τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ λῆρος πάντα γέγονεν ἐπὶ σοί; **ΚΡΙΤ.** Πέπανσο ἱς μικρὸν, καὶ μηκέτι παρενοχλήσης, ὦ Τριεφῶν· οὐ γὰρ παροπτέος ἢ ἀμελητέος γενήσῃ παρ' ἔμοι. **ΤΡΙΕΦ.** Οἷδ' ὄνι οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρῦγμα ἀνακυκλεῖς, ἀλλὰ καὶ **15** ἴλαν τῶν ἀπορρήτων. ὁ γὰρ χρῶς, καὶ τὸ ταυρηδὸν ἐπιβλέπειν, καὶ τὸ ὕστατον τῆς βάσεως, τὸ ἄνω τε καὶ κάτω περιπολεῖν, ἀρήγνυτόν σε καθίστησιν. ἀλλ' ἄμπνευσον τοῦ δεινοῦ, ἐξέμεισον **P. 587** τοὺς ὕθλους, μή τι κακὸν παθήῃς. **ΚΡΙΤ.** Σὺ μὲν, ὦ Τριεφῶν, ὅσον πλεῖστον ἀνάδραμε ἀπ' ἔμοι, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα **20** ἐξάρῃ σε, καὶ πεδάρισις τοῖς πύλλοις ἀναφανῇς· καὶ που καταπισὼν Τριεφώντειον πέλαιος κατονομάσης, ὥς καὶ Ἰκαρος τὸ πρῖν. ἡ γὰρ ἀκήκοα τήμερον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων

4. ἀποψύξω] Ed. Iunt. prave ἀποψήξω. 21. κατανομάσης Iunt. Francof. Hagen.

CRIT. O mi Triepho! audiui orationem magnam atque difficilem, et multis implexam implicitamque nodis: iamque mecum retracto nugas et aures obturo, ne si forte iterum illae audiendae sint, dirigeam prae furore ut illa olim Niobe, et fabula poëtis fiam. Sed profecto, nisi tu mihi iam inclamasses, de praecipiti loco in caput vertigo me impulisset, et Cleombroti de me saltus, Ambracioten illum dico, narrari quam scitissime potuisset. **(II.) TRIEPH.** Mirabilia, Hercle, visa vel audita, quae quidem Critian adeo potuere percellere. Quot enim attoniti poëtae, quot philosophorum portentosi sermones, tantum abest ut tuam dimovere mentem potuerint, ut potius merae nugae fuerint. **CRIT.** Quiesce paulum, Triepho, et noli molestus esse amplius. Neque enim a me insuper habendus es, aut negligendus. **TRIEPH.** Novi te haud parvam rem, neque spernendam facile, quin valde etiam abstrusam, volutare animo. Color enim ille tuus, illa in vultu torvitas, in ingressu illa inconstantia, illa sursum deorsumque conversio, valde te conspiciendum atque notabilem faciunt. Sed respira ab illo malo, et nugas evome, ne quid inde morbi nanciscaris. **CRIT.** Sed heus tu, Triepho, quantum est unum iugerum, curriculo te hinc aufer, ne spiritu in sublime subleatus spectaculum multitudini fias, et delapsus alicubi, ut quondam Icarus, Triephonteum pelagus nomine tuo signes. Insigniter enim, quae ho-

- σοφιστῶν, μεγάλως ἐξώγκωσέ μου τὴν νηδόν. *ΤΡΙΕΦ.* Ἐγὼ μὲν ἀναδραμοῦμαι ὅπως καὶ βοῦλει, σὺ δὲ ἄμπνευσόν τοῦ δεινοῦ.
- ΚΡΙΤ.* Φῶ, φῶ, φῶ, φῶ, τῶν εὐθλιων ἐκείνων. ἰοῦ, ἰοῦ, ἰοῦ, ἰοῦ, τῶν δεινῶν βουλευμάτων. αἶ, αἶ, αἶ, αἶ, τῶν κενῶν ἐλπίδων.
- (γ.) *ΤΡΙΕΦ.* Βαβαὶ τοῦ ἀναφυσήματος, ὡς τὰς νεφύλας διέστρεψε. ζεφύρου γὰρ ἐπιπνέοντος λάβρου, καὶ τοῖς πύμασι
- P. 588 ἐπωδιζοντος, βορέην ἄρτι ἀνὰ τὴν Προποντίδα κεκίνημας, ὡς διὰ κάλων αἱ ὀλκάδες τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰχίσσονται, τῶν κυμάτων ἐπικυλινδούντων ἐκ τοῦ φυσήματος. ὅσον οἶδημα τοῖς ἐγκάτοις ἐνέκειτο. πόσος κορκορυμὸς καὶ κλόνος τὴν γαστέρα 10 σου συνετάρασε· πολύωτον σεαυτὸν ἀναπέφηνας, τσσαῦτα ἀηχοῦς. ὡς καὶ, κατὰ τὸ τερατῶδες, καὶ διὰ τῶν ὀνύχων ἡηκόεις. *ΚΡΙΤ.* Οὐ παράδοξόν τι, ὦ Τριεφῶν, ἀηχοῦναι καὶ ἐξ ὀνύχων· καὶ γὰρ κνήμην γαστέρα τεθέασαι, καὶ κεφαλὴν κόουσαν, καὶ ἀνδρείαν φύσιν ἐς γυναικεῖαν ἐνεργοβατοῦσαν, καὶ ἐκ 15 γυναικῶν ὄρνεα μεταβαλλόμενα· καὶ ὅλως τερατώδης ὁ βίος, εἰ βοῦλει πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς. ἀλλ' ἐπεὶ σε πρῶτον κιχῶν τῷδ' ἐνὶ χώρῳ, ἀπίωμεν ἔνθα αἱ πλάτανοι τὸν ἥλιον εἰργουσι, ἀηδόνες δὲ καὶ χελιδόνες εὐχηα κελαδοῦσιν, ἵν' ἡ μελωδία τῶν
- P. 589 ὀρνέων τὰς ἀκοὰς ἐνηδύνουσα, τό, τε ὕδωρ ῥέμα κελαρύζον, τὰς 20 ψυχὰς καταθέλξει. (δ.) *ΤΡΙΕΦ.* Ἵωμεν, ὦ Κριτία· ἀλλὰ δέδια, μή που ἐπωδὴ τὸ ἡχοσμένον ἐστὶ, καὶ με ὑπερον, ἢ θύρετρον, ἢ

19. 82] Sic nostrae, et Gesn. edit.

die ex sacerrimis sophistis audiui, ventrem mihi inflarunt. *TRIEPH.* Ego vero, quantum voles, retro curram. Igitur respira a malo. *CRIT.* Phy, phy, phy, phy, nugas illas! hem, hem, hem, hem, nefanda consilia! heu, heu, heu, spes vanissimas! (III.) *TRIEPH.* Deum immortalem! quantus erat ille flatus, quam nubes ipsas convertit! Cum enim antea vehementi Zephyrus flatu in undas impingeret, Boream iam super Propontide excitasti, adeo ut funibus naves ingredi Euxinum Pontum cogantur, fluctibus ex tuo spiritu magna se vi volentibus. Hem quantus tumor tuis inesse debuit intestinis, quantus strepitus, quae conqussatio ventrem tibi conturbavit! auritissimum te esse demonstrasti, qui tot ac tanta audieris, adeo ut, ingenti portento, unguibus etiam audias videaris. *CRIT.* Sed non debebat tibi paradoxum videri, Triepho, si quis etiam unguibus audiat: aiquidem femur uterum vidisti, et caput praegnans, maris vero naturam in feminam divina vi transeuntem, mutatasque in aves feminas. Et tota adeo vita, si poetis credas, portentorum plena est. Sed cum te primum his possum complectier oris, age abeamus eo, ubi solem platani arcent, lusciniæque et hirundines dulcisonis aethera cantibus implent, ut avium aures permulcens cantus, et aqua leni decurrens susurro, animam ipsam tranqillet. (IV.) *TRIEPH.* Eamus sane, Critia, sed timeo, ne forte incantatio sit, quod tu audivisti, et pistillum aut ianuam ex me faciat mirabilis illa

ἄλλο τι τῶν ἀνύχων ἀπεργάσεται ἡ Θανμασία σου αὕτη κατάληξις. **ΚΡΙΤ.** Νῆ τὸν Δία τὸν αἰθέριον, οὐ τοῦτο γενήσεται ἐπὶ σοί. **ΤΡΙΕΦ.** Ἐτι με ἐξεφόβησας, τὸν Δία ἐπομοσούμενος. τί γὰρ ἂν δυτήσεται ἀμυνόμεναί σε, εἰ παραβαλῆς τὸν ὕρκον; οἶδα γὰρ καὶ 50 εἰ μὴ ἀγνοεῖν περὶ τοῦ Διὸς σου. **ΚΡΙΤ.** Τί λέγεις; οὐ δυτήσεται ὁ Ζεὺς ἐς Τάρταρον ἀποπέμψαι; ἢ ἀγνοεῖς ὡς τοὺς θεοὺς πάντας ἀπέλκρινεν ἀπὸ τοῦ Θεοπεσιλον βηλοῦ, καὶ τὸν Σαλμῶνᾶ ἀντιβροντῶντα πρῶην κατεκεραύνωσε, καὶ τοὺς ἀσελγεστάτους ἔτι καὶ νῦν· παρὰ δὲ τῶν ποιητῶν Τιτανοκράτωρ καὶ Γηγαν- 10 τοκτεὺς ἀνυμνεῖται, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ; **ΤΡΙΕΦ.** Σὺ μὲν, P. 590 ὦ Κριτία, πάντα παρέδραμες τὰ τοῦ Διὸς, ἄλλ', εἴ σοι φίλον, ἄκουε. οὐχὶ κύκρος οὗτος ἐγένετο καὶ σάτυρος· δι' ἀσελγειαν, ἄλλὰ καὶ ταῦρος; καὶ εἰ μὴ τὸ πορνίδιον ἐκεῖνος ταχέως ἐπωμίσατο, καὶ διέφυγε διὰ τοῦ πελάγους, τάχ' ἂν ἡροτρία, ἐντυ- 15 χῶν γεγηπὼν, ὁ βροντοποιὸς καὶ κεραυνοβόλος σου Ζεὺς, καὶ ἀντὶ τοῦ κεραυνοβολεῖν, τῇ βουπλῆγι κατεκεντάννυτο. τὸ δὲ καὶ Αἰθίοψι συνενωχέσθαι, ἀνδράσι μελαντέροις, καὶ τὴν ὄψιν ἐζο- γωμένοις, καὶ ἐς δώδεχ' ἡλίους μὴ ἀφίστασθαι, ἄλλ' ὑποβε- βρηγμένος κυθεδεῖσθαι παρ' αὐτοῖς, πύγωνα τηλικούτον ἔχων, P. 591 20 οὐκ αἰσχύνῃς ἄξια; τὰ δὲ τοῦ αἵετος, καὶ τῆς Ἰδης, καὶ τὸ κροφορεῖν καθ' ὅλον τοῦ σώματος, αἰσχύνομαι καὶ λέγειν. (εἰ.) **ΚΡΙΤ.** Μῶν τὸν Ἀπόλλωνα γ' ἐπομοσούμεθα, ὃς προσήτης

1. ἀπεργάσεται] Hoc praetuli ex Iunt. Ald. Bas. 1. Francof. SOL. ἀπεργάζεται Par. Hag. κατάληξις] κατάθειξις dederat Solan. bene. 13. ἐπωμίσατο] Ex emendatione Kusteri. ἐπομόςατο odd. priores.

tua percolatio. **CRIT.** Per ego aetherium tibi Jovem iure, non ita futurum. **TRIEPH.** Amplius etiam terras; cum Jovem deierasti. Quam enim ille iurisiurandi religionem violanti poenam infligere possit! novi enim te non ignorare, ut tui Jovis res se habeant. **CRIT.** Ain tu? non posse autem Jovem in tartarum aliquem mittere? nesciane tu homo, ut Deos omnes de caelesti illo pavimento deiecerit, ut Salmonea contra tonantem fulminis olim prostraverit, et hodiernum prout quisque est petulantissimus prosternat: laude est, quod apud poetas ut Titanum victor debellatorque gigantum imprimis apud Homerum decantatur. **TRIEPH.** Omnia tu quidem, Critia, Jovis percurristi, sed, nisi grave est, invicem audi. Nonne idem cygnus factus est satyrusque libidinis causa, quin taurus etiam? et nisi celeriter suscepto in humeros ecortillo per pelagus aufugisset, forte iam, ab agricola aliquo interceptus, araret tuus ille tonitruum effector, fulminumque iaculator Iupiter, et pro eo, quod fulmina dictur iacere, stimulus sentiret et acuticam. Illud vero non rubore dignum censeas, egregie barbarum senem cum Aethiopiis epulas celebrare, nigra viris facie et vultibus obtenebratis, et duodecim totis solibus apud eos vino madentem desiderare? Illa enim de aquila et de Ida, et quod impraegnari per totum corpus solet, dicere etiam pudet est. (V.) **CRIT.** Numquid igitur, o bone, per Apollinem iura-

- ἄριστος καὶ ἡγετὸς, ὃ γὰρ θέ; *TRIEΦ.* Τὸν ψευδόμαντιν λέγεις; τὸν Κροῖσον πρῶν διολωλέοντα, καὶ μετ' αὐτὸν Σαλαμίνους, καὶ ἑτέρους μυρίους, ἀμφιλόξα πᾶσι μαντινόμενος; (ζ.) *KRIT.* Τὸν Ποσειδῶνα δὲ τί; ὃς τρῖαιναν ἐν ταῖν χερσὶν κρατῶν, καὶ διάτορόν τι καὶ καταπληκτικὸν βοᾷ ἐν τῷ πολέμῳ, 5
- P. 592 ὅσον ἐννεάχιλοι ἄνδρες, ἢ δεκάχιλοι, ἀλλὰ καὶ σεισίσθων, ὃ Τριεφῶν, ἐπονομάζεται; *TRIEΦ.* Τὸν μοιγὸν λέγεις; ὃς τὴν τοῦ Σαλμωνέως παῖδα, τὴν Τυρῶ, πρῶν διέφθιρε, καὶ ἐπὶ ἐπιμοιχεύει, καὶ φύστης καὶ δημαγωγὸς τῶν τοιοῦτων ἐστί; τὸν γὰρ Ἄρην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ πιεζόμενον, καὶ δεσμοῖς ἄλλοις μετὰ 10 τῆς Ἀφροδίτης στενοῦμενον, πάντων τε τῶν θεῶν διὰ τὴν μοιχίαν ὑπ' ἀσχύνῃς σιωπῶντων, ὃ ἥπειος Ποσειδῶν ἔκλειψε δακρυρροῶν, ὥσπερ τὰ βρεφύλλια, τοὺς διδασκάλους δεδῶτα, ἢ ὥσπερ αἱ γῆρες, κόρας ἔξαπατῶσαι. ἐπέκειτο δὲ τῷ Ἡρακλείῳ λῦσαι τὸν Ἄρεα· τὸ δὲ ἀμφιγῶλον τοῦτο δαιμόνιον, οἰκτεῖραν τὸν 15 πρεσβύτερον θεόν, τὸν Ἄρην ἀπληθυνθέντα· ὥστε καὶ μοιχὸς ἐστίν, ὡς μοιχὸς διαισώζων. (η.) *KRIT.* Ἑρμῖαν δὲ τί; *TRIEΦ.* Μὴ μοι τὸν κακὸδουλον, τοῦ ἀσελγεστάτου Διὸς, καὶ τὸν ἀσελγεματοῦντα ἐπὶ τοῖς μοιχικοῖς. (θ.) *KRIT.* Ἄρεα δὲ καὶ Ἀφροδίτην οἶδα μὴ παραδέχεσθαι σε, διὰ τὸ προδιαβληθῆναι πρῶν παρὰ 20 σοῦ. ὥστε ἐάσωμεν τούτους. τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ ἐπιμνησθήσομαι,
- P. 593 τῆς παρθένου, τῆς ἐνόπλου, καὶ καταπληκτικῆς θεᾶς, ἣ καὶ

1. ἡγετὸς] Sic edd. lege *ἡγετός*. 6. ὅσον] Nihil variant edd. *ὅσον* Homer. 11. *μοιχίαν*] Hoc praeferunt edd. vet. *μοιχίαν* Salm. et Amst. 13. *ἐκλειψε*] Bene correxit Solan. *ἐκλειψε* edd. priores.

bimus, medicum pariter atque vatem optimum? *TRIEPH.* Mendacem illum Prophetam dicis, qui nuper Croesum, et post illum Salaminios, aliosque sexcentos, vaticiniorum ambiguitate pessundedit? (VI.) *CRIT.* Quid si per Neptunum, qui trifidum manibus sceptrum tenens penetrabili voce terribili-que tantum in bello clamat, quantum vix novem decemve virorum millia? qui praeterea terras quassator, o Triepho, appellatur? *TRIEPH.* Scilicet per moechum illum, qui Tyro, Salmonsii filiam, olim corrupit, et iasuper adulteria committit, taliumque et sibi similibum liberator ac patronus est? Martem enim reti captum et vinculis cum Venere sua indissolubilibus constrictam, omnibus Diis prae pudore tacentibus, equestria ille Neptunus lacrumis, quales puerorum sunt magistros timentium, aut vetularum puellas decipientium, effusus deflevit. Instabat autem Volcano, ut Martem solveret; claudumque illud daemonium misericordia senis Dei Martem dimittit. Moechus itaque ipse est, ut qui saluti moechis fuit. (VII.) *CRIT.* Quid si per Mercurium? *TRIEPH.* Apage vero pessimum illum libidinosissimi Jovis administrum, ipsumque stuprorum cupiditate ac pruritu insanientem. (VIII.) *CRIT.* Martem Veneremque te non accepturum iam praevideo, cum modo eos contumelia affeceris. Igitur mittamus hos. Sed Minervae adhuc mentionem faciam, virginis armatae terribiliisque Deae, quae Gorgonis caput pectori

τὴν τῆς Γοργόνης κεφαλὴν ἐν τῷ στήθει περιώπτεται, τὴν Γιγαν-
τολκτεῖν θεόν. οὐ γὰρ ἔχεις τί λέγειν περὶ αὐτῆς. **ΤΡΙΕΦ.** Ἐρῶ
σοι καὶ περὶ ταύτης, ἣν μοι ἀποκρίνη. **ΚΡΙΤ.** Λέγε δ, τι γὰρ
βοῦλει. **ΤΡΙΕΦ.** Εἰπέ μοι, ὦ Κριτία, τί τὸ χρησίμων τῆς
5 Γοργόνης, καὶ τί τῷ στήθει τοῦτο ἡ θεὰ ἐπιφέρεται; **ΚΡΙΤ.** Ὡς
φοβερὸν τι θέαμα καὶ ἀποτρεπτικὸν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ κα-
ταπλήσσει τοὺς πολέμους, καὶ ἑτεραλκεία τὴν νίκην ποιεῖ ὅπου
γὰρ βοῦλεται. **ΤΡΙΕΦ.** Μῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Γλανκῶπις ἀκα-
ταμάχητος; **ΚΡΙΤ.** Καὶ μάλα. **ΤΡΙΕΦ.** Καὶ διὰ τί οὐ τοῖς
10 σώζειν δυνάμενοις, ἀλλὰ τοῖς σωζομένοις, μηρία καλομεν ταύ-
ρων, ἡ δ' αἰγῶν, ὡς ἡμῶς ἀκαταμάχτους ἐργάζονται, ὥσπερ
τὴν Ἀθηνᾶν; **ΚΡΙΤ.** Ἀλλ' οὐ οἱ δυνάμεις γὰρ πόρρωθεν ἐπι-
βοηθεῖν, ὥσπερ τοῖς θεοῖς, ἀλλ' εἴ τις αὐτὴν ἐπιφέρεται.
(9.) **ΤΡΙΕΦ.** Καὶ τί τόδ' ἐστίν; ἐθέλω γὰρ παρὰ σοῦ εἰδέναι, ὡς
15 ἔξευρημένον τὰ τοιαῦτα καὶ ἐς μάλιστα καταρωθωκότος. ἀγνοῶ
γὰρ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν, πλην γὰρ τοῦ ὀνόματος. **ΚΡΙΤ.** Αὕτη P. 594
κόρη ἐγένετο εὐπρεπῆς καὶ ἐπέραιστος. Περσεὺς δὲ ταύτην δόλω
ὑποδουροτομήσαντος, ἀνδρὸς γενναίου, καὶ ἐς μαγικὴν εὐφημου-
μένου, ἐπαοιδίαις ταύτην περιωδήσαντος, ἄλλα καὶ οἱ θεοὶ ταύ-
20 τὴν ἐσχήκασι. **ΤΡΙΕΦ.** Τοντί μ' ἐλάνθανε ποτε τὸ καλόν, ὡς
ἀνδράπων θεοὶ ἐνδεεῖς εἰσι. ζωσῆς δὲ τί τὸ χρησίμων; προση-
ταιρίζετο ἐς πανδοχεῖον, ἢ κρυφίως συνεφθείρετο, καὶ κόρη

1. τὴν Γιγαντολκτεῖν] Sic omnes. 3. γὰρ βοῦλει] καὶ βοῦλη ed.
Gess. 10. μηρία] μηρία male Iunt. et Ven. 2. 14. παρὰ] περὶ
Par. Hag. 20. ΤΡΙΕΦ.] ΚΡΙΤ. male Flor. Iunt. Ald. Ven. 2.
Salm. Amst.

præfixum gerit, Gigantesque olim confecit. Contra hanc enim dicere nihil
habet. **TRIEPH.** Quin contra hanc etiam non nihil dicam, si respondere
voles. **CRIT.** Cedo, quidquid placuerit. **TRIEPH.** Dic mihi igitur, Cri-
tia, quae est Gorgonis utilitas, et cui bono pectus ea munit Pallas?
CRIT. Ut terribili quodam spectaculo, malisque averruncandis apto. Quia
terret etiam hostes, victoriamque ut lubitum fuerit ab una parte inclinât ad
alteram. **TRIEPH.** Num hac etiam causa invicta est Pallas? **CRIT.** Uti-
que. **TRIEPH.** Cur autem non iis qui servare possunt potius, quam qui
ipsi servantur, taurorum cremamus aut caprarum femora, ut nos etiam
invictos, quemadmodum Pallada, praestent? **CRIT.** Sed non habet Gorgo
vim illam eminus adiuvandi, quam habent Dii, sed si quis eam praeferat,
tam vero prodest. (IX.) **TRIEPH.** Sed quid tandem rei est Gorgo? vellem
enim ex te audire, qui invenisti talia et exquisitissime pertractasti: ego vero
praeter nomen omnia eius ignoro. **CRIT.** Virgo igitur erat decenti forma
et amabilis; sed postquam Perseus, vir fortis et ob magicæ artis peritiâ
celebris, incantationibus victæ caput abstulisset, praesidii causa Dii eam
habuere. **TRIEPH.** Fugit me igitur tam egregia res, quod hominibus Dii
opus habent: sed cum viveret, quam utilitatem praestitit? numquid in sta-
bulis meretriciam fecit, an vero clam imminui se passa est, ac virginem

- αὐτὴν ἐπωνόμαζε; **KPIT.** Νῆ τὸν Ἄγνωστον ἐν Ἀθήναις, παρθένος διέμεινε μέχρι τῆς ἀποτομῆς. **TRIEΦ.** Καὶ εἴ τις παρθένον καρατομήσειε, ταῦτό γένοιτο φόβητρον τοῖς πολλοῖς; **P. 595** οἶδα γὰρ μυρίας διαμελίσσιν τμηθείσας Νήσῳ ἐν ἀμφιρότῃ, Κρήτην δὲ τέ μιν καλέουσι. καὶ εἰ τοῦτο ἐγίνωσκον, ὦ καλὲς Κριτία, πόσας Γοργόνας σοι ἀνήγαγον ἐκ Κρήτης; καὶ σε στρατηγέτην ἀκαταμάχτην ἀποκατέστησα· ποιηταὶ δὲ καὶ ῥήτορες κατὰ πολὺ με Περσέως διέκριναν, ὥς πλείονας Γοργόνας ἐπερηκότα. (ι.) Ἀλλ' ἐπὶ ἀνεμνήσθην τὰ τῶν Κρητῶν, οὐτάφον ἐπεδείκνυντό μοι τοῦ Διὸς σου, καὶ τὰ τὴν μητέρα θρέψαντα λόχμια, 10 ὥς ἀειθαλεῖς αἱ λόχμια αὐταὶ διαμένονσι. **KPIT.** Ἀλλ' οὐκ ἐγίνωσκας τὴν ἐπιρῶν καὶ τὰ ὄργια. **TRIEΦ.** Εἰ ταῦτα, ὦ **P. 596** Κριτία, ἔξ ἐπιρῶς ἐγίνετο, τάχ' ἂν καὶ ἐκ νεκᾶδων ἐξήνεγκεν ἂν, καὶ ἐς τὸ γλυκύτατον φάος ἀνήγαγεν· ἀλλὰ λῆρος, παλγυῖά τε καὶ μῦθοι, παρὰ τῶν ποιητῶν τερατολογούμενα. ὥστε 15 ἔασον καὶ ταύτην. (ια.) **KPIT.** Ἦσαν δὲ τὴν Διὸς γαμετὴν, καὶ κασίγνητον, οὐ παραδέχῃ; **TRIEΦ.** Σίγα τῆς ἀσελγιστάτης ἔνεκα μίξεως, καὶ τὴν ἐκ ποδοῖν καὶ χερσὶν ἐκτεταμένην παραδράμι. (ιβ.) **KPIT.** Καὶ τίνα ἐπομόσομαι γε;

TRIEΦ. Ὑψιμέδοντα θεὸν, μέγαν, ἄμβροτον, οὐρανίωνα, 20
 υἱὸν πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον,

5. δὲ τέ μιν] om. τε in edd. priorib. 10. λόχμια] Ex emendatione Solan. et Guicet. δόχμια edd. priora. 19. ἐπομόσομαι] Sic edd., ἐπομόσομαι Amst. ἐπομόσομαι Gean., quem sequor. 21. ἄμβροτον] ἄμβροτον prave lunt.

tamen sese nominavit? **CRIT.** Per ignotum, qui colitur Athenis, Deum virgo usque ad capitis percussionem permansit. **TRIEPH.** Et si quis caput virginis abscindat, fietne tum terriculamentum eiusmodi etiam ex vulgo cuilibet? Novi enim vel decies mille virgines membratim omnes dissectas in insula, quam Cretam dixere, ambit circumfluit humor. Hoc ego si novissem, quot tibi Gorgonas attulissem ex Creta? quamque invictum ex te imperatorem fecissem? Poetae autem et rhetores me, tanquam plurimarum inventorem Gorgonum, longe Perseo superiorem iudicassent. (X.) Sed quoniam in Cretenses incidimus, memini adhuc illos mihi ostendere sepulcrum tui illius Jovis, et quae ipsius matrem sustentantur obliqua vallium, lacoeque perpetuam conservantes viriditatem. **CRIT.** Sed ignorabas tu quidem incantationem et ceremonias. **TRIEPH.** Si haec possent, mi Critia, incantationibus peragi, possent illae forte etiam ex inferis ereptos in dulcissimam hanc lucem reducere. Sed nugae sunt scilicet naeniasque et fabulae a poetis portentose conflictae. Itaque et hanc omitte. (XI.) **CRIT.** Iunonem autem, Jovis uxorem pariter ac sororem non accipies? **TRIEPH.** Tace ob lascivissimum illum concubitum, manibusque ac pedibus extensam oculos praetercurre. (XII.) **CRIT.** Per quem igitur tandem tibi vis ut iurem?

TRIEPH. Per magnum Regem, caelestia regna tenentem,
 Morte carentem omni, natum patris, inde praefectum

ἓν ἐκ τριῶν, καὶ ἑξ ἑνὸς τρία,
ταῦτα νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

P. 597.

KPIT. Ἀριθμεῖν με διδάσκεις, καὶ ὄρκος ἡ ἀριθμητική. καὶ γὰρ ἀριθμεῖς ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασηνός. οὐκ οἶδα γὰρ τί λέγεις, ἓν τρία, τρία ἓν. μὴ τὴν τετρακτὸν φῆς τὴν Πυθαγόρου, ἢ τὴν ὀγδοάδα, καὶ τριακάδα; **TRIEΦ.** Σίγα τὰ νέροδε, καὶ τὰ σιγῆς ἄξια, οὐκ ἔσθ' ὧδε μεταρεῖν τὰ πολλῶν ἔχνη. ἐγὼ γάρ σε διδάξω τί τὸ πῦν, καὶ τίς ὁ πρόωγν πάντων, καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός. καὶ γὰρ πρόωγν καὶ γὰρ ταῦτα ἔπασχον, ἅπερ σύ· ἦνίκα 10 δέ μοι Γαλιλαῖος ἐνέτυχεν, ἀναφαλάντίας, ἐπιβρίνιος, ἐς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας, καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, δι' ὕδατος P. 598 ἡμῶς ἀνεκαίνισεν, ἐς τὰ τῶν μακάρων ἔχνη παρεισώδευσε, καὶ ἐκ τῶν ἀσεβῶν χώρων ἡμῶς ἐλυτρώσατο. καὶ σε ποιήσω, ἦν μου ἀκούης, ἐπ' ἀληθείας ἄνθρωπον. (σγ.) **KPIT.** Λέγε, ὦ πολυμα- 15 θότατε Τριεφῶν, διὰ φόβον γὰρ ἔρχομαι. **TRIEΦ.** Ἀνέγνω- κός ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιοῦ ὄρνιδας ποιη- μάτια; **KPIT.** Καὶ μάλα. **TRIEΦ.** Ἐγκυράραται παρ' αὐ- τοῦ τοιόνδε·

χάος ἦν, καὶ γῆ, ἑρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρτα-
ρος εὐρύς.

20

γῆ δ', οὐδ' ἀήρ, οὐδ' οὐρανός ἦν.

KPIT. Εὖ λέγεις. εἶτα τί ἦν; **TRIEΦ.** Ἦν φῶς ἄφθιτον, ἀόρατον, ἀκατανόητον, ὃ λέει τὸ σκότος, καὶ τὴν ἀκοσμίαν

15. [ἔρχομαι] εὐχομαι Ven. 2. Leg. ἔρχομαι.

Ex patre flamen, tria de uno, atque ex tribus unum.

Iupiter haec tibi sint, solum hoc pro numine habeto.

CRIT. Computare tu quidem me doces, et iusiurandum tibi est arithmetica. Computas enim ut Nicomachus Gerasenus. Nescio enim quid tibi vellis, unum tria, tria unum. Numquid de quaternario dicis Pythagorae, aut octonario aut tricenario? **TRIEPH.** Quin tu taces terrena, digna silentio. Non hic agitur de dimetiendis pulicum vestigiis. Ego enim te docebo, quid sit hoc universum, et quis sit ante omnia, et quae universi sit combinatio atque constructio. Antea enim mihi quae iam tibi usu venerunt. Sed postquam in Galilaeum incidi, recalvastrum, nasonem, qui per aëra incedens, in tertium usque caelum se penetraverat, resque omnium pulcherrimas ibi didicerat; is per aquam nos renovavit, impiorumque ereptos regionibus in beatarum animarum vestigiis collocavit. Etiam ex te faciam, si auscultare mihi vellis, vere hominem. (XIII.) **CRIT.** Cedo, peritissime Triepho, horror enim me incensit. **TRIEPH.** Legistine unquam Aristophanis Comici poemata, quae ille aves inscripsit? **CRIT.** Legi utique. **TRIEPH.** In illis ita ab eo scriptum est:

Chaos olim et nox erebusque fuit nigrum, tum Tartarus ingens,

Non terra, aër nec olympus erat.

CRIT. Praedclare ista; sed quid tum? **TRIEPH.** Lux erat incorrupta, invisae, incomprehensa, quae solvit tenebras, squallorem numine abegit. Ver-

ταύτην ἀπῆλασε, λόγῳ μόνῳ ῥηθέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ βραδύ-
 γλωσσος ἀπεγράφεται· γῆν ἔπηξεν ἐφ' ὕδασι, οὐρανὸν ἐτάνυσεν,
 P. 599 ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλυνεῖς, δρόμον διετάξατο, ὅς σὺ σέβῃ
 θεοῦ, γῆν δὲ τοῖς ἄνθρωποις ἐκαλλώπυσεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντων
 ἐς τὸ εἶναι παρήγαγε· καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε
 καὶ ἀδίκους, καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταπο-
 δώσει δὲ πᾶσιν ἢν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετελεῖται. (ὠ.) KPIT. Τὰ δὲ
 τῶν Μοιρῶν ἐπινενησμένα ἐς ἅπαντας, ἐγχαράττουσί γε καὶ ταῦτα;
 TPICΦ. Τὰ ποῦα; KPIT. Τὰ τῆς εἰμυρμένης. TPICΦ. Ἀγε,
 ὦ καλὲ Κριτία, περὶ τῶν Μοιρῶν, ἐγὼ δὲ μαθητῶν ἀκούσαμεν
 περὶ σοῦ. KPIT. Οὐχ' Ὅμηρος ὁ ἀοιδίμος ποιητὴς εἴρηκε,
 μοῖραν δ' οὐ τινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.

ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου Ἡρακλέους,

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλεῖ φέγε κῆρα,

δοπερ φιλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,

15

P. 600 ἀλλὰ ἔ μοῖρ' ἐδάμασσε, καὶ ἀργαλέος χόλος Ἡρῆς.

ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸν βίον καθειμάρθαι, καὶ τὰς ἐν τούτῳ μεταβολάς·

— — ἐνθα δ' ἔπειτα

πέσσεται ὕσσα οἱ αἶσα κατακλῶδές τε βαρεῖαι

γυγνομένην νήσαντο λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

20

καὶ τὰς ἐν ξένῃ ἐποχὰς ὑπ' ἐκείνης γίνεσθαι·

14. Ἡρακλεῖ(η) Ἡρακλῆος Hom. 16. Μοῖρ' ἐδάμασσε] Μοῖρᾶ
 δαμ. Hom. 20. γυγνομένην] γυνομένην schol. male.

bo tantum a se prolato, ut tardilinguis ille scriptum reliquit, terram aquis
 impositam condensavit, caelum expandit, stellas formavit fixas, cursum-
 que illis constituit, quas tu pro Diis venerare. Terram autem floribus ex-
 ornavit, homines ex illis quae plane non erant, ut essent produxit. Iamque
 observat de caelo iustos pariter atque iniustos, in librisque singulorum actio-
 nes describit, omnibus autem, qua praefinivit die, iusta retribuet. (XIV.) CRIT.
 Quae vero Parcae glomerarunt omnibus, num et ea describuntur? TRIEPH.
 Quid ais? CRIT. De fato loquor. TRIEPH. Quin tu dicis, o pulcher
 Critia, de Parcae, ego vero discendi cupidus auscultabo. CRIT. Nonne
 Homerus, celebris Poëta, dixit:

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum.

De magno autem Hercule ita:

Nec potuit fugisse Atropion vis Herculis atram,

Qui Jove natus erat, patri carissimus idem:

Sed sors dira virum Junonisque ira subegit.

Quin vitam omnem omnesque in illa mutationes fato esse constitutas atque
 ordinatas, idem docet,

— — Hinc ordine cuncta

Suscipiet, quae vis fati Parcaeque verendae

Nascenti nevere, utero cum prodiit infans.

Moras etiam, quae in peregrino solo sunt sufferendae, a fato constitui,
 illa monent:

ἦδ' ὡς Αἰολὸν ἰκόμεθ', δς με πρόφρων ἐπέδεικτο,
καὶ πέμπ', οὐδέ τι αἶσα φίλην ἐς πατρίδ' ἰκέσθαι.
ὥστε πάντα ὑπὸ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι ὁ ποιητὴς μεμαρτύρηκε.
τὸν δὲ Δία μὴ θελήσαι τὸν νῆδον

5 — — θανάτοιο δυσηχέος ἔξαναλῦσαι,

ἀλλὰ μᾶλλον

αἵματοέσσας δὲ ψιῦδας κατέχευεν ἔραζε,
παῖδα φίλον τιμῶν, τὸν οἱ Πάτροκλος ἔμελλε
φθίσειν ἐν Τροίῃ.

10 ὥστε, ὦ Τριεφών, διὰ τοῦτο μηδὲν προσθεῖναι περὶ τῶν Μοι-
ρῶν ἐθελήσης, εἰ καὶ τάχα πεδύρσιος ἐγεγόνεις μετὰ τοῦ διδασκάλου,
καὶ τὰ ἀπρόβλεπτα ἐμνήθης. (ιε'.) ΤΡΙΕΦ. Καὶ πῶς ὁ αὐτὸς ποιητὴς, P. 601

ὦ καλὲ Κριτία, διττὴν ἐπιλέγει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἀμφιβολον;
ὡς τότε μὲν τι πράξαντι, τοιῷδε τέλει συγκύρσει· τοῖον δὲ ποιή-

15 σαρτι, ἐτέρῳ τέλει ἐντυχεῖν; ὡς ἐπ' Ἀχιλλέως,

διχθαδίας κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοσδε,
εἰ μὲν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχωμαι,
ᾔλετο μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἵκωμαι,

20 ᾔλετό μοι κλέος ἐσθλὸν, ἐπὶ δὴρὸν δέ μοι αἰὼν
ἔσσεται.

ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Εὐχήμερος,

8. δι.] Ex Hom. inserui. Aberat ab odd. 19. αἰών] Aberat in
Salm. et Amst. aderat in Par. Bas. 1. Iunt.

Aeolus et placide venientem excepit, euntemque

In patriam iuvit. Sed nondum fata sinebant.

Ut adeo omnia a Parcis fieri Poëtae testimonio constat. Jovem ipsum non
velle a gnato

— — diram defendere mortem,

qui potius

Sanguinis in terram guttas demisit Olympo

Deplorans gnatum, qui mox mucrone Patrocli

Ad Troiam periturus erat.

Quæ cum ita sint, verbum de Parcis addere unum non voles; quamvis forte
cum illo magistro tuo sublimis in caelum raptus, arcanisque initiatus esses.
(XV.) ΤΡΙΕΦ. Sed quid illud sibi vult, quod idem poëta duplex nobis
comminiscitur ancepsque fatum? ita ut istud quidem facientem certus rerum
exitus maneat; sed si aliud agat, alium etiam finem res nanciscatur, ut de
Achille, qui de se dicit:

Bina Thetis mihi fata tulit, mortemque biformem:

Si maneam, Teucrorumque adversus moenia pugnem,

Non redeo in patriam, sed erit mihi fama superstes:

Sin patriam placeat, carosque videre penates,

Fama perit, sed longa venit sine laude senectus.

Sed et de Euchenore ita:

δς ῥ' εὖ εἰδὼς κῆρ' ὅλοην, ἐπὶ νηὸς ἔβαινε.
πολλάκι γάρ.οι ἔειπε γέρον ἀγαθὸς Πολυΐδης,
νοῦσθ' ὑπ' ἀργαλέῃ φθίσθαι οἷς ἐν μεγάροισιν.
ἦ μετ' Ἀχαιῶν νηυσὶν ὑπὸ Τρώεσσι δαμῆναι.

(15.) Οὐχὶ παρ' Ὀμήρῳ ταῦτα γέγραπται; ἡ ἀμφίβελος αὐτῇ5
καὶ ἀμφικρημνος ἀπάτῃ; εἰ δὲ βούλει, καὶ τοῦ Διὸς ἐπιδήσω σοι
P. 602 τὸν λόγον· οὐχὶ τῷ Αἰγίσθῳ εἴρηκεν ὡς ἀποσχομένῳ μὲν τῆς
μοιχείας, καὶ τῆς Ἀγαμέμνονος ἐπιβουλῆς, ζῆν καθεύδεται
πολὸν χρόνον; ἐπιβαλλομένῳ δὲ ταῦτα πράττειν, οὐ καδυστε-
ρεῖν θανάτου; τοῦτο κἀγὼ πολλάκις προὔμαντευσάμην· ἐὰν 10
κτάνῃς τὸν πλησίον, θανατωθήσῃ παρὰ τῆς δίκης· εἰ δὲ γε μὴ
τοῦτο πράξῃς, βίωσῃ καλῶς,

οὐδέ σ' ὅκα θέμις τέλος θανάτοιο κιχέη.

οὐχ ὁρᾷς ὡς ἀδιόρθωτα τὰ τῶν ποιητῶν, καὶ ἀμφίλοξα, καὶ
μηδέπω ἡδραιωμένα; ὥστε ἕασον ἅπαντα, ὡς καὶ σὲ ἐν ταῖς 15
ἐπουρανίοις βίβλοις τῶν ἀγαθῶν ἀπογράφονται. (15.) KPIT. Εὖ
πάντα ἀνακυκλεῖς, ὦ Τριεφῶν, ἀλλὰ μοι τόδε εἰπέ, εἰ καὶ τὰ
P. 603 τῶν Σκυθῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐγκαράττουσι; TPIEΦ. Πάντα,
εἰ τόχοι γε Χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνεσι.¹ KPIT. Πολλοὺς γε γραφίαις
φῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς ἅπαντα ἀπογράφεσθαι. TPIEΦ. Εὐστό-20
μει, καὶ μηδὲν εἴπῃς φλαῦρον Θεοῦ δεξιού, ἀλλὰ κατηχούμενος
πείθου παρ' ἐμοῦ, εἴπερ ζῆν χρήζεις εἰς τὸν αἰῶνα. εἰ οὐρανὸν

7. οὐχὶ τῷ] Nil variant edd. οὐ μοιχῶ vult Palm. 19. τόχοι]
τόχη Flor. 21. φλαῦρον] φλαῦρον Flor. male.

Qui fati gnarus, naves classemque petebat.

Saepe etenim, Polyide senex, haec fata canebat:

Aut morbo in patria perituum, aut inter Achivum

Nigras Troiano casurum vulnere naves.

(XVI.) Negabisne haec ab Homero scripta? aut ambiguum potius et utrinque praeruptam fraudem agnosces? Sed Jovis etiam, si vis, orationem adiciam. Nonne Aegistho dixit, si vellet se abstinere ab adulterio, insidiasque Agamemnoni struendis, ut diu viveret, esse in fati? sin ista facere aggredere-
tur, acceleratam mortem non effugiturum. Ad eam modum et ego vaticinatus saepe sum, si occideris alium, ab ipsa Nemesei mortem expecta: si hoc non feceris, bene vives,

Nec tibi fas subito fatum finemque venire.

Non vides, quam sint minime castigata, quae poetae fingunt, quam ambigua, nullisque subnixis fundamentis? Omnia igitur, si sapia, omitte, ut te etiam in caelestibus bonorum libris inscribant. (XVII.) CRIT. Bene revolveris ad id, unde discesseramus. Sed illud mihi dic, Scytharumne etiam res in caelo describuntur? TRIEΦ. Et omnes quidem, si modo bonum aliquem casu inter gentes contingat. CRIT. Multos in caelo scribas esse dicis, qui quidem describant omnia. TRIEΦ. Bona verba, ne quid in sapientem Deum dicas petulantius. Sed tanquam unus catechumenas mihi ausculta, si me-

ὡς δὲ ῥῆϊν ἐξήπλωσε, γῆν δὲ ἐφ' ὕδατος ἔκηξεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντος παρήγαγε, τί παράδοξον, καὶ τὰς πράξεις πάντων ἐναπογράφεισθαι; καὶ γὰρ σοὶ οἰκίδιον κατασκευάσονται, οἰκέτιδας δὲ καὶ οἰκέτας ἐν αὐτῷ συναγαγόντι, οὐδέποτε σε διέλαθε τούτων πρῶξις ἀπόβλητος· πόσῳ μᾶλλον τὸν πάντα πεποιηκότα θεὸν οὐχ ἅπαντα ἐν εὐκολίᾳ διαδραμεῖν ἐκύστου πρῶξιν καὶ ἔννοϊαν; οἱ γὰρ σου θεοὶ κότταβος τοῖς εὖ φρο- P. 604
νοῦσιν ἐγένοντο. (ιη'.) ΚΡΙΤ. Πάνν εὖ λέγεις, καὶ με ἀντιστρέφως τῆς Νιόβης παθεῖν· ἐκ στήλης γὰρ ἄνθρωπος ἀναπέφηνα. 10 ὥστε τοῦτον τὸν θεὸν προστιδῶ σοι, μὴ κακὸν τι παθεῖν παρ' ἐμοῦ. ΤΡΙΕΦ. Εἵπερ ἐκ καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς, μὴ ἐτερεῖόν τι ποιήσης ἐν ἐμοί,

καὶ ἕτερον κεύσῃς μὲν ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃς.
ἀλλ' ἄγε δὴ τὸ θαυμάσιον ἐκείνο ἀκουσμάτιον ἄεισον, ὅπως 15 κῶγ' αὐτὸν καταχωρίσω, καὶ ὅλως ἀλλοιωθῶ, καὶ οὐχ ὡς ἡ Νιόβη ἀπαυδήσω, ἀλλ' ὡς ἀηδὼν ὕρνεον γενήσομαι, καὶ τὴν θαν- P. 605
μασίαν σου ἐκπλήξῃ κατ' ἀνθηρὸν λειμῶνα ἐκτραγυδίσω.
ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς, οὐ τοῦτο γενήσεται.
ΤΡΙΕΦ. Λέγε, παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ λόγου λαβίῳν.
20 ἔγω δὲ καθεδοῦμαι,

δέγμενος Ἀιακίδην ὁπότε λήξειεν ἄειδων.

(ιθ'.) ΚΡΙΤ. Ἀπῆϊεν ἐπὶ τὴν λεωφόρον, ὠνησόμενός γε τὰ χρεῖω-

11. ἐμοῦ] *ἐμῶν*, [scilicet Longol. *ἐτερεῖον*] Et sic Flor. cum cett.

de vivere aeternum desideras Si enim ut pellem explicavit caelum, terramque super aquis constabilivit et stellas formavit, tum hominem, cum nihil eius ante adesset, produxit: quid adeo mirum est, omnium etiam describi actiones? Te vero, cum forte domuncula aliqua exstructa, servulos ancillasque eo conduxisti, ne villasima eorum actio fugiat: Deus autem, qui omnia fecit, non multo magis percurrit omnia facile, omnesque omnium et actiones et cogitationes! Tui enim Dii cottabus illis, qui rectum sapiunt, olim facti sunt. (XVIII.) CRIT. Rectissime dicis, facisque, ut quemadmodum ex homine lapis Niobe, ita conversa ratione ego ex lapide homo iam factus sim. Hunc igitur Deum iureiurando adiicio, te nihil a me mali accepturum. TRIEPH. Siquidem ex animo atque vere me diligis, cave committas in me fraudem aliquam,

Atque aliud dicas, aliudque in pectore coles.

Sed agetem mirabilem illam auditiunculam mihi occine, ut et ego pallesciam immuteturque penitus. Nolim tamen ut quondam Niobe enecari penitus: sed avicula, ut Philomela olim, fiam, et per viridantia prata tuam illam obstupescendam consternationem tristi vocola referam. CRIT. Ita me filius, qui ex Patre est, amet, ut istuc non fiet. TRIEPH. Dic igitur, accepta a spiritu sermonis virtute. Ego vero hic considebo,

Cantare, expectans, donec cessarit Achilles.

(XIX.) CRIT. In publicam viam necessaria quaedam enturus prodieram: tum

- δέστατα, καὶ δὴ ὁρῶ πληθος πάμπολυ ἐς τὸ οὗς ψιθυρίζοντας, ἐπὶ δὲ τῇ ἀκοῇ ἔφυντο τοῖς χελεσιν· ἐγὼ δὲ παπτήρας ἐς ἀπαντας, καὶ τὴν χεῖρα τοῖς βλεφάροις περικάμνυρας, ἐσκοπῶν δὲ δευ-
P. 606 τωνα τὸν πολιτικόν, παιδόμεν φιλόν ὄντα καὶ συμποτικόν.⁵
ΤΡΙΕΦ. Αἰσθάνομαι τοῦτον. τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἶρηκας· εἴτα τί; **ΚΡΙΤ.** Καὶ δὴ πολλοὺς παραγκωνισόμενος ἤκον ἐς τὰ πρόσω, καὶ τὸ ἐωθινόν, χαῖρε, εἰπὼν, ἐχώρουν ὡς αὐτόν. (κ.) Ἀν-
P. 607 θρωπίσκος δέ τις, τοῦτομα Χαρίκενος, σεσημμένον γερόντιον, ῥέγγον τῇ ῥινί, ὑπέβητε μύχιον, ἐχρέμπετο ἐπιστευμένον· ὁ δὲ¹⁰
πτύελος κτανώτερος θανάτου· εἴτα ἤρξατο ἐπιφθέγγεσθαι κατι-
σχημένον· „οὗτος, ὡς προεῖπον, τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει
P. 608 ἐλειπασμοὺς, καὶ τὰ χρεα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσει, καὶ τὰ τε ἐνοίκια πάντα, καὶ τὰ δημόσια. καὶ τὰς εἰραμύγγας δέξεται, μὴ
ἐξετάζων τῆς τέχνης,” καὶ κατεφλυάρεν ἔτι πικρότερα. οἱ περὶ¹⁵
αὐτὸν δὲ ἤδοντο τοῖς λόγοις, καὶ τῷ καινῷ τῶν ἀκουσμάτων
προσέκιντο. (κά.) Ἄλλος δὲ τοῦτομα Χλευόχαρμος, τριβώνιον ἔχων
πολύσαθρον, ἀνυπόδετός τε, καὶ ἄσκεπος, μετέειπε, τοῖς ὁδοῦ-
σιν ἐπικροτῶν, ὡς „ἐπεδείξατό μοι τις κακοεῖμων, ἔξ ὁρῶν πα-
P. 609 ραγενόμενος, κεκαρμένος τὴν κόμην, ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγεγραμ-²⁰
μένον ὄνομα ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν, ὡς οὗτος τῷ χρυσῷ ἐπι-

3. ἐσκοπῶν] Nihil hic variare edd. adpinxit Solan. hic et plus decies deinde, quod ubique repetere supervacuum erit. 18. ἀνυπόδετος] Hic nil variare edd. notatu dignum, quod ante ἀνυπόδετος plurimum scribant. Conf. Asin. c. 16. et Cyn. c. 13.

video ibi ingentem multitudinem, qui in aures alter alteri insurrabant, adeo quidem ut labia haerent auribus. Ibi ego omnes circumspiciens, manu-
que incurva supercilia circumposita, quam possum acutissime cernens ex-
ploro, sicubi amicorum aliquem videre possim. Video autem Cratonem Po-
liticum, a pueris amicum atque compotorem. TRIEPH. Sentio quem dicas.
Nempe peraequatorem illum. Sed quid inde? CRIT. Multis igitur cubito
amotis ad anteriora perveni, et ave, matutino dicto, ad hominem accessi.
(XX.) Homuncio autem aliquis, Charicenus nomine, putridus seniculus, inter
ingentes ronchos, tussimque imis ductam pulmonibus, enixe aereat. Erat
vero sputum ipsa morte lividius. Tum exili voce ita infit: „Hic, quem-
admodum ante dicebam, Peraequatorum indulgebit omnia, debitaque red-
det creditoribus privatasque impensas aequae ac publicas solvet. Recipiet
etiam vanos futuri coniectores, non aestimans illos ex arte.” Quin ama-
riora etiam homo nugabatur. Qui autem circa erant, delectabantur sermomi-
bus, novisque audiendis rebus attendebant. (XXI.) Alius vero, Chlevocharmo
nomen erat, lacinia, quam caries consumserat, indutus, excalceatus prae-
terea et aperto capite, dentibus simul concrepans ita interlocutus est:
„Ostendit mihi male vestitus aliquis, e montibus huc adveniens, comam de-
tonsus, inculptum in theatro hieroglyphicis literis illius nomen; hunc

κλύσει τὴν λεωφόρον·” ἦν δ’ ἐγὼ, „κατὰ μὲν τὰ Ἀριστάνδρου καὶ Ἀρτεμίδωρον οὐ καλῶς ἀποβήσονται ταῦτά γε τὰ ἐνύπνια ἐν ὑμῖν· ἀλλὰ σοὶ μὲν τὰ χρέα πληθυνθήσεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως· οὗτος δὲ ἐπιπολὺ τοῦ ὀβολοῦ γε στερηθήσεται, ὥς 5 πολλοῦ χρυσίου εὐπορηκώς. καὶ ἔμοιγε δοκεῖτε ἐπὶ λευκάδα πέτρην, καὶ δῆμον ὀνείρων καταδαρθέντες, τοσαῦτα ὀνειροπολεῖν P. 610 ἐν ἀκαρεῖ τῆς νυκτὸς οὐσης.” (κβ’.) Οἱ δὲ ἀνεκάγχασαν ἅπαντες, ὥς ὀποπνιγέντες ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ τῆς ἀμαθίας μου κατεγίνωσκον. ἦν δ’ ἐγὼ πρὸς Κράτωνα, „μῶν κακῶς πάντα ξεῖρόνισα, 10 ἴν’ εἶπω τι καμικευσάμενος, καὶ οὐ κατὰ Ἀρίστανδρον τὸν Τελμισία καὶ Ἀρτεμίδωρον τὸν Ἐφέσιον, ἐξίχνευσα τοῖς ὀνείρασιν;” ἡ δ’ ὄς, „σίγα, ὦ Κριτία, εἰ ἐχεμυθεῖς, μυσταγωγῇσω σε τὰ κύλιστα καὶ τὰ νῦν γενησόμενα. οὐ γὰρ ὄνειροι τὰδ’ εἰσὶν, ἀλλ’ ἀληθῆ. ἐκβήσονται δὲ εἰς μῆνα Μισορί.” ταῦτα ἀκηκῶς παρὰ τοῦ Κράτωνα 15 νος, καὶ τὸ ὀλισθηρὸν τῆς διαβολῆς αὐτῶν κατεγνῶκώς, ἤρθηρσασα καὶ σκυθρωπάων ἐπορευόμην, πολλὰ τὸν Κράτωνα ἐπιμεμφό- P. 611 μενος. εἰς δὲ δριμύ καὶ Τιτανῶδες ἐνιδῶν, δραξάμενός μου τοῦ λώπους, ἐσπύρασε, ῥήττην ποιήσασθαι πειθόμενός τε καὶ παρανυττόμενος παρὰ τοῦ πεπαλαιωμένου ἐκείνου δαιμονίου. (κγ’.) Εἰς 20 λόγους δὲ ταῦτα παρεκτείναντες, πείθει με τὸν κακοδαίμονα εἰς γόητας ἀνθρώπους παραγενέσθαι, καὶ ἀποσφράδι τὸ δὴ λεγόμενον ἡμέρη συγκυρῆσαι. ἔφωσκε γὰρ πάντα ἐξ αὐτῶν μυσταγω-

14. Μισορί] Ex emend. Solani, edd. et schol. Μισορί. 18. λώ-
πος] λοπός schol. ἐσπύρασε] ἐσπύραξε Bas. 1. 2.

auroviam inundaturum.” Tum ego, „secundum Aristandri,” inquam, „Artemidorique praeceptiones non bene haec vestra vobis somnia evenient: sed tibi quidem augebuntur debita, pro portione qua solutionem somniasti: hic vero vel obolo, quem habet, privabitur, prout multo abundavit auro. Videmini autem mihi super alba rupe, somniorumque indormisse populo, cum tantum contractissimis hisce noctibus somniatis.” (XXII.) Hi vero immanibus cachinnis, adeo ut praefocari illos prae nimio risu metus esset, imperitiam meam condemnant. Tum ad Cratonem, „malene omnia olfeci,” inquam, „ut ex comoedia loquar, neque secundum Aristandrum Telmessium Ephesiumque Artemidorum, probe investigavi ista somnia?” Ille vero, „tace,” inquit, „Crittia, si enim potis es ut aileas, pulcherrima te mysteria edocebo, atque iamiam eventura. Cave enim somnia illa putes; verissima sunt, et intra Mesori mensem habitura exitum.” Haec cum ex Cratone audissem, damnata ipsorum animi levitate erubui, vultuque tristitiam praefereens et multis Cratonem increpans, abii. Sed me aliquis torrum et tanquam Titanicum intuens, lacinia prehensum retraxit, a vetusto illo daemone hominis, ut audientem sibi concionem praeberet, inductus instigatusque. (XXIII.) Sermone autem longius producto persuadet tandem misero mihi, ut ad praestigiatores homines accederem, et in infanatum, quod aiunt, diem inciderem: dixerat enim, omnia

- γηθῆναι. καὶ δὴ διήλθομεν σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκίους οὐδούς. ἀναβάνθρας δὲ πλείστας περικυκλωσόμενοι, ἐς χρυσόροφον οἶκον ἀνῆλθομεν, οἷον Ὅμηρος τὸν Μενελάου φησί. καὶ δὴ
- P. 612 ἅπαντα ἐσκωπιάζον, ὅσα ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος. ὁρῶ δὲ οὐχ Ἑλένην, μὰ Δί', ἀλλ' ἄνδρας ἐπικεκυφότες καὶ κατω-5 χρωμένους· οἱ δὲ ἰδόντες γήθησαν, καὶ ἔξεναντίας παρεγόνοντο· ἔφασκον γὰρ, ὥς εἴ τινα λυγρὰν ἀγγελίαν ἀγύγομεν. ἐφαίνοντο γὰρ οὗτοι ὥς τὰ κάκιστα εὐχόμενοι, καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τοῖς λυγροῖς, ὥσπερ αἱ ποιοποιοὶ ἐπὶ θάετρα, τὰς κεφαλὰς δ' ἄγχι σχόντες ἐπιθύρῳζον. μετὰ δὲ τὰ ἥροντό με, 10
- „τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις, ἥδὲ τοκῆς; χρηστὸς γὰρ ἂν εἴης, ἀπὸ γε τοῦ σχήματος.” ἦν δ' ἐγὼ, „ὄλγοι γε χρηστοί, ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ· Κριτίας δὲ τοῦνομα, πόλις δέ μοι ἔνθεν, ὅθεν καὶ ὑμῖν.” (κδ'.) Ὡς δ' ἀεροβατοῦντες ἐπυνθάνοντο, „πῶς τὰ τῆς πόλεως, καὶ τὰ τοῦ κόσμου;” ἦν δ' ἐγὼ, „χαίρουσί 15 γε πάντες, καὶ ἔτι γε χαίρήσονται.” οἱ δὲ ἀνένευον ταῖς ὁφρῦσιν· „οὐχ οὕτω, δυστοκεῖ γὰρ ἡ πόλις.” ἦν δ' ἐγὼ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην· „ὑμεῖς πεδάρσιοι ὄντες, καὶ ὥς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα
- P. 613 καθορῶντες, ὀξυδερκέστατα καὶ τάδε νενοήκατε. πῶς δὲ τὰ τοῦ αἰθέρος; μῶν ἐκλήψει ὁ ἥλιος, ἡ δὲ σελήνη κατὰ κάθετον γενή- 20 σεται; ὁ Ἄρης εἰ τετραγωνήσῃ τὸν Δία, καὶ ὁ Κρόνος διαμει-

4. ἐσκωπιάζον] Leg. ἐσκοπιάζον ut c. 19. Etsi hic ω est in edd.
9. ἐπὶ θάετρα] ἐπὶ τὰ θάετρα ed. Gean. Abest artic. ab aliis.
16. χαίρήσονται] χαρήσονται Bas. 1. 2.

mysteria ab illis se esse edoctum. Transimus igitur portasque ferreas, pavimentaue aenea, multisque per orbem superatis scalis, in aurea tecta ascendimus, qualia Menelai quondam fuisse, Homero credimus. Ibi ego oculis listro omnia, quae ille ex insula iuvenis; video autem non Helenam ego quidem, sed homines vultibus in terram pronis pallidisque. Illi vero, cum nos viderent, gaudere obviamque procedere: dicebant enim, numquid forte tristitia nuntii ferremus? quippe qui manifesto pessima quaeque optarent, atque, ut in theatris solent furiae, luctuosius rebus gauderent. Tum vero capita invicem conferentes in aures quaedam insusurrant, ac denique me interrogant: „Tu quis es, unde venis, quaeque urbs tibi, quique parentes? Videris enim, quantum quidem habitus tuus indicat, homo minime malus.” Atego, „pauci quidem,” inquam, „ubique gentium, quantum video, boni sunt: nomen mihi est Critiae: urbs eadem quae vestra.” (XXIV.) Ut vero inaniter elati homines interrogarunt, quid rerum in urbe atque adeo in mundo ageretur? egoque, „gaudent, gaudebuntque amplius,” respondi: illi, superciliorum gestu abnuentes, „minime vero ita est,” inquirunt, „clades enim perniciosaque civitas parturit.” Tunc ego ex ipsorum sententia, „nimirum vos,” inquam, „cum supra humum sublatis, tanquam de specula omnia prospiciatis, etiam ista quam acutissime olim perspexistis. Sed in aethere quid agitur? num eclipsin Sol patietur, Luna ad perpendicularum ipsi subiecta? num Mars ex quadrante Jovem respiciet, Saturnus autem ex diametro opponetur Soli?

τρήσει τὸν ἥλιον; ἡ Ἀφροδίτη εἰ μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ συνοδεύσει, καὶ Ἑρμαφροδίτους ἀποκνήσουσιν, ἔφ' οἷς ὑμεῖς ἤδεσθε; εἰ ῥαγδαίους ὑετοὺς ἐκπέμπουσιν; εἰ νιφετὸν πολλὸν ἐπιστρωννύσουσι τῇ γῇ, χάλαζαν δὲ καὶ ἐρυσίβην εἰ κατὰξουσιν, λοιμὸν καὶ 5 λοιμὸν εἰ ἐκπέμπουσιν, εἰ τὸ κεραυνοβόλον ἀγγεῖον ἀπεγемίσθῃ, καὶ τὸ βροντοποιὸν δοχεῖον ἀνεμεστῶθῃ;” (κέ.) Οἱ δὲ ὡς ἅπαντα κατωρθακότες κατεφλυάρουν τὰ αὐτῶν ἐράσματα, ὡς μεταλλαγῶσι τὰ πράγματα, ἀταξία δὲ καὶ ταραχαὶ τὴν πόλιν καταλήγουνται, τὰ στρατόπεδα ἤττονα τῶν ἐναντίων γενήσονται. τοῦτο ἐκταραχθεῖς, 10 καὶ ὥσπερ πρῖνος καόμενος οἰδηθεῖς, διάτορον ἀνεβόησα, „ὦ δαίμονιοι ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λέγετε, θήγοντες ὀδόντας κατ’ ἀνδρῶν θυμολέοντων, πνειόντων δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολό- P. 614 φους τριφαλείας· ἀλλὰ ταῦθ’ ὑμῖν ἐπὶ κεφαλὴν καταβήσεται, ὡς τὴν πατρίδα ὑμῶν κατατρώχετε. οὐ γὰρ αἰθεροβατοῦντες 15 ταῦτα ἠκηκώτε, οὐ τὴν πολυάσχολον μαθηματικὴν κατωρθώκατε. εἰ δὲ γε μαντεῖαι καὶ γοητεῖαι ὑμᾶς παρέπεισαν, διπλοῦν τὸ τῆς ἀμαθίας. γυναικῶν γὰρ εὐρέματα ταῦτα γραιδίων. καὶ παήνια. ἐπιπολὴ γὰρ τὰ τοιαῦτα αἱ τῶν γυναικῶν ἐπίνοιοι μετέρχονται.” (κς.) ΤΡΙΕΦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἔφησαν, ὦ καλὲ Κριτία, 20 οἱ κεκαρμένοι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν; ΚΡΙΤ. Ἄπαντα ταῦτα παρὲδραμον, εἰς ἐπίνοιαν τετεχνασμένην καταπεφευγότες·

8. πολλόν] πολλὴν prave Iunt.

5. λοιμὸν] λιμὸν. αὐχμὸν Flor. puncto post λιμὸν collocato.

14. κατατρώχετε] Sic pleraeque. κατατρίχτε Iunt.

15. ἠκηκώτε] Sic nostrae, ἠκηκώετε Gean., melius. Ἀν ἠκηκώετε?

Venusne cum Mercurio congregietur, novaeque adeo edolabunt nobis Hermaphroditos, quibus vos delectamini? Numquid impetuosos imbres demittent super? an copiosa nive terram consternent, grandinemque aut rubiginem devolvent, pestemne ac famem immittent? An fulminatrix cistula plena est, tonitruumque conceptaculum repletum? (XXV.) Illi vero, quasi re praedare gesta, de suis illis nugabantur deliciis, fore scilicet, ut rerum facies mutetur, atque turbas colluviesque civitatem invadant, tam exercitus ab hostibus vincantur. Hic ego vehementer commotus, atque ardentis instar illicis intumesceus, contentissime exclamavi: „Nolite, miseri homines, nimis loqui magnifice, stringentes dentes in vivos corde leones spicula spirantes, crista nitentes galeas triplicique. Verum ista in vos ipsos vestraque capita expotent, qui patriae vestrae male adeo ominamini. Neque enim aut consensio aethere ista audivistis, aut male sedulam mathematicorum artem edidicistis. Si autem vaticinia et praestigiae in hanc vos fraudem impulerunt, duplo maior vestra est stupiditas. Quandoquidem vetularum ista mulierum sunt commenta atque ludibria. Siquidem muliebria fere ingenia eiusmodi conectari solent naenias.” (XXVI.) TRIEPH. Quid vero ad ista, o pulcher Critia, detonsis mentibus animisque homines? CRIT. Nimirum his omnibus praetermissis, ad commentum oppido elegans confugientes dixe-

ἔλεγον γὰρ „ἥλλους δέκα ἄσιτοι διαμενοῦμεν, καὶ ἐπὶ παννύχους ὑμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὄνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα.” ΤΡΙΕΦ. Σὺ δὲ τί πρὸς αὐτοὺς εἴρηκας; μέγα γὰρ ἔφησαν καὶ διηπορημένοι.

- P. 615 ΚΡΙΤ. Θάρσει, οὐκ ἄγεννές, ἀντείπον γὰρ τὰ κάλλιστα. „τὰ γὰρ παρὰ τῶν ἀστικῶν θρυλλούμενα,” ἔφην, „περὶ ὑμῶν, ὅπταν5 ὄνειροπολεῖτε, τὰ τοιαῦτά που παρεισάγονται.” οἱ δὲ σεσηρὸς ὑπομειδιῶντες, „ἔξω που παρέρχονται τοῦ κλινιδίου.” ἦν δ' ἐγὼ, „εἰ ἀληθῆ εἰσι ταῦτα, ὧ αἰθέριοι, οὐκ ἔν ποτε ἀσφαλῶς τὰ μέλ-
λοντα ἐξιχνεύσῃτε· ἀλλὰ καταπεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ληρήσετε τὰ μὴ ὄντα, μὴδὲ γενησόμενα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως 10 ληρεῖτε, ὄνειροις πιστεύοντες, καὶ τὰ κάλλιστα βδελύττεσθε, τοῖς δὲ πονηροῖς ἡδεσθε, μὴδὲν ὀνούμενοι τοῦ βδελύγματος. ὥστε ἐύσετε τὰς ἀλλοκότους ταύτας φαντασίας, καὶ τὰ πονηρὰ βουλευ-
ματα, καὶ μαντεύματα, μὴ που θεὸς ὑμῶς ἐς κόρακας βάλοι, διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαρᾶσθαι, καὶ λόγους κιβδηλόους ἐπιτημῆεν.” 15
- P. 616 (κζ.). Οὗτοι δὲ ἅπαντες ἓνα θυμὸν ἔχοντες ἔμοι πολλὰ κατεμέμφον-
το. καὶ εἰ βούλει, καὶ τὰ γε προστιθῶ σοι, ἑτινά με καὶ ὡς στή-
λην ἄναυδον ἔθικαν, μέχρις ἂν ἡ χρηστὴ σου λαλιὰ λιθοῦμενον
ἀνέλυσε, καὶ ἄνθρωπον ἀπεκατέστησε. ΤΡΙΕΦ. Σίγα, ὦ Κρι-
τία, καὶ μὴ ὑπερεκτείνης τοὺς ὕθλους. ὁρᾷς γὰρ ὡς ἐξώγκωται 20
μου ἡ νηδὺς, καὶ ὥσπερ κνοφορῶ· ἐδήχθην γὰρ τοῖς παρὰ σοῦ
λόγοις, ὡς ὑπὸ κινὸς λυττῶντος· καὶ εἰ μὴ φάρμακον ληθεδανὸν

12. ὀνούμενοι] An ὀνάμενοι? Pell.

runt, „post decem dierum ieiunia, quibus pervigiles cantibus noctes ducimus, talia somniamus.” TRIEPH. Sed tu quid ad illa? magnum enim quiddam dixerunt, quodque multam quaestionem habeat. CRIT. Bono es animo: nihil ignavum dixi, sed pulcherrime equidem causam ita peregi: „etenim vera sunt, quae urbani homines saepe de vobis dicunt, somniantibus vobis talia obrepunt.” Illi vero canino rictu subridentes, „extra tamen lectulum,” in-
quiunt, „nobis obveniunt.” Tum ego, „sint vera,” inquam, „ista, o sublimes animae, nunquam tamen tuto quae futura sunt investigaveritis, sed vestris ipsi somniis inducti, quae neque sunt, neque futura unquam sunt, augabi-
mini. Nescio vero quomodo somniis fidem habentes ista deblateretis, honestissima quae sunt aversemini, malis autem delectemini, idque cum nul-
lum ex tam detestabili facinore bonum consequamini. Omittite igitur absur-
da illa emotae mentis ludibria, malaque consilia ac praedictiones, ne quando
Deus, eo quod pessime Patriae precamini, fallacesque vestros sermones ad
ipsum refertis auctorem, in malam rem vos proiciat.” (XXVII.) Hi vero uno
omnes animo multis me obiurgare, et, si vis, iam ea adiciam, quae quasi colu-
mnas elinguem me fecere, donec salutaris illa tua allocutio iam saxea membra
resolvit, hominique me restituit. TRIEPH. Quin tace, Critia, neque nugae
extende amplius. Vides enim ut mihi venter intumuerit, et tanquam uterum
gestem. Tuis quippe sermonibus ut a rabido cane morus sum. Atque nisi
summa procurandae oblivioni medicina conquiescam, ipsa rei recordatio in me

ἐμπιῶν ἡρεμήσω, αὕτη ἡ μνήμη οἰκουροῦσα ἐν ἡμοῖς μέγα κακὸν ἐργάζεται. ὥστε ἕσπον τούτους, τὴν εὐχὴν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος, καὶ τὴν πολυνύμφον ὥδην ἐς τέλος ἐπιθίεις. (κῆ'.) Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐχὶ Κλεόλαος οὗτός ἐστιν, ὁ τοῖς ποσὶ μακρὰ βιβὰς, σπουδῇ δὲ ἤκει καὶ κατέρχεται; μῶν ἐπιφωνήσομεν αὐτῷ; ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα. ΤΡΙΕΦ. Κλεόλαε, μή τι παραδράμῃς γε ποσὶ, μηδὲ παρῆλθῃς, ἀλλ' ἐλθὲ χαίρων, εἴγε πον μῦθον φέρεις. ΚΛΕΟΛ. Χαίρετ' ἄμφο, ὦ καλὴ ξυνωρίς. ΤΡΙΕΦ. Τίς ἡ σπουδὴ; ἀσθμαίνεις P. 617 γὰρ ἐπιπολύ. μῶν τι καινὸν πέπρακται;

10 ΚΛΕΟΛ. Πέπτωκεν θερῶς ἡ πάλαι βοιωμένη Περσῶν·
καὶ Σοῦσα κλεινὸν ἄστυ.

πέσει δ' ἔτι γε πῦσα χθὼν Ἀρβιδίας,
χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενωτάτῳ κράτει.

(κθ'.) ΚΡΙΤ. Τοῦτ' ἐκείνο, ὥς

15 αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμελεῖ τῶν ἀγαθῶν,
ἀλλ' αὖξεν, ἄγον ἐπὶ τὰ κρείττονα.

ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότις ἐσμέν. ἔδυσχέραι-
νον γὰρ ἐν τῇ ὑποβιώσει τί τοῖς τέκνοις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς δια-
θήκαις. οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν, ὥς ἐγὼ τὰ σά. τοῦτο ἀρκεῖ

20 τοῖς πτωσὶν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμῶς
οὐκ ἐκλείψει, καὶ ἔθνος ἡμῶς οὐ καταπτοήσει. ΤΡΙΕΦ. Κἀγὼ,
ὦ Κριτίε, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέκνοις, ὥς ἴδωσι Βαβυλῶνα

21. ἐκλεῖψαι] Restitui ex Pell. et Bas. 1. 2. ἐκλήψαι male Flor.
Iunt. Ald. Francof. Hag. Salm. ἐκλέψαι Amst.

permanens, metuo ne magnum mihi malum conciliet. Hos igitur omitte, pre-
cationemque a patre incipiens, multisque refertum nominibus carmen ad finem
superaddens. (XXVIII.) Sed quid istuc? Non iste Cleolaus est, qui magnis,
adeo citatisque gressibus huc descendit? Inclamabimusne hominem, Critia?
CRIT. Omnino. TRIEPH. Cleolaë, ne praetercurras pedibus nos, prae-
tereasve: accede, salve, si quid apportas novi. CLEOL. Vos vero salvete
ambo, nobile amicorum par. TRIEPH. Quanam est ista tua festinatio,
multum enim anhelas! Ecquid forte novi factum est?

CLEOL. Cecidit supercilium celebre Persicum:

Cadetque Susa mox, urbs incluta:

Arabumque tellas tota mox cadet

Valida manu victoris atque robore.

(XXIX.) CRIT. Hoc est illud,

Nunquam bonos piosque negligit Deus,

Sed auget, ornat, in bonisque collocat.

Nos vero, Triepho, in optima incidimus tempora. Angebar enim, quid
cum moriendum esset, liberis meis testamento relinquerem (nosti enim men-
dicitatem meam, ut ego tua). Iam vero hoc satis est liberis, vita Imperatoris:
ita enim nec divitiae nobis deerunt, neque gens ulla ad terrorem nobis in-
cutiendum valebit. TRIEPH. Et ego, Critia, haec relinquo liberis, ut

δουλευμένην, Αἴγυπτον δουλουμένην, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δοῦ-
λειον ἡμᾶρ ἄγοντα, τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σκυθῶν παυομένας, αἱ
οὖν καὶ ἀνακοπτομένας. ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἄγνωστον ἐφει-
P. 618 ρόντες, καὶ προσκυνήσαντες, χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες
τούτῳ εὐχαριστήσομεν, ὥς καταξιωθέντες τοιούτου κράτους ὁπῆ-
κοι γενέσθαι· τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἐάσωμεν, ἀρκεσθέντες
ἐπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, κατὰ τὴν πα-
ροιμίαν.

2. εἰτ'] Sic vett. εἰδ' Salm. et Amst. εἰ τ' Flor.

videant Babylona perditam, Aegyptum sub iugum redactam, Persarum gna-
tos servili pondere pressos, excursiones Scytharum repressas, utinam
omnino praecias. Nos vero ignotum qui est Athenis Deum a nobis inven-
tum adorantes, manibus in caelum sublati eidem gratias agemus cum tam
excellenti potestati ut subiecti essemus, digni sumus ab ipso habiti. Re-
liquos autem nugari sinamus, satisque habeamus illud de his dicere, quod
est in proverbio: non est curae Hippocliidi.

LUITPRANDI LEGATIO
AD
NICEPHORUM PHOCAM
IMPERATOREM CONSTANTINOPOLITANUM
PRO OTTONIBUS AUGUSTIS
ET ADELHEIDA.*

Ottiones Romanorum invictissimos Imperatores Augustos, gloriosissimamque Adelheidem Imperatricem Augustam, Luitprandus Sanctae Cremonensis Ecclesiae Episcopus semper valere, prosperari, triumphare, anhelat, desiderat, optat. Quid causae fuerit, quod prius literas sive nuncium meum non susceperitis, ratio subsequens declarabit. Pridie nonas Iunii Constantinopolim venimus, et ad contumeliam vestram turpiter suscepti, graviter, turpiterque sumus tractati; palatio quidem satis magno, et aperto, quod nec frigus arceret, sicut nec calorem repelleret, inclusi sumus: armati milites appositi sunt custodes, qui meis omnibus exitium ¹⁾, caeteris prohiberent ingressum. Domus ipsa solis nobis inclusis pervia a palatio adeo sequestrata, ut eo nobis non equitantibus, sed ambulantibus anhelitus truncaretur. Accessit ad calamitatem nostram, quod Graecorum vinum ob picis tade gypsi commixtionem nobis impotabile fuit. Domus ipsa erat inaquosa, nec sitim saltem aqua extinguere quivimus, quam data pecunia emeremus. Huic magno vae, vae aliud appositum est, homo Sciliorum ²⁾ custos, qui quotidianos sumptus praeberet; cui similem si requiras, non terra, sed infernus for-

* Luitprandi Legationem edidimus ex Muratorii Script. Rer. Ital. Tom. II., sed aliquanto emendatiorem, adhibita huius libelli editione principe, quae Henrici Canisii cura Ingolstadii 1600. 4. prodit. Numeri marginibus appositi indicant paginas editionis Muratorii. 1) Fort. exitum. Muratorius. 2) Alias Sciliorum. Canisius.

san dabit: is enim quidquid calamitatis, quidquid rapinae, quidquid dispendii, quidquid luctus, quidquid miseriae excogitare Cpotuit, quasi torrens inundans, in nos effudit. Nec in centum viginti diebus una saltem praeteriit, quae non gemitus nobis praeberet, et luctus. Pridie nonas Iunii, ut superius scripsimus, Constantinopolim ante portam Caream ³⁾ venimus, et usque ad undecimam horam cum equis, non modica pluvia, expectavimus. Undecima vero hora non ratus Nicephorus nos dignos esse, tam ornatos vestra misericordia equitare, venire iussit, et usque in praefatam domum marmoream, invisam, inaquosam, patulam sumus deducti. Octavo autem, id est ⁴⁾ Sabbato primo dierum Pentecostes ante fratris eius Leonis Coroplai ⁵⁾, et Logothetae praesentiam sum deductus, ubi de Imperiali vestro nomine magna sumus contentione fatigati. Ipse enim vos, non *Imperatorem*, id est βασιλέα sua lingua, sed ob indignationem ῥῆγῃ, id est *Regem* nostra vocabat. Cui cum dicerem, quod significatur idem esse, quamvis quod significat diversum; me, ait, non pacis, sed contentionis causa venisse, sicque iratus surgens, vestras literas, vere indignans, non per se, sed per interpretem suscepit, homo ipse ad personam satis procerus, falso

Col. 2. humilis: cui si innisus homo fuerit, manum eius perforabit. Septimo autem id est ⁶⁾ ipso videlicet Sancto die Pentecostes in domo, quae dicitur Στεφάνου, id est *Coronaria* ante Nicèphorum sum deductus, hominem satis monstruosum, pygmaeum, capite pinguem, atque oculorum parvitate talpinum, barba curta, lata, spissa, et semicana foedatum, cervice digitali turpatum, prolixitate, et densitate comarum satis Iopam ⁷⁾, colore Aethiopem, cui per mediam nolis occurrere noctem: ventre extensum, natibus siccum, coxis ad mensuram ipsam brevem longissimum, cruribus parvum, calcaneis, pedibusque aequalem, villino ⁸⁾, sed nimis veternoso, vel diuturnitate ipsa foetido, et pallido ornameto indutum, Sicyoniis calceamentis calceatum, lingua procacem, ingenio vulpem, periurio, seu mendacio Ulyssem. Semper mihi domini mei Imperatores Augusti, formosi quanto hinc formosiores visi estis? semper ornati, quanto hinc ornatiores? sem-

3) Fort. Auream. Can. 4) Fort. Idus. Mur. 5) Coroplaetae. Mur. 6) Idus. Mur. 7) Alias, hirtum. Can. 8) Alias byssino. Can.

per potentes, quanto hinc potentiores, semper mites, quanto hinc mitiores? semper virtutibus pleni, quanto hinc pleniores? sedebant ad sinistram, non in eadem linea, sed longe deorsum dno parvuli Imperatores, eius quondam domini, nuno subiecti, cuius narrationis initium hoc fuit: Debueramus, immo volueramus te benigne, magnificeque suscipere, sed domini tui impietas non permittit, qui tam inimica invasione Romam sibi vindicavit, Berengario, et Adelberto contra ius fasque vitam C abstulit, Romanorum alios gladio, alios suspendio interemit, oculis alios privavit, exilio alios relegavit, et Imperii nostri insuper civitates homicidio, aut incendio sibi subdere tentavit: et quia affectus eius pravus effectum habere non potuit, nunc te malitiae huius suggestorem atque impulsorem, simulata pace, quasi *ἔκνομον* ⁹⁾, id est exploratorem ad nos direxit. Cui inquam ego: Romanam civitatem Dominus meus non vi, aut tyrannice invasit, sed a tyranni, immo tyrannorum iugo liberavit. Nonne effoeminati dominabantur eius? et quod gravius, sive turpius, nonne meretrices? Dormiebat, ut puto, tunc potestas D tua, immo decessorum tuorum, qui nomine solo, non autem re ipsa Imperatores Romanorum vocantur. Si potentes, si Imperatores Romanorum erant, cur Romam in meretricum potestate sinebant? Nonne Sanctissimorum Paparum alii sunt relegati, alii a te afflicti, ut neque quotidianos sumptus, nec eleemosynam habere quirent? nonne Adelbertus contumeliosas literas Romano, et Constantino decessoribus tuis Imperatoribus, misit: nonne P. 480 Sanctissimorum Apostolorum Ecclesias rapinis expoliavit: quis Col. 1. ex vobis Imperatoribus zelo Dei ductus tam indignum facinus vindicare, et Sanctam Ecclesiam in statum proprium reformare curavit? neglexistis vos, non neglexit Dominus meus, qui a finibus terrae surgens, Romamque veniens impios abstulit, et Sanctorum Apostolorum Vicariis potestatem et honorem omnem contradidit. Postmodum vero insurgentes contra se, et Dominum Apostolicum, quasi iurisiurandi violatores sacrilegos, Dominorum suorum Apostolicorum tortores, raptores, secundum decreta Imperatorum Romanorum Iustiniani, Valentiniani, Theodorsii, et caeterorum cecidit, iugulavit, suspendit, et exilio relegavit: quae si non faceret, impius, iniustus, crudelis, tyrannus

9) Fort. *κατάνομον*. Can.

esset. Palam est, quod Berengarius, et Adelbertus sui milites effecti, Regnum Italicum sceptro aureo ex eius manu suscepunt, et praesentibus servis tuis, qui nunc usque supersunt, et hac in civitate degunt, iureiurando fidem promiserunt. Et quis, suggerente Diabolo, hanc perfide violarunt, iuste illos quasi desertores, sibi que rebelles, Regno privavit: quod ita subditis tibi et postmodum rebellibus faceres. Sed non, ait, Adelberti hoc profitetur miles. Cui inquam: si secus dixerit, meorum aliquis militum, si iubes, cras ita rem esse duello declarabit. Esto, Cinquit, fecerit haec, ut ais, iuste. Nunc cur Imperii nostri terminos ¹⁰⁾ bello incendioque aggressus ait, expedi. Amici eramus societatemque indissolubilem, nuptiis interpositis, facere cogitabamus. Terram inquam, quam Imperii tui esse narras, gens, incola, et lingua, Italici Regni esse declarat. Tenueruntque illam potestative Longobardi; quam et Ludovicus Longobardorum, seu Francorum Imperator, de manu Saracenorum, multitudine prostrata, liberavit. Sed et Landolphus Beneventanorum, et Capuanorum Princeps septennio potestative eam sibi subingavit. Nec a servitutis eius, seu successorum suorum iugo, Dusque ad praesens exiret, si non immensa data pecunia, Romanus Imperator nostri Regis Hugonis amicitiam emeret. Et haec causa fuit, quod nepoti suo, et aequivoco Regis nostri, eiusdem Hugonis spurium coniugio copulavit. Et ut considero, Domino meo non gratiam, sed impotentiam adscribis, quod post Italiae, seu Romae acquisitionem, tot annis eam tibi dimiserit. Societatem vero amicitiae, quam te parentela voluisse facere dicis, fraudem nos dolumque tenemus: pausanas ¹¹⁾ exigis, quas nec te exigere neque nos concedere ratio ipsa compellit. Verum ut fallacia exculpatur, veritas non reticeatur, misit me Dominus meus ad te, ut, si filiam Romani Imperatoris, et Theophanae ¹²⁾ Imperatricis, Domino meo, filio suo Ottoni Imperatori Augusto in Econiugium tradere volueris, iuramento mihi affirmes, et ego pro gratiarum recompensatione haec, et haec Dominum meum tibi facturum et observaturum, iureiurando affirmabo. ¹³⁾ Sed et optimam ¹⁴⁾ amicitiae arabonam fraternitati tuae nunc Domi-

10) Alias terram. *Can.*11) Al. *inducias. Can.*

12) Alii vo-

cant *Theophaniam. Can.* 13) Hic deest aliquid. *Can.* 14) Al. optimum *arrhabonem. Mur.*

nus meus contulit, cum Apuliam omnem potestati subditam, non meo interventu, cuius hoc suggestione malum factum esse dicis. Cuius rei tot sunt testes, quot sunt totius Apuliae habi- Col. 2
tatores. Secunda, inquit Nicephorus, hora iam transiit: *προέλευσις*, id est processio nobis est celebranda. Quod nunc instat, agamus. Contra haec, cum opportunum fuerit, respondimus. Non pigeat me *προέλευσιν* ipsam describere, et dominos meos audire. Negotiatorum multitudo copiosa, ignobiliumque personarum, ea solemnitate, collecta, ad susceptionem, et laudem Nicephori, a palatio usque ad Sanctam Sophiam, quasi pro muris viae margines tenuit, clypeolis tenuibus satis, et spiculis vilibus dedecorata. Accessit et ad dedecoris huius augmentum, quod vulgi ipsius potior pars, ad laudem ipsius, nudis processerat pedibus. Credo sic eos putasse sanctam ipsam B
potius exornare *προέλευσιν*. Sed et Optimates sui, qui cum ipso per plebeiam, et discalceatam multitudinem ipsam transierunt, magnis et nimia vetustate rimatis tunicis erant induti. Satis decentius quotidiana veste induti procederent. Nullus est, cuius atavus hanc novam haberet. Nemo ibi auro, nemo gemmis ornatus erat, nisi ipse solus Nicephorus, quem Imperialia ornamenta ad maiorum personas sumpta, et composita, foediorum reddiderant. Per salutem vestram, quae mihi mea charior extat, una vestrorum pretiosa vestis procerum, centum horum, et eo amplius pretiosior est. Ductus ergo ad *προέλευσιν* ipsam in eminentiori loco, iuxta psaltas, id est cantores, sum consti- C
tutus. Cumque quasi reptans monstrum illud procederet, clamabant adulatores psaltae: Ecce venit stella matutina, surgit Eous, reverberat obtutu solis radios: pallida Saracenorum mors, Nicephorus *μέδων*, id est Princeps. Unde et cantabatur: *μέδοντες*, id est Principi Nicephoro, *πολλὰ ἔτη* ¹⁵⁾, id est plures anni sint. Gentes hunc adorate, hunc colite, huic tanto colla subdite. Quanto tunc verius canerent: Carbo extincte veni *μέλλε*, anus in-
cessu, silvanus vultu, rustice, lustrivage, capripes, cornute, bimembris, setiger, indocilis, agrestis, barbata, dure, villosa, rebellis, Cappadox. Igitur falsidicis illis inflatus naevius Sanctam

15) Codinus Curopal. lib. De off. aulae Constantinop. "Ἀμα οὖν τῷ τῶν βασιλέα παρῆναι, οἱ ψάλται ἀντίνα ψάλλουσι τὸ πολυχρόνιον: Simulatque apparet Imperator, cantores statim canunt: Ad multos annos. Can.

Sophiam ingreditur, dominis suis Imperatoribus se a longe sequentibus, et in pacis osculo ad terram usque adorantibus. Ar-
 Dmiger huius sagitta calamo immissa Aeram ¹⁷⁾ in Ecclesia ponit,
 quae prosequitur, quo nimirum tempore imperare coeperit, et
 sic Aeram, qui id non viderunt, intelligunt. Hac eadem die
 convivam me sibi esse iussit. Non ratus autem me dignum esse
 cuipiam suorum praeponi Procerum, quintus decimus ab eo abs-
 que gausape sedi; meorum nemo comitum non dico solum men-
 sae non assedit, sed neque domum, in qua conviva eram, vidit.
 Qua in coena temporis satis, et obscoena, ebriorum more, oleo
 delibuta, alioque quodam deterrimo piscium liquore aspersa,
 multa super potentia vestra, multa super Regnis et militibus
 Eme rogavit. Cui cum consequenter et vere responderem: men-
 tiris, ait: domini tui milites equitandi ignari, pedestris pugnae
 sunt inescii, scutorum magnitudo, loricarum gravitudo, ensium
 longitudo, galearumque pondus neutra parte eos pugnare sinit,
 ac subridens, impedit, inquit, eos et gastrimargia, hoc est ven-
 tris ingluvies, quorum Deus venter est, quorum audacia, cra-
 P. 481 pula; fortitudo, ebrietas; ieiunium, dissolutio; pavor, sobrie-
 Col. 1 tas. Nec est in mari domino tuo classium numerus. Navigan-
 tium fortitudo mihi soli inest, qui eum classibus aggrediar bello
 maritimas eius civitates demoliar, et quae fluminibus sunt vicina,
 redigam in favillam. Quis, cedo, mihi etiam in terra copiarum
 paucitate resistere poterit? filius non affuit: uxor non defuit;
 Saxones, Suevi, Baiocarii, Italici omnes cum eo affuerunt; et
 cum civitatulam unam sibi resistantem capere nescirent, immo
 nequirent, quomodo mihi resistant venienti? quem tot copiae
 prosequuntur, *Gargara quot segetes, quot habet Methymna
 racemos, Quot Coelum Stellas, quot Mare in flatibus undas.*
 Cui cum respondere, et Apologeticum dignum inflatione hac
 Bevomere vellem non permisit; sed adiecit quasi ad contumeliam:
 vos ¹⁷⁾ non Romani, sed Longobardi estis. Cui adhuc dicere
 volenti, et manu ut tacerem innuente, commotus inquam: Ro-
 mulum fratricidam, ex quo et Romani dicti sunt, porniogeni-

16) Al. *Aram. Can.* 17) *Ex Niceta Choniote, Curopalata, et aliis
 notum est, Graecos nomen Romanorum sibi proprium fecisse. Hinc
 factum, ut Graecorum hostibus nomen Romanorum tam hostile fue-
 rit; quippe cum Graeci se solos Romanos, reliquos vero Latinos ve-
 carent. Can.*

tum, hoc est ex adulterio natum chronographia innotuit; asylumque sibi fecisse, in quo alieni aeris debitores, fugitivos, servos, homicidas, ac pro reatibus suis morte dignos suscepit, multitudinemque quamdam talium sibi adscivit, quos Romanos appellavit: ex qua nobilitate propagati sunt ipsi, quos vos Kosmocratores, id est Imperatores appellatis, quos nos, Longobardi scilicet, Saxones, Franci, Lotharingi, Baiocarii, Suevi, Burgundiones tanto dedignamur, ut inimicos nostros commoti, nil aliud contumeliarum, nisi, Romane, dicamus: hoc solo id est Romanorum nomine, quidquid ignobilitatis, quidquid timiditatis, quidquid avaritiae, quidquid luxuriae, quidquid mendacii, immo quidquid vitiorum est, comprehendentes. Imbelles vero nos, et equitandi inscios quia dicis si Christianorum peccata promerentur, ut in hac austeritate perdures, quales vos estis, quamve pugnaces nos simus, bella proxima demonstrabunt. Talibus Nicephorus exacerbatus dictis, manu silentium indixit, mensamque sine latitudine longam auferri, meque in invisam domum, seu ut verius fatear, carcerem reverti praecepit. Ubi post biduum cum indignatione, tum aestu, et siti, magno sum languore affectus, sed et assecularum meorum nemo extitit, qui non eodem ebriatus poculo, diem sibi ultimum imminere formidaret. Cur quae so non aegrotarent, quibus erat potus pro optimo vino salugo; pro culcitra, non foenum, non stramen, non saltem terra, sed durum marmor, pro cervicali lapis? quibus patula domus, non calorem, non imbrem, non frigus arcebat. Ipsa si vellet salus his circumfusa, ut vulgo loquimur, eos salvare non posset. Proprio ergo, atque meorum debilitatus angore, convocato ad me custode, immo persecutore meo, non precibus solum, sed pretio obtinui, ut epistolam meam hunc modum continentem Nicephori fratri deferret. Leoni Coroplati, et Logothetae τοῦ δρόμου Luitprandus Episcopus. Si Imperator Sere-
nissimus petitionem, ob quam veni, perficere cogitat, non fatigant me, quas hic sustineo, passiones: literis solummodo meis et nuncio, ut instruat Dominus meus, me hic moram ab re non facere. Quod si secus res sese habet, navis et hic Veneticorum, onerariaque proficisci festinat, hanc me aegrotum ingredi sinat, ut si dissolutionis meae tempus advenerit, cadaver Col. 2 meum genitale saltem solum suscipiat. Quas cum legisset, se

post quadriduum me iussit adire. Sederunt cum eo ad disceptionem vestram, secundum eorum traditionem, sapientissimi viri, Attico pollentes eloquio, Basilius Parakimomenos, ¹⁸⁾ Proto a secretis, Protovestiarium, et duo magistri, quorum hoc fuit narrationis initium: quid causae sit, quare te huc fatigasti, frater, edissere. Quibus cum parentelae gratia, quae esset occasio infinitae pacis, edicerem, inquiunt: inaudita res est, ut Porphyrogeniti, Porphyrogenita, hoc est, in purpura nati filia, in purpura nata, gentibus misceatur; verum quia tam excellentem Brem petitis, si datis quod decet, accipietis quod libet; Ravennam scilicet, et Romam cum his omnibus continuatis, quae ab his sunt usque ad nos. Si vero amicitiam absque parentela desideratis, Romam liberam esse Dominus tuus permittat: Principes autem, Capuanum scilicet, et Beneventanum Sancti nostri Imperii olim servos, nunc rebelles, servituti pristinae tradat. Quibus, Dominum meum, inquam, potentiores habere Schlavos Petro Bulgarorum Rege, qui Christophori Imperatoris filiam in coniugium duxit etiam ipsi non ignoratis. Sed Christophorus, aiant, non Porphyrogenitus fuit. Roma vero, inquam, quam vos liberam esse velle perstreptis cui servit? cui tributa persolvit? C Nonne prius meretricibus serviebat? et vobis dormientibus, immo non valentibus, Dominus meus Imperator Augustus a tam turpi servitute liberavit? Constantinus Imperator Augustus, qui hanc ex suo nomine condidit civitatem, Sanctae Apostolicae Romanae Ecclesiae, ut erat Kosmocrator, multa donaria contulit non in Italia solum, sed in omnibus pene Occidentalibus Regnis, nec non de Orientalibus atque Meridianis, Graecia scilicet, Iudea, Perside, Mesopotamia, Babylonia, Aegypto, Libya, ut ipsius testantur privilegia, quae penes nos sunt. Sane quidquid in Italia, sed in Saxonia, Baiosaria, omnibus Domini mei Regnis Dest, quod ad Apostolorum Beatorum Ecclesiam respicit, Sanctissimorum Apostolorum Vicario contulit. Et si est, ut Dominus meus ex his omnibus civitates, villas, milites, aut familiam obtineat, Deum negavi. Cur Imperator vero non itidem facit, ut ea, quae suis insunt Regnis, Apostolorum Ecclesiae reddat, et per laborem, atque munificentiam Domini mei ditem,

18. Id est *Cubicularius. Can.*

et liberam, ditio-rem ipse, ac liberiorem reddat? Sed hoc, ait Basilus Parakimomenos, faciet, cum ad nutum suum Roma, et Romana Ecclesia ordinabitur. Tum, homo, inquam, quidam, multam ab alio passus iniuriam, his Deum aggressus est verbis: Domine, vindica me de adversario meo. Cui Dominus, faciam, inquit, in die cum reddam unicuique secundum opera sua. At illa, Quam tarde, inquit. Tunc omnes, praeter fratrem, cachinno commoti discrepationem dimiserunt, neque in invisam domum reduci praeceperunt, magna-que custodiri cautela usque in Sanctorum Apostolorum religiosis cunctis celebrem diem. Qua celebritate me satis aegrotum, nec non et Bulgarorum nuncios, qui pridie venerant, ad Sanctos Apostolos sibi obviare praecepit. Cumque post naeniarum garrulitatem, et Missarum celebrationem, ad mensam invitaremur, in citeriori mensae margine, quae erat sine latitudine longa, Bulgarorum nuncium, Ungarico more P. 482 tonsum, aenea catena cinctum, et ut mens mihi suggerit, cate- Col. 1 chumenum, mihi praeponit; ad vestram plane, Domini mei Augusti, contumeliam. In vobis contemptus, in vobis spretus, in vobis abiectus. Sed gratias ago Domino Iesu Christo, cui vos servitis omni spiritu vestro, quod habitus sum pro nomine vestro dignus contumelias pati. Verum, Domini mei, meam non considerans, sed vestram iniuriam, mensam reliqui. Quumque indignans abire vellem, Leo Coroplastes, Imperatoris frater, et Proto a secretis Simeon, pone me sequuntur, haec latrantes: Cum Christophori filiam Petrus Bulgarorum Vasileus coniugem duceret, Symphona, id est consonantia scripto iuramento firmata sunt, ut omnium gentium apostolis, id est nunciis, penes nos Bulgarorum apostoli praeponantur, honorentur, diligantur. Bulgarorum ille apostolus, quamquam, ut dicis, et verum est, tonsus, illotus, et catena aenea cinctus sit: Patricius tamen est, cui Episcopum praeponere, Francorum praesertim, nefas decernimus, iudicamus. Et quoniam te id indigne ferre cognoscimus, non te nunc, ut putas, ad hospitium redire sinimus, sed in diversorio quodam cum Imperatoris servis cibum gustare compellimus. Quibus ob incomparabilem cordis dolorem nil respondi, sed quae iusserant, feci; indignum iudicans mensam ¹⁹), qua non

Cdico mihi, id est Luitprando Episcopo, sed Bulgarorum nuncius vestro praeponitur nuncio. Sed lenivit dolorem meum Imperator Sanctus munere magno, mittens mihi ex delicatissimis cibis suis, hoedum pinguem, ex quo ipse comederat, allio, cepe, porris laute suffarcinatum, garo delibutum; quem vestrae tunc mensae inesse optavi, ut qui delicias Sancti Imperatoris faustas esse non creditis, saltem his perspectis crederetis. Transactis ergo octo diebus, cum Bulgari iam abessent, putanè me mensam magnificare suam, in eodem loco me satis aegrotum secum convivare coëgit. Affuit cum pluribus Episcopis et Patriarcha: quibus praesentibus, plures mihi quaestiones de scripturis sacris D proposuit, quas cum Spiritu Sancto afflante eleganter exposui, novissimè autem ut de vobis ludum haberet, quas Synodos haberemus, rogavit. Cui cum Nicaenam, Chalcedonensem, Ephesinam, Antiochenam, Carthaginensem, Ancyranam, Constantinopolitanam edicerem; Ha ha he, ait, Saxonicam dicere es oblitus: quam si rogas, cur nostri codices non habent, rudem esse, et ad nos necdum venire posse respondeo. Cui inquam: in quo membro regnat infirmitas, illud est cauterio exurendum: haereses omnes a vobis emanarunt, penes vos vigerunt: a nobis, id est Occidentalibus hic sunt iugulatae, hic sunt occisae. Romanam, sive Papiensem Synodum, quamquam essent saepe, his non connumeramus. Romanus enim Clericus, postmodum universalis Papa Gregorius, quia a vobis appellatus est Dialogus, Eutychium Constantinopolitanum Patriarcham haereticum ab eiusmodi haeresi liberavit. Aiebat idem Eutychius, nec solum aiebat, sed etiam docebat, clamabat, scriptitabat, nos in resurrectione non veram, quam hic habemus, sed phantasticam quamdam carnem assumpturos: cuius erroris liber a Gregorio orthodoxe est combustus. Sed Evodius, Papiensis Episcopus, propter aliam quamdam haeresim, Col. 2 huc, id est Constantinopolim, a Romano est Patriarcha directus; quam compressam, in Catholicam atque Orthodoxam reformavit. Saxonum genus, ex quo Sanctum Lavacrum et Dei accipit notitiam, nulla est haeresi maculatum, ut ibi Synodus fieret, qua errorem, cum nullus esset, corrigeret. Rudem quia dicis Saxonibus esse fidem, id ipsum et ego affirmo: semper enim apud eos Christi fides rudis est, et non vetus, ubi fidem opera sequuntur. Hic fides non rudis, sed vetus est, ubi fidem opera

non committantur, sed quasi prae vetustate, ut vestis contempta contemnitur. Sed hanc Synodum factam esse in Saxonia cartoscio, in qua tractatum est et firmatum, decentius ensibus pugnare, quam calamis; et prius mortem obire, quam hostibus B terga dare: quod vel tuus exercitus experitur, in corde meo dixi, et quam sint pugnaces re ipsa experiatur. Verum hac eadem die post meridiem, adeo impotentem et transfiguratum me revertenti ad palatium sibi praecepit occurrere, ut obviantes mihi, quae prius in stuporem mentis mulieres versae, Mana, mana ²⁰⁾, clamabant, miseriam meam pugnis pectora tunsae dicerent ταπεινὴ καὶ ταλαιπωρε, cui, Nicephoro scilicet venienti, et vobis absentibus, quid tunc manibus in caelum erectis optaverim, proveniant utinam. Sed mihi velim credatis, ad risum me non parum illexit. Impatienti enim atque effraeni insidens equo, satis parvus, satis magno, puppam ipsum mens sibi depinxit mea, quam Schlavi C vestri equino colligantes pullo matrem praecedentem sequi effraenate dimittunt. His expletis ad concives et cohabitatores meos, quinque leones, in praenominatam invisam domum sum deductus; ubi post hebdomadarum spatium trium, nullius, nisi meorum sum colloquio visitatus. Quae ex re Nicephorum numquam me velle dimittere mens sibi depinxit mea, ac tristitia immodica languorem languori adeo superimposuit, ut vita excederem, nisi mihi hanc Dei Genitrix a Creatore et Filio suo precibus obtineret; quemadmodum non fantastica, sed vera est mihi visione monstratum. His ergo tribus hebdomadibus habuit Nicephorus extra Constantinopolim metastasin, id est stationem, D in loco qui dicitur εἰς πηγὰς, id est ad fontes, eodemque me venire praecepit. Et cum tamen languidus essem, ut non solum statio, sed ipsa etiam sessio gravis mihi morae videretur, discooperto capite, quod malae valetudini meae nimis contrarium erat, ante se me stare coëgit; cui et ait: Domini tui Regis Ottonis nuncii, qui praeterito te praecesserunt anno, iuramento mihi promiserunt, et iurisiurandi literas inpraesentiarum sunt, numquam illum in aliquo nostrum scandalizare Imperium. Vis maius scandalum, quam quod se Imperatorem vocat, Imperii nostri the-

20) Id est Mater, mater. Mur.

Leitprandi Legatio.

mata sibi usurpat? utraque non sunt ferenda; etsi utraque importabilia, istud est non ferendum, immo nec audiendum, quod se Imperatorem nominat. Sed si confirmas eadem, quae ipsi fecerunt, fortunatum te atque locupletem Imperii nostri Majestas cito dimittet. Id autem eo non dixit, ut vos, si mea hoc stultitia faceret, conservatos sperarem²¹⁾, sed voluit habere praemanibus quod in laudem suam et contumeliam nostram ostenderet futuris temporibus. Cui inquam: nuper Sanctissimus Dominus meus, ut est Sapientissimus et Spiritu Dei plenus, haec

P. 433
Col. 1 praenoscens, quae asseris, ne terminos, quos constituit mihi, transcenderem ἐντολήν, id est praeceptum, conscripsit, quod et sigillo signavit suo, ne secus facerem. Scis Domine mi Auguste, qua id fiducia dixerim? ἐντολήν istud in medium profertur, et quidquid iusserit, iuramento a me tibi firmetur. Sed praeteriti nuncii, praeter iussionem Domini mei promiserunt, iuraverunt, conscripserunt, ita est, ut Plato ait: Causa penes optantem, Deus extra culpam. His expletis ventum est ad nobilissimos Principes, Capuanum et Beneventanum, quos ipse servos nominat, et ob quos intestinus ipsum agitat dolor. Servos, inquit, meos Dominus tuus in tutelam recipit suam, quos Bsi non dimiserit, et in pristinam servitutem redegerit, nostra amicitia carebit; ipsi in Imperium nostrum ut recipiantur, flagitant; sed recusat eos nostrum Imperium, ut cognoscant et experiantur, quam periculosum sit servos a Dominis declinasse, servitutem effugere. Et est decentius Domino tuo, ut mihi eos tradat amicus, quam mihi dimittat invitus. Experientur plane, vita comite, quid sit herum fallere, quid sit servitutem deserere, et, ut puto, sentiant nunc quod dico, operantibus hoc nostris, qui sunt ultra mare, militibus. Quibus respondere me non permisit, sed abire cupientem, ad mensam suam redire praecepit. Cui pater assedit, homo, ut mihi videbatur, natus centum quinquaginta annis. Cui itidem ut filio, Graeci in laudibus, immo inventis suis, Deus annos ut multiplicet conclamant. Qua in re, quam sint Graeci stulti, quamve huius gloriae amatores, quamve adulatores, quam cupidi, hinc colligere possumus: optant soli non sola, sed silicernio, quod naturam ipsam non pati cer-

21) Fort. servaturos speraret. M s r.

to sciunt. gaudet et silicernium ea sibi optari, quae nec Deum facere, nec tibi ²²⁾ prodesse, sed obesse, etiam si faceret, novit, Quod quaeso Nicephorum gaudere pacis . . . . . illum, et phosphorum clamabant. Impotentem, virilem; stultum, sapientem; brevem, magnum; nigrum, album; peccatorem, sanctum dicere, mihi credite, non laus, sed contumelia est. Et qui aliena magis gaudet sibi acclamari, quam propria, avibus omnino est ^Dsimilis, quarum intuitum nox illuminat, dies coecat. Sed redeamus ad rem. Hac in coena, quod prius non fecerat, voce latina ²³⁾ Beati Ioannis Chrysostomi homiliam in Apostolorum Actibus legere iussit. Post cuius lectionis terminum, cum ad vos redeundi licentiam quaererem, capite se ita facturum innuens, recipi me ad concives et cohabitatores meos leones, persecutori meo indixit. Quod cum fieret, non sum ab eo visus usque in tertium decimum Kalend. Augusti; sed diligenter custoditus, ne cuiuspiam fruerer sermone, qui suos mihi actus indicaret. Interea Grimizonem Adelberti nuncium se adire iussit, quem cum navali suo exercitu redire praecepit. Fuerunt chelandia viginti^E quatuor, Russorum naves duae, Gallicae duae; si plus miserit, quas non viderim, nescio. Vestrorum, Domini mei Imperatores Augusti, militum fortitudo non eget, ut adversariorum impotentia animetur. Quod in his saepe expertum est gentibus, quarum etiam ultimi, et caeterorum comparatione, impotentes Graecam fortitudinem straverunt, tributariam fecerunt. Sicut enim vos non terrerem, si fortissimos illos et Alexandro Macedoni Col. 2 similes praedicarem; sic et vos instigo, cum impotentiam eorum, quas vera est, narro. Mihi credatis velim, et credetis scio, omnem ipsum exercitum, quadringentis ²⁴⁾ vestris, si fossa murive non impediunt, posse occidere ²⁵⁾, cui exercitui, ut puto, ad contumeliam vestram, hominem quamdam, sed quamdam eo dixi, quia mas esse desiit, mulier fieri nequit, praeposuit. Adelbertus octo millia loricatorum se habere Nicephoro mandavit, quibus cum Argivo adminiculante exercitu vos fugare, aut sternere dicit; rogavitque aemulum vestrum ut pecunia illi mitteretur, quia illos avidius ad pugnam instigaret. Sed nunc, domini mei, acci-B

22) Fort. sibi. Mur.

23) Alias voscelatus, ex quo corrigo voce elatu. Can.

24) Fort. a quadringentis vestris. Mur.

25) occidi. Mur.

pite insidias Danaum, et crimine ab uno discite omnes: Nicephorus mancipio illi, cui collectitium atque conductitium commendavit exercitum, pecuniam satis magnam hac ratione dedit, ut, si Adelbertus cum septem millibus loricorum, et eo amplius, sicut mandavit, se adierit, tunc donativum eis illud distribuatur. Cona frater suus cum ipso et Argolico exercitu vos impugnet, Adelbertus vero Bareis diligenter custodiatur, donec potitus victoria frater redeat. Quod si veniens tot hominum millia non duxerit, ut capiat, vinciat, vobisque eo venientibus tradatur; insuper et pecunia, quae ei debebatur, vestras in manus conferatur, edixit. O ballatorem, o fidelem! prodere cupit, cui ²⁶⁾ defensorem parat; defensorem parat, quem perdere cupit: in neutro fides, in utroque infidelitas: fecit, quo non eguit; eguit, quod non fecerat. Sed esto, fecerit, ut Graecos decuit, nos ad propositum redeamus. Quarto decimo Kalendas Augusti collectitium ipsum navalem exercitum, me ab invisa domo spectante, dimisit. Decimo tertio autem, quo die leves Graeci raptionem Eliae Prophetae ad caelos ludis scenicis celebrant, me se adire praecepit; cui et ait: Imperium nostrum copias in Assyrios ducere cogitat non super Christicolas, quemadmodum dominus tuus: praeterito quippe anno id ipsum facere volui, sed audito, quod dominus tuus Imperii nostri terram invadere vellet, dimissis Assyriis, illum versus habenas retorsimus: obviavitque nobis in Macedonia Dominicus Venedicus nuncius suus, qui multo labore et sudore nos, ut reverteremur, delusit, iureiurando nobis affirmans, numquam dominum tuum esse id cogitaturum nedum facturum; revertere ergo (quod cum audissem tacitus Deo gratias dixi) et haec, atque haec tuo domino nunciato: si me compotem fecerit, ipse redito. Cui iubeat, inquam Sanctissimum Imperatorem ²⁷⁾ tuum me in Italiam cito advolare, certa ratione, quod dominus meus, quae vult Imperium tuum, compleat, et laetus ego ad te redeam. Quod quā mente dixerim, Enec ipsum, proh dolor, latuit. Nam subridens, simul capite innuit, meque contra tenus se adorantem, atque abeuntem extra, foris manere, atque ad coenam allio et cepa bene olentem, oleo et garo sordidam venire praecepit, magnisque die illa effeci

26) Alias qui. *Can.*27) Fort. imperium. *Mur.*

precibus, ut munus meum, quod saepe aspernatus erat, dignaretur accipere. Residentibus itaque nobis ad mensam sine latitudine longam pallingi ²⁸⁾ latitudine rectam, longitudine seminudam, ex Francis, quo nomine tam Latinos, quam Teu- P. 484
tones comprehendit, ludum habuit: rogavitque me, ut quo in Col. 1
loco Episcopatus mei civitas esset, quove nomine frueretur, edicerem. Cui Cremona, inquam, Eridano fluviorum Italiae Regi satis vicina; et quia Imperium tuum chelandia eo mittere properat, prosit mihi te vidisse, prosit agnovisse, da pacem loco, ut per te saltem possit subsistere, qui tibi non potest resistere. Sed vafer ille haec *εἰρωνυσῶς* me dixisse cognovit, submissoque vultu se ita facturum promisit, iuravitque mihi per Sancti sui virtutem Imperii, nil me mali passurum, sed prospere suis cum chelandiis usque in Anconitanum portum cito perventurum; et mihi id tunso digitis pectore iuravit. Verum quam impie peieraverit, animad- B
vertite. Haec acta, haec dicta sunt decimo tertio Kalendas Augusti, secunda feria, quo ex die usque in nonum stipendiorum nihil ab eo recepi, cum tanta esset Constantinopoli fames, ut viginti quinque asseclas meos, et quatuor custodes Graecos tribus aureis una coena nequirem reficere. Quarta feria ipsius hebdomadae Nicephorus Constantinopolim egreditur, in Assyrios profecturus. Quinta feria frater suus me accersivit, quem ita convenit. Sancto Imperatore praemisso, domi hodie dispositionis eiusdem causa substiti; nunc si te Sanctum Imperatorem vi- C
sendi desiderium obtinet, et si quidquam, quod nec dum proderis habes, edissere. Cui inquam: Nec Sanctum Imperatorem vi-
dendi, nec rei novae narrandae habeo causam, unum hoc peto, secundum Sancti Imperii promissionem, ut chelandiis in Anconitanum portum usque deducar. Quo audito (ut sunt Graeci per caput alterius semper iurare parati) per Imperatorium caput, per vitam propriam, per liberos, quos Deus ita, ut verum dixit, conservet, se id completurum iurare coepit. Cui cum quando? dicerem; mox discedente, inquit, Imperatore: Delongaris enim, sub cuius manu navium est omnis potestas, recedente Sancto Imperatore, curam tui aget. Hac spe ludificatus, laetus ab eo recessi. Postsequentem vero diem, sabbato scilicet, in Umbriam, D

28) Alias *pallii* vel *palmi*. Can.

qui est locus decem et octo miliaribus Constantinopoli distans, Nicephorus me accersiri iubet, cui et ait: Putabam te quidem virum magnum et honestum ea gratia huc venisse, ut completa omnimodo voluntate mea perpetuam inter me et dominum tuum constitueres amicitiam. Et quoniam ob cordis tui duritiem id facere nolis, unum saltem, quod facere iusta ratione possis, effcito; scilicet dominum tuum Principibus Capuano et Beneventano, servis meis, quos oppugnare dispono, nullum consilium collaturum. Sua qui non largitur, nostra saltem dimittat. Nova res est, quod eorum patres et avi nostro Imperio tributa dederunt; at id istos brevi tempore facturos Imperii nostri exercitus laborabit. Cui inquam: Principes isti apprime nobiles et domini mei sunt milites; qui si senserint exercitum tuum super eos irruere, eis copias mittet, quibuscum tuos contere, et duo illa themata, quae ultra mare habes, tibi praevalerunt auferre. Tunc bufonis in modum tumefactus, et commotus, Discede, inquit. Per me, per qui me talem genuere parentes, faciam, ut aliud dominus tuus, quam desertores servos defendere cogitet. Cumque abirem, iussit interpreti, me sibi convivam fieri: accitisque eorundem Principum fratre et Byzantio Col. 2 Barisiano, magnas in vos, gentemque latinam et Teutonicam contumelias evomere iussit. Verum cum a sordida coena ipse discederem, nunciis interpositis, clam mihi mandaverunt, et iuraverunt, se quae latraverant non sponte, sed Imperatore volente et comminante dixisse. Sed et idem Nicephorus in eadem coena me interrogavit, si vos perivolia, id est brolia vel si perivoliis onagros, vel caetera animalia haberetis. Cui cum vos brolia, et in broliis animalia, onagris exceptis, habere affirmarem: ducam te, inquit, in nostrum perivolum, cuius magnitudinem, et onagros, id est silvestres asinos, te vidisse miraberis. B Ductus itaque in perivolum satis magnum, montuosum, fructuosum, minime amoenum, cum pileatus equitarem, meque Coroplastes a longe prospiceret, filio celeriter directo, mihi mandavit, fas non esse quempiam, ubi Imperator esset, pileatum, sed teristratum incedere. Cui mulieres, inquam, nostrae tiaratae et teristratae, viri equitant pileati. Nec decet vos compellere patrium me hic mutare morem: cum vestros nos adeuntes patrium morem tenere sinamus: manicati enim, fasciati, fibu-

lati, ²⁹⁾ criniti, talari tunica induti penes nos equitant, incidunt, mensae assident, et, quod nostris omnibus nimis turpe videtur, ipsi soli capite aperto Imperatores nostros deosculantur. Quod non amplius fieri Deus permittat, tacitus dixi. Revertere C ergo, inquit: quod cum facerem, occurrunt mihi commisti capreis, quos ipsi dicunt, onagri. Sed quaeso quales onagri? quales sunt Cremonae domestici. Color idem, forma eadem, auriti itidem, vocales similiter cum rudere incipiunt, magnitudo non dispar, velocitas una, dulces lupis aequae; quos cum viderem, coëquanti Graeco inquam: huiusmodi numquam in Saxonia vidi. Si, inquit, Dominus tuus Sancto Imperatori morigeratus fuerit, multos illi huiusmodi dabit, eritque illi non parva gloria, cum ipse possidebit, quod nemo dominorum decessorum suorum vidit. Sed mihi credite Domini mei Augusti, confrater et Coëpiscopus meus Dominus Antonius potest non inferiores dare, ut commercia testantur, quae fiunt Cremonae: atque ipsi non onagri, sed domestici; non vacui, sed onerati procedunt. Sed cum ea superius scripta verba idem Nicephoro nunciasset, transmissis mihi duabus capreis, ut abirem licentiam dedit. In crastinum autem Syriam versus profectus. Sed cur exercitum nunc in Assyrios duxerit, quaeso advertite. Habent Graeci et Saraceni libros, quos ὀράσεις, sive visiones Danielis vocant; ego autem Sibyllinos: in quibus scriptum reperitur, quot annis Imperator quisque vivat: quae sint futura, eo imperitante, tempora, pax, an similitas, secundae Saracenorum res an adversae. Legitur itaque, huius Nicephori temporibus Assyrios Graecis non posse resistere, huncque septennio tantum vivere: post cuius obitum Imperatorem isto deteriore (sed timeo quod inveniri non possit) et magis imbellem debere surgere; cuius temporibus praevalere debent adeo Assyrii, ut in Chalcedoniam usque, quae distat Constantinopoli haud longe, potestative cuncta debeant obtinere. Considerant enim utrique tempora, una eademque re Graeci animati insequuntur, Saraceni desperati non resistunt: tempus expectantes, cum et ipsi insequantur, Graeci iterum non resistunt ³⁰⁾. Sed Hippolytus quidam Siciliensis Episcopus eadem scripsit, et de Imperio vestro, et gente nostra, no-

P. 485
Col. 1

29) Alias *vipolati*. *Ca. n.*

30) Alias *interim non resistant*. *Ca. n.*

stram nunc dico omnem, quae sub vestro Imperio est, gentem: atque utinam verum sit, quod de praesentibus scripsit iste temporibus. Caetera, ut scripsit, sunt usque huc completa, quemadmodum per ipsos, qui horum librorum scientiam habent, audiui: et ex multis eius dictis unum id proferamus in medium. Ait enim nunc completum iri scripturam, quae dicit: *Λέων καὶ σκύμνος ὁμοδιᾶζουσιν ὄναρον* Graece ita, Latinum autem sic: Leo et Catulus simul exterminabunt onagram, cuius interpretatio secundum Graecos: leo, id est Romanorum sive Graecorum Imperator, et Catulus Francorum scilicet Rex, simul his praesentibus temporibus exterminabunt onagram, id est Saracenorum Regem Africanum. Quae interpretatio eo mihi vera non videtur, quoniam Leo et Catulus, quamvis disparis magnitudinis, unus tamen sunt naturae, et speciei, seu moris: atque, ut mihi mea scientia suggerit, si leo Graecorum Imperator, inconueniens est, ut catulus sit Francorum Rex: quamvis enim utrique homines sint, sicut leo et catulus uterque animalia; distant tamen moribus tantum, non dico solum quantum species speciebus, sed quantum sensibilia insensibilibus. Catulus a leone nil nisi tempore distat, forma eadem, rabies una, rugitus idem. Graecorum Rex crinitus, tunicatus, manicatus, teristratus, mendax, dolosus, immisericors, vulpinus, superbus, falso humilis, parcus, cupidus, allio, cepe, et porris vescens, balnea bibens: Francorum Rex contra pulchre tonsus, a muliebri vestitu veste diversus, pileatus, verax, nil doli habens, satis ubi competit misericors, severus ubi oportet: semper vere humilis, nunquam parcus, non allio, cepis, porris vescens, ut possit animalibus eo parcere, quatenus non manducatis, sed venundatis pecuniam congreget. Audistis differentiam, nolite hanc interpretationem suscipere: aut enim futura est, aut haec vera non est: impossibile est enim, ut Nicephorus, sicut ipsi mentiuntur, sit Leo, et Otto sit Catulus, qui simul exterminent aliquem. Ante enim pererratis amborum finibus, exul, aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim, quam Nicephorus et Otto amicitia cotant et foedera iungant. Audistis Graecorum, audite nunc Luitprandi Cremonensis Episcopi interpretationem: dico autem, et non solum dico, sed affirmo, si scriptura haec praesentibus est implenda temporibus, Leo et Catulus, pater, et filius, Otto, et

Otto in nullo disparet, tempore distantes tantum, simul hoc praesenti tempore exterminabunt onagram, id est silvestrem asinum Nicephorum: qui non incongrue silvestri asino comparatur, ob vanam et inanem gloriam, incestumque Dominae et Com-matris suae coniugium. Si onager iste nunc a leone et catulo nostro Ottone, et Ottone, patre scilicet, et filio, Augustis Romanorum Imperatoribus exterminatus non fuerit, nec quod Hippolytus scripsit verum erit: Graecorum enim illa superior abicienda interpretatio est. Sed, o Iesu bone, Deus aeternae, Verbum Patris, qui nobis indignis loqueris non voce, sed inspiratione, nullam aliam interpretationem, quam meam in hac sententia velis. Iube ut leo et catulus isti hunc exterminent, et humilient onagram corpore, quatenus in se reversus, dominisque suis Basilio et Constantino Imperatoribus subditus, in die Domini spiritus sit salvus. Sed Astronomi hoc idem de vobis et Nicephoro praenunciant. Res, inquam, mira. Cum quodam sum locutus Astronomo, qui vestram, Domini mei Augusti, aequivo-cique vestri Augusti formam, mores, ut sunt, vere dixit; cunctaque mea praeterita quasi praesentia dixit. Nec praeterit quisquam amicorum, vel inimicorum, de quibus mens mihi suggessit ut interrogarem, cuius habitum, formam et mores non diceret. Quidquid calamitatis mihi hoc in itinere accidit, futurum esse praedixit. Sit mendacium omen ³¹⁾, quod dixit; B unum, quaeso, solummodo sit verum, quod vos esse facturos Nicephoro praedixit, fiat utinam, utinam fiat, et tum nil me mali passum esse intelligam. Scribit etiam praefatus Hippolytus, Graecos non debere Saracenos, sed Francos conterere: qua lectione Saraceni animati, ante triennium cum Manuele Patricio, Nicephori nepote, iuxta Scyllam et Charybdim in mari Siculo, bellum parant; cuius immensas copias cum prostravissent, ipsum comprehenderunt, capiteque truncum ³²⁾ suspenderunt: cuius socium et commilitonem cum caperent, qui neutrius erat generis, occidere sunt dedignati, sed vinctum ac longa custodia maceratum tanti vendiderunt, quanti nec ullum huiusmodi mortales C sani capitis emerent. Nec infirmiori animo, eadem confirmati lectione, haud multo post Magistro Exarchontae occurrunt, quem

31) Fort. omne. Cas.

32) Fort. truncatum. Mar.

dum in fugam verterent, eius copias omnibus modis contriverunt. Est et aliud, quod nunc Nicephorum compulit copias in Assyrios ducere: Argorum enim omnem regionem, instans tempus, Deo iubente, eo usque fames attrivit, ut neque tritici duo Papienses sextarii aureo comparentur, hocque ubi ubertas quasi regnat. Hanc pestem, muribus cooperantibus, ita dilatavit, ut messionis tempore, quidquid ubique terrarum annonae erat, minimo dato pretio, possessoribus eiulantibus, congregarit. Quod cum iuxta Mesopotamiam faceret, ubi frugum copia muribus absentibus creverat, arenae maris multitudini annonae multitudinem coaequavit. Igitur cum vili hoc commercio turpiter fames ubi desaeviret, octoginta millia mortalium, obtentu militiae secum congregavit, quibus per continuum mensem, quod uno emerat aureo, duobus vendidit. Hae sunt, domine mi, res, quae Nicephorum copias in Assyrios nunc ducere compulerunt. Sed quales, quaeso, copias? Vere, inquam, non homines, sed hominibus similes: quibus lingua tantum procax, sed frigida bello dextera. Non inspicit in his Nicephorus qualitatem, sed solam quantitatem: quod quam periculosum illi sit, tum sero poenitebit eum, cum imbelles plurimi, multitudine animati, a nostris perpauca bella scientibus, immo sitientibus conterentur. Cum obsideritis Bareas, trecenti tantummodo Ungari iuxta Thessalonicam quingentos Graecos comprehenderunt, et in Ungariam duxerunt. Quae res, quia prospere successit, compulit ducentos Ungariorum haud longe Constantinopoli in Macedonia similiter facere: ex quibus, cum incaute per angustam redirent viam, quadraginta sunt capti; quos nunc Nicephorus de custodia eductos, pretiosissimisque vestibus ornatos, patronos sibi et de-

P. 486 fensores paravit, secum in Assyrios ducens. Verum qualis sit
Col. 1 eius exercitus, hinc potestis coniicere, quoniam qui caeteris praestant, Venetici sunt et Amalphitani. Nunc, his omissis, quid mihi acciderit animadvertite. Sexto Kalend. Augusti extra Constantinopolim in Umbria a Nicephoro licentiam accepi ad vos redeundi: cumque Constantinopolim venirem, Christophorus Patricius Eunuchus, qui Nicephori vicem eodem gerit, mihi mandavit, non posse me tunc recedere, quia Saraceni tunc occupaverunt mare, et Ungarii terram: expectandum mihi esse, donec ipsi discederent: sed utrumque, proh dolor, fuit mendacium.

Tunc appositi sunt custodes, qui mihi et meis a domo mea exitum prohiberent. Latinae linguae pauperes, qui me eleemosynarum gratia adierunt, comprehendentes ceciderunt, custodiae tradiderunt: Graecolonon meum, id est Graecae linguae gnarum, non permittebant egredi, saltem ut sumptus emeret, sed cocus solum Graecae linguae ignarum: qui non signorum signis, sed digitorum, seu capitis nutibus cum venditore emptor loquebatur; tantique nummis emebat quatuor, quanti Graecolonon obsonium uno. Et cum amicorum quidam aromata, panes, vinum, poma mitteret; solo cuncta fundentes, nuncios colaphis satis oneratos dimiserunt. Et nisi divina pietas parasset in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me, una mihi parata mors foret accepta. Sed qui permisit tentari, dedit tunc misericorditer pati. Huiusmodi me periculum secundo Nonarum Iunii usque ad sextum Nonas Octobris, Constantinopoli diebus scilicet centum viginti maceravit. Verum ut auferentur calamitates meae, in Assumptione Sanctae Dei Genitricis et Virginis Mariae, meo omine non bono venerunt Domini Apostolici, et universalis Papae Ioannis nuncii cum literis, quibus rogabant Nicephorum Imperatorem Graecorum, ut parentelam firmamque amicitiam faceret cum dilecto, spiritualique filio suo Ottone Romanorum Imperatore Augusto. Quae vox, quae inscriptio secundum Graecos peccatrix, et temeraria, quomodo latorem non occiderit; cur priusquam laederetur, non oppresserit, qui in aliis rebus saepe videor spermologus et multisonus, in hac, ut piscis, videor insonus. Obiurgabant Graeci mare, imprecabantur aequori, plus iusto mirantes, cur peccatum illud portare potuerit, cur fretum dehiens navim non obsorbuerit. Imperatorem, inquit, universalem Romanorum, Augustum, magnum, solum Nicephorum scripsisse Graecorum, hominem quemdam barbarum, pauperem Romanorum non piguit. O caelum, o terra, o mare! Sed quid, inquit, faciemus hominibus istis sceleratis, criminosis. Pauperes sunt, et si eos occidimus, manus nostras sanguine vili polluimus; pannosi sunt, servi sunt, rustici sunt; si eos flagellamus non ipsos, sed nos dedecoramus, qui nec Romana scutica deaurata, nec huiusmodi sunt crucibus digni. O utinam alter Episcopus, alter Marchio esset: culeis enim suti post acerbos virgarum ictus, post barbae seu capillorum distractionem, in mare demergeren-

tur. Sed servantur, inquit, et quousque Sanctissimus Imperator Romanorum Nicephorus haec resciscat mala, gravi custodia macerentur. Dum haec resciscerem, felices eos, quoniam pauperes; me infelicem, quia divitem, iudicavi. Cum domi essem, mea me voluntas pauperem excusabat; Constantinopoli vero positus, Croësi me habere divitias timor ipse dicebat. Sem-

Col. 2 per mihi pauperies gravis, tunc visa est levis, tunc accepta, tunc amplectenda. Amplectenda utique, quae suos perimi, subiectos sibi flagellari non patitur. Et quia haec paupertas Constantinopoli solum suos ita defendit, eodem sit solummodo diligenda. Igitur, Apostolicis nunciis in carcerem traditis, publicana illa epistola Nicephoro in Mesopotamiam mittitur; unde usque ad quintum Idus Septembris non est reversus qui afferret apologeticum nuncium. Qua die cum rediret, et me lateret, post biduum, decimo octavo scilicet Kalend. Octobris; precibus muneribusque effeci, ut vivificum atque salutiferum adorarem lignum: ubi tanto in tumultu populi clam custodibus quidam me adierunt, qui mentem meam lugubrem furtivis sermonibus hilarem reddiderunt. Decimo quinto autem Kal. Octobris, mortis vitaeque medius, ad palatium sum convocatus. Cumque ad Christophori Patricii Eunuchi praesentiam venirem, benigne me suscipiens, mihi cum tribus aliis assurrexit: quorum huiusmodi fuit narrationis initium: Ostendunt pallor in ore sedens, macies in corpore toto, crinitum caput, proluxa contra morem barba, immensum cordi tuo inesse dolorem, eo quod redeundi ad Dominum tuum terminus est dilatatus. Verum ne Sancto Imperatori, neve nobis succenseas, oramus. Reddimus autem tarditatis tuae causam. Papa Romanus (si tamen Papa est vocandus, qui Alberici filio Capostatae, adultero, sacrilego, communicavit, comministravit) literas nostro Sanctissimo Imperatori se dignas, illoque indignas misit, Graecorum illum, et non Romanorum Imperatorem vocans; quod tui domini consilio actum non est ἀμφοτέρων. Quod, inquam mecum, verbum audio? perii: haud dubium est, quin in praetorium recta proficiscar via. Sed Papa, audi, aiunt, omnium hominum stolidior, scimus dicere vis, nosque id profitemur. At ego non id aio. Audi ergo: sed Papa fatuus, insulsus, ignorat Constantinum Sanctum Imperialia sceptrum huc transvexisse, Senatum omnem, cunctamque Romanam militiam. Romae vero

vilis mancipia, piscatores scilicet, cupedarios, aucupes, nothos, plebeios, servos tantummodo dimisisse. Numquam ille hoc nisi tui suggestione scriberet Regis: quod quam periculosum ambobus fuerit, nisi resipuerint, proxima tempora declarabunt. Sed Papa, inquam, simplicitate clarus, ad laudem hoc Imperatoris, non ad contumeliam scribere putavit. Constantinum Romanum Imperatorem cum Romana militia huc venisse, ac civitatem istam suo ex nomine condidisse certo scimus; sed quia linguam, mores, vestesque mutastis, putavit Sanctissimus Papa ita vobis displicere Romanorum nomen, sicut et vestem; quod in futura vita comite ostendetur epistolis; quarum superscriptio haec erit: Ioannes Papa Romanus Nicephoro, Constantino, Basilio, magnis Romanorum Imperatoribus atque Augustis, quod quia nam dixerim, quaeso, advertite. Nicephorus periurio atque adulterio Regni apicem est adeptus; et quoniam Christianorum omnium salus ad Romani Papae pertinet sollicitudinem, mittat Nicephoro Dominus Papa epistolam sepulcris omnino similem, quae foris sunt dealbata, intus plena sunt ossibus mortuorum: impropere illi intrinsecus, qualiter periurio et adulterio acceperit super Dominos sacros monarchiam, invitet eum ad Synodum, et, si non venerit, anathemate feriat. Si superscriptio huiusmodi non fuerit, nec ad ipsum usque feretur. Nunc ad propositum redeamus. Superscriptam ex superscriptione promissionem a me memorati Principes cum audissent, nil inesse doli putantes, Grates tibi persolvimus, ajunt, o Episcopo: decet enim sapientiam tuam tantis mediatricem intercedere rebus, solus es ex Francis, quem nunc diligamus; sed cum depravata, te hortante, correxerint, et ipsi diligentur: tuque iterum ad nos cum veneris, non indonatus abibis. Corona aurea sceptroque cum huc ultra rediero, me Nicephorus donabit, tacitus dixi. Sed hic, inquiunt: vult Dominus tuus Sanctissimus cum Imperatore firmare amicitiam foedere nuptiarum? Cum huc venirem, voluit, inquam; sed quia me diu hic morante literas non recepit *σφάλμα*, id est vitium a vobis, meque captum putat et vinctum, aestnatque animus eius totus, ut Leanae, catulis raptis, donec vindictam iusta faciat acerbitate, et nuptias abhorreat, atque iram in vos evomat. Si ceperit, inquiunt, non dicimus Italiam, sed nec ipsa capiet eum, in qua ortus est, pauper, et gunnata, id est pellicea Saxonia,

P. 487
Col. 1

pecunia, qua pollemus, omnes nationes super ipsum invitabimus, et quasi Ceramicum ³³⁾, id est vas fictile, quod confractum reformari nequit, confringemus. Et quoniam te in decorum suum quaedam pallia emisse putamus, ut in medium proferantur, edicimus, quae sunt vobis digna, plumbea notentur bulla, vobisque sinantur, quae vero *κωλύμενα*, id est nationibus omnibus, prae nobis Romanis, prohibita, pretio reddito, auferantur. Quod cum fieret, quinque mihi pretiosissimas purpuras abstulerunt: indignos vos, omnesque Italos, Saxones, Francos, Bagoarios ³⁴⁾, Suevos, immo cunctas nationes huiusmodi veste ornatos incedere iudicantes. Quod quam indecorum, quamque contumeliosum sit, molles, effoeminatos, manicatos, tiaratos, teristratos, mendaces, neutros ³⁵⁾, desides, purpuratos incedere; heroes vero, viros scilicet fortes, scientes bellum, fidei, charitatisque plenos, Deo subditos, virtutibus plenos non: quid est, si non haec contumelia est? Sed ubi est, inquam, Imperatorius sermo? ubi Imperialis promissio? cum enim illi valedicerem, rogavi, ut in Ecclesiae honorem quantivis pretii me permitteret pallia emere. Qui ait, qualia vis et quantitas *ποιότητα καὶ ποσότητα*, id est qualitatem et quantitatem ponens differentiam plane non posuit, ut diceret, his, et illis exceptis. Testis est Leo Coroplastes frater eius; testis est et interpres Emodisius, Ioannes, Romanus; testis sum ipse, qui, quod Imperator diceret, etiam si interpres abesset, intellexi; sed *κωλύμενα*, id est prohibita sunt haec, inquiunt. Et cum, quae aaseris, Imperator diceret, de talibus saltem, ut somniaries, non potuit cogitare: ut enim divitiis, sapientia; ita et caeteris nationibus praestare veste debemus: ut quibus est singularis in virtutibus gratia, sit singularis et in pulcritudine vestis. Haudquaquam singularis, inquam, haec vestis fieri potest, cum penes nos obolariae mulieres et mandrogerunt his utantur. Unde, inquiunt, vobis? A Veneticis, et Amalphitanis institoribus, inquam, qui nostra ex victualibus, haec ferendo nobis, vitam nutriunt suam. Sed non amplius hoc facient, aiunt. Scrutabuntur plane, et si quid huiusmodi inventum fuerit, verberibus caesus, crine tonsus poenas dabit. Temporibus, inquam, beatas memoriae Constan-

83) *κεραμοῦ. Can.*
Intelligit. *Can.*

34) *Alias Baiuarios. Mur.*

35) Eunuchos

tini Imperatoris huc veneram, non Episcopus, sed Diaconus; nec Col. 2
 ab Imperatore, aut Rege, sed a Berengario Marchione missus, et
 multo plura ac pretiosiora pallia emi: quae neque scrutata, nec
 a Graecis visa, nec plumbo sunt signata. Nunc, Deo miserante,
 Episcopus, et a Magnificis Imperatoribus Ottone, et Ottone, pa-
 tre, et filio missus, tanto inhonestior, ut Veneticorum more pal-
 lia mea notentur, et quae quantivis pretii videntur, auferantur,
 cum in Ecclesiae mihi commissae usus ferantur. Non taedet vos
 contumeliarum mearum, immo dominorum meorum, in quibus
 contemnor? quod sum custodiae traditus, quod fame sitique
 cruciatus, quod non ad ipsos redirem hucusque retentus, nisi
 etiam ad cumulum dedecoris eorum propriis expolier rebus?
 auferte saltem, (quae sunt empta, dimittite) quae sunt dono ab
 amicis donata. Constantinus, inquiunt, Imperator, homo lenis,
 in palatio manens perpetuo, huiusmodi rebus amicas sibi natio-
 nes effecerat: Nicephorus vero Basileus, homo *ταχύχειρ*, id est mi-
 litiae deditus, palatium, ceu pestem abhorret; et vocatur a no-
 bis prope simultatis amator, atque argumentosus, qui non pre-
 tio sibi gentes amicas, sed terrore et gladio sibi subditas facit.
 Atque ut cognoscas, quanti dominos tuos Reges habeamus, quae
 data sunt coloris huiusmodi, et quae empta, via eadem ad nos
 revertentur. His dictis, atque completis *χρυσοβούλιον*, id est C
 epistolam auro scriptam et signatam mihi dederunt, vobis defe-
 rendam, sed non vobis dignam, ut mens credit mea. Tulerunt
 autem et alias literas argento signatas, atque dixerunt: Papam
 vestrum Imperiales recipere literas indignum esse diiudicamus.
 Mittit autem illi Coroplates, Imperatoris frater, non per suos
 pauperes nuncios, sed per te epistolam se satis dignam, ut, nisi
 resipuerit, funditus se periisse cognoverit. Hanc cum accepissem,
 vale mihi dicentes, dimiserunt, oscula praebentes satis iucunda,
 satis amabilia. Sed dum recederem, legationem mihi non me,
 sed illis satis dirigunt dignam, scilicet quod mihi soli, meisque D
 equos darent. Sarcinis nullum: sicque nimis, ut res poscebat
 turbatus, *διασώσῃ*, id est ductori meo, quinquaginta aureorum res
 pretio dedi. Et cum non haberem, quod pro malefactis Nice-
 phoro tunc redderem, hos in pariete invisae domus meae et in
 mensa lignea versiculos scripsi:

*Argolicum non tuta fides: procul esto Latina.
 Credere, nec mentem verbis adhibere memento.
 Vincere dum possit, quam sancte peierat Argos!
 Marmore quae vario magnis patet alta fenestris
 Haec inaquosa domus, concluso pervia soli,
 Frigora suscipiens, aestum nec saeva repellens.
 Praesul ab Ausonia Luitprandus in urbe Cremona
 Constantinopolim pacis profectus amore
 Quattuor aestivis concludor mensibus istis:*
E *Induperator enim Bareas ³⁶⁾ conscenderat Otto,
 Caede simul, flammisque sibi loca subdere tentans,
 Sed precibus remeat Romanas victor ad urbes
 Inde meis. Nurum promisit Graecia mendax,
 Quae nec nata foret, nec me venisse doletet,
 Nec rabiem Nicephore tuam perpendere quirem,
 Privignam prohibes, qui nato iungere herili.
 Imminet ecce dies furiis cum pulsus acerbis,
 Ni Deus avertat, toto Mars saeviet orbe,
 Crimine, paxque tuo cunctis optanda silebit.*

P. 488 His conscriptis versibus sexto Nonas Octobris hora decima ex
 Col. 1 illa quondam opulentissima et florentissima, nunc famelica, periura, mendace, dolosa, rapace, cupida, avara, cenodoxa civitate cum diasoste meo lintre egressus, diebus quadraginta et novem, asinando, ambulando, equitando, ieiunando, sitiendo, suspirando, flendo, gemendo Naupactum veni, quae est Nicopoleos civitas: in qua diasostes meus me deserens duobus parvis impositum navibus duobus me mandatoribus, qui Hydruntem me per mare conducerent, commendavit. Verum cum entolis, id est praeceptum ius captionis a Graecorum Principibus non haberent, ubiubi spernebantur: nec iam nos ab ipsis, sed ipsi a nobis alebantur. Quam saepe illud Terentianum mecum stomachabar: Tutore opus est, quos defensores paras. Igitur Nonis Kalend. Decemb. Naupactum egressus, biduo ad Offidarim ³⁷⁾ fluvium usque perveni, ut ³⁸⁾ meis comitibus non in naviculis, quae eos capere non poterant, residentibus, sed secus litus pergentibus. Positi itaque in Offidaro flumine, Patras alio maris in litore decem et octo miliaribus distare prospeximus: quem Apostolicae passionis locum, quia Constantinopolim ascendendo visitavimus, adoravimus: nunc eum visitare et adorare (confiteor

36) Fort. Barim, sive Barium. Mur. 37) Alias Ophidaria. Cas.
 38) Locus imperfectus. Mur.

peccatum meum) distulimus. Fecit hoc, Domini mei Augusti, revertendi ad vos, et videndi ineffabile desiderium; et ni hoc solum esset, perpetuo, ut puto, perierim. Pugnavit contra me C insensatum Auster mare flatibus ab imis turbans sedibus. Quumque hoc continuis diebus ac noctibus faceret, pridie Kalend. Decembris, ipso scilicet passionis die, intellexi meo mihi hoc accidiase delicto. Sola vexatio intellectum dedit auditui. Fames quippe nos vehementer oppresserat. Terrae incolae ut nostra nobis auferrent, interficere nos cogitabant; mare ne effugeremus, fluctibus aestuabat. Tum conversus ad Ecclesiam, quam videbam, flens et aiulans inquam: Sancte Andrea Apostole, compiscatoris, confratris, et coapostoli tui Simonis Petri sum servus. Passionis tuae locum non abhorruì, nec superbia declinavi: urit me domum redeundi Augustalis visio, Augustalis D amor. Si te ad indignationem commovit peccatum meum, eliciat ad misericordiam meorum meritum Augustorum. Non habes, fratri quod conferas; confer diligentibus fratrem Augustis, inhaerendo ei, qui omnia novit. Nosti tu quanto labore et sudore, quantisque vigiliis et impensis Romanam fratris tui Petri Apostoli Ecclesiam ex impiorum manibus ereptam ditaverint, honoraverint, exaltaverint, et in statum proprium reformaverint. Si mea me praecipitant opera, ipsorum saltem liberent merita: quosque vult praedictus, fide et sanguine frater tuus Apostolorum Princeps Apostolus Petrus, in aliis rebus gaudere et prosperari, in hac, id est, in me, quem ipsi direxerant, minime contristari. Non est, Domini mei Augusti Imperatores, verum E dico, non est adulatio haec, nec consuo nunc pulvillos sub cubito manus; res, inquam, vera est: post biduum vestris meritis tanta est fretum tranquillitate sedatum, ut, cum nautae a nobis aufugerent, ipsi Leucaten usque navigaremus, milliaribus scilicet centum et quadraginta nihil discriminis aut tristitiae patientes, nisi parum in faucibus fluminis Acheloi; ubi discurrentes velociter fluctus eius maris unda reverberat. Quid ergo, praepotentes Augusti, retribuetis Domino pro omnibus, quae Col. 2 retribuit in me vobis? dicam quid. Hoc Deus vult, hoc petit; et quamvis sine vobis hoc facere possit, vult tamen huius rei esse hypurgos, id est ministros: ipse enim quod ei offeratur dat; custodit quod exigit, ut possit coronare quod praestat. Adver-

tite igitur quaeso. Nicephorus cum omnibus Ecclesiis homo sit impius, livore, quo in vos abundat, Constantinopolitano Patriarchae praecepit, ut Hydruntinam Ecclesiam in Archiepiscopatus honorem dilatet, nec permittat in omni Apulia seu Calabria Latine amplius, sed Graece divina Mystera celebrari. Mercatores dicit fuisse praeteritos Papas, et Spiritum Sanctum vendidisse, quo vivificantur et reguntur omnia, qui replet Orbem terrarum, qui scientiam habet vocis, qui est cum Deo Patre et Filio eius Iesu Christo coaeternus, et consubstantialiter, sine initio, sine fine, permanens verus, qui pretio non aestimatur, sed a mundis corde tanti emitur, quanti habetur. Scripsit itaque Polyeuctus Constantinopolitanus Patriarcha privilegium Hydruntino Episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam Episcopos consecrandi in Acirentila, Turcico, Gravina, Maceria, Tricario, qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur. Sed quid hoc memorem, cum ipsa Constantinopolitana Ecclesia nostrae Sanctae Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae Romanae merito sit subiecta? Scimus, immo videmus Constantinopolitanum Episcopum pallio non uti, nisi Sancti Patris nostri permissu. Verum cum impiissimus Albericus, quem non stillatim cupiditas, sed velut torrens impleverat, Romanam civitatem sibi usurparet, dominumque Apostolicum quasi servum proprium in conclavi teneret; Romanus Imperator filium suum Theophylactum eunuchum Patriarcham constituit: cumque eum Alberici cupiditas non lateret, missis ei muneribus satis magnis, effecit, ut ex Papae nomine Theophylacto Patriarchae literae mitterentur: qua ³⁹⁾ auctoritate cum ipse, tum successores eius absque Papae permissu pallii uterentur. Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solum Patriarchae, sed etiam Episcopi totius Graeciae pallii utantur. Quod quam absurdum sit, censore opus non est. Est ergo meum consilium, sanctam fieri Synodum, et ad eandem vocari Polyeuctum, quod si venire, et *σφάλματα* sua, id est vitia superius scripta, canonice emendare noluerit; quod sanctissimi Canones decreverint, fiat. Vos interim, praepotentes Augusti, ut coepistis, laborate: efficite, ut, si nolit vobis Nicephorus, quem canonice arguere disponi-

39) Fort. *quorum. Mar.*

mus, obedire, audiat vos, quorum copiis non audet cadaverosus occurrere. Hoc, inquam, est, quod nos Apostolici Domini et commilitones nostri facere volunt. Non est a Graecis Romanus vilis tenendus locus; quia recessit inde Imperator Constantinus; verum eo magis colendus, venerandus, adorandus; quia venerunt illuc Apostoli doctores Sancti, Petrus et Paulus. Ac de his satis me scripsisse sufficiat, donec Deo largiente, Sanctissimorumque Apostolorum orationibus, ex Graecorum ereptus manibus, vos adeam. Et tunc non taebeat dicere, quod hic nunc piguit scribere; nunc ad propositum redeamus. Octavo Idus Decembris Leucatem venimus, ubi ab Episcopo ipsius loci Eunucho, sicut et ubique ab aliis, inhumanissime suscepti et tractati sumus. In omni Graecia, veritatem dico, non mentior, non reperi hospitales Episcopos. Divites sunt, pauperes sunt: divites aureis, quibus plena luditur arca: pauperes ministris, seu utensilibus. Soli mensulae assident nudae, paximacium ⁴⁰⁾ sibi apponentes, balneaque tunc vitro permodico non bibentes sed sorbillantes. Ipsi vendunt, ipsi emunt; ostia ipsi claudunt, ipsi aperiunt; ipsi dapiferi, ipsi agatones, ipsi capones; sed, ha, capones volui scribere; verum res ipsa, quae vera est, veritatem etiam nolentem compulit scribere: dicimus enim, quia capones sunt, id est eunuchi, quod canonicum non est: sunt et B capones, id est tabernarii, quod contra Canones est: quorum

P. 489
Col. 1

*Incipit et claudit coenam lactuca tenacem,
Claudere quae coenas lactuca solebat avorum.*

Felices eos, si paupertatem Christi haec imitaretur, pauperes iudicarem. Facit hoc asper nummus, et auri sacra fames. Verum parcat illis Deus. Hoc eo illos puto facere, quoniam eorum Ecclesiae sunt tributariae. Leucarensis mihi iuravit Episcopus, quotannis Ecclesiam suam debere Nicephoro aureos centum persolvere, similiter et caeteras plus minusve, secundum vires suas. Quod quam iniquum sit, Sanctissimi Patris nostri Ioseph acta demonstrant; quia cum Aegyptum totam famis tempore tributariam Pharaonis faceret, Sacerdotum terram a tributo liberam esse permisit. Igitur decimo nono Kal. Decembris Leucatem exeuntes, ipsique, quoniam, ut superius scripsumus, nautae effuge-

40) Id est panem nauticum. Mur.

rant; navigantes decimo quinto ad Coriphus pervenimus, ubi ante navis egressionem occurrit nobis strategos quidam Michaël nomine, Chersienitis a loco scilicet Chersona: homo ipse canus capite, facie hilaris, sermone bonus, risu semper iucundus, sed, ut post patuit, mente diabolus: quod et Deus apertis mihi monstravit indicibus, si mea tunc mens hoc potuisset conicere; mox enim, ut pacem, quam corde non ferebat, mihi osculo dedit, tota Coriphus magna scilicet insula tremuit: nec solum semel, sed ter eadem die pertremuit. Postque triduum autem, deci-
 Col. 2 mo quinto scilicet Kalend. Decembris, dum in mensa positus panem comederem, qui ampliabat super me calcaneum suum, vercundatus sol facinus tam indignum lucis suae radios abscondit, et eclipsin ⁴¹⁾ passus Michaëlem illum terruit sed non immutavit. Dicam ergo, quid illi causa amicitiae fecerim, quidnam ab eo pro recompensatione perceperim. Dum Constantinopolim ascenderem, illud vestrum pretiosissimum scutum miro opere deauratum et fabricatum, quod mihi Domini mei Augusti dedistis, caeteris cum muneribus, ut amicis meis Graecis darem, filio ipsius contuli. Nunc Constantinopolim rediens patrem pallio donavi pretiosissimo; pro quibus omnibus gratias distribuit Beisumodi. Scripsit Nicephorus, ut quacumque hora se adirem, absque mora chelandio impositum Leoni Kitonitae dirigeret; quod ipse non fecit: verum diebus viginti me retentum non suis, sed propriis me stipendiis aluit, donec a praefato Leone Kitonita nuncius venit, qui illum cur me moraretur, obiurgavit. Verum cum obiurgationes meas, lamenta, et suspiria mea ferre non posset, recessit, meque homini tam iniquo et pessimo commendavit, ut sumptus saltem me emere non permitteret, donec a me cortinam, librae argenti pretio dignam, acciperet: et quum post viginti dies inde discederem, nuncius ipse, cui cortinam dederam, nauclero iussit, ut post acroteria, id est promontorium quoddam, me positum fame perire permitteret. Hoc autem eo fecit, quoniam ne purpuras haberem absconditas, mea pallia regyravit: ex quibus dum unum vellet accipere, non accepit. O Michaëles, Michaëles, ubi vos tot simul talesque reperi! custos meus ille Constantinopolitanus Michaëli suo rivali me

41) Fuisse hoc anno solis eclipsin 22. Decembris Cuiuspalates testatur. *Mar.*

commendavit, malus pessimo, pessimus iniquo. Michaël vocatus est et diasostes meus, homo quidem simplex; cuius sancta simplicitas tantum mihi pene nocuit, quantum et istorum perversitas. Sed ab his parvulis Michaëlibus impegi in te Michaëlem magnum, semieremitam, semimonachum. Dico, et verum dico; non proderit tibi balneum, quo te assidue potas in amore Beati Ioannis Praecursoris. Qui enim ficti Deum quaserunt, numquam invenire merentur. . . . . ⁴²⁾

⁴²⁾ Cactera desunt in MS. Cas.

EXCERPTA EX HISTORIIS ARABUM

DE EXPEDITIONIBUS SYRIACIS

NICEPHORI PHOCAE ET IOANNIS TZIMISCIS.

Christianus Lassenius Phil. Dr. lectoribus S. P. D.

Rogavit me Vir illustris, *Niebuhrus*, ut ad novam, quae mox prodibit, Leonis Diaconi editionem adornandam ex Arabicis libris, quorum consulendorum in hac urbe mihi facultas data esset, exciperem quae ad res ab imperatoribus Nicephoro Phoca et Ioanne Tzimisce in oriente gestas illustrandas facerent. Quam occasionem ad istorum temporum historiam perspiciendam aliquid ex orientalibus fontibus conferendi propter summi viri apud me auctoritatem et insignem erga me benevolentiam libentissime arripui. Diligenter igitur qui mihi praesto essent historiae orientalis scriptores perlegi, ex quibus quae excerpai, hoc ordine disposui.

Primo loco exhibui excerpta ex Abulpharagii sive Barhebraei Chronico Syriaco, quod quadraginta abhinc annis publici iuris fecerunt V. V. D. D. P. I. *Bruns*, professor Helmstadiensis, et G. G. *Kirsch*, rector Hofensis. Auctor Chronici medicus fuit Melitenensis, religione Christianus; historiam universalem a creatione mundi usque ad finem saeculi decimi tertii summation et breviter exposuit libro, qui minime est contemnendus, dum copiosiores et accuratiores Orientalis historiae commentarii, Arabica maximam partem conscripti lingua, scriniis sepulti et curiosorum oculis detracti iacent. In libro, de quo h. l. dicitur, componendo lingua usus est Abulpharagius (in ceteris fere Arabice loquitur) Syriaca, cuius quum prorsus sim ignarus, de in-

terpretatione nullum penes me est indicium, quanquam comparet, adeo verborum tenaces fuisse interpretes, ut sermone parum Latino usi sint; attamen difficile sane est, ingenio linguarum Orientalium accommodare Latinam et saepenumero vereor, ne idem quod mox in aliis castigabam, alii in me castigaturi sint.

Abulpharagium excipiunt excerpta ex annalibus Abulfedae, a *Reiskio* Latine redditis et post mortem viri doctissimi et linguae Arabicae apprime periti Arabice et Latine editis ab *I. G. C. Adler*, professore Hafniensi. Notus est auctor neque instituta de eo disputatione tempus obsidebo lectoris. Ex notis Reiskianis eas tantum retinui, quae rebus dilucidandis inservirent, ceteris, quae huc non facerent, omissis,

Ex Elmacini historia Saracenica quae excerpseram, omnino omisi, quum comparatione facta vidissem, nil fere ab eo memoriae proditum fuisse, quod non copiosius et melius iam traditum sit ab Abulpharagio et Abulfeda.

Ultimo denique loco Latine interpretatus sum partem libelli, ante hos octo annos editi a V. clariss. *G. W. Freitag*, lingg. Orientt. in hac Academia prof. publ. ordin., quem linguae Arabicae praeceptorem ipse veneror, hoc sub titulo: *Regierung des Saahd-Addanla zu Aleppo. Aus einer Arabischen Handschrift herausgegeben von G. W. Freitag*. Textus Arabicus, qui hinc primum typis exscriptus est, excerptus est e codice Arabico Parisiensi, cuius partem iam antea publici iuris fecerat idem vir doctus, hoc indice: *Selecta ex historia Halebi*; ed. *G. W. Freitag*. Lutetiae Parisiorum. 1819. Praemissa est copiosa et bonae frugis plena editoris praefatio, in qua de auctoris vita et fide libro eius habenda accurate disputatum est; brevibus igitur h. l. rem expedire possum. Natus est auctor anno Arabum 588 Halebi; nomen ei fuit Ohmaro ben-Ahmed, designatur autem plerumque cognomine Cemaleddini (l. l. p. XXXVI). Vir fuit rarae doctrinae, eximiae prudentiae, ad res agendas natus atque aptus, summisque honoribus a principibus suis ornatus; diem obiit supremum anno 660 Mizri, oppido Aegyptiaco. Historiam Halebi inde a primis urbis initis diligenter et accurate, puro et simplici dicendi genere usus, memoriae mandavit, veritatis praeter ceteris studiosus; qua de re indicent lectores ipsi, si excerpta

ex annalibus eius Halebensibus cum scriptoribus rerum Byzantarum comparare velint.

Excerpta ex quovis auctore separatim exhibui, hoc potissimum consilio, ut facilius intelligeret lector, quae de quaque re gesta quisque tradat. A notis supervacuis addendis manus abstinui; minime enim ratus sum, hunc mihi datum esse locum, ut cognitionem litterarum Orientalium qualemcunque probarem, neque ullam cum scriptoribus historiae Byzantinae comparationem institui, quippe quod fines provinciae mihi demandatae excederet.

Restat, ut tribus verbis dicam de Seifeddaula, domino Halebi, patre Saahd-addaulae, cuius saepius in hisce excerptis mentio facta est. Oriundus is fuit ex nobili familia Hamdanidarum, cui nomen inditum est ab auctore, Hamdano, avo Seifeddaulae. Post varia fata annis denique 333 et 334, qui incidunt in annos p. Chr. n. 944 et 945, Halebi eiusque ditione potitus est Seifeddaula, ibique regnum suum stabilivit. (Cf. Abulf. Tom. II, p. 435. Select. ex hist. Hal. p. 37 seqq. cf. edit. not. ad h. l.) Saepius regiones Graecorum lacesavit susceptis expeditionibus, quas longius persequi ab hoc loco alienum foret. (Abulf. l. l. p. 457; 461; 467. Elmac. p. 275; p. 477 seqq. p. 286 seqq. Abulphar. p. 195 seq.) Mortuus est anno 356. (Abulf. p. 493. Select. ex hist. Hal. p. 138. Elmac. p. 280.)

Mentionem Seifeddaulae iniecit Leo (libr. II, cap. 1 — 5) sub nomine Chambdani, i. e. Hamdani, quod non ipsi, sed avo nomen fuit. Ad expeditionem, de qua l. l. dicit Leo, referendum est excerptum ex Abulpharagio, quod statim ab initio exhibui; eandem expeditionem memorant Abulfeda et Cemaleddinus, quorum verba h. l. legere haud gravabitur lector.

Cemaleddinus p. 134: „Anno 348 vel 349 Seifeddaula regiones Graecorum invasit. Quum, multis incolarum occisis, multisque captis, praeda potitus, per angustias Magharæ-Alcohol redire animo haberet et versus eas iter flecteret, Leoni filio Phocæ domestico, qui ad illas ipsum praecesserat, occurrit. Praelio ibi commisso Seifeddaula vincitur. Hostes Muhammedanis praedam captam eripiunt, thesauro impedimentisque Seifeddaulae potiuntur. Multi in hoc praelio vitam amittunt, et Abu-Ferasus Alharetus ben-Sahid ben-Hamdan captivus factus, ab hostibus Car-

shanam ducitur. Inde Constantinopolin missum anno 354 patriciis, quos captivos fecerat, datis, Seifeddaula eum cum aliis redimit.

Abulfeda Tom. II, p. 469: „Eodem anno (i. e. anno fugae 349, qui 2 Martii A. C. 960 coepit) impetebat Seifeddaula Hamdanides Romanam ditionem nova incursione, ingente cum exercitu; subigebat urbes et arces, urebat, vastabat, trucidabat homines, pecora et homines abigebat, Charsianum *) usque procedebat. Sed redituro domum intercipiebant Graeci viam per pylas; eaque ratione non tantum sua recuperabant omnia, etiam hostis potiebantur impedimentis, et quam passi fuerant, iacturam tanta compensabant in Seifeddaulae copias edita strage, ut ipse vix cum trecentis salvus evaderet. Id futurum praeviderant rerum bellicarum istorumque locorum usu periti, suaserantque propterea Hamdanidae, nollet via, qua isset, eadem redire. Ille vero spreverat consilium, vir solus sibi sapiens, monitoribus asper, qui omnia per se, nemine consulto, gerere volebat, ne, si quid rei prospere succederet, id consiliariorum sapientiae, non suae, imputaretur.”

Dabam Bonnae ad Rhenum die 23 Iunii.

I. EX GREGORII ABULPHARAGII CHRONICO SYRIACO.

(Cf. ed. Brunii et Kirschii p. 197 sqq.)

Eo anno (Arabum 348) qui Graecorum est 1272, mortuo rege Constantino, regnare coepit filius eius Romanus, qui senatum virosque principes multum honoravit, erga omnes autem magnanimus fuit. Eo anno Iones, qui etiam Schumuschkig, dux exercitus, et Nicephorus, domesticus, missi ab eo in Arabum fines, progressi sunt usque ad Abiram, unde, occisis 100 militibus, et incensis frugibus, cum triginta captivis abierunt. Siphoddaula, Halebi Emira, cum 3000 egressus, Carschenam quum pervenisset, permagnam praedam inde abduxit. Redux, pro-

*) i. e. Charsianam, urbem ditionis Graecae prope Malathiam. *Less.*

pterea quod Romani omnes angustos exitus interceperant, cum 100 tantum ex servis suis evasit. Reliquos Romani partim occiderunt, partim victos cum praeda recuperata reduxerunt, multis insuper equis, armis et numis, qui Siphoddaulae, filii Hamdani fuerant, potiti. Nobilium, qui cum eo (militaverant), simul occisi sunt, Hamed, filius Namusi, Mususia Chan et Cadi Aba-Hozain.

Anno 350 Arabum magna Arabum caterva, Antiochia, Tarsum profecta, in Romanorum insidias incidit, qui ex iis aliquos occiderunt, reliquos magnam turbam victos abduxerunt. Indignati sunt Arabes, ideoque servus Siphoddaulae, Naga, irruptione a latere Miphractae in Romanorum regionem facta, magnam praedam cum 2000 hominum, et in his 50 catenis victos abduxit.

Anno Graecorum 1274, Arabum 351, Nicephorus domesticus, cum 100,000 equitum in Ciliciam profectus, Anazarbam obsedit gravique bello vexavit, donec qui intus erant Arabes, de auxilio desperantes, pacti, ut si arcem traderent, incolumes cum facultatibus exirent, fide a Nicephoro accepta, maxime quod viderent, hostes a montis latere murum brevi perrupturos, portas aperuerunt. Nicephorum, quum ingressus vidisset, parum abfuisse, quin gladii ope sine molestia aperiret (urbem), poenituit promissum. Itaque edixit, ut in oratorium templum omnis populus congregaretur et quicumque non introiret, sanguine poenas lueret. Insequenti die pedites mane in urbem intromissi, quaecumque invenerunt, viros, mulieres et pueros, trucidarunt. Tum comportari arma in urbe coepta. Inventa sunt 40,000 loricarum praeter gladios et arcuum magnum numerum. Palmarum arborum 40,000 succisa sunt. Exire deinde omnes, qui in templo erant, iussit, et quorsum vellent, abire, mortem minatus omnibus, qui ad vesperam remanerent. Exeuntes adeo se compresserunt, ut multi eorum, viri, mulieres et liberi ea compressione perirent. Multi in via mortui sunt. Qui autem remanserunt, quorsum tenderent, ignorabant. Nicephorus templum evertit et duos urbis muros nec non aulas destruxit. Duobus et viginti diebus, quibus in Cilicia commoratus erat, Nicephorus 55 arces cepit, partim vi, partim deditione. Quum ex arce quadam, quam domini eius fide accepta tradiderant, mulieres Arabes egrederentur, et in has Armeni quidam irruerent, mariti earum zelo correpti,

gladios strinxerunt. Nicephorus Arabibus, qui gladios strinxerant, iratus, 400 viros et mulieres multas occidit. Quia ieiunium quadragesimale appropinquaverat, Nicephorus cum suis Caesaream abiit, post festos dies rediturus. Tarsensis Arabum dux, coactis 4000, adortus Romanos victus et non ipse tantum, sed omnes etiam Arabes et frater quoque Tarsensis ducis, Bar-Rababi, occisi sunt. Romani, iterum Ciliciam ingressi, expugnaverunt arcem Ziz et praesidio non ei tantum, sed reliquis etiam arcibus imposito, profecti sunt Halebum. Opposuit se Siphoddaula Romanis, sed victus est. Ceciderunt etiam omnes Hamdani filii et ipse Siphoddaula cum paucis tantum cadem effugit. Subegit Domesticus aulam eius, quae extra urbis murum sita erat, ab eaque non tantum 390 argenti talenta, sed etiam 2400 mulos et armorum infinitum numerum exegit. Aula incensa, urbem ipsam oppugnavit, in cuius muro quum aperturam fecisset, Romani transgressi caedi non prius finem fecerunt, quam defatigati erant. Invenērunt in ea 1200 Romanos vinctos, quos in libertatem restituerunt. Plus quam 10,000 puerorum et puellarum abduxerunt et praedae tantum, quanto ferendo pares erant, asportarunt. Quod reliquum erat, combusserunt. Invenērunt lacus oleo olivarum plenos, quos aqua impleverunt, ut oleum omne supernataret et deinde in terram effusum corrumpetur. Tempia everterunt, quibus destruendis Romani novem dies absumserunt. Quum in eo essent, ut abirent, obstitit sororis filius regis Romani, Nicephorum in bellum secutus, „Non discedimus,” inquit, „donec arcem aperuerimus.” Nicephorus, qui adversari non posset, „En,” aiebat, „arx ante te est; abi, ut capias.” Hic regis sororis filius vix arcis portae appropinquaverat, quum quia lapis ex apertura super arcis porta contra illum proiectus apud eum deciderat, aversa facie fugit. Tum aperta porta Dailamita quidam, nomine Bascha, fugientem secutus, hastam inter humeros eius ita adegit, ut per pectus exiret, et hoc modo interemit. Reversi eius socii cadaver ad Nicephorum retulerunt, qui mortem filii sororis regis ulturus 1200 Arabibus, qui vincti apud eum custodiebantur, capita abscindi iussit; quo facto in terram Romanorum rediit. In vicis Halebi omnino nihil corrupit, imo agrestes ita commouit: „Ne cessate ab agricoltione; nam nostra est haec terra; brevi ad vos redibimus.” Hoc tempore iterum mille pedites

Armeni, in agrum Edessenum irrumpentes, 1000 oves, 500 tauros et 10 viros Arabes abduxerunt. Hisce temporibus quum Romani Arabibus praevalerent et diripiendo omnia usque ad Armeniam maiorem pervenissent, Armenorum illi, qui metu, ne ab Arabibus, propterea quod Christiani essent, vexarentur, auferant, in fines Romanorum se contulerunt. Romani dederunt illis Sebastiam in Cappadocia, unde, quum numerus eorum valde auctus esset, miserunt, qui arcibus ab Arabibus captis praesidio essent. In omnibus expeditionibus hi quoque Armeni pedites cum Romanis exierunt, prospere plerumque praeliantes. Nicephorum domesticum cum Romanorum copiis a Halebo reversum, quum Simandoam pervenisset, nuncio de morte regis allato, omnes viri principes cum Schumuschchigo unanimi consensu anno Graecorum 1275 pronuntiaverunt regem et servum eius Schumuschchigum domesticum. Hoc ad bellum cum Arabibus gerendum dimisso, ipse Constantinopolin ingressus in regno confirmatus est. Schumuschchig Mopsvestiam per 7 dies obsedit et quamvis plus quam sexaginta locis murum perfodisset, ingredi tamen non potuit. Itaque agrum eius et agros Adanae et Tarsi incendit. Mopsvestenis 5000 virorum Tarso auxilio venerunt, sed Romani obviam facti eos omnes occiderunt; quo facto, relicta urbe, discesserunt. In Cilicia magna fames orta est, quam ob rem permulti Arabes Damascum confugerunt. Etiam Halebi, Haranae et Edessae gravis fames fuit. Anno post Domesticus iterum Ciliciam ingressus Mopsvestiam oppugnavit per tres menses, sed expugnare non potuit; itaque quum morbi et pestilentia copias infestarent, tributo imposito abiit.

Anno Graecorum 1276, Arabum 354, quum rex Nicephorus Constantinopoli Caesaream Cappadociae sedem transtulisset, Tarsenses et Mopsvesteni, misso ad eum legato, deditionem pollicentes, regem ab eo expetierunt. Respondit ille: „Nunc demum quum de regum vestrorum auxilio desperantes canum cadaveribus iam vescimini et pestilentia vos absumit, mihi vos subiicietis (tam diu nempe) donec vires recuperaveritis, ut rebellare possitis. Vobis a me nil nisi gladius expectandus est.” Litteris eorum super legati capite ita combustis, ut huius quoque barba combureretur, legatum eiecit. Tum fama est quotidie 300 mortuorum lectos e Tarso elatos esse. Rex Nicephorus congregato exercitu

Mopsuestiam obsedit et postquam cepit die Saturni, die 13 mensis Radschabi huius anni, magnam caedem in ea edidit. Quum 200,000 virorum, mulierum et liberorum vincla in terram Romanorum misisset, ad Tarsum oppugnandam profectus est. Cuius cives quum supplices incolumitatem ab eo peterent, pollicentes se portas aperturos, misertus eorum promisit, se vitam illis opesque servaturum. Ingressus urbem principes Arabes multum honoravit, mensae adhibuit et iussos, quidquid opum possent, secum auferre, Antiochiam misit, facta etiam potestate, ut quicumque non Antiochiam, sed in alias Arabum urbes ire mallet, quocunque vellet, abiret. Dedit quoque custodes tres patricios, qui ab omni eos iniuria defenderent. Armenia quibusdam, qui nonnullis Arabibus manus intulerant, manus nasosque amputavit, postquam multum flagellis caesi erant. Legatos in omnes vias cum illis misit et omnem dedit operam, ut bona cum pace ad Arabes, socios suos, pervenirent. Templum Tarsense equorum stabulum fecit. Tarso patricium cum 5000 equitum imposuit praesidium. Etiam Massisae alium patricium reliquit. Restituta Tarsus multum florere coepit. Tanta erat in ea annonae abundantia, ut 14 panis litrae una zuza venderentur. Multi ex Arabibus, priscis eius civibus, reversi sunt, quorum aliqui baptizati et Christiani facti sunt, aliqui, quorum tamen liberi omnes baptizabantur, in fide sua perstiterunt.

Anno post rex Nicephorus Amidam obsedit et, quum capere nequiret, Antiochiam multos dies oppugnavit, sed similiter capere non potuit; itaque incensis vicis hortisque vicinis abiit.

Anno Graecorum 1279, Arabum 357, Chorasani nonnulli cum 3000 Arabum Antiochenorum in Cappadociam irruperunt, sed 40,000 Romanorum, qui occurrerant, permultos Chorasani et Antiochenorum tum interfecerunt, tum vinctos abduxerunt. Arabes Antiocheni Patriarcham Chalcedonensium occiderunt et ecclesias Antiochiae multas vastarunt. Romani Sarugum profecti 300 Arabes et multas pecudes abduxerunt.

Hoc anno, quarto inter Chorasanos, qui Antiochiae erant et Arabes Antiochenos dissidio, Romani ex regione Antiochena 12 hominum millia, viros et mulieres, pueros puellasque, abduxerunt. Anno post, i. e. 1280 Graecorum, Romani Caphar-

tutam profecti 800 homines cum multa praeda abegerunt. Quum Hamadam habitatoribus vacuum invenissent, igne tectis subiecto, abierunt.

Paullo post Nicephorus, Romanorum rex, Antiochiam obsedit et inde Tripolin perrexit, ubi omnia aedificia extra murum sita combussit. Inde profectus arcem Gazae bene munitam cepit et magnam numerum vim ex ea egressit. Deinde inter Hamadam et Halebum consedit, ubi duos menses commoratus est. Captivanti et diripienti nemo erat, qui occurreret. Puerorum, puellarumque, qui apud eum vincti erant, 100,000 numerata sunt; inter quos non erat vir senex aut senex femina; nam hos partim occidit, partim liberos dimisit. Nisi mortalitas Romanos invasisset, etiam Halebum et Antiochiam cepisset. Hierosolyman quoque faciem converterat, quorsum tamen, quia milites eius caede patrata defatigati et praeda magna onusti erant, abire non potuit.

Anno 1280, qui est Arabum 359, Romani cum Christianis arcis Lucae prope Antiochiam sitae conspirarunt, convenitque inter eos, ut hi Antiochiam ingrederentur, seque metu Romanorum aufugisse significarent atque, donec exercitus Romanorum veniret, ibi remanerent, deinde ad urbem aperiendam manus intrinsecus praeberent. Quod quum hi fecissent, duorum mensium intervallo frater regis Nicephori cum 40,000 Romanorum murum Antiochiae cinxit et tum habitatores arcis Lucae a parte montis adiutores fuerunt, ut Romani Antiochiam introirent et caperent. Magna ibi caede facta, separarunt viros feminasque senes cum parvis statura eosque, quocunque vellent, discedere iusserunt. Virorum vero feminarumque iuvenum et puerorum plus quam 10,000 in terras Romanorum miserunt. Halebum etiam 10,000 equitum quum misissent, Halebenses promiserunt, se quotannis Romanis certum quoddam tributum soluturos esse, in cuius rei fidem 800 obsides dederunt. Eo tempore multum bello inclaruit imperator Nicephorus, qui omnes Ciliciae urbes, Antiochiam et Syriam in potestatem suam redagit, quam ob rem omnes Arabum gentes metu perculsae sunt. Itaque animo elatus imperatricem Theophaniam, Imperatoris Romani uxorem, invitam tamen, sibi coniunxit; neque hac re contentus duos huius filios, Basilium et Constantinum castrare voluit,

ut eorum progenie extirpata, ex se tantum regia proles deduceretur. Theophania autem, cognito eius consilio, de filiis suis admodum sollicita domesticum Schumusichigum, quocum conspiraverat, muliebribus indutum vestibus cum quibusdam aliis iniuriam passis in palatii aedem noctu nativitatis servatoris introduxit et Nicephorum certiore fecit, se stirpis suae feminas quasdam ad se in ecclesiam vocasse, ut earum secum pernoctantium colloquio uteretur. Hac ratione quam primum imperatorem somno gravatum sentiebat, Schumusichigus et qui cum eo erant, inducti in lecto eum occiderunt, eorumque, qui palatii portas custodiebant, plus quam 70 interfecerunt. Hanc caedis Nicephori causam in libris accurate scriptis invenimus; ea autem, quam beatus Mar-Michaël tanquam ab Ignatio Melitenensi acceptam refert, occisum esse ideo, quod in coningio parum fidelis fuisset, minime veri similis est, quia, eo occiso, neque cum Schumusichigo, qui post Nicephorum regnavit, neque cum alio quoquam rem habuit.

Anno 360 Arabum propterea, quod inventi erant duo Arabes noctu in templo iuxta coenobium Michaëlis Nestorianorum Mozalanorum sito occisi, Christianos Mozalanos Abu-Thagleb filius Nazeroddaulae 120,000 suzarum multavit.

Anno 362 Arabum Domesticus cum Romanorum exercitu Nisibin profectus magnam stragem ibi edidit et per 22 dies nihil aliud egit, quam ut captivaret, diriperet et regionem vastaret. Postea quum Amidam tenderet, huius urbis dux militum impetravit a Mozalae praefecto, Abu-Thaglebo, ut magnas copias cum fratre suo mitteret. Romanos adorti victores Arabes fuerunt et Domesticum captum vinctumque, Romanis fugientibus, Mozalam miserunt. Abu-Thaglebus, quo amorem cum Romanis confirmaret, benignissime habuit Domesticum, qui tamen canceri morbo ibi obiit.

Hoc anno populus Bagdalenensis, qui multos Nisibenos in captivitatem incidisse, multos occisos esse audivisset, ad iram concitatus magnum adversus Chalifam Motium, Indibrio habitum, tumultum excitavit, quod pro Arabibus certare nollent, et in eius aulam amicosque tela coniecit. Adierunt etiam nobilium quidam Emiram Azoddaulam, Cusae versantem, sollicitaruntque, ut contra Romanos milites mitteret.

Anno Arabum 364, Graecorum 1286, Romanorum imperator Ivan, idem ille Schumuschchigus, Syriam ingressus, Hamadam et Balbecum cepit et quum Damascus profecturus esset, Bar-Zaccath, nobilis Arabs Syrus, scripta ad Damasci praefectum, Phatganum, epistola, consilium ei dedit, ne, quum imbecillior esset, Romanorum regi obsisteret. Obtemperans ille huic consilio imperatori Schumuschchigo obedientiam et 300,000 szazarum tributum promisit, quo imperator Schumuschchigus contentus fuit. Huic Damasco appropinquantj Phatganus obviam factus equo descendit et terram aliquoties osculatus est. Laetus hac re imperator equum conscendere eum iussit multumque honoravit. Iussus deinde, ut coram eo decurreret et militiae specimen ederet, quum decurrisset, imperatoris laude motus iterum equo descendit terramque osculatus est. Imperatoris iussu equum conscendit et quum ille unius tantum anni tributum exigeret, denuo descendit, terram osculaturus. Imperatori equum, quo vectus decurrerat, gladium et hastam postulanti non haec tantum, sed vestimenta quoque, aromata et decem equos cum multis hastis obtulit; sed imperator istum tantum equum et istam tantum hastam accepit, reliquis redditis, benevolentia eius contentus; imo amicitiv Phatganum splendidis vestibus et praeleres operibus auro fabrefactis, vestibus argento tectis et mulis donavit. Inde Sidonem profectus est, cuius cives obviam egressi se subiecerunt dona offerentes, quapropter iis relictis Beryton duxit, quam vi aperuit et diripuit. Inde Gabalam venit et quia eius incolae resistebant, vi etiam expugnavit. Direpta ea Tarsos profectus est, ubi imperatricis Theophaniae frater venenum ei potandum praebeuit, quapropter in gravem morbum incidit et in urbem regiam reversus mortuus est, postquam quatuor annos regnaverat. Hic in agendo strenuus, corpore validus, animo fortis, bello felix erat. Statim a regni initio erga omnes magnanimum se praebeuit, captivosque dimisit. Constantinopoli magnam ecclesiam aedificavit, multas urbes, multasque regiones subegit. Mortuum principes et plebes mirum in modum luxerunt. Post eum imperatoris Romani filii, Basilus et Constantinus, per 85 annos imperium, obtinuerunt vero amore se invicem complexi. Basilus, quia bellicosior erat, Constantino fratre in urbe regia relicto, continuo cum Arabibus bella gessit.

II. EX ABULFEDAE ANNALIBUS MUSLEMICIS.

(Cf. Tom. II, p. 477 seqq. ed. Reisk.)

Anno CCCLI (qui die 8 Febr. A. C. 962 coepit) occupabant Romani, duce Domesticus *) (Nicephoro Phoca), Ain-Zarba (v. Anazarbum) pacis pacto, paucisque aliquot ibi peremtis, plurimos inviolatos dimittebant. Iidem, eodem duce, victoriae instabant, vultum tam benigne monstranti. Halebum impetebant, et ipsa urbe, praeter arcem, potiebantur. Quod ita contigit. Domesticus Seifeddaulam securum, omniumque rerum ignarum derepente obruens, copiis per otium contrahendis excludebat. Correptis igitur paucis, qui aderant, iactabat Halebensis belli aleam, sed, amissis longe plurimis, cum exigua manu in fugam ibat. Sic patebat Graecis omnis ager urbi subiectus, patebat ipsius Seifeddaulae regia, cui nomen erat Darân (seu geminae domus) extra urbis ambitum sita, ubi tercentum argenti utres **) inveniebant, quadringentos atque mille mulos, armorumque tantum apparatus, ut modum paene excederet. Urbis moenia tum admotis machinis quatiebant; depulsi tamen oppidanorum fortitudine, suaque spe deiecti, proximum in montem, Gauschan, concedebant. Interim incidebat in cives et praetorii peditatum, seu praesidia, ob quasdam in urbe rapinas, seditio, quae moenia defensoribus, in forum concurrentibus, nudabat. Quam videntes Graeci solitudinem et intestinum tumultum, subito adorti, effringunt portas, gladioque in virilem aetatem grassantur; plus decem millia puerorum utriusque sexus asportant, et praedam cogunt incredibilem, cui deferendae quum non sufficerent, quae praesto aderant iumenta, igni dant quae auferre nequibant. Decimo ab ea victoria die receptui canebat Domesticus et gravem praeda exercitum deducebat per agrum Halebensem, pagis par-

*) Ipsi imperatori Nicephoro Phocae tribuit Cedrenus occupationem Anazarbi p. 664, D; e quo patet Abulfedam temporum ordinem turbare; Cedrenus haec anno Nicephori Phocae imperatoris secundo adscribit, qui in A. Chr. 964 incidit. R. Cum Abulfeda tamen consentit Bar-Hebraeus; vid. supr. p. 12. L.

**) Uter argenti continet decies mille numos argenteos. A.

cens, inssis tantummodo colonis serere et colere; altero anno se rediturum et fruges comportaturum esse.

l. l. p. 479.

Eodem anno expugnabant Graeci arcem Dalus, aliasque tres circum arces.

Eiusdem anni decimo mense auferebant jidem captivum ex urbe Manbeg, cui praeerat, Abu-Ferasum Haretum, filium Saldi, filii Hamdani. *)

l. l. p. 481.

Eodem anno (i. e. CCCLII, qui die 29 Ian. A. Chr. 963 coepit) occiderunt Graeci suum imperatorem (Romanum iuniorem) eique alium subrogarunt. Tum filius Schemeschkik (Tzimisce) evasit Domesticus. **)

l. l. p. 483.

Anno CCCLIV (qui die 6 Ian. A. Chr. 965 coepit) Romanus imperator (Nicephorus Phocas) corona cinxit et tandem expugnavit Masisam, die Saturni, decimo tertio septimi mensis, et posteaquam gladio in incolas desaevisset, parcebat reliquis et captivos secum in ditionem suam rapiebat. Ducenta fere millia hominum numerabat urbs. Inde petiti Tarsenses se submittebant et, incolumitate precibus impetrata, emigrare iussi sunt. Terra marique emigrantibus prosecutores, a quibus in tuta loca deducerentur, a Romano usque ad Antiochiam additi. Tarsi sanum tunc in stabulum abiit, suggestus in ignem; urbs aliis incolis et

*) Cf. Elmacinum p. 223 et 224 (interpret. Lat. p. 278 et p. 280.) qui septennem fuisse captivitatem Abu-Ferasi ait, et anno domum 355 solutam, quum permutatio captivorum Romanos inter et Muslemos institueretur. Memorat Cedrenus p. 637 aliquem Chaddani, vel rectius Chamdani, h. e. Hamdanidae Seifeddaulae affinem, quem *'Anulaciq* appellat, captum et Constantinopoli productum in triumpho fuisse. Diversus est a nostro Abu-Feraso, de cuius captivitate Graeci, quantum novi, non memorant. Illius, quem laudat Cedrenus, nomen est Abu'l-Aschajer. Genealogiam eius non constituerim. Elmacinus eum appellat Abulasajirum, filium Haseni, vicarium Seifeddaulae, scilicet in arce Tel-Patric eumque in carcere Constantinopoli perisse ait. R. Quadriennem captivitatem Abu-Ferasi fuisse, auctor est Abulfeda p. 497; cf. praeterea de Abu-Feraso quae annotant Cl. Freitag ad *Sel. ex hist. Hal.* p. 138. 139. L.

**) Confundit noster h. l. tempora et homines. Debuerat dixisse: anno 360 (Christi 969) peremptus fuit Romanus imperator (Nicephorus Phocas) et qui hactenus Domesticus fuerat, Ioannes Tzimisce, in eius locum successit. Nam Romanus, Nicephori antecessor, iamdudum fato suo decesserat. R.

novis aedificiis atque munimentis instructa. Dein redibant quidam paullatim ad pristinas sedes, alii prorsus non excesserant, Christianam fidem professi. His rebus gestis redibat Romanus Constantinopolin.

l. l. p. 487.

Anno CCCLV (qui die 27 Dec. A. Chr. 965 coepit) excurrebant Graeci in agrum Muslemicum. Primus impetus Amidam perculit, tum missa facta eius obsidione, Nisibinam; inde transgressi e Mesopotamia in Syriam, diu haerebant circa Antiochiam; tandem Tarsum repetebant.

Eodem liberabat Seifeddaula supm affinem, Abu-Ferasum Hamdanidam, e vinculis, facta captivorum permutatione, per quam Mualemorum ingens multitudo libertatem recuperavit.

l. l. p. 503.

Interea dum Mesopotamiae domini hunc in modum intestinis bellis ipsi sese lacerant, via patebat Romanis per Syriam usque ad Tripolin. Arcem Erach expugnabat eorum imperator. Inde tendebat Emessam, quam incolis vacuam facillime nactus (advenientis terrore patriam deseruerant), iniectis ignibus pervastabat. Ab ea excursionione redibat ad tractum maritimum, quem rapinis et populationibus desolabat, et octodecim suggestus (e totidem fanis maioribus) eiiciebat. Postquam duo menses incubuisset Syriae, abibat domum praeda gravis et captivis numero haud facile complectendis.

Anno CCCLIX (qui die 13 Nov. A. Chr. 969 coepit) rursus invadebant Romani Syriam, et Antiochia violenter expugnata caedibusque et rapinis pervastata, Halebum petebant, quam Corubeh *) tunc tenebat, Seifeddaulae mancipium, heri filio, Abu'l-Maaliio Scharifo extortam, ut modo diximus. Hic in arcem se receperat, urbe hosti permissa. Obsidione ad temporis aliquod tolerata, pactus Corubeh certum annum tributum pro Halebo et agro circa, Romanos avertebat, sumtis secum obsidibus abeuntes. Ita locus factus Muslemis ad pristinas sedes revertentibus. Iuris Halebensis autem tum erant hae praeturae, Hamata, Emessa, Cafar - Tab, Maarra, Apamea, Schaizar et his interiecta loca.

*) In excerptis ex historia Halebi infra exhibendis scribitur hoc nomen Carghujah; quod, nisi fallor, recte se habet; omissis enim punctis diacriticis, quibus distinguuntur litterae Ghain et Ye ab Ain et Be, facile corrumpi potuit nomen illud in Corubeh. L.

In Armenia quoque Graeci Malazcardam *) oppugnabant. Ut paucis complectar, totus ille tractus Syriae maritimus, et quae circa Euphraten, patebant Graecorum libidini, nemine neque hostem arcente, neque terras tuente, praesidiis et rectoribus nuda s

l. l. p. 507.

Deus tamen afflictis Muslemis praesidium aderat et liberator e tantis angustiis. Ille enim ipse Romanus imperator, quem hactenus in Muslemicam ditionem adeo saevientem vidimus, qui spe atque cupidine totam Syriam iam devoraverat, qui orbem fidelem terrore sui compleverat, hoc ipso anno muliebribus insidiis occubuit. Erat ille Nicephorus, qui sublato decessore suo rege, uxorem eius in matrimonium duxerat stirpe ortus non regia, idque animo agitabat, ut superioris thori masculam prolem exsecaret, quo suae regiam dignitatem perpetuam assereret. Sed indignum et intolerabile facinus detestata et impedire nitens puerorum mater conspirabat cum Domestico in viri caedem, structo in hunc modum dolo. Conscios, Domesticum puta et eius amicos, habitu muliebri deformatos, de nocte in sacellum aliquod, Nicephori cubiculo proximum, introducebat; et tyranno profundum stertente, foribusque obseratis, ipsa surgens per eam portulam intromittebat percussores, per quam e cubiculo aditus ad sacellum patebat. Itaque aggressus dormientem Nicephorum ingulabat Domesticus, deus autem eius ministerio quietem populo suo a molestissimo vexatore praestabat. Domesticus inde unum ex Imperatricis filiis, e priore matrimonio, et genuino sanguine regio creatum, Augustum nuncupabat. De cetero Domesticus is appellatur, qui regionum Byzantinarum cis Hellespontum in orientem porrectarum curam gerit.

l. l. p. 511.

Anno CCCLXI (qui die 23 Oct. A. Chr. 971 coepit) invadebant Graeci Djeziram (i. e. Mesopotamiam) Edessam, Nisibinam, caedibusque grassabantur et rapinis; contra quos auxilium implorantes Bagdadum confluebant extorres Muslemi. Quod in

*) Malazcardae oppugnationem Elmacinus p. 280 ad annum 353 refert. Nam quod ibi bis legitur *regio Kerdae*, vitiosum est et Malazcarda reponendum. Forte conciliari possint hi duo auctores, si dicas Romanos hanc arcem, quam anno 353 ceperant, deinceps amisisse, et hoc demum rursus recuperasse. R.

tumultum plebem Bagdadica concitabat. Perferuntur miserrum querimonias ad Bochteiarum, Bagdadi supremum Emirum, venatione tum temporis occupatum; qui promptam quidem opem laturum, et hostes finibus exacturum promittebat; ideoque Chalifae necessarios instruendae expeditioni sumtus rogabat, et invitum multumque obluctantem opibus haud contemnendis emungebat. Vana tamen ista omnia et ad speciem ludibriumque composita. Queri quidem Motius pecuniam sibi nullam esse; mirari, quare numos a se requirant, cui praeter nominis gloriam et dignitatis in publicis precibus speciem, in facultatibus et auctoritate reliquum nihil fecerint. Si tamen inique secum agere decrevissent, malle Chalifatum eiurare. At ridens Bochteiar frigidam excusationem, graviora et necessitatem tergiversanti admovendam minabatur. Quapropter coactus Chalifa vendebat suppellectilem, indeque coactum aes ad quadraginta millia drachmarum mittebat Buidae. Ille autem tantum aberat, ut eo, quo flagitarat, impenderet, ut, qui expeditionem contra Graecos vel fando nominaret, auditus nemo ex eo tempore fuerit, sed in necessitatibus deliciisque suis perdebat. Inde iactatum Bagdadi fuit vulgare illud scomma, multatum Chalifam a Bochteiario fuisse (tanquam inferiorem a potiore, aut sontem a praetore).

l. l. p. 513:

Anno CCCLXII (qui die 11 Oct. A. Chr. 972 coepit) excurrebat Domesticus in tractum Maiafarekinae, quem depraedabatur. Huic Muslemos contemnenti et incauto immittebat Abu-Taglab exercitum cum fratre, Hebatalla, qui praelio congressus fudit Graecos, ipsumque cepit Domesticum; quem in vinculis ad fratrem misit. Ea in custodia incidebat Domesticus in morbum, unde periit, invalida medicina, quam Abu-Taglab ipsi adhibebat.

III. EX CEMALEDDINI ANNALIBUS HALEBENSIBUS.

Hoc anno (i. e. anno fugae 357) excurrebat agmen Romanorum, tum peditum, tum equitum, ex eis, qui finibus imperii tuendis relictis erant; numero erant V millia. Primum agrum Halebensensem petebant. Quos quum aggressus esset Karghujah cum exercitu Halebensi, captus est; ipse quidem paullo post

evasit, copiae autem eius fugatae sunt, multis ex satellitibus Seifeddaulae a Romanis captis. Deinde Imperator Romanorum Maahræ-Alnohmanam adortus est, oppidoque potitus, fanum maximum et maiorem aedificiorum partem dirui iussit. Eodem modo in Maahræ-Maxrinam saeviebat, vitae tamen incolarum, quorum MCC erant, pepercit, eosque in ditionem Romanam captivos abducendos curavit. Tum aggressus est Caferthabam et Schaizaram, cuius templum combussit, neque aliter Hamatam tractavit; Himza deinde expugnata, omnes qui eo confugerant captivos fecit. Tum Ircatam impugnavit, qua urbe capta incolisque in captivitatem redactis, ad Tripolin usque progressus est; sed quàm vidisset, suburbia ab incolis iam fuisse combusta, Djabalam se convertit, qua potitus, Laodiceam duxit. Convenit eum Abu'l-Hosainus Ali-Ben-Ibrahim-Ben-Iusuf-Alfuzai, quicum pactiorem fecit ea conditione, ut obsides ex urbe sibi traderentur; asseruit autem ille, imperatoris se esse cognatum et quum Rómanus maiores eius agnovisset, Sardeghum (Strategum) eum creavit; hac itaque ratione incolumes evaserunt Laodiceae incolae. Inde Antiochiam ducens in potestate sua tenuit 100,000 captivorum, puerorum, puellarum, iuvenumque; nam hos solos captivos fecerat, viris et foeminis profectionis aetatis, atque senibus aut-interfectis aut dimissis. Dicitur omnino in hac expeditione 18 suggestis *) potitus esse; vicorum autem quos diripuit et combussit, numerus definiri nequit.

Castris ante Antiochiam positis, neque cum incolis manum conseruit, neque omnino legatum ad eos misit, sed castellum e regione Antiochiae exstruxit, eique praeposuit Michaëlem Albordji (Burtzam), cuius dicto audientes esse iussi sunt duces limitanei. Quum rumor inter homines percubisset, id consilii Romano esse, ut totam hiemem Antiochiam obsidione cinctam teneret, aliasque mitteret copias Halebum oppugnatum, Karghujah Saahdaddaulae **) persuasit, ut Halebum relinqueret, ne in urbe obsideretur. (Narrat deinde auctor, Karghujahum, qui Hadjibus, i. e. comes palatii Saahdaddaulae erat, summam rerum Halebensium sibi arrogasse, urbemque Halebum, arce exstructa, murisque reffectis, munivisse, socio regni facto Bacdjuro, cui nomen Emiri inditum sit; imperatorem autem Roma-

*) I. e. urbibus, ubi condita erant templa. L.

**) Filio Seifeddaulae, de quo supra verba fecimus. L.

noram, hoc audito, domum reversum esse; factum esse hoc anno 358 mense Muharrem; deinde Saahdaddanlam, sociorum manu collecta, mense Ramadhano Halebum oppugnasse et manum cum Karghujah et Bacdjuro conseruisse; tum pergit:) Scripsit deinde Karghujah ad Romanos et Patricium quendam, qui in finibus ditionis Romanae versabatur, rogavit, ut sibi auxilio veniret. Hic, unus eunuchorum Nicephori, nomine Thorbasi, copias eduxit, tum autem iter Antiochiam versus deflexit propter hanc causam, quod inter imperatorem Romanorum, quum is, secum ducens captivos et praedam, ut supra traditum est, Bukae *) versaretur, et incolas huius urbis, qui Christiani erant, convenisset, ut hi Antiochiam migrarent, simulantes se metu Romanorum domicilia reliquisse, ita ut istic habitantes Romanis Antiochiam obsidione petentibus ad urbem expugnandam auxilium ferrent. Quo facto consilia cum Christianis Antiochiae incolis coniungere et Thorbasium certiores fecere, vacuum esse urbem et praefecto destitutam. Incolae autem urbis Muhammedani muros deseruerant et negligentiores erant in urbe custodienda, quum exercitus Romanus ad XL millia, ducibus Thorbasio et Ianiso - ben - Schomeschkik, aggrediretur et Antiochiam obsidione cingeret. Incolae Bukae ab ea quam tenuerunt summi muri parte descenderunt et moenia urbis vacua reliquerunt; tum ascenderunt Romani et urbe potiti sunt. Factum hoc est nocte 13ma mensis Daulhidjdjae anni 358. Penetrarunt Romani in urbem, combusserunt et captivos fecerunt, fuit autem nox nativitatis. Quum Romani montem urbis ascendissent, prehenderunt custodes et eis dixerunt: „Laudate et praedicate Deum magnum.” Qui hoc non fecerit, hunc interfecerunt. Custodes itaque proclamaverunt: „Magnus est Deus neque Deus est praeter eum.” Qua quidem re impediti sunt incolae, quo minus verum rerum statum animadverterent, donec Romani omnibus turribus potiti fuerint et omnes una clamorem ediderint. Omnes, qui ad portam Aldje-nan (hortum) dictam pervenire properabant, captivi facti sunt. Caetera autem, quae ad portam maris se congregaverat, repagula removit et hoc modo incolumis evasit.

Romani in monte urbis arcem extruxerunt et maximum forum suile fecerunt, posthac tamen patriarcha eo loco pro horto

*) Ex hoc loco apparet mendose nomen scriptum esse ap. Abulpharag. p. 205, ubi Luca legitur. L.

usus est. Dein quum Thorbasius Halebum duceret, ut auxilium ferret Karghujah et Baodjuro, qui ab Abu'lmaahlio (Saahdaddaula) oppugnatione premebantur, Abu'lmaahlius, obsidione relicta, primum Chumazereh, deinde Maahrre Cnohman profectus est; Graecos vero cepit cupido Halebi occupandae; urbem itaque oppugnarunt et a parte septentrionali expugnarunt; quo facto arcem circumdederunt. Tum res ad pactionem venit, hisce conditionibus, ut pro unoquoque locorum, magnorum atque parvorum, quae pacto inclusa essent, solveretur tributum denarii, 16 drachmas Islamicas pretio aequantis; et praeterea e regionibus pactione comprehendendis 700,000 drachmarum quotannis Romanis penderentur. Urbes Himz, Dsusijjah, Salmijjah, Hamah, Schaizz, Caferthab, Afamijjah (Apamea), Maahrre'Inohmân, Halebum, Djeblalsumak, Maahrre-Maxrin, Kennisrin, Atsareb usque ad limitem palatii, quod Atsarebum attingit et firmum vocatur, (tum universa regio, quae porrigitur) usque ad Arhab, Maşufân, Cimar,*) Barzaja et campum, qui prope Ahfas est, a dextera parte limitis: haec omnia permanserunt domino Halebi, cetera Graecis adjudicata sunt, (nimirum tota regio,) quae a Barzaja orientem versus extenditur usque ad fluvium Abu-Solaimân et pylos Sanjab dictas, tum ad Nafudsam, Awanam et Tel-Hamid et dextram Sadjuri ripam et quidem usque ad alveum fluvii, ubi in Euphraten sese exonerat. Ceterae pacis condiciones hae fuere:

Karghujah, duce (Emiro) Muhammedanorum, qui in hac dignitate permanere deberet, mortuo, res tradendas esse Baodjuro, quo defuncto ab imperatore Romano eligendum esse ducem ex incolis Halebi; Muslemis autem non esse ius cuiusvis ducis constituendi. A Christianis nullum per hancce ditionem tributum esse exigendum, iis tantummodo exceptis, qui ibi domum aut villam possiderent; si adveniret exercitus Muslemicus, expeditionem in nomen Romanum facturum, defendendum esse a Karghujah hisce verbis: „duc per alias regiones ac nostras; ne intres ditionem pactionis”; sin dux harum copiarum haud pareret, armis esse petendum et vi repellendum; cuius rei sin minus potis esset Karghujah ipse, litteris adeundos esse imperatorem Graecorum et Thorbasium, ut copias mitterent hostibus repellendis pares. Si quid comperissent Muslemi de adventu magni exercitus (hosti-

*) Nomen in codice punctis diacriticis caret, ideoque incertae est scripturae.

his), scribendum esse ad imperatorem et ducem copiarum, ut hi, de re certiores facti, rebus suis consulerent. Sin autem expeditionem in terram Muhammedanorum suscipere in animo haberent imperator et dux copiarum Romanorum, obviam eundum esse a Bacdjuro usque ad locum, ubi imperatum ei fuisset; atque Bacdjuro Romanum per ditionem pacis comitante, non fugiendum esse ab incolis vicorum, ita ut emeret exercitus Romanus quo opus ei esset, praeter stramentum, quod pro more bellico nulla solutione facta suppeditandum esset; a duce Muhammedanorum usque ad fines obviam esse eundum copiis Romanis, ut eis praesto esset; quae quum extra fines egressae essent, licitum esse Emiro in ditionem suam reverti. Si expeditionem facerent Romani contra sectam ab Islamo diversam, coniungendum esse exercitum Emiri cum Romano et consociatis armis dimicandum, utut iussus fuerit Emirus. Si quis ex Muslemis religionem Christianam amplexus fuisset, nil contra eum permissum esse Muslemis, neque Christianis permissum esse quid contra quemlibet Christianorum, qui in Muslemicam transierit sectam. Si servus, Christianus seu Muslemicus, vir sive foemina, in eam quam definivimus regionem ex alia aufugisset, haud celandum esse a Muslemis, sed indicandum; tum solvendum esse a domino pretium 36 denariorum pro eo, si vir esset, pro foemina 20 denarios Romanos, pro puero sive puella 16; sin autem non possideret (dominus) quo solveret pretium liberationis, a domino solvendos esse tres denarios, quibus ab Emiro acceptis, restituendum esse servum. Si baptizatus esset, qui aufugisset, haud licere Muslemis eum retinere, sed pendendum esse Emiro a domino, quod sancitum fuerit, quo facto, restituendum esse servum. Si quid ex ditione Romana fur rapuisset et fuga se subtraxisset, mittendum esse ab Emiro ad ducem exercitus Romani, ut poenas lueret. Si Romanus regiones Muslemicas visitaret, haud impediendum esse a negotio suo. Si speculator ex ditione Muslemica Romanam intrare vellet, arripiendum esse et in vincula coniiciendum. Haud excidendam esse a Muslemis arcem, nec novam extruendam; quod autem excisum fuisset, restaurandum esse. Nullum Emirum Muslemicum nec recipiendum esse a Muslemis neque ab ullo eorum praeter Bacdjurum et Karghujah litteris esse adeundum. His (Karghujah et Bacdjuro) mortuis haud licere Muslemis Emirum e regione Muslemica arcessere neque ab (aliis) Muslemis auxilium petere,

sed recipiendum esse eum, qui ab imperatore Romano ex ditione pacis electus fuerit. Post mortem Karghujah et Bacdjuri constituendum esse ab imperatore iudicem (Kadhi) e Muslemis, qui secundum leges eorum ius diceret. Graecis licere destructas in his regionibus ecclesias restaurare; patricos et episcopos, qui ad Muslemos pervenirent, pro dignitate esse accipiendos. Quod autem attinet ad portorium ex ditione Romana exigendum, pactione sanctam est, ut portitores imperatoris cum eis, quos constituerent Karghujah et Bacdjurus una sederent, ita quidem, ut pro mercibus, quae constarent ex auro, argento, sericis Graecis, bombyce rudi, lapidibus, gemmis, margaritis et attalicis aulacis portorium exigendum esset a portitoribus regis Romani; pro vestibus autem, linteis, pecore et aliis rebus a portitoribus Karghujah, et hoc mortuo, Bacdjuri; denique utroque defuncto pro omnibus mercibus portorium exigendum esse a portitoribus Romania. Denique constitutum est, ut quum comitatus (mercatorum) ex ditione Romana veniret Halebum profecturus, scribendum esset a praefecto regionum limitanearum ad Emirum, qui quum rem comperisset, homines mitteret, qui eum consalutarent et Halebum comitarentur; si posthac in eum impetus factus esset, Emiri esse restituere quod direptum fuisset; idem esse faciendum, si in comitatum impetus factus esset a tribu Arabum Scenitarum aut Muslemis in ditione Emiri.

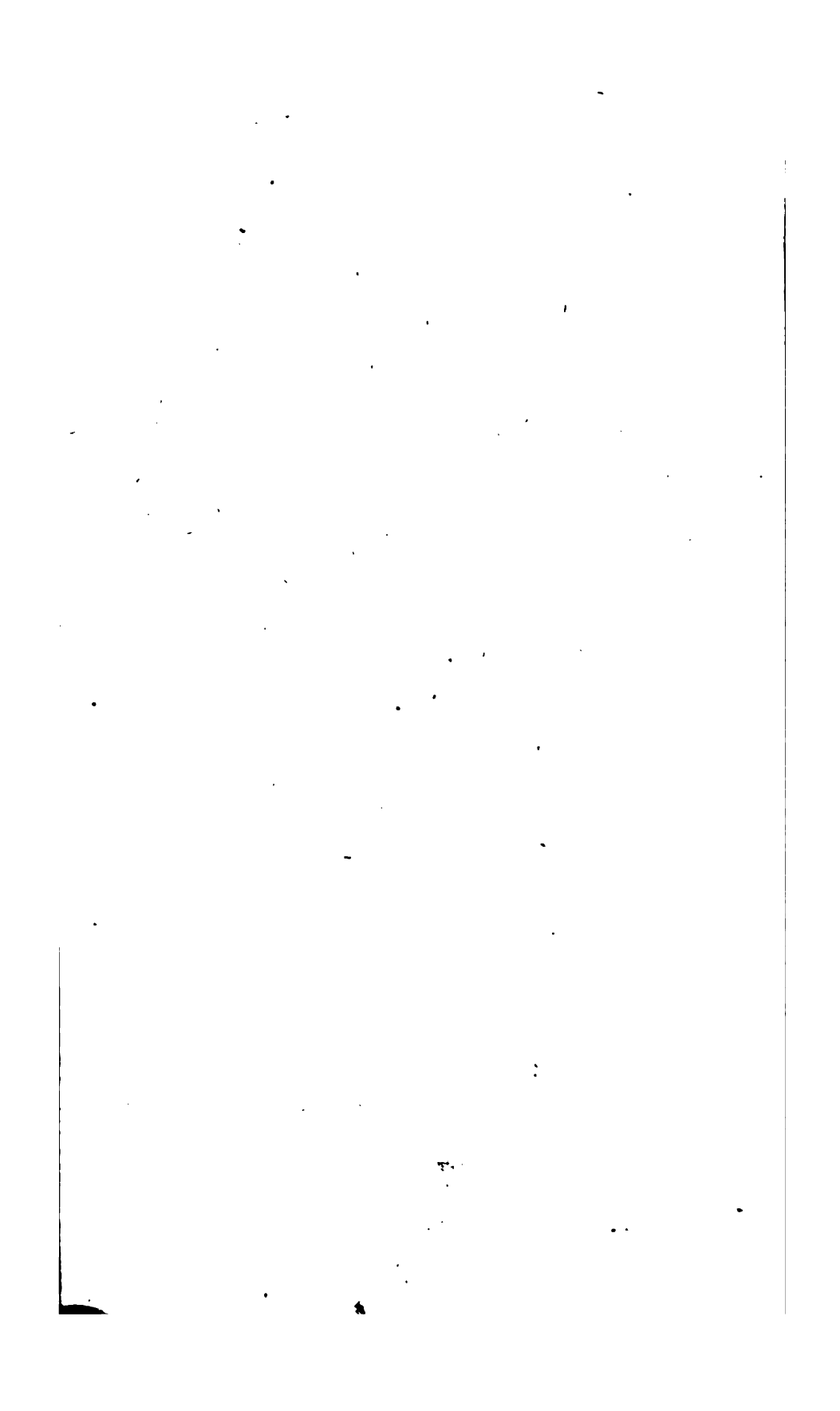
Iurarunt in hasce conditiones multi urbis senes una cum Karghujah et Bacdjuro, obsides autem Romanis traditi sunt ex incolis Halebi Abu-Alhasan - ben - Abi - Asamah; Kesri - ben - Kosur; filius sororis Ebn - Abi - Ihsa; frater Abu' - Ihsani Alhaschschab; Abu' - Ihsan - ben - Abi - Thaleb; Abu' - Ithajjeb Alhaschemi; Abu' - Iifaradj Alahththar (Aromatarius) et Iumn, satelles Karghujah. Conciliator huius pacis fuit vir Haschemita, incola Halebi, nomine Thaher.

Dein Romani Halebo abierunt et retinuit Karghujah praefecturam suam; res administrabant is et satelles eius Bacdjurus. Factum est hoc mense Zafaro anni 359.

(Narrat deinde auctor, Karghujah et Bacdjurum postulasse ab Abu' - Imaahlio (Saahdaddaula), ut partem tributi, quod regionibus Muslemicis impositum fuisset, solveret; quod quum recusasset, Himzam oppressam fuisse a Graecis. Posthac Bacdjurum anno 364 in vincula coniecisse dominum suum, Karghujah, summaque rerum esse potitum; quod quum audivisset Abu' - Imaahlius, Halebum duxisse, urbemque obsidione cinxisse; Bacdjurum autem auxilio vocasse Romanos, qui tamen eum reliquerint, Nicephoro interemto; anno denique 367 Halebo potitum esse Abu' - Imaahlium; quae omnia ut aliena ab historia Byzantina in transcurso tantum indicare volui. L.)

ANNOTATIONES.

CAR. BEN. HASII
IN
LEONIS DIACONI
HISTORIAM
NOTAE PHILOLOGICAE ET HISTORICAE.

IN LIBRUM PRIMUM.

Pag. 3. ed. Bonn. lin. 1. Εἴτερό ἄλλο τι] Caleber scriptorum P. 185 Byzantinorum locus communis, de utilitate historiae. Leo Agathiam ut toto opere item hic imitatur, et sententiis, 'Ῥῥῆδιον μὲν οὖν ἤκιστα ἂν εἴη ἅπαντα διεξιέναι καὶ ἀπαριθμῆσθαι, ὁπόσων ἀγαθῶν ἡ ἱστορία τὸν βίον ἐμπλέκῃσιν· et ipsis vocabulis translatis, usque ad illa praefat. Agathiae, 2. D. εἰ μὴ τι καὶ μᾶλλον ὀνίνησιν.

Pag. 4. lin. 9. πολλῶν ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ] Agathiae 4. B. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ ξυνέβη μεγάλους μὲν πολέμους πολλοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπροσδόκητα ἐυφραγεῖναι, et quae sequuntur.

Ibid. lin. 21. τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου παραγαγεῖν.] Ex S. Paulo I. ad Corinth. VII. 31. παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ubi tamen, quae apud Leonem active, neutrali significatione intelligenda. Vide Schleusnerum Lexic. in Nov. Test. II. 392. Meliusque, opinor, Leo vel superiori phrasi scripsisset ἠλλμενίσαι, vel hic, παράγειν.

Ibid. lin. 22. Ἀλλά μοι εἴη — μὴ δεύτερον τῆς προθυμίας δραμεῖν] Ex Agathia 5. C. ubi cusum, Ἀλλά μοι ἄξιόν τι δραῖσαι τῆς προθυμίας. Corrige ex Leone, quod mens omnino postulat, Ἀλλά μοι εἴη, ἄξιόν τι δρ. τῆς πρ. Modo contingat mihi, ut efficiam aliquid dignum desiderii mei, sive, studii mei. Locis, ubi εἴη sequente infinitivo votum significat, nihil est sane frequentius. Vide Viger. De idiotism. 237. Plutarch. M. Bruto 1002. E. εἴη μὲν, ὦ Βροῦτε, νικᾶν. Iosephus Antiquit. Iud. 645. C. 670. G. Eadem vox, εἴη, restituenda loco Concilii Lateranensi. III. 864. A.

- Ἄλλ' ἐνθαπὲρ ἂν ὁ τοῦ πῶς εἶναι τισι ἑτεροφυνῆς (sic) εἶναι λόγος. Scribendum, ἑτεροφωνῆς εἴη λόγος, ex S. Cyrillo Dialog. de S. Trinitat. V. 1. 468. C. unde haec petita sunt. Simul corrige
- P. 186 proxime praecedentia Actis eiusd. Concilii, 863. A. mire ab interprete translata: *Quod eandem naturam habet secundum operationem et indistinctimiliter aequale est, non habebit ex parte quioquam, de qua creata sunt.* Emenda: *Quod eiusdem speciei operationem habet et aequale est sine ulla differentia, id quibusdam in rebus differentiam habere non potest.* Nam sic verti debent Graeca illa: *Τὸ ταυτοειδὲς κατ' ἐνέργειαν καὶ ἀπαρράλκτως ἴσον, οὐκ ἂν ἔχοι διαφορὰν ἐπὶ τισι τῶν ὄντων.* Tametsi apud S. Cyrillum, unde haec item translata sunt, paulo aliter se habeant. Adde, eiusdem vocis, εἴη, formam pluralem; εἴεν, vel εἴεν ἂν, interdum sic adhiberi, ut vertenda sit, *significant, intelligi possunt.* Quod moneo, quia in eo nonnulli suboffenderunt. Velut in loco corrupto Eusebii In Psalm. I. 388. E. εἴεν ἂν πόλεις τῆς Ἰουδαίας; δι' αὗς ἀκολουθῶς τῇ ἐπουρανίῳ Σιών αἱ πόλεις παρὰ τῷ πατρὶ μουαί. Vertit Montefalconius: *Fuerint Iudaeae civitas? Sed consequenter dicamus, esse caelestem Sion, ubi mansiones apud Patrem multae.* Legendum, εἴεν ἂν πόλεις τῆς Ἰουδαίας ἀκολουθῶς τῇ ἐπ. ut sit sensus: *His vocabulis, civitates Iudaeas, consequenter ad caelestem Sion (de qua proxime supra), intelligi possunt multae illae, quae apud Patrem exstant, mansiones.* Itaque non male Gentianus Hervetus reddidit locum S. Gregorii Nysseni In Cantic. Cantico. I. 552. A. Εἴεν δ' ἂν οὐτοι τόξα μὲν αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις, αἱ κ. τ. λ. *Li autem forte fuerint angelicae potestates, quae etc.* Eandem significationem habet verbum ἱστί, nisi quod magis affirmet. S. Athanasius Orat. II. contra Arian. I. 525. C. ὅτι δὲ τὸ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησε... τὸ ἡρξάτο ποιεῖν ἱστί, „quod haec verba, in principio fecit, ... idem significant ac, coepit facere.” Ubi iterum Montefalconius paululum erravit. Eodem sensu adhibentur a scholiastis commentatoribusque Graecis verba ἐξακούω, λαμβάνω, μεταλαμβάνω, sicut accipere apud Latinos, ut sint vertenda exponere, interpretari, sensu praesertim allegorico et anagogico. De verbo ἐξακούω posterius. Significationis vocum λαμβάνω et μεταλαμβάνω, quarum utraque in Lexico summi viri Schneideri notata exstat, ponam hic quaedam exempla. S. Basilias Comment. in Esaiam, I. 889. A. τὸ γὰρ Βασάν εἰς τὴν αἰσχύνην μεταλαμβάνουσιν· Βασάν enim interpretantur ignominiam. Eustathius, 1396. 27. τὸν Ὀδυσσεῖα μὲν εἰς φιλόσοφον οἱ παλαιοὶ μεταλαμβάνουσιν, philosophum per allegoriam significare aiunt. Plenior phrasis apud S. Gregorium Nyssenum In Cantic. Cantico. I. 544. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα μεταλαμβάνων εἰς τροπικὴν σημασίαν. Vide quoque Eusebium Praeparat. Evangel. 310. C. 474, B. 516. B. Verbum λαμβάνω sic usurpat Origenes Contra Cels. 318. C. τοῦ

δοῦσθαι λαμβανόμενον πνευματικῶς· *cum videre intelligitur spiritaliter.* Idem In Matth. I. 484. E. δύνανται οἱ Φαρισαῖοι λαμβάνεσθαι εἰς τοὺς διδασκάλους τῶν Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων· *Pharisaeorum nomine intelligere possumus doctores traditionum Iudaicarum.* Huetius perperam: *Pharisaei docendis Iudaeorum traditionibus assumi possunt.* Concil. Ephesinum, 1282. B. ἐπὶ δὲ τῆς Θεότητος ταῦτα καὶ ψευδῇ λαμβανόμενα, καὶ ἡμῖν ὡς συγκοφάνταις δικαίας κατακρίσεως αἰτία. Ubi vulgatus interpretēs omnino nihil vidit, scribens: *In Deitate vero haec mendacia sunt, cum suscipiuntur, et nobis calumniae blasphemiae condemnationis causa.* Sensus: *Haec autem, si de Divinitate intelliguntur, et falsa sunt, et nobis tanquam calumniatoribus causam iustae condemnationis afferunt.* Eandem vim habere verbum ἔξακούω, iam alii notaverunt: addam exempla Eusebii Praepar. Evang. 675. C. Porphyrii De abstinentia 54. A. ἀ δὲ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑστέραν πλημύλειαν ἐκβαλόντα [l. ἐκφαλόντα], οὐκ ὀρθῶς ἔξακούομεν, *non recte interpretamur.* S. Basilii In Hexaëmeron I. 74. B. In Esaiam 839. C. Adversus Eunomium II. 51. D. διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἄνοιαν, ἀνθρωπικῶς ἔξακουόντων τῆς γεννήσεως τοῦ υἱοῦ· *qui generationem filii humanitus accipiebant:* ubi nota, ἔξακούω construi cum genitivo. Photius Epistola ad episc. Aquileiens. 533. A. αὐτοὶ τὸ, ἐκ τοῦ ἑμοῦ, οὐχ ὡς εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἔξακούοντες· *non ita, ac dixit Servator, intelligentes.* Nolo alias auctoritates congerere, quae magno numero P. 187 occurrunt. Quo magis mirandum, Frontonem Ducaem et Harduinum in hac voce lapsos, epistola Dionysii Alexandr. ad Basilidem Concil. I. 187. A. οἱ δὲ σοφώτερον ἔξακούοντες, *qui autem [hoc vocabulum ὀψι] saniori sensu, seu doctiore sensu, intelligunt.* Illi verterunt, *sapientiores autem id audientes.* Ab ἔξακούω, hac significatione, fit ἔξακουστίον, *intelligendum est:* quo cum alii sunt usi, tum in primis S. Clemens Alexandrinus. Velut Paedagogo 89. C. ὅπερ καὶ μᾶλλον ἔξακουστίον· *Stromatibus 356. A. ibid. 614. D.* Altera significatio verbi ἔξακούω, rarior illa quidem, et in Lexicis, quantum memini, ommissa, est *subaudio, subintelligo.* Quo sensu Latini quoque nonnunquam dicunt *audio*, velut Quintilianus Instit. rhet. IX. 3. 58. Graeci vulgo ἐννοῶ. Eusebius Demonstr. Evang. 383. B. τὸ, σοῦ, πάλιν ἔξακουόντων ἡμῶν, *ubi illud, tuam, rursus subintelligimus.* Etymol. Magn. 211. lin. 55, loco corrupto, τὰ ἐπὶ τῶν εὐθείων ἐνιερρητικά ἔξακουόμενα φήματα, *πρῶτα καὶ δευτέρα πρό-Β* σωπα οὐκ ἔχει. Corrige, τὰ ἐπὶ τῶν θείων ἐνιερρητικά ἔξακουόμενα· *activa, ubi subintelligitur vocabulum, Deus.* Agitur enim de impersonalibus βέβηκε, χιονίζει, ἀστράπτει et similibus, ubi grammatici Graeci vocem Θεός subaudiri volunt. Neque alio significato invenies προσουπακούω, *subintelligo.* Philo De migratione Abrahami 309. G. Clemens Alexandrinus Stromatibus,

753. A. Paulus Alexandrinus Apotelesm. 54. A. Ioannes Philoponus De creatione mundi, 208. B. Polychronius In Iesaiam, II. 858. A. *ἵνα τοῦτο προσυπακούηται, ut hoc subaudiatur.* Eusebius Commentar. in Psalmos, I. 48. A. *προσυπακουόντων ἡμῶν, τὸν Κύριον, καὶ κατὰ κοινὸν πάλιν λαμβανόντων τὰ ἐξῆς*: quae Montefalconius vocabulorum technicorum inscitia mire sic reddidit: *Cui nos respondemus*, Dominum non invocaverunt, *et quae sequuntur in communi accipimus*: notamque addidit: *Προσυπακούειν, id est, respondere.* Atenim sensus loci est: adeo ut subaudiamus Dominum, et per figuram quam vocant a communi resumamus quae sequuntur. Haec dixi longius fortasse quam attinebat, quod interpretes caeteroqui doctos minus intellexisse verba ea vidi: opportunior huiusmodi res persequendi locus erit in Glossario vocum a scholiastis commentatoribusque Graecis peculiari sensu usurpatarum, quod iam pridem inceptum, quando res meae siverint editurus, ut ab eruditis probetur valde opto.

Pag. 5. lin. 1. *ἀναλόγως δὲ τοῦ μεγέθους τῶν συμβεβηκότων ἐκείσθαι*] Ad verbum fere ex Agathia, 5. C. *τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων ὡς ἐγγυτάτω ἐκείσθαι*: unde similiter Xiphilinus In adorationem crucis 469. A. *ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῆς ὑποθέσεως ἐκείσθαι.* Ἀναλόγως melius construitur cum dativo, ut apud Plutarchum De placitis philosoph. 896. B. *ἀναλόγως τῇ τοῦ παντός οὐρανοῦ σφαίρῃ διηρηθεῖται.* De animae procreat. 1022. A. Item S. Epiphanius Adversus haeres. I. 951. 955. C. 970. B. Antiochus Homil. XXL De virginitate, 1061. C. Apud quosdam tamen recentiores cum genitivo, velut hic in Leone, in Xiphilinoque modo laudato. Ipse Epiphanius, 953. D. *ἀναλόγως τῆς αὐτοῦ ἀξίας.* Idem Philopatris Luciani III. 609. 10. *τὰ χρεῖα πληθυνθήσεται, ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως*: ubi sine causa, opinor, Gesnerus suspicatur legendum *ἀνὰ λόγον τῆς ἀπ.* Plerumque tamen *ἀναλόγως* adverbialiter ponitur, absque casu: velut apud S. Marcum Eremitam De lege spirituali, 873. A. *οἱ πνευματικῶς αὐτὸν [nemp. τὸν νόμον] ἐκτελοῦντες καὶ ἀναλόγως τῆς χάριτος μετέχοντες.* Quae ipse, et quae sequuntur, S. Macarius Aegyptius ad verbum exacripit, Homil. XXXVII. De paradiso, 433. A. Item sine casu *ἀναλόγως* est apud Stephanum Byzant. De urb. B. 381. sub ν. Ἑλίας. *Ὁ πόλις ἀπὸ τῆς Ἑλίδος γενικῆς ἀναλόγως Ἑλίδεως.* Ubi nescio quid in mentem venerit Berkelio, interpretanti: *civis a genitivo Ἑλίδος praeter rationem Ἑλίδεως.* Traducendum, *secundum analogiae rationem.* Addam porro hic, data occasione, synonymas aliquot loquendi formulas, quae viris eximia Graecae linguae peritia instructis passim fraudi fuerunt. Pro *ἀναλόγως* P. 188 igitur Graeci dicunt: 1. *Ἀνάλογον* adverbialiter, quod est in vulgus notum, a quo Stephano iam in Thesaurο illustratum. Quo magis mirari licet in eo vertendo errasse Huetium in Origene

Commentar. in S. Matthaeum, I. 244. C. *ᾤοντο . . . καθαρὰς . . . γεγονέναι τὰς τῶν ἀποπλυνομένων ὕδατι* [nimir. *χειράς*], οὐ συμβολικῶς, ἀνάλογον τῷ κατὰ τὸ γράμμα Μωσέως νόμῳ· *existimabant puras factas esse* [manus] *eorum qui aqua eas abluissent, cum id per proportionem non respondeat Moysi iuxta litteram legi.* Sed insectatur ibi Origenes Phariseos, traditiones modo nimis litterali exponentes: ut sit sensus: [manus] *arbitrabantur puras factas esse eorum qui aqua eas abluissent, non symbolice, sed secundum legem Mosaicam litterali sensu intellectam.* Subintelligitur autem praepositio κατὰ. 2. Ἐκ τοῦ ἀναλόγου. Origenes Homilia XIX. in Ieremiam, I. 187. B. *τοιούτον τι ποιῇ ἐκ τοῦ ἀναλόγου πατὴρ καὶ ἱατρὸς ὁ Θεός.* Quo in loco Balthasar Corderius lapsus, reddens, *istiusmodi quid facit respectu patris B ac medici Deus*, quasi quid patris cuiusdam causa medicive numen faciat. Sensus: *Istiusmodi quid facit Deus ex quadam similitudine quam habet cum patre et medico.* Neque hunc Corderii errorem Huetius emendavit: a Carolo Delarue novissima Origenis edit. III. 265. D. paulo melius versum: *Idem, proportionem servata, ac pater et medicus, facit Deus.* Qua cum forma aliam similem, ἐξ ἀναλογίας, coniungere possumus, quam cum multi alii adhibuerunt, tum Nemesianus De natura hom. 73. B. *δύο στοιχεῖα ἐξ ἀναλογίας ἐλημμένα.* 3. Ἀναλογικῶς, per analogiam s. proportionem, analogice: in summi viri Schneideri Lexico omissum adverbium, aque S. Gregorio Nysseno inprimis frequentatum. Contra Eunom. II. 211. C. *ἀναλογικῶς ἡμῶν δι' ἑκάστου τῶν περὶ Θεοῦ λεγομένων πρὸς τινὰ ἀναγομένων ὑψηλοτέρων ἔννοιαν.* Oratione catechet. 420. A. De perfecta Christiani form. 717. D. De iis qui praemature abripiuntur 763. A. Varias constructiones δι' ἀναλογίας, ἐπ' ἀναλογία, κατ' ἀναλογίαν, ipsiusque vocis ἀναλογία diversas significationes, in quibus interpretandis eruditi complures offenderunt, ut iam a Stephano in Thesaurus commode expositas, hic, ne longus fiam, non attingam.

Pag. 5. lin. 5. πατὴρ δέ μοι Καλόη, χωρὶον τῆς Ἀσίας τὸ πάλαιστον] Haec iam in Notitiis Mas. VIII. 258. monui ex Agathia esse, 5. C. De Celbiano tractu Ducangius ad Alexiad. 407. et ad Ioann. Cinnamum, 437. Cilbiano Plinius vocat Histor. Nat. V. 29. et XXXIII. 7. In nomine Caystri nihil mutavi: Herodotus, Iliad. B. 461. *Καῦστρίον ἀμφὶ ῥέεθρα.* Herodotus Terpsichore, 100. Hesychius, II, 211. Apud reliquos est Caystrus, ita tamen, ut partim Κάυστρος, partim Καῦστρος scribant,

Ibid. lin. 10. ἔτεον διήγησιν.] Agathias 6. A.

Ibid. ead. lin. περὶ πλείστον τὸ ἀληθίζειν ποιουμένοις ὡς μάλιστα.] Agathias 7. B. *ἐμοὶ δὲ τὸ ἀληθίσεσθαι περὶ πλείστον ἐκτέον κ. τ. λ.* Quae subiungit Leo, *ῥητορικῇ μὲν προσήκειν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιεῖν κ. τ. λ.* sumat ex Procopio De bell. Per-

sico, 6. B. sequentia 2. D. ἀποχρώντως γὰρ ἄλλους ἰστόρηται, ex Agathia 56. B.

Ibid. lin. 20. εἴπερ ὀφθαλμοὶ ὧτων πιστότεροι, καθ' Ἡρόδοτον.] Herodotus Clione, 8. p. 7. Ὅσα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι δόντα ἀπιστώτερά ὀφθαλμῶν. Imitationes Luciani De saltatione, 813. De conscrib. hist. 622. De domo, 461. et Iuliani Imp. Epist. ad Leont. 140. A. partim laudat Borheckius Apparatu ad Herodot. II. 455.

Ibid. lin. 23. κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα, τῆς γ' Ἰνδικτου] Hoc est anno Chr. 959. In Codice hic per siglam, *ινδ.*, sed inferiorius 29. C. et 110. C. per singulas litteras, *ινδικτου*. 57. A. *ινδικτον*. Ac profecto vel ex Ducangio Glossar. 517. A. constat, formam ἢ *ινδικτος* non minus frequentem esse quam ἢ *ινδικτιων*. Neque fere dubito eandem vocem restituendam inscriptioni non ignobili, a Montefalconio relatae Palaeograph. Graec. 174. C:

ΕΠΙΘΕΟΔΩΡΟΥΤΟΥΤΑΓΙΩ·ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΠΙΛΙΟΥ
ΤΟΥΤΗΡΕΒΛΑΝΘΗΠΑΤΟΥΤΕΙΤΤΧΩΣΑΝΕΝΕΩΘΗ
ΚΟΥ...ΟΤΟΙΧΟΣΤΟΥΤΑΠΗΠΙΩΝΟCΤΟΥΤΑΛΑΜΗΡ'ΙΝΑΒ+

- P. 189 Legit et interpretatur Montefalconius 173. D: 'Επὶ Θεοδώρου τοῦ ἀγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ Α. Πιλίου τοῦ περιβλεπτοῦ ἀνθυπάτου, εὐτυχῶς ἀνεκείσθη κού . . . ὁ τοίχος, ὑπατίας [vel ὑπάτου] Φλαβίου Ἀππιάου τοῦ λαμπροτάτου Ἰνλουστρίου β. *Sub Theodoro sanctissimo archiepiscopo, et A. Pilio conspicuo proconsule, feliciter restauratus est murus, consule Fl. Appione splendidissimo Illustri* 2. vel, post consulatum eius anno 2. Eadem inscriptione Relandus in Fastis usus, legit Καπύλου, *Capilio, viro spectabili proconsule*, non male opinor: vix enim credendum, Iustinianeis temporibus praenomen Auli, ut vult Montefalconius, antiquo Romanorum more appellationibus praefixum fuisse. Deinde Montefalconium suspicor errasse, quod inscriptionem ad annum alterum post Appionem Cos. retulerit, qui est a. Chr. 541. Etenim extrema lineae tertiae sic potius legenda, ὑπάτου Φλαβίου Ἀππιάου τοῦ λαμπροτάτου, *ινδικτου δευτέρας, Fl. Appione V. Cl. Cos. indictione II.* Quippe Bannus 539, qui est Fl. Appionis, profecto incidit in alterum indictionis: annus autem 541 nomine potius Fl. Basilii Iunioris, tunc fasces habentis, insignitus fuisset. In sigla *ινδ.*, quae fere ut λ in codicibus efformatur, alii quoque offenderunt: velut Labbe Michaël. Glyca 308. A. λόγου γ': lege, *ινδ. γ'.*

Pag. 6. lin. 1. τὸν βίον μετελλαχότος] Codex *μετελλαχότος*, errore librarii. Phrasis Leonis petita esse potest ex II. Maccab. v. 5. *μετελλαχότος τὸν βίον Ἀντιόχου*. Locutione *μεταλλάττειν τὸν βίον* vel *μεταλλάττειν* simpliciter, nihil usitatus: nota *μετα-*

λάττειν τὴν ζωὴν apud Eusebium 115. A. Item μεταλλάττεισθαι τὸν βίον, per medium, Iosephus Contra Apion. 1045. D. Sed in Concilio Ephesino I. 1306. C. solito more de S. Paulo dictum, ἀπὸ διώκτου εἰς κήρυκα μετελλάγη, *e persecutore in praedicatorem mutatus est*. Minus commode versio vulgaris, *persecutorem in praedicatorem mutavit*. Participium μετελλαχότας, in qua voce interpretanda nonnulli lapsi sunt, saepe *defunctos* significare, etiamsi Lexica non monerent, constaret ex Salmasio De usuris 391. A.

Ibid. lin. 3. τὴν αὐτοκρατορίαν διέπειν ἀρχὴν] Malim, C τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν, vel, τὴν αὐτοκρατορίαν, vel, τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν. Αὐτοκράτωρ ut adiectivum habet ipse Leo 18. D. τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς Philo De plantatione Noë, 176. G. ἡ αὐτοκράτωρ δυναστεία Leo 14. A. Αὐτοκρατορία substantivum Iosephus Antiq. Iudaic. 679. E. Petrus Siculus Historia Manichaeorum 2. B. Adiectivum αὐτοκρατορικὸς Philo Legatione ad Caium 786. E. 802. F. Clemens Alexandrinus Stromat. 363. D. 705. D. S. Gregorius Nyssenus In Canticum Cantior. I. 618. D. Contra Eunomium II. 42. D. In Christi resurrectionem 821. C. Eusebius Vita Constantini 611. A. Contra Hieroclem 516. A. S. Basilii In Hexaëmer. I. 77. C. Regulis fusius disputatis II. 467. B.

Ibid. lin. 7. εὐμενὲς τε καὶ χρηστὸς πρὸς ἅπαν τὸ ὑπήκοον] Cedrenus Compend. Histor. II. 645. C. τὸ ἥθος ἡμερον ἔχων καὶ προῶν, καὶ τὸ φρόνημα μέτριον, hoc est, *et ingenium modestum*, non, *et mediocriter animatus*, ut reddidit Xylander: cuius summam utriusque linguae peritiam, quam non immerito tribuit illi D Huetius De claris interpret. 227. C., in hac quidem Cedreni versione vix agnoscas.

Ibid. lin. 10. Quae a verbis: *Huic Imperatori* cett. in versione Latina sequuntur, a Combesio conversa leguntur in Pagii Criticis in Annales Baronii III, 875. Quae nos hic retractavimus.

Pag. 7. lin. 4. τοῦτον θαλαμηπόλον] Praeivit Agathias 19. B. Vide de hoc bello Cedrenum II. 640. D.

Ibid. lin. 10. Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν] Plura de expeditione Cretica Nicephori Phocae Continuator Theophanis, 296. B. — 300. D. Ad Gongylae navigationem fortasse referenda notitia ampla de apparatu navali apud Constant. Porphyrogen. Caerimon. aul. Byzant. II. 383. C. sed vide et quae de Gongylanae expeditionis tempore acute disputat summus chronologiae Byzantinae arbiter Ph. Krug, *Chronologie der Byzantier* 292. B. et quae de Candiae sub Romano expugnatione 306. C. Inde probatur, Nicephorum appulisse ad Cretam a. Chr. 960 (contra Contin. Theoph. 297. C. ad a. 962 id referentem), Candiam cepisse anno sequenti 961, fratre eius Leone bellum interim adversus Chambdanum administrante.

Ibid. lin. 21. ταύτας ἐπὶ τὴν ἡτόνα προσυφακλῶν] Verbum

P. 190 *προσυμφαπλώω*, *subter explico*, in Lexicis desideratur, neque ipse offendi extra vitam S. Chrysostomi ab anonymo scriptam Opp. VIII. 136. 33. *ζώσῃ φωνῇ τὰς τῆς ἀληθείας ἀκτῖνας προσυμφαπλῶν*. Iterat inferius Leo 58. C. *Ῥαπλουμένων* habet 25. A. *ἐφήκλων* 49. D. primitivum *ῆπλωται* 51. B. et 99. A.

Pag. 8. lin. 16. *χάρακα πρὸ τοῦ ἄστεος ἐπήξατο τῶν Κρητῶν τὰς δὲ γὰρ τριήρεις*] Cedrenus haec iisdem fere verbis II. 643. A. ubi pro, *πάσαις μηχαναῖς πολιορκητικαῖς χρησάμενος ὄργανων*, ex bono admodum Scylitzae codice inter Coislin. nostros No. 136. sensu item postulante scr. *πολιορκητικῶν χρ. ὁ*.

Pag. 9. lin. 1. *ἐκ τῶν κατὰ πόλεμον χαλκοτυπιῶν*] *Χαλκοτυπία* apud Suidam III. 652. unde habet Schneiderus. Pauca Balia composita cum voce *χαλκός*, in Lexica nondum recepta, nota haec: 1. *Χαλκέντονον*, *tormenti bellici genus*, per fibulas aeneas tela propellentis. Bis apud Philonem De telorum constructione 56. C. et 78. B. Sed quinquies alibi, 67. F. 72. A. C. F. 73. C. eadem machina vocatur *χαλκόντονον*, quam lectionem Schneiderus praetulit. Est tamen *ἐντόνιον*, instrumentum ad tendendas catapultas, vocabulum item exulans e Lexicis. Philo De telor. constr. 57. F. 58. A. 61. B. Hero Belopoeicis, 135. A. 139. A. ubi docetur quo pacto construi debeat. Unde defendi fortasse possit scriptura *χαλκέντονον*. 2. *Χάλκινος*, i. q. *χάλκεος* et *χάλκειος*, *aereus*. S. Epiphanius De mensuris et ponder. II. 183. D. *παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι τὰ ἀργύρια καλοῦνται χάλκινα*. Idem adiectivum in editione Rover. Iosephi Antiq. Ind. 261. A. *δίσκων ἐλάτῃ χάλκινον περιπελεγμένον*. Sed edit. Havercamp. emendatius I. 424. D. *ἐλάτῃ χαλκεῖα*. Ita *χάλκινος* sola nititur S. Epiphanius auctoritate, quae ne ipsa quidem permagna est in hoc certe opusculo, a librariis mirifice depravato. 3. *Χαλκοτύμπανος*, *aere sonans*, apud Palladium Vita S. Ioannis Chrysost. 106. A. in loco ubi laudatur Abraham patriarcha, quod in deserto abditus neque Consules hospitio exceperit, neque duces neque alios magnis honoribus fungentes, *παρ' οἷς ἔπποι κημῶ ἢ χαλινῶ ἀποστίλβοντες, ἢ σαράβαρα χαλκοτύμπανα, πόρρωθεν τῆς ὑπερηφανείας τὸν κύβον ἀπερρυόμενα*. Quo loco *σαράβαρα*, si modo lectio vera, non *braccas* dixeris significare, sicut alibi, sed potius instrumentum musicum, haud absimile, opinor, cymbalis. Qui si est verus sensus, inde videtur sequi, saeculo sexto magistratus Romanos cymbalis aeribusque crepantibus iter aut omnino prodicionem in publicum fecisse, quod nunc de Turcarum testamentibus scribitur.

Ad haec vocabula, omnino, opinor, nova, addam formas rariores iam notarum vocum explicationesque a vulgatis diversas. In quas tamen non refero vocem *χάλκαννα*, saepius in glossariis chemicis medicisque mss. Bibliothecae Reg. occurrentem: eam

corrupte scriptam pro ἄλχαννα sive ἀλχάνα, herbamque *henne* significare, qua per Orientem mulieres se inficiunt, iam Salmasius vidit Exercitat. in Solin. 1324. B. et 1353. C. Sed revocare eo possumus vocem *χαλκία*, eo sensu ut sit i. q. *χαλκίον*, *χαλκευτήριον*, *χαλκοτυπείον*, *officina aeraria*. Philo De telor. construct. 60. C. iuncturas ferreas frangi ait, ἐὰν τὸ τυχὸν εἶνος ἐν τῇ χαλκίᾳ λάβωσι, *si vel minimam noxam in officina acceperunt*. Tametsi commodius fortasse hic verti possit, *inter cudendum*. Magis extra controversiam *χαλκία officina fabri ferrarii* apud Heronem Belop. 134. E. de epizygide: αὕτη δὲ ἐστὶν ἐν τῇ χαλκίᾳ καλῶς τετελειωμένη. Sed in Antiquit. Iud. Iosephi 7. E. *χαλκίαν τε πρῶτος ἐκτενέησε*, de arte fabrilī exponendum est, *aerariam primus est commentus*. Eodem sensu in Prolegomenis rhetor. a Montefalconio Biblioth. Coislīn. editis legitur 590. D. Ἐφαιστος τὴν χαλκευτήν· *Vulcanus aerariam artem*: ubi Montefalconius nimis generatim, *fabrilē artem*. De vocabulo *χαλκίτις*, quando alumen aut petram significat, alii docte exposuerunt. Adde hic tertiam significationem, qua est apud Nonum medicum De omnium particularium morborum curatione 313. B. Τοῖς δὲ ὑπὸ τῆς χαλκίτιδος σαύρας πληγείοι. Vertit Hieremias Martius, *ab ictu lacertae viridis*: videtur esse lacerta venenata ex genere salamandrarum. In titulo tamen capitis eiusd. apud Nonum 313. B. eadem lacerta appellatur *χαλκὴ σαύρα*, non *χαλκίτις*, errore fortasse librarii. Nota porro vocem *χαλκός* quandoque exponendam esse *assem*, hoc est, *aereum*, *nummum minimum*. Plutarchus Apophth. Lac. 226. D. δυνάμει δὲ χαλκοὶ τέσσαρες. De animi tranquillit. 470. F. δυοῖν χαλκοῖν ἢ χοῖνιξ. Artemidorus Onirot. 267. B. αὐτὸς δὲ λέγει, ὡς τὸν χαλκὸν οὐκ ἔχω. Rigaltius parum accurate, *ego certe aes non habeo*: sensus, *h. ne assem quidem*. *Χαλκοτυπείον*, *officina fabri ferrarii*, affert Schneiderus ex Nicomacho De musica. Adde Philonem De Cherubim 94. A. ὅσαι ἐν χαλκοτυπείῳ ἑλκυνόμεναι ὕλαι, ἣ διαφρούμεναι· et Iamblichum In Arithmet. Nicomachi Gerasen. 171. B. Χαλκῳδης, pro quo B nescio an quisquam auctoritatem attulerit, usurpaverunt Theophrastus De sign. serenitat. 440. A. χαλκῳδες χοῶμα· et S. Epiphanius Adversus haeres. 577. B. ἀλλὰ τὸ χαλκῳδες τὸ ἐν τῷ ἀργύρῳ· quo certe in loco significare videtur *quod aeris nuturam habet, aerosus*, ut exponitur in Onomastico inter Glossas Labb. 202. E. Petavius vertit, *quod in argento subaeratum est*. Adde vocem *χαλκωρυχίον*, *sectura aeraria*: nam mendum typothetarum est, quod per omicron apud Salmasium ad Solin. 195. B. semel legitur ἐν τοῖς χαλκωρυχείοις· item ter apud Theophrastum De lapidibus 395. A. B. 398. D. Aliam formam *χαλκωρυχίον* Plutarchus Sympos. 659. C. et Ptolemaeus Geograph. 233. B. ubi videtur quasi nomen proprium. Haec, extra oleas fortasse vagati, in Lexicographorum gratiam annotavimus circa derivata aut

composita ex voce χαλκός, novasque eiusdem originis vel voces vel auctoritates, quibus Glossaria locupletari queant.

- C *Ibid.* lin. 6. ὡς μή τι ἀνήκεστον πρὸς τῶν ἐναντίων αὐτοῖς καττιθῇ.] Κασσῶν sive καττώ, sensu figurato *machinor*, *struo*, frequenter occurrit apud Patres saeculi Theodosiani et deinceps. Καττώουσι S. Epiphanius Adversus haeres. I. 2. C. Anonymus in Psalm. I. 88. A. καττώοντα S. Epiphanius Adversus haeres. 651. C. καττώοντες Anonym. in Psalm. I. 761. C. καττώοντων S. Epiphanius Adversus haeres. 222. D. Aoristo bis utitur S. Epiphanius, *Ibid.* 629. D. βίβλους καττώσας et 257. C. καττώσαντα. Praesente passivi S. Theodoretus Epist. cix. III. 977. D. κατὰ τῆς ἀποστολικῆς καττώμενα πίστεως. Imperfecto S. Epiphanius Adversus haeres. 722. B. ἐκαττώτο περὶ [ἢ παρὰ] τῶν τούτου μαθητῶν τὰ κατὰ τὴν συσκευὴν τῆς ἐκκλησίας. Perfecto Theodotus Institut. Oriental. 806. C. κεκαττωμένα. Composito ἐκαττώω ipse Leo infra 52. C.

Ibid. lin. 10. καὶ παρέπεται] Malim παρέπονται. Vide tamen Zeunium ad Vigerum De idiotism. 195. C.

- Ibid.* lin. 12. τῆς δεδομένης εὐτηρίας] In Codice literis ε et δ η contra etymologiae rationem permutatis modo εὐτερία exaratum, ut infra 20. B. modo εὐτηρία, ut hic et 40. C. Eodem modo, εὐτηρία, in Codd. multis antiquis scriptum vidi, ubi nunc editiones εὐτηρία. Philo De Abrahamo 284. F. De congressu quaerendae eruditionis gratia 351. A. Iosephus Antiqq. 44. A. Ptolemaeus Tetrabibl. 80. A. Locus de instabilitate fortunae, quem Leo respexit, est in S. Nili Epist. cxxxiii. p. 70.

- Page. 10. lin. 4. διαπεφωνήκει.] Διαφωνέω alii iam observaverunt, ex usu Hellenistico significare *ultimam vocem emitto*, hoc est *exanimor*, *pereo*. Suidas I. 563. C. Mangey ad Phil. De ebriet. I. 375. E. Adhibetur ea significatione praecipue perfecto et plusquamperfecto: velut apud lxx. Num. xxxi. 49. οὐ διαπεφωνήκειν ἀπ' αὐτῶν οὐδὲ εἰς. Quod imitatur Philo De temulent. 200. B. et C. Item Scholiasta ad S. Ioannis Climaci Scalae Paradis. 19. C. aliquot simplices homines incredibiliter ieiunantes, καὶ ἀδιακρίτως βίᾳ ἑαυτοὺς ἐκδόντες, διαπεφωνήκασιν, *succubuerunt*. Et Apsyrtus in Hippiatricis 256. C. de equo, κίνδυνον οὖν ξὺν P. 192 διαφωνῆσαι. Non pauci tamen eruditi lapsi sunt in hoc verbo interpretando. Velut apud Philon. De nomin. mutat. 822. B. πόλεμος, ἐν ᾧ τῶν διαγωνισαμένων διαφωνήσεν οὐδεὶς, ἀλλ' ἄτρωτος καὶ σῶος ἐπανήλθε. vereor ut Petrus Morellus recte verterit, *in quo dimicantium nemo discors fuit*. Et haec Apsyrti in Hippiatr. 260. B. διαφωνεῖ δὲ ῥαδίως, Ruellius in Medicina veterin. 101. B. *quapropter facile despondet animum*. Atque tantum non ridicule Montefalconius apud Euseb. Comment. in Psalm. I. 259. E. de secundis mulierum: ὥσπερ χωρὶον, προχωρήσαν ἀπὸ γυναικός, οὐδεμιᾶς μετέχει ζωῆς, διαλυθὲν δὲ διαφωνεῖ. *quem-*

admodum pellicula e muliere prodiens vitas consors nullatenus est, sed dissoluta dissonat. Verte: *quemadmodum secunda membrana, e muliere progrediens, nullius est vitas particeps, sed dissoluta perit.* Praeter hanc significationem verbi διαφωνέω reliquasque, in vulgus notas, una admodum rara, edico, pronuncio. Eusebius Contra Marcell. 32. D. ἐν θείῳ πνεύματι διεφώνει λέγων. Recte Montacutius, spiritu Dei afflatus profatur: est enim hic idem quod ἐξεφώνει. Διαπεφώνηκα, prior, infra quo-B que, 33. A. et 41. A.

Ibid. lin. 18. Οὕτω διαλύοντι τούτῳ καὶ γνωματεύοντι] Διαιλύω, animo perlustro (ut ait M. Tullius), cogito, vix opus est moneam, compositum esse non cum verbo λύω, sed cum ἀλύω. Nisi mavis scribere, Οὕτω δὴ ἀλύοντι: quod suadent et phrasis 61. C. Ἀλύοντι δὲ τούτῳ καὶ γνωματεύοντι, et Agathias, unde omnia haec manaverunt, 20. D. Ἀλύοντι δὲ οἱ καὶ γνωματεύοντι. Praeterea ἀλύω 34. A. et 74. B.

Pag. 11. lin. 8. Ἰσοπέδον] In Cod. est ἰσοπεδούς, h. e. ἰσοπεδοῦς (accentus enim et circumflexos, etsi perraro alieno loco collocant, tamen inter se saepissime confundunt cum alii librarii plerique, tum in primis noster), quasi a nominativo ἰσοπεδέης. Quae forma rarissima: in Lexica certe nondum relata.

Ibid. lin. 22. Τὸ τοιοῦτον δὴ τειχίον] Τειχίον nihil aliud significat apud Leonem, quam τεῖχος, murus, munimentum. C Habet enim hoc Leo commune cum aliis Byzantinis nimium multis, ut significatu subtiliore vocabb. confuso partes pro re tota, deminutiva pro primitivis, composita pro simplicibus temere usurpet. Apud alios τειχίον interdum retinet vim deminutivi. Plutarchus Arat. 1036. E. ὑποστellaς τειχίοις τισὶ καὶ οἰκοπέδαις. Achilles Tat. De amor. Clitophont. et Leucipp. 51. A. περὶ τὸ ἄλλος τειχίον ἦν αὐταρχεὶς εἰς ὕψος. S. Ioannes Chrysostomus Homil. ix. ad populum Antioch. 129. A. de Deo, mare furens arena invalida continente: διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἀσθενὲς τὸ τειχίον ἐπόλησε, καὶ οὐ ξύλα καὶ λίθους, οὐδὲ ὄρη, τοῖς αἰγιαλοῖς περιέβαλε τούτοις. Deinde videtur τειχίον passim eodem sensu usurpari quo τοῖχος, paries. Unde διορύττειν τειχίον de perfossoribus parietum, ut voce Plautina utar. Iosephus Antiq. Iud. 127. E. πρὸς διωρύγματι τειχίον. S. Clemens Alexandr. Stromat. 764. B. διορύξαντες λάθρα τὸ τειχίον τῆς ἐκκλησίας. Sine vi deminutiva videntur adhibere Lucian. Piscat. I. 615. i. edit. Hemsterh. καθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ τειχίον. S. Basil. De grat. act. I. 362. Iulius African. Cestis 305. E. Ego, quia agitur de munitione castrensi, vallum ausus sum vertere cum hic tum inferius 8. B. Alibi, 84. A. verti murus: aliis locis, ut 16. D. castellum: 77. A. munitionem. Figuratim, pro munimento, S. Ioannes Chrysost. adhibet Orat. xlv. in Acta Apost. rv. 863. 13. ἔστω σοι τειχίον καὶ περίφραγμα, ἀσπίς καὶ δόρυ. Nota denique, in his locis omnibus non τείχιον,

sed *τεχλον* scribi *παροξυτόως*, quam accentus rationem ipse quoque in textu Leonis retinui, Codd. atque editiones antiquiores secutus. In Lexicis nunc plerumque *προπαροξυτόως* impressum est, nescio quam bona auctoritate.

Pag. 12. lin. 6. ὅσα φοινιωδῶς] Sic Cod. nec mutavi: tametsi adverbium *φοινιωδῶς* sive *φοινιωδῶς* neque in Lexico, neque in auctore, quantum memini, offendi ullo.

Ibid. lin. 10. ἐκ τῆς τούτων ἀπαγωγῆς;] De Arabum excursionibus maritimis ex Creta factis vide Vitam S. Lucae iunior. P. 193 edit. a Combesio ad calc. Historiae haeres. Monothelitarum, 969. B. item Continuat. Constant. Porphyrogen. ubi haec 85. A. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Κρήτες παντὶ στόλῳ ἀράμενοι, τὴν παρὰ λίον ἰδῆον τῶν Θρακησίων, καὶ ἡγματοῖζον. Παρὰ τοσούτον δὲ . . . οὐ τὴν αἰγιαλίτιν μόνον ἐπειρῶντο καταδραμεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ ὄρει, ὅπερ οὕτω καλεῖται, Λάτρος, ἐνσηκνούτων, καὶ τῶν [1. τὸν] μοναύλιον βίον ἀσπαζομένων, γυμνὰ τῷ ἔξωτι χωρεῖν, καὶ Μυσῶν λείαν τὰ ἐκείσε ποιεῖν. Unde manaverunt illa viri docti Le Beau, haud scio annon optime reddita, *Histoire du Bas-Empire*, XIV. 433. *Un de leurs partis osa traverser toute la Thrace, et pénétrer jusqu'au mont Latrus, dans la basse Mésie, où ils pillèrent un riche monastère.* Etenim primum Thracesii non sunt Thraces, sed incolae Asiae proconsularis ad Aegaeum mare: vide supra 4. C. et Constant. Porphyrog. De themat. I. 7. F. Τὸ νῦν καλούμενον Θρακησίων θέμα πάλαι μὲν καὶ κατ' ἀρχὰς Ἀσία μικρὰ ὠνομάζετο. Deinde Latrus mons non in Moesia inferiore est, sed item in Asia, propter Ephesum. B Memoratur infra 196. C. item Scriptt. post Theoph. 112. B. 267. B. Cedren. Compend. Histor. II. 546. C. Habemusque in Bibliotheca Reg. Cod. Gr. No. 598. (vid. Montef. Palaeogr. 78. B.) in quo legitur, quemadmodum monachus monasterii τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Ἐυλόου, ἤγονν τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Λάτρον . . . ὁ ἅγιος Χριστόδουλος, διὰ τὴν ἔφοδον τῶν ἀθέων Ἰσμηλιτῶν μετώκισεν εἰς τὴν Πάτμον, φέρων ἐν ἑαυτῷ ὅσα δυνάμενος βιβλία. Moesiam inferiorem autem posuit scriptor, quod non intellexit voces Μυσῶν λείαν. Quas proverbiales esse quis est qui nesciat? Cinnamus Histor. 19. λείαν Μυσῶν καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἐργαζόμενοι. Vid. praeterea Zenob. Centur. V. Proverb. 118. A. Diogenian. Centur. VI. 232. B.

Ibid. lin. 12. τοὺς ψεύστας, τὰ θηρία τὰ κάκιστα] Allusio ad locum S. Pauli Epist. ad Tit. cap. I. v. 12.

Ibid. lin. 24. σὺν τῷ Πασιλῇ Νιμηφόρῳ οἱ προκατασκοπεῖν σταλέντες] Προκατασκοπεῖν, verbum raro occurrens, quoque carent Lexica, usurpavit praeter Leonem S. Clemens Romanus De peregrinationib. S. Petri 59. C. καὶ προκατασκοπήσας ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς ὕστερον ὠμολόγησας· cum observaret nos, vertit Perionius:

oportuisset saltem, *observasset*. In Codice hic, σὺν τῷ Παστω-
λᾷ· superius tamen ubique ὁ Παστυλᾶς.

Pag. 13. lin. 3. τῆς σφῶν ἀβελτηρίας] Codex ἀμελητηρίας,
mendo manifesto pro ἀβελτηρ. quam formam, per η, admo-
dum frequentant scriptores Christiani. Sic ἀβελτηρία Alexan-
der Lycopolita Adversus Manichaeos 18. D. ἀβελτηρίας Helio-
dorus Theagene et Charicl. 402. A. Methodius Conviv. decem
virg. 132. B. S. Clemens Alexandrin. Stromat. 762. A. S. Epipha-
nius Adversus haeres. I. 493. B. Leo 27. D. ἀβελτηρίᾳ S. Nilas
Peristeriis 119. A. Agathias 131. A. ἀβελτηρίαν S. Gregorius Nys-
senus Contra fatum I. 896. B. et Contra Eunom. II. 310. A. S. Epi-
phanus Adversus haeres. I. 73. C. S. Chrysostomus Orat. VIII. in
Pascha, V. 943. 12. Ioannes Philoponus De mundi creatione
113. B. Agathias 73. D. 117. A. δι' ἀβελτηρίαν τρόπον Eusebii
Praeparat. Evangel. 312. D. ubi fortasse minus bene Vigerus, *ob
insignem morum asperitatem*: malim, *amentiam*, vel, *animi in-
sipientiam*. 'Αβελτηρίαις Concilium Oecumenicum VII. VII. IV. D
411. οὐ μὲνοῦν· οὐ γὰρ ταῖς τινῶν ἀβελτηρίαις κ. τ. λ. *nequa-
quam*: non enim quorundam ineptiis etc. Male Harduinus in
versione: *nequaquam enim quorundam profanationibus*. Scri-
bunt tamen et nonnulli Patres ἀβελτερία, per ε· item Agathias,
24. C. et ipse Leo, 27. D. Adverbium ἀβελτέρως, *stulte*, in Lexi-
cis omissum, habet Porphyrius De abstinentia 129. A. of δὲ περὶ
τούτων ἀβελτέρως λέγοντες, qui *stolidius his de rebus loquuntur*.

Pag. 15. lin. 1. πρὸς τὴν τοῦ πόλου μεταβαλόντος ἄντυγα]
Verti *poli fornicem*, audacter Ennium secutus, quamvis impro-
bante Cicerone De orator. III. 40.

Ibid. lin. 3. ἐπιστήχως τε] Ἐπιστήχως, *per ordines*, non in-
venitur in Lexicis: vox usitatio est στοιχηδόν, quod vide infra
59. B. ex Agathia 23. C. Ἐπιστήχος adiective, quo utitur Leo
statim post, habetur in Etymologico magno, unde Schneiderus
sumsit. Sed in loco Theodori Abucaræ Interrogat. II. contra
Nestorianum 448. C. ubi cūsum est, ἐπετίμησαν τῷ τῆς αἰρέσεως
αὐτῶν ὑπερασπίζοντι ἐξάρχῳ ἐπιστήχῳ τάξιν ἐπέχοντι, quae ultima, P. 194
ut desperata, Turrianus in versione non attigit, emenda ex Cod.
Regio optimaē notae No. 1111. ἐξάρχῳ, ἐπισκόπου τάξιν ἐπέχον-
τι, *reprehenderunt antistitem, episcopi ordinem obtinentem, qui
haeresim ipsorum defendebat*. Etenim qui Theodorum Abucaram
ediderunt, siglam *επισκ.* qua ἐπίσκοπος exprimitur, non magis
intellexerunt, quam qui in Concilio generali VIII. V. 1466. D. ty-
pis excuderunt, τῆς βασιλευούσης ἐπισκοπῆς. Corrige ex Photii
Epistolis 6. A. τῆς βασιλευούσης ἐπίσκοπος, *episcopus reginae
urbium*, hoc est, Constantinopoleos.

Ibid. lin. 21. δίκην χειμερίων νιφάδων] Confer Agathiam
101. D. Allusio ad illustre eloquentiae Ulyssaeae elogium Iliad. Γ.

222. *ἔπεα νιφάδεσσιν ἰοικότα χειμερίησιν*, multorum imitationibus celebratum, velut Lucian. Baccho III. 81. lin 48. et Demosthenis encom. 495. lin. 85. Nicetae Choniatae Manuele Comnen. 58. D. S. Gregor. Nazianz. Epist. cLXXXI. II. 892. B. τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς χειμερίους εἶναι νιφάδας· quod Billius insulse reddidit, *alterum autem hiemes superet*.

B Nec tamen solum de flumine orationis νιφὰς adhibetur, sed in universum de rebus, nivium hibernarum ritu affatim accidentibus, cum proprie, tum figurate. Velut de lapidibus confertim aut projectis, aut desuper deiectis, ex Iliade M. 156 et 278. Unde Euripides Andromach. 1130. de Pyrrho saxis appetito: Πυκνῇ δὲ νιφάδι πάντοθεν σποδούμενος. Et Aeschylus Sept. contra Thebas, v. 218. νιφάδος ὅτ' ὀλοᾷς νιφομένης· quod scholiasta tamen de telis interpretatur. Oratores quoque Christiani νιφάδας usurpant de lapidationibus in Sanctos factis. S. Gregorius Nyssen. De beatitudine. I. 833. C. χαίρει ὁ μέγας Στέφανος, καὶ οἷον τινα δρόσον ἡδεῖαν προθύμως τῷ σώματι δέχεται τὰς ἐπαλήλους τῶν λίθων νιφάδας. Et alibi, Orat. in S. Steph. II. 791. C. S. Gregorius Nyssen. de eodem, ὁ ταῖς νιφάσι τῶν λίθων καταχωννύμενος. Nec ullus hoc vocabulum plurali numero magis frequentavit quam S. Ioannes Chrysostomus: cuius rei licitum ait paulo plura afferre exempla, ut appareat, quam frequentes sint apud Patrea priorum saeculorum imitationes Homeri. Adhibet igitur S. Ioann. Chrys. voc. νιφάδες de rebus iucundis, ut Homil. xxxi. in S. Matth. 370. A. ὑπὲρ γὰρ τὰς νιφάδας αὐτὸν ἐπέρρει τὰ θαύματα· vertit Arianus, cum nivales imbres miraculorum superaret: omissa a typographis voce *multitudine*. Vel ibid. Homil. xiv. 160. D. νιφάδας παρατρέχει σημείων, de Evangelista, multa Servatoris miracula silentio transcurrente: quod idem dicitur Comment. in Psalm. cxxxiv, I. 828. 27. παρατρέχει μυρία νιφάδας θαυμάτων. Item de rebus mediis, praecipue de litteris, ut Epist. xiii, VII. 109. 4. πέμπε λοιπὸν ἡμῖν νιφάδας γραμμάτων· Epist. xl. 119. 37. πέμψαι νιφάδας γραμμάτων ἡμῖν· Epist. lxxx. 136. 23. νιφάδας ἐπέμψαμεν γραμμάτων· Epist. xcvi. 143. 22. νιφάδας ἐπιστολῶν· Epist. cv. 146. 24. καὶ νιφάδας σοι πολλάκις ἐπέμψαμεν ἐπιστολῶν· Epist. cvi. 147. 10. Δῶσπερ νιφάδας πέμπων γραμμάτων· Epist. cxvi. 152. 13. νιφάδας ἂν ἐπέμψαμεν γραμμάτων· adde Epist. cxix. 153. 12. Epist. cxxiii. 158. 14. Epist. cxxvii. 165. 21. Tum maxime de rebus adversis, ut apud solum Chrysostomum (ex aliis exempla congerere non attinet) octodecies: Epist. ad episcopos et presbyt. in carcere inclus. IV. 600. D. βασάνων νιφάδες. Orat. Quod qui iniuria etc. VII. 46. 12. ἐπιβουλῶν νιφάδες. Orat. xlii. Non solum vero etc. V. 294. 11. νιφάδων πυκνότερα περιμίσθκει τὰ κακά. Orat. ix. in alteram ad Corinth. III. 598. 6. ὑπὸ τῆς νιφάδος τῶν κακῶν· ubi nota singularem numerum. Sed Homil. lxxvi. in

Matthaeum, 796. A. νιφάδας τῶν κακῶν, et Orat. xvi. in Epist. ad Roman. III. 135. 41. νιφάδας κινδύνων, plurali. Item Commentar. in Psalm. XLIII. I. 629. 14. τὰς νιφάδας τῶν ἀποστολικῶν κινδύνων. Oratione II. ad Theodorum laps. VI. 69. 25. νιφάδες κολάσεων. et Epistola III. ad Olympiadem, IV. 642. D. λοιδοριῶν καὶ ὕβρεων νιφάδες. Homil. xv. in Matthaeum 168. B. μυρία νιφάδες λυπηρῶν. Invenio quoque νιφάδες πειρασμῶν Orat. I. in alteram ad Corinth. III. 545. 41. Orat. II. in eand. 551. 15. Orat. XII. 614. 38. Homil. XXXIII. in Matthaeum 403. C. Porro νιφάδες P. 195 τῶν δεσποτηριῶν, τῶν ἀπαγωγῶν, τῶν θανάτων, τῶν καταπονησιμῶν, τῶν λοιπῶν πειρασμῶν, Orat. in illud, *Ego Dominus Deus feci etc.* V. 168. 15. νιφάδες στρατοπέδων, Orat. III. in alteram ad Corinth. III. 565. 5. φροντίδων Ad Stelech. 154. 19. et Orat. XXV. in alteram ad Corinth. III. 679. 37. Rariores significatione vox sola adhiberi videtur pro *molestiis, aerumnis, tricis*, Commentar. in Psalmum XLIV. I. 64. ubi S. Chrysostomus sollicitudines atque curas matrimonii perstringens, velut τέχνα, ἄνδρα, οἶκον, οἰκίαν, συγγενεῖς, κηδεύας, γαμβρούς, ἔγγονα, πολυπαιδίαν, ἀπαιδίαν . . . . . subiungit: οὐδὲ γὰρ καιρὸς νῦν ταῖς νιφάδας ὑπογράφειν τοῦ γάμου. Nisi dicas, unum aliquem ex genitivis superius ascriptis librariorum culpa excidiase.

Pag. 16. lin. 2. ἀμυντηρίων] Ex Agathia 20. B. aut 102. A. Ἀμυντήρια notum est proprie esse arma tutoria, quibus vim propulsamus: vid. Lamberti Bos Ellips. graec. edit. Schaefer. 355. B. Deinde generatim quaelibet arma et figurate omne propriae defensionis causa institutum consilium. Minus nota significatione apud B auctt. Christianos ἀμυντήρια denotant instrumenta ea tortorum in quaestione, quae a Latinis *ungues* s. *unci ferrei* appellantur. SS. Phileae et Philor. Acta 158. B. πληγὰς οἱ βασανιστὰι βιαίως σιδηροῖς προσήγαγον τοῖς ὄνυξιν. Οὐ μόνον γὰρ ταῖς πλευραῖς, ἀλλὰ καὶ παρειαῖς καὶ γαστρὶ καὶ κνήμεσι, προστάξει τοῦ ἀσέβου, τοῖς ἀμυντηριοῖς ἐκόλασαν. Combefisius vertit, *flagris lacerabant*: quod paulo latius patet. Sumsit haec auctor anonymus ex Phileae Historia Martyrum, cuius fragmentum servavit Eusebius De incorporali anima 303. B. οἱ βασανιστὰι οὐ . . ἐπὶ τῶν πλευρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς γαστρὸς, καὶ κνημῶν, καὶ παρειῶν, τοῖς ἀμυντηριοῖς ἐκόλαζον. Qua in voce, ἀμυντ., substantivum ὄργανα modo subintelligitur, modo additur. Acta S. Philoromi 154. A. ἀμυντηριοῖς ὄργανοις — σφοδρῶς τὸ σῶμα ἀναμύνουσι κατακίεσθαι. Sed in S. Cyrilli Hierosolymit. Catechesi 277. A. τοῖς ὄργανοις τούτοις ἀμυντηριοῖς χρησώμεθα, sunt ὄργανα ἀμυντήρια eodem C sensu quo apud auctores antiquos *arma defensoria*, non instrumenta tortorum. Quibus uncis ferreis flagellabantur dati in quaestionem, ad *mercuriolum* (vid. Reisk. Comment. ad Constant. Porphy. Caerimon. aul. Byz. II. 71. C.) sive ἐρμητάριον suspensi. Sic enim legendum apud Theodorum Iconiensem De

SS. Cyrici et Julittae martyrio, 238. B. καλεῖται ἀρεμενταρίω ἀναρτηθεῖσαν αὐτὴν εὐτόνως ἔξεσθαι. Emenda, ἐρημηταρίω. De quo vocabulo cum iam accurate disseruit Ducangius Glossar. col. 436. B. hic non est quod pluribus agamus.

- Ibid.* lin. 5. παραβόλως] Verti, *audacissime*, ut variarem phrasim: accuratius fuisset, *desperate*: quo sensu παραβόλως apud Ioseph. Antiquit. 208. C. καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ παραβόλως διακινδυνεύσαι τοῖς πολέμοις. Item apud Plutarch. Philopoein. 358. C. Crasso 560. D. Apud eundem non invidiose, sed cum laude dictum, M. Anton. 926. B. πρακτικῶς καὶ παραβόλως. Plerumque tamen melius veritas *incaute, temere*. Ioseph. Antiquit. 675. D. πεφυκότες εἶναι παραβόλως θρασεῖς. De bello Iud. 870. F. παραβόλως προκινδυνεύειν. S. Chrysost. Orat. in epist. S. Pauli II. 65. 35. ὁ παραβόλως ἐαυτὸν τοῖς κινδύνοις ἐκδιδούς. Plutarchus Aristide 319. F. πολλὰ κινουμένον τοῦ Θεμιστοκλέους παραβόλως. Item Pomp. 627. C. παραβόλως καὶ ληστρικώτερον αὐτῷ προσφερόμενον Ibid. 629. B. κατήπειξε παραβόλως τὴν μάχην. Porro Phocion. 744. B. Agide et Cleomen. 816. E. M. Antonio 935. E. Galba 1053. A. Interdum exponendum est, *summo cum discrimine*. Plutarch. Aristid. 323. C. παραβόλως διὰ τῶν πολέμων νεῶν διεκπλεύσας. Catone mai. 343. D. πολυπόνως καὶ παραβόλως. Idem Pyrrh. 392. A. Lucullo 499. E. ἀνελπίστως καὶ παραβόλως ἔξεσθη. Crasso 554. B. παραβόλως τινὲς διεκπεσόντες. Pompeio 638. A. μόλις καὶ παραβόλως. Catone minore 784. A. παραβόλως κρατήσαντος. Arato 1039. D. ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβη παραβόλως. Alios aliorum locos vereor hic ascribere: quod vim vocabuli non magis illustrent, quam unius Plutarchi et Iosephi.
- P. 196 Neque de voce παραβολῇ, a Stephano et Schneidero generatim, ab Ernestio Lexic. technologico 241. A. rhetorum sensu optime exposita, quicquam addam, praeter illud, loc. ubi occurrit Dionysii Halicarnassensis Arte rhetorica, V. 389. 9. levi correctione lucem afferri posse. Ait enim rhetor, in quibusdam causis iudicialibus supervacaneas esse narrationes, quando nimirum nemo est qui quo pacto res gesta sit aut nesciat aut in dubium vocet. Subiungit: Ὅλον ἀριστείων διηγῆσεις, γελοῖα παντάπασιν ὁμολογοῦνται γὰρ καὶ ἐκ παραβολῆς αἰτήσεις. Novissima sic vertuntur edit. Reisk.: *in confesso enim est, quod ex comparatione*. Sed interpungendum post γὰρ, et verbum ὁμολογοῦνται per zeugma aut fig. ἀπὸ κοινού referendum ad ἀριστεία ὁμολογοῦνται γὰρ, καὶ ἐκ παραβολῆς αἰτήσεις quod agitur de disceptatione inter duces duos, utri praemia virtutis tribuenda sint: res ab utroque bene gestas esse, nemo est qui ignoret: ut iudices iam non discere nunc demum eorum facta, sed componere inter se atque conferre debeant.
- B Quamobrem interpretandum: *neque enim in dubium revocantur* [eorum praeclare facta], *sed postulationes per comparationem*

fiunt. Adiectivum παράβολος, *audax, temerarius*, habet Leo 12. C. παραβολώτατος 23. C.

Ibid. lin. 22. ἐκ τοῦ παρείκοντος] Ex Agathia 67. D. forma loquendi rariore: vid. Viger. De idiotism. ed. Hermann. 429. B. Παρίκω significare *cedo, concedo, permitto*, notum est. Inde phrases ἐκ τοῦ παρείκοντος et κατὰ τὸ παρείκον, *pro facultate*. Philo De vita Mosis 530. Α. ἔθος γὰρ ἦν, αἰετὸν μὲν κατὰ τὸ παρείκον, προσηγουμένως δὲ τοῖς ἐβδόμοις, ὡς ἐδήλωσα καὶ πρόσθεν, φιλοσοφεῖν. Ubi Sigismundus Gelenius in versione κατὰ τὸ παρείκον omnino non expressit: Thomas Mangey editione Anglicana II. 167. 47. reddidit, *quandocunque commodum esset*. Plutarchus De liberis educandis 8. Α. τῆς φιλοσοφίας ἀντιλαμβάνεσθαι κατὰ τὸ παρείκον τῶν καιρῶν. Utitur quoque Agathias, 150. D. De simili phrasi, παρίκω ὅποι, *quacunque dabitur occasio*, a verbo παρίκημι, alii commode exposuerunt: utitur Leo 6. Α. 71. D. ex Agathia 126. D. 143. B. 168. C. qui ipse habet, opinor, ex Thucydide 173. Α. Ὅπῃ δὲ παρήκει male impressum est apud Cedrenum, II. 667. C. κατὰ τὸ παρήκον [sic] apud Agathiam, 98. C.

Ibid. lin. 23. πρὸ τοῦ ἄστεος διερχόμενον] Hac ipsa hieme, h. e. exeunte anno 960, aut ineunte 961, abbas monasterii S. Pauli in monte Latro, prope Miletum, ad Nicephorum videtur in Cretam transmississe, questurus de obstinatione monachi cuiusdam: ut docemur ex Vita S. Pauli Latrensis ms. quam Harlesius Bibliotheca Graeca X. 307. Α. a Nicephoro Blemmyda compositam ait. Hanc vitam, cum et accurate sit perscripta, et res contineat ad geographiam historiamque illorum temporum noscendam utiles (Paulus enim Latrensis vita excessit a. 956, triennio ante obitum Constantini Porphyrogeniti, unde historiam orsus Leo est), in volumen aliquod subsequens totam referam: hic subiiciam, *) quae ad Nicephorum Phocam pertinent. Demonstraverat auctor, S. Paulum Latremsem vel post mortem ad opem eius confugientibus auxilium tulisse. Inde pergit: Ὡςπερ δὲ τούτοις ἔλας, οὕτως δ' ἀπ' ἐναντίας ἀδικοῦσι καὶ ποτηρευομένοις φοβερός τε, καὶ τὴν παιδείαν ἀπαράτητος. Μαρτύριον τοῦ εἰρημένου σαφὲς ὁ τοῦ μοναχοῦ Ἰγνατίου, ὃ Χατζανῆς ἢ ἐπωνυμία, χαλεπὸς καὶ οἰκτιστὸς θάνατος. Οὗτος γὰρ, εἰς τῶν μοναχῶν ὄν, μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἐκδημίαν ἀποστάς τῆς Λαύρας, κατὰ τῆς Λαύρας ὤπλισατο· ὡς μὲν ἐκείνῳ δοκοῦν, ἐπὶ προφάσει δικαία· ὡς δὲ τῇ ἀληθείᾳ πάλιν, κακοήθως ὢλας, καὶ φιλαρχίας μανικῶς ἔρατι. Ὁ γοῦν τῆς Λαύρας τότε προσεστηκώς, ἀπαγορεύσας πρὸς τὰ ἐκείνου κακὰ καὶ τὴν βασκανίαν, τὰ τε ἄλλα ἐποίησε τῶν ἀπορίας καὶ λύπῃ καταργασμένων, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸν τῆς βασιλείας οὐ πολλοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις ἐπιλαβόμενον Νικηφόρον, κατὰ τῆς Κρήτης ἤδη ἐπιόντα, ἀπέχει, ἐντυχεῖν ἐκείνῳ βουλόμενος, κατὰ [1. καὶ τὰ] τοῦ Ἰγνατίου

*) Ex cod. Coelatin. 148. Fol. 81. verso.

- χαλεπὰ ὅσα ἀναδιδάξαι, αἷτα καὶ ἐκδικῆσαν αἰνέσασθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν. Τούτῳ καθεύδοντι ἐπιστάς ὁ μέγας ἡπείλησε τε ἐμβριθεὶς, καὶ τῆς ὀργῆς ἔστησε, καὶ εἰς τὴν Λαύραν ἐπέλευσε τὸ παραχρῆμα ἐπανελθεῖν, Ἐγὼ, προσθεῖς, τὰ τοῦ Ἰγνατίου, ἢ προσήκει, διώκησα. Οὐκ αὐτῷ δὲ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ συνοδευόντι μοναχῷ ἰσοῖς ἐπιφαίνεται τοῖς ὀνείροις. Ἄλλ' ὅσα ὁ
- P. 197 ἅγιος διοικηθῆναι, ὡς προσήκον [1. προσήκον], ἔφη, ἄγχιός τις καὶ ἰταμὸς ἄνθρωπος, πορευομένῳ συναντήσας τῷ Ἰγνατίῳ, εἰς μέρη τε καὶ μέλη διατέμνει τὸν ἄθλιον· ἔπειτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιθεῖς λίθῳ, καὶ ἐτέρῳ βαρεῖ συντρίψας τε καὶ συνθλάσας καὶ ὅλην ὅλως καταλειπὼν ἀπὼν ὤχετο, καὶ ἀχέρωτος εἰς δεῦρο κατέστη. Hoc est: *Ut autem in illos propitius, sic rursus iniustus perverisusque terribilis, et ad correctionem implacabilis. Cuius rei argumentum est Ignatii monachi, qui Charzanas cognominabatur, acerba et miseranda mors. Hic enim, cum in numero monachorum esset, post sancti Patris excessum a laura deficiens, adversus illam arma sumpsit: ut ipsi quidem videbatur, praetextu iusto; re vera autem, perverso prorsus animo, et dominandi insano amore ductus. Qui ergo laurum tunc praerat, perculsus malitiis atque similitudine eius, tum alia fecit quas inopia et moerore oppressi solent, tum ad Nicephorum, qui rerum haud multo post potitus est, iam in Cretam profectum, se contulit, alloqui eum cupiens Ignatiique quam graves iniurias essent commemorare, tum vindictam ab eo malique finem exposcere. Huic dormienti se offerens Sanctus comminatus est graviter, Beiusque impetum repressit, ad lauramque iussit eventigio redire. Ego, inquit, de rebus Ignatii, quantum attinet, providi. Neque huic solum, sed comiti quoque itineris, monacho, somnio simili visus est. Quod vero Sanctus ac, quantum attinisset, providisse dixit, agrestis quidam et ferus homo, Ignatio in itinere occurrens, in frustra membratim concidit miserum: deinde caput quoque lapidi impositum altero ponderoso ita contrivit atque comminuit, ut totum penitus complanaret: quo peracto aufugit, neque ad hunc diem captus est. Sequentia, ut aliena ab expeditione Cretica-Nicephori, ad illum, ut dixi, Tomum reiicio, quo vitas Sanctorum alias complures, cum ad haec tum ad Iconoclastarum tempora pertinentes, sum prolaturus. Praeterea agunt de hoc bello Cretico auctores duo: alter Simeon Logotheta in Chronico edit. a Combefis. Scriptorr. post Theophan. 401. A — 498. D: alter Anonymus, quem sub Iulii Pollucis nomine primum Ioann. B. Bianconius, Bononiae 1779. Fol. deinde Ignatius Hardt, CMonachi et Lipsiae 1792. 8. ediderunt: vide Harles. Bibl. Graec. VI. 144. 2). Sed in utriusque cum Bianconii tum Hardtii editione Iulius Pollux desinit sub initio Gratiani Aug.; in Codice Vatican. No. 163. non modo totum Gratiani regnum, sed res etiam imperii Orientalis persequitur, ad medium usque saeculum X. triplo fere*

amplior quam editiones. Quapropter hoc Chronicon vereor ne sit ab Hardtio perperam Iulio Polluci attributum. Hunc Pollucem enim multo esse saeculo X. antiquiorem constat vel ex nomine; Chronicon autem, sive verba sive sensa respicias, ut ab ingenio temporum Tzimisicianorum proxime abest, ita a saeculo Iustiniano, nedum Theodosiano, est alienissimum. Quae tamen in hoc Chronico, quod anonymi potius dixerim, de expeditione Cretica referuntur, ideo hic non subijcio, quod nihil fere ibi sit, quin item apud Simeon. Logothet. 498. A. B. et incertum Continuator. 297. C. D. legatur.

IN LIBRUM II.

Pag. 17. lin. 7. Χαμβδάν, ὁ τῶν — ἀρχηγός] De hoc Seiff. P. 198 eddaula sive Abulhasan Ali, Hamdani ben-Hamdun nepote, vide observationem in summi viri Silvestri de Sacy Chrestomath. Arabica III. 110. C. Graeci Chambdanum vocant, gentilizio nomine, quod ipsum tamen varie scribitur, cum apud alios auctores, tum vel in Codice nostro. Velut Χαμβάν hoc ipso loco, 10. A. Χαμβάν 22. B. Χανδάν 10. C. 12. A. Χαμδάν 13. D. Χαμβδάν 11. C. 13. B. 14. B. Χαμβδάν 13. A. Zonaras II. 197. A. B. habet Χαμδάν (sed Codex Reg. 1715. Χαμδάν). Simeon Logotheta 498. D. Χαμβδά· Michaël Glycas 304. D. τὸν Ἀποχανδάν [*sic*]. Cedrenus Χαβδάν II. 642. D. 643. C. 645. B. In Codice tamen Scylitzae Sangermanensi bonae notae, unde multa Cedreni loca B emendari possint, legitur ubique Χαμβδάν· itemque in Nicephori Phocae Tacticis edit. huius pag. 184. lin. 13. et pag. 191. lin. 15. quam scriptionem ubique secutus sum.

Pag. 18. lin. 3. πρὸς αὐτοῦ τὸν καιρὸν εἶναι] Πρὸς αὐτοῦ εἶναι dixerat iam Agathias 21. A. et 26. D. Similem phrasin habet Plutarchus M. Bruto 990. B.

Ibid. lin. 10. Λέοντα τὸν Φωκῶν] Leonis Phocae contra Chambdanum expeditio iucidit in a. 961, quo ipso tempore frater eius Nicephorus Candiam expugnavit. Vide Pagi Critic. ad Annal. Baron. III. 875. D.

Pag. 19. lin. 3. ἔγνω μὴ ἐς προὔπτον κίνδυνον φέρον ἐν-σείσαι αὐτὸν τε καὶ τοὺς συνεπομένους] Dicas Leonem expressisse haec Plutarchi, Caesare 741. C. ἔβριψε φέρον ταυτὸν εἰς τὸν κίνδυνον· elegantia vero non opportune esse usum. Nam constructio postulare videtur accusativ., φέροντα· participium autem φέρον hoc sensu rarissime aliter quam nominativo singularis et pluralis reperitur. Vide exempla ab Hemsterhusio collecta in copiosa disputatione ad Lucian. I. 349. quibus, praeter ea Plutarchi, quae C ibi enotavit, haec nova indidem adiiciam: Themistocle 124. A. φέρον ἐπέθηκεν ταυτὸν. Pericle 159. B. ἐπιβολὰς — ἐνέβαλε φέ-

ρων εἰς τὸν δῆμον· Fabio Max. 177. C. ἐμβάλλουσιν αὐτοῦ τὴν δύναμιν φέροντες· Demetr. 914. F. φέρων ἐαυτὸν εἰς πότους — κατέβαλλε. Laconic. Institutis 238. C. τὴν κιδάραν αὐτοῦ προσεκαταλείψαν φέροντες. Idem iungit verbo ἐνείσω, ut sit loco nostro. Phocion. 751. F. ὡς δὲ φέρων ἐνείσσειεν — τὴν πόλιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον. Quibus in exemplis, tum in aliis, quae hic ascribere non attinet, solum nominativum vides adhiberi: item, ni fallor, in illis quae viri docti collegerunt ad Idiotism. Viger. 352. 593. 663. 758. ubi tota haec quaestio erudite illustratur. Adde, φέρων sequenti imperativo adhortantis esse, ac significare, *age, eia*. Philo apud Euseb. Praeparat. Evangel. 345. B. καὶ μοι φέρων λέγε, *dic amabo te*. Origenes Philocalia 89. A. ubi Tarinus D. vertit, *age, responde*. Porphyrius Vita Plotini 17. C. Nam habet participium φέρων eandem vim adhortandi, quam imperativus φέρε in φέρε εἰπεῖν. Quod significare, *fac dicamus*, h. e. *verbi causa, exempli gratia*, quis est qui nesciat? Tametsi in eo offendit homo cumprimis acutus Kusterus ad Suid. I. 20. A. ὅταν, ᾧ μὲν λυσitelēs τὸ καθέζεσθαι, καθέζηται· ᾧ δὲ ἀνακειῖσθαι, ἀνακειται· τῷ πυρέκτοντι φέρε εἰπεῖν. Ad quae annotavit: *Loco huius aliqua desunt, et ultimis verbis istis nullus omnino sensus inest: quae ratio est, quare ea in versione praetermiserim*. Sed agitur de categoria Aristotelica nona, quae est positionis, *cum*, ait Suidas, *sederis, cui id expedit; et cubueris, cui cubare expedit*. *Fabricanti, verbi gratia*. Nempe, λυσitelēs ἐστίν eiusmodi homini τὸ ἀνακειῖσθαι, sicut scribenti v. c. sedere. Alios verbum φέρω in fraudem impulit, quod confuderunt cum Latino *auferte*. Velut Robertum Balforem in Gelasii Cyziceni Historia Concil. Nicaeni I. 358. C. τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀναλαβὼν καὶ τὰς νόσους φέρων· *infirmiorem nostram [sic] suscipiens, et morbos aufere*. *Verte, et morbos ferens*. Est allusio ad Isaiae LIII. 4. ubi Vulgata: *Languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit*. *Ἐνείσεικας* eodem sensu quo nostro loco adhibetur 72. D.

Ibid. lin. 12. Hic locus: *Hunc Leonem* usque ad finem capitis a Combesio conversus, servatus legitur apud Pagium III, 876.

P. 199 *Pag. 20. lin. 8.* Οὕτω δὲ γνωσιμαχήσαντι — ἐπῆλθε] Apud Agathiam προσῆλθε, 56. D. in phrasi quam Leo respexit.

Ibid. lin. 9. καὶ λόγοις ὑπαλείφει τὴν στρατιάν] Confer Agathiam 27. B. Ὑπαλείφειν metaphorice dici pro *incitare, concitare*, iam Stephanus monuit in Thesouro. Addam, eleganter usurpari de vaporibus, qui rigant atque humectant. Sic S. Gregorius Nyssen. De hom. opificio I. 69. A. membranam cerebrum abire, περιπτυσσομένην ἐν ἐαυτῇ τὸν ἐγκεφάλον, καὶ τοῖς ἐκείθεν ἀτμοῖς ὑπαλειφομένην. Idem *ibid.* 134. C. ἡ ἀπ' ἐκείνου ἀνάδοσις ὑπαλείφει τὸν περιεπτικὸν τοῦ ἐγκεφάλου ὕμνα. Unde metaphorice sicut *imbueri* apud Latinos. S. Ignatius Epist. 19. A. ἐμὲ γὰρ

ἔδει ὅφ' ὁμῶν ὑπαλειφθῆναι πίστει, νοουθεσίᾳ, ὑπομονῇ. Ita enim arbitror veram esse lectionem. Vetus interpres videtur legisse ὑποληφθῆναι: vertit, *me enim oportuit a vobis suscipi*. Simplex ἀλείφειν pro incitare habet vel Cedrenus II. 678. D.

Ibid. lin. 13. Ἀπαν μὲν τὸ καθ' ἡμᾶς] Quae Leo Phocas B hic concionatur, imitatio sunt orationis Belisarii ad exercitum, apud Agathiam 161. C.

Pag. 21. lin. 5. ἀξιόμαχον] Reddidi *firmissimum*: fortasse rectius *parem*.

Ibid. lin. 19. δουλοῦσθαι εἰώθε τὰ πολέμια] Leo frequentat utrumque, πολέμιος et πολεμικός. Ἀγαθὸν τὰ πολέμια 20. C. 23. B. (ex Agathia 17. A. 25. B. 30. D.) αὐτοουργόν τε τὰ πολέμια 12. A. δρασιμώτατος τὰ πολέμια 54. D. ἐξήσκει τὰ π. 22. B. νεανι-
κούς τὰ πολέμια 52. B. Dionysius quoque Halicarnassensis dixit τὰ πολέμια δεινός, De Lysia 5. 481. A. Contra πολεμικά Leo 3. D. bis: 14. C. 31. B. 39. A. 75. C. Πολέμια Agathias, quem noster imitatur, saepe (ut nunc quidem sunt edd.) adhibet, 19. B. 31. A. 56. B. 60. B. 73. C. 92. A. 105. B. 117. B. 159. C. 161. B. 162. A. πολεμικά rarius, 130. B. 160. A. Caeterum locus communis apud Leonem commodius sic reddatur: *Saepe enim res hostium impr. inc. percelluntur, repentinisq. aggressionibus franguntur elati atque impotentes animi*. In versione secus est. C

Pag. 22. lin. 10. τὰς ἐπεξέλασεις ἐποιοῦτο] Voces ἐπεξέλασις et ὑπεξέλασις non sunt in Lexicis: hac utitur Leo 12. D. illa hic et 32. A. 45. B. C. 77. C. 82. B. Παρεξελάνω 92. B. et 94. C. Τὰς ἐπελάσεις ἐποιοῦντο habet Agathias 25. A. 33. C.

Ibid. lin. 12. πῇ δὲ προοδεύων] Verbum προοδεύω miror item in Lexicis omissum, cum utantur, praeter Leonem h. l., scriptores bene multi. S. Ioannes Chrysost. In nativitat. praecursoris VII. 393. 27. ὁ Ἰωάννης προοδεύων τοῦ Κυρίου. S. Basilus Non adhaerendum esse rebus saecular. I. 569. C. οἱ δὲ προοδεύσαντες ἀνέμενον τὸν φυτεύσαντα. Quae ipsa verba iterat Nicetas Heracleae metropolita Catena in Iob 608. C. Item participio προοδεύων Germanus Cpolitanus Orat. in S. crucem 320. B. Frequentius tamen usurpatur participium praeterit. act., velut a Luciano Hermotim. I. 815. 23. ἠκολούθει τοῖς τῶν προωδευκότων ἔχγεσι. Unde fortasse S. Gregorius Nyssenus In Cantic. Cantitor. I. 501. A. τοῖς ἔχγεσι τῶν προωδευκότων ἐπόμενος. et Eusebius D. Histor. Ecclesiast. 4. A. ἀνθρώπων γε μὴν οὐδαμῶς εὐρεῖν οἱοί τε ὄντες ἔχην γυμνά, τὴν αὐτὴν ἡμῖν προωδευκότων δόξιν, se conscribentem historiam ecclesiasticam novum neque ulli antea tentatum iter ingressum (minus opinor accurate: quandoquidem primus historiam ecclesiasticam condidisse S. Lucas dici potest, inde ab ortu Christi, quae historia ipsius Evangelio et Actis Apost. continetur). Participium προωδευκώς pluraliter apud S. Gregorium Nyssen. De beatitudin. 813. D. τινὸς τῶν προωδευκότων. et In

laudem fratris Basilii II. 914. D. τῶν ἐν ἀρετῇ προωδονκόντων. Numero singulari Eusebius Demonstrat. Evang. 187. D. τὸν προωδονκόντα τοῦ Χριστοῦ. Participium perf. pass. ibidem 125. B. πρὸς τὰ προωδευμένα, *ad ea quae antecesserunt*. Alias Leo eodem sensu ait προπορεύομαι 4. A. 79. B. 81. D. 95. D. προηγουμαι 95. B.

Pag. 24. lin. 6. Ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ στρατηγὸς Λέων τὴν Ἀσίαν ἔσωσε] Huius praelii meminerunt et Nicephor. Phocas Tactic. supr. 123. B., et Anonym. inedit. *), quem Iul. Pollucem dicunt (vid. sup. 197. B.) in hunc modum: Ὁ δὲ πατρίκιος Λέων καὶ

- P. 200 Δομέστικος τῆς δύσεως, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγίστου Νικηφόρου, ἐπέμφθη παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἑώαν, ἀντιπροσώπων τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ, διὰ τὸ μὴ εὐρεῖν τὸν ἄθιον Χαμβδᾶν ἀσέπαστον τὴν ἀνατολήν, καὶ πραιδεῦσαι καὶ αἰχμαλωτίσαι αὐτήν. Καὶ δὴ ὁ πατρίκιος Λέων τῷ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ Καππαδοκίας Μαλείνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς ἐνωθεῖς, καὶ μάθων ὅτι ὁ Χαμβδᾶν ἐξῆλθε κατὰ Ῥωμαίων, κουρσεύων καὶ αἰχμαλωτίζων ἀφειδῶς, ἐπισυνάξας τὸν ἅπαντα λαὸν αὐτοῦ, ἐκράτησε τὴν κλεισοῦραν τὴν οὕτω καλουμένην Κύλινδρον. Ὑποστρέψαντος δὲ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἀλαζόνος Χαμβδᾶ, καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ κλεισοῦρᾳ εἰσελθόντος, πολέμου κροτηθέντος ἤτηθήσαν οἱ Ἀγαθηνοὶ καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτοὺς ἀναιρομένους, καὶ τοὺς νεκροὺς σκυλευομένους. Μικροῦ δὲ δεῖν καὶ αὐτὸς ἂν ὁ Χαμβδᾶς ἐκρατήθη. Πάντα δὲ τὰ ἐν τῷ πολέμῳ κρατηθέντα λάφυρα, μετὰ καὶ τῶν ζωγηθέντων ἀρνιγῶν τοῦ Χριστοῦ **), τὸ Βυζάντιον ἀπηνέγκατο, καὶ ἐν τῷ θριάμβῳ διεβίβασεν. Eadem fere incertus Continuator Scriptt. post Theophan. 299. D. 300. A. B. quo eos qui Latina versione aegre careant reliicio: ibi pugna εἰς τὸν τόπον Ἀνδρασσῶν λεγόμενον B commissa dicitur. Idem nomen habet Cedren. II. 643. C. Scylitza ms. Ἀδρασσῶ. De eodem praelio Abulpharagius Histor. dynast. 313. A. edit. Pocock.

Ibid. lin. 9. Initium huius capituli usque ad verba: *contra op-
pidum proficiscitur* a Combefisio versum apud Pagium III. 875.

Ibid. ead. lin. Νικηφόρος δὲ ὁ Φωκᾶς] Candiam expugnavit Nicephorus a. 961, ut docet Pagius l. c. A. Sub idem tempus Basilii Petini in Romanum Imp. coniuratio deprehensa est, de qua Cedren. II. 644. B.

Ibid. lin. 14. *verna paulatim tempestate ex hiberna mutante ac apparente*] Ea retinui ex Combefisiana versione apud Pagi III. 875. B. sed quis nescit χειμερινὴν τροπὴν *brumam* esse? ut ideo ad verbum sit: *verna tempestate ex bruma paulatim em-
gente*.

Ibid. lin. 18. εἰς πλάσιον τὰς δυνάμεις συνέταττε] Agathias dictio 25. A. De variis significationibus vocis *πλάσιον* Salmasius

*) Cod. Vat. No. 163. fol. 69 verso.

**) Adde εἰς.

De re militari Romanor. 118. C. ego verti ut Kylander illa Plutarchi M. Anton. 935. D. ἐν πλαισίῳ τὸν στρατὸν ἤγε, *processit quadrato agmine*. Habet etiam Synesius edit. Petav. 245. B. Eandem vocem restituit S. Ephraimo Syro De iudicio III. 404. B. C ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐνλοτε μὲν ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν ὑπ' ἐναντίων [l. ὑπεναντίων] ταραχθέντων, τῷ δὲ τοῦ πλουσίου σχήματι, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ μήκος τετραγώνον, εὐθέως ἀσφαλιζομένων. Inepte interpretres: *qui aliquando in bello ab adversariis turbantur, figura autem divitis, id est signi crucis, quae est in longitudine quadrata, statim protecti etc.* Lege, τῷ δὲ τοῦ πλαισίου σχήματι. et fort. deinceps, ὅπερ ἐστὶν ἐπίμηκες τετραγώνον. Apud Plutarchum De solert. animal. 979. F. sensu adhibetur insolentiore de thynnorum natantium ordine, cubi formam referente: ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῷ σχήματι κυβίζουσι, καὶ στερεὸν ἐκ πάντων ποιοῦσιν, ὅς ἴσους ἐπιπέδοις περιεχόμενοι [id Kylander mire vertit, *universis in sex planas superficies distributis*: sensus est, *sex superficiebus aequalibus circumclusi*: continetur enim cubus superficiebus sex]. εἰτα νήχονται τὴν τάξιν οὕτω τὸ πλαισίον ἀμφότερον διαφυλάττοντες. Ubi certe non pro quadrato oblongo sive rectangulo, quod aiunt, sed pro quadrato perfecto aut cubo quoad quaversus versatili accipiendum videtur.

Pag. 25. lin. 1. τὸ ἱταμὸν ἐκείνο γύναιον — τὸν χιτωνίσκον παρὰ τὸ μέτριον ἀναστεινόμενος] Rem similem accidisse Manneli Comneni Imp. Zeugmen oppidum oppugnanti Cinnamus auctor est Histor. 142. C. γυναιὸν τι — τὰ ἱμάτια κόσμῳ οὐδενὶ ἀναστεινόμενα [l. ἀναστεινόμενα] et quae sequuntur.

Ibid. lin. 5. τὸ ἀκόλαστον γύναιον, καὶ χαμαιῶδες] Χαμαιῶδες [sic analogiam secutus scripsi: in Cod. et hic et 71. C. exaratum est uno ς] primus in Lexica nostra vir eruditionis summae Schneiderus recepit, 636, ex Suida III. 552. C. Aliae auctoritates vocabuli sunt S. Gregorius Nyssenus Contra Eunom. II. 121. C. τὰ χαμαιῶδη τῶν δογμάτων. Contra Eunom. III. 161. C. τὸ χαμαιῶδες τε καὶ γήϊνον τῶν τῆς αἰρέσεως δογμάτων. S. Nilus Epist. I. 20. B. χαμαιῶδες [sic] τινες γεγόμενοι ἄφθνην. Anonymus Actis SS. Philoromi ac Phileae 178. A. αὐτὸν χαμαιῶδη ἐπ' ὀξείσιν ὀστράκοις. Confunditur, ut recte observat Schneiderus, cum χαμαιῶδες. Velut Origen. Caten. in Psalm. I. 819. P. 201 A. Balthasar Corderius vertit, *humili - reptiles facti sumus*: in Grasco est, χαμαιῶδες γεννήματα.

Ibid. lin. 8. Inde a vbb. *Iam vero acri* denuo Combefisiana.

Ibid. lin. 19. λιθοτόμα ὄργανα φέροντες] Confer Agathiam 21. A. ὄργανα φέροντες λιθοτόμα, et quae sequuntur.

Pag. 26. lin. 3. ὕλην τε ταχυδαῖ] Codicis lectionem ταχυδαῖ in textu expressi, iota subscripto, quod in libris veteribus vel omittitur omnino, vel, ut hic, adscribitur. Vox ταχυδαῖς,

quam alias nusquam legere memini, Agathianae est proprietatis 21. C.

Ibid. lin. 20. οὐκ ἔφθη ἐκθερλεῖν] Oportebat ἐκθερλεῖν, vel potius ἐκθερλεῖν· sed hic Leonem in culpa arbitror: lin. 23, ubi in Cod. est ἀνετελίζει, fere credam scripsisse ἀνεχαίττει. Certe ἀναχαίττειν τὴν ὁρμὴν 23. D. 84. C. ἀναχαίττει τὴν ἔφοδον 20. D. τὰς ἐφόδους Nicephorus Imp. Tactic. supra 117. A. Est verbum Demosthenicum, saepe ibi notatum a criticis veterum. Vid. Maussac. ad Harpocrat. 42. C.

B *Pag. 27. lin. 14.* μηδὲν τι τῶν ἀπευκταίων καθυπομείναντων] Καθυπομείναντων adiunge Lexicis ex hoc loco eque altero 20. B. Addam auctoritates quantaecunque sunt Anonymi De Vita S. Chrysostom. VIII. 371. 9. ἐκούσιον τὴν βίαν καθυπομείνοντας· et S. Gregentii Tephrensensis Disputat. cum Iudaeo 177. A. εἰς τὸ ζωοποιῶν ὄνομα τῆς ἀγίας τριάδος καὶ χεῖρονα τούτων καθυπομείνουσιν.

Pag. 28. lin. 8. τὴν νῆσον ἐξημερώσας ἄπασαν] Inde colligas Leonem credidisse, occupatam pacatamque fuisse totam insulam a Nicephoro, priusquam discederet. Contra Zonaras ait II. 197. A. nisi Nicephorus intempestive revocatus esset ab Imp., fortasse tunc inſula penitus recipi potuisset, τάχα τέλειον ἂν ἡ νῆσος Παμαλοῖς ἐπανασέσωστο, vel, ut habet Cod. Reg. 1715. ἡ νῆσος δεδούλωτο. Zonarae videtur suffragari Glycas Ann. 304. B.

Ibid. lin. 11. ἀνέπλει πρὸς τὸ Βυζάντιον] Contra Zonaras auctor est II. 197. B. neque situm eum esse tunc reverti Constantinopolim, nec nisi post obitum Romani Imp. triumphasse 198. CA. a Theophanone Augusta accersitum. Cum Zonara facit Glycas 304. D. cum Leone Manasses Chronic. 115. B. Utrorumque sententiam acute conciliare conatur vir sumus Ph. Krug Chronolog. der Byzant. 314. B.

Ibid. lin. 13. θριαμβον ἐπὶ τοῦ θεάτρου κατήνεγκε] De expugnatione Candiae Nicephorique Phocae triumpho subsecuto haec habet Anonymus extrema parte ineditus, quem Iulium Pollicem dicunt: Ὁ δὲ Μάγιστρος Νικηφόρος ἐπὶ μηνὶν ὀκτακαίδεκα ἢ καὶ πλεόν [hic est lacuna in Cod. omissis fortasse vocc. παρακαθίσας παρὰ· vide Incert. Continuat. 300. C.] τὴν Κρήτην, καὶ τῶν τροφῶν [iterum lacun.: l. τοῖς] Κρητικοῖς ἐλλειψάντων [sic Cod.], τὸ κάστρον πολεμῆν ἤρξατο· καὶ τοῦ πολέμου κορυφουμένου, πολλοὶ τῶν Κρητικῶν αὐτομόλοι πρὸς τὸν Μάγιστρον ἀφικνουῦντο. Ἐντεῦθεν τοῖς βαρβάροις θάμβους ἐπιπεσόντος καὶ δέους, μετὰ βραχὺ τὸ κάστρον παρέλαβε· καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς Κρήτας συναμα τῷ ἑαυτῶν ἀμνηρᾷ Κουρουπᾷ καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ λαφύροις ὀδωρομένους καὶ στένοντας· καὶ διὰ μέσης θριαμβουμένους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μέχρι τοῦ ἱππικοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Μάγιστρον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τὰ μέγιστα φιλοφρονησάμενος, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἐξέπεμψεν. Eadem fere apud Incert. Continuat. Scriptt. post Theoph. 300. C. D. et in Cedren. II. 643. B. Confer

quoque Expugnationem Cretae Theodosii Diaconi a Fogginio editam Append. Corp. Hist. Byz. 351 — 390.

Ibid. lin. 18. χρυσῶ καὶ λίθοις] Combefisius III. 875. post χρυσῶ addidit: *et margaritis.*

Pag. 29. lin. 3. Θριαμβεύσαντι δὲ τῷ Νικηφόρῳ] Gesta sunt quae sequuntur a. 962: vide Pagium Critic. ad Baron. IV. 3. C. Eadem tempestate Romanum Saronitam Magistrum saeculo renuntiassae Cedrenius auctor est Hist. II. 644. B. Ubi ex optimo Cod. Scylitzae lege ὡς ἐβούλετο, non ὡς ἐβουλεύετο, ut est in cuso. Paulo post, C. lin. 6. de Philoraeo, qui per circum eques currebat ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος ἱστάμενος ὄρθιος, male Xylander, *iniecta veste* — *ei insistebat rectus*: indeque Le Beau, homo non infans, neque indoctus, sed qui multo magis ex versionibus quam ex ipsis auctoribus historiam conflabat, *Hist. du Bas - Emp.* XVI. 81. B. *sans selle ni housse que son habit, dont il avoit couvert le cheval.* Imo vero, *se tenant debout sur la selle*, ut recte intellexisse videtur Levenklavius ad Glycam 304. C. Etenim ἐφεστρίς P. 202 apud scriptores mediæ aevi est *stratum equestre, sella*: ideoque bene I. cit. scholiola ad oram Cod. Scylitiziani quem dixi: ἐπὶ τῆς σέλλας. Neque melius Xylander haec Cedreni 671. A. τὴν ἐν τῇ ἐφεστρίδι παρωρημένην [I. παρηωρημένην] κορύνην, *clavam quam sub paludamento pendentem ferebat*: scribe *clavam ad sellam suspensam*, quod vel ipse Xylander quasi per caliginem suspicatus est, in annotationibus 25. D. Aeque male Hieronym. Wolfius in Niceta Choniat. 41. A. ταῖς ἐφεστρίσιν — ἐποχοῦμεναι, *super palliis equitantes*: inferius tamen, 297. C. ὥσπερ τῇ ἐφεστρίδι ἐμπεπερωνητο, recte, *quasi fibulis sellae affixus*. Similiter in Michaële Duca Hist. Byzantin. 96. D. ἕκαστος ἐν τῇ ἐφεστρίδι φέρων καὶ μοῖραν φορέλου ἑμμετρον χρυσίου, Bullialdus male, *ferebat in veste unusquisque*, cum in *sella* vertendum sit (ἐν τοῖς σαγμοσελλοῖς Nicephor. Tact. 146. B.): neque melius Balsoreus in Theodor. Rhaithu De incarnat. Christi 45. B. et Tollius ad Cinnam. Hist. 105. B. Antiquiorem significationem servat vox apud Agathiam 93. D. ἐκ τῶν ξύλων τε καὶ ἐφεστρίδων ἱσκειασμένους οἰκίσκους, ubi minus commode vertitur *e pellibus*: scribe *e sagis.*

Ibid. lin. 13. *Magnopere enim*] Haec et sequentia usque ad finem libri (praeter tamen caput X, quod paene totum ipse traduxi) a Combefisio versa apud Pagium IV. 3 — 6. sunt servata.

Ibid. lin. 14. πρὸς ἄνδρα καρτερικόν] Καρτερικός nemo, opinor, vitio mihi dabit quod verti *fortis*. Denotat enim eum qui forti est animo. Quod dupliciter manifestatur: primo cum non movemur voluptatibus, deinde dolorum laborumque contentu. Unde fluxerunt duae significationes vocabuli affines: prior *continens*, sive potius *abstinens*, ut recte finit S. Basiliius Homil. in XL mart. I. 532. B. οὐ γὰρ ὁ ἀπορῶν τῶν ἀναγκαίων καρτερικός, ἀλλ' ὁ ἐν ἀφθονίᾳ ἀπολαύσεως ἑγκατεργῶν τοῖς δει-

νοῖς. Heliodorus Theaene 154. C. ὅτι μὴ φύσει καρτερικὸς ᾖν, ἀλλ' ἀξιεράστου γυναικὸς εἰς τὴν παρελθούσαν ἀθέτατος. Philo De Ioseph. 417. F. tres characteres esse viri civilis, τὸν τε ποιμενικόν, καὶ τὸν οἰκονομικόν, καὶ τὸν καρτερικόν, quem statim post ἐγκρατὴ vocat. Unde et τὸ καρτερικόν philosophorum veterum, de quo Diogen. Laërt. Antisthen. 138. C. et ὁ καρτερικὸς βίος C Eusebii Demonstrat. Evangelica 117. D. et νόμοι καρτερικοὶ apud Oenomaum Praeparatione Evangel. 221. C. Altera significatio est *patiens, aerumnas ferens*, ὑπομονητικὸς, cui voci a S. Chrysostomo Orat. in scandalizatos VII. 33. 2. coniungitur. Ita M. Antoninus De seipso 193. D. de Socrate: *καρτεριώτερον ἐν τῷ πάγῳ διεννυκτέρευεν*. S. Clemens Alexandrinus Stromatibus 731. A. ἀληθὴς ἐν λόγῳ, καρτερικὸς ἐν πόνῳ. Plutarchus Alexandro M. 692. A. Invenio tamen passim apud posteriores, ubi vertere possis, *intrepidus, animosus*, quo sensu hic videtur sumi. S. Antiochus Epistola ad Eustachium 1022. D. de monachis, non ut caeteri metu Saracenorum adventantium diffugientibus: *ἀπέμειναν δὲ οἱ καρτερικοὶ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ λαύρᾳ*. Superlativus *καρτερικώτατα* saepe adverbialiter. S. Cyrillus Alexandr. Glaphyris I. 242. D. *καρτερικώτατα τοῖς πόνοις ἐντυχών*. S. Basilus Epist. DCLII. II. 942. A. *καρτερικώτατα σιωπᾶν*. Ab adiectivo *καρτερός* deductae voces, in Lexicis omissae, sunt *καρτερότης, robur, firmitudo*. S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 274. B. *ἐκ μονοειδούς χροῖς γεννᾶσθαι καὶ ὁστέων καρτερότητα, καὶ πνεύμονος ἀπαλότητα*. Altera *καρτερόφυλος, fortis, patiens*, in loco certa S. Chrysostomi Orat. in Praecursorem VII. 532. 34. τὸ δῆμα τοῦ καρτεροφύχου Ἰωβ. Vocem tertiam, *καρτεροφυλία, animi robur et fortitudo*, cum habeat summus vir Schneiderus in Lexico, dubiam tamen esse suspicatur. Ea vero utuntur Iosephus De Machabaeis 1093. E. *θαυμασάντων δὲ πάντων τὴν καρτεροφυλίαν αὐτοῦ*. S. Basilus Epist. CCXCVIII. II. 1066. D. *τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας πίστει καρτεροφυλίαν*. Nicetas Paphlago Laudat. S. Eustath. 53. A. *νικᾶν μὲν τῇ καρτεροφυλίᾳ τὸν ἀνταγωνιστήν*. Verbum compositum *ἐπικαρτερέω, persevero*, aequè in Lexicis omissum, usurpat Nicephorus Phocas in Tacticis supra 159. C.

Ibid. lin. 21. τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀγωνιζέσθαι προτρεπόμενος. Postulat syntaxis τοῖς ὑπ' αὐτόν· tamen, cum mendum ab ipso auctore manare credendum est, ut 84. C. *πρὸς τὴν μάχην χωρεῖν τοῖς ἐπομένοις προτρέπετο*. 95. B. *τούτοις προτρέπετο χωρεῖν κατὰ τῶν Σκυθῶν*, nihil mutavi. Idem verbum, *προτρέπομαι, exhortor*, non uno loco confunditur cum *προστρέπομαι, supplico, adoro*. Eusebii Praeparatione Evangelica 67. A. *τὰς ἀνοργιάστους τελετὰς εὐσεβείᾳ νόθῳ προτρεπομένων*. Scribe *προστρεπομένων*, vel potius, ut cum praecedentibus concordet, *προστρεπομένη*. S. Clemens Alexandr. Admonitione ad gentes 24. C. *Ἀρτιμὴν δὲ Ἀρκάδας προτρέπονται*. Tametsi hic recte restituit *προς-*

τρέπονται Potterus in ipsius editione I. 32. 24. alibi emendare omisit, ut 29. D. Porro apud Iosephum Antiq. Iud. 115. D. edit. Rover. τὸς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προτρέπεται· mendum remansit in edit. Havercamp. I. 219. lin. ult. nisi quod impressum ibi est optandi forma, προτρέπεται. Alio loco, I. 314. 15. Havercampus recte emendavit, προστρέπεται. In Concilio autem Oecumenico sexto III. 1213. D. loco corrupto: καὶ μὴν τοῦτο οὐκ ἔστι προτρέπομένου ἐπὶ τὸν θάνατον ἔλθειν, μάλιστα μὲν συμπροτρέπομένου· in vulgata sic reddito, quia hoc non est evitantis ut ad mortem veniret, sed maxime invitantis, scribe ex S. Chrysostomo Homilia LXXVII. in Ioannem tom. VIII. 401. C. unde haec petita sunt, καὶ μὴν τοῦτο οὐκ ἔ. π. ἔ. τ. θ. ἔλθειν. Μάλιστα μὲν οὖν, προτρέπομένου. Atqui hoc non est eius, qui adhortetur ad mortem venire. Imo vero, est illius maxime qui adhortetur. Haec de verbo προτρέποι, voce media: de cuius significatione erudite, ut solet, egit Schaeferus vir summus ad Gregor. Corinth. 497. A. De activo προτρέπω, frequentato ab Agathia 86. B. eiusque vario sensu apud scriptores Christianos, alio loco dicam.

Pag. 30. lin. 3. ὑπὲρ τὰ ἐξήκοντα φρούρια] Quinquaginta. quinque, iuxta Abulpharagium Chronico Syriaco 198. edit. Bruns. Eadem expeditione Saracenos a Nicephoro ad Halepum fusos esse auctor est Iulius Pollux, quem plerumque ad verbum concordare dixi cum Incerto Continuat. id Scriptorr. post Theophanem. Sed cum Continuatoris narratio 300. D. in Candiae expugnatione imperfecte desinat, quae postea acciderunt in uno Iulio Polluce continentur: ubi quae ad hanc expeditionem Syriacam Nicephori spectant, habentur in hunc modum: *) 'Ο δὲ τῆς βασιλίδος ἀπάρας πρὸς τὰς ὁμόρους τῶν βαρβάρων γίνεταί χώρας, πυρπολῶν καὶ τὰ κάστρα πορθῶν. Ἐπειτα ὤρμησε μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων πρὸς τὴν πολυάνθρωπον καὶ πλούτω βροίδουσαν μεγαλόπολιν τὴν καλουμένην Χαλεπ, κατὰ τοῦ αἰθέου Χαμβδά. Καὶ δὴ καταλαβάν τὸ εἰρημένον κάστρον, εἶρε περὶ αὐτὸ μετὰ πλήθους πολλοῦ τὸν Χαμβδᾶν ἀντιπαρεταγμένον, ἦτοι Ἀράβων, Δελεμιτῶν, Κούρτων, καὶ τοῦ λοιποῦ λαοῦ τοῦ ἐκ τῆς χώρας συναθροισθέντος· τῶν πε- D. ζῶν καὶ μόνων Χαλεπιτῶν κρατούντων τοὺς δύο πόρους τοῦ ποταμοῦ, καὶ κωλύοντων τὴν διάβασιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατεύματος. 'Ο δὲ Χαμβδᾶς, ἐπὶ τοῖς ματαλαῖς ἀπατάμενος, ἴστατο ἄτρεπτος, ἀγνοῶν ὁ δειλαιός, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ ... **) πολέμου βοήθεια, καὶ τὸ ... ***) ὥραις τοῦ Μαγίστρου ἀναψηλαφ[σαντος] τοὺς πόρους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν θέσιν τοῦ τόπου καλῶς διασκοποῦντος, εἰς τὸν ἄνω πόρον μάλιστα ἡδυνήθη περάσαι μετὰ τῶν καβαλλαρικῶν

*) Ex Cod. Vat. No. 163, fol. 60 verso.

**) Hic est in Codice lacuna relicta aliquot verborum: ob prototypopa opinor aut lacerum hoc loco, aut lectu difficile.

***) Altera lacuna, et paulo post tertia, sed haec minuta.

- παρατάξων, τῶν ἵππων αὐτῶν ἀποπλέοντων. καὶ τότε ἤρξαντο τὰ ἄπειρα πληθῆ τῶν πεζῶν τοῦ Χαμβδᾶ-ξίφεσι συγκόπτειν σφοδρῶς.
- P. 204 οὗς συγκοπτομένους ἰδὼν ὁ ἀλαζών, πρὸς φυγὴν ἐτρέπετο, καὶ σῶ-
ζειν ἑαυτὸν ὅση δύναμις διηγωνίζετο. Καὶ οὕτως ὁ Μάγιστρος τὸ
κάστρον τὸ Χαλεπ ἀμαχητὶ παρέλαβε, καὶ ἀναλαμβάνόμενος τοὺς
ζωορρηθέντας Ἀγαρηνοὺς, καὶ τὴν πολλὴν τῶν λαφύρων συναγω-
γὴν, πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀναστρέφειν ἔκρινε δεῖν. L. e. *Is e re-
gina urbium profectus in agrum barbaris conterminum se con-
tulit, regionem incendio vastans, munitiones evertens. Deinde
omnibus copiis Alepum contendit, frequentissimam opibusque
refertam civitatem, adversus impium Chambdanum. Ita, cum
ad urbem illam pervenisset, offendit circum eam Chambdanum
acie instructa magna cum multitudine Arabum, Delemitarum,
Curdorum, caeteraque turba ex regione coacta: peditibus hos-
tium Alepensibusque solis ambo vada fluminis obtinentibus,
ut transitu exercitum Romanum prohiberent. Hic Chambdanus,
spe falsa inductus, firmiter consistebat, ignorans miser, in ma-
nu ... belli auxilium, et hoc . . horis Magistro investiga[n]te
vada fluminis, diligenter perspecto locorum situ per superius
vadum, aegre licet, cum equestribus numeris equis natantibus
transit. Quo superato innumerabilem multitudinem peditum
Chambdani acriter gladiis conficere coeperunt: quos cum caedi
videret arrogans barbarus, in fugam conversus quin se servaret
nihil ad celeritatem sibi reliqui fecit. Itaque Magister, nemine
amplius resistente, Halepo urbe potitus est, Saracenisque captis
et magna praedae vi assumtis, Constantinopolim reverti insti-
tuit.* Haec iam a me in Notitias Manuscriptt. VIII. 265. C. re-
lata huc revocavi, ut historiam expeditionis Nicephorianae illu-
strantia. Eandem summatim attingunt Cedren. II. 645. B. Mi-
chaël Glycas 305. A. Zonaras II. 197. B. et Simeon Magister inter
Scriptt. post Theophan. 498. D. Copiosiores sunt Elmacinus Hi-
storia Saracen. edit Erpen. 223. C. Abulpharagius Chronic. Syr. I.
195. C. et Abulfeda Annal. Moslemicis edit. Adler. II. 476. A.
Delemitae, quorum fit mentio supra 203. C. sunt gens in Parthia
B circa mare Caspium, in iugo montium quo nunc Ghilan et Ma-
zanderam a provinciis Algebal et Irak Ajami disterminantur.
Dilimnitas [*Διλιμνίτας*] memorant iam Agathias 92. D. et Theo-
phyllactus Simocatt. 96. C. Militabant tunc cum Curdis finitimis
in exercitibus Arabum. Theodosius Diaconus De expugnatione
Cretae Acroas. V. 22:

— πλὴν ἐν τάχει

Τῶν Δελεμιτῶν βελεβιτῶν τοὺς τόπους

Πείσει καλίσσθαι σὸν βέλος, σηπτροκράτορ.

Tametsi ibi Fogginus 389. D. Δελεμιτῶν non gentis nomen, sed
generaliter omnium Saracenorum cognomentum esse putet. Flu-

vius, prope quem pugnatum fuit, est fortasse antiquorum Chalus Arabibus قويق, *Kowaik* seu *Caic*, agrum Berrhoeensem rigans rivulus, de quo Excerpta Ibn Ol Wardi, ad calc. Syriae Abulf. ed. Koehl. 190. A. aut unus e torrentibus, qui ex Amano manantes in lacum Antiochensem transeunt, ut Ufrenus, alique ad Gindarum vel Gephyram. Narratio scriptoris nostri egregie convenit cum Elmacino 223. D. qui scribit, Chambdanum, hoc est Seifeddaulam, Hamdani nepotem, copiis bipartitis maiorem partem Nagjao legato suo commisisse: ipsum cum exigua manu (haec est nostri scriptoris cohors ad superius vadum fluminis considens) remansisse, quam Nicephorus solam nactus, impressione facta penitus delevit.

Ibid. lin. 10. τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν τοῦ ἀνακτος Ῥωμανοῦ] Obiit Romanus Iunior Imp. die 15. Martii a. 963, demonstrante Pagio Critic. ad Bar. IV. 5. A. et Krug *Chron. der Byz.* 326. B. Nicephorus, Cplim redux mense Aprili (Cedren. II. 645. D.), die 2. Iulii in campo ante Caesaream ab exercitu Imperator renunciatum est (Constant. Porphyrog. Caerim. Byzant. I. 251. D.): ita quae narrantur a Leone cap. xi. et xii. huius libri, necesse est Aprili et Maio eiusdem anni 963. accidisse.

Ibid. lin. 22. οἱ λοιμοί] Inde Zonaras II. 196. D. quod ait, Romanum Iuniorum se dedisse ἀνδράσι διεφθαρμένοις τε καὶ λοιμοῖς.

Pag. 31. lin. 4. Εἴτε δὲ ἐκείνως, εἴτε καὶ οὕτως] Transposuit haec Agathiae 59. B. Εἴτε δὲ οὖν οὕτως, εἴτε ἐκείνως.

Ibid. lin. 9. νήπιοι κομιδῇ τελούντες] Confer Agathiam 90. D.

Ibid. lin. 19. τὴν βασιλείαν ἐστῆν] Sic Codex: tametsi non dubito Leonem aut scripsisse aut scribere debuisset τὴν βασιλείαν εἶναι, ut est alibi 3. B. 29. B. 39. D. 43. D. 60. D. 76. C. Aequae insolenter Codex supra 3. A. τὴν αὐτοκρατορίαν ἀρχήν· vide quae notavi 189. C.

Pag. 32. lin. 5. ὑπὲρ τῶν ὅλων] Combesisius IV. 5. mire, *aliorum causa decertaret*: nam in Codice manifesto est ὅλων non ἄλλων.

Ibid. lin. 9. ἐφ' ἐστίας ἡσύχαζεν.] Cum his optime consentit Anonymus quem Iulium Pollucem credunt, in hunc modum (repetam narrationem eius paulo altius, ab obitu Romani Imperatoris): *) Μαθὼν δὲ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, ἐπεσχέθη τῆς δόξης· καὶ ἐκάστῳ τῶν μετ' αὐτοῦ ὄντων ἀρχόντων διακρίσας, συναχθῆναι τοὺς ζωορθεύοντας Ἀγαρηνοὺς καὶ τὰ λά- P. 205
φυρα εἰς ἓνα χῶρον τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς. Ἐν δὲ τῷ παλατίῳ καταλείφθησαν εὐφρονούμενοι ἢ, τε Θεοφανῶ Ἀγούστα καὶ τὰ δύο αὐτῆς τέκνα Βασίλειος καὶ Κωνσταντίνος, τῇ σπουδῇ καὶ συνέσει τοῦ παραδυναστεύοντος Ἰωσήφ παρακοιμωμένου, τοῦ τὸ ὑπήκοον

*) Ex Cod. Vatic. No. 163, fol. 61 recto.

ἐν δικαιοσύνῃ διέποντος. Τότε δὴ διὰ γραφῆς αὐτῶν διαρρίσαντο καὶ τὸν Μάγιστρον Νικηφόρον καὶ Δομέστικον ἐν τῇ πόλει παραγενέσθαι. Ὁ δὲ εἰσελθὼν πάντα τὰ λάφυρα συνάμα καὶ τοῖς αἰμαλώτοις Ἀγαρηνοῖς ἐν τῷ ἱππικῷ ἐθριάμβευσε, τοῦ τῆς πόλεως Βόχλου καὶ τοῦ πλήθους συνηθροισμένον. Τότε τὸν Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν Νικηφόρον οἱ πολῖται νικητὴν ἐκνόμασαν, καὶ πάντες οὕτως ἡγάπησαν τὸν ἀριστέα ὡς οἰκείαν ψυχήν. I. e. Is [Nicephorus], ubi de morte Romani Imp. intellexit, represit impetum: praefectis singulis, qui secum erant, imperat, ut Saracenos captos praedamque unum in locum Romanae ditionis conferret. Relinquebantur in palatio pronuntiati Theophano Augusta duoque filii Basilius et Constantinus, sedulitate et prudentia procuratoris imperii Iosephi cubicularii, subditos aequabiliter moderantis. Hi igitur per litteras iusserunt, Magister quoque et Domesticus Nicephorus ut in urbem veniat. Is ingressus [mens. Aprili a. 963: vid. supra 204. C.] praedam omnem una cum Saracenis captivis per circum in triumpho transtulit, conglobata multitudiue urbana ac plebe. Tunc Magistrum et Domesticum scholarum Nicephorum cives victorem nominaverunt, omnesque illum, quod optime se in bello gessisset, haud secus deamaverunt ac propriam animam. Nota Iosephum Cubicularium, qui tantas cum Nicephoro simultates gessit, in superius positis ornari potius quam carpi: unde inferre possis, historiam illam non nisi Nicephoro obtruncato in lucem prodiasse, impetrante fortasse Tzimisce, aut Basilio II.

Ibid. lin. 14. ἐπὶ τὸ ἀνάκτορον τοῦτον ἐκαλεῖτο] Harum insidiarum ab Iosepho mense Aprili a. 963. Nicephoro structarum neque Cedren. II. 646. A. meminit, neque Zonaras: ambo contra scribunt Nicephorum, ostenso cilicino ipsius indusio, Iosepho persuasisse, solitariam se vitam recessumque a saeculo meditari (ubi apud Zonaram II. 198. B. consentientibus codd. pro κατακυπτόμενον l. κατακρυπτόμενον). Cuiusmodi famam profecto tunc percrebuisse firmatur ex historia horum temporum ms. in Biblioth. Regia, ubi illa: Ὁ Φωκᾶς τὴν προφοίβασιν (sic, voce in Lexica nondum recepta: alia forma προφοίβασμα nota est) ἔλαβε παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ὄντος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅτι μέλλει εἰς τέλος ὀλέσθαι τὰ πλήθη τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐκδιῶξαι αὐτούς ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς Ῥωμαϊδος γῆς. Ἀπελθὼν δὲ ἐν τῇ Κρήτῃ ὁ Φωκᾶς καὶ σκυλεύσας τοὺς Ἀραβας, ἔπεμψε τῷ ἁγίῳ Ἰκανᾷ λίτρας χρυσίου ἐκ τῶν λαφύρων, ἵνα οἰκοδομήσῃ μοναστήριον. Λόγον γὰρ εἶχον ἀφῆκτον ὁμοῦ, ὅτι ὅπου ἀν οἰκοδομήσῃ ὁ Ἀθανάσιος, ἐκεῖσε ἵνα παρῇ καὶ ὁ Φωκᾶς, καὶ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ. Ὡς δὲ γέγονε βασιλεὺς μετὰ τὸν θάνατον Ῥωμανοῦ, πάνιν ἐμέμψατο αὐτὸν ὁ ἅγιος καὶ ἀργίσθη, ὅτι ἐπροτιμήσατο τὴν βασιλείαν παρὰ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν. Habes hic tempus, quo

monasterium S. Laurae in Atho a S. Athanasio aedificatum sit, nempe paulo ante annum 963, quo Nicephorus imperium tenuit. De hoc S. Athanasio Harlesius Bibliotheca Graeca X. 201. B. et praecipue J. Pinius Sylloge historica de S. Athanasio confessore in monte Atho, in Actis SS. Iulii II. 246. C. S. Athanasii vita Graece inedita extat in Cod. Coisl. 223. D

Pag. 33. lin. 5. ταῖς τοῦ κρείττονος εὐδόωσιν] Εὐδόωσις non est in Lexicis: de sensu dubitatio esse nulla potest. Utitur praeter Leonem Theodoretus Comment. in Psalmos I. 11. D. οὐκ ἀπολειμμένως εὐδόωσις αὐτῇ, ἀλλ' ἀσεβῶν. Vertit Corderius: non est haec absolute prosperatio, sed impiorum. Item Anonymus in Formulario ad calc. Codini De officiis 412. A. et F.

Ibid. lin. 6. οὐκ ἐνάρκησε σκαιωρήσασθαι θάνατον] Phrasis οὐ νερκῆν pro non dubitare, non vereri, frequens apud Leonem: vid. 49. B. 54. A. 70. D.

Pag. 34. lin. 15. ὄρκους φοικωδεστάτοις] Constantinus Manasses Breviario Histor. 115. D:

Ὅρκους γε φοικτοῖς αἰδεσθεῖς ὑπὸ τῆς βασιλείσης.

Pro quo versu Codd. nostri melius:

Ὅρκους φοικτοῖς καταθεθεῖς ὑπὸ τῆς βασιλίδος.

IN LIBRUM III.

Primum caput huius libri a Combesisio versum apud Pagium P. 206 IV. 6 passim a me retractatum est.

Pag. 35. lin. 1. Ἦδη δὲ τοῦ ἥρος μεσοῦντος] Tempus quo Nicephorus ab urbe profectus est, accuratius indicat Anonymus in historia ms. cuius fragmenta superius 199. D. 201. A. 203. C. 204. D. notis inserui. Is sic de expeditione Nicephori a. 963. suscepta:*) Μετὰ δὲ τὴν ἀγλαν ἀνάστασιν τῆς ἑκτῆς Ἰνδικτιῶνος καὶ τὴν τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν διάβασιν ὁ Μάγιστρος Νικηφόρος πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἀπεστάλη πρὸς ἄμυναν τοῦ εὐθείου Χαμβδά, ὅπως μὴ ἐξελάσῃ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν, ἀναμαθὼν τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ. Ἀπήτησαν δὲ καὶ ἀσφάλειαν ἔγγραφον τὸν Β Μάγιστρον Νικηφόρον, τοῦ μηδέποτε μελετῆσαι αὐτὸν ἐπανάστασιν κατὰ τῶν βασιλέων· ὃ δὲ καὶ πεποίηκεν. Ὁ δὲ παρακοιμώμενος Ἰωσήφ τῇ ἐντροχίᾳ καὶ συνέσει αὐτοῦ διώκει τὰ τοῦ κοινοῦ· συνήδρευον δὲ αὐτῷ Μιχαὴλ Μάγιστρος ὁ Πέντωρ καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου, καὶ Συμεὼν Πατρικίος καὶ Πρωτασηκρήτης. *Indictione sexta post sanctam resurrectionem diesque feriatis exactos Nicephorus Magister in orientem missus est ad repellendum imperium Chambdanum, ne in fines Romanos excurreret, audita morte Romani Imperat. Exegerant autem a Nicephoro Magistro*

*) Ex Cod. Vatic. No. 163; fol. 61 recto.

cautionem scriptam, ne unquam seditionem adversus Imperatores moliretur: quam fidem ille dedit. Interim Iosephus cubicularius, qua erat solertia et intellectu, rempublicam administrabat: cui assidebant Michaël Rector Magister et logotheta cursus publici, cum Simeone Patricio et primo a secretis. Patet inde, Nicephorum ab urbe movisse ineunte Maio: mense Iunio eiusdem anni 963. Iosephus Bringas epistolam de Nicephoro occidendo scripsit ad Tzimiscem reliquosque duces, qui Nicephorum C Imperatorem renunciaverunt a. d. VI. Kal. Iul. De eadem profectione Nicephori adversus Saracenos Constantinus Manasses Breviar. Hist. 115. C.

Ibid. lin. 7. ὀπιωγαῖς] Vocabulum Leo arripuit ex Odyssea V. 404. Ibi nonnulli legebant:

Οὐ γὰρ ἔσαν λιμένες νηῶν ὄχοι, οὐδ' ὀπιωγαί.
ubi nunc edd. ἐπιωγαί. De sensu vocis vide Albert. ad Herych. II. 1466.

Pag. 36. lin. 4. καὶ ἐπερῶννυε ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις] Ut uno exemplo appareat quam pueriliter Leo Agathiam sit imitatus, ponam hic utriusque verba: Agath. 35. A: Ἐξασκεῖν γὰρ ἐπιπλεῖον αὐτοῦς ἐκέλευε τὰ πολέμια, καὶ ἐπερῶννυε τὸν θυμὸν D ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις, τροχάζειν τε ἀναγκάων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἵππων ἐν κόσμῳ ἀναπάλλεσθαι. Ἐς τε πυρρὴν τινὰ ἐνόπλιον περιδινεῖσθαι, καὶ θαμὴ τῇ σάλπιγγι καταβουμβεῖσθαι τὸ ἐνυάλιον ἐπηχούση κ. τ. λ. Leo 22. A: Τοὺς ἄμφ' αὐτὸν ἐξήσκει τὰ πολέμια, καὶ τὸν θυμὸν ἔθηγε, καὶ ἐπερῶννυε ταῖς καθ' ἡμέραν μελέταις, καὶ τὴν ἐνόπλιον ἐξεπαίδευε περιδίνησιν, θαμὰ ταῖς σάλπιγγιν ἐγκελευόμενος ἐπηχεῖν — ἐφ' ἵππων τε ὑπεράλλεσθαι κ. τ. λ.

Ibid. lin. 17. κατέχων ὡς ἐν δικτύῳ αἱμάτων ἄνδρα] Αἱμάτων ἄνδρες alibi quoque 25. B. 65. C. Leonis totum locum Scylitzes in Chronico ms. et ex illo Cedren. Comp. Hist. II. 646. D. in usus suos converterunt. Quaedam imitationis vestigia habes vel apud Glycam 305. B.

Ibid. lin. 21. τίνα τὸν τρόπον] Mediam ex his vocibus omittere debuisset Leo, nisi fortasse scripsit, τίνα τῶν τρόπων, quod tamen non multo usitatus. Vocabulum τρόπος saepe confundi cum τόπος, alii iam ostenderunt exemplis variis: quibus adde locum Theonis in Progymnasim. 85. A. τὴν μέντοι τάξιν τῶν ἐπιχειρημάτων ποιησόμεθα, καθὰ καὶ τῶν τρόπων ἐπιθέμεθα. P. 207 *Le-gendum τῶπων, ut est infra apud eundem 86. A. ἐκ πάντων τῶν τῶπων ἐπιχειρεῖν* item 117. B. ἐπιχειρεῖν δὲ δεῖ ἐξ ὧν ἐνδέχεται τῶπων. Contra 112. B. ὁ τρόπος τῶν λόγων διττός, emenda, ὁ τρόπος. Similitudo utriusque vocis proverbii sententiisque pluribus locum dedit: οὗς συνάπτει τρόπος, καὶ τόπος συνίστησιν' καὶ οὗς ὁ τρόπος διττοῖσι, καὶ τόπος ἀπας ἀφίσταται. Anonymus Vita S. Nicolai Studitae 904. B. Formula item, τρόπον τινα, omis-

σο κατὰ, nihil sane est usitatius: quam tamen parum apte reddidit interpres Epistolae synodal. Agapeti Conc. Const. sub Mena II. 1225. D. καὶ τρόπον τινὰ τεθαυμάσαμεν, et modum quandam admirati sumus. Emenda, et quodammodo adm. s. Labbeana editio habet, *supra modum*. In Conc. autem Oec. sexto III. 1185. E. ἐπὶ μοι, καὶ ἂν τοῦτο εἴποι, pronomen τὴς perperam omissum, scribendumque est, καὶ τὴς ἂν τοῦτο εἴπ., et quis hoc dixerit, ex S. Ioann. Chrysost. Orat. in illud, *Pater si possibile est*, V. 217. B. unde haec verba et proxime sequentia sunt desumpta.

Pag. 37. lin. 1. Τὸν Μαριανὸν οὖν] Μαριανὸς ὁ Ἀπαμβας vocatur a Constant. Porphyrogen. Caerim. Byz. I. 252. C. ad B quem vide Reiskium II. 143. D.

Ibid. lin. 12. Τζιμισκῆν] Secutus sum scripturam vulgarem: sed id Armeniacum nomen habet Cod. hic per iota Τζιμισκί· in sequentibus plerumque est Τζιμισκῆς, ut 23. B. 30. B. (commemoro pagg.) edit. quibus loca Codicis respondent) 36. C. 51. C. Τζιμισκῆς 56. B. Reliquos scribendi modos, velut Τζιμισκῆς Constant. Manass. 115. D. (Codd. ibi et alias Τζιμισκῆς) 118. C. 119. C. 120. A. B. Τζιμισκῆς Cedrenus II. 646. D. Glycas 305. B. 308. A. B. Τζιμισκῆς Anna Comnen. 451. B. Τζουμίσκεν in typico ms. Matthaei Not. Codd. Gr. Mosq. 245. A. longius persequi vereor ne putidum sit.

Ibid. lin. 19. περαιωθήσεται] Adhibet hic figuratim, pro περανθήσεται· infra sensu proprio περαιωθεῖς, *transgressus* fluvium mareve, 11. A. 17. C. 72. B. 107. D. 108. A. περαιωθέντα 75. D. 76. C. 99. A. B. Interdum, ut solet passiva et media confundere, usurpat medium περαιωσάμενος, 10. B. 40. C. — Αγάθιας, unde Leo colores duxit, semper utitur passivo: τὸν Πάδον ἐπαισιῶντο 38. A. περαιωθεῖς τὰ ρέιθρα 140. C. τὸν Ἴστρον περαιωθέντες 9. A. περαιωθεῖσιν 171. B. διαπεραιωθέντες, *transgressi*, 46. C. 154. D.

Ibid. lin. 20. ἀδιάσειστον] Hanc vocem praeterquam illo loco nusquam me legere memini.

Pag. 38. lin. 12. τὸν ὑπέρμαχον καὶ ἀλάζονα Φωκᾶν] Ὑπέρμαχος hic invidiose. Vulgo bono sensu *propugnator*, *defensor*, praesertim apud Philonem, qui modo coniungit cum δορυφόρος, De confusione linguar. 257. B. modo cum προαγωνιστής, De mundi opificio 28. A. De Abrahamo 299. B. De specialibus leg. 615. E. In Flacc. 765. E. Semel iungitur cum voce in Lexicis omissa fortasseque corrupta προδιαγωνιστής, De specialibus legg. 608. E. Neque aliter S. Ioann. Chrysost. Oratione xxxvi. in Genesin, I. 295. 4. ἐγὼ σου ὑπερασπίζω, τοῦτ' ἐστίν, ἐγὼ ὑπεραγωνίζομαι, ἐγὼ ὑπέρμαχος γίνομαι· et Orat. xxxix. in eandem I. 318. 17. ὑπέρμαχος σοι γινόμενος, καὶ τῶν ἐπιβουλευόντων ἀνώτερον [f. σέ] πεποιητός. Item S. Gregorius Thaumaturgus Oratione panegy. D

- ad Origenem 70. B. *ὑπερμαχὸν ἔχον αὐτὸν τὸν ἡπατημένον*: et Petrus Siculus Historia Manichaeorum 70. A. Potius tamen credam, Leonem voce perverse esse usum, quam corruptam esse et *ὑπερμαχὸν* scribendum. *ὑπερμαχέω* autem viri docti recte mirantur construi cum accusativo a Luciano Revivisc. I. 593. 42. *τοῦτο ὑπερμάχει*: neque mihi ullum eius constructionis exemplum se obtulit: nam in illo S. Basilii magni Epist. ccxlv. II. 1017. C. *τὴν κόμην τὴν ὑποδεξαμένην τὴν ἀρπαγείσαν καὶ φυλάξασαν ἥτοι ὑπερμαχήσασαν*: extremum verbum sine ullo omnino regimine videtur esse. Cum dativo passim construitur cum a tragicis, tum apud Patres. S. Basilii De vera virginitate. I. 608. C. *ὑπερμαχοῦν αὐτῷ*. S. Gregorius Nyssenus In Canticum Cantic. I. 588. B. *τοὺς ὑπερμαχοῦντας ἡμῖν*. Apud eundem S. Gregorium est octies sequenti genitivo, De vita Mosis I. 172. A. et 216. D. Contra Eunomium II. 142. C. De sancta Trinitate 439. C. In laudem fratris Basilii 916. B. Oratione funebr. de Placilla 981. B. Contra Eunom. III. 126. C. et 158. C. ut adeo suspicari possis, loco illo superiore dativum errore librarioli irrepsisse. Cum genitivo copulatur in loco corrupto Concilii Nicaeni I. 424. A. *τῇ τε πρὸς ἡμᾶς δι' ὑποκρίσεως τὸν ἄνδρα τοῦ δοκεῖν εἶναι, καὶ τῆς τῶν ἐναντίων συμφορᾶς γενναίως ὑπερμαχοῦντες*. Ubi Harduinus quidem scribi vult, *πῇ τε πρὸς ἡμᾶς et ὑπερμάχοντα*. Sed quod sequitur, *καὶ τῆς τῶν ἐναντίων*, satis ostendit legendum esse *τῆς τε πρὸς ἡμᾶς*. Praeterea miror, Harduin. scripsisse *ὑπερμαχόντα*, quae vox est nihili, pro *ὑπερμαχοῦντα*, neque *συμφορᾶς* mutasse in *συμμορᾶς*, nec τοῦ δοκεῖν in τῷ δοκεῖν. Sensus est: *quoniam vir ille per simulationem videbatur nostrae sententiae esse, et tamen pro adversariorum partibus fortiter propugnabat*.
 Pag. 39. lin. 2. ὅσον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ] In Codice scriptum est, ὅσον τῷ, perperam: vide quae observavit vir acutissimus Augustus Matthiae Grammat. Graec. 282. B. Nam apud S. Epiphanium Ancorato II. 14. C. legitur quidem similiter ὅσον τῷ ἐπ' ἀνθρώπῳ, sed ibi quoque τὸ corrigendum est, sicut iam apud eundem impressum cum alibi extat tum libro Adversus haeres. I. B 609. A. ὅσον τὸ κατ' αὐτόν. Inverso ordine Iosephus Antiquit. Iudaic. 655. C. τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς: Clemens Alexandrinus Admonitione ad gent. 37. C. τὸ ὅσον ἐφ' ὑμῖν: et Paedagog. 248. C. τὸ ὅσον ἐπ' αὐταῖς. Idque adiectivum ὅσος cum perelegantes in omni genere significationes habeat, mirum non est, in eo exponendo multos eosque doctos interpretes esse lapsos. Velut in phrasi ὅσον ἦεν εἰς ἐμὲ, *quod ad me attinet*: quam, apud posteriores certe scriptores, multo magis in usu esse video, quam alteram ὅσον ἦεν ἐπ' ἐμὲ, de qua Vigerus Hermanni 128. A. S. Epiphanius Adversus haeres. I. 1083. B. ὅσον μὲν γὰρ ἦεν εἰς τὸν Κύριον, *quod ad Dominum spectat*. Synesius Epistola cxi. 388. A. ἀλλ' ἐγὼ, τὸ γε εἰς ἐμὲ ἦεν, *ἅπαν ποιῶ*. Isidorus Pe-

Iusiota Epist. LXIV. 206. *τό γε ἦκον εἰς αὐτούς.* S. Ioann. Chrysost. Homil. XXXII. in Epistolam priorem ad Corinth. III. 448. 38. *τί δέ ἐστι, τὸ ἐκ μέρους; τό γε εἰς ὑμᾶς ἦκον.* Idem Homilia III. in Acta App. 623. 17. *ἐφ' ἑτέρους βιάζεται μεταθεῖναι τὸ ἐγκλημα, ὅσον εἰς αὐτὸν ἦκε.* Quod Erasmus male vertit in editione Frontonis Ducae III. 29. C. *in alios detorquet crimen, per quos ad hoc devenit:* id tamen Montefalconius emendavit edit. noviss. IX. 24. Concilio autem Oecumenico sexto III. 1220. A. *ὅσον ἦκεν εἰς τὴν σάρκα,* interpretes legisse videtur, *εἶπεν* nam vertit *absone, quantum dicit ad carnem.* Porro eandem fere vim quam ὅσον ἦκεν εἰς, habet ὅσον ἐστὶ. Quod non vidit Billius in S. Gregorio Nazianzen. Orat. in Christi nativitat. I. 624. *θεὸν ὁρῶν, ὅσον ἐστὶ* vertens, *Deum, quantus est, conspiciens:* corrige, *quantum fieri potest, quantum licet, ὅσον ἐφικτὸν τοῖς δεσμοῖς τῆς σαρκός,* ut ipse explicat continuo post.

Pag. 40. lin. 13. *τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων ὑφαπλουμένων τῇ γῇ*] Affirmare non ausim auctorem scripsisse *ὑφαπλουμένων* scribere debuisset dubium non est. Dicitur enim proprie *ὑφαπλούσθαι* de radiis lucis. Eusebius Praepar. Evangel. 69. D. *ἥλιος, τὰς τοῦ Δοικείου φωτὸς ὑφαπλώσας ἀκτῖνας.* S. Iustinus Martyr Expositione fidei de recta confess. 389. C. *τὸν ἥλιον ὡς μᾶλλον εἰς αὐτὸν τῶν λοιπῶν ὑφαπλούμενον.* S. Basilius Commentar. in caput IX. Esaiæ I. 1032. A. *τὸ φῶς διέκοψε μὲν τὴν ἀχλὺν, ἐφήπλωσε δὲ αὐτοῖς τῆς ἀληθείας τὸ φέγγος.* Scripturam tamen Codicis immutare nolui, verbum minus proprium ab ipso auctore manasse ratus. Est quoque *προσὑφαπλῶσαι* eodem sensu 58. C.

Ibid. lin. 14. *Ἰούλιος εἶχεν ἀρχὴν*] Nempe anni 963: Romanus imperator vita functus erat die 15. Martii eiusdem anni: vide supra 204. C.

Ibid. lin. 20. *βασιλεῖα τὸν Νικηφόρον ἐφήμιζον*] Quemadmodum Nicephorus a ducibus renunciatus sit Imperator, refert Anonymus, ex cuius historia ms. iam supra 206. A. quaedam ascripsi:*) *Τοῦ δὲ Μαγιστροῦ καὶ Δομεστίκου Νικηφόρου ἐν Καισαρείᾳ καταλαβόντος καὶ τὸν στρατὸν ἀδνουμιάζοντος, πρὸς τὸ χωρῆσαι κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβδᾶ, ὁ Πατρίκιος Ἰωάννης ὁ λεγόμενος Τζιμισχῆς, καὶ ὁ Πατρίκιος Ῥωμανὸς ὁ τοῦ Κουρκούα, καὶ ὁ Πατρίκιος Νικηφόρος ὁ Ἐξακιονίτης καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ σὺν τοῖς ταγματικοῖς ἀρχοῦσι βουλευόνται, ἵνα τὸν Μαγιστρον βασιλεῖα ἀναγορεύσωσι. Καὶ δὴ πρὸς τὸ σκηνοπήγιον αὐτοῦ ἀφικόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ . . . . .* Nicephorus Magister et Domesticus cum Caesarem venisset, recenseretque exercitum ad pergendum contra arrogantem Chambdanum, Patricius Ioannes qui dicitur Tzimisches, Romanus Curcuæ F. Patricius, Patricius Nicephorus Hexacionites caeterique duces cum praefectis legionariis ratio-

*) Ex Cod. Vatic. No. 163, fol. 61 recto.

nem ineunt, quemadmodum Magistrum Imperatorem renunciunt. Itaque ad tabernaculum eius in unum congressi . . . . . His imperfecte desinit historia Anonymi in Cod. Vaticano, quem ex alio male habito descriptum esse lacunae spatiaque passim a librario relicta (verbis nempe in prototypo exesis aut deletis) demonstrant.

Pag. 41. lin. 1. Πλεύσης τὸ μεράκιον ἀνομάζετο] In versione Cedreni a Xylandro facta vocatur Pelusa II. 649. A. perperam. Nam in scriptione Πλεύσης consentiunt Leo, Cedrenus in Graeco, Scylitza Historia ms., Zónaras II. 199. D. Glycas 305. D. et Cangius Famil. Byzant. 150. C.

B *Pag. 42. lin. 21. διαμιλλώμενα*] Proposui *διαμιλλομένω* nisi dicas neutrum positum pro masculino: vid. Vigerum De idiotism. 43. C. ibique notas.

Pag. 43. lin. 1. καθ' ἣν ἄκρατα πανταχόθεν εἰσρεῖ] Exempla adiectivi ἄκρατος, eo sensu quo hic occurrit, collegit Gatakerus Miscellan. posthum. I. 450. E.

Pag. 44. lin. 6. τὴν παντοδαπὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλος] Vulgatior forma est *ἀπαράμιλλητος*. Iosephus Antiquit. Iudaic. 271. G. S. Iustinus Martyr Cohortatione ad Graecos 40. B. Eustathius ad Odysseae P. 627. 23. Vocem rarissimam ἀπαράμιλλος neque Lexica habent, neque extra Leonem scriptor, ut nunc quidem leguntur, quantum memini, ullus. Vestigia agnoscere mihi videor apud Theophylactum Bulgariae archiepiscopum Epist. xv. 818. C. ὑπερτίμω τῷ Ψελλῷ, καὶ παραμίλλω τὴν γλῶτταν· et Epistola LXX. 922. C. εἰσφέροντες τῇ παραμίλλω σου ἀγαθότητι. Utrobique non dubito quin scribendum sit ἀπαράμιλλω.

C *Pag. 45. lin. 13. τὴν καρδίαν βληθεῖς*] Adeo ut minis exasperaret plebem, auctore Zonara II. 199. B. ὁ δὲ ἀπειλαῖς μᾶλλον αὐτὸ ἐξετράχυνεν. Sic enim in optimo Cod. Reg. 1715: in caso secus est.

Pag. 46. lin. 1. ἐν τοῖς Ἡρῳαῖς] De hoc palatio suburbano in Constantinopoli Christian. 175. C. Ducangius, cuius orthographiam in nomine Latine ac Graece scribendo sum secutus.

Ibid. lin. 18. Ἐκ τούτου παρήσταν ὁ Βασίλειος] Is motus Constantinopoli accidit a. d. V. Id. August. ut ait Cedren. II. 648. A. ἐννάτην ἄγουσα [I. ex Codd. ἄγοντος, sensu item postulante] τοῦ Ἀνγούστου μηνός. Paulo post B. ἀπὸ πρώτης ὥρας τῆς δευτέρας ἡμέρας· male Xylander, a prima insequentis diei hora. Est, a prima hora diei Lunae. Constantin. Porphrog. Caerimon. aulae Byz. I. 253. C. Ἡ δευτέρα enim apud Graecos Christianos est secundus septimanæ dies. Sic Leo 94. B. ἔκτη δὲ ἦν τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα, h. e. dies Veneris. Denique apud Cedrenum B. lin. 9. ubi nunc κατεστράφησαν, malim κατεσκάφησαν, quod certe habet Scylitzes ms.

Pag. 47. lin. 6. καὶ ἐρείπωσιν] Fortasse scr. ἐρείπασιν.

Nam Phavorinus 742. 27. Ἐρειπώσεις, ἡ πτώσις· et ἔρειπιόω, verbum in Lexicis praetermissum, legitur cum apud Eusebium Demonstrat. Evangel. 64. B. τὸ ἱερὸν τὸ εὐπρεπὲς τῆς μητροπόλεως αὐτῶν ἡρειπύεται· tum apud S. Gregorium Nyssenum Vita S. Gregorii Thaumaturgi II. 986. C. Tametsi alia forma absque ι, ἔρειπώω, aequae inveniatur, idque, quod mirere, apud eundem S. Gregorium Nyssenum: ἔρειπωθήναι Homilia vi. in Ecclesiasten I. 434. D. ἔρειπωθέν In Psalmos I. 311. D. Composita quoque absque ι: κατερειπώω s. κατεριπώω Leo Diacon. 15. D. 16. C. D. 20. A. 42. A. 45. A. 109. A. bis. Suidas 275. B. Zonaras II. 225. C. Heliodorus 417. C. Palladius De Bragmanibus 30. C. Nam in Palladii verbis τὰ πεπονημένα καὶ κατεβήκαμένα [sic] vix dubito quin κατηρειπωμένα scribendum sit, potius quam κατεβήμιμένα. Quinetiam συνερειπώθη, forma Lexicographis ignota, aequae ι caret apud S. Gregorium Nyssenum De hominis opificio I. 109. D. Ἐρείπιος adiectivum, item in Lexica nondum receptum, videtur esse apud Philonem de Cherubim 125. A. διὰ τὴν οὐκ οὐκίας, ὡς P. 210 μὴ γένοιτο ἐρείπιος, οὐκ ἐπιμελησόμεθα;

Ibid. lin. 15. ἐκέρην ἐλεεινόν] Inde Zonaras quae habet II. 199. C. retentis aliquot scriptoris nostri locutionibus et verbis.

Ibid. lin. 22. Initio cap. VIII. quaedam summi ex fragmentis versionis Combesianae, Pagi IV. 6.

Pag. 48. lin. 5. Ἐκκαίδεκάτην δ' Αὐγουστος ἤλαυνε μὴν] Nempe anni 963. De ingressu Nicephori Constantinopolim deque inauguratione eius luculentum fragmentum in Constantini Porphyrogen. Caerimon. aulae Byzantin. I. 251. B. quocum confer Reisk. Commentar. II. 141. A.

Ibid. lin. 8. πρὸς τοῦ . . . Πολυεύκτου τῷ βασιλικῷ διαδήματι στέφεται] In Cedren. Compend. Hist. II. 648. D. Πολυεύκτον παρεσκευασάν τον Πατριάρχην, καὶ τῷ βασιλικῷ αὐτὸν ταινιάσαι διαδήματι, tolle verba καὶ τῷ, et verte, *Patriarcham apparaverunt*, hoc est, permoverunt, ut . . . Neque aliter Scylitza Historia ms. Verba interpolata Xylandro quoque fraudi fuerunt in versione.

Ibid. lin. 10. Τὴν δὲ ἰδέαν] Haec usque ad verba γεγεννημένων ἀνδρῶν, Pag. 48. lin. 20, Ducangius Graece dedit Notis historicis in Zonar. II. 107. A.

Ibid. lin. 19. ἐπιφράσασθαι] Ducangio negotium exhibuit in Codice siglum verbi, cuius partem duntaxat dedit punctis terminatam, ἐπιφράσας . . .

Pag. 49. lin. 2. *At Nicephorus*] Sequentia usque ad Pag. 51. lin. 20. rursus fere omnia ex Combesio, Pagi IV. 6.

Ibid. lin. 6. τὸ ἐπὶ κλην] Vocabulum est ex Agathia 124. D. Pro eo Leo passim adhibet τὴν ἐπὶ κλησιν 8. C. 56. B. 63. C. 65. D. 69. A. 83. C. 95. D. 107. D. τὴν ἐπὶ αὐνυμῶν 71. D. τὸ ἐπὶ αὐνυμα 36. C. τὸ ἐπὶ αὐνυμον 48. C. 50. A. 51. A. C. 69. C. 77. D. τὸν κα-

τεπωνυμίαν 89. C. (quod vocabulum non est in Lexicis): τὸ πρό-
ρημα 56. B.

Pag. 50. lin. 1. Τπεψιδυρίζετο] Apud Cedren. II. 649. B. διεδέχετο δὲ καὶ λόγος ἀπανταχοῦ· vereor ut recte. Scylitza ma. (in Codd. certe quos vidi): καὶ λόγος δὲ ἐφοίτα [f. διεφοίτα] ἀπ. non διεδέτετο [sic], quod affertur in ora editionis Cedrenianae. Paulo inferius apud Cedren. 649. D. lin. 9. pro ἐνορκούντα Codd. ἐπιορκούντα.

C Ibid. lin. 12. κατεδυσώπησε τὸν ἀρχιερέα] Praesertim Styliano iurante, nullum ex Theophanonis liberis a Nicephoro de baptismo esse susceptum, ut referunt Cedrenus et Glycas. Apud quem 306. B. post τὸν Στυλιανὸν Codd. addunt, ὅπερ τοῦ βασιλέως ὁμνύοντα.

Ibid. lin. 18. Αὐτὸς δὲ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν διαχειμάζων] Victoriā Ioann. Tzimisce a Cedreno II. 654. B. celebratam in anni 963. autumnno, hanc hiemem praecedenti, accidisse credendum est. Quo in loco Cedreni post verba, εἰς τινὰ λόφον δύσβατον καὶ ἀπόκρημνον [l. ἀπόκρημν.], πεζοὶ τοὺς ἱπποὺς [f. τοῦ ἱππου] ἀποβάντες, καὶ τῇ τοῦ τόπου θαρσύναντες, inserte ex auctoritate Codd. vocem εὐκαιρίᾳ, quam vulgata habet in margine, quaeque omnino abesse nequit.

Pag. 51. lin. 6. Initium capituli X. Combesianus vertit, Pag. IV. 8.

Ibid. ead. lin. Ἐπεὶ δὲ τὴν τοῦ χειμῶνος κατήφειαν ἔαριναι τροπαί] Nempe solstitium aestivum anni 964, a quo non multum dissentit Cedrenus II. 654. B. scribens, mense Iulio Nicephorum hanc expeditionem suscepisse. Apud Abulpharajium Historia dynastiar. p. 313. ea omnia ad a. Hegirae 351, hoc est Christi 962, D referuntur: perperam; opinor: errore vel auctoris vel librorum.

Ibid. lin. 13. κυκλόθεν διεληφώς] Διαλαμβάνω, vel certe perfectum διελέηφα, apud Leonem valet cίνχι: sic supra 13. A. et fortasse infra 36. D. Quin hac ipsa pagina lin. 18. passivè, κυκλόθεν διελέηπτο. Eodem sensu διέξωσεν 37. A.

Ibid. lin. 21. πολυχεύμων τις, ψυχρὸς τε καὶ διεϊδὴς περιναών] Neque πολυχεύμων est in Lexicis, neque περιναών. Illud invenitur apud S. Basilium Epist. clx. II. 946. ὃ πηγῆς πολυχεύμονος (quo eodem sensu S. Iustinus Martyr Dialogo cum Tryphon. 329. C. πολυῦδρον καὶ ἰσχυρὰς πηγῆς): pro hoc usitatius περιένω, quod habent Lexica.

Pag. 52. lin. 21. Οἱ δὲ ἀνώρυστόν τε] Vide supra 15. B. narrationem de expugnatione Candiae: item Agathiam 21. A. et 78. A.

Pag. 53. lin. 3. τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος τὴν περιγυριον ὑπαναγιστοῦσης] Etymologiam secutus verti circumjectum agrum, τὴν περιγυριον, 36. A. quanquam apud scriptores Christianos Hellenistasque π-

περίγειος saepe alia significatione vertendum sit, *super terram versans*, praesertim figurate sensuque theologico. Eusebius Demonstrat. P. 211 Evangel. 260. C. οὐδὲ τὰ περίγεια καὶ ἀπατηλὰ πνεύματα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός. 272. C. δαίμονες ἂν εἴεν χθόνιοι καὶ περίγειοι. Opponitur sic rebus caelestibus ac divinis Praeparat. Evangel. 181. A. 704. C. alibique, locutionibus variis, quarum annotabo aliquot: οἱ περίγειοι ἄγγελοι, *angeli qui versantur in terris*, S. Gregorius Nyssenus In Christi ascension. II. 875. A. ὁ περίγειος βλος S. Gregorius Nyssen. De oratione Dominica I. 729. C. 743. C. ἡ περίγειος διοίκησις, *administratio terrae*, S. Clemens Alexandrinus Stromatib. 685. B. ἡ τῶν περιγελῶν ἡγεμονία Philo De mundi opificio 24. G. ἡ περίγειος λήξις, *sors terrena*, Synesius De provident. 89. C. ἡ τῶν περιγελῶν οἰκονομία S. Clemens Alexandrinus Stromatib. 701. A. τὰ περίγεια πράγματα S. Gregorius Nyssenus Contra Eunomium II. 388. B. τὰ περίγ. σώματα S. Basilus In divites avaros I. 414. B. ἡ περίγειος τετρακτὺς τῶν ἀρετῶν Synesius Epistola cxi. ad Herculanum 455. B. ἡ περίγειος φύσις Philo De B confusion. linguar. 259. E. τὰ περίγεια absolute, *res terrestres*, Philo De sacrificiis Abelis et Caīni 102. D. De somniis 455. D. De vita Mosis 518. D. Libro II. de Somniis 886. F. S. Gregorius Nyssenus In Psalmos I. 353. D. In Canticum Cantic. 502. B. De oratione Dominica 729. B. Inde περίγειος cum substantivo loci valet fere idem quod *terra*. Georgius Alexandrinus Vita S. Chrysostomi VIII. 260. 38. ὡς ἄπας ὁ περίγειος ἐπίσταται χῶρος, *ut scit orbis terrarum*. Item ὁ περίγειος χῶρος Philo Quod deterius potiori insidiari sol. 132. G. De confusione linguar. 259. F. S. Gregorius Nyssenus De beatitudinib. I. 831. A. Contra Eunomium II. 360. A. ὁ περίγειος κόσμος, *mundus terrenus*, hoc est *terra*, Euseb. Demonstr. Evangel. 422. C. Palladius De vita S. Ioannis Chrysostomi 110. C. ὁ περίγειος τόπος Eusebius Demonstrat. Evangel. 427. D. S. Gregor. Nyssen. Orat. catechet. II. 487. B. Aliisque locis apud Leonem nostrum dubium non est, quin ἡ περίγειος valeat *terra*, ut 99. A. Interdum tamen significationem ex etymologia ductam magis retinet. Sic Philo De monarchia 627. τὰς μετὰ σελήνην ἐν αἰέρι περιγέλους φύσεις, *naturas, quae post lunam in aëre circa terram sunt*. Agathias Hist. 145. D. ὁ περίγειος αἶρ, *aër terrae proxime circumfusus*. Neque aliter ἡ περίγειος substantive in Procli Paraphr. in Ptolem. 3. C. δύναμις τις διαδίδεται, καὶ διαβαίνει εἰς πᾶσαν τὴν περιγελίον. Unde emendandum Ptolemaei Quadripartitum 2. C. ubi nunc forma vitiosa, πᾶσαν τὴν περιγελίαν [sic]. Saniores vocem Lexicisque ignotam habet Ptolemaeus Quadripart. 17. B. lunam antecellere διὰ τὴν περιγελίωσιν, *quia terrae vicina est*.

Ibid. lin. 12. [ζωγρίαι πρὸς τῶν Ῥωμαίων ληφθέντες] Pro αἰχμάλωτος plerumque Leo usurpat vel ζωγρίας, ut 22. C. 24. D. 41. C. 75. A. 107. D. vel ἐζωγρημένος 7. C. vel δορυάλωτος 13.

C. 14. B. 41. C. 46. B. C. *Αλγμάλωτος* legitur 13. A. 14. A. 16 A. 47. A.

Ibid. lin. 14. Imperator] Haec usque ad vb. *redirent* v. ex Combesisio, Pagi IV. 9.

D *Ibid. lin. 16. τοὺς παραλειφθέντας βαρβάρους]* Sic scripsi pro *παραληφθέντας*, quod nunc poenitet: nam sensu, quem vertens expressi, Leo dixisset *περιλειφθέντας*, ut 7. A. 10. A. 16. A. 82. D. 93. C. 97. C. 107. B. vel *καταλειφθέντας*, 7. C. 45. A. Voces *λειφθέντες* et *ληφθέντες* quam saepe permutentur, pluribus demonstraverunt viri eruditionis exquisitae Boissonadus ad Heroica Philostrati 496. C. et Schaeferus ad Gregor. Corinth. 452. C.

Pag. 54. lin. 4. αὐτοῦ τε διεχίμαξε] Tarsi obsidio, Mopsuestiaeque Adanae et Anazarbae expugnatio incidunt in annum 964. cuius gesta continentur capite X. et XI. huius libri.

Ibid. ead. lin. καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο.] Ad verbum ex Agathia 37. A. et 90. A.

IN LIBRUM IV.

P. 212 *Pag. 55. lin. 5. ὥσπερ εἰ βέλος κωφόν]* Combesisius legit *κουφόν*· vertit IV. 12: *haud secus ac leve telum*. Sed est imitatio Homeri Iliad. A. 390.

Pag. 56. lin. 8. ἐπαγόμενος] Multum delectatur Leo hoc verbo, quando duces exercitum secum adducentes facit. Ita *ἐπάγεσθαι δύναμιν* 19. B. *ἔλιν* 11. A. 96. D. *πανοπλίαν* 24. D. *στρατιάν* 11. C. Confer Agathiam 79. A. 75. D. 92. C. 122. B.

Ibid. lin. 10. τὸ ναστὸν ὕψος] Formula solennis de muris Hierosolymitanis. Iosephus De bello Iud. 914. A. τὸ ναστὸν ὕψος τῶν πύργων· ibidem F. *ἐπὶ τεσσαράκοντα δ' ἦν τὸ ναστὸν αὐτοῦ ὕψος*· aut 767. G. *κατιδὼν γοῦν τό τε ναστὸν αὐτῶν ὕψος*. Dicitur autem *ναστὸς* eleganter de structuris plenis, hoc est, in quibus nullae cavitates concamerationesque sint. Idem Iosephus De bello Iud. 914. G. *ὁ δὲ τρίτος πύργος . . μέχρι μὲν εἴκοσι πηγῶν ναστὸς ἦν*. Ibidemque 747. F. in portu Caesariensi *πύργον ναστὸν* fuisse scribit. De ianuis aureis S. Ioannes Chrysostomus De educandis liberis 36. C. *ὅλας δι' ὅλου ἀπὸ χρυσοῦ κατασκευάσθαι, καχείας καὶ νασιάς*. Quod ideo moneo, quia in Timarione, inter Notitias Codd. mss. Bibliothecae Reg. tom. IX. part. II. a me edito, p. 196. lin. penult. in verbis *τῷ λατῷ τῆς σφυρηλατήσεως* legendum est *ναστῷ*· quod annotare tunc neglexi. Confer item Salmas. ad Solin. I. 768. A. — A *ναστὸς* vel potius a *νάσσω* derivatur vox *νάγμα*, stratum lapideum solidum, quo littora aut ripae adversus vim aquarum vestiuntur, *crepido*. Iosephus De bello Iud. 747. E. *τὸ πρὸ αὐτῶν πᾶν κύκλῳ νάγμα τοῖς ἀποβαίνουσι*

πλατὺς περίλατος. Hesychius II. 652. A. *Νάματα*· προβολαί. Sic enim ibi scribendum: editiones *Νάματα*, mendose.

Ibid. lin. 13. *εὐπεριγράπτου πάλεως*] *Εὐπερίγραπτος*, non late patens, brevis, forma omissa Lexicis (nam vulgo atque elegantius dicitur *εὐπερίγραφος*), habet complures auctoritales, earumque aliquot satis idoneas. S. Gregorius Nyssenus In Hexaëmer. I. 2. A. ἃ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν ἐν ὀλίγοις τε καὶ εὐπεριγράπτοις τοῖς φήμασιν. De vita sancti Gregorii Thaumaturgi II. 978. B. λόγον σύμμετρόν τε καὶ εὐπερίγραπτον. S. Basilii In cap. II. Esaiæ I. 879. Eustathius ad Odysseam 521. 43. Gregentius autem Tephrensis (quem caeteroquin elegantiae Graecae arbitrum non capiam) Disputatione cum Herbano Iudæo 147. B. ἐν εὐτελεῖ τόπῳ τινὲ εὐπερίγραπτοι ἔσονται, usurpasse videtur pro, facile describuntur, de numero, qui iniri facile potest. Apud Eustratium De operatione animarum post mortem, quem 415. A. verba S. Gregorii Nysseni supra allata, λόγον σύμμετρόν τε καὶ εὐπερίγραπτον, iterasse video, Leo Allatius vertit, *sermonem bene definitum*: haud scio quam bene.

Ibid. lin. 14. τῶν ἐπηλύδων τε καὶ ἰθαγενῶν.] Mireris epitheta opposita: Agathias 123. B. ἡθαγενεῖς [sic] καὶ ἐπιχωρίων. D

Ibid. lin. 15. Ταῦτα δὴ ἀνελίττων καὶ γνωματεύων] Praeivit in hoc quoque Agathias 31. D.

Ibid. lin. 23. Ἡρὸς δὲ εὐθὺς διαλάμπωντος] Hoc est verbi anni 965, ad quem pertinent praelium Tarsense, eiusque urbis diu obsesae deditio. Vid. Elmacin. Histor. Sarac. 224. C. Anno sequenti 966. secundum quosdam Edessa occupata est et Antiochia tentata. Cedren. II. 655. D. Leo 43. A. Bellum Bulgaricum ad annum 967. reiiciendum videtur (quoniam secus sentit Pagi ad Baron. IV. 13. B.): expeditio Sicula, a 964. suscepta, sequenti anno 965. finem habuit.

Pag. 57. lin. 16. ἐξ ἀπόπτου] Inutilis est coniectura ἀπροόπτου· nam hic et 11. B. ἐξ ἀπόπτου recte vertitur ex occulto: quod alibi 36. B. 86. A. Leo ait ἐκ τοῦ ἀφανοῦς. Etenim invenitur ἀποπτος significatu quadruplici, nondum illo satis, ni fallor, explicito. Quare haud ingratum diligentioris doctrinae amantibus videar factururus, si quae de voce ea notavi expromsero. Prima est significatio, quando ἀπό habet quasi vim negandi, ut ἀποπτος sit visum effugiens seu, vocabulo C. Celsi, invisibilis. Sophocles Oedipo tyr. 762. τοῦδ' ἀποπτος ἄστρος. Enarrator ve- P. 213
tus, ἔξω τῆς θέας τοῦδ' τοῦ ἄστρος. Idem Sophocles Aiac. 15. καὶν ἀποπτος ἦς, etsi inconspicua eras. Ἀποπτος γὰρ ὁ ἀθεώρητος, ait Suidas I. 290. C. Quapropter apud S. Iustinum Martyrem Apologia pro Christ. 51. C. ἐπιστήμην τὴν ἀποπτον scienciam occultam interpretare potius quam cum Ioanne Langio scienciam consistentem. Inde τὸ ἀποπτον, locus occultus. *) Diony-

*) Vide tamen notam eruditam V. summi Lobeckii ad Aiac. 15. ed. 222. B.

sus Halicarn. Antiq. Rom. I. 113. 6. ἐν ἀπόπτῳ ἰδόνται τὸν χάρακα. Hudsonus recte, *in loco occulto castra posuerunt*. Ut nesciam quare alibi I. 338. 15. οἱ δὲ τῶν Οὐολούσπων ἡγεμόνες ἐξ ἀπόπτου τοῖς Ῥωμαίοις παρεμβάλλοντες, verterit, *in locum excelsum, unde Romanos conspiciere possent*: praesertim cum ex serie narrationis pateat, Volscos, Romanis οὐ προσδεχομένοις (lin. 31.), ἐξαπινάως supervenire potuisse. Georgius Pisides De vanitate vitae 89 sqq.:

Τίς οὖν σκοπήσας ἐξ ἀπόπτου καρδίας
Τὸ τοῦ βίου θέατρον ἀλεχύνῃς γέμον,
Θρήνη γελῶντι μὴ σβέσσοι τὸ παλίνιον;

B Quis, ait, *spectans ex occulto cordis, ex corde intimo*, etc. Fredericus Morellus minus apte, opinor: *Quis corde spectans ex inaspectabili*. Huic significationi cognata est altera, *remotus a nobis, disiunctus*: ut ideo ἐξ ἀπόπτου iam non *ex occulto*, sed *ex longinquo* vertendum sit. Sophocles Philoct. 467:

..... καὶρός γὰρ καλεῖ
Πλοῦν μὴ 'ξ ἀπόπτου μᾶλλον ἢ γγύθεν σκοπεῖν.

Aeschines loco celebrato Axiochi 149. A. λαλεῖς, ὡς ἐξ ἀπόπτου θεώμενος· ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἀκριβέστερον οἱ διὰ πείρας ἴοντες. Quippe sic commodius verti arbitror quam *e specula*, ut vult Fischerus ad h. l. Apud Philonem quoque, qui quinque Aeschinis imitatus locum est, De temulentia 202. A. De profug. 361. B. C De vita Moysi 516. F. Quod omnis probus liber sit 670. F. (ὁ μόνον οὐκ ἐπιβῆναι τῆς χώρας, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἀπόπτου τὸ πατρῷον ἔδαφος θεάσασθαι δυναμένους.) De vita contemplat. 691. E. dubium non est quin sit *e longinquo*. Penultimum ex allatis Philonis locis expressisse videtur Aristo Pellaeus apud Euseb. Histor. Eccles. 118. D. de Adriano Caes. Iudaeis imperante, ne μὴδ' ἐξ ἀπόπτου θεωροῖεν τὸ πατρῷον ἔδαφος, *ne e longinquo quidem*: item ipse Eusebius De martyr. Palaest. 334. C. In Plutarcho quoque Eumen. 692. E. τόπον ἐξ ἀπόπτου καταφανῇ, *locum e longinquo videndum* vertendum arbitror potius quam cum Xylandro *ex edito conspicuum*. Ab hac significatione prorsus differt tertia, qua ἀποπτος reddi debet, locus ἀπ' οὗ τις δύναται ἰδεῖν μακρὰν, ut verbis utar Phavorini Dictionar. 72. verso: nec inepte Dinterdum vertere possis *sublimis, editus*. S. Gregorius Nazianz. Invectiva in Julian. I. 78. A. ὥσπερ ἐξ ἀπόπτου τινὸς καὶ μετατάτης περιωπῆς. S. Ioannes Chrysost. Orat. x. in Abraam. v. 44. 22. ἐξ ἀπόπτου καὶ μετεώρου τόπου. Idem Orat. xiii. ad Stelechium vi. 151. 2. Ἐκ τινος ἀπόπτου κορυφῆς. Inveniturque saepissime eo sensu τὸ ἀποπτος substantive, *locus unde prospectus patet, specula*. Iosephus Antiq. 461. B. ἐστιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπτῳ μετὰ τῶν παλλακίδων. De bello Iud. 737. B. ἐξ ἀπόπτου δὲ

Ἡρώδης ἀποβλέπων, *e specula haec prospiciens*. Atque dilucidius in Vita Constantini Eusebius 512. A. loco eleganti, quem ideo, quamvis longum, exscribam: Οἷα δὲ τις οὐρανοπότης ἀετὸς δὲ υπαίεστατος ἄνωθεν ἀφ' ὑψηλοῦ τὰ πορθώματα διεστώτα κατὰ τῆς γῆς ἴδοι· ὥδε καὶ οὗτος τῆς αὐτοῦ καλλιπόλεως τὴν βασιλικὴν ἀμφοπολεύσαν ἐστὶαν, δεινὸν τι ψυχῶν θήρατρον ἐπὶ τοῦ Φοινίκων λανθάνον ἔθρους ἐξ ἀπόπτου συνείδεν, *tanquam e specula prospexit*. Quae iisdem fere verbis iterata vide Orat. de laudib. Constant. 625. B. Iungitur interdum cum σκοπιά. Eusebius Hist. Eccles. 41. B. ἄνωθεν ποθεν ὥσπερ ἐξ ἀπόπτου καὶ ἀπὸ σκοπιάς βοῶντες, *quasi ex loco edito atque specula*, licet sit aliter in Valesii versione: interdum cum περιώπη, ut apud Leonem nostrum 26. A. Adiectivum autem ἄποπτος construitur cum praep. εἰς in Plutarch. Camill. 151. F. τῆς μὲν Ὀμονολας ἱερὸν — εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἄποπτον, *unde erat in forum atque P. 214 cionem despectus*: tametsi id quoque ab aliis aliter exponitur. Cognata est cum hac significatione quarta, primae fere opposita, qua ἄποπτος iam non reddendum est id unde prospicere aliquid, sed quod ipsum conspiciere possis, *sub oculis positus, visibilis*, ut Pliniano verbo utar. Plutarchus Lucull. 497. D. καταφανὴς ἦν ἡ στρατοπεδεία καὶ ἄποπτος. Iosephus Antiquit. 639. A. 503. B. ubi de Herode: ἦν γὰρ αὐτῷ ἄποπτα τὰ γινόμενα. Hudson, ed. Havercamp. I. 732. B. vertit, *omnia quae facta erant (malim fiebant) prospiciebat*. Heliodorus Aethiopicis 422. τοῦ τε δῆγματος ἀπόπτου γενομένου, *cum ruptura conspici posset*. Inde τὸ ἄποπτον iam non *specula*, sed contra (saepe enim interesse multum potest inter hoc et illud) *locus omnibus conspicuus*. Iosephus de Ptolemaeo Hyrcani matrem in muro flagris caedente Antiq. 448. E. ἐξ ἀπόπτου ἤκλζετο. Neque alio sensu Philonem Legatione certe ad Cai. 793. D. (nam quinquies alibi apud eum aliter interpretandum dixi) usurpasse arbitror: ἐπεὶ δὲ ὁ Περρώνιος ἐξ ἀπόπτου κατεφάνη, *in loco conspicuo apparuit*: Thomas Mangey nescio quam bene ed. II. 579. lin. 51. *in loco superiore*. Cum dativo Iosephus De bello Iud. 926. F. ἐν ἀπόπτῳ τοῖς πολεμίοις, *conspicuo hostibus loco*.

Haec exposui paulo fusius de quatuor significationibus vocis ἄποπτος, quod minus adhuc ab eruditis distinctas viderem. Nec, si excipis Lexicon Schneiderianum, ac pauca alia, quicquam verius existimo, quam quod ait Frid. August. Wolfius, harum rerum summus arbiter, *Beitrag zur Geschichte des Somnambulismus* 403. C. conquerens de conditione dictionar. Graecorum: *Die griechischen Wörter sind noch in den besten Lexicis schlecht oder vielmehr gar nicht erklärt* u. s. w. Ut ideo nihil magis conferre putem ad interiorem cognitionem linguae Graecae, quam si ad discernendas eiusdem vocabuli varias potestates, analogiam et logicam. secutus, e sua quisque penu quae notaverit afferat,

Cunde Lexicographi aequae ut Grammatici seligere quae velint, et expendere, et convertere ad usus suos possint.

Pag. 57. lin. 19. τὸν αὐτοφονευτήν] Dedissee veram lectionem opinor, quanquam in Cod. sit αὐτοφονατήν, vocemque αὐτοφονευτής eruditi dubiam carentemque auctoritate putent. Invenitur apud S. Clement. Rom. Constitt. Apostolor. 130 verso: καὶ Κατάφας ὅστερον αὐτοφονευτής ἑαυτοῦ ἐγένετο. Formas elegantiores αὐτοφόνος atque αὐτοφόντης habent Lexica.

Pag. 58. lin. 19. καὶ εὐβοτος] Εὐβοτος, quod reposui pro scriptura Cod. εὐωτος, iteratur quoque 41. A.

Pag. 59. lin. 3. ὑπεξῆγε τοῦ χάρακος] Praeivit Agathias 42. D.

Ibid. ead. lin. ἐν μεταχειρὶ τε καθίστη τὰς φάλαγγας] Haec Combefisius vertit IV. p. 12: *mediusque inter cohortes stetit.*

Ibid. lin. 9. σφαδάζων τε τῇ θυμῷ] Σφαδάζοντες τῇ θυμῷ Agathias 42. B.

Ibid. lin. 23. κατοχυρωσάμενοι] Verbum κατοχυρῶς, *munio, communio*, et e Lexicis abest, et ex scriptoribus, ut existimo, antiquis. Apud recentiores invenio, velut his in Vita S. Nili iunioris a contubernali eius scripta, ad cognoscendumque Apuliae saec. ix. statum vehementer utilis, 62. B. πάλιν κατοχυρώσας ἑαυτὸν τῇ πρὸς τὸν ὅσιον πλῆτει et 99. C. κατοχυρώσας [sic] αὐτοῦ τὴν καρδίαν τῇ πλῆτει. Item semel in Vita S. Chrysostomi ab anonymo edita VIII. 320. 11.

Pag. 60. lin. 14. ὡσανεὶ ὃν ἀράχινον] Fort. legend. ὡσάν οἶον ἀράχινον, vel, ὡσάν νητὸν ἀράχιν.

Pag. 61. lin. 4. κατὰ διαφορὸν μάχας, τὴν Παραικὴν δύναμιν τρέποντες] Ut in clade Stypiotae, pro ipso Tarsi oppido. Cedrenus II. 655. C.

Ibid. lin. 12. σχολάζοντι ἄγγελοι, τῶν] Transpone virgulam: σχολάζοντι, ἄγγ. τῶν.

Pag. 62. lin. 11. ἐχώρει κατὰ Μυσῶν] De tempore huius belli cum Bulgaris, a plerisque silentio praetermissi, difficultates oriuntur. Leo expeditionem Syriacam Nicephori, ubi Antiochia tentata est, ad a. 968. reicere videtur, bellum Bulgaricum a. 966. locare, nec hoc sine specie: quia iam a. 967. repentina Russorum vis in Bulgariam ingruit (v. Engel *Geschichte des Ungarischen Reichs und seiner Nebenländer* I. 363. B. et Schlözer *Nestor*, od. *Russische Annalen in ihrer Grundsprache* V. 128. B.). Eundem ordinem temporum Pagium ad Annal. Baron. IV. 13. B. et 19. C. constituuisse video. Contra Cedrenus II. 655. D. diserte ait, Nicephorum non 968, sed tertio imperii anno, qui est a. 966, intrasse Syriam, Antiochiamque tentasse; eademque computatione Le Beau usus est, *Hist. du Bas-Empire*, XVI. 114. C. Controversiam dirimit testimonium Luitprandi Legat. ad Niceph. Phoc. 148. C. qui Nicephorum mense Augusto a. 968. in expeditionem Syriacam proficiscentem conspexit. Caeterum

haec et sequentia usque ad finem capitis plerumque ex Combefisiana versione sunt, Pagi IV. 13.

Ibid. lin. 16. *σηραγγώδης*] Vox et Leoni adamata et Agathiae 37. C. 52. C. 134. B.

Ibid. lin. 19. *παρὰ τὸν Αἴμον*] De Aemi convallibus umbrosis oratorie multa Theophylactus Simocatta Histor. 46. A. et ante eum Livius lib. XL. cap. 22. Splendide Virgilius Georg. II. 488:

..... *O qui me gelidis in vallibus Aemi
Sistat, et ingenti ramorum protegat umbra!*

Pag. 63. lin. 11. *εἰς πεντηνάρια πεντακάδεκα*] De huius pecuniae summa Schloezerus *Nestors Annalen* V. 130. 5. de centenariis praeter Ducangium Glossar. Gr. I. 633. C. Reiskius Comment. ad Caerimon. aulae Byzant. II. 44. A.

Ibid. lin. 18. *πολεμικῶν ἔργων ἀγνώτες τυγχάνοντες*] Agathias 33. C. *ἀγνώτες τὰ πολέμια* confer quoque 76. D. et 105. B.

Pag. 64. lin. 10. *φόρους τοὺς μήπω ἐπινοηθέντας*] Aliam causam Cedrenus addit II. 658. B. nimium bellandi amorem Nicephori, quodque subditos in continuas expeditiones raptos male mulctaret. Sic enim intelligenda illa, *πρὸς ταξείδιον συνεχῶς ἔξιν* quod ad *Taxeidium adsidue veniens* vertit Xylander, homo ut lingua Attica cum primis doctus, ita Graecitatis mediae et infimae rerumque Byzantinarum omnino rudis: inque annotationibus 25. D. *Taxidium* locum fuisse vult, ubi vectigalium rationes ducerentur. Neque Goar, qui Nott. posterioribus 53. D. *Xylandrum* carpens *ταξείδιον navigationem seu iter mari faciendum* interpretatur, ab omni immunis errore est. Nam apud Cedrenum scriptoresque huic aetate suppare *ταξείδιον* s. *ταξίδιον* C valet *expeditionem bellicam*: vide loca apud Ducang. Glossar. II. 1528. B. Inde *ταξιδιάρης* sive *ταξιδιάρχης*, de Imperatore, *expeditionarium*, ut ita dicam, significat: hoc est, expeditiones crebras suscipientem, adeoque *bellatorem*. Neque audiendus apud Ducang. Nicol. Alemannus, *ordinarius* hanc v. interpretans aut *gregarius*, sicque appellari opinatus Imperatores, quotquot sago militari deposito purpuram induerint. Chronicon ms. de reb. Byzantinis: *Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ* [nempe Constantini M.] *ταξειδάρχης*. Et inferius: *Ἀλέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ* [Basilii Macedonis], *ὁ φιλόσοφος, χρόνους κέ, μῆνας ὀκτώ· ὀρθόδοξος, ταξειδάρχης*. Idem de Ioanne Commeno: *Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ* [Alexii Comneni], *ὁ εὐσεβὴς καὶ ἐλεήμων, χρόνους κδ', μῆνας ζ', ἡμέρας κδ'· ὀρθόδοξος, ταξειδάρχης*. Item de Manuele successore: *Μανουὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Πορφυρογέννητος, χρόνους λζ', μῆνας ε', ἡμέρας γ'· ὀρθόδοξος, ταξειδάρχης*. Quorum quatuor Imperatorum D nullus miles gregarius fuit, antequam purpuram sumeret. In voce *ταξείδιον* vertenda similiter lapsi sunt Levenklavius ad Gly-

cam, 307. C. Reiskius ad Constantin. Porphyrogen. Caerimon. Byzant. II. 352. D. 354. C. idemque in vertendo ταξεῖται 354. B. 355. A. C.

Pag. 65. lin. 11. ἀπερικτύπητον.] De hoc vocabulo vide Suidam I. 255. B.

Ibid. lin. 20. ἐς Σικελίαν ἔστειλλε] Eidem expeditioni interfuit S. Nicephorus, diversus a S. Nicephoro circa a. 806. Constantinopoli patriarcha: tametsi in huius nostri Nicephori vita ms. (in Cod. Reg. 1181.) post verba: *Βλος τοῦ δόσιου πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου*, antiqua scriptura erasa, nova superaddita sit, ἀρχιεπισκόπου Κουσταντινουπόλεως [sic]. Inde error manavit in Catalog. Codd. mss. Graec. Biblioth. Reg. II, 237. D. Etenim Nicephorus hic est episcopus Mileti ille, cuius vitam a Combefisio ad Henschenium missam esse Le Quien Orient. Chr. I. 920. A. ait, inter Acta SS. edendam. Is vico maximo et celeberrimo, Basilii nomine, thematis Buccellariorum ortus: *) *χώρας μὲν τῆς τῶν Μαριανδυνῶν ὥρητο εἴτ' οὖν Βουκελλαρίων· τούτῳ γὰρ νῦν* P. 216 *μᾶλλον τῷ ὀνόματι κέκληται· πάμῃ δ' αὐτῷ μεγίστη τε καὶ πολυανθρωποτάτη, Βασίλειον προσαγορευομένη·* Cpli ὑπὸ Μαγίστρου τοῦ Μωσιλλοῦ institutus, inque collegium clericorum palatii cooptatus, postea ut consiliarius rerumque spiritualium curator exercitum Nicetae in Siciliam comitatus est. Ubi male rem cesuram cum ei multa praesagivissent, et proprium acumen et ducum nequitia, et sancti cuiusdam circa fretum Siculum tunc sedentis, Prasinacii nomine, vaticinatio, post cladem reversus in Graeciam, posthac episcopus Mileti factus est. Audiamus verba Graeca: *Καὶ ἄλλοτε ἄλλων κατὰ καιροῦς τὸ τῆς βασιλείας πρῶτος διαδεξαμένων, ὁ πολὺς τὴν ἀνδρείαν Νικηφόρος τῶν σκήπτρων ἐγκρατὴς γεγονώς, πέμπει κατὰ τῆς Σικελίας στρατὸν, στρατηγὸν τῶν ὅλων Νικήταν καταστησάμενος, ἀδελφὸν ὄντα τοῦ τηνικᾶδε πρώτου τῶν θεραπεύοντων τοῦ βασιλέως. Ἐπεὶ τοίνυν ἔδει τινὰ συναπελθεῖν τῷ στρατῷ τῶν ἐπ' ἀρετῇ γνωρίμων καὶ διαβοήτων, ἵνα τὰ πρὸς Θεὸν αὐτοῖς εἴη, καὶ τὴν ἀναίμακτον τελοῖη λατρείαν, καὶ σύμβουλος δεξιὸς τῷ κρατοῦντι παρῇ, τινὰ τοῦτον ἄλλον ἐρῶν εἶναι, ἢ πάντως τὸ πάντων τῶν καλῶν καταγώγιον, Νικηφόρον τὸν μέγιστον·* Διὸ B καὶ συναπαλρεῖ τοῦτοις, πιθήσας τῇ ἀξιώσει τοῦ βασιλέως. Πταίσαντος δὲ τοῦ στρατοῦ καθ' ὃν τρόπον οἶδε μὲν ὁ πάντα πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπιστάμενος Θεός, οἶδε δὲ καὶ ὁ ταῦτα συγγράφων (κατὰ γὰρ τὸ αὐτοῦ ἄστυ τὰ δράματα γέγονεν), οὐ βούλεται δὲ παραγώνια γράφειν, εἰ καὶ ἄλλως τῇ ἱστορίᾳ ἀρμόδια· πλήν βαρείαν καὶ ἐλεινήν ἡττηθέντων ἦσαν, πάντων τε σχεδὸν βαρβαρικῆς χειρὸς καὶ διανοίας παρανάλαμα γεγονότων, καὶ μόνου ζωρηθέντος αἰχμαλώτου τοῦ προειρημένου Νικήτα· ἐπέβρε γάρ· προγονοῦς ὁ καθαρός Νικηφόρος τὰ πραχθησόμενα, ὧν, ὡς λέλεκται, καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν

*) Cod. Reg. 1181. fol. 199 recto.

Σικελίαν αὐτήν· τὸ μὲν, ἀπὸ τῆς οὐκείας μάλα συνέσεως· ἑώρα γὰρ ἀναγωγίαν πλείστην τῶν στρατηγῶν· τὸ δὲ, καὶ ἀπὸ τινος τῶν ἐν τῇ χώρᾳ Θεοπτικῶν (πλεονεκτεῖ γὰρ καὶ τῇ τούτων φορᾷ τῆς ἄλλης εὐθηνίας οὐκ ἔλαττον), τοῦ ἐγγωρίως Πρασινακίου καλουμένου, αὐτοῦ που κατασκηνοῦντος τὸ τηνικαῦτα πρὸς τῷ πορθμῷ, καὶ ταῖς ἐνθέοις ἀρεταῖς περιφανῶς διαλάμποντος· οὐκ ἔχων ὅ,τι καὶ δράσειεν ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἱπανίων ἐπεδίδου τὴν θείαν ἐργασίαν, πάσῃ τέχνῃ καὶ σπουδῇ χρώμενος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀποθέωσιν. Ex ascriptis, cladem Nicetae illustrantibus, C patet praeterea, auctorem Vitae illius Siculum fuisse iuxtaque eius civitatem, Taurominitanam fortasse, Romanos tunc male pugnassee. Ipsam expeditionem ad a. 965. refert Lupus Protospata apud Murator. Scriptt. Ital. V. 39. B. (ubi pro *Manuyci* leg. fort. *Manuili*): quocum consentit Luitprandus Leg. ad Niceph. 150. C. scribens triennio ante a. 968. quo ipse fuit Constantinopoli, Manuelem a Saracenis fustum.

Pag. 66. lin. 8. τὰς κλεινὰς καὶ περιπόστους Συρακούσας] Combesius vertit IV. 13: *clausas urbes longe celebres*: videtur legisse: κλειστάς.

Ibid. lin. 16. ἐπὶ τόπων ἐπικαίρων] Τὰ ἐπικαίρα τῶν χωρίων Agathias 100. C.

Ibid. lin. 23. ὀρμητίας τε ὦν] Vox ὀρμητίας, *impetuosus*, seu, ut magis Latine loquar, *fervidus*, *incitatus*, a nullo adhuc in Lexicon relata est, Patribus tamen non indiseris adamata, in primis S. Ioann. Chrysost. Orat. vii. de laudib. S. Pauli VIII. 58. 43. οὕτω τολμητής ὦν, καὶ ὀρμητίας, καὶ πῦρ πνέων. Homil. octogesima tertia in S. Matth. I. 860. B. ὀρμητίαν, καὶ ἀκρόχολον καὶ θυμώδη. Simeon Metaphrast. Vita S. Chrysost. VIII. 407. 7. D καὶ γὰρ ἦν ὀρμητίας φύσει, καὶ χειρῶν ὡς μάλιστα ἀκρατής. Adiectivum inde derivatum ὀρμητιαῖος, quod non magis se nobis obtulit in Lexicis, est apud Macarium De progressu viri Christiani 478. B. ποταμὸν ὀρμητιαῖον διέρχεσθαι· vertit Zachar. Palthenius *fluvium rapidum*.

Pag. 67. lin. 6. τῷ ἀπροσδοκῆτῃ καταπλεγέντες] Respexit Agathiam 26. A.

Ibid. lin. 7. μηδὲ τὸ ἥλιακὸν φῶς τῷ συνηρεφεῖ τῆς λόχμης ἑώμενοι καθορᾶν] Similiter fere de Aemi silvis Livius lib. XL. 22. *opacum iter*, ut, *prae densitate arborum immissorumque aliorum in alios ramorum, perspicere caelum vis posset*.

Ibid. lin. 15. ἦλω δὲ καὶ ὁ Πατρικίος Νικήτας] Casu omnino singulari habemus in Bibliotheca Regia Codicem Graecum, manu illius ipsius Nicetae cum a Saracenis custodia teneretur, dicas ut occupatione assidua sollicitudines allevaret suas, peraratum. Is Cod. bene conservatus, olim Colbertinus 499. nunc Reg. 497. plus trecentorum foliorum membranaceus, continens homilias SS. Basilii, Gregorii Nazianzeni, Ioannis Chrysostomi,

- finem versus habet haec, prima manu: Ἐγράφη ἡ παρούσα βιβλος οικείᾳ χειρὶ Νικήτα ἀσπαθ. (h. e. πρωτοσπαθαρίου) καὶ γεγονότος (hic priore scriptura de industria erasa interlitum est manu sec. δρουγγαρίου τοῦ πλοῖμου [sic: sequitur locus lacertus]) * αὐτοῦ, ἀδελφοῦ [inde manus prima] Μιχαὴλ πατριάρχου, πραιποσίτου καὶ βέστου, γεγονότος πρωτοβεστιαρίου Νικηφόρου, τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη· ὅντος αὐτοῦ ἐν τῷ δεσποτηρίῳ Ἀφρικῆς, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδ. ε'· καὶ ἐπεδόθη ἐν τῷ ναφ τ [inde de novo manus secunda, 'erasis arte priozibus] οὐ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Ὁριάντου [sic], πλησίον Θεοδώρου [sic: sequitur manu prima] ἐν ἔτει ζνοθ', ἰνδ. ιδ'. Vides, pro nomine ecclesiae, cui ipse Nicetas Codicem a se scriptum obtulerat, nomen alterius, penes quam posterius asservabatur, fuisse substitutum. Totam subscriptionem dederunt iam Montefalcinius Palaeograph. 45. A. et Confectores Catalogi mss. Bibliothec. Reg. II. 74. D. ita tamen, ut aliter legerent atque ego in minimis quibusdam, quae tanti non sunt ut hic referantur. Annus, quo Beparatus est Codex, excurrit in a. Christi 967: quo ecclesiae donatus, in a. 971. monstratque scriptura, hunc Nicetam literatum fuisse suaeque linguae gnarum hominem: cuius si tantum se declarasset ingenium bello obeundo, quanta in Codice pergrandi exarando eluxit patientia, nae bene tum Romanis in Sicilia fuisset consultum.

Ibid. lin. 20. ἡνιάθη μὲν καὶ . . ἤλγησε] Respexit Agathiam 73. B.

Ibid. lin. 21. ἄλλοκότῳ συμβάματι.] Hic deficit Combefisiana versio, Pagi IV. 13.

Pag. 68. lin. 4. ἔσεισεν ὁ Θεὸς μέγα] Hic est terrae motus, quem Cedrenus II. 660. D. accidisse ait indict. xi. [a. 968.] IV. Non. Septembr. hora noctis *duodecima*: nam pro β' in cuso restitue μβ', ex Cedreni et Scylitzae Codd. mss. Paulo ante, nempe pridie Non. Iun. huius a. 968, Constantinopolim venerat Luitprandus, Ottonis Magni ad Nicephorum legatus, ut ipse auctor est Legat. ad Niceph. Phoc. 135. B. Quantum ad dictionem h. l., fons imitationis hic quoque est Agathias 51. C. D.

Ibid. lin. 9. Ἀέτιον δὲ τῆς τοσαύτης ἐνόσεως] Haec quoque Cex Agathia 52. B. et, ubi similia de causis terrae motuum, 149. B. ac 151. B. Neque alia fere explicatio terrae motuum in Codice Regio physica ac botanica varia mss. continent: Ὁ σεισμὸς οὕτως γίνεται· ἡ γῆ ἔχει φλέβας ἀεριακάς, ἐνθα οἱ ἄνεμοι συγχωνεύονται. Καὶ εἴσω μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς εἰσὶν πλατεῖαι καὶ εὐρύχωροι αἱ φλέβες αὗται, κατὰ δὲ τὴν ὄψιν τῆς γῆς εἰσὶ στενωποί. Πληθομένων λοιπὸν τῶν φλεβῶν ἐκείνων ἀνέμοις, κινουσὶν οἱ ἄνεμοι τοὺς ἐξέρχουσαν ἔξω. Πολλὸς δὲ ὢν ὁ ἄνεμος συναράττει πᾶσαν τὴν πλησιάζουσαν γῆν, οὐ πᾶσαν δὲ τὴν γῆν, ἀλλὰ μόνον τὴν παρακειμένην ἐκείσε. Καὶ μήτις ἀπιστῇ τούτῳ. Ἴδου γὰρ καὶ ἐν ἡμῖν γίνεται τὸ πα-

ρὸν πάθος. Καὶ γὰρ πολλάκις γεμιζομένων τῶν ἐγκεφαλιακῶν φλεβῶν ἡμῶν ἀνέμοις, κινουμένοις ἐξέρχασθαι, συνταράττουσι τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους, ὅτε ἔπταρν ὁ δεῖνα. Subiungit anonymus plurima de aquis calidis, περὶ θερμῶν ὑδάτων, multorumque opiniones affert, quare tepeant: velut S. Ioannis Damasceni, comparantis aquas illas aeneo filo, per arcta foramina rapto et ignescenti: ὥσπερ ὁ χαλκὸς συρόμενος ἐν στεναῖς ὁπαῖς σιδηρικαῖς ἔκπυροῦται. Sed de his collectaneis physicis fortasse alias pluribus. D

Ibid. lin. 18. ἡ τῶν Ἑλλήνων εἰκαιομυθία] Vel, si mavis, *gentilium vanae fabulae*. Sic enim vocantur saepissime a Patribus signimenta mythologiae et theologiae gentilis. Andreas Cretensis De cruce 102. B. S. Hyperechius Exhortatione ad monachos 131. D. Verti Latine *vaniloquentia*, quod proprie Graece reddas *εἰκαιολογία*, vocabulo in Lexicis omissio, usurpato a Philone De somniis 869. A.

Ibid. lin. 23. ἀνθίσχονται δὲ τῶν ἐπαινετῶν.] Eandem ob causam belli mala a numine immitti opinatur S. Ephraem Syrus Sermone ascetico I. 42. A.

Pag. 69. lin. 8. ἡ ὑτίσις] Id nomen, item in Lexicis praetermissum, derivatur a verbo ὑτίλλω, quod primus, quantum memini, Schneiderus vir summus II. 253. A. enotavit e Niceta Choniate 211. D. Est vox hellenistica, Ieremia xiv. 22. et Job xxxviii. 26. hic Hebraeorum רִמְיָה, illic מִרְיָה exprimens. Inde usurpaverunt S. Basilus Commentar. in caput v. Esaiæ I. 945. A. S. Epiphanius Ancorat. II. 89. D. Simeon Metaphrastes P. 218 Vita S. Ioann. Chrys. VIII. 382. 32. 401. 25. alii. Neutrum τὸ ὑτίον substantive sumitur apud Ioannem Philoponum De mundi creation. 57. A. ἵνα τὸ ὑτίον σημάνη, ut *pluviam significet*. De imbre largo, fere iisdem verbis ac Leo, Pachymeres Histor. I. 182. A.

Ibid. lin. 20. τῇ ταύτης ἀναλάμψει] Ἀνάλαμψις, quo similiter carent Lexica, habent, praeter Leonem hoc loco, Philo De vita Mosis 492. C. Plutarchus De oraculorum defectu II. 419. et inde Eusebius Praepar. Evang. 207. D.

Pag. 70. lin. 1. ὡς ἐπὶ καμινιαίας αἰθάλης] Ex Exodo IX. 8. et 10. unde certatim adhibuerunt comparisonem S. Ioannes Chrysost. Ad eos qui scandalizati fuerunt VII. 11. 31. S. Ioann. Damasc. De haeresib. 158. A. Severianus Gabalorum episcopus In diem alterum creationis mund. VII. 594. 38. aliique multi. Partim pro αἰθάλη substituunt κόνις, ut S. Gregorius Nyssenus De vita Mosis I. 202. C. In Cantic. Canticorum 506. B. alii τέφρα, B ut Nicetas Heracleae metropolita In beatum Job 169. A. et ipse Chrysostomus Quod ex desidia ortum habeat improbitas VI. 849. 12.

Ibid. lin. 4. ἐπὶ τὴν ἐπὶ Συρίας Ἀντιόχειαν ἔθαι] Haec est illa Syriaca expeditio Nicephori, quam, ut dixi supra 214. D. Cedrenus II. 655. D. et Le Beau XVI. 114. C. perperam anno

966. tribuunt, Leo et Pagi ad Baron. IV. 19. C. biennio post accidisse demonstrant. Octoginta M. hominum ad hanc exped. congregasse Nicephorum Luitprandus, tunc Cpli degens, auctor est, Legat. ad Nic. Phoc. 151. A.

Ibid. lin. 12. ἦν καὶ Παλαιστίνην καλοῦσιν] Cedrenus II. 656. B. Niceph. cepisse ait oppida amplius centum Ciliciae, Syriae, καὶ Φοινίκης Λιβανησίας, et *Phoeniciae Libanensis*. Sic enim legendum, non *Φοινίκης, Λιβανισίας*, distinctis nominibus, ut est in cuso. Xylander errore ioculari, et *Phoeniciae, et Banisiae*. Phoenicen duplicem fuisse, alteram maritimam, πάρος, eiusque caput Tyrum, alteram Libanensem, *Λιβανησίαν*, Cum capite regionis Emesa, vel pueris notum.

Ibid. lin. 19. Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου] Haec lucem mutantur ex Vita S. Thaddaei in Cod. Regio bonae notae 548, nondum, quod sciam, edita, praeter fragmenta a Lambecio allata Commentar. de Bibl. Caes. VIII. 429. A. In ea tamen tegulae impressae mentio nulla fit, quam in aliqua vita inedita vel deperdita Thaddaei memoratam fuisse credendum est. De obitu eius vid. Menologium Graecor. Cardinal. Albani III. 137. D. de ipso Sancto, num unus, pluresve fuerint Thaddaei, Caesar Baronius ad Martyrolog. Roman. Gregor. XIII. 457. B.

Pag. 71. lin. 9. τὸν τοιοῦτον σεπτὸν κέραμον ἐκείθεν ἀνέληφε] Glycas 306. C. ex Hierapoli, hoc est Mempteze, de quo Leo, statim post, tegulam ablatam scribit, et una cinnamum capillorum S. Ioannis Baptistae, ἐμπεπλημένον [f. ἐμπεπλημένον] αἵματι, sanguine concretum. Vide Labbei emendat. 376. D. Joël quoque, qui Glycam exscripsit, Chronograph. 181. B. legit πεπλημένον.

D *Ibid. lin. 12.* ἐν τῷ τῆς Θεομήτορος ναφῷ] In Tractatu ms. Bibl. Reg. cui titulus: Περὶ Νικηφόρου τοῦ ἀνακτος, καὶ ὅπως παρ' αὐτοῦ ἀνεκομίσθη τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰκόνος δεῦσαν αἷμα θεῖον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, Nicephorum suspicor cum Ioanne Tzimisce confundi. Conf. supra 103. A. item Ducang. Cpli Christ. 131. A. et Nott. ad Zonar. 103. A.

Pag. 72. lin. 2. ἔκλειψιν συνέβη . . τοῦ ἡλίου γενέσθαι] De hoc solis deliquio, unde praecipue patet, expeditionem Syriacam Nicephori ad ann. 968. pertinere, nec Leonem temporum ordinem intervertisse, vide Calvis. Op. chronol. 699. D. Baron. Anhal. Eccl. XVI. 375. A. Pagium Critic. IV. 19. D. Accidit, ut recte ait Leo, d. 22. Decembris a. 968. cum Nicephorus in Syria ageret, Luitprandus in Italiam rediens Corcyrae in mensa positus panem comederet. Legat. ad Niceph. 159. D.

Ibid. lin. 7. τετάρτῃ] Combefisius *tertia* ap. Pagium IV. 20.

IN LIBRUM V. -

Pag. 77. lin. 3. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα κ. τ. λ.] Sub idem tempus P. 219 videtur accidisse Nicephori peregrinatio, qui apud Cedrenum II. 660. B. urbe movisse dicitur τὰς ἐν τῇ Θράκῃ πόλεις ἐπισκεπόμενος. Ubi I. ἐπισκεπόμενος, iubente grammatica et Codd.

Ibid. lin. 4. ὁ πρὸς τοὺς Ταυροσκήδας κ. τ. λ. Combesisius ap. Pag. IV. 20. haec mendose: *Calocyri* (sic) — *cum in Syria* (sic) *versans Taurorum amicitia iunctus esset, ac muneribus eum* (quem?) *corrupisset.*

Ibid. lin. 5. Καλοκύρης ὁ Πατρίκιος] Καλοκυρὸς Scylitza historia ms. et Cedrenus II. 666. B. (ubi in verbis, αὐτὸς τῆς τε Βουλγαρίας ἐκστήσεται, virgula, quae ante αὐτὸς legitur, post locanda, iubentibus Codd. omnibus.)

Ibid. lin. 15. συνεκφορήσαντα] Verbum *συνεκφορέω* adde Lexicia. Heliodorus quoque 192. C. habet *συνεκφορήσαντες.* Vulgata forma est *συνεκφέρειω*, qua pleni sunt scriptores.

Pag. 78. lin. 4. συνασπίσαντες ὑπηντίαζον] Sphendosthla-B hum primo in Bulgariam venisse a. 967. ibique Bulgaros fudisse docet Nestor V. 128. B. Revocatus est in patriam a. 968, Patzinacis Kiovium obsidentibus: quibus repulsis, a. 971. (alii volunt 970.) in Bulgariam reversus est, Bulgarosque altero praelio, de quo silent scriptores Byzantini, vicit. *Nestors Russische Annalen* V. 145. A. Engel *Geschichte des Ungarischen Reichs* I. 364. B.

Ibid. lin. 21. Τὰς τε μηχανὰς τὰς ἐφετηρίους] Lege ἀφετηρίους, ut est 15. A. 32. B. nam infra quoque Pag. 79. lin. 9. librarius male scripserat ἐπεγνώκει pro ἀπεγν. et ἐφετηρίους vox est adhuc omnino inaudita. Contra ἐφετός, *expetendus, desiderandus*, quod eximere libris docti voluerunt, habet auctoritatem permagnam unam Aristot. Naturali auscult. I. 461. C. Ὅντος γὰρ τινος θείον, καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ἐφετοῦ. Unde usurpavit, ut hoc utar, qui subinde ex Aristotele dicendi colores assumit, S. Iustinus Martyr Eversion. dogmat. Aristotel. I. 121. A. 122. A. B. et deinceps, singulis fere paginis, iunxitque, ut synonymum, vocis ὀρεκτόν· scholiastaque adeo ad Scalam parad. Ioannis Climaci *summum*, quod *expetendum* est a piis, τὸ ἄκρον ἐφετόν vocat 450. D. Matthaeus Raderus male, *summum praeceptorum divinorum fastigium*. Neque melius Ioannes Langus alibi apud S. Iustinum Martyrem Dialog. cum Tryphon. Iudaeo I. 261. D. ubi Christianos circumcisionem spiritualem per baptismum accepisse demonstratur, *desiderandumque esse ab omnibus, ut pariter ipsi accipiant: καὶ πᾶσιν ἐφετόν, ὁμολως λαμβάνειν.* Versio perperam: *omnibusque adeo illam ex aequo accipere integrum est.* Melius Gretserus in Epistola Thomae Patriarchae ad haeticos in Armenia 428. C. τὸ ὄντως ἐφετόν ἐπι-

σπάται κάλλος, *pulchritudinem vere concupiscendam haurit*. Apud S. Basilium In divites avaros I. 414. A. οὐδὲ οὗτος ἐπετός ὁ λόγος, quod vertit Ioannes Argyropylus, *Nec ista rationem habent*, corruptus locus, ut arbitror: tametsi nondum extrico, quomodo sit emendandus. Adverbium ἐπετῶς, *cupide*, usurpatur ab Ioanne Moscho Prato spiritali 1092. A. ἐπετῶς μὴ παρασῆης τὴν κατὰ καιρὸν συνήθειαν τοῖς πτωχοῖς· quo in loco exponendo item plane aberravit interpret. Ita, cum ἐπετός et ἐπετῶς a variis frequententur, apud Polybium I. 238. 12. ἐπετῶς καὶ ταχέως ἀναγκάσαι, *cupide et cito cogere*, mendosam vocem esse vix affirmarem, nisi hoc suaderet viri summi, ἐπετῶς delentis, digna verecundia auctoritas.

Pag. 79. lin. 11. τῆς τούτου κυρίας ἀφηνιάσαντα] Κυρία interdum *potestatem, dominationem* significare, vel e locis constat in Lex. Polybiano VIII. π. 359. collectis. Est vox a LXX. interpr. scriptoribusque hellenisticis praecipue frequentata, quam plerique scribunt κυρία. Aristeas tamen, De legis divinae translatione, 9. C. τοῦ φανέντος ἐνόχου τὴν κυρίαν ἔξειν· item S. Ioannes Chrysostomus Caten. in Ierem. I. 298. A. Grammaticorum sermone tritam vocem κύριον ὄνομα non intellexit Ioannes Hentenius ad Aretham Explicationem in Apocalypsa: nam II. 678. A. ἡ ἰδιότης τῆς ὑποστάσεως ἐκαστοῦ ἀφορίζεται διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος, *persona uniuscuiusque distinguitur nomine proprio*, sic reddidit: *separetur per nomen Domini*. Simili modo Concilio Lateran. III. 840. A. κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, non, *specialiter et secundum veritatem*, ut est in cuso, sed, *proprie et secundum veritatem Dei genitricem eam confitetur*, vertendum est. Τὸ κύριον enim, si de oratione loquimur, *verborum proprietatem* significare (non rerum, ut habet Reiskiana versio Dionys. Halicarnass. Iudic. de Dinarch. V. 632. 12), nemo est qui nesciat. Illud minus notum, τὸ κύριον esse interdum *exemplar princeps*, τὸ πρωτότυπον, cui opponuntur τὸ ἀντίτυπον, ἴσον, ἢ ἰσοδυναμοῦσα γραφή. Quae voces item passim negotium facesserunt interpretibus, ut demonstrabo alibi. Vocabulum substantivum κύριος restituendum est Gelasio Cyziceno Historia Concilii Nicaen. I. 397. C. τὰς δύο φύσεις προσθήσαντες κυρίως· ubi legendum Κυρίως, nec vertendum, *duas naturas opponunt proprie eius*, sed, *duas naturas apposuerunt Domino*. Contra eximendum ex inscriptione quam Honoratus Bouche *Hist. de Provence* I. 88. A. sic edidit ac vertit: ΑΕΤΑΙΜΟΣ ΔΙΟΝΙΣΙΟΤ B[sic] ΚΤΡΙΟΣ ΕΤΤΑΞΙΑΙ ΚΑΙ ΓΕΡΩΤΕΡΟΣ ΝΤΚΗΣΑC ΕΦΗΒΟΤC ΚΑΙ ΓΤΜΝΑΖΙΑΡΧΗΣΑC ΔΙΕ· *Leudimus, Barchici princeps certaminis, aut ludi, senior qui vicit adolescentia, et in exercitiis nudis palmam tulit, bis*. Quae quam longe a veritate absint, non opus est demonstrare. Emendandum videtur ΕΤΡΙΟΣ, et ΓΕΡΑΙΟΤΕΡΟΣ, ut de minutis in scriptura

mendis taceam, vertendumque sic: *Leudimus, Dionysii F., Syrius* [h. e. ex Syro insula], *qui victus moderatione etiam senior superavit adolescentes, et bis gymnasio praefuit.* *Εὐταξία* praecipue laudabatur in athletis ἀναγκοπαγούσι· de γυμνασιαρχῶν si-ve γυμνασιαρχούντων dignitate multa exempla apud Gruter. αλκix. 4. αλκxiii. 8. ccαxvii. 3. ccαxvii. Reines. V. 34. VII. 36. I. 204. ubi Seleucus aliquis δις γυμνασιαρχος dicitur. Quod ad voc. κυριακός attinet, ad copiosas Suiceri Theas. Eccles. observ. II. 184. — 192. adde, κυριακός apud PP. saepe id notare, quod ad Deum Filium speciatim pertineat, non ad Deum Patrem, adeoque hoc sensu voci θεῖος quasi opponi. Velut Synodo Hierosol. Conc. C. XI. 263. B. de monachis, numen oratione canticisque celebrantibus, κυριακὸν ἔργον αὐτοὺς πληροῦν ὁμολογοῦμεν, vertitur perperam, *divinum opus eos implere confitemur*: oportet *Dominicum opus*: nam fit allusio ad illud Lucae VI. 12. de Christo Domino: *Et erat pernoctans in oratione Dei.* Inde κυριότης vocatur *dignitas Servatoris, qua est Dominus et noster*, et rerum creaturarum omnium: in cuius potentiae signum, ut docent Patres Graeci, Χριστός, h. e. *unctus*, nominatus est. Hanc vocem κυριότης, a Suicero omnino omissam, usurpant eo quem dixi sensu S. Gregorius Nyssenus Contra Eunomium II. 180. C. 183. C. De anima et resurrectione 644. B. Palladius Epistola ad S. Epiphanium II. 3. D. S. Ioannes Chrysostomus Oratione 1. in Epist. ad Hebraeos IV. 432. 30. De serpente Moysis V. 668. 31. De incomprehensibili VI. 417. 23. 419. 14. In Sanctam Pentecosten VII. 685. 36. Homilia lxxii. in S. Matthaeum I. 764. B. ubi de Servatore memorat τὴν κυριότητα αὐτοῦ, καὶ τὸ γνήσιον τῆς υἱότητος, καὶ τὸ ὁμότιμον τὸ πρὸς τὸν πατέρα. Ita in Epistola Nestorii Conc. D I. 1277. E. de Iesu nominibus, ἵνα τῶν ὀνομάτων τῶν φύσεων ἑκατέρων [f. ἑκατέρως] κοινῶν τινῶν σημαντικῶν προκειμένων, μήτε τὰ τῆς υἱότητος καὶ κυριότητος τέμνηται, postrema sic reddenda sunt, *ne secentur ea, quae ad filiationem et Dominationem pertinent.* Vetus interpres: *neque quod filiationis et proprietatis est, secetur.* Et in loco Origenis In S. Matth. III. 475. B. ubi nunc legitur, σάρκα μὲν μαινοῦσι, κυριότατον δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσι, scribendum κυριότητα: sunt enim ipsa verba Epistolae S. Jud. v. 8. Quod neque Huetius in editione I. 233. C. nec novissimus editor ea quam dixi pagina animadvertentes, locum in Vulgata bene redditum traducendo inobscuraverunt. De reliquis significationibus vocis κυριότης vid. Schleusner. In Nov. Testament. I. 1269. B.

Pag. 80. lin. 9. Ἀνεπισφαλῶς γὰρ] Adverbium ἀνεπισφαλῶς non est in Lexicis. Praeter Leonem hic et superius 19. B. 26. B. 30. A. 31. B. occurrit apud S. Methodium Convivio decem virginum 106. B. Ἀνεπισφαλῆς habet clarissimi nominis vir Schneiderus in Dictionario, et Leo 16. D.

P. 221 *Pag. 80. lin. 15. ἡγεμονευσάντων*] Hic vel deest verbum, ut in notula ad oram suspicatus sum, vel referendum est καὶ ὡς οὐκ ἄλλω ad κατὰ βούλην αὐτῶ, ut expressi in versione.

Ibid. lin. 18. καὶ μὴ περαιτέρω φυνάων τοῦ προσήκοντος] Similiter Chalcondylas De rebus Turc. 84. A. εἰσθε τὸ θεῖον τὰ πάνυ μέγα φρονούντα καὶ πεφωσμημένα μειοῦν ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐμκρύνειν.

Pag. 81. lin. 2. τρεπτὰ καὶ παλιντροπα . . τὰ πράγματα] Conf. Agathias 109. A.

Ibid. lin. 14. ἡ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας ἁλώσις] Antiochia capta est (opinor) initio anni 969. Rationem temporum fortasse turbavit Cedrenus II. 657. A. qui attribuere videtur a. 967. Vide supra 214. D. 215. A. Quae inde narrantur usque ad finem libri quinti, comprehenduntur eodem anno 969.

Ibid. lin. 18. σπάνιν τῶν ἀναγκαίων] Emenda Cedrenum II. 656. A. ἐπιλειπούτων δὲ καὶ τῶν Ἀντιοχείων scribeque τῶν ἀναγκαίων, ut iam coniecerat Xylander. Neque aliter Scylitza Historia ms. Legitur alibi quoque apud nostrum σπάνις τῶν ἀναγκαίων 39. C. et 106. B. ex Agathia 131. D. 158. D.

Ibid. lin. 19. τομὴν μὲν ὄντα] Cedrenus II. 656. C. Πέτρον ἕνα τῶν ἑαυτοῦ εὐνούχων δοῦλον ὑπάρχοντα. Ubi δοῦλον ut antecedentis vocis glossam eiiciendam arbitror: certe non legitur in Scylitza ms.

Pag. 82. lin. 16. διὰ τῶν πυλῶν εἰσελάσας] Quarum repagula a Burtza ense dissecta esse Cedrenus auctor est II. 657. D. Ibi lin. 9. pro πόλιν quis non videt legendum πύλιν, sicut in Schowii edit. Laurentii Lydi De mensibus 124. lin. 19: item lin. ult. eiusdem pag. restituendum ἐν αἰτίαις, et 658. A. lin. 2. παρῆσεν?

Pag. 83. lin. 10. ἐπ' ἑδάφους ὑποστρωσνύων] Haec in Glossarium retulit Ducangius I. 867. C. sub v. Μανδύας, usque ad verba, αὐτοῦ τὸ σωματίον pro quibus ille dedit, τὸ σῶμα αὐτοῦ nec reliqua singula diligentissime descripsit. Cognomen Michaëlis, Maleïnus, in Familiis Byzantinis 149. C. non memorat Ducangius: alias ὀξυτόνως scribitur Μαλεῖνός vide notam ad 118. D. Κοκκοβαφῆς, praeter locum quem in ora attuli, legitur quoque 74. D. apud Constantin. Porphyrogenet. 135. C. et apud Cedrenum II. 662. C. Hausit Leo ex Agathia 90. B.

Ibid. lin. 16. τὸν Καίσαρα Βάρδα, τὸν . . Νικηφόρον πατέρα] Hic est ille senex, natus centum quinquaginta annis [sic], quocum Luitprandus Leg. ad Nic. Phoc. 144. D. se coenasse ait mense Augusto a. 968.

Ibid. lin. 20. πολλὰ τρόπαια καὶ νίκας . . ἀναδησάμενον.] Forma dictionis ex Agathia, cui frequens est: veluti 27. A. 60. C. 99. D. 140. A.

Pag. 84. lin. 12. παρεξηγημένον] Vim vocis explicat Illp-

stris Schneiderus Lexico 223. D. Leonem, verba rara aucupantem, invenisse credendum est in Glossario aliquo, *Παρεξηλαμένως· διεφθαρμένως, ἀμυδρός*: quae hodie leguntur apud Phavorinum 1447. 23. (paulo longior est Suidas III. 46. C.) sibi quae per D. suasisse synonyma esse haec omnia, eodemque sensu usurpasse. Quae si quis minus probet, scribat *παρεξηλαμένως, α παρεξилаύνω*, quod vide in nott. ad 94. C.

Pag. 85. lin. 8. τολμήσας] Proposui *τολμητίας*, quod, praeter loca in margine allata, legitur 75. C. mutuo sumtum ex Agathia 14. D. 42. B. 137. C.

Ibid. lin. 11. καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τῶν ἀνακτόρων μελετῆσαι καθαιρέσιν.] Infra 70. B. *τὴν τοῦ Ἰωάννου τῶν ἀνακτορῶν καθαιρέσιν.* Neque adeo dissimili phrasi 71. B. *τῶν τυραννέων κατέναι, de imperio decedere.* Habet quidem Leo alias vocem *ἀνάκτορον*, sed ita, ut *palatium* denotet, 19. C. 39. D. 40. A. 51. B. 60. C. 79. A. B. quod alibi *ἐστὶν τὴν βασιλειον* seu *βασιλικὴν* vocat (vide quoque 189. C.) sive *τὴν βασιλειον αὐλήν*, 30. A. 52. A. C. 62. B. alibi *τὰ βασιλεια*, 20. B. 21. A. 29. B. 52. A. 57. C. 59. A. 60. B. 90. B. 100. D. sive *τὴν ἀνακτορικὴν ἐστὶν*, 98. B. 102. C. 110. B. *Τὰ θεῖα ἀνάκτορα* 60. C. *ecclesiam* denotat, de qua significatione vid. Io. Wolfium ad Photium Contra Manich. Anecd. Gr. II. 213. C. *Καθαίρεσις* autem hic eodem sensu, quo *καθελών* apud S. Athanas. Histor. Arian. I. 389. A. P. 222 *τρεις βασιλεις, Βετανίωνα, καὶ Μαγνέντιον, καὶ Γάλλον καθελών, cum tres Imp. Vetrantonem, Magnentium, Gallum imperio deturbasset*: Montefalconius: *cum tres reges, F. M. et G., imp. abdicasset.* Porro *καθαίρεσιν*, apud scriptores ecclesiasticos solemne, sonat *deponere, exauctorare, ab officio remove.* Concil. Chalcedon. II. 387. A. *ἡνίκα Νεστόριος καθηρέθη, quando Nestorius depositus est.* Versio vulgaris perperam: *quod N. damnatus est.* Similis vis nomini *καθαίρεσις*. Leo noster 101. A. Concil. Chalcedonens. II. 79. E. *καθαίρεσις ἡμῖν ἡπειλήθη, minae nobis intendebantur depositionis.* Versio vulgaris errore quo supra, *minabatur nob. damnatio.* At Concil. general. octavo V. 1071. E. *ἡ δὲ καθαίρεσις . . βεβαιωθῆναι ἐζητήθη*, Matthaeus Raderus recte intellexit, quanquam nunc in edit. perperam impressum sit *exauctoritatem*, pro, *exaurationem*: quod Leo *ἐκπτώσιν τῆς ἐρωσύνης* vocat 70. B. Sed de hac vi vocis *καθαίρεσις* iam Suicerus Thesaur. Eccles. II. 1. et alii: vocabulum derivatum omiserunt, *καθαίρετικά*, suppl. *γράμματα, litterae, quibus depositionis formula seu sententia continetur.* Quod moneo, quia eam quoque vocem docti passim non intellexerunt. Iac. Billius in Anonymi Vita S. Athan. cxi. B. *κατηγορίας ἐν τοῖς καθαιρετικοῖς, καὶ ὕβρεσι καὶ διασυρμοῖς κλεινασάντες*, vertit, *accusationibus, abdicandi causa viri, contumeliis, derisionibus eum supra modum afficientes.* Imo: *qui in formula depositio-*

nis [ab episcopatu] *criminationes, contumelias, convicia multa congregabant.* Montefalconius in Simeone Metaphr. De vita eiusdem cxi. B. *ἐν τοῖς καθαιρετικοῖς in scriptis suis.* Emenda ut supra, in *sua depositionis formula.* A καθαιρετικός derivatum adverbium praetermissum in Lexicis, καθαιρετικῶς, *eo consilio ut tollas.* Origenes Contra Cels. 25. B. *τινὰς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τεθνηκέναι, καθαιρετικῶς τῶν προκαταλαβόντων τὰς πόλεις καὶ τὰ ἔθνη κακῶν.* Sigism. Gelenius: *aliquot, qui ultronea morte obita pro rep. totos populos totasque gentes liberarint a calamitatibus.* Ut ad vocem καθαιρέσις redeam, nota peculiarem eius significationem, quam nescio an quisquam distinxerit. Philo De telor. constr. 92. C. *ἀποσταστέον τέ ἐστι τὴν ταχίστην τὰς πρώτας ὀροφάς, καὶ τὰς καθαιρέσεις ἀναιρετέον, et rudera asportanda sunt.* Item Athenaeus De mach. 92. B. *τοὺς διὰ τῶν καθαιρέσεων εἰσπίπτοντας.* Neque inepte, opinor, partes muri decussae καθαιρέσεις vocantur, cum καθαιρεῖν ipsum passim notet *decutere.* Artemidor. Onirocr. 112. C. si servi de oleis somnient, id iis verbera praesagire ait, *διὰ τὸ μετὰ πληγῶν τὸν καρπὸν καθαιρεῖσθαι, propterea quod cum plagis fructus olearum decutiantur.*

Pag. 86. lin. 10. *τῶν φόνων τῶν ἀνδρῶν*] Coniecturis, quas ad oram apposui, longe praestat summi viri Krugii prope certa emendatio litteris mecum communicata, *τῶν φονώντων ἀνδρῶν, α φονάω, caedis avidus sum.*

Pag. 87. lin. 7. *τῆς ἡμέρου προσεπιβαλὼν*] Verbum προσεπιβαίω (quod non est in Lexicis) Leo modo cum genitivo construit, velut hic, 60. B. et 97. D. modo cum dativo, ut 6. B. 42. DC. Eodem casu est apud Theophylactum Orat. de Sancta Cruce 398. C. *προσεπιβαλὼν τῇ γῇ.* Usurpatur etiam a Philone De temulentia 197. E. *καὶ προσεπιβαίνειν ἡξίωσεν,* ubi exponitur *pravaricari.* Alterius decompositi, προσεπεμβαίω, secundam figuratamque significationem, insulto, irrideo, aequae in novissimis optimisque Lexicis video praetermissam. Quanquam non desint huius usus auctoritates idoneae. S. Ioann. Chrysostomus Orat. II. in Lazar. V. 241. 28. *μὴ προσεπεμβαλῶμεν αὐτοῦ ταῖς συμφοραῖς.* Olympiodorus Catena in beat. Job 329. C. *κατὰ πρόσωπον λουδορεῖτέ με, καὶ προσεπεμβαίνετε μοι.* Quae loca, aut similia, Hesychio obversa sunt, cum I. 1044. B. *Προσεπεμβαίνει* interpretatus est *ἐπιτωθάζει, ἐπιγελά.* Verbum *ἐπεμβαίω* simili sensu usurpatur, ut duo loca ex multis nominem, in Epist. nomine Concil. Nicaen. scripta, apud Socrat. Hist. Eccles. 28. A. item a Cedreno II. 670. D. De *ἐπιβαίω*, idem significante, copiosus J. Tobias Krebsius in Decretis Romanorum pro Iudaeis factis 25. B., demonstrans, omnia fere veniendi verba cum ἐπι, adiuncto casu personae, notionem hostilis invasionis habere.

P. 223 Pag. 88. lin. 15. *ὥσει τινα ἄτιμον μετάνστην*] Ex Homero Iliad. I. 644. II. 59.

Pag. 89. lin. 8. ἐρωδιοῦ δάμφει προσεικὸς ἀτεχνῶς] Ἐρωδιὸν ardeam esse notum est. Aristoteles Historia animal. I. 903. B. Eodem nomine denotatur avis fabulosa, de qua mira refert Pseudohieronymus Breviar. in Psalter. 394. B. in psalm. ciii. maiorem esse omnibus volatilibus, aquilamque vincere et comedere. Ab hoc diversus est *erodio erodionis*, S. Hieronym. Commentar. in Zachariam III. 1732. E. Totum Leonis locum exscripsit (latet ei paulo minus accurate) Ducangius in Glossar. Addend. 11. A.

Ibid. lin. 12. Τοιαύτην μὲν δὴ Νικηφόρος ὁ αὐτοκράτωρ τὴν τοῦ βίου εὖρε καταστροφὴν] In Chronico ms. Ioannis Scylitzae hic leguntur quaedam a Cedreno omissa, verbisque eius ἔνδον τοῦ παλατίου καταργασθεῖς II. 663. D. subiungenda, de sepultura et specie Nicephori Phocae, quae Scylitza ex Leone 55. D. 29. D. 30. A. paene ad verbum exscripsit. Deinceps sequuntur haec: *) Ἐν δὲ τῇ σορῷ αὐτοῦ [Nicephori Phocae] ὁ Μελιτηνῆς μητροπολίτης Ἰωάννης ταῦτα ἐπέγραψε·

- Τὸν ἀνδράσι πρὶν καὶ τομώτερον ξίφους,
 Πάρεργον οὗτος καὶ γυναικὸς καὶ ξίφους,
 Ὃς τῷ κράτει πρὶν γῆς ὅλης εἶχε κράτος,
 Ὅσπερ μικρὸς γῆς μικρὸν ᾤκησε μέρος,
 5 Τὸν πρὶν σεβαστὸν, ὡς δοκῶ, καὶ θηρίους,
 Ἀνείλεν ἢ σύγκοιτος, ἢν δοκοῦν μέλος.
 Ὅ μὴδὲ νυξὶ μικρὸν ὑπνώττειν θέλων,
 Ἐν τῷ τάφῳ νῦν μακρὸν ὑπνώττει χρόνον,
 Θάλαμα πικρὸν. Ἄλλ' ἀνάστα νῦν, ἄναξ,
 10 Καὶ τύπτε πεζοὺς, ἱπποτάς, τοξοκράτας,
 Τὸ σὸν στρατεύμα, τὰς φάλαγγας, τοὺς λόχους·
 Ὅρμα καθ' ἡμῶν Ῥωσικῇ πανοπλίᾳ,
 Σκυθῶν ἔθνη σφυζουσιν εἰς φονουργίας·
 Διηματοῦσι πᾶν ἔθνος τὴν σὴν πόλιν,
 15 Οὓς ἐπτόει πρὶν καὶ γεγραμμένος τύπος
 Πρὸ τῶν πυλῶν σὸς ἐν πόλει Βυζαντίου.
 Ναί, μὴ παρόψει ταῦτα· ὄψον τὸν λίθον,
 Τὸν σὲ κρατοῦντα, καὶ λίθοις τὰ θηρία,
 Τὰ τῶν ἐθνῶν, δίακει· δὸς δὲ καὶ πέτρας
 20 Σπρηγμόν ἡμῖν, ἀββαγεστάτην βάσιν.
 Εἰ δ' οὐ προκύψει τοῦ τάφου μικρὸν θέλεις,
 Κἄν ῥῆξον ἐκ γῆς ἔθνεσι φωνὴν μόνην·
 Ἵσως σκοπίσῃ ταύτη καὶ τρέψῃς μόνη.
 Εἰ δ' οὐδὲ τοῦτο, τῷ τάφῳ τῷ σῷ δέχου
 25 Σύμπαντας ἡμᾶς· ὁ νεκρὸς γὰρ ἀρέσῃ
 Σώσειν τὰ πλήθη τῶν ὅλων χριστιανῶν,
 Ὡ, πλήν γυναικὸς, τὰ δ' ἄλλα Νικηφόρος.

*) Cod. Catal. No. 136, fol. 101 verso.

Ἄλλα ταῦτα μὲν οὕτω συντίθενται. Sequentia, Ἰωάννης δὲ δ Τζιμισκῆς, τὰς τῆς Ρωμαίων κ. τ. λ. denuo in historiam recepit Cedrenus II. 663. D. Omisit autem senariolos Ioannis Melitenensis, sive quod paulo longiores ei (vereor ne etiam lectori) viderentur, sive quod ludus potius ingenii quam vera arcae inscriptio. Certe Ioannes Melitenensis, si is est de quo Le Quien Orient. Christ. I. 445. C. vixit circa a. 1027, plus quinquaginta annis post Nicephorum in arcam conditum.

Pag. 91. lin. 5. παλινωδῖαν ἦσαν] Agathias 89. B.

Pag. 92. lin. 4. μουζακίτζην δηλοῖ] H. e. *pusillum*: vid. Ducang. Glossar. II. 1570. B. Sed hanc etymologiam nominis Tzimisces prorsus improbat vir doctissimus Cirbied, in Schola Regia speciali linguarum Orientalium hodiernarum cathedrae Armeniacae decus et ornamentum. Esse nimirum in Armenia maiore urbem Tschemischgaïzag (vid. quoq. *Détails sur la première expéd. des Chrétiens dans la Palestine, traduits de l'arménien en français par F. Martin*, Magasin Encyclop. Septembr. 1811. p. 38.): id nomen significare *soccum splendentem* s. *purpureum*, quo calceantur mulieres per Orientem: Inde oriundum Tzimisces: eiusque nomen, Armeniace *Tschemeschghigh* scriptum, esse diminutivum alterius, vertique debere *socculum splendentem*. Referam ipsa verba amicissimi collegae: „*Tchemischgaïzag, qui signifie sandale étincelante ou rouge que portent les femmes Orientales à leurs pieds, est le nom d'une ville de la grande Arménie qui s'appeloit aussi anciennement Hierapolis; elle fut la patrie de lean Zimisès. Ce dernier nom, qu'on écrit en arménien Tschemeschghigh, n'est que le diminutif du premier, et il signifie petite sandale étincelante. Telle est la signification ou l'étymologie du mot Zimisès.*” Quae quemadmodum cum opinione Leonis componi possint, viderint litteras Orientales docti.

IN LIBRUM VI.

P. 225 Pag. 93. lin. 1. Τοῦ δὲ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τὸν τρώπον] Obtruncatus est Nicephorus anno 969. d. xi. mensis Decembris: ita quae narrantur hoc libro, ad priorem partem anni 970. pertinent: vide Pagium Critic. IV. 24. A.

Ibid. lin. 3. Ἦδη δὲ τετάρτης] Haec usque ad vb. ἀνηγόρεον Combesisius ap. Pag. IV. 22.

Pag. 94. lin. 5. ἐς γέρας τῷ ἀνδρὶ ταύτην ἐκαιοσόμησης τὴν τιμὴν] Cedrenus II. 663. D. μήπω πρότερον ὄντος τοῦ ἀξιωματος, πρώτου δ' αὐτοῦ τοῦτο ἐφευρηκός. Sed leg. πρώτου δ' αὐτοῦ, cum ipse primus, ex codd. omnibus, sensu quoque flagitante.

Pag. 96. lin. 11. Τανῆν οὖν] Exitum huius capitis Combesius vertit ap. *Pag. IV. 22.*

Ibid. lin. 16. Τὴν δὲ ἰδέαν τοιοῦδε ἦν·] Haec ex scriptore nostro contraxit Scylitzes, subiunxitque in historia ms. narrationi de morte Tzimiscae, quae terminatur sic, καὶ Κωνσταντῖνον, τοὺς παῖδας τοῦ Ῥωμανοῦ. Vide Cedren. II. 684. B. Cedrenus autem, cum omnia minima maxima ad verbum e Scylitza in B ipsius Compendium historiarum referret, tamen haec de forma ac specie Tzimiscae nescio quare praetermisit, ut igitur in Leone duntaxat et in Scylitza ms. exstent.

Ibid. lin. 23. ἡρωϊκὴ γὰρ αὐτῷ] Scylitza addit ψυχῇ, ac fortasse sic legendum. Paulo post, 97. lin. 3. Scylitza habet ἀπτεροῦ τάχει, unde firmatur coniectura mea ad oram (vide quoque supra 30. D. lin. antepenult.), et, πρὸς τοὺς οἰκείους διανέμειν.

Pag. 97. lin. 4. ἄλματι] Scylitza, ἄλμασι.

Ibid. lin. 5. πάντων κατημυγέθει . . . γενεάν.] Amplior eadem phrasis supra 30. A. ubi κατευμυγέθει.

Ibid. lin. 8. ἐπὶ τὸν πύματον] Scylitza secus, ἐπὶ τὸν πέμπτον, calligrapho vocem obsolete πύματος in magis notam, ut fit, commutante.

Ibid. lin. 18. Μεγαλόδαρος] Haec usque ad pag. 100. 7: τῷφον τιθεῖς Combesius vertit ap. *Pag. IV. 22.*

Pag. 98. lin. 1. παρὰ τὸ προσήκον] Agathias πέρα τοῦ προσήκοντος, 81. B.

Ibid. lin. 2. τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς διεπιτόητο.] Hactenus quae ex Leone Scylitza transtulit in historiam ms. C

Ibid. lin. 10. ἐς τὸν θεῖον καὶ μέγαν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας σηκὸν εἰσφονεῖ] Cedrenus Histor. II. 664. B. ἄπεισι μετ' ὀλίγων ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ubi Xylander, secus opinor, legisse videtur μετ' ὀλίγον, nam vertit paulo post, pro, cum paucis: δεῖνiceps, C. lin. 5. manifesto mendo editum est ἀπολογισαμένου pro ἀπολογησ.

Ibid. lin. 14. τοῦ νεῶ] In Hederici Lexico manuali edit. Ernesti Lips. 1768. 8. col. 1371. is genitivus νεῶ scribitur, perperam. Vide Maittaire De dialectis ed. Sturz. 27. A.

Ibid. lin. 20. καὶ προσέτι τὸν τόμον τῇ συνόδῳ προσαποτίσῃ] Sensus verbi προσαποτίειν hic detorsus ex illo, quando insuper donare, insuper solvere significat. Philo De victimis 653. C. προσαποτίσας καὶ τὸ ἐπίπεμπτον. Aeneas Gazaeus Theophrasto 374. B. Eius synonymum ἐπέδωκε subiungit Leo paulo post, 99. lin. 7. Gravem autem fuisse Nicephorum non uno modo ecclesiis docet Vita inedita S. Nicephori episcopi Mileti, scripta ab homine et docto et aequali fere temporum illorum (nam memoratur ab eo Θεόδουλος aliquis, ὃς καὶ ἐτι περὶεσι, fol. 222 verso): qua narratur, cum procuratores imperatorii ex oleo sacro redi-

tus, qui maximi sunt in ecclesia Graeca, interverterent in commodum fisci, S. Nicephorum non esse veritum Imperatorem ipsum adire, ab eoque restitutionem iuris illius, donec obtineret, flagitare. Καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχον προκαθηρπασμένα παρὰ τῶν ἐπιστατούντων τοῦ μυριλαίου, τί ποιεῖ; τῷ βασιλεῖ [h. e. Nicephoro Phocae, cuius mors deinceps narratur] θαρρῶντως πρόσεισι καὶ παρῴησιαῖται. Δικαίως γὰρ ὡς λέων ἀληθῶς πέποιθε καὶ τῶν ἀφαιρησάντων καταβοᾷ, Ἡ ἀπόδος, λέγων, τὰ τοῦ Θεοῦ, ἢ μὴ προσδόκα Χριστῷ πράττειν φίλια, τοῖς μὴ προσήκουσιν ἀνεχόμενος ταῦτα καρποῦσθαι. Ac post paulo: Ἐφ' οἷς τὸν βασιλέα, καταπλεγέντα τὴν τοῦ ἀνδρὸς παρῴησιαν (καὶ γὰρ καὶ τὰ σκήπτρα τὰς ἀρετὰς οἶδεν αἰδεῖσθαι, καὶ τοῖς συνετοῖς εὐδιάγνωστον τὸ φιλόθεον), ἀναντιρῶντως καλεῖσθαι τὰ οἰκία ἀπολαβεῖν, καὶ ἀποκαταστήναι κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν πρόσδοτον κ. τ. λ. Addit auctor, quae restituerat Phocas, ea post eius caedem denuo esse episcopo ab iisdem procuratoribus ademta. De quibus questurum S. Nicephorum iterum

- P. 226 perrexisset ad comitatum: ivisse simul hominem nequam Sachacium, consilio ut Sancto apud Imp. adversaretur. Ita, cum una devertissent potionemque uterque sibi praepararet, Sachacium de suo miliario caldam venenatam ministrasse Sancto: hunc tamen vehementi vomitu tum veneno tum periculo esse liberatum. Ad dam ipsa verba Graeca: *Εἰ καὶ αὐθις οἱ ταῦτα προκαθηρπασμένους ἀφείλοντο βίᾳ, ἥδη τοῦ ἀποδεδωκότος αὐτὰ βασιλέως διακεφω- νηκός.*) Διὸ καὶ πρὸς τὸν μετ' ἐκείνων τῆς βασιλείας δραξάμενον (Ἰωάννης δ' ἦν οὗτος, ὃ Τζιμισκῆς τὸ ἐπωνυμιον) τοῦ οὐαίου ἀπρίοντος, συνεβιάδιζεν αὐτῷ ὁ τὴν παρατροπὴν ἢ μᾶλλον ἐκείν τὴν κακίαν ἐπιβόητος Σαχάκιος, τοὺς λόγους τῆς δίκης τῶν κτημάτων ἀναδεξάμενος, καὶ ἰσχυρῶς τῷ μεγάλῳ ἀντικαθιστάμενος, . . . αὐτὸς ἐκείνος συγκεπερακῶς ὁ Σαχάκιος τῷ μεγάλῳ πῦν δέδωκε· τὸ δὲ ἄρα ἦν πλήρες φαρμάκου· ὃ λαβὼν ὁ Θεὸς ἀνὴρ καὶ σφαγίδι ζωοποιῶ σημειωσάμενος, ἔπιεν ὑπονοησάμενος μηδὲν πόθιν γάρ; Ἐπειτα τοσοῦτος αἰφνης ἔμετος ἐξεβλύσθη, ὥστε συνεκβλήθηναι αὐτῷ καὶ τὸ φάρμακον, μηδ' ὅπως οὖν παραβλάψαν Βρόν ἄγιον. Tzimiscis quoque animum sibi conciliasse S. Nicephorum morum sermonisque dignitate discimus eodem auctore, qui tamen sui instituti esse negat, quae is in comitatu egerit separatim perscribere, — οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ, ὅτι μηδὲ διὰ σπουδῆς ἡμῖν ταῦτα. Reliqua ex hac vita, quemadmodum S. Nicephorus saeculo abdicato in montem Latrum secesserit, conditiisque Ἐρεβίνθου et τοῦ Ξηροῦ Χωραφίου monasteriis in hoc vitam deposuerit laudatissime actam, ut aliena ab historia saeculari horum temporum praetermitto.*

Pag. 99. lin. 1. *μήτι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπὶ*

*) De hoc verbo vide supra not. 191. D.

τῆς ἐκείνου βοήθης ἐνισχυεῖν.] Addit Cedrenus II. 658. D. voluisse Nicephorum, ut bello occumbentes martyrum honoribus fruerentur, contra S. Basilii placitum, qui a sacris per triennium arceat τοὺς πολέμους ἐν τινὶ πολέμῳ ἀνηρηκότας. Ubi ex Codd. legendum, τοὺς πολέμιον, ut recte intellexit Le Beau *Histoire du Bas-Emp.* XVI. 121. C.

Ibid. lin. 5. κατὰ τὴν νῆσον τὴν λεγομένην Πρώτην] Le Beau XVI. 162. C. in Proconnesum ait, consecutus Cedrenum II. 664. D. et Zonaram II. 209. A.

Ibid. lin. 7. Λέοντα τὸν Βαλάντην καθυπεδεκνουν] Glycas 308. C. εἰς δὲ μὴ αὐτόχειρα γενέσθαι αὐτὸν τοῦ Θωκᾶ· ubi emendandum ex Codd. nostris, εἶπε δέ. In Scylitzae Chronico ms. coniurati vocantur ὁ Πατρικίος Μιχαὴλ ὁ Βούρτζης, καὶ Λέων ταξίαρχος ὁ Βαλάντης, καὶ τῶν τοῦ Τζιμισκῆ πιστικατῶν ὁ Ἀτζιμποθεόδωρος. Eadem paene nomina sunt apud Cedren. II. 662. B. cuius narratio in multis ad verbum cum Leone convenit.

Ibid. lin. 10. πρὸς τοῦ Πολυεύκτου στεφθεῖς] Tzimiscem coronatum esse ipsis natalitiis Christi a. 969. Cedrenus docet II. 665. A.

Ibid. lin. 20. τὴν δὲ τῷ καταντιπέρας Βυζαντίου] Quae Iohannem humanitate ac misericordia fecisse Leo ait, ut bona pauperibus distribueret, ea ex conventu cum Polyucto Patriarcha acta esse, Iohannem hac conditione coronante, Cedrenus auctor est II. 665. A.

Ibid. lin. 21. ἡφώρισε] Sic fortasse Leo ipse scripsit, mendose: nam duplex augmentum ne apud posteriorem quidem scriptorem ullum in hoc verbo se nobis obtulit. Contra ἡφώριζον habet S. Germanus Constantinopolitanus De rerum ecclesiasticarum contemplat. 13. B. ἡφώρισεν Palladius Lausiac. 94. A. ἡφώρισαν S. Clemens Alexandrinus Stromat. 559. D. ἡφώρισται Theophrastus (qui multum delectatur verbo ἡφορίζω, adhibetque novies) Histor. plant. i. A. De causis plant. 352. A. S. Gregorius Nyssenus De oratione Dominic. I. 752. A. ἡφωρισμένην Theophrastus Hist. plant. 23. D. (ibi ἡφορισμ. operarum errore) et 843. D. Omitto aliorum loca, quae multa sunt. Adde, in ecclesia Graeca ἡφορίζεσθαι esse, segregari a sacrorum mysteriorum communione, quod hodie minorem excommunicationem vocamus. Maior enim anathematis vocabulo solet designari. Acta Concil. quinisexti III. 1695. E. Εἰ δὲ τις τοῦτο πράττειν ἐπιχειροῖ, ἡφορίζεσθω. Gentianus Hervetus: Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, deponatur. Emenda, excommunicetur, sive periphrastice, minori excommunicatione segregetur ab eucharistiae participatione. Etenim deponisolis convenit clericis: ἡφορισμός is, de quo agitur, laicis quoque potest contingere. Manuel Malaxus Historia Ecclesiastic. 129. A. ἡφώρησεν [sic] αὐτούς· ver- P. 227 tit Martinus Crusius, eos execratus est. Sed potius scribendum,

excommunicavit, a communione ecclesiastica separavit. Neque minus passim erratum est in vertendo substantivo ἀφορισμός, quem ex superioribus patet in laicis denotare *privationem* communionis eucharisticae, in clericis *suspensionem* ab officio ecclesiastico. Ita Liturgia S. Marci Alexandrina 135. B. Ioannes a S. Andrea ἀπὸ ἀναθέματος καὶ ἀφορισμοῦ vertit, *ab anathemate et excommunicatione*, tametsi hic reddendum erat, *suspensionem*. Nam de sacerdote sermo. Contra apud S. Clementem Martyrem Constitutt. Apostol. 27. A. ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ, Gentianus Hervetus simpliciter, *mulctetur*, quod saltem amplificandum erat, *sacrorum mysteriorum separatione mulct.* Ἀφορισμός apud rhetores quid sit, optime exposuit Ernesti Lexico techn. rhet. 52. B. Quare in versione Reiskiana haec Dionysii Halic. Iudicio de Isaeo V. 597. ἡδέως τε καὶ ἀφοριστικῶς τὰ μετὰ ταῦτα ἐκτιθέσθαι, minus apte, opinor, redduntur, *suaviter et distincte*. Nam hoc quidem a rhetoribus Graecis dicitur εὐκρινῶς· ἀφοριστικῶς autem vertendum est *membratim*, concisis brevibusque membris, *inconnexe*, ut ait Grotius ad Ecclesiast. II. 6. sive, ut Ciceroniano verbo utar, *incise*, brevibus incisiss, fereque id quod Basilii, scholiasta ms. S. Gregorii Nazianzeni luce dignissimus, περιόδους ἀσυνδέτους καὶ αὐτοτελεῖς solet appellare. Inde explicandum Etymologicum magnum 296. 50. ubi εἶναι dicitur esse ἐκίρξιμα ἀφοριστικόν· quod nempe per se ipsum effingit sensum absolutum.

Ibid. lin. 22. τῶν τῇ ἱερᾷ νόσῳ καμνόντων] Vertit Combefisius, *eorum qui sacro morbo laborarent*, ut adeo intelligatur de morbo comitiali. Neque hercule immutare ea quidem ausus sum: tametsi Valesius ad Euseb. Histor. Eccl. IV. 19. iam demonstrat, saepe ἱερὰν νόσον intelligi debere de lepra aut elephantiasi. C. Scriptoribusque ibi laudatis addi possunt S. Ioannes Chrysostomus Orat. De poenitentia VI. 912. 37. τοὺς ἐπὶ τῆς ἱερᾶς νόσου κατακειμένους, ὧν τὰ μέλη πρὸ τοῦ θανάτου τῇ γῇ παραδίδονται. Anonymus Vita Chrysostomi VIII. 336. 29. unde paulo plura exscribam, quae quasi scholion vocabuli ἱερὸς esse possunt: Εὐρίσκει τις — τὴν ἱερὰν καλουμένην περικειμένους νόσον, ταύτην τὴν προσηγορίαν τοῦ τοιοῦτου λαγόντος νοσήματος, κατὰ τὸ πᾶσαν ἀνθρωπίνην συμφορὰν τε καὶ ἀληθὴνα νικᾶν. Οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἔξω τὸ ἱερὸν ἀντὶ μεγάλου παρελλήπται· ἱερὸν γὰρ καὶ ἰχθύν, τὸν μέγαν φασίν. Facillime autem propagari hunc morbum ait auctor, ἐκπυστικόν τι εἶναι καὶ μεταβατικόν ἐπὶ τοὺς συνδιαγόντας· ideo eo affectos oppidis expelli, passimque stratos esse per itinera ὅλα νεκροὺς αἰάφους, κινούμενα λείψανα, ἔρποντα σκηνώματα, λογικοὺς ἀνθρώπους φωνὴν ἀφίπντας ἀναρθεῖν· iisque S. Chrysostomum locum idoneum concessisse cum aqua praeterlabente, πρὸς τὸ τοὺς ἀπὸ τῶν τραυμάτων ἀποκαθαίρειν φύπους. Quae omnia minime cadere videntur in homines mor

bo maiore affectos. Apud S. Ioannem Climacum quoque Scala Parad. 126. B. verba, τῇ ἱερᾷ περιτεσεῖν νόσῳ, ob ea quae sequuntur haud paulo malim de lepra quam cum Matthaeo Radero de morbo comitiali interpretari. Confer praeterea Leonem 110. B.

Pag. 100. lin. 13. Ἦδη δὲ τῆς πρὸς Ὁρόντη] Haec et sequentia ex Leone transtulit Scylitza in Chronicon ms., unde exscripsit partim Cedren. II. 665. B.

Pag. 101. lin. 8. τὴν μὲν θύραθεν παιδεῖαν οὐ πάνν ἡκρι- βαπτότα] Dissuadebant multi in Graecia, tum omni medio aevo, tum maxime hoc saeculo, profanas litteras: quod qui iis a tene-ro imbuti essent, ad veritatem fidei caeciores putarentur. Ita S. Nicephorus, de quo supra 225. C. in Vita ms. magistro τοῦ Μωσελλοῦ puer in disciplinam traditus dicitur, τὴν ἱερὰν γρα- φὴν μόνην παιδευθησόμενος, οὐκ ἀνεχομένων τῶν προστατῶν τὸ γνήσιον καὶ γόνιμον τῆς ψυχῆς τοῦ παιδὸς ἐκσπόροις ἐμβομβήσαι μαθήμασιν· ὅτι μὴ δυνατόν, τοὺς τύπους τῆς τερατολογίας προ- τυπώθέντας ἀναλεῖψαι ῥαδίως, εἰ [f. ἦ] καὶ τὴν πρᾶξιν διαφυγεῖν.

Ibid. lin. 10. Ὁ δὲ Πολύευκτος] Haec usque ad finem hu- ius capitis Combefisius vertit, Pagi IV. 24.

Ibid. lin. 11. προχειρίσιν] Codex προχειρήσιν· mutavi se- P. 228 cundum etymologiam a verbo προχειρίζομαι. Vocis προχειρίσις, adhuc in Lexicis omissae, significatus sunt duo: alter apud phi- losophos, alter in scriptor. ecclesiasticis. Apud illos sonat *actus, operatio*, qua cogitata repraesentantur, perducunturque ad effe- ctum. Porphyrius Sentent. ad intelligib. ducent. 225. A. de ani- ma, ἐνεργεῖ δὲ κατ' αὐτοὺς, ἢ ὑπ' ἄλλου εἰς προχείρησιν [i. προ- χειρίσιν] ἐκκαλουμένη, *vel ab alio ad opus excitata*. Ut ideo er- raverit Kusterus, haec Suidae I. 830. A. ἡ καθ' ἑξὶν ἢ κατὰ προ- χειρίσιν, sic vertens: *secundum habitum et secundum proposi- tum*. Nam cum προχειρίσις opponatur τῇ ἔξει, denotetque actum ipsum sive repraesentationem facultatis, vertendum, *secundum habitum, vel secundum actum*, sive *executionem*. Apud scripto- res ecclesiasticos significat *propositionem* episcopi ordinandi. Theophilus Antiochen. De Deo et Christianorum fide 147. D. ἐν τῇ τῶν ἱεραρχούντων προχειρίσει τε καὶ ἐκλογῇ. Προχειρίζεσθαι enim apud scriptores quidem profanos, ut alia multa, ita et *elige- re* generatim denotat: vide exempla in Lexico Polyb. VIII. II. 544. a Schweighaeusero viro omni existimatione ornatissimo col- lecta: item apud Alciphron. I. 41. B. In scriptoribus ecclesiasti- cis proprie esse *proponere nomen* alicuius ordinandi, ut inquirat- ur an dignus sit munere, recte observavit Henr. Valesius Anno- tatt. in Euseb. De Vita Constant. 214. A. et in Socratem Scholast. 7. A. id quod υποβάλλειν ὀνόματα dicit Socrates 28. D. Non de- sunt tamen loca apud scriptores quoque ecclesiasticos, ubi latiore sensu exponendum est *eligere*. Euthalius Diaconus in peregrina- tionu. S. Pauli 240. A. S. Clemens Romanus Constitut. Apostol.

11. A. 27. D. 34. E. 57. B. 102. A. 116. C. 132. D. Anonymus Catena in Ieremiam I. 54. E. S. Basilius Epistola cccxxiii. II. 1096. B. Palladius Histor. Lausiac. 1010. B. Simeon Metaphrastes Vita S. Lucae 82. A. Plerumque enim ibi usurpatur de Deo aut Christo, apostolos prophetasque *προχειριζομένω*, *eligente*, neque subiciente cuiusquam examini, sed summo suo testimonio comprobante. Addam de significatione adiectivi *πρόχειρος*, quae neque a Ducangio, neque a Suicero, neque ab Ernestio in Lexico rhetorum, notata sunt, quando de lectione usurpatur, praesertim Scripturae Sacrae. Velut in S. Athanasio Adversus eos qui volunt simpliciter dictis credendum esse II. 581. F. *κατὰ τὸ πρόχειρον τῆς ἀπαγγελίας*. Montefalconius perperam, *prima pronunciationis fronte*. Est enim τὸ πρόχειρον τῆς ἀπαγγελίας *obvius litteralisque sensus locutionis*, oppositus τῇ μεταλήψει sive ἀναγωγῇ, hoc est, *sensui mystico*. Eadem significatione dicunt τῇ προχείρῳ αἰσθήσει Ioannes Philoponus De creatione mundi 109. A. *ἡ πρόχειρος διάνοια* Dionysius Euseb. 273. C. *τὴν πρόχειρον ἐκδοχὴν* Philo Quod deterius potiori insidiari soleat 142. E. Origenes Contra Cels. 211. C. 242. A. 317. C. Philocalia 8. D. *ἡ πρόχειρος τῶν λέξεων ἑμφασία* S. Ioannes Chrysostomus Homil. lxxiv. in Evang. Ioannis II. 863. 37. *κατὰ τὴν πρόχειρον ἔννοιαν* Severus Catena in Ieremiam II. 525. B. S. Gregorius Nyssenus De Vita Mosis I. 170. D. *τὸ προχειρότερον τοῦ λόγου* Origenes in Ierem. 234. A. *κατὰ πρόχειρον νοῦν* S. Nilus Epistola II. ad Domnium iunior. 27. B. *κατὰ τὴν πρόχειρον φαντασίαν* Philo Quod deterius pot. ins. soleat 127. C. Reliquas significationes vocabuli *πρόχειρος* nec pueros fugiunt: quanquam in illis quoque viri docti passim lapsi. Veluti Andreas Schatus, non recordans operis Ptolemaei cui titulus *Canones expediti*, haec Pauli Alexandrini, Rudimenta in Apotelesm. 26. C. *τὴν δὲ ἀπορίθειαν τούτων ὁ πρόχειρος κανὼν Κλαυδίου Πτολεμαίου παραστήσει*, sic reddidit: *Exquisitam hor. rationem exhibebit Canon Cl. Ptolemaei, qui existat*. Vel Eusebius Renaudotius illa Gennadii Patriarchae De sacramentali corpore Christi 28. B. *οὐ γὰρ τὰς σωματικὰς λύει νόσους ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἀλλὰ τὰς ἀμαρτίας ἀφίησι πολλὰ προχειρότερον*, — *multo facilius peccata dimittit*. Nam *προχειρότερον* non valet hoc loco *facilius*, sed *promptius, festinantius, prius*, ut patet ex sequentibus, Servatore spirituales morbum paralytici sanante prius quam corporis curationem susciperet. Plura exempla vocis *πρόχειρος* perperam acceptae hic missa facimus: quod in trivialibus morari, non est instituti nostri.

P. 229

Pag. 102. lin. 7. Αὐτὸς δὲ] Haec usque ad Pag. 103. lin. 17. ἀνέκαθεν Combefisius vertit apud Pag. IV. 24.

Ibid. lin. 18. ἀναστάσιμος ἡμέρα, καθ' ἣν τὴν ἐρθούδεον πλῆσιν] Festum orthodoxiae, de quo rite obeundo multus est Constantinus Porphyry. Caerimon. sul. Byzant. I. 92. C. incidebat

a. 970. in diem xiii. Februarii. Celebrabatur ob cultum imaginum a. 842. a Methodio Patriarcha una cum memoria Concilii II. Nicaeni restitutum. Le Quien Orient. Christ. I. 256. A. Pagi Critic. IV. 24. A. Polyenctus obierat circa d. xvi. Iannarii eiusdem anni 970.

Ibid. lin. 24. ἡ τε γὰρ σπάνις τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁ λιμὸς ἐμβαδύνας] Praesertim 969. indict. xii: nam apud Cedren. II. 660. D. τὴν ἰβ' ἡμέραν, scribe τὴν ἰβ' Ἰνδικτον, ut recte vertit Xylander. Apud eundem Cedren. II. 644. D. de lue, quae sub Romano iuniore primum exorta ἄχρι τῶν τῇδε χρόνων οὐκ ἐπαύσαντο, lege ἐπαύσατο, cum omnibus Codd. Bibliothecae Regiae, B ipsa re quoque flagitante. Scylitza in Chronicon ms. narrationem derivavit, ex Scylitza Cedrenus, ubi II. 665. B. Apud Leonem lubenter scripsissem ἐμβαδύνας: tametsi ne illud quidem praeclare dictum. Etenim apud scriptores Christianos et Hellenistas ἐμβαδύνω valet: 1) *Mergo me*, velut in voluptates, vitam carnalem, curas. S. Basilii Homil. in Psalm. xxix. I. 191. B. ἐμβαδύνειν τῇ κατὰ. Homil. in Psalm. xlv. I. 272. D. ἐμβαδύνων τοῖς περισπασμοῖς τῆς σαρκός. S. Ioann. Chrys. Orat. exhort. ad poenitent. VI. 916. 40. μὴ ἐμβαδύνης ἐν τῇ ἀδικίᾳ σου. S. Greg. Nyss. In Eccles. I. 431. B. τοὺς ἐμβαδύνοντας τῆς κατὰ σάρκα ζωῆς [i. τῇ κ. σ. ζωῇ]. In Cantic. Cant. I. 628. D. τοῖς ἐμβαδύνουσι τῇ τοῦ βίου ἀπάτῃ. De orat. I. 717. A. τῶν ταῖς ματαλαῖς ἐπιθυμίαις ἐμβαδυνόντων. Contra Eunom. II. 125. A. οἱ ταῖς ματαλαῖς ἐπιθυμίαις κατὰ ψυχὴν ἐμβαδύνοντες. De oratione Domin. I. 745. A. De beatitudinibus I. 786. B. Contra Eunom. II. 81. C. et 391. D. 2) *Scrutor altius et profundius*, C praesertim tropologiam et metalepsim, hoc est, sensum allegoricum Scripturae Sacrae. Origenes Philocal. 70. A. εἴ τις ἐμβαδύνῃ τῷ λόγῳ: quae ipsa verba iterat Eusebius Praeparat. Evang. 283. D. S. Ioannes Chrysostomus De debitore x. mill. talentorum V. 197. 27. μήτε τοῖς εἰρημένοις ἐμβαδύνουσιν. Philo de praemiis et poen. 708. C. ταῖς διανοαῖς ἐμβαδύναντες. Eusebius Praepar. Evang. 574. A. ἐμβαδύνειν καὶ δοκιμάζειν τὸν νοῦν τῶν λεγομένων. Item alii fere innumeri: S. Basilii Homilia in Psalmum xxxiii. I. 217. A. Theodoretus Catena in Ierem. II. 182. E. Philo De mundi opificio 12. G. De profugis 375. F. De somniis 441. F. Anonymus Catena in Psalm. I. 593. C. Nota praeterea phrasim S. Gregorii Nysseni In Cant. Cant. I. 510. A. ἡ δὲ λέξις ἐμβαδύνουσα τροπικαῖς σημασίαις, dictio immergens se tropicis significationibus, hoc est, iis plena.

Pag. 103. lin. 11. Σφενδοσλάβον] Variatur in nomine D Graece scribendo. Codex habet (designabo paginas editionis, locis Codicis respondentem) Σφινδοσθλάβος 64. B. 93. C. 96. A. D. 97. A. B. Σφενδοσθλάβω 85. B. Σφινδοσθλάβον 63. B. 83. B. 85. A. 89. A. Hanc scriptionem secutus sum: nam quod

primis in foliis *Σπενδοσλάβος* legitur, absque θ, id operarum vitio factum est. Alibi in Cod. idem nomen varie corruptum: *Σπενδόσθλαβος* 65. B. 93. B. D. *Σπενδόσθλαβον* 82. D. 89. C. 92. B. *Σπεντοσθλάβος* 96. B. *Φενδοσθλάβος* 85. C. *Σπενσθλάβον* [sic] 85. A. [Pag. 138. lin. 8 huius ed.] *Θλάβον* [sic] 97. C. Rationem meam scribendi et peracuendi *Σπενδοσθλάβος* tuentur Scylitzes Historia ms. passim, Cedren. II. 660. C. 666. D. 672. D. 674. B. 675. D. 676. D. 677. A. 679. B. D. 680. D. 682. A. B. 683. A. Constantinus Porphyrogen. Caerimon. Byzant. II. 345. B. et alii plerique.

P. 230 Pag. 104. lin. 15. *ἐκ τοῦ κατ' ἐκείνου καιροῦ*] Confer supra 11. A. Fortasse κατ' ἐκείνο vel κατ' ἐκείνον, ut τὸ κατ' ἐκείνο καιροῦ Niceph. Phocas Tact. 156. B. κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ Agathias 15. D. 64. D. 186. B. 139. C. 154. B. Sed voces praepositioni κατὰ subiectae saepe depravatae sunt. Apud S. Athanasium Orat. contra gent. I. 2. C. *ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἦν κακία· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νῦν ἐν τοῖς ἀγίοις ἐστίν, οὐδ' ὅλως κατ' αὐτοὺς ὑπάρχει αὐτῇ*, S. Patrem non dubito scripsisse, οὐδ' ὅλως καθ' ἐαυτὴν ἢ. a. versionemque Montefalconii sic refingendam: *nam ne nunc quidem in Sanctis est, neque per se omnino existit*. Quae emendatio firmatur ex illis quae deinceps ait 5. F. *Ἑλλήνων μὲν οὖν τινες πλανηθέντες τῆς ὁδοῦ καθ' ἐαυτὴν εἶναι τὴν κακίαν ἀπεφύγαντο*. Eodem modo Actis Conc. Cplitani secundi (hoc est, generalis quinti) III. 195. E. *ἀναφερομένης δὲ, κατ' ἐκείνου, τῆς τοῦ ἀνθρώπου γεννήσεως ἐπὶ τὸν Θεόν· lege κατ' ἐκείνους*, nempe Nestorianos. Et in Gennadii Patriarch. Homil. de sacramentali corpore Christi 6. A. *προκοπήν τῆς κατὰ Χριστοῦ ζωῆς*, item emendandum κατὰ Χριστόν. Iam si scribimus apud Leonem *ἐκ τοῦ κατ' ἐκείνου καιροῦ* (quod forte oportuisset), id vertendum esse ab illius temporibus patet, ob notam potestatem praep. κατὰ, quando pronomini personali iuncta vim possessivi assumit. Quae forma apud posteriores quoque scriptt. adeo frequens est, ut exemplis fere non egeat. S. Epiphan. Advers. haeres. I. 572. B. *τὴν καθ' ἡμᾶς ἡπειρον, continentem nostram*. S. Basil. In xl. mart. I. 533. C. *τὴν καθ' ἡμᾶς χώραν, regionem nostram*. S. Chrysost. Homil. xxi. in Matth. I. 263. A. *τὰ καθ' ἡμᾶς ἅπαντα, universus noster mundus*. S. Antiochus De inimicitiiis et invid. II. 1113. B. *ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία, eius historia*. Quanquam in hoc quoque vertendo passim viri docti multi lapsi sunt. Acta Concil. Chalced. II. 501. D. *ἐξετάζειν τὰ κατ' ἐμέ· Vetus interpres, quae adversum me sunt gesta*. Scribe: *quae ad me spectant*. Acta Conc. oecum. sexti III. 1057. E. *τοῦ δουλικοῦ ἑμῶν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῷ θρόνῳ*. Vetus versio: *servili vestra, quae secundum nos est, apostolica sede*. Imo, *nostra sedes apostolica, quae serva vestra est*. Aequae eiusd. Conc. actione quarta III. 1076. C. *ταπεινὸς εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καταλθὼν*, erratum est in versione Latina: et in Divali sacr. Constantini Imperat. eodem volumine 1044. E. τοῖς

καθ' ἡμᾶς [vestros] ἀρχιερεῖς mire redditur, pontifices secundum vos. Porro in confessione fidei Macarii III: 1173. E. τὰ κατ' αὐτὸν, quae circa fuerant; vertendum est, causa ipsius: alibi C 1252. A. τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, concilii quod circa eum est, item, cui concilii, alibique saepe similiter. Eodemque referendus locus Conc. Cpolit. sub Mena II. 1378. B. ἐκινεῖτο τὸ κατὰ τοὺς κληρονόμους τοῦ μακαρίου Πουφλίου, *contraversia*, quae haeredes Rufini defuncti spectat, movebatur. Interpres Latinus mire: commotus fuit propter id, quod cum heredibus beatissimi Rufini. Et Conc. oecum. sexto III. 1187. C. ὅσον κατὰ τὴν ἐῆσιν, minus est, quantum secundum sermonem, quod habetur in cuso, quam: quantum attinet ad ipsam locutionem. Multoque ineptius satisfact. Concilii 1251. A. τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, cui concilii, nempe quod ab Agathone Papa celebratum Romae fuit, redditur: concilii quod circa eum est. Ex hac autem significatione praep. κατὰ, satis nota illa quidem, fluxerunt locutiones apud scriptores ecclesiasticos ubique obviae, οἱ καθ' ἡμᾶς, nostri, hoc est Christiani, τὰ καθ' ἡμᾶς, religio nostra. Ita Ioannes Vita S. Epiphan. II. 322. C. τὰ κατ' ἐμὲ, religionem meam. S. D. Ioannes Chrysostomus In illud, Pone manum tuam sub fem. meum VII. 567. 25. τίς τῶν καθ' ἡμᾶς, aliquis nostrae fidei. Quocirca neutiquam probem Langium, haec S. Iustini Martyris Cohort. ad Graecos 46. B. Μουσώνιον δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, καὶ ἄλλους, οἵδμεν (Musonium aliosque inter nostros, i. e. Christianos, fuisse scimus), sic vertentem: Mus. autem inter eos qui saeculo nostro atque in hac urbe fuere, atque alios scimus. Etenim Musonium floruit Tiberio Caesare, S. Iustinus sub Antonio Pio. Melius apud Anastasium Sinait. Hodeg. 174. A. τὰ καθ' ὑμᾶς redduntur, dogmata vestra. Iam ex hoc usu praeposit. κατὰ explicanda est formula frequens apud Patres, in Suicerique Thesaur. Eccles. II. 251. addenda, ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος, religio Christiana, cuius auctor est ὁ θεῖος λόγος, Christus. Irenaeus apud Euseb. 89. A. οἱ ἀποθεν τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου συγγραφεῖς, scriptores a religione nostra alieni. S. Gregorius Nyssenus De anima et resurrectione II. 634. A. οἱ ἔξω τοῦ λόγου τοῦ καθ' ἡμᾶς. Athenagoras Legat. pro Christian. 36. C. θεοδίδακτον εἶναι τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον, disciplinam nostram. Apud eundem 4. D. P. 231 ubi rogantur Imperatores, aequitatem τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ, religioni nostrae, ut ne denegent, versio Latina pessime, mea quoque oratio ut sentiat, sinite. Neque rectius Montefalconius Euseb. Comment. in Psalmos I. 409. E. παρὰ τοῖς ἔξω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου, apud externos dictis nostris consona: scribe, apud eos, qui a nostra religione sunt extranei: ut in Eusebii Dem. Evang. 160. B. οἱ ἀλλότριοι τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου, ubi Montacutius, qui ab hac ratione nostra alieni sunt. Imprimisque frequentat locutionem illam Theophilus Antiochenus De Deo et

fide Christian. 80. B. 119. B. 127. C. 138. C. aliique Patres, praesertim priorum saeculorum. Neque minus crebro invenies ὁ λόγος simpliciter, interdum etiam οἱ λόγοι, eadem significatione. Eusebius Hist. Eccles. 143. D. μικροῦ δεῖν ἀποστάντας τοῦ λόγου, qui a fide propemodum descivissent. Athenagoras Legat. pro Christ. 4. A. οὐδεὶς γὰρ Χριστιανὸς πονηρὸς, εἰ μὴ ὑποκρίνεται τὸν λόγον, nisi hanc religionem simulat. Quam vim vocis noto, B quod saepissime fugerit interpretes. Velut in Athenagora 4. B. ἀρχομένῳ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ λόγου, defensionem religionis orso, Conradus Gesnerus vertit, ab initio institutae orationis meae. Et 12. A. de Christianis operariis infimae conditionis, qui, si verbis utilitatem religionis suae demonstrare nequeant, τὴν ἀφέλειαν παριστάνειν εἰσὶν ἀδύνατοι τὴν παρὰ τοῦ λόγου, rebus tamen et operibus eam declarant, Gesnerus item aut mendose aut certe obscure, si nullam professionis suae utilitatem exhibere queant. Opponuntur quoque passim ὁ ἡμέτερος λόγος et ὁ λόγος ὁ Ἑλληνικὸς, religio nostra et persuasio gentilis. Velut Michaëlis Pselli libellus Graece nondum editus De opinionibus Graec. circa daemones (quem volumine proximo historiae eiusdem Pselli fortasse subiiciam) orditur sic: Ὁ μὲν ἡμέτερος λόγος, προαιρέσεις καὶ τοῖς ἀγγέλοις διδούς. Religio nostra quae voluntates liberas etiam angelis concedit: quibus respondent sequentia: ὁ δὲ Ἑλληνικὸς, ἀναιρῶν τὴν τοιαύτην ῥοπήν ἐπὶ τῶν ἀπολείν- C μένων τοῦ σώματος φύσεων. Graecorum vero persuasio, propensionem liberam a naturis corporis expertibus auferens. Haec (vereor ne prolixius) de eiusmodi significatione vocabuli λόγος, deque varia vi praepositionis κατὰ, praefixo articulo: ante tamen quam ad Leonem redeam, purgabo mendo locum Stephani De urb. 730. I. voc. Ὑπὸ τῷ ἐθνικῷ Ὑπὸ τῷ ἐπιχωρίῳ τύπῳ. εἰ δὲ καθ' ἡμᾶς, Ὑποπύς. Extrema vertunt Pinedo et Berkelius: quod si iuxta nos, Hypopeus. Nec quicquam mutat Holstenius Castigatt. in Steph. 338. A. Corrige, οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς, nostrates, nostrae regionis homines: quod opponitur τῷ ἐπιχωρίῳ τύπῳ, formae ab illius regionis hominibus usitatae.

Ibid. lin. 15. Νικηφόρου τε . . πεσόντος πρὸς τῶν Μουσῶν] Qua in clade a. 811. d. 25. Iulii captus est una cum quinquaginta ducibus S. Petrus Patricius, et ad mortem a Bulgaris damnatus: vide eius Vitam in Actis SS. Iulii I. 290. D. De eodem calamitoso praelio in historia inedita horum temporum leguntur D illa: Οὗτος ἐν τῷ ἐννάτῳ χρόνῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κατὰ Βουλγάρων ἐξελθὼν μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ ὅλης εταιρίας ἅμα τῷ υἱῷ Σταυρακίῳ καὶ Μιχαήλ τῷ ἐπὶ Θυγατρὶ γαμβρῷ, καὶ συμβαλὼν τούτοις, κατὰ κράτος τροπῶ- σάμενος, νίκην καθ' αὐτῶν περιφανεστάτην ἤρατο. Ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ νίκῃ τὴν φρένα κούφην ἔχων καὶ ἐπαρθεὶς, ἐκάθητο τρυφῶν. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐ σιγῆς μόνον, ἀλλὰ θρηγῶν ἄξια ἰδρῶντο.

Μιᾶ γὰρ τῶν νυκτῶν οἱ Βούλγαροι τοῖς Ῥωμαῖκοῖς ἐπισιάντες στρα-
 τεύμασιν, αὐτόν τε τὸν βασιλέα (φεῦ) ἅμα τῇ συγκλήτῳ ἀφυλά-
 κτοις οὐδὲ κατασχόντες, πολὺν φόνον ἐν αὐτοῖς εἰργάσαντο, μὴ φει- P. 232
 σάμενοι, ὅσον τὸ εἰς αὐτοὺς ἦκον, μηδενός, μηδ' αὐτοῦ τοῦ βα-
 σιλέως. Ἐντεῦθεν, ὅσοι μὲν καιρίας ἐδέξαντο τὰς πληγαῖς, αὐτίκα
 τοῦ βίου μεθίσταντο· ὅσοι δὲ μὴ θανασίμους πάνν, κατὰ τῶν δα-
 συτέρων χωρίων ἐχώρουν. Ὅσοι δὲ ζῶντες ἐλήφθησαν, μυρίαίς
 ἰδέαις βασάνων καὶ αἰκιῶν ἐπάλαισαν, μὴ ἀνασχομένοι τὸν κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξομώσασθαι καὶ τῇ τῶν Σκυθῶν προσελ-
 θεῖν θρησκείᾳ. Ὡς δὲ οἱ μὲν ἐπέκειντο, τὸ ἑαυτῶν ποιῆσαι καὶ
 τὸν Χριστὸν ἀρνήσασθαι αὐτοὺς ἀναγκάζοντες, οἱ δὲ σφοδρῶς ἀν-
 τείχοντο καὶ θανεῖν μᾶλλον ἢ προδοῦναι τὴν εὐσέβειαν ἰσχυρίζοντο, B
 πολυτρόπως χαλεποῖς θανάτοις ὑπεβλήθησαν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν
 ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν· οἱ δὲ ἀγχόνῃ τῆς παρουσίας ζωῆς
 ἐξεθρόνισαν· ἄλλοι δὲ βέλεσι καταπρωθέντες πυκνοῖς τῶν τῆδε
 μετέστησαν, ἑτέρων φυλακαῖς καὶ λιμῷ καταδικασθέντων. H. e. *Hic*
[Nicephorus Imper.] anno nono imperii eius profectus adversus
Bulgaros cum omnibus copiis Romanis universaque mercenaria
militia, quam circa se habebat, comitante Stauracio filio et
Michaële filiae viro, congressus cum Bulgaris, his funditus
fusis, victoriam praeclaram consecutus est. Qua re bene gesta
levi animo elatus, desedit in mollitie. Ita postea quae non silen-
tio tantum, sed etiam lacrymis digna essent, acciderunt. Nam
nocte quadam Bulgari exercitum Romanum invadentes, Im-
peratorem ipsum (heu) una cum Senatu, quod incustoditi essent,
nacti, caedem eorum plurimam fecerunt, nemini, quantum in
ipsis fuit, parcentes, neque ipsi Imperatori. Inde quotquot
mortifera vulnera acceperant, evestigio excesserunt vita: qui
non ita letalia, in loca nemorosa se coniecerunt. Qui vivi capti
fuerunt, mille modis suppliciorum et cruciatuum conflictati
sunt, quod Dominum nostrum Iesum Christum eiurare, ad Scy-
tharumque persuasionem se conferre nollent. Ita cum hi urge-
rent, vimque inferrent ut eadem atque ipsi facerent, abnegato
Christo, illi fortiter resisterent, affirmarentque se mori malle
quam prodere pietatem, vario generi acerbae mortis subiecti
sunt. Aliis gladio capita sunt abscisa: alii suspendio ex hac
vita esturbati: nonnulli sagittis crebris confixi obierunt: in alios
carcerē et fame animadversum est.

Pag. 106. lin. 1. μεγαλύνους ταύτας τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖν]
 Ad oram proposui μεγαλύνως· quod e Lexicis exulans legitur
 apud S. Hippolytum Demonstrat. de Antichristo 143. B. τί μεγα-
 λαίνως βλασφημεῖς; E duobus substantivis non magis in Lexica
 relatis alterum μεγαλύνησις, quod est i. q. μεγαλυνία, iactan-
 tia, habet Methodius De Cruce 500. B. alterum μεγαλύνημα,
 decus, de quo quis gloriatur, Philo De execrat. 724. D.

Ibid. lin. 3. καὶ ἄκοντες παρ' ἡμῶν ταύτης ἀπελαθῇ-
 Leo Diaconus.

Ἐσσεθεῖς] Imitatio orationis Nachoragani Persae apud Agathiam 95. A.

Ibid. lin. 5. τοῦ σοῦ παῖσμα πατρὸς Ἰγγορός] De hac Ingoris clade conf. Luitprandus De rebus imperat. et reg. 95. B.

Ibid. lin. 20. διὸ μὴ κάμῃ, μέχρι τῆσδε τῆς γῆς ἀφικόμενος] Zonaras II. 209. D.

Pag. 109. lin. 2. Ἰωάννην τὸν Ἀλακᾶ] Cedrenus II. 667. C. Ἀλακασέα. Scylitzes ms. Ἀλακασσία. Is quaedam de hoc praelio (quod accidisse videtur in autumnno a. 970.) ex Leone hausit, alia ex fonte ignoto. Mendi editionis Cedren. II. 667. lin. 8. ἠδὸν τε [sic] τοῖς ἱπποῖς τοὺς χαλινούς, facilis medicina: ἐνδόντες τοῖς ἱ. τ. χ.

Ibid. lin. 3. ἀθροῖσαι τε τοὺς Σκύθας] Sic mutavi scripturam Codicis ἀθροῖσαι. Supra 11. B. περιαθροῖσας.

Ibid. ead. lin. καὶ τὸ τοῦ πληθους εἰκάσαι ποσὸν] Expressit Agathiam 58. C.

Ibid. lin. 10. μὴ πόρρω γὰρ, ἀλλ' ἐγγύθεν, τοὺς Σκύθας δαυλίεσθαι.] Nempe ad Arcadiopolim, auctoribus Scylitza Historia ms., et Cedreno II. 666. D. ἀγχοῦ που τῶν τευχῶν Ἀρκαδιονπόλεως, quae erat oppidum vicinum Druziparae, medio itinere inter Adrianopolim et Heracleam: vid. Le Quien Orient. Christian. I. 1136. B. Xylander, *prope muros Adrianopolis*: quod si est vera lectio, certe Graeca fuissent aequae mutanda.

Ibid. lin. 19. οὐ πλέονες τῶν μυρίων ἐτύγγανον.] Εἰς δέκα χιλιάδας, iuxta Scylitzam et Cedrenum II. 667. A. copiosius haec narrantes. In Cedreno 667. A. lin. 12. ex fide Codicum pro Βουλγάρους lege βαρβάρους: et deinceps B. lin. 2. et 3. interpunge sic, τεῖλους ἐνδὸν τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας, ἐπεξελεῖσιν μὴ τολμῶν.

Pag. 110. lin. 1. τῇ ταύτης στεγανότητι περιολισθῆσαντος.] Haec item fere ad verbum Cedrenus II. 668. C. nisi quod habet παρολισθῆσαντος. Sed Scylitza ms. περιολ. ut Leo. Ambo Bardam Sclerum aggressorem ipsius uno ictu bifariam divisisse narrant, Constantinum non huius, sed alius Scythae equo collum amputasse, deinde ipsi Scythae caput, τῇ χειρὶ τῆς γενειᾶδος δραξάμενος. Sic enim legendum, non δεξαμένος, ut habent edd. D. lin. 8.

Pag. 111. lin. 2. πεντήκοντα καὶ πάντα Ῥωμαίων ἄνδρας] Viginti quinque apud Cedren. II. 669. A.

IN LIBRUM VII.

P. 233 *Pag.* 112. lin. 1. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα] Bardae Ducis seditionem Le Beau *Hist du Bas-Emp.* XVI. 174. A. sq. consignat a. 970. Sed cum Sclerus eodem anno ad Adrianopolim Russos vicerit (supra 232. C.), feriaque quinta maxima (die xiii. Aprilis) anni il-

lius, quo Tzimisces Sphendosthlabum fudit, Imp. praesto fuerit (64. D.), ideo tumultus Bardae diuturnaue Tyropoei obsidio (77. A.) referenda videntur ad a. 971, quo anno Ioannes Curcuas in Macedonia male rem gessit (77. D.), expeditio Tzimiscae contra Russos ad a. 972.

Ibid. lin. 4. ἀσυμφανῶς] Sic Codex: quem consecutus verti *occulte* (quod λαθρηδόν Leo pag. seq. lin. 1. λαθρα 74. D). Cedrenus habet ἀφανῶς, in narratione eiusdem rei II. 669. B. Neque alio sensu adiectivum et explicatur a Proclo Diadocho Paraphras. in B Tetrabibl. Ptolemaei 237. C. ἀσυμφανῆ, καὶ μὴ παραδεικνύμενα et sumitur a S. Cyrillo Hierosolymitano Cateches. 358. C. διπλαῖ αἱ καθοδοί, μία ἡ ἀσυμφανής, ἡ ὡς ἐπὶ πόκον καὶ δευτέρα ἡ ἐπιφανής. Confer praeterea Reisk. ad Constant. Porphyg. Caerim. II. 124. D. Adverbium ἀσυμφανῶς Cedrenus II. 673. D. ἐκ τοῦ ἀσυμφανοῦς Constantin. Porphyrogen. Caerimon. I. 232. D.

Pag. 113. lin. 6. Καὶ γὰρ ταῖς καινοτομίαις ἐκτόπως οἱ ἄνθρωποι χαιρεῖν εἰώθεσαν] Aliis verbis Agathias 84. C. insitum multitudini esse, ἡδισθαι τῷ νεωτερισμῷ καὶ ταῖς μεταβολαῖς τῶν πραγμάτων.

Ibid. lin. 12. Ἀμπιλᾶς κατονομασθεῖς] Idem Ampelas, strenuus illorum temporum dux, numeratur inter patronos munificos S. Nicephori episcopi Mileti, in huius Vita ms.

Pag. 115. lin. 22. Εἰ δὲ σκιαμαχοῦντες τῇ τυραννίδι τὴν ῥοπήν ἀπονείμῃτε.] Videtur esse sensus quem in versione expressi. C Ex omnibus enim significationibus vocis ῥοπή, quae multae sunt, nulla frequentior est apud scriptores Leoni aetate coniunctos quam illa, *auxilium, adiumentum*. Vide Leonem 3. B. 6. D. 10. D. Denotatque in phrasibus his, ἡ ἄνωθεν ῥοπή, ἡ παρὰ τοῦ Θεοῦ ῥοπή, ἡ θεία ῥοπή, αὐτὸν ἐγύμνωσεν ὁ Θεὸς τῆς ἑαυτοῦ ῥοπῆς, id quod in Ecclesia Occidentali dicere solemus *divinam gratiam*. Quam significationem adde Suicero, Thesaur. Ecclesiast. II. 910. fuse de hac voce disputanti. Tamque saepe occurrit, ut mirandum sit, Erasmus Roterodamum S. Ioann. Chrysost. Homil. iv. in Acta Ap. III. 48. B. ὥστε τῆς ἐκείθεν ἡμᾶς ῥοπῆς ἀπολαύειν sic vertisse, ut *illius in nos propensionem promereamur*: emenda, *illius opem, gratiam*. Neque melius Andream Schottum in Isidoro Pelusiotae Epist. cccxv. 90. B. ἵνα τῇ φύσει τῆς αἰτήσεως τὴν ῥοπήν ἐπιστάσῃται, ut *petitionis natura impetum dirimat*. Minus male Aegidius Morellus 654. D. ut *petitionis natura auxilium attrahat*. Eodem significatu S. Athanasius Supplem. Comment. in Psalmos Collect. Nov. Patr. Graecor. II. 76. A. τῆς θείας ἀπολαύσας τροπῆς (Montefalconius, *divina conversione dignatus*). Nam ibi omnino legendum ῥοπῆς, vertendumque, *divinum auxilium consecutus*. Aliam significationem vocis ῥοπή, *punctum temporis*, iam explicavit Suicerus Thesaur. Eccles. II. 911. Inde interpretandus Coamas Indicopleustes Topograph. Christ.

263. A. καὶ αὐτῷ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκαριαίας ῥοπῆς [subintellige, ἤνωται]. Interpres male: *ipsi ex simplici voluntatis inclinatione unitus est*. Etenim sensum esse, et *ipsi* [homini] in puncto temporis *indivisiibili adunatus est* [Deus Verbum], liquet vel ex sequentibus, ὡς μὴ προοπτινοεῖσθαι τὴν λήψιν τῆς ἐνώσεως, adeo ut *assumptio* [nostrae humanitatis] *adunationi* anteire non intelligatur. Ποπήν pro impetu, contentione, usurpat Leo 2. B. 20. D. 24. B. 40. D. pro bellorum inclinationibus 81. B. pro nutu, voluntate, 60. C.

- Pag. 116. lin. 20. συνεῖδε] Verti, *statuit*: habet enim συνοῶν apud scriptores mediae Graecitatis, tum praecipue in Actis Conciliorum, peculiarem significationem, *statuo, censeo, decerno*: quam video cum in Thesouro Suiceri tum a Ducangio in Glossario omissam. Neque satisfacit Reiskius ad Constant. Porphy. Caerim. Byzant. II. 126. C. Referam itaque paulo plura exempla huius usus, qui dici vix potest quam multis interpretibus negotium facesserit: Praesens legitur Concil. Chalced. II. 542. A. Συνοῶν τὸν Ἰβαν φιλανθρωπίας τυχεῖν. Versio vulgaris: *Pervideo, Ibam impetrare clementiam*. Scribe, *Censeo, ut Ib. clementiam impetret*. Constantinus Porphyrog. Caerim. I. 234. B. ὅτε συνοῶς (Reisk.: *quando permiserit et commodum ipsi fuerit*: scr. *quando censes*), ἀσπάσομαι [f. ἀσπάσομαι] σε. Concil. Chalcedon. II. 562. A. εἰ συνοῶν ἡ ἁγία σύνοδος. Vulgaris interpres: *Si perspicit sancta synodus*. Sensus est: *Si s. synodus ita censet*. Eodem Concil. Chalced. II. 639. E. συνοῶμεν πρὸ πάντων μὲν τὰ πρωτεία τῷ τῆς πρεσβυτεῖδος Πάπης ἀρχιεπισκόπῳ φυλάττεσθαι: nobis videtur ut. Vetus interpres, *perpendimus*. Concilio Cplitano sub Mena II. 1259. C. συνοῶμεν — αὐτὸν ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν — ἐκκλησιῶν: *decernimus, ut*: verbaio Biniana, *conspicimus*. Concilio Oecum. sexto III. 1197. A. τοὺς δὲ ἤδη μεταμεληθέντας . . συνοῶμεν εἰς τοὺς ἰδίους μὲν καθεσθῆναι τόπους. Versio vulgata, *praevidimus*. Occurrit item in Concilio Trullano sive quinisexto III. 1661. A. συνοῶμεν ὥστε. Aoristum bene Valesius vertit apud Evagr. Hist. Eccl. 403. D. συνεῖδον γὰρ καὶ τὰ κατ' ἐμὲ παρρηῶναι τῇ ἱστορίᾳ: *visum enim est*. Minus recte Montefalconius Biblioth. Coisl. in Monito Victoris Antiocheni 64. B. *exploravi, ut ea quae in illud dicta fuerant colligerem*: συνεῖδον τὰ — εἰς αὐτὸ εἰρημένα — συναγαγεῖν. Scribe, *mihi visum est, ea quae in illud dicta sunt colligere*. Tertia persona aoristi Concil. sexto Oec. III. 1045. A. ὅτι μᾶλλον συνεῖδε. Versio impressa, *quia magis praevidit*. Emenda, *magis placitum esse sibi* [sc. dixit]. Et Act. sec. 1064. D. συνεῖδεν [ἡ σύμετρα εὐσέβεια], *visum est vestrae pietati*: versio vulgaris, *providit*: ut in Action. xv. 1373. D. συνεῖδεν, *praevidit*. Pluralis usurpatus in Codice Iustinian. lib. I. tit. iv. De Cforo clerici et episcopi accusati II. 29. 19. καὶ τοῦτο νομοθεσίᾳ

παράδοῦναι συνειδομεν. Ant. Augustinus, *eaque ex lege praestari voluimus*. Malim, *censuimus*. Concil. Oecum. sext. III. 1334. A. καὶ συναναθεματισθῆναι συνειδομεν καὶ Ὀνώριον. Interpres vulgatus, *praevidimus*: verte ut proxime supra. Item Iustinian. Imp. Edicto adversus tria capita 304. C. συνειδομεν καὶ κεφάλαια ὑποτάξαι. Versio a Ducangio emendata, *perpeximus et capitula supponere*. Redde, *nobis etiam visum est*. Constantinus Imp. eodem sensu Sacra ad Domnum Pont. M. 1045. A. καὶ οὐ συνειδομεν. Interpres: *et non praevidimus*. Concil. Oec. sext. III. 1165. C. συνειδομεν τοῦτον ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἡγεθῆναι. Ubi versio et hic habet *praevidimus*, et inferius sexies 1348. E. 1350. D. 1352. A. E. 1353. C. E. In Concil. autem Oec. septimo IV. 140. συνειδομεν versum est *consideravimus*; et 142. D. vel peius, *conspeximus*. In Epistola denique Germani Patriarchae ad Thomam Claudiopolitan. ibid. 245. E. λεπτομερῶς τὰ περὶ τούτου συνειδομεν δι- D. ἐξελθεῖν· *subtiliter illa, quae de hoc sunt, consideramus aggredi*, emenda: *Quae ad hoc negotium spectant, ea minutatim persequi nobis placuit*. Tertia pers. pluralis in Vita ms. Dorothei abbatis: *συνειδοὶ οἱ ἅγιοι γέροντες, ποιῆσαι αὐτὸν ἐκείσε νοσοκομείον*. Συν- δη subiunctivo Constant. Porphyrogenn. Caerimon. II. 405. C. neque illud a Reiskio ad verbum expressum. Superest, ut exemplum subiungam participii aoristi cum activi tum passivi. Activi in Gelasii Cyzic. Histor. Conc. Nic. 265. A. ἐνταῦθα καταπαύσω τὸν λόγον, τὰ λοιπὰ — ἐν τρίτῳ κατατάξαι συνιδῶν συντάγματι, *cum reliqua — in tertio commentario conscribere statuerim*. Versio Harduini, *relaturum me reputans*. Aoristi pass. exemplum Conc. Oec. sexto, tum singulari, III. 1163. C. τὸ συνειραθὲν παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου· tum pluraliter, ibid. 1328. D. κατὰ τὰ συνειραθέντα παρὰ τῆς ἁγίας — συνόδου. Versio vulgata, *secundum ea quae considerata sunt*. Emenda, *quae placita sunt*. Neque tamen ignoravit Leo, a bonis scriptoribus hoc sensu verbum γινώσκω usurpari: nam habet ἔγνω 5. C. 9. B. 11. A. 23. D. 37. A. 38. D. 44. A. 63. B. 74. D. 77. B.

Ibid. lin. 23. τοὺς πελάτας ἀμύνεσθαι.] Πελάτης apud Leonem videtur esse *aggressor*: ut infra 86. B. τοὺς πελάτας ἐκείνους P. 235 *συνειληφότων*· ubi Ducangius, qui exscripsit locum Glossar. 1142. F. legi vult ἐπελάτας. Et certe paulo ante 86. A. dicuntur, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπελάσαντες. Fortasse quoque Leo πελάτης et στρατιώτης synonyma credidit, ex male intellecta glossa vel Suidae III. 72. A. vel alia eiusmodi.

Pag. 117. lin. 11. μὴ μιᾶναι τὴν γῆν κ. τ. λ.] Detorta phrasis ex Agathia 13. B.

Pag. 119. lin. 10. τὸν τε φύντα, καὶ τὸν δαίμονα] Manifesto errore Leo tum hic tum 99. B. confundit φύσαντα et φύντα,

quorum hoc *filium* significare, non *patrem*, vel pueris notum est. Euripides Heraclidis 326:

ἐξ ἱσθλῶν δὲ φύς,

Οὐδὲν καλὸν τυγχάνεις γηγῶς πατρός.

Addam ex scriptoribus prosaïcis auctoritatem Heliodori Theag. 177. B. πρὸς τοὺς φύντας· et Plutarchi Comparat. Agidis, Cleom. et Gracch. 796. A. De audiend. poët. 36. E. (quod est nobile fragmentum Cresphontis Euripidei ed. Barnes. II. 436.) De consolat. ad Apoll. 111. B. Ideo autem magis miror, in hoc verbo errasse Leonem, quod et ipse 69. C. recte adhibuerit, ἐξ ἀσήμεων μὲν φύς· et Agathias, quem imitari conatur, φύντα pro natum usurpet 65. D. φύσαντα pro parente 147. C.

Ibid. lin. 15. τοῖς κειμένοις] Nimirum *vita functis*, τοῖς κατοικοῦμένοις· ex Agathia 88. B.

Pag. 120. lin. 13. Ἀνδράλεστος ἦν ὁ Πατρίκιος] Ἀδράλεστος apud Scylitzam ms. et Cedren. II. 670. A.

Ibid. lin. 15. ἀπροφάσιτος] Verti *subito*: accuratius *faisset*, *nulla causa apparente*. Habent ἀπροφάσιτος et adverb. ἀπροφάσιτως passim varias maximeque diversas significationes: quae cum vix a quoquam adhuc (opinor) explicatae sint, disponam hic aliquot singularum exempla, quemadmodum aliam ex alia natam arbitror: 1.) Ἀπροφάσιτος, quod fit *sine causa*, cuius πρόφασις, hoc est causa, vel non apparet, vel nulla est. S. Gregor. Nyss. In Ecclesiast. I. 402. A. ὁ ἀπροφάσιτος γέλος, ὁ Cᾶνευ αἰτίας θρηῆνος. Heliodorus Theagen. et Char. 144. B. βιθιδόν τε καὶ ἀπροφάσιτον ἐπιστένων, *sine ulla causa ingemiscens*. 172. A. ἀπροφάσιτον ἀγωνιῶν, *insomnia sine causa apparente*. Ipse Leo noster 76. B. τὴν ἀπροφάσιτον καὶ ἐλλοκοτον Παμαλῶν φυγὴν, *insolentem et sine causa factam fugam*: verti ibi minus accurate. Item apud Heliodor. 269. B. ἀπροφάσιτοι αἰτίαι sunt *accusationes sine causa*, id est *iniustae*, ut 304. C. ἀπροφάσιτος πόλεμος, et apud S. Basil. Epist. lxxx. II. 900. B. ἀπροφάσιτον μῖσος, *odium non tam inexcusabile*, quemadmodum Montacutius interpretatus est, *quam iniustum sive nulla de causa susceptum*. Sic enim melius exponit Leuvenklaius illa S. Greg. Nyss. Epist. ad Flavian. II. 1077. A. τὸ ἔδικόν τε καὶ ἀπροφάσιτον καθ' ἡμῶν μῖσος. Adverbium simili sensu Heliodorus 316. C. de cubicularia, ἀπροφάσιτως, *sine causa*, introvocata. 2.) Ἀπροφάσιτος, quod fit *sine causatione*, hoc est, *sine tergiversatione, promte, alacriter*. S. Basil. De baptism. I. 646. A. ἀπροφάσιτω, ταχυνάτη τε καὶ μετεωρίστω δύνακοῦ. Unde Simeon Metaphrastes Vita S. Chrysost. 397. 37. δύνακοῦν ἀπροφάσιτον, et Palladius Vita eiusdem 36. C. ἀπροφάσιτον ἀκοήν, *promptam auditionem*: non, *aves omisso omni praetextu accommodatae*, ut vertit Bigotius. Possis etiam (opinor) huc referre locum Philonis De legat. ad Caium 796. B. ubi

Petronius dicitur ἄμνητον τὸν ἀπροφάσιστον οὐκ εἰς μακρὰν ἐνδε-
ξάμενος τῇ κεφαλῇ, *fore, ut sine excusatione caput illi ferro de-*
metatur. Item Plutarchus De adul. et amici discr. 62. C. πρό-
θυμος ἐν πάσι καὶ ἀπροφάσιστος, *alacer — absque ulla recusa-*
tione: et 64. E. ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστος, *impi-*
gerē ad clandestina et foeda. Eadem significatione habet adver-
bium S. Basilii in mart. Iulittam I. 370. B. ἀπροφασίστως τῆς
εὐσεβείας ἀντίχεσθαι, *citra praetextum omnem, id est, alacriter.*
Et Isidorus Pelusiota V. Epist. DLX. p. 147. C. Philo De Abrah.
298. D. De fortitud. 271. F. et (qui Philonis verba iterat) S. Cle-
mens Alexandr. Stromat. 396. A. 3.) Significatione cognata cum
proxime superiore interdum verti potest *celer, subitus.* Huc, opi-
nor, pertinent Plutarchus Marcello 304. C. φύγην ἀπροφάσιστον
φυγεῖν *foede fugere,* vertit Xylander: *malim subito, vel effuse.* P. 236
Nicolaus Cabasilas Liturgiae exposit. 34. A. ὁ ἄριστος οὐδὲς ἐπέλγ-
εται ἀπροφασίστως μεταβληθῆναι εἰς τὸν ἀληθινὸν ἄριστον, τὸν
ἐσταυρωμένον, *subito mutari festinat.* Item fortasse Heliodorus
96. C. ubi Cnemon in hospitio admirabiliter ex improvviso acce-
ptus interrogat, num in domicilia Jovis Hospitalis venerit: οὕτως
ἀπροφάσιστος ἢ θεράπεια, *tam celere esse ministerium.* Nisi
tamen mavis vertere *promptum, paratum.* Apud M. Antonin. au-
tem De seipso 11. A. χρηστικὸν ἀνύφως ἄμα καὶ ἀπροφασίστως,
vereor ut Schultzius recte verterit *sine praetextu:* nam est ex
mente Stoicorum intelligendum, *simpliciter, sine exornatione.*
Qua de re pluribus agam in dictionario philosophiae Aristotelicae
iam affecto, quo vocabula conabor complecti quibus Peripatetici
eorumque successores, qui quidem Graece scripserunt, omnes,
cum editi tum inediti, sensu a significatione vulgari abeunte
usi sint. Cuiusmodi dictionario, aequae ac glossario vocum a B
scholiastis Graecis peculiari sensu usurpatarum, de quo supra
dixi 187. C. ad hanc diem egere litteras nostras arbitror.

Pag. 121. lin. 5. μὴ περαιτέρω τοῦ ψαλμοῦ χωρεῖν] Inde
hauserunt Scylitzes et Cedrenus II. 670. B.

Pag. 122. lin. 2. τὸ τῶν Τυράννων κάστρον] Tyropoeum
vocatur a Cedreno, tum loco quem attuli in margine, tum II.
699. B.

Ibid. lin. 23. Ἀρετὴ τοῦ ἀντοκράτορος Αἰώντος] De hac cla-
de Romanorum, quae accidit a. 917, Leonisque Phocae rebel-
lione, vide Cedr. II. 613. B. et Pagi ad Baron. III. 811. C.

Pag. 124. lin. 22. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. Φωκῇ δὲ] Iam
in ora suspicatus sum scribendum Ἀλλὰ τότε μὲν Φωκῇ: est enim
id τότε verbum solenne Leoni, a digressionibus ad rem redeunti.
Quem usum, ut multa, ab Agathia mutuatus est 52. A. Ἀλλ' οὐ-
τος μὲν — τότε δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀλεξανδρείᾳ: item 56. B. 78.
B. 80. D. 97. D. 145. D.

Pag. 125. lin. 8. τὰ περιστοιχήσαντα τοῦτον δεινὰ] Sic

Codex, cuius scripturam servavi. Proclive fuisset scribere *περιστοιχίσαντα* quo verbo *περιστοιχίζω* nihil frequentius de malis, undique aliquem cingentibus. Vide quoque 7. D. Nihilominus C verbum *περιστοιχίζω*, quod hic Leo usurpavit, exulans illud quidem e Lexicis omninoque rarissimum, offendi bis: perfecto apud Simeon. Metaphrast. Vita S. Iohannis 42. B. *πλήθει περιστοιχίσθαι χειρῶν* aoristo in S. Ioann. Chrysost. Exposit. in Psalm. cxxxviii. l. 844. 12. *περιστοιχίσθην ὑπὸ τῶν δεινῶν* quapropter scripturam Codicis immutare non sum ausus. Alia forma *περιστοιχίζομαι* corrupta apud Timotheum De prophet. Simeon. 845. E. *τὴν παρθένον ἀπείρω καὶ θεικῶ φωνῇ περιστοιχιευθεῖσαν*. *Περιστοιχίζομαι* legebatur olim Aristaen. Epist. ix. 38. B. *περιστιχίζετο κύκλῳ* ubi Dorvillius et Abresch. 21. A. recte corrigunt *περιστοιχίζετο*, probante quoque Wyittenbachio viro celeberr. Epist. crit. ad Ruhnk. edit. Schaef. 266. C.

Ibid. lin. 21. τῶν φιλάτων] *Τὰ φιλάτα sunt liberi*, ut in nota locutione *κυβένειν περὶ φιλάτοις*, Wernsdorf. ad Himer. 874. C. Vid. quoque supra 8. C. Item Valckenar. ad Phoenias. 193. 162. et virum in litteris Graecis principem August. Böckh D In Plat. Minoem 123. B. Reddidi, *carorum suorum*, exemplo Lactantii De vero cultu 546. 23. *se caros suos Deo relinquere*. Alii verterunt *carissima pignora*, ut Henr. Valesius ad Euseb. Hist. Eccl. 355. D. Vulcanius, *quae habebat carissima*, ad Agath. 137. A. Eodem sensu *τὰ τιμιώτατα* videtur dici apud Byzantinos. Cedrenus II. 689. A.

Pag. 126. lin. 17. ἐς ὄρεσάνην καὶ πότους, παρὰ τὸ εἶδος, ἀποκλίναντος] Agathias 19. C. Conser praeterea Leonem 4. D. 7. A.

Pag. 127. lin. 13. προχείρως τοῖς χορίζουσιν ἐπιδαφιλεύαν τὸν ἔλεον] Versus Phocyl. Poëm. admonit. 21:

Πληρώσας σέο χεῖρ' ἔλεον χορίζοντι παράσχου.

De verbo *ἐπιδαφιλεύω* nota copiosa Hamsterhusii ad Lucian. I. 452. Medium habet Leo 75. A.

Ibid. lin. 18. ὁπόση παρὰ τὰς μάχας] Addit Cedrenus eadem narrans II. 671. C. Ioannem praefecisse copiis duces, *ἐκὶ συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ στρατηγημάτων βεβοημένους*. Sic enim legendum fide Codd. non *στρατευμάτων*.

IN LIBRUM VIII.

P. 237 *Pag. 128. lin. 1. Τῆς τε χειμερινῆς κατηφείας*] Satis laud liquet de constituendo anno expeditionis Tzimiscianae contra Russos. In pactis perscriptis apud Nestor. V. 172. A. legitur annus mundi 6497, hoc est Chr. 971, ad quem item expeditionem referunt Le Beau *Hist. du Bas-Emp.* XVI. 179. A. Engel *Ge-*

schichte des Ungrischen Reichs I. 365. B. Baronius Annal. Eccles. XVI. 210. C. secuti, opinor, Cedrenum, qui innuere id videtur II. 671. C. Contra si verum est quod ait Leo 78. A. Tzimiscem altero principatus anno, mense Novembri, Theodoram duxisse (Leo 78. A.), cum coronatus sit a. 969, d. xxv. Decembris, ipsis Christi natalibus (supra 226. C.), matrimonium contrahere debuit a. 971. vergente, ab urbe proficisci ante Pascha anni sequentis 972. (Leo 80. C.), Praesthlabam expugnare feria quinta maxima, hoc est d. xiii. Aprilis eiusdem anni (Leo B 83. A.), Pascha ibi celebrare (Leo 85. A.), postridie inde movere (Cedren. II. 674. B), primum praelium ante Dorystolum facere die S. Georgii (Cedr. 675. D.), hoc est d. xxiii. April. debellare ibi d. Iulii xxiv. (Leo 94. B. Le Beau die xxv. ait, *Hist.* xvi. 198. B.). Continuo post de compositione actum est, paxque ante finem Iulii facta: ut ideo is mensis, sive ad a. 971. sive ad a. 972. eum referas, conditionibus perscriptis pacis apud Nestor. Annal. V. 72. A. recte praefixus sit. Utcunque totum bellum Russicum quatuor circiter mensium spatio confectum videtur: ac miror Pagium, initia belli ad a. 971. (Critic. IV. 28. A.), finem ad a. 973. (IV. 32. A.) referentem. Rebello Leonis Curopalatae in urbe (Leo 89. D.) pertinere videtur ad Maium vel Iunium eiusdem anni, quo Russi debellati sunt.

Pag. 129. lin. 1. ἐκ βάρων τοῦτον οἰκοδομεῖν] Vide Agathiam 152. B. de Iustiniano, S. Sophiam a plebe succensam aedificante.

Ibid. lin. 2. τῶν γειῶν αὐτὸς σχηματίσας τὸν περίμετρον] C. Τὰ γείσα simpliciter *muri*: ut idem (opinor) supra 6. A. et 15. C. Proprie *suggrundia* significat: apud Agathiam 21. D. *antepagmenium*: sed Leonem non dubito suo more vocum proprias significationes miscuisse. Vide de hoc vocabulo erudite a Schneidero disputata Lexic. 254. C. item Salmas. Ad Hist. August. 405. C. et Hugon. Grot. Annotat. in libros Evangel. 507. B. De templo Servatoris in Chalce copiose Anonymus De antiq. Constantinop. apud Banduri I. 10. D. ubi narratur, Imp. eo detulisse ἀπὸ τοῦ ταξιδίου, ex bellica expeditione (vide supra 215. B.), Berytensem Servatoris crucifixi imaginem.

Ibid. lin. 6. ἀγγελόν τε αὐτῷ δοθῆναι ἐξαιτησάμενος, προπορευόμενον τοῦ στρατοῦ] Sic Mauricius Imp. in expeditionem profecturus, more antiquo vel incubavit (ut dicebant veteres) numini. Theophylactus Simocatta Hist. 140. D. τυχεῖν δὲ γλιχόμενος καὶ θείας τινὸς ἐποπτίας συστρατευσαμένης αὐτῷ [i. συστρατευσαμένης αὐτῷ], ἐπὶ τὸ μέγα τῆς θρησκείας κατεπαννυχίζετο D τέμενος — καὶ τῆς θεανδρικῆς μετελάγχων πανδαισίῳ [i. πανδαισίας]. Προπορεύομαι est ex Agathia 93. C. 126. D.

Pag. 130. lin. 4. ὃν καὶ Γάγγην καλέσκειν εἰώθασι] Ex vulgata tunc opinione. Alcimus Avitus De initio mundi 290.

*Quartus Phison erit, quem possidet India Gangem:
Motus odorifero quoties qui vertice crevit,
Deciduas pulchro quas spargunt flumina luco
Praelambens furatur opes, et gurgite nostrum
Ducit in exilium.*

Ibid. lin. 7. τοῦ Βυζαντίου ἀπάρας] Cedren. II. 671. D. *συνταξάμενος τοῖς πολλταῖς*, quod vertit Xylander, *relictiis ad ci-
ves mandatis*. Sed *συντάσσεσθαι* est *valedicere*, ut exemplis de-
monstraverunt Ducangius Glossar. II. 1487. D. multique alii.

Ibid. lin. 16. κλεισούρας] Vide loca collecta a Ducangio No-
tis ad Ann. Comn. 800. D.

P. 238

Pag. 131. lin. 5. ὡς ἔχομεν τάχους ἐνσκευασάμενοι] Quae
de usu verbi *ἐνσκευάζομαι* (activum *ἐνσκενάζω* latius patet) pas-
sim apud bonos potissimum scriptores observavi, paulo dilucidius
hic explanabo: 1.) Primaria haud dubie vis est, *σκευήν*, h. e.
ornatum, aut *vestitum*, scenicum praesertim aut insolentem,
assumo aut *induo*. Plato Criton. I. 53. D. *σκευήν τέ τινα περιδέ-
μενος, ἢ διωθέραν λαβών, ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰσθασιν ἐνσκευάζε-
σθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες*. Quo sensu tum ab aliis adhibitum vi-
deo, velut ab Artemidoro Qnirocr. 84. C. *βαρβαρικὴν δὲ ἐσθῆτα
ἔχειν ἐνσκευασμένην*· a Philone De temulent. 187. E. De mer-
cede meretricis non accipienda 668. C. Legat. ad Caium 678. C.
tum in primis a Plutarcho Comparat. Sertorii et Eumenis 569. D.
*τοῖς δὲ τῶν βαρβάρων [nempe ὅπλοις καὶ ἐσθῆσιν] ἐνσκευασμέ-
νους*· et Othone 1069. D. *ἀναξυρίδι καὶ χειρῖσιν ἐνσκευασμένος*.
Ut fere velim apud eundem, Agide et Cleom. 822. C. *μετὰ τῶν φί-
λων ἐξεπήδησεν, ἐξενσκευασμένων ὁμοίως*, legere *ἐνσκευασμένων*.
B' *Ἐνσκευάζομαι* enim cum apud Plutarchum omnino extra hunc lo-
cum non reperitur, tum apud reliquos certe non hac significatio-
ne. Notanda praeterea constructio *ἐνσκευάζεσθαι εἰς τι*, *sumta
veste se similem alicui reddere, sich in jemanden verkleiden*,
apud Porphyry. De physica fabular. explicat. 117. A. *ὁ μὲν ἱερο-
φάντης εἰς εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ ἐνσκευάζεται*. 2.) Ab hac pri-
ma significatione fluxit altera, *assumo*, *induo* simpliciter, ut
non necessario scenicum insolitumve sit quod induatur. Philo
De somniis 872. A. *σφροσύνην καὶ εὐσέβειαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρε-
τὰς ἐνσκευασμένην*. Plutarchus De orac. defect. 431. C. *φυγὴν
ἐνσκευασμένην σῶμα, animum corpore amictum*. S. Gregor.
Nyss. Oratione in xl. Mart. III. 205. B. *τὴν πανοπλίαν ἐνσκευα-
ζόμενοι*. 3.) Tertia significatio, *adorno*, *molior*, praesertim insi-
diose, haud scio an a nullo magis frequentetur quam a Iosepho.
Velut De bello Iud. 712. E. *ἐκ διαβολῶν, ἃς οἱ πονηροὶ τῶν κα-
τὰ τὸ βασίλειον ἐνσκευάσαντο*. 751. C. *διαβολὰς δὲ κατὰ τῶν
Cάδελφῶν ποικίλας ἐνσκευαζόμενος*. 770. C. *τηλικούτον μῦθος ἐν-
σκευαζόμενον*. Vide quoque 771. E. et 810. E. Quibus in locis
omnibus significat idem quod *σκευωρῶ*, quod legitur Antiquit.

574. B. De bello Iud. 767. et 771. F. Est ubi reddas, *singo crimina*, ut De bello Iud. 750. C. ἄλλα τε πολλὰ πρὸς τὸ πιθανὸν ἐνσπεννάζόμεναι. 4.) Ex hac significatione, *adorno*, manavit alia, *paro me* ad agendum, *accingor*. Sic interpretandum apud Leonem tum hoc loco, tum 99. B. et 106. B. In Longo quoque Pastoral. 183. C. ἰσθεν οὖν ἐνσπεννάζασθε, Iungermannus recte vertit, *primo diluculo accincti*: et apud Methodium Conv. decem virg. 204. B. κατεργῶς ἐνσπεννάζασθε πρὸς τὴν μάχην, Leo Allatius, *viriliter — ad pugnam accingamini*. Active usurpat Leo 100. C. δῶρα ἐνσπεννάζαμενος, ubi sonare videtur *convaso*, ut Terentiano verbo utar, hoc est, *inter sarcinas aufero, tollo*. Mire apud Plutarchum in Sylla 468. B. pro διασπεννάζω adhiberi, significareque interpono, *retracto*, Τυραννίωνα τὸν γραμματικὸν ἐνσπεννάζασθαι τὰ πολλὰ (si modo locus est sanus), iam animad- D vertit summus vir Coraius ad Vitas parallel. III. 158.

Ibid. lin. 22. ταῖς μάχαις ἀναστραφεῖς] Legendum propositum in ora ἀναστραφεῖς· confer 27. B.

Pag. 132. lin. 12. ὅτι Ῥωμαῖοι ἴσται] Ἄτε δὲ Ῥωμαῖοι γε ὄντας scripserat Agathias 161. A.

Ibid. lin. 15. προπορευομένην] Haec usque ad vb. ἐπύονοιαν Combefisius vertit ap. Pag. IV. 28.

Ibid. lin. 20. ἑπτεῖς δὲ μύριοι καὶ τρισχίλιοι] Cedren. II. 672. A. ἑπτεῖς δὲ εἰς τετρακισχιλλούς· neque in hoc quidem variant Codices. Combefisii prava versio vocum praecedentium: *decem millia supra quingentos*, in Schloezeri Nestorem *Russische Annalen in ihrer Grundsprache* V. 155. B. se transfudit, ubi tota Leonis de bello Russico narratio ex Criticis Pagi p. 161—177. repetitur. Apud Cedren. paulo post, II. 672. B. lin. 4. ἐνέλαβε, l. ἐνέβαλε.

Ibid. lin. 21. μετὰ τοῦ θητικῆς] Vox θητικῆς ex Agathia 130. D.

Ibid. lin. 24. Ἐκεῖ δὲ τοὺς ἐπισφαλεῖς — τόπους διώδουν] Imitatur Leo toto hoc capite Agathiae narrationem 124. C. D. de Romanis montem regioni Misimianorum obiectum nemine obsistente superantibus.

Pag. 133. lin. 1. ἐπὶ τινος ἐχυροῦ γηλόφου] Credendum, P. 239 Tzimissem Adrianopoli profectum per Haemum in Panyai convallem se demisisse, ubi erat civitas Probatii, cuius frequens mentio in Vita ms. (opinor) S. Evaresti, circa a. 844. cum legatis Theodora Augustae eas ipsas partes lustrantis. De quo inter alia haec in Cod. Reg. saec. X: καὶ ὡς πρὸς τι πολλήνιον Θρακικὸν Προβάτου λεγόμενον παρεγένοντο τοὺς πόνους διαναπαύσοντες, πυνθάνονται τινος ὁ Εὐάρεστος ἄνδρας εὐλαβεῖα συζῶντας, καὶ τὸν ἐρημικὸν βίον ἀσπαζομένους, ἐν τοῖς πλησιάζουσι χώροις ἐπαίρειν ἐν τόπῳ λεγόμενῳ Σκοπέλῳ. Quae ideo hic pono, quod Le Quien Orient. Christ. I. 1185. B. praeter unam episcopi subscriptionem,

nullam huius civitatis occurrere mentionem putat. De Scopelo idem *ibid.* 1186. D.

Ibid. *lin.* 8. *συνεπηγούτων τοῖς τυμπάνοις τῶν ἐκείσε ὀρέων*] Velut Turcis Cantacuzeno Imp. auxiliantibus, apud Nicephor. Gregor. Histor. II. 457. A. *Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς τῶν σαλπύγων τε καὶ τῶν τυμπάνων κρότοις συνανεικίνατο καὶ ἡ τοῖς βαρβάρους — ἡλιπιδίαις κλαγγή, κ. τ. λ.* Expressit Leo hic quoque Agathiam 102. B. B *Pag.* 134. *lin.* 23. *μετὰ τὸν μυστικὸν δαῖπνον*] Formam masculinam ὁ δαῖπνος habent Suida I. 534. B. et Theophylact. CPlanus De sancta Cruce 404. B. C. Totus hic Leonis locus est a Ducangio exscriptus Glossar. 1145. C.

Pag. 135. *lin.* 8. *Πᾶς δὲ καὶ αὐτοὶ . . . κατὰ τὸ ἐνὸν ἡμύνοντο*] Praeivit Agathias 79. A.

Ibid. *lin.* 4. *Σφάγκελος δὲ ἦν αὐτός*] *Σπάγγελλος* apud Cedr. in ed. II. 672. D. 676. D. *Σπάγγελλος* in Codd. (quos quidem vidi) et in Scylitz. ms. In tota hac narratione de praelio ante Praesthlabam multo amplior est Cedr. quam Leo, ut inde potissimum videas, ex aliis quoque fontibus, non ex Leone solo, Scylitzem (quem Cedrenus exscripsit) hausisse.

Ibid. *lin.* 19. *ἐπιχνοάζων τὴν γένυν*] Primo in versione Latina corrige operarum mendum *Theodorus*, pro *Theodosius*. Deinde nota, insolenter dici *ἐπιχνοάζω* pro *ἐπιχνοάζω*, et paulo Inferius D. *lin.* 6. *σφαιρίζεσθαι* eo sensu, ut ait *devolvō*. Vocis Homericæ *ἐπιστροφάδην* D. *lin.* 12. (ex Iliade K. 483.) varios explicatus vide apud Eustath. 819. 53. eorumque ultimum iam in Apollonii Lexico relatum 350. A. *Ἐπιστρ.] μετ' ἐπιστροφῆς τοῦ σώματος* et expressum a Raymundo Cunichio in versione metrica Iliad. 232. C:

..... *partem*

Et nunc se in dextram vertens, nunc ille sinistram.

Utuntur praeterea Hom. Odyss. X. 308. Ω. 183. auctor Hymni in Mercur. 210. Philo De vita Mos. II. 177. 21. edit. Mangey. (ubi non male redditur, *in orbem undique*.) De Abrah. 298. G. De special. legg. 616. A. denique Leo 13. C. et 47. D. Item substantivum *ἐπιστροφή*, unde *ἐπιστροφάδην* a plerisque grammaticis derivatur, habet significationes peculiares, quarum aliquot hic notabo. Primam, *ἐπιστροφὴν* apud oratores sonare *robur dictionis* et *gravitatem*, τῇ ἀβρότῃ oppositam, ex Philostr. Vit. Sophist. 519. iam explanavit vir eruditissimus Theoph. Ernesti technol. rhetor. Gr. 127. C. Alio sensu sumendum in loco Aristid. Arte orator. II. 475. C. *σαφήνεια καὶ καθαρότης γίνεταί οὕτως, ὅταν τις ἐπιστροφαῖς χρῆται*. Vertit Normannus, *conciinnis in clausula periodi repetitionibus*: malim, *reversionibus*, sive *ad extremum conversionibus*: sic enim vocant rhetores Latini figuram verborum, qua ad postremum verbum identidem revertimur: *Poenos pop. Romanus iustitia vicit, armis vicit, liberalitate vi-*

cit: vide Cicer. De orat. III. 54. quae eadem figura ab Aquila Romano De figur. sent. ed. Ruhnck. 178. A. ἀντιστροφή vocatur, a Rutilio Lupo De figuris 30. A. ἐπιφορά. Vide Ernesti Lex. techn. Latin. 97. B. Ita non audiendus Cannartus Compendio rhetor. 6. A. ubi ait: Ἐπιστροφή est, cum similibus dictionum sonus saepius in eisdem fines extremos convertitur: quo pertinent ὁμοιοπύτων, ὁμοιοτέλεuton, συμπλοκή, ἀντιστροφή, et ἐπιμονή. Nam ἀντιστροφήν et ἐπιστροφήν synonyma esse in confesso est: ἐπιμονή, quam commemoratorem in una re vocat Cic. De orat. III. 52. ab ἐπιστροφή prorsus aliena est: neque magis reliquae tres figurae a rhetore omnino ullo ad genus ἐπιστροφῆς referuntur. Tralatione porro apud Patres ex usu hellenistico (vid. Schleusner. P. 240 Lex. in Nov. Test. I. 881. A.) ἐπιστροφή poenitentiam denotat, significatione neque a Ducangio memorata, neque a Suicero Thes. Eccles. Latini praecipitato imperio eadem figura conversionem vocant. Avitus de laude virgin. 149:

..... conversio fratrum,
Exemplo debenda pio, te respicit, auctor.

Unde ea vox in linguas nationum Latinarum, quae hodie in Europa supersunt, permanavit. Est igitur ἐπιστρ. apud scriptores ecclesiasticos fere idem quod μετάνοια et μεταμέλεια. S. Gregorius Nyss. De poenitent. III. 167. D. τὸν Ἰωάννην, μετανοίας κήρυκα, μεταμελείας εἰσηγητήν, καὶ πάντας — προφήτας, ἐπιστροφῆς διδασκάλους. Ultima versa a Francisco Zino: qui docerent homines, ut ad meliorem frugem sese converterent. Reperitur ibidem 173. B. ὁ τῆς ἐπιστροφῆς δεόμενος. apudque S. Ioann. Chrysost. Orat. tertia statuar. VI. 480. 16. 486. 4. Item explicatur per μετάνοια apud Eusebium Caten. in Psal. I. 116. B. alibi-que locis innumeris. In Heronis Belopoeic. 127. C. τὴν ἐπιστροφήν καὶ τάσιν τῶν νεύρων. et ibid. C. ἡ ἐπιστροφή τῆς ἐπιθυμίας, in tanta argumenti difficultate (agitur de gastrapheta) tamque corrupto textu, quid sit difficiliter intelligitur. Editio Regia semel intorsio expōnit, iterum conversio. Malim flexionem, vel reflexum, quo sensu saepius reperitur apud geometras et mathematicos. Velut in una Geographia Ptolemaei 54. C. 63. B. 81. A. 107. A. 118. B. 122. B. 123. A. 138. A. B. 148. A. 152. A. 177. C. 183. B. 184. A.

Pag. 136. lin. 16. Βορὴν]. Sic Leo hic et 98. B. Βορίων Scylitz. ms. et Cedr. II. 646. C. 666. B. 673. C. 682. D. 683. A.

Ibid. lin. 21. Πομαῖοι δὲ, ἄπαξ] E sequentibus quaedam Scylitzes verbotenus sumsit, plura expressit diversis verbis: quae omnia in rem suam convertit Cedrenus II. 873. A. sqq.

Pag. 137. lin. 4. ἄνδρας ἀνεῖλον νεανικούς] Νεανικός apud Leonem est fortis, strenuus, acer, 7. B. C. 10. C. D. 12. B. 23. C. 51. C. 52. B. 54. A. 71. D. 84. D. 89. C. [ubi verti, audacia

iuvēnili] 92. B. Sic Nicephor. Tactic. 161. B. *ὁν ἐκκαλεῖ νεαν-
πῆ, equis acriter citatis.* Quare phrasim 67. A. *ἐκπιτον* of νε-
νικώτεροι, Scylitzes Cedrenusq. II. 668. A. mutuati expresserunt,
πιπτοντες οἱ αἰματώτεροι. Νεανικόν 34. A. *est fortiter a. animosē
factum*, ut apud. Cedr. II. 647. B.

Ibid. lin. 14. ἀμύνεσθαι τοῖς ἐπιούσι] Agathias 20. A. *ἀμύ-
νεσθαι ἦν τις ἐπιλοι* item 49. D.

Ibid. lin. 18. ἔργον εἶχετο] Agathias 45. C.

Pag. 138. lin. 6. τὴν θέλαν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος] Inde
emendandus, opinor, Cedr. II. 674. B. *τὴν τῆς ἀγίας Ἀναστασίας
τελέας ἐφορτῆν.* Codd. quoque cum ipsius Cedreni tam Scylitzas
habent *τῆς ἀγ. ἀναστάσεως.* Vide tamen annotatt. Xylandri ad
h. l. 26. A. et notas poster. Goari 54. B.

- D *Ibid. lin. 21. ὁπνίλα τὸ σταυρικόν σημεῖον κατηστερισμέ-
νον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος*] Haec a verbis πανστρεατεῖ τὴν, usque
ad, δομῶντας κατεπολέμησε, Bandurius edidit Imper. Orient. II.
465. C. ubi multa de orthographia nominis Dorystoli. Verbum
καταστερίλω eleganter usurpatum a Leone C. lin. 5. distinguendum
est a *καταστηρίλω*, in glossis Lexicographorum parum lucide (opi-
nor) exposito. Nam idem quod *κατασκήπτω* esse partim volunt,
irruo, devehor. Sed, ut primitivum *στηρίλω* valet *statuo, sta-
bilio*, ita *καταστηρίλω* potius *firmo, figo, munio.* Sic *κατεστη-
ρίχθαι, firmatus esse*, apud Iobum xx. 7. Eusebius Vita Const.
423. B. de Iabaro: *ἄνω δὲ — στέφανος ἐκ λίθων πολυτελεῶν —
κατεστήρικτο, corona — erat affixa.* Vita S. Nili iunior. 7. C.
εὐχαῖς κατεστήριξαν, precationibus munierunt. Item S. Grego-
rius Nyss. In Hexaëm. I. 38. C. inter se opponit classes stellarum
errantium atque *fixarum*, τῶν πεπλανημένων καὶ τῶν κατεστη-
ρισμένων ἀστέρων. Apud Tatianum Orat. contra Graec. 149. B.
*τίλος δὲ ἔνεκεν οὐχὶ καὶ τῶν τοῦ Διὸς ἀδελφῶν, οἳ διενέμμετο
τὰς βασιλείας, γραμμάτων σχηματουργία κατεστηρίχθησαν;* ubi in-
terpres: *Quare non alii quoque fratres Jovis — nominum suorum
litteris sideribus ascripti sunt?* vel legendum, *κατηστερίσθησαν*
P. 241 (*καταστερισθέντων* Methodius Conviv. decem virg. 216. A. *κατα-
στερισθῆναι* ibid. 217. A.) vel vertendum sic: *linearum figurations
in caelo fixi sunt?* *Σχηματουργία* enim vox, qua utitur hic Ta-
tianus, omisa est in Lexicis: sed occurrit praeter h. l. apud S.
Epiphan. Advers. haeres. 460. C. Verbum *σχηματουργεῖν*, aequo
e Lexicis exulans, habet Georgius Pisida Mundi opif. 39. C.

Καὶ σχηματουργεῖν οὐρανούς ἐκ κοπρίας·

et poëm. De vanit. vitae v. 116. de homine vana moliente:

Καὶ πλοῦτον αὐτῷ μὴ παρόντα. συλλέγει,

Καὶ σχηματουργεῖ τὰς ἐνύπνους ἀέλας·

ut igitur necesse non sit, in loco Tatiani *σχηματουργία* mutare in
σχηματογραφία, quae tamen est vox propria de figurationibus si-

derum in astronomorum aut certe astrologorum formulis. Pausan. Alexandr. In apotelesm. 42. A. 54. B. Proclus Paraphr. in Ptolem. 202. A. Hephaestio Theban. Decret. err. stell. 21. B. B. Proclus Sphaera 52. A.

Ibid. lin. 24. Πλίσκουβαν] De Pliscuba s. Pliscoba, Πλίσκουβα, vide Ducang. ad Alexiad. Ann. Comn. 329. A.

Pag. 139. lin. 2. τῶν Σκυθῶν ἀφηνιάσασαι] Verbum ἀφηνιάζω Leo cum genitivo construit hic et paulo inferius D. lin. 5. item 48. C. Alii sine casu usurpant, ut Philo, qui admodum eo delectatur, De mundi opif. 15. A. Allegor. legg. 41. B. 44. C. 64. F. 74. A. 78. C. De sacrif. Abel. et Cain. 115. D. De agricult. 149. F. 154. D. De temulent. 188. F. De Abrahamo 296. G. De migrat. Abrah. 311. C. De vitæ Mos. 477. G. 487. A. 525. A. De victimas offerent. 665. C. Quod omnis probus liber 674. E. 681. E. In Flacc. 748. B. 749. D. 767. B. S. Clemens Alexandr. Admonit. ad gent. 57. C. Stromatt. 383. A. 412. A. 471. B. 705. B. 730. C. 747. A. Alii construunt cum dativo, ut Eusebius Demonstr. Evang. 335. D. alii cum praepositione παρά, sequente accusat. velut S. Clemens Alex. Paedagog. 115. A. τοὺς παρὰ τὸν νόμον ἀφηνιάζοντας. Apud S. Antioch. De superbia II. 1098. D. inveni cum accusativo solo, absque praepositione, quod rarum est, ὅσοι δι' ὑπερηφανίαν ἀφηνιάζουσι τὸν ἀδελφόν. Sunt tamen quoque exempla constructionis cum genitivo: Philo De sacrif. Abel. et Cain. 115. C. ἀφηνιάσαν, ὥσπερ βουκόλον, τοῦ νοῦ. De vita Mos. 512. A. ἀρετῆς ἀφηνιάσαντας. multoque plura in verbo ἀφηνιάω, de quo dicam alio loco.

Ibid. lin. 9. πολλὰ γνωσιμαχίας καὶ ἀνασκευάσεως] Opinor γνωσιμαχεῖν apud Leonem esse, *consilia versare*: quo eodem sensu ait 19. B. γνωματεύσας καὶ βουλευσάμενος. et 77. B. πολλὰ γνωματεύσας καὶ λογισάμενος. Item 11. B. γνωσιμαχίδαντι καὶ βουλευσάμενον. Qua significatione apud veteres omnino non (quantum vidi) invenitur, apud recentiores admodum raro: S. Ephraem De compunct. II. 182. C. γνωσιμαχοῦντες οὖν τὸν εἶπον τὸν τρόπον. Auctor vitae S. Nili iun. 92. C. ἐν τούτοις γνωσιμαχοῦντός τε καὶ πονηρευομένου, cum agitaret hæc consilia eaque malitiosa. De significationibus antiquis elegantibusque huius verbi vide Gregor. Corinth. De Dial. 539. A. ibique copiosae Bastii Schaefferique viri immortalis notas. Substantivum inde derivatum inque Lexica nondum receptum γνωσιμαχία est apud Philon. De somn. 884. C. εἰς τὰς ἐριστικὰς γνωσιμαχίας, ubi inepte vertitur a Gelenio, in contentiosas resipiscentias. Est enim idem quod ταῖς ἐριστικαῖς φιλονεικίαις apud eundem Philonem 885. D. ideoque reddendum ad contentiones perveraces, ut recte expressit Th. Mangey ed. novissima I. 698. 43. Nam apud Philonem γνωσιμαχεῖν valet contendere, dissentire. De Abraham. 297. B. De con-

gressu quaerend. erud. grat. 387. G. De somn. 444. B. De vita Mos. 493. D. 494. F. alibique saepe.

Ibid. lin. 16. εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας] Perperam Pagi IV. 28. C. et ex illo Schloezerus Nestor. V. 160. C. ad septuaginta hominum millia.

Ibid. lin. 18. τινὲς παραβόλῳ τόλμῃ παρακροτούμενοι] Hoc antecursorum praelium vide an diversum sit ab illo, in quo Cedr. II. 674. D. Romanos magnifice vicisse scribit.

- P. 242 Pag. 140. lin. 4. κατασπαθίζειν τούτους προσέταται] Verbum κατασπαθίζω supra quoque obvium 54. B. 84. C. non est in Lexicis. Huius primitivum σπαθίζω, *gladio caedo*, de quo recte dubitat Schneiderus, an in scriptoribus probatis occurrat, in Glossarium Ducangius retulit II. 1415. B. ex Gilberto Gaulmin. 485. B. ad Theodor. Prodr. De amoribus Rhodanth. 45. C. (conf. quoque 106. C. et 221. A.) sed sine exemplis, quae hic utanque supplebo. Achmet. Onirocr. 81. C. ἐσπαθίσθη ἐμπροσθίως κατ' ἀγωνίον. 82. A. ἐσπαθίσθη πρὸς θάνατον, *gladio fuit ad mortem vulneratus*. Male ceperunt interpretes Menolog. Graec. mensis Maio I. 745. F. 746. A. vertentes, *virgis palmarum caedo*. Vocabula derivata itemque a Ducangio praetermissa sunt: 1.) σπαθισμός, *iterata cum gladio percussio*, quod Schneiderus item 414. C. dubiae auctoritatis esse censet. Achmet. Onirocr. 82. A. κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ σπαθισμοῦ ἀγαθοποιήσει αὐτὸν μεγάλως. 2.) σπαθιά, *ictus gladii*. Theophanes Chronogr. 266. B. πολλὰς δὲ καὶ σπαθίας [l. σπαθιάς] ἐν τῇ ὧσιν αὐτοῦ ἔλαβεν. Goar recte, *inflictis etiam ad caput crebrioribus ensium plagis*: perperamque opinor, Ducangius totum hunc locum ad vocem Σπαθέα col. 1416. referens, Heraclio Imp. in medio praelio a Persis vult bacillis ictus esse inflictos. Neque melius in locis Achmet. Onirocr. 82. A. ἔλαβε δούλῳ σπαθείαν [l. σπαθιάν]. B. Γυνὴ ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἔλαβε σπαθίαν [l. σπαθιάν] et 233. A. ἔδωκε τινα σπαθέαν [ἐ τι νι σπαθιάν] vapulationes fustigationesque vult intelligi: sensum verum, *ictus gladii*, et Rigaltius iam in versione expresserat, et in ultimo loco probant quae subsequuntur, *Εἰ δὲ ἴδῃ ὅτι οὐκ ἔστι σπαθία*. Denique σπαθιστήρ appellatur Epiphan. De mensur. et pond. II. 172. C. instrumentum ferreum, quo utebantur Iudaei desertores in reparatione recisi praeputii, τέχνη τινὶ ἱατρικῇ διὰ τοῦ καλουμένου σπαθιστήρος τὴν τῶν μελῶν ὑποδερματίδα ὑποσπαθισθέντες, ραφέντες τε, καὶ κολλητικοῖς περιόδουθεντες. Ubi primum moneo, extrema verba a Petavio minus bene reddita *glutino circum adstringunt*, verti debuisse, *glutino curant*. Id enim valere περιόδουθεν apud scriptt. saeculi III. et deinceps, demonstravi ad Timarionem Notitt. Mss. Bibl. Reg. IX. 217. A. Deinde σπαθιστήρος ab interpretibus, quorum locos collegit Schleusner. Lex. N. Test. I. 876. C. video mutatum esse in σπασθητήρος, quasi a σπάω derivaretur. Atenim instrumentum illud, non ad pro-

trahendam cutem adhibitum, sed subiectum cuti intrusumque ad seperandam a carne, nomen duxit a *σπαθίον*, quia esset gladioli instar latum. Certe Paul. Aeginet. De re med. fol. 81. *verso* edit. Ald. integrum caput habet *Περὶ ὑποσπαθισμού*, qua ratione cutis a carne, inserto instrumento *ὑποσπαθιστήρι*, disiungi possit, Quapropter *σπαθιστήρα* apud Epiph. minime immutandum, verbaque eius non ut in Petavii versione existimo reddenda, *eoque, quem spathisterem vocant, glandis cuticulam attrahentes*: sed, *per spathisterem quem vocant, membrorum cuticulam resolventes*. Est enim is secundus modus tegendae glandis, si nuda est, relatus a Paul. Aegin. cap. LIII. fol. 89. *recto*: cutem a glandis radice instrumento separandam, deinde detrahendam atque deligandam esse, linteolo inter cutem et colem interposito. Tametsi fol. 89. *verso* A. operam eam raro usuvenire ait, quod cutis penuria in partibus illis non asserat *τοσαντήν ἀπρέκειαν, ὥς ταύτης μᾶλλον τινα τὴν διὰ τῆς χειρουργίας ἐρεῖσθαι βάλανον*. Ubi Guinterius non animadverso mendo vertit 31. D. *ut eo magis glandem aliquam ex chirurgia deligas*. Sed omnino scribendum, *ἀρεῖσθαι βάλανον, quod non ita decorem vitiet, ut huius chirurgiae cruciatum subire quis velit*: ut recte vidit Cornar. Dolabellis 57. A.

Ibid. lin. 7. δ καὶ Δρίστραν κυλήσκειν εἰώθεσαν] Codex, ut notavi in ora, *Δρεῖστραν (sic)*. Cedren. edit. *Δρίστρα* II. 674. B. D. Codd. Cedr. et Scyl., quos quidem vidi, satis constanter *Δρίστρα*, absque ρ, quemadmodum Cod. Leonis 83. A. De Dristra vide Schloezer. ad Nestor, *Russische Annalen* etc. V. 131. C.

Pag. 141. lin. 18. δεξιῶσιν ἐστιάσαν] Verti, *epularum communicatione*: sed notandum, vocem *δεξιῶσις*, etiam nulla P. 243 alia adiecta, apud scriptores certe quarti saeculi et deinceps, saepe *epulas* valere. Exempla complura vel in uno S. Ioanne Chrysostomo Orat. I. in Epist. ad Philippens. expositis verbis D. Lucae XIV. 12. *cum facis convivium, voca pauperes*, pergit IV. 9. 40. *οὐ γὰρ ἄπλῶς δεῖ τὰς τοιαύτας δεξιῶσεις ποιεῖν, ἀλλὰ τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ τοῖς διψῶσι, κ. τ. λ.* In S. Pentecost. et quare mirac. nunc non fiant V. 604. 34. *αἷτε φιλοτηλαὶ καὶ δεξιῶσεις*. Adde loca In proph. Eliam V. 675. 3. In caec. quem Christ. san. V. 734. 28. In Mesopentecost. VII. 375. 10.

IN LIBRUM IX.

Pag. 142. lin. 4. διασκηνίσάμενος] Verbum *διασκηνίζομαι* P. 244 non est in Lexicis: nisi mavis legere *διασκηνησάμενος*, a *διασκηνέω*. Cod. tamen iterum *διεσκηνίσάτο* 106. B.

Pag. 143. lin. 6. ἐγγράπτουσιν] Fortasse, *in fossam irruentes*. *Ἐγγράπτει*, *ἐμπηδῶ* Greg. Corinth. De dial. 565. A. Supra 15. B. *ἐγγριμφθέντος* verti *insinuato*, retenta classica signi-
Leo Diaconus.

ficatione, qua apes, cum aculeum figunt, *κέντρον ἐγχέμπουσιν* seu absolute *ἐγχέμπουσιν* dicuntur. Vide Ruhnk. ad Tim. 75. B. Summat Leo ex Agathia 23. C. aut 41. A.

Ibid. lin. 16. τότε πρώτως φανέντες] Inde hausit Cedr. quae habet de eodem praelio II. 676. A. τότε πρώτον φανέντες ὁπισποῖ α. τ. λ.

Pag. 144. lin. 8. τὰ ἐαυτῶν συναγαγόντες ἀκέρττα] De monoxylis Russorum Constant. Porphyrog. De administ. imp. 59. B. — 61. F. et Bandur. ad h. l. 36. C. Magnifice Claudianus In iv. Consulat. Honorii v. 623. sqq.:

*Ausi Danubium quondam tranare Gruthungi
In lintres fregere nemus: ter mille ruebant
Per fluvium plenae cuneis immanibus alni.*

Pag. 145. lin. 11. ἐπὶ τὴν κατὰ Δίαβον Μήθυμναν] Haec sic redduntur in versione Combefis. apud Pag. IV. 28. D: *Leo Curopalata, Nicephori Imp. frater, Methymna, quae Lesbi insula est* [1. Methymnae, quae Lesbi insulae urbs est] — ad rebellionem animum advertit.

Ibid. lin. 21. ὃ Πηλαμὺς πέκληται] Cedr. II. 677. D. κατὰ τὸ πρόσπειον, ὃ κατονομάζοντα Πηλαμύδιον. Scyl. ma. habet Πηλαμύδα.

Pag. 146. lin. 8. ἐπ' ἐστίας] Verti *domi*, ut 19. C. Item ἐστία pro domo 21. A. 91. A. 103. B. D. 106. D. 109. A. D. Praeivit Agathias 90. D.

C Pag. 147. lin. 9. ὅσον οὐκ οὐκ βούλεται τυραννεῖν] Verba ὅσον οὐκ οὐκ, *iamiam, illico*, quibus nihil potest esse frequentius, vel apud Agathiam 80. A. 93. D. 100. B. 164. A. mirere saepius ab interpretibus non esse intellecta. Velut apud S. Theodoretum Encom. in S. Ioann. Bapt. V. 23. D. ἐπεὶ ἐμελλεν ὅσον οὐκ οὐκ καὶ παρθένος τεκεῖν vertit Garnerius, *cum virgo paritura esset filium, quantus alias nemo esset: sensus est, cum, licet virgo, tamen mox esset paritura*. Neque melius vocem synonymam ὅσον οὐδέπω apud S. Athanas. Histor. Arian. I. 363. A. προσδοκῶντες ὅσον οὐδέπω μένειν — γυμνοί. Montefalconius: *expectantque se — tantum non nudatos fore*. Vertendum, *esse iam nud. f.* Porro in Origene Exhort. ad martyr. ὅσον οὐδέπω πρόσ-ωπον πρὸς πρόσωπον εἰσεσθῆς, Wetstenius 174. C. *quantum antea nunquam, tunc facie ad faciem videbitis*: Carolus Delarue I. 282. D. *cognoscetis quantum non cognostis unquam, f. nempe ad f.* Reddendum, *iamiam videbitis eum f. ad f.* Et paulo post sic D Origenes: ἐπὶ Θεοῦ, τοῦ ὅσον οὐδέπω τὸν Ἀντίοχον — βασιλευσσοτος. Wetsten. 186. C. *a Deo qui aliquando, plus quam unquam, ipsum Antiochum — torsurus sit*. Delarue 289. E. *qui insolito more. Verte, qui mox — sit torsurus*. Similiter vis locutionis οὐδέ ὅσον fugit Montefalc. in S. Athanas. In illud,

Nunc anima mea turbata est, II. 1286. A. οὐδὲ ὅσον δαλάσαι τὴν χεῖρα τὴν ἡνιοχοῦσαν· *Nec quantum est ipsam manum, quae regit, inflectere.* Traduc, *ne tantillum quidem manum quae r. inflectere*: id enim valere voces οὐδὲ ὅσον vel tironibus nunc notum est.

Ibid. ead. lin. τῷ ἀθρόῳ τῆς ἀγγελίας] Habet passim significationes difficiles neutrum ἀθρόον. Velut in loco Hermogenis ab Ernestio Lexic. rhetor. non illustrato, De inventione 94. B. ubi exponitur, tertiam rationem exordii per hypodiaeresim inveniendi illam esse quae appelletur τὸ ἀθρόον πρὸς τὸ μέλλον ὑποδιαίρεσις. Deinde paucis interiectis: *Δεῖ δὲ τὸ τοῦ ἀθρόου πρὸς τὸ μέλλον ποιεῖν τότε, ὅταν ἢ τὸ μηδεπώποτε γεγονὸς τοῦτο συμβῇ μὴ παθεῖν πάλιν φυλαττώμεθα, ἢ ὅταν τὸ αὐτὸ πράττηται πολλάκις.* Quae in vulgatis pessime versa sunt sic: *Ea quae vocatur divisio temporis continuati.* Et postea: *Oportet igitur in continuatione temporis separare tempus futurum, ut caveamus ne patiamur iterum unquam tale quid, praesertim si illud saepius fuerit* P. 245 *commissum.* Vides interpretem confundere casus duos distinctos. Sensus est: *quae voc. subdivisio temporis confertim (collective) spectati, relative ad futurum.* Et deinde: *Oportet autem adhibere hanc exordii formam, temporis collective sumti relative ad futurum, quando vel aliquid contigit quod nunquam contigerat, idque praecavere volumus, ne rursus accidat, vel quando hoc idem saepius contingit.* Vide quae sequuntur 164. A. de subdivisione ἀθρόον εἰς λεπτόν. Quam quaestionem aliasque similes complures explicare conabor in editione Hermogenis, ubi cum nova versione et commentariis mss. leuque dignissimis in Bibliotheca Regia asservatis vulgavero. Alibi ἀθρόον notum est habere vim adverbii *subito, repente*, Leo noster 108. B. et 110. A. Agathias Histor. 23. D. 24. C. 25. B. D. 26. B. 27. A. 34. C. 37. C. 38. B. 41. B. 42. A. 50. C. 53. D. 57. A. 58. D. 70. D. 76. B. 79. C. 80. A. 82. A. 94. A. 98. C. 99. B. 101. C. 102. C. 103. A. 104. A. 111. D. 112. A. 113. B. 114. C. 124. B. 127. A. B. 129. B. 136. A. 140. B. 145. A. 148. D. 151. D. 154. A. 162. D. 164. A. 169. A. 171. B. S. Ioannes Chrysostomus Oratione VII. ad Corinth. III. 288. 1. Homilia xxxi. in S. Matth. I. 357. C. (ubi interpretes Latinus vim eius non expressit). Heliodor. Aethiop. 402. B. Ideo corrigendus Ioannes Philoponus De mundi creat. 238. B. de hominibus incredibili celeritate cogitationem a re ad rem rapientibus, *ἐν ταυτοῖς ἔχοντες τὸν νοῦν τὸν οἰκτιρὸν ἀθρόον, ἀλλαχόθεν ἀλλαχόθεν μεθιστάμεθα.* Balthasar Corderius: *proprium mentem in nobis ipsis collectam obtinentes, aliunde alio transferimur.* Sed virgula, quae post ἀθρόον est, praeponenda, et vertendum sic: *pr. mentem in nobis habentes, puncto temporis aliunde alio transferimus.* Quo eodem sensu ἀθρόον a Philopono usurpatur alibi, velut 279. A. et C.

Ibid. lin. 19. πρὸς τὴν λεγομένην Καλῶνμον νῆσον] Cedrenus II. 678. A. in Proten insulam ait.

Ibid. ead. lin. περιόρξουσι] Verti *deportant*: nam ὁ περιόρξις respondet *deportationi* Latinorum, quae ipsa cum ab exilio tum a relegatione differt. Vide Michaëlem Attaliatam Synops. Iuris Graecorum. II. 4. D. Multo graviter, ut hoc utar, lapsus est interpres Simeonis Metaphrastae Vita S. Athanasii I. clj. B. καὶ τοῦτον [Meletium episcop.] οἱ τῆς Ἀρείου αἰρέσεως περιόρξουσι, reddens, *illum etiam haeretici Ariani circumvenere*. Vertendum, *deportatione damnandum curant*: nam Meletium Antiochiae episcopum deportatum fuisse instantibus Arianis discimus ex anonymo scriptore Vitae S. Athanasii cxxii. C. et ex Photii Biblioth. 1446. A.

Pag. 148. lin. 13. ἐνύγχανον γὰρ κατακόρως ἀληλιμένα χρυσῷ] Dicas inde Cinnamum in Historia sumsisse de armatura Ioannis Comneni 63. A. χρυσῷ γὰρ κατακόρως ἀλήλιπτο πᾶσα.

Ibid. lin. 18. κρεουργήσαντες] Quod ipsum verbum inde mutuatus est Cedrenus in narratione eiusdem rei II. 678. C.

Pag. 149. lin. 5. καὶ τοῦ τῶν Κρητῶν υἱὸς ἀρχηγῷ] Inde Demenda Cedren. II. 678. D. Ἀνεμᾶς, ὁ τῶν Κρητῶν τοῦ βασιλέου υἱὸς Κουρουπᾶ. Xylandro in versione similiter lapso, nec animadvertente, βασιλέως scribendum esse. Scylitza ms. (in iis certe Codd. quos inspexi: nam Goari exemplaria videntur aliud quid habuisse) item: Ἀναιμᾶς [sic], ὁ τῶν Κρητῶν τοῦ βασιλέως υἱὸς Κουρουπᾶ. Sequentia de certamine singulari inter Aneman et Icmorem paene ad verbum ex Leone exscripsit Scylitzes, ex Scylitza Cedrenus.

Ibid. lin. 20. πλείστους τῶν αἰχμαλώτων — ἐναποσφάξαντες] Apud Bulgaros, Leone Armenio imperante, similia memorat sacrificia Anonymus Narrat. chronograph. post Theophan. 431. D.

Ibid. lin. 24. Ἑλληνικοῖς ὄργλοις κατόχους ὄντας] Ad haec Russorum sacra, ab religione Christiana aliena, pertinere videtur exordium illud narrationis ms. ἀνεπιγράφου, quam reperi in Codice saeculi undecimi: Ἐν ταῖς ἡμέραις Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλέων ἄρχων τις ἐν Πελοποννήσῳ ἡγόρασε παῖδα, Σκύθην τῷ γένει· καὶ τοῦτον παρέδωκε τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ ἱερουργοῦντι ἐν τῷ εὐκτήριῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, τοῦ παιδεύειν αὐτὸν, P. 246 καὶ διδάσκειν τὰ γράμματα. Ὡς δὲ ἐμάνθανεν ὁ παῖς, καὶ ἐπαπρόκει τῷ πρεσβυτέρῳ ἐν ταῖς χρεῖαις αὐτοῦ. Καὶ γενόμενον ἐτῶν δώδεκα ἡρώτησεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, εἰ Χριστιανοὶ εἰσιν οἱ Σκύθαι, ὅθεν ὠρμητο. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη, οὐκ εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ, ὥς νομίζω, καὶ ἐγὼ ἀπάπιστός εἰμι. Hoc est: *In diebus Leonis et Alexandri Imp. (anno 886 — 911.) praefectus in Peloponneso emit servum, Scytham natione: hunc tradidit presbytero, in oratorio aedium suarum sacra facienti, ut erudiret*

eum, doceretque litteras. Puer dum instituebatur, item presbyteri utilitatibus inserviebat. Ita cum annos haberet duodecim, quaesivit de illo herus, num Christiani essent Scythae, unda erat ortus. Ille negavit esse, neque ego, ut opinor, inquit, geniali aqua madefactus sum. — Missa facio subsequencia de conversione Scythae illius, aliorumque popularium eius.

Pag. 150. lin. 4. Ἀχίλλαν γὰρ φησιν ἐν τῷ Περίπλῳ De hoc Scythico Achillis ortu nihil Arrianus, in iis certe, quae de religionibus templi Achillei in Leuce insula copiose tradit Peripl. Pont. 133. A. — 135. B.

Pag. 151. lin. 12. Οἴχεται τὸ κλέος Praeivit Agathias 81. B. D. Οἴχεται δὲ φρουδὸν τὸ παλαιὸν τῶν Κόλχων ἀΐτωμα κ. τ. λ.

Ibid. lin. 24. ὠθεῖν τε κατὰ τῶν σπλάγγνων τὰ ξίφη A verbo ὠθεῖν compositum προωθεῖν, ut obiter moneam, restituendum est Heroni Spiritualibus 187. D. ὅπου ἐπιστραφομένου [l. ἐπιστρεφομένου] αὐτοῦ προσωθῆται τὸ ἐλλύχνιον. Scribe, πρόσω ἀθῆται, sive προωθῆται, ut iam est 188. A. ὥστε προωθεῖσθαι τὸ ἐλλύχνιον. Item initio capitis ibid. C: Λύχνον κατασκευάσαι ἐαντὸν προσμύσσοντα. Interpres: *Lucernam se ipsam consumentem construere*. Inepte. Legendum est, *προβύσσοντα*, i. e. *quae ipsa ellychnium suum promoveat, vel protrudat*. B et μ in Codd. saec. X. et deinceps saepissime confunduntur.

Pag. 152. lin. 8. φιλόψυχότατα Verti *lactis*: quasi *ἐνψυχότατα* quod non dubitarem, voluisse Leonem ut eiusmodi sensu intelligeretur. Tametsi ea vis prorsus recedit a vocis φιλόψυχος significatione recepta, quae est duplex: altera in vulgus nota, *nimum vitae cupidus, ignavus*: altera ex imitatione loci Sapient. Salom. xi. 26. quando est Servatoris Deive epitheton apud Patres, *animarum amans*, hoc est, *saluti earum consulens*. S. Antioch. De non concupiscendo I. 1140. E. ὁ δὲ φιλόψυχος Κύριός φησιν. De poenitent. 1144. A. ὁ φιλόψυχος, ὁ φιλόψυχος, ὁ οἰκτίρων. De filior. adoptione 1241. A. δέσποτα φιλόψυχος, φιλόπτερος, φιλόστοργος, φιλόψυχος. S. Dorotheus De institut. frat. in monaster. I. 847. C. ὁ Θεός, ὁ φιλόψυχος καὶ φιλόψυχος. Eodem sensu usurpant Zacharias Hierosolymitanus Epistola ad suae plebis reliquias 314. C. S. Nilus De octo vit. 208. B. alique multi, Phrasin Leonis Cedrenus imitatus est II. 680. A.

Ibid. lin. 22. τὸν ἵππον παρεξέλασας *Παρεξελάνειν*, quo vocabulo carent Lexica, apud Leonem significare videtur *cum equo prorumpo ex acie*. Tamen 92. B. τῇδε κἀκεῖσε παρεξέλασας denotare videtur *huc illuc obvertere equum*: et certe ita bis accepit Cedrenus: II. 679. A. τὸν ἵππον τῇδε κἀκεῖσε παρακινήσας (Xylander: *equum hac illac torquens*) et 681. B. de Anema, D loci nostri circumlocutione, τῇδε κἀκεῖσε τὸν ἵππον μετακινήσας. Apud Plutarchum Quomodo adolesc. poetas audire debeat 15. D.

ποιητικὴν φαντασίαν καὶ παρεξελάνειν, sensu prorsus diverso vertendum *praeterveli*. De voce, ἐπεξέλασις et ὑπεξέλασις dixi supra 199. C.

Pag. 153. lin. 11. προτροπάδην ὑπενόστον] In hoc vel in proxime praecedenti praelio Romanos iussu Imp. planitiem versus recessisse Cedrenus auctor est II. 680. B. Ubi legendum, εἰς τὸ πλῆθος, non ἦκειν s. τ. quod habet cusum. Item C. lin. 2. Codd. fide scribe εἰκοντας, non ἦκοντας. Προτροπάδην vox est Agathiae 34. A.

Ibid. lin. 22. Ἀγεται δὲ] Haec usque ad D. τῶν ὀφθαλμῶν Combefisius vertit ap. Pag. IV. 32, qui ultima mire sic habet: *et in eum modum equum ex virginis oculis evolasse*, credo quod legeret in Graeco: καὶ οὕτω τὸν ἵππον ἀποπτήνας. In Codice manifesto est ὕπνον.

Pag. 155. lin. 7. Ξαίματος γεγρονῶς καὶ καταβελῆς] Vide supra 5. B.

Ibid. lin. 21. ἐπὶ τῷ] Fortasse ἐφ' ᾧ, quod habet hoc sensu et ipse Leo 37. B. et Agathias 11. A. 65. D. 142. A. tametsi ἐπὶ τῷ Graece aequè dici posse constat. Vide Viger. De idiotism. edit. Hermann. 619. C.

Pag. 156. lin. 11. ἐκ τῶν ἐξήκοντα χιλιάδων] Nota in Codice et hic et supra 47. C. χιλιάδων scribi, item 7. C. μυριάδων, non sine aliqua auctoritate Codd. mss. Nam in editionibus quidem P. 247 ubique παροξυστόνως legitur genitivus pluralis harum vocc.: μυριάδων Plutarchus Lucullo 519. E. Cicerone 864. D. 883. B. Galba 1060. E. Philo De agricult. 149. G. χιλιάδων Nicetas Paphlago In S. Andream Apost. 142. A. Ioannes Cyparissiota Transgressionibus palamiticis 25. C. sed in his ipsis locis Codd. quos inspexi, mire variant. Ita videant, qui interiores scrutantur et reconditas Graecas litteras, quid de accentu harum vocum in genitivo plurali statuendum ait: nam quantum sunt tenui auctoritate Codd. (vix antiquissimos excipio) ubi scriptiones per α, ι, η, ο, υ in dubium vocantur, tantum pondus habent, si de genuina accentuum sede consulas. Voces μυρίαὶ μυριάδες, frequentissimae in hymnis sacris Graecorum, velut Liturgia S. Gregorii Alexandrina 100. A. Liturgia D. Marci 153. B. alibique passim, cum ab Euseb. Renaudoto, tum ab Ioanne a S. Andrea aliisque, modo redduntur *decies mille millena*, modo, ut Liturg. D. Marci 154. A. *decies millies centena millia*. Scribe ubique, *decies mil-Blies dena millia*: nam μυρίαὶ μυριάδες faciunt centum, ut vulgo loquimur, milliones. Mendo haud absimili apud Continuat. Constant. Porphy. 87. B. χιλιάδες δέκα redditur *duodecim millium*: quo mendo versionis Latinae Le Beau, ut semper, *Histoire* etc. XIV. 374. C. in errorem inductus est. Obiter addamus Lexicis voces tres compositas cum χίλις, undecim cum μύριος, nondum, ut mihi statuo, notatas: 1.) Μυριάνθρακος, in-

numerorum hominum. S. Gregorius Nyss. Orat. de Meletio episc. II. 1026. C. καταπικνωθέντες ὁ μυριάνθρωπος δῆμος. Valet idem quod μυριάνδρος. 2.) *Μυριοκέφαλος, innumeris capitibus.* S. Ioannes Climacus Scala Parad. 253. A. τὸν παρόντα μυριοκέφαλον δαίμονα φιλαργυρίας. Usitatus vocabulum πολυκέφαλος habent Lexica. 3.) *Μυριομακάριστος, infinite beatus.* S. Nilus Epistola cclvi. ad Timotheum 246. B. *Μυριομακάριστοι μὲν ὑπάρχομεν, ὅταν.* — Substantivum occurrit apud S. Ioannem Chrysostomum Orat. V. in Epist. S. Pauli ad Rom. II. 35. 26. C. ἡ μυριομακαρίστης, ἣν οὐ λόγος παραστήσαι δύναται. 4.) *Μυριονταπλάσιος, decies mille modis plus, infinite multiplicatus,* quasi dicas *decumilliplex*: pro quo *μυριοπλάσιος* Attici. Apud S. Epiphani. Adversus haeres. I. 739. C. πᾶν τε μυριονταπλάσιον ἐπάνω εἶη ὄνομα ἔχον· et 815. B. ὁ γὰρ Θεὸς ἐπέκεινα μυριανταπλάσιον παρὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπεριττότερον, ἐστὶν ἀπατάληπτος, per duplex α scribitur. Quod esse perperam, cum aliae eaeque iam vulgatae voces ostendunt *μυριοντάκις, μυριοντάρχης,* tum forma adverbii ab ipso S. Epiphanio usurpati, Ancorat. II. 12. A. *μυριονταπλάσιως* περὶ [1. παρὰ] τὸν ἡμέτερον νοῦν δεδοξασται. Et in eodem, 51. C. ἀπείρως καὶ μυριονταπλάσιως. Accedit Georgius Alexandriae episcopus Vita S. Chrysost. VIII. 196. 2. ὅτως μυριονταπλάσιον ἀποτίσσει σοὶ αὐτά. Qua in forma terminationem τῶν Georgius a S. Ioanne Chrysostomo est mutuatus, qui adiectivo *μυριοπλάσιον*, Lexicis ignoto illo quoque, passim utitur. Velut Oratione xi. in Acta App. IV. 674. 29. *μυριοπλάσιον* ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις· alibique saepe. 5.) *Μυριοπαθής, innumerabilibus passionibus obnoxius.* S. Basilus In Hexaëm. II. 237. A. οὕτως ἀσυμφάνως πάλιν μυριοπαθεῖς ἡμᾶς ποιήσας. 6.) *Μυριοπλάστος, varius, variegatus,* legitur, si lectio certa, in Oratione S. Ioanni Chrysost. ascripta, In illud, Si filius Dei es, propterea teips. deors., etc. VII. 305. 19. τὰς μυριοπλάστους ταύτας ἐν αὐτῷ βασιλεύσας. Sed vereor, ne id vocabulum atque adeo totus locus corrupta sint. 7.) *Μυριοπρόσωπον εἶδος, variegata species,* vidi apud Ioannem Monach. De poenitentia 106. D. ad calcem libri De poenitentia ab Ioann. Marino Parisiis 1651. fol. editi. 8.) *Μυριόσταχυς, mille spicas fundens.* Georgius Pisida De mundi opificio 48. C:

τὸν ὥσπερ ἐν τάφῳ

Φθαρόντα κόκκον μυριόσταχυν φέρει.

9.) *Μυριόστομος, innumeris oribus praeditus,* apud eundem. Ibid. P. 248 46. A:

Πικρὴν φάλαγγα, μυριόστομον ἔλφος.

10.) *Μυριότης, infinitas, multitudo innumerabilis,* Schneiderus vir immortalis Lexico 97. D. corruptam lectionem esse ait. Ac sane in scriptoribus vere Graecis aegre invenias. Apud Hellenistas occurrit, velut in Sapientia Salomonis xii. 22. 11.) *Μυ-*

ριότροπος, multis atque adeo infinitis modis, adiectivum S. Gregorio Nysseno familiare. Homilia viii. in Ecclesiast. I. 460. B. πῶς μυριότροπος ἐστὶ κατὰ τῆς σῆς πόλεως ἢ τοῦ ἀντικειμένου στρατηγία. Contra fatum 910. D. ἐν ταῖς μυριοτρόποις τῶν ἄστρον ἐπιπλοκαῖς. Adverbium μυριοτρόπως apud eundem Contra Eunom. II. 43. A. et 69. C. Voces cum verbo χίλιος compositas necdum in Lexica receptas tres animadvertisse mihi visus sum, B quae sunt eiusmodi: 1.) Χιλιονταετής, i. q. χιλιέτης s. χιλιετής, *qui mille annorum est. S. Iustinus Martyr Apolog. pro Christ. 67. B. αἰωνίαν κόλασιν κολασθησομένων, ἀλλ' οὐχὶ χιλιονταετή περίοδον. 2.) Χιλιονταετηρίς, spatium mille annorum, curriculum millenarium. S. Epiphanius Advers. haer. 1031. A. χιλιονταετηρίδα τινα ἐπιτελοῦμεν. B. γέγραπται περὶ τῆς χιλιονταετηρίδος ταύτης. Item 1032. B. et S. Iustinus Martyr Dialogo cum Tryphone 307. B. 3.) Χιλιονταετία idem quod praecedens. Caius Adversus Proclum, apud Euseb. Hist. Eccl. 100. A. ἀριθμὸν χιλιονταετίας. Vocem χιλιόμβη, sacrificium e mille animalibus, iam habent alia Lexica. Summus vir Schneiderus attulit auctoritatem Iuliani Orat. ad Heraclium Cynic. I. 314. A. Utuntur praeterea S. Gregorius Nyssenus In Cant. Cant. I. 475. C. (ubi scribitur χιλιόμβη, perperam, opinor.) Anonymus Vita S. Ioann. Chrys. VIII. 333. 18. S. Nilus De octo vitiosis cogitat, 49. B. nonnullique alii aetate inferiores.

C. Pag. 157. lin. 8. Ἐσθῆς τοῦτω λευκῇ, οὐδὲν τι τῶν ἐτέρων ὑπαλλάττουσα ἢ καθαρότητι] Inde emenda Priscum de Attila Hist. Goth. 67. A. ad quam Leonem respexisse dicas: λετὴ δὲ αὐτῷ καὶ ἡ ἐσθῆς ἐτύγχανεν οὐσα, μηδὲν τῶν ἄλλων, πλην τοῦ καθαροῦ εἶναι, διαφυλάττουσα. Ubi legendum διαλλάττουσα.

Ibid. lin. 21. Ἰωάννης δὲ] Haec usque ad pag. 158. lin. 25. παρεσκεύασε. Combefisius vertit apud Pag. IV. 33.

Pag. 158. lin. 13. ὑποθεῖς, substratis] Combefisius subtractis, mendo opinor operarum.

Ibid. lin. 20. τοῖς τε τῶν δαφνῶν κλάδοις] Cedrenus ipsum populum coronatum Imperatori obviam processisse auctor est II. 682. C. ὑπέδεξαντο στεφανηφοροῦντες. Sic enim legendum, Codd. quoque consentientibus, non στεφανηφοροῦντα.

Ibid. lin. 24. τὰ τῆς βασιλείας — παράσημα] Agathias 32. D.

IN LIBRUM X.

P. 249 Pag. 160. lin. 1. Θερείας δὲ ὥρας ἐνισταμένης] Complectitur is liber gesta annorum 973. et 974: nam silet Leo de initio belli, obsidioneque Amidae a. 972. a Temelico Melehi, ut Armeni scribunt, suscepta, de qua v. *Détails de la première expédition des Chrétiens dans la Palestine, traduits de l'arménien*

français par F. Martin, in Magasin Encyclopédique, Septembre 1811. Cum annalib. Armeniis egregie consentit Abulpharajius Hist. Dynast. 315. B. qui Romanos ab ipso Domestico ductos, Domesticumque captum esse scribit. Ad annum sequentem 973. pertinent expeditio Mesopotamia Tzimiscæ (Leo 99. C.) Basilique Patriarchæ depositio, de qua 100. D. ad annum 974. expeditio in Syriam, et cometae ortus (vide 104. A). Tzimiscem Constantinopoli ebiisse die x. Ianuarii a. sequentis 975. ex Leone dilucide demonstrat Pagius Critic. IV. 37. A.

Pag. 162. lin. 2. χρυσοστικτοῖς ὑφάσμασιν] Χρυσόστικτος B non est in Lexicis: Leo fortasse habet ex S. Clemente Alexandr. Paedag. 160. B. χρυσοστικτοὶ τε καὶ χελώνης [f. χελώναις] πεποικιμέναι κοίτης κλισιάδες. Χρυσοστιγῆς, aequè Lexicis ignotum, legitur apud S. Epiph. De duodecim gemm. II. 227. C.

Ibid. lin. 24. μήτε ὕδωρ βλυστάνουσα] Verbum βλυστάνω, in Lexicis item praetermissum, occurrit in S. Ioannis Chrysost. (cui certe vulgo tribuitur) Orat. iv. De ieiun. VI. 935. 28. phrasi, unde fortasse Leo sumsit: Αἱ τῶν ὑδάτων πηγαί, ἀντλούμεναι, καθαρώτερον τὸ ὕδωρ βλυστάνουσιν. Nam perperam legere nonnulli volunt βλύζουσιν. Item Orat. in turtur. VII. 266. 14. ἐν μέσῳ τῆς καρδίας βλυστάνων φιλόχριστα νάματα. Inveni praeterea substantivum peraeque Lexicis ignotum, ἡ βλύσις τῆς ζωῆς, *fontes vitae*, in Theophylacti Bulgariae archiepisc. Comment. inedito in Psalm. ad verba, παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, Psalm xxxvi. 9. vel C (alii enim aliter numerant) xxxv. 10. A verbo βλύζω deduci βλύδιον, *ius*, atque inde *brodium* Latinorum, Salmasius autumat ad Hist. Aug. 412. A. Ubi Leo βλυστάνω, ibi Agathias usurpat ἀναβλύζω, 126. B.

Pag. 163. lin. 9. Τηρικαῦτα καὶ] Quae sequuntur a Combesiaio versa sunt IV. 37.

Ibid. lin. 22. καὶ ταύτῃ μὴ ἀπεκδυόμενος] Sic cum dativo construit Leo, mire sane: accusativo iungunt S. Paulus Epistola ad Coloss. II. 15. III. 9. Iosephus Antiq. Iud. 204. D. S. Gregorius Nyss. De virginit. II. 583. D. S. Basilius Epist. lxxxii. ad Patrophium II. 908. C. Origenes Homilia ix. in Ierem. 106. B. De vi et constructione verbi multa collegit vir reverendus Ioann. Fr. Schleusnerus Lexico in Nov. Test. I. 255. C.

Pag. 164. lin. 3. τὰς ἀναγωγὰς καὶ ἀναστροφὰς τῶν ἀνδρῶν] Si utcumque ἀναγωγῇ tueri velis, melius, opinor, fuisset vertere, *in disciplinis et conversationibus*: nam ἀναγωγῇ interdum pro *disciplina* sumi notum est, ἀναγωγεὺς pro *eductor*, sensu etiam physico, *qui sursum tollit*. Nihilominus malim legere τὰς ἀγωγὰς, *rationibus, institutis*: hoc enim valere ἀγωγή, scriptt. Chri-D stianis copiose docent apud Suicer. Thesaur. Eccles. I. 72. D. et Schleusner. Lex. in Nov. Test. I. 38. B. congesta exempla, quae facile esset augere infinite: confer quae erudite disputant de hac

voce Rouhier *Explication de quelques marbres antiques* etc. 36. et praecipue Weesselingius Diatribe de Iudaeorum archontibus ad inscript. Berenicensem 13. A. Eadem vox, ut unum locum e multis commemorem, occurrit Canonib. Concil. Quinisexti III. 1697. B. ὅπως τε τῇ ἐν τῷ μεταξὺ προνοεῖται ἀναστροφῇ. Vertit Gentianus Hervetus, *quomodo eius quae intercedit vitae rationis conversionisque curam gerat*. Praetulerim genitivum, τῆς ἀναστροφῆς, cum interpretatione hac: *quam providenter curat eam vivendi rationem, quae* (inter admissum peccatum et actam poenitentiam) *intercedit*. Eadem est significatio verbi ἀναστρέφεισθαι, *versari*. Quo sensu S. Ioann. Chrysost. Homil. LVIII. in S. Matth. I. 624. E. ait, ἀναστρεφόμενων αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· nam idem paulo post 626. C. ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διατριβόντων, *illis in Galilaea commorantibus*: quanquam illud alii aliter expo-

P. 250 suerunt. Nota praeterea significatiōnem rariorem vocis ἀγωγή, *vices*. S. Ioann. Chrysost. Homil. LXXXVI. in S. Matth. I. 889. C. καθ' ἑκάστην ἀγωγὴν καὶ τρίτον καὶ τέταρτον εἶσθε φωνῶν δ' ἀλεκτρονῶν, *quavis vice*. Et paulo post D. πρὶν ἢ γὰρ τὴν μίαν ἀγωγὴν ἀπαρτίσαι τὸν ἀλεκτρονῶνα, *antequam unam cantandi vicem gallus absolvisset*, ut vertit Anianus. Item Euthymius Zigabenus Panoplia Dogmatica 430. C. τρίτῃ ἀγωγῇ εἰς τὴν πόλιν ἐπανελδόντα. Etenim non necesse arbitror, ut legamus in his locis ἀναγωγὴν, quod caeteroqui saepe respondet *repetitioni* Latinorum.

Pag. 165. lin. 3. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν] Si pronomēn τοῦτον demis, duo fere notat locutio κατὰ καιρὸν. Primo, quando, retenta in καιρὸς significatione *opportunitatis*, idem est quod ἐν καιρῷ, *tempestive, ex tempore*. Quo sensu adhibent, praesertim praefixa particula μὴ, Theophrastus Hist. plant. 98. C. ἐὰν μὴ κατὰ καιρὸν τὰ πνεύματα — γένηται· De causis plantar. 273. D. τὰς μὴ κατὰ καιρὸν βλαστήσεις· 339. A. ἂν μὴ κατὰ καιρὸν τὰ πνεύματα — γένηται· 347. B. ἢ ἰσχυρότερα, ἢ μὴ κατὰ καιρὸν· C. ἐὰν δὴ τις βμὴ κατὰ καιρὸν — χρησθήται· alique multi. Deinde, quando dicimus, δ κατὰ καιρὸν, v. c. στρατηγός, *qui tempore illo vel fuit, vel erit, praetor*. Nam usurpatur et de praeterito tempore, et de futuro. De praeterito a Cyrillo Scythopolitano Vita S. Sabae III. 303. C. οἱ κατὰ καιρὸν κρατεῖνται [l. κρατεῖνται· vid. Ducang. Glossar. sub h. v.] καὶ βίβλικες τῶν κατὰ Παλαιστίνην δημοσίων — ἡναγκάσθησαν κ. τ. λ. *qui pro tempore exactores et vindices fuerunt publicorum Palaestinae tributorum*. De futuro Sultanus Aegypti Epist. apud Cantacuzen. III. Hist. 757. D. οἱ κατὰ καιρὸς ἐχόμενοι [l. ἐρχόμενοι] εἰς τὴν προσκύνησιν τὴν ἀγίας ἐκείνης, De praeterito simul et futuro Epist. Gregorii Papae ad Leonem Isaur. Imp. Act. Conc. IV. 11. C. οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ κατὰ καιρὸν ἐν Ρώμῃ διὰ τὴν εἰρήνην καθέχονται· ubi mendum corrigendum in versione Latina. Quem locutionis κατὰ καιρὸν sensum, in inscriptionibus Latinis quoque saepe obvium, ubi

dicitur, qui per tempora fuerint (vid. Inscriptt. antiq. Basilicae S. Pauli Tab. xviii. A.), sed hunc sensum minus bene percepisse Kusterum arbitror Suid. I. 16. C. ubi haec de Agathia, ὃν [f. ὄν] αὐτὸς συνῆξεν ἐκ τῶν κατὰ καιρὸν ποιητῶν, sic reddit: quae ipse ex recentioribus poetis collegit. Malim, quae ipse collegit ex poetis, qui singulis aetatibus, sive temporibus, floruerunt. Neque felicius Montefalconius apud Cosmam Indicopleust. Topographia Christian. II. 293. haec de Deo: ὅστις καὶ νόμους ἡμῖν δέδωκε, κατὰ καιροὺς ὀπτανόμενος, πρὸς βοήθειαν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας, qui quodam tempore visus, ad infirmitatis nostrae auxilium leges nobis tradidit: sensus est, qui variis temporibus apparens leges nobis dedit ad nostrae infirmitatis auxilium: id quod Cosmas ait 294. A. κατὰ καιρὸν ὀπτανόμενος, πρὸς τὰς παρὰκαιμένους χρείας: ubi recte interpretes: vario tempore pro instantibus necessitatibus viduus. In Concilio Trullano quoque seu Quinisexto III. 1647. D. τοὺς ἐκ Πώμης κατὰ καιροὺς ἀποσταλέντας, vetus versio omnino non illum expressit sensum.

Ibid. ead. lin. δίδου μοι ἄνδρες] Simile fere mōnstrum Emmaunte in Palaestina exstitisse Theophanes auctor est Chronograph. 60. A. Alios portentosos partus, geminis in unum concretis, enumerant Leo Grammatic. Chronograph. 508. C. Zonaras II. 192. A. Michaël Glycas 301. D.

Ibid. lin. 17. αὐτὸς τοῦ ἥρος ἀναλάμπαντος] De hac expeditione Syriaca, a. 974. suscepta, vide ipsius Tzimisceae laureatas plenas rerum, ad Achod Schahin Armeniae regem datas, in *Détails de la prem. expéd. des Chrétiens dans la Palestine, traduits de l'arm. en français par F. Martin*, in *Magas. Encyclop. Septembr.* 1811. p. 22 — 34. operaeque pretium erit, singula capita epistolae cum narratione Leonis conferre.

Ibid. lin. 20. προφητικῶς εἰπεῖν] Quemadmodum προφηταί apud scriptores ecclesiasticos non solum sunt prophetae, sed etiam doctores quilibet rerum sacrarum (vide Suicer. Thea. Eccles. II. 872. A.), ita προφητικῶς εἰπεῖν vel προφητικῶς φάνας nonnunquam vertendum est, ut cum divinis doctoribus loquar, P. 251 loco ex S. Scriptura generatim, non ex propheta aliquo, allato. Gregorius Presbyter Vita S. Gregorii Nazianz. I. cxxx. C. τῶν προφητικῶν ἀξίους φωνῶν· subiuncto loco e Psalmo xlv. Anonymus Vita S. Bacchi iunioris 96. C. ἐκλεξάμενοι, προφητικῶς εἰπεῖν, παραβόησθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον κ. τ. λ. qui locus item exstat in Psalm. lxxxiii. 11. Simeon Metaphrastes Vita S. Ignat. Antioch. 143. B. Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαόν, προφητικῶς εἰπεῖν, περὶ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ δικαίου· verba, ad quae alludit, sunt Exod. xxxii. 35. Item legitur προφητικῶς in Eusebio Contra Marcell. 43. A. 49. D. 82. A. apud aliosque complures, ubi verba, quae afferuntur, apud Prophetas proprie sic dictos non exstant. Interdum tamen intelliguntur ipsi prophetae. Velut apud Gre-

gorium Presbyt. Vita S. Gregorii Nazianz. I. cxliij. A. προφητικῶς εἰπεῖν alluditur ad Iesaiam xxx. 17. Vel Concilio Oecumen. septimo in refutatione definitionis Iconoclast. IV. 328. E. προφητικῶς φάναι, ἀνατίσον ἄγλου καὶ βεβήλου οὐ διέστειλαν. Ubi praeterea vertendum non, ut prophetice fateamur, quod dedit vetus interpres, non animadvertens esse locum Scripturae sacrae, sed: ut prophetae [Ezechielis xxii. 26.] verbis utamur.

Ibid. lin. 21. Ἐνταῦθα φρουρῶ προσβάλλει] Ista, usque ad verba ἐκ βάρων ἀνήγειρεν, ante Bandur. Imperio Oriental. II. 481. B., apud quem Συρᾷ legitur et Μεμπετζέ, iam Ducangius vulgaverat Nött. in Zonaræ Annal. II. 107. D. non sine minutis mendis, quae tamen tanti non sunt, ut sigillatim exagites. Ad hanc expeditionem Syriacam Tzimisca, a. 974. susceptam, Elmacinus Hist. Sarac. 233. C. perperam refert expugnationem Antiochiae, factam a Burza a. 969: vide supra 49. D. et 221. A.

Pag. 166. lin. 18. Ἐντεῦθεν ἀπάρας] Haec usque ad finem capitis V, ὡς μοι ἦδη δεδήλωται, 103. D, et utraque lingua apud Bandurium II. 480. B. et Graece duntaxat in Ducangii Nott. in Zonar. II. 103. C. Sed ibi, ut alia minuta menda taceam, verba τὴν εἰκόνα, quae leguntur in hac ed. pag. 167. lin. 4. una cum linea 5. integra non sine aliquo perspicuitatis detrimento omissa sunt, opinor quod voces repetitae παραλαβεῖν et παρεληφέναι Ducangii describentis oculos turbarent.

Pag. 167. lin. 6. τὸν δὲ τῶν δημορρήσκων] Ducangius τῶν δὲ τῶν, male.

Ibid. lin. 7. πρὸς ἐνώπια] Vocem Homericam ἐνώπιον (Iliad. Θ. 435. N. 261. Odys. Δ. 42. X. 121. vide Heynium virum immortal. Obs. ad Iliad. v. 491. B.) non intellexit Banduri, sic vertens, coniectis oculis in ea, quae a fronte sibi obiecta erant.

Ibid. lin. 8. ἀνατεθειμένην] Ducangius ἀνατεθριμμένην [sic].

Ibid. lin. 19. ἀποτρέψασθαι] Ducang. ἀποτρέψασθαι.

Ibid. lin. 20. προσβολῇ] Ducang. προσβολῇ, et paulo post, D. lin. 3. τοὺς δὲ δυσμενεῖς· item lin. 5. εἰσπηδήσαι τε τῶν Ἑβραίων ἐστὶν. Quae sequuntur omittit, usque ad verba, καὶ τ. μεγαλοπρεπῶς· quae item ex Codice restituenda.

D *Pag.* 166. lin. 5. πολιορκεῖν ἐξ ἐπιδρομῆς] Dictio ex Agathia 50. A.

Ibid. lin. 9. εὐχέλμερον] Occurrit εὐχέλμερος hoc fere sensu apud Arist. De rep. II. 438. A. quanquam vocem eam eicere inde volebat Muretus Variis lectt. in Thesaur. crit. Gruter. II. 112. B.

Ibid. lin. 20. ἐφ' ὅλαις ἡμέραις ἐπεποιήτο τὴν ἐπιτολὴν ὀγδοήκοντα] Cedrenus II. 683. B. visum esse ait a mense Augusto ind. III. ἕως Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς τετάρτης ἰνδιέκτου. Sic enim demonstrant Codd. legendum esse, non ἕως ὀκτώ μηνῶν τ. τ. i. quod est in caso.

Pag. 170. lin. 4. κατὰ τὴν Παγκάλειαν παρατάξαι] De

hac rebellione Bardae Scleri, quae fere ab obitu Tzimiscæ a. 976. ad a. 981. perduravit (quo anno incipiunt Basilii Imp. expeditiones contra Bulgaros), vide Cedren. II. 692. D. Pagi Crit. ad Ann. Baron. IV. 38. A. et 45. A. Le Beau *Histoire du Bas - Emp.* XVI. 230. A.

Pag. 171. lin. 8. ἡνέχθη κατὰ τῶν Μουσῶν] De infelice hac expeditione Basilii contra Bulgaros a. 981. suscepta cf. Cedren. II. 695. B.

Ibid. lin. 13. τῇ κακοπραγίᾳ τῶν στρατηγῶν] Habet vox κακοπραγία apud Graecos significationes tres, quas cum neque Sui- P. 252
cerus neque ullus alius, quod sciam, distinxerit, hic paulo copiosius expediām. Prima, de qua sola adhuc Lexicographi egerunt, est, *miseria, res adversae*, quo sensu boni scriptores multi vocem usurpaverunt: Iosephus Antiq. Iud. 43. C. 54. A. 103. C. 112. C. 460. F. De bello Iud. 743. D. 847. C. 856. D. 858. D. 975. C. Plutarchus Coriolan. 230. E. Lysandr. 434. D. Demetrio 914. B. M. Anton. 923. B. Eusebius Praepar. Evang. 386. D. Philistus apud S. Clement. Alex. Strom. 260. D. Artemidorus Onirocrit. 234. C. S. Basilii Epist. cclvii. ad Eusebium Samosatē. II. 1028. S. Gregorius Nyssen. Orat. contra fornicarios III. 262. A. S. Ioannes Chrys. Orat. xxx. de ascensione Domini VII. 331. 27. S. Isidorus Pelusiota lib. V. Epist. lxxix. 19. C. et, qui in primis ea voce delectatur, Philo De Cherubim 87. F. G. De sacrificiis Abelis et Caini 116. F. Quod deterius potiori insidari soleat 140. G. De agricultura 154. E. 163. B. Quod Deus sit immutabilis 234. E. De confusione B linguarum 251. D. De Abrahamo 281. E. 300. G. De migratione Abrahami 327. B. De congressu quaerendae eruditionis grat. 333. G. De Ioseph. 425. G. 431. E. 434. F. De somniis 450. G. De vita Mos. 524. D. De creatione principis 563. G. De decalogo 579. A. De specialibus legg. 619. B. De mercede meretricis non accipienda 668. C. De praemiis et poen. 714. A. De execratione 723. D. 725. G. In Flacc. 750. F. 760. C. 763. D. 765. C. G. 767. A. Altera significatione apud scriptores Christianos aut Iudaeos: *actio reprehendenda, peccatum*, idque modo generaliter, quod aiunt, modo speciatim. Iosephus Antiq. Iud. 14. A. ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ. S. Clemens Alexand. Strom. 738. A. πᾶσα μὲν οὖν ἡ διὰ τοῦ ἐπιστήμονος πράξις, εὐπραγία· ἡ δὲ διὰ τοῦ ἀνεπιστήμονος, κακοπραγία. S. Gregentius Tephrensensis Disputat. cum Herbano Iudaeo 124. A. οἱ νοῦς καὶ ἡ καρδία [nempe, *corrumpuntur*] ἐπὶ ἄλλοτριῶν κακαπραγιάων. Palladius Vita S. Ioann. Chrysost. 59. B. ἀνευδιδάξαι τὰς αὐτοῦ κακοπραγίας. Speciatim videtur significare *peccatum interius*, hoc est, pravam operationem in mente nostra. Ita S. Marcus Eremita De baptismo I. 921. C. fieri non posse scribit, ut ἐκτός ἡμετέρας κακοπραγίας prolixè confabulemur cum eo, quem ex intimo corde oderimus. Sumitur quoque pro corporum commixtionibus vetitis. S. Epiphanius Adversus

haeres. I. 98. B. τὰ αἰσχροῦ ἀποκαλύπτων τῶν τὰς κακοπραγίας ἐργαζομένων. Et 522. B. τὴν τῆς κακοπραγίας ἐργασίαν. Tertia significatio, qua Leo quoque utitur in loco nostro, est, *malignitas, pravitas*, ut iam non sit actus, sed habitus. Quo sensu videtur vox hellenistica. Legitur sic certe Sapientia Salomonis v. 24. καὶ ἡ κακοπραγία περιτρεῖται θρόνους δυναστῶν. Versio vulgata: *et malignitas evertet sedes potentium*. Artemidorus Oniocr. 239. A. θεῶν πανουργίαν ἢ κακοπραγίαν. Iosephus Antiq. Iud. 667. E. de Caio Cesare: σκαιός τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφικνήμενος. Vita S. Nili iunioris 104. C. πᾶσι κοινὸν τὸ τῆς κακοπραγίας ἀβούλευμα. Neque fere dubito quin ita intelligendus sit anonymus in Martyrio SS. Eustathii, Theopistes ac liberorum 24. B. qui S. Eustathium sic in precibus conquerentem facit: τὰ γὰρ ἄθλια νήπια εὖ οἶδα ὅτι διὰ τὴν ἐμὴν κακοπραγίαν [ob pravitatem meam] θηριόλωτα γηγόνασι. Combefisius minus bene, *quae mea est misera sors*.

Pag. 172. lin. 8. Τεκμήριον τοῦτο σαφές] Proposui in margine τούτου. Sed Leonem fortasse in errorem impulit studium imitandi Agathiam 48. D. et 133. C.

Ibid. lin. 10. αὐθήμερόν] De prosodia huius vocis si quis quaerat, analogia videtur tueri in adverbio scripturam αὐθήμερόν sicque habent et Cod. noster et scriptores plerique (velut unus Plutarchus Poplic. 108. E. Fab. Max. 179. F. Paulo Aemil. 268. C. Aristid. 321. C. 331. E. Pyrrho 389. F. Agide et Cleom. 811. A. Dione 959. C. Stóicos absurdiora dicere quam poëtas 1058. B. Leo grammat. De expugnat. Syrac. supra 180. A. item Thucydides, Aristophanes, Iosephus, Eusebius, Agathias, unde opinor P. 253 Leo sumsit 15. D. 42. B. 84. C. 100. D. 125. C. 169. C. 171. A. aliique prope innumeri) et Lexicographi maiore ex parte. Contra αὐθήμερον S. Antiochus De iracund. I. 1065. B. De inobedientiā 1088. C. Achmetes Oniocr. 112. D. (sed 275. A. αὐθήμερόν). Eustathius Antiochenus De anima et contra Arianos, apud Eustratium Presbyterum De operatione animar. post mortem 499. A. Theodorus Studita De sancta cruce 290. B. Hedericus Lexico manual. (edit. certe a. 1767. 8.) 374. B. Apud LXX. interpretes, quando respondet hebraico עַל־הַיּוֹם, *eo ipso die*, acuitur, velut Proverb. XII. 17: quando valet עַל־הַיּוֹם, *die suo*, i. e. die pacta et constituta, ut Proverb. XII. 16, scribitur προπαροφύτωνος. Quem disparilem acuendi rationem secundum diversitatem significationis tum Clementem Alex. retinuisse video Strom. 397. B. tum multos eorum, quos memini: nec tamen omnes. Quapropter, quod temere fortasse evenit, ut stabile praeceptum Bobtrudere hic nolim.

Ibid. lin. 17. τὰ αὐτῷ διαφέροντα] Mirum, ut huius verbi vis fugerit interpretes caeteroquin non indoctos. Notum est Graece dici διαφέρει μοι τοῦτο, *hoc ad me pertinet*. Inde accidit, ut,

quemadmodum senescente latinitate locutio, *res ad me pertinet*, synonyma facta est illi, *res mihi est propria* (unde verba barbara *appertinere* et *appartenire*), eodem modo apud Graecos sequioris aetatis τοῦτό μοι διαφέρει significet, *hoc meum est*. Apud Palladium Vita S. Ioannis Chrysost. 81. C. episcopus Imperatori dicit, ἡ γὰρ πόλις σοι διαφέρει, *civ. tibi est*, h. e. *tu es civitatis dominus*. S. Isidorus Pelusiota Epist. cxcxi. ad Titianum, 104. C. τὸ οὗς τοῦ οὐλάνου ἀπέχευε, τοῦ τῷ ἱερεὶ διαφέροντος, *qui ad sacerdotem attinebat*, vertit Iacobus Billius. Horapollō Hieroglyphicis 18. B. ἡ μονόκτερος καὶ ἰδιόμορφος, ἣν Ἐκμῇ διαφέρειν ἐνόμισαν. Mercerus non male, *Mercurio sacrum esse*. Item bene interpres Concilii Oecum. sexti, III. 1297. B. ἐν ἐνὶ μετὰ-τω, διαφέροντι τῇ μονῇ Χρυσοπόλεως· *in uno metato, iuris monasterii Christopoleos*: quanquam error sit in novissima voce. Contra pessime Godefridus Tilmannus in S. Antiocho Homil. lxxvi. de veritate I. 1127. D. τὸ γὰρ ψεῦμα τῷ δυσμενεὶ διαφέρει, *mendacium hosti [hominum, h. e. Diabolo] proprium est*, sic vertit: *nihil enim ab hoste humanae salutis differt mendacium*. Nec rectius vetustus interpres supplicationis clericorum et monachorum Antiochiae in Concilio Cptano sub Mena II. 1320. C. in phrasi, illi Leonis non absimili: τὰ διαφέροντα αὐτῇ [ecclesiae] σκοπεῖν, *ea, quae ipsi Ecclesiae conferunt, dissipando*. Scribe, *bona eius*. Melius interpres assecutus sensum est Actione tertia Concilii eiusd. II. 1241. C. παρεγενόμεθα καὶ ἐν τῷ προαστείῳ τῷ διαφέροντι τῷ αὐτῷ Πέτρῳ, *ivimus ad suburbanum, quod pertinet ipsi Petro*: nisi quod pronomen αὐτὸς, *ipse*, cum ὁ αὐτός, *idem*, male confuderit, Romanaeque aures pertinere alicui aegre ferre possint. Ita inferius quoque 1241. D. ἐν προαστείῳ διαφέρουσιν αὐτῷ τε Ἀνθίμῳ καὶ Πέτρῳ, *in suburbis pertinentibus ipsi Anthimo et Petro*, scribere saltem oportebat *ad Anthimum et Petr.* Sed apud Stephanum Byzant. De urbibus 78. B. νῆσος διαφέρουσα μὲν τῷ πανσυνήμῳ πατρικίῳ, *insula propria illustri patricio*, Berkelius tantum non ridicule vertit, *insula quaedam est eximia apud celeberrimum patricium*. Et in Theophylacto Bulgariae Archiepisc. Epist. xxvii. ad Michaël. Chalcedon. viii. 848. D. ἐνορία τις ἐστὶ, τῇ καθ' ἡμῶν ἀρχιεπισκοπῇ διαφέρουσα· interpres Latinus Vincentius Marinerius: *Est quidam loci terminus, a nostro archiepiscopatu diversus*. Verte, *n. archiepiscopatus proprius*. Item Epist. xxxiii. ad Ioannem Grammat. VIII. 864. C. χωρίον τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ διαφέρον, *περὶ τὸν Βασιλεῖον διακείμενον*. Interpres, *locus a nostra ecclesia diversus*. Emenda ut supra, *l. eccl. nostrae proprius*. Possum, si liberet, pluribus exemplis lapsus eruditorum, huius quoque aetatis, in eadem voce patefacere. Ne longus fiam, illud duntaxat addam, primo, dici non alio sensu οἱ διαφέροντες, *nos proches, die Angehörigen, propinqui*. Artemidorus Onirocr.

149. A. συνέβη τοὺς πλείονας τῶν διαφερόντων τοῦ θεασαμένου
τὸ ὄναρ νοῆσαι. Deinde, vetustum esse illum usum verbi δια-
P. 254 φέρω, aut certe primis saeculis religionis nostrae non incogni-
tum, testari inscriptiones duas a Iac. Gronovio relatas Memoria
Cossoniana 144. B. Alteram No. xvi:

TOTTO. TO. ANΓEION. ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΑΤΡ. ΘΕΟΚΤΙΕΤΩ.
ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ.

Hic locus est Aurelio Theoctisto, Marcelli F.

Alteram *ibid.* No. xvii. in qua, voce penultima, legendum vi-
detur ΑΤΤΟΤ:

ΑΥΤΗ. Η. ΣΟΡΟΣ. ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΠΟΛΥΚΑΡΠΩ. ΤΗΟΔΑ-
ΚΩΝΩ. ΚΑΙ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ. ΗΟΥ. ΠΑΛΛΑΔΙΑ.

Haec arca est Polycarpo subdiacono, et uxori eius Palladiae.

Inscriptionem secundam Christianam esse patet, priorem creden-
dum est. Positas opinor saeculo secundo, aut tertio.

Pag. 174. lin. 17. γνώματεύων ὅτῳ τρόπῳ] Scripsi *medi-*
tans: fortasse paulo magis ad sensum Leonis fuisset, *vertere* hic
et 5. C. *explorans*: apud Agathiam certe γνώματεύω est hac no-
Bitione 25. C. γνώματεύσαντας ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ βουλευόμενα τῶν πο-
λεμίων. Apud euudem 20. D. et 119. C. vertitur *perpendens*:
116. A. *pensitans*.

Pag. 175. lin. 10. τῆς Χερσῶνος ἄλωσιν] Haec est illa
Chersonis a Wladimiro Magno occupatio, quam Nestor Annal.
105. B. version. Scher. a. Christi 988. accidisse auctor est. Ad
illustrandas res temporum illorum pertinent fortasse epistolae
dicam an commentarii fragmenta, servata in Cod. saec. x. exeuntia,
S. Basilii, Phalaridis, S. Gregorii Nazianzeni epistolas varias
continente. In hoc igitur Codice, qui fuit Bibliothecae Regiae,
possessor, qui et legationem circa Danaprim (vide infra 254. D.)
obivit, et oppido praefuit (257. D.), litteris minutis perplexisque
admodum, nec multo quam Cod. ipse recentioribus folia duo va-
cua. illeivit, multis verbis mutatis, inductis, superscriptis, ut
dubitare non queas, eum hunc Cod., ut est exiguae molis, in
expeditionibus secum portasse, pagellisque eius vacuis ad episto-
C las commentariosque meditandos esse usum. Dabo fragmenta quo
ordine sunt in Cod.: tametsi legationem, de qua statim, non nisi
post bellum (vide alterum fragmentum 256. D.) accidisse facile
dicas. Prius sic incipit imperfecte, de Danapris traiectu, gla-
cierum fragmentis lintres transmittentium infestantis: .. δυσχερὲς
κατήγετο, καίτοι μὴ πλείους τριῶν ἀνδρῶν ἐκαστον σφῶν δεχομέ-
νον· οὕτω πάνυ φανότατα ἦν. Ἄλλ' οὐδὲ ταῦτα ὁμῶς χάραν εἶχε
παρὰ τῷ φεύματι· πολλά γὰρ αὐτῶν ἐπὶ μεγίστοις πάγοις δυοὶ συν-
ηράσσετο καὶ ξυνέπιπτε· καὶ ὅσαχού τοῦτο ξυμβαίη, ἐκπηδῶντες")

*) ἐκπηδῶντες Cod.

τοῦ πλοίου οἱ ἐν αὐτῷ *) τῷ πάγῳ καθήντο, καὶ ὡς ἐφ' ὀλκάδος ἐφέροντο. "Ενια δὲ αὐτῶν καὶ κατέρραξεν ὑποβρύχια· οὕτως ἄρα D χαλεπαίνων ὁ Δάναπρις ἐτύγχανεν. Ἡμεῖς δὲ αὐτοῦ χαλεπωτέρον καὶ ἐπὶ πλείστον προσεδεχόμεθα, καὶ ἡμεν ὥσπερ ὀργιζόμενοι κατ' αὐτοῦ, τῷ μὴ πεπῆχθαι. Καὶ οὐ πολλὰς πῶ ὕστερον ἡμέρας τὸ ὕδωρ ἀπανταγῇ πέπηκτο, καὶ ἐπὶ μέγα ἦν ἰσχυρόν· ὡς καὶ περὶ καὶ ἵπποις ἀφόβως ἵνα κατὰ τοῦ ρεύματος, καὶ ἀγῶνας ὡς ἐπὶ πεδίῳ ἀνδρικῶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ καθάπερ τις θαναματοποιῶν ὁ Δάναπρις ἐδέδεικτο, βαρὺς μὲν καὶ χαλεπὸς τὸ πρὶν αἰωρούμενος**), καὶ μονονουχὶ τοὺς εἰς αὐτὸν ὀρῶντας πάντας φοβῶν· μετὰ δὲ μικρὸν ἀνεῖναι τε, καὶ τοσοῦτον μαλακισθῆναι, ὡς ὕφ' ἀπάντων παλῆσθαι τε καὶ καταπεπατησθαι, ὑπόγειός τις ὥσπερ εἰ δεικνύμε- P. 255 νος, ὑπὸ καταδυσὶν τινα ἑαυτὸν καθιδρύσας. Οὐ γὰρ ὕδασιν οὕτω νάουσιν ἑώκει τὰ ρεύματα, ἀλλ' ὄρη σκληρά***) τινα καὶ λιθά- δη μᾶλλον ἐδέδεικτο. Τί γὰρ ἴσον ἢ τοῖς τοῖς καταφερόμενον ἐκεῖ- νο καὶ ὕδατι; (B.) "Ὅθεν ἡμῖν τὸ κατηφές εἰς χαρὰν μεταβέβλητο· καὶ χεῖρας ἀνακροτήσαντες ἱκανῶς προσέμεν, κατὰ πέλαγος ἱππα- σάμενοι. Ἀκολούτως τε διαβάντες καὶ κατὰ τὴν κώμην γενομένοι τὴν Βοριῶν, πρὸς εὐωχίαν ἐτράπημεν καὶ ἵππων ἐπιμίλειαν, ἥπο- B ρημένων καὶ αὐτῶν καὶ καταπεπονημένων ὡς πλείστον. Κἀκεῖ ἡμέρας ὅσον ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς διατρίψαντες, ὡς πρὸς τὸ Μαυρό- καστορον χωρεῖν ἡπειγόμεθα. Ὡς δ' ἔτοιμα ἦν ἡμῖν τότε πάντα, καὶ ἐμποδῶν ὑπῆρχεν οὐδὲν, περὶ μέσας νύκτας αὐτὰς (ὅτε καὶ προῖαίτερον ἡμᾶς ἐξορμησάμενοι ἐρχοῖν), ἄρκτου τότε βαρυτάτον πνεύ- σαντος, καὶ χειμῶνος παντός μᾶλλον χαλεπωτάτου καταβράγνεντος, ὡς ἀβάτους μὲν τὰς διόδους οἶεσθαι, μηδένα δὲ ὑπάθριον ζῆν, σχεδὸν δὲ ἀδύνατον εἶναι τὸν μὴ στέγγει σωζόμενον περιεῖναι, δει- C σαντες ἀναπεπαύσθαι καὶ ἡρεμεῖν ἔγνωμεν αὐτοῦ· ἐμοῦ τοῦτο τοῖς συσσίτοις ἐλπόντος, ὡς οὐ δεῖ τῆς οἰκίας ὀπωσοῦν ἐξίέναι, οὐδὲ ἀποκοίτους ἡμᾶς ἐνθένδε γενέσθαι· τοῦ πρώτου τῶν ἄστρον ἐσπέ- ριον φάσιν ἤδη ποιοῦντος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκείνον μετατρεπομένου τοῦ περιέχοντος (Κρόνον δὴ καλούμενον ****)). Καὶ γὰρ ἔτυχεν περὶ τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ διῶν ὕδροχόου, ἡλίου κατὰ τὰ χειμερινὰ διατρέ- χοντος. Ὁ μὲν οὖν χειμῶν ἀρξάμενος αἰετοῦ προῦβαινε χαλεπωτέρος, καὶ ξυνέβη τὰ πρότερον ἡμῖν δόξαντα φοβερά παιδιὰ καθάπαξ πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα δοκεῖν· οὕτως ἄρα λαμπρῶς ὁ χειμῶν διέσχε- πανταγῇ. Ἡμέρας δὲ διατρίψαντες ἱκανὰς, μολὶς ὅψι ποτε καὶ D τῆς πρὸς τὰ οἰκία μνήμη τις ἐπανόδον εἰσῆει, εὐδιεινοτέρου καὶ

*) Videtur deesse aliquid vel hic, vel post οἱ.

**) ἐπαινούμενος Cod.

***) Haec sunt tam intricate scripta, ut nescias utrum σκληρά an σκε- ρὰ legendum sit.

****) Ante verba τοῦ πρώτου legebatur καὶ ὡς ἐκ τῶν ἄστρον ἐμοῖ δέ- δεικται· post καὶ πρὸς illa, τὴν ἑαυτοῦ φύσιν· post περιέχοντος illa, φύσει ψυχρότατος καὶ χιωνώδης [sic] δοκῶν. Quae omnia ab ipso scriptore inducta sunt: verba Κρόνον δὴ καὶ. videntur loco mota.

Leo Diaconus.

τοῦ περιέχοντος δεδειγμένον. (Γ.) Καὶ δὴ ἐξέλημεν, δορυφορούμενοι παρὰ τῶν ἐγγωρίων διαφανῶς, πάντων εἰς ἐμὲ τὰς χεῖρας ἀνακροτούντων, καὶ βλέπόντων ὡς πρὸς οἰκεῖον αὐτοῦ ἑκαστος*), καὶ τὰ μέγιστα εὐχομένων. Τότε μὲν οὖν οὐδὲ πάντας αὐτοὺς ἐβδομήκοντα σταδίους παρημέψαμεν, καὶ ταῦτα πρὸ ἡμῶν ἄλλων διαβεβηκότων καὶ τὸ πολὺ τῆς χιῶνος ἐκκρουσαμένων. Τῇ δ' ὅσπερ

P. 256 ραῖα ἀρξάμενοι χαλεπώτατα προήειμεν, ὥσπερ ἐπὶ πελάγους διαπαλαίοντες κατὰ τῆς χιῶνος. Οὐ γὰρ δὴ γῇ τις ἐδόκει εἶναι, οὐδὲ χιῶν συνήθης· ἀλλ' οἱ μὲν ἵπποι μέχρις τραχήλων οὐχ ἐπαρῶντο· πὰ δ' ὑποζύγια, καίπερ τελευταῖα ἀκολουθοῦντα ἡμῖν, διεφθείρετο, καὶ αὐτοῦ πολλὰ καταλέλειπτο. Τετράπηγος γὰρ ἡ χιῶν ἐλέγγο, καὶ χαλεπῶς διαβατὴ ἦν. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἀκολουθῶν ἀφώρμησαν οἰκαδὲς, μείζον ἢ κατ' ἀνθρωπίνην δύναμιν τὸ ξύμβαν οἰηθέντες. Καὶ ἦν γὰρ τι τῶν οὐ ξυντρόφων τὸ χαλεκόν, πολλαχόθεν τῶν δυσχερῶν ἐπιόντων· χιῶνος μὲν βαθείας οὕτως

B καὶ πυκνῆς κάτωθεν, ἄερων δὲ βαρυτάτων ἄνωθεν ἐμπνιόντων. Ἀνακωχῆς δ' οὐδαμῶθεν προσδοκωμένης, οὐδ' ὅθεν τις ἄμεινα σχολή τεκμαιρομένης (τὰ γὰρ πάντα ἀνωφελῇ καὶ ἀνύγητα πως ἐν τοῖς τότε δεινοῖς ἐδέδεικτο), οὐκ ἦν πυρὰ καῦσαι, οὐδ' ἀνακατασθαι πρὸς ἀκαρῇ χώρᾳ**) ἡμῖν ἡ χιῶν ἐνειδίδου. (Δ.) Εὐναὶ δὲ τὴν νύκτα αἱ ἀσπίδες προσήεσαν***)· πάντα ἡμῖν ἐκείναι καὶ κλῖναι καὶ ἐπικλῖναι νομιζόμεναι τὰ λαμπρότατα. Ἐν γὰρ αὐταῖς τὰ σώματα ἀνεπαύομεν ἐπὶ πυρᾷ, καίην γ' οὐ λαμπρᾷ. Τῆνον†) δὲ καὶ τὰ ἐξ ὄνειρων φαντάσματα, ὥσπερ φοβηθέντα καίεναι, πάντα

C ἀπέστησαν. Ἀντεῖχε δ' οὐδεὶς ἄλλου κάλλιον††)· πάντες δ' ὥς ἐν κοινῇ συμφορᾷ ὁμοίως καὶ ψυχὰς καὶ σώματα διτιθέμενοι. Ἐμακάρισέ τις τοὺς τεθνηκότας, ὡς τοῦ φροντίζειν ἅμα καὶ τοῦ ποιεῖν ἀποστάντας· ἐσχετέλασεν ἄλλος κατὰ τῶν ἐσομένων, τοίοις ἄρα καὶ αὐτοὶ δεινοῖς τὸ ζῆν ἐκμετρήσουσιν. Οἱ δὲ πρόσκοποι ἐξέκαμον καὶ αὐτοὶ, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ κωλύμενοι, καὶ προΐναι οὐκ ἴσχυον, ἀσφαῶς οὕτω πορευόμενοι κατὰ τῆς χιῶνος. Τὸ δὲ

D δὴ χαλεπώτατον, ὅτι καὶ διὰ πολέμιας ἐπορευόμεθα γῆς, καὶ οὐδ' ἐκ τούτου ἀδεᾶ ἡμῖν καθειστήκει τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐν ὁμοίᾳ τῷ, τε τοῦ χειμῶνος καὶ τῶν πολέμων ὑπωρᾶτο κακόν. H. e. . . difficulter applicabant [lintres], tametsi unaquaeque earum non ultra ternos homines caperet: adeo erant mirabiliter exiles. Quamquam ne sic quidem locum invenire poterant in fluctu, multis earum duobus maximis glaciei frustis collisitis atque contritis: quod quoties accidebat, exilientes e lintre qui inerant, in gla-

*) Sic Cod.

**) Supra scriptum est χρόνον, idemque postea inductum.

***) Sic Cod. Num προσῆσαν;

†) Τῆνος Cod.

††) Hic scripta erant haec non absoluta: εἰς οἱ χρόνους ἐξῆσαντες ἔχοντες καὶ θαρσύνειν διακινούμενοι πρὸς ἀλλήλους, σήμερον ἀμβλῖες καὶ κατακλιπώμενοι· ea omnia postea inducta sunt.

*cie considebant, ac velut super oneraria navi vehebantur. Alias lintres vel hauriebantur fluctibus: tam infestum tunc se decla-
rabat Danapris. Nos vero ibi aegre diuque expectavimus, ve-
lut succensentes flumini, quod non esset glaciatum. Nec mul-
tis diebus post erat aqua tum undique gelu constricta, tum
mirifice firma: ut pedites equitesque intrepide per fluxum com-
mearent, certaminaque tanquam in campis strenue ederent. Ita
quasi praestigiatores aliquem se Danapris praebebat, prius
violenter ac saeve elatus, et prope dicam aspicientibus univer-
sis terrorem iniiciens: mirumque eundem brevi tempore submis-
sum fractumque adeo videri, ut illuderent et conculcarent omnes
quasi subterraneum factum, et in latibulum aliquod a seipso
absconditum. Neque enim tantum aquas manantes referebant
fluents, quantum montes asperos et petrosos ostendebant. Et
subter fluens liquor quamam in re aquae vel par vel similis po-
terat videri? (II.) Ita moestitia nostra in hilaritatem conversa
est: complosis manibus proxime accessimus, per aequor equi-
tantes. Transgressi nullo negotio cum in vicum Borion venis-
semus, ad corpus reficiendum iumentaue curanda nos conver-
timus, quae ipsa ex maiori parte aut erant invalida, aut defe-
cerant. Confectis ibi diebus aliquot necessariis ad vires repa-
randas, accingebamus nos Maurocastrum profecturi. Sed iam
paratis rebus omnibus, cum nihil aliud obstaret, ipsa media
nocte (quanquam maturius profectum oportebat), flante tunc
aquilone gravissimo, hieme omnium saevissima se praecipitante,
ut facile crederes, impervia esse itinera, nec obdurare sub dio
ullum, propeque fieri non posse, ut qui tecto non servaretur in-
teritum effugeret, tunc, inquam, formidine commoti subsistere
ibidem nosque continere statuimus. Cuius consilii auctor apud
sodales ego exstiti: non esse ullo modo domibus exeundum, ne-
dum abnoctandum inde: quod princeps sidus (Saturnum voca-
mus) iam ad vesperum in conspectum se dabat, inque simili-
tudinem naturae eius immutabatur aër. Transibat enim tunc
Saturnus circa initia aquarii, sole brumalia signa permeante.
Quare tempestas, ubi semel occooperat, ad maiorem semper sae-
vitiam progressa est, ut quae prius terrifica nobis visa fuerant,
cum subsequentibus collata ludus prorsus viderentur: tam lu-
culenter se hiems quoquoersum diffuderat. Ibi diebus complu-
ribus confectis, vix tandemque cogitatio aliqua domum redeundi
subiit animum, aère quoque serenior se repraesentante. (III.) Ita-
que egressi sumus, ab incolis splendide stipati: omnes me ma-
nibus complosis approbant, me tanquam necessarium unusquis-
que suum respicit, mihi maxima precatur. Hoc die stadia LXX,
neque illa integra, emensi sumus, idque praegressis ante nos aliis,
qui maximam vim nivis iam dimoverant. Postridie eius diei
statim a principio difficillime progrediebamur, tanquam in pe-*

lago contra nivem luctantes. Nulla terra hic videbatur esse, neque nix usitata: equi ad collum usque non apparebant: iumenta, quamvis extremo agmine subsequantia, interibant, multaque ibi relinquebantur. Etenim dicebatur nix cubitorum IV. altitudine, eratque difficillima transitu. Ita multi ex comitibus domum se contulerunt, quod calamitatem vim humanam superare arbitrabantur. Atque erat profecto insueta aerumna, miseriis undique fere ingruentibus: infra tam alta et spissa nix, superne flantes venti inclementissimi. Neque ulla sperari poterat malorum intercapedo, nec unde quis meliorem statum assequeretur (omnia inutilia et infructuosa esse his in malis apparebat), nulla erat facultas ignes accendendi, nec requiescere vel minimum spatium permittebat nobis nix. (IV.) Accedebant noctu scuta pro cubilibus: haec pro omnibus habebamus, et pro stragulis et pro opertoriis splendidissimis. In illis enim corpus ad ignem, nec illum splendidum, refocillabamus. Somnum visa per quietem occurrentia, quasi timentem illa quaeque, universum fugaverant. Neque quisquam magis quam alius ad aerumnas obduruerat: omnes erant ut in communi calamitate aequae et animo et corpore afflicti. Alius beatos praedicabat mortuos, ut iam sensu doloribusque liberatos: lamentabatur alius posteros, quibus miseriis oppressi illi quoque vita essent defuncturi. Item labori succubuerant exploratores nostri, vi mali victi, nec per nivem incerto gradu errantes progredi poterant. Omnium autem acerbissimum erat, quod per regionem hosticam iter faciebamus, neque inde erant res nostrae periculo vacuae, sed pariter hiemis hostiumque violentia timebatur.

Hic imperfecte desinit fragmentum prius. Sequitur post quadraginta circiter folia alterum, eadem intricatissima manu, quod, ut est loco in Cod. posterius, ita praecedenti subiungo: tametsi fortasse ad tempus antecedens pertinet. Gens, cui dux ille, quisquis est, oppidum sibi commissum tradiderit, quae sit, viderint docti, temporum partiumque illarum cognitionem cum prudenti iudicio coniungentes. Rem in Chersoneso Taurica geri declarat mentio Clematum 258. B. facta: scriptura est ligata, quam vocant, saec. X. aut XI. Ἀρχὴν γὰρ δὴ τότε τοῖς βάρβαροις πολεμῆν ἔγνωμεν *) ἢ, εἰ δὲ τι τὰ ληθὲς φάναι, δέξαντες τὸ μὴ φθῆναι ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθέντες, ἀπέστημεν, καὶ αὐτοῖς τὸ δυνατόν ἀντιτετάχθαι διανοήθημεν, πάντας ὁμοίως λεηλατούντων καὶ διασφειρομένων ἀπανθρωπότατα, ὥσπερ τινὰ θηρία κατὰ πάντων τὴν ὁρμὴν ἐνδεικνύντα. Οὐδὲ γὰρ τῶν οἰκιοτάτων φειδῶ τις εἰσῆει αὐτοῖς, οὐδὲ λογισμῷ τινι ἡ κρίσει δικαιο

*) Scriptum est hic, et posterius inductum: Καὶ διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ βάρβαροι τοῦ Ἰστροῦ.

τὸν φόνον εἰργάσθαι προὔθεντο· ἀλλὰ τὴν Μυσῶν *) λείαν καλουμένην θέσθαι τὴν αὐτῶν **) γῆν κακῶς καὶ ἀσυνφόρως μεμελετήκεισαν. Ἀνατίτραπτο γὰρ τὸ πρὶν αὐτοῖς ἴσον καὶ δίκαιον· ἃ δὴ περὶ πλείστον τιμῶντες τὸ πρότερον τροπαίᾳ τε τὰ μέγιστα κατωρθώκεισαν, καὶ πόλεις καὶ ἔθνη αὐτεπαγγέλτως προσήεσαν αὐ- B τοῖς. Νῦν δ' ὥσπερ ἐκ διαμέτρου ἀδικία τούτοις καὶ ἀμετρία κατὰ τῶν ὑπηκόων ξυνέστηκε. καὶ πόλεις ὑπηκόους, ἀντὶ τοῦ θεραπεύειν καὶ συμφερόντως εὐνομεῖν, ἀνδραποδίζειν καὶ διαφθεῖρειν ξυνέθεντο. Σχετιάζοντές τε κατὰ τῶν ἡγεμόνων, καὶ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν βεβαίως δεικνύντες οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲν μᾶλλον ἴσχυον τοῦ μὴ τεθνάναι. Φορὰ γὰρ τις, ὡς ἔοικεν, οὕτω κακίας ξυμβέβηκεν, ὡς περικλύζεσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ φοβερώτατα συγκεχῶσθαι δοκεῖν, ὡς ἐκ συμπτώματος ἢ τιнос χάσματος παραλογωτάτου καὶ χαλεποῦ. Πόλεις μὲν γὰρ πλείους ἢ δέκα ἀν- C θρώπων ἐξεκινώθησαν, κῶμαι δὲ οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων παντελῶς ἐρημώθησαν· καὶ ἀπλῶς, τὰ γείτονα καὶ πλησιόχωρα ἡμῶν ὥσπερ ἐκ χειμῶνος ἐπικλυσθέντα ἐγένοντο, ἄνθρωποι τε, ἡδικοκότες μὴδὲν, προβληθέντες ἐπ' ὁμωσία, χειρῶν ἔργον καὶ ἔλφους ἐγένοντο. (B.) Τὸν δὴ τοιοῦτον ὄλεθρον καὶ κοινή πάντας κακῶς διαφθείραντα, καὶ περιελθόντα τοῖς τάλαιπῶροις ἡμῶν ἀστυγέ- τοσι, καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀρχὴν τελευταίως ἢ πονηρὰ τύχη προ- D σῆξιν, ὑφορῶμενον μὲν ἐμοὶ καὶ πρότερον, καὶ πολλὴν ποιουμένῳ πρόνοιαν, μὴ ἂν ποτε ἐξαπινάλως ἐμπέσοι, μὴδ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα λαθὼν τὰ καθ' ἡμᾶς λυμήναιεν. Ὡς δ' ἀφῆκε καθαρῶς ὁ κίνδυνος, καὶ πᾶσιν ἀνωμολόγητο φανερῶς, ὡς τὰ περὶ ψυχῆς νῦν ἡμῖν κινδυνεύεται, τὸν μὲν τότε ὄλεθρον σοφώτατ' ὡς εἶχον ἀπεκρουσάμην, ἐμοῦ καίπερ τὰ ἔσχατα παρὰ μικρὸν κινδυνεύσαντος. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, πόλεμος ἡμῖν ἀκηρυκτὴ καὶ βαρβάρους ἐγένετο, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμλγνυον ἔτι παρ' ἡμῖν (εἰ καὶ μυριάκις περὶ σπονδῶν ἐκηρύκειον), οὔτε ἀμαχητὶ πρὸς ἀλλήλους ἦμεν. Καὶ ὁ μὲν πόλεμος εὐθὺς ἤρξατο, ὁ δὲ χειμῶν ἐγγὺς ἦν ἐμβαλεῖν· ἔτι P. 258 γὰρ οὐ πολὺ τῶν . . ***) ὁ ἥλιος ἀπῆν. Ἀλλ' οἱ μὲν βάρβαροι, στρατῷ παρασκευασθέντες ἱκανῶ, ἐσέβαλον εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, ἱππικῶ τε ἅμα καὶ πεζῷ, νομίσαντες ὡς ἅμα βοῇ παραλήψεσθαι ἡμᾶς, τῇ τε τοῦ τείχους ἀσθενείᾳ, τῇ τε ἡμῶν ὀρθωδίᾳ. Καὶ οὐκ ἀπεικός ἦν αὐτοῖς ταῦτα οἶεσθαι, οὕτως ἐπὶ κατεσκαμμένη πόλει τὴν οἰκησιν ποιουμένων ἡμῶν, καὶ ὡς ἀπὸ κόμης μᾶλλον ἢ πόλεως τὰς προσβολὰς ποιουμένων ****). Ἡ γῆ γὰρ προκατέσκαπτο παρ' αὐτῶν

*) Μειῶν Cod.

**) Sic: prius scripserat ἡμῶν, sed id induxit.

***) Haec omnia inducta, reposita, iterum partim inducta. Ubi asteriscum notavi, in Cod. est χειρῶν. Num χειμερινῶν, sc. τροπῶν;

****) Hic subsequuntur illa, posterius inducta: Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν πολλοὺς αὐτῶν ἀποβαλλόντες [sic] καὶ καταισχυνθέντες ἀπῆσαν πρὸς ἐπεί- ασαν, φυλάξαντες [sic] τὸ περίορθρον. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ πεζὸν το- ξότας καὶ αὐτοὺς ἀνταξάμην, πρὸς δὲ τὸ ἱππικὸν ἱππικὸν, διχῇ τὸν στρατὸν παρατάξαντες.

τῶν βαρβάρων καὶ ἱκανῶς ἐξεργήσωτο, ἐκ βάθρων αὐτῶν καταβαλ-
 Blόντων τὰ τείχη· καὶ τότε ἀρχὴν ἐμοῦ πρώτου πάλιν οἰκῆσαι*) τὰ
 Κλήματα διανοησαμένον. Τοιγάρτοι φρούριον μὲν τοπικῶτον ἐκ
 τῶν ἐνόντων ἐξηκοδόμησα παρ' αὐτήν, ὥς ἐκ τούτου θαδίως καὶ
 τὴν ἄλλην ἅπασαν πόλιν οἰκισθήσεσθαι . . . H. e. Omnino enim
 tunc barbaris bellum inferre decrevimus: aut, si vera fateri
 oportet, recessimus ab illis metu, ne ipsi priores ab iis opprime-
 remur, statuimusque iis quantum possemus repugnare. Aequae
 enim universos diripiebant inhumanissime et pessundabant, ut
 quaedam belluae in omnes impetum facientes. Nulla his in-
 erat vel erga coniunctissimos continentia, nec ratione ulla aut
 iusti discrimine in patrandae caede volebant uti: sed Mysorum
 praedam, quod aiunt, ipsorum regionem reddere malo ac per-
 nicioso consilio meditabantur. Evanuerat superior eorum acqui-
 tas et iustitia: quas praecipue colentes tropaea antehac maxima
 statuerant, adeo ut civitates et gentes ultro accederent illis.
 Gliscebant nunc, quae velut e perpendiculari (quemadmodum aiunt)
 a virtutibus illis distant, iniustitia et intemperantia adversus
 subditos: neque ornare et ex re ipsarum administrare civitates
 dedititias, sed redigere in servitutem et excindere constituerant.
 Conquerentes de dominis incolae, seque nihil mali commisisse
 liquido demonstrantes, nihil amplius proficiebant, quam ut morte
 non afficerentur. Vis nimirum tanta malorum ingruerat, ut res
 humanae quasi ruina aut voragine aliqua inopinata ac fatali
 percussae obrutaeque horrendum in modum viderentur. Erant
 exinanita hominibus oppida plus X, pagi plane deserti non mi-
 nus quingentis: vicinitates denique et confinia nostra velut tem-
 pestate obruebantur: incolae innocentes, pactis iuralis traditi,
 manibus obruncabantur gladiisque hostilibus. (II.) Eiusmodi pe-
 stem, generatim omnes misere conculcantem, cum aliquandiu
 per infelices conterminos nostros obambulasset, postremo ad prae-
 sidium meum quoque fortuna infesta adduxit. Quam quia iam
 antehac eram veritus, in magna cura versabar, ne accideret im-
 proviso, nec latente impetu continuo res nostras everteret. Deinde,
 ubi perspicuum aderat periculum, omnesque palam fatebantur,
 in discrimen nos vitas venisse, ego tunc quidem perniciem quam
 aptissime poteram repuli, quamvis in extremum paene periculum
 adductus. Verum inde abruptis commerciis bellum inter nos et
 barbaros ortum est, in quo neque communicabant amplius nobis-
 cum (tametsi sexcenties de compositione ad illos mittebam), nec
 sine praeliis mutuis res gesta est. Ita bellum continuo exaruit,
 impendebatque hiems: non multum enim a . . . sol aberat. Sed
 barbari, comparato amplo exercitu, cum equitibus militibusque
 in regionem nostram irruerunt, nos momento expugnatum iri

*) F. scribere voluit οἰκίσαι, instaurare.

rañ, cum ob murorum infirmitatem, tum ob trepidationem nostram. Neque erat absonum eos hoc sperare, quod in diruto oppido commorabamur, magisque ex vico, ut ita dicam, quam ex urbe eruptiones faciebamus. Fastata enim prius fuerat ab ipsis barbaris regio, et solitudo mera facta, muris solo aequalis: ego autem tuncdemum habitare denuo Clemata*) primus constitueram. Quare in principio iuxta oppidum pro facultatibus feceram castellum, quod inde facile reliquam quoque civitatem instaurari posse. . .

Sequuntur in folio alio abrupta illa, superioribus subiungenda: Καὶ τὸ μὲν ἀνθοδόμητο τάχει πολλῶ, καὶ περιέφρακτο τάρῳ· καὶ ἅμα τούτων * **) καὶ ὁ πόλεμος ἤρξατο. Μεμέριστο δὲ τὸ φρουρίον κατὰ συγγενείας, καὶ κατέθεντο ἐν αὐτῷ τὰ σπουδαιότερα· ὅσα δὲ περιττά, ἔξω πονοῦν κατὰ τὸν ἄλλον τῆς πόλεως περίβολον ἔκειτο. Ὡκεῖτο γάρ ἤδη καὶ ἡ πόλις ἅπασα· τὸ δὲ φρουρίον C ὡς ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ σώσειν ἡμᾶς ἐξητοίμαστο ***). Ἄλλ' οἱ μὲν βαρβαροὶ τότε πολλοὺς αὐτῶν ἀποβαλόντες ****) καὶ καταισχνυθέντες †) ἀπήρσαν πρὸς νύκτα, φυλάξαντες τὸ περίορδρον· ἐγὼ δὲ ἅμα ἔξω τὸν στρατὸν ἀντιέστηγον πολεμῆσειν. Ἦσαν δὲ μοι τότε ἑπταεὶς μὲν ὀλίγῳ πλείους ἑκατὸν, σφενδονῆται δὲ καὶ τοξόται ὑπὲρ τ'. Οὐδαμοῦ δὲ τῶν βαρβάρων ὄντων, τὰ τῷ καιρῷ μοι σύμφορα ἐξηγνύετο, τεῖχος μὲν τὸ παλαιὸν ἀνεγείρων ††), καὶ διδάσκων τοὺς ἑμούςς ἐν παρεσκευασθαι πρὸς τὰ πολέμια. Πρὸς δὲ τοὺς ἡμῖν προσέχοντας δρόμῳ κήρυκας ἔπειμπον, καὶ μετεκαλούμην αὐτούς, σκεψόμενος περὶ D τῶν ὅλων †††). Ἀφικνέμενων δὲ ἀπανταχόθεν, καὶ ἐκκλησίας ἐκ τῶν ἀρίστων γενομένης, ἃ μὲν εἶπον ἐγὼ τότε, καὶ ὡς οἷον δεσποτῶν μᾶλλον ἀντιποιεῖσθαι προσήκει, καὶ πρὸς οἷους ἐλθόντας τίνα ὠφέλειαν πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκειν, καὶ τί ποιητέον ἐστὶ, καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσα τότε εἶπον ἐγὼ, ἃ καὶ παντὸς μᾶλλον τιμησάμην, μακρὸν ἂν εἴην πάντα ἐφεξῆς λέγειν βούλεσθαι. Οἱ δὲ, εἴτε ὡς μηδέποτε βασιλικῆς εὐνοίας ἀπολειανκότες, μηδ' Ἑλληνικωτέρων τρόπων ἐπιμιλουμένοι, αὐτονόμων δὲ μάλιστα ἔργων ἀντιποιούμενοι, εἴτε ὁμοροὶ ὄντες πρὸς τὸν κατὰ τὰ βόρεια τοῦ Ἰστροῦ βασιλεύοντα, μετὰ τοῦ στρατῷ ἰσχύειν πολλῶ καὶ δυνάμει μάχης P. 250 ἐπαίρεσθαι, ἥθιστο τε τοῖς ἐκεῖ τὰ παρὰ σφῶν αὐτῶν οὐκ ἀποδιδέροντες, ἐκείνων καὶ σπείσασθαι καὶ παραδῶσειν σφᾶς ξυνέ-

*) Castrum Clematum [vid. Bandur. Imp. Orient. I. 113. B.].

**) Subest verbum adeo inductum, ut legi nequeat.

***) Sequitur hic ἐτηρεῖτο, quod oblitus est inducere scriptor.

****) ἀποβαλόντες Cod.

†) Sic Codex. Vid. supra p. 501. [huius ed.] not. + + +.

††) Sic Cod.

†††) Hic primo leguntur illa: Δείσας δὲ, μὴ ἐσαυθὶς τελείωνι θανάμει ἀπὸ sed haec inducta sunt. Deinceps illa item inducta, καὶ στρατῷ μεγάλῳ ἀφίκοιντο. Γενομένης δὲ ἐκκλησίας, ἃ μὲν εἶπον ἐγὼ τότε. Inde haec non inducta Ἀφικνέμενων δὲ κ. τ. λ. quae in textum recepi.

θεντο, καὶ τὰ τοιαῦτα πράξειν κοινῇ πάντες ἐπεψηφίσαντο. Καὶ ἀπῆειν, ἵνα τὰ ἡμέτερα σωθῶσι, καὶ ἐνέτυχόν αὐτῷ ὡς εὖται ἂν μάλιστα τις. Καί, ὡς δυνατόν ἐν βραχεὶ λόγῳ πᾶν συμπεράνας Βαυτῷ, ἐκείνος μὲν παντὸς μᾶλλον *) μείζον τὸ πρᾶγμα ἐλογίσαστο, ἐμοὶ δὲ τὴν τῶν Κλημάτων ἀρχὴν αὐθις ἀσμένως πᾶσαν ἔδοτο, καὶ προσέθηκε καὶ σατραπείαν ὅλην, ἐν τε γῇ τῇ αὐτοῦ προσόδους ἐπιτελεὺς ἱκανὰς ἔδωρήσατο. H. e. *Idque propere et instauratum fuerat, et fossa circummunitum: unaque cum his* bellum quoque incepit. Divisum erat per cognationes castellum, resque pretiosiores in eo depositae: minus necessariae extra per reliquum oppidi ambitum erant collocatae. Habitabatur enim tunc urbs iam tota: castellum autem praeparatum fuerat, ut in magno periculo nobis saluti esset. At barbari tunc, multis suorum amissis, cum ignominia noctu recesserunt, servato diluculo: primo mane ego praelii cupidus copias contra eduxi. Erant mihi tunc equites paulo plures quam centum, funditores et sagittarii supra CC. Barbari cum nusquam apparerent, quae apta huic temporis essent a me adornata sunt, murus vetus erectus, edocti mei, quomodo recte se instruerent ad bellum. Eos autem qui ditionis nostrae erant, nunciis cursim missis arcessivi, de rerum summa in consilium ire volens. Undique cum advenissent, concione optimatum coacta, quos tunc ego sermones habuerim, qui domini potius essent expetendi, ad quos venire quamque commoditatem conari oporteret ab illis percipere, quid denique faciendum esset, et caetera universa tunc a me dicta, quas ipse quoque reliquis omnibus praestabilia duxissem, longum est singula ordine dicere velle. Illi, seu quod nunquam benevolentiae Imperatoriae fructum ullum cepissent, seu quod, Graecanicam vitae rationem parum curantes, instituta ad arbitrium ipsorum facta maxime requirerent, sive quod regi ad septentrionem Istri dominanti conterminantes, praeterquam quod ille exercitu magno valeret vique bellica efferret sese, ab illius vitae ratione propriis moribus non differrent: idcirco statuerunt pacisci cum illis seque dedere, me autem negotium perficere publicitus omnes decreverunt. Ita profectus sum ad servandas fortunas nostras, eumque talem deprehendi, qualem desiderare quis maxime posset. Atque ita; ubi colloquio brevi, ut poteram, totum negotium transegeram cum eo, ille rem maiorem, plus quam ullam, reputans, mihi Clematum imperium iterum volens lubensque omne tradidit, addiditque etiam praefecturam totam, et ex ipsius regione redditus annuos idoneos largitus est. Desinit hic praecclarum illud plenumque rerum novarum fragmentum: quod si commentatio scriptiove, unde manat, integra aetatem tulisset, nae tunc haud paulo plus, quam nunc, sciremus de historia Chersonesi Tau-*

*) Sic Cod.

ricae in tenebris, ut ita dicam, iacente ab a. 950, circa quem Constantinus Porphyrogenneta scripsit, usque ad colonias Genuensium in hos tractus saec. XIII. deductas. Speremus certe, excusis per alias bibliothecas Codd. Graecis medii aevi, lucem novam huic quoque historiae parti oblatum iri: idque ut confidamus fore faciunt Ill. Comitis *Nicolai de Romanzoff* magnificentia, liberalisque ac generosus animus, quo incitatus cum reliquis disciplinas omnes sovet, tum maxime historiam patriae locupletari cupit et ornari.

Pag. 175. lin. 16. καὶ αὐτὴν τὴν μίαν ἐπιτολήν] Lege κατ' C αὐτὴν· nam ex praepositionibus nulla fere tam male a librariis est habita quam κατὰ, modoque ob sigli sive monocondylii, ut vocant Graeci, similitudinem cum vocibus καὶ, κατὰ, κάτω, μετὰ confusa, modo cum vocabulo proxime sequenti coagmentata, secus atque oporteret. Velut (afferam primo exempla confusae καὶ et κατὰ) Actis Conc. Flor. IX. 132. B. ὀφείλει νοεῖσθαι καὶ τὸν νοῦν ἐκείνον, certo certius, legi debere κατὰ τὸν νοῦν ἐκείνον. Item Supplement. Commentarii S. Athanasii in Psalmum, a Montefalconio editis, II. 80. C. μὴ κατὰ νόμον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ βαρβαρικὴν ἀμώτητα, lege, ἀλλὰ κατὰ. Porro in Actis S. Bonifacii 284. B. αὕτη δὲ τρίτον Κάνδιδα ἐπαξεν ἐν τῇ Πώμῃ, καὶ ἐπαρχότητα· emenda, κατ' ἐπαρχότητα, et verte, *ter Candida egerat Romae ex praetura*, non *ex praefectura*, ut habet vetus versio Latina. Filiorum enim, qui Praetores erant, nomine opulens illa Aglais, de qua ibi, ludos ediderat, qui a praetoribus vel quaestoribus candidatis, sumtu ipsorum acti, inde Candida vocabantur. Moris autem fuisse, ut matres filiis sumtus suppedirent ad eiusmodi munerum editionem, Henr. Valesius demonstravit Prolegomen. ad Possini edit. Passionis SS. Perpetuae et Felicitatis 10. A. Contra apud Manuel. Calecam De essentia et operatione II. 21. D. τοὺς παρ' αὐτοῖς κεκαθαμένους κατὰ τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν ἀποτελέσματα ἀκτίστους καὶ ἄκτιστα ἀποτελεῖσθαι· dubium non est quin legendum sit, καὶ τὰ τῶν τοιούτων· et in Prolegomenis Hexaplorum Origenis I. 101. C. μαθὼν τὴν αὐτῶν διάλεκτον, κατὰ στοιχεῖα ἐρμηνείαν ἐαυτῷ ἡρμήνευσεν, lege et distingue, τὴν αὐτ. διάλεκτον καὶ τὰ στοιχεῖα, ἐρμηνείαν κ. τ. λ. ut sit sensus, non ut redditur in edit. Montefalce.: eorum [Hebraeorum] linguam edoctus; secundum elementa, id est ad litteram, interpretationem edidit, sed potius, eorum linguam et litteras edoctus, interpretationem sibi effecit, et quae sequuntur: est enim phrasis sumta e S. Epiphanio De lxx. interprett. I. 89. D. Unde similiter corrigendum Chronicon Paschale 255. B. his ipsis verbis, τὴν αὐτῶν διάλεκτον, κατὰ στοιχεῖα· lege, καὶ τὰ στ. Apud Theophanem porro Chronograph. 144. D. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν — P. 260 ἐπαράχθη ὑπὸ τῶν Ὀμηριτῶν, scribendum videtur, τὰ κατὰ τὸν

ἄγιον Ἀ. Confusionis vocum κατὰ et κάτω pauciora exempla invenio apud scriptores Graecos medii aevi, velut in Pachymere Histor. I. 341. E. ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Ἀλέξανδρου βουνῷ κάτω πον τοὺς πρόποδας σκηνομενῶ· ubi legendum videtur, κατὰ πον. Multo plura confusionis vocum κατὰ et μετὰ, ob siglorum Σ et Λ in Codicibus inde a saeculo duodecimo summam similitudinem. Velut in S. Ephraimo De perfection. hominis III. 299. B. inter aerumnas Noae cum tot animalibus in angustam arcam compacti: τίς δὲ εἴποι τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τάλαιπωρίας· scribe, κατὰ τὸν κατακλυσμὸν· praesertim, si sequentia respicias: Asser- manus tamen vertit eodem errore, *miserias post diluvium*. Si- mile mendum haeret in textu Pseudosynodi Palamiticae Act. Conc. edit. Paris. XI. 344. A. φανεροῦται δὲ, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν — ἀλλὰ μετὰ [l. κατὰ] τὴν χάριν· quae eadem prava lectio in Com- Bhesianam quoque edit. manavit: versio tamen Latina recte, *sed secundum gratiam*. Item apud Gregentium Tephrensem Disputat. cūm Herbano Iudaeo 37. b. B. ἡντάρκεισε στήναι μετὰ τοῦ ἀρχιεπι- σκόπου, manifestum est legendum esse στήναι κατὰ· versio Latina recte, *contra archiepiscopum in disputatione stare*. Contrarium accidit in Nectarii Patriarchae Responsione ad Claudium 181. A. ποῦ πρότερον, κατὰ [l. μετὰ] Ἑβραϊκὸν λαὸν, τὸ εὐαγγελικὸν διέδραμε κήρυγμα; οὐχὶ πρῶτον εἰς τοὺς Ἑλλήνας; versio Latina recte, *post Hebraicum populum*: apudque Alexandrum rhetorem De figuris sententiar. ac elocut. 61. C. leg. ὥστε μεθ' ἐτέρων, non ὥστε καθ' ἐτέρων· Laurentiique Normanni versio, *ut per plures alias uni- versus sententiae ambitus absolvatur*, sic est immutanda, *ut cum aliis plenam sententiam efferant*. Pravae coalitionis prae- positionis κατὰ cum voce subsequente insigne exemplum in Oecu- menii Enarratt. in Acta Apost. I. 104. D. ἡ οὖν διαφωνία τοῦ ὀνόματος ἐνταῦθα — ἡ κατάσφαλμα, ὡς εἰκὸς, γραφικὸν γέγο- Cνεv, ἡ κατὰ διωνυμίαν εἰρηκεv· ubi nemo non videt, scribendum esse κατὰ σφάλμα. Contra in S. Athanasii Orat. contra gentt. I. 16. D. male cusum est, κατ' ἀλλήλους γὰρ ταῖς θύσιαις τὰς πράξεις εἶναι χρη· estque ex duabus primis vocc. una, καταλλή- λους, conflanda. Id addidi summorum virorum Schaeferi et Bastii notis ad Greg. Corinth. 69. C. 285. B. 342. C. 405. C. 638. B. 825. B. ubi κατὰ vel perperam scripta, vel inique expulsa ex oratione est: quod si referre velis, quoties significatus eius argu- tiores parum percepti sint a viris doctis, secusque redditi, et aliena ea res videri possit ab instituto nostro, et latissime patere, ad plurimosque pertinere.

Ibid. lin. 21. ἐσπέρας ἐνισταμένης, ἐν ᾗ μνήμην — Δη- μητρίου — παρέλαβεν ἢ συνήθεια] Hoc est a. d. vii. Kal. No- vembr. ut docemur cum aliunde, tum ex narratione servata in veteri Cod. Bibl. Reg. De miraculis S. Demetrii, auctoribus ve- riis, quorum qui recentissimus, scripsisse videtur saec. x. in-

eunte. A Le Quien Orient. Christ. II. 42. C. aliisque compluribus Ioanni archiepiscopo Thessalonicae tribuitur. Est ea narratio tam referta variis minutisque rebus ad Thessalonicenses spectantibus (a quibus S. Demetrius summa religione colebatur), ut minus panegyricum esse Sancti, quam Thessalonicensis civitatis annales diligenter perscriptos dicas. Quapropter constituisse se ut totam ederet Combefisius testatur ad Ioann. Cameriatam, Scriptt. post Theoph. 314. C. Posterius quae fato praeventus praestare ille non potuit, Cornelius Byeus executus est Actis Sanctorum ad d. VIII. Octobr. tom. IV. Bruxellis 1780. Fol. pag. 104—197: nosque fortasse partem narrationis eiusdem e Cod. quem supra memoravimus, emendatiorem vulgabiliorem plenioramque volumine aliquo subsequente: quo prodibunt Vitae Sanctorum, egregie idoneae ad illustranda tempora Historiae Byzantinae ea, quae maxime muta sunt a litteris. In praesenti satis habuimus, delegisse ex narratione illa miraculum unum, unde dies, qua S. Demetrio Thessalonicenses faciebant, potest intelligi: item situs et nomina ecclesiarum suburbanarum, et quantopere agri circumiecti saeculo sexto vergente incursionibus Sclavinorum fuerint obnoxii: *)—Τοῦ καλλινίκου καὶ φιλοπόλιδος τούτου μάρτυρος Δημητρίου ἦγον ἑορτὴν ἡ χώρα πᾶσα, καθὼς εἰώθει, τῇ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς εἰκάδι ἕκτη ἡμέρᾳ. Καὶ δὴ πάντων εὐφραυνόμενων πνευματικῶς, ὡς πληρώσαντος τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἀξιώσαντος αὐτοὺς τῆς χαρᾶς τοῦ μάρτυρος, ἐν εἰρήνῃ πλατεῖᾳ, καὶ βαρβαρικῆς ὁμφῆς μηδὲν μηδαμοῦ τηνικαῦτα καταπονόμενης**), τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, ἄφνω μέσης νυκτὸς κατ' οἰκονομίαν τοῦ ἀθλοφόρου (οὕτω γὰρ με λέγειν τὸ πέρας τοῦ πράγματος ἔπεισεν), ἀνήφθη πυρὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ κιβώριον τὸ ἀργύρεον, περὶ οὗ πολλὰκις ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Τούτου δὲ κατὰ πάσης τῆς πόλεως ἐν βραχεῖ καιρῷ διακουσθέντος, συνήχθη πᾶν τὸ νέον ὡς μάλιστα τῆς ἡλικίας, τὸ καὶ τὸν Β ὕμνον εὐχερῶς δι' εὐσθένειαν ἀποβάλλον. Ὡς δὲ τοσοῦτοι γεγόνασιν, ὡς ἀποβυσθῆναι τῷ πλήθει τὸ πανάγιον τέμενος, ὃ μὲν ἄργυρος λυθείς***) τῷ πυρὶ ἦν ἅπας ἐπὶ ἑδάφους, ὡς ὕδωρ· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀμφορέων περιέκλυε τούτον ποταμηδόν. Ἐφ' ᾧ καὶ προνοίᾳ Θεοῦ νενίκητο τὸ τῆς φλογὸς ἐπικινδυνόν. Οὐ τοσοῦτον γὰρ τῇ ἀθυμίᾳ πάντας εἰς ἀμηχανίαν ἐβάπτισεν ἡ τοῦ κιβωρίου πυρπόλησις, ὅσον ἡ προσδοκία, τοῦ φθάνειν τὴν φλόγα περὶ τὴν ὀροφὴν τοῦ ναοῦ, τὰς καρδίας τῶν θεωμένων†) ἐξέτηκεν. Οὐπερ καὶ γενομένου (φόβος γὰρ, ὃν ἔδεδοίκεσαν, ἐπῆλ- C θεν αὐτοῖς, καθὼς γέγραπται, ἐκ τῆς κατὰ κορυφῆς††) τοῦ κιβω-

*) Fol. 87 recto.

**) Acta Sanctorum κατηχουμένης.

***) Acta SS. αὐθείς [sic].

†) Acta SS. θεωμένων [sic].

††) Acta SS. ἐκ τοῦ διὰ τῆς κορυφῆς.

ρίου κρεμαμένης ἀλύσεως σιδηρᾶς, ἐξ ἧς πολύφωτός τις ἀπῳρεῖτο *) καὶ ἀργύριος τηνικαῦτα κρατήρ· δι' οὗ, δίκην σμίλακος, τὸ πῦρ ἀνανεμηθὲν φθάσαι τὴν ὁροφὴν, καὶ τοὺς καλουμένους καλὰδους ἤρξατο περιτεφροῦν). δὴ **) τότε τινες, ἀεροδρομήσαντες εὐκινήτως *** κατὰ τῶν δοκῶν, σὺν ἀγγείοις πλείοσιν ὕδατοφόροις Θεοῦ συνεργία περιεγένοντο τοῦ φλογμοῦ. (B.) Μετὰ γοῦν ταῦτα, τοῦ D πλήθους τῶν ὄχλων οὐ διεγχαρούντος ****), ἀλλ' ἐπιμένοντος ἔνδον, καὶ τῶν ἀποσοβούντων ἢ καὶ ὑποχωρεῖν διὰ τὸ ἄωρον τῆς νυκτὸς κεινόντων, οὐκ ἰσχυόντων πεῖσαι τὴν πληθύν, δέος ὑπεισηλθέειν τῶν κηδομένων τοῦ πανσέπτου ναοῦ, μὴ τινες ἀγνώτες, διὰ τε τὸ πλήθος τοῦ ὄχλου, διὰ τε τὸ νύκτα τυγχάνειν, ἐπιχειρήσαιεν εἰς ἀρπαγὴν τοῦ ἀργύρου, οὐ τοῦ καταφλεχθέντος μόνον ***** τῷ πυρὶ, ἀλλὰ καὶ παντός τοῦ κρεμαμένου πρὸς εὐκοσμίαν τῆς ἑορτῆς. Καὶ δὴ βουλευσάμενος εἰς †) ἀξιωμακόμεντος ἀνὴρ, καὶ τὴν ἑντιμον στρατείαν τοῦ Λακικοῦ καλουμένου σκρινίου τῶν ὑπεράμπτων ὑπαρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ στρατευόμενος, ὡς οὐκ ἔσται τρῶ-
P. 262 πος ὁ δυνάμενος ἀλύπως καὶ εὐπροφασίστως ἐξωθῆσαι τὸν ὄχλον ἐκ τοῦ ναοῦ, εἰ μὴ προφασίσαιτο τις αἰφνιδίαν ††) βαρβαράν ἐπιδρομὴν, τοῦ ἀθλοφόρου τὴν ἐκείνου καρδίαν εἰς τοῦτο κινήσαντος, ἤρξατο βοᾶν· „Βαρβαροὶ περὶ τὸ τεῖχος, ὧ ἄνδρες πολίται, ἀπροσδοκίως ἐφάνησαν· ἀλλὰ σὺν ὅπλοις ἅπαντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὁρμήσατε.” Καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνος δῆθεν ἔβρα πλαττόμενος, τοῦ †††) ἐξαγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ κατασφαλίσαι τοὺς πυλεῶνας· ὡς ἂν μεθ' ἡσυχίας ἢ συλλογῇ τοῦ χωνευθέντος ἀργύρου προσγένηται. Τὸ δὲ προμηθεῖα καθεισθῆναι τοῦ πανεν-
B δόξου μάρτυρος, εἰς τὸ μὴ νυκτὸς ††††) ὑπ' ἀγνοίας κινδυνεύσαι τὴν πόλιν. Ὁ γὰρ δῆμος ἅπας, τῆς ἀπροσδοκίτου ταύτης βοῆς κατακούσαντες, ἔδραμον εἰς οἴκους, καὶ ὀπλισθέντες ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀνῆσαν. (Γ.) Εἶτα καθορῶσιν ἐπὶ τὸ πεδίον τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς Χριστοφόρου μάρτυρος Ματρώνης πληθύν βαρβαρικὴν, οὐκ ἄν μὲν πολλὴν (ἄχρι γὰρ πέντε χιλιάδων παρ' ἡμῖν ἐλογίσθησαν), σφοδρὰν δὲ τῇ ἰσχυί, διὰ τὸ ἐπιλέκτους τε ἅπαντας καὶ ἐμπειροπολέμους καθεστῆναι. Οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀθρόον †††††) πόλει τηλικαύτη προσέβαλλον, εἰ μὴ φῶμη καὶ θάρσει τῶν πώποτε κατ' αὐτοὺς
C στρατευσάμενων διεννηνοχότες ἐτύγχανον. Ὡς δὲ ἀνέκραξεν ἀπὸ τοῦ τεύχους ἡ πόλις, αὐτοφεί τοὺς ἀντιπάλους εἰσβλέψασα (ὄρθρος γὰρ λοιπὸν ἦν, καὶ τὰ τῆς ἡμέρας ἐπέφωσκει), οἱ πλείστοι κατελθόντες καὶ τὰς πύλας ἀνολέξαντες, ἔξω τὴν συμπολὴν πρὸς ἐκείνους, τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀθλοφόρου αὐτοὺς ἐνισχύσαντος, ἐποίησαν

*) Acta SS. ἀπῳρεῖτο.

**) Acta SS. ἄρξασθαι περιτεφροῦν· καὶ δὴ.

*** Acta SS. εὐσκήτως [sic].

**** Acta SS. διεγχαρούντος. ***** A. μόνον.

†) A. βουλευσάμενός τις. ††) A. ὁρμίδιαν [sic].

†††) A. πλ. καὶ μόνον γινόμενος τοῦ. ††††) A. νυκτῶν.

†††††) A. νυκτῶν.

το, ἥδη λοιπὸν φθάσαντας τῇ μανίᾳ τῆς θηριωδίας αὐτῶν καὶ μέ-
 χροι τοῦ σεβασμίου τεμένους τῶν τριῶν ἀγίων μαρτύρων, Χιόνης,
 Εἰρήνης καὶ Ἀγάπης. Ὅπερ, ὡς ἴστε, βραχυτάτῳ διαστήματι
 τοῦ τῆς πόλεως τείχους ἀφίστηκε. Καὶ δὴ μέχρι πολλοῦ τῆς ἡμέ-
 ρας συρδὴγγυμένων ἀμφοτέρων ἀλλήλοις, καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς
 ὑφάσεις ἐπικινδυνώτερον οἱ τῆς πόλεως *) στρατοποιοῦσάμενοι, διὰ
 τὸ παντὸς τοῦ τῶν Σκλαβήνων ἔθνους τὸ ἐπικλεπτον ἄνθος, ὡς εἴ-
 ρηται, τοὺς ἀντιπαρατασσομένους καθίστηκέναι· τέλος, αὐτῆς τοῦ
 μάρτυρος τῆς ἐπιστάσιος ἐπιφανείσης, ἀπεδιώχθη τὸ βάρβαρον αὐ-
 τῆς ἡμέρας τῶν τῆδε μερῶν, ὑποχωρῆσαι ἥπερ εἰσέβαλε **). Καὶ τὰ
 μὲν τῆς τότε γεγενημένης ἀπροσδοκητου καὶ θηριωδούς ἐπιδρομῆς
 οὕτω συνετελέσθη. H. e. — *Triumphatoris huius et civitati dediti
 martyris Demetrii diem festum agebat regio omnis, ut consue-
 rat, die xxvi. mensis Octobris. Ita cum omnes laetarentur in
 Spiritu, quod implesset Dominus preces servorum ipsius, di-
 gnosque duxisset eos gratia Martyris, late fusa pace, ita ut
 vox de barbaris omnino nusquam tunc exaudiretur, die festivi-
 tatis altero, subito media nocte ex dispositione coronati victoris
 (sic enim dicere persuasit mihi eventus rei), igni correptum est
 sanctum eius ciborium argenteum, de quo saepe superius memo-
 ravimus. Id cum per totam urbem brevi percrebuisse, omnes
 maximeque aetate iuniores eo concurrerunt, qui ob virium inte-
 gritatem nullo negotio pellere somnum possunt. Il cum tot eva-
 derent, ut prae multitudinem sanctissimum delubrum obstrueretur,
 argentum omne igni liquefactum per pavimentum fustam erat,
 aquae ritu: idque undique velut fluminibus inundabat magnus
 amphorarum numerus. A quibus denique Dei providentia flam-
 mae superatum periculum est. Non tantum enim anxietate
 omnes in desperationem mersit ciborii incendium, quantum me-
 tus, ne flamma lacunar ecclesiae attingeret, corda spectantium
 emacerabat. Id nimirum cum accidisset (timor enim, quo erant
 perterriti, subiit illos, ut demonstratum est, ob ferream eque
 fastigio ciborii suspensam catenam, unde pendebat multis illu-
 stris luminibus argenteus tunc pharus: per quem, ritu convol-
 vuli, emicans ignis attingere fornicem, et calathos, quos vocant,
 amburere coepit): tum vero nonnulli, aërio cursu agiliter per
 trabes volantes, vasis compluribus aqua plenis Deo obsecun-
 dante flammam compescuerunt. (II.) Post haec cum ingens illa
 vis hominum non discederet, sed intus maneret, nec qui abige-
 rent aut propter noctis intempestum facessere hinc hortarentur,
 persuadere id multitudini possent, formido subiit nonnullis e
 curatoribus augusti templi, ne qui ignoti, cum ob multitudinem
 hominum congregatorum, tum ob ipsam noctem, surripere ten-*

*) A. οἱ τοῦ ἀθλοφόρου.

**) A. μέρων [sic] οὐ παρ' ὀλίγους ὑποχωρῆσαν ἥπερ εἰσέβαλον.

tarent argentum, non modo id quod incendio deflagraverat, verum etiam quodquod suspensum erat ad festum cohonestandum. Ita aliquis vir spectabilis, qui militia honesta scrinii Dacici, quod aiunt, fungebatur, sub dispositione virorum illustrium praefectorum per Illyricum, secum reputans, modum esse nullum, quo sine molestia indictaque causa ex ecclesia pelli turba posset, nisi quis subitam barbarorum incursionem praedexeret, coronato victore cor eius ad id permovente, clamare coepit: „Cives, barbari ad murum apparuerunt inopinato: quin cum armis omnes pro patria procurrite.” Haec ille simulans, ut vulgus videlicet exciri ex ecclesia, vestibulaque occludi possent; posteaque sedate conquisitio argenti fusi fieret. Atenim id providentia accidit gloriosissimi Martyris, ne inscientia nostra notu periclitaretur civitas. Nam populus omnis, audita illa nec opinata voce, in domum quisque suam cucurrit, armisque sumtis muros conscendit. (III.) Ibi conspiciunt in campo venerandi delubri martyris Christum gestantis Mutronae turbam barbarorum, non ita quidem magnam (ad quinque millia aestimabantur a nobis), viribus autem plurimum valentem, quod electi essent omnes et in bellis exercitati. Neque tam subito adorti essent tantam urbem, nisi robore et animo quotquot suorum unquam praeliandi causa exierant superassent. Cives ut e muro clamorem sustulerant, adversariis perspicue visis (iam enim diluculum erat, et surgebat dies), plerique descendentes, reseratis portis, Christo et coronato victore illos roborante, foris praedium cum hostibus fecerunt, qui furore feritatis suae iam usque ad augustum fanum trium sanctarum martyrum, Chionae, Irenae et Agapes, proruerant. Id, ut scitis, proxime abest a muro urbis. Ita cum ad multum diem alteri alteris concurrerent, insectationesque ac recessus non sine discrimine facerent oppidani, ideo quod flos ex omni Sclavinorum gente delibatus, sicut dictum est, in adversa acie constiterat: denique, ipso Martyris numine se declarante, manus barbara eo ipso die repulsa est, revertique unde intraverat, coacta. Et quae tunc obvenerat improvisa atque atrox invasio, in hunc modum finem cepit.

De ciborio sive umbraculo altaris altius educto columnisque quatuor innixo copiosi sunt Ducangius Glossar. I. 653. D. Constantinop. Christ. 50. A. — 55. A. Descript. S. Sophiae 573. D. et Reiskius Comment. ad Const. Porphy. Caerimon. aul. Byz. II. 64. A. 78. B. De templo nobilissimo Thessalonicensi S. Demetrii collegit loca idem Ducangius ad Ann. Comu. 252. D. Tempus autem, quo Sclavini Thessalonicam sic tentaverunt, incidere videtur in a. 584: vide J. Chr. von Engel *Geschichte des Ungrischen Reichs und seiner Nebenländer* I. 259. B. Paucisque annis post, ut prodit scriptor unde haec delibamus, Avarorum

princeps, legatis ad Mauriciū Imp. missis, τὸν τὸ τηνικαῦτα τῶν Ἀβαρῶν ἡγούμενον, στείλαντα πρέσβεις πρὸς τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ τὰ σκήπτρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς κατέχοντα τότε Μανρίκιον, sol. 97 recto, cum non posset inter eos quicquam convenire, omnem Sclavinorum gentem in Thessalonicam effudit. Nam erat tunc tota haec natio in ditione eius: ὑπεῖκον γὰρ αὐτῷ τηνικαῦτα τὸ ἔθνος ἅπαν· quo confirmantur, quae Engelus loco cit. I. 258. C. de Sclavinis post a. 573. Avarorum imperio subiectis acute disputat. Sequitur in Cod. longa narratio de Thessalonica bis sub Mauricio Imp. acerrime oppugnata, semel tunc a Sclavinis, iterum ab ipsis Avaris: deque civitatis post varias B summasque angustias improvisa liberatione. Quae omnia ante a. 602, quo caesus est Mauricius, gesta, ab oculatoque teste perscripta (qui ideo alius esse debet ac Ioannes II. archiepiscopus Thessalonicensis, circa a. 680. florens), ut supplementum Historiae Theophylacti Simocattae in aliquo subsequentium voluminum, ut diximus, si res nostrae siverint, aliquanto pleniora atque emendatiora quam sunt in Actis Sanctorum, proferemus.

Pag. 176. lin. 4. τὸ ἡμισφαίριον τῆς ὑπερώας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας] Plura de hemisphaerio illo Ducangius Ad Pauli Silentiarii descriptionem S. Sophiae 546. B. Terrae motum, de quo hic Leo, memorat Elmacinus Histor. Sarac. 252. C. Similem, ut hic sub Basilio, Agathias 145. C. sub Iustiniano accidisse scribit. Alius sub Mauricio tantam Byzantinis formidinem intulit, auctore Theophylact. Simocatta Histor. 24. D. ὡς καὶ τοὺς ἱππομανοῦντας ὑπὸ τοῦ δέουτος ἀθρόον μεταλλεσθαι [1. μεθάλλεσθαι] πρὸς τὸ σῶφρον. Quae inepte vertit Iacobus Pontanus: *ut etiam qui equarum in morem libidinum furis agitentur, icti metu, repente ad pudicitiam sese darent.* Sunt enim οἱ ἱππομανοῦντες homines equestribus ludis sive Circo dediti, qui omnes ex gymnasio τῶν ἱππικῶν ἀγωνισμάτων, de quo Simocatta statim post 25. A. in ecclesias trepidantes se coniecerunt.

Ibid. lin. 8. ὁ ἐν τοῖς Εὐτροπίου] De Eutropii portu Banderi Imper. Orient. II. 738. A. et Petrus Gyllius De Bosporo Thracio I. 338. D.

Ibid. lin. 9. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ μοναστής] Quem usum, ut Simeonis Stylitae ritu viri religiosi super columnis aetatem degerent, ad saeculum XII. perdurasse auctor est Nicetas Choniata. 244. C. Isaacium Angelum convocasse τοὺς γυμνόποδας καὶ χαμεύνας τῶν μοναχῶν, καὶ ὅσοι κλοσι τῆς γῆς ὑπερῆρθησαν. Mire Hieronymus Wolfius vertit, *veluti columnis supra humum efferuntur:* et emendat in, notis 437. D: *fortasse ὡσεὶ κλοσι, vel κλονες.* Reddendum, *qui columnis supra terram se extulerant.* Ac iam ante Andreas Schottus apud Photium 831. A. haec de S. Simeone Stylita, τοῦ ἐν τῷ κλονι στάσιν ἀθλήσαντος, qui [asceticae] stationis certamen in columna sustinuit, errore paene ioculari sic reddi-

derat: *Sancti Simeonis, qui in seditione Cionensi occubuit.* Nec facile, ut hoc obiter dicam, ea in versione pagellam invenias, quin sit deformata erroribus, interpretisque seu imperitiam seu oscitantiam prodat. Velut 887. D. Sophronius, qui saec. vii. Hierosolymae Patriarcha fuit, ad Honorium Imp. saec. v. mortuum scripsisse dicitur epistolam, ἡ ἀπιστάλη ἐν Πάμῃ Ὁνορίῳ τῷ ταύτης ἐπάχοντι. Schottus: *Honorio Romano Imperatori missam.* Verte: *Honorio, huius [urbis Romae] antistiti, Pontifici.* Epistolae quoque Photii, a Richardo Montacutio versae atque editae, non meliorem subierunt fortunam. Nam modo interprez, ut erat rudis rerum Byzantarum, protospatharium ob non intellectum siglum ἀσπαθαρίῳ (vide supra 217. A.) *Aspatharium*

- vocat 69. A. et primum notarium vel primicerium (ἀνοτάριον) a notariis 361. B. modo tum religionum tum linguae Graecae admodum se ostendit imperitum. Sic 73. C. legitur, ridiculens dicam an scelerate: *retributio a caelis reposita est iis qui cum* P. 264 *proposito mentiendi verba impia protulere.* Sed locutio τοῖς ἐπὶ ψεύδεσι ῥήμα πονηρόν ὑφισταμένοις, quae est allusio ad S. Matth. V. 11. sic erat reddenda: *iis qui malum verbum contra se mendaciter prolatum sustinent, patiuntur, tolerant.* Et 13. C. παρελθεῖν αἰτεῖσθαι τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, καὶ δόξαν αὐτῷ καλεῖν πάλιν, vertit, *deprecari ut transeat mortis poculum, et eandem rursus glorificationem dicere,* non animadverso participio noninativoque absoluto in altera parte locutionis, sic vertendae: *depr. ut transeat mortis poculum, et illud idem (cum ita visum ipsi fuisset) rursus arcessere.* Sed infinitum esset sigillatim persequi, ubi oscitans interprez ille alucinatus est.

Ibid. lin. 16. τὴν τε Λογγιάδα καὶ τὸν Δριζήν] Cedren. II. 683. C. habet κατὰ τὴν Ἀνάβαρτον καὶ τὸν Ποθανδόν. Scylitza ms. τὴν Ἀνάβαρτον (vide supra 32. B.) καὶ τὸ Πανδαδόν. Δριζῆς sive Δριζῆς videtur locus quem Zonaras II. 201. A. Δριζίβιον, Cedren. II. 554. D. Δριζιον s. Δριζιον vocant.

Pag. 178. lin. 7. τὰ θυνάσματα] Πυλάσματα sunt saepissime Bapud scriptores Christianos *inquainamenta* seu *maculae* animi, h. e. *peccata.* Usurpant ita Theophanes Nicaenus Epist. doctrinali de patientia et longanimitat. 40. A. S. Basilii Epist. canonica II. ad Amphilocho. II. 773. C. Hesychius presbyter De temperant. et virtute I. 1001. A. Leo Imp. In exaltat. S. Crucis 268. 9. S. Gregorius Nyss. In principium ieiun. III. 247. D. alique multi.

Ibid. lin. 22. ἐνιαυτούς 25, πρὸς ἡμέραις τριάκοντα] Sic Cod. non siglis, sed plenis litteris. Male Cedr. II. 684. B. βασιλεύας 27 ἔ, τοσοῦτους μῆνας. nam Tzimisces die XI. Decembr. a. 969. nocte media Imperator salutatus (vide supra 225. A.), obiit die x. Ianuarii a. 976. Elmacinus Hist. Sar. 243. D. perperam scribit, eum mense Martio vita functum.

CAROLI BENED. HASII

IN LIBRUM

DE VELITATIONE BELLICA

NICEPHORI AUGUSTI

NOTAE PHILOLOGICAE ET HISTORICAE.

Pag. 181. ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΠΟΜΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ] Cum ex P. 265 universo libello, tum maxime ex cap. vi. patet, *παράδρομην* proprie esse, quando adversarios iter facientes a latere comitatis, exploratoribus et praecursoribus circum fusis, ut pro facultate et hostes a vastationibus arceas, et rei bene gerendae occasionem, si se offerat, ne amittas. Eadem bellandi ratio, adversariis considentibus, vocatur *παράμωμή*, 141. D. 142. A. et *παράμειν* 141. C. D. 144. A. D. 145. B. D. Ad exprimendam vocem *παράδρομή* cum verba *consectatio*, *assectatio*, *observatio*, *iaculatio equestris* (de qua C. Plinium Secundum librum scripsisse scimus), neutiquam satisfacerent, postremo vocem *velitatio* elegi, quae vim rei, quantum quidem Latine intelligo, paulo minus male reddere videbatur. Lambecius Comment. de Bibl. Caes. VII. 432. nimis generatim vertit *De re militari*, Fabricius Biblioth. Graec. VI. 347. *de eventibus bellicis et excursionibus*. Quantopere fluctuarem in voce vertenda, vel ex diversis interpretationibus meis patet. B 117. A. 125. B. 127. B. 152. A. 157. C.

Pag. 185. lin. 11. ὁ Μελεινός ἐπὶ κλησίς] Hunc Constantinum Meleinum ducem Cappadociae a. 960. sive 961. operam praebuisse Leoni Phocae in expeditione contra Chabdanum videmus ex fragmento Chronici inediti, quod dedi supra 199. C. Variatur in scriptura *Μαλεινός*, *Μαλέιν.*, *Μελεινός* et *Μελέινος*.

Pag. 186. lin. 12. καὶ ἀκραικῶν θεμάτων] *Ἀκραί* sunt limites imperii, 122. A. 123. C. ergo *ἀκραικὰ θέματα* provinciae in extremis finibus sitae, *limitaneae*, 157. B. Unde homines qui limites habitant *ἀκραικοί* vocantur 122. D.

Leo Diaconus.

Ibid. lin. 17. ἐφιστῶντας] Eiusmodi formas in αὐτῷ cum scriptor noster tum alii huius aetatis multo magis frequentant quam verba in μ. Sic διῶσάν 122. B. ἐφιστῶν 121. B. D. ἐφιστῶν 146. A. 152. C. καθιστῶν 122. D.

P. 266

Pag. 188. lin. 10. αἱ γῶραι] Hoc est, *plebs pagana*, habitatores vicorum quos χωρία vocat 127. B. χωρίτας 126. B. 133. C. 158. B. οἰκήτορας τῶν χωρίων 132. B. 140. A. τοὺς τῶν χωρίων πολλὰς 160. C. Est enim χωρίον apud Graecos medii aevi recentesque *vicus, pagus*, ut vel ex Tacticis Nicephori liquet 152. D. 159. C. Ducangius Glossar. II. 1774. D. Quod non animadvertit Reiskius Constantin. Porphyrog. Caerim. aul. Byzant. I. 258. A. τὰ χωρία *regiones* interpretatus.

Ibid. lin. 11. τῶν ἐκσπληντόρων] Ἐκσπληντορες, seu, ut secundum etymologiam scribendum fuisset, ἐξπιλάτορες, expressi in versione servato nomine *expilatores*: possis tamen quoque vertere *exinanitores*. Nam quod faciebant οἱ ἐκσπληντορες, ut multitudinem paganam, greges, omnia denique ex agris in loca munita compellerent, voce propria vocatur *exinanire*. Hirtius Bell. African. cap. 20. Neque aliter Reiskius exponit vocem ἐκσπληνέων Constant. Porphyrog. Caerimon. Byzant. I. 258. D. Substantivum ἐκσπληντόρας habes praeter hunc locum 127. B. verbum ἐκσπληνέω s. ἐξπιλέω 139. A. 157. D.

B *Pag.* 190. lin. 12. προσαναφερέης] Omissa est in Lexicis haec vox.

Pag. 191. lin. 18. ἡπαξ δὲ ἐπὶ τοῦ καλοῦ βασιλέως Παρανοῦ] De hoc praelio Leonis Phocae contra Chambdanum vide Leonem Diaconum supra 13. A. et notas meas 199. D.

Pag. 192. lin. 16. κατακοπιῶντες] Conieci in margine, *κατάκοποι ὄντες*. Sic 132. A. τὸν λαὸν αὐτοῦ κατάκοπον ὄντα et *κατακόπους* 140. B. De voce *κατάκοπος*, ab aliis quoque usurpata, vide Lexicographos.

Pag. 193. lin. 11. ἀπαρόπιστοι] Vocabulum nondum receptum in Lexica, a *παροπλίζω, exarmo*, quod notum est. Vide infra C. *παριπαράτος*.

Pag. 194. lin. 12. τὰ λεγόμενα μονόκουρσα] *Μονόκουρσα*, ut patet ex serie orationis, sunt, quando hostium equites soli, absque peditatu, incursionem faciunt. Est enim *κούρσος* seu *κούρσον* impressio subitaria. Quod non intellexit interpres Achmetis Onirocr. 261. A. *ἐλεύσεται ἐχθρὸς δίκην κούρσου*, ridicule vertens, *instar animalculi vitibus infesti, quod cercum vocant*.

C *Pag.* 196. lin. 9. τοὺς τραπεζίτας ἀποστέλλειν] De *trapezititis*, quorum iam supra mentio facta est 121. D. vide Ducangium Glossario II. 1535. B.

Pag. 197. lin. 13. τοὺς παρασυστάτους] De his vide Ducang. Gloss. 1494. A. sunt qui equos dextrarios ducunt. Sic *πα-*

εασύρεσθαι Constant. Porphyrogen. Caerim, Byz. I. 266. D. 267. A. et τὰ παράσυρτα ἱππάρια ibid. I. 279. D. De equis συρτοῖς Ducang. ad Alexiad. 227. C.

Ibid. lin. 15. τοὺς παρικπαράτους] Verti *agasones*, ut vult Ducangius Gloss. 1121. C: sed suspicor verum vocis sensum esse *equis destituti*, vel, *equis detritis* (quos πτωχὰ ἱππάρια vocat Constant. Porphyrog. Caerim, Byz. I. 280. C.) *vecti*; ut eius contrarium sit *καλοῖππαράτος*, 125. D. 139. B. Παρικπαράτος α. παρὰ ἱππαράτος legitur item 139. B. 147. A.

Pag. 198. lin. 12. τὰ φοῦλα] Φοῦλον est militum globus, in subsidiis locatus ad tutandum τὸ σκόρπισμα (131. C.), hoc est eos qui diripiendi aut insequendi causa solutis ordinibus discurrunt. Sic 131. D. 144. A. 149. C. 152. B. C. 153. A. D. 154. A. 161. A. C. Interdum praesidio est iumentis pascentibus 135. D. Idem vocatur φυλακή 148. C.

Pag. 199. lin. 5. ὄχλαγωγῶν] Videtur significare *fremitum castrorum*, ut voce T. Livii utar xxx. 30. Confer 129. D. et 142. A.

Pag. 200. lin. 21. ἔνιχνα] Vox adhuc neque in Glossaria recepta, neque in Lexica.

Pag. 202. lin. 9. οὗς δὴ σάκα ὀνομάζουσι.] De voce *σάκα* vide Ducangium Glossar. II. 1319. B. ubi tota haec comprehensio tanquam ex auctore anonymo descripta est. Ex locis autem ibi allatis nostrisque 146. B. 147. B. 166. C. D. intelliges, sic nominari turmam equitum, exercitus incedentis agmen claudentem, ita tamen, ut rato intervallo a novissimo agmine absit. Apud Continuat. Theophan. 298. A. videtur esse *agmen subsidiarium*. Contrarium τοῦ *σάκα* est agmen antesignanorum, a Saracenis Tarsensibus *veredum*, βέρεδον, vocatum, 136. C. et 137. A.

Ibid. lin. 10. Μήκοθεν] Huius vocis paulo rarioris antepenultimam Codd. nostri acunt ubique, ut hic et 132. A. 136. D. P. 267. 146. A. 147. A. 149. A. 152. A. 161. A. cui et analogia suffragari videtur (conf. Wagner *Lehre von dem Accent* 129. B.) et patrocinantur Codd. editionesque S. Epiphani Adv. haer. I. 1076. D. 1106. A. S. Macarii Homil. xxviii. De calamitat. animae 385. A. Incertique De Persica captivit. 329. B. Contra penultimam acuit Schneiderus vir summus in Lexic. II. 73. C. ex fabula in Tyrwhitti Diss. de Babrio p. 12. eodemque modo scribit Ammonius De SS. monachis Sinaitis 109. C. Certe adverbium μακρόθεν paenacuitur vel in nostro Cod. 128. D. 131. C.

Pag. 213. lin. 15. ἵππους τραχεῖς] Sive potius *ταχεῖς*. Infra quoque 147. A. ἵππους *ταχεῖς*.

Pag. 216. lin. 4. τοὺς παρικπαράτους καὶ ἑνταγιστράτους] De παρικπαράτοις dixi 266. C. Vocem ἑνταγιστράτοι exponit Ducangius Gloss. II. 1523. B.

Pag. 241. lin. 5. περιπολούντων] Conieci *περιπολούντων*·
conf. 157. D. *χρονίζειν ἐν αὐτῇ, καὶ περιπολεῖν*· item 159. C.

B *Ibid. lin. 16. τὸ κάστρον Μισθίας*] De hoc oppido, prope
Iconium, occidentem versus, sito, Le Quien Orient. Christ. I.
1085. C. Scribitur *Μισθιον, Μισθία, ας*, et τὰ *Μισθία*, plu-
rali neutro.

Pag. 250. lin. 19. Ἀδαῶν] Fortasse oppidum Adadorum,
τὰ Ἀδαδα, in Pisidia prope Seleuciam, ortum versus. Le Quien
Orient. Christ. I. 1085. B. Tametsi inspecto locorum situ potius
dicas esse τὴν Ἀδάνην s. τὰ Ἀδανα, notissimam Ciliciae Tracheae
civitatem, Tarsi vicinam, ad Sarum flumen.

INDEX EDITIONUM *

SCRIPTORUM SIVE GENTILIUM SIVE CHRISTIANORUM,

QUIBUS

C. B. HASIUS IN NOTIS SCRIBENDIS PRAECIPUE USUS EST.

ACHILLES TATIUS De amoribus Clitophontis et Leucippes, cum P. 273 notis Cl. Salmasii. Lugdun. Batav. 1640. 16.

ACHMETIS, F. Seirim, Oneirocritica, cum Nicolai Rigaltii notis. Lutetiae, 1603. 4.

AELIANI Varia historia, curante Gronovio. Lugdun. Batav. 1731. 4.

AESCHINIS Socratici Dialogi tres graece. Tertium edidit Ioh. Frider. Fischerus. Lipsiae, 1786. 8.

AGAPETI diaconi Expositio capitum paraeneticorum, graece et lat. ex recensione Mart. Hayneccii, in Enchiridio ethico edito Lipsiae, 1600. 8.

ALCIPHRONIS Epistolae, cum Stephani Bergleri commentario integro et notis I. A. Wagner. Lipsiae, 1798. 8.

ALEXANDER monachus De inventione S. Crucis, Iacobo Gretsero interprete. Ingolstadii, 1620. 8.

AMMONIUS monachus De caede monachorum Sinaitarum, editus a F. Combesio, una cum Vita SS. Eustachii et Theopistes uxoris, et cum Actis S. Phileae, Petri Alexandrini, Theodotae Nicaenae, Silvestri Romani, etc. Parisiis, 1660. 8.

* Eiusmodi indices, quamvis a familiaribus quibusdam meis non nimium probatos, vix tamen abesse posse arbitror ab hoc genere scripturae, in gratiam Lexicographorum partim suscepto: quodque saepe nitatur auctoritatibus labentis Graeciae atque inclinatae. Quas si quis ad trutinam revocare denuo velit, nae ille sine indice, qualis est hic coniectus (quo subsequentium etiam voll. lectores referre se poterunt), multum laboris et operae volutandis libris frustra consumat necesse est. Praeterea monemus, 1.) scriptores historiae Byzantinae sicubi laudantur (veluti Agathias, Anna Comnena, Cedrenus, Georgius Codinus, Nicetas Choniates, Theophylactus Simocatta, Zonaras, etc.), adeundas semper esse editiones Regiae Corporis Byzantini; 2.) scriptores ineditos, quibus usi sumus, inveniri infra in Indice altero, sub voce *inedita*. C. B. HASIUS.

- AMPHILOCHI, episcopi Iconii, Oratio de occurso Domini, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- ANASTASII Sinaïtae Quaestiones et responsiones, Gentiano Herveto interprete. Ingolstadii, 1617. 4.
- Eiusdem Hodegus, editus a Iacobo Gretsero. Ingolstadii, 1606. 4.
- Eiusdem Homiliae in Psalmum sextum, et de sacra synaxi, in tomo III. Lectionum antiquarum Henrici Canisii. Ingolstadii, 1603. 4.
- Eiusdem liber De creatione hominis, editus a Ioanne Tarino in fine Philocaliae Origenis. Parisiis, 1618. 4.
- P. 274 ANDREAE, archiepiscopi Hierosolymitani, Sermo in salutationem S. Mariae Deiparae, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- S. ANTIOCHI Pandectes Scripturae divinae, ad Eustachium praepositum, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. I. Parisiis, 1624. Fol.
- ANTONINI Imp. De vita sua libri XII, cum notis Guil. Xylandri et Merici Casauboni. Londini, 1643. 8.
- ARETHAE, Caesareae episcopi, Explanations in Apocalypsin, ex interpretatione Ioannis Hentenii. Lutetiae Parisiorum, 1631. Fol.
- ARISTAE Historiae LXX. interpretum, edit. Schardii. Basileae, 1561. 8.
- ARISTOTELIS Opera omnia graece et latine, etc. Guillelmus Du Vallius tertio recognovit, etc. Parisiis, 1654. Fol.
- ARSENII Doctrina et exhortatio, in Combefisii Bibliothecae graecorum Patrum Auctario novissimo. Parisiis, 1672. Fol.
- ARTEMIDORI Daldiani Oneirocritica, cum Nic. Rigaltii notis. Lutetiae, 1603. 4.
- ASTRAMPSYCHI Somniorum interpretatio, ad calcem Artemidori, edit. Rigaltii. Lutetiae, 1603. 4.
- Vita S. Antonii, scripta a S. ATHANASIO, edita a Davide Hoeschelio. Augustae Vindelicorum, 1611. 4.
- ATHENAEUS De machinis, inter Mathematicos typis Regiis excusos. Parisiis, 1693. Fol.
- ATHENAGORAE Atheniensis, philosophi Christiani, Opera, ad calcem S. Iustini Martyris. Lutet. Paris. 1615. Fol.
- Vita S. BACCHI, edita a Combefisio in Christi martyrum lecta triade. Parisiis, 1666. 8.
- S. BARNABAE Epistola catholica, cum notis Hugonis Menardi. Parisiis, 1646. 4.
- S. BASILII Magni Opera omnia quae reperiri potuerunt. Parisiis, aumptibus Claudii Morelli, 1618. Fol.
- S. BASILII, Seleucia in Isauria episcopi, Opera omnia, ad calcem S. Gregorii Thaumaturgi. Parisiis, 1621. Fol.

- BIBLIA** Septuaginta interpretum. Londini, 1653. 8. iuxta editionem Romanam.
- CRETIS** Tabula; edidit Iosephus Simpson. Oxonii, 1788. 8.
- CHARITONIS** Aphrodisiensis De Chaerea et Callirrhoe amatoriarum narrationum libri VIII. publicavit I. P. d'Orville; editio altera. Lipsiae, 1788. 8.
- CHRYSTI**, presbyteri Hierosolymitani, Homilia de S. Maria Deipara, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- Ἰωάννου τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ** τὰ εὐρισκόμενα, δι' ἐπιμελείας καὶ ἀναλωμάτων Ἐφρέμου τοῦ Σαββίτου. Etonae, in collegio Regali, 1612. Fol.
- S. Ioannis Chrysostomi** Opera, ex edit. Frontonis Ducaei Burdigalensis. Parisiis, 1636. Fol.
- S. Ioannis Chrysostomi** Homiliae quatuor in Psalmos, et Interpretatio Danielis, interprete Ioanne Cotelerio. Parisiis, 1661. 4.
- Eiusdem** De educandis liberis liber: accedunt eiusdem Orationes aliae quinque, in Christi nativitatem, in Sancta lumina, in recens Baptizatos, in Timores, et Post terrae motum: edita a Francisco Combefis. Parisiis, 1656. 8.
- CLEMENSIS** Alexandrini Opera quas extant, graeca et latine. Lutetiae Parisiorum, typis Regis, 1641. Fol.
- S. CLEMENTIS** Romani Epistola ad Corinthios, cum notis Patricii Iunii. Oxonii, 1633. 4.
- Eiusdem** De peregrinationibus S. Petri epitome. Parisiis, apud Turnebum, 1656. 4.
- Eiusdem** Constitutiones apostolicae, graeca. Venetiis, 1563. 4. P. 275
- Collectio** Regia maxima Conciliorum, seu acta Conciliorum etc., graece et latine, studio Ioannis Harduini. Parisiis, ex typographia Regia, 1715. Fol.
- COSMAE** Indicopleustae Topographia Christiana, graece et latine, ex interpretatione et cum notis ac praefationibus D. Bernardi de Montfaucon. Parisiis, 1706. Fol.
- S. CYRILLI**, archiepiscopi Hierosolymorum, Oratio de occursu Domini, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- Eiusdem** Catecheses, opera I. Prevotii Burdegalensis. Parisiis, 1608. 4.
- DEMOSTHENES** inter Oratores graecos Reiskii. Lipsiae, 1770. 8.
- Laërtii** Diogenis De vitis philosophorum libri decem. Londini, apud Batcliffe, 1664. Fol.
- DIONYSII** Halicarnassensis Opera omnia, cum annotatt. Io. Iac. Reiske. Lipsiae, 1774—1777. 8.
- DIOSCORIDIS** Opera edit. Saraceni, apud Wechel. 1598. Fol.
- B. DOXOTHI** Expositiones et doctrinae diversae de vita recte et pie

- instituenta, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. I. Parisiis, 1624. Fol.
- Vita S. ELIAE, auctore anonymo, edita a Combefisio in Christi martyrum lecta triade. Parisiis, 1666. 8.
- EPICURETI Opera, editione J. Schweighaeuseri. Lipsiae, 1799. 8.
- S. EPIPHANII Opera omnia. Dionysius Petavius S. I. recensuit, latine vertit, et animadversionibus illustravit. Parisiis, 1622. Fol.
- EURIPIDES, ex editione Beckii. Lipsiae, 1778. 4.
- EUSEBII Pamphili Ecclesiasticae historiae libri decem, ex edit. Henrici Valesii. Parisiis, 1659. Fol.
- Eiusdem De demonstratione evangelica libri decem. Parisiis, 1628. Fol. Accedunt eiusdem libri Contra Hieroclem et Contra Marcellum.
- Eiusdem Praeparatio evangelica. Fr. Vigerus recensuit. Parisiis, 1628. Fol.
- Eiusdem Commentarii in psalmos, in Collectione nova Patrum D. Bernardi de Montfaucon. Parisiis, 1706. Fol.
- EUTHYRII presbyteri Constantinopolitani liber De operatione animarum post mortem, editus a Leone Allatio in libro de Purgatorio. Romae, 1655. 8.
- EUTHYMI monachi Confutatio Ismaëlitum, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- EVAGRII scholastici Historia ecclesiastica. Henricus Valesius graeca emendavit, latine vertit et annotationibus illustravit. Parisiis, 1673. Fol.
- GELASII Cyziceni Historia concilii Nicaeni, in tomo I. Actorum Concilii. edit. Harduin. Parisiis, ex typographia Regia, 1715. Fol.
- GEORGI archiepiscopi Alexandrini Vita S. Ioannis Chrysostomi, in tomo VIII. Operum S. Chrysostomi editionis Anglicanae. Etonae, 1612. Fol.
- GEORGI Pisidae Exaëmeron [sic] seu mundi opificium, poema. Item Senarii de vanitate humana, graece et latine per Fed. Morellum. Parisiis, 1584. 4.
- S. GERMANI, archiepiscopi Constantinopolitani, Orationes, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- GREGENTII, archiepiscopi Tephrensis, Disputatio cum Herbano Iudaeo, Nicolao Gulonio interprete. Lutet. Paris. 1586. 8.
- S. GREGORI Neocaesariensis, cognomento Thaumaturgi, Opera omnia. Paris. 1621. Fol.
- S. GREGORI Nysseni Opera omnia. Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1615. Fol.
- P. 276 GREGORI presbyteri Vita S. Gregorii Nazianzeni, in fronte Opp. S. Gregorii editionis Billianae. Parisiis, 1609. Fol.
- HABRIANI Isagoge Sacrarum Scripturarum, edita a Davide Hoeschelio. Augustae Vindelic. 1602. 4.
- Collectio Regia maxima Conciliorum, seu acta Conciliorum etc.

- græce et latine, studio Ioannis HARDUNE. Parisiis, ex typographia Regia, 1715. Fol.
- HELIODORI Aethiopicorum libri decem, cum notis Iohannis Bourdelotii. Paris. 1619. 8.
- HEPHAESTIONIS Thebani Apotelesmatica, in Astrologicis Ioachimi Camerarii. Norimbergæ, 1532. 4.
- HERMETIS Triamegisti latromathematica, in Astrologicis Ioachimi Camerarii. Norimbergæ, 1532. 4.
- HERMIAE philosophi Gentilium philosophorum irrisio, ad calcem S. Iustini martyris. Lutet. Paris. 1615. Fol.
- HERODIANI Historiarum libri octo, curante Theophilo Guilielmo Irmisch. Lipsiæ, 1789. 8.
- HERODOTI Historiarum libri novem, ex editione Wesselingii. Amstelodami, 1763. Fol.
- HERONIS Belopoeifica, cum versione et notis Bernardi Baldi, inter Mechanicos typis Regiis excusos. Parisiis, 1693. Fol.
- HESYCHI presbyteri Sermo de temperantia et virtute, in Bibliotheca Patrum græco-latina, tom. I. Parisiis, 1624. Fol.
- HIMERII sophistæ quæ reperiri potuerunt. Edidit Gottlieb Wernsdorffus. Gottingæ, 1790. 8.
- HIPPOLYTUS De antichristo, ex editione Marquardi Gudii. Parisiis, 1661. 8.
- HORAPOLLINIS Hieroglyphica, cum notis Ioannis Merceri et Davidis Hoeschelii. Augustæ Vindelicorum, 1595. 4.
- HYPHRECHI presbyteri Adhortatio ad monachos, in Combefisii Bibliothecæ græcorum Patrum Auctario novissimo. Parisiis, 1672. Fol.
- JAMBELICHUS in Arithmeticam Nicomachi Geraseni, interprete Samuele Tennulio. Arnhemiae, 1668. 4.
- IGNATHI Epistolæ, cum notis Isaaci Vossii. Amstelodami, 1646. 4.
- IOANNIS a S. Andrea Liturgia S. Marci Alexandrini, in Eusebii Renaudot Collectione liturgiarum Orientalium. Parisiis, 1715. 4. *Interdum tamen (ut 269. D.) usus sum edit. priore, instituta ab ipso Ioanne a S. Andrea, Parisiis, 1583. 8.*
- IOANNIS Climaci Opera, interprete Matthæo Radero. Parisiis, 1633. Fol.
- IOANNES Isinuator De poenitentia, et IOANNES monachus De eadem, editi a Ioanne Marino in fine libri De poenitentia. Parisiis, 1651. Fol.
- IOANNIS Moschi Patrum spirituale, in Bibliotheca Patrum græco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- IOANNES Philoponus De creatione mundi, interprete Balthasare Corderio. Viennæ Austriæ, 1630. 4.
- FL. IOSEPHI Opera quæ extant. Coloniae Allobrogum; excudebat Petrus de la Rouiere, 1611. Fol.
- S. ISIDORI Pelusiotæ Epistolarum mille ducentarum libri tres, etc.

- Parisiis, 1685. Fol. *In libro quarto autem et quinto usus sum editione illa:*
- S. ISIDORI Pelusiotae De interpretatione Divinae Scripturae Epistolarum libri V. Parisiis, sumptibus Aegidii Morelli, 1638. Fol.
- P. 277 S. IUSTINI philosophi et martyris Opera. Lutetiae Parisiorum, typis Regiis, apud Claudium Morellum, 1615. Fol.
- LEONTII Byzantini Sectarum historia, sive de sectis scholae, graeca et latine editae a Leunclavio, cum legatione Manuelis Comneni ad Armenios. 1578. 8.
- LONGI Pastoralium de Daphnide et Chloë libri IV. cum notis Gothofredi Iungermanni. Hanoviae, 1605. A.
- LUCIANI Opera, editione Ioannis Frederici Reitzii. Amstelodami, 1743. 4. *Ubiq̃ue numerus tertius indicat versum a. lineam paginae. Sed quando loco tertio littera maiuscula conspicitur, quaerendus est locus in editione Benedicti duobus tomis, Sal-murii, 1619. 8.*
- LYCOPHRONIS Alexandra, editione H. G. Reichardi. Lipsiae, 1787. 8.
- MACARIJ Aegyptii Homiliae spirituales quinquaginta, editae studio Zachariae Paltienii. Francofurti, 1694. 8.
- Liturgia S. MARCI Alexandrini, in Eusebii Renaudot Collectione liturgiarum Orientalium. Parisiis, 1716. 4. *Interdum quoque usus sum edit.* Ioannis a S. Andrea, Parisiis, 1583. 8.
- S. MARCI eremitaе Opera quae extant omnia, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. I. Parisiis, 1624. Fol.
- MEXOLOGIUM Graecorum, iussu Basilii Imp. graece olim editum, nunc primum graece et latine prodit studio et opera Annibalis Tit. S. Clementis presbyteri Card. Albani. Urbini, 1727. Fol.
- METHODII Convivium decem virginum, edit. Leonis Allatii. Romae, 1656. 8.
- NEMESIUS De natura hominis, editione Nicasii Ellebedii. Antverpiae, apud Plantinum, 1565. 8.
- Catena graecorum Patrum in Iob, collectore NICETAE, Heraclaeae metropolita, graece nunc primum in lucem edita et latinae versa, opera et studio Patricii Iunii. Londini, 1637. Fol.
- NICETAE Paphlagonis Vitae S. Hyacinthi et Eustathii, editae a F. Combefis. Parisiis, 1666. 8.
- Vita S. patris nostri Ignatii archiepiscopi Cplitani, auctore NICETAE cognomento Paphlagome, in tomo V. Actorum Concill. edit. Harduin. Parisiis, ex typographia Regia, 1714. Fol. pag. 943. — 1010.
- NICOMACHI Geraseni Arithmeticae libri duo, apud Christianum Wechelum. Parisiis, 1588. 4.
- S. NILI Epistolae, op. et studio Petri Possini. Parisiis, ex typographia Regia, 1657. 4.
- Eiusdem Capita de octo vitiis, in Combefisii Auctario Patrum novissimo. Parisiis, 1672. Fol.

- Eiusdem** Capita paraenetica, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- Vita S. Nili** iunioris, s. Rossanensis Calabri, cum versione Ioann. Matthaei Caryophili. Romae, 1624. 4.
- NONNUS** medicus De omnium particularium morborum curatione, edit. Hieremiae Martii. Argentorati, 1568. 8.
- OLYMPIODORI** Commentarii in Ecclesiasten et in Canticum Canticorum, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1724. Fol.
- ONOSANDRI** Strategicus, ex editione Nicolai Rigaltii. Lutetiae, 1599. 4.
- ORIGENES** in Ieremiam, editus sub nomine Cyrilli a P. Corderio. Antverpiae, 1648. 8.
- Idem** Contra Celsum, interprete Sigismundo Gelenio. Cantabrigiae, P. 278 1658. 4.
- Eiusdem** Exegetica, seu Commentaria in S. Scripturas, graece et latine, studio et labore Petri Danielis Huetii. Rothomagi, 1668. Fol.
- PALLADI** De vita S. Chrysostomi dialogus, graece et latine, cura et studio Emerici Bigotii. Lutetiae Parisiorum, 1680. 4.
- Eiusdem** Historia Lausiaca, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol. *Interdum, sed rarius, usus sum editionis Meursii*, Lugduni Batav. 1616. 4.
- Idem** De Bragmanibus, interprete Edoardo Bessaeco. Londini, 1665. 4.
- PANTALÉONIS**, diaconi magnae ecclesiae, Sermo de sanctis luminibus, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- PAULI** Alexandrini Isagoge apotelesmatica, cum versione Andreae Schatoni. Wittebergae, 1586. 4.
- PETRI** Siculi Historia Manichaeorum, edita per Matthaeum Raderum, e societate Iesu. Ingolstadii, 1604. 4.
- PHALARIDIS** Epistolae graece et latine, Thoma Naogeorgo interprete. Basileae, apud Oporinum, 1558. 8.
- PHILO** Byzantius De telorum constructione, inter Mathematicos veteres. Parisiis, ex typographia Regia, 1698. Fol.
- PHILONIS** Iudaei Opera: excudebat Petrus de la Rouiere. Coloniae Allobrogum, 1613. Fol.
- PHILOTHEI**, patriarchae Constantinopolitani, Laudatio trium Pontificum, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- PHOTII** patriarchae ad episcopum Aquileiensem Epistola, in Bibliothecae graecorum Patrum Auctario novissimo a Combefasio edito Parisiis, 1672. Fol.
- Eiusdem** Bibliotheca, latine reddita scholiisque illustrata ab Andrea Schotto. Rothomagi, 1653. Fol.

- PENDARI** Carmina: iterum curavit Chr. Gottl. Heyne. Göttingae, 1798. 8.
- PLUTARCHI** Opera, Guillelmo Xylandro interprete, Francofurti, in officina Aubriorum, 1620. Fol.
- POLYBII** Historiarum quidquid superest. Recensuit, digessit, illustravit Ioann. Schweighaeuser. Lipsiae, 1789. 8.
- Vita S. Epiphanii**, scripta a POLYBIO Rhinocerurorum episcopo, in tomo II. Opp. S. Epiphanii edit. Petav. Parisiis, 1622. Fol.
- PORPHYRII** Opera, graeco-latine. Cantabrigiae, 1655. 8.
- Eiusdem Vita Plotini**, initio Operum philosophicorum Plotini. Basileae, 1580. Fol.
- PROCLI** Lycii Hypotyposis astronomicarum positionum, graece, apud Ioannem Walderum. Basileae, 1540. 4.
- Eiusdem** Paraphrasis in Ptolemaei libros iv. De siderum affectionibus, interprete Leone Allatio. Lugduni Batav. 1636. 8.
- Balthasaris Corderii** Expositio Patrum Graecorum in Psalms, ex vetustissimis mss. Codicibus concinnata, graece et latine, ex versione eiusdem Balth. Corderii. Antverpiae, 1643. et 1646. Fol.
- Cl. PTOLEMAEI** Tetrabiblos, graece et latine, libri iv. Melanchthone interprete. Eiusdem Carpus, ex versione Ioviani Pontani. Basileae, per Ioannem Oporinum [*sine nota anni*], 8.
- Eiusdem** Geographia, graece. Basileae, apud Frobenium, 1533. 8.
- P. 279 SAMONAE**, archiepiscopi Gazae, cum Achmede Saraceno disceptatio, in Ducaei Auctario Bibliothecae Patrum, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- SCHNEIDERS** Kritisches Griechisch-Deutsches Wörterbuch. Zweite Auflage. Iena und Leipzig, 1805. 4.
- SEVERIANI**, Gabalorum episcopi, Oratio in S. Crucem, edita a Combesio ad calcem S. Chrysostomi De educandis liberis. Parisiis, 1656. 8.
- Eiusdem** Orationes sex in creationem mundi, in tomo VII. operum S. Ioannis Chrysostomi. Etonae, 1612. Fol.
- SEXTI** Empirici Opera, a Fabricio edita. Lipsiae, 1718. Fol.
- SMYTHONIS** Metaphrastae Vitae SS. Ioannis et Lucae, editae Oxoniae, 1597. 12.
- STEPHANI** Byzantini Gentilia per epitomen, De urbibus inscripta, quae restituit, supplevit ac latina versione illustravit Abrahamus Berkelius. Lugduni Batavorum, 1694. Fol.
- STRABONIS** libri xvii. editione Almeloveeni. Amstelædami, 1707. Fol.
- SUIDAE** Lexicon ex editione Kusteri. Cantabrigiae, 1705. Fol.
- SYNESI** Epistolae, Thoma Naogeorgo interprete. Basileae, per Ioannem Oporinum, 1558. 8.

- TATIANI Assyrii Oratio ad Graecos, quod nihil eorum studiorum, quibus Graeci gloriantur, apud ipsos natum, sed omnia a barbaris inventa sint: ad calcem S. Iustini martyris. Lutet. Paris. 1615. Fol.
- THALASSII abbatis Centuriae de charitate et continentia, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- THEMISTOCLIS Epistolae, interprete Ioann. Matthaeo Caryophilo. Romae, 1626. 4.
- THEODORETI Opera etc. . . . edit. I. A. Noesselt. Halae Sax. 1771. 8.
- THEODORETI episcopi Cyri Historia ecclesiastica. Henricus Valesius graeca emendavit, latine vertit et annotationibus illustravit. Parisiis, 1673. Fol.
- THEODORI Abucarae Opuscula, ad calcem Hodegi Anastasii Sinaitae edita ab Iacobo Gretsero. Ingolstadii, 1606. 4.
- THEODORUS Studita De inventione capitis S. Ioannis Prodromi, in *calce libri Ducangiani* Traité historique du chef de S. Jean-Baptiste, et, par occasion, des autres reliques du même Saint. Paris, 1665. 4.
- THEODOTI Epitome adhortationis Orientalis, ad calcem S. Clementis Alexandrini edit. Paris. 1641. Fol.
- Τὰ ΘΕΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ τῆς ἀριθμητικῆς, edita Parisiis, apud Christianum Wechelum, 1543. 4.
- THEOPHANIS Ceramei, archiepiscopi Tauromenitani, Homilia in Evangelia dominicalia et festa totius anni, graece et latine, studio Francisci Scorsi. Lutetiae Parisiorum, 1644. Fol.
- THEOPHANIS archiepiscopi Nicaeni Opera omnia, interprete Gonzalvo Ponce de Leon. Romae, 1590. 8.
- THEOPHILI patriarchae Antiocheni Contra Christianae religionis calumniatores ad Autolycum libri tres, ad calcem S. Iustini martyris. Lutet. Paris. 1615. Fol.
- THEOPHRASTUS De historia plantarum, edit. Stapel. Amstelodam. 1644. Fol.
- THEOPHYLACTI archiepiscopi Bulgariae Epistolae, edit. Ioannis Meursii, in Opp. Ioann. Meursii ex recensione Ioann. Lami vol. VIII. Florentiae, 1746. Fol.
- THEOPHILANI Orthodoxi Disputatio cum Catholico Armeniorum, edita cum latina versione Io. Leunclavii. Basil. 1578. 8.
- TIMOTHEI, presbyteri Hierosolymitani, De Simeone propheta oratio, in Bibliotheca Patrum graeco-latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.
- ΤΙΤΙ, Bostrorum episcopi, Expositio in evangelium Lucae, in Bi-

bibliotheca Patrum graeco - latina, tom. II. Parisiis, 1624. Fol.

Fragmenta ex Anthologia VETTI VALENTIS, in Astrologica Camerarii. Norimbergae, 1532. 4.

ZACHARIAE, Hierosolymorum patriarchae, De Peraica captivitate ex Perside epistola, edita a Combesio ad calcem Chrysostomi De educandis liberis. Parisiis, 1656. 8.

Vita S. Benedicti, a S. Gregorio Magno latine conscripta, et a ZACHARIA Papa Romano in graecam linguam translata. Ingolstadii, ex typographia Adami Sartorii, 1602. 8.

NICOLAI MARIAE FOGGINII
A D N O T A T I O N E S
IN
THEODOSII ACROASES.

IN PRAEFATIONEM.

Vers. 1. Ὁ Μαγίστρων ἥλις] Nicephorum Phocam Magistri Ed. Rom. dignitate fuisse insignitum Cedrenus Curopalates, incertus con- P. 376 tinuator Theophanis, ceterique scriptores testantur. Magister Col. 1 autem dicebatur primus inter nobiles Imperatoris familiares, seu, ut inquit Evagrius Histor. lib. III. cap. 29. ἡγεμὼν τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων, *praefectus officiorum palatii*. Haec dignitas, vel ipso Patriciatu illustrior, et ὑπέρολαμπρος *splendidissima* ab Historicis dicta, uni primum conferebatur, at deinceps collata est pluribus, ut ex Luitprando Rer. per Europ. gest. lib. VI. cap. 5. colligitur, qui viginti quatuor Magistros enumerat. Theodosius *Magistrorum solem* Nicephorum appellasse videtur, vel quia Nicephorus inter plures primus esset, vel ob praeclara eius gesta, quibus huius dignitatis splendorem auxerat ad ceterorum Magistrorum exemplum.

2. Πρώτης ἐνδοκητῆ] *Romae vindex* certe fuit hic Nicephorus, quia, ut inquit Cedrenus Histor. Comp. pag. 642. πολλὰ τρόπαια στήσεντα κατὰ τῶν ἐφ' ὧν Σαρακηνῶν, *multa de Saracenis orientalibus statuerat tropaea*, qui Romani Imperii provincias depopulabantur, et quia Cretam a Saracenis Hispanis olim occupatam Romanorum Imperio restituerat.

3. Πεπόννηται μὲν πρὸ καιροῦ etc.] Haec de Cretae expugnatione carmina iam antea, vivente nempe Imp. Romano iuniore, a se confecta fuisse Theodosius testatur. Cur autem ea in lucem non produxerit, necdum cepta occasione triumphi, atque adeo Col. 2 ovationis, quam Nicephorus de Creta expugnata egerat, rationem hanc reddit: id facere timuisse, quod a gestorum eius gloria plus aequo illa distarent. At vera causa fortasse potius fuit, ne Imp. Romano displiceret, in cuius suspicionem venerat nimis apud populum inclarescens Nicephorii nomen. Vid. Monitum.

4. Καὶ περὶ τῆς τοῦ Χαλέπε etc.] Confecto Cretico bello Nicephorum ad Chalepi expugnationem se contulisse omnium Historicorum consensu certum est; et hanc expeditionem dum ille gereret, Romanus obiit. Itaque cum Chalepum expugnasset, a Theophanone Augusta Romani uxore revocatus est Constantino-
polim, ubi de utraque victoria, Cretica nempe et Chalepenai, solemnem egit triumphum. Hac occasione Theodosius Acroases suas Nicephoro obtulisse videtur, et quia solummodo victoriam Creticam in eis celebraverat, Chalepensem etiam victoriam alio poematio se celebraturum spondet. Vide, quae hac de re fusius in Monito disseruimus. [Alepum antiquis Berroea. καὶ τὸν Ἀλοντα δὲ τὸν Φωκῶν τὸν τοῦ Νικηφόρου ὁμαίμονα κατὰ τοῦ Χαμαδᾶν, ὃς τοῦ Χαλέπε ἐκράτει, ὁ Ῥωμανὸς σὺν δυνάμει ἀπέστειλε. Zonaras in Annal. XVI. Quid vero hic de Chalepe, quum de Creta poeta noster statuerit? CORNELIUS.]

7. Ὡς ἐν προσώπῳ γούν etc.] Haec ea sunt verba, ex quibus liquet Theodosium has Acroases Nicephoro obtulisse post Romani obitum. Videsis Monitum. Cornelius verba τὸν πάλαι βασιλεὺς ἡμῶν minus recte vertit: *veterem nostrum Imperatorem*, quum *defunctum* vertere omnino debuisset.

IN PRIMAM ACROASIM.

Col. 1. Τῷ φιλανθρωπῷ etc.] Humanissimo ac potenti Imperatori Romae, Romano scilicet Iuniori poema suum inscribit Theodosius, quia illud perfecerat, dum Romanus in vivis agebat, et quia Romani iussu Creticum bellum a Nicephoro susceptum fuerat. Quamvis autem defuncto iam Romano, et solummodo ut blandiretur Nicephoro vulgaverit, nihil tamen in eius inscriptione immutavit, fortasse ne Theophanonem Romani uxorem offenderet, et ne totum poemation, in quo exstant plurima ad Romanum spectantia, refigeret. Quare de hoc Nicephorum monere in Praefatione non praetermisit, asserens tamen ad eum potissimum spectare, quae in poematio continentur, laudes Imperatori Romano collatas.

Vers. 3. Ὁ Σκηπῶν] P. Cornelium Scipionem intellige, cui, ut inquit Florus lib. II. cap. 6. p. 292, *tam grande de Africa nomen fata decreverant*. Is admodum iuvenis in Africam profectus, contra Carthaginenses bellum indixit, in quo adeo praeclare se gessit, ut brevi Carthaginem expugnaverit. *Consul ante annos factus*, inquit Sex. Aur. Victor de Viris illustr. cap. 49, *con-*

Col. 2 *dente collega in Africam classe traiecit. Aedrualis et Syphacis castra una nocte perrupit. Revocatum ex Italia Hannibalem superavit. Victis Carthaginensibus leges imposuit. Ideo autem addit Theodosius tunc totum Carthaginis robur non ad-*

fuisse, quia Hannibal cum exercitu satis magno Romam aggressurus in Italia commorabatur.

8. *Τίς ἦν ὁ Σύλλας*] Obsidionem a Sylla Athenis impositam, *ἔργῳ μὲν οὐ μεγάλην, τῇ δὲ δόξῃ λαμπροτάτην, facto sane haud magnam, sed gloria clarissimam*, appellat Plutarchus in vita Syllae p. 102. Athenienses enim eo tempore, ut observat Velleius Histor. Rom. lib. II. cap. 25, *oppressi Mithridatis armis, homines miserrimae conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis; et animos extra moenia, corpora, necessitati servientes, intra muros habebant*. Praeterea quo tempore Athenas Sylla obsidebat, magnum sane passae sunt ex igne detrimentum, ab Atheniensibus ipsis hostiles machinas confligare studentibus primum excitata: qui deinde Syllae consilio saevius etiam exarsit, dum Piraeo capto τὰ πλεῖστα κατέκαυσεν ὧν ἦν καὶ Φλωнос ὀπλοθήκη, θαυμαζόμενον ἔργον, pleraque *inflammavit, in quibus armamentarium Philonis, inclitum opus, fuit*; sicut testatur praelaudato loco Plutarchus pag. 65. Huc itaque respicit Theodosius, dum Syllae virtuti succensere studens, eum in Athenarum oppugnatione nihil praeclari gessisse affirmat. P. 377
Col. 1

10. *Βαλὼν ἀπ' αὐτῆς*] In Corneliana editione claudicat hic versus, quem tamen facile restitues, si nobiscum ad fidem Codicis articulum τῆς ante vocem σφαγῆς supplereris.

11. *Τίς ἦν ὁ Καῖσαρ*] C. Iulium Caesarem innumera, eaque difficillima certamina, felici exitu subiisse fatetur; sed duce fortuna potius, quam virtute censet.

12. *Ἀφύρτοις*] Ita haec vox legitur in Codice, sed restituendum esse verbum ἀφύρτοις, bene monuit Cornelius. [*Ἀφύρτοις συμπλοκαί* esse videntur congressiones exercituum bene compositae, nihil perturbationis habentes. ἀφύρτως cum ἐμμελῶς iunxit scriptor Vitae Nicolai Damasc. in Prodomo βιβλ. ἑλληνικῆς a Coraë editae p. 227. ubi editor p. 363. σημειῶσαι τὸ ἀφύρτως ἐπὶ τοῦ ἀσυγχύτως, ἐν οὐδενὶ πον εὑρεθὲν ἢ ἐν τῷ παρόντι βίῳ Νικολάου, σωζόμενον ἐν τῷ ἐπιβήματι ἀφύρτα τῆς συνηθείας, ἢ καὶ τὸ ἐπὶ τὸν Ἀφύρτος ἐνύλαξε. F. I.]

13. *Τίς ἦν ἐκείνος*] Reticet poeta Imperatoris nomen, de quo hic loquitur: historia tamen, quam adducit, clare, ut arbitrator, Augustum designat. Celebre est navale praelium ab Augusto contra Sextum Pompeium prope Messanam commissum, in quo Augustus, Dione teste lib. XLIX. § 5. pag. 573, non modo maiorem suae classis partem amisit, sed parum etiam abfuit, quin ipse periret. Ad hanc eandem alludit etiam, ut videtur, Suetonius in Augusti vita cap. xvi, cuius haec sunt verba: *Traiecto in Siciliam exercitu, cum ad partem reliquam copiarum continentem repeteret, oppressus ex improvviso a Demochare et Apollophane praefectis Pompeii, uno demum navigio aegerrime effu-*

- 4 *git.* Non diu tamen Pompeius victoria gavisus est, nec fortunam expertus est permanentem; instaurato enim ab Augusto contra ipsum praelio, eoque strenue admodum terra marique oppugnato, tandem Augustus M. Agrippae opera adiutus, insignem retulit victoriam; adeo ut merito de Augusto dici possit, eum prius victum navali praelio, mox suos victores superasse.

14. *Ἐύλω*] Hoc verbum *classem* interpretati sumus; frequenter enim illud a Graecis inferioris aevi scriptoribus ad naves designandas usurpatur. Praesto cuique esse possunt exempla, quae Du-Fresnius in Glossario mediae et infimae Graecitatis adducit. [Fortasse hi quoque versus referendi ad Iulium Caesarem, qui in itinere (*ἐν στόλῳ*, quod vocabulum etiam de unius itinere usurpari constat) a praedonibus captus, eosdem paulo post classe contracta superavit, captosque cruci affixit. Plutarch. Vit. Caes. c. 2. Vellej. Pat. II. 42. *ξύλον*, *crux*, Ptsid. Exped. Heracl. II. 253. *ὑψούμενον τὸ ξύλον*. et alibi. F. I.]

15. *Ὀὐκ ἦν στρατηγός*] Mancum hunc versum edidit Cornelius contra fidem Codicis, ex quo nos restituimus ante articulum *ὁ* particulam *ὥς*, quam tamen necessario addendam, ut sensus interger prodiret, Cornelius coniectando adnotavit.

16. Quam de Pompeio historiam Theodosius adumbrat, haec est: An. U. C. 679. L. Licinio Lucullo, M. Aurelio Cotta Coss. Creticum bellum a M. Antonio infelicitè inceptum, a Q. Caecilio Metello perfectum est. Sed quum victoria elatus Metellus saevius in captivos animadverteret, multi Pompeio in Asia commoranti se dederunt. De hac re ita Florus Rer. Rom. Epit. Col. 2 lib. III. cap. 7. *Metellus deinde totam insulam igni ferroque populatus, intra castella, et urbes redegit, et Gnossum, et Erythraeam, et ut Graeci dicere solent, urbium matrem Cydoneam: adeoque saeve in captivos consulebatur, ut veneno se plerique conficerent, alii deditionem suam ad Pompeium absentem mitterent.* Pompeius autem Romam reversus non modo de Mithridate et Tigrae in Asia subactis triumphavit, sed alterum etiam triumphum egit de bello Cretico: captivis e Creta ducibus, qui ad se defecerant, secum adductis, Metelli triumphum imminuens, quamvis reapse nullam in bello Cretico partem habuisset. Theodosius itaque hisce in versibus Pompeium cum Romano, seu potius cum Nicephoro confert, ut eo magis eiusdem Nicephori virtutem extollat, quoniam ei Cretensis victoriae gloria vere debebatur, dum e contrario Pompeius veteris illius Cretensis belli laudem usurpaverit, ac quasi praesens decertasset, alterum de eadem Creta triumphum Romae ostentare praesumpserit.

Ibid. *Πομπῆος*] In Cod. supra hoc nomen haec legitur nota interlinearis eiusdem, ut videtur, scriptoris manu exarata *ὁ Καίσαρ ὁ μέγας*, quod animadvertit etiam Cornelius, sed omnino praeterit coniectari quid ea sibi velit. Itaque scias volo, eam

respicere ad versum 13, qui in Codice in tres columnas ex tribus versibus sibi subsequen- tibus ordinatim compositas distincto, superior exstat ver- siculo 16. Quum enim in v. 13. Theodosius, suppresso nomine, obscurius cuiusdam Imperatoris mentionem fecerit, scriptor Codicis subiecit ὁ Καῖσαρ ὁ μέγας, *Magnus Caesar*, Augustum nempe designans, de quo reapse Theodosium fuisse in eo loquutum, iam supra luculenter ostendimus. [Supra verbum Πομπῖος, *Pompeius*, in Cod. scribitur: ἡ . . . Καῖσαρ ὁ μέγας. *Expende*. CORNEL. Notabilis forma nominis pro ea, qua alii constanter utuntur Πομπήϊος; praesertim quum non appareat, qua de causa Theodosius immutaverit nomen, quod ver- sui iambico non adversatur. Magis etiam memorabile, quod in- fra III. 209. legitur: Βροῦτος, ὃς τοῦ Πομπῖου ἔβαψε τὴν μά- χαιραν ἐκ τῶν αἱμάτων. Quis enim existimaverit, Theodosium historiae tam ignorantem fuisse, ut Brutum manus Pompeii san- guine inquinasse crederet? Quare *Cornelius* ibi pro Πομπῖου cor- rigendum suspicatur Καῖσαρος: quam correctionem probabilitate destitutam esse recte iudicavit Fogginius, ipse locum mutilum esse existimans. Quod non magis probabile est. Verum in priorē loco, de quo dicere instituimus, alia quoque sunt, quae lecto- rem morentur. Nam primum non tam certum est, quod Fogg- inius existimat, res a Pompeio ad Metelli laudem in bello Cretico imminuendam actas spectari; omnem enim rerum a Pompeio ge- starum laudem comprehendendi apparet; nec verbi πλουτολεκτηῖν sensus ex illa interpretatione prodit perspicuus; nec denique vo- culae ὡς τῶν quem sensum habeant apparet. Si contra glossatori fides haberi possit, qui de *Iulio Caesare* cogitavit (nam quod Fog- ginius existimat, verbis Καῖσαρ ὁ μέγας *Augustus* significari, minime potest probari), primum summi Ducis commemoratio poë- tae consilio accommodata; tum πλουτολεκτηῖν accipi possit de di- vitibus in bello Gallico congestis (Γαλατικὸν πλοῦτον appellat Plu- tarchus in Vit. Caes. c. 29.), aut etiam de iis, quas belli civilis initio ex aerario sumsit; tandem versus 17. admissa emendatione nostra δὲ τῶν pro ὡς τῶν, facilem habuerit explicationem de po- tentia a Caesare civibus devictis in bello civili parta, qua instru- ctus (ἀπλισμένος) venit; sicut etiam v. 18. verba τὰ τύχης στέφη retuleris ad opinionem illam, quam Caesarem de fortuna sua ha- buisse constat. At nomen Πομπῖος quomodo ad Caesarem tra- has? nescio equidem, neque in glossatoris verbis quicquam inest, quod ad tenebras illas diluendas faciat. In Glossis apud Ducan- gium reperio: πόμπιος. *parricida*. Num igitur dicamus, Cae- sarem sic appellari a Theodosio, quod secundum famam nonnul- lorum mater eius inter pariendum perierit? (Vid. Constant. Ma- nassae Compend. Chron. p. 37. C. et Millium ad Io. Antioch. Mal. Chronogr. p. 275.) quae appellatio, sive in laudem trahas Cae- saris, non ea qua vulgus hominum via in lucem editi; sive in

vituperium, Theodosii consilio non adversaretur. An vocabulo *πόμπιος* triumphatorem significari dixeris, quum vix alius quisquam plures splendidioreque triumphos egerit? Verum quidquid sit, locus, de quo supra diximus, III. 209. *Βροῦτος, ὃς τοῦ πομπίου ἔβαψε τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν αἱμάτων* — nonne manifeste docet, voce *πομπίος* sive *πόμπιος*, ex quocumque tandem fonte manaverit, Caesarem significari, a Bruto occisum? Sed superest tertius in his Acroasibus locus, qui omnem hanc de Caesare opinionem videtur evertere. Nam III. 205. Imperatoris potentia et Nicephori res bello gestae praeferuntur rebus gestis et potentiae summorum antiquitatis virorum, quorum recensum instituit hunc: *Κῦρος, Δαρεῖος, Κροῖσος, οἱ στρατοειράται, Καῖσαρ, Ἀχιλλεύς, Μακεδῶν καὶ Πομπίος*. Iam quum in his verbis *Πομπίος* commemoretur una cum *Caesare*, sponte apparet, *Πομπίον* non accipi posse pro *Caesare*. Vide tamen, quam alieno loco *Καῖσαρ* ponatur inter Croesum et Achillem; et quantum adversetur versui in hac sede, trochaicum offerens pro iambo aut spondeo. Ob duas itaque causas suspectum nomen, cui si *Ἄλας* substitueris, omnes illae difficultates evanescent, et simul historiae consuletur et versui. Nec improbabilis videri potest coniectura, quae a litterarum vestigiis non multum recedit; praesertim quum in Codice, ex quo ductae Acroases, versuum initia plurimis in locis ita sint evanida et obscura, ut quid scriptum fuerit, non appareat. Nec profecto aliud nomen huic sedi accommodatius reperiri poterit. *Aiacia* enim nomen et alibi cum *Achille* iungitur, et, quod ad nostrum negotium unice facit, a *Theodosio* ipso I. 37. *Ἄλας, Ἀχιλλεύς, Ὀδυσσεύς*. Si quis tamen totam hanc de vocabulo *πομπίος* s. *πόμπιος* disputationem nimis lubricam esse dixerit, non multum refragabor equidem, gratiamque habebo, si quis difficultates, quae insunt cum in forma nominis *Πομπίος* pro *Πομπήϊος* accepti, tum in historia, faciliore ratione solverit. F. I.]

19. Σὺ δὲ πτυπῶν Ὅμηρος] *Theodosius* *Homerum* incusat, quod in *Iliade* omnia pro lubito suo confinxerit, nihilque de vera *Troiae* historia scripserit. Obiecerat hoc *Homero* crimen iam antea *Dio Chrysostomus* *Orat.* XI, quam totam ad *Homerum* conviciandum concinnavit, ubi inter cetera ταῦτα δέ μοι εἰρηται, inquit pag. 157, ὥσπερ ἤδη ἔφην, οὐ κατηγορίας ἐνεκεν, ἀλλ' ὅτι ἀνδρειότατος ἦν ἀνθρώπων πρὸς τὸ ψεύδος Ὅμηρος· καὶ οὐκ ἦττων ἐθαῤῥεῖ καὶ ἐσιμνύνετο ἐπὶ τῷ ψεύδεισθαι ἢ τῷ τάληθῃ λέγειν· οὕτω γὰρ σκοποῦσιν οὐδὲν ἔτι φαίνεται παραδόξον, οὐδὲ ἄπιστον, τῶν ἐπ' ἐμοῦ δεικνυμένων· ἀλλὰ σμικρὰ καὶ ἀνθρώπεια ψεύσματα πρὸς θεῖα καὶ μεγάλα. Porro haec a me dicta sunt, quemadmodum dixi, non accusandi gratia, sed indicandi, quod audacissimus hominum fuerit ad mendacia *Homerus*: et non minus confidens et iactabundus in mendaciis dicendis, quam

veritate. Ita enim attendentibus valde parva, et nullius pretii videbuntur ea, quae ego mentitum esse dicam. Sunt enim vera humana mendacia, et valde credibilia, si conferantur ad ea, quae de divina atque immensa natura mentitus est.

24. Πορφυροῦς δόμους] His verbis notat poeta Homerum, P. 378 qui Troiam εὐτέλῃον, bene muratam, et εὐδμήτους πύργους, bene Col. 1 aedificatas turres frequenterque dispositas habentem, saepius in Iliade vocare solet.

27. Ψευσμάτων] Cornelius edidit ψευσάντων, sed ad oram paginae mendum in ea voce latens advertit.

29. Ἄλλ' ὦ στρατηγῶν ὁ κρατήρ] Non ineleganter adsimilatur Homerus crateri, in quo humilia Graecorum Ducum facta cum elatis ac fastuosis verbis miscentur et adtemperantur, eo modo, quo in cratere vinum cum aqua solebat temperari. Audi Phavorinum: Κρατὴρ σκευὸς τι, ἐν ᾧ τὸν οἶνον οἱ παλαιοὶ κρηνοῦντες ὕδατι, ἐξ αὐτοῦ ἔπινον λαμβάνοντες. Crater vas quoddam, in quo vinum cum aqua antiqui miscebant, ex quo sumentes bibebant.

32. Ὡς θυγὸς γενοῦ] Ultimium huius versus verbum desideratur in editione Cornelli, quoniam in Codice eo loci maxime absumpto, vix ullam eius vestigium superest. Nos tamen superstitibus litteris diligenter, ut potuimus, inspectis, σταθμοῦ reponi posse censuimus.

46. Πολλαῖς ταγείαις δικάσι] Nicephorum classe satis magna comparata exercitum Cretam adduxisse, cum aliis Graecis scriptoribus Theodosius hic commemorat. Harum navium numerum diligentius perstringit Incertus Continuator Theophania, auctor, ut creditur, coaevus, in Romani Iunioris vita num. X. pag. 297. hisce verbis: νῆες γὰρ ὑπῆρχον μετὰ ὕγρου πυρός δις χίλια, δρόμωνες χίλιοι, καβάρια καματηρὰ σιτήσεις ἔχοντα καὶ ὅπλα πολεμικὰ τριακόσια ἑπτὰ. Naves erant igne Graeco instructae bis mille, celoces mille, carabia oneraria annonas armaque bellica convehentia septem supra trecenta. Parem navium numerum recenset etiam Simeon Magister, et Logotheta in Romano Iunioris num. II. pag. 498. in eoque solo differt, quod naves onerarias usque ad trecentas sexaginta auget.

51. Ἔσθῃσι τὰς φάλαγγας] Nicephori solertia ac peritia rei bellicae his veribus commendatur, qui postquam exercitum in Cretam eduxit, milites ordinatim disposuit, ac in suo quosque loco stare iussit, ne forte inopinato aggressi ab Agarenis opprimerentur: quod laudi etiam Nicephoro tribuit Simeon Magister in Romano Iunioris num. II. pag. 498. ita scribens: Ἀπάρας οὖν τῆς βασιλίδος Νικηφόρος ὁ Δομεστικός, καὶ τὰ Φύγελα καταλαβὼν, ἐφρόντιζεν, ὅπως ὁ σύμπας στόλος αὐτῷ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἴη, καὶ προσορμίζοιτο. Solvens itaque Byzantio Nicephorus Domesticus, et

Phygeia veniens, hoc maxime studuit, omnique cura enixus est, ut omnis ei classis uno agmine conserta esset, ac appelleret.

52. Οὐλαμούς πυργοδόμους] Haec duo nomina tanquam inter se distincta explicabam, ac πυργοδόμους de *turribus* illis Col. 2 *ambulatoriis* intelligebam, quae ad maturandam turrium expugnationem apud veteres in usu erant. Hesychius vocem *πύργος* eo etiam sensu interpretatur, scribens: *πύργος πολεμιστήριον ὄργανον, bellicum nempe instrumentum*, de quo fusius disserunt Hero de Machin. Bellic. cap. 13. et Vegetius lib. IV. cap. 17, ubi machinae huius bellicae etiam imaginem vulgavit Steuvechius. Verum quum *πύργος*, eodem adnotante Hesychio, sit item *τάξις ἐν τετραγώνῳ ὀπλιτῶν, agmen militum quadrangula forma*, eoque sensu frequentius a scriptoribus Graecis usurpatum occurrat, de hoc ipso agmine fortassis loquutum Theodosium censendum est. Eustathius ad lib. IV. Iliad. pag. 469. edit. Rom. discrimen affert, quod intercedebat inter οὐλαμός et πύργος, atque primum agmen fuisse ex 40. viris compactum, alterum vero trecentis sexaginta viris constitisse: οὐλαμός δὲ τάξις ἐκ τεσσαράκοντα ἀνδρῶν . . . πύργος δὲ ἐκ τριακοσίων καὶ ἐξήκοντα· τάξις αὕτη τετραγωνοειδῶς πυκνουμένη. Οὐλαμός acies est, seu globus virorum quadraginta . . . Πύργος vero acies turrita, seu quadrata, agmen est virorum trecentorum et sexaginta: ita ut hoc agmen quadrangula forma confertum sit, atque constipatum. Quum tamen idem eruditus Grammaticus subdat, non semper ea nomina adeo praecise, sed latiori etiam modo saepius ab Homero adhibita fuisse, non ideo improbanda est Corneliū versio, qui οὐλαμούς πυργοδόμους de uno eodemque agmine est interpretatus. Fieri enim potest, ut Theodosius voce πυργοδόμους hic usus sit eodem sensu, quo πυργηδὼν dixit Homerus Iliad. lib. XII. v. 43. scribens:

Οἱ δὲ τε πυργηδὼν σφέας αὐτοὺς ἀρτύναντες
Ἄντιοι ἴστανται.

*Hi autem instar turris se ipsos conglobantes
Adversi stabant;*

ad quae verba ita adnotat praeclaudatus Eustathius pag. 892. edit. Rom.: Τὸ δὲ πυργηδὼν ἀρτύναντες ἀντὶ τοῦ δίχην πύργου συντάξαντες· πύργος δὲ νῦν ἐρρέθη διάταξις στρατιωτικῇ τετραγωνοειδῆς, κατὰ πλίνθιον συντεταγμένη. *Ea autem verba πυργηδὼν ἀρτύναντες instar turris dispositos significant: turris vero nunc a poeta dicta est instructio militaris quadriformis iuxta laterculum disposita.*

53. Ἐκονομένη] Ita in Codice scriptum legitur amanuensis oscitantia; sed ἡκονημένη legendum esse, bene iam vidit Cornelius.

56. Ἐπεὶ δὲ πάντας] Nullus ex Graecis, qui ad nos pervenire, scriptoribus, precum meminit, quas ad Deum fudisse Nice-

phorum Theodosius modo enarrat. Verisimile est tamen, id non prorsus ad assentationem Nicephori a poeta fuisse scriptum, quum Incertus Continuator Theophanis in Romani Iunioris vita num. XI. pag. 298. Nicephorum ab Agarenis reformidatum scribat ob eius *τὴν διέγερσιν καὶ σύνεσιν, καὶ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν, καὶ δικαιοσύνην, vigilem solertemque animum, fidemque in Deum, et iustitiam.*

62. *Καὶ σὲ πρὸβάλλει*] Rogat Deum Nicephorus, ut in obsequium Christiani populi Cretensium turres et moenia deiiciat, quemadmodum pro Hebraeis in expugnatione Ierico ad preces Iosue fecit. Vid. Ios. cap. vi, qua de re et Dux gloriosus Deus appellatur. P. 379
Col. 1

64. *Ἀντὶν*] Ita Codex, non *ἀντὶν*, ut in editione Corneli, qui tamen sic emendandum esse notaverat.

67. *Διῆξον Πέτρος τίς*] Pergit Nicephorus Deum precari, ut potentia sua ostendat, quis sit Petrus Apostolus, Christianae Ecclesiae basis et fundamentum, et quis impius Moameth, Saracenicae superstitionis auctor, quem dicit falsitatis convictum ab ipsa sua calliditate; cum enim, ut Hebraeos sibi conciliaret et Christianos, utriusque Legis, veteris nimirum ac novae, praecepta immiscuerit, assecclas suos utriusque Legis transgressores effecit. Itaque permissam Hebraeis polygamiam concedens, Christianos ad se deficientes fecit fornicatores, et docens cum Christianis vetitum non esse omnibus carnibus vesci, Hebraeos sequaces suos docuit praeceptum transgredi eis datum, ne camelorum carne vescerentur, Levit. cap. xi. v. 4. Deuter. cap. xiv. v. 7. Videsis eruditum auctorem Siphra in Leviticum cap. iii. et iv. in Thesaur. Ugolini Tom. XIV. p. 1000. Narrat Cedrenus Histor. Compend. pag. 421, Hebraeos, qui Mosaicam Legem deserentes Moamethi adhaeserant, rati eum esse Messiam, postquam carnibus cameli vesci solitum conspexerunt, eum non esse id quod opinati fuerant sensisse. Fortassis Theodosius ad hanc ipsam alludit rem.

79. *Ρώμης ὑπὸ γέρον*] Creta Romano Imperio paruit usque ad Michaëlem Balbum, quo imperante a Saracenis capta est, occasionem ipsis potissimum praebente Thoma quodam, qui a sancta Christianorum fide desciscens, Moamethicam sectam amplexus erat. Videsis Cedrenum fusius de hoc agentem Histor. Compend. pag. 499. et seqq.

80. *Παρεπύσας ὄκνος*] Ob desidiam certe Graecorum tandem Creta sub iugo Saracenorum ingemuit. Classis enim ab ipso Michaële Balbo eo missa Duce Cratero Cabyraeotarum praefecto adeo feliciter barbaros fudit, ut Cretam facile recuperassent, nisi victoria elati milites, adventante nocte, computationibus ac luxuriis sese immersissent, ex quo factum est, ut somno vinoque oppressos, barbari subito adorti eos sint, et usque ad internecionem turpiter profligaverint. Consule Cedrenum Hist. Comp. pag. 511.

Plures deinde expeditiones in Cretam ab aliis etiam Imperatoribus susceptae sunt, omnes tamen haud prospero exitu; et praecipue, quae iussu Constantini Porphyrogeniti suscepta est, Ducis imperitia ac socordia male omnino Graecis cessit. Habes rei historiam in excerptis Leonis Diaconi apud Pagium Critic. in Annal.

Col. 2 Baron. Tom. III. pag. 874. *Constantinus Imperator cum Cretensium iniuriam occultasque grassationes ferre non posset, iusto conscripto exercitu, multaque longe navium incendiariarum instructa classe adversus Cretam misit, quasi primo statim assultu praelii inceptantis clamore ea potiturus: Ducis tamen, ac Praetoris, ignavia imperitiaque (viri scilicet exseci, Cubiculariique in umbra educati, Paphlagonum regione oriundi, Constantinus ei nomen, Gonzyles cognomen erat, tametsi Patriciorum illustri dignitate fulgebat) omnis hic exercitus, paucis dumtaxat exceptis, a barbaris concisus, interneconeque delatus est.*

89. Ἀν γὰρ τὸ λουτρόν] Ad excitandos eo magis militum animos, Nicephorus martyrii desiderium illis inspirat. Hanc credulitatem diu late invaluisse pluribus comprobari potest exempla. Vide Bollandum Tom. IV. Iun. pag. 658. et Tom. V. pag. 81. Mabillonium Annal. Tom. III. pag. 227.

97. Κροτεῖτω] In Codice sic esse scriptum videtur. Cornelius emendandum censuit κρατεῖτω: sed, ut opinor, nihil immutandum est. [Dubitabat Cornelius, utrum κροτεῖτω (sic, non κροτεῖτω) esset in Codice, an κρατεῖτω. Prius in contextu exhibuit; Fogginius posterius. Unde apparet, in hac Annotatione nonnulla esse confusa. F. I.]

99. Πατρικὸς ὀπλισμένος] Cornelius edidit πατρικῶς, vertitque, *more patrio armatus*. Codex habet πατρικός, quam vocem *patrium militem* Latine reddidi, eamque lectionem eo libentius recepimus, quod magis cum sequenti versu cohaereat. Quum enim hic dicat Nicephorus, quod quisque patrium militem satagat se ostendere, addit, nec dedecoret Romanum Imperium. Ὀπλισμένος vero dictum est hic pro ὀπλίτης, quemadmodum eadem ratione τοὺς ἐν ὀπλοῖς scribit aliquando Thucydides.

101. Πτερώσας] Hic militibus ad committenda cum hostibus praelia allocutio Nicephori, Caco vero apud Virgilium Aen. VIII. v. 224. ad effugiendam Herculis iram *timor addidit alas*.

105. Οὐ μὴν παρέργως] Virtutem Graecorum militum optime hisce verbis exprimit poeta. Graeci enim scriptores eum, quem ab hoste strenue pugnante occisum indicare volunt, ἔργον τοῦ πολεμίου, ἔργον πολέμου, καὶ ξίφους dicunt: senes autem, mulieres, infantes, ceterosque imbelles, quos hostis sine ullo negotio ac quasi aliud agens interficit, εἰ πάρεργον factos aiunt, ad caedis facilitatem significandam. Ita senio confectum Priamum, dum a Neoptolemo, strenuo fortique iuvene occisus est,

πάρεργον eidem fuisse, hoc est, nullo labore ab eo caesum scribit Pausanias in Phocicis lib. X. cap. 27. Eadem itaque ex causa Theodosius Graecorum fortitudinem innuere volens inquit, Nicephorum emisisse suos milites οὐ παρέργως, non facili nempe negotio superandos, utpote recte instructos, tantoque animo praeditos, ut non sine maximo labore vinci a barbaris possent. [Οὐ μὴν παρέργως, non sane negligenter, curaque, quam res requirebat, neglecta. Cf. ad Philostrati Iun. Imagg. p. 613. F. I.]

110. Ἐπεὶ δὲ πάντες] Cladem, quam simul ac Nicephorus cum exercitu Cretam applicuit, barbari acceperunt, graphice describit poeta. De hoc Graecorum cum Saracenis Cretensibus Col. 1 primo conflictu agit Leo Diaconus, ubi ait: *Tunc Romanorum Dux Nicephorus triplici agmine distributa acie, clypeisque ac hastis longe constipata, bellicum canens, cum crucis tropaeum praestare iussisset, obversa fronte in barbaros irruit: gravique conserto praelio, instarque grandinis aevolantibus telis haud fieri poterat, ut barbari Romanarum imbrem sagittarum diutius ferrent: quin imo terga vertentes, solutaque phalange, quam effuse licuit cursum expedites, in suum se praedium recepere. Romani pone sequentes immensam eorum stragem dederunt. Tulem nimirum prima aggressio pugnaque fastidium Romanis nacta finem est.* Vid. Pagium Crit. in Ann. Bar. Tom. III. pag. 874. [Ἐπεὶ δὲ πάντες ἦσαν ἀντὶ θηρίων male vertitur: egressi sunt contra belluas. Sensus est, milites Romanos haud secus ac feras irruisse in hostes, et undique se pestilentiae ad instar in terram hostilem effudisse. Cf. infra v. 208. F. I.]

[117. τῇ ποδῶν περικλάσει vertitur: *conculcati pedibus.* Imo, in illa destinatione, quum fugerent — πρὸς φυγὴν enim legendum pro πρὸς σφαγὴν — conciderunt, *fracto pedum robore*; quod est λύτο γούνατα apud Homerum. F. I.]

123. Γονῆς ἀστοργίαν] Tantum accepta clades timorem feminis incusserat, ut naturalis etiam affectus in filios ob imminens periculum obliviscerentur. Γονῆς ἀστοργίαν κινδυνὸς ἀντήγειρε, ut melius vim Graecae huius locutionis exprimeremus vertimus: *periculum exstinguebat maternum amorem in filios.* Ἀστοργός a Graecis proprie dicitur, qui expertus est amoris, quo parentes liberos suos prosequuntur: quare Athenaeus Deipn. lib. XIV. cap. 20. pag. 655. de avium natura loquens, quas Meleagridas appellant, inquit: ἔστι δὲ ἀστοργον πρὸς τὰ ἔκγονα τὸ ὄρνεον, est autem animal, quod non ita prolem suam amat. A voce ἀστοργος vocem ἀστοργίαν derivavit Theodosius, quam vocem in Graecis melioris aevi scriptoribus vix reperies.

128. Τρίχρους τιμωρία] Clades a Graecis illata barbaris *tricolor ultio* appellatur a Theodosio ob caedem nempe senum, puerorum, ac mulierum, quos modo memoravit.

132. Εὐσήγοντο τῶν πυλῶν ἔσω] In excerptis Leonis Diacono

ni, si bene vulgata Latina versio ineditum reddit Graecum textum, legitur, Cretenses, quum impetum Graecorum ferre non possent, *in suum se praedium recepisse*. Theodosius illos prae metu portas urbis ingressos ait, cui concinit etiam Incertus Continuator Theophanis in Roman. Iun. num. X. pag. 298. ita scribens: *Πρὸς δὲ πᾶστρον χωρήσας, πάντας τοὺς Κρητικούς τοὺς ἔξω ὄντας τοῦ πᾶστρον μετὰ φόβον ἴσω ἐπέκλεισεν*. *Admotis autem ad urbem castris, cunctos Cretenses foris palantes metu conterritos intra moenia cogit.*

138. *Εἰς στεροφήν*] In editione Corneli deest εἰς, quod ad fidem Codicis restituimus.

139. *Ὀρισμάτων*] Vox, ut arbitror, mendosa; *ὄρεσμαι* enim nunquam stationem navium significat, de quibus Theodosius loquitur. Fortassis scriptor Codicis scripsit *ὀρισμάτων* pro *ὀρμίσμων* ob litterarum similitudinem in errorem lapsus. "*Ὀρμίσμω* profecto saepe apud Graecos scriptores ad stationes navium designandas occurrit, eodemque sensu verbum *ὀρμίσμω* pro *naves in stationibus continere* a Graecis etiam inferioris aevi scriptoribus usurpatur.

Col. 2 141. *Καὶ ναὺς ἀνάψας*] Naves in terram Nicephorum subduxisse, ut contra aestus maris tutas redderet, dicit poeta: quod, magis licet generatim, adnotarunt etiam Leo Diaconus et Cedrenus. *Triremes vero, ac reliquas onerarias tranquillo in portu, ac navali confertas stationem habere iubet*, inquit Leo Diaconus apud Pagium Crit. in Ann. Bar. Tom. III. pag. 874. ac Cedrenus scribit, quod *τὸν στόλον ἐν ὄρμοις γαληνοτάτοις ὀρμίσας, naves tutissimis in stationibus continuerit.*

142. *Ἀκίστον εἰδώς*] Verbum *εἰδώς* desideratur in editione Corneli, quamvis adsit in Codice.

145. *Καὶ γῆν σκοπήσας*] Hanc Nicephori diligentiam in perscrutanda summo studio tota Saracenorum regione, adnotaverat etiam laudato saepius loco Leo Diaconus.

147. *Καὶ γῆθεν ἐβόλῃσας*] Munimentum hoc a Nicephoro excitatum, ut exercitum suum castraque protegeret, memorat Incertus Continuator Theophanis in Romani Iunioris vita num. X. pag. 297. scribens: *Καὶ ἀποβάς τῶν νηῶν χάρακα, καὶ τάφρον βαθεῖαν κατασκευάσεν, eductioque e navibus copiis, altum aggerem duxit, vallumque posuit*; idque iisdem fere verbis testatur etiam Simeon Magister, et Logotheta, in Roman. Iun. num. II. pag. 498. Sed prae caeteris diligentius id ipsum in sua historia recensuit Cedrenus pag. 643. inquires: *Χάρακά τε οὖν ἐπέτατο καρτερόν, τάφρον βαθεῖα, καὶ σταυρώμασι, καὶ πασσαύλοις τοῦτον κατοχυρώσας, καὶ τὸν στόλον ἐν ὄρμοις γαληνοτάτοις ὀρμίσας, καὶ πάντα κατασθησάμενος κατὰ τὸ ἀσφαλές, ἐνεργῶς ἤπτετο τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῇ νήσῳ πόλεων*. *Inde castris positis, iisque alta fossa, vallo, ac palis defixis communitis, naves tutissimis*

in stationibus continens, omnibus probe constitutis, insulas urbes omni vi oppugnat.

148. *Τὰς στραφάς*] A verbo *στρέφω, flecto, torqueo*, deduxit forte Theodosius nomen *στραφάς* ad significanda militum tabernacula, seu tentoria: suspicor tamen legendum potius esse *τροφάς*. *Τροφή* enim proprie *annonam* et *commeatum* significat: ac latiori etiam modo pro *tentoriis* seu *castris* accipitur, quod adnotarunt eruditi Lexicographi Hesychius et Phavorinus, scribentes *τροφῆς, χάραξ*. [*Στραφαὶ στρατευμάτων globi militum* verterim, ut sit circumscriptio exercitus in *λόχους* divisi. Sensus enim est, Nicephorum castra munivisse, urbis munitae ad instar, quae legiones continerent et tuerentur. F. I.]

150. *Ἑλληνικὰς κήρυσσε*] Homeri locus exstat in *Iliade* lib. VII. v. 435. ubi sic describit murum a Graecis aedificatum, ut naves et castra communirent:

*ποτὶ δ' αὐτὸν τεῖχος ἔδειμαν
Πύργους θ' ὑψηλοὺς, εἴλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν.
Ἐν δ' αὐτοῖσι πύλας ἐνεποίητο ἐν ἀραρυίας,
"Ὅφρα δι' αὐτῶν ἐκπηλασθῇ ὁδὸς εἴη."
Ἐκτοσθεν δὲ βαθεῖαν ἐπ' αὐτῷ τάφρον ὄρυξαν,
Εὐρεῖαν, μεγάλην· ἐν δὲ σκόλοπας κατέπηξαν.*

*apud autem ipsum, murum extruxerunt
Turresque altas, munimentum navium et ipsorummet.
In ipsis vero portas fecerunt bene aptatas,
Ut per illas equestris via esset:
Exterius autem profundam circa ipsum fossam foderunt,
Latam, magnam, et in ea sudes acutas defixerunt.*

P. 381
Col. 1

151. *Ἀς Ἐκτορος χεῖρ*] Saevum ab Hectore commissum praelium ad naves et propugnacula Achivorum fusius describitur ab Homero *Iliad.* lib. XV. v. 374. et seqq.

Ibid. Βολή] Ita Codex, Cornelius autem legit *βουλή*. *Βολή* profecto de cunctis armis, quae *iactu* feriunt et occidunt, a Graecis dicitur, eaque vox magis huic loco videtur convenire, quum Hectorem telis hastisque naves ac munimenta Achivorum aggressum Homerus scribat.

153. *Ἀραγνοειδῶς*] Quum Homerus dixerit Hectorem tanto impetu in Graecos irruisse, ut eorum propugnacula cito deiecerit, Theodosius poetam, seu potius Graecos ipsos reprehendit, quod eorum munimenta adeo debilia extruxerint, ut aranearum instar excitata viderentur. Verum hanc erroris notam immerito Homero inurit, quum Apollinem in hac expugnatione Hectori adiutorem fuisse, ac cum eo dimicantem turres facillime diruuisse confingat *Iliad.* lib. XV. v. 353. et seqq.

155. *Οἱ δὲ στραφάς*] Artifices hic describuntur allaborantes in fundamentis substruendis, quae quum ex saxis potissimum qua-

dratis, ac ingentibus confecta essent, ideo dicit Theodosius, quod hi plurimum insudarent in volvendis ope vectium huiusmodi saxi, ut sensim in foveas ad hoc paratas demitterent. In versu hoc verbum verbo reddere fidi interpretes non curavimus, ne sensum abstrusum nimis eliceremus. *Στροφὰς ἔπασχον ἀνθελιγμάτων* proprie dictum est de iis, qui intenti erant in detinendis magno nisu ac labore in oppositos gyros ergatis, quae ob ingens lapidum iis alligatorum pondus ad sibi proprias volutationes magno impetu tendebant. [*Στροφαὶ ἀνθελιγμάτων*, funes torti machinis adhibiti, quibus saxa torquebantur.]

163. *Βολῇ*] Hoc etiam in loco Cornelius edidit *βουλῇ* a fide Codicis aberrans, ideoque non a consilio artificum vertendum est, sed icti ac percussi ab artificibus.

[169. *ὥσπερ χαράδρας εἰσπεσοῦσα πικρία* male vertitur: *tanquam in alveos cadens acerba ultio*. Iunge *χαράδρας πικρία*, ut II. 36. *τῆς σφαγῆς ἡ πικρία*. II. 99. *τὸ πῦρ ἡ πικρὰ τιμωρία*. Sensus est igitur: sanguinis rivi extinguebant ardentes caminos, sicut torrentis vis violenta irruens. Hi sanguinis rivi cum calce in caminis mixti, hanc colore purpureo inficiebant, ita ut lateres inde confecti etiam purpurei fierent. F. I.]

179. *Πατριὰς τὰς ἀξίας*] Ad morem apud Orientales omnes barbarasque gentes receptissimum gestandi circa collum torques, seu circulos aureos, alludit poeta. Quum enim Nicephorus captivis ex barbaris colla catenis circumdedisset, ait, eos patriis honoribus decorasse. Hasce autem torques, patrios honores, ac dignitates appellat, quoniam iis primores potissimum et principes ornabantur; ut de Medis scribit Agathias de Bello Gothico lib. III. observans, quod iis *Medorum primores praecipue decorantur, ut spectatiores ceteris sint; et a vulgaribus aliis noscuntur*; ac testatur etiam Tertullianus de Idol. cap. xviii. pag. 245. inquit: *Igitur purpura illa, et aurum cervicis ornamentum, eodem more apud Aegyptios et Babylonios insignia erant dignitatis*. Sed de torquium apud barbaros usu consule fusius disserentem Ioannem Schefferum in Syntagmate de antiquorum torquibus cap. 12.

202. *Ὁ κρήεις*] Haeret in hoc verbo mihi aqua, nec quid sibi velit omnino assequor, adeo ut mendum subesse non dubitem, quemadmodum suspicatus est quoque Cornelius. *Ἀκραῆς* reponendum suspicabar, quae vox *ventum per summa flantem* significat: verum ne id tuto statuum me deterret quorumdam Graecorum Grammaticorum auctoritas, qui *ἀκραῆς* non ventum vehementem interpretantur, sed potius prosperum, suaviterque spirantem, inter quos Eustathius ad lib. XIV. Odyss. pag. 1759. edit. Rom. sic loquitur: *Ἐνθα βορέαν ἀκραῆ λέγει, οὐχ οὕτω τὸν ἀκρὸς αἶντα, ὥς μᾶλλον τὸν μὴ κεκραμμένον ἑτέροις ἀνέμοις· τοῦ γὰρ τοιούτου δεινότητα κατηγορεῖ Ὀμηρος ἐν τῷ, δεινὴ μισγομένη ἀν-*

μοιο θύελλα. Hinc boream ἀκραῇ dicit, non per summa flantem, sed potius quod non sit aliis ventis admixtus: huius enim asperitatem reprehendit Homerus eo in versu, terribilis est mixta vento procella. Fieri tamen potuit, ut Theodosius voce ἀκραῆς latiori modo usus sit pro quocumque vento indicando. [Admissa correctione nostra, ὥσπερ ἄκριες, omnis difficultas tollitur: ira, quam milites spirabant, comparata cum ventorum turbinibus, quos montes interdum fundunt. F. I.]

[203. Ὁ λαμπάδας — λαμπηδόνας. noctis ingruentis descriptio: Sol, qui lucidas pulchrasque (καλοχρόους) faces iusto tempore tollit, iterumque cohibet, splendidos radios suos in maris fluctibus tanquam in lavacro extinxerat. Postrema haec vulgo male versa. F. I.]

215. Ξένους] Ita Codex, non ζώους, ut edidit Cornelius, qui tamen ξένους emendandum esse bene censuit.

219. Πτέρ θυῶν] Aliquid in hoc versu deest ad numeri complementum, sed in Codice nihil amplius scriptum apparet. Legendum forte θυῶν σοῦ.

227. Λευκόμορφον] Terram albicantem, utpote ab Aurora illustratam, recte vocat Theodosius, eo modo, quo Aurora ex oriente albescere lucem dixit Virgilius Aen. lib. IV. v. 586. Sed propius ad rem nostram agrum ob Aurorae lumen albentem descripsit Claudianus de Rap. lib. III. v. 232. ita canens:

*Et prima sub luce legunt, cum rore serenus
Albet ager:*

nec absimili plane modo idem sic asseruit Valerius Flaccus Argon. lib. II. v. 72:

*Iamque sub Eoae dubios Atlantidis ignes
Albet ager:*

qui etiam alio in loco ibid. lib. III. v. 258, ob diem ortam turres albescere scripsit.

229. Τέλει] Septum illud, seu aggerem a Nicephoro pro sui exercitus munimine iam aedificatum hic designari pro certo habeo. Audi Leonem Diaconum apud Pagium Crit. in Annal. Baron. Tom. III. pag. 874: *A littore ad Austrum spectante coepta structura, ad alteram usque littoris partem, quod terrae interiectum erat, septo intercludit, ne scilicet barbari pro libito in agrum facile effundi possent, liberumque ipsi erat pugnam conserere, aut non conserere cum et luberet.*

Ibid. Μὲν ἀκρῶ] Cornelius edidit μικρῶ, et corrigendum censuit μικρῶ: sed neutrum horum in Codice scriptum esse videtur. P. 382 Equidem μὲν ἀκρῶ legendum arbitror, eo magis quod monosyllaba necessario est addenda, ut versus mensura recte se habeat.

Ibid. Προσέειν] Ξῆσαι, κατασκευάσαι interpretatur Hesi-chius, quod verbum pro armando instruendoque exercitu non

semel apud Graecos scriptores occurrit. Hic autem peculiari magis significatione pro advocandis ad bellum militibus usurpatum videtur: adeo ut praeco bellicum tuba canens phalangem e septe illo advocaverit, et eduxerit, quae in barbaros irrueret.

231. Ἐντὶ τὸ πλῆθος] Pulchrum profecto Nicephori stratagema collocandi in fronte phalangis captivos barbaros, ut in conspectu suorum civium necarentur, ac vel sic commoti Saraceni ad pugnam exire concitarentur. Simile quid stratagema contra Sardes a Cyro excogitatum refert Polyaeus Stratag. lib. VII. cap. 6. num. 3.

237. Πρὸς τάφρον] Fossa haec illa est, quam Saracenos ad sui custodiam effodisse sic enarrat Leo Diaconus: *Accedebant et duae in latum quam maxime ductae fossae, atque profundae, qua undique munimentum praestarent.* Vid. Pag. Crit. in Annal. Baron. Tom. III. pag. 874.

239. Καί] Ita Codex: et sic quoque ad oram paginae corrigendum adnotavit Cornelius.

256. Παύρησιν] De viribus, vel de animi virtute explicandam hanc vocem censemus, eo nempe sensu, quo illam significatione sibi minus propria adhibitam fuisse scribit Phavorinus: *Ἐξ τούτου δὲ καταχρηστικῶς ἐβόλετο παύρησια καὶ τὸ θάρρος καὶ ἡ ἐξουσία.* Ex hoc autem per abusivem *παύρησια* dicta est et animi virtus, et vires. [Caesar non amplius audebit res a se gestas iactare.]

260. Κύβισι συνθηγήσαν] De Cyzici obsidione a Mithridate posita agit Cicero *pro Lege Manilia* in principio, ubi L. Luculli laudes, qui Cyzicum ab oppugnatione Mithridatis liberavit, perstringit. Verum propius hosce versus illustrat Appianus Alexandrinus *de bello Mithridatico* p. 221. seu al. 371. qui urbis incendium describit, quod hic memorat Theodosius. Ita enim inquit: *Καὶ τὰς αὐτοῖς φερεπονώτατα δὴ κακοπαθοῦσιν, ὅπως γὰρ τοῦ τεύχους ἐκάνθη τι καὶ συνέπεσεν εἰς ἐσπέραν· οὐ μὴν ἐφθασέ τις ἐσαλέμενος ἔτι θερμόν, ἀλλ' αὐτοὶ νυκτὸς αὐτίκα περιηρόδομησαν οἱ Κυζικηνοί.* Attamen omnem laborem patientissime ferentes, efficere non potuerunt, quin pars moenium exusta corrueret sub vespere: sed propter calorem incendii nemo sustinuit irrumperere: verum ipsi Cyziceni noctu subtruserunt munitionem aliam.

261. Ἰσοκρεταῖς] Ita bene emendandum iam viderat etiam Cornelius.

265. Εἰπεῖν] Ita certe legendum est, non εἰπον, ut edidit Cornelius, qui tamen εἰπεῖν reponendum esse, et ipse adnotaverat.

271. Ὡς ἂν βαδίσῃ χειρ] Ex his duobus Theodosii versibus aperte colligitur, eum vel scripisse, vel certe conscribere vo-

luisse aliud poemation ad celebrandam quoque Nicephori de Chalepensi Sultano victoriam, quod supra etiam ex eius epistola ad Nicephorum in nostro Monito comprobavimus.

IN SECUNDAM ACROASIM.

Vers. 4. *Εἰς καῦμα*] Mensibus fere octodecim in Cretae ex- Col. 1
pugnatione pugnatum esse scribit Incertus Continuator Theophanis in Rom. Iun. num. XVI. pag. 300. quare et ardentes solis aestus ea in expeditione Graecos milites sustinuisse recte adnotat Theodosius.

7. *Αὐτός δὲ καῦμα*] Has Imp. Romani curas, ac sollicitudines, nullus ex superstitibus Historicis memorat. Quamobrem ad eius assentationem confictas a Theodosio arbitror, ut ab aulicis potissimum scriptoribus fieri assolet; scimus enim, Romanum voluptatibus potius domi indulgere consuevisse, quibus fractus paullo post contabuit.

20. *Τὴν σὴν θλίψιν*] Ita hunc versum ad fidem Codicis restituimus, qui in editione Cornelii male se habebat ob defectum pronominis *σὴν*.

23. *Ἐξωσμένον*] Pro verbo hoc Cornelius a Codice aberrans, nullo sensu edidit *ἔξεσμένον*. Nuncium afferentem victoriam Romano missum dicit poeta ab eo, qui in sui servitium strinxerat gladium, quibus verbis Nicephorum designat, qui in Romani obsequium ad bellum huiusmodi Saracenis inferendum processerat. [Verbis *μάχαιραν δουλικῶς ἔξωσμένος* circumscribitur dux, ense, ut dignitatis signo, cinctus, idque *δουλικῶς*, ut minister Imperatoris, qui solus est dominus. F. I.]

28. *Μονοτρόπων*] Hoc nomine proprie dicuntur, qui idem Col. 2
vitae institutum sectantur, seu, qui concorditer simul degunt, ut in Psalm. LXVII. v. 6. *Ὁ Θεὸς κατοικεῖται μονοτρόπους ἐν οἴκῳ*, *Deus inhabitare facit unius moris in domo*. Sed Symmachus vertit: *Domum praebet iis, qui solitarie vivunt*. Itaque Ioannes Tzetzes Chil. IX. v. 338. aliique inferioris aevi Graeci scriptores ea voce ad Monachos designandos saepius usi sunt. Cyrillus Scythopolitanus in Vita S. Sabae cap. 28. Monachorum virtutes describens, allatum Psalmi versiculum ad Monachos transfert.

33. *Συστρατηγός*] Quis huius vocis hoc in loco verus sit sensus non bene assequor. *Συστρατηγός* pro collega imperii militaris, seu pro eo, qui simul militat, et praeliatur, scriptores Graeci adhibent; et proinde ad Nicephorum referenda videretur. Verum ea interpretatio cum reliquis, quae a poeta hic enarrantur, non bene cohaeret; et idcirco potius Deus ipse *Συστρατηγός* a Theodosio appellatus videtur, cuius potissimum ope ac

virtute reportata est de Saracenis victoria, quasi cum Nicephoro contra eos pugnaverit. Certe *εὐκλεῆ στρατηγέτην, gloriosum Deum*, Deum ab eodem Nicephoro appellatum supra vidimus Acroasi. Col. 1 I. v. 63. ubi illum invocat, ut ad auxilium sibi ferendum contra barbaros veniat.

35. *Στόμα*] Os nempe, seu hiatus fossae illius, in quam Saracenos caesos incidisse superius enarravit. [*Ποινῆς στόμα* dictum videtur per periphrasin, ut *στόμα ὕσμίνης* Il. XX. 359. *στόμα δηϊοτήτος* ap. Quint. Smyrn. 1. 193. et *στόμα χάρμης* ap. Eund. 1. 485. quod veteres Grammatici interpretantur τὸ κατεργαστικῶτατον μέρος τοῦ πολέμου. Est igitur *ποινῆς στόμα* *cruentae caedes, poenae loco hostibus inflicta*, ut apparet ex proximo versu. F. I.]

36. *Ἡ μικρία*] Hoc verbum, quod in Codice ob chartae vitium ferme omnino periit, quodque ideo Cornelius penitus omisit, ex litterarum vestigiis adhuc superstilibus sic legendum videtur.

40. *Ὀδοιπορήσαι*] Ita Codex, non *ὀδοιπονῆσαι*, quemadmodum edidit Cornelius.

Ibid. Εὐκόλως] Ita Codex, non *ἀκόλως*, ut in editione Corneli. Nicephorus, ut viam ad commodum sui exercitus facile coaequaret, hiatum illius fossae iussit repleri: cumque ea prope moenia Saracenorum esset, ne milites, dum opus perficiunt, a barbaris laedi possent, eos testudinibus protegi mandavit. Porro haec testudo machina erat tectoria, e corio duriorique alia materia desuper contexta, quae muris admota, tuto in se milites continebat. Hunc Theodosii locum apprime illustrat Iulius Caesar de Bell. Civil. lib. II. cap. 2. ubi ita inquit: *Antecedebat testudo pedum LX. aequandi loci causa, facta item ex fortissimis lignis, involuta omnibus rebus, quibus ignis iactus et lapides defendi possent*. Vide plura apud Vitruvium lib. X. cap. 20. et 21.

44. *Ἄγε*] In editione Corneli legitur *ἀήρ*, sed *ἄγε* restituendum esse contextus certe, ac sensus ipse poematis exposcere videntur. [*Ἄγε* Fogginii versum pessumdat. Codicis lectio *ἀήρ* si vera est, Theodosius aërem ipsum in testimonium de pugna acerrima appellat, quod telorum hostilium nube repletus, vicissim Romanorum tela in hostes iacta retorserat. Χιτῶν aëri tribui potuit eadem imagine, quae inest v. 62. *λεπτόνητον* (sive *λεπτόστημον*) *αἰθέρος πλάτος*. Sic Pisidas in Hexaem. v. 135. de caeli ambitu: *Στολίζεται δὲ τὸν χιτῶνα τὸν μέγαν, Τὸν ἀέρα, κλισθέντα κεκλιδί ξένη, Χυτὸν, διαφυγῇ, λεπτόν, ἡραιωμένον*. lb. 271. aër vocatur *ὑφασμα λεπτόν* et *ἔργον αἰρόσσημον*. Vel sic tamen sunt nonnulla in his versibus, quae non expedio. F. I.]

45. *Τοῦ σοῦ χιτῶνος*] Testudinem nempe, quam veluti vestem quandam, seu tegumentum metaphorice describit.

Ibid. Τήν] Omisit hunc articulum Cornelius: qua de re versum edidit claudicantem.

46. Ἀντανέκλασας] Damnum, quod barbari Graecis inferre conabantur, contra ipsos cedebat: nam Graeci testudini inclusi, ex ipsius machinae meatibus consulto tutis in locis ad hoc excisis, contra illos tela mittebant, quae eos supra turres et moenia in apertum stantes plurimum laedebant.

48. Κάτω] Sic Codex; Cornelius aliter legerat, sed ita emendandum bene coniecitavit.

52. Κηρόν] Pro κῆρα positum arbitror, seu errore librarii, seu potius aevi vitio, quo Graecae linguae elegantia magna ex parte perierat.

53. Κριούς] Nicephorum hasce machinas ad oppugnanda Saracenorum moenia adhibuisse narrat etiam Leo Diaconus, ita scribens: *Qua re perspecta Praetor petrarias quantocyus adduxit, illisque lapidum imbre barbaros peti iussit. Ad haec etiam obsidionalem peculiarius machinam (arietem Romani vocant) adhibuit: petrariis autem crebra saxorum pondera rotantibus, facili negotio Barbari repressi sunt: interimque ariete muris admoto maiore impetu quatiente, viri non pauci fossam subiere.* Col. 2 Vid. pag. ibid. pag. 874.

Ibid. Χελώνους τέχνας] Testudines scilicet oppugnatorias ab iis, quas supra memoravit, diversas, ideoque et ab eo aliter nuncupatas. Erat haec machina quatuor suffulta rotis, quo facilius, ubi opus foret, veheretur, crudisque animalium coriis ad sui munimen extrinsecus contexta. Continuebat ea milites ad muros suffodiendos, et ad eos deinde quassandos libratus aries contorquebatur. Optime eam descripsit hisce verbis Vitruvius lib. X. cap. 19: *Cetras autem Chalcedonius de materia primum basim subiectis rotis fecit, supraque compegit arrectariis, et iugis varas, et in his suspendit arietem, coriisque bubulis textit, ut tutiores essent, qui in ea machinatione ad pulsandum murum essent collocati. Id autem, quod tardos conatus haberet, testudinem arietariam appellare coepit.* Huiusmodi machinae iconem exhibuit Lipsius in Polyorctico Dial. VIII. Tom. III. Opp. pag. 279.

55. Κλιμάκων ἀσυνδέτων] Scalae hae sunt, quae compactiles, seu solutiles dicebantur. Hae pluribus constabant partibus, earumque gradus ita erant compositi, ut facile removeri, ac stipite coeunte quasi in vaginam recondi possent. *Κλίμακας πηκτάς*, hoc est *scalas plicatiles*, appellavit illas Appianus in Ibericis, magisque ad rem nostram *διαλυτάς*, *solutiles* nempe, Plutarchus in Arati Vita pag. 317. ubi ait Aratum obsessorum Sicyonem eas in modios frumentarios coniectas recondidisse.

57. Οἱ] Hanc a Cornelio omissum articulum cum Codice restituimus.

61. Τὰς κάρας] Terribile certe stratagema ad terrefaciendos hostes a Nicephoro excogitatum, iaciendi nempe fundarum ope abscissa barbarorum capita, ut vel ab ipsis concivibus suis per-

cussi caderent. Nullus historicorum, quorum scripta ad nos pervenere, tale Nicephori commentum recensuit: sed fortassis de eo mentionem fecerat Leo Diaconus, qui plura in hac Cretensi expugnatione Nicephori stratagemata, teste Pagio *ibid.* pag. 874. memoraverat.

62. *Λεπτόνητον*] Ita melius corrige pro *λεπτόνημον*.

[64. Verba *τῆς ἀμαρτίας* iungenda videntur cum *ποινήν*. F. I.]

68. *Θανῶν εἰς*] Ita lego haec verba, quae mendosa et manca edidit Cornelius.

77. *Σεήπφ*] Saracenorum perturbationem, clamoremque inter eos excitatum rei crudelissimae novitate, propria eorum lingua ac dialecto exprimit Theodosius. Verba videntur Turcica, sed difficillimae interpretationis, quia obsoleta et Graecis litteris fortasse non sine librarii mendis expressa. Si quid interim emergerit, dabimus ad calcem.

[80. Sensus: oppidani clamorem tollentes patrio sermone rtebantur, illa autem Cretenses occidendi ratio tuum erat inventum, recens itaque et insolitum. F. I.]

82. *Ἀμῆρᾱς*] *Amir* vox Arabica, quae dominum seu dominatorem significat, ex qua, tum apud Graecos, tum apud Latinos sequioris aevi deducta sunt plura vocabula ad significandas apud Saracenos et Turcas varias, quas habebant, cum ali-
P. 384
Col. 1 quo imperio dignitates. Quin etiam ex ea voce apud nos in honore est titulus *Ammiraglio*, qua Siculi summos classium praefectos ad Saracenorum imitationem appellasse videntur primi. Porro Amerae huius in Creta tunc imperantis nomen reticet poeta, sed nobis illud innotescit ex anonymo Continuatore Theophanis in Rom. Iun. n. XI. pag. 298. et ex Cedreno pag. 643. qui eum *Κουρούπας Curupam* vocant, nec non ex Simeone Magistro, et Logotheta, in Rom. Iun. num. IV. pag. 498. qui paullo aliter *Κουρόπα Curopan* eum nuncupat.

83. *Τὸν ἐκ Πύλου*] *Pylium senem*, Nestorem nempe, quem tamquam Graecorum disertissimum saepius describit Homerus.

[89. *γέροντες ἐν χρόνῳ ὁμόστολοι*, senes Amerae aetate annisque aequales. F. I.]

108. *Ἀνθαδῶς*] Cornelius minus correcte nulloque sensu edidit *ἀνθαδῶς*.

Ibid. *Ἠπλωμένος*] Curupas certe imperium suum extendere nitebatur, quoniam barbari, teste anonymo Continuatore Theophanis in Rom. Iun. n. VII. pag. 296, *πολλὰ δεινὰ καὶ κατὰ καὶ αἰχμαλωσίας κατ' ἐκάστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποιούντο, ἀφ' οὗτο ταύτην τὴν μεγάλην νῆσον ἐπόρθησαν, δαμνα multa ac mala quotidie Romanis inferebant, captivosque ac praedae abigebant, quo ex tempore vastam eam insulam suae ditionis fecerant*: sed potissimum ob victoriam de Graecis nuper reportatam nimis insolescentes, Romani Imperii loca in servitutem re-

digebant. Audi saepius laudatum Leonem Diaconum: *Et enim infortunio, quod Romanis nuper acciderat, immensum superbiens, Romanae ditionis littora locaque maritima praedationibus maxime infestabat.* Vide Pagium ibid. pag. 873.

[111. Ἐκ τῶν ὁπῶν] Saracenos extra urbem palantes antra et impervia loca habitasse, testatur mox laudatus Theophanis Continuator anonymus in Rom. lun. num. X. pag. 298. scribens: Μαθὼν δὲ ὁ Νικηφόρος ὅτι οἱ ἔξω τοῦ κάστρου ἀποκλεισθέντες εἰς τὰ στενῶματα καὶ κλεισούρας καὶ θύκια καὶ ἔλη καὶ ὄρη προσέφυγον. *Intellexit autem Nicephorus, eos, qui urbe exclusi erant, in angusta et clausuras alveolosque et saltus et montes confugisse.*

[122. Προφήτης οἶδε] Conflictam Moamethis visionem de Paradisi beatitudine recitat Arabice et Latine Ludovicus Marraccinus in P. II. Prodromi ad Refutationem Alcorani pag. 20. ubi haec leguntur: *Sunt autem ibi calices ad bibendum tot numero, quot sunt sidera in caelo: et puellae et pueri ministrantes in Paradiso ad manducandum et bibendum: et adolescentulae pulcherrimae, quantum cogitari possit; ex quibus si una appareret in caelo, vel in aëre nocturno tempore, illuminaret mundum universum, non secus ac si esset sol lucentissimus: et si spueret in mare, certe mutaret salcedinem eius in mel, et amarorem aquarum eius in dulcedinem et suavitatem.* Verum propius hosce Theodosii versus illustrat. Cedrenus Hist. Comp. pag. 422. ubi de impiis Moamethis dogmatibus disserens inquit: *Εἶναι δὲ τορεῖς παραδείσους ἐν τῷ παραδείσῳ φλυαρεῖ, ἕνα μέλιτος, καὶ ἕτερον γάλακτος, καὶ ἕτερον οἶνον.* *Praeterea nugatur, in Paradiso tres esse Paradisos, unum mellis, alterum lactis, vini tertium.* Col. 2

[126. Μεταστάς τοῦ σκότους] In tenebricosis locis impios detineri scripsit Moameth, ubi vento urente ferventeque aqua ex-crucientur: ita enim in Alcorano Sur. LVI. num. 44. inquit: *In vento urente et aqua fervente morabuntur, et umbra et fumo nigerrimo.* [Iunge τοῦ σκότους τιμωρίαν.]

[133. Τὰς ὁδοὺς προμηνύων] Eadem narrat Theophanis Continuator anonymus in Rom. lun. n. X. pag. 297. ita scribens: *Ἐμπροσθεν δὲ ὁ συννετὸς ταχυδρόμους γαλέας ἀποστείλας, κατασκοπεῖν καὶ κρατῆσαι γλῶσσαν προσέταξεν.* *Missis itaque vir prudens ac catus, quae classi praeirent, celeribus galeis, explorare iussit, ac indigenas loci rerumque indices captare.*

[139. Σταθελς] Mancum hoc verbum edidit Cornelius, quoniam in Codice ob chartae vitium primae eius litterae ferme omnino deletae sunt.

[142. Κενός] Litterarum vestigia adhuc in Ms. exstantia diligenter considerans ita legendum hoc verbum censui, quod in Corneli editione desideratur.

145. Ἰδοὺ] Eadem ex causa huius etiam verbi primas tantum litteras innuit Cornelius.

152. Τῆς Ἀγὰρ τέκνα] Agareni scilicet, ita dicti, quod ab Ismaële descenderent filio Agar ancillae Abrahae, quam ipse, permittente Sara, duxit in coniugem. Huiusmodi populos etiam veteres cognoverunt: Agarenos enim memorant sacrae Paginae Psalm. LXXXII. v. 6. nec non Plinius lib. VI. cap. 28. qui Arabiam Felicem habitasse dicit, et Strabo lib. XVII. pag. 528. qui ipsos Nabathaeis adiungit. Observandum tamen, quod Agarenorum nomen a recentioribus scriptoribus latiori modo ad designandos omnes cuiuscumque regionis Arabas ac Saracenos usurpatum fuit. Agraei etiam ii nuncupati occurrunt, ab Agar, urbe Arabiae Petraeae principe, cui eandem Agar Abrahae uxorem nomen dedisse contendunt nonnulli.

161. Τῆς φυγῆς ἢ ζημίας] Hanc a Nicephoro habitam ad milites allocutionem nullus ex Graecis, qui adhuc restant, huius expeditionis scriptoribus recenset. Plura tamen his similia sunt, quae allocutum esse Nicephorum ad milites alia occasione refert Theophanis Continuator anonymus in Rom. Iun. num. XII. pag. 299. ex qua haec ad rem nostram accipe: *Λάβωμεν πίστιν τὴν τῶν φόβων φονεύτριαν· ἀναλογισώμεθα ὅτι ἐνδον ἔσμεν τῆς Συρίακῆς νήσου· μέγαν κίνδυνον ἢ φυγὴ ἀπὸ τῶν ὧδε φέρει. Fidem arripiamus, quae timores perimit: animo reputemus nos in Syriaca insula versari. Ingens periculum est, si inde fugerimus.*

P. 385 Col. 1 166. Θεὸς γάρ] Haec etiam a praefata, quam Theophanis Continuator recitat, allocutione illustrantur; ibi enim sic Nicephorus loquitur: *Στῶμεν καὶ καρτερήσωμεν εἰς ἀντιπαράταξιν τῶν ἀρενητῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς συνεργήσει ἡμῖν, καὶ ὀλέσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ πορθήσεται τὸ κάστρον τῶν ἀλαζόνων τοῦ Χριστοῦ. Stemus intrepidi adversaeque acie Christum negantes infideles audacter appetamus, feret suppetias Christus Deus noster, hostesque profligabit, ac superborum ei-que insultantium oppidum arcemque diruet.*

169. Τειγισμάτων] Sic recte Codex, quod mendose edidit Cornelius, etsi ita esse emendandum adnotavit.

172. Χώραν] Stationem scilicet, seu sedem, in qua tunc dies consistebat. Eleganter autem dixit diem sedem tertiam habuisse, ut horam ipsius tertiam indicaret.

174. Ὡς ὄνειδος] Turcarum morem satis notum tangit radendi sibi capita. Quod autem addit, ὥς ὄνειδος, Romanorum Graecorumque morem respicit, apud quos vilibus et ignominiosis hominibus capita radebantur. De servis atque ad opus publicum damnatis ita Artemidorus Oneirocrit. lib. I. cap. 22: *Ὅπότερον δ' ἂν τῆς κεφαλῆς ψιλὸν ἔχει τις οὐκ ὦν εὐσυνε-*

δητος, κατακριθήσεται τὴν εἰς ἔργον δημόσιον κατὰ δίκην· τοῦτο γὰρ καὶ παρὰσημόν ἐστι τοῖς καταδικαζομένοις. *Utram autem capitis partem quis nudam habet, ut non probe cognosci queat, damnabitur in opus publicum adiudicatus. Hoc enim etiam istic insigne est damnatis.* Qua de re Polygnotum, ut servilem Aethrae Theae matris conditionem ostenderet, derasam usque ad cutem eam pinxisse observat Pausanias Phocic. lib. X. cap. 25. Scurras item, aliosque viles homines raso fuisse capite testatur Iuvenalis lib. I. sat. V. v. 171. ita inquisiens:

pulsandum vertice raso

Praebebis quandoque caput, nec dura timebis

Flagra pati, his epulis, et tali dignis amico.

188. Ἡμᾶς] Ita ad fidem Codicis suo loco hoc pronomen reposuimus omissum in editione Cornelii.

194. Πλατυνθῇ] Sic bene emendandum quoque censuit Cornelius.

198. Βρονχὴν] Cornelius legendum maluit βροχὴν, sed nihil immutandum: βρονχὴ enim pro tempestate ac procella bene ponitur.

204. Ἐγκρυμμάτων] Cornelius male legit ἐγκρυμάτων. Ἐγκρυμμα ad designandas militares insidias passim usos esse Graecos scriptores constat. Ceterum ἔγκρυμμα a κρύπτομαι, quod est *se abdere*, derivatum contendit Eustathius in suo ad Homerum Commentario pag. 932. edit. Rom. scribens: "Ὅθεν καὶ ἔγκρυμμα τὸν λόγον ὁ τοῦ δήμου ἄνθρωπος λέγει· κρύπτονται δὲ πάντως οἱ Col. 2 μὴ τετανοὶ ἐστῶτες, ἀλλ' ἀναγκαίως ἐν τῷ συνιζάνειν συστέλλοντες ἑαυτοὺς, ὥς μὴ περιφαινεσθαι. Quare et ἔγκρυμμα insidiae vulgo dicuntur: occultantur enim omnino, qui coarctati stant, ac necessario, dum inter se coeunt, contrahunt semet ipsos, ne videantur.

Ibid. Plura huius generis stratagemata referuntur a Polyaeo lib. II. cap. 1. num. 27. lib. V. cap. 10. num. 4. cap. 16. num. 2. lib. VIII. cap. 3. num. 2. et alibi.

233. Ἐντεροπράτης] *Viscerum nempe venditor*; πρᾶτης enim apud Graecos pro venditore adhibetur. Frigent, quae fusius quam par est, hic prosequitur Theodosius.

242. Ἡ δίκη] *Deus, seu iustitia divina*; Δίκην Dei comitem, divinaeque legis vindicem, ideoque ex Jove ipso genitam finxerunt veteres.

245. Ἡ κόνις] Ita ex Codice restitue. Ἀκόνις, nullo certe sensu, edidit Cornelius.

246. Ὁ πλατύς . . .] Verbum, quod ultimo loco subsequitur, adeo est deletum in Codice, ut ne eius quidem vestigia dignosci possint. Στόνιξ forte, ut arbitror, vel quid aliud simile ibi est restituendum, quasi nimirum Cretensis illius gigantis occisio maximam Nicephoro gloriam attulerit.

251. Φραγμούς] Cornelius quoque ita esse corrigendum bene adnotavit.

261. Δουλοσπόρων] Ex servili progenie genitos Agarenos vocat, utpote qui ex Ismaële filio Agar, quae Abrahæ famula erat, originem suam ducerent. Moameth enim, ut scribit Cedrenus Hist. Comp. pag. 421, genere ac tribu Ismaëlita fuit, ad Ismaëlem Abrahami filium genus referens.

266. Εξέρξης] Male edidit contra Cod. fidem hoc nomen Cornelius: sed bene ad oram paginae correxit.

Ibid. Θαλασσωῶσαι] Celebre apud Historicos est Xerxis facinus, qui Athon montem a continente abscidit, per eum mare derivans, ut suis navibus commodum praeberet transitum. Audi Plinium ita de hac re disserentem lib. IV. cap. 10: *Fretum, quo montem Athon Xerxes rex Persarum continenti abscidit, in longitudine passuum MD. Mons ipse a planitie excurrit in mare LXXXV. mill. pass.* Hoc idem, ut alios praeteream, memorat etiam Pomponius Mela lib. II. cap. 2: *Qua continenti Athos adhaeret, Xerxe in Graios tendente, perfossus transnavigatusque est, factus freto navigabili pervius;* unde Lucanus Pharsal. lib. II. v. 676. cecinit:

*cum vela ratesque
In medium deferret Athon.*

IN TERTIAM ACROASIM.

Vers. 1. Τῆς ἀβύσσου] Quod in se continet immensam aquarum multitudinem, ἄβυσσον Graeci dicunt. Hic autem *Abyssi* nomine intelligitur maxima aquarum congeries in aëre a Solis attractu collecta, ex qua pluviae ac tempestates gignuntur; ideoque additur *πολυστόμους χύσεις, qui habet effusiones ex multis ostiis erumpentes.*

P. 386
Col. 1

8. Ἐν Σταγίρῳ] Ita Codex; sed malim legi: *Σταγίρῳ τῆς ἡ Μάτων.* Stagiritam dictum fuisse Aristotelem, quod Stagiræ natus esset, nemo ignorat.

9. Ὁ κρατῶν] Demosthenes inter Athenienses summus ac plurimum pollens dicitur, vel quod, post mortem Alexandri et Antipatri, rebus Graeciae praepositus fuerit, vel potius, quod prae omnibus doctrinae et eloquentiae laude excelluerit.

10. Ὁ προύων] Pindarum intellige lyricorum poetarum principem.

14. Κενεῖ] Ad fidem Codicis hoc verbum restitui, in editione Cornelii praetermissum.

Πόλεις] *Πόλας* scripsit Codicis librarius, sicque ad eius fidem edidit Cornelius; nos *πόλεις* emendavimus.

32. *Ἡρακλῆς*] Quum Laomedon Troiae moenia moliri statuisset, Neptunum et Apollinem ad opus pacta mercede conduxit, quam postea Laomedon persolvere recusavit; qua de re Neptunus ira percitus *omnes*, ut inquit Ovidius *Met. lib. XI. v. 207, inclinavit aquas ad avarae littora Troiae*: neque hoc contentus Hesionem quoque, Laomedontis filiam et Priami sororem, ceto obiciendam poposcit, quam *dura ad saxa revinctam* Hercules liberavit.

34. *Τὸν πυρός*] Vitiosum esse hoc verbum arbitror, ac potius legendum *Θηρός*. Meleagri fabulam, qui patriam suam Calydonem ab immani illo apro, a Diana vindici animo immisso totumque regnum evastante, liberavit, satis omnes cognoscunt. Non adeo autem se praeclare gessisse sit Meleagrum, dum feram illam interfecit, ut Romanus Imp., seu potius Nicephorus, qui mundum universum a Cretae tyranno, regiones omnes praedationibus plurimum affligente, vindicavit. [De Calydonio apro non est cogitandum, nec sollicitanda Codicis lectio. Respicitur *II. IX. 589. 593. F. I.*]

36. *Ἀλωεύ*] Aloëi filii Otus et Ephialtes gigantes Creteneses, ut loquitur Apollodorus *lib. I. pag. 15, Ἐδησαν δὲ καὶ Ἀργὺν τοῦτον μὲν οὖν Ἑρμῆς ἐξέκλεψεν. Martem insuper in vincula coniecere, quem demum Mercurius furto eripuit*; hinc Claudianus de Bello Get. *carm. XXVI. v. 67. cecinit*:

*Quid mirum, si regna labor mortalia vexat?
Cum gemini fratres, genuit quos asper Aloëus,
Martem subdiderint vinculis?*

Sed prae ceteris omnes hos Theodosii versiculos illustrat Homerus *Iliad. lib. V. v. 385. ubi ait*:

*Τλῆ μὲν Ἀρης, ὅτε μιν Ὀτος κρατερός τ' Ἐφιάλτης,
Παῖδες Ἀλῶος, δῆσαν κρατερῶ ἐνὶ δεσμῶ.
Χαλεπὸν δ' ἐν κεράμῳ δίδετο τρισκαίδεκα μῆνας.
Καὶ νῦν κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο Ἀρης ἄτος πολέμοιο,
Εἰ μὴ μητρυνὴ περικαλλῆς Ἡερῖβοια
Ἑρμῆα ἐξήγγειλεν· ὃ δ' ἐξέκλεψεν Ἀρῆα
Ἦδη τειρόμενον· χαλεπὸς δέ ἐστι δεσμός ἐδάμνα.*

*Passus est quidem Mars, quando ipsum Otus fortisque
Ephialtes*

Filii Aloëi ligaverunt validis vinculis.

Aereo autem in carcere ligatus fuit tredecim menses:

Et quidem ibi periisset Mars insatiabilis belli,

Nisi noverca perpulchra Eeriboea

Mercurio illud indicasset: hic autem furtim subduxit,

Iam dura enim ipsum vincula conficiebant.

38. Οὐ μητρυνά] Eeriboeam scilicet, quam ope Mercurii Martem ex aereo carcere liberasse ex Homero mox vidimus. Dicit autem, quod in Cretensi hac expeditione non Eeriboea, sed ipse Despota Martem in libertatem vindicaverit, ut iterum de Cretensi tyranno vindictam sumeret.

47. Πολλοῖς] Ita Codex, sed librarii oscitantia. Lege πολλῶν.

59. Κύρις] Verba sunt ex Psalmo XXVII. v. 1. paullulum a poëta immutata, ut versus mensurae accommodaret.

61. Ἐν βόθρῳ] Cornelius a Codicis lectione recedens edidit ἐμβόθρων.

68. Ὡς Μωσῆς] Victoriam adversus Amalecitas a Iosue precibus Mosi reportatam innuit. Legitur in Exod. cap. XVII. v. 11: *Cum levaret Moses manus, vincebat Israël: sin autem paullulum remisisset, superabat Amalec.* Qua de re quum manus Mosi fatigaretur, Aaron et Hur ex utraque parte eas sustentarunt, *fugavitque Iosue Amalec, et populum eius in ore gladii.* [Vid. Not. crit. in Anth. Pal. p. 16. F. I.]

73. Ἐπιστάσης] Sic ad fidem Codicis emendavimus hoc verbum, quod minus correcte edidit Cornelius.

[77. ἐν ξυρῷ] res in discrimen venit, Cretensibus praeter opinionem subito erumpentibus. F. I.]

[78. εὐθείς κοιλάδες] vertitur *antra immania*, nescio quo iure. εὐθείς ἱππόται sunt II. 135. sensu non minus obscuro. Fortasse verba seiungenda: εὐθείς, κοιλάδες. *loca ardua et convalles.* F. I.]

80. Προεντρεπισθείς] Ita cum Codice hoc verbum corrige mendose editum a Cornelio.

Ibid. Ἐπτασήμαντος] Hoc verbum, quod alibi non reperias, adhibet Theodosius, ut indicet exercitum Saracenorum fuisse septies a Graecis victum ac profligatum, quod quidem inferius magis aperte testatur. Compositum autem illud est ex ἑπτὰ et σημείον, quasi Graeci septem tropaea erexerint. [Ἐπτασήμαντος esse potest exercitus septem cladium tamquam nota inustus. F. I.]

94. Ἐκ τῶν ἀδύλων] Romanum Imperatorem incognitis equitibus stipatum exercitui suo a facie barbarorum fugienti mirabili modo apparuisse, verbisque ad praelium confirmasse, nullus ex superstitionibus historicis commemorat, nec dubito, fictam esse fabellam ad ornatum poëmatii.

[108. ὄντες ἐκ σκότους] male explicatur: *quamvis extra tenebras.* Ex tenebris orti dicuntur barbari, quia luce religionis christianae carent. Vid. Not. ad Anth. Pal. p. 18. nr. 85. F. I.]

115. *Μεμνηνότες*] Mallem *μεμνηνότες*, quod carminis explanationi magis cohaereat. [Bene habet *μεμνηνότες*. diem illi abominabantur, tamquam hostem in ipsos furentem. F. I.]

117. *Λελειμμένοι*] Qui nempe superstites evaserant ab accepta clade. Audi Leonem Diaconum: *Tandem multis eorum caesis in fugam vertuntur per angusta viarum cedentes. Romani vero eos insequuti dire trucidabant; qui vero hactenus superstites erant, ac quotquot ardor belli non demessuerat, proiectis armis in praeceps vertebantur.* Vid. Pagium ibid. pag. 875. Cornelius a Codicis lectione recedens edidit *λελειμμένοι*.

126. *Ἐπαττων*] Nihil hic verbum *ἔπαττων*, nec dubito, quin sit legendum *ἐπαττων*.

127. *Τίς*] Cornelius legendum esse coniecit *τίς ὥς*, quoniam, inquit, *et carmen, et sensus melius se habebunt.* Sensus certe, addita particula *ὥς*, magis perspicuus foret, sed carmen nullo modo melius se haberet, quum nihil in eo desit ad senarii complementum. Quare nihil esse addendum arbitror, praedictamque particulam potius esse subintelligendam. P. 387 Col. 1

Ibid. *Ἰδομενύς*] Idomeneus rex Cretensis, qui maxime in Troiano bello inclaruit. Hic cum post eversam Troiam cum suis reverteretur, et dira tempestate eius classis agigaretur, devovit Diis sacrificaturum se rem, quae ei primum occurreret. Itaque filium, qui primus ei obviam venit, sacrificavit, vel, ut aliis placet, sacrificari iussit, ob quam causam a civibus regno pulsus, Salentinum Calabriae promontorium divertit, ubi civitatem condidit.

129. *Τάς*] Sic Codex, et sic quoque Cornelius emendandum censuit.

130. *Ἀτρέως γόνος*] Agamemnonem intellige Atrei ex Aereo filium. Is Idomeneum ad praelium adversus Troianos forti animo committendum, teste Homero Iliad. lib. IV. v. 251. excitavit. Quod autem inquit, *τάς ἀπειλὰς ἐξονειδίζων*, Agamemnonem nempe Idomeneo minas, quas antea ille contra Troianos intentaverat, exprobrasse, ad eadem Agamemnonis verba ab Homero allata respicit. *Ibid.* v. 264. ubi ait:

Ἄλλ' ὄρσεν πολέμονδ', οἷος πάρος εὔχεο εἶναι.

Sed prorumpere ad bellum talis, qualis antea gloriabaris.

131. *Παρελθεῖν . . . τὸν βλὸν*] *Βλὸς* hic pro *bonis* seu *fortunis* adhibetur, quo sensu plures Graeci tum poëtae, tum oratores usurparunt, adeo ut *παρελθεῖν τὸν βλὸν* a *bonis deficere* significet. Melius itaque se gessisse affirmat Idomeneum, qui e Creta pulsus absque certamine regno cessit, ne patriam suam perderet, quam Saraceni, qui Graecorum armis resistentes patriae

suae perniciem calamitosissimam moliebantur. [Sensus est: beatus censendus Idomeneus, quod prius excessit e vita, quam patriae eversionem videret. F. I.]

133. *Χάρων*] Homines terribili squalore ac pravo turpique animo praediti sic per convicium dicebantur. Apuleius de Sicionio Aemiliano sui accusatore ita inquit in Apologia pag. 497: *Igitur agnomenta ei duo indita; Charon, ut iam dixi, ob oris et animi duritatem: sed alterum, quod libentius audit, ob Deorum contemptum Mezentius.*

143. *Ὁ θῆρ*] Sic Codex, contra cuius fidem Cornelius edidit *ἡ θῆρ*, sed emendationem ad oram paginae adiecit.

144. *Στερεῖται σιτών*] Saracenis urbe inclusis annonam defecisse sic enarrat Continuator Theophanis in Rom. Iun. num. XVI. pag. 300: *Τῆς τροφῆς καὶ δαπάνης τῶν Κρητικῶν δαπανηθεῖσης, καὶ εἰς ἀνάγκην προχωρούντων, καὶ καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Μάγιστρον αὐτομολούντων, καὶ τῇ τὰ πάντα Θεοῦ ἡνιοχούτος προστάξει τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἑκτῆς Ἰνδικτιῶνος ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν τὸν στρατὸν πρὸς πολεμικὰς ὤτρυνε παρατάξεις; διαφόρους συστησάμενος φάλαγγας τε καὶ ἀσπίδας καὶ σάλπιγγας.* Consumpta Agarenis Cretensibus omni annona, iisque in angustias coactis, ac cum ex illis quotidie ad Magistrum ultro confluerent, Dei tandem cuncta moderantis imperio, mense Martio, sexta indictione, Scholarum Domesticus aciem instruxit diversosque ex illis cuneos et phalangas ac turmas constituit.

148. *Τρισέμφω*] Mendum huic voci subesse non dubito, magisque placeret *τρισέμφος*. Porro advertas velim vocis singularitatem, non inconcinne tamen a Theodosio confictam, ut in unius Dei imperio Trinitatem etiam exprimeret. Eam ex *τρῖς, ἐν, φῶς*, ut videtur, composuit.

151. *Πεποιθώς*] Sic corrige ad Codicis fidem, quam contra Cornelius edidit *πεποιχώς*.

155. *Πάντα σὺν προθυμίᾳ*] Perperam omnino legit haec verba Cornelius: sed hanc ipsam Codicis lectionem ad oram paginae coniectando subiecit.

175. *Ἐμβάλων ὄνον*] Novum certe est stratagema, quod hic modo describitur; et forte a Theodosio confictum est, qui etiam alibi iocis indulget. *Σφενδόνη* autem de machina ex ballistarum seu catapultarum genere intellige, qua grandiora saxa contra hostes emittebant. De ballista certe interpretatus est hoc nomen Philoxenus in Glossario, scribens: *Ballista, σφενδόνη, μέγανον πολεμικόν*: quare ballistas ipsas, seu petrarios monancones a quibusdam *σφενδόνας, fundas*, appellari animadvertit Apollodorus Architectus in Poliorceticis pag. 40. [*Οἱ δὲ στραφθέντις*

τῇ πλοκῇ τῶν σφιγμάτων. orationis subiectum est of σφενδο-
στόφοι, qui machinam bellicam torquent, molesque ei imposi-
tas ope funium iaculantur. Male itaque vertitur: *quare hi con-*
versi ad eum arctandum vinculis; quasi de asino funibus con-
stricto agatur; quum sit: illi autem conversi ad tortos machina-
rum funes. F. I.]

182. Χελωνόπους] Asinum testudineos pedes habentem dicit,
ob eius aegnitiam et tarditatem.

184. Ξέρξης] Vide, quae de hoc Xerxis facto superius ad-
notavimus Acroas. II. v. 266.

Ibid. Νέα] Corrige νέον.

193. Ἀράντων] Saracenos fame laborantes asinum ex im-
perviis occultisque locis in cibum accepisse inquit, quoniam per
aërem, ideoque per vias sibi non proprias eis immisus fuerat.

195. Αὐτούς] Sic bene corrigendum coniecit Cornelius.

207. Φίλιππος ὁ πρῶτος] Philippus primus, quia alii post
eum eiusdem nominis reges Macedonicum imperium obtinuerunt.
Eum totius Graeciae dominatui ambitiose inbiantem, et Athenien-
ses praecipue, quorum vires magis extimescebat, sibi subiicere
adnitentem, Demosthenes vehementissime insectatus est, septem
illas celeberrimas orationes contra eum recitans, quarum tres
Olynthiicae, quatuor Philippicae nuncupantur.

208. Φανείς ἀριστόπαις] Acute Theodosius utitur verbo φα-
νείς, quia fama fuit Olympiadem non ex marito, sed ex Necta-
nebo, atque adeo ex Jove sub draconis figura Alexandrum M. ge-
nuisse. *Namque mater eius Olympias, inquit Iustinus lib. XI. P. 388*
cap. 11, *confessa viro suo Philippo fuerat, Alexandrum non* Col. 1
ex eo se sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse. De-
nique Philippum ultimo prope vitae suae tempore filium suum
non esse palam praedicaverat. Qua ex causa Olympiadem, ve-
lut stupri compertam, repudio dimiserat. Qua de re bene ad-
notat Freinshemius in Supplementis ad Q. Cartium lib. I. cap. 1.
num. 15: *Nec desunt, qui fabulosum id quidem, non tamen*
adulterium matris falso iactatum adserant.

209. Κάρβων] Cn. Carbo, cuius plurima fuit in Republica
auctoritas, partes Marianas sequutus. Is in tertio suo Consulatu
iussu Pompeii in Sicilia ad supplicium ductus est, ibique, dum
alvum sibi levaret, caput ei abscissum. Consule Valerium Ma-
ximum lib. IX. cap. 13. § 2.

Ibid. Ὁ τοῦ Πομπηίου] Sic Codex, quem erroris arguit Cor-
nelius, et sufficit nomen Κάτσαρος, quia Brutus Caesarem, non
Pompeium percussit. Mihi tamen vix persuadeo, scriptorem Co-
dicis adeo turpiter errasse, ut duo nomina adeo inter se diversa

in scribendo confuderit Itaque aliquem potius versiculum intermedium omisisse malim: quod facilius evenire solet. Porro cum Iulius Caesar in Curia Pompeii, ubi Senatum coegerat, a Bruto ante eiusdem Pompeii statuam fuerit perfidiose confossus, verisimillimum esse videtur, Theodosium huius rei meminisse, adeo ut dixerit, quod Brutus Pompeii manibus litans, Caesaris sanguine pugionem tinxerit, vel quid simile, quod commode in intermedio versiculo possit aptari.

223. *Κράτει*] Ita exstat in Codice: sed errore forsán librarii. Cornelius opportune corrigendum adnotavit *κράτος*.

227. *Δίωνα*] Cur Dionem cicadam ac sapientem Iyram appellet, non bene intelligo; poetæ enim potius quam historico hæc appellationes convenissent, nisi quis malit a Theodosio Dionem ita esse appellatum propter eius singularem facundiam elegantemque stilum.

231. *Τὸν τοῦ Φιλίππου*] Philippi filium, scilicet Alexandrum Magnum, cuius vitam ac res ab eo praeclare gestas copiose descripsit Plutarchus.

IN QUARTAM ACROASIM.

Col. 1 Vers. 2. *Ἐν παραστέσει*] *In exsilio*, seu *procul a patria*: nam inter plures, quas huic voci Graeci explicationes tribuere, ea potissimum, licet minus obvia, Theodosii sensum exprimit.

4. *Χειμῶνι πολλῷ*] Graecos contra barbaros in Creta militantes frigore adeo fuisse afflictos, ut domum reverti cogitarent, tum Simeon Magister et Logotheta in Rom. Iun. num. II. p. 498, tum Continuator Theophanis in Rom. Iun. num. XII. pag. 299. scripsere: atque is quidem Nicephori quoque allocutionem, qua milites detinuit, a Simeone tantummodo indicatam, integram recitat. Verum Theodosius hoc militum consilium et Nicephori allocutionem omnino reticuit, qua in re cum Leone Diacono consentit, qui, quantum ex eius excerptis colligi potest apud Pagium ibid. pag. 875, id ipsum commemorare praetermisit.

7. *Φαραγγίδας τόπους*] Vide, quae superius notavimus Acr. II. v. 111.

8. *Ἐξελθόντες*] Ita bene Codex, non *ἐξελθέντες*, ut legit Cornelius, qui ideo versum claudicantem edidit.

14. *Λαγῶν*] Sic ex Codice restitue: at *λαγῶν* forte *αγῶν* typographi in editionem Corneliū irrepsit.

21. Σελήαις ἐπαχταῖς] Σελήη est proprie *tegumentum*, sed hic pro locis occultis et imperviis interpretandum censeo, eo modo, quo σκεπαισμός τόπος eodem sensu notatum occurrit apud Suidam, quare et adiectivum subsequens ἐπαχταῖς loca *obstructa*, aut aspera, seu, ut inquit Virgilius Aen. v. 662, *loca senta situ* significat, quum a verbo ἐπάγω, *obstruo*, *sepio*, sit derivatum.

29. Ἀντ] Cornelius Codicis fidem non sequutus edidit ἀν- Col. 2 τὸν, sed ita esse corrigendum notavit.

30. Πίνειν] Sic optime Cornelius emendavit pro ποιεῖν, quod hic locum habere non potest. In Codice non satis clare haec vox legitur, sed πίνειν scriptum esse videtur.

33. Ὁ Καραμούντης] Non ad principem Cretae Ameram hoc nomen refer, quem Curupam fuisse dictum superius Acroas. II. v. 82. vidimus. Nec te moveat, hunc etiam a Theodosio inferius v. 134. Ameram nuncupari: nam plures Cretae Ameras fuisse ex Cedreno pag. 643. discimus, qui praeter Curupam alium etiam memorat nomine Anemam, quem supremam post Curupam potestatem habuisse scribit. De Caramunte tamen nulla ibi mentio: non enim hic Caramuntes cum Caramone a Cedreno ibid. pag. 642. item memorato ullo modo est confundendus, quum is Tarsi dominus et Ameras fuerit.

37. Προεντρέπει] Cornelius male omnino legit προκντρέπει.

39. Πάντας] Ex Codice sic corrigimus, quum ταύτας non bene apud Corneliū legatur.

53. Κα] Cornelius Codicis fidem non sequutus nescio qua ratione ὡς ediderit.

54. Πατρῶν] Perperam πατέρων legitur in editione Corneliū, contra Codicis fidem et versus mensuram.

55. Ἐν] Hanc esse Codicis lectionem videtur. Cornelius legit ἐν, verumque ideo claudicantem edidit.

60. Ἰσμαήλ] Vide supra ad Acr. II. v. 261.

64. Κα] Omisit hanc particulam Cornelius, quae quidem in Codice adeo est evanida, ut vel diligenter inspicientem facile effugiat. P. 389 Col. 1

69. Τοὺς ἔνδον] Cretenses intellige, qui obsidione fameque afflicti in urbe erant inclusi, quosque Graeci milites ante portas urbis adstantes, ne egrederentur, prohibebant. Ita sane magis placet, quam de Graecis ob frigus domum reverti cogitantibus id interpretari, quod ea explicatio obscurum nimis Theodosii sensum redderet, eo magis, quod Nicephorus tumultuantes milites non vi, sed verbis et adhortationibus detinuerit.

75. *Θρακηδίων*] Thraces etiam sub Nicephoro in hac expeditione militasse refert Continuator Theophanis in Rom. Iun. num. XVI. pag. 300.

Ἐπτάκις] En ubi Theodosius perspicue narrat Saracenos septies a Graecis fuisse profligatos: quod superius obscurius expresserat. Vide Acr. III. v. 80. et quae ibi adnotavimus.

92. *Τῶν μελῶν τὴν τετράδα*] Occubuit nempe, dum magnam barbarorum faceret caedem, ad quam designandam dicit strenuum hunc militem membra Saracenorum abscissa proieciſſe aequae ac si essent folia. Quatuor autem membrorum nomine exprimit, ut arbitror, caput, brachia, truncum et crura. [*Μελῶν τετράς* brachia sunt et crura.]

108. *Θεόν*] Difficile admodum lectu est hoc verbum in Codice, ancepsque haereo, an haec vera sit lectio. Cornelius edidit *ὄν*, sed id certe scriptum non esse apparet, eo magis, quod nec versus mensura, nec sensus ipse illud ferant.

129. *Ἐξέβαινε*] Sic ad fidem Codicis restitue: *ἔξβαι* enim, forsā errore typographi, male edidit Cornelius.

IN QUINTAM ACROASIM.

Vers. 9. *Τραῦμα*] Ita melius, quam *στραῦμα*, ut bene adnotavit Cornelius.

20. *Ταρσιωτῶν*] Tarsum iam antea non semel frustra oppugnatam, Nicephorus Phocas, priusquam bellum Cretense susciperet, vasto impetu concussit, et Caramonem eius Ameram, teste Cedreno Hist. Comp. pag. 642. compescuit. Ubi vero Nicephorus ipse ad Imperium evectus est, anno eius Imperii secundo, mense Iulio, Indictione septima, magno conscripto exercitu eo se contulit, Tarsumque ac Mopsuestiam in suam potestatem redegit: reversusque Constantinopolim mense Octobri, indictione nona, Tarsi portas ac Mopsuestiae secum adduxit, quas cum extrinsecus auro distinxisset, munus attulit regiae urbi dedicandum, alias ad arcem collocandas, alias ad aureae portae murum. Consule, quae fusius narrat praeſlaudatus Cedrenus pag. 654. nec non Leonis Diaconi excerpta apud Pagium in Critic. Tom. IX. pag. 8. 12.

21. *Ἀράβων φυλή*] Arabas tum veteres, tum recentiores, itemque Turcas in plures fuisse tribus distinctos ex historicis actis constat.

23. Δελεμιταῖν, βελεβιταῖν] Delemitarum nomine Saracenoa procul dubio innuit Theodosius; et forte hoc nomen duxit a Dha-lem, qui primus religiosum quendam cultum inter Arabas constituit. Ludit autem in verbis, inquit, Romani Imp. *telum*, quod Graece βέλος dicitur, commutasse Delemitarum nomen in Belebitas.

27. Χανδαῖς] Sic Codex: alii autem scriptores Χάβδας scribunt. Porro Chabdas, seu, ut Continuator Theophanis ac Simeon Magister scribunt, Chambdas fuit Chalepi dominus et Ameras, quem a Leone Phoca primum domitum postea Nicephorus, Chalepe eversa, penitus subegit. Videsis, quae fusius in Monito praefati sumus.

30. Παρέσχον] Sic bene Codex: Cornelius nescio qua causa emendandum adnotavit *παρέχες*, quod verbum, nisi error typographo sit tribuendus, nec bene quidem se habet secundum Grammaticas regulas.

31. Πολυξένης] Fallitur Theodosius. Neque Polyxenae ad Achillis tumultum occisionem, neque Troiae excidium Homerus descripsit.

35. Μυθοπλόου] Sic ex Codice restitue. Cornelius male edidit *μυθοπλόη*, et coniecit esse corrigendum *μυθοπλόανου*.

36. Πανσόφως] Ita melius ad fidem Codicis lege: *πανσόφος* enim, ut Cornelius edidit, non bene se habet.

37. Ὁ πηρός] Caecum Homerum appellat, plurimos tum Graecos tum Latinos scriptores imitatus, quorum nonnulli ex hoc morbo *Homerum* fuisse dictum putant, quum antea Melesigenes vocaretur: Ὀμήρου enim Iones et Cumaei *caecos* appellant. Verum de Homeri caecitate consule, quae fusius ac multifaria eruditione disseruit Leo Allatius de Patria Homeri cap. viii.

40. Τοῦ Διός] Inter plures populos, qui sibi Jovis natalia tribuerunt, Cretenses potissimum de iis superbire solitos, res est adeo pervulgata, ut nihil hic addere opus sit.

41. Διὸς τυράννου] Theodosius sequutus sententiam videtur, Jovem eundem fuisse ac Picum, qui in Assyrios tyrannicum exercens imperium, flagitiisque turpissimis regnum suum dedecorans, populo persuasit, ut eum veluti Deum praedicaret: ac quum diem suum obiisset, Cretae sepultus, divinos deinceps honores sub Jovis appellatione nactus est. Videsis, quae fuse enarrat Cedrenus in Comp. Histor. 16. 17.

43. Στήγας] Huic voci nullus sensus aptari potest. Cornelius emendat *στέγα*, qua tamen ratione et quo sensu, non intelligo. Equidem corrigerem *στέγας*, adeo ut ἦν *στέγας* indicet

passus est, seu permisit, nam hoc etiam sensu verbum *στέγω* apud scriptores Graecos occurrit.

P. 390

46. *Ταύτης*] Malim *ταύτην*, ut in v. 49. quem e contrario Cornelius ex hoc loco emendat ea ratione ductus, quod verbum *κατέτω* plerumque cum genitivo construitur. Verum, licet rarius, scriptores Graeci accusativum quoque ei tribuunt, ac Theodosium sic illud construxisse, argumento est participium *πέμπονσαν*, quod alioquin emendare item debuisset Cornelius.

51. *Τρίκογχα*] Triconchum, quod erat cubiculum in palatio Imperatorum tribus fornicibus exstructum, saepe memorant scriptores Byzantini, quorum auctoritates refert Du-Fresnius in Descriptione Constantinopolis Christianae lib. II. sect. IV. num. 11. et lib. IV. sect. VII. num. 1. Verum diverso plane sensu hoc nomen adhibet Theodosius, qui ad arma illud transferens adhibuisse videtur ad significandum, quod Polybius lib. VI. pag. 469. *σιδηροῦν κόγχον* appellavit, clypei nimirum umbonem, seu ferreum illud spiculum, quod in medio clypei prominebat et erat triangulare. Non absimiliter voce *τρίκογχον* ad triangulum designandum Graeci recentiores utuntur.

53. *Μισαφόνων*] Ita Codex, et sic quoque ad oram paginae emendavit Cornelius, quam inseruit in textu non a veteri, sed a novo scriptore vitiatam vocem.

62. *Πνεῦμα*] Sic habet Codex, et sic Cornelius corrigendum adnotavit, quod male descriptum acceperat.

67. *Τὸν χιτῶνα*] Huius vestis Moamethis, quam religioso cultu Turcas prosequutos affirmat Theodosius, apud eos, qui de Moamethis vita et de Turcarum dogmatibus scripsere, nulla mentio est. Quare vel huic voci mendum inesse, vel alio sensu, quam de veste, explicandam esse crediderim. Scriptores Ecclesiastici, quos inter Theodoretus Quaest. XXXIX. in Genesim pag. 34. S. Athanasius Quaest. LV. ad Antiochum, S. Gregorius Nazianzenus Orat. XXXVIII. pag. 619. et Origenes, teste S. Epiphanio tum haeresi LXIV. p. 229, tum in Ancorato pag. 494, de tunicis illis pelliceis disserentes, quibus Adam et Evam Deus post peccatum contextit, vocem *χιτῶνα*, qua sacrae Paginae utuntur ad carnem corpusque designandum, sensu certe minus obvio, transtulere. Consule, si lubet, eorum auctoritates apud Suicaram in Thesauro Ecclesiastico. Itaque, quid si in eodem sensu Theodosius vocem adhibuerit? Corpus profecto Moamethis Medinae superexstructa aedicula sepultum, ita ut a nemine possit conspici, maximis ibi prorsusque divinis Turcas prosequi honoribus apud omnes in comperto est. Hinc fit, quod poeta infames hosce cultores merito sugillet, qui Moamethis corpus, tamquam puri sanctique hominis spoliū venerabantur, dum ob vitae rationem ab

eo turpissime ductam tamquam pollutam execrandumque devovere debuissent.

72. *Ξενοσπόρους*] Cornelius male edidit *ξενοσπόρους*, fortassis typographi vitio.

73. *Ἀφρικῶν Σικελλὰ*] Ex ea Siciliae parte, quae Lilybaeum complectitur, quaeque Africo mari alluitur, Saraceni Africani, Euphemii artibus dolisque adiuti, in Insulam irruerunt suique iuris fecere, Michaële Balbo Imperatore an. Chr. DCCCXXVIII. Videsis inter ceteros Cedrenum *Histor. Comp.* pag. 512. Nicephorus vero de ea ab Africanis vindicanda in ipso imperii sui exordio cogitavit, eoque Manuëlem misit, qui iuventutis aestu fervens, quum nec bene ducis officio fungeretur et vitiis deditus sanioribus non obtemperaret consiliis, asperis quibusdam inviisque locis Siciliae inclusus se ipsum totumque exercitum foede perdidit. Consule praelaudatum Cedrenum *ibid.* pag. 654.

78. *Πλάτῃ*] Cornelius edidit *πλάτῃ*, nec satis bene *πλάτῃ* legendum coniecit, quum id senarii mensuras repugnet. Nos *πλάτῃ* ex Codice restituimus.

82. *Τυπότῃν*] Alexandri Magni factum ad mentem revoca, dum equum ferocientem planeque indomitum mansuetiorem mitioremque sibi reduxit: ex quo ingenii animique sui experimento tantam consecutus est laudem, ut Philippus equo descendentem, manantibus gaudio lacrimis, complexus exclamaverit: *maius imperium sibi circumspicere, nec enim Macedoniae regnum tantam indolem capere.* Consule Freinshemium in *Supplem. in Q. Curt. lib. I. cap. iv.*

83. *Ζήτει*] *Ζήσει* edidit Cornelius, sed veram lectionem Codicis ad oram paginae subiecit.

85. *Κρήτης*] Cornelius maluit *Κρητῶν*, sed immerito: nihil enim hic immutandum.

88. *Τέκνα μικρά*] Haec, quae modo Theodosius describit, singillatim recensuerat Incertus Continuator Theophanis: sed malo quodam fato eius historiae complementum, ubi ea narrabantur, perierat in Codice, ad cuius fidem editionem suam adornavit Combesius.

96. *Προφήτης*] Moamethem intellige, cuius patrocinio ac potentia Turcae confidunt plurimum.

97. *Ὡς θεὸς τιμωμένη*] Turcas gladio, veluti Deo, honorem adhibere Theodosius forsitan dicit, quod ei potissimum confiderent, quum Moameth gladio ad religionem suam tuendam ac propagandam fidenter uti eos docuisset.

101. *Τάσις*] Orientales nationes vestibus ad talos usque demissis uti solitas satis omnes norunt.

119. Ταρσός] De Tarso a Nicephoro post Cretense bellum subacta vide supra ad v. 20.

Demum animadvertas oportet, constare ex Constantino Porphyrogen. *de Ceremoniis aulae Byzantinae* lib. II. cap. 45. quod descriptam a Theodosio expeditionem in Cretam idem ipse Constantinus ab an. DCCCCXLIX., cum iam Romanum filium in collegam assumpsisset, animo conceperat, et pro illa apparatus bellicum disposuerat, eo licet iam vita functo Romanus feliciter confecerit an. Chr. DCCCCLXI.

VOCABULA THEODOSIO PROPRIA.

Αιμορροή IV, 59.
αλιδρόμους τόπους I, 77.
αλλόττεχνος — *νους συμφοράς* II, 235.
άνομβρία I, 250.
άνθελιγμάτων I, 155.
άνικμος — *με Κορήτη* I, 250.
άπευχριστέιν III, 113.
άριστόπαις III, 208.
άρχαξ IV, 94.
άστέγαστος οίκια I, 242.
άστοργία I, 123.
βανανύσιος τέχνη II, 184.
βαρβαροτρόφος I, 180.
βδειλυτός III, 115.
βιοφθόρους λύκους II, 254.
βοννόθροικτος IV, 13.
δειλανδρία I, 65. II, 112. 146.
δεινόμορφος IV, 8.
δεινόφρων II, 83.
δεκάχρονος πόροθις I, 22.
δουλόσπορος II, 261. IV, 26. 60.
δυσγέμων IV, 120.
δυσκάθεκτος IV, 9.
δυσκαλαίστης IV, 131.
δυσκράτιος IV, 67.
δυσπρόσιτον IV, 7.
Εγρυμμα II, 204.
εγξίφους φάλαγγας I, 51.
εκείθεν ένθεν I, 110. (Pisid. in Christi Resurr. v. 90.)
έμπαρξω V, 102.
έμποιον έξιος II, 251.
έμπόνως II, 13.
έμπτερόω IV, 57.
έναστρον θίαν, adspectum sidereum I. c. splendentem II, 10.
έντεροπατης II, 233.
έντεροπάας κλύδων II, 205. (βράσαντα κύματα. Pisid. de Exped. Heracl. I, 172.)

έντασήμαντος στόλος III, 80.
ένθεις ένπόρας II, 135.
ένθεις κοιλάδες III, 78.
ζοφοφθόρος ήμίρα I, 225.
θηρόβακχος, — *ους ποιμένας* I, 194.
θρακήδιοι IV, 75.
ιστάω. φάλαγγας ιστών IV, 42.
κακοχρόους λαμπάδας I, 203.
κάρη. κάρας II, 61. 66.
καστρανοίικται II, 57.
κατάξηρος II, 226.
κατεδαφίζω V, 59.
κατεξανίστημι IV, 28.
κάτω άγκυλών (pro άπό) I, 122.
κητηκτόνος πάγη II, 200.
λευκαίτω, λευκάναντος III, 112.
λευκόμορφος γή I, 227.
λοφοδρόμοι δρακοντες I, 157.
λογοκράται I, 200.
μάγγανα I, 156.
μεταμφιάζειν III, 85.
μικροτερκής III, 208.
μονοτρόπος, monachus. II, 28.
μυθοπλόκος V, 35.
μυριόξιφος μάχη II, 116.
μυριόξιφος, — *φ μάχη* I, 6.
νεφοδρομείν III, 183.
νικουσανθέντους μάχας I, 266.
ξενοτρόπας I, 108.
οικέται, subditi, milites. I, 101. 223. II, 6. 34.
παγγάληνος V, 47.
παντόκομπος I, 34.
παρακατείν I, 183.
παραστομώ IV, 28.
πεζοτοξοκράτης II, 136.
πλατώνω, — *τυνθη σήκτερον* 194.
πλουτολεκτών I, 16.
ποιμενάρχης IV, 27.

- πολύπλοτος V, 118.
 πολύχρονος IV, 93.
 πορτομύστης I, 69.
 προοδοποιεῖν II, 129.
 προπυργίους δόμους I, 24.
 προσξέειν I, 229.
 προσσωποληφία I, 31.
 πρωτεργάτης μάχης I, 50.
 πρωτοστράτηγος II, 183.
 πυργοδορόμους οὐλαμούς I, 52.
 πυρεκβόλος, — σης φλεγμονάς I, 217. V, 49.
 δεδόχρον ἡμέρας I, 187.
 σκηπτροκρατῶρ II, 2. 271.
 στεφηφόρος II, 186.
 στομόω. ἐστομαμένος κίνδυνος I, 216.
 στόνυξ πλατύς II, 246.
 στρατάρχει I, 200. II, 135.
 στρατικῶς II, 204. 223.
 στροφοργία II, 132. V, 56.
 συμποδισμός V, 102.
 συμποδιστάς I, 243.
 συνταπεινῶ V, 111.
 συστρατάρχεις I, 233.
 σφαγίπλοτος IV, 33.
 σφίγμα — των πλοκῇ III, 177.
 τοπαρχία II, 95.
 τρίκογχα V, 51.
 τρισίμφατον κράτος III, 148.
 ἐπίρξεις καρδίας IV, 90.
 ὑπουργία IV, 136.
 φαλαγγάρχης IV, 6.
 φαλαγγισώστης II, 136.
 φαλαγγία II, 110.
 φάλικων III, 187.
 φερέκλειος, —ων πλήθος I, 231.
 φονευτής II, 248.
 φονοργία II, 69. 211. III, 33.
 χειωνόπους ὄνος III, 182.
 χιλιάνδρον πλήθος I, 146.
 χρυσολάτρης II, 72.
 χρυστομίμητος III, 22.
 ψευδολάτρης II, 73.
 ψευδοπλόκος I, 67.
 ψυχονκυστάλλος, —ων τόπων IV, 16.

INDEX *
RERUM, NOMINUM ET VERBORUM,
CUM SINGULORUM TUM IUNCTORUM,
MAXIME MEMORABILIUM:
ITEM SCRIPTORUM PLERORUMQUE
QUI IN HOC VOLUMINE ILLUSTRANTUR, NOTANTUR, EMENDANTUR
AUT DEFENDUNTUR.

A privativum perperam a librariis positum pro *av* 238, 1.
Ἀβελτρεφία 45, 8. 409, 5.
Ἀβελτρεφως 409, 21.
Ἀβελτρεφία pro *ἀβελτρεφία* crebro in Codd. et vetustis edd. occurrit 409, 4. Harduini error in hac voce *ibid.* 18.
 ad Abgarum, Edessae toparcham, Thaddaeus apostolus a Servatore missus 70, 19.
Ἀβλωτον τὸν βίον τιθέναι 119, 12.
 Abramitarum monasterium, quod idem achiropoeiton vocant 47, 11.
τῇ Ἀβρότητι opponitur *ἡ ἐπιστοροφῇ* apud rhetores Graecos 476, 37.
 Abucara. *Vide* Theodorus Abucara.
 Abulhasan Ali Seif-eddaula, Hamdani ben Hamdun nepos. *Vide* Chambdanus.
 Abulpharajii errores in chronologia 434, 27.

per Abydum in Asiam elapsus Leo Phocas maior, domesticus scholarum, res novas molitur 124, 15. Abydum ducibus a se missis praecipere conatur Nicephorus Phocas 44, 12. Abydi episcopus Stephanus seditioni Leonis Phocas obsecundat 114, 9. excepta Abydo, Asiae loca omnia sibi subiungit Bardas Phocas iterum rebellis 173, 15. iuxta idem oppidum praelium decretorium inter Basilium II. Imp. et Bardam Phocam 174, 22. prope Abydum sepultus Bardas Phocas 175, 1. Abydus a Sclero rebelli capta 170, 12.

Accentus et circumflexi vel in Codd. mendosissime scriptis perraro alieno loco collocati 407, 18. 486, 29. Accipere apud grammaticos Latinos idem quod *λαμβάνειν* apud Graecos 398, 34.

* In hoc indice, quem ex editione Parisina desumimus, numerorum ratio ita mutata est, ut paginis et versibus edit. Bonnenensis respondeant. Vocabulis, quae in Lexico Schneideri (ed. 1805.) desiderantur, Hasius F. C. asteriscum apposuit; cruce signavit voces, quae a Schneidero pro dubiis habitae Byzantinorum Scriptorum auctoritate commendantur. Praeterea uncia inclusas inserimus ea, quae in Theodosii Aecrasibus et reliquis quatuor libellis memoratu digna leguntur.

Acclamations exercitus post orationem a Nicephoro Phoca in castris ante Chandacem habita 13, 11.

Accusativus et dativus confusi 90, 5.

Achillem Scytham esse vult Arrianus, ut ait Leo Diaconus 150, 4. idem e Scythia in Thessaliam transmigravit *ibid.* 7. Achilleum templum in Leuce insula 485, 9.

Achmetis locus in Onirocriticis male versus 514, 38.

Achod Schahin rex Armeniae, ad eumque Ioann. Tzimisceae laureatae memorabiles de expeditione Syriaca 491, 23.

Acta S. Bonifacii emendata 505, 20. auctor Actorum SS. Phileae et Philoromi exscripsit Historiam Martyrum, cuius fragmentum servavit Eusebius 411, 33.

Acuphium quid genus teli 89, 7.

Adana a Nicephoro Phoca expugnata 52, 9. de eadem urbe multa habet Ducangius ad Ann. Comnen. 379. C. ut item de Mopsuestia, tunc Mamistra appellata. — in Adanensem agrum irrumpit Nicephorus Phocas maior 242. 4. utrum Adata, Adada an Adana scribendum 516, 7.

Ἀδελφός eius loco quae alia vocabula adhibet Leo Diaconus XIV, 18.

Ἀδίασιμος 429, 33.

Adiectiva communia a librariis saepe in adiectiva trium terminationum mutata 425, 28. adiectivum pro adverbio positum 106, 1.

Ἀδρονμιάζω, recens eo exercitum 187, 11. 431, 34.

Adrianopolis a quo condita et instaurata 130, 11. eo commeatum confert Ioannes Tzimisceas, expeditionis Russicae causa 126, 24. eiusdem urbis archiepiscopus Nicolaus Ioanni Tzimisceae morienti adest 178, 4. Adrianopolis et Arcadiopolis a Xylandro confusae 466, 22.

per Adriaticum mare Romana classis in Siciliam transit 66, 5.

in Aedes Basilii praedis stella delabitur 172, 14.

ex Aegypto Arabes per Ciliciam fines Romanorum invadebant 196, 3.

Aemi iuga per fines Bulgariae protenduntur 62, 19. circa Aemum montem Probatii civitas et Scopelus 475, 38. de eodem monte locus T. Livii 443, 41. Aemi montis convalles oratorie descriptae a Theophylacto Simocatta 441, 5.

Afrorum regi Nicetas patricius captus a Saracenis transmissus 67, 15. *Vide quoque* Carthaginenses. in Africam minatur Nicephorus Phocas se cum exercitu transmittere velle 76, 6. in Africa exaratus Cod. Regius 444, 2.

Agamemnonis filius Orestes Adrianopolis conditor 130, 14.

Agapes, Chionae et Irenae ecclesia suburbana ad Thessalonicam 508, 34.

Agathias. Locus Suidae de Agathia illustratus 491, 3. Agathiae locus emendatus 397, 20. eum imitatur Leo Diaconus XV, 16. 397, 3. 19. 401, 43. 402, 1. 403, 33. 407, 14. 409, 44. 413, 3. 415, 26. 416, 36. 417, 7. 27. 418, 42. 419, 42. 425, 24. 428, 19. 429, 28. 433, 41. 434, 42. 436, 16. 437, 20. 21. 440, 15. 441, 3. 15. 443, 20. 34. 444, 24. 36. 450, 9. 19. 38. 451, 9. 455, 24. 466, 15. 469, 41. 470, 11. 473, 23. 44. 475, 18. 476, 7. 13. 482, 3. 24. 27. 483, 30. 485, 11. 486, 8. 488, 37. 492, 35. 494, 19. 27. 496, 18.

Agilitas mira Ioannis Tzimisceae in exercitatione campestri 96, 23.

Ἀγνοῦσαν τὴν ἐσχάτην προείπαι, proverbium 118, 21.

Ἀγνομώστατος fortasse vertendum ingratisissimus, h. e. beneficiorum maxime immemor 88, 9.

Ἀγωγή, vitae ratio, vitae institutum, apud scriptores Christianos 489, 42. ἀγωγή et ἀναγωγή inter se permutata 490, 22.

Ἀγωνίζεσθαι et καταγωνίζεσθαι confusa 23, 10.

Ἀμάρων ἄνδρες, phraasis a Leone frequentata 428, 29.

Ἀλεθάρται legendum pro ἑσάρται 198, 6.

- Αλφινδιασμός, vis subita* 224, 11.
(Verbum *αλφινδιαίειν* habet Ducang. Glossar. I, 37. C.)
- Αιγμαλωτία* pro *αιγμαλωτίζω* 61, 5.
pro *αιγμαλώτος* quas alias voces usurpet Leo Diaconus 436, 1.
pro *άκούω* quae verba usurpet Leo Diaconus XIV, 22.
- Άρραι et άρριτινά θίματα* quid sint proprie 513, 22. 186, 12. 188, 12.
άρριται, limitanei homines 190, 23.
- Άρρατος* 432, 15.
τό Άρρον έπετόν, summum, quod *expetendum* est a piis: quod non intellexit Matthaeus Raderus 447, 34.
- Άρόπολις* Cpli 146, 12.
Alacas. *Vide* Ioannes Alacas.
- Alapis caeduntur legati Bulgarorum 62, 3.
- Alemanni (Nicolai) error in interpretanda voce *ταξιδάκης* 441, 32.
- ad Alepum Nicephorus Phocas praedium committit cum Chambdan exercitu 482, 31. fortasse ad Chalum s. Kowaik amniculum 425, 2.
- Alepo urbe potitur Nicephorus Phocas 424, 5. quo mense circa Alepum copiae Arabum congregari solebant 196, 6.
- Alexander Magnus Jovis Ammonis filius vult nominari 81, 1.
- Alexander Imp. Constantinopolitanus post mortem Leonis VI. Philosophi 123, 1.
- Alexander rhetor castigatus 506, 23.
- Alim Chambdani filio fines Romanos invadente, quid egerit dux Lycandi 243, 8.
- Άλλοίωσις* 4, 15.
- Άλλος et έλλο* confusa 39, 10. *έλλων et δλων* 32, 3. 39, 22. fortasse *έλλους et έλλως* 37, 22.
- Aloidae, nimirum Otus et Ephialtes 80, 22.
- Άλυσίδωροι* Scytharum loricae 108, 6.
- Άλζαννα*, herba heme. Sic enim legendum pro *ζάλικαννα* 405, 1.
- ex Amano monte torrentes in lacum Antiochensem labentes, ad quos fortasse praeliatum fuit inter Chambdanum et Nicephorum Phocam 425, 4. in Amano praelia Romanorum xviii, 34.
- Άμάεις* vehi consueverunt mulieres Bulgarorum 80, 1.
- Amaseam relegatur a Ioanne Tzimisce Bardas, Leonis Curopaltae filius 96, 11. inde aufugiens Bardas res novas molitur 112, 2. 113, 3.
- [Ameras (Curupas) Cretenses educit et fugatur 278, 7 sqq.]
- Amida. *Vide* Emet.
- Amirae duces Saracenorum 203, 11. 217, 3. 228, 19. 229, 6.
- Ammonis filius nominari vult Alexander Magnus 81, 1.
- Άμνηστία* Bardae Phocae rebelli a Barda Sclero oblata 118, 18. *άμνηστίας* pollicetur Ioannes Tzimiscas Imp. Bardae Phocae rebelli 115, 18.
- Amoenitas riparum Caystri fluminis 5, 6.
- Amotio proximus Pancalae campus, ubi praelium inter Bardam Phocam et Bardam Sclerum 170, 5.
- Ampelas inter patronos munificos 8. Nicephori Mileti episcopi 467, 20. *Vide quoque* Simeon Ampelas.
- Άμυντήρια*, 1.) arma tutoria, 2.) dentes sive unci ferrei carnificum 411, 23.
- Άμψιάσασθαι* 236, 11.
- Άν* perperam omisum 43, 21. *άν ελπείν* perperam scriptum pro *άνεικείν* 80, 20.
- Anabarza a Nicephoro Phoca Imper. expugnata 52, 9. [385, 2.]
- ab Anacharside fortasse, secundum Leonem Diaconum, initiatu Russi 150, 2.
- Anacoluta ipsi Leoni Diacono tribuenda, non librariis 154, 20.
- Άναγκάτων et άναγκάλων* confusa 60, 21.
- Άναγωγία* interdum pro *disciplina* sumi, *άναγωγός* pro *eductor*, sensu quoque physico 489, 42. *άναγωγία et άγωγή* permutata *ibid.* *άναγωγία και άναστροφαί* coniuncta 164, 3.
- Άνακεφαλαιωσάμενοι*, l. *άνακεφαλαιωσάμενον* s. *άνακεφαλαιωσάμενους* 24, 10.
- Άνάκτορον*, palatium, eiusque synonyma apud Leonem 451, 15.

- * *Ἀνάληψις* eius auctoritates 445, 30.
- Ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος*. Vide Ascensio.
- ἐκ τοῦ ἀναλόγον quid significet 401, 10.
- * *Ἀναλογικῶς*, per proportionem, ibid. 22.
- Ἀναλόγως*, quo casu potissimum construat 400, 21. eius synonyma ibid. 43.
- Ἀναράται* pro *Ὀνωράται*, suburbium Cplis 65, 7.
- Ἀνάστασις* et *Ἀναστασία* fortasse permutata 478, 9.
- Ἀναστρέφειν*, commorari, et διατρέβειν synonyma 490, 12. pro ἀναστραφεῖς fortasse legendum ἀνατραφεῖς 131, 22. 475, 16.
- Ἀνετείχετο* et *ἀνεγείχετο* confusa 420, 5.
- in Anolicorum thema Saracenorum Ciliciensium irruptio sub Leone Philosopho Imper. 241, 17. in eodem themate Bardas Caesar copiis Romanis praefectus 185, 5. Anolicorum ducis, Tarsensibus irrupentibus, belli gerendi ratio 243, 1. Anolicorum clisurae 250, 16.
- Ἀνατραφεῖς* et *ἀναστραφεῖς* confusa 131, 22. 475, 16.
- Ἀναγινίσκω* verbum Demosthenicum 420, 7. *ἀνεγείχετο* et *ἀνετείχετο* confusa ibid. 5.
- ad Anchialum dira Graecorum strages 124, 11.
- Ancillae filii dicti Saraceni 12, 5.
- Andralestus patricius, consobrinus Bardae Phocae, ab hoc deficit 120, 13. idem, quomodo nominetur a Scylitza et Cedreno 470, 16.
- ad Andrassum pugna a Iulio Polluce accidisse scribitur iuxta clisuram in monte Tauro, Cylindrus vocatam 418, 27.
- Ἀνδρες ἀμάρτων*, locutio a Leone frequentata 428, 29.
- Anecdota. Vide Inedita.
- Anemas ex protectoribus Palatinis Icmorem in praelio ad Dorystolum interficit 149, 4. eius magna laus bellica 153, 3. percusso Sphendosthlabo praeliana ipse interficitur ibid. 6.
- * *Ἀνεπισφαλῶς* eius auctoritates 449, 42.
- Angelorum synaxis 89, 1.
- Angelus Vergetius calligraphus. Vide Candia.
- Animadversio divina in percussores Nicephori Phocae Imp. 91, 15.
- Ἀνώνη* quolibet mense custodibus limitaneis danda 189, 1. annona cara per biennium in imperio Romano 103, 1.
- Anni vitae et imperii Nicephori Phocae 89, 12.
- Ἀνοτάριος* apud Photium mendose editum a Richardo Montacutio, pro primo notario seu primicerio 511, 38.
- Antecursores Graecorum a Russia fusi 139, 20.
- Ἀνθραξ* lapis in media insuri Sphendosthlabi 157, 7.
- Antigus castrum 122, 2.
- Antiochia pulchritudine aedificiorum habitatorumque multitudine inter urbes terrae locum tertium obtinet 73, 12. Antiochiae patriarcham Christophorum interficiunt Saraceni 100, 15. contra Antiochiam expeditio Nicephori Phocae 70, 5. circa Antiochiam arces a Romanis expugnatae 72, 20. iuxta in tumulto castellum aedificatur a Nicephoro Phoca 74, 15. Antiochia a Petro Burtza patricio capta 81, 19. quando 450, 14. eius expugnationem Elmacinus perperam refert ad expeditionem Syriacam Ioannis Tzimisceae 492, 13. ad Antiochiam recuperandam expeditionem meditantur Arabes 103, 4. Antiochenum agrum invadere solebat Lycandi dux, Alim Chamdani filio Romanos fines ingresso 243, 6. quo mense circa Antiochiam Arabum copiae congregabantur 196, 3. Antiochenes abiectis armis ad preces se convertunt 82, 17. [ex Antiochena regione Romani xii. hominum millia abducunt 381, 35. Antiochia cincta a fratre Nicephori 382, 22. occupata a Nicephoro ibid. 32. iterum violenter expugnata 387, 24.]

S. Antiochus a Godefrido Tilmanno perperam Latine redditus 495, 15.
Ἀντιστοχῶν apud rhetores Graecos idem quod *ἐπιστοχῶν* 477, 2.
 Antonius II. Pachas (Vid. Le Quien Orient. Christ. I. 256. C.) patriarcha Cplitanus 164, 7.
Ἀντρέ τοῦ πόλου, *poli fornix* secundum Eranium 409, 27.
 Aoristus a Leone Diacono loco imperfecti adhibitus 143, 12. aoristus subiunctivi pro futuro XIX, 27. 131, 9. infinitivus aoristi pro infinitivo futuri 120, 8. contra infinitivus futuri pro infinitivo aoristi XV, 38. pro participio aoristi perperam Leo adhibet participium praesentis 61, 19. et omnino praesens pro aoristo, minus bene 59, 20.
 Apamea. *Vide* Marianus.
 Apamea a Ioanne Tzimisce Imperat. capta 166, 8.
 * *Ἀπαράμιλλος*, *incomparabilis*, redditum Theophylacto Bulgariae archiepiscopo 432, 23.
 * *Ἀπαράμιλλος*, *nondum armis destitutus* 193, 11. 514, 33.
Ἀπάντων et *ἀπαντῶντων* confusa XX, 9.
Ἀπειδύομαι cui casui a plerisque iungatur, cui a Leone 489, 31.
Ἀποβάλλοντες 59, 20.
Ἀπογινώσκω et *ἐπιγινώσκω* confusa 79, 9.
Ἀποκλείω et *ἀποκλίνω* confusa 13, 1.
Ἀποκτος significatione quadruplici usurpatum 437, 33. *ἀποκτος*, *σκοπία* et *περιωπή* iunguntur ab oratoribus 438, 37.
Ἀποστελεῖ perperam scriptum pro *ἀποστείλει* 187, 17.
 Apostolica vita Antonii patriarchae 164, 9. in apostolorum ecclesia corpus Nicephori Phocae conditum 91, 11.
Ἀποστελοῦσι et *ἀποστελοῦνσι* confusa 248, 19.
Ἀποτρέφασθαι et *ἀποτρέφασθαι* permutata 492, 31.
Ἀπροόπτως, *de improviso* 13, 22.
Ἀπροφάσιτος significatione triplici usurpatum 470, 18.
 Apsyrti locus in Hippiatricis illustratus 406, 41.
 pro *Ἀπτεράτω* fortasse legendum *ἀπτερῶν τῶν* 97, 3. 455, 11.

Aquas dulces quae nunc vocantur, in recessu portus Cplitani 129, 15.
 Arabes Cretenses 6, 11. superbiunt ob cladem exercitui Constantini Gongylae illatam 17, 6. de eorum excursionibus maritimis ex Creta factis qui scriptores egerint 408, 8 sqq. Arabes Cretenses Nicephorum Fastilam opprimunt 10, 4. galeae et enses inter spolia ex illis relata 28, 19. Arabum in Asia sexaginta castella capta 30, 2. [378, 85.] contra Arabes Tarsenses Nicephori Phocae expeditio 51, 10. Arabum Tarsensium priores ex Romanis relatae victoriae 58, 20. eorum consuetudo in itinere faciendo 202, 15. Arabes Mopsuesteni *Ἰσχυρμωτες* 53, 4. ab Arabibus in Sicilia Manuēl patricius ob imprudentiam victus 66, 19. Arabes in exercitu Chambdani 423, 31. Arabes ad Antiochiam in Syria recuperandam expeditionem meditantur 103, 4. Arabes dicti *παῖδες τοῦ ἔργου* 112, 5. eorum modus saec. x. invadendi fines Romanos 205, 6. quo mense 196, 3. contra Arabes locus insidiarum qualis esse debet 233, 4. ipsi non sub dio, sed tabernaculis statutis tendunt 253, 22. *Ἀράβων* et *ἀράβων* confusa 18, 8. [Arabes Tarsi in Romanorum insidias incidentes 378, 8. Romanos vincunt 383, 27.]
 Arca castrum a Nicephoro Phoca expugnatum 71, 17.
 Arcam sepulcralem Io. Tzimisces Imp. sibi praeparat in Servatoris ecclesiae, a se aedificata 177, 17.
 ad Arcadiopolim praelium inter Russos et Graecos 466, 8. ubi sita Arcadiopolis *ibid.* 12.
 Arcus caelestis animos Cplitanorum imbre perterritos confirmat 69, 19.
 Arethas ab Ioanne Hentenio perperam versus 443, 19.
 Argentum et aurum a Chambdano fugiente sparsum, ut Romanos insequentibus moraretur 23, 2.
 Aristo Pellaens Philonem imitatur 438, 28.
 Aristotelis categoria nona, positionis 416, 22. Aristotelica vox *σέζεμενος* a Mureti emendatione vindicatur 492, 40.

- Armenii in exercitu Graeco saeculo x. militantes 14, 20. [380, 9.] excubitoria militia non fideliter funguntur 188, 13. Armenii ut coloni a Nicephoro Phoca in Cretam insulam deducti 28, 9. inter Armenios milites et plebem Constantinopolitanam pugna 64, 25. Armenia oriundus Ioannes Tzimisce Imp. 99, 16. eius nomen quid significet lingua Armeniaca 92, 3. ad Armeniae regem Achod Schahin Ioannis Tzimisce Imp. litterae memorabiles de expeditione Syriaca 491, 24. in Armeniacae provinciae finibus praelians Petrus Phocas in Laparae agro occiditur 169, 22. Armenici scriptores et Leo Diaconus se mutuo supplent 488, 39.
- in Arriano hodie non legimus quae Leo Diaconus in eo ait legisse 485, 7. eiusdem Arriani, in Periplo, de patria Achillis sententia 150, 4.
- Articulus perperam omissus 44, 23. 158, 23. *Vide quoque* 'O.
- Ascensionis festo a Nicephoro Phoca Imp. pompa extra muros ad Pegam acta 64, 22.
- Asia proconsularis postea thema Thracensium 408, 21. in Asiam elapsus per Abydum Leo Phocas maior res novas molitur 124, 15. Asiaticus exercitus, a Nicephoro Phoca navibus impositus, in Arabes Cretenses dirigitur 7, 5. Asia servata per Leonis Phocae de Chembdano victoriam 24, 6. in Asiam transmigrae Romanos, relicta Europa, iubet Sphendosthlabus 105, 13. Asiaticas copias per Hellespontum in Europam transfert Ioannes Tzimisce Imp. 111, 8. Asiam, rebellionem facta, vastat Bardas Phocas 114, 24. eam ingreditur Bardas Sclerus, a Ioanne Tzimisce contra Bardam Phocam rebellem missus 117, 10. Asiam per quadriennium vastat Bardas Sclerus rebellis 169, 18. eam sibi subiungit Bardas Phocas, contra Basilium Imp. rebellis 173, 13.
- Aspatharius* mendose legitur apud Photium Richardus Montacutius, pro *protospatharius* 511, 40.
- Astrologiae fidem habet Leo Diaconus XVI, 32. 168, 22. astrologus Nicephoro Phocae Imp. in palatio finem imminere praedixit 64, 13.
- Ἀστυφανής, oculatus*: huius vocis auctoritates 467, 6. *ἀστυφανής* adverbium *ibid.* 14.
- τῶν Ἀστυφάνων* synaxis 83, 1.
- S. Athanasius emendatus 462, 14. 467, 40. 505, 18. 506, 33. illustratus 460, 10. eius loca complura male reddita a Montefalconio 451, 26. 482, 34. 45.
- S. Athanasius confessor in monte Atho, Nicephoro Phocae familiaris 427, 4.
- Athenagorae interpretatio Latina emendata 464, 4. 8.
- Athos mons: S. Athanasii confessoris secessu nobilitatus 427, 5.
- Ἀθρόα, conspicio* 133, 13. *ἀθρόαι* et *ἀθροίσαι* confusa 109, 3. 466, 13.
- τὸ Ἀθρόον* quot significationes difficiles habeat 483, 6. *ἀθρόον* adverbialiter *ibid.* 29.
- Ἀτιμωθεῖν* pro *ἀτιμᾶσθαι* 239, 20.
- in Atroae campo ad Romanum patricium devertit Ioannes Tzimisce Imp. 177, 1.
- Attaleam bello capit Bardas Sclerus rebellis 170, 13.
- Atzypothaeodorus caput Nicephori Phocae abscisum protectoribus eius tumultuantibus ostendit 91, 2.
- Avarorum princeps ad Mauricium Imp. legatos mittit 510, 30.
- Auctor Tacticorum laudat libros de obaidione toleranda 245, 21. in Occidente copiis plurimum praefuit 186, 6. casus confundit XIX, 31. scribit horridius atque praefractius *ibid.* 22. *Vide quoque* Tactica.
- Auctores quos imitatur Leo Diaconus XV, 14.
- Auditur* apud grammaticos Latinos quid? 399, 36.
- iuxta Avitum Ganges idem ac Phisoon 473, ult.
- in Aulam Imperatoriam Cpli convocatus Senatus 33, 15: aula regia Bulgarorum Praesthlabae muro firmo circumdata 136, 10. in ea Russi, victi, acriter resistunt 187, 14.
- Auri centenaria quindecim a Calo-

- cyre ad Russos perlata 63, 10. aurum et argentum a Chambdano fugiente sparsum, ut Romanos insequentes moraretur 23, 2. per auream portam Nicephorus Phocas Imperator Cplim ingreditur 48, 3.
- Ἀντανέψιος* scriptum in Codice, non *ἀντανεψιός* 112, 3.
- Ἀύθημερόν* scribendum, an *αὐθήμυρον* 494, 20.
- Autographus Codex Nicetae patricii in bibliotheca Regia 443, 40. autographa epistola Graeci, circa Danaprin legationem obeuntis 496, 27.
- Ἀντογράφω* et *ἀντογραφικός* synonyma 403, 16. vocabulum *ἀντογραφία* apud quos scriptores *ibid.* 14.
- Ἀντὸς* et ὁ *ἀντὸς* confusa 495, 26. *αὐτοῦ γαλεκώτερον* κ. τ. λ. fortasse non vertendum ut feci, sed sic: nos ibi *aegrius ac perditus expectabamus* 499, 3. *αὐτῷ* et *αὐτὸ* confusa 40, 24. *αὐτῷ* et *αὐτῶν* 88, 13. pro *αὐτῷ* corrigendum *νῶν* 258, 10. *αὐτῶν* et *αὐτῶν* confusa 145, 14. item *αὐτοῦς* et *ἐαυτήν* 462, 17. fortasse *αὐτῶν* et *αὐτῶν* 85, 14. item *αὐτὸ* fortasse scriptum pro *αὐτῶν* 208, 16.
- Ἀντοφονευτής* 57, 19. auctoritates huius vocis 440, 3.
- Ἄφ'* saepissime perperam scriptum pro *ἀμφ'* 153, 15.
- Ἀφετήριος* et *ἐφετήριος* confusa 447, 24. *ἀφετηρίοις* Tarsenses muros urbis firmant 60, 6.
- Ἀφίκτο*, plusquamperfecto, pro *ἀφίκετο* 87, 6. 113, 3.
- Ἀφίξιν* et *αὐξήσιν* confusa 139, 18.
- Ἀπορρίσσειν*, minore excommunicatione plecti 457, 37. variorum interpretum errores in hac voce 458, 2.
- Ἀπορισμός* quid proprie sit in disciplina ecclesiastica Graeca 457, 45. huius vocis vis peculiaris apud rhetores 458, 11. *ἀποριστικῶς λέγειν* quomodo interpretandum *ibid.* 16.
- Ἀβραμολίτων* monasterium, item Abramitarum dictum 47, 9.
- Ἠωρημένον* eius loco perperam scriptum *ἡωθημένον* 95, 5.
- Ἄσπον τῆς νυκτός* 508, 1.
- B et μ saepissime confusa in Codd. 13, 3. 485, 22. interdum quoque β et α 107, 2.
- Babylon a Semiramide septem moenibus communita 56, 9. eiusdem civitatis rex Nabuchodonosor statuum sibi ponit 81, 1.
- [Bacdjurus et Karghujah in pacis conditiones iurant 394, 25.]
- Bagdadum. *Vide* Ecbatana.
- Balaneae castellum in Phoenicia 166, 19.
- Βάλανος* et *βίσανος* confusa 481, 18.
- Balforei error in versione Gelasii Cyziceni 416, 27.
- Banduri non intellexit vocem Homericam *ἐνώπιον* 492, 28. quaedam Leonis fragmenta scriptis suis inseruit X, 12. 492, 18.
- ex Baptismate susceptor Nicephorus Phocas liberorum Romani Iunioris Imp. et Theophanonis 50, 2.
- Bardaëtta locus ubi Bardae Phocae exercitus dilapsus est 122, 5.
- Bardas Parsacutenus Magister feliciter pugnat contra Bardam Sclerum rebellem 170, 18. *Vide quoque* Parsacuteni.
- Bardas Phocas patricius, Nicephori Imp. pater, saepe Saracenorum Ciliciensium victor 185, 8. susceptor liberorum Theophanonis Augustae 50, 10. filio rebellante in ecclesiam S. Sophiae confugit 46, 4. inde liberatus 47, 20. a Nicephoro filio Caesar creatur 49, 6. praesens in admissione legatorum Bulgaricorum 61, 21. moritur annos amplius nonaginta natus 83, 17. eius laus bellica *ibid.* 20. fuit avus Bardae Phocae illius, qui contra Ioannem Tzimiscem et postea contra Basilium II. rebellavit 116, 7. in re militari magister anonymi, qui Nicephori Imp. iussu *Tactica* conscripsit 185, 8.
- Bardas Phocas, Nicephori Phocae filius, in exercitatione ludica a patruelo ipsius Pleuse interfectus 41, 1. (Vid. Ducang. Famil. Byzant. 150. C.)

Bardas Phocas patricius, Dux, Leonis Curopalatae filius (Vide Ducang. Famil. Byzant. 151. B.) a Ioanne Tzimisce Amaseam relegatus 96, 11. res novas molitur 112, 8. quo anno 467, 2. eius invectiva in Ioannem Tzimiscem 116, 3. eius sororem Constantinus patricius, Bardae Scleri frater, in matrimonium duxerat 118, 1. ad eum rebellem Bardae Scleri epistola *ibid.* 4. cui impotentius respondet 119, 2. desertus a suis 120, 15. in castellum confugit 122, 2. ab aliquo insequentium exagitatus 125, 1. eius, in castello obessi, deditio 125, 23. in Pancalea campo contra Bardam Sclerum praelians male mulctatur 170, 4. contra Basilium II. Imp. ingenti successu rebellat 178, 13. eius interitus 174, 25.

Bardas Sclerus, magister et Dux Orientis, a Ioanne Tzimisce cum exercitu ad fines Bulgariae mittitur 107, 13. eius soror, Maria, Ioannis Tzimisce uxor 117, 3. Bardae Scleri in praelio virtus 110, 19. Bardas Sclerus Russos vincit *ibid.* 24. adversus rebelles dirigitur 117, 5. exploratores mittit in Bardae Phocae seditiosi castra 120, 2. ad eum transfugiunt Bardae Phocae asseclae *ibid.* 23. alios eorum, captivos factos, oculis privat 122, 9. ipsum Bardam Phocam rebellem in deditiorem accipit 125, 23. Russos in aula palatii Praesthlabensis resistentes fundit 137, 19. in praelio ad Dorystolum Russos a tergo invadit 155, 3. ipse sub Basilio II. imperium affectat 169, 14.

τῆς Βασιλείας dictum pro *τῆς βασιλείας* 425, 27.

ἡ Βασιλεύουσα, regina urbium, hoc est Constantinopolis 409, 40. eodem sensu dicitur *ἡ βασίλις* 423, 27.

Basilium, vicus thematis Buccellariorum 452, 15.

Basilium II. Bulgaroctonus et Constantinus VIII., Romani iunioris Imp. filii, post patris mortem in palatio Imp. renunciantur 31, 9.

94, 3. 425, 43. [384, 37.] a Polyencto patriarcha defenduntur coram Senatu 33, 21. virgo ex regia stirpe Bulgarorum Basilio in matrimonium collocata 79, 21. (unde supplendus Ducangius, qui de uxore huius Basillii silere scriptores ait Famil. Byzant. 144. C.) trucidato Nicephoro Phoca, iterum una cum Ioanne Tzimisce Imperator renunciat 94, 3. sub Basilio Imp. Bardae Scleri defectio 169, 14. Basilius II. Imp. tholam ecclesiae S. Sophiae, terrae motu delectum, renovat 175, 23. Bardam Phocam rebellem ad Abydum decretorio praelio vincit 174, 12. Basillii Imp. expeditiones in Bulgaros 171, 3. prima eius expeditio contra eodem infelix XIII, 11. 172, 21. de eadem quae habeat Cedrenus 493, 9. *Vide quoque* Filii Romani iunioris et Constantinus VIII.

Basilius Nothus, Romani Lecapeni Imp. ex concubina Bulgara filius, acri atque andaci ingenio 94, 7. vernas habet ad ter mille 47, 3. quos armat in Iosephum Bringum *ibid.* 1. a Nicephoro Phoca proëdrus creator 49, 9. coactionis Ioanneae contra Nicephorum Phocam particeps 94, 8. cubiculi praefectus, impetui nimio Ioannis Tzimisce cives demerendi resistit 97, 20. parti exercitus in expeditione Bulgarica praest 132, 22. Longiadem et Drizen, regiones a Romanis recuperatas, invadit 176, 16. eius fortunae direptae 172, 16. moritur XIII, 20.

Basilius I. Scamandrenus (vid. Le Quien Orient. Christ. I. 256. A.) a Ioanne Tzimisce Imp. patriarcha Cpleos creatus 102, 16. eius mores 163, 10. apud Ioannem Tzimiscem Imp. calumniatus *ibid.* ab eodem sede pellitur *ibid.* 19.

Basilius Caesareensis, iunior, scholiasta ineditus S. Gregorii Nazianzeni 458, 19.

Basilius Caloënsis, Leonis Diaconi pater XII, 32. 5, 4.

S. Basilium Nyssenum exscribit Nicoetas Heracleae metropolita 417, 36.

Bellum non tantum violento impetu quantum prudentia et calliditate promovetur 20, 22.

Βέσδος 212, 7. quid proprie significet 516, 29. eius contrarium est *αἶα* *ibid.* 28.

[Berengarius et Adelbertus occisi 345, 8.]

Berkelii versio Stephani Byzantini emendata 495, 31. eiusdem error iocularis in eodem Stephano 400, 38.

Berrhoea a Bulgaris occupata 175, 10.

Beryti imago crucifixionis Domini cae reperta 166, 20.

Bibliotheca Coisliniana Montefalconii emendata 468, 36.

Bibliotheca Photii ab Andrea Schotto male versa 511, 26 sqq.

Βίγλας, *escubiae* XX, 6. quo intervallo aliae ab aliis esse debeant 187, 1.

Bigotii error in versione Palladii 470, 45.

Billii versio S. Gregorii Nazianzeni emendata 410, 4. 431, 11. eiusdem error in Vita S. Athanasii 451, 41.

Βλοῦ ἀφ' ὧν τινέται 119, 12.

quando Bipartito oportet hostes insequi 235, 10.

ad Blachernensem aedem S. Mariae Virginis pompam agit Ioannes Tzimisces Imp. 129, 7.

pro *Βλεφαρίδος* scriptum *φλεβαρίδος* 88, 1.

• *Βλέσις*, lexicis ignoratum vocabulum prolatum ex commentario ms. Theophylacti Bulgarorum archiepiscopi in Psalmos 489, 23.

• *Βλευράνα*, eructo, fundo *ibid.* S. Ioanni Chrysostomo vindicatum *ibid.* 16.

[Bochteiarns, Bagdadi Emir 389, 2.]

Boissonadus (Io. Fr.) vir summus, litterarum Graecarum rara cognitione praestans 436, 10.

S. Bonifacii Acta emendata 505, 20.

Borion vicus hand longe a Danapri flumine 487, 19.

Boris, Bulgarorum rex, Praesthabae a Romanis captus 136, 16. inde e regno deductus Magistri dignitate ornatur 158, 24. ipsius nomen quomodo scribatur a Scyllitze et Georg. Cedreno 477, 38.

Borzo urbs a Ioanne Tzimisce Imp. capta 166, 17.

per Bosporum catena ferrea a Nicephoro Phoca Imp. tensa 78, 23. Bosporo clam traiecto Cplim ingreditur Leo Curopalates rebellis 146, 10. eundem transit Bardas Sclerus contra rebelles proficiscens 117, 20. Bosporum transgressus Basilii II. Imp. Bardae Phocae rebellantis duces fundit et capit 174, 1. Bospori sinus portum praebet Cpli 129, 11. *Vide quoque* Cimmerius Bosporus.

Brevis statura Ioannes Tzimisces 92, 4. 96, 21.

Bringas. *Vide* Iosephus Bringas.

Brodium Latinorum unde deducatur 489, 26.

Buccellariorum thema, ubi natus S. Nicephorus Milesius 442, 15.

Bucoleon locus Cpli 87, 9.

Bulgaria olim Macedoniae portio 103, 17. mirum in modum impedita ac

saltuosa 62, 13. 172, 19. 20. trames ex Thracia in Bulgariam agentes difficiles et perangusti 130, 15. Bulgari Cotragorum coloni 103, 18. unde nomen traxerint *ibid.* 22. Bulgarus genti Bulgarorum olim praefectus *ibid.* Bulgari a Iustiniano II. Rhinotmete, iterum rerum potito, Moesiam obtinent 104, 5. a Bulgaria Nicephorus I. (Logotheta sive Generalis) Imp. obtruncatus *ibid.* 16. 464, 37. apud eos tunc sacrificia humana 484, 28. et religio gentilis 465, 9. Bulgarorum rex Simeon bellum Graecis infert 123, 4. Leonem Phocam maiorem, Magistrum et Domesticum Scholarum Orientis a Zoë Augusta dictum, magna clade afficit 124, 6. in Bulgaros expeditio Nicephori Phocae Imp. 62, 11. id bellum quo anno locandum 437, 27. 440, 31. ut Bulgariam invaderent, ad Russos Calocyres patricius missus 63, 13. mercedemque pro hac re Sphendosthlabo pollicetur Nicephorus Phocas 103, 13. Sphendosthlabus persuasus a Calocyre 77, 6. ad Bulgaros legatos mittit Nicephorus Phocas 79, 13. Bulgari xxx. M. hominum numero a Russis fusi 78,

7. Bulgari a Sphendosthlabo duobus praeliis, non uno, victi 447, 16. eorum dux Petrus in morbum comitalem incidens moritur 78, 10. erga Bulgaros Sphendosthlabi crudelitas 105, 7. Bulgari implorant Nicephori Phocae auxilium contra Russos 81, 12. e Bulgaria missas sponas invisere se velle fingit Theophano Augusta 86, 11. ut, Bulgaria relicta, in suos se fines recipiat, Sphendosthlabo suadet Ioannes Tzimiscas 103, 15. in Bulgaria ecclesiae multae a Ioanne Curcua vastatae 148, 20. Bulgarorum et Hunnorum multitudo in exercitu Russico 108, 19. item in praelio Praesthlabensi Bulgari Russorum socii contra Graecos 137, 21. Bulgarorum thesauri Praesthlabae in aula regia asservati 136, 11. ut e Bulgaria recedat iterum Sphendosthlabum hortatur Ioannes Tzimiscas Imp. 138, 15. denique Russi victi spondent in pace cum Romanis, se Bulgaria abstenturos 155, 22. Bulgaria pace facta a Romanis recepta 157, 23. ex eadem regione Ioannes Tzimiscas refert nobilem S. Mariae Virginis imaginem 158, 10. et Bulgarorum coronam in ecclesia S. Sophiae deponit *ibid.* 21. Bulgari Basilio II. imperante Macedoniam populantur 171, 5. in eos expeditiones Basilii Imp. XIII, 8. 171, 2. cuius exercitus foede ab illis conciditur XIII, 11. 172, 21. de eadem infelici expeditione Basilii Imp. quae habeat Cedrenus 493, 3. Bulgarorum gens inops atque impura 62, 2. eorum regia Praesthlabi 131, 10. Bulgari Christianorum fidem colunt 79, 17. eorum mulieres plaustris vehi consueverunt 80, 1. Bulgarorum archiepiscopi Theophylacti Commentarius ineditus in Psalmos laudatus 483, 23. *Vide quoque Moesi.*

Bullialdi lapsus in loco Michaelis Ducae 421, 29.

Burtza. *Vide* Michael Burtza.

Byzantini scriptores diminutiva pro primitivis, composita pro simplicibus temere usurpant 407, 24. triplici ratione illustrari possunt

XXII, 12. eorum celeberrimus locus communis de utilitate historiae 397, 1. quinam supersint adhuc inediti XXIV. ad Byzantinam historiam illustrandam egregie idoneae Sanctorum Vitae 507, 9. rerum Byzantinaram rudes Richardus Montacutius, interpres Epist. Photii 511, 38. et Xylander, interpres alioqui praeclarus 441, 21.

ad Caesaris dignitatem Bardas Phocas a Nicephoro filio evectus 49, 4. Caesaream versus iter ingrediuntur Nicephorus Phocas et Ioannes Tzimiscas 40, 10. in Caesariensi ecclesia Nicephorus, Imperator auncupatus, sacra obit 44, 7. eandem civitatem occupat res novas moliens Bardas Phocas 113, 3. [Caserthaba et Schaizira a Rom. Imp. aggressae 390, 7.]

Calc. *Vide* Chalus.

Calceamenta ipsius rubra, nigra credit esse Bardas Phocas 121, 14.

Calecas. *Vide* Manuel Calecas.

Calocyres a Nicephoro Phoca Imp. ad Russos missus 63, 7. imperium affectat 77, 5. plurimum potest apud Sphendosthlabum 79, 11. noctu Praesthlabi elabitur 134, 16.

Calocyres Delphinus, Bardae Phocae rebellantis dux, castra habet in conspectu Cplis 173, 21. captus in crucem agitur 174, 3.

Caloë, civitas Asiae proconsularis, ad Tmolum montem 5, 5. prope fontem Caystri annis XII, 30. patria Leonis Diaconi 5, 5.

in Calonymum insulam deportatur Leo Curopalates, conspiratione patefacta 147, 19.

Cameli Arabum quomodo intercipi possint 210, 1.

Campus patens ante Praesthlabum in Bulgaria 133, 17.

Candia expugnata a Nicephoro Phoca 26, 15. de eius expugnatione fragmentum ineditum Iulii Pollacis 420, 30. eadem civitas, a Graecis inde a medio aevo *Xarḁa* dicta, circa initia saec. xvi. terrae motu afflicta est, de quo elegi subabsurdi extant librarii qui Cod. Reg. Graec. 1218. manu non in-

leganti exaravit. Inscribuntur: *Εἰς τὴν πρῶτην τῆς Κρήτης*: inc. *Ὁ πόλις Κρήτων Χανδαξ, ἡ πόλις αὐτῶν ἐνδαλμων, Νῦν δὲ τοῦ δουροπῆς ἡδ' ἀδύλα πύκνας*. Quem librarium saec. xv. exeuntis ideo commemoro, quod videam ex ducta litterarum, Angelum Vergetium, clari nominis calligraphum itemque Cretensem, illius chirographum in Codd. conscribendis esse imitatum. Manus autem Vergetii, magnam vitae partem in Gallia commorantis, ab iis qui saec. xv. typos typographiae Regiae Parisiensis fuderunt, expressa est, indeque, praesertim ob praestantiam editionum Henrici Stephani, in omnes paene Europae typographias Graecas saec. xvi. et xvii. est recepta. *Vide quoque* Chandax.

Candida Romae acta quid sint 505, 26.

Canes, in proverbio, ipsi pecudes dilanantes 74, 4.

Cannartus emendatus 477, 4.

Cantacuzenus. *Vide* Ioannes Cantacuzenus.

[Caphartuta Romani 800 homines abigunt 382, 1.]

Capitale facinus rebellio contra Imperatores 116, 1.

in Cappadocia subsistens Nicephorus copias contrahit ad expeditionem Tarsensem 51, 8. ibidem hibernat Nicephorus Phocas Imp. post priorem obsidionem Tarsi 54, 3. 55, 3. ibidem Bardas Phocas, Caesarem elapsus, res novas molitur 113, 3. ibidem Bardas Caesar copiis Romanis praefectus 185, 2. Cappadociae ducia, Saracenis Tarsensibus irrumpentibus, belli gerendi ratio 243, 1. Cappadociae praefectus Constantinus Meleinus saepe rem contra Saracenos feliciter geasit 185, 10. Cappadocia et Cilicia iugis Tauri distrimantur 250, 17. Cappadoces olim Troglodytae dicti 35, 5. ex Cappadocia orti gemini monstrosi 165, 2.

Captivi Romani ab Afrorum rege Nicephoro Phocae remissi 76, 15.

captivos in rogis intersectorum iugulant Russi 149, 20. captivi quando in numero hostium ducendi 214, 11.

Capita rusticorum Graecorum saec. x. (ut videtur) nuda 236, 13. capita Arabum caesorum in saccos condita 14, 18. pro singulis numus argenteus persolutus *ibid.* 19. eadem tormentis in oppidum coniecta, Nicephori Phocae iussu 15, 4.

[Caramuntes decem millia Cretensium contra Romanos educit 296, 14. fugatur 300, 4.]

Carbunculus in media inauri Sphendosthlabi 157, 7.

Carmanitis regio arida Ecbatania praetenditur 162, 22.

[Carschenam praedatur Siphoddaula 377, 29.]

Carthaginienses ad Antiochiam in Syria recuperandam expeditionem meditantur 103, 3. Carthaginiensium rex Nicetam patricium, captivum, Nicephoro Phocae Imp. remittit 76, 11. *Vide quoque* Afri.

per viam Carydii e Cilicia in fines Romanos se recipit Nicephorus Phocas maior 242, 25.

Castella plus viginti Nicephorus Imp. post priorem obsidionem Tarsi capit 52, 9. a castello Galatico catena ferrea per Bosphorum ad Centenarium turrim tensa 78, 23.

Castrorum Romanorum ante Dorystolum descriptio 142, 1. ad castra Saracenorum quomodo noctu sit accedendum 219, 9. et quomodo sint oppugnanda 211, 8.

Catalogus Mss. Graecorum Bibliothecae Regiae suppletus XVII, 19. 442, 11. 444, 15.

Cataphracti equites in exercitu Nicephori Phocae 59, 4. in utroque cornu locantur 140, 11. hos Romanorum cataphractos duces Russorum praecipue timent 151, 3.

Categoria nona Aristotelis, quaenam sit 416, 22.

Catena ponderosissima per Bosphorum tensa contra Russorum impetum 78, 23.

Caystrus flumen 5, 7. propter eius fontem sita est Caloe, Leonis Diaconi patria *ibid.* 6. effluit in sinum

Ephesinum *ibid.* 9. eius nomen quomodo Graece scribatur 401, 37. Cedrenus. *Vide* Georgius Cedrenus. Celbianus tractus 5, 7. scriptores qui de eo egerint 401, 35.

e Celtarum montibus ortus Europam intersecat Ister omnis 130, 1. Centenaria auri quindecim a Calocyre ad Russos perlata 63, 11. quanti valuerint, secundum Schloez-
zerum 441, 11.

Centenarius, turris in littore Bospori 79, 1.

in Centurias divisi Romanorum milites tempore Nicephori Phocas 194, 1.

in Centurionem Graecum dicto Imp. non obedientem animadversum 58, 1.

in Chalce ecclesiam Servatoris instaurat Ioannes Tzimisceas Imp. 129, 8. in qua posthac solenniter preces facit 128, 5. et mortuus sepelitur 178, 14.

Chalcondylas. *Vide* Laonicus Chalcondylas.

a Chaldaee limitibus Bardas, Leonis Curopalatae filius, a Ioanne Tzimisce Amasiam in exilium mittitur 96, 8.

Chalus s. Kowalk seu Calc, agrum Berrhoeensem rigans amniculus, ubi pugna inter Nicephorum Phocam et Chambdanum commissa 425, 2.

Chalybon. *Vide* Alepum et Halepensis.

Chambdanus s. Chambdan, aliter Self-eddaula sive Abulhasan Ali, Hamdani ben Hamdun nepos dictus, Saracenorum circa Ciliciam princeps, homo acer ac diligens 92, 24. [unde oriundus 376, 13. quando mortuus *ibid.* 22.] bellum Romanis infert 17, 7. ingentibus copiis Asiam vastat 19, 16. eius ingenium et mores 16, 8. eius nomen quot modis a Graecis scribatur 415, 15. Leo Phocas, Nicephori frater, Domesticus Occidentis contra illum missus 18, 10. [376, 83.] Chambdanus quo habitu et cultu iter fecerit in agmine 22, 7. equa vectus tum magnitudine tum pernicitate conspicuus *ibid.* 11. eius exercitus a Leone Phoca funditus

deletur *ibid.* 22. 514, 26. [376, 34.] ipse aegre elabitur 22, 23. [377, 12.] de eodem praelio ad Cylindrum inter Chambdanum et Leonem Phocam fragmentum ineditum 418, 7. Chambdanus ter a via recta discedere coactus et fugatus 191, 15. in eum et Tarsenses expeditionem molitur Nicephorus Phocas 86, 11. Chambdanumque iterum fundit 423, 31. Chambdani exercitus quibus gentibus fuerit compositus *ibid.* 33. Chambdani et Cilicum opes Romanis formidandae 184, 13. eius filio Alim Romanos fines invadente, quid egerit dux Lycandi 243, 8.

Chandax, oppidum Cretae insulae, et natura et arte munitum 11, 4. munitiones habet ex aggregere pilis suillis et caprinis concreto *ibid.* 10. fossaque duplici circumdatur *ibid.* 14. a Nicephoro Phoca obsessum 8, 16. [265, 19.] et circumvallatum 11, 4. cur adeo opibus refectum 27, 11. oppidani Graecos demum adorientes per tempus aliquod repellunt 25, 16. eorum muri a Romanis suffossi subsidunt 26, 1. et vi expugnantur 27, 6. [300, 20.] Chandacenses piraticis excursionibus et latrociniiis dediti 27, 16. *Vide quoque* Candia.

a Chazaris emissi coloni Bulgari 103, 19.

Chersonem relegatur Iustinianus II. Rhinotmetes 104, 2. Cherson a Russis occupata 175, 10. quo anno 496, 24.

Chersonesi Tauricae historia per saec. xi. parum cognita 505, 1. de rebus ibi gestis fragmenta 496, 24. Chersonesus Taurica a barbaris vastata 501, 32. pagis ad v. desertis factis saec. x. aut xi. *ibid.* 14. in Chersoneso Taurica Graeci animo ab Imp. Cplitanis alieni 503, 30. barbaris sponte se dedunt *ibid.* 36. *Vide quoque* Cimmerius Bosphorus.

Chionae, Irenae et Agapes ecclesia suburbana ad Thessalonicam 508, 34.

in Chium insulam amandat Bardam Phocam dedititium Ioannes Imp. 126, 4.

Christi, Servatoris et Dei nostri, effigies in sudario expressa, Abgaroque regi missa 70, 19. eiusdem Servatoris sandalia in castro Memptetze inventa 166, 1.

a Christiana religione alieni Russi circa initia saec. x. 484, 29. Bulgari Christianam fidem colentes 79, 17.

Christophorus Antiochiae patriarcha a Saracenis interfectus 100, 15.

[Christophorus Patricius Eunuchus Nicephori vices Cpli gerit 362, 32.]

Chronicon paschale emendatum 505, 42.

Chronographiae Michaëlis Pselli editio a Combesio affecta IX, 22. *Vid. quoque* INEDITI SCRIPTORES quibus in notis conficiendis usi sumus.

in Chronologia falluntur Cedrenus et Elmacinus 511, 4.

Chrysopoli, e regione Cplis, Nicephorus Phocas, fratris Bardae Phocae rebellantis dux, castra habet 173, 21.

Chrysostomus. *Vide* S. Ioannes Chrysostomus.

Chrysotriclinium conclave in palatio Cplitano 90, 14.

Ciborium nobile S. Demetrii Thessalonicae 507, 24. voce *ciborium* quid proprie denotetur 510, 20 sqq.

Cilicia dextrorsum relicta, Syriam invadit Nicephorus Phocas 70, 13. Ciliciae fines montibus silvisque impediti 22, 4. ipsa et Capadocia Tauri iugis determinantur 250, 17. nihilominus Ciliciensem agrum invadere solebat Lycandi dux, Alim Chambdani filio Romanos fines ingresso 243, 8. Ciliciensium Saracenorum irruptio in thema Anatolicorum, imperante Leone Philosopho 241, 18. ibi Saraceni quo mense ad invadendos Romanorum fines congregabantur 196, 5. eorum exercitus saepe in clisuris fusi 191, 21. Cilicum et Chambdani opes Romanis formidandae 184, 13. [In Ciliciam Nicephorus profectus 55 arces capit 378, 35. in eam iterum ingressi Romani 379, 7. tertio 380, 25. 382, 84.]

Leo Diaconus.

ut ad Cimmerium Bosporum redeat Sphendosthlabo suadet Ioannes Tzimisces Imp. 103, 15. sed deinde, bello flagrante, reditum eo Russis intercludere vult 129, 20. iamque ante ad Cimmerium Bosporum aegre cum decem naviculis ex Graeca expeditione reversus erat Ingor 106, 7. *Vide quoque* Chersonesus Taurica.

Cinere pluit Cpli 69, 22.

Cinnamus. *Vide* Ioannes Cinnamus, in Circensibus ludis Cplitani territi 63, 18.

Circumflexus a librario perperam positus pro acuto 84, 19. circumflexi et accentus in Codd. perraro alieno loco collocati 407, 18. circumflexa verba secundae coniugationis formata ut circumflexa tertiae 239, 20.

Clades Adanensium in praelio cum Nicephoro Phoca maiore 242, 5. copiarum Chambdani, a Leone Phoca deletarum 22, 21. [376, 33.] Cretensium, oppido Chandace vi expugnato 26, 15.

Classis Graecorum ad littus Siciliae stans a Saracenis pleraque capta 67, 15. classis Nicephori Phocae in Syria reflantibus ventis reiecta 71, 16. classis recognitio a Ioanne Tzimisce in portu Cplitano facta 129, 15. eiusdemque classis in conspectum Dorystoli adventus 144, 1. classem Ingoris in Ponto igne Graeco comburant Romani *ibid.* 6.

Clava ferrea Theodorus Lalaco in praelio contra Russos utitur 144, 24.

Claudiopolis in Galatia terrae motu eversa 68, 5.

Claves palatii Cplitani in cera impressae 146, 5.

Clemata castrum in Chersoneso Taurica 500, 35. 502, 3. Clematenes ultro se dedunt 504, 5.

S. Clemens Alexandrinus emendatus 422, 45. Philonem interdum exscribit 471, 10.

Clementia Ioannis Tzimiscae Imp. 114, 14.

Clericus libello tradito Nicephorum Imp. de caede imminente monet 86, 1. cleri decretum, *vide* Τόπος.

- Clisurae limitaneae per Orientem saec. x. quae 250, 18. ibi clisura in Tauro monte Cylindrus vocata 418, 18. de clisurarum occupatione, hostibus se recipientibus 250, 12. multa habet auctor Tacticorum Nicephori 246, 3.
- Clytaemnestra ab Oreste filio occisa 130, 10.
- super Coccino coactili humi strato cubat Nicephorus Phocas 83, 10.
- Codex Bibliothecae Regiae propria manu Nicetae patricii exaratus 443, 40. idque in Africa 444, 7. Codex Regius No. 1111. bonae notae, Theodori Abucarae opera completens 409, 34. Codex Regius 1712. Leonis Diaconi historiam continens, unde et a quo in Bibliothecam Regiam sit illatus XVIII, 8. quae in eo contineantur *ibid.* 17. quae in eo sint librarii menda *ibid.* 30. Codices Regii, Tactica Nicephori Phocae exhibentes XX, 3. codex Sangermanensis Scylitzae item bonae notae 415, 21. 421, 8. in Codice Vaticano 163. servata Iulii Pollucis Historia XXIII, 29. Codex a Graeco aliquo notis autographis de legatione et administratione ipsius locupletatus 496, 29. locus Codicis Iustiniani explicatus 468, 45. in Codd. saepe scribitur *μυριαδὼν* et *χιλιαδὼν*, *περισπωμένων* 486, 21. omninoque sunt Codices magna auctoritate, si de accentuum sede eos consulas *ibid.* 33.
- Codicilli imperiales, ad varia munera nominationes continentes 117, 15.
- ex Coelesyria quo mense Arabes fines Romanorum invadebant 196, 6.
- in Caelum ascendere conati Aloçi filii 80, 22.
- Coisliniana Bibliotheca Montefalconii emendata 468, 36.
- Colloquium inter Sphendosthlabum et Ioannem Tzimisce Imp. 156, 14.
- Colonias Armeniacas et Graecas in Cretam insulam receptam deducit Nicephorus Phocas 28, 9. Coloniae episcopus Theodorus a Ioanne Tzimisce patriarcha Antiochiae constitutus 100, 22.
- Columna in Eutropiano vi fluctuum eversa 176, 9. columnae igneae per plagam septentrionalem conspectae 175, 8.
- Comanorum (Cod. *Χοννάβαν*) coloni Bulgari 103, 19.
- Combesii merita in historiam ecclesiasticam et Byzantinam IX, 16. instituerat editionem Leonis Diaconi et Chronographiae Michaelis Pselli *ibid.* 19. item edere volebat narrationem integram De miraculis S. Demetrii 507, 5. Combesius quando et ubi sit vita functus X, 31. plerumque incomtus est et asper in oratione Latina *ibid.* 3. XXII, 17. oscitanter Leonem Diaconum vertit 447, 5. confudit *Ἰππὸν* et *Ἰππὸν* 486, 10. *χλυστὰς* et *χλυστὰς* 443, 18. *ὄλων* et *ἄλλων* 425, 32. alibi quoque lapsus est in vertendo Leone Diacono 436, 18. 475, 24. 482, 14. et in interpretando Martyrio SS. Eustathii, Theopistes ac liberorum 494, 15. item errores commisit in numeris 446, ult. eius versio Leonis Diaconi et Pselli, quando evanuit X, 3.
- Cometes Constantino VII. Porphyrogenneta Imp. nato et mortuo visus 5, 16. item imperante Ioanne Tzimisce 168, 11.
- in Comitalem morbum incidens Petrus Bulgariae princeps moritur 78, 10.
- Commentarius ineditus S. Basilii Caesariensis, iunioris, in S. Gregorium Nazianzenum 458, 20. item ineditus Theophylacti Bulgariae archiepiscopi in Psalmos 489, 23.
- Conciliorum collectio Regia maxima edita ab Harduino (Parisii 1715. fol.), emendata in textu Graeco 397, 26. 409, 40. 423, 2. 6. 429, 5. 430, 19. 462, 22. 490, 4. 505, 16. 506, 12. in versione Latina 398, 4. 399, 8. 27. 403, 2. 409, 19. 429, 4. 431, 9. 448, 24. 35. 449, 11. 23. 451, 23. 457, 38. 462, 39. 463, 8. 468, 17. 30. 469, 2. 9. 12. 23. 29. 490, 43. 491, 15. 492, 2. 495, 20. nonnisi concilio generali patriarcha Cplitanus sede pelli potest 163, 17.

Conditiones pacis confectae inter Russos et Romanos 155, 20. [cum Halebensibus 392, sqq.]

SS. Confessorum ecclesia Edessae 70, 40.

Congitaria a Ioanne Tzimisce Imp. Cplitanis data 159, 8.

Coniunctivus aoristi a scriptoribus praecipitatae Graecitatis pro futuro adhibitus XX. 27. Ita, ut hoc utar, ad Aristoph. Plut. vers. 518. *ἔξεις*] exponitur *λάβης*, et 533. *ἔξεις*] *λάβη*. Hemasterhuis utrobique perperam legit *λούβεις* et *λούβεις*, hasque voces vult in Meursii Ducangique Glossaria Graecobarbara referri. Vide quoque virum immortalis Coraſum *Μύθων Αἰσωνίων συναγωγῇ* 151. A. 234. B. 92. A. 236. C. 333. B. ubi pro *γενῆσθ*, *ἐλθῶ*, *λήψη* κ. τ. λ. habes *γένη*, *ελθῶ*, *λάβης* κ. τ. λ. ex quibus subiunctivis aoristi, praefixa particula *θὰ*, Graecos hodiernos futura sua formasse, *θὰ ελθῶ*, *θὰ ἐλθῶ*, credendum est. Offendi item scriptores quosdam consuetudine diuturna medi aevi tritos, in quos librarii passim pro futuro, minus ipsis usitato, coniunctivum illum aoristi introduxerunt. Id verbi gratia in S. Ephraemi operibus innumerabiliter accidit: utque unum locum e multis afferam, in sermone De secundo adventu III. 93. F. *Ἐάν ἔχης* [I. *ἔχης*] *τὸν ποταμὸν τοῦτον, οὐκ ἐστὶν δὴ τὸ θηροῖον, τοῦτέστιν ὁ διάβολος*. Codices antiqui nostri omnes habent *οὐκ ἐμῆσται*.

Coniuratio Ioannis Tzimisce contra Nicaphorum Imp. 87, 1.

Constantinopolis laudes et opes 43, 2. Constantinopolim redire dicebatur Romanus Lecapenus, ad imperium invadendum 124, 1. contra Cplim expeditio infelix Ingoris 106, 5. ibi in circo triumphus actus a Leone Phoca 24, 3. Cpli plebs, seditione facta, assecras Iosephi Bringae in fugam convertit 46, 10. eo redit Nicaphorus Phocas Imp. Tarso capta 61, 6. Constantinopolitani decursione militari in circo exterriti 63, 18. inter

eos et milites Armenios pugna 64, 25. Constantinopolitani Nicaphorum Phocam Imp. ex Syria reduncem splendide recipiunt 74, 22. e regione Cplis nosocomium leprosororum instaurat Ioannes Tzimisce Imp. 99, 21. Cpli hibernans congiariis plebem munerat Ioannes Tzimisce Imp. 127, 14. Cpli in portu igniferas triremes lustrat Ioannes Tzimisce Imp. 129, 10. ad urbis portas se castra collocare velle minatur Sphendosthlabus 106, 21. Cpli proficiscitur Ioannes Tzimisce Imp. Sphendosthlabo bellum illaturus 145, 20. ad arcem, quae ibi est, urbem clam ingreditur Leo Curopalates rebellis 146, 11. Cpli monialis S. Theodorum vidit secundum quietem 154, 10. Cplim redux triumphum de Russis agit Ioannes Tzimisce Imp. 158, 8. et postea de Saracenis 163, 6. Cplim aegrotus redit Ioannes Tzimisce Imp. 177, 15. in urbis conspectu castra habet Bardas Phocas rebellis 173, 21. Cpli turres multae terrae motu deiectae 175, 24. Cplim versus movet a Sardicae obsidione Basilius II. Imp. 171, 22. eiusdem civitatis suburbium Honorata 65, 7. Cplitana plebs prona ad tumultus et expilationes 94, 22. spectaculorum avida 61, 10. rei militaris ignara 63, 18.

Constantinus Magnus Imp. Dorystoli conditor 138, 20. sepultus in ecclesia Apostolorum Constantinopoli 91, 11.

sub Constantino Pogonato Moesia a Bulgaria occupata 103, 21.

Constantinus IV. Copronymus, et post eum Constantinus V. Irenae Aug. filius, Imp., Bulgaros in ipsorum regione vincunt 104, 18.

Constantinus VII. Porphyrogennetus, Imp., Leonis Philosophi filius 5, 15. eo puero Zoë Augusta imperii procuratrix 123, 3. eo nascente et moriente cometes visus 5, 16. quo anno mortuus 5, 23. [377, 21.] expeditionem mittit contra Arabes Cretenses 6, 11. eo imperante bis Chambdanus a via recta discedere coactus et fugatus 191,

16. eius filiam Theodoram in matrimonium ducit Ioannes Tzimisce Imp. 127, 4. loca in scriptis eius explicata 468, 20. 514, 11. Continuator eius male versus 486, 40. emendatus 408, 11.
- Constantinus VIII. et Basilus II. post mortem Romani iunioris Imperatores renunciati 425, 43. patrique in imperio succedunt 31, 9. 94, 3. [384, 37.] *Vide quoque* Basilus II.
- Constantinus Gongyles classi a Constantino Porphyrogenneto Imp. contra Arabes Cretenses missae praefectus 7, 5. male rem gerit *ibid.* 7.
- Constantinus Manasses emendatus 427, 16.
- Constantinus Melestinus, Cappadociae praefectus, saepe rem feliciter contra Saracenos gessit 185, 10. eius nomen quot modis scribatur 513, 18.
- Constantinus patricius, Bardae Sceleri frater, sororem Bardae Phocae in matrimonium duxerat 118, 1. praelians bene rem gerit 110, 2. de eius viribus ac fortitudine narrationes diversae 466, 31.
- Continuator Theophanis lapsus in anno expeditionis Nicephori Phocae adversus Cretenses 403, 42.
- Conversio* apud Latinos quo sensu 477, 15.
- Convicia a Saracenis Mopsuestenis Nicephoro Phocae Imp. facta 53, 6.
- Corderii error in vertendo loco Origenis 401, 12.
- Corona imperialis Nicephori Phocae capiti imposita 48, 9. coronam Bulgarorum in ecclesia S. Sophiae deponit Ioannes Tzimisce Imp. 158, 21.
- Cosmas Indicopleustes explicatus 467, ult. 491, 7.
- Cotragorum coloni Bulgari 103, 18.
- Cretae insulae ager opimus et herbidos 9, 14. eo Nicephorus Phocas cum exercitu appellit 7, 15. in Cretam insulam, ad Nicephorum Phocam ibi hibernantem, transmittit abbas monasterii S. Pauli in monte Latro 413, 18. Creta insula a Romanis recepta 27, 19. eius opes in triumpho Nicephori Phocae expositae 28, 15. post Cretam receptam c. libras auri S. Athanasio Confessori mittit Nicephorus Phocas, ad monasterium in monte Atho condendum 426, 41.
- Cretenses Saraceni vaticiniis artibusque magicis addicti 24, 22. latrocinii late maria infestant 12, 10. Cretenses ventres inertes *ibid.* 13. eorum exercitus ad x. millia hominum a Nicephoro Phoca caesus 14, 14. Cretenses conturbati aspectu capitum ex Nicephori Phocae machinis in urbem coniectorum 15, 5. fortiter resistunt Romanis oppugnantibus *ibid.* 24. Cretensis mulier indecore agit erga Nicephorum Phocam 25, 1. a sagittario Graeco confixa perit *ibid.* 4. Cretenses, ruina murorum suffossorum exterriti, nihilominus fortiter resistunt 26, 8. vi expugnantur 27, 6. [300, 20.] de Cretico bello qui scriptores egerint 414, 37. Cretensium amiras Curupas 420, 39. [546, 28.] eius filius Anemas Icmorem Russum in praelio interficit 149, 4.
- Crimea. *Vide* Chersonesus Taurica.
- Servatoris Crucifixio depicta, Beryti reperta 166, 20.
- Crudelitas Sphendosthlabi in Bulgarios 139, 13.
- Crusii error in versione Manuelis Malaxi 457, ult.
- Crucis signum a Constantino M. in caelo visum 138, 22. crux loco vexilli exercitui Graecorum praelata 8, 6. 128, 2. cruces aureas et gemmatas, a Tarsensibus olim captas, oppido occupato, recuperat Nicephorus Phocas Imp. 61, 2.
- Cubiculi praefectus creatur Basilus nothus a Ioanne Tzimisce rerum potito 94, 15.
- Culicem examina a S. Iacobo Persis Nisibim adorientibus immissa 162, 6.
- Cuniculi acti a Romanis contra Mopsuestiam 52, 17.
- Curcuas. *Vide* Romanus Curcuas.
- Curdi in exercitu Chamdani militantes 423, 83. generatimque in exercitibus Arabum 424, 33.
- Curopolata declaratur Leo Phocas a

Nicephoro fratre 49, 7. *Vide quoque* Leo Phocas.
 Currum equis albis iunctum Ioanni Tzimiscae Imp. dono offerunt Cplitani 153, 6.
 Curupas Cretensium amiras 420, 41. [546, 28.]
 Cydnus flumen perlucidum, Tarsum mediam intersecans 51, 20. pontibus tribus iungitur *ibid.* 23. ab accolis Hierax vocatur 242, 16.
 ad Cylindrum praelium inter Leonem Phocam et Chambdanum, de eodemque fragmentum ms. 418, 7. id praelium ab aliis ad Andrassum factum dicitur *ibid.* 28.
 Cymbala pulsata in exercitu Romano 133, 7.
 Cyparissio ob altitudinem similis cometa 168, 16.
 Cyrillus Scythopolitanus emendatus 490, 35.
 Dacici scrinii miles, sub dispositione virorum illustrium praefectorum per Illyricum 508, 8.
 Damascus Ioanni Tzimiscae Imp. stipendiaria facta 166, 13.
 Danapris glacierum fragmentis lintres transmittentium infestans 497, 2. adeo frigore constrictus, ut certamina in eo tanquam in campis fiant *ibid.* 5. circa Danaprim frigus intolerabile *ibid.* 25.
 τὸν Δαονθᾶ regionem ad Taurum montem 215, 19.
 Dativus singularis et genitivus pluralis confusi 143, 2.
 Davidi assentitur Leo Diaconus in explicatione causarum terrae motuum 68, 19. Davidicum psalmum noctu recitat Bardas Phocas 120, 15.
 Δε et τε confusa 29, 11. 196, 22. δὲ fortasse perperam scriptum pro δὴ 100, 21. δὲ ἐποίτα pro διαφολτα 434, 5. δὲ τε fortasse legendum, pro δ' ἐκ 155, 16.
 Δη perperam omissum 43, 15. δὴ ἀλύοντι, cuius vice mendose legitur διαλύοντι 10, 18. 407, 13.
 Decursione militari in Circo Cplitani territi 63, 18.
 Defectio solis maxima 72, 8.
 Δει et δειν confusa a librariis 125, 5.
 S. Deipara patrona exercituum Ro-

manorum 256, 8. ante eius imaginem quieti se tradit Nicephorus Phocas 86, 20. in Deiparae ecclesia palatina Nicephorus Phocas tegulam Edessenam consecrat 71, 12. eiusdem templum magnificentum in suburbio Pegae 64, 24. *Deipara, iuva*, vox Nicephori inter gladios percussorum 88, 3. 21.
 δ Δεινός genere masculino, a quo usurpatum 476, 7.
 Delarus complura loca Origenis male interpretatus est 482, 38. 43.
 Delemittae in exercitu Chambdani militantes 423, 33. unde oriundi 424, 34. Dilimittae dicti apud Agathiam et Theophylactum Simocatam *ibid.* 37. [Belebitae vocati 301, 23.]
 Delphinas. *Vide* Calocyres Delphinas.
 S. Demetrii festum celebratum 175, 21. quando 506, 43. eius ciborium nobile Thessalonicae 507, 25. de eius miraculis narratio Ioanni archiepiscopo Thessalonicae vulgo tributa 506, 44.
 Deportatio cui verbo Graeco proprie respondeat 484, 10.
 Desperatio causa defensionis audacissimae 16, 4.
 Δευτέρα ἡμέρα quid 432, 38.
 Δεξιότης apud scriptores aequioris aetatis saepe *opulas* valere 481, 26. iungi voci φιλοτηλαί *ibid.* 34.
 Diaconi officio fungens Leo Diaconus in expeditione Basilii II. Imp. adversus Bulgaros 173, 2.
 pro ἐκὶ Δεῖνῳ fortasse legendum ἐπειδὴ ἔγνω 202, 21.
 Διάδημα τὸ βασιλικὸν capiti Nicephori Phocae impositum 48, 9.
 Διαλαμβάνω, cingo 434, 32.
 Διαλλάττειν et διαφυλάττειν confusa 488, 28.
 Διαλύοντι fort. prave scriptum pro δὴ ἀλύοντι 10, 18.
 pro Διασκευάζω Plutarchus mire adhibet verbum ἐσκευάζομαι 475, 12.
 * Διασηκησιάμενος pro quo tamen fortasse legendum διασηκησάμενος 481, 38.
 Διασκοπέω et διασκορπίζω confusa 209, 24.

Διαφανής de die illucescente 40, 13.
διαφανῶς et *διαφανῶς* confusa
93, 4.

Διαφέρειν τι apud scriptores Chri-
stianos *proprium esse* alicui 495,
4. quam multi interpretes hoc non
viderint *ibid.* 15. *οὐ διαφέροντες*
propinqui *ibid.* 45.

Δισφοῖτα et *δὲ ἐφοῖτα* 434, 5.

Διαφυλάττειν et *διαλλάττειν* con-
fusa 488, 29.

Διαφωνέω, *extremum spiritum emit-*
to, *pereo* 406, 27. eruditorum ho-
minum in hac voce errores coar-
gantur *ibid.* 37. eodem sensu oc-
currit in Vita ms. S. Nicephori
episcopi Mileti, de obita Nice-
phori Imp. τοῦ ἀποδεσφωκός αὐ-
τὰ βασιλέως διαπεφωνηκός et
paulo inferius, eadem Vita, de
iumento praiceps dato nunciatur,
τῷ κρημνῷ τὸ ζῶον διαπεφωνη-
κῆναι de eiusdem verbi signifi-
catione altera vide 407, 4.

Diei divisio apud Graecos saec. x,
in horas xii. 249, 11.

Δύστη similesque formae potius
adhibentur a Graecis medii aevi
quam *δυστημι* 514, 3.

Δικαστήριον βασιλικόν damnatus et
sede pulsus Basilii patriarcha
163, 13.

Δικάζεσθαι et *γυμνάζεσθαι* confusa
XXI, 34.

Dilimittae. *Vide* Delemitae.

Diluvium alterum videre crediderunt
Cplitani, imbre ingenti defluente
69, 18.

Dinea in Bulgaria a Ioanne Tzimisce
Imp. capta 139, 1.

Διὸ et *δις* confusa 191, 6.

In Dionysii Alexandrini ad Basilidem
Epistola error Frontonis Ducae
399, 25.

Dionysius Halicarnassensis illustra-
tus 412, 30. 448, 31. 458, 13.
eius locus ab Hudsons minus (ut
videtur) intellectus 438, 2.

Διορύττειν τειχίον, de perforessori-
bus parietum 407, 35.

Dipotamum venit Bardas Sclerus,
contra Bardam Phocam rebellem
missus 120, 1.

Domesticus scholarum Leo Phocas
maior contra Simeonem Bulgaro-
rum regem mittitur 173, 17. *δο-*

μίστινος τῶν σχολῶν vocant
Graeci praefectum copiarum per
Orientem 7, 12. Nicephorus Pho-
cas Magnus Domesticus *ibid.* 10.
item Ioannes Tzimisces a Nice-
phoro Phoca Domesticus Orientis
ac Magister creatus 49, 6. Do-
mesticis tituli *περιφανείας* et *ἐν-*
δοξότητος concessi 38, 11.

Δόξαν αὐτῷ, participium absolu-
tum, non intellectum a Richardo
Montacutio 512, 4.

Δορατισμός phalangis hastis horren-
tis in praelio Graecorum contra
Arabes Cretenses 8, 9.

S. Dorothei abbas et Dosithei, eius
discipuli, Vita ms. 469, 18.

Dorylaeum convocat copias Bardas
Sclerus, contra rebelles profectus
117, 20.

Dorystolum oppidum munitum Bulga-
riae 78, 9. a Constantino Magno
conditum 138, 20. item *Distra* vo-
catum 140, 7. eius alterum latas
Ister alluit 144, 10. orthographia
huius nominis 478, 16. in Dorystoli
oppido Bulgari fugati concluduntur
78, 8. ibi cum copiis moratur Sphen-
dosthlabus 134, 18. ad Dorysto-
lum praelium primum inter Russos
et Graecos 140, 15. quando com-
missum 473, 11. eo compelluntur
Russi a Graecis 141, 15. secun-
dum praelium 143, 10. tertium
144, 10. quartum 147, 24. quin-
tum 148, 23. sextum et decreto-
rium 152, 13. ad Dorystolum pax
confecta inter Russos et Graecos
155, 19. Dorystolum a Ioanne
Tzimisce Imp. Theodoropolis nua-
cupatum 158, 1. *Vide quoque*
Distra.

Δουκάτορες (vid. Ducang. Glossar.
Graec. I. 325. D.) XXI, 19.

Distrae oppidi orthographia varia
481, 21. *Vide quoque* Dorysto-
lum.

Drizen regionem a Romanis recupe-
ratam invadit Basilii praeses 176,
9. varia orthographia huius nomi-
nis 512, 13.

Δρόμονες sic vocant Graeci tri-
remes igniferas 7, 18.

Drungarius τῶν κλέϊων Romanus
Lecapenus in expeditione contra
Bulgaros 128, 15. drungarius clas-

sis erat Leo patricius, cum Leonis Curopalatae conspirationem restingeret 147, 5. drungarium τοῦ πλωίμου, a Nicephoro Phoca creatum, exactorat Ioannes Tzimisces 95, 22. item drungarium vigiliae *ibid.*

Frontonis Ducae error in versione Epistolae Dionysii Alexandrini 399, 25.

Ducangius fragmenta Leonis Diaconi scriptis suis inseruit XI, 13. Leonem exscripsit 453, 8. non tamen sine levibus mendis 433, 35. eius error in exponenda voce παθία 480, 27. et fortasse in exponenda voce παρικαράτος 515, 5. Ducangius non semper diligens descriptor 492, 18.

Ducas. *Vide* Michaël Ducas.

Dux provinciae antiquo iure Romano iudex in causis militaribus 240, 10. dux non debet primus aufugere ex praelio 231, 4.

Εὐν ab auctore Tacticorum Nicephori cum indicativo constructum 222, 14.

Εβαντην et ἀντὺν confusa 462, 16. Ecbatania Saracenorum regia et thesaury 162, 13. eo confugere coactus Bardas Sclerus 170, 23.

Ecclesiae SS. Agapes, Chionae, Irenae et Matronae ad Thessalonicam 508, 22. 34. in ecclesia Apostolorum sepulti Constantinus M. et Nicephorus Phocas 91, 11. ad ecclesiam S. Mariae in Blachernis pompam agit Ioannes Tzimisces Imp. 129, 7. ad ecclesiam in Chalce preces facturus accedit Ioannes Tzimisces Imp. 128, 4. eam instauratam ampliat *ibid.* 8. eo deponit imaginem crucifixionis, Beryti repertam 166, 20. et capillos S. Ioannis Baptistae *ibid.* 2. ibi arcam sepulcralem sibi praeparat 177, 17. in eademque sepelitur 178, 14. ecclesia nobilissima S. Demetrii Thessalonicae 510, 24. pharo argenteo collustrata 507, 39. ecclesia S. Mariae Virginis in Blachernis (conf. Ducang. Cpli Christ. IV. 83. D. et Nott. ad Zonar. 103. A. item Tractatum ms. Bibl. Reg. hoc titulo: Περὶ

Νικηφόρου τοῦ ἁγαντος, καὶ ὅπως κατ' αὐτοῦ ἀνεκομισθῇ τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς εὐκόνος ῥεῦσαν αἷμα θείοιο τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.) 71, 12. in ea Ioanne Tzimisces Imp. deponit sandalia Servatoris, in Syria reperta 166, 1. ecclesia magnifica S. Deiparae in suburbio Pegae 64, 24. prope ecclesiam S. Phocae Cplim clam ingreditur Leo Phocas rebellis 146, 12. in ecclesiam S. Sophiae, audita fratris nece, se ipsum conicit Leo Curopalates 95, 18. ibidem solenniter preces facit Ioannes Tzimisces Imp. 129, 5. eoque deponit coronam Bulgarorum 158, 21. hemisphaerii in ecclesia S. Sophiae ampla descriptio 511, 2. ecclesiae multae in Bulgaria a Ioanne Curcua vastatae 148, 20. *Vide quoque* S. Sophia.

ex Eden profluere dicitur Ister annis 129, 21. et Euphrates 161, 1.

Εγγολίμνω proprie de apibus aculeum figentibus 482, 1.

Ἡμῶν et ἡμετέρων confusa 39, 9. οἱ καθ' ἡμᾶς apud Patres, nostri, h. e. Christiani 463, 20. ἡ καθ' ἡμᾶς ἡμεῖς quid 462, 32.

Ἐδῆ perperam scriptum pro Ἐδε 30, 8.

Εἰ et οἱ permutata 464, 30. εἰ πως ἀλλὰ phrasis Leoni familiaris 68, 22.

* Εἰκαιολογία vaniloquentia gentilium, quae proprie εἰκαιομυθία dicitur 445, 13.

pro Εἰμὶ quae alia verba usurpat Leo Diaconus XV, 19. ὅσον ἐστὶ quomodo interpretandum 431, 10. εἰῆ perperam omissum in loco Concilii Lateranensis 397, 26. εἰῶν quid interdum significet 398, 13. εἶναι et εἰῆ confusa *ibid.* 2. ἦτο pro ἦτο 76, 9.

pro Εἰς perperam ἐν usurpatum ab auctore Tacticorum Nicephori XX, 30. εἰς omissum 418, 24.

pro Εἰστέχεσθαι scribendum videtur προστέχεσθαι 219, 10.

Ἐμείνον et ἐμείοντες confusa 462, 24.

Ἐκλειψίς solis maxima 72, 2.

Ἐκκληροῦτο perperam scriptum pro ἐκκληροῦτο a. ἐξεκκληροῦτο 69, 12.

- Ἐκωνλάρορες** quomodo Latine reddendi 514, 13.
- Ἐλεπόλεις** a Graecis in Creta ante Chandacem oppidum fabricatae 16, 15. 24, 13. **ἑλεπόλεις** Leoni Diacono idem quod **κρίδος** 25, 13. **ἑλεπόλεις** non vult aggredi Antiochiam Nicephorus Phocas 70, 7. contra **ἑλεπόλεις** muros Arcae castelli in Syria delicit 71, 19. **ἑλεπόλεις** exercitum in itinere sequuntur 132, 21. iisque Sardicam oppugnat Basilus II. Imp. 171, 17.
- [Eliæ prophetae ad caelos raptionem Graeci quo die celebrent 356, 17.]
- ὁ **Ἑλληνικὸς λόγος**, persuasio gentilis, τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ, religioni Christianae, opponitur 464, 16.
- Ἑλλημενίσεν**· lego **ἑλλμενίσεν** 4, 21.
- Elmacinus expugnationem Antiochiae perperam refert ad expeditionem Syriacam Tzimiscae 492, 13. alibi quoque fallitur in computatione temporum 512, 28.
- Ἐλντορον** s. involucrum corporis ut circa ossa pendeat fames efficit 60, 14.
- Ἐμβαθύνω**, 1.) mergo me, invadere; 2.) scrutor sensum allegoricum Sacrae Scripturae 461, 15.
- Emet** munitum et nobile oppidum 161, 19. a Ioanne Tzimiscae Imp. captum 162, 1. [obsessum a Nicephoro Phoca 381, 24. 387, 6.] cum Emiris Arabum finitimis amicitia contrahenda 196, 12. Vide quoque Amiras.
- Emmaunte in Palaestina gemini portentosi 491, 18.
- Ἐμπύροις ναυόιν** in expeditione Bulgarica praefectus Romanus Lecapenus 123, 14. easdem contra Russos instrui iubet Ioannes Tzimisces 126, 23. Vide quoque Classis et Triremes.
- Ἡμῶν**. Vide **Ἐγώ**.
- Ἐν** praepositio perperam pro **εἰς** usurpata XX, 30. **ἐν** et **ἐκ** confusa 129, 7.
- Ἐνδοξόσητος** titulus Magni Domestici 38, 11.
- Endymionis somnus, in proverbio 88, 23.
- * **Ἐνίγη** idem quod **ἔγη** 515, 19.
- Ἐνον** (sic) et **ἔμενον** confusa 8, 1.
- Ἐνσυναΐσσαι**· explanatio significationis quadruplicis huius verbi 238, 13.
- Ἐνταγιστάτος** quid 515, 44.
- * **Ἐντόνιον** 414, 18.
- Ἐντύνασσε** fortasse scribendum pro **ἀντύνασσε** 71, 1.
- Ἐνώπιον** vocem Homericam non intellexit Bandur. 492, 26.
- Ἐπάγω** et **ἐξάγω** confusa 98, 19. **ἐπάγεσθαι** de ducibus exercitum admoventibus 436, 21. de aliis exquisitisque significationibus huius verbi v. Hemsterhus. ad Aristophanis Plutum 58. C.
- Ἐπαλγεσθαι νίκαις** 67, 1.
- Ἐπαλλήλοις** fortasse positum pro **ἐκ ἀλλήλοις** 63, 17.
- Ἐπανωλίβανον** genus sagi 193, 9. Vide illum ipsum locum laudatum a Ducang. Glossar. I. 667. A.
- ὁ **Ἐπάγγελον Πάμης** apud scriptores Byzantinos non est *Romanus Imperator*, sed Romae antistes, *Pontifex* 511, 34.
- Ἐπει** et **ἐπι** confusa 49, 2. 51, 6. 144, 21.
- Ἐπειδὴ ἔγνω** et **ἐπει διόγνω** fortasse confusa 202, 21.
- * **Ἐπειέλασις** 417, 23.
- Ἐπήλυδες καὶ ὠγαυεῖς** 437, 19.
- Ephesi sinus 5, 9. in eum Caystrus effluit *ibid.*
- Ἐπεστρεῖς** stratum equestre, sella, quod passim non viderunt interpretes 421, 17.
- Ἐπετὸς** a quorundam emendatione vindicatum 447, 28. explicatur per **ὀρετὸς** *ibid.* 33. frequentatum a S. Iustino Martyre *ibid.* 38.
- Ἐπετῶς**, *capide*, Polybio restitutum 448, 10.
- Ἐπεικλίαν** et **ἐπ'** *ἔκων* confusa 143, 18.
- Ἐπιστάς** similesque formae potius adhibentur a Graecis ἡμεῖς aevi quam **ἐπιστήμη** 514, 1.
- S. Ephraim Syrus emendatas 419, 4. 506, 7. quam ob causam belli mala a numine immitti nobis putat 445, 15.
- * **Ἐρωμάλους** s. **ἐρωμαλούς** fortasse legendum, pro **ἐρ' ὀμαλούς** 187, 6. **ἐρωμαλός** 221, 15.

* *Ἐπὶ* et *ἐπὶ* confusa 29, 2. 51, 6. 144, 21. *ἐπὶ ψεύδει δῆμα πονηρὸν ἐπὶ λίσσασθαι* quomodo interpretandum 512, 1. *ἐφ' ᾧ* et *ἐπὶ τῷ*, de pactis et conventis enumerandis 436, 17. pro *ἐφ' ὁμαλούς* videtur legendum *ἐφωμάλους* 187, 6. *ἐπὶ* verbis veniendi iunctum, addito casu personae, cum notione invasionis hostilis 452, 43.

* *Ἐπιγινώσκω* et *ἀπογινώσκω* confusa 79, 9.

* *Ἐπισκερτεῖω* 422, 84.

* *Ἐπιπύην* 433, 42. voces eius loco a Leone Diacono adhiberi solitae *ibid.* 43.

* *Ἐπιπυράζω* et *ἐπιπύσσω* confusa 91, 14.

* *Ἐπισκήψεις* fortasse vertendum interdita 85, 5.

* *Ἐπιστονος*, per siglum scriptum, perperam lectum ab editoribus 409, 89.

* *Ἐπιστήμη ἡ ἀποκτος* apud S. Iustinum Martyrem quid sit 437, 43.

* *Ἐπιστήτως*, per ordines 409, 28.

* *Ἐπιστρέφω* et *ἐπιστρέφω* confusa 37, 16.

S. Epiphanius illustratus 480, 35. emendatus 431, 31. 487, 12. eius locus emendatus in libro *Adversus haereses* 406, 7. eius libellus *De mensuris et ponderibus* a librariis admodum depravatus 404, 23.

[Episcopi Graeciae palliis utuntur, non solum Patriarchae 370, 28. non hospitales et quomodo se gerant 371, 13.]

Epistola Bardae Scleri ad Bardam Phocam rebellem 118, 4. Bardaeque responsum impotentius 119, 2. epistola Graeci cuiusdam, saec. xi. circa Danaprim iter facientis 496, 39. Ioannis Tzimisceae Imp. ad Bardam Phocam rebellem 115, 1. Iosephi Bringae ad Ioannem Tzimiscem 38, 3. Epistolae Photii a Richardo Montacutio interprete multis locis non intellectae 511, 37. epistolion monachi ad Nicephorum Phocam Imp. 83, 5. clerici palatini, quo Nicephorus de caede imminente monetur 86, 3. *Ἐπιστροφάδην* 22, 22. quid significet apud Leonem 476, 24.

* *Ἐπιστροφή* apud rhetores, 1.) *robur dictionis*, 2.) id quod dicitur *conversio ad extremum* 476, 35. in tormentis bellicis quid sit 477, 80.

Epitaphium Nicephori Phocae, auctore Ioanne Melitenae metropolitae 453, 16.

* *Ἐπιφορὰ* apud rhetores Graecos idem quod *ἀντιστροφή* et *ἐπιστροφή* 477, 2.

* *Ἐπιπυράζω* insolenter dictum a Leone pro *ἐπιπύσσω* 476, 20.

* *Ἐπιπύην*, vocabulum Homericum cuius loco Leo Diaconus legit *ἐπιπύην* 428, 13.

Equi ad collum usque nive merguntur in regionibus circa Danaprim 498, 9. equa Chambdani tum magnitudine tum pernicitate conspicua 22, 11. equo candido phalerisque et tapetis purpureis ornato vectus Nicephorus, cum Cplim Imp. intraret 48, 1. equestris pugnae usum nullum habent Russi 143, 17.

Erasmii Roterodami lapsus in versione S. Ioannis Chrysostomi 431, 5. 467, 33.

monasterium *Ἐπεβήδων* a S. Nicephoro Miletii episcopo conditum 456, 40.

* *Ἐπειδὴ* verbum iteratum librarios in errorem impulit 121, 12.

* *Ἐπεινός* 433, 16.

* *Ἐπεινός* et *ἐπεινός* aequae usurpari 433, 9.

Eremita Nicephorum Phocam Imp. tradito epistolio de conspiratione monet 83, 5. Prasinacius eremita ad fretum Siciliense, praedicens futura 442, 25.

* *Ἐπητάριον*, *mercuriolus* 411, 44. *Ἐπητάριον* pro *ἀπερταρίον* Theodoro Iconiensi restitutum 412, 1.

* *Ἐπώδιος* avis fabulosa 438, 8.

Eroticus. *Vide* Nicephorus Eroticus.

* *Ἐστία* pro domo usurpata 432, 23.

* *Ἐσθβύλα*, *stationes interiores* 225, 10. *Vide quoque* Excubiae.

* *Ἐτακμός* pro eo perperam scriptum *ἡτερεμὸν* 24, 19.

* *Ἐτακὼν* et *ἡτερεμὸν* confusa 231, 22. *ἡτερεμὸν* et *ἡτερεμὸν* 156, 20.

pro *δ' ἐπὶ* fortasse legendum *δὲ τε* 155, 16.

Etymologicum Magnum emendatum 399, 39.

S. Evaresti, qui saec. x. sub Theodora Augusta floruit, Vita m. 475, 39. *Vide quoque* Inedita.

Εὐβορος et εὐωρος confusa 58, 19. 440, 8.

Euchaïtorum (in edit. minus bene *Euchaïtarum*: quippe id oppidum Helenoponti Graece accuratius vel τὰ Εὐχάϊτα scribitur, neutro plurali, vel feminino singulari, ἡ Εὐχάϊτα· *vid.* Le Quien Orient, Chr. I. 544. A.) episcopus Philotheus Nicephori Phocae litteras Cplim perfert 44, 23. a Iosepho Bringa in custodiam conditur 45, 14. a Nicephoro Phoca orator mittitur ad Bulgaros 79, 16.

pro Εὐεργία aliquando scribitur εὐηργία 406, 19,

Εὐκαρία perperam omissum a libris 434, 20.

Eunuchus Constantinus Gongyles patricius 7, 5. et Polyuctus patriarcha Cplitanus 32, 19. in eunuchos Ioannis Tzimiscae inectiva 39, 5. *Vide quoque* Spado.

* Εὐδωσις, felix exitus, prosperitas 427, 7.

* Εὐσπύραντος, non late patens, brevis: eius auctoritates satis idoneae 437, 3. quam notionem habeat apud Gregentium Tephrensem *ibid.* 10.

Euphrates amnis ex Eden manare dicitur 161, 1. agrum Chanziti et terram Saracenorum disternat 250, 21.

Europa cedere iubet Romanos Sphenothlabus 105, 12. in Europam ingrediuntur Bardas Sclerus et Petrus patricius, a Ioanne Tzimiscae Aug. contra Russos missi 108, 17. eodemque transfert Asia-ticas copias Ioannes Tzimisces Imp. 111, 8. in Europam traiectus Leonis Phocae, contra Ioannem Tzimissem conspirantis, ad nihilum recidit 114, 17. in Europam vocat, ad bellum Russicum conficiendum, Bardam Sclerum Ioannes Imp. 126, 5. eodemque trahere conatur Bardas Phocas rebellis 174, 11. Europaeis copiis qui praeerat in imperio Graeco, Domesticus Oo-

cidentis vocabatur 18, 12. Europam intersecat Ister amnis 130, 1.

Eusebius Pamphili, episcopus Caesareensis, emendatus 398, 16. 422, 42. eius loci in Comment. in Psalmos male a Montefalconio redditi 400, 3. 406, 44.

Eustratius ad verbum exscribit S. Gregorium Nyssenum 437, 14.

Εὐθειών et Θείων confusa 399, 40. Εὐσπύραντος et εὐσπύραντος confusa 42, 18.

in Eutropiano columna vi fluctuum eversa 176, 9. Eutropii portus ampla descriptio 511, 15.

in Euxinum pontum influit Ister amnis 130, 2. *Vide quoque* Pontus.

Εὐπνώς scribendum pro ἀπνώς 238, 1.

Εὐχέλμερος apud Aristotelem a Mureti emendatione vindicatum 492, 39.

Εδχὴν λαβάνειν quid 197, 12.

Εὐωρος et εὐβορος confusa 58, 19.

* Εξ perperam scriptum pro εἰς 117, 23.

* Εξαίμος καὶ νεκροβελής 155, 7.

486, 15.

* Εξακρόν· variae eius significationes apud scholiastas 398, 32. 399, 21. 30.

* Εξακλούσθαι eleganter dictum de radiis lucis 431, 18.

Excaecatio simulata Leonis Caropalatne 145, 15. excaecatio vera eiusdem et Nicephori filii 147, 21. *Vide quoque* Oculus.

Excommunicationis maioris et minoris in ecclesia Graeca quae differentia 457, 35.

Excubiae, quo intervallo aliae ab aliis esse debeant 187, 1. *Vide quoque* Εσώβηλα et Εξώβηλα.

Exercetur copiae Romanae a Nicephoro Phoca Imp. Russorum invasionem verente 78, 19. et a Barda Sclero contra rebelles profecto 117, 20.

Exercitationes militum Romanorum sub Nicephoro Phoca Imp. 50, 22. in exercitatione campestri mira agilitas Ioannis Tzimiscae 96, 23. qui eandem militibus Romanis iniungit 111, 10. eaque instituit scholas Palatinas 127, 17.

- Exercitum** si habes contra Saracenos v. vel vi. millo equitum, plurium non indigebis 230, 7. potesque fere hostes a fronte aggredi 238, 15. sed iam exercitus ad tria milia numero pro magno habetur 227, 22. fuitque, secundum Leonem Diaconum, plus quadringentorum millium numero in expeditione altera Tarsensi Nicephori Phocae 57, 2. eius ordo admirabilis in praelio ad Tarsum 59, 14. in exercitibus Romanorum saec. x. erant *turmarchae* 196, 22. 200, 12. tempore Nicephori Phocae 195, 1. et tentoria collocabantur 210, 25. exercitus a Graecis medii aevi *φωσάτορες* dictus 196, 1. exercitus Sphendosthlabi ad sexaginta milia hominum 139, 16. victus, pace facta, a Graecis frumentum accipit 156, 9.
- Ἐγὶς** opponitur *τῇ προχειρίσει* apud philosophos 459, 30.
- * **Ἐξολίζω** perperam pro *ἐξολισθῆω* s. *ἐξολισθαίνω* 137, 3.
- Exeditio** Nicephori Phocae in Bulgarios 62, 11. exeditio Syriaca Ioannis Tzimisceae Imp. 160, 3. [384, 2.]
- Ἐπιλάτορες**. Vide *Ἐκπηλάτορες*.
- Ἐσθίοντα**, *vigiliae* s. *stationes exteriores* 202, 4. 225, 10. Vide quoque *Excubiae* et *Ducang*. *Glossar.* I. 200. A.
- Ἐχόμενοι** et *ἐχόμενοι* permutata 490, 41.
- S.** Ezechielis vaticinium de Russis 150, 17.
- Fabricius** male vertit vocem *παράδρομη* 513, 14. a Saxio accusatur XI, 24.
- Fames** gravis per triennium in imperio Romano 103, 2. [fames in Argorum regione sub Nicephoro Phoca 362, 3. in Cilicia, Halebi, Haranae et Edessae 380, 22.] Vide quoque *Inedia*.
- Favilla** pluit Cphi 69, 23.
- Feria** quinta maxima, ad memoriam Coenae a Domino Iesu institutae 134, 22.
- Festum** orthodoxiae 102, 18.
- Figura** et forma Sphendosthlabi 156, 20.
- Filiorum** Romani iunioris et Theophanus susceptor ex baptismo Nicephorus Phocas 50, 2. ipsi Imperatores renunciati 94, 1. [388, 24.] iisdem virgines ex regia stirpe Bulgarorum in matrimonium collocatae 79, 18. Vide quoque *Basilius II.* *Bulgaroctonus* et *Constantinus VIII.*
- Fischerus** (Ioann. Fred.) minus commode vertit locutionem *ἐξ ἀπόπρον* 438, 21.
- Floribus** arboribusque lactus ager Tarsensis 58, 13.
- Fontes** in locis asperis ab exercitu occupandi 193, 17.
- Forma**, *statura* ac *species* Ioannis Tzimisceae 96, 16.
- Fortuna** secunda in adversam vertitur, ne homines nimium inflescentur 80, 15.
- Fossa** duplex Chandacem civitatem in Creta cingens 11, 14. 16, 9. fossa prope singularis Tarsi 51, 19. castrum Clematum fossa munitum 503, 11.
- Fossores** Romanorum cuniculos agunt contra Chandacem civitatem 25, 19. et contra Mopsuestiam 52, 15.
- Fragmentum** ms. de praelio ad Cyllindrum inter Leonem Phocam et Chambdanum 418, 6. Vide quoque *INEDITI SCRIPTORES*.
- Fratrem** vinculis amicitiae sibi adiungit Calocyrem Sphendosthlabus 78, 1.
- Fremitus** castrorum, ut est apud T. Livium, quomodo dicatur Graeca 515, 16.
- Frumentum** parvo emptum Leo Phocas, Nicephori Imp. frater, magno vendit 64, 6. [item Nicephorus Phocas 362, 13.] frumentum exercitui Russorum distributum 156, 10.
- Futurum** et *aoristus* confusa a Leone Diacono 30, 8. 38, 7. 40, 4. 52, 1. 104, 7. item infinitivus praesentis et futuri confusus 4, 21. infinitivusque futuri loco infinitivi praesentis vel aoristi usurpatus XVI, 57. 60, 4.
- Γ** perperam mutatum in *q* 45, 21. in Galatia Claudiopolis terrae motu eversa 68, 5.
- Galeae** in classe Ioannis Tzimisceae Imp. 129, 17.

Ganges a nonnullis Phison flumen esse perhibetur 130, 3. velut ab Alcmno Avito 463, 46.

Γὰρ coniunctio videtur excidisse 88, 1.

Garnerii error in versione Theodoretii 482, 30.

[Gaza arx a Nicephoro capta 382, 6.]

Γῆς fortasse in τῆς mutandum 165, 20.

Γῆσα [τὰ] 26, 1. quid proprie significet ea vox 473, 27.

Gelasius Cyzicenus emendatus 448, 36. eius loci explicantur 416, 27. 469, 22.

Gemini monstroso per Asiam visi XIV, 15. 165, 3. alii apud alios scriptores gemelli portentosi 491, 18.

Genitivus singularis et accusativus singul. confusi 122, 16. item genitivus pluralis et accusativus singularis 106, 23. cum genitivo constructum οὖν ab auctore Tacticorum Nicephori XX, 30. et ab aliis passim ἑρμηνεύω, quando significat *interpretor* 399, 13. genitivi absoluti secus quam oportebat positi XX, 24.

Gennadius patriarcha non ubique diligenter versus ab Eusebio Renaudot 460, 33.

Γεγεννημένος participium perfecti a verbo γεννᾶω 62, 1. eo quater S. Ioannes Chrysostomus usus *ibid.*

Gentilium vaniloquentia in explicatione naturae 68, 18.

Georgius Cedrenus emendatus 404, 7. 413, 17. 421, 8. 432, 36. 433, 29. 434, 3. 17. 444, 29. 445, 46. 447, 10. 450, 20. 25. 454, 39. 455, 29. 457, 4. 461, 7. 466, 10. 26. 472, 34. 484, 20. 486, 6. 492, 42. tentatus 478, 10. eius loci a Xylandro perperam versi 421, 11. 20. 432, 7. Cedrenus Scylitzem ad verbum exscribit XVII, 11. 428, 81. 484, 17. in quibusdam dissentit a Leone Diacono 484, 1. eius error in computatione temporum 512, 25. eius Historia perquam utilis ad emendandum textum Leonis Diaconi XIX, 5.

Georgii Hamartoli Chronicon ineditum prelo paratum XXVI, 28.

Georgius Pachymeres tentatus 506, 2. Georgii Pisidae locus minus bene a Morello versus 438, 7.

Germanicia civitas ad radices Tauri montis 215, 18.

a Germanis crudeliter interfectus Ingor 106, 10.

Germanorum Imperator, Otto Magnus, Luitprandum episcopum legatum mittit ad Nicephorum Phocam 444, 33. [343.]

Geeneri error in versione Athenagorae 464, 8.

Glossarium vocum a scholiastis Graecis sensu peculiari adhibitum fortasse non inutile litteris nostris 471, 29.

Glycas. Vide Michæli Glycas.

Γνωματεῖον, *explo*, Agathianae esse proprietatis 496, 18.

Γνωματεῖον apud Leonem *meditor, consilia verso* 479, 23. γνωματεῖον perperam scriptum 20, 8.

* Γνωματεῖον, *contentio*, vocabulum a Philone adhibitum 479, 39.

Goar (Iacobus) vocem *ραῖτιδιον* minus bene interpretatur 441, 25.

Goleon locus ubi Leo Phocas, Bardae Caesaris frater, oculis privatus est 122, 19.

Constantinus Gongyles praeficitur classi a Constantino Porphyrogeneto Imp. contra Arabes Cretenses missae 7, 5.

Graecorum in Creta sub Nicephoro Pastila strages 10, 11. tamen ibi ante oppidum Chandacem hibernant 16, 23. et Chandace expugnata praedam plurimam faciunt 27, 10. eorum milites ob fanstos Saracenorum successus animo fracti 19, 21. Graeci in angustiis Moesiae caepe ad internecionem caesi 63, 3. imprimis sub Basilio II. Imp. 172, 21. item in Sicilia ab Arabibus victi 67, 8. nec minus ultimo praelio ad Dorystolum a Russis propelluntur 153, 9. Chandacum fugientem sequentes retardantur colligendo auro 23, 2. Graeci LV. interfecti in praelio, in quo, secundum Leonem Diaconum, occubuerant Scytharum plus quam viginti millia 111, 2. Graeci frigus in

- regionibus circa Danaprim timent 497, 10. in Chersoneso Taurica animo sunt ab Impp. Constantinopolitanis alieno 503, 30. barbaris sponte se dedunt 504, 2. impetrante Ioanne Tzimisce astrologiae student 169, 2. eorum doctores multi saec. x. medio profanas literas dissuadent 459, 9. Graecorum exercituum patrona S. Maria virgo 256, 8. Graecanicam vitae rationem parum curant incolae Chersonesi Tauricae 503, 31. Graecorum rusticorum saec. x. capita (ut videtur) nuda 236, 13. Graecorum veterum de Troianis victoria stella cadente praemonstrata 172, 8. *Vide quoque* Romani.
- Graeci cuiusdam epistola, saec. xi. circa Danaprim iter facientis 496, 39. idem Graecus in praefectura Clematum confirmatur 504, 5.
- Γραμματῶν νηγάδες* eleganter dici 410, 33.
- Gratulationem facit numini Nicephorus Imp. ob captam Antiochiam 83, 5.
- Γράφομαι* fortasse perperam scriptum pro *γράφω* τῇ 65, 8. *ἐγγράφω* dictum pro *ἐγγράμμιται* ἡσθ 117, 16.
- Gregentius Tephrensis emendatus 506, 16.
- S. Gregorius Nazianzenus a Iacobo Billio male intellectus 410, 4. 431, 11. *Vide quoque* Billius.
- S. Gregorius Nyssenus emendatus 461, 21. ab Eustratio ad verbum exscriptus 437, 14.
- Gregorii Palamae libellus de captivitate sua, ad Thessalonicenses, editioni paratus XXVI, 31.
- Γυμνάσεις* et *γυμνασθεῖς* confusa XXI, 34.
- Γυμνασιστῶν* s. *γυμνασιάρχων* dignitas 449, 40.
- Hadrianus Imp. bello Scythico Hadrianopolim instaurat 130, 11.
- Haemus mons. *Vide* Aemus.
- [Halebus expugnata 385, 5. 392, 5.] Halepensem agrum invadere solebat Lycandi dux, Alim Chambdani F. Romanos fines ingresso 243, 10. *Vide quoque* Alepum.
- [Hamada et Balbecus captae 390, 8. 384, 2.]
- Hamartolus. *Vide* Georgius Hamartolus.
- Hamdani ben Hamdun nepos, Seif-eddaula. *Vide* Chambdanus.
- Harduini Collectio regia maxima Conciliorum [Parisiis, 1715. Fol.] emendata in textu Graeco 397, 26. 409, 40. 423, 6. 429, 5. 430, 19. 462, 22. 490, 4. 505, 16. 506, 12. in versione Latina 398, 4. 399, 8. 27. 403, 2. 409, 19. 429, 4. 431, 9. 443, 25. 35. 449, 11. 28. 451, 28. 457, 38. 462, 39. 463, 8. 468, 17. 30. 469, 2. 9. 12. 23. 29. 490, 43. 491, 15. 492, 2. 495, 20.
- Hastis praelongis Graeci utebantur in praelio 143, 20.
- per Hellespontum in Europam transfert Asiaticas copias Ioannes Tzimisce Imp. 111, 8. seque item cum copiis sequi iubet Bardam Sclerum 126, 5. Hellespontum obsidet Bardas Phocas iterum rebellis 173, 16.
- Hemisphaerii in ecclesia S. Sophiae ampla descriptio 511, 2.
- Hemsterhuisii lapsus in vocibus *λούβεις* et *λούβει* 579, 13.
- Henne* herba quomodo vocetur a Graecis 405, 1.
- Ioannis Hentenii error in versione Arethae, Caesareae episcopi 448, 21.
- Herculi ob robur similis Nicephorus Phocas 48, 17.
- Herianum palatium in littore Asiae e regione Cplis (vid. Ducang. Cpli Christ. 175. C.) 46, 1. 432, 32.
- Hermogenes illustratus 483, 7. eius commentatores luce digni *ibid.* 27. apud eum quid sit *ἐκδοιασμός* ἀθρόον πρὸς τὸ μέλλον *ibid.* 18.
- Hero in Spiritualibus emendatus 485, 15.
- Herodotus a Leone Diacono laudatus 5, 20. ad eius dicta alludit Leo Diaconus 402, 4.
- Hesychius emendatus 437, 1.
- Hexacionites. *Vide* Nicephorus Hexacionites.
- Hiberna Graecorum in Creta ante Chandacem civitatem 16, 23. Nicephori Phocae in Cappadocia 54, 4. 55, 3.

Hierax, secundum auctorem Tacticorum Nicephori nomen. Cydni amnis 242, 17.

Hierosolymae muris *ἑκατὸν ὅψεος* tributum 436, 25. iidem altitudine incredibili 56, 12.

Himera capta a Romanis, duce Manuele patricio 66, 8.

[Himza expugnata 390, 9.]

Hippiatricorum locus illustratus 406, 36.

Ἰστορομανύστρις quo modo vertendum apud Theophylactum Simocattam 511, 11. *Vide quoque infra sub littera I.*

de Historiae utilitate loci communes scriptorum Byzantinorum 3, 1. 897, 1. historia inedita de regno Ioannis Tzimisceae 426, 35. historia item inedita de rebus tempore Nicephori I. Imp. cognomine Logothetae gestis 464, 38. historia Chersonesi Tauricae per saec. XI. parum cognita 504, 43. ad historiam Byzantinam illustrandam egregie idoneae Sanctorum Vitae 507, 9.

Homerum imitatur Leo Diaconus XVI, 16. 60, 12. 62, 15. 88, 15. 90, 21. 95 17. 97, 11. 108, 5. 161, 1. 428, 12. 436, 19. 452, 45. 492, 26.

Honorata, suburbium Constantino-
polis 65, 7.

in ecclesia S. Georgii Horiati olim depositus Codex Regius 444, 12.

Hudsonus minus recte vertit locum Iosephi 439, 22.

Huetii error in vertendo Origene 401, 17.

Humi cubat Basilius patriarcha 164, 1.

Hunni (vel certe gens sic a Graecis vocata) saec. X. Istrum transiciens 18, 23. a Leone Phoca caesi 19, 10. Hunnorum et Bulgarorum multitudo in exercitu Russico 108, 19.

[Hydruntina ecclesia in archiepiscopatum dilatata 370, 8.]

S. Iacobus Persas Nisibim adorientes repellit 162, 6.

Iaculatores in exercitu Romano 245, 2. Russi quoque in praelio utuntur iaculis 152, 17.

Imor post Sphendosthlam primus auctoritate in exercitu Russico 149, 2. ab Anema interfectus *ibid.* 10.

Ἰσὰ νόσος quid 178, 2. interdum non morbus comitialis, sed lepra 458, 29. *Ἰσὸς* passim idem quod *magnus* *ibid.* 38.

Ignatius Charzanas monachus, monasterio S. Pauli in monte Latro infestus 413, 35. iter faciens obtruncatur 414, 8.

Iguiferas triremes ad Cretae insulas custodiam relinquit Nicephorus Phocas 28, 10. aliasque contra Russos instrui iubet Ioannes Tzimisceae Imp. 126, 23. easque in portu Cplitano lustrat 129, 10. iguiferarum triremium statio Cpli ubi 47, 7. earum in conspectum Dorystoli adventus 144, 1. ibi quantam formidinem (secundum Leonem Diaconum) Russis incusserint 156, 1. utramque Istrum ripam custodiunt 151, 9. iguiferas triremes adversus Bardam Phocam rebellem instruit Basilius II. Imp. 174, 14. *Vide quoque* *Ἐκπλοὶ νῆες*.

Ignis Graecus vel lapides in cinerem potest redigere 156, 2. eo igni Romani classem Ingoris combusserunt 144, 7. igni crematur a praetore mulier cum filiola, ob Nicephorum Imp. lapidibus appetitum 65, 7.

sub dispositione praefectorum per Illyricum viis spectabiles scrimii Dacici 508, 8.

Imber ingens Cpli 69, 5. imber turbidus favilla mixtus 69, 23. imber ad Dorystolum Russorum pagnantium oculos infestat 153, 21.

Immortalium cohors circa Ioannem Tzimisceae Imp. 107, 11. eumque in itinere antecedit 132, 17. sinistrum cornu Russorum fundunt in praelio ad Praesthlam 133, 22.

Impedimentorum hostilium aggressio semper Graecis bene cessit 208, 14. *Vide quoque* *Τοῦλδov*.

Imperator renanciatus Nicephorus Phocas ab exercitu 40, 20. [380, 10.] Ioannes Tzimisceae a Basilio Notho 94, 3. [383, 16.] Bardas Phocas item ab exercitu, contra Ioannem Tzimisceae 113, 19. Im-

peratorem Romanorum sese renunciarī iubet Simeon Bulgarorum rex 123, 8. Imperatores in Libro de re militari numero plurali appellati 256, 9. Imperatorum in Antonium patriarcham munificentia 164, 10. insignia imperatoria auro fulgentia 134, 15.

Imperfectum fort. a Leone pro aoristo positum 47, 6.

Improvisi impetus in bello quantum valeant 21, 19.

Impunitatem promittunt Bardae Phocae rebelli Ioannes Tzimisce Imp. 115, 18. et Bardas Sclerus dux 118, 18. eamque Bardas Phocas cum caritatibus suis obtinet 125, 21. *Incubat* numini Mauricius Imp. 473, 88.

in India terminos ditionis constituisent Graeci, si diutius vixisset Nicephorus Phocas 81, 9. per Indianam fluere Phisonem amnem perhibent nonnulli 180, 3.

Indicia coniurationis adversus Nicephorum Phocam 86, 3.

Infinitivus futuri pro infinitivo praesentis vel aoristi 4, 21. 38, 7. 40, 7. 88, 13.

Ἰνδίκτος aequae frequenter dici atque *Ἰνδικτιών* 402, 13. siglum *ινδ.* perperam legerunt pro *ἰόνων* *ibid.* 37. Indoles Ioannis Tzimisce Imp. 97, 17. Inediae calamitates 60, 12.

INEDITI SCRIPTORES quibus ad illustrandam Leonis Diaconi Historiam usi sumus, quosque vel integros vel per fragmenta in notas retulimus:

Basilus Caesareensis, iunior, auctor scholiorum in S. Gregorium Nazianzenum, laudatus 458, 13.

elegi de terrae motu, Chandace in Creta facto.

Vide supra Candia.

fragmenta autographa epistolae aut commentarii, in Cod. saec. x. reperta, de rebus in Chersoneso Taurica gestis 496, 25. 500, 35.

Chronicon ineditum de rebus Byzant. 441, 35.

vita Dorothae abbatis et Donithae, eius discipuli 469, 18.

vita S. Evaresti, ubi complura de oppidis Thraciae circa Haemum montem 475, 39.

Epitaphium Nicephori Phocae Imp. auctore Ioanne Melitenensi, ex parte inedita Chronici Scylitzae 453, 16.

fragmentum ex historia inedita de Vita et gestis Ioannis Tzimisce Imp. 426, 35.

Iulius Pollux: num ei recte tribuatur Chronicon a Bianconio editum 415, 1. de hoc Chronico iudicium *ibid.* 4. sub quo Imp. in lucem prodierit 426, 25. eius historia historiam Leonis Diaconi passim illustrat XXII, 29. eius fragmentum de expugnatione Candiae, Nicephorice Phocae triumpho subsecuto 420, 32. aliud, quemadmodum Nicephorus Phocas a ducibus renunciatus sit Imperator 431, 31. alia eius fragmenta 414, 40. 418, 8. 423, 25. 425, 36. 427, 24. Iulius Pollux Iosephi cubicularii iustitiam celebrat 425, 44.

Michaelis Pselli libellus De opinionibus Graecorum circa daemones 464, 17.

fragmentum historiae ineditae de Nicephoro I. Logotheta Imp. 464, 40.

tractatus ms. Bibliothecae Regiae *Περί Νικηφόρου τοῦ ἀναιρέτος* 446, 29. is autem est Nicephorus Phocas Imp.

fragmenta ex Vita S. Nicephori, episcopi Mileti, ab aequali scripta 442, 12. 455, 43. 459, 12. 467, 22. auctor huius Vitae Siculus fuit 443, 10.

Vita S. Pauli Latrensis 413, 20.

fragmentum de conversione Scythae, circa initia saec. x. in Graecia servientis 484, 35.

fragmentum tractatus de causis terrae motuum 444, 38.

Vita S. Thaddaei 446, 14.

Theophylacti, Bulgarorum archiepiscopi, Commentarius in Psalmos 489, 23.

Finis fragmentorum adhuc ineditorum.

apud Inferos, secundum Russorum opinionem, occisi in bello interfectores serviunt 152, 3.

Ingoris, patris Sphendosthlabi, infelix expeditio adversus Cplim 106, 5. eius classis a Romanis in Ponto combusta 144, 6. eius interitus luctuosus 106, 9.

INA. [h. e. *inlustris*] et IND. [h. e. *indictio*] confusa 402, 37.

Inscriptiones saec. priorum post Chr. nat. in quibus *διαφέρεσι* significat *propriam* est 495, 40.

Inscriptio a Montefalconio in Palaeographia Graeca relata tentatur 402, 15.

Insignia regia Bulgarorum 158, 25. insignia imperatorum Romanorum, auro fulgentia 134, 14.

Interpretes saepe non animadvertunt, quae Latine redderent, esse loca S. Scripturae 492, 6. eorum errores in vertenda voce *ὁ λόγος*, religio Christiana 463, 37.

Invectiva Bardae Phocae rebellis in Ioannem Tzimisceum Imp. 116, 8.

Ioannes Cantacuzenus emendatus 490, 40. eius tempore tympanis utebantur Turcae 476, 4. *Vide quoque* Cantacuzenus.

Ioannes Tzimisceus clarissima ortus prosapia 99, 15. Nicephorum Phocam genere attingit 84, 17. cuius erat ex matre consobrinus 38, 21. Ioannes Tzimisceus statura brevis 59, 11. 92, 4. a pueritia in praeliis versatus 131, 22. ardens animo 59, 9. et ad res immanes tentandas audacissimus 85, 9. idem Iosephi Bringae epistolam, contra Nicephorum Phocam scriptam, huic communicat 24, 14. et adest Nicephoro cum Imperator renunciaretur 40, 10. 431, 30. a Nicephoro Phoca Imp. Domesticus Orientis ac Magister creatur 44, 9. 49, 6. in praelio ad Tarsum sinistram cornu ducit 59, 7. pro eo exule deprecatur apud Nicephorum Phocam Theophano Augusta 84, 4. Ioannes Tzimisceus sporta resti alligata in palatium attrahitur 87, 11. [occidit Nicephorum 383, 9. 383, 22.] eius in Nicephorum per-

cuntem scelestae acta 88, 21. Ioannes Tzimisceus rerum potitur 90, 15. [883, 16.] Imperator Romanorum renunciatur 94, 1. eius edictum de reprimenda plebe *ibid.* 16. Leonem Caropalem Nicephorumque eius filium Methynnem relegat 96, 5. vectigalium immunitatem dat Armeniorum themati 100, 7. Theophanonem Augustam in Proten insulam relegat 99, 5. coronatur *ibid.* 10. Basilium patriarcham creat 102, 16. ad Sphendosthlabum legationem de pace destinat 103, 11. eius responsum ad renunciata a Sphendosthlabo 105, 17. Bardam Sclerum magistrum cum exercitu ad fines Bulgariae mittit 107, 13. mandata dat copiis Asiaticis, belli Russici causa in Europam translatis 111, 9. Leonis Phocae conspirationem restinguit 114, 17. eius ad Bardam Phocam rebellem epistola 115, 1. invectiva Bardae Phocae in Ioannem Imp. 119, 7. qui tamen Bardae Phocae impunitatem dat 125, 22. Ioannes Tzimisceus Imp. expeditionem contra Russos instruit 126, 20. Theodoram, Constantini Porphyrogenneti filiam, in matrimonium ducit 127, 4. decesserat enim eius uxor Maria antequam imperio potiretur 84, 18. 107, 14. fueratque haec Maria ob pulchritudinem celebris 117, 3. Ioannes Imp. in portu Cplitano classem lustrat 129, 10. Adrianopolim cum copiis venit 130, 8. quo anno 472, 40. eius ad duces oratio adhortatoria, de occasionibus in bello confestim amplectendis 131, 19. Ioannes Imp. Praesthlabam vi expugnat 134, 24. Borim, captum, principem Bulgarorum appellat 136, 19. Praesthlaba Dorystolum cum exercitu movet 138, 19. castra ad Dorystolum communiat 143, 8. post primum praelium ad Dorystolum exercitum victorem remunerat 141, 18. ad Dorystolum aciem Romanam inclinatam restituit 153, 12. colloquium habet cum Sphendosthlabo 156, 15. de Russis triumphum agit Cplii 158, 3. nemine resistente Syriam percurrit 161, 15. [388,

3.] quo anno 488, 89. expeditionem adversus Ecbatana meditatur 162, 13. eius expeditio altera in Syriam 165, 17. [384, 2.] unde imaginem Servatoris Beryti inventam Cplim mittit 166, 20. eius litterae laureatae de eadem expeditione ad Achod Schabin, Armeniae regem 491, 24. Ioannes Tzimisce Imp. de significatione cometae astrologos consulit 168, 23. ei venenum praebet 177, 9. [384, 26.] Ioannes Tzimisce Imp. moritur 178, 12. [384, 28.] eius aetas cum obiret 178, 20. quamdiu imperaverit 512, 26. [384, 28.] eius species ac forma 96, 16. mores 178, 21. laudes 37, 12. [384, 30.] virtutes et vitia 97, 17. Ioannes Imp. bona, quae privatus habuerat, distribuerat pauperibus 99, 13. erat pacis amans 156, 7. in praeliis auxilium S. Theodori invocare solebat 154, 7. unde Tzimisce cognominatus sit 92, 2. quanam sit de etymologia nominis Tzimisce sententia viri Armeniace docti Cirbied 454, 11. post Ioannis Tzimisce Imp. mortem rebelliones calamitosae multae 169, 9.

Ioannes Alacas a Barda Sclero speculatum contra Russos missus 109, 2. quot modis scribatur eius nomen 466, 7.

Ioannes a S. Andrea. *Vide paulo post* Ioannes a Sancto Andrea.

ante S. Ioannis Baptistae imaginem quieti se tradit Nicephorus Aug. 86, 23. Sancti Ioannis Baptistae capilli in castro Mempetze reperti 166, 2.

S. Ioannes Chrysostomus studiosus Homeri imitator 410, 21. frequenter vocem γεγενημένος 62, 1. in eius versione lapsus Erasmus Rotterodamus 467, 33.

Ioanni Cinnamo fortasse innotuerunt Leonis scripta 484, 15.

S. Ioannes Climacus illustratus 459, 1.

Ioannes Curcuas magister imperite res administrat 126, 16. in praelio a Russis interficitur 148, 15.

S. Ioannis Damasceni opinio de aquis natura calidis 445, 5.

Ioannes, Melitenae metropolita, au-
Leo Diaconus.

ctor epitaphii in Nicephorum Phocam 453, 16. quando vixerit 454, 6.

[Ioannis Papae ad Nicephorum nuntii, ut amicitiam faceret cum Ottone 363, 15. in carcerem traduntur 364, 11.]

Ioannes Philoponus emendatus 483, 38.

Ioannes a Sancto Andrea lapsus in versione Liturgiae S. Marci 486, 37.

Ioannes Scylitza Leonem Diaconum exscribit XVII, 10. 428, 30. 453, 14. 455, 26. 457, 12. 459, 5. 461, 12. 466, 8. 81. 471, 32. 477, 40. 478, 3. 484, 25. emendatur 455, 19. passim ex aliis quoque fontibus hausit, non ex Leone Diacono solo 476, 18. eius Historia perquam utilis ad emendandum textum Leonis Diaconi XVIII, 5. Scylitzae Codex Sangermanensis optima notae 415, 21. 421, 8.

Ioanni, archiepiscopo Thessalonicae, vulgo tribuitur narratio De miraculis S. Demetrii 507, 1. is cur auctor illius esse non possit 510, 43.

Ioannopolim appellat Ioannes Tzimisce Imp. Praesthlabam a se instauratam 138, 18.

Flavius Iosephus emendatus 423, 2. Iosephus Bringas, cubicularius, spado, plurimum potest in aula 31, 19. inimicus Nicephoro Phocae *ibid.* 21. [XXX, 3. 12.] huic insidias struit 32, 16. [XXX, 15.] studiis Senatus in Nicephorum Phocam invitatus cedit 34, 14. eum poenitet, Nicephorum Phocam in Oriente copiis praefecisse 36, 14. contra, spadoni subesse duces Romani acerbè ferunt 40, 17. ita Iosephus Bringas Nicephorum Phocam insidiis petit 43, 10. Nicephori propinquos officiis exutos in exilium pellit 37, 20. scribit Ioanni Tzimisce, ut Nicephorum comprehendat 38, 12. in eum Nicephori Phocae pro concione in castris convicia 42, 10. ad eum Nicephori Phocae epistola 45, 3. sed nihilominus Nicephoro Cplim petenti resistit 45, 12. at eius auctoritas praecipue a Basilio notho

- frangitur 49, 8. ita a suis destitutus in ecclesiam S. Sophiae confugit 47, 14. eius iustitia in subditos a Iulio Polluce (ut vulgo nominatur) celebrata 425, 44. nec minus solertia et intelligentia 427, 34.
- Iotacismi. *Vide infra* Itacismi.
- *Ἰκκον et *Ἰκνον* ioculari errore confusa 154, 20. *Ἰκκων* et *Ἰκπίων* 214, 8. *Vide quoque supra* in Hipp.
- *Ἰκκασία νεανίσκη apud Nicephorum Phocam quid significet 478, 1.
- SSS. Irenae, Chionae et Agapes ecclesia suburbana ad Thessalonicam 508, 34.
- Irenae Augustae filius Constantinus V. vicit Bulgaros 104, 19.
- *Ἰθρυγής, indigena 14, 4. *Ἰθρυγής* καὶ *ἐπηλυδός* 437, 19.
- Isidori Pelusiotaе locus ab Andrea Schotto haudquaquam intellectus 467, 36.
- *Ἰσωνδής pro *Ἰσώνδης* 11, 8. forma dubia 407, 21.
- Ister amnis idem perhibetur esse ac Phison 130, 3. ad eum Bulgaros collocat Iustinianus II. Rhinotmetes 104, 8. ad Istrum appellant Russi, Bulgariam invasuri 78, 2. eo missa classis Romana a Ioanne Tzimisce Imp. 129, 19. quae per Istrum evecta apparet ad Dorystolum 144, 2. cuius alterum latus Istro alluitur *ibid.* 10. in eodem anni lactentes pueros et gallos gallinaceos suffocant Russi 149, 22. ad Istri ripam colloquium inter Sphendosthlabum et Ioannem Tzimiscem Imp. 156, 16. de rebus trans Istrum, septentrionem versus, gestis 500, 35. ad septentrionem Istri dominans rex magno valebat exercitu saec. X. aut XI. 503, 33.
- **Ἰστορυγία βασιλική* 146, 24.
- Itacismi in Codice unde Leo est editus XVIII, 30. velut *αἰωρούμενος* et *ἑωρούμενος* permutata 497, 9. *ἀνεξέληπτον* et *ἀνεξέλειπτον* 55, 8. *ἔθῃ* perperam scriptum pro *ἔθει* 30, 8. *δωήσιν* (sic) pro *δρωάσιν* 73, 11. *εἴτε* pro *ἦ, τε* 79, 20. *ἐκθυσίζεται* pro *ἐκθυσίζετε* 34, 5. *ἐκλήσσης* pro *ἐκκλησίου* 147, 8.
- ἐξόμενος* pro *αἰρόμενος* 126, 2. *ἔσται* pro *ἐς τε* 137, 14. *ἤδη* pro *ἡδὲ* 156, 8. *ἡστέῃ* pro *εἰς τὴν* XVIII, 34. 155, 26. *ἐσήμενος* pro *εὐέλκτως* 79, 12. *ἡττορησὶν* pro *ἑταιροῖσιν* 24, 19. *ἦτο* pro *ἦτο* 76, 9. *ἰτέτις* pro *εἰ καὶ τις* 79, 4. *ἰσομύλιαν* pro *εἰς ὁμίλιαν* 156, 14. *καθίστασθαι* scriptum pro *καθῆστο* 146, 22. *καθημένη* pro *καθήμενή* 96, 19. καὶ *χρημένοι* pro *πεχρημένοι* 43, 6. *κατηγωνίζεσθαι* pro *κατηγωνίζεσθαι* *ibid.* 7. *κοιτῇ* pro *κοιτῇ* 145, 3. *κοιμνέσθαι* pro *κοιμνέσθαι* *τε* 28, 3. *λεπτής* pro *λεπτής* 80, 8. *σοι* perperam scriptum pro *σοὺ* 58, 2. *σφαγγώδης* pro *σφαγγώδης* 62, 16. *τῆς* pro *εἰς* 154, 2. *παρῶν* pro *παρῶν* 60, 18. *ἐστὶς* pro *ἐστὶς* 144, 13. *φαιρομένων* pro *φαιρομένων* 80, 14.
- Iudaeorum dementia in occidendo Servatore 72, 4. Iudaei alicuius scelus in Servatoris imaginem Berytensem 167, 7. in Iudaea Hierosolymae muri, ultra fidem alti 56, 11.
- Iulii mensis initio Nicephorus Phocas Imperator renunciat 40, 14.
- Iulius Pollux. *Vide Inedita.*
- Iureiurando se obstringit Nicephorus Phocas Domesticus, se nihil novi moliturum 34, 15. quod iusiurandum, Polyucto datum, parvi posthac aestimat 41, 14.
- sub Iustiniano Magno terrae motus 511, 23. Iustiniani Codicis locus emendatus 468, 45.
- Iustinianus II. Rhinotmetes Imp. Chersonem relegatus 104, 2.
- S. Iustinus Martyr illustratus 463, 22. a Ioanne Langio perperam versus 437, 42.
- Κ et β confusa 107, 2.
- Καησούν* locus ad Taurum montem 215, 19.
- Καθαίσεις* et *καθαίσεις*, quid proprie denotet apud scriptores ecclesiasticos 451, 31. *καθαίσεις* in poliorcetica veterum significare *radus*, partes murorum *decussus* 452, 15.
- Καθαίσεις*, sc. *γράφματα*, quid

451, 40. errores quorundam in hac voce *ibid.* 41.

* *Καθαίρετικώς* 452, 5.

Καθίσταω similesque formae potius adhibentur a Graecis medii aevi quam *καθίστημι* 514, 4.

* *Καθυπομένω* 420, 11.

Καί et *γὰρ* a librariis confusa 208, 4. *καί* et *κατά* 505, 15. *καί* (ut credendum est) et *σύν* 244, 19. *καί* τὰ et *κατά* 413, 44. *καί* τὰν τὸν perperam scriptum pro *κατ' αὐτῶν* 206, 22. *καί* ὡς et ὡς *καί* permutata 11, 2.

Κακοποιεῖν fortasse mutandum in *κακοποιεῖν* 189, 8.

κατὰ καιρὸν, 1.) opportune, 2.) singulis temporibus 490, 25. errores interpretum in vertenda hac locutione 491, 2.

Κακά et *κατά* confusa 505, 44.

Κακοπραγία apud Graecos triplici significatione, quarum unam duntaxat Lexicographi exposuerunt 493, 9. num speciatim denotet peccatum interius *ibid.* 41.

Καλοῖσπαράτος 195, 3.

τὰ *Καλούδια* locus ad Taurum montem 250, 20.

Καμινία αἰθάλη, κόνις, τέφρα 445, 39.

Καμινوبύλια quid 188, 5.

Κανίσκια, dona 196, 14. Conf. Ducang. Glossar. I. 575. A.

Nicolaus Karamsin, ut poeta summus, ita historiae scriptor egregius XXVI, 2.

Καρετικός, 1.) abstinens, 2.) patiens, 3.) intrepidus, animosus 421, 44. 422, 9. 15. inde deductae voces in Lexicis omissae **καρετότης* et **καρετόφυγος* 422, 21. De eodem vocabulo ita habet Glossarium ms.: *Ὁὗ ὁ μηδὲν ἔχων, εἶτα βυλόμενος πτάσθαι, καρετικός, μὴ δυνάμενος· ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν, μὴ βυλόμενος δέ.*

† *Καρετόφυγία* 422, 25.

Κατὰ praepositio confusa cum *καί* 505, 15. cum *κακά* *ibid.* 44. cum *κάτω* 506, 1. cum *μετὰ* *ibid.* 5. *κατὰ* et *καί* τὰ permutata 413, 44. praepositioni *κατὰ* subiectae voces saepe depravatae 462, 13. *κατὰ* perperam coaluit cum voce sequente 506, 27. perperam divulsa a

voce sequente *ibid.* 32. post *κατὰ* genitivus et accusativus confusi 462, 24. *κατ' αὐτῶν* legendum, pro *καί τὰ αὐτῶν* 206, 22. *κατὰ* pronomini personali iuncta vim possessivi assumit 462, 29. ita οἱ *καθ' ἡμᾶς*, nostri, hoc est Christiani 463, 17. ὁ *καθ' ἡμᾶς λόγος* apud scriptores ecclesiasticos religio Christiana *ibid.* 31. τὸ *κατὰ τοὺς κληροδόμους* quid significet *ibid.* 6. *κατὰ καιρὸν* significatione duplici 490, 25. errores interpretum in hac voce 491, 2.

Καταγωνίζεσθαι, quo casu construat a Leone Diacono 104, 14.

* *Καταθινόμεμαι* pro *καταθινάομαι* 12, 13.

* *Κατασχυνθήδοντες* vox nihili 503, 17.

Κατακλυσμός alterum se videre crediderunt Cplitani, imbre ingenti defluente 69, 18.

Κατάκοποι ὄντες fortasse legendum pro *κατακοπιῶντες* 192, 16. 514, 28.

Καταλαμβάνω, advenio 251, 16.

Κατὰλλήλους scribendum in loco S. Athanasii, non *κατ' ἀλλήλους* 506, 32.

Καταμαρμάρωνοι fort. *καταμαρμάρωνοι* 56, 20.

* *Κατασπαθίζω*, gladio concido 137, 9. eius verbi auctoritates 480, 11.

Καταστέλλιον perperam scriptum pro *καστέλλιον* 79, 8.

Καταστρεφίζω et *καταστρεφίζω* distinguenda 478, 17.

Καταστρεφόμενοι apud Leonem Diaconum minus bene pro *καταστρεφάμενοι* 61, 19.

* *Κατόσφαλμα* vox nihili, pro qua scribendum *κατὰ σφάλμα* 506, 30.

Κατηρικωμένα Palladio restitutum 433, 11.

* *Κατοχρῶω*, communico: auctoritates huius verbi 440, 15.

Κατρώω, machinor, struo, frequens apud Patres saeculi Theodosiani 406, 4.

Κάτω et *κατὰ* confusa 506, 1.

οἱ *Καίμνοι*, vita functi 119, 15.

Κέριτα, circae, circitationes XXI, 5. (vid. Ducang. Glossar. Graec. I. 639. B.).

Κλεισούραι quid 474, 10. unde di-

- ctae 180, 16. *κλεισοῦραι* Orientis 186, 13.
- Κλειστάς* videtur legisse Combefis. pro *κλεινός* 443, 18.
- Kobad, rex Persarum. *Vide* Cabades.
- Κοκκηβαφής* pro *κοκκοβαφής* 83, 11.
- Κομίντων* Russi, secundum Leonem Diaconum, *concilium* sua lingua vocant 150, 22.
- Κόντοις* praelongis Romani utebantur in praelio 143, 20.
- Κορύνη* ferrea in praeliis adhibita 145, 2.
- Κούρσος*, *impressio subitaria*, male verum ab interprete Achmetis 514, 37.
- Κουφός* et *κωφός* confusa 436, 18.
- Κράνιον*. Sic accentus huius vocis insolenter positus in Cod. Leonis 46, 17.
- Κρατήρ*, circulus a fornice ecclesiae dependens, multis cereis vel lychnis instructus, *pharus*, *corona*, *rota* (sic enim passim vocatur a medii aevi scriptoribus), *ein Kronleuchter* 508, 2.
- Κρημνοίς τε* male scriptum sic: *κρημνισθῆαι* 28, 5.
- Κρός*. Sic Romani, secundum Leonem, *την ἐλέπαλιν* vocant 25, 13.
- Philippus Krug, Academiae Imperial. Petropolitanae socius etc., acris limatissimique iudicii in conciliandis scriptoribus Byzantinis 420, 23. eius merita in editionem Leonis XII, 30. in chronologiam Byzantinam 403, 39. 425, 1. in historiam Russicam XII, 31. magnas utilitates praebuit editori in constituendo atque illustrando textu Leonis Diaconi XXVI, 4. 452, 21. eius perfecta rerum Slavicarum cognitio XXVI, 7.
- Kusterus emendatus in interpretatione Suidae 416, 17. 491, 2.
- Κύδρον* perperam scriptum pro *Κύδρον* 51, 20.
- Κυρία* s. *κυρία*, *potestas*, *dominatio* 443, 14. vocis *τὸ κύριον* vis minus nota *ibid.* 32.
- Κυριακός* quid significet apud Patres 449, 9.
- Κυριότης* sensu theologico quid 449, 16.
- Κύρις* pro *κύριος* 185, 13.
- Κωφός* et *κουφός* confusa 436, 18.
- Α* et *ε* perperam confusa 84, 19.
- Philippi Labbe error in edit. Michaëlis Glycae 402, 38.
- Lalaco. *Vide* Theodorus Lalaco.
- Λαυβάνος* quo sensu usurpetur a scholiastis Graecis 398, 33. *λαβεν* et *εβαλεν* confusa 95, 17. *λάβης* et *λάβη* scribendum, non *λούβης* et *λούβης*, in editione Hemsterhus. Pluti Aristoph. *vide, supra* 599. *ληφθέντες* et *λειφθέντες* inter se permutata 436, 9.
- Lambecius male reddit vocem *παράδρομη* 513, 13. quaedam ex Tactis Nicephori mendose exscripsit 185, 4.
- Lancea Iudaeus latus Servatoris in pictura percutit 167, 14. lanceis praelongis Romani utebantur in praelio 143, 20.
- [Laudolphus Beneventanorum et Capuanorum princeps Italicum regnum sibi subiugavit 346, 18.]
- Ioannis Langii errores in versione S. Iustini martyris 437, 44. 447, 37. 463, 21.
- Laonicus Chalcondylas scriptor sententiosus 450, 5.
- in Laparae agro praefians Petrus Phocas occiditur 169, 23.
- Lapidum iaculatores in exercitu Romano 190, 20.
- Largitiones in senatum ac procures a Ioanne Tzimisce Imp. auctae 100, 10. eiusdem Imp. morientis largitiones in pauperes et leprosos 178, 1.
- in montem Latrum secedit S. Nicephorus, Mileti episcopus 456, 39. monasterii S. Pauli in monte Latro abbas transmittit ad Nicephorum Phocam, in Creta insula hibernantem 413, 20. in Latro monte monasterium a monachis ob incursionem Mohametanorum relictum 408, 25. *Vide quoque* Paulus (S.) in monte Latro.
- S. Laurae monasterium in monte Atho, quando conditum 427, 1.
- Le Beau, scriptor quantumvis doctus, e versionibus Latinis scriptorum Byzantinorum potius quam ex oratione Graeca pendet 421, 12. 486,

43. emendatur 408, 18. eius error (ut videtur) in chronologia 466, 40.
- Lecapenus.** · *Vide* Romanus Lecapenus.
- non in Lecto se quieti dat Basilius patriarcha, sed humi 164, 1.
- Legatio Ioannis Tzimiscae ad Sphendosthlabum Russorum principem** 103, 13. hisque legatis responsum superbum dat Sphendosthlabus 105, 9.
- [**Leges Nicephori Phocae de monasteriis, hospitalibus et geroconiis de novo non exstruendis** 310, 1. 316, 11. de militibus, qui fundos suos vendunt 317, 17. de fundis Armenicis 318, 17. de milite homicida 310, 3. pauperes ius praerelationis non habere ad possessiones potentiorum 321, 2. potentiores cum solis potentioribus emtionem instituere debere 321, 10. villas non esse diruendas 322, 5. de iis, qui ante penuriae tempus emerunt 323, 8.]
- Λεωφάνης et Ληφάνης** inter se permutata 436, 9
- Leo VI.** Philosophus Imp. tabe consumtus 122, 23. eius Tactica laudantur 241, 12. Leone Philosopho et Alexandro Imp. Scythae a religione Christiana alieni 484, 35.
- Leo Balantes** primum ictum Nicephoro Imp. infert 87, 23. a Ioanne Tzimiscae ut Nicephori Phocae percussor designatur 99, 7.
- Leo Diaconus** historiae scriptor: quae constant de vita eius XIII, 26. quando natus *ibid.* 28. eius pater 5, 4. patria *ibid.* 5. commemoratur Cpli. litterarum perdiscendarum studio 65, 8. ibi defectionem solis maximam videt 72, 2. in Asia cernit gemellos monstrosos 165, 3. in exped. Basilii II. adversus Bulgaros summum adit vitae periculum 173, 2. cur ad historiam se contulerit 4, 5. quid sibi proposuerit in ea scribenda 5, 19. quo anno vulgaverit XIV, 21. quos scriptores consecutus sit imitando XVI, 14. Agathiam 397, 3. 19. 401, 43. 402, 1. 403, 83. 407, 14. 409, 44. 413, 8. 415, 26. 416, 86. 417, 7. 27. 418, 42. 419, 42. 425, 24. 428, 19. 429, 28. 433, 41. 434, 42. 436, 16. 437, 20. 21. 440, 15. 441, 3. 15. 443, 20. 34. 444, 24. 36. 450, 9. 19. 38. 451, 9. 455, 24. 466, 15. 469, 41. 470, 11. 473, 23. 44. 475, 18. 476, 7. 13. 482, 3. 24. 27. 483, 30. 485, 11. 486, 8. 488, 37. 492, 35. 494, 19. 27. 496, 18. Herodotum 402, 4. Homerum XVI, 16. 60, 12. 62, 15. 83, 15. 90, 21. 95, 17. 97, 11. 108, 5. 161, 8. 428, 12. 436, 19. 452, 45. 492, 26. Sanct. Nilum 406, 25. fort. Priscum Sophistam 488, 26. Procopium 401, 45. alladit ad locum 8. Pauli, sive potius ad locum Epimenidis 408, 39. ipse vicissim exscribitur a Georgio Cedreno 485, 37. Ioanne Scylitza XVI, 10. 428, 30. 453, 14. 455, 26. 457, 12. 459, 5. 461, 12. 466, 8. 31. 471, 32. 477, 40. 478, 3. 484, 25. Michael Glyca 428, 32. a Zonara 425, 21. 433, 19. 466, 6. fortasse ab Ioanne Cinnamo 484, 15. Leonis Diaconi editio a Combefisio instituta XIV, 22. eius liber sextus seorsum a me editus XV, 23. Leonis Diaconi historia ex historiis Iulii Pollucii et Simeonis Logothetae passim lucem accipit XXII, 27. quae Leoni vitio dari possint XIV, 14. anacolutha in oratione eius 154, 20. silet de obsidione Amidae, a Temelico a. 972. suscepta 488, 40. mire cum dative construit verbum ἀνεδόμας 489, 31. vocem φιλόφρωνος adhibet sensu peculiari 485, 25. ignorantia linguae Graecae φῶς notione patris adhibet 470, 3.
- Leo Melissenus** magister, Bardae Phocae rebellantis dux, Abydum obsidet 173, 18.
- Leo patricius** conspiracy Leonis Curopalatae restinguit 147, 7.
- Leo Pediasimus** cum Ioanne Tzimiscae conspirat contra Nicephorum Phocam Imp. 85, 20.
- Leo Phocas maior**, patruus magnus Bardae Phocae (vid. Ducang. Famil. Byzant. 149. B.), Domesticus scholarum, adversus Simeonem Bulgarorum regem mittitur 123, 11. cur res novas sit molitus 124,

12. a Romano Lecapeno oculis privatur 122, 16.
- Leo Phocas, Nicephori Phocae frater, Domesticus Occidentis 18, 10, contra Chambdanum missus *ibid.* 13. quo anno 415, 29. [377, 5.] eius ingenium ac virtus bellica 18, 14. eius oratio ad exercitum in expeditione contra Chambdanum 20, 13. qua milites a pugna in locis campestribus dehortatur 21, 12. Leo Phocas exercitui Chambdani insidias struit 22, 2. eumque, angustiarum transitu impeditum, adoritur *ibid.* 15. Leonis Phocae contra Chambdanum praelium ad Cylindrum 514, 26. de eodem fragmentum ma. 418, 9. Chambdanus fugatus 22, 21. [376, 33. 377, 9.] de qua victoria Leo Phocas Cpli triumphat 24, 3. Leo Phocas Hunnos qui Istrum traiecerant, de improvise adortos, concidit 19, 7. fratre Imp. renunciato, clam Cpli elabitur 45, 21. a fratre Magister et Europalata declaratur 49, 7. existit causa penuriae immanis Constantinopoli 64, 5. Leo Phocas post fratris necem sibi ipse deest 95, 5. a Ioanne Tzimiscae Methymnam relegatur 96, 5. rebellionis filii, Bardae Phocae, obscundat 118, 23. cum, conspirationis convictum, oculis orbari iubet Ioannes Tzimisces Imp. 114, 15. Leo Phocas iterum res novas molitur contra Ioannem Tzimisces Imp. 145, 13. Cplim intrat *ibid.* 20. excaecatur 147, 21.
- Λίοντα ῥύσαντι κοινάμνον*, proverbium 118, 8.
- Leontini capti a Romanis, duce Manuele patricio 66, 9.
- a Leontio Imp. Iustinianus II. Rhinotmetes Chersonem relegatur 104, 2.
- in Leprosos Ioannis Tzimiscae Imp. humanitas 99, 21. de lepra locus memorabilis anonymi in Vita S. Ioannis Chrysostomi 458, 30. *Vide quoque Amphim.*
- Michaëli Le Quien. post Combefalii mortem editio Leonis Psellique commissa XIV, 19.
- in Leabum insulam relegantur a Ioanne Tzimiscae Leo Phocas Curopalates et Nicephorus patricius, filius eius 96, 5. 114, 1. ibidem ambos oculis orbari iubet Ioannes Tzimisces 114, 15. inde evadit Leo Phocas 145, 10.
- Letronne (Ant. Ioann.) etc. praecleara eruditione atque doctrina praestans philologus XXV, 13.
- in Leuce insula templum Achillis 485, 9.
- Levenklavii error in vertenda voce *ταξειδιον* 441, 45.
- Levis armaturae milites in exercitu Nicephori Phocae 57, 4.
- Λευσιμους* Arabes Mopsuesteni 53, 4.
- vox *Λιβανησία* Cedreno restituta 446, 7.
- Libanus mons asper ac maximus 166, 14. transverso itinere a Nicephoro Phoca traiectus 71, 14. et a Ioanne Tzimiscae Imp. 166, 17.
- Liberorum Romani iunioris Imp. et Theophanonis susceptor e baptismo Nicephorus Phocas 50, 2. *Vide quoque* Basilii II. Balgactonius.
- Libri de obsidione toleranda 246, 2.
- Λίθων νεφάδες* eleganter dictum 410, 18.
- Limitaneorum provinciarum duces quo pacto gerere se debeant 186, 12. in limbo orientali imperii viae in barbariem agentes impeditae et difficiles 256, 20. limitanei homines acritas dicti 190, 23.
- Lineae integrae a describentibus omissae, ob verbum idem vel simile, in lineis superioribus itemque in inferioribus occurrens 492, 20.
- Litterae Nicephori Phocae ad Polyeuctum patriarcham, Iosephum cubicularium et senatum 45, 3. *Vide quoque* Epistola.
- T. Livii locus de Aemo monte 443, 86.
- Λοβίαι· οἱ λελοβημένοι* leprosi 99, 21.
- Locorum natura se tueretur Leo Phocas, cum Chambdano bellum gerens 20, 3. locis variis nomina ex punctionibus hominum indita 122, 19.
- Locis communis: liberos animos turpes solere voluptates commisceri 49, 19. armorum exitus non ex hominum voluntatibus, sed ex

- providentia pendere 235, 7. loci communes de Inconstantia fortunae 9, 9. 27, 13. 31, 16. 66, 10. 80, 7. 125, 5. de utilitate historiae 3, 1. 397, 1. imperatoris boni esse, adversariorum loca vexare, finibus suorum parcere 73, 18. inediae calamitas miserrima 60, 12. pacis comoda 156, 7. pactiones non ab iis violari qui primi ad arma eant, verum ab iis qui post fidem datam alteris insidientur 43, 9. *Vide quoque* Proverbia.
- ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος et ὁ λόγος simpliciter, apud scriptores ecclesiasticos, religio *Christiana* 463, 31. Longiadem regionem, a Romanis recuperatam, Basilii praeses invadit 176, 19.
- Loricæ Scytharum hamis consertae 108, 6. talique lorica ipse Sphenodochylabus tectus 153, 2.
- Λούβρις et λούβρις, voces nihili et corruptas ex λάβρις et λάβρη, Hemsterhusius vult in Glossarium Ducangii referri. *Vide* λαμβάνω.
- in Λογαγόν Graecum, dicto Imp. non obedientem, animadversum 58, 8.
- Ludis in theatro plebem munerat Ioannes Tzimiscus Imp. Cpli hibernans 127, 15.
- [Ludovicus, Francorum rex, regnum Italicum de manu Saracenorum liberavit 346, 14.]
- Luitprandus [quis fuerit XXXVII, 7.] Ottonis Magni ad Nicephorum legatus, quando Cplim venerit 444, 32. [343, 6. ibi turpiter susceptus 343, 6. in carcerem conlectus *ibid.* 8. ante Nicephorum deductus 344, 23. per quatuor menses Cpli retentus, contumeliose tractatus, revertitur 368, 20.] est dicax 450, 41. eius testimonium de expeditione Syriaca Nicephori Phocae Imp. 446, 2. [362, 12.] de defectuq. solis anni 968. 446, 40. [372, 13.]
- Lupus Protospata: eius locus tentatus 443, 12.
- Lycandus Tauri iugis a Cilicia determinatur 215, 17. Lycandi dux quid egerit, Alim Chamdani filio Romanos fines invadente 243, 6.
- ὧς τῇ Ἀνακτορῇ scribendum, pro ὧς τῇ αὐτῇ *ibid.* 15.
- M et β in Codd. saepissime confusa 485, 21. veluti in voce ἀβελήρια 13, 3.
- Macedoniae portio Bulgaria 103, 17. in Macedonia Bulgari a Iustiniano II. Rhinotm. collocati 104, 7. Macedonia a Simeone, Bulgarorum rege, vastata 123, 4. Macedonum cohors in custodia palatina Cpli 45, 17. in Macedonia hibernare iubet propter bellum Russicum copias Asiaticas Ioannes Tzimiscus Imp. 111, 9. Macedones contra Ioannem Tzimiscem Imp. concitare conatur Leo Phocas 114, 2. Macedoniam populantur Russi 126, 14. et Bulgari, Basilio II. imperante 171, 5.
- ad Maeotidem paludem an fugit Iustinianus II. Rhinotmetes 104, 4. ibi oppidulum Myrmecio, Achilles patria 150, 5.
- Magis artibus Cretenses infames 24, 21.
- Magistrorum dignitate ornatus Boris Bulgarorum rex 159, 2. inter magistros militat Bardas Sclerus 117, 5.
- Malalas. *Vide* Ioannes Malalas.
- [Malazcardae oppugnatio 388, 1.] Maleinus. *Vide* Michael Maleinus.
- Μάλλος perperam omissum 61, 10. Menasses. *Vide* Constantinus Menasses.
- Μανδάρον, mandatum, quod ad ducem transmittitur 223, 15. Confer Ducang. Glossar. I. 861. D.
- Mandya sive pallio Michaëlis Maleini monachi dormiens se tegit Nicephorus Phocas 83, 12.
- Manichaei creduntur Cretenses docuisse artes magicas 14, 23.
- Manuel Calecas emendatus 505, 80. in versione Manuelis Malaxi error Martini Crusii 457, 44.
- Manuel Phocas, patricius, vir callentis ingenii, a Nicephoro Phoca equestri militiae in expeditione Sicula praefectus 66, 2. primo bene re gesta, mox proelio victus perit 67, 11. [361, 30.]
8. Marci Liturgia Alexandrina illustrata 458, 5.

- Margaritis ornata inauris Sphendosthlabi 157, 6.
- S. Maria Virgo exercituum Romanorum auxiliatrix et patrona 205, 2. 224, 7. 256, 8. ad eius aedem in Blachernis pompam agit Ioannes Tzimisce Imp. 129, 7. S. Maria Virgo a moniali Cpli secundum quietem visa 154, 10. eius imaginem curru triumphali imponit Ioannes Tzimisce Imp. 158, 11. in S. Mariae Virginis ecclesia in palatio Ioannes Tzimisce Imp. deponit sandalia Servatoris in Syria reperta 166, 8. S. Mariam Virginem moriens invocat Ioannes Tzimisce Imp. 178, 8. *Vide quoque* Deipara.
- Maria, Ioannis Tzimisce uxor, forma atque castitate celebra 107, 14. 117, 3.
- Mariandynorum provincia, posthac thema Buccellariorum vocata 442, 17.
- Marianus patricius, Apambas cognominatus 429, 11. copiis Italicis praefectus 37, 1. pro Iosepho Bringa agit contra Nicephorum 45, 15. vase in caput coniecto moritur 46, 15.
- Marinerii error in interpretatione Theophylacti, Bulgariae archiepiscopi 495, 37. 41.
- vir illustr. Marino Marini, ab intimo cubiculo Summi Pontificis etc. etc. singulari in editionem Leonis officio XXIV, 3.
- Martyropolis. *Vide* Miepharcim.
- [Masisa expugnata a Nicephoro Phoca 386, 14.]
- Mathematici, quas terrae motuum causas esse dicant 68, 20.
- Ματρίκιον*, *matricula* 189, 5.
- S. Matronae ecclesiae suburbana ad Thessalonicam 508, 30.
- per Maurianam viam in agrum Adanensem irrupit Nicephorus Phocas maior 242, 3.
- Mauricius Imp. incubat numini, more antiquo 473, 38. ad eum legatos mittit Avarorum princeps 510, ult.
- Maurocastrum oppidum, versus quod iter fit Danaprim trahentibus 497, 21.
- Medicus ignis. *Vide* Ignis.
- Medimni bini frumenti, singulis in exercitu Russorum distributi 156, 10.
- *** *Μεγαλάνχημα*, *μεγαλάνχησις* *μεγαλάνχος* 465, 40.
- ἡ Μεγάλη πέμπτη* 134, 22.
- Μήκοθεν* 202, 10. utrum *μήκοθεν* an *μηκόθεν* scribendum 515, 30.
- Melitene non procul a Tauro monte sita 215, 19. eius episcopus Ioannes, auctor epitaphii in Nicephorum Phocam Imp. 453, 16. [383, 13.] quando vixerit 454, 6.
- Ἐπελλον* et *ἔμελλεν* confusa 15, 13. apud Hermogenem quid sit *προδιαλέσεις ἀδρόου πρὸς τὸ μέλλον* 483, 18.
- Mempetze olim Hierapolis dicta 446, 23. a Nicephoro Phoca capta 71, 9. et a Ioanne Tzimisce 165, 22.
- Mendicorum habitu exploratores a Barda Sclero in castra Bardae Phocae mittuntur 120, 2.
- in Menelaum Pandari perfidia, stella cadente praemonstrata 172, 10.
- interpretem Menologii Graeci error in voce *σκαθίζω* 480, 18.
- Mensuratores Saracenorum quomodo opprimendi 218, 3.
- Ἐπερον* et *ἔρον* confusa 8, 1.
- Mercaturae causa Russi Cplim commean 156, 4.
- Mercuriolus* quid 411, 43.
- Mesonyctes. *Vide* Theodosius Mesonyctes.
- Mesopotamia expeditio Ioannis Tzimisce, quo anno suscepta sit 489, 4. [388, 30.]
- Μίσσος* et *μίσσος* confusa 48, 13.
- Μετὰ* et *κατὰ* saepe permutata 506, 5.
- Μετακινήσαντος* corruptum in *μη κινήσαντος* 200, 6.
- Μεταλαμβάνω* quo sensu adhibeat a scholiastis Graecis 398, 32.
- Metalepsis in legenda Scriptura Sacra quid 461, 28.
- Μεταλλάττειν τὴν ζωὴν* active dici, et *μεταλλάττεσθαι τὸν βίον* per medium 403, 1. *μετελλάζοις*, *defuncti* ibid. 7.
- Μεταπέλεια*, *μεάνοια* et *ἐπιστοφή* fere synonyma apud scriptores ecclesiasticos 477, 20.
- Methymnam in Lesbo insula relegatur Leo Phocas Caropalates et Nicephorus patricius, filius eius

- 96, 5. inde evadit Leo Curopalates 145, 10.
- Meursius Tractatum de velitatione bellica perperam attribuit Nicephoro Phocae Imperatori XIX, 13.
- Michaël Burtza, a Petro patricio ad explorandum missus, Antiochiam invadit 81, 21. [390, 27.] cum Ioanne Tzimisce Nicephori Phocae Imp. caedem machinatur 85, 20.
- Michaël, cubuli praefectus, ob negligentiam causa existit caedis Nicephori Aug. 86, 7.
- in Michaële Duca vertendo lapsus Bullialdi 421, 27.
- Michaël Glycas emendatus 402, 39, 434, 11. 446, 27. 457, 10. exscribit Leonem Diaconum 428, 32.
- Michaël Malefius patricius, Nicephori Phocae Imp. patruus 83, 12. Cappadociae dux, copiis cum Leone Phoca coniunctis contra Chambdanum proficiscitur 418, 14. eius nomen quomodo Graeco scribatur 450, 35.
- Michaël patricius praepositus et protovestiarus Nicephori Phocae Imp. 444, 5.
- Michaëlis Pselli Annales, prelo parati XXVI, 27. continentur in Cod. Regio 1712. XVIII, 22. prope annorum centum memoriam complectuntur XXVI, 30. eos vulgare statuerat Combefisius XV, 22. Michaëlis Pselli libellus Graeco ineditus De opinionibus Graecorum circa daemones 464, 17.
- Michaël Rector, magister et logotheta cursus publici, collega Iosephi cubicularii in procuratione imperii 427, 35.
- Michaël Rhangabea, qui posthac imperavit, expeditioni Nicephori Imp. I. contra Bulgaros interest 464, 42.
- Miepharcim oppidum in deditiōnem accipit Ioannes Tzimisces Imp. 161, 21.
- Mileti episcopus S. Nicephorus ambigit cum procuratoribus fisci 455, 43. iter facit ad Ioannem Tzimisces Imp. 456, 25. *Vide quoque INEDITI SCRIPTORES.*
- Milites Romani a Nicephoro Imp. varie exercitati 50, 21. 53, 23. eorum amor in Nicephorum 44, 1. milites Romani in honore habendi 239, 10. qui contra interdum vapulabant ab exactoribus 239, 23. circiter Millia quinque Sclavinorum Thessalonicam aggrediuntur saec. vi. vergente 508, 24.
- Miraculum effectum in imagine Servatoris Beryti 166, 24.
- Misthea a Saracenis Ciliciensibus obsessa 241, 16. orthographia huius nominis 516, 3.
- a Moamethe creduntur Cretenses accepisse scientiam magicam 24, 21. gladium Moamethis, in arce Palaestinae captum, regi Afrorum dono mittit Nicephorus Phocas 76, 1.
- Moesiae mentionem quando facit Leo Diaconus, cur turbetur XIV, 14. Moesia sub Constantino Pogonato a Bulgaris occupata 103, 21. quam eis concedit Iustinianus II. Rhinotmetus 104, 2. in Moesiae angustiis Graeci saepe a Bulgaris ad internecionem trucidati 63, 2. Moesorum legati tributum exigunt a Nicephoro Phoca Imp. 61, 12. de Moesia vastata intelligit Le Beau proverbium *Μυσὼν ἰσία* 408, 34. *Vide quoque Bulgaria.*
- Monachus, ut aiunt, Nicephoro Phocae Imp. finem in palatio imminere praedixit 64, 14. alius monachus Niceph. Phoc. Imp., tradita epistola, de conspiratione monet 83, 1. monachus, super columnam in Eutropiano aetatem degens, undis mersus 176, 10.
- Monasteria τῶν Ἐκκλησίων et τοῦ Ἐργοῦ Χωραφίων a S. Nicephoro, Mileti episcopo, condita 456, 39. in monasterio Pelamydum se abscondit Leo Curopalates, res novas moliens 145, 21. eius monasterii nomen quomodo Graece scribatur 482, 19. in monasterium ad Scamandrum amandatur Basilus patriarcha 163, 18. monasterium Studii, unde Antonius patriarcha 164, 7.
- Μονήσκη. Vide Monialis.*
- Μονίκα* in classe Ioannis Tzimiscae 129, 17.

Monialis visio Cpli, tempore praelii ad Dorystolum 154, 10. (Vide quae ex hoc loco Leonis de eadem re hausit Zonaras Annal. II. 213. D.)

Μονόνομα quid 514, 35. praedatoria agmina sine peditatu 194, 12.

Monoxyla Russorum 482, 7.

Monstrosi gemini per Asiam visi 165, 3.

Monstra immania ac mira, quae temporibus Leonis obtigerunt 4, 9. Montacutius malus interpretes Epistolarum Photii 512, 9. rerum Byzantinorum atque sacrarum rudis *ibid.* 11. ab eo parum intellecti loci Eusebii 463, 44. lapsus fort. in loco S. Basilii 470, 34.

Montefalconii error in versione S. Athanasii 451, 26. 482, 33. Montefalconius emendatus in Bibliotheca Coisliniana 468, 86. 44. in versione Cosmae Indicopleustae 491, 6. eius errores in Commentario Eusebii in Psalmos 400, 5. 406, 43. in aliis locis Eusebii 398, 16. 463, 40. Montefalconius confundit *INA* [h. e. *industriis*] et *INA* [h. e. *ἐνδοτος*] 402, 14. in Palaeographia emendatur 444, 14. eius lapsus in versione Simeonis Metaphrastae 452, 2.

Comes de Montesquieu, Franciae par etc. XIII, 7. eius merita in editionem Leonis, *ibid.* 10.

Mopsuestia a Nicephoro Phoca obmissa 52, 10. [380, 17. iterum *ibid.* 25.] petita tormentis missilibus *ibid.* 11. [expugnata 381, 1.] de hoc oppido, tunc Mamistra appellato, multa habet Ducangius ad Ann. Comnen. 379. C.

Morellus (Fredericus) minus bene vertit locum Georgii Pisidae 438, 12.

Mors Bardae Caesaris, patris Nicephori 83, 16.

Magister ὁ *Μοσέλλης* praeceptor S. Nicephori, Mileti episcopi 459, 12.

Motus urbani adversus Nicephorum Phocam Imp. 64, 25.

Μονόλεκτης brevis corpore significabat apud Graecos medii aevi 92, 4. de huius nominis etymolo-

gia quatenam sit opinio Cirkiedi, viri Armeniace docti 454, 11.

Mulier ex plebe Cplitana lapides in Nicephorum Phocam Imp. coniecit 65, 3.

Munitiones Chandacis civitatis, ex aggere pilis caprinis et suillis concreto 11, 10. munitiones castrorum Romanorum ante Dorystolum 142, 4.

Murus Chandacis oppidi firmus atque altissimus 16, 6. qua latitudine 11, 14. ab ariete Romanorum disiecit 25, 23. et evertitur iussu Nicephori Phocae 27, 21. [300, 17.] murorum Cplitanorum specus, cuniculi, aqueductus 45, 23. muri Mopsuestiae a Romanis suffossi 52, 21. muri Terai duplices ac firmi 51, 16. moenia alta ac bona palatii Cplitani, a Nicephoro Phoca exstructa 64, 19. muri Antiochiae scalis appositis ascendi 82, 5.

Musica instrumenta, in exercitationibus decursibusque copiarum Romanarum adhibita 36, 5.

de Musonio locus S. Iustini Martyris illustratus 463, 23.

*** *Μυριάθρακος, μυριαχάλος, μυριομάχιστος, μυριοτακλάσιος, μυριοπαθής, μυριοκλασίον, μυριοπλάστος, μυριοκράσεως, μυριοστάτης, μυριοστόμος, μυριοτόπος*, vocabula undecim in Lexica nondum relata 436, 43.

Μυριάδες adiective adhibitum 56, 2. *μυριάδων* scribendum an *μυριάδων* 486, 23. *μυρία μυριάδες* perperam redditum *ibid.* 33.

† *Μυριότης* vocabulum hellenisticum 487, 43.

Myrmecione natum esse vult Achillem Arrianus, secundum Leonem Diaconum 150, 5.

Μυσὼν ἐστὶν εὐδέναι, proverbium 114, 25. 501, 1. a Le Beau non intellectum 408, 34. Vide quoque Moesia.

N et P confusa 68, 13.

Nabuchodonosor, rex Babylonis, statuum sibi ponit 80, 23.

Nagjans Chambdani dux 425, 9.

Ναγνα pro *νάμα* Hesychio restitutum 436, 39.

Ναγνάμ 33, 6. 80, 20. *ἄναγας*.

dubito, vercor 88, 14. 115, 5. 427, 14.
Nasrós adiectivi usus elegans 436, 29. τὸ νασρὸν ὕψος murorum Hierosolymae 56, 11.
Nasus amputatus centurioni Graeco, dicto Imp. non audienti 58, 8. naso duci, loco proverbii 40, 5.
Navium igniferarum in conspectum Dorystoli adventus 144, 1. naves frumentarias Cplim appellere prohibet Bardas Sclerus rebellis 170, 16. *Vide quoque* Galeae, et *Μορέσια* et *Πυρρόποις τριήσις*.
Navría, nausea ex navigatione 12, 18.
Nazaraei nomen Servatori a Iudaeis inditum 167, 14.
Neavínós quid significet apud Leonem 477, 43. inde *νεαίνόν, animose factum* 478, 4.
Nectarius patriarcha emendatus 506, 20.
Nemesis invida 90, 2. potentissimo cuique adversatur 65, 10.
Nestor Schloezeri emendatus 475, 25. 480, 4.
Neutrum in adiectivis et participiis pro masculino positum 432, 13.
Νέων et *νεῶν* confusa 44, 8. vocis *νεῶς* prosodia in genitivo 455, 35.
Νεωτερίων, res novae molior 115, 6.
Nicaeam capit Bardas Sclerus rebellis 170, 12.
Nicephorus I. Logotheta Imp. a Bulgariis interfectus 104, 16. de eodem, fragmentum ineditum 464, 40.
Nicephorus Phocas, cum esset privatus, familiaris S. Athanasii confessoris 426, 37.. ei a Theodoro, Coloniae episcopo, imperium praedicatur 101, 3. eius consobrinus Ioannes Tzimisceas 99, 17. Nicephorus Phocas Domesticus scholarum creatus 7, 10. 56, 1. eius innumerae de Saracenis victoriae 185, 13. a Romano iunior Imp. cum exercitu adversus Arabes Cretenses mittitur 7, 14. [265, 19.] scalis a. ponticulis, ad id allatis, milites exponens in Cretam praelians descendit 7, 20. [265, 13. quot naves Cretam adduxerit 533, 38.] Cretenses praelio vincit ante Chandacem oppidum 8, 8. castra pro oppido com-

munit *ibid.* 16. Nicephorum Pastilam exploratum mittit *ibid.* 22. cui abeunti praecepta salutaria dat 9, 5. ad exercitum orationem habet 12, 5. [266, 16. 280, 4.] ad XL. millia Arabum Cretensium montem insidentium concidit 14, 14. eius iussu capita hostium praecisa tormentis in Chandacem civitatem coniciuntur 15, 2. Chandacem vi oppugnat *ibid.* 17. repulsus, oppugnationem in obsidionem vertit 16, 14. hiemat pro oppido *ibid.* 23. [265, 7.] ad eum abbas monasterii S. Pauli Latrensis transmittit 413, 19. Nicephorus Phocas, copiis in agmen quadratum constitutis, Chandacem civitatem denno aderit 24, 18. a muliere Cretensi incantamentis et diceriis appetitur *ibid.* 19. Chandacem vi expugnat 27, 6. [300, 20. XXVII, 3.] quo anno 418, 33. [XXVII, 6.] eius humanitas in Chandacensibus 27, 2. in tumultu, Chandaci imminente, castellum iubet fieri 28, 2. in Cretam receptam colonias deducit Armeniacas et Graecas *ibid.* 9. Cplim redit *ibid.* 10. intempestive, iuxta Zonaram, a Romano II. Imp. revocatus 420, 19. post Cretam receptam c. libras auri mittit S. Athanasio Confessori, ad monasterium in monte Atho condendum 426, 40. triumphum agit de Creta capta 28, 13. [523, 6. XXX, ult.] de Candiae expugnatione Nicephorique triumpho subsecuto fragmentum ineditum Iulii Pollucis 420, 30. Nicephorus Phocas in Orientem mittitur contra Arabes 29, 6. [378, 14.] quo anno 421, 5. [378, 14.] ea expeditione Saracenorum castella plus lx. capit 80, 2. [378, 34.] sub oppido Alep Chambdanum fundit 423, 31. [379, 9. 385, 5.] Alepo potitur 424, 5. [279, 15.] hunciat morte Romani Imp. Cplim revertitur 32, 1. [380, 10.] de Saracenis victis triumphum agit 426, 3. [XXXI, 7.] in summo periculo versatur 32, 5. queritur apud Polyuctum patriarcham de Iosephi cubicularii insidiis *ibid.* 19. laudatur oratione Polyucti

patriarchae 34, 3. gratusque est apud exercitum 32, 7. 426, 7. scripto pollicetur, se nunquam seditionem adversus Imperatores moliturum 427, 31. a senatuque et patriarcha dux Asiae summo cum imperio pronuntiatur 34, 21. novam igitur expeditionem contra Saracenos suscipit 427, 27. et in Cappadocia agens 35, 4. contra Chambdanum et Tarsenses bellum molitur 36, 11. de novis insidiis Iosephi Bringae certior factus 39, 1. [XXXI, 15.] Caesaream versus iter ingreditur 40, 9. Imperator renunciatur *ibid.* 29. [318, 14. XXXI, 16.] quo anno et die 425, 16. [XXXI, 18.] de eadem re Iulii Pollucis narratio fusior 431, 33. Nicephori ad exercitum oratio 42, 1. eius propinqui a Iosepho Bringa in exilium missi 43, 10. Nicephorus Caesarea Cplim versus movet 44, 21. in palatium ad Hereum cum exercitu advenit 46, 1. Cplim per auream portam ingreditur 48, 3. de quo ingressu fragmentum luculentum in Constantini Porphyrogeneti Caerimoniae aulae Byzant. 433, 24. Nicephorus Phocas a Polyucto patriarcha coronatur 48, 9. [XXXI, 18.] in honorem Basilii notii dignitatem praesidii instituit 94, 2. eius protovestiarius Michael patricius 444, 5. Nicephorus Imp. ipsius fautores ad magnas dignitates evehit 49, 2. in matrimonium ducit Theophanem, Romani Iunioris Imp. viduam 49, 22. [382, 36.] cuius pulchritudine mirabiliter erat captus 85, 2. eique villas agrosque donat 50, 15. [incestum eius coniugium, secundum Luitprandum 361, 4. 865, 14.] decretum conficere cogit episcopos, ne quid rerum ecclesiasticarum sine eius nutu sibi permitterent 98, 24. ludos Cpli celebrat 50, 14. expeditionem suscipit contra Tarsenses 51, 9. cum exercitu, quadringentorum millium numero 56, 7. re infecta ab obsidione Tarsi recedit 52, 7. Adanum et Anabazam expugnat *ibid.* 9. item Mopsuestiam 53, 15. [381, 1.] in Cappa-

dociam hibernatum redit *ibid.* 22. dolet, se Tarsum prima aggressionem capere non potuisse 55, 4. eius expeditio altera in Tarsum 57, 3. ob clypei projectionem nasum militi iubet amputari 58, 8. agrum Tarsensem vastat *ibid.* 11. praelio vincit Tarsenses 59, 16. Tarsum inedia ad deditionem compellit 60, 8. [381, 4.] Cplim redux ludis equestribus muneribusque populum delectat 61, 9. eius invectiva in oratores Bulgarorum 62, 3. expeditio in Bulgariam *ibid.* 11. quo anno locanda 440, 30. Nicephorus Phocas Imp. Sphendosthlabo mercedem promittit pro invadenda Bulgaria 103, 13. appetens honorum ecclesiae 455, 42. tributa nunquam antehac excogitata comminiscitur 64, 10. in odium venit multitudini 63, 24. eius tranquillitas animi in motu plebis 65, 13. denuo adornat exercitum in Saracenos Syriam habitantes 68, 1. ea expeditio 70, 3. [357, 20. 387, 23.] quando suscepta 445, 44. [cur 359, 20.] Edeasa occupata, tegulam cum effigie Servatoris impressa inde Cplim deportat 71, 9. Arca castrum expugnat *ibid.* 17. eius oratio in castris ante Antiochiam 72, 23. prope Antiochiam castellum extruit 74, 15. Cpli ob captivos liberatos gratulationem numini facit 77, 1. oratores mittit ad Bulgaros 79, 14. Cplimque contra Russorum impetum communit 78, 19. corpus Bardae Caesaris patris, mortui, ipse prosequitur 84, 1. eius auxilium contra Russos implorant Bulgari 81, 12. Nicephori Phocae Imp. gloria 74, 1. virtus apud omnes populos formidolosa 76, 17. Nicephorus si diutius vixisset, in India Graeci terminos imperii constituissent 81, 7. Nicephorus Aug. Petrum patricium castris praeficit 107, 16. codicillis a monacho traditis de conspiratione monetur 33, 2. trucidatur 88, 21. [383, 9. 388, 22.] anni vitae et imperii eius 89, 13. sepultus in Apostolorum ecclesia 91, 10. de eo. victimae ritu iugulato, Bardae Phocae lamentatio 116, 8. eius epitaphium, auctore Io-

- anne, Melitenae metropolita 453, 16. in Nicephori percussores animadversio divina 91, 13. Nicephori Phocae Imp. species ac figura 48, 10. ingenium et indoles 10, 18. 36, 8. 89, 15. [344, 23. 360, 20.] virtus bellica 10, 21. 29, 13. 44, 3. [533, 41.] acumen in consiliis 32, 17. 79, 4. prudentia 48, 18. animi firmitudo 67, 22. Nicephorus Phocas Imp. lentus, neque subitae iracundiae obnoxius 61, 15. nunquam, ne in adolescentia quidem, comessans visus est 78, 13. cubabat in pelle pantherina 83, 10. mirifice colebat monachos 49, 14. eius severitas in disciplina militari 57, 8. ipse operum militarium particeps 74, 13. voce sola hostes in fugam convertere potuisset 453, 39. eius vitia 89, 24. [344, 23. 360, 20.] Nicephorus Phocas ipse quaedam scripserat de velitatione bellica 186, 2. mandavit auctori anonymo, ut librum Tacticorum componeret *ibid.* 3. ipsi perperam attribuit Meursius libellum De velitatione bellica XIX, 13. *Vide quoque* Tactica Nicephori Imp.
- Nicephorus Bardas patricius, Parsacutenus, una cum Barda Phocares novas molitur 112, 3.
- Nicephorus Blemmydes (ut vult Harlesius) auctor vitae *ms.* S. Pauli Latrensis 413, 23.
- Nicephorus Eroticus patricius, a Nicephoro Phoca Imp. orator ad Bulgaros missus 79, 15.
- Nicephori Gregorae libri aliquot adhuc inediti, prelo parati XXVI, 29.
- Nicephorus Hexacionites inter duces Nicephorum Phocam Imperatorem renunciantes 431, 36.
- S. Nicephorus, Mileti episcopus, discipulus magistri *ρωμ Μοσelloσ* 459, 12. Nicephoro Phocae Imp. aequalis 442, 6. semel atque iterum in aulam proficiscitur 456, 2. eius Vita inedita *ibid.* 4. ei venenum praebetur a Sachacio *ibid.* 20. secedit in montem Latrum *ibid.* 40. inter eius patronos munificos numerandus Ampelas, strenuus temporum illorum dux 467, 20. *Vide quoque supra* INEDITI SCRIPTORES.
- Nicephorus Phocas maior, Leonis Philosophi Imp. dux adversus Saracenos 242, 2. per viam, quae Carydii vocatur, in fines Romanos se recipit *ibid.* 25.
- Nicephorus Pastilas, a Nicephoro Phoca per Cretam insulam exploratum missus 9, 3. dux Thracensium *ibid.* 2. socordius rem gerit *ibid.* 17. ab Arabibus trucidatur 10, 7.
- Nicephorum Patricium, Leonis Phocae Curopalatae filium, a Ioanne Tzimisce Methymnam relegatum 96, 6. conspirationis convictum idem Tzimisce Imp. oculis orbati iubet 114, 15. sed Nicephorus una cum patre ex custodia Methymnensi elabatur 145, 10. unaque cum patre re vera excaecatur 147, 20. idem (ut videtur) fratri Bardae Phocae rebellantis dux, castra habet in conspectu Cplis 173, 23. captus custodiae mandatur 174, 2.
- Nicetae Choniatae dicendi genus nimis ornatum atque floridum XV, 10. eius lectio defensa contra Hieronymum Wolfium 511, 38. Nicetas Choniates parum intellectus ab Hieronymo Wolfio 421, 24.
- Nicetas Heracleae metropolita exscribit S. Basilium Nyssenum 417, 32.
- Nicetas Notarius in Euphrate perit 161, 14.
- Nicetas patricius spado, frater principis officii palatini (nempe Michaelis protovestiarii: conf. 444, 5.) 442, 30. a Nicephoro Phoca cum classe in Siciliam mittitur 65, 20. eum comitatur S. Nicephorus Mileti episcopus 442, 26. Nicetas patricius (ad Taurominium fortasse) a Saracenis fusus 443, 9. captus Afrorum regi transmittitur 67, 15. ab eodem Afrorum rege remittitur Nicephoro Phocae Imp. 76, 12. cum caeteris captivis Romanis Cplim revertitur *ibid.* 21. erat litteratus suaeque linguae gnarus homo 444, 19. eius manu exaratus Codex in Bibliotheca Regia 443, 40. Vide litteratorum in utraque lingua peritissimum C. A. F. Frémion, *Discours de S. Basile-le-Grand, traduit en français,*

- etc. *Paris*, 1819. in 8., pag. 158.
- A.
- Nicolaus, Adrianopolis archiepiscopus, Ioanni Tzimiscae Imp. morienti adest 178, 4.
- Nicolaus Patricius, a Ioanne Tzimiscae Imp. contra Arabes in Orientem missus 103, 9.
- Nicolaus Tornicius. *Vide* Tornicius.
- Nicomediae metropolita Stephanus astrologus 169, 6. videtur non diversus ab illo quem Le Quien (Or. Chr. I. 594. B.) a Basilio II. Imp. ad Sclerum rebellem legatum fuisse auctor est.
- S. Nili locus expressus a Leone Diacono 406, 26.
- S. Nili Iunioris Vita, vehementer utilis ad cognoscendum Apuliae saec. ix. statum 440, 17.
- Nisibis a Ioanne Tzimiscae Imp. occupata 162, 3. [383, 23. 387, 7. 388, 30.]
- Nix ingens in regionibus circa Dapnrim 498, 6. cubitorum quatuor altitudine *ibid.* 11.
- Nisídaes* cum de flumine orationis adhibitum, tum generatim de rebus ningoris ritu affatim accidentibus 410, 7.
- Nominativus mascul. et genitivus feminini in adiectivis confusi 168, 15. nominativi absoluti perperam positi XX, 24.
- Normanni versio Alexandri rhetoris emendata 506, 25.
- Notae meae ad Leonem Diaconum, quo consilio scriptae XXIV, 17.
- Notarii in exercitu Romano 161, 2.
- Numerus hostium, quo pacto cum aestimare possis 195, 6.
- Nuptiae Ioannis Tzimiscae Imp. cum Theodora, Constantini Porphyrogeneti Imp. filia 127, 4.
- Nuxínarxos*. *Vide* Praefectus vigillum.
- Nvñ* et *rovñ* confusa 44, 16.
- ‘O ἡ τὸ articulus. *Tñ* et *rovñ* confusa 48, 19. *rovñ* perperam omissum 44, 23. *rovñ* et *rovñ* confusa 8, 9. 75, 7. *rovñ* δὲ et *rovñ* δὲ 492, 24. *ol* et *ei* 464, 30. *rovñ* et *της* 96, 4. *rovñ* et *τὰς* 47, 15. *της* τὲ et *τῇ* τὲ confusa 430, 23. *της* perperam omissum 27, 12. *τὰς* et *rovñ* confusa 165, 10. *rovñ* et *rovñ* 59, 2. *τὰ* fortasse omissum 163, 1. ὁ καὶ ἡμᾶς, *noster*, eiusque formulae varius usus 462, 32. ὁ καὶ ἡμᾶς λόγος apud scriptores ecclesiasticos, *religio Christiana* 463, 18. τὸ καὶ ἐκείνο καίρου 241, 14. τὰ καὶ ἐπὶ locutio perperam versa 462, 39.
- Obsidionem oppidi ut solvant Saraceni, quid faciendum 247, 6.
- in Occidentis partibus plurimum praefuit copiis auctor Tacticorum Nicephori 186, 4.
- Oculus magnus Deus 33, 4. oculi fide digniores quam aures 5, 30. oculis privare vult Iosephus Bringas Nicephorum Phocam 47, 22. *Vide quoque* Excaecatio.
- Oecumenicus patriarcha creatur Basilius solitarius 102, 14.
- Oecumenius Triccae Ep. emendatus 506, 27.
- Oëleon locus, ubi Leo Phocas, Bardae Caesaris frater, oculis privatus est 122, 18.
- Οκῆσαι* et *οκῆσαι* permutata 502, 2. *Οκονύλας* s. *casarum custodes* in vicis Graecorum 236, 17.
- Ολασσηλαθελς* perperam scriptum pro *ολασσηλαθελς* 88, 12.
- ‘Οκτωβρίον et ὀκτώ confusa 492, 43.
- Oleum sacrum in magno reditu ecclesiasticis Graecis 455, ult.
- iuxta Olympum montem apud Romanum patricium devertitur Ioannes Tzimiscae Imp. 177, 1. in eiusdem montis verticibus vitam monasticam egerat Basilius patriarcha 102, 15.
- ‘Ολων et ἄλλον confusa 32, 6. 39, 22. ὄλων et ὄλων 256, 18.
- Omina duo Bardae Phocae facta 121, 4.
- ‘Ομολογεῖσθαι apud Dionysium Halicarnassensem, quo modo explicandum 412, 30.
- τῶν ‘Ομολογητῶν templum Edessae 70, 15.
- ‘Ονομα κύριον quid sit non intellexit Ioannes Hentenius 448, 21.
- ‘Οκλή, impressa ungularum vestigia 195, 8.
- ‘Οκοι παρῖνοι 116, 23.
- in Oppidum ab hostibus obcessum

quomodo perrumpendum 247, 22. oppida multa in finibus Romanorum tam munita, ut impugnationem non timeant 245, 14. situs oppidorum limitaneorum in Oriente Romano 246, 10. oppida plus x. in Chersoneso Taurica a barbaris exinanita 501, 14.

[Ὀράσεις, visiones Danaëlis, Graecorum et Saracenorum 359, 22.]

Oratio Leonis Phocae ad exercitum, in expeditione contra Chambdanum 20, 13. conquestio Nicephori Phocae apud Polyeuctum patriarcham, de insidiis sibi ab Iosepho Bringa structis 33, 2. oratio Mariani Patricii, cum ei a Iosepho Bringa imperium offerretur 37, 7. adhortatoria Ioannis Tzimiskae ad Nicephorum Phocam 38, 22. oratio Nicephori Phocae, ad imperium evecti, in castris ad Caesaream 42, 1. eiusdem in militem qui clypeum abiecerat 57, 15. eiusdem in legatos Bulgarorum 62, 4. ad exercitum in castris ante Antiochiam 72, 23. oratio Theophanonis Augustae pro Ioanne Tzimisce exule 84, 8. invectiva Ioannis Tzimiskae in Nicephorum Phocam Imp. 88, 9. Ioannis Tzimiskae Imp. ad senatum et episcopos, de Basilio patriarcha creando 101, 21. invectiva Bardae Phocae rebellis, in Ioannem Tzimiscem Imp. 116, 7. eiusdem ad suos, ipsum deserentes 120, 17. ad aliquem ex hostibus insequentibus, ut suam fortunam vereretur 125, 5. oratio Ioannis Tzimiskae ad duces, de Hacmo monte evestigio traiciendo 130, 19. oratio altera adhortatoria Ioannis Tzimiskae Imp. ad duces, de occasionibus in bello avide amplectendis 131, 19. qualem orationem ante praelium adversus Saracenos dux Romanus ad suos habere possit 251, 21. *Vide quoque* Responsum.

Ὀρεστρὸν et ἑστρὸν apud Aristotelicos paene synonyma 447, 33.

Orestes Agamemnonis F. Adrianopolis conditor 130, 11.

in ecclesia S. Georgii τοῦ Ὀριάτου olim depositus Codex Regius 497, 444, 10.

in Orientis partibus Saracenorum opes sub Basilio II. Imp. fractae 183, 4. ibi rebellio Bardae Phocae 115, 1. *Vide quoque* Anatolicorum thema.

Origenis locus Homil. in Ieremiam, perperam versus a Corderio et Huetio 401, 10. locus Commentar. in S. Matthaeum, item ab Huetio perperam versus 400, 45. alius locus, in quo lapsus Huetii 399, 5. Origenes emendatus in Prolegomenis Hexaplorum 505, 84. Origenes illustratus 482, 36. 41.

*Ὀρησταίος, incitatus, rapidus 443, 31.

*Ὀρησταίος, fervidus, incitatus: eius auctoritates 443, 22.

ad Orontem sita Antiochia 100, 13. Orthodoxiae festum quando celebrabatur Cplii, et quam ob rem 460, 45.

Ὅσον τὸ ἐν' ἐνίστῳ, cuius vice mendose legitur ὅσον τῷ ἐν' ἐν. 430, 29. ὅσον ἦνεν εἰς ἐμὲ et ὅσον ἐστὶ male intellecta *ibid.* 40. 431, 10. οὐδὲ ὅσον perperam redditum a Montefalconio apud S. Athanasium 482, 44. errores interpretum in 1.) ὅσον οὐκ, 2.) ὅσον οὐδέκω, 3.) οὐδὲ ὅσον 482, 25.

Ossa post Chambdani cladem perditum post in loco pugnae visa 23, 7. ossium acervi ad Anchialum, claudis Romanorum monumenta 174, 11.

Ostiaris aliquis palatii Cplitani Leonii Curopalatae rebelli favet 146, 4.

[Ottones Luitprandus ad Nicephorum Phocam Cplim mittant 343. Otto Imp. Romam occupavit XXXIII, 7.]

Otus et Ephialtes, in caelum ascendere conantes 80, 22.

Ὀνὴς' ἔστι fortasse mutatum in οὐ μέγιστος 45, 10.

Τούτων et τούτων confusa 3, 1. τοῦτ' perperam scriptum pro τούτ' 58, 2. τούτων et τούτων confusa 14, 2. ταύτην et ταύτην 184, 8. fortasse τούτω et τούτων 172, 8. confusio vocum τούτω et τούτῳ 13, 13. ταῦτα et τὰς 72, 23. ταῦτα et τὰς 471, 40.

Ὀφθαλμοὶ ἄντων πιστότεροι, sententia Herodoti 5, 20. ὀφθαλμοί

- ὁ μέγας pro Deo numineque divino 33, 4.
 *Οὐδός significatione ripae a Leone Diacono usurpatum XV, 29. ut apud Sophoclem, Philoct. vers. 729.
 *Οὐλαγωγία quomodo Latine vertendum 515, 16.
- Pabulatores Romanorum a Bulgaria caesi 171, 14.
 Pachymeres. Vide Georgius Pachymeres.
 Pagius fragmenta Leonis Diaconi Criticis suis inseruit XVI, 15. Leone Diacono usus est ad emendationem rationis chronologicae XVII, 13. 489, 9. eius error de diurnitate belli Russici 473, 18.
 Παγανῶν, exauctoro 37, 22. 96, 11.
 Παιδίσκος ἔκγονος dicti Saraceni 12, 5.
 Πάθος fortasse male positum pro πάθει 78, 12.
 Palaeographia. Vide supra Candia. ex Palaestina Arabes quo mense fines Romanorum invadebant 196, 6. eam a Phoenicia Libanus mons disternit 166, 15. ibi mel et lac fluens 70, 12. in Palaestinae arce repertus Moamethis gladius 76, 1. Emmaunte in Palaestina gemini monstruosi 491, 18. in Palaestinam invasio Nicephori Phocae 70, 11. et Ioannis Tzimisceae Imp. 165, 17.
 Palamas. Vide Gregorius Palamas.
 Palatium Cplii a Nicephoro Phoca Imp. metu vaticinii communium 64, 16. in eo ostiarius aliquis Leoni Curopalatae rebeli favet 146, 4. in palatium deducitur a populo ex triumpho Saracenicio Ioannes Tzimisceas Imp. 163, 8. palatino consistorio damnatus et sede pulsus Basilius patriarcha *ibid.* 18. in palatina ecclesia S. Mariae Virginis deponit Ioannes Tzimisceas Imp. sandalia Servatoris in Syria reperta 166, 1.
 Palladius explicatus 470, 43. tentatus 433, 11. apud eum quid significet vox σαράβακα 404, 35.
 in Pancalae campo contra Bardam Sclerum praelians Bardas Phocas male mulctatur 170, 6.
- Pandari in Menelaum perfidia, stella cadente praemonstrata 17, 29.
 in Pantherina pelle cubat Nicephorus Imp. 86, 22.
 Πάντως fortasse scribendum pro πάντας 214, 23.
 ex Paphlagonia oriundus Iosephus Bringas 40, 3.
 Πάππον et πάππον confusa 122, 16.
 Παρά et πᾶσα confusa 185, 19.
 Παραβόλος, 1.) desperate, 2.) incaute, 3.) summo cum discrimine 412, 5.
 ἐκ Παραβολῆς αἰτίσεις apud Dionysium Halicarnassensem, quid 412, 36.
 Παράγειν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου 4, 21.
 ex Paradiso manare dicitur Ister amnis 129, 21. et Euphrates 161, 1.
 περὶ Παραδρομῆς πολέμου libellus non ab ipso Nicephoro Phoca Imp. conscriptus XIX, 10. [Vide quoque Tactica.] παραδρομή apud Tacticos Byzantinos quomodo Latine vertendum 513, 8.
 Παραδῶσαι minus bene, pro παραδιδόναι 60, 4.
 Παραλειφθέντας et παραληφθέντας inter se permutata 53, 16. 436, 5.
 Παραμονή et παραμένειν quid denotet apud Tacticos Graecos 513, 7.
 Παρασάσει et παρατάσει confusa 192, 20.
 Παρασχημάτος 197, 13. quomodo interpretandum 514, 44.
 Phrases ἐκ τοῦ Παρεκόντος, κατὰ τὸ παρεῖκον et παρεῖκοι 8ποι 413, 3. 8ποι παρεῖκοι 116, 23.
 Παρεξηγλημένος quid sibi velit apud Leonem 450, ult.
 * Παρεξελάνω, a Plutarcho et Leone Diacono adhibitum 485, 39.
 Παριππαράτος 515, 43. quid proprie denotet *ibid.* 4. fortasse minus bene exponitur a Ducangio *ibid.* 5.
 Parsacuteni. Vide Theodorus Bardas et Nicephorus Bardas.
 Participia praesentis et aoristi a Leone perperam confusa 61, 19. participium absolutum δόξαν αὐτῶν non intellectum apud Photium a Richardo Montacutio 512, 21.

- Paschà a Graecis pompis ludisque celebratum 131, 2. veluti a Ioanne Tzimisce Imperatore Praesthabae 138, 6.
- Paschalius ex factione Iosephi Bringae 45, 15.
- Pastilas. Vide Nicephorus Pastilas.
- Pater Augusti appellatur Romanus Lecapenus 124, 14.
- Patriarcha Cplitanus nonnisi concilio generali sede quit pelli 163, 14. [Patriarchae non solum, sed etiam Episcopi palliis utuntur 370, 28.]
- ad Patriciatum nominationes in tomis a. codicillis imperialibus 117, 14.
- Patzinae Sphendosthabum trucidant 157, 18.
- S. Pauli, sive potius Epimenidia, dictum in Cretenses 408, 31.
- Paulus Alexandrinus male intellectus ab Andrea Schato 460, 28.
- abbas monasterii S. Pauli Latrensis transmittit ad Nicephorum Phocam, in Creta insula hibernantem 413, 19. S. Pauli in monte Latro discipulus, et fortasse successor, fuit S. Simeon, a quo S. Nicephorum, Mileti episcopum, in montem Latrum secedentem, sacram vestem accepisse docemur ex huius Nicephori Vita ms. Cod. Reg. 1181, fol. 212 recto: 'Ο δὲ πρὸς τὸν θαυμαστὸν ἄνεσι Συμεὼν, ἄνδρα καλῶς ἐξησκημένον τὴν ἀρετὴν, καὶ ψυχῶν ποιμαντικῆς οὐκ ἄπειρον, μαθητὴν γεγονότα Παύλου, τοῦ θαύματος καὶ σημείοις δίκην ἀστέρου πανταχοῦ διαλάμπαντος· καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ θεῖόν τε καὶ ἱερὸν ἐνδιδύσκειται σῆμα.
- Pax confecta inter Russos et Romanos 155, 19.
- Πῇ τε et τῇ τε confusa, iuxta Harduinum 430, 21.
- Peccatum interius quomodo dicatur Graece 493, 41.
- Pediasimus. Vide Leo Pediasimus.
- ad Pegae suburbium pompa, Ascensionis festo a Nicephoro Phoca Imp. acta 64, 22.
- in Pelamydum monasterio se abscondit Leo Curopalates, res novas moliens 145, 21. nominis huius monasterii orthographia varia 482, 19.
- Πελάτης 117, 1. aggressor 469, 35. eadem vox est apud Sophocl. Philoctet. 676.
- in Pelle pantherina cubabat Nicephorus Phocas Imp. 83, 10.
- ἡ μεγάλη Πέμπτη, dies quo Servator Deus S. Coenam instituit 134, 22.
- Περαιοῦσθαι, transmittere fluvium a. mare, ab Agathia passivo duntaxat adhibetur, a Leone passivo et medio 429, 25.
- Perfecti reduplicatio perperam omisa a libris: ut ἐγγεγραμμένοι pro ἐγχεγραμμένοι 95, 12.
- Περί, cuius vice mendose legitur παρὰ 406, 13. pro ὅτι περί ταύτην legendum ὅτι παρ, οὐ ταύτην 184, 18. περί ψυχὴν et περί ψυχῆς confusa 26, 14.
- Περίγειος non solum quod circa terram est, sed saepe generatim terrenus, terrester, sensu theologico 435, 1. quibus substantivis apud Patres iungi solet ibid. 4.
- * Περίγειότης, vicinia terrae 435, 43.
- τὸ Περίεχον, aër 497, 32. 498, 1.
- Περίλειψθέντες 134, 9.
- Περίμετρος male genere masculino 129, 2.
- * Περίναω, circumfluo 434, 36.
- Περιοδεύω, curo, quod non vidit Petavius 430, 39.
- Περιορισμός, cui verbo Latino proprie respondeat 484, 3.
- Περίπικτω mire constructum cum accusativo 78, 12.
- in Periplo Arrianus Achillem ait Scytham fuisse 150, 4.
- Περικολούων fortasse perperam scriptum, pro περπολούων 241, 5. 516, 1.
- Περιστίζομαι et περιστοιζέομαι verba nihili 472, 9.
- * Περιστοιζέω, cingo, circumdo: eius auctoritates 472, 3.
- Περσική, σικιά et ἀποκτος iunguntur oratorio 438, 38.
- Persae, Nisibim adorientes, a S. Iacobo repulsi 162, 5.
- Personae tertiae singularis et pluralis imperfecti act. inter se confusae 15, 13.

Petavii error in exponenda voce *αποδύω* 480, 39.
 S. Petrus patricius ad mortem a Bulgariis damnatus 464, 32.
 Petrus, Bulgarorum dux, [Christophori Imp. filiam in coniugium duxit 350, 17.] in morbum comitalem incidens moritur 78, 10.
 Petrus Burtza patricius, spado 81, 19. a Nicephoro Aug. castris praefectus 107, 16. a Ioanne Tzimisce Aug. cum exercitu in fines Bulgariae mittitur 108, 9.
 Petrus Phocas Patricius in Laparae agro contra Bardam Sclerum praefectus perit 169, 24.
 Pharus argenteus, ecclesiam S. Demetrii Thessalonicae collustrans 507, 39.
 [Phatganus, Damasei praefectus, Ioanni Tzimisce tributum promittit 384, 8.]
 Philippi filius Alexander Magnus, Ammonis filius vult nominari 81, 1.
 Philippopoli capta Sphendosthlabi crudelitas 105, 4.
 Philo delectatur voce *ακονπαιλα* 493, 22. apud eum quid valeat vox *γυσιμαχισιν* 479, 44.
 Philotheus, Euchaitorum [in editione minus bene legitur Euchaitarum: *siquidem ea civitas Helenoponti rectius vel τὰ Εὐχαιτα scribitur, vocabulo neutro plurali, vel feminino singulari ἡ Εὐχαιτα vide Le Quien Orient. Christ. I. 544. A.] episcopus, Nicephori Phocae litteras Cplim affert 44, 20. a Iosepho Bringa in custodiam conditur 45, 14. a Nicephoro Phoca Imp. orator mittitur ad Bulgaros 79, 16.
 Phison amnis secundum quosdam idem ac Ister, secundum alios idem ac Ganges 129, 21. testante Alcimo Avito 473, ult.
 prope S. Phocae ecclesiam Cplim clam ingreditur Leo Phocas rebellis 146, 11.
 Phocas. Vide Bardas Phocas, Leo Phocas, Nicephorus Phocas, Petrus Phocas, etc.
 Phocylides laudatus 472, 30.
 Phoenicia duplex, maritima et Libanensis 446, 7. eam a Palaestina Libanus mons determinat 166,*

14. ex Phoenicia Arabes quo mense fines Romanorum invadebant 196, 3.
 Photii Bibliotheca ab Andrea Schotto male versa 511, 25 sqq. nec melius eius Epistolae a Richardo Montacutio *ibid.* 37.
 Pili caprini et suilli adhibiti ad condensandas munitiones Chandacis oppidi 11, 10.
Πλασιον pro *πλοσιον* S. Ephraimo Syro restitutum 419, 10.
 Pleuses Bardam Phocam, Nicephori Phocae filium, in exercitatione ludicra imprudenter interimit 41, 1. a Xylandro perperam Pelusa vocatur 432, 7.
 Plascuba in Bulgaria a Ioanne Tzimisce Imp. capta 138, 24. de eo oppido qui egerunt 479, 5.
Πλοσιον et *πλασιον* inter se permutata 419, 10.
 Pluralis et singularis perperam confusa 87, 3.
 Plusquamperfectum pro aoristo 113, 3.
 Plutarchus pro *διασπενάξω* mire adhibet verbum *ἐκσπενάξω* 475, 12.
 Poëma malum Ioannis Melitenensis 453, 16.
Πολέμιος et *πολεμικός* confusa 417, 10.
Πολέμιος et *πολεμικός* confusa 131, 19. *πόλεμος* non bellum sed pugna vertendum 228, 22. Vide Ducang. I. 1193. D.
 * *Πολυγύμων* 434, 36. in Vita quoque S. Nicephori episcopi Miletii fol. 225 recto legitur: *πληγῇ πολυγύμωνι*.
 Polybii locus perperam, ut videtur, sollicitatus 448, 10.
 Polyenctus patriarcha Cplitanus bene sibi fidens, et cur 32, 19. eius oratio pro Nicephoro, coram senatu 33, 15. imperium in Basilium et Constantium, Romani imperatoris filios, transfert 31, 7. ad eum epistola Nicephori Phocae 44, 22. coronat Nicephorum Phocam 48, 8. [XXXVI, 18.] eundemque ecclesia arcet 50, 5. ut item Ioannem Tzimiscem 98, 18. ad Polyenctum adducit Ioannes Tzimisce Imp. Theodorum, Coloniae episcopum, patriarcham Antio-

- chiae designandum 101, 5. Polycrctus patriarcha moritur *ibid.* 10. quando 461, 4.
- Pompa a Nicephoro Phoca Imp. festo Ascensionis extra muros ad Pegam acta 64, 22.
- Πόρως* perperam scriptum pro *πόρος* 68, 18.
- Pons in recessu portus Cplitani 129, 13. pontes tres intra Tarsum, in Cydno anni 51, 23. ad pontem Cydni, quo Adanapitur, Nicephori Phocae maioris castra 242, 16.
- Pontani lapsus in versione Theophylacti Simocattae 511, 9.
- in Ponto classem Ingoris igne Graeco comburunt Romani 144, 5. in eundem influit Ister annis 130, 2. Pontum ducibus a se missis praecipare conatur Nicephorus Phocas 44, 11.
- Porphyrus De abstinentia emendatus 399, 15.
- per Portam auream Nicephorus Phocas Imp. Cplim ingreditur 48, 8.
- in Portu Cplitano triremes igniferas lustrat Ioannes Tzimisces Imp. 129, 10. portus Eutropiani ampla descriptio 511, 15. portus Sophiae in parte australi Cpleos 83, 23. portus tutus Tripoli 168, 7.
- sub Praefectorum per Illyricum dispositione erant viri spectabiles Scrinii Dacici 508, 8. praefectum vigilum, a Nicephoro Phoca creatum, exauctorat Ioannes Tzimisces 95, 23.
- Praedium inter Nicephorum Phocam maiorem et Saracenos Adanenses 242, 5. inter Arabes Cretenses et Nicephorum Phocam iuniorem, Bardae F., in insulam appellationem 8, 1. [265, 18.] praelium ad Cylindrum, inter Leonem Phocam et Chambdanum 22, 14. 514, 26. de eodem praelio fragmentum ineditum 418, 8. praelium ad Tarsum, inter Nicephorum Phocam Imp. et Arabes 59, 2. ad Arcadiopolim, inter Romanos sub Barda Sclero et Russos 109, 15. praelium primum ad Dorystolum 140, 14. quando factum 478, 11. secundum 143, 19. tertium 144, 16. quartum 147, 24. quintum 148, 23. sextum et decretorium 152, 10. praelium in Pancalaeae campo inter Bardam Phocam et Bardam Sclerum 170, 2. praelium prope castellum quomodo faciendum 213, 6.
- Praepositiones a libraribus omissae 418, 24. voces praepositioni *κατά* subiectae saepe depravatae 462, 13.
- Praesens participium perperam positum pro part. aoristi 59, 20. 61, 19.
- Praesidis dignitate decoratus a Nicephoro Phoca Basilus Nothus 49, 8. 94, 3. isque praeses Basilus parti exercitus praest, in expeditione contra Sphendosthlabum 132, 22.
- Praesidium a Nicephoro Phoca Imp. Tarsu captae impositum 61, 5.
- Praesthlaba Bulgarorum regia 131, 10. ibi aula regia muro firmo circumdata 136, 10. eam civitatem subito impetu capi posse sperat Ioannes Tzimisces Imp. 131, 8. ad Praesthlabam praelium inter Russos et Ioannem Tzimisces 133, 14. Praesthlabam instauratam Ioannopolim appellat Ioannes Tzimisces Imp. 138, 18.
- Praetor populi [vid. Ducangius Glossar. Graec. I. 1218. C.] Cpli in mulierem maleficam animadvertit 65, 5. praetorem populi, a Nicephoro Phoca creatum, exauctorat Ioannes Tzimisces 95, 22.
- Praetoria cohors circa Ioannem Tzimisces Imp. Immortalium dicta 107, 11.
- Πραγματευται*, *mercatores* 196, 11.
- Πραγμειται* et *πραγμειται* confusa 490, 36.
- Prasinacius, Sanctus in Sicilia saec. x. 442, 25.
- Priscus sophista emendatus 488, 26.
- Πρό* perperam omissum 61, 10. *πρός* et *πρός* confusa 166, 11.
- Προβάλοιμεν* perperam scriptum pro *προσβάλοιμεν* a. *προβάλλομεν* 73, 7.
- Probat, oppidi in Thracia, apud scriptores perrara mentio 475, 45.
- Προβύσσα*, cuius vice mendose legitur *προσβύσσα* 485, 20.
- Processio. Vide *Pompa*.

- Procopium Caesariensem imitatur Leo Diaconus 401, 44.
- S. *Προδρόμον*, h. e. S. Ioannis Baptistae, capilli reperti in castro Mempetze 166, 2.
- Προδρόου* dignitate ornatus a Nicephoro Phoca Basilius Nothus 94, 4. parti exercitus in expeditione contra Sphendosthlabum praeest 132, 22. *Vide quoque* Praeses.
- Proelium. *Vide* Praelium.
- Προελθών* et *προσελθών* fortasse confusa 38, 20.
- Προθύμως* scriptum pro *πρόθυμος* 22, 2.
- Προκαλείσθαι* et *προσκαλείσθαι* confusa 107, 24.
- * *Προκατασκευάω* 408, 42.
- Πρόνυσοσ*. *Vide* Pompa.
- * *Προοδένω*, cum auctoritatibus huius verbi 417, 27.
- * *Προσαναφωγής* 514, 23.
- Προσαποτία* sensu peculiari 455, 38.
- Προσεδέγγο* perperam scriptum pro *προσεδέγοντο* 87, 3. utrum *Προσῆσαν* scribendum sit, an *προσῆσαν*, ambigitur 498, 21.
- Προσελθών* et *προελθών* fortasse confusa 38, 20.
- Προσπειβαίνω* huius significato insulto, irrideo, e Lexicis exulans 452, 30.
- * *Προσπειβαίνω* eius auctoritates 452, 24. quomodo construat *ibid.* 25.
- Προσέπω*, verbum obsoletum, a Leone in praesente adhibitum XVIII, 30. 161, 7.
- Προστιδέναι* depravatam in *πρός τὸ θέναι* 125, 6.
- Προσυνπαχυνώ* quid significet apud Grammaticos atque Patres 399, 44.
- * *Προσυνπαχυνώ* 403, *ult.* aliae auctoritates huius verbi 404, 1.
- in Proten insulam relegat Theophanonem Augustam Ioannes Tzimiscas 99, 5. eodem Leo Curopalates deportatur, secundum Cedrenum 484, 2.
- Protonotarii in provinciis Romanis 240, 17.
- Protopatharius* apud Photium, cuius vice mendose legitur *Apatharius* 512, 10.
- Προτρέπομαι* cum dativo construitur a Leone Diacone 422, 38.
- προτρέπομαι* et *προσπρέπομαι* confusa *ibid.* 40.
- Proverbia: *προϊέναι τὴν λογάτην ἀγκυραν* 118, 21. *τὸν βίον ἀβίαν τινδίναι* 119, 20. proverbium de canibus, qui ipsi pecudes dilaniant 74, 2. alia proverbium: *λέοντα νύσσειν κοιμημένον* 118, 8. *Μυσῶν λείαν τίδεσθαι* 75, 3. 114, 25. 501, 1. *Σκυθιῇ ἀπόνοια* 139, 5. *Σκυθῶν ἥξεις* 76, 10. *ἐν τριόδῳ ἀπτεληγμένος* 102, 23. umbra et somnium haec vita 164, 19.
- Provinciarum limitaneorum duces, quo pacto gerere se debeant 186, 12.
- Προφητικῶς εἰπεῖν* quomodo vertendum 491, 30. non necessario indicat, afferri locum ex propheta, sed ex S. Scriptura generatim *ibid.* 35.
- * *Προπολίσαις* 426, 30.
- Προχειρίζεσθαι*, quid proprie significet apud scriptores ecclesiasticos 459, 35.
- * *Προχειρίσις* scribendum, non *προχειρήσις* 101, 11. 459, 20. eius vocis significatio duplex 459, 21. *τὸ πρόχειρον τῆς ἀναγγελίας*, *obvius litteralisque sensus S. Scripturae* 460, 11. vox *πρόχειρος* passim perperam versa *ibid.* 27.
- Προωθεῖσθαι* legendum apud Heronem, non *προσωθεῖσθαι* 485, 14.
- Psalmum Davidicum noctu recitat Bardas Phocas 121, 2. in Psalmos Commentarius ineditus Theophylacti, Bulgarorum archiepiscopi 489, 23.
- Psellus. *Vide* Michael Psellus.
- Ptolemaeus emendatus 435, 39.
- Pugna inter plebem Cplitanam et milites Armenios 64, 25. de pugna noctu ineunda 253, 11. *Vide quoque* Praelium.
- Πυγκολούντων* et *περικολούντων* confusa 241, 5. 516, 1.
- Πυρφόροι τριήρεις* in classe a Constantino Porphyrogeneto Imp. contra Arabes Cretenses missa 7, 3. item in classe Nicophori Phocae, contra eodem navigantis *ibid.* 17. *πυρφόροι τριήρεις* a Nice-

- phoro Phoca ad custodiam Cretae insulae relictæ 28, 10. vocantur *δοκίμοι* a Graecis 7, 18. *πυρφόροι τριήρεις* a Nicephoro Phoca Imp. cum classe in Siciliam missæ 65, 19. *τὰς πυρφόρους τριήρεις* in portu Cplitano lustrat Ioannes Tzimisce Imp. 129, 10. ubi earum statio Cpli 47, 7. *πυρφόροι* naves in classe Russorum 106, 15.
- Pyramus amnis, Mopsuestiam præterlabens 52, 19.
- Raderi [Matthæi] error in versione Ioannis Climaci 447, 36.
- Ραζιά* pro *ραζία* s. *ράζις* 166, 17.
- Regia Saracenorum usque ad Leonis Diaconi tempora incursum hostilem nullum passa 162, 19.
- Reiskiana versio Dionysii Halicarnassensis emendata 448, 30. 458, 13. Reiskii error, Constantinum Porphyrogenetum interpretantis 514, 19. eiusdemque error in reddenda voce *ταξειδιον* 442, 1.
- ἐπὶ ψεύδει* *Ῥῆμα πονηρὸν ὑπὸστασθαι* apud Photium, quomodo vertendum 512, 17.
- Eusebius Renaudot non ubique interpret diligens Gennadii patriarchæ 460, 33.
- Ῥῆσις ἀπὸ Στυδῶν*, proverbium 45, 12.
- Responsum superbum, a Sphendosthalbo legatis Romanorum datum 105, 7.
- Rhetoricæ proprium esse eloquentiam 5, 12.
- Rhodopes iuga iuxta Bulgariam protenduntur 62, 19.
- Ῥόγας* necesse est ut milites Romani plenas accipiant 239, 4. *Vide quoque* Largitiones.
- Roma antiquior, Romanorum virtute constituta 56, 10. ὁ *Ῥώμης ἐπάγγελον* apud scriptores Byzantinos non est *Romanus Imperator*, sed Romæ antistes, *Pontifex* 512, 6.
- Ῥαυαλοὺς* perperam omissum 191, 13.
- Ῥωμανία*, imperium Romanum 192, 12.
- Romanopolim usque Euphrates amnis agrum Chanziū et regionem Saracenorum determinat 250, 20.
- Romani senioris Imp. filius, Basilius Nothus, familiam armat in Iosephum Bringam 46, 18.
- Romanus II. iunior, quo anno imperium capessiverit 5, 23. [375, 22.] eius consilium de recuperanda Creta 6, 10. [quam sub eo Nicephorus Domesticus capit XXXII, 3. quo anno *ibid.* 6.] Nicephorum Phocam ex Creta reducem magnifice accipit 28, 12. eo imperante Chambdanus irruens ab itinere recto discedere coactus et fugatus 191, 18. [376, 31. 377, 9.] magnifice recipit Leonem Phocam, post victoriam ex Chambdano relata 24, 2. Nicephorus Phocas susceptor ex baptismo liberorum Romani iunioris et Theophanonis 50, 2. Romanus iunior subito decedit 30, 23. [386, 9. XXXV, 35.] moriens testamento cavet, ne Nicephorus Phocas a Domesticatu Orientis removeatur 34, 9. suspciones variae de eius morte 31, 1. quo anno sit mortuus 425, 14. 431, 27. eius mores 6, 5. 30, 14. eius liberi Imperatores renunciati 31, 7. 94, 1. 425, 41. [384, 35.] iisdem virgines ex regia stirpe Bulgarorum in matrimonium collocatae 79, 18.
- Romanus Curcuas patricius inter duces, Nicephorum Phocam Imperatorem renunciantes 431, 36.
- Romanus Lecapenus, navibus igniferis præfectus, contra Bulgaros mittitur 123, 14.
- ad Romanum patricium sebastophorum devertitur Ioannes Tzimisce Imp. 177, 2.
- Romani igne Graeco comburunt classem Ingoris in Ponto 144, 6. vi in oppidum Chandacem irrumpunt 26, 8. Romani exercitus alacritas, post orationem a Leone Phoca habitam 21, 24. Romani gladii rem gerunt in praelio contra Chambdanum 22, 21. eorum duces acerbe ferunt, Iosephum Bringam, apud eum, sibi præesse 40, 16. Romani milites a Nicephoro Phoca exercitati 56, 21. eorum alacritas, 29, 21. et amor erga Nicephorum Phocam 44, 1. Romanorum gloria ingens, si diutius vitam duxisset

- Nicephorus Phocas 90, 7. Romani, Praesthlaba vi capta, magnam Russorum stragem edunt 136, 15. eorum castra ante Dorystolum quomodo munita 142, 1. Romanis Damascus stipendiaria facta 166, 9. [384, 8.] Romani veteres virtute hostes omnes subegerunt 140, 20. meminisse debent, se adversarios cunctos olim armis subegisse 132, 11. Romani milites magna virtute, sed pauci numero 21, 4. in honore habendi 239, 18. utilia et splendida consilia Romanis propria 21, 7. Romanis formidandae Chambdani et Cilicum opes 184, 12. a quibus ante Tarsi oppidum, sub Stytiota, fusi sunt 440, 26. Romanum imperium item a Bulgaria vexatum 171, 4. quos paene nemo Romanorum in ipsa Bulgaria vicit 104, 21. Romanorum pedites scoutati 190, 15. Romani lanceis praelongis utebantur in praelio 143, 20. in eorum exercitu erant lapidum iaculatores 190, 16. in Romanorum bellis stella cadens saepe cladis praenuncia 172, 12. Romanorum Imperatorem sese renunciari iubet Simeon, Bulgarorum rex 123, 8. item Calocyres Russis suadet, ut se Imperatorem Romanum faciant 77, 13. Romani Imperatores, rerum potiti, in ambonem Sanctae Sophiae ascendunt, a patriarcha coronantur 98, 12. *Vide quoque Graeci.*
- III. Comitatus de Romanzoff magnificentia in litteris promovendis 505, 6. eiusdem hortatu editio Leonis Diaconi instituta XVI, 36.
- Ῥοπή* et *ῥοπή* permutata 467, 43. *ῥοπή θεία*, Leonem Phocam in praeliis adiuvans 18, 16. *ῥοπή* apud Patres divina gratia 467, 30. *punctum temporis* *ibid.* 44.
- Rubra calceamenta, quae sunt insignis supremae potestatis 41, 13. ab Ioanne Tzimisce sumta 90, 15. ea Bardas Phocas nigra credit esse 121, 13.
- Ruellii lapsus in loco Hippiatricorum 406, 41.
- Russi, vulgari Byzantinorum lingua *Ῥῶς*, a scriptoribus Tauroscythae dicti 63, 9. eorum sub Ingore ex-

peditio infelix adversus Cplm 106, 4. in Russorum classe naves igniferae *ibid.* 15. ad eos Calocyrae legatio 63, 7. qui auri centenaria quindecim ad eos perfert *ibid.* 11. Russi lentunculis Istrum invecti 144, 8. l.x. millium vigentium virorum numero Bulgariam invadunt 77, 22. de Russorum monoxylis 482, 7. contra Russos Bulgari implorant Nicephori Phocae auxilium 81, 12. eorum motus contra Graecos, magna hos formidine percillens 103, 2. Russi vastationibus magnum detrimentum Macedoniae inferunt 126, 14. eorum praelium cum Barda Sciuro Magistro 109, 19. in quo Russus nobilis, magnitudine corporis excellens, ab ipso Barda Sciuro interficitur 110, 19. in Russos expeditionem meditatur Ioannes Tzimisce Imp. 111, 15. quo anno 472, 38. Russorum in patriam reditus difficilis 157, 20. quem iis intercludere vult Ioannes Tzimisce Imp. 129, 19. Russi angustias Haemi montis minime praecoccupant 131, 8. in eorum exercitu Hunnorum et Bulgarorum multitudo 108, 19. fugantur in praelio ad Praesthlabam 133, 12. oppidumque fortiter, sed frustra, defendunt 136, 4. Praesthlaba capta in aulam regiam se recipiant *ibid.* 10. ubi expugnantur 137, 18. ad Dorystolum tormenta Romanorum concremare conantur 148, 2. eorum xv. millia et quingenti interfecti in pugna decretoria ad Dorystolum 155, 8. reditus Russis permittunt Romani *ibid.* 23. Russicum bellum Ioannis Tzimisceae quamdiu duraverit 473, 17. Russi imperante Wladimiro Magno Chersonem occupant 175, 9. quo anno 496, 21. de Russis Ezechielis prophetae vaticinium 150, 17. de eorum indole Leonis Diaconi sententia 77, 7. eorum armatura 133, 14. loriciis hamatis tecti 144, 14. hastis et acutis armati 140, 8. securibus in praeliis utuntur 148, 15. amictum fibulatum habent 150, 8. in faga scuta post humeros reiciunt 149, 15. praeliandi ex equis usum nullum habent 134, 3. 140, 22. adeo

ut primum ad Dorystolum in equis sedentes apparuerint 143, 15. victi nunquam hostibus se dedunt 151, 22. capillos rufos habent, oculos glauco 150, 10. gentiliū sacris addicti perhibentur a Leone Diacono 149, 19. sacrificia humana faciunt *ibid.* 21. Russorum laus bellica 140, 16. eorum opinio de iis qui in bello ab hostibus occiduntur 152, 1. Russorum (si de illis agitur in epistola anonymi saec. x. aut xi.) aequitas et iustitia in subditos 501, 3. Russi mercaturae causa Cplim commendant 156, 4. *Vide quoque* Scythae.

Ῥωσάματα quid denotent apud scriptores Christianos 512, 33.

Ῥωσ. Sic Graeci medio aevo Russos vulgari lingua nominabant 63, 9. iidem a scriptoribus Tauroscythae dicti *ibid.* *Vide quoque* Russi.

Sachacius, homo nequam, S. Nicephoro Mileti episcopo venenum praebet 456, 13.

Sacra Scriptura. *Vide* Scriptura Sacra.

Sacrificia humana apud Bulgaros 484, 29. et apud Russos 149, 20.

Silvester de Sacy etc. eius merita in edit. Leonis Diaconi XVI, 17.

Sagmosellia 226, 16.

Saca 253, 13. praesidium Saracenorum 257, 12. quid proprie denotet 515, 21. ei opponitur *βέπεδος* *ibid.* 23.

Sanctorum vitae egregie idoneae ad illustrandam historiam Byzantinam 507, 13. praesertim historiam saec. x. et deinceps sequentium XXXI, 30.

Sangermanensis Codex Ioannis Scylitzae, optimae notae 415, 21. 421, 8.

Sanguinem fundit Beryti pictura crucifixionis Domini 167, 23.

Σαράβακα apud Palladium quid 404, 35.

Saracenorum Ciliciensium magna invasio imperante Leone philosopho 241, 14. iidem sub Chambdano ingentibus copiis Asiam populantur 20, 16. 22, 8. [376, 30. 377, 4.] a Leone Phoca delentur 22, 21. [376, 34. 377, 9.] a Leone Phoca,

post victoriam de Chambdano, Cpli per triumphum ducuntur 24, 1. contra Saracenos Tarsenses Nicephori Phocae expeditio 51, 6. [378, 14. 558, 21. de Saracenis triumphat Nicephorus XXXV, ult. 528, 6.] Saraceni Tarsenses qua ratione bellum gerere soleant 227, 10. veredum in eorum agminibus quid sit 212, 3. Saraceni Tarsenses urbe exeunt, necessarium vestitum solum secum efferentes 60, 20. Saraceni Mopsuesteni *Λεωγεμωρς* 53, 4. Saraceni Siculi faustis principis Manuelis patricii pertinefacti 66, 14. mox illum vincunt et opprimunt 67, 11. in Saracenos Syriam habitantes denuo adornat exercitum Nicephorus Phocas 68, 1. Saraceni in muris Antiochiae dormientes oppressi 82, 6. Saraceni Christophorum Antiochiae patriarcham interficiunt 100, 15. ad Antiochiam recuperandam expeditionem meditantur 103, 3. contra eos Ioannis Tzimisceae Imp. expeditio 160, 1. cui dona maxima deferunt 163, 1. eorum potentia sub Basilio II. Imp. fracta 183, 3. Saracenorum saec. x. modus invadendi fines Romanos 205, 6. eorum duces Amirae 217, 3. [546, 19.] eorum praedatores singuli equos binos secum ducere solebant 220, 13. in illorum incuria subita quid agendum 215, 1. Saraceni per divum descendentes oppugnandi 257, 21. eorum summa vigilantia 230, 6. qua hora diei aggrediendi 237, 20. eorum castra quo pacto oppugnanda 211, 3. ad ea quomodo sit noctu accedendum 219, 9. Saracenorum cameli qua ratione intercipi possint 210, 1. Saracenorum regia et thesauri, Ecbatania collocata 162, 13. eo fugere cogitur Bardas Sclerus 170, 23. Saraceni dicti *παρδλαης ἐκρονο* 12, 5. inficidores Christi Dei nostri 224, 19.

Sardica a Leone Diacono Tralitza vocata 171, 10. a Basilio II. Imp. frustra oppugnata *ibid.* 12.

Saturnus haud longe ab aquario distans, tempore brumali 497, 32. *Σαῦρα χαλκίτης* apud Nonum, quid 405, 17.

- Saxa manualia adhibita in pugna contra Saracenos 255, 7.
- Saxil error in Onomastico XIV, 28.
- Saxius Caveum iniuria reprehendit *ibid.* 32.
- Scalae muris Antiochiae admotae 82, 5. scalas ad Praesthlabae muros poni iubet Ioannes Tzimisce Imp. 135, 12.
- in Scamandri monasterium amandatus Basilius patriarcha 163, 18.
- Andreae Schati error in versione Apotelesmaticae Pauli Alexandrini 460, 28.
- Schloezeri Nestor emendatus 475, 25. 480, 4.
- Scholae palatinae a Nicephoro Phoca Imp. exercitatae 50, 18.
- Scholiasae Graeci, quo sensu adhibeant verba *ἐξακρίων, λαμβάνω, μεταλαμβάνω* 398, 32. multas alias voces usurpant sensu peculiari 471, 25.
- Schotti error in Isidoro Pelusiota 467, 36. eius versio Bibliothecae Photianae mendis plena 511, 44 sqq.
- Sclavini post a. 573. Avarorum imperio subiecti 511, 8. eorum incursionibus obnoxius ager Thessalonicensis, saec. vi. vergente 507, 18. Thessalonicam ipsam adoriuntur 508, 33.
- Sclerus. *Vide* Bardas Sclerus.
- Scopelus locus circa montem Haemum 475, 45.
- Scrinii Dacici miles, sub dispositione praefectorum per Illyricum 508, 15.
- Scriptorum Byzantinorum loci communes de utilitate historiae 397, 1.
- Scripturae Sacrae imitatio in Leone Diacono 97, 20. 99, 16. 127, 14. 165, 20. 173, 2. 8. Scripturae locus de Euphrate, ex paradiso manante 161, 1.
- Scuta Russorum perfirma et ad pedes pertinentia 133, 15. scutis pro cubilibus utuntur in nive Graeci 498, 20. eorum pedites scutati 190, 15.
- Scylitzes. *Vide* Ioannes Scylitzes.
- Scytharum qui saec. x. Istrum transierant multitudo 19, 10. Thraciam incursantes a Petro patricio contererentur 107, 19. eorumque dux ab eodem Petro certamine singu-
- lari tollitur *ibid.* 21. eorum loricae hamis consertae 108, 6. ipsi circa initia saec. x. servorum loco in Graecia 484, 35. e Scythia orandum esse vult Achillem Arrianus, secundum Leonem Diaconum 150, 4. in Scythico bello, auctore eodem, crucis signum a Constantino M. in caelo visum 138, 21.
- Sebastophori dignitate decoratus Romanus patricius 177, 3.
- Seditio Cplii contra Iosephum Bringham 46, 7.
- Seif-eddaula s. Abulhasan Ali, Hamdani ben Hamdun nepos. *Vide* Chamdbanus.
- circa Seleuciam clisurae 250, 16.
- a Semiramide Babylon septem moenibus communita 56, 9.
- Senatus Cplitanus in Basilium et Constantinum, Romani Imp. filios, transfert imperium 31, 8. studiosè recipit Nicephorum ex Asia iterum reducem 32, 7. 34, 13. ad senatum Nicephori Phocae epistola 44, 22. eius studium pro Nicephoro in seditione Cplii mota 47, 8. in senatum proceraeque largitiones, a Ioanne Tzimisce Imp. auctae 100, 9. eiusdemque Imp. ad senatum oratio de Basilio, patriarcha Cpleos creando 101, 21. senatorii hominis virtutes 33, 10.
- Sententia de magna vi aggressionum improvisarum in bello 21, 18.
- Septuaginta interpretes scribendo imitatur Leo Diaconus XX, 14.
- Sepultura Ioannis Tzimisce Imp. in ecclesia Chalcensi Servatoris 178, 4.
- Ἐρηρῳαίδης* vox Leonis et Agathiae adamata 441, 3.
- Serica vestis, in triumpho Saraceno Ioannis Tzimisce Imp. translata 163, 5.
- Servator ac Deus noster Christus *ἡ μεγάλη κτίσις* S. Coenam instituit 134, 21. eius effigies in tegula Edessena 70, 16. ante Servatoris et Deiparae imagines quieti se tradit Nicephorus Imp. 86, 20. in Servatoris ecclesia Chalcensi, a se aedificata, deponit Ioannes Tzimisce Imp. capillos S. Ioannis Baptistae 166, 2. eodemque deponit imaginem crucifixionis Domi-

- nicae, Beryti repertam *ibid.* 20. quae iam Beryti miracula effecerat 167, 1. in eadem Servatoris ecclesia, a se aedificata, arcam sepulcralem sibi praeparat Ioannes Tzimisces 177, 17. ibique sepelitur 178, 14.
- Sicilia vatibus et sanctis plena 443, 3. eo appellitur classis, a Nicephoro Phoca Imp. expedita 65, 20. Sicilia insula aspera arboribusque vestita 66, 17.
- Siglum quo *ἐπιστολὴς* notatur, non intellectum ab editoribus 409, 38. siglorum *Σ*¹ et *Λ*² in Codd. inde a saeculo XII. summa similitudo 506, 5.
- Silvester de Sacy. *Vide* Sacy.
- Simeon Ampelas, Bardae Phocae res novas molientis assecla 113, 11. postea ab eodem Barda deficit 120, 14. *Vide quoque* Ampelas.
- Simeon, Bulgarorum rex, bellum Graecis infert 123, 4. sub Zoë Augusta insperatam victoriam refert ex Romanis 124, 6.
- Simeonis Logothetae Chronicon, maxima parte ineditum, in Codice Regio XXII, 19. historiam Leonis Diaconi saepe illustrat XXVIII, 27.
- Simeon Magister et Logotheta, clarus astrologus sub Ioanne Tzimisce Imp. 169, 5. diversus esse debet a Simeone Logotheta, a. 904. ad Saracenos Cretenses legato. Confer Harlea. Bibl. Graec. X. 181. B.
- Simeon Metaphrasta illustratus 484, 6.
- Simeon patricius et primus a secretis, Iosephi cubicularii collega in procuratore imperii 427, 36.
- S. Simeon in monast. S. Pauli Latrensis 609.
- in loco de S. Simeone Stylita apud Photium iocularia error Andreae Schotti 511, 44.
- Simia cum gigante pugnans, proverbium 37, 7.
- Singulare certamen ducis Scytharum et Petri patricii 107, 21.
- Singularis verbi, cum nomine plurali feminino 117, 6.
- Συναγωγὴ* et *ἐκκλησία* apud Iosephum eadem significatione 474, 45.
- Συναῖς εἰδώλων οὐδὲν διαφέροντες* Tarsenses obsessi 60, 11. vitam nostram esse *σινὴν καὶ ὅναρ* 164, 19.
- Συληγὰ* et *συμεγὰ* confusa 497, 14.
- Συνοία* et *ἄποκρον* iunguntur ab oratoribus 439, 9.
- Συκοπὸν* perperam scriptum pro *νόπον* 195, 24.
- Συνθῶν φήσεις* proverbium 45, 12. 76, 12.
- Smaragdus in Gange flumine invenitur 130, 5.
- Soloecismi frequentes in libro Nicephori de Tacticis XXV, 31. 184, 3. 222, 14. 247, 4.
- Sophiae portus, in parte australi Cplis 83, 23.
- in S. Sophiae templum Nicephorus Phocas, Iosephi Bringae insidias veritus, se coniiicit 32, 17. eodem confugit Bardas Phocas magister, filio rebellante 46, 4. et, hoc victore, Iosephus Bringas 47, 11. in S. Sophia Nicephorus Phocas a Polyeucto patriarcha coronatur 48, 6. eoque cruce Tarsi receptas deponit 61, 7. in Sanctam Sophiam, audita fratris nece, perfugit Leo Curopalates 95, 18. ingreditur Ioannes Tzimisces, ut a patriarcha ex more coronetur 98, 10. preces ibi solennes facit 129, 4. eo, conspiratione patefacta, confugit Leo Curopalates cum Nicephoro filio 147, 16. eandem triumphans ingreditur Ioannes Tzimisces Imp. 158, 20. S. Sophiae tholus superior, cum abaida, terrae motu deiectus 125, 22. hemisphaerii in ecclesia S. Sophiae ampla descriptio 511, 20. in eadem ecclesia ambonem ascendunt Romanorum imperatores rerum potiti, a patriarcha coronantur 98, 12. *Vide quoque* Ecclesia.
- in loco de Sophronio apud Photium error Andreae Schotti 512, 5.
- Spado Ioanni Tzimiscae Imp. venenum dicitur praebuisse 177, 4. spado Basilii Nothus 94, 3. spado Nicetas patricius, classi in expeditione Sicula praefectus 65, 21. Nicolaus patricius, a Ioanne Tzimisce Imp. contra Arabes in Orien-

- tem missus 103, 9. Petrus Burtza patricius, item spado 81, 14. 107, 20.
- Σπαθιά*, ictus gladii, vox a Ducangio perperam exposita 480, 23. pro ea male impressum *σπαθία* et *σπαθία* *ibid.* 27.
- Σπαθισμός*, percussio cum gladio, occurrit apud Achmetem 480, 20.
- Σπαθιστήρ* quid sit proprie 480, 35.
- Species, statura ac forma Ioannis Tzimiscæ 96, 16. Nicephori Phocas 48, 10. Sphendosthlabi 156, 20.
- Sphenclius, in exercitu Russico tertius post Sphendosthlabum, Russis Praesthlabum defendentibus praeest 135, 4. inde cum paucis elabatur 138, 1. in tertio praelio ad Dorystolum interficitur 144, 19. eius nomen quomodo scribatur a Graecis 476, 14.
- Sphendosthlabi pater Ingor 144, 6. cum Sphendosthlabo Calocyres patricius, orator in Scythiam missus, amicitia iungitur 77, 4. plurimumque apud eum potest 79, 10. Sphendosthlabus Bulgaros duobus praeliis, non uno, vincit 447, 16. crudelis erga victos 105, 4. 139, 11. ad eum oratores mittit Ioannes Tzimiscas Imperator 103, 12. Sphendosthlabus minatur, se ad portas Cplis castra collocare velle 106, 21. post eum Icmor primus auctoritate in exercitu Russico 149, 2. Sphendosthlabus, dum Praesthlaba a Romanis oppugnatur, cum exercitu moratur ad Dorystolum 134, 17. ei iterum pacis condiciones proponit Ioannes Tzimiscas Imp. 138, 7. ille, contra, exercitum ad LX. millia hominum Dorystoli contrahit 139, 15. orationem habet ad duces 151, 12. in pugna decretoria ad Dorystolum ab Anema gladio ictus 152, 19. propemodum capitur 155, 6. in colloquium venit Ioannis Tzimiscæ 156, 14. interficitur a Patzinacia 157, 18. eius species ac forma 156, 20. fortitudo et industria 77, 19. in praelio tunica hamis conserta tectus 153, 2. eius nomen, quam varie scribatur Graece 461, 42.
- in Sphoracii regione desidet Leo Phocas, rebellionem moliens 146, 20.
- Statura, forma ac species Ioannis Tzimiscæ 96, 16. erat nempe statura brevissimus 92, 4.
- Stauracius, Nicephori I. Imp. filius, expeditioni contra Bulgaros interest 464, 42.
- Stellae interdiu visae, ob defectionem maximam solis 72, 8. stella cadens, quid portendat 172, 6. stella vaga in caelo, calamitatum praenuncia 175, 9.
- Stephanus, Abydi episcopus, seditioni Leonis Phocas obsecundat 114, 2.
- Stephanus Byzantinus emendatus 464, 32. illustratus 495, 31. eius loci, parum a Berkelio intellecti 400, 38.
- Stephanus Nicomediae antistes, astrologus 169, 6.
- Sterilitas terrae sub Basilio II. Imp. 176, 11.
- Στόμα τῆς μαχαλας διαδραμὴν* 56, 18.
- Στρατὴς* et *στρατιά* confusa 62, 11.
- ex Studii monasterio Antonius fit patriarcha Cplis 164, 7.
- Stylitas perdurasse usque ad saeculum XII. 511, 36.
- sub Stytiota Romani ante Tarsi oppidum fusi 440, 26.
- Sudarium Abgaro regi a Salvatore missum 71, 5.
- Suffossio murorum Chandacis civitatis 25, 20. et Mopsuestiae 52, 17.
- Suidas illustratus 416, 23. 491, 3. Sviatoslav. *Vide* Sphendosthlabus.
- Συμφορίας* et *συμφορίας* confusa 430, 27.
- Σύμψαν* et *τύμψαν* confusa 14, 9.
- Σύν* barbare constructum cum genitivo ab auctore Tacticorum Nicephori XXV, 31. 218, 19. 244, 19.
- Συνασπισμός* Arabum Cretensium, expectantium impetum Romanorum in pugna ad Chandacem 8, 2. Tarsensium in praelio ante ipsorum civitatem 58, 23. peditum Russicorum 139, 17.
- Syncelli dignitate ornatus Antonius, antequam patriarcha fieret 164, 13.

* Συνοποιῶν, eiusque auctoritates 447, 13.

* Συνοποιῶν 433, 14.

* Συνοποιῶν, vox, ut videtur, barbara 145, 3.

Synodo episcoporum Ioannes Tzimiscus Imp. tradit Stephanum, sede Abydensi movendum 114, 10. synodus perpetua Cpli 98, 21.

Συνοῶν, statuo, decerno, apud scriptores mediae Graecitatis 468, 10. multorum interpretum error in hoc verbo *ibid.* 15.

Συντάσσεται idem quod valedicere: quod non vidit Xylander in Cedreno 474, 8.

Σύντομος et σύντομος confusa 175, 17.

Syracusae, receptae a Graecia, duce Manuele patricio 66, 8.

in Syriam interiorem, urbe tradita, se recipiunt Tarsenses 60, 18. Nicephori Phocae Imp. expeditio in Syriam 68, 1. 70, 3. [357, 20. 382, 32. 384, 2.] quo anno suscepta 445, 44. [cur 359, 20 aq.] Syria a Petro patricio vastata 81, 19. Syriaca expeditio Ioannis Tzimiscæ Imp. 160, 1. [387, 23.] de qua exstant ipsius Tzimiscæ litterae ad regem Armeniae 491, 23. per Syriam locorum cognitio praefectis trapezitarum necessaria 189, 3.

Σύριος (h. e. ex Syro insula) pro αἰθριος Honorato Bouche restitutum 448, 39.

Σύστημα perperam scriptam pro σύστημα 199, 8.

Σπασιζέσθαι a Leone Diacono insolenter dictum pro *devolet* 476, 22.

Σηματογραφία vox propria de siderum constellationibus 478, ult.

** Σηματογραφία, *figura*, et *σηματογραφία*, *figuratio*. quibus auctoritatibus nitantur 478, 38.

Tabernaculis statutis considunt Arabes 253, 22.

Auctor Tacticorum, Nicephoro Phocae Imp. tributorum, experientia eruditus in bello contra Saracenos 184, 4. quae ipse vidit, exponit 205, 5. saepe oppugnationi impedimentorum interfuit 208, 23. quo anno scripserit XXIV, 17. frequenter admittit solecismos 184,

3. 247, 4. scribit horride XXV, 21. Tactica Leonis philosophi Imp. laudata 241, 11. tactici libri, ab Imp. Romanis editi 239, 15. apud tacticos Byzantinos quomodo *παράδοση* Latine vertendum 513, 8. *Vide quoque* Auctor Tacticorum.

Ταγή, *pabulum*, v. c. *equorum* 194, 16. Conf. Ducang. Glossar. II. 1522. B.

Ταξιδίον et ταξιδάριος s. ταξιδάριος quid valeant 441, 26. 30. 473, 35.

Tapetes purpurei, in triumpho Cretico Nicephori Phocae traducti 28, 17.

Tarsus angustum oppidum, in planitie situm 56, 13. cum pontibus tribus in Cydno amne 51, 23. civium bellica virtute atque numero praestans 51, 10. eius ager floribus arboribusque laetus 58, 13. Tarsensium ex Romanis relatae victoriae *ibid.* 20. praesertim, Stypiota ante oppidum fuso 440, 26. in Tarsenses Saracenos expeditionem diu molitus Nicephorus Phocas 36, 11. tandem suscipit 51, 9. sed inde re infecta recedit 52, 5. quam repulsam se tulisse aegre fert 53, 4. eius altera expeditio in Tarsum 57, 1. [378, 14. 558, 21.] ubi Tarsenses ante ipsorum civitatem praelio vincit 59, 17. Tarsus quomodo munita 51, 16. ad ultimam desperationem fame adacta 60, 8. Tarsenses Nicephoro se dedunt *ibid.* 17. [381, 9. 558, 27.] quo anno 437, 23. Tarsensibus agrum Romanum invadentibus, quatenus fuerit ducibus Anaticorum et Capadociae belli gerendi ratio 243, 1. Tarsensium exercitus a limitum praefectis in angustiis non uno loco fusi 191, 20. praesertim in provinciis Tarso finitimis, Barda Caesare copiis Romanis praefecto 185, 5. Tarsenses Saraceni, qua ratione bellum gerere soleant 227, 10. in eorum agminibus veredum quid sit 212, 3. Tarsensium praedatorum consuetudo in itinere faciendo 202, 16.

Τασινάριος s. τασινάριος (196, 10.),

- nomen quod Armenii trapezitis indiderunt 189, 4.
- Tatianus tentatus 478, 29.
- in Taurica Chersoneso castrum Cle-
matum 500, 35.
- Taurominium captum a Romanis,
duca Manuele patricio 66, 9. iuxta
eandem fortasse urbem Romani
funduntur a Saracenis 443, 11.
- Ταυροσχυθῶν* perperam scriptum
pro *Ταυροσχυθῶν* 175, 9. *Vide*
quoque Russi.
- Tauri iuga Ciliciam et Cappadociam
determinant 250, 17. ibi clisura,
Cylindrus vocata, ubi Leo Phocas
Chambdanum fudit 418, 18.
- Tauri. *Vide* Russi.
- Tautologiae multae apud Leonem
Diaconum XX, 36.
- Ταυσις* et *ταυσις* confusa 515, 41.
- * *Ταυδαῆς*, vox Agathianae pro-
prietatis 419, ult.
- Τῆ* omisum 12, 2. et fortasse quo-
que 126, 1. *τὲ* fortasse transpo-
situm 185, 1. *τὲ* et *δὲ* confusa 29,
11.
- Tegula, effigiem Servatoris impres-
sam habens, a Nicephoro Phoca
Edessa Cplim missa 71, 9.
- Τετρίων* eius significatus varii 407,
22. quo modo scribi debeat *ibid.*
ult.
- Temenos oppidum in Creta, Chan-
daci imminens 28, 7.
- Tempus quo Nicephorus Phocas Imp.
Cplim sit ingressus 48, 5.
- Tentoria in exercitu Romano, quando
potissimum collocanda 210, 25.
- in Terminationibus participiorum *ον*
et *ην* confusa 43, 2.
- Terrae motus sub Iustiniano Magno
511. 21. sub Nicephoro Phoca, quo
Claudiopolis eversa est 68, 3. sub
Basilio II. Imp. 175, 22. terrae
motuum causae secundum *τοὺς μα-
θηματικόν* 68, 9. de iisdem cau-
sae fragmentum ms. 444. 38. ver-
sus de terrae motu in civitate Chan-
dace *Vide* Candia.
- Textorum palatinorum corpus ad se-
ditionem sollicitatum 147, 2.
- Thaddaeus apostolus a Servatore ad
Abgarum regem missus 70, 19.
eius vita ms. in Cod. Regio 446,
13.
- Θαυμάτων νεφίδες* eleganter dictum
a S. Ioanne Chrysostomo 410,
31.
- Theodoram, Constantini Porphyro-
genneti filiam, in matrimonium
ducit Ioannes Tzimisces 127, 4.
- Theodoropolis nomen, Dorystolo a
Ioanne Tzimisce Imp. inditum
158, 1.
- S. Theodorus ad Dorystolum pro
Romanis pugnassee creditur 154, 6.
- Theodorus Abucara emendatus 409,
32.
- Theodorus Bardas patricius, Parsa-
cutenus, una cum Barda Phoca res
novas molitur 112, 1.
- Theodorus Coloniae episcopus, a
Ioanne Tzimisce patriarcha Antio-
chiae constitutus 100, 22.
- Theodorus Iconiensis emendatus 411,
ult.
- Theodorus Lalaco acriter pugnat
ante Dorystolum 144, 23.
- Theodosius Mesonyctes primus in
murum Praesthlabae emergit 136.5.
- [Theodosius Diaconus quis fuerit
XXXIII, 1. quando Acroases scrip-
serit *ibid.* 3. quando eas Nicepho-
ro obtulerit XXXVI, 2.]
- Theon in Progymnasmatibus emendatus
428, 37.
- Theophanes tentatus 505, 44. eius-
dem locus a Ducangio perperam
intellectus 480, 24. *Vide quoque*
Continuator Theophanis.
- Theophano Augusta obscuro loco na-
ta 31, 11. eius summa pulchritudo
49, 22. eam in matrimonium ducit
Romanus II. cuius super morte su-
specta habetur 31, 3. ei rerum
summa credita post obitum Ro-
mani iunioris Imp. *ibid.* 10. 425,
41. eam item uxorem ducit Nice-
phorus Phocas 49, 22. [382, 36.]
ornatuque imperatorio atque lati-
fundiiis donat 50, 15. ipsa pro
Ioanne Tzimisce exule deprecatur
84, 5. obtinet, ut Ioannes Tzimi-
sces exul Cplim arcessatur 85, 2.
[occidit cum Io. Tzimisce Ni-
cephorum 383, 2.] nisi Theopha-
nonem aula expulerit, negat Po-
lyeuctus patriarcha se Ioannem
Tzimissem coronare posse 98, 18.
qui ergo eam in Proten insulam
relegat 99, 5.
- Theophylactus Bulgariae archiepi-

- scopus explicatus 495, 35. 39. emendatus 432, 23. eius Commentarius ineditus in Psalmos 489, 23.
- Theophylactus Simocatta emendatus 473, 40. explicatus 511, 25. eius narratio lucem accipit augerique potest ex Narratione de miraculis S. Demetrii *ibid.* 15. in Simocattae genere dicendi quid vituperandum XIX, 10. oratorie describit convalles umbrosas Aemi montis 441, 5.
- Thesauri Bulgarorum Praesthlabae in aula regia asservati 136, 11. in Thessaliam transmigrat ex Scythia Achilles 150, 5.
- Thessalonica sub Mauricio Imp. bis oppugnata 511, 9. eius archiepisco Ioanni vulgo tribuitur Narratio de miraculis S. Demetrii 507, 2. Thessalonicae ciborum nobile S. Demetrii *ibid.* 29. ecclesiae suburbanae SS. Agapes, Chionae, Irenae et Matronae 508, 30. 509, 2.
- Thessalonica quando a Sclavinis tentata 511, 8.
- Thracensium thema, i. e. legio, laterculus, sub ductu Nicephori Patilae 8, 21. iisdem Thracensibus praefectus Bardas Sclerus Magister 117, 5. *Vide quoque Θερακῆσις*, sub littera Θ.
- Thracia post Iustinianum II. Rhinotmetum semper incursionibus Bulgarorum obnoxia 114, 11. imprimis vastatur a Simeone, Bulgarorum rege 123, 7. Thraciam incursantes Scythae a Petro patricio conterrentur 107, 16. ibidemque in Thracia hibernare iubet copias Asiaticas Ioannes Tzimisces Imp. 111, 9.
- Tilmanni lapsus in versione S. Antiochi 495, 15.
- Τίς perperam omissum 429, 6.
- Timolus mons 5, 7. ad eius clivos sita est Caloë, Leonis Diaconi patria *ibid.*
- Τόλῳν contra consuetudinem Atticam initio posita 171, 14.
- Τοιοῦτος saepe a Leone Diacono adhibitum pro οὗτος XX, 33.
- Τολμησας et τολμητίας fortasse confusa 85, 8.
- Τολμητίας et τολμησας inter se permutata 451, 8.
- Τόμον de decretis ecclesiasticis, ab Imperatore confirmandis, abrogari postulat Polyuctus patriarcha 98, 21. τόμοι imperiales, ad varia munera nominationes continentes 117, 15.
- Τόπος et τόπος confusa 428, 36.
- Tormentis bellicis Tarsenses murum defendunt 60, 6. alia Nicephorus Phocas collocat in muris Cplis 78, 21. tormentis bellicis Romani oppugnant Praesthlabam 135, 8. tormenta Romanorum concremare conantur Russi 148, 2.
- Tornicius (Nicolaus) patricius, e factione Iosephi Bringae 45, 15.
- Τόρα et ταῦτα confusa 471, 40.
- Τοῦλον, impedimenta 205, 13. de iis submovendis 226, 13. *Vide quoque* Impedimenta.
- Τουμαρχαί. *Vide* Turmarchae.
- Τρανεύται quid 490, 36.
- Tralitz. *Vide* Sardica.
- Trapezitae qui 514, 41. exploratum mittendi 189, 3.
- Τραχεῖς et ταχεῖς confusa 213, 15. 515, 41.
- Triaditza a Basilio II. Imp. oppugnata XVIII, 9. *Vide quoque* Sardica.
- Tributa a Graecis pendi Bulgaria solita 61, 20. tributa nunquam antehac excogitata comminiscitur Nicephorus Phocas Imp. 64, 10.
- Trichetus du Fresne, homo historicus et antiquarius XXII, 3.
- Trifariam divisus copiis contra Russos profisciscitur Bardas Sclerus 109, 11.
- Tripolis natura et arte munitissima 168, 6. a Nicephoro Phoca tentata 71, 14. [382, 5.]
- Trirems Bardae Scleri rebellis a Barda Parsacuteno Magistro incensae 170, 20.
- Triumphus Nicephori Phocae de Creta capta 28, 13. de Saracenis Asiaticis 426, 4. quo anno actus 421, 5. ibi traducta praeda de Saracenis relata 32, 8. triumphus a Leone Phoca ob victoriam de Chambdano Cpli per circum actus 24, 3. triumphum de Russis agit Ioannes Tzimisces Imp. 158, 8. et de Saracenis 163, 6.

- Troglodytae, priscum nomen Cappadocum 35, 5.
- Troicia temporibus Pandari in Mene-laum perfidia stella cadente praemonstrata 172, 8.
- Τροπή et ὁπή permutata 467, 43.
- Τρόπος et ῥόπος confusa 428, 36.
- Τρυφή et τρυφή confusa 9, 5.
- Turbo ad Dorystolum Russos pugnantes infestat 153, 20.
- Turcae tympanis utebantur tempore Cantacuzeni Imp. 476, 5.
- Turmarchae in exercitibus Romanis saec. x. 196, 22. 200, 12. 215, 9. 227, 2. turmarcha olim index erat in causis suae turmae 240, 18.
- Tydei instar Ioannes Tzimisces corpore brevis, sed bello fortis 59, 12.
- Tympana pulsata in exercitu Romanorum saec. x. 14, 8. 24, 16. 133, 7. 153, 16. in exercitationibus decursionibusque copiarum Romanarum adhibita 36, 8. tympana in exercitu Turcarum, aetate Cantacuzeni Imp. 476, 4. τύμπανα et τύμπα confusa 14, 9.
- Typhlovivaria, locus ubi Bardas Sclerus captos assecas Bardas Phocae luminibus privavit 122, 12.
- Tyrannorum castrum 122, 2. Tyropoeum vocatum a Cedreno 471, 34.
- Tyropoeum. *Vide proxime supra.*
- Tzimisces nomen, quomodo Graece scribatur 429, 14.
- de Utilitate historiae loc. commun. 1, 1.
- [Ungari trecenti quingentos Graecos iuxta Thessalonicam comprehendunt 362, 19. in Macedonia quadraginta a Graecis capti *ibid.* 22.]
- Vallis profundae descriptio 57, 5.
- Vallum a Nicephoro Phoca Chandaci urbi circumdatum 11, 19. in eo hostium capita, hastis praefixa, exponuntur 15, 2. vallum castrorum Romanorum ante Dorystolum, quomodo factum 142, 1.
- Vapores in gremio terrae conclusi causa terrae motum, secundum mathematicos 68, 9.
- Varamanes. *Vide Baramanes.*
- Vastitas Asiae minori a Chambi-dano illata 19, 18.
- Venenum, secundum quosdam, Romano Imp. de gynaecio datum 31, 8. et Ioanni Tzimiscae 177, 9.
- Verba circumflexa coniugationis secundae formata ut verba circumflexa tertiae 239, 20. verba in *ps* a Graecis medii aevi saepe mutantur in circumflexa secundae coniugationis 514, 1. verba veniendi cum *szl* composita, adiuncto casu personae, notione invasionis hostilis 452, 43.
- Veredum quid sit, in Saracenorum Tarsensium agminibus 212, 3.
- Vergetius calligraphus. *Vide Candia.*
- Versus subabsurdi de terrae motu in civitate Chandiace. *Vide Candia.*
- Via in patriam aperta et libera Saracenis relinquenda 254, 7.
- Vitae Sanctorum egregie idoneae ad illustrandam historiam Byzantinam 507, 13. praesertim historiam saeculi x. et proxime sequentium XXX, 30.
- Voluptatibus avide inhiabat Ioannes Tzimisces Imp. 98, 2.
- Wladimirus Magnus, Russorum imperator, quo anno Chersonem occupavit 496, 22.
- Wolfii (Hieronymi) error in interpretando loco Nicetae Choniatae 421, 24. 511, 40.
- Wolfius (Frid. Aug.) conqueritur de conditione Lexicorum Graecorum 439, 38.
- monasterium τοῦ Ἱεροῦ Πατριάρχου, a S. Nicephoro, Mileti episcopo, conditum 456, 39. *Eiusdemq. monasterii nomen restituendum est Montefalconio* Palaeogr. 49. B. ubi legitur τῆς μονῆς τοῦ Ἱεροῦ Πατριάρχου [sic], vertiturque, in monasterio Xircho Raphii. *Ibidem, paulo post, pro Melitum scribs* Mileti.
- Xylandri lapsus in vertendo Cedreno 421, 11. 20. 432, 7. 41. 474, 7. eius error iocularis in eadem versione 446, 9. error in vertenda voce ταχιδίον 441, 21. Xylander scriptorum Byzantinorum interpres mediocris 403, 25. rerumque By-

- zantinarum rudis 441, 22. locum quoque Plutarchi fortasse minus recte interpretatus est 419, 15. Adrianopolim et Arcadiopolim confundit 466, 18.
- Ξυλοκόντια legendum, an ξυλακόντια 236, 14.
- a Zamolxi fortasse, secundum Leonem Diaconum, initiati Russi 150, 2.
- Zimisceas. Vide Ioannes Tzimisces Imp.
- [Ziz arcem Romani expugnant 379, 7.]
- Zoë Augusta res Romanas difficulter administrat 123, 3.
- Zonaras passim exscribit, Leonem Diaconum XXI, 12. 425, 21. 433, 19. 466, 6. Zonaras emendatus 426, 29. 432, 29.
- Ὅσον ἦκεν εἰς ἐμὲ vulgatus apud Patres quam ὅσον ἦκεν ἐν' ἐμὲ 430, 40.
- Ἡμερῶν perperam scriptum, pro τῶν μερῶν 190, 8.
- Ἡρεμα pro ἡρέμα 82, 5.
- ὁ Θεὸς λόγος, Christus, auctor τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγον, religionis Christianae 463, 32. Θεῶν et τῶν Θεῶν confusa 399, 40.
- Θέματα a tagmatibus distinguuntur 226, 22. Θέματα ἀκριτικὰ quid sint apud Byzantinos 513, 23. Θεματικοὶ κριταὶ nullum ius habere debent in milites Romanos 240, 4. Vide quoque Thracensium thema.
- Θεοτόκος, βοήθει, vox Nicephori Imp. inter gladios percussorum 88, 3. 21. Vide item Maria Virgo.
- Θηρεία [si lectio sana] idem quod Θήρα, venatio 30, 22.
- τὸ Θητικόν, impedimenta 132, 21. 475, 30.
- Θρακηταῖοι non sunt Thraeces, ut Le Beau perperam opinatus est 408, 17. utrum Θρακητῶν scribendum, an Θρακησιῶν 9, 2.
- Τετίζω verbum hellenicum, a quibus Patribus usurpatum 445, 18.
- *Τέτις, pluvia 445, 27.
- Τιῶν legendum, pro ἀντὶ 258, 10.
- Τηλαίφω eleganter de vaporibus, qui rigant atque humectant 416, 39.
- Ἵππανάτων legendum, pro ἱπ' ἱπανάτων 419, 5.
- *Τηξέλας 417, 24.
- Ἵπερμάχος vox nihili 430, 24. ἱπερμάχῳ quo casu construendum ibid. 4. ἱπερμαχεῖν τινος apud S. Gregorium Nyasenum usitatus quam ἱπερμαχεῖν τινι ibid. 10.
- Ἵπέρμαχος a Leone invidiose usurpatum, ab aliis, imprimis a Philone, bono sensu 429, 35.
- Ἵπιαγαλ 35, 7. vocabulum Homericum, cuius loco nunc edd. habent ἐπιαγαλ 428, 12. unde sumerit hanc vocem Leo Diaconus XIX, 24.
- Ἵπὸ perperam coaluit cum voce sequenti 219, 5.
- Ἵποδιαίρεσις ἀθρόον πρὸς τὸ μῆλον, quid significet 483, 10.
- Ἵποδοχαῖοι 200, 1. qui 225, 23.
- Ἵπογραφεῖς in exercitu Romano 161, 2.
- Ἵπολαμβάνω. Ἵποληφθῆναι et ὑπαλειφθῆναι confusa 416, 39.
- Ἵποποιεῖσθαι depravatam in ἐπιποιεῖσθαι 170, 13.
- Ἵποσπαθισμός quid sit 481, 4.
- Ἵσσοι inter tela, quibus Iosephus Bringas propriam familiam armat 47, 3.
- ἐπὶ ψεύδεσι δῆμα πονηρὸν Ἵψι-στασθαι apud Photium, quomodo interpretandum 512, 17.
- Ἵφρων sequenti imperativo εἰα, age 416, 9. phrasis φέρε εἰπεῖν non intellecta a Kustero ibid. 15. constructio φέρων ἐναίσει αὐτὸν a Leone praepostere adhibita 415, 34.
- Ἵψαλ fortasse a librario omissum 84, 8.
- Φιλόπολις epitheton S. Demetrii martyris 507, 20.
- Φιλόπυγος significatione duplici adhibitum 485, 25.
- Φίλατα [τά], carissima pignora, hoc est liberi 15, 13. 472, 16. sic apud Ammianum Marcellinum invenio 391. A. (edit. poster. Valesii): Reliqui vero cum caritativus suis et suppellectile ad Syriacam civitatem Chalcida transmis-

624 INDEX RERUM, NOMINUM ET VERBORUM.

- si sunt. Confer de hac voce Ducangium ad Zonar. 77. B.
- * Φωνισθῶς s. φωνισθῶς 408, 5. pro Φόνων τῶν legendum φονῶντων, ex emendatione viri summi Ph. Krug 86, 11.
- Φορᾶς et φθορᾶς confusa 63, 23. et fortasse φορᾶ et φρενι 237, 8.
- Φορολόγοι saepe verberabant milites Romanos 289, 23.
- Φοῦλκον, globus militum ad tutandum τὸ σκόρπισμα 515, 10.
- Φυλακή interdum idem quod τὸ φοῦλκον 515, 15.
- Φῶς pro patre usurpatum a Leone 161, 5. 469, 43.
- Φασάκων Saracenorum 250, 10.
- Χάληννα l. ἄληννα, herba lenne 405, 1.
- Χάλια (1.) officina fabri ferrarii, 2.) aceria ars 405, 5.
- Χαλκίτις σάτυρα apud Nonum, quid 405, 22.
- Χαλεπαίρετον, aegrius 497, 3. ac fortasse tota illa phrasis sic interpretanda: nos ibi aegrius ac per diu expectabamus.
- Χάλκx. Vide Alepum.
- Composita cum voce Χαλκός, in Lexicis omisa: *χαλκέντρον, *χαλκιστος, *χαλκονόμικανος 404, 14. χαλκός, as, numus minimus 405, 24.
- Χαλκορυχίον potius scribendum quam χαλκορυχίων 405, 40.
- Χαμαιφίδης* variae auctoritates huius vocis 419, 37. confunditur cum χαμαιφιδής ibid. 36.
- ἀγρὸν τοῦ Χατζήτι et regionem Saracenorum Euphrates amnis determinat 250, 21.
- Χαμπερὶν τρονή, bruma 418, 39.
- Χιλιᾶδες perperam, pro χιλιᾶδες 155, 9. χιλιᾶδων in Cod. Leonis Diaconi, pro χιλιᾶδων 77, 22. 486, 21.
- Χιλιόμβη scribendum esse potius quam χιλιομβή 488, 18.
- *** Χιλιοντατής, χιλιοντατηρίς, χιλιοντασία 488, 9.
- Χρήσασθαι pro χρήσεσθαι 120, 8. χρήσθαι perperam cum accusativo constructum 184, 8.
- per Χρυσήν πύλην Nicephorus Phocas Imp. Cplim ingreditur 48, 3.
- Χρυσόπολις et Christopolis permixta 495, 13.
- ** Χρυσοστιγής et χρυσόστιγες, apud quos scriptores occurrant 489, 10.
- Χῶραι, χωρία, χωρίαι, quid denotent apud Graecos medii aevi 514, 5. 195, 14.
- Χῶρος ὁ περιγύσιος, orbis terrarum, apud Philonem, Georgium Alexandrinum, S. Gregor. Nyssenum etc. 435, 25.
- ἐπὶ Ψεύδεσι δῆμα πονηρὸν ὑφίστασθαι, quomodo interpretandum 512, 17.
- Ψίλοι s. levis armaturae milites in exercitu Nicephori Phocae 57, 4.
- Ψυχὴν fortasse perperam positam pro ψυχῆς 65, 14. ψυχὴν et ψυχῆς confusa 26, 14.
- *Ὡς καὶ et καὶ ὥς confusa 11, 2. adverbia in ὥς desinentia perperam posita, loco adiectivorum in ὥς 22, 2. 48, 16.
- Ὡσανεὶ ὄν fortasse scribendum ὥς ἀνείων, hoc est, ὥς ἀνθρώπων 60, 14.

